

نطق

غازی مصطفی کمال

طرفندن

تورکیه ده طبع و نشری حقی تورک طیاره جمعیتنه تودیع بویورلمشدر

۱۹۲۷

غازی

نطق

غازی مصطفی کمال

طرفندن

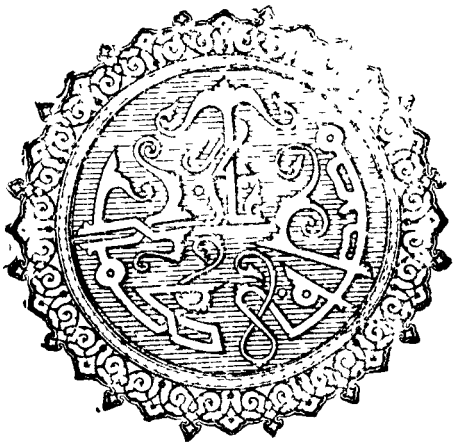
۲۲۷۰۲

ایکنجی الی پیك

تورکیده طبع ونشری حقی تورك طیاره جمعیتنه تودیع بوبورولمشدر

آنقره

۱۹۲۷

نطق

۱۳۳۵ سنه‌سی مایسنك ۱۹ نجی کونی صامسونه چیقدم . وضعیت و منظرهٔ عمومیه :

عثمانلی دولتنك داخل بولندیغی غروب، حرب عمومیده مغلوب اولمش، عثمانلی اردوسی هر طرفده زده‌لنمش ، شرائطی آغیر ، بر متارکه‌نامه امضالاتمش . بویوك حربك اوزون سنه‌لری ظرفنده ، ملت یورغون و فقیر بر حاله‌ده . ملت و مملکتی حرب عمومیه سوق ایدنلر ، کندی حیاتلری اندیشه‌سنه دوشه‌رك ، مملکتدن فرار ایتمشلر . سلطنت و خلافت موقعنی اشغال ایدن وحیدالدین ، متردی ، شخصنی و یالکز تختنی تأمین ایده‌بیله‌جکنی تخیل ایتدیکی دنی تدبیرلر آراشدیرمقده . داماد فرید پاشانك ریاستنده‌کی قابینه ، عاجز ، حیثیتسز ، جبین ، یالکز پادشاهك ارادهسنه تابع و اونکله برابر شخصلرینی وقایه ایده‌بیله‌جك هر هانکی بر وضعیته راضی .

اردونك آلندن اسلحه وجبخانه‌سی آلنمش و آلنمقده ...

ائتلاف دولتلری ، متارکه احکامنه رعایته لزوم کورمیورلر . برر وسیله ایله ، ائتلاف دونانمالری و عسکرلری استانبولده . آطنه ولایتی ، فرانسزلر ؛ اورفه ، مرعش ، عینتاب ، انکلیزلر طرفندن اشغال ایدلمش . آنطالیه و قونیه‌ده ، ایتالیان قطعات عسکریه‌سی ؛ مرزیفون و صامسونده انکلیز عسکرلری بولونیور . هر طرفده ، اجنبی ضابط و مأمورلری و خصوصی آدملری فعالیتده . نهایت ، مبدأ کلام قبول ایتدیکمز تاریخدن درت کون اول ، ۱۵ ـ مایس ـ ۳۳۵ ده ائتلاف دولتلرینك موافقتیله یونان اردوسی ازمیره اخراج ایدیلیور .

بوندن بشقه ، مملکتك هرطرفنده ، عناصر خرستیانیه خفی ، جلی ، خصوصی أمل ومقصدلرینك تأمین استحصالنه ، دولتك برآن اول ، چوکمسنه صرف مساعی ایدییورلر .

بالآخره الده ایدیلن موثوق معلومات و وثائق ایله تأید ایتدی، که استانبول روم پطریقخانه‌سنده تشکل ایدن « ماوری میرا » هیئتی ، [وثیقه : ۱] ولایتلر داخلنده جتهلر تشکیل و اداره ایتمك ، متینغلر و پروپاغاندالر یاپدیرمقله مشغول . یونان صلیب احمری ، رسمی مهاجرین قومیسیونی ؛ « ماوری میرا » هیئتنك تسهیل مساعیسنه خادم . « ماوری میرا » هیئتی طرفندن اداره اولنان روم مکتبلرینك ایزجی تشکیلاتلری ، یکرمی پاشنی متجاوز کنجلرده داخل اولمق اوزره هر برده اکمال اولونیور .

ارمنی پطریقی (زاوەن) افندی‌ده ، « ماوری میرا » هیئتیله هم فکر اولەرق چالیشیور . ارمنی حاضرلغی‌ده تماماً روم حاضرلغی کبی ایلریلیور .

طربزون ، صامسون وبوتون قره دكز ساحللرنده تشكل ايتمش واستانبولده‌كى مركزه مربوط « پونتوس جمعيتى » سهولتله وموفقيتله چاليشيور . [وثيقه : ٢]

§ وضعيتك دهشت و وخامتى قارشوسنده ، هر يرده ، هر منطقه‌ده بر طاقم ذوات طرفندن مقابل خلاص چاره‌لرى دوشونولمكه باشلانمش ايدى. بو دوشونجه ايله آلنان تشبثات ، بر طاقم تشكللر دوغوردى . مثلا : ادرنه وحواليسنده « تراكيا پاشا ايلى » عنوانيله بر جمعيت واردى . شرقده ؛ [وثيقه : ٣] ارضرومده والعزيزده [وثيقه : ٤] مركز عموميسى استانبولده اولمق اوزره « ولايات شرقيه مدافعهٔ حقوق مليه » جمعيتى تشكيل ايدلمشدى . طربزونده « محافظهٔ حقوق » نامنده بر جمعيت موجود اولديغى كبى درسعادتده ، طربزون وحواليسى عدم مركزيت جمعيتى ، واردى . بو جمعيت مركزينك كوندرديكى مرخصلرله ، اوف قضاسيله لازستان لواسى داخلنده شعبه‌لر آچيلمشدى . [وثيقه : ٥] و [وثيقه : ٦]

ازميرك اشغال اولنه‌جغنه دائر مايسك اون اوچندن برى فعلى امارلر كورن ازميرده بعض كنج وطنپرورلر ، آيك ١٤/١٥ نجى كيجه‌سى ، بوأليم وضعيت حقنده مداولهٔ افكار ايتمشلر وامر واقع حالنه‌كلديكنه‌شبهه قالميان يونان اشغالنك الحاقله نتيجه‌لنمسنه‌مانع اولمق اساسنده متفق‌قالمشلر و «رد الحاق» پرنسيپنى اورتهيه آتمشلردر . عينى كيجه‌ده بومقصدك تشميانى تأمين ايچون ازميرده يهودى ماشاطلغنه طوپلانه‌بيلن خلق طرفندن برمتينغ ياپيلمشسه‌ده ايرتسى كون صباحلين يونان عسكرلرينك ريختيمده كورولمسيله بوتشبث اميد ايديلن درجه‌ده تأمين مقصد ايده‌مه‌مشدر .

§ بو جمعيتلرك مقصد تشكللرى وهدف سياسيلرى حقنده مختصراً اعطاى معلومات ايتك موافق اولور مطالعه‌سنده‌يم .

« تراكيا پاشا ايلى » جمعيتنك رؤساسندن بعضيلريله دها استانبولده ايكن كوروشمش ايدم.عثمانلى دولتنك اضمحلالنى چوق قوتلى براحتمال داخلنده كوريبورلردى . وطن عثمانينك انقسامه اوغرايه‌جغى تهلكه‌سى قارشيسنده ، تراكيايى ، ممكن اولورسه غربى تراكيايى‌ده ربط ايده‌رك، بركل اوله‌رق اسلام وتورك‌جامعه‌سى‌حالنده قورتارمغى دوشونيورلردى. فقط بومقصدك تأمينى ايچون اوزمان واردخاطرلرى اولان يكانه چاره انكلتره‌نك ، بوممكن اولمازسه فرانسه‌نك معاونتنى تأمين ايتمك ايدى. بومقصدله بعض اجنبى رجال ايله تماس وملاقاتلر، ده آرامشلردى. هدفلرينك بر « تراكيا جمهوريتى » تشكيلى اولديغى آكلاشيليوردى .

« ولايات شرقيه مدافعهٔ‌حقوق‌مليه » جمعيتنك مقصد تشكلى‌ده ؛ [نظامنامه‌لرينك ايكنجى‌ماده‌سى] شرق ولايتلرنده متمكن باجمله عنصرلرك دينى وسياسى حقلرينك سربستىٔ انكشافنى تأمين ايده‌جك اسباب مشروعه‌يه تشبث ايتمك، مذكور ولايتلر اهالىٔ اسلاميه‌سنك تاريخى وملى حقلرينى، عندالحاجه، عالم مدنيت حضورنده مدافعه ايتمك ؛ شرق ولايتلرنده واقع اولان مظالم وجنايتك اسباب وعواملى وفاعل و مسببلرى حقنده بيطرفانه تحقيقات اجراسيله مجرملرك مسارعةً تجزيه‌لرينى طلب ايتمك ؛ عناصر بينندەكى سوء تفهمك ازاله‌سى ايله كمافى‌السابق روابط حسنه‌نك تأييدينه غيرت ايتمك ، حال حربك ولايات شرقيه‌ده توليد ايتديكى خرابى و سفالته ، حكومت نزدنده تشبثاتده بولنمق صورتيله ، ممكن مرتبه ، چاره‌ساز اولمقدن عبارت ايدى .

استانبولده‌كى مركز اداره‌لرندن ويرلمش اولان بودير‌ه‌كتيف داخلنده، ارضروم شعبه‌سى، ولايات

شرقیه‌ده تورکك حقوقنی محافظه ایله برابر تهجیر اثناسنده پایلان سوء معاملاتده ملتك قطعیاً مدخلداری بولندیغنی وارمنی اموالنك روس استیلاسنه قدر محافظه ایدلدیکنی، بوکا مقابل مسلمانلرك بك غدارانه حرکاتله معروض قالدیغنی وحتی خلاف‌أمر تهجیردن آلیقونیلان بعض ارمنیلرك حامیلرینه قارشی روا کوردکلری معاملاتی ، مدلل وثائقله عالم مدنیته عرض وابلاغه وولایات شرقیه‌یه قارشی دیکیلن انظار احتراسی حکمسز براقمق ایچون چالیشمغه قرار ویریبور . (ارضروم شعبه‌سنك بیاننامه‌سی)

— ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتنك ایلك ارضروم شعبه‌سنی تشکیل ایدن ذوات ، ولایات شرقیه‌ده پایلان پروپاغاندالر وبونلرك هدفلری، تورکلك ـ کوردلك ـ ارمنیلك مسائلنی؛ علمی، فنی ، وتاریخی نقطهٔ نظرلردن ، تدقیق وتتبع ایتدکدن صوکره ، مستقبل مساعیلرینی شواوچ نقطه‌ده تثبیت ایدییورلر : [ارضروم شعبه‌سنك مطبوع راپوری]

۱) قطعیاً مهاجرت ایتمهمك .

۲) درحال علمی ، اقتصادی ، دینی تشکیلات یاپمق .

۳) تجاوزه معروض قالهجق ولایات شرقیه‌نك هرهانکی بر بوجاغنی مدافعه‌ده برلشمك .

§ ولایات شرقیه مدافعهٔحقوق ملیه جمعیتنك استانبولده‌کی مرکزاداره‌سنك مدنی وعلمی وسائطله تأمین مقصد ایدیله‌بیله‌جکی حقنده فضله تیکیین اولدیغی آکلاشیلیور. فی‌الحقیقه بویوله صرف مساعیدن کری دورمیور. ولایات‌شرقیه‌ده مسلمان عناصرك حقوقی‌مدافعه ایچون (Le Pays) نامنده فرانسزجه برغزته نشر ایدییور . حادثات غزته‌سنك امتیازینی درعهده ایدییور . برطرفدن‌ده استانبولده‌کی دول مؤتلفه ممثللرینه و ائتلاف دولتلری باش وکیللرینه مخطره ویریبور . آوروپایه برهیئت اعزامنه تشبث ایدییور . [وثیقه : ۷]

§ بوایضاحاتدن سهولتله آکلاشیله‌جغنی ظن ایدرم ، که ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتی وجوده کتیرن مهم سبب واندیشه ، ولایات شرقیه‌نك ارمنستانه ویرلمسی احتمالی اولیور . بو احتمالك تحقق‌ده ، شرق ولایتلری نفوسنده ارمنیلرك حائز اکثریت کوسترلمسنه وتاریخی حقوق نقطهٔنظرلرندن مقدم تلقی ایتدیرلمسنه چالیشانلرك ، علمی وتاریخی وثائقله جهان افکار عمومیه‌سنی اغفاله موفقیتنده وبرده مسلمان اهالینك ارمنیلری قتل عام ایدر وحشیلر اولدیغی افتراسنك حقیقت شکلنده قبولی حالنده اوله‌بیله‌جکی فرضیه‌سی حاکم اولیور . بناءً علیه جمعیت ، عینی اسباب و وسائطله مجهز اوله‌رق حقوق ملیه وتاریخیه‌یی مدافعه‌یه چالیشیور .

قره دکزه ساحل اولان منطقه‌لرده‌ده ، بر روم پونتوس حکومتی وجوده کتیریله‌جکی قورقوسی واردی . اسلام اهالیی ، روملرك بویوندوروغی آلتنده براقیوب ، حق بقا وموجودیتلرینی محافظه غایه‌سیله ، طربزونده‌ده بعض ذوات آیریجه برجمعیت تشکیل ایلمشلردی .

مرکزی استانبولده اولان طربزون وحوالیسی عدم مرکزیت جمعیتنك مقصد وهدف سیاسیسی، اسمندن مستبان اولمقده‌در . هرحالده مرکزدن آیرلمق غایه‌سنی تعقیب ایدییور .

§ وجوده کلمکه باشلایان بوتشکللردن بشقه، مملکت داخلنده دها برطاقم تشبثلر وتشکللرده وقوعه کلمشدی. ازجمله‌دیاربکر، [وثیقه : ۸ و ۹] بتلیس،العزیزولایتلرنده، استانبولدن اداره اولنان کورد تعالی جمعیتی واردی . بو جمعیتك مقصدی ، اجنبی تحت حمایه‌سنده ، برکورد حکومتی‌وجوده کتیرمکدی .

قونیه وحوالیسنده، استانبولدن اداره اولنان، تعالیٔ اسلام جمعیتی تشکیلنه چالیشیلیوردی. مملکتك همان هرطرفنده ائتلاف وحریت ، صلح وسلامت جمعیتلری‌ده واردی .

§ استانبولده، مختلف مقصدلرله‌خفی وعلنی اولمق اوزره‌ده ، برطاقم فرقه ویا جمعیت عنوانی آلتنده تشکللر واردی .

استانبولده مهم عد اولنه‌حق تشبثلردن بری « انکلیز محبلر » جمعیتی ایدی . بواسمدن، انکلیزلره محب اولانلرك تشکیل ایتدیکی بر جمعیت آ کلاشیلماسین ! نجه ، بوجمعیتی تشکیل ایدنلر ، کندی شخصلرینی ومنفعت شخصیه‌لرینی سوه‌نلر و شخصلریله منفعتلرینك مصونیتی چاره‌سنی لوئید جورج حکومتی معرفتیله انکلیز حمایه‌سنی تأمینده آرایانلردر . بوندختلرك ، انکلتره دولتنك ، کل حالنده ، بر عثمانلی دولتی محافظه و حمایه ایتمك أملنده اولوب اولهمیه‌حتنی ، بردهنه ملاحظه ایدوب ایتمدکلری جای تأملدر .

بوجمعیته انتساب ایدنلرك باشنده عثمانلی پادشاهی وخلیفهٔ روی زمین عواتنی طاشیان وحیدالدین ، داماد فرید پاشا ، داخلیه نظارتی اشغال ایدن علی کمال ، عادل ومحمدعلی بکلر وسعید منلا بولونیوردی . جمعیتده انکلیز ملتنه منسوب بعض سرکذشتجولرده واردی . مثلا ؛ راهب فرو کی . ومعاملات واجرا آندن آ کلاشیلدیغنه کوره ، جمعیتك رئیسی راهب فرو ایدی .

بوجمعیتك ایکی جهه وماهیتی واردی . بری علنی جهه‌سی ومدنی تشبثاته ، انکلیز حمایه‌سنی طلب وتأمینه معطوف ماهیتی ایدی . دیکری خفی جهتی ایدی . اصل فعالیت بوجهتده ایدی . مملکت داخلنده تشکیلات پایه‌رق عصیان واختلال جیقارمق ، شعور ملی‌یی فلجه اوغراتمق ، اجنبی مداخله‌سنی تسهیل ایتمك کبی خائنانه تشبثات، جمعیتك بوخفی قولی طرفندن اداره ایدلمکده ایدی. سعیدمنلانك جمعیتك علنی تشبثاتنده اولدیغی کبی خفی جهتنده‌ده اوندن دها زیاده (رولور) اولدیغی کورلهجکدر. بوجمعیت حقنده سویلدکلرم ، صیراسی کلدکجه ویره‌جکم ایضاحات و ایجابنده ارائه ایده‌جکم وثائقله دها واضح آ کلاشیله‌جقدر .

§ استانبولده برقسم رجال ونسوانده ، خلاص حقیقینك آمریقا مانداسنی طلب وتأمینده اولدیغی قناعتنده بولونیورلردی . بو قناعتده بولنانلر فکرلرنده چوق اصرار ایتدیلر ، اصابت مطلقه‌نك نقطهٔ نظرلرینك ترویجنده اولدیغنی اثبانه چوق چالیشدیلر . بوخصوصده‌ده صیره‌سی کلنجه بعض ایضاحات ویره‌جکم .

§§ وضعیت عمومیه‌یی تثبیت‌ایچون اردو جزؤناملرینك، نره‌لرده ونه حالده اولدیغنی تصریح ایتمك ایستروم . آناطولوده ، باشلیجه، ایکی اردو مفتشلکی تأسیس اولنمشدی . متارکه‌یه داخل اولوراولماز ، قطعاتك محارب‌افرادی ترخیص‌اولنمش ، سلاح وجبخانه‌سی‌آلندن آلنمش ، قیمت‌حربیه‌دن‌محروم برطاقم قادرولر حالنه کتیریلمشدی .

مرکزی ، قونیه‌ده بولنان ایکنجی اردو مفتشلکنه منسوب قطعاتك وضعیتی شویله ایدی :

بر فرقه‌سی (٤١ نجی فرقه) قونیه‌ده و بر فرقه‌سی (٢٣ نجی فرقه) آفیون قره حصارنده بولنان اون ایکنجی قول اردو ، قرار کاهیله قونیه‌ده بولونیوردی . ازمیرده اسیر اولان ١٧ نجی‌قول اردونك ، دکزلیده ، بولنان الای یدنجی فرقه‌سی‌ده ، بوقول اردویه الحاق ایدلمشدی .

بر فرقه‌سی (۲٤ نجی فرقه) آنقره‌ده وبرفرقه‌سی (۱۱ نجی فرقه) نیکده‌ده بولنان یکرمنجی قول اردو ، قرارگاهیله آنقره‌ده .

ایزمیتده بولنان برنجی فرقه ، استانبولده‌کی یکرمی بشنجی قول اردویه ربط ایدلمشدی. استانبولده‌ده اونجی قافقاس فرقه‌سی واردی .

بالیکسر و بروسه حوالیسنده بولنان ، آلتمش برنجی والی آلتنجی فرقه‌لر ، قرارگاهی باندیرمه‌ده بولنان استانبوله مربوط اون دردنجی قول اردوی تشکیل ایدییورلردی . بو قول اردونك قوماندانی مجلسك کشادینه قدر ، مرحوم یوسف عزت پاشا ایدی .

اوچنجی اردو مفتشلکی‌که مفتشی بن ایدم ، قرارگاهیله صامسونه جیقمش بولونیورم . دوغریدن دوغری‌یه تحت أمرمده ایکی قول اردو بولنه‌جقدی. بری ، مرکزی سیواسده بولنان اوچنجی قول اردو، «قوماندانی برابرمده کتیردیکم میرآلای رأفت بك» . بوقول اردویه منسوب برفرقه‌نك (بشنجی قافقاس فرقه‌سی) مرکزی آماسیاده . دیکر فرقه‌سنك (۱۵ نجی فرقه) مرکزی صامسونده ایدی . دیکری، مرکزی ارضرومده بولنان اون بشنجی قول اردو ایدی. قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشا ایدی. فرقه‌لرندن برینك (۹ نجی فرقه) مرکزی ارضرومده ، قوماندانی رشدی بك . دیکرینك (۳ نجی فرقه) مرکزی طربزونده ایدی . قوماندانی قائممقام خالد بك ایدی . خالد بك ، استانبوله دعوت ایدلش اولدیغندن قوماندادن چکیله‌رك بایبوردده اختفا ایتمش، فرقه وکالتله اداره اولونیور، قول‌اردونك دیکر ایکی‌فرقه‌سندن اون ایکنجی‌فرقه‌حسن‌قلعه شرقنده‌حدوددە، اون برنجی‌فرقه بایزیدده‌بولونیوردی.

دیار بکر حوالیسنده بولنان ، ایکی فرقه‌لی ، اون اوچنجی قول اردو ، مستقل ایدی ، استانبوله تابع بولونیوردی . برفرقه‌سی (۲ نجی فرقه) سعرددە، دیکر فرقه‌سی (بشنجی فرقه) ماردینده ایدی.

§ بنم ، بوایکی قول اردویه دوغریدن دوغری‌یه أمر وقوماندام جاری اولدیغندن فضله برصلاحیتم واردی ، که مفتشلك منطقه‌سنه مجاور بولنان قطعات عسکریه‌یه دخی تبلیغات یاپه‌بیله‌جکدم . کذلك منطقه‌مده بولنان ومنطقه‌مه مجاور بولنان ولایاته‌ده تبلیغاتده بولنه‌بیله‌جکدم .

بو صلاحیته کوره آنقره‌ده بولنان یکرمنجی قول‌اردو وبونك منسوب اولدیغی مفتشلك ایله و دیاربکرده‌کی قول اردو ایله و همان بوتون آناطولو رؤسای مأمورین ملکیه‌سیله مخابره ومناسبتده بولنه‌بیله‌جکدم .

بوواسع صلاحیتك، بنی استانبولدن نفی وتبعید مقصدیله آناطولویه کوندرلر طرفندن، بکا ناصل تودیع ایدلدیکی موجب استغرابکز اولهبیلیر ! درحال افاده ایتملیم ، که بکا بو صلاحیتی اونلر بیله‌رك وآکلایه‌رق ویرمدیلر . هرچه‌باد‌آباد بنم استانبولدن اوزاقلاشمه‌سی آرزو ایدنلرك ایجاد ایتدکلری سبب « صامسون وحوالیسنده‌کی آسایشسزلکی محلنده کوروب تدبیر آلمق ایچون صامسونه قدر کیتمك» ایدی . بن ، بووظیفه‌نك ایفاسی ، برمقام وصلاحیت صاحبی اولمغه متوقف اولدیغنی ایلری سوردم . بونده هیچ برباس کورمدیلر . اوتاریخده ارکان حربیهٔ عمومیه‌ده بولنان وبنم مقصدمی بردرجه‌یه قدر استشمام ایدن ذوات ایله کوروشدم . مفتشلك وظیفه‌سنی بولدیلر وصلاحیته متعلق تعلیماتی‌ده، بن کندم یازدیردم . حتی حربیه ناظری اولان شاکر پاشا بوتعلیماتی اوتودقدن صوکره امضاده تردد ایتمش ، آکلاشیلیر آکلاشیلماز برطرزده ، مهرینی باصمشدر .

* * *

§ بو ایضاحاتدن صوکره منظرهٔ عمومیه‌یی ، دها دار برچرچیوه داخلنه آله‌رق ، سریع وسهیل برصورتده ، هپ برابر مشاهده ایده‌لم :

مخاصم دولتلر ، عثمانلی دولت ومملکتنه مادةً ومعناً تجاوز حالنده ، امحا وتقسیمه قرار ویرمشلره پادشاه وخلیفه اولان ذات ، حیات وراحتنی قورتاره‌بیله‌جك چاره‌دن‌بشقه برشی دوشونمیور. حکومتی‌ده عینی حالده . فرقنده اولمدینی حالده باشسز قالمش اولان ملت ، ظلمت ومبهمیت ایچنده تجلیاتنه منتظر. فلاکتك دهشت وثقلتنی ادراکه باشلایانلر ، بولندقلری محیط وحس ایده‌بیلدکلری تأثیراتله کوره چارهٔ خلاص تلقی ایلدکلری تدبیرلره متوسل .. اردوء اسمی‌وار جسمی یوق برحالده . قوماندانلروضابطلر، حرب عمومینك بونجه محنت ومشـقتلریله بورغون ، وطنك پارچه‌لانمقده اولدیغنی کورمکله دلخون ، کوزلری اوکنده درینله‌شن قاراکلق فلاکت اوچورومی کنارنده دماغلری چاره ، چارهٔ خلاص آرامقله مشغول . .

بوراده ، یك مهم اولان ، برنقطه‌یی‌ده قید وایضاح ایتملیم . ملت واردو ، پادشاه وخلیفه‌نك خیانتندن خبردار اولمدینی کبی اومقامه واومقامده بولنانه قارشی عصرلرك کوکلشدیردیکی دینی‌وعنصوی رابطه‌لرله مطیع وصادق . ملت واردو چارهٔ خلاص دوشو نورکن بوموروث اعتیادك سوقیله کندندن اول مقام معلای خلافت وسلطنتك خلاص‌ومصونیتنی دوشونیور. خلیفه و پادشاهسز خلاصك معناسنی آکلامق استعدادنده دکل .. بوعقیده‌به مخالف ، رأی واجتهاد اظهار ایده‌جکلرك وای حالنه ! درحال دینسز ، وطنسز ، خائن ، مردود اولور . .

دیکر مهم برنقطه‌یی‌ده افاده ایتمك لازمدر . چارهٔ خلاص آرارکن ، انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا کبی دول معظمه‌یی کوجندیرمه‌مك اساس کبی تلقی اولنمقده ایدی . بودولتلردن یالکز بریله دخی باشه جیقیله‌میه‌جغی وهمی ، همان بوتون دماغلرده بر ایتمشدی . عثمانلی دولتنك یاننده ، قوص قوجه آلمانیا، (آووسترویا ـ مجارستان) وارکن‌هپسنی بردن مغلوب ایدن، برلره سره‌ن ائتلاف قوتلری قارشیسنده، لکرار آنلرله خصومته منجر اولهبیله‌جك وضعیتلر آلمقدن‌دها بیوك منطقسزلق وعقلسزلق اولامازدی .

بوذهنیتده اولان یالکز عوام دکلدی ، بالخاصه خواص ، ده‌نیلن انسانلر بویله دوشونیوردی .

اوحالده چارهٔ خلاص آرارکن ایکی شی موضوع بحث اولمیه‌جقدی . بر دفعه ائتلاف دولتلرینه قارشی وضع خصومت آلمیه‌جقدی وپادشاه وخلیفه‌یه جانله باشله مربوط وصـادق قالمق شرط اساسی اولهجقدی .

§ شمدی، افندیلر؛ مساعده بیورورسه‌کز، سزه‌برسوأل صوره‌یم، بووضعیت وشرائطقارشیسنده خلاص ایچون ، ناصل برقرار وارد خاطر اولهبیلیردی ؟

ایضاح ایتدیکم معلومات ومشاهداته کوره اوچ نوع قرار اورته‌یه آتیلمشدی .

۱) نجیسی ؛ انکلتره حمایه‌سنی طلب ایتمك .

۲) نجیسی ، آمریقا ماندانسنی طلب ایتمك .

بو ایکی نوع قرار صاحبلری ، عثمانلی دولتنك برکل حالنده محافظه‌سنی دوشونمنلردر . عثمانلی ممالکنك مختلف دولتلر بینده تقسیمندن ایسه کل حالنده بر دولتك تحت حمایه‌سنده بولندیرمنی ترجیح ایدنلردر .

٣) نجی قرار ، محلی خلاص چارەلرینه معطوفدر . مثلا ؛ بعض منطقەلر ، کندیلرینك عثمانلی دولتندن فك ایدیلەجکی نظریەسنه قارشی اولدن آیریلەمق تدبیرلرینه توسل ایدییور. بعض منطقەلرده عثمانلی دولتنك امحا وعثمانلی مملکتلرینك تقسیم اولنەجغنی أمر واقع قبول ایدەرك کندی باشارینی قورتارمغه چالیشیورلر .

بو اوچ نوع قرارك اسباب موجبەسی ویرمش اولدیغم ایضاحات میانندە موجوددر .

§ افندیلر ؛ بن ، بوقرارلرلك هیچ برنده اصابت کورمدم . چونکه ، بوقرارلرلك استناد ایتدیکی بوتون دلیللر ومنطقلر چوروکدی ، اساسسز ایدی . حقیقت حالده ، ایچنده بولندیغمز تاریخده ، عثمانلی دولتنك تمللری چوکمش ، عمری تمام اولمشدی . عثمانلی مملکتلری تماماً پارچەلانمشدی . اورتەده بر آووچ تورکك باریندیغی بر آنا یوردی قالمشدی . صوك مسئله ، بونکده تقسیمی تأمینله اوغراشیلمقدن عبارتدی . عثمانلی دولتی ، اونك استقلالی ، پادشاه ، خلیفه ، حکومت ، بونلر هپسی مدلولی قالمامش بر طاقم بی‌معنا الفاظدن عبارتدی .

نەنك وکیمك مصونیتی ایچون کیمدن ونه معاونت طلب اولونمق ایستەنیوردی ؟

او حالده جدی وحقیقی قرار نه اولەبیلیردی ؟

افندیلر ، بو وضعیت قارشیسنده بر ، تك قرار واردی . اوده حاکمیت ملیه‌یه مستند ، بلا قید وشرط مستقل یکی بر تورك دولتی تأسیس ایتمك !

ایشته ، دها ، استانبولدن چیقمەدن اول دوشوندیکمز و صامسوندە آناطولو طوپراقلرینه آیاق باصار باصماز تطبیقاتنه باشلادیغمز قرار ، بو قرار اولمشدر .

* * *

بو قرارك استناد ایتدیکی الك قوتلی محاکمه ومنطق شو ایدی :

اساس ، تورك ملتنك حیثیتلی و شرفلی برملت اولەرق یشامسیدر . بو اساس آنجق استقلال تامه مالکیتله تأمین اولنەبیلیر . نه قدر زنکین ومرفه اولورسه اولسون استقلالدن محروم برملت ، بشریت متمدنه مواجهەسنده اوشاق اولمق موقعندن یوکسك برمعامله‌یه کسب لیاقت ایدەمز .

اجنبی بر دولتك حمایه وصحابتی قبول ایتمك انسانلق اوصافندن محرومیتی ، عجز ومسکنتی اعترافدن بشقه برشی دکلدر . فی‌الحقیقه بودرکه‌یه دوشمەمش اولانلرلك ایستیەرك باشارینه‌براجنبی‌افندی کتیرملرینه اصلا احتمال ویرمەمز .

حالبوکه تورکك حیثیت و عزت نفس و قابلیتی چوق یوکسك و بیوکدر . بویله بر ملت اسیر یشامقدنسه محو اولسون أولادر !

بناءً علیه ، یا استقلال یا أولوم !

ایشته خلاص حقیقی ایستەنلرلك پارولاسی بو اولەجقدی .

برآن ایچون ، بو قرارك تطبیقاتنده عدم موفقیته دوچار اولنەجغنی فرض ایدەلم ! نه اولەجقدی؟ اسارت !

یکی افندم . دیکر قرارلره مطاوعت حالنده نتیجه بونك عینی دکلیدی !

شوفرق ايله ، كه استقلالى ايچون أولومى كوزه آلان ملت، انسانلق حيثيت وشرفنك ايجابى اولان بوتون فداكارلغى يانمقله متسلى اولور وبالطبع اسارت زنجيرينى كندى أليله بوينه كچيرن مسكين ، حيثيتسز برملته نظراً يار واغيار نظرنده‌كى موقعى فرقلى اولور .

صوكرا ، عثمانلى خاندان وسلطنتنك ادامه‌سنه چاليشمق ، البته ، تورك ملتنه قارشى ، الك بيوك فنالغى ايشله‌مكدى . چونكه ملت هردولو فداكارلغى صرف ايدرك استقلالنى تأمين ايتسه‌ده ، سلطنت دوام ايتديكى تقدیرده ، بو استقلاله مؤمن نظريله باقيلامازدى . آرتق ، وطنله ، ملتله هيچ برعلاقهٔ وحدانيه و فكريه‌سى قالمامش برسورو مجانينك ، دولت وملت استقلال و حيثيتنك محافظى موقعده بولندرلمسى ماصل تجويز اولنه‌بيلير دى ؟

خلافت وصميتنه كتمنجه ، علم وفنك نورلره مستغرق قيلديغى حقيقى مدنيت عالمنده كولونج تلقى ايدلمكدن بشقه برموضوعى قالمشميدى ؟

§ كورولييور ، كه ويرديكمز قرارك تطبيقاتى تأمين ايچون هنوز ملتك انسيت ايتمديكى مسئله‌لره تماس ايتمك لازم كليوردى . عموميجه موضوع بحث اولمسنده عظيم محذورلر تصور اولنان خصوصلرك موضوع بحث اولمسنده ضرورت مطلقه بولونيوردى .

عثمانلى حكومتنه، عثمانلى پادشاهنه ومسلمينك خليفه‌سنه عصيان ايتمك وبوتون ملتى واردوبى عصيان ايتديرمك لازم كليوردى .

تورك آتا بوردينه و تركك استقلالنه تجاوز ايدنلر كيملر اولورسه اولسون اونلره بوتون ملتجه مسلحاً مقابله واونلرله مجادله ايتمك ايجاب ايدييوردى . بومهم قرارك بوتون ايجابات وضروريات ايتمك كوسنده اظهار و افاده ايتمك ، البته مصيب اوله‌مزدى . تطبيقاتى برطاقم صفحه‌لره آييرمق و وقايع و حادثاتدن استفاده ايدرك ملتك حسيات وافكارى احضار ايتمك وقدمه قدمه بوروبه‌رك هدفه واصل اولمغه چاليشمق لازم كليوردى. نته‌كيم اوبله اولمشدر. آنجق طقوز سنه‌لك افعال واجراآتمز برسلسلهٔ منطقيه ايله مطالعه اولنورسه ، ايتمك كوندن ، بوكونه قدر تعقيب ايتديكمز استقامت عموميه‌نك ايتمك قرارك چيزديكى خطدن و توجه ايتديكى هدفدن اصلا انحراف ايله‌مش اولديغى كنديلكندن تبارز ايدر.

بوراده ، ذهنلرده موجود اولمسى احتمالى بولنان بعض تردد دوكولرينك ، چوزولمسنى تسهيل ايچون ، برحقيقتى برابر مشاهده ايتمليز . تظاهر ايدن ملى مجادله ، خارجى استيلايه قارشى وطنك خلاصنى يكانه هدف عد ايتديكى حالده بوملى مجادله‌نك موفقيته اقتران ابتدكجه صفحه صفحه بوكونكى دوره قدر ارادهٔ مليه اداره‌سنك بوتون اساسات و اشكالنى تحقق ايتديرمسى طبيعى وغيرقابل اجتناب برسير تاريخى ايدى. بومقدر سير تاريخى يى عنعنوى اعتياداتيله، درحال احتساس ايدن خاندان حكمدارى ايتمك آندن اعتباراً ملى مجادله‌نك خصمى امانى اولدى. بومقدر سير تاريخى يى ايتمك آنده بن‌ده مشاهده واحتساس ايتدم. فقط نهايته قدر شامل اولان بواحتساساتمزى ايتمك آنده كاملاً اظهار وافاده ايتمدك. مستقبل احتمالات اوزرينه فضله بيانات، كيريشديكمز حقيقى ومادى مجادله‌يه، خيالات ماهيتى ويره‌بيلير دى؛ خارجى تهلكه‌نك يقين تأثيراتى قارشوسنده ، متأثر اولانلر آره‌سنده ، عنعنه‌لرينه وفكرى قابليتلرينه وروحى حالتلرينه مغاير اولان محتمل تحولاتدن اوركه‌جكلرك ايتمك آنده مقاومتلرينى تحريك ايده‌بيلير دى . موفقيت ايچون عملى وأمين يول هرصفحه‌يى وقتى كلدكجه ، تطبيق ايتمكدى. ملتك انكشاف واعتلاسى ايچون سلامت يولى بوايدى. بن‌ده‌بويله‌حركت ايتدم. آنجق بوعملى وأمين موفقيت يولى، يقين رفيق مساعيم

اولەرق طانمش ذواتدن بعضیلریله آره‌مزده ، زمان زمان اجتهاداتده ، معاملاتده ، اجرا آتده اساسلی وتالی بر طاقم اختلافلر ، اغبرارلر وحتی افتراقلرك ده سببی وایضاحی اولمشدر . ملی مجادلەیه برابر باشلایان بوگیلردن بعضیلری، ملی حیاتك بوگونکی جمهوریته وجمهوریت‌قانونلرینه قدرکلن تکاملاتنده، کندی فکریات وروحیاتنك احاطه‌سی حدودی بیتدکجه بکا مقاومت ومخالفته کچمشلردر. بونقطه‌لری تنور ایتمکز ایچون ، افکار عمومیه‌نك تنورینـه مدار اولمق ایچون ، صره‌سی کلدکجه ، برر برر اشارت ایتمکه چالیشه‌جغم .

بوصوك سوزلریمی خلاصه ایتمك لازم کلیرسه ، دیه‌بیلیرم،که بن ، ملتك وجداننده واستقبالنده احتساس ایتدیکم بویوك تکامل استعدادینی، برملی سرکبی وجداننده طاشیه‌رق پیدرپی ، بوتون هیئت اجتماعیه‌مزه تطبیق ایتدیرمك مجبوریتنده ایدم .

* * *

شمدی ، افندیلر ؛ ایلك ایش اولمق اوزره بوتون اردو ایله تماسه کچمك لازمدی .

ارضروم‌ده اون بشنجی قول اردو قوماندانـه ۲۱ـمایس ـ ۳۳۵ ده یازدیغم برشیفره‌ده « احوال عمومیه‌مزك آلمقده اولدیغی‌شکل وخیمدن پك‌متأثر ومتألم اولدیغمی؛ ملت ومملکتـه مدیون اولدیغمز الك صوك وظیفهٔ وجدانیه‌یی بقیندن ، مشترك مساعی ایله ، الك ایی ایفا ایتمك ممکن اولەجغی قناعتیله بوصوك مأموریتی قبول ایتدیکمی ؛ بر آن اول ارضروم‌ه کیتمك آرزوسنده بولندیغمی وفقط صامسون وحوالیسنك وضعیتی آسایشسزلك یوزندن فنا بر عاقبته دوچار اولمق ماهیتنده بولندیغندن بورالرده برقاچ کون قالمق‌ضرورتی اولدیغنی بیلدیردکدن صوکره ، بنی شمدیدن تنویره مدار اولەجق‌خصوصات وارسه اشعارینی » رجا ایتدم. [وثیقه : ۱۰]

فی‌الحقیقه صامسون وحوالیسنده روم چته‌لرینك اسلام اهالی‌یه تجاوزی وذاتاً واسطه‌سز براقیلمش اولان حکومت محلیه‌نك اجنبی مداخلاتی یوزندن هیچ برتدبیر آلامامسی، وضعیتی مشکل قیلمشدی.

طانیدیغمز وکندیسندن بویوك (ثه‌نه‌رژی) أمید ایتدیکمز بر ذاتك صامسونه متصرف تعیینی تأمین ایچون تثبث آلمقله برابر ، اوچنجی قول اردو قوماندانی موقتاً جانیك متصرفی تعیین ایتدم . ممکن اولان تدابیر محلیه آلمغه وبالخاصه اهالینك وضعیت حقیقیه حقنده تنویرینه واورادە بولنان اجنبی مفرزه وضابطلرندن اجتناب واحترازه محل اولدیغنی ایضاحه اهمیت ویرلدی وهمان اوحوالیده ملی تشکیلاته توسل اولندی .

۲۳ مایس ۳۳۵ ده آنقره‌ده بولنان یکرمنجی‌قول اردو قوماندانـه، « صامسونه کلدیکمی‌وکندیسیله دها صیق تماسده بولنمق ایسته‌دیکمی وازمیرحوالیسنه دائر دها قولایلقله آله‌بیله‌جکی معلوماتدن خبردار اولمق ایسته‌دیکمی بیلدیردم . »

بوقول اردونك وضعیتی ایله دها استانبولده ایکن علاقه‌دار اولمشدم . جنوبدن آنقره حوالیسنه شمندوفرله نقلی موضوع بحث ایدی . بو نقلیاته ممانعت ایدلکده اولدیغنی آکلامش اولدیغمدن استانبولدن حرکتم کونلرنده ارکان‌حربیهٔ عمومیه رئیسی اولان‌جواد پاشادن، قول اردونك‌شمندوفرله نقلی تأخر ایدرسـه قره‌دن یورویه‌رك آنقره‌یه سوقنی رجا ایتمشدم . بوندن طولایی بحث ایتدیکم شیفره تلغرافنامه‌مده « یکرمنجی قول اردو اقسامنك کاملاً آنقره‌یه کلمکه موفق اولوب اولیه‌جغی

صوردم . جانبك لواسی حقنده معلومات ویردکدن صوکره بر ایکی کونه قدرصامسوندن قرارکاهمله ، بر مدت ایچون (حوضه) یه کیده‌جکمی وهر حالده صامسوندن حرکتمدن اول بنی تنویر ایده‌جك معلوماته انتظار ایلدیکمی یازدم . »

یکرمنجی‌قول اردو قوماندانلندن ، اوچ کون صوکره ۲۶ مایس ۳۵ ده آلدیغم جوابده « ازمیردن منتظم معلومات آله‌مدقلرینی ، مغنیسانك‌ده اشغال ایدلدیکنی تلغراف مأمورلرینك خبر ویردیکنی، قول اردونك ارکلیده بولنان اقسامنك ، کاملاً شمندوفرله نقلنه موفق اولهمدقلرندن قره‌دن بورویشه باشلادقلرینی ، فقط ، مسافه‌نك اوزاقلغی سببیله آنقره‌یه نه وقت مواصلت ایده‌جکنك معلوم بولنمدیغنی بیلدیرییوردی . »

قول اردو قوماندانی عینی تلغرافنامه‌سنده « آفیون قره حصارنده بولنان ۲۳ نجی فرقه‌نك ، موجودیتك‌پك آز اولدیغندن واوراده اللرینه کچن افرادی بوفرقه‌یه کوندرمکده اولدقلرندن بحث ابتدکدن صوکره، قسطمونی وقیصری حوالیسنده بعض مخل آسایش‌وقایع حقنده خبرلر کلمکه‌باشلادیغنی ذکرایدییور وپیدرپی معلومات‌ویره‌جکنی یازییوردی. » [وثیقه : ۱۱]

۲۷ مایس ۱۳۳۵ تاریخنده ، حوضه‌دن ، یکرمنجی قول اردو قوماندانندن وعینی زمانده ، بوقول اردونك منسوب اولدیغی قونیه‌دهکی اردو مفتشلکندن « آفیون قره حصارنده‌کی فرقه‌نك تقویه‌سی ایچون هانکی منابعدن استفاده ایدلمکده اولدیغنی وتزیید قوتنه امکان مادی بولنوب بولنمه‌جغنی وبوکونکی احوال ووضعیتمزه نظراً ، بوفرقه‌یه ، ناصل بروظیفه‌نك توجیهی دوشونیلدیکنی صوردم . » [وثیقه : ۱۲ و۱۳]

قول اردو قوماندانی ۲۸ مایس ۳۳۵ ده صوردیغم خصوصاته دائر معلومات ویرییور ویکرمی اوچنجی فرقه‌نك « دشمنك براشغالی‌وضعیتی قارشیسنده موقعنی ترك ایتمه‌جك ودوچار تجاوزاولورسه ، اهالیٔ محلیه‌دن آله‌جقلری تقویه ایله موقعنی مدافعه ایده‌جکدر . » دییوردی . [وثیقه : ۱۴]

اردو مفتشی‌ده ۳۰ مایس ۳۳۵ ده ویردیکی جوابده « ۲۳ نجی فرقه نك قره حصارده‌کی آسایشی محافظه ایله برابر هر درلو اشغال حادثه‌سنه هر درلو وسائطله مقاومت ایده‌جکدر . » دییوردی . بووسائطك حاضرلانمقده اولدیغنی وقونیه‌ده اردویه ظهیر اولهبیله‌جك برقوت احضارینه چالیشیلدیغنی آنجق براسم وعنوانه مالك اولمدیغنی بیلدیرییوردی .

بن ، مفتشلکه یازدیغم تلغرافده ، قونیه‌ده بروطن اردوسی تشکیل ایدلمکده اولدیغنه دائر بعض حوادثلر شایعدر ، بونك ماهیت وتشکیلاتی نه‌در ، دیمشدم . بویله بر سؤال توجهندن مقصدم بر آزده مدار تشویق وتنبیه اولمق ایدی . مفتشلکك صوك‌معلوماتی بونك اوزرینه‌در . [وثیقه : ۱۵]

قول اردو قوماندانی بواستیضاحه « قونیه‌ده وطن‌اردوسنك تشکیلندن خبردار دکلم . » دیمشدی .

یکرمنجی قول اردو وقونیه‌دهکی اردو مفتشلکی ایله تماسم نتیجه‌سنده ایدیندیکم معلوماتدن تیقظ وانتباهی موجب نقطه‌لری ۱ حزیران ۳۳۵ ده ارضرومده اون بشنجی قول اردو وصامسوندهاوچنجی قول اردو ودیاربکرده اون اوچنجی قول اردو قوماندانلرینه بیلدیردم . [وثیقه : ۱۶]

§ تراکیاده بولنانقوت وقوماندا وضعیتنی بیلمیوردم . اومنطقه ایله‌ده ارتباط تأسیسی لازم ایدی. بو مقصدله ، استانبولنده ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشادن ۱۶ حزیران ۳۵ ده ذاتی شیفره ایله ـ جواد پاشا ایله مفارقتم کونی محرم وشخصی برشیفره قرارلاشدیرمش ایدك ـ ادرنه‌ده قول‌اردو

قوماندانلك كيم اولديغنى وجعفرطيار بكك نره‌ده بولنديغنى صوردم . [وثيقه:۱۷] جوادپاشا ۱۷ حزيرانده جواب ويردى . « جعفرطيار بكك برنجى قول اردو قوماندانى اولەرق ادرنه‌ده بولنديغنى » اوكرندم . [وثيقه : ۱۸]

آماسيه‌دن ۱۸ حزيران ۳۳۵ تاريخنده ، ادرنه‌ده ، برنجى قول اردو قوماندانى جعفر طيار بكه شيفره ايله ويرديكم (ديره‌كتيف) ده اساسلى اولەرق شو خصوصاتى قيد ايتدم . « استقلال‌مليمزى بوغان وانقسام وطن تهلكه‌لرينى احضار ايدن دول ائتلافيه‌نك اجرا آتى وحكومت مركزيه‌نك اسير وعاجز وضعيتى معلومكزدر . »

« ملتك مقدراتنى بوماهيتده برحكومته تسليم ايتمك ، انقراضه منقاد اولمقدر . »

« تراكيا و آناطولو تشكيلات مليه‌سنى توحيد و صداى ملى‌يى كور سسله جهانه دويوراجق أمين بر محل اولان سيواسده مشترك و قوتلى بر هيئت تشكيلى مقرردر . »

« (تراكيا ـ پاشا ايلى جمعيتى) حائز صلاحيت اولەمق اوزره استانبولده برهيئت بولندبره‌بيلير »

« بن استانبولده ايكن تراكيا جمعيتى اعضاسندن بعضيلريله تعاطىء افكار ايتمش ايدم . شيمدى زمانى كلدى . ايجاب ايدنلرله محرمانه كوروشه‌رك درحال تشكيلات ياپيكز وبنم يانمده مرخص اولەرق قيمتدار بر ، ايكى ذات كوندريكز . اونلر كلنجيه قدر ادرنه ولايتنك حقوقنك مدافعى اولمق اوزره بنى توكيل ايتدكلرينه دائر امضالرى تحتنده بروثيقه‌يى امضا كزله شيفره‌لى تلغرافله بيلديريكز . »

« غايهٔ استقلالك استحصالنه قدر تماميله ملتله برلكده ، فدا كارانه چاليشه‌جغمه مقدساتم نامنه يمين ايتدم . آرتق بنم ايچون آناطولودن هيچ بر يره كيتمه‌مك قطعيدر . »

تراكيا قوهٔ معنويه‌سنى تقويه مقصديله بوتعليماته شو معلوماتى‌ده درج ايتدم : آناطولو اهاليسى باشدن آشاغى يكوجود برحاله كتيرلدى . قرارلر ، بلااستثنا تكميل قوماندا هيئتلرى وآرقداشلرمزله مشترك اتخاذ ايديليور . والى ومتصرفلرك همان كافه‌سى بزمله برابردر . آناطولوده‌كى تشكيلات مليه قضا و ناحيه‌لره قدر توسع ايتدى . انكليز حمايه‌سى آلتنده بر مستقل كوردستان تشكيلى حقنده‌كى پروپاغاندا وطرفدارانى برطرف ايدلدى، كوردلر تورکلرله برلشدى. [وثيقه : ۱۹]

* * *

§ بو تاريخه قدر ، يونان اردوسنك مغنيسا و آيدين جوارلرينى‌ده اشغال ايلديكندن خبردار اولدم . فقط ازميرده وآيدينده بولندقلرينى بيلديكم قوتلرك نه حالده اولدقلرينه دائر هيچ بر طرفدن هنوز صريح بر معلوماته دسترس اولەميوردم . دوغريدن دوغرىيه بو قوتلر قوماندانلرينه‌ده بعض أمرلر يازمشدم . نهايت ۲۹ حزيرانده ، فرقه ۵۶ قوماندانى بكر سامى بكك ايكى كون اولكى تاريخلى بر شيفره تلغرافنى آلدم .

۵۶ نجى فرقه‌يه ازميرده خرم بك نامنده برذات قوماندا ايديبورمش . بو ذات وازميرده‌كى ايكى آلايك بقية‌السيوفى ضابطلريله برابر همان كافه‌سى اسير اولمشلر . يونانليلر بونلرى كميلرله مدانيه‌يه نقل ايتمشلر . بكر سامى بك بوبقية‌السيوفك قوماندا سنى درعهده ايتمك اوزره كوندرلمش .

بكر سامى بك ۲۷ حزيران ۳۳۵ تاريخلى تلغرافنامه‌سنده ۲۲ حزيران ۳۳۵ تاريخلى ايكى أمريمى آنجق ۲۷ حزيرانده بروسه‌يه مواصلتنده آله‌بيلديكنى سويليور وويرديكى معلومات وايضاحاتده «مقاصد

مليه‌يى حيز فعله ايصال ايده‌جك وسائط كافيه بوله‌مديغمدن ، فرقه‌مى تنظيم و تنسيقه موفق اولورسه‌م دها ايى خدمتلك اجراسنى قابل كوردىكمدن ٢١ حزيران صباحى (قوله) دن بروسه استقامتنده حركته مجبور اولدم . مع‌مافيه برچوق موانعه رغماً حركت مليه‌نك مملكتك استخلاصى ايچون الزم اولديغى فكرينى هرطرفه بيانه موفق اولدم ، ديبور ، قناعت واجرا آتمه قوى ايمانى اولديغنى بيلديريبور وبوخصوصده همان تشبثاته باشلاديغنى ؛ جينه‌ده بولنان ٥٧ نجى فرقه‌يه‌ده أمر ويرمكلكمى وكنديسنه‌ده أمر ويرمكده دوام ايتمه‌مى ايستيوردى . [وثيقه : ٢٠]

* * *

§ برهفته قدر ، صامسونده و ٢٥ مايسدن ١٢ حزيرانه قدر ، حوضه‌ده قالدقدن صوكره آماسيه‌يه كيتدم . بومدت ظرفنده بوتون مملكتده ، ملى تشكيلات وجوده كتيرلمسى لزومنى تعميماً بالجمله قوماندانلره ورؤساى مأمورين ملكيه‌يه تبليغ ايتدم .

شايان دقتدركه ، ازميرك وبونى تعقيباً مغنيسانك و آيدينك اشغالى واجرا اولنان تجاوز ومظالم حقنده هنوز ملت نزور ايتمه‌مش وموجوديت مليه‌يه ووريلان بوفجيع ضربه‌يه قارشى علناً بركونا تأثر وشكايت اظهار اولنمامشدى . ملتك ، بوحقسز ضربه قارشوسنده ساكت وحركتسز قالمسى ، البته ملتك لهنده تصور اولنه‌مازدى . اونك ايچون ملتى ايقاظ ايدوب حركته كتيرمك لازمدى . بومقصدله ٢٨ ـ مايس ـ ٣٣٥ تاريخنده ، واليلره ومستقل متصرفلقلره ، ارضرومده اون بشنجى قول اردو ، آنقره‌ده يكرمنجى قول اردو ودياربكرده اون اوچنجى قول اردوقوماندانلقلرينه ، قونيه‌ده اردومفتشلكنه تعميماً شويولده تبليغاتده بولندم :

« ازميرك و مع‌الاسف بونى تعقيب ايدن مغنيسا و آيدينك اشغالى ، مستقبل تهلكه‌يى دها علنى احساس ايتمشدر . تماميت ملكيه‌مزك محافظه‌سى ايچون ، تظاهرات مليه‌نك دها جانلى اولەرق ، اظهار وادامه‌سى لازمدر . حيات واستقلال ملى‌يى رخنه‌دار ايدن اشغال والحاق‌كبى حادثه‌لر ، بوتون ملتى دلخون ايتمكده‌در . تأثرات ضبط اولنه‌ميور . قابل هضم وتحمل اولاميان بو احوالك درحال ازاله‌سنى ، بوتون مدنى ملتلرله ، بويوك دولتلرك عدل وتأثيرندن صبرسزلقله انتظار ، زمينده اوكمزده‌كى هفته ظرفنده ومختلف ولايانه كوره پازار ايرتسى باشلايوب چهارشنبه كونى ، مراجعتك آرقه‌سى آلنمق اوزره ، بويوك وهيجانلى متينغلر عقديله تظاهرات مليه‌ده بولونيلماسى وبونك تكميل ملحقانه‌ده تشميلى وبوتون دول معظمه ممثللريله باب عالى‌يه مؤثر تلغرافلر ويرلمسى واجنبى اولان يرلرده اجنبيلره‌ده تأثير بايبلمقله برابر تظاهرات مليه‌ده آداب وسكونتك فوق‌العاده محفوظيتى وخرستيان خلقه قارشى بر تعرض ونمايش وخصومت‌كبى اطوار آلنامسى الزمدر . ذات عاليلرينك بوفكرلر اطرافنده حساس ومؤثر بولنمارى جهتيله ايشك حسن اداره‌سندن و موفقيتدن عاجزلركده اطمئنان تام موجوددر . نتيجه‌سنك انبا بيورولمسنى رجا ايلرم . »

§ ويرديكم بوتعليمات اوزرينه هريرده متينغلر بايبلمغه باشلاندى .

يالكز محدود يرلرده ، بعض توهمات تأثيريله تردد ابدلديكى آكلاشيلمشدر . مثلا : اون بشنجى قول اردو قوماندانلنك ، طربزون حقنده كوندرديكى ٩ حزيران ٣٣٥ تاريخلى شيفره‌دن : [وثيقه:٢١] « متينغ آتناسنده روملرك مناسبتسزلكنه معروض قالنمسى وهيچ بوقدن برحادثه چيقمسى دوشونجه‌سنه

بناءً متبنه قرار ویرلمش ایکن موقع فعله قونولمدیی.... متبنغ هیئتنك اجتماعنده استراطی، بولیدبنك‌ده حاضر بولندیی ، آکلاشیلیوردی .

طرزون؛ قره‌دکز ساحلنده ، مهم برمرکز اولدیغندن اوراده ،ملی تشبثات وفعالیت‌خصوصلرنده مترددانه حرکت ویوتانلیلر علیهنده تظاهرات مایه مذا کراتنه استراطی ، بولیدی افندیلری اشتراك ابتدیرمك کی تشبثك عدم جدیتنه دلالت ایده‌جك کوشکلکلر ، بالطبع استانبول ودشمنلر ایچون پك قیمتلی اماره‌لر تلقی ابدیلیر .

§ ویردیکم تعلیماتده‌کی نقطهٔ نظری ، علیهده قوللانه‌حق قدر ، مهارت کوسترنلرده اولدی. مثلا : سینوبه یکی تعیین اولنان برمتصرف، اوراده پاپیلان‌تظاهراتی بالذات تدویرابدیبور ومتبغ‌مقرراتی بالذات یازوب اهالی‌یه‌امضاابتدیردیکنی‌سویلییوروزده برصورتی‌کوندریبور. بوذاتك، زواللی‌اهالی‌یه ، کورولتو پاطیردی آره‌سنده امضا ابتدیردیکی‌اوزون یازیلر ایچنده، شوسطرلر کیزلهنیوردی:« تورکار ترقی‌وتکامل ایده‌مدی و آوروپانك اساسات مدنیه‌سنی قبول و تمثل ایده‌مدیکه بوده شیمدی‌یه قدر ابی بر اداره‌یه مظهر اوله‌مه‌مسندن ایلری کلمشدر . تورك ملتی ، آنجق کندی پادشاهنك سلطنت وحاکمیتی تحتنده اولمق شرطیله آوروپانك نظارت ومراقبه‌سیله تشکل ایده‌جك براداره ایله یشایه‌بیلیر . »

افندیلر ، سینوب اهالیسی نامنه ائتلاف دولتلری ممثلرینه ویریلن ۳ ـ حزیران ـ ۱۳۳۵ تاریخلی بومخطره‌لك زیرنده‌کی امضالاره کوزکزدیرکن مفتی وکیلی افندینك امضاسنی متعاقب کوردیکم امضاء عرض ابتدیکم ـ طرلری یازان و یازدیران روحی بکا کشف ابتدیردی . اوامضا ، حریت وائتلاف فرقه‌سی رئیس ثانیسی اولان ذاتك امضاسی ایدی .

§ هر طرفده ، تظاهرات ، پاپیلمسی ایچون پاپدیغم تبلیغات تاریخندن اوچ کون صوکره یعنی ۳۱ ـ مایس ـ ۳۳۵ تاریخلی حربیه ناظرینك شوتلغرافی آلدم :

« انکلتره فوق‌العاده قومیسرلکندن باب‌عالی‌یه تبلیغ اولنوب حربیه نظارتنه تودیع اولنان نوطه صورتی عیناً بروجه زیردر :

بوکونه قدر کلن راپورلردن اوچنجی قولاردو منطقه‌سنده شقاوت عادیه‌دن بشقه برشی اولمدیغی معلوم اولمغله برابر صوك نوطه‌ده بیان اولنان احوال حقنده تحقیقات مخصوصه بالاجرا نتیجه‌سنك سرعت اشعارینی رجا ابدرم . ۳۱ ـ ۵ ـ ۳۵

حربیه ناظری

شوکت

صورت

۱ — سیواسده‌کی حال وموقع حاضره و شهر مذکوره وياخود بوشهرك قربنده عظیم مقداردہ تجمع ایتمکده بولنان ارمنی ملتجیلرینك سلامتنه متدائر اخیراً اولدقجه داعیٔ اندیشه حوادث آلمش اولدیغمی ذات سامیٔ فخیمانه‌لرینه بیلدیرمکله کسب فخر ایدرم .

۲ — بناءً علیه عسکری قوماندانلنك دائرهٔ مأموریتی داخلنده بولنان ارمنیلرك حسن محافظه‌سی ایله حمایه‌لری ایچون بالجمله تدابیر ممکنه اتخاذ ایتمسی آمر وبرکونا قتال وياخود سوءمعامله وقوعه کلدیکی تقدیرده کندیسنك دوغریدن دوغریه مسئول طوتیله‌جغنی مشعر بر تلغرافنامه‌نك حربیه نظارت

جليله‌سنجه موميٰاليه قوماندانه عاجلاً كشيده‌سى ضمننده اوامر اعطا بيورولمسنى ذات‌سامئ فخيمانه‌لرندن رجا ايدرم .

٣ — بوتعليمانه مماثل تعليماتك مأمورين ملكيهٔ عائده‌سنه اعطاسنى آيريجه رجا ايدرم .

٤ — داخل مملكتده‌كى آسايشسزلك حقنده ذات سامئ فخيمانه‌لرينك نه‌درجه محق صورتده انديشه‌ناك بولندقلرينى بيلديكم جهتله ذات سامئ فخيمانه‌لرينه آيريجه اشبو (. . . . .) مماشات بيوريله‌جغندن مطمئنم .

٥ — موضوع بحث اولان تعليماتك تاريخ اعطاسى حقنده ويريله‌جك معلوماتك محظوظيت‌ثناورانه‌مى موجب اوله‌جغنى بيان ايدرم . »

سيواس والى وكالتندن ٢ حزيران ٣٣٥ تاريخلى آلديغم برتلغرافده‌ده «بوكون ميرآلاى «دومانز» امضاسيله آلنان تلغرافنامه‌ده (عزيزيه‌ده ازميرك اشغالى اوزرينه خرستيانلرك قتل ايله تهديد ايدلديكى وبوايسه موافق اولميوب سزه وضعيهٔ خبر وبريورم كه بوحالدر متفق عسكرلرى طرفندن ولايتكزك اشغالنه سبب اولور .) مألنده اشعارانده بولونيلمقده‌در . . . . . الخ » دنيلمكده ايدى .

§ حقيقتده ، نه سيواسده داعئ انديشه برحال واردى ونه‌ده خرستيانلرك قتل ايله تهديد ايدلديكى واقع ايدى . مسئله ، ملتجه پايلمغه باشلانيلان متينغلردن متأثر اولان وبونى أمللرينك حصولنه مانع عدايدن عناصر خرستيانيه‌نك ، اجنبيلرك نظر دقتنى جلب ايچون بالالتزام يابدقلرى اشاعات قبيلندن اوله‌رق قبول ايتمك لازمدر . [وثيقه : ٢٢ و٢٣ و ٢٤] حربيه نظارتنك نوطه صورتى‌احتوا ايدن تلغرافنه ويرديكم جوابى عيناً عرض ايده‌جكم .

استخبارات
غايت مجله‌در
عدد
٥٨

٣ حزيران ٣٣٥

حربيه نظارت جليله‌سنه

ج : ٢ حزيران ٣٣٥ شيفرهٔ :

سيواس وجوارنده اولجه بولنان ارمنيلرى وبالآخره كلن ملتجيلرى تدهيش ايده‌جك هيچ‌برحادثه اولامشدر . نه سيواسده ونه‌ده جوارنده داعئ انديشه هيچ برحال بوقدر . هركس ساكنانه ايش وكوچلريله مشغولدر . بونى صورت قطعيه‌ده عرض وتأمين ايدرم . بناءً عليه انكليز نوطه‌سنده‌كى استخبارات منبعنك نه اولديغى عاجزلرنجه بيلنمك لازمدر . ازميرك ومغنيسانك اشغالى خبر مؤسفى اوزرينه اهالئ اسلاميه‌جه پايلان وعناصر خرستيانيه حقنده هيچ بر فكر خصومت تضمن ايتمه‌ين اجتماعلردن بلكده بعضيلرينك متوحش اولمرى وارد خاطردر . ائتلاف دولتلرى ملتمزك حقوق واستقلالنه رعايتكار قالدقجه وملت ، وطنك تمامئ مصونيتندن امين بولندقجه عناصر غير مسلمه‌نك دوچار خشيت اولمسنه هيچ بر سبب يوقدر وبوبابده دولته قارشى هردرلو مسئوليتى تعهد وبوكا تماميله أمنيت بيورولمسنى استرحام ايدرم . فقط استقلال وموجوديت مليه‌يى امحا وبقاى حياتى تهلكه‌يه ايصال ايدن اشغال ، سوء قصد وتعدى كبى ازمير حواليسنده كورولمكده اولان فعليانك ظهورات مماثله‌سنه قارشى نه ملتك هيجان وتأثرات وجدانيه‌سنى ونه‌ده بوكا مستند تظاهرات مليه‌يى منع وتوقيف ايچون

نفسمده وهیچ کیمسه‌ده قدرت وطاقت کورمیه‌جکم کبی بویوزدن تحدث ایده‌جك وقایع وحادثاتك قارشوسنده‌ده مسئولیت قبول ایده‌بیله‌جك نه قوماندان ونه‌ده ملکیه مأموری ونه‌ده حکومت تصور ایدرم .

مصطفی کمال

§ بونوطه صورتیله طرفمدن ویریلن جواب صورتی بالعموم قوماندانلره ، والی و متصرفلره تعمیماً تبلیغ ایدلدی .

— بو تاریخلرده بوتون ملتك انکلیز محبلر جمعیتنه اشتراکله انکلتره مظاهرتنك طلب ایدلسی ، بوجمعیت نامنه ، سعید منلا امضاسیله عموم بلدیه ریاستلرینه برتلغرافله بیلدیرلدیکی وبوتلغرافك تأثیرینی عقیم براقق ایچون ملتی لزومی کبی تنویر ایتمکله برابر حکومت نزدنده‌کی تشبثاتم معلومکز اولمشدر . [وثیقه : ۲۵] بوندن بشقه ۲۷ ـ مایس ـ ۳۳۵ تاریخنده (تورکیه ـ هاواس ـ رویتر) اسمنده‌کی آژانسك ، انعقاد ایدن شورای سلطنت حقنده‌کی تفصیلاتده « هیئت عمومیه‌نك فکری تورکیه‌نك دول معظمه‌دن برینك مظاهرتی تأمین مرکزنده‌در» حوادثی نشروتعمیم ایتمسی اوزرینه صدراعظمه « ملتك استقلال ملیی محافظه‌یه عازم اولدیغنی وبوتون عواقب مشئومه‌یه قارشی الك صوك فداکارلغی کوزه آلدیردیغنی ووجدان ملیی تمثیل ایتمین اخبارلك شایان اندیشه عکسلر تولید ایتدیکنی » یازمقله برابر بوتون ملتی‌ده بوکیفیتدن ناصل خبردار ایتدیکمی بشقه برمناسبتله بیان ایتمشدم .

§ صدراعظم فرید پاشانك پارسه معلوم اولان دعوتی اوزرینه برنجی تورکیه بیوك ملت مجلسنك ایلك اجتماع کونلرنده بعض بیاناتده بولنمشدم . بو مسئله‌ده نقطهٔ نظر وصورت حرکتمك نه اولدیغنی توضیح مقصدیله شو وثیقه‌یی عیناً عرض ایده‌جکم :

شیفره

مجله‌در

ذاته مخصوصدر

حوضه :

۳ ـ ٦ ـ ۳۵

صامسونده اوچنجی قول اردو قوماندانی رأفت بك افندی‌یه

ارضرومده اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم پاشا حضرتلرینه

جانیك متصرفی حمید بك افندی‌یه

ارضروم والیسی منیر بك افندی‌یه

سیواس والی وکیلی حاکم حسبی افندی حضرتلرینه

قسطمونی والیسی ابراهیم بك افندی‌یه

آنقره‌ده ق ۲۰ قوماندانی علی فوأد پاشا حضرتلرینه

قونیه‌ده بیلدیرم قطعاتی مفتشی جمال پاشا حضرتلرینه

دیاربکرده اون اوچنجی قول اردو قوماندان وکیلی جودت بك افندی‌یه

وان والیسی حیدر بك افندی‌یه

فرانسه ممثل سیاسیسی موسیو (دوفرانس) ك نزد صدارتپناهی‌یه کلهرك حقوق‌عثمانیه‌یی قونفرانس حضورنده مدافعه ایچون پارسه عزیمت ایده‌بیله‌جکلرینی تبلیغ ایلدیکی داخلیه نظارتنك تبلیغات

رسمیه‌سندن وآژانس نشریاتندن آکلاشیلمشدر . ازمیر وقعه‌سی اوزرینه ملتمزك کوستردیکی عصبیت ملیه وبو صورتله محافظهٔ استقلالیت خصوصنده تظاهر ایدن عزم قطعیسی نتیجه‌سی اولان بومظهریت شایان شکراندر . فقط بوکا رغماً یونانلیلر ازمیر ولایتنده اشغالدن منع ایدلمش دکلدر . هرحالده ملتك حقوقنی مدرك واونی چیکنه‌بمك ایچون یکوجود اولهرق فداکارانه حرکته مهیا اولدیغی دول ائتلافیه‌یه قارشی اظهار و اثباته دوام ایدلدکجه دول مشارالیهك ملتمزه حرمتکار و حقوقنه رعایتکار اولهجغنه شبهه یوقدر .

صدر اعظم پاشا حضرتلرینك قونفرانس حضورنده حقوق عثمانیه‌یی مدافعه ایچون بذل همت بیوره‌جقلری طبیعیدر. آنجق ملتجه قطعیاً مدافعه‌سی مطلوب وملتزم اولان حقوق باشلیجه ایکی نقطه‌ده کسب نزاکت ایدر . برنجیسی ؛ علی‌الاطلاق دولت وملتك استقلالیت تامه‌سی . ایکنجیسی‌ده اجرای اصلیهٔ وطنده اکثریتك اقلیتلره فدا ایدلمه‌مسیدر . بوخصوصده پارسه مهیٔ حرکت هیئتك اجتهادیله وجدان ملینك طلب قطعیسی آره‌سنده مطابقت تامه شرطدر . عکس تقدیرده ملت ، غایت مشئوم وضعیتده وغیر قابل تلافی امر واقعلر قارشیسنده قالهبیلیر . بواندیشه‌یی تولید ایدن سببلر شونلردر : صدراعظم‌پاشا حضرتلری‌مسموع اولان بیاناتنده برارمنی‌مختاریتی اساسنی‌قبول‌ایتمش اولدیغنی‌بیلدیردی. بونك حدودینی ذکر ایتمدی . بوندن ولایات شرقیه اهالیسی بالطبع متأثر واستیضاح کیفیته مجبور اولدی. انعقاد ایتمش اولان شورای سلطنتده‌ده همان هیئت عمومیه استقلال ملینك محافظه‌سنی ومقدرات ملتك برشورای ملی‌یه تودیعنی طلب ایلدیکی حالده یالکز حکومتك استناد ایلدیکی ائتلاف وحریت فرقه‌سی نامنه رئیسی صادق بکك تحریری افاده‌سنده انکلتره‌نك حمایه‌سی تکلیف اولندی. برارمنستان مختاریت واسعه‌سنی ودولتك براجنبی حمایه‌سنی قبول مسائلنده آرزوی ملی ایله حکومت حاضره‌نك اجتهادنده مطابقت اولدیغی تعین ایدییور . صدراعظم پاشا حضرتلریله برابرنده حرکت ایده‌جك اولان هیئتك مدافعهٔ حقوق ملتده تعقیب ایده‌جکی اساسات و پروغرام ملتجه معلوم اولمدنجه مارالعرض نقطه‌لرده اندیشه‌ناك اولمقدن منع نفس ایدیله‌مز . بو صورتله ولایات وملحقاتنده‌کی مدافعهٔ حقوق ملیه ورد الحاق جمعیتلرینك هیت ممثله‌لری وهنوز تشکیلاتی اکمال ایدیله‌مین برلرده‌ده بلدیه هیئتلری صدراعظم پاشا حضرتلرینه ودوغریدن دوغریه ذات شاهانه‌یه تلغرافنامه‌لرله مراجعت ایدرك استقلال تام ملینك مصونیتی و حقوق اکثریت ملیه‌نك محفوظیتی ملتجه شرط اساسی اولدیغنی بیان وبوکا نظراً کیده‌جك هیئتك مدافعه اساساتی ملته رسماً وعلناً ابلاغی طلب اولنمکدیر . ملتك بوطرز حرکتیله، کیده‌جك هیئتك مدافعه‌سنه چالیشه‌جغی اساساتك حقیقهً ملتك آرزو وطلبی اولدیغی دول ائتلافیه‌جه معلوم اولهجق و بالطبع دها زیاده اهمیتله نظر دقته آلنرق هیئتك وظیفه‌سنی تسهیل ایلیه‌جکدر . مطالعات مسرورانه‌نك ایجاب ایدنلره سرعت ایصال وابلاغنی وطنمزك مندراتی نامنه ذات عالیٔ وطنپرورلرندن خاصةً استرحام ایلرم. بوتلغرافك زمان وصولنك اشعاربیورولمسنی‌ده رجا ایدرم.

مصطفی کمال

§ بو تاریخدن بش کون صوکره یعنی ۸ ـ حزیران ـ ۳۳۵ ده استانبوله حربیه ناظری طرفندن دعوت اولندیغمی ومحرم سوألم اوزرینه کیملر طرفندن ونه‌ایچون طلب ایدلدیکمی ، رجالمزدن بزدنك خبرویردیکنی وقتیله بالمناسبه وقوع بولان بیاناتمده افاده ایتمشدم. اوذات، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنده بولنان جواد پاشا ایدی . بونك اوزرینه ، استانبول ایله وقوعبولمش اولان مخابراتك برقسمی

عمومجه معلوم اولمشدر . بو مخابرات ، ارضروم‌ده استفا ایتدیکم تاریخه قدر مختلف حربیه ناظرلرله ودوعربدن وعربی‌به سرای ایله دوام اعمشدر .

آناطولیه داخل اولدقجه بر آی اولمشدی . بومدت ظرفنده بوتون اردولر اقسامیله تماس وارتباط تأمین اولمش وملت تمکن اولدیغی قدر تنویر ایدیلمکله تیقظ وانتباهه کتیرلمش ، تشکیلات ملیه فکری تعمیم بشلامشدی . وصحت عمومیه‌یی آرتق برقوماندان صفتیله سوق واداره‌یه دوام امکانی قالمامشدی . وقوعمولان دعوت أمریه عدم اطاعت وعدم اعانت کوسترمش اولمغله رابر ملی تشکیلات وحرکاتك سری وتأمینه دوام ایتمکده اولدیغمه کوره شخصاً خاصی وصحیته کچمش اولدیغمه شبهه ایدیلمه‌مزدی . بوندن بشقه وبالخاصه تعمیمنه قرار ویردیکم تشبثات واجراآتك اساسی وشدید اولدیغی تخمین کوچ دکلدی . بناءً علیه تشبثات واجراآتك بر آن اول شخصی اولق ماهتندن چیقارلمسی وبوتون ملتك وحدت وتساندیی تأمین وتمثیل ایده‌جك بر هیئت نامنه اولسی لزمدی .

بو سبله ، ١٨ حزیران ٣٣٥ تاریخنده تراکیایه ویردیکم (دیره کتیف) ده اشارت ایتدیکم برنقطه‌یك ، تطبیق زمانی کلمش بولونیوردی . خاطرکردده‌درکه اونقطه ، آناطولی وروم ایلی تشکیلات ملیه‌سنی توحید ایده‌رك ، بر مرکز دن تمثیل و اداره ایتك اوزره ، سیواسده عمومی بر هیئت ملیه ضه پلامقدی . بو مقصدك تأمینی ایچون یاورم حواد عباس بکه ٢١/٢٢ حزیران ٣٣٥ کیجه‌سی آماسیه‌ده دیکسه ایتدیکم تعمیمك اساس نقطه‌لری شونلر ایدی :

(١ — وطنك تمامیتی ، ملتك استقلالی تهلکه‌دردر .

٢ — حکومت مرکزیه درعهده ایتدیکی مسئولیتك ایجاباتنی ایفا اده‌مه‌مکده‌در . بوحال‌ملتمزی معدوم طانیتدرییور .

٣ — ملتك استقلالنی بنه ملتك عزم وقراری قورتاراجقدر .

٤ — ملتك حال و وضعنی دربیش ایتمك و صدای حقوقنی جهانه ایشیتدیرمك ایچون هر درلو تأثیر ومراقبه‌دن آزاده بر هیئت ملیه‌یك وجودی لزمدر .

٥ — آناطولینك بالوجوه اك أمین محلی اولان سیواسده ملی برقونغره‌نك سریعاً انعقادی تقرر ایتمشدر .

٦ — بونك ایچون تکمیل ولاتترك هر لواسندن ملتك اعتمادینه‌مظهر اوچ مرخصلك سرعت‌ممکنه ایله یتیشمك اوزره همان بوله چیقارلمسی ایجاب ایمکده‌در .

٧ — هر احتماله قارشی کینینك بر سر ملی حائنده طوتولسی و مرخصلرك لزوم کوریلن محللرده سیاحتلرینك منتکراً اجرا سی لازمدر .

٨ — ولایات‌شرقیه نامنه ١٠ تموزده ارضروم‌ده برقونغره انعقاد ایده‌جکدر . مذکور تاریخه قدر ولایات سائره مرخصلری‌ده سیواسه وصل اولهبیلرلرسه ارضروم قونغره‌سنك اعضاسی‌ده سیواس اجتماع عمومیسنه داخل اولق وزره حرکت ایدر .) [وثیقه : ٢٦]

§ کوریورسکزکه بو دیکته ایتدیکم خصوص ، ذاتاً ویرمش ودرت کون اول تراکیایه تبلیغ ایتمش اولدیغم بر قرارك آناطولی‌یه‌ده تعمیماً تبلیغنه متعلق بولونیور . بو قرارك ٢١/٢٢ حزیران ٣٣٥ کیجه‌سی ، قاراکلق بر اوطه‌ده اتخاذ ایدلمش محوف و اسرار انکیز ، یکی بر قرار اولدیغی ، ظنمجه سهولتله تقدیر بیوریلور .

بو نقطه‌نك توضحی ایچون ، آرزو بیورورسه کز کوچوك بر ایضاحده بولنه‌یم .

افندیلر ، او مسوده ایشته عیناً شو کاغدلردر . (کوستره‌رك) درت ماده‌یی احتوا ایدییور ، محتویاتی بیان ابتدم . نهایتنده بنم امضام واردر . برده وظیفه اعتباریله ارکان حربیه رئیسم بولنان میرآلای کاظم بکك (الیوم ازمیر والیسی کاظم پاشا) ، ارکان حربیه‌مدن تبلیغه مأمور، خسرو بکك (الیوم سفیر) مقامات عسکریه‌یه شیفره ایدن یاورم مظفر بکك ومقامات ملکیه‌یه شیفره ایدن برمأمور افندینك امضالری واردر . بوندن بشقه دها بعض امضالر واردر .

بو امضالرك ، بومسوده‌یه قونمسی برحسن طالع وتصادفدر .

دها ، حوضه‌ده بولندیغم صره‌ده آنقره‌ده بولنان یکرمنجی قول اردو قوماندانی علی فوأد پاشادن بر شیفره تلغراف آلدم . بو تلغراف ، «طانیدیغکز بر ذات بعض رفقا ایله استانبولدن بورایه کلمشدر. صورت حرکتلری حقنده نه‌امر بیوربیورسکز ، مألنده ایدی. عادتا برمعمایی آکدیران بوتلغراف، بك زیاده مراق واستغرابمی موجب اولدی. موضوع بحث‌ذاتی طانیورم، بندن خط حرکت‌صوربیور، آنقره‌ده آرقداشم اولان أمین برقوماندانك یانده، تلغراف‌ده شیفره‌در . اوحالده نه‌دن اسمنی شیفره اوله‌رق دخی‌بازدیرمقدن اجتناب ایدییور؟! برخیلی دوشوندم. انتقال ایدرکی‌اولدم ؛ تخمین‌بیورولورکه معما حلیله اشتغاله زمانم مساعد دکلدی. فقط ، فوأد پاشایی یقیندن کورمك ، منطقه‌لری ، محیطلری، دوشونجه‌لری حقنده‌مداوله‌ٔ افکار ایلمك ، بنجه بك زیاده شایان آرزو ایدی . بو معمالی تلغرافدن‌ملهم اوله‌رق کندیسنه شو رجاده بولوندم: « آنقره‌دن آیریلدیغکزی ، احساس ایتمه‌جك ترتیبات وتدابیر آلدقدن صکره ، تبدیل نام وقیافت ایده‌رك برقاچ کون ایچون سریعاً بکا ملاقی اولکز . استانبولدن کلن آرقداشلری‌ده برابر کتیریکز . »

فی‌الحقیقه فوأد پاشا ، دیدیکم کبی حوضه‌یه حرکت ایدر . فقط ، بعض مجبر اسبابدن طولایی ، درحال حوضه‌یی ترك ایدوب آماسیه‌یه کیتمکه مجبور اولمشدم . فوأد پاشا ، حوضه بولنده ، وضعیتی آکلار وآماسیه‌یه توجه ایدر . ایشته بو صورتله ۲۱/۲ ده آماسیه‌ده نزدمده بولونیور . اسمی شیفره‌ده ذکر اولنمیان ذاتده رؤف بك ایدی .

استانبولی ترك ایتمك اوزره ، اقامتکاهمدن اوتوموبیله بینه‌جکم اثناده رؤف بك نزدمه کلمشدی . راکب اوله‌جغم‌وابورك تعقیب اولنه‌جغنی واستانبولده ایکن‌توقیف ایتمه‌دکلرینه کوره‌بلکده قره‌دکزده باطیریله‌جغمی موثوقاً ایشیتمش ، اونی خبر ویردی . بن استانبولده قالوب توقیف اولنمقدنسه باطوب بوغولمنی مرجح کوردم . وحرکت ایتدم . کندیسنه‌ده اول وآخر استانبولدن چیقمق مجبوریتنده قالیرسه بنم یانمه کلمسنی سویلدم .

رؤف بك ، فی‌الحقیقه استانبولدن چیقمق لزومنی حس ایتمش وچیقمش .. فقط بنم‌یانمه کلمدی ، آرقداشی اولان اللی آلتنجی فرقه قوماندانی میرآلای بکرسامی بکه ملاقی اولمق وازمیر جهه‌سنه دها یقین برپرده ، دها فعال ودها فائده‌لی اوله‌جغنی فرض ایدرك (باندیرمه ـ آق‌حصار) طریقیله مغنیسا حوالیسنه کیتمش. کیتدیکی پرده، احوال معنویه‌یی بوزوق ، وضعیتی مهلك ومدهش کورمش. درحال تبدیل نام ایدرك اورادن اوده‌مش ، نازللی ، آفیون قره‌حصار اوزرندن (عزیزیه ـ سیوریحصار) طریقیله وآرابه ایله‌ده آنقره‌یه فوأد پاشانك نزدینه کلمش وبکا مراجعت ایتمش؛ بك کوزل آما! اسمنی صاقلامق صورتیله بنی ثوزمکده معنا وارمیدی ؟

دیکر طرفدن ، اوچنجی قول‌اردو قوماندانم اولوب صامسون متصرفلغنده بیرالدیغم رأفت بکی ، آرتق سیواسه ، قول‌اردو مرکزینه کوندرمك ایستیوردم . بر قاچ دفعه کلمی ایچون أمر ویرمشدم. ملحقاته چیقمش . أمرلرمه جواب دخی آله‌میوردم . نهایت اوده ، بالتصادف اوکون کلمشدی.

§ شمدی ، امضا مسئله‌سنه کلهلم :

بن ، مسوده‌نك یکی کلن آرقداشلر طرفندن‌ده امضالانمسی آرزو ایتدم . اواثناده رؤف ورأفت بکلر بنم اوطه‌مده ، فوأد پاشا دیکر براوطه‌ده بولونیورلردی .

رؤف بك، مسافر اولدیغندن بومسوده‌یه وضع‌امضا ایچون کندنده برعلاقه وصلاحیت کورمدیکی نزاکةً افاده ایتدی . بونك برخاطرهٔ تاریخیه اولدیغنی درمیان ایدرك امضا ایتمسنی سویلدم . بونك اوزرینه امضا ایتدی .

رأفت‌بك، امضادن استنکاف‌ایتدی وبویله برقونغره‌عقدندهکی‌مقصدوفائده‌یی آکلایه‌مدیغنی‌سویلدی.

§ استانبولدنبری ، برابر کتیردیکم بو آرقداشك ـ طوتدیغمز یوله نظراً ـ آکلاشیلمسی بك‌بسیط اولان برمسئله‌ده ، اظهار ایتدیکی حالت فکریه وحسیه‌دن متألم اولدم . فوأد پاشایی چاغیرتدم . پاشا ، نقطهٔ نظرمی آکلاتجه درحال امضا ایتدی . فوأد پاشایه رأفت بکك ترددی سببنی آکلایه‌مدیغمی سویلدم . فوأد پاشا ، رأفت بکدن ، برآز جدی، استیضاحده بولندقدن صکره، رأفت بك مسوده‌یی آلنه آله‌رق کندینه مخصوص بر اشارت وضع ایتدی . اویله براشارت که ، بونی ، بومسوده‌ده بولمق برآز مشکلدر .

[بیورك ! مراق ایدن تدقیق ایده‌بیلیر .]

افندیلر؛ لزومسز کی کوریله‌بیلن بوایضاحات، متعاقب سنه‌لره وحادثه‌لره عائد بعض مظلم نقطه‌لری تنویره مدار اولور ظنیله درمیان ایدلمشدر .

§ قونغره‌یه دعوتی متضمن تعمیم ، مقامات ملکیه وعسکریه‌یه شیفره اوله‌رق ویرلدی . بوندن بشقه استانبولده بولنان بعض ذواتده کوندرلدی . فقط بوذواته آیریجه برده عمومی مکتوب یازدم . کندیلرینه مکتوب یازدیغم ذوات شونلردی : عبدالرحمن شرف بك ، رشیدحاکف پاشا ، احمدعزت پاشا ، سیدبك ، خالده ادیب خانم، قره واصف بك، فرید بك، (نافعه ناظری ایدی) صلح وسلامت فرقه‌سی رئیسی فرید پاشا (بالآخره حربیه ناظری اولدی) ، جامی بك ، احمد رضا بك .

بومکتوبده سویلدیکم نقطه‌لری مختصراً تکرار ایده‌جکم :

١) یالکز متینلغ وتظاهرات ، بوبوك غایه‌لری ، هیچ بروقت قورتاراماز .

٢) بونلر ، آنجق سینه‌ملتدن بالفعل دوغان قدرت مشترکه‌یه استناد ایدرسه رهاکار اولور .

٣) ذاتاً آجی اولان وضعیتی مهلك شکله قویان ، الك مؤثر عامل ، استانبولده‌کی مخالف جریانلر وآمال ملیه‌یی مضر برشکلده انفراده اوغراتان سیاسی وغیرملی پروپاغاندالردر . بونك مجازاتی وطنمز علیهنده ، پك مبذول برصورتده کورمکده‌یز .

٤ — آرتق استانبول آناطولویه حاکم هکل تابع اولمق مجبوریتنده‌در .

• — سزه توجه ایدن فدا کارلق بك بوبوکدر. [وثیقه : ٢٧]

• •

٢٥ حزیرانه قدر آماسیه‌ده قالدم . خاطرلرده‌در، که اوتاریخلرده داخلیه نظارتنده بولنان علی کمال بك . سز عزل ایدلدیکم وآرتق بمله هیچ بر معاملهٔ رسمیه‌یه کیریشمه‌مك وهیچ برمعلومی اسعاف ایتمه‌مك خصوصنده شیفره الله رتعمیم یاپشدی .

٢٣ حزیران ٣٣٥ تاریخ و ٨٤ نومرولی اولان بوشیفره محتویاتی، شایان دقت بر ذهنیتی کوسترییر وثیقه اولدیغی ایچون عیناً عرض ایده‌حکم :

داخلیه ناظری علی کمال بکك ٢٣ — ٦ — ٣٥ تاریخلی
و ٨٤ نومرولو شیفره‌سنك محلولی صورتیدر .

« مصطفی کمال پاشا بویوك برعسکر اولمغله برابر سیاست زمانه اودرجه آکاه اولمدیغی ایچون، فرط حمیت وعجزنه رغماً . مأموریت جدیده‌سنده اصلا موفق اولهمدی . انکلیز ممثل وقونسلوسنك ملی واصرارایله عزل ایدلدی وایدلدکدن صوکره یاپدقلری ویازدقلری ایله‌ده بوسوزلری دهاریاده میدانه اوردی . رداالحاق جمعیتلری کی قره‌سی وآیدن حوالیسنده اهالیٔ اسلامیه‌یی ناحق‌یره قیدرمدن وفقط بوسیله‌دن استفاده ایله خلقی خراجه کسمکدن بشقه برایش کورمین أمرسر، صاغلیسر وعیر قابلی تشکیل ایدیلن بعض هیئتلر ایچون اوته‌دنبری جکدیکی تلغرافنامه‌لرله‌ده خطای سیاسیسنی ادا ایده آرتیردی . مشارالیهك استانبوله جلبی حربیه نظارتنه عائد بر وظیفه‌در . لکن داخلیه نظارتنك سزه امر قطعیسی آرتق اوذاتك معزول اولدیغنی بیلمك ، کندیسیله هیچ بر معاملهٔ رسمیه‌یه کیریشمه‌مك، امور حکومته متعلق هیچ برمطلوبی اسعاف ایتدیرمه‌مکدر . بوتعلیمات دائره‌سنده حرکت ایلکله نه کبی مسئولیتلرك مندفع اولهجغنی تقدیر بیوره‌جقسزدن وبومهم ووخیم دقیقه‌لرده مأمور ، اهالی ، هر عثمانلی‌یه ترتب ایدن اك بیوك وظیفه ، صلح قونفرانسنجه مقدراتمزه دائر قرار ویریلیرکن وبش‌سنه‌در یاپدیغمز جنتلرك حسابارى کورولورکن آرتق عقلمزی باشمزه‌دوشیردیکمزی کوسترمك، عاقلانه ومدبرانه حرکتلره امتثال ایتمك ، فرقه ، مذهب ، عرق اختلافلرینی کوزه‌تمکسزین هر فرداك حیاتی ، مالنی ، عرضنی صیانتله نظر مدنیتده بومملکتی بردها لکه‌لهمه‌مك دکلیدر ؟ »

بوشیفره تعمیمدن ، بن ، آنجق سیواسه مواصلت ایتدیکم ٢٧ حزیران ٣٣٥ تاریخنده خبردار اولدم . علی کمال بك ٢٣ حزیران تاریخنده بو تعمیمی ایله دشمناره و پادشاهه مهم بر وظیفه ایفا ایتدکدن صوکره ٢٦ حزیران ٣٣٥ تاریخنده حکومتدن چکیلمشدر . علی کمال بکك صدارته ویردیکی رسمی استعفا نامه‌دن بشقه ، سرایه کیدوب پادشاهه بالذات ویردیکی استعفا نامه‌سی صورتلرینه‌وشفاهی معروضاتنه وپادشاهك اوکا ویردیکی جوابه چوق صوکره مطلع اولدم .

علی کمال بك استعفانامه‌لرنده ، بالخاصه پادشاهه اولانده ؛ « بلاد عثمانیه‌نك محال مختلفه‌سنده سرزدهٔ ظهوراولان آثار اختلال واغتشاشدن ، نائرهٔ اختلالك درحال وموضعاً تسکین واطفا واحاسی مقصدیله اتخاذ تدابیر ، صرف مقامنه عائدایکن مظهر اولدیغی التفات و اعتماد شاهانه‌یی چکمین بعض رفقاسنك بر چوق اعذار واهیه سردیله اختلالك توسیع دائرهٔ شمول ایتمسنه ، سببیت ویرمکده اولدقلرندن » بحث‌ایتدکدن صوکره « مأموریت رسمیه‌دن چکیلمکله برابر صورت خصوصیه‌ده عرض

خدمت و صداقت اندن حکمی ، علاوه ایدیور وشفاهاً ده ، « وظیفهٔ رسمیه دن تجردی نعم الوسیله عد ایدن ... سنك تهاندن قولکری محافظه بیوریکز ، استرحامده بولونیور .

... ام ، حواباً « ... بوسوتون یاکز براقیه جمکه أمیم . صداقتکز ، بنی ، بویوك امیدوتسلیده ... شدی . سرای ، هر دقیقه سزه آچیقدر . رفیق بکه تشریك مساعیدن آیرمایکز . » امضا ده بولورلر . [وثیقه : ٢٨]

صداقتدن پادشاهك بویوك امیدوتسلیه قاپیلدیغی علی کمالی ، نظارت مقامنده وحضور شاهانده کوردکدن صوکره ، اونی ، برده ؛ اصل ، حقیقی وظیفه‌سی باشنده کورملم !

... صیقیلمازسه ، سعید منلاك ، راتب ویویه یازدیغی مکتوبلردن برینی کوزدن کچیرملم :

« علی کمال بکه صمیمی ملاکتی اوزرینه‌یان تأثر ایله یکلکزی سویلدم . بوذاتی آلده بولندیرمق لازم . بوده صمتی قاچیرمیملم . برهدیه تقدیمی ایچون اك مناسب برزماندر . »

... کمال بك دون اوذاقله کوروشمش . معلومات مسئله‌سنده برآز تأنی لازم اولدیغنی سویله‌مش . بوکره ... ایدیلن اربابك فکر وعلمی ، اولکنه خلاف برغایه‌یه سوق ایتمك بزده فولایلقله ممکن اولز ... رسمی مأمورلر حرکات ملهمانه‌شدیدلك ایی کوریورلر دیمش . علی کمال بك ، تعلیماتکزه حرفیاً رعایت ایده‌جك . زین العابدین پاشیسیله‌ده تشریك مساعی یه چالیشیور . خلاصه ، ایشلر بولاندیریلدیکی حق . »

بو عین مکتوبك برحاشیه‌سی واردر . شمدی اونی ده ، اوقویه‌لم : « حاشیه : برقاچ دفعه درسویله‌مك ایستدیکم حالده اوتوتیورم . مصطفی کمال پاشایه وطرفدارلرینه برآز مساعد کورولمکه کندیسی کمال امنده ... یرایه کله‌یلسین . بوایشه فوق العاده اهمیت ویریکز . کندی غزته‌لرمزله طرفدارلق ایده‌میز . »

بو وثیقه حقنده سرمه‌سی کلنجه ، دها زیاده معلومات ویرم . شمدیلك بوقدری کافیدر .

علی کمال بکك ، آماسیه‌ده ایکن هنوز خبردار اولدیغمی عرض ایتدیکم ، تعمیمی ، مأمورینك وخلقك افکارنی حقیقةً تتته سوق ایتمش . هرپرده ، اکسیك اولیان منفی روحلی کیمسه‌لر ، درحال علیهنده پروپاغانده و فعالیته کچمشلر .

بویولده‌کی منفی تظاهراتك وفعلیاتك اك مهمی سیواسده حاضرلانمقه باشلانمش .

مساعده بیورورسه‌کز ، بونی مختصراً تصویر ایده‌یم : داخلیه ناظری علی کمال بکك تعمیماً ویردیکی ... نك تاریخی ارلان ٢٣ حزیران کونی ، سیواسده ، علی غالب بك نامنده برذات ، اون قدر رفاقتیله حاضر بولونیورمش . بوذات ، استانبولدن ، معمورة العزیز والیسی اولهرق کوندرلمش اولان ارکان حرب میرآلایی علی غالبدر . کویا ، ولایت مأمورین مالیه‌سی اولمق اوزره ، برطاقم انسانلری‌ده ، استانبولدن انتخاب ایتمش ، برارده کوتوریور .

علی غالب کذرکاهنده بولنان ، سیواسده توقف ایتمش . وظیفهٔ مخصوصه‌سی بولندیغنه شبهه ایتمملك لازمکان ، علی غالب ، اورادہ درحال قوتلی طرفدارلر بولمش . وظیفه‌سنی حسن تطبیق ایچون ترتیبات و تدابیر آلمغه باشلامش .

داخلیه نظارتنك ، علیهمده‌کی أمری کلیر کلز ، فعالیت باشلامش . سیواس سوقاقلرنده « بنم ؛ خائن ، عاصی ، مضر برآدم اولدیغمه دائر » دیوارلره یافتهلر یاپیشدیرلمش .

کندیسی‌ده ، برکون ، سیواسده والی بولنان رشید پاشا مرحومك زدینه کیدمرك ، داخلیه

نظارتنك امرندن بحث ايتدكدن صوكره ، سيواسه كيتديكم تقديرده حقمده تطبيق ايده‌جكى معامله‌يى صورمش .

رشيد پاشا ؛ نه پاپيله‌بيله‌جكنى استيضاح ايتمش . على غالب ، بن سنك يرنده اولسم ، درحال قوللرينى باغلار توقيف ايدرم وسنك‌ده بويله يامه‌ك لازمدر ديمش .

رشيدپاشا ، بو ايشك بو قدر بسيط اوله‌جغنه اينانه‌مه‌مش ، مذاكره خيلى اوزامش . مذاكره‌يه اشتراك ايدنلر چوغالمش . . حتى برقسم اهالى ويريله‌جك قرارى آكلامق اوزره طوپلانمش . .

بوكون ، حزيرانك ٢٧ نجى كونيدر . نظرلرمزى ، تكرار تماس ايتمك اوزره بر آن ايچون ، بو لوحه‌دن آيرالم و آماسيه‌يه توجيه ايده‌لم .

§ آيك يكرمى بشنجى كونى ، سيواسده عليهمده بعض مناسبتسز احوال جريانه باشلاديغندن خبردار اولدم . ٢٥/٢٩ حزيران كيجه‌سى ياورم جواد عباس بكى چاغيردم ويارين صباح قراكلقده آماسيه‌دن جنوبه حركت ايده‌جكمز ديدم . بوحركتمزك كيزلى طوتيله‌رق حاضرلانيلمسى ايچون أمر ويردم .

برطرفدن‌ده ، بشنجى فرقه قوماندانى وارکان حربيه‌مله، محرم اوله‌رق، شوتدبيرى قرارلاشديردق: بشنجى فرقه قوماندانى ، فرقه‌سندن ، كزيده ضابط وافراددن مركب و ممكن اولديغى قدر قوتلى بر آتلى پياده مفرزه‌سنى درحال او كيجه‌دن باشلايه‌رق سريعاً تشكيل ايده‌جكدى . بن ، ٢٦ حزيران صباحى قراكلقده آرقداشلرمله برابر اوطوموبيل ايله توقاده حركت ايده‌جكدم . مفرزه تشكل ايدر ايتمز ، توقاد اوزرندن سيواس استقامتنه سوق اولنه‌جق وبنمله ارتباط آرايه‌جقدى . حركتمز ، هيچ برطرفه تلغرافله بيلديرليمه‌جك وممكن اولديغى قدر آماسيه‌ده‌ده افشا اولنميه‌جقدى .

§ ٢٦ ده آماسيه‌دن حركت ايتدم . توقاده واصل اولور اولماز تلغرافخانه‌يى قونطورول آلتنه آلديره‌رق بنم مواصلتمك سيواسه و هيچ بر طرفه بيلديرلمه‌مسنى تأمين ايتدم . ٢٦/٢٩ كيجه‌سنى اوراده كچيردم ، ٢٧ ده سيواسه حركت ايتدم . اوطوموبيل ايله توقاددن سيواسه تقريباً آلتى ساعتدر .

سيواس واليسنه ، توقاددن سيواسه حركت ايتديكمه دائر آچيق بر تلغراف يازدم . امضاده ، اردو مفتشلكى عنوانى استعمال ايتمشدم .

تلغرافده بالالتزام ساعت حركتمى قيد ايتمشدم. فقط بوتلغرافك، حركتمدن آلتى ساعت‌صوكره چكيلمسنى واو زمانه قدر هيچ برصورتله‌سيواسه معلومات ويرلمه‌مسنى تأمين ايده‌جك تدابيرى آلديردم.

شيمدى ، افنديلر ؛ نظرلرمزى تكرار سيواسده ترك ايتديكمز لوحه‌يه عطف ايده‌لم .

على غالب بك ورشيد پاشا آره‌سنده حقمده تطبيق اولنه‌جق معامله‌نك مناقشه‌سى صحنه‌سنه . . مناقشه‌نك حرارتلى بر صفحه‌سنده ، رشيد پاشانك أنله ، بنم توقاددن چكيلن تلغرافمى ، ويريرلر . رشيد پاشا ، همان على غالب بكه اوزاتير . ايشته كنديسى كليور، بيورك ، توقيف ايدك! دير . رشيد پاشا ، تلغرافده يازيلى اولان حركت ساعتنى كورونجه همان كندى ساعتنى چيقاريرر ، باقار . . افندم كليور دكل ، كلمش اوله‌جقدر ، ديه علاوه ايدر .

بونك اوزرينه ، على غالب ، بن توقيف ايدرم ديدمسه ، بنم ولايتم داخلنده اولورسه توقيف ايدرم ديمك ايستدم، دهنجه ، حال اجتماعده بولنانلرى برهيجان قاپلار . . . هپ بردن « هايدى اويله ايسه استقبالنه كيدهلم . » ديه‌رك اجتماعه ختام ويريرلر . . .

آنجق ، اشراف ومتحيزان واهالى وعسكرله پارلاق بر استقبال احضار ايده‌بيلمك ايچون بر آز

زمان قازانمق لازم كلديكنى ، حالبوكه حسابجه ، بنم ؛ سيواس شهرى مدخللرينه قدر تقرب ايتمش اولەجغمى نظر دقته آلەرق بنى ؛ مدخله ياقين اولان زراعت نمونه چفتلكنده ، بر استراحته اماله ايدەجك چاره دوشونمشلر . والى پاشا قرارگاهمك صحيه رئيسى اولوب اولجه تشكيلات ايچون ، سيواسه كوندرمش اولديغم طليع بكى دعوت وبو وظيفەنك ايفاسنى اوندن رجا ايتمش وترتيباتى تأمين ايدر ايتمز كنديسنك‌ده بزه ملاقى اولەجغنى سويلەمش . . .

فى‌الحقيقه ، تام نمونه چفتلكى جوارنده ، قارشومزه چيقان بر اوطوموبيلك ايچندن ، طليع بك كوروندى . اوطوموبيللردن ايندك ، چفتلكك حوليسنده اوطوردق . طليع بك ، حكايه ايتديكم وضعيتى بر تفصيل ايضاح ايتدكدن صوكره ، وظيفەسنك ، بنى بوراده بر آز مشغول ايتمك اولديغنى سويلەيجه ، درعقب آياغه قالقدم ، چابوق اوطوموبيللره و سيواسه ديدم !

بونك سببنى افاده ايدەيم . او آنده خاطرمه كلن شو ايدى : استقبال مراسمى يابەجغز ديه طليع بكى اغفال ايتمش اولەبيلير‌لر وحقيقتده عكسى برترتيب يابمق ايچون زمان‌قازانمق‌ايستيەبيلير‌لردى. اوطوموبيللره بينمك اوزره ايكن سيواس طرفندن ديكر بر اوطوموبيل يانمزه ياقلاشدى ، ايچنده والى پاشا واردى .

رشيد پاشا ، افندم برقاچ دقيقه دها استراحت بيورولمزمى ديه سوزه باشلادى . بارىم دقيقه دخى استراحته احتياجم يوقدر . درحال حركت ايدەجكز وسن بنم يانمه كل ديدم .

— افندم ، ديدى ، سزك يانكزه رؤف بك بينسون ، بن آرقەدەكى اوطوموبيللەده كليرم .

— خاير خاير ديدم . سز بورايه . .

بو بسيط تدبيردن مقصد ، محتاج ايضاح دكلدر .

سيواس شهرينك مدخلنه وصولمزده ، جادەنك ايكى طرفى عظيم بر غلبەلق ايله دولمش ، قطعات عسكريه وضع مخصوصنى آلمش بولونيوردى . اوطوموبيللردن ايندك . يورويەرك عسكرى واهالىيى سلاملادم . . .

بومنظره ، سيواسك محترم اهاليسنك وسيواسده بولنان قهرمان ضابط وعسكرلرمزك بكا ، نەقدر مربوط و محبتكار اولديغنى اثبات ايدن جانلى برشاهد ايدى . . .

بناءً عليه ، دوغرو قول اردو قوماندانلق دائرەسنه كيتدم و درعقب معيتيله برابر على غالبى واونك واسطهٔ اجرائيەسى اولديغنى آكلاديغم مفسدلرى جلب ايتديردم . اونلره يابديغم معامله‌نى ايضاح‌ايدرك ذاتاً ، كافى درجەده ، يورغونلغى موجب اولديغنه شبهه ايتمديكم‌تقرعاتى اوزانمق ايستەمم .

يالكز ، برنقطەيى ، اشارت ايتمكله اكتفا ايدەجكم .

افنديلر ؛ بو على‌غالب ، كوردىكى سوء معاملەدن صوكره ، محرم بياناتى اولديغنى سويليەرك كيجه يالكزاولەرق‌يانمه كلمك ايستدى . قبول ايتدم . حركاتنك ظواهرينه اهميت ويرمەمكلكمزى رجا ايله معمورةالعزيز ولايتنى قبول ايدرك كلمكدن مقصدينك ، بنم نقطهٔ‌نظرمه خادم اولمق‌بولنديغنى وسيواسده توقفى ، بكا ملاقى‌اولوب بالذات تعليمات آلمق ايچون اولديغنى ايضاح‌وبيك درلودليللرله اثبانه چاليشدى وبزى صباحه قدر اشغال ايتمك صورتيله ، موفق دخى اولديغنى اعتراف ايتملىيم .

• •

سیواسده، تشکیلات وطرز حرکت حقنده انجمن اداره‌سنه ورود ایدن صوکره، عسکریه مه‌دن کچن ۲۷/۲۸ کجه‌سنك صباحنده ربایرام کوئی، سیواسدن ارضروم استقامتنده حرکت ایدلدی.

§ برهفته‌لق مشقتلی راوطه‌مویل یولجلغندن صوکره ۳ ور ۳۳۵ کوئی اسلنبك دعسکر... صمیمی تظاهراتی ایچنده، ارضروم‌ه مواصلت اولندی. حکومت مرکزیه طرفندن تعیین بیورلمش قوماندان‌ورول و توقیف ایچون شتاره قدر اولان مهم مرکزلرده تدابیر و ریاست آلتنده ایچون بوم قوماندانلره، ۵ تموز ۳۳۵ تاریخنده أمر ویردم. [وثیقه: ۲۹]

قوماندان، والی وولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتی ارضروم شعبه‌سیله تماسه کتدی.

والی منیر بك، استانبولده عزل ایدلمشدی. حرکت ایمیوب ارضروم‌ده قالمشی حسن... اوزرینه هنوز ارضروم‌ده بولونیوردی. بتلیس ولایتندن استعفا ایدوب استانبوله کیتمش اولدیغی ارضروم‌دن کچن مظهر مفید بك‌دن عینی صورتله ارضروم‌ده بکا اخبار ایدیوردی.

بو ایکی والی بکلرله، اون بشنجی قول اردو قوماندانی کاظم قره بکر پاشا وبایبورت... بك، ازمیت متصرف سابقی ثریا بك وقرارکاهم مسلوب ارکان حربیه رتبه‌سی کاظم بك و ارکان حرب خسرو بك، دوقتور رفیق بك آرقداشلرمه حدی بر مناسبتله افکارده بولونمق مناسب کوردم. کندیلرینه عمومی وخصوصی صمیمتی و تعقیبی تحبیورن اولان خصوصیتی موسوع حس ایدم. بو مناسبتله اك غیر مساعد وضعیتلری وعمومی، شخصی مهالکی، هر احتماله قارشی احتیاطی ضروری اولان فدا کارانی ایضاح ایتدم. بردہ، ملی غایه ایچون اورتایه آتیلاجقلرك، بوکون اطمینان دوشونن یالکز سرای، حکومت واجنبیلردر. فقط، بونون مملکتك اغفال ایدلمسنی وعاقبه چوروتلمسنده احتمال داخلنده کورمك لازمدر. پیشوا اولهجقلرك، هرنه اولورسه اولسون، غایه‌دن دونمه‌مسی، مملکتده بارینه‌بیله‌حکاری صوك نقطه‌ده، صوك نفسلریی ویرنجه‌یه قدر، غایه اوغرونده فدا درلو دوام ایده‌جکلرینه ایشك باشنده قارویرملری ایجاب ایدر. قلبلرنده بوقوتی حس ایتمه‌لرك نسبتده کچمه‌لری البته اولادر. زیرا، بو تقدیرده، هم کندیلری وهم‌ده ملتی اعمال ایتمش اولورلر.

بردہ موضوع بحث وظیفه، رسمی مقام واونیفورمه‌یه صیغینه‌رق أل آلتندن فعل تدویر کچمه‌در. بو طرزك بر درجه‌سی اولهیلیر. فقط، آرتق، او دور کچمشدر. علناً اورتایه چیقمق و مقتدای حقوقی نامنه بوکسك صدا ایله باغیرمق وبوتون ملتی، بوصدایه اشتراك ایتدرمك لازمدر.

نهم، عزل اولندیغمه وهردرلو عواقبه محکوم بولندیغمه شبهه یوقدر. نهم ایله عملاً تشریك مساعی ایتمك، عینی‌عواقبی شمدیدن‌قبول‌ایتمکدر. بوندن بشقه، موضوع بحث ایتدکمز وضعیتك طلب‌ایتدیکی آتیمك، دیکر بر چوق نقطهٔ نظرلردن دخی، مطلقا بنم شخصم اولهیله‌جکی کبی، برادعا موجود دکلدر. یالکز، هرحالده، بوملکت اولادندن برینك اورتایه آتیلماسی ضروری اولمشدر. بندن بشقه بر آرقداشی دخی دوشونمك ممکندر. یترکه او آرقداش، بوکونکی وضعیتك کندیسندن طلب ایتدیکی طرزده حرکته موافقت ایتسون! دیدم.

بویانات وایضاحاتدن صوکره، ثم‌التدارك قرار ویرمك موافق اولهمیه‌جغندن بر مدت دوشونمك وخصوصی مداولهٔ افکار ایده‌بیلمك ایچون، مذاکره‌یه ختام ویردیکمی، بیان ایتدم.

§ تکرار اجتماع ایتدیکمزده؛ ایشك باشنده، بنم، دوام اتمه‌می وکندیلرینك بکا معین وظیفه اولهجقلرنی بیان ایتدیلر. یالکز بر آرقداش، منیر بك، جدی معذرتنه بناءً برزمان ایچون کندیسنك

فعلی وظیفه‌دن عمومی رحا ابتدی . بن ، شکلاً ، وظیفه وعسکرلکدن استعفا ابتدکدن صوکره طبق شمدی یه قدر اولدیغی کبی مافوق قوماندان ایتشم کبی أمرلرمك ایفاسی، موفقیت ایچون، شرط اساسی اولدیغنی ذکر ایتدم. بو جهت ، تماماً ، تصویب وتصدیق اولندقدن صوکره اجتماعه نهایت ویرلدی .

افندیلر ؛ استانبولده ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنده ، یکدیکرینه خلف ، سلف اولان جواد وفوزی پاشالردن، استحضارات‌صلحیه قومیسیونده چالیشان عصمت بکدن ماشلایه‌رق ارضروم کنجیه قدر ، هرپرده تماس ومناسبتده بولندیغم قوماندان، ضابط وهرپردلو رجال وذوات ایله بوراده، ارضروم‌ده ، یاپدیغم کبی مذاکره‌لر وآکلاشمه‌لر یاپمشم . بوندهکی فائده تقدیر بیوریلور .

* * *

ارضرمه مواصلتمك ایلك کونلرنده ، ارضروم قونغره‌سنك انعقادینی تأمین ایچین اتخاذ تدابیر ایله اشتغاله اهمیت ویرلدی .

افندیلر ؛ ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق ملیه جمعیتنك ، ۳ مارت ۳۳۵ تاریخنده ، ر هیئت فعاله وجوده کتیرمك صورتیله تشکل ایتمش اولان ارضروم شعبه‌سی ، طرزون ایله‌ده آکلاشه‌رق ۳۳۵ سنه‌سی نموزینك اوجی کونی ارضروم‌ده بر (ولایات شرقیه) قونغره‌سی عقدینه تشبث ابتدی. بم هنوز آماسیه‌ده بولندیغم تاریخلرده ، حزیران ایچنده، شرق ولایتلرینه مرخص کوندرملری ایچون تکلیف و دعوت‌ده‌ده بولندی . ولایتلردن مرخص حلبی ایچون او تاریخدن اعتباراً ، بم ارضرومه مواصلتمه قدر و اوندن صوکره‌ده ، بو خصوصده فوق‌العاده صرف غیرت ابتدی .

فقط ، او کونلرك شرائطی ایچنده بویله بر مقصدك تأمینده‌کی مشکلاتك بویوکلکی سهولتله تقدیر اولنور . قونغره‌نك یوم اجتماعی اولان ۱۰ تموز تقرب ابتدیکی حالده، ولایتلردن ایجاب ایدن‌مرخصلر انتخاب و اعزام اولونمیوردی .

حال‌وکه ، بوقونغره‌نك عقدینی تأمین ایتمك آرتق پك مهم اولمشدی. بوسببله ، طرفزدن‌ده جدی تشبثات آتمنی ایجاب ایتدی .

ولایتلرك هربرینه علی اشعاراتده بولنمغله برابر، برطرفدن‌ده شیفره تلغرافلرله والیلره، قوماندانلره ایجابی کبی تبلیغاتده بولونیلدی. نهایت اون اوچ کون تأخرله مقدارکافی مرخص جلب وجمعنه موفقیت حاصل اولدی .

§ افندیلر ؛ فعالیت ملیه‌یه اردو منسوبلرینك مظاهرتی وعسکری وملی فعالیتی هم آهنك قیلمق خصوصی ، مهمدی .

طرزونده‌کی فرقه ، وکالتله اداره اولنیوردی . اصل قوماندانی خالد بك بایبورددہ محتفی ایدی . خالد بکی ایکی نقطهٔ نظردن اختفاکاهندن چیقارمق لازمدی . بری واك مهمی ؛ استانبوله دعوتك وبو دعوتك عدم اجابتك‌قورقوله‌جق، اختفا ایدیلهجك ماهیتده اولدیغی ملته وبالخاصه اردو منسوبلرینه کوسترمك قوة معنویه‌یی بوکسلتمك ایجاب ایدییوردی . دیکر سبب ؛ ساحلده مهم بر نقطه اولان طرزونه خارجك برتسلطی وقوعنده‌اوراده‌کی‌فرقه‌نك باشنده‌آتشین برقوماندان بولندیرمق‌موافق‌ایدی.

بناءً علیه ، خالد بکی ارضرومه جلب ایتدیردم، کندیسنه بالذات تعلیمات مخصوصه ویردکدن صوکره ایجابنده ، درحال فرقه‌سنك باشنه کچمك اوزره ماچقه‌ده بولونمسی ایچون أمر ویردیردم .

§ بز بو ایشلرله مشغول اولورکن ، بر طرفدن‌ده استانبولده حربیه نظارتی مقامنده بولنان فرید پاشانك وپادشاهك ، استانبوله عودتمی تأمین ایچون تمادی ایدن اغفالکار تلغرافلرینه‌ده برر صورتله جواب ویرمکله ، اضاعهٔ وقته مجبور بولونیوردق .

حربیه نظارتی ، استانبوله کل ! دییور . پادشاه ، اولا تبدیل هوا آل ، آناطولیده ، بر برده اوطور ، فقط بر ایشه قاریشمه دیه باشلادی . نهایت ، ایکیسی برلکده بهمه‌حال کله‌لیسك ! دیدی . کله‌م ! دیدم . نهایت ٤ تموز ٣٣٥ کیجه‌سی ، سرایله آچیلان بر تلغراف باشی مخابره‌سی اثناسنده ، بردنبره ، پرده قپاندی و ٨ حزیراندن ، ٨ تموزه قدر ، بر آیدر دوام ایدن ، اوبون ختامه ایردی . استانبول ، بنم، او دقیقه‌ده رسمی مأموریتمه ختام ویرمش اولدی ، بن‌ده عینی دقیقه‌ده ٤ تموز ٣٣٥ کیجه‌سی ساعت ١٠,٥٠ صوکره‌ده حربیه‌نظارتنه، ساعت ١١ صوکره‌ده پادشاهه وظیفهٔمأموره‌مله برابر سلك عسکریدن استعفامی مشعر تلغرافلری ویرمش اولدم .

کیفیت ، طرفمدن ، اردوله وملته ابلاغ ایدلدی . بوتاریخدن صوکره رسمی صفت وصلاحیتدن مجرد اوله‌رق ، یالکز ملتك شفقت وجوانمردلکنه کووه‌نه‌رك واونك بیتمز فیض وقدرت منبعندن الهام وقوت آله‌رق ، وجدانی وظیفه‌مزه دوام ایتدك ...

بز ، ٤ تموز کیجه‌سی استانبول ایله‌تلغراف باشنده قونوشورکن ، بونی باشقه‌دیکله‌ینلرك وعلاقه‌دار اولانلرك‌ده بولندیغنی تخمین ایتمك کوچ دکلدر .

اوتاریخلرده واوندن صوکره‌کی زمانلرده ، الك خفیف تعبیرله صافدللکلرینی مقتضای کیاست وتدبیر کوسترمکه چالیشمش اولانلرحقنده ، برفکر ویرمش‌اولمق ایچون، مساعده بیورورسه‌کز، شووثیقه‌یی عیناً اطلاعکزه عرض ایتمك ایسترم .

قونیه‌دن	
٩ تموز ٣٣٥	١٤٠
ساعت	١٤٠
٦	

اوچنجی اردو مفتشلکی سر یاورلکنه

تلغراف و پوسته مدیر عمومیسی رفیق خالدبك ایله قونیه والیسی جمال بك ، ٦ تموز کیجه‌سی ، تلغرافله‌ماکنه باشنده مخابره ایتدیلر . مخابره‌نك شوصورتله جریان ایتدیکنی خبر آلدم .

« مصطفی کمال پاشا حضرتلرینك ایجابنه باقیلدی. استانبوله کتیریله‌جك . جمال‌پاشا حضرتلرینك‌ده حقنده ، پاپیله‌حق معامله دردستدر .

قونیه والیسی‌ده :

— تشکر ایدرم . دیدیلر . »

مناسب صورتده پاشا حضرتلرینه عرض ایتمکزی رجا ایدرم .

ایکنجی اردو مفتشلکی شیفره مدیری

مصری

فی‌الحقیقه ، قونیه‌ده بولنان ایکنجی اردو مفتشی جمال پاشانك اون کون مدتله مأذوناً درسعادته کیتدیکندن درت کون اول خبردار اولمش ومتحیر قالمشدم .

جمال پاشا ایله صامسونه چیقدیغمدن اعتباراً ، مقاصد ملیه‌یی تأمین ایچون تشریك مساعی صددنده وعسکری ، ملی ترتیبات وتشکیلات خصوصلرنده مخابراتمز واردی . کندیسندن ، امید بخش ، مثبت جوابلر آلمشدم .

بنم ایله ، بوطرزده مناسبته کیرمش اولان برقوماندانك، کندی کندینه ، مأذونیت آلوب استانبوله کیتمسی کار عاقل اوله‌مه‌مق لازم کلیردی . بوسببله : ٥ تموز ٣٣٥ تاریخلی شیفره ایله قونیه‌ده اون ایکنجی قول اردو قوماندانی میرآلای صلاح‌الدین بکه شوایکی ماده‌یی یازدم :

« ١ — جمال پاشانك اون کون مدتله درسعادته حرکتنك سبب حقیقیسنی واضحاً و سریعاً اشعار بیورمکزی ،

٢ — ذات عالیکزك هیچ برسبب وصورتله اوراده‌کی قوانك باشندن انفکاك کسز جائز دکلدر . بوبابده فوأد پاشا ایله‌ده مخابره ایدرك اك منفی احتماله قارشی تدابیر آلمکز لزمدر . هرکون وضعیتکز حقنده قیصه معلومات ویرمکزی، رجا ایدرم. »

عینی شیفره‌نك صورتی عینی تاریخده آنقره‌ده فوأد پاشایه‌ده ویردم .

صلاح‌الدین بکك قونیه‌دن ٢/٣ تموز تاریخنده ، یعنی رفیق خالد بکك قونیه والیسی جمال بکله تلغراف باشنده قونوشدیغی صره‌ده ، ویردیکی جوابی شیفره تلغرافده « جمال پاشا ، استانبولده بعض ذوات ایله تماس ایتمك وعائله‌سیله کوروشمك اوزره اون کون مدتله وکندی آرزوسیله مأذوناً درسعادته کیتمشدر . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٣٠ ، ٣١ ، ٣٢ ، ٣٣]

جمال پاشا کیتدی ، فقط کله‌مدی . کندیسنی چوق زمان صوکره علی رضا پاشا قاپینه‌سنده‌حربیه ناظری کوره‌جکز .

§ مع‌التأسف ، بووضعیتك شاهدی اولان وکندیسنه قوتلرك یانندن آیرلمامسی توصیه اولنان صلاح‌الدین بکك‌ده برمدت صوکره استانبوله کیتدیکنی خبر آلدق. جمال پاشانك کوستردیکی بوسوءمثال اوزرینه ٧ تموز ٣٣٥ تاریخنده ، شوعمومی تبلیغاتده بولندم :

« ١ — استقلالمزی محافظه اوغرنده تشکل وتعضو ایتمش اولان ملی قوتلر ، هردرلو مداخله وتجاوزدن مصوندر. دولت وملتك مقدراتنده ، ارادهٔ ملیه حامل وحاکمدر. اردو، اشبو ارادهٔ ملیه‌نك تابع وخادمیدر .

٢ — مفتش وقوماندانلر ، هرهانکی برسببله ، قوماندادن اسقاط ایدلدکلری تقدیرده کندیلرینی استخلاف ایده‌جك ذوات توحید مساعی اولنه‌بیله‌جك اوصافه مالك بولنورسه قوماندایی تودیع وفقط منطقهٔ نفوذارنده قالهرق وظائف ملیه‌لرینی ایفایه دوام ایده‌جکلردر . عکسی تقدیرده یعنی برایکنجی ازمیر وقعه‌سنه میدان ویره‌بیله‌جك کیمسه‌لرك تعیینی حالنده ، قوماندا اصلا ترك اولنیه‌جق وبالعموم مفتش و قوماندانلر طرفندن ، أمنیت و اعتمادك سلب اولندیغی سردیله ، معاملهٔ واقعه رد اولنه‌جق وقبول ایدلمیه‌جکدر .

٣ — مملکتمزی قولایلقله اشغال مقصدینه معطوف اولمق اوزره ائتلاف دولتلری طرفندن‌واقع تضییقات نتیجه‌سنده ، حکومت هرهانکی برقطعه وتشکیلات عسکریه وملیه‌مزی الغایه أمر ویربرسه ، قبول وتطبیق ایدلمیه‌جکدر .

٤ — آمال وغايه‌سى استقلال‌ملينك تأمينه معطوف اولان مدافعهٔ حقوق‌ملیه ورد الحاق جمعیتلرینك وتشبثاتنك ضعف وانحلالنه بادى اولهحق هرهانكى برتأثير ومداخله‌يى اردو ، قصعاً منع ايده‌جكدر .

٥ — دولت وملتك تأمين استقلالى غايه‌سنده ، باجمله مأمورين ملكيهٔ دولت ، مدافعهٔ حقوق‌ميه ورد الحاق جمعيتلرينك اردوكى مشروع مظاهريدر .

٦ — وطنك هرهانكى برمنطقه‌سنه ، تعرض وقوعى حالنده ، عموم ملت ، مدافعهٔ حقوقه آماده بولندیغندن بوكبى حادثات وقوعنده توحيد اجراآت ايچون درحال هرطرف بربرى السريع صورنده خبردار ايدرك وحدت حركات تأمين اولنه‌حقدر . »

بوتبليغات آناطولو وروم‌ايليده بولنان بالعموم اردو وقول‌اردو قوماندانلرينه وسائر ايجاب ايدنلره تبليغ اولنمشدر .

§ بوتبليغات عموميه‌مزدن ، بش آلتى كون صوكره ، قواقدن ، (ق٣ قوماندانى رأفت) امضالى ١٣ تموز ٣٣٥ ده يازلمش برشيفره تلغراف آلدم . تلغرافك متنى عيناً شودر :

« استانبولدن برانكليز كميسيله ، حربيه دائره‌سى رئيسى مبرآلاى صلاح‌الدين بك ، بنى تبديل ايتمك اوزره كلدى . بنم دخى عينى كمى ايله عودتمى نظارت أمر ايديبور . صلاح‌الدين بك ، مقصد داخلنده جاليشه‌جق . وضعيت عموميه‌يه نظراً قوماندايى مومى‌اليه دورى موافق بولدم وحربيه نظارتنه خطاباً استعفامى ويردم . آيريجه تفصيلات وبريرم . سيواس استقامتنده حركت ايديبورم . ٥نجى فرقه قوماندانى عارف بك واسطه‌سيله آماسيه‌يه جواب وبريكز . »

افندیلر ، اعتراف ايتملى‌يم ، كه بوطرز وطوردن بك ممنون اولمدم . رأفت بكك بنمله اولان مشاركت افعالى استانبولجه معلوم . بوافعالى مروج اولان برذات اونى تبديله وهم‌ده انكليز كميسى ايله كلنجه ، درحال وبرلمسى طبيعى اولان حكم ، بوذاتك انكليز نقطهٔ‌نظرينه خادم اولهبيله‌جكنه دائر كنديسنه اعتماد ايدلمش اولمسيدر . بوحكم ، برظن مرتبه‌سنده اولسه دخى ، رأفت بكك قوماندايى توديعده استعجال ايتمه‌مسى ، هيچ اولمازسه نزمده نقطهٔ‌نظرمزى آلمسى اقتضا ايدردى .

اعتماد ايدوب قوماندايى توديع ايتديكنه كوره‌ده ، هيچ اولمزسه برمدت اوندن آيرليوب وضعيت ونقطهٔ نظرلرمزى تماماً تلقين ايده‌بيله‌جك قدر برابر چاليشمسى وكنديسنى بزمله ارتباطه قويدقدن صوكره اوزاقلاشماسى معقول اولوردى ، مطالعه‌سنده بولنمدم . مع‌هذا ، أمر واقع قارشيسنده براقيلمش‌اولديغمه كوره ايكى نقطه‌ده تسلى آرامقله اكتفايه مجبور ايدم . برنجيسى ؛ رأفت بكك تلغرافى متنده‌كى « صلاح‌الدين بك مقصد داخلنده جاليشه‌جق . » جمله‌سى ، ديكرى ده ؛ رأفت بكك هيچ اولمزسه استانبوله كيتمه‌مش اولمسى ايدى .

بووضعيت اهزرينه ، « قوماندانلرك استانبوله كيتمك خصوصنده اك كوچوك برغفتلرينك بك‌بهال اولهحقنى وبروغرامزى حسن تطبيقه دوام ايده‌حكمزى » عموم قوماندانلره بيلديرمك صورتيله همان نظردقتلرينى‌جلب ايتدم . رأفت بكده عينى‌تاريخده (١٤ تموز٣٣٥) « صلاح‌الدين بكك ، قرارلرمزى حسن تطبيق ايليه‌حكى بوراده‌كى رفقا نزدنده بك زياده تحسساتى موجب وقوت بخش اولمشدر . » جمله‌سنى‌ده احتوا ايدن برشيفره تلغراف كشيده ايتديردم .

صلاح‌الدين بكك كنديسنه‌ده عيناً شو تلغرافى چكديردم :

١٤ تموز ٣٣٥

آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه

رأفت بکدن : ذبردکی تلغرافنامه‌یی مواقق کورورسه‌ك صلاح‌الدین بکه تودیع وابلاغ وانبا بیوریدر .

(مصطفی کمال)

صلاح‌الدین بك افندی‌یه : استانبولك محصور محیطندن، مبارك سینهٔ ملته کلمکز ورفقای حیتکزك سلامتی وحضوریسی تنویرلکز بویورك رمسرله قارشیلاندی. غایهٔ مقدسه‌مزك تحصیلی اوغورنده سبق ایده‌جك غیرت مشترکه‌ده جناب حق جمله‌مزی مظفریاب ایلیه‌جکدر . کوزلریکزدن اوپرم .

(مصطفی کمال)

اوچنجی اردو منقلکی ارکان حربیه رئیسی
میرآلای
کاظم

§ صلاح‌الدین بك حقنده ایلك شبهه وتردد، بنه صلاح‌الدین بکك « مقصد داخلنده چالیشه‌جغنی، سه بلیه‌رك اعما ایدن ومیان قوماندایی تسلیم ایدوب سیواس استقامتنده اوزاقلاشمان رأفت بك طرفندن اصهار ایدلش اولدی .

رأفت بکك آماسیه‌دن یازدیغی بر تلغراف ، یالکز صلاح‌الدین بك حقنده تردده دکل ، دها بر قاچ نقطه‌یه تعلق ایدن مطالعاتی‌ده احتوا ایدییوردی . مساعده بیوورسه‌کز عیناً عرض ایده‌یم :

مستعجلدر
آسایشه متعلقدر
٧١٩

آماسیه‌دن
١٥-٧-٣٥

ارضروم‌ده ق ١٥ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

صلاح‌الدین بکی طانیرسکز . بردنبره أورکه‌مسی لازمدر. مولا کاظم پاشا تبریك وسیله‌سیله ملایم افاده‌لرله کندیسیله مخابره‌یه کیریشمایدر . حمید کك عزلی حقنده هنوز بر شی یوق . فقط محلنده اتباسی ایچون تشبثاتده بولونیلدی . عزل اولنورسه بورالرده قالمه‌جغنی بك أمید ایتیورم . معمافیه تأثیر یاپیورم . بم عودتم ایچون انکلیزلرك ، حکومتی تضییق ایده‌جکلری محقق . بن وضعیته کوره ایجابنه توسل ایدرلر ورالرده قالمه‌جغم . انکلیزلردن وبورادن کچن آمریقالردن آکلادیغمه کوره کاظم پاشانك وضعیتی دخی تهلکه‌لیدر. دائما اعتدالك کوزتیلمسنی ووضعیتك أیی اداره ایدلمسنی تکرار توصیه ایدرم . (رأفت)

فرقه ٥ قوماندانی
عارف

بو تلغرافنامه‌ده اسمی کچن حمید بك ، صامسون متصرفی بولونیوردی . حمید بك ، صامسونه مواصلتمزك ایلك کوندرنده ، رأفت بکك ، ماضیه‌کی حقوق و معارفه‌سی سببیله ، مقصد مشترك داخلنده ، نهایته قدر ، بزمله برابر ، فداکارانه چالیشه‌جق اوصافده برآرقداش اولدیغنه اعتمادی

بولندینی جهتله ، بکا توصیه ایتدیکی وبنم صدارته و خصوصی اولهرق ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشایه وقوع بولان اشعاراتمله صامسونه کتیره‌بیلدیکمز ذات ایدی .

بویله برذاتك ، ایرکچ ، عزل اولنه‌جغنه شبهه وارمیدی ؟ فقط ، رأفت بك ، « محلنده ابقاسی ایچون تشبثاتده بولونیلدی » دییور . هانکی محلده ؟ کیملرك نزدنده ؟ کم تشبثاتده بولندی ؟ ! صوکره ، عزل اولنورسه ، بورالرده قاله‌جغنی بك امید ایتمیورم . مع مافیه تأثیر یاپیورم ! دییور ؛ نره‌یه ، اسنابوله‌می کیده‌جك ، ناصل ؟ بو ذات بوکونه قدر بزمله چالیشمیورمیدی ؟

بو تلغرافنده ، رأفت بك ، کندیسنك عودتی ایچون انکلیزلرك ، حکومتی تضییق ایده‌جکلرینی محقق کوریور و وضعیته کوره ایجابنه توسل ایدرك بورالرده قاله‌جغنی سویلیور . حالبوکه وضعیت معلوم وپاپیله‌جق شیئی بن کندیسنه ۷ ـ تموز ـ ۳۳۵ تاریخلی عمومی تعلیماتمده بیلدیردم :

(مذکور تعلیماتك ایکنجی ماده‌سی) اوندن بشقه یاپیله‌جق شی یوقدی .

رأفت بك ، انکلیزلردن و بورادن کچن آمریقالیلردن آکلامش‌که « کاظم پاشانك‌ده وضعیتی تهلکه‌لیدر . » بو نه دیمکدر ؟ صلابتلرینی ، الك چوق محافظه ایتمکی لازم کلن آرقداشلرك ؛ هر حالده رحمت اوقومیه‌جق کیمسه‌لرك سوزلرندن تهلکه‌لر تخیل ایتمکی وبونی بر قناعتله سویلمکی نه‌یه دلالت ایدر ؟

رأفت بك ، تلغرافنك صوکنده ، بکاده درس ویرییور . « دائما اعتدالك کوزه‌تیلمسنی » و « وضعیتك ایی اداره ایدلمسنی تکرار توصیه ایدرم » دییور .

بورادهکی ، اعتدال کلمه‌سندن ، مقصدك نه اولهبیله‌جکنك تفسیرینی ارباب اذعانه ترك ایدرم .

بکا أیی اداره‌یی توصیه ایدن ذات ، بو توصیه‌یی ، بنم ویردیکم أمر وتعلیماتی حسن تطبیق ایدوب وظیفه‌سی باشندن آیرلمه‌دن اول یاپمش اولسه‌یدی ، دها صمیمی حرکت ایتمش اولوردی ، ظننده‌یم.

افندیلر ، حمید بك ، [١٤ تموز ٣٣٥] تاریخنده صامسوندن بکا شو قیصه تلغرافی یازمشدی: « عزل اولندیغمی موثوقاً خبر آلدم . شو برایکی کون ظرفنده ورودینه انتظار ایدییورم . متعاقباً استانبوله کیده‌جکمی عرض ایلرم . »

رأفت بکك قوماندانی ، ترك ایتمش اولمسندن متأثر ایکن عینی کونده ، مهم برنقطه‌ده کندیسندن فدا کارانه بر وضعیت مأمول ایتدیکمز دیکر بر آرقداشلك‌ده ، صانکه طبیعی شرائط داخلنده بولونیورمشز کبی ، غیر قابل تفسیر بر ذهنیت کوسترمکده اولمسنه مطلع اولیورم .

حمید بکه ١٥ تموز ٣٣٥ تاریخنده ، شویله بر تلغراف یازلدی : « قرداشم حمید بك ، سزك بریکزه ابراهیم ادهم بکك تعیین اولندیغنی خبر آلدق . رأفته یازدم وبرلشه‌رك برابرجه داخله دوغرو کلمکزی رجا ایتدم . بیلمم هانکی ملاحظهٔ أمنیت ، سزه استانبوله کیتمك فکرینی تلقین ایدییور . بوندن ماعدا ، بز ، قیمتلی آرقداشلرمزی ، درسعادتدن آناطولی‌یه چکوب چیقارمغه وبو وجهله جدی وطنپرورانی محروم آمال ایتمکه چالیشیرکن ، سز بو حرکتکزله ، لااقل محصور بر محیطه کیرییورسکز . بز هیچ جائز کورمدك . رأفته ملاقی اولیکز . یا سیواس جوارنده برلکده قالیرسکز ویاخود مرفهاً بزم نزدمزه کلیرسکز . جواب قطعی بکلرز . [وثیقه : ٣٤]

بش کون صوکره [٢٠ تموز ٣٣٥] جانبك متصرفی حمید بکك صامسوندن کلن تلغرافی شوایدی : « بیزانسك متزاید رذالتلری قارشیسنده ، مأیوس اولان ملت ، شرقدن بر شعلهٔ أمید بکلیور .

بورائره وبوراده کیلره اوبله خیالی شکل ووجودلر ویرییورلرکه عجبا بر شی وارمی دیه ، بن ده شبهه لنیورم . قیدسز لغمدن اوتاییورم .

فی الحقیقه اویمیورم . برشی یاپمق ایستیورز . فقط بوشیئك شکل ونظریاتیله اوغراشدیغمزه ، اوزون یوللر اتخاذ ایتدیکمزه قانعم . زمانك ، حالك انتظاره تحملی یوقدر . مملکتك وضعیتی ، دقیقه دن دقیقه یه فنالاشیور . بناءً علیه افکارمزی تلخیص ، افعالمزی تسریع اقتضا ایدییور . بوخصوصده ، بنم خاطرینه کلن شودر :

عینی زمانده هر طرفدن ذات شاهانه یه برتلغراف چکدم . اون آیدنبری کوزی اوکنده علی الاکثر کندی آرزو وهوسی داخلنده جریان ایدن رذالتلر دلالتیله ترویه سوروکلنمکده اولدیغنی کورن ملتك هرچه بادآباد مقدراتنی آله آلمغه قرار ویردیکنی اخطار وقرق سکز ساعت ظرفنده ، ملتك اعتمادینی حائز برقابینه تشکیل ومجلس مؤسسانك دعوتی تحت قراره آلمدیغی تقدیرده ، نه کندیسنی ونه ده حکومتنی طانیمدیغمزی علاوه ایدمدم . بوندن هیچ برمشکل یوق ، عنعنوی بویون قیرمقدن متأثر اولیان ملت ، بز یورویدم ، آرقه مزدن کلسین افندم . »

بش کون اول ، عزل اولندینی تقدیر ده اسنابوله کیده جکنی ، عرض ایدن جانیك متصرفنك بوتلغرافنی ، برآز متهورانه یازلمش اولمغله برابر ، قرار وفعالیت تلقین ایدر ، بر ماهیتده بولدیغمزی تخمین ایتمك ایستدم .

متصرف بك ، ملتك برشعلهٔ امید بکلدیکی برده ، عجبا برشی وارمی دیه شبهه لنیور .

بزی ، نه یاپمق ایستدیکنی بیلمه یین ، شکل و نظریاتله اوغراشان شاشقینلر ظن ایدییور . افکاری تلخیص ، افعالی تسریع ایچون یاپیله جق شیئی ده سویلییور . اکربوندن صوکره بونون نقطهٔ نظرلرنده کی عدم اصابتی تبارز ایتدیرن چرکین بر فکری اظهار ایتمسه ایدی ایی ایدردی .

افندیلر ، تاریخ ، « عنعنوی بویون قیرمقدن متأثر اولیان ملت ، بز یورویدم ، آرقه مزدن کلسین ! » فکر واجتهادنده بولنانلرك دوچار اولدقلری حاقتلر وعتوبتلرله دولودر . اداره آدملرینك ، بالخاصه ملت آدملرینك ، بویله سقیم ومردود ذهنیتلره اصلا قابیلمه ملری لازمدر . حمید بك ، بوتلغرافنده ، بزم رأفت بکله برابر داخله چکیلمسی خصوصنده کی استعارمزه اصلا تماس ایتمیور .

§§ حمید بکك بوتلغرافنه ۲۱ تموز ۳۳۵ تاریخنده ویردیکمز برجوابده : « انشاالله هرشی اوله جقدر . یالکز ، ملتك اعتمادینی حائز بر قابینه تشکیل ایتمك ایچون اولا اوقابینه نك استناد ایده بیله جکی بر قوتی وجوده کتیرمك لازمدر . اوده ، ولایات شرقیه قوتلرمسك واونی متعاقبده ، سیواس عمومی قوتلرمسنك اعتمادیله اوله جقدر . » دیدك .

فی الحقیقه ، اوچنجی تلغرافده ، بومسئله رأفت وصلاح الدین بکلره تکرار تماس ایتمك ایجاب ایدییور . وسیله شودر :

انکلیزلر ، سیواسه برضابور کوندره جکلرینی اشعه ایتدیلر . هر احتماله قارشی سیواسه کلن مختلف استقامتلر اوزرنده ، تدابیر عسکریه آلدیرمق لازم کلدی . بومناسبتله آماسیه ده بولنان بشنجی فرقه قوماندانلغنه ، ۱۸ تموز ۳۳۵ تاریخنده ، ویردیکم بر امر متنده ، هنوز آماسیه ده بولنان رأفت بکه عائده شو جمله لر واردی : « کیفیت حفنده رأفت بکك اهمیتله نظر دقتی جلب اولنور . احتمالکه رأفت بك ویله بر وضعیتی نظر دقته آله رق شیمدیلك آماسیه ده قالمغی ده ترجیح ایدر . »

بشنجی فرقه قوماندانلنك ١٩ تموز ٣٣٥ ده ویردیکی جوابده ، جالب دقت شو جمله‌لر واردی : «صلاح‌الدین بك الآن صامسوندەدر . شیمدی‌یه قدر کندیسیله تماس ایده‌مدیکم کبی هیچ بر مخابرهٔ جدیه ومهمه جریان ایتمه‌مش اولدیغندن میرمومی‌الیهك فکر وقناعتنك نه‌مرکزده اولدیغنی بیله‌میورم . »

« فقط ـ رأفت‌بك ـ ایجابنده انکلیزلره مقاومت ایده‌جك قدر جرأت کوسترمیه‌جکنی احساس ایتمشدی . »

« رأفت بك ١٨ تموز ٣٣٥ ده سیواسه حرکت ایتدی . » [وثیقه : ٣٥]

§ بونك اوزرینه رأفت بکه شوشیفره‌یی ویردیردم :

شیفره

ذاته مخصوصدر — آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه — ١٩ تموز ٣٣٥

عدد ١١٥ — سیواسده اوچنجی اردو صحیه مفتشی میرآلای ابراهیم طلیع‌بك‌افندی‌یه

رأفت بکدر : صلاح‌الدین بکه تلغرافی ویردیکزمی ؟ مومی‌الیه آرقداشمزك قناعت قطعیه‌لرینك مطلقا تثبیت ایدلمسی وچونکه تردد یاخود ایکی‌جبهه‌لی اداره کبی موجب‌فلاکت بروضعیته هیچ‌بروجهله تحمل ومماشات اولونمامسی، بروجیهٔ وطنیه اولدیغندن بوخصوصده، أوت ویا خایر طرزنده کندیسندن سوز آلنماسی واوکا کوره برقرار ویرلمسی الزمدر . سزك براقدیغکز نقطه‌دن باشلامق ، کندیلری ایچون یکانه بروغرامدر . شیمدی‌یه قدر همان برهفته اولدیغی حالده هیچ برقطعی معلومات آلنمامسی واستانبولدن آلنان بر معلوماتده مومی‌الیه حقنده محکم برقناعت کوستریلمسی وحرکتندن اول صادق بکله خفی برتماس وخصوصیتندن بحث‌وشکایت ایدلمسی بوتلغرافك یازلمسنه سائقدر. بونی وبونك عواقبنی بالخاصه سزك تقدیر وحل ایتمکز لازمدر . زیرا هرهانکی بر محفل اهالیده ، سویلیه‌جکی یاکلش وغایهٔ ملیه‌یه مغایر بر تك سوزك دخی ، حصوله کتیره‌جکی تأثیر معکوسی وبونك احداث ایلیه‌جکی وضعیتی شمدیدن دوشونمك کافیدر . (مصطفی کمال)

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه رئیسی
میرآلای
ظ‌ظم

§ یالکز، بوتلغرافنزه دکل چوق شیئه جواب اولان رأفت بکك بوتلغرافنی عیناً عرض‌ایده‌جکم :

آسایشه متعلق وغایت عجله‌در — سیواسدن

١٨٢٨ — ٢٢-٧-٣٣٥

ارضرومده اوچنجی اردو مفتشلکی وکیلی کاظم قره‌بکر پاشا حضرتلرینه

١ — مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : تلغرافکزی صلاح‌الدین بکدن آیرلدقدن صوکره آلدیغم ایچون کندینه ویره‌مدم . صلاح‌الدین بکی هرکس‌کبی سزده اعلا طانیرسکز . متردد طبیعتلی برذات. اون کوندن فضله بومنطقه‌ده قالمه‌مق نیتیله کلش . آز قالدی قوماندایی آلمه‌دن کری قاچه جقدی . کندیسنی تأمین ونطمین ایدرك وظیفهٔ وطنیه‌سنی خاطرلاندم . مملکتنی هرحالده سوه‌ر وفقط وقتسز

اجرا آت کلهمز . آشاغی بوقاری والی رشید پاشادن برآز دها ایی ، ١٣ نجی قول اردودن کچن اسلحه‌دن معلوماتدار ایلدیغی کبی بوابشك تسویه‌سی ایچون استانبولده دخی چالیشمش وموفق اولمش . بورایه انتخابی جواد پاشا طرفندن اولمش . بناءعلیه مقصده مضر اولهمز وهیچ برمحفل اهالیده غایه‌یه مغایر تك برسوز سویلهمز . بالعکس مقصد داخلنده وفقط ساکت برصورتده چالیشمعی وعد ایتدی . صادق بکله مناسبتی حقنده ویریلن معلوماته اینانه‌میورم . ذاتاً ، آلدیغمز خبر ایی‌توثیق ومعین برپروغرام تنظیم ایتمه‌دن چالیشمق قوتلرك ضیاعنی موجب اولیور . شرق احوالی حقنده ، بکا ، ویردیککز معلوماتده آلایکز مبالغه‌لی خبرلره قاپیلمه‌مش اولسه‌دیکز ، احتمالکه بن وصعیتی دها أیی اداره ایدر وقوماندانی ترکه‌جیور فلزدم . رأساً قرار ویره‌جك انسانلرك ، حقیقی وصعیتی بیلملری لزومنی سزده تقدیر بیورورسکز . بناءعلیه صلاح‌الدین بکی مقصدسز برصورتده أورکوتمك وخایر دیدرتمکله نه‌چیقه‌جق . ذاتاً اوقاچمغه حاضر . یرینه عجبا کیم کله‌جك . أمرلرکزك قصه وصریح اولمسنی رجا ایدرم . صلاح‌الدین بك حقنده‌کی تلغرافکزی لطفاً بردها اوقویکز . فورطنه ایله باشلایوب سکونت ایله ختام بولان بوتلغرافدن قطعی مقصدکزی چیقاره‌مدم . مع‌مافیه برقاچ کونه قدر صلاح‌الدین بك صامسونه عودت ایدیور . کندیسیله کوروشه‌جکم . هرحالده مومی‌الیهی موافق برطرزده مقصد داخلنده اداره ایچون اتخاذ تدابیر ایدییورم .

٢ — صامسونه چیقاریلان طابورك ، بورادهکی هندلی مسلمانلری ، دکیشدیرمکله برابر بالخاصه سیواسده بولندیغنی ظن‌ایتدکلری ذات‌عالیلرینه قارشی برتهدید مقصدیله‌چیقارلدیغنی، انکلیزلرله تماسمده آ کلادم . بنی استانبوله کیتمکه اقناع ایچون ، قواقده بولندیغم زمان رانکلیز بیکباشیسی کلدی . انکلیزلره کوسترمدیکم مقاومتدن استفاده ایدرك وفقط ذات عالیلرینی دوچار ضعف ایتمك ایچون بنی آلدیردقلرینی آچیقدن سویلدی . ذات عالیلرینك دیکرمسندی کاظم‌پاشا ایمش ، بناءعلیه کاظم پاشا ، انکلیزلرك اصراری موجب اولهجق ظاهری برسبب ویرمه‌ملیدر . فرید پاشانك استعفاسی هنکامنده کاظم پاشایی وکالته تعیین ایتمسی استانبولده کیلردن برقسمنك فنا برمقصدی اولدیغنی کوسترییور . فقط انکلیزلرك اصراری قارشیسنده برشی یاپه‌مزلر . کاظم پاشانك وکالته تعیینده صلاح‌الدین بکك صادق بك حسابنه بورایه کلمدیکنه دلیلدر .

٣ — بنم استانبوله جلبم ایچون انکلیزلرك صورت رسمیه‌ده‌استانبولی تضییق ایتملری بك محتملدر. چونکه بنم ایله انکلیزلرك آراسنده صورت رسمیه‌ده برمجرا وار (!) بوتضییق آرتارسه صلاح‌الدین بکی مشکل بروضعیتده براقه‌مق ایچون ایزمی غائب ایده‌جکم .

٤ — حمید بکك تبدیلی شایعه‌سی هنوز تحقق ایتمدی . مومی‌الیهك محلنده ابقاسی ایچون کرك صلاح‌الدین بك [*] وکرکسه انکلیزلر استانبوله مراجعت ایتدیلر . مومی‌الیهك تبدیلی تشبثی داخلیه نظارتی ایله غوغا ایتمسی نتیجه‌سیدر. صلاح‌الدین بکك برینه ، قونیه‌یه سداد بکك کلدیکی دخی دوغرو دکلدر . هرنه قدر تکمیل قوماندانلرك تبدیل ایدیله‌جکنی استخبار ایتدیکنی مومی‌الیه یازییورسه‌ده ، کاظم پاشانك وکالته تعیینی بونك عکسنی کوسترییور .

٥ — سیواس قونغره‌سی‌حقنده صدارتدن دوغریجه ولایتلره تبلیغ‌اولنان ٢٠ تموز ٣٣٥تاریخلی تلغرافنامه‌یی کوردیکزمی ؟ قره حصارده‌کی فرقه قوماندانی بوقونغره‌یه مرخص انتخابی ایچون بورالره

[*] دیکر صلاح‌الدین بکدر .

بیانامه نشر ایتمش . بوطرز حرکتی موافق بولیورمیسکز؟ آلمان صلحی وشرقده‌کی سکونت، وضعیتك انکشافنه انتظاراً ، بزمده ، احتیاطکار بولنمقلغمزی ایجاب ایتدیرمیورمی ؟ شخصم حقنده هیچ بر اندیشه‌م اولمدیغنی آرتق آکلامشسکزدر (!) یالکز ، قرارسز وپروغرامسز حرکتلرله‌مقصدی اخلال ایده‌جکز . یا احتیاطکار اولهلم ویاخود همان ایشی آچیفه اورالم . فقط ایکیسندن برینی یاپهلم . سیواس قونفرمسندن حال حاضرده برفائده امید ایدییورمیسکز؟ بوکونکی وضعیته نظراً بوقونفرمنك سیواسده وعلنی بر طرزده یاپیلمسنی تهلکه‌لی بولمیورمیسکز ؟ جنوب استقامتلرندن سیواسه کله‌جك بر ضربه بالخاصه بوولایت اهالیسنك قانسزلغی سببیله آناطولونی ایکیه آییریر ویك تهلکه‌لی اولور. بونك ایچون بوولایتك، صوك زمانه‌قدر عادتا بیطرف کورونمسی یك زیاده حائز اهمیتدر. بوقونفرمنك مطلقاعقدینه لزوم وارسه آلدیغکز خبرلره نظراً ، مرخصلرك ورودی ممکنسه عجبا بونك شرقده بر محلده عقدی دها موافق اولمزمی ؟

٦ -ه- سیواس وآماسیه شهرلری خلقی یك ملوث ؛ قضالرده، کویلرده خلق بونلره نظراً یك‌جوق ابی . فی‌مابعد اوکا کوره تنظیم مساعی ایده‌جکم .

٧ — استانبولدن آلدیغم خبرده بورادمکی حرکات ملیه‌نك هیچ برفرقه ویاخود برشخصك آمال مخصوصه‌سنی تعطین مقصدیله اولمیوب صرف سلامت واستقلال ملینك تأمینی غایه‌سنه معطوف اولدیغی حقنده ، طرف عالیلرندن ، بربیانامه نشری صورتیله انکلیزلرك تسکینی توصیه اولونیور . بوکا لزوم کورولدیکی حالده، بن‌بونك طرف‌عالیلرندن بربیانامه شکلنده دکل بلکه ارضروم قونفرمسنك مقرراتنه ادخالاً نشری موافق اوله‌جغنی ظن ایدییورم .

٨ — آژانسلره مجلس‌مبعوثان انتخاباتندن بحث ایدییورلر. بوخصوصده نه‌دوشونیورسکز.(رأفت)

اوچنجی قول‌اردو ارکان حربیه رئیسی

ذکی

§ بوتلغرافه وبردیکمز جوابی‌ده عیناً ذکر ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

شیفره

ضابط معرفتیله کشیده‌سی
مجله‌در
١٧١

٢٣ — ٧ — ٣٣٥

سیواسده اوچنجی قول‌اردو ارکان حربیه رئیسی ذکی بکه

رأفت بك افندی‌به :

١ — صلاح‌الدین بك حقنده‌کی تلغرافی بردفعه دها اوقومق اوزره آرادم . فقط بولونمیور . خاطرلادیغمه کوره میر مومی‌الیه حقنده بحث اولنان خصوصات استانبولدن بیلدیرلمشدی . هر آلتان خبری ، آرزو ایدیلدیکی وجهله توثیق ، نادراً میسراولور . شرق‌اخوالی حقنده آلدیغمز معلومات ، مبالغه‌دن عاری اولمامقله برابر ، بزه ، یاکلش بر خطوه آتدیرمش دکلدر ، قناعتنده‌یم . مقدراتمزده ، بالکز شرق حادثاتنك تجلیاتی اساسنه استنادله اکتفا ایدلمش دکلدر. تشکیلات ملیه‌یه وسعت‌وعضویت ویرمك ، قونفرمزله آمال ملیه‌یی تمثل ایتدیرمك ، اردویی تشکیلات ملیه‌یه مظاهر بولندیرمق، مقصد

ملینك ضیاعنه‌میدان ویرمه‌مك ایچون قوماندا، سلاح مسائلنده ، معلوم قطعی‌قراری ویرمك خصوصاتنده پاپیلدیغندن بشقه درلو ودها متأنی داورانمق ، عجبا بوکونکی نمره‌یی ویره‌بیلیرمیدی ؟ هرحالده وضعیت حاضره ، جلهنك ممنونیتنی موجب درجه‌ده‌در .

٢ — کاظم پاشانك وکالته تعیینی پك مناسب اولمشدر . انکلیزلرك اصراری موجب ظاهری بر سبب ویرمه‌مکه چالیشیور . فقط سلاح مسئله‌سی وطربزونه اخراجه ممانعت کیفیتنده مساعده‌کار داورانه‌میه‌جغمز آشکاردر . حالبوکه بوسبیلر انکلیزلرك البته خوشنه کیتمیه‌جکدر .

٣ — انکلیزلر ، بم استانبوله جلبم خصوصنده فوق‌العاده اصرار وحکومتی صوك درجه تضییق ایتدیلر . حکومت وذات شاهانه ایله ، ماکنه باشنده ، کونلرجه دوام ایدن مخابراتده ، بوجهت پك آشکار بیلدیرلدی . بومخابرات ، ملاقاتمزده منظور عالیلری اولهجقدر . فقط ، مسلکدن استعفا ایدنجه اصرارختام‌بولدی. بوکاقیاساً، ذات‌عالیکز حقنده‌ده،استعفادن‌صوکره‌بیوك‌اصرارمأمول‌ایتم. مع‌هذاعکسی تقدیرده دخی، ایزیکزی غائب ایتمکدن‌ایسه ، صلاح‌الدین بکك مشکل وضعیته کیرمسنی ترجیح‌ایدرم . بوراده خالد بك حقنده ، حکومت وانکلیزلر ، کاظم پاشایه جوق اصرار ایتدیلر . کاظم پاشا برشی پاپیله‌میه‌جغنی سویله‌مکده اصرار صورتیله ، الیوم خالد بك ، غیر رسمی ، فرقه‌سنه صاحب بولونیور .

٤ — حمیدبك، صوك برتلغرافیله هپمزدن دهاسریع حرکت آرزوسنی اظهار ایدییور. شیمدیلك تعدیل اولندی .

٥ — سیواس قونغره‌سی حقنده‌کی تلغرافی هنوز کورمدم . فی‌الحقیقه بعض برلرده مثبت وبعض برلرده‌ده منفی افراطکارلق کورولیور . شبهه‌سز وضعیته کوره مثمر حرکاتده بولنه‌بیله‌جك صورتده احتیاطکارحرکت طرفداریم. عموم ایچون بوقطعی وصریح پروغرام،بوکون انعقاده باشلایان ارضروم قونغره‌سی مذاکراتندن چیقه‌جقدر .

سیواس قونغره‌سندن پك چوق فائده بکلرم. بوکون دکل، سیواس‌قونغره‌سی ایلك موضوع بحث اولدیغی کون دخی هرطرفدن وبالخاصه جنوبدن برضربه‌وروده‌نی اغلب‌احتمال کوردیکم وبوسبیله مدافعه تدابیری ضمننده رجاده بولندیغم درخاطر بیوریلور . مع‌هذا ، ارضروم قونغره‌سنك دوام انعقادی اثناسنده، سیواسه ورود ایده‌جك مرخصلرك مقدارینه وارضروم قونغره‌سنك یاپه‌جغی تأثیراته حادث اولهجق وضعیته کوره دها عملی و أمین برصورت دخی دوشونولور .

٦ — تنظیم مساعی خصوصنده‌کی نقطهٔ نظر برادریلری پك مصیبدر . مع‌هذا شهرلیلری‌ده ملی حس وتأثیر آلتنده طوتمقدن خالی قالنمیه‌جغنی أمید ایدرم .

٧ — حرکات‌ملیه‌نك غایه ومقصدی، قونغره معرفتیله‌تعمیم اولنه‌جق بیانناملرله، تصوربیوردیغکز وجهله نشر اولنه‌جقدر .

٨ — مجلس مبعوثان طوپلانمایدر. فقط استانبولده دکل ، آناطولوده . بوخصوص قونغره‌ده‌ذکر وبونك اوزرینه تشبث ایدیله‌جکدر . جملهٔ کورلریکزدن اوپرز قرده‌شم .

مصطفی کمال

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه رئیسی

میرآلای

کاظم

§ افندیلر ، عسکرلکدن استعفامی متعاقب ، ارضروم خلقنك بلااستثنا و « ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق‌ملیه » جمعیتنك ارضروم شعبه‌سنك ، حقمده پك‌بارز برصورتده کوسترد کلری اعتماد و تمیمیتك بنده ، براقدیمی اونوتولماز خاطره‌دن ، بوراده ، علناً ذکر ایتمکی بروجیبه عد ایدرم .

جمعیتك ارضروم شعبه‌سندن آلدیغم ۱۰ تموز ۳۳۵ تاریخلی تذکره‌ده ، « جمعیتك ماشنه کچه‌می وهیئت فعاله ریاستی قبول ایتمه‌می ، تکلیف ایدیورلر وبرابر چالیشمق اوزره تعیین و تعریف ایتدکلری بش ذاتك اسمه‌رینی بیلدیریورلردی . »

بونلرن ذات ، رائف افندی ، متقاعد بیکباشی سلیمان بك ، متقاعد بیکباشی کاظم بك ، آل بایراق خزینه‌می مدیری نجاتی بك ، طورسون بك زاده جواد بك ایدی . بحث ایتدکم تذکره‌ده ، رؤف‌بکك‌ده هیئت فعاله ریاست ثانیه‌لکنه انتخاب ایدلدیکی بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٣٦]

بوتاریخلرده ، ارضروم شعبه‌سی هیئت اداره‌سی رئیسی رائف افندی واعضا ؛ حاجی حافظ افندی، سلیمان بك ، مقصود بك ، مسعود بك ، نجاتی بك ، احمد بك ، کاظم بك وکاتب جواد بك ایدی .

ارضروم‌شعبه‌سی ، استانبولده‌کی مرکز اداره‌ریاستلرینه ایصاله چالیشدقلری برتلغرافله ، «مرکزعمومی نامه‌بیان رأی ومطالعه ایتمك صلاحیتمك ، بکاوبرلدیکمك تلغرافله‌اشعارینی » ده رجا ایتدیلر . [وثیقه : ٣٧]

بوندن بشقه ، بزم ، ارضروم قونغره‌سنه کیرمه‌مزی تسهیل ایچون ، قونغره‌یه ارضروم ممثلی اولمق اوزره انتخاب ایدلش اولان متقاعد بیکباشی کاظم وطورسون بك زاده جواد بکلر ممثالکدن استعفا ایتدیلر .

افندیلر ، معلوم عالیلری ، اولدیغی وجهله ارضروم قونغره‌سی ۳۳۵ سنه‌سی تموزینك ۲۳ نجی کونی بك متواضع برمکتب سالونده انعقاد ایتدی . ایلك کونی ، بنی ، ریاسته انتخاب ایتدیلر. قونغره هیئتی وضعیت وبردرجه‌یه قدر ، نقطهٔ‌نظر حقنده تنویر ایچون وقوع بولان بیاناتمده :

« تاریخ و حادثاتك سوقیله ، بالفعل ایچنه دوشدیکمز قاتلی و قره تهلکه‌لری کورمیه‌جك وبوندن منهج اولمیه‌جق هیچ بروطنپرورك تصور ایدیله‌میه‌جکنه ، اشارت ایتدم . متارکه‌احکامنه مخالف اولهرق بابیلان تجاوز واشغاللردن بحث ایتدم .

تاریخك ؛ برملتك وارلغنی و حقنی هیچ بر زمان انکار ایده‌میه‌جکنی ، بناءً علیه ، وطنمز ، ملتمز عائله‌سنده وبرملتن حکملرك محقق محکوم اقلاس اولدیغنی سویلدم .

وطن وملتك مقدساتی تخلیص وحمایه خصوصنده ، صوك سوزی سویلیه‌جك وبونك حکمنی تطبیق ایتدیره‌جك قوتك ، بوتون وطنده بر الکتریق شبکه‌سی حالنه کیرمش اولان ملی جریانك ، روح حلاقتی اولدیغنی افاده ایتدم .

قوهٔ معنویه‌نك تقویه‌سنه مدار اولمق اوزره‌ده بوتون مظلوم ملتلرك مقصد ملیلرینه واصل اولمق ایچون ــ ایچنده بولندیغمز تاریخده‌کی ــ فعالیتلرینه دائر موجود بعض معلوماتی خلاصه ایتدم .

و مقدراته حاکم ، بر ارادهٔ ملیه‌نك ، آنجق آناطولودن ظهور ایده‌بیله‌جکنی تصریح ایتدم وارادهٔ ملیه‌یه مستند بر شورای ملی تأسیسنی وقوتی ارادهٔ ملیه‌دن آله‌جق برحکومتك تشکیلنی ، ایلك هدف مساعی اولهرق کوسترد‌م . » [وثیقه : ٣٨]

§ افندیلر ، ارضروم قونغره‌سی ١٤ کون دوام ایتدی . محصلهٔ مساعیسی ، تثبیت ایتدیکی نظامنامه وبو نظامنامه محتویاتی اعلان ایدن بیاننامه‌دمکی مندرجاتدن عبارتدر .

بو نظامنامه و بیاننامه محتویاتندن ، زمان ومحیطك استلزام ایتدیردیکی بر طاقم تالی وصوری

مطالعات و ملاحظات زائده طی اولنه‌رق تدقیق اولنورسه ، بر طاقم اساسلی و شمولی پرنسیپلره وقرارلره دسترس اولورز .

مساعده ، بیورورسه کز، بوپرنسیپلرك وقرارلرك بنجه، دها ، اوزمان، نه‌لردن عبارت تلقی ایدلمش اولدیغنی اشارت ایده‌یم :

١) حدود ملیه داخنده بولنان باالجمله اقسام وطن برکلدر . یکدیکرندن انفکاك قبول ایتمز . [بیاننامه، ماده ٦ . نظامنامه، ماده ٣ ك تفصیلاتی. نظامنامه وبیاننامه‌نك برنجی ماده‌لری مطالعه وتدقیق بیورولسون]

٢) هر درلو اجنبی اشغال ومداخله‌سنه قارشی وعثمانلی حکومتنك اخلالی حالنده ملت متحداً مدافعه ومقاومت ایده‌جکدر. [نظامنامه، ماده ٢ و٣ ، بیاننامه، ماده ٣]

٣) وطنك واستقلالك محافظه وتأمینه حکومت مرکزیه مقتدر اوله‌مدیی تقدیرده ، تأمین مقصد ایچون ، برحکومت موقته تشکل ایده‌جکدر . بوحکومت هیئتی ، ملی قونغره‌جه انتخاب اولنه‌جقدر . قونغره منعقد دکاسه ، بوانتخابی « هیئت تمثیلیه » یاپه‌جقدر .

[نظامنامه ، ماده ٤ ، بیاننامه ، ماده ٤]

٤) قوای ملیه‌یی عامل وارادهٔ ملیه‌یی حاکم قیلمق اساسدر. [بیاننامه ، ماده ٣]

٥) عنصر خرستیانیه‌یه حاکمیت سیاسیه وموازنهٔ اجتماعیه‌مزی مخل امتیازات اعطا اولنه‌ماز . [بیاننامه ، ماده ٤]

٦) مانعدا وحمایه قبول اولنه‌ماز . [بیاننامه، ماده ٧]

٧) مجلس ملینك درحال اجتماعنی واجرا آت حکومتك مجلسك مراقبه‌سنه وضعنی تأمین ایتمك ایچون چالیشیله‌جقدر . [بیاننامه، ماده ٨]

§ بوپرنسیپلر وبوقرارلرمختلف شکللرده کورولمشلرسه‌ده ، اصلاماهیت اصلیه‌لرینی دکیشدیرمکسزین، امکان تطبیق بولمشلردر .

افندیلر ؛ بز ، قونغره‌ده خلاصه ایتدیکم بوقرارلری وبوپرنسیپلری تثبیته چالیشیرکن ، صدراعظم فرید پاشاده آژانسلرله برطاقم بیانات نشر ایدییوردی. بوبیاناته ، صدراعظمك ، ملتی ژورنالی دینسه سزادر . ٢٣ تموز ٣٣٥ تاریخلی آژانسله ، دنیایه شونی اعلان ایدییوردی : « آناطولوده اغتشاش ظهور ایتدی . قانون اساسیه مخالف اوله‌رق مجلس مبعوثان نامی آلتنده اجتماعات وقوعبولیور . بوحرکتك ، مأمورین ملکیه وعسکریه طرفندن منعی ایجاب ایدر . »

§ بوکا قارشی ایجاب ایدن تدابیر آلندی ومجلس مبعوثانك اجتماعه دعوتی طلب اولندی. [وثیقه:٣٩] آغستوسك یدنجی کونی قونغره اجتماعنه ختام ویریرکن ، قونغره هیئتنه :

« اساسلی مقررات اتخاذ اولندیغنی وجهانه ملتمزك موجودیت وبرلکنك کوسترلدیکنی » سویلدم و « تاریخ ، بوقونغره‌مزی أندر وبویوك براثر اوله‌رق قید ایده‌جکدر . » دیدم . [وثیقه : ٤٠] سوزلرمده اصابتسزلك اولمدیغنی ، زمان وحادثاتك اثبات ایتمش اولدیغنه قانعم ، افندیلر .

§ ارضروم قونغره‌سی ، نظامنامه موجبنجه برهیئت تمثیلیه تشکیل ایتمشدی .

جمعیتلر قانونه توفیقاً علم وخبر اعطاسی ضمننده ، ارضروم ولایتی مقامنه ویریلن ۲۴ آغستوس ۳۲۵ تاریخلی بیانامه‌ده ، هیئت تمثیلیه اعضاسنك اسم وهویتلری ، شوصورتله مندرجدی :

مصطفی کمال	سابق اوچنجی اردو مفتشی ، عسکرلکدن مستعفی
رؤف بك	بحریه ناظر اسبق
رائف افندی	سابق ارضروم مبعوثی
عزت بك	سابق طربزون مبعوثی
ثروت بك	سابق طربزون مبعوثی
شیخ فوزی افندی	ارزنجانده نقشی شیخی
بکر سامی بك	بیروت والیٔ سابقی
سعدالله افندی	سابق بتلیس مبعوثی
حاجی موسی بك	موطکی عشیرت رئیسی

[وثیقه : ٤١]

§ افندیلر ؛ استطراد قبیلندن شونی عرض ایده‌یمکه بو ذوات هیچ بروقت برآره‌یه کلوب برلکده جالیشمش دکللردر . بونلردن عزت ، ثروت وحاجی موسی بکلر وسعدالله افندی هیچ کلمه‌مشلردر . رائف و شیخ فوزی افندیلر . سیواس قونغره‌سنه اشتراك ایتمشلر واونی متعاقب بری ارضروم‌ه ، دیکری ارزنجانه عودت ایدرك بردها التحاق ایلمه‌مشلردر . رؤف بك وسیواس قونغره‌سنده التحاق ایدن بکر سامی بك استانبولده مجلس مبعوثانه کیدنجیه قدر ، برابر بولنمشلردر .

افندیلر ؛ خاطره اولەرق کوچوك برنقطه‌یه‌ده اشارت ایتمك ایسترم . بنم ، بو ارضروم قونغره‌سنه اعضا اولەرق کیروب کیرمه‌مکلکم شایان تأمل کورولمش اولدیغی کبی ، قونغره‌یه داخل اولدقدن صکره‌ده ، رئیس اولوب اولمه‌مقلغم اوزرنده ، اظهار تردد ایدنلر بولنمشدر . بو تردددی اظهارایدنلردن برقسمنك ملاحظاتی حسن نیت وصمیمیتلرینه عطف ایتمك جائز اولدیغی حالده دیکر بعض کیمسه‌لرك بو خصوصده تماماً صمیمیتدن اوزاق بالعکس مقصد ملعنت تعقیب ایتدکلرینه دها او زمان شبهم قالمامشدی . مثلا ؛ دشمن جاسوسی اولوب هر ناصلسه طربزون ولایتی داخلنده بر یردن کندینی قونغره‌یه مرخص تعیین ایتدیروب کلن عمر فوزی بك و بونك رفقاسی کبی . بو ذاتك بالآخره خیاتی ، طربزونده و اورادن فرار ایتدکدن صکره استانبولده‌کی افعال وحرکاتیله ثبوت بولمشدر .

قونغره‌نك ختامندن ایکی اوچ کون اول دیکر برمنافشه‌ده ، موضوع بحث اولمغه باشلامشدی . بعض صمیمی آرقداشلرم ، بنم هیئت تمثیلیه‌یه داخل اولەرق علنی فعالیتمی محذورلی کوریورلردی . مطالعه‌لری شو نقطه‌لرده خلاصه ایدیله‌بیلیر : « ملی تشبثات وفعالیتك بوتون معناسیله ملتدن دوغدیغی ، حقیقةً ملی اولدیغنی کوسترمك لازمدر . بونقدیرده تشبثات دها قوتلی اولور وکیمسه‌نك سوءتفسیرینه وبالخاصه اجنبیلرك منفی دوشونجه‌لرینه محل براقماز . فقط طانمش وباخصوص حکومت مرکزیه‌یه ومقام خلافت وسلطنته قارشی عاصی وضعیته دوشمش ؛ نقطهٔ هجوم تشکیل ایدن بنم کبی بر آدمك ، بوتون بوتشبثات علیه‌نك باشنده بولندیغی کورولورسه ، فعالیتك مقاصد علیه‌یه مساعد اولمقدن زیاده خصوصی أمللر استحصالنه معطوف تلقی ایدلمسنه امکان اولور . بناءً علیه ، هیئت تمثیلیه ، ولایات ومستقل سنجاقلرك سچه‌جکی ذوات اولملیدر . آنجق بوصورتله ، ملی برقوت کوستریله‌بیلیر . »

§ بومطالعاتده ، نه درجه‌یه قدر اصابت اولوب اولمدیغی آراشدیره‌جق دکلم . یالکز بنم‌ده بومطالعاته مخالف اولان مطالعاتمی ، استناد ایتدیردیکم نقطه‌لردن بعضیسنی تعداد ایده‌یم : اولا ، بن ، بهمه‌حال قونغره‌یه داخل اولملی و اونی اداره ایتملی ایدم . چونکه ، زمان کچیرمکسزین ، ارادهٔ ملیه‌نك فعالیته کچیرلمسنی و ملتك بالذات فعلاً و مسلحاً اتخاذ تدابیره باشلامسنی تأمین ضرورتنه قانع ایدم . بو اساسلی نقطه‌لری ، تقدیر و تثبیت ایتدیره‌بیلمك ایچون ، قونغره‌ده ، تنویر و ارشاد و بالذات اداره صورتیله چالیشمه‌می الزم کوریيوردم . نته‌کیم اویله اولدی . ارضروم قونغره‌سنك ، دها اول ایضاح ایتدیکم اساسات ومقرراتی ، هرهانکی برهیئت تمثیلیه‌نك تطبیق ایتدیره‌بیله‌جکنه بنم امنیتم تعلق ایتدیکنی ، اعتراف ایدرم . نته‌کیم زمان‌ووقایع بنی تأیید ایتمشدر . بوندن بشقه ، دها آماسیه‌ده ایکن تقرر و بوتون ملته وسائط ممکنه ایله تبلیغ ایتدیردیکم سیواس عمومی قونغره‌سنك عقدینی تأمین ایتمك ، بوتون ملتی وملکتی یالکز برهیئتله تمثیل ایتمك ، صوکره ، یالکز ولایات شرقیه‌یی دکل ، باالجمله اقسام وطنك عینی دقت وحساسیتله مدافعه و خلاصنی تأمین چاره‌لرینی بولمغه چالیشمق خصوصلرینی ، هرهانکی برهیئتك تأمین ایده‌بیله‌جکنه قانع اولمدیغمی آچیقجه افاده ایتمك ضرورتنده‌یم . چونکه ، بنده بویله برقناعت موجود اولسه‌یدی ، بنم تشبث آلدیغم کونه قدر ، تشبثات وفعالیتده بولنانلرك نتایج مساعیسنه انتظاراً استغنا ایتمك یولنی بولوردم . حکومت ، پادشاه وخلیفه‌یه قارشی عصیانه لزوم کورمزدم . بالعکس ، بن‌ده ، بعض ایکی یوزلی وایکی جبهه‌لیلر کبی ظاهراً بك مطنطن ومدبدب اولان ، اوکونك اردو مفتشلکنی ویاور حضرت شهریاری صفتنی محافظه‌ده بردوام قالیردم . کرچه ، بنم علناً اورته‌یه آتیلمه‌مده وبالعموم ملی‌وعسکری حرکاتك باشنه کچمه‌مده شبهه‌سز محذور واردی . فقط اومحذور ، عدم موفقیت حالنده هرکسدن اول وهرکسدن زیاده الك بویوك عقاب وعذابه دوچار ایدلمکدن بشقه برشی اولابیلیرمیدی ؟ حالبوکه بوتون وطنك وقوص قوجه برملتك ، حیات ومماتی موضوع بحث اولورکن وطنپرورم دیه‌نلرك کندی عاقبتلرینی دوشونمسنه محل وارمیدر ؟

افندیلر ، بن ، بعض رفقاجه سرداولنان مطالعات وتوهمانه مطاوعت کوسترمه‌یدم ، ایکی نقطهٔ‌نظردن ، بویوك محذورلر تولد ایده‌جکدی . برنجیسی ، مطالعاتمده ، مقرراتمده وبوتون هویتمده اصابتسزلك وضعف اولدیغنی اعتراف ایتمك‌که بو خصوص ، بنم وجداناً درعهده ایتدیکم وظیفه نقطهٔ‌نظرندن غیرقابل تلافی برخطا اولوردی .

افندیلر ، تاریخ ، غیرقابل اعتراض برصورتده اثبات ایتمشدرکه بویوك مسئله‌لرده موفقیت ایچون قابلیت وقدرتی لایتزلزل برئیسك وجودی الزمدر . بوتون رجال دولتك ناامیدی وعجز ایچنده ... بوتون ملتك باشسز اولەرق ظلمتلر ایچنده قالدیغی برصره‌ده ، هروطنپرورم دیه‌ن بیك برچشید ذاتك ، بیك برصورت حرکت و اجتهاد کوسترديکی هنکامه‌لرده استشاره‌لرله ، برچوق خاطرلره و نفوذلره محکومیت لزومنه قناعتله ، سالم واساسلی وبالخاصه شدید یورومك والك نهایت چوق مشکل اولان هدفه واصل اولمق ممکنمیدر ؟ تاریخده ، بوطرزده مظهریته نائل اولمش برهیئت اجتماعیه ارائه اولنه‌بیلیرمی ؟ ایکنجیسی افندیلر ، ملت ، مملکت ، سیاست واردو اداره‌لریله هیچ برعلاقه ومناسبتلری وبوخصوصده لیاقتلری کورولمه‌مش وتجربه‌ایدلمه‌مش کلیشی کوزل ذواتدن ، بالفرض ارزنجانلی برنقشی شیخی وموطکیلی برعشیرت رئیسی کبی زوالليلردن‌ده تشکیلی احتمالدن خارج اولمیان هرهانکی برهیئت تمثیلیه‌یه ، موضوع بحث اولان وضعیت و وظیفه براقیله‌بیلیرمیدی ؟ وبراقیلدیغی تقدیرده ، مملکت وملتی قورتاره‌جغز ؟

دیدیکمز زمان، ملق وکندیمزی اغفال ایتمش اولمق کبی برخطاارتکاب ایتمیه‌جکمیدك؟ بوماهیتده‌برهیئته، رده آرقه‌سندن یاردیم ایدیله‌بیله‌جکی موضوع‌بحث‌اولسه‌ده، بوطرز، شایان أمنیت تلقی‌ایدیله‌بیلیرمیدی ؟

بوسویلدکلرمك، اوکونلرده دکلسه بیله، آرتق بوکون، جهانجه، غیرقابل رد حقایقدن کورولدیکنه اصلا شبهه بوقدر . مع‌مافیه ، بن ، بوسویلدکلریمی کچمش کونلره عائد بعض خاطرات ووثائق ایلده بورادە تأیید ایتمکی ، نسل آتینك اجتماعی وسیاسی اخلاقیاتی نقطهٔ نظرندن بروظیفه عد ایدرم .

بودقیقه‌یه قدراولدیغی کبی بوندن‌صوکره‌ده تماس ایده‌جکم وقایع‌مناسبتیله، بوخصوص، کندیلکندن توضیحه باشلایه‌جقدر .

* * *

افندیلر ، ارضروم قونغره‌سنك‌ختامنده ، فریدپاشادن‌صوکره حربیه نظارتنه‌یکی کلدیکی آکلاشیلان برناظم پاشا امصاسیله ۱۵ نجی قول اردو قوماندانلغنه ۳۰ تموز ۳۳۵ تاریخلی شویله برامر کلدی :

« مصطفی کمال پاشا ایله رأفت بکك مقررات حکومته مخالف افعال وحرکاتلرندن دولایی همان دردستاریله درسعادته اعزاملری باب عالیجه بالتنسیب محلی مأموریتنه أوامر لازمه ویرلدیکندن قول اردوجه جدی معاونتده بولونیلمسی ونتیجه‌سندن معلومات اعطاسی رجا اولنور . »

بوأمره ، قول اردو قوماندانلغی طرفندن لایق اولدیغی وجهله جواب ویرلدی وبو جوابی دیکر قوماندانلره‌ده عیناً ویردیرمك نظر دقتلرینی جلب ایتدیردم .

§ قونغره بیانامه‌سی ، داخله هرطرفه وأجنبی ممثللرینه مختلف واسطه‌لرله ابلاغ اولندی . نظامنامه‌ده قوماندانلره وسائر شایان اعتماد اولان مقاماته قسم قسم شیفره ایله ویریلدرك محللرنجه طبع وتکثیر ونشرینك تأمینه چالیشیلدی . بوخصوص ، بالطبع ، کونلرجه دوام ایتدی . بومناسبتله ، سیواسده اوچنجی قول‌اردو قوماندانی صلاح‌الدین‌بکدن ، ۲۲ آغستوس۳۵ تاریخلی آلدیغم‌برتلغرافنامه‌ده، « نظامنامه‌نك ، ایکنجی ودردنجی ماده‌لرینك انتشارینی محذورلی ملاحظه ایتدیکی ، برکره دها تدقیق لزومی » بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٤٢]

ایکنجی ماده — متحداً مدافعه ومقاومت اساسنك قبول ایدلدیکنه ؛

دردنجی ماده — ادارهٔ موقته تشکل ایده‌بیله‌جکنه دائر اولان ماده‌لردر .

§ بز ، ارضرومده ، قونغره مقررانتك هرطرفجه آکلاشیلمسنه ومتحداً تطبیقاتی تأمین اسبابنه توسل ایدرکن ، « قره قول جمعیتنك تشکیلات عمومیه نظامنامه‌سی » و « قره قول جمعیتی وظائف عمومیه تعلیماتنامه‌سی » دیه مطبوع بر طاقم اوراقك ، بوتون اردویه ، قوماندان ، ضابط ، هر کسه توزیع اولندیغندن خبردارایدلدك .

بوتعلیماتنامه‌یی اوقویان ، بکا الك یاقین قوماندانلر دخی ، بوتشبثی شخصمه عطف ایدرك برچوق شبهه‌وتردیده دوشمشلر . بنم ، برطرفدن قونغره‌لرله عائی وملی‌مشترك مساعیده بولنورکن، برطرفدن‌ده اسرارانکیز ومدهش برقومیته تشکیلیله اشتغال ایتمکده اولدیغم ذهابنه‌دوشمشلر. فی‌الحقیقه، بوتشکیلات وتشبثاتك فاعللری ، که استانبولده بولونیورلرمش. تشبثلرینی بنم نام‌وحسابمه یاپمقده ایمشلر .

قره‌قول جمعیتنك تشکیلات عمومیه نظامنامه‌سنه کوره ، مرکز عمومی اعضالری وعددلری ،ومحل ،وطرز اجتماعلری ، صورت انتخاب وتوظیفلری صورت مطلقه‌ده خفی ،ومکتوم‌طوتولور .

برده ، اك اوفاق افشا آت وبا قره‌قول جمعیتنه خطر و تهلکه وحتی تهلکه‌یی داعی برشبهه‌کتیرن ، درحال اعدام اولنور .

وظائف عمومیه تعلیماتنامه‌سنده‌ده ، « برملی اردودن » بحث اولونیور و « بواردونك باش‌قوماندانی و بویوك ارکان حربیه‌سی ، اردو وقول اردو وفرقه قوماندانلری وارکان حربیه‌لری منتخب ومنصوب اولوب مکتوم وخفی طوتولور . بونلر ، وظیفه‌لرینی صورت محرمانه‌ده خفیاً ایفا ایدرلر . » صراحتی اوقونور .

افندیلر ، درحال قوماندانلری ایقاظ وبو نظامنامه وتعلیماتنامه احکامنی اصلا موقع تطبیقه‌قویمامارلری لازم کلدیکنی وتشبثك منبعی تحقیق ایتمکده اولدیغمی بیلدیردم .

سیواسه ، مواصلتمدن صوکره ، اورایه کلن قره واصف بکدن آ کلادم ، که ؛ بو ایشی یاپان کندیسی وبعض رفقاسی ایمش .

هرحالده ، بوطرز حرکت دوغرو دکلدی . هرکسی اعدام ایله تهدید ایدرك مجهول بر مرکزه ، مجهول بر باش قوماندانه ، مجهول برطاقم قوماندانلره اطاعته مجبور قیلمغه قالقیشمق ، چوق خطرناك ایدی . فی‌الحقیقه درحال ، بوتون اردو منسوبلرنده یکدیکره قارشی برعدم امنیت وتوحش باشلادی . مثلا ، هرهانکی برقول اردو قوماندانلرنك ، بنم قوماندا ایتمکده اولدیغم قول اردونك ، عجبا مکتوم وخفی قوماندانی کیمدر ؟ بو کیزلی قوماندان ، عجبا ، نه وقت و نصل قومانداسایه وضع ید ایدمجك ؟ و عجبا بکا نه معامله یاپه‌جق ؟ کی بحق برطاقم توهماته قاپیلمسی مستبعد دکلدی .

سیواسده قره واصف بکه ، کیزلی مرکزك ، کیزلی باش قوماندانك وکیزلی بویوك ارکان‌حربیه‌نك کیملر اولدیغی صوردیغم زمان ، هپسی سز و آرقداشلریکزدر جوابنی ویرمشدی . بو بوسبتون استغرابمی موجب اولمشدی . بوجواب ، البته ، معقول ومنطقی اولهمازدی . چونکه ، بکا ، اصلا ، بویله برترتیب وتشکیلدن کیمسه بحث ایتمش وموافقتمی آلمش دکلدی .

بوجمعیتك بالا خره ، خاصةً استانبولده محافظهٔ عنوان ایدرك ادامهٔ فعالیته چالیشمش اولدیغی آ کلاشیلدقدن صوکره ، تشکیلنده وبوکا دائر بالضروره بزه ویرلمش اولان معلوماتده ، صمیمیت بولنمیه‌جکی ادعا اولونه‌مز .

§ استانبول حکومتنی ، تشبثات ملیه‌یه ، ممانعتدن صرف نظر ایتدیرمك ، موفقیت ایچون سرعت وسهولتی موجب اوله‌جغندن ، مهمدی . بوملاحظه ایله ، فرید پاشانك بالطبع هیچ بر شیئه موفق اوله‌میه‌رق ، عادتا محقر برصورتده استانبوله عودتندن استفاده ایده‌رك ، کندیسنه ١٦ آغستوس ٣٣٥ تاریخنده بر شیفره تلغراف یازدم . بوتلغرافده باشلیجه شو جمله‌لر واردی :

« موسیو قله‌مانسونك ذات فخامتپناهیلرینه اولان مفصل جوابنامه‌لری ، اخیراً مطالعه کذار چاکرانه‌م اولدقدن صوکره درسعادته ناصل بر حمولهٔ یأس و آلام ایله معاودت بیوردقلرینی تقدیر ایدییورم . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . تقسیم وامحا قناعتنی بوقدر بارز وحیثیتشکن کوسترن برافاده قارشیسنده تیترمیه‌جك فرد حساس تصور ایده‌مم . جناب حقه پکلرجه حمدوثنا ایدهم که

ملتمز ، روحنده‌کی عزم وجلادتله تاریخ حیات وموجودیتنی نه توکله ، نه‌ده بویله جلادانه حکمارم هیچ برزمان قوربان ایتمیه‌جکدر .

شمدی بك امینم ، که ذات فخامتپناهیلری ، بوکونکی وضعیت عمومیه‌یی ومنافع صحیحهٔ دولت وملتی اوج آی اولکی نظرلرله کورمیورلر .

طقوز آیدنبری ایش باشنه کلن قابینه‌لرك، دائما، بربرندن فضله ضعفه اوغرامسی وبهایت مع‌الاسف آرتق مفلوج برمنزله‌یه ایتمسی حیثیت عالیهٔ ملیه قارشیسنده جداً بك حزین اولیور . محققدرکه وطن وملت مقدراتی ایچون داخلاً وخارجاً مسموع وصاحب کلام اولمق مطلقا ارادهٔ ملیه‌یه استناد ایله مشروطدر .

حق حیات واستقلالی ایچون چالیشان ملتك مقصدنده‌کی نزاهت وجدیته مقابل حکومت مرکزیه خصم وضعیت آلمق جهتنی التزام ایدییور . بوطرز حرکت بالطبع موجب أسف عظیمدر . ملتی ، حکومت مرکزیه‌یه قارشی، آرزو ایدلین حرکتلره سائق اولهبیله‌جك ماهیتده‌در. غایت صمیمی‌عرض ایده‌یم ، که ملت، هردرلو اراده‌سنی ابقاعه مقتدردر. تشبثاتنك اوکنه کچه‌بیله‌جك هیچ برقوت‌موجود دکلدر . حکومت مرکزیه‌نك منفی تشبثاتی هیچ بر طرفده وهیچ برکیمسه طرفندن جای تطبیق بولهمه‌مغه محکومدر . ملت ، چیزدیکی پروغرام دائره‌سنده ، غایت قطعی وصریح خطوه‌لرله مقصدینه یورومکده‌در . حکومت مرکزیه‌نك شمدی‌یه قدر اولان ممانعتکار تشبثلرینك هیچ بر طرفده هیچ برتأثیر یاپه‌مه‌مقده اولمسیله حقیقت وضعیتك تقدیر بیورولمش اولهجغنه شبهه یوقدر .

انکلیزلرك ارائه ایلدکلری طریقده چارهٔ خلاص آرامق دخی عبثدر وبالنتیجه موجب خسراندر. معهذا ، انکلیزلردخی الك نهایت قوتك ملتده اولدیغنی تقدیر ایده‌رك‌هیچ براستنادی اولمیان وملت نامنه هیچ برتعهددده بولنه‌میان وبولونسه بیله ملتجه‌مطاع اولهمیه‌جق اولان برهیئت‌حکومتله نتیجه‌لی برایشه کیریشمك ممکن اولهمیه‌جغنه قانع اولمشلردر .

. . . . . .

. . . . . .

بوتون تمنیلر شومرکزده‌درکه حکومت، مشروع اولان جریان ملی‌یه قارشی ممانعتکارلقدن فراغتله قوای ملیه‌یه استناد وهردرلو تشبثاتنده آمال ملیه‌یی رهبر اتخاذ ایله‌سین !

بونك ایچون‌ده ، موجودیت وارادهٔ ملیه‌یی تمثیل ایده‌جك‌اولان مجلس‌مبعوثانك الك قیصه برزمانده انعقادینی تأمین ایله‌سین ! . . . . . .

. . . . . .

§ افندیلر ؛ سیواسده انعقادینی تأمینه چالیشدیغمز قونغره‌یه هرطرفدن مرخص انتخاب ایتدیرمك واونلرك سیواسه کلرینی تأمین ایتمك ایچون ، دها آماسیه‌ده باشلامش اولان مساعی ومخابرات الآن دوام ایدییوردی. بوتون قوماندانلر وهرطرفده برچوق ارباب‌حمیت‌فوق‌العاده صرف‌همت ایدییورلردی. فقط ، بنه ، هرطرفده منفی وعلیهدارانه پروپاغاندالر وبالخاصه حکومت مرکزیه‌نك مانع تدابیری؛ ایشی مشکللشدیریوردی .

بعض برلردن، هم‌مرخص انتخاب ایتمیورلر وهم‌ده قوهٔ معنویه‌یی کسر ایده‌جك وهرکسی نا امیدی‌یه سوق ایلیه‌جك‌جوابلر ویرییورلردی . مثلا ؛ یکرمنجی قول اردو قوماندانی نامنه ارکان حربیه رئیسی

عمر خالص بك استانبولدن آلنان معلوماتی محتوی ۹ آغستوس ۳۳۵ تاریخلی شیفره‌سنده شوماده‌لر نظر دقتی جالب کورولدی :

« ۱ — درسعادت مرخص کوندرمیور . اورادەکی اجرا آتی تصویب ایتمکله برابر جرأتکار بروضعیته کیرمکی آرزو ایتمیور .

۲ — درسعادتدن ، مرخص کوندرمك ، امکان خارجنده‌در . تکلیف اولنان ذوات ، اورادە مثمر موفقیتلی ایش کوره‌جکلرینه أمین اولدقلرندن دولایی، بیهوده مصارف ایتمەمك ومشاق سفریه‌یه معروض قالمەمق ایچون حرکت ایتمیورلر . [معلومدرکه ، بعض ذواتی خصوصی مکتوبله‌ده دعوت ایتمشدك .] »

بز ، هرطرفدن مرخص اتخاب واعزام ایتدیرمك خصوصنده تصادف ایدیلن مشکلاتی برطرف ایتمکه چالیشیرکن ، دیکر طرفدن ، الك امین اولمق اوزره، قونغره‌یه محل انعقاد ، انتخاب ایتدیکمز ، سیواسده ، بر تلاش وهیجان باشلادی .

افندیلر ؛ بوراده ، بالمناسبه عرض ایدەیم ، که بن سیواسی حقیقةً من‌کل‌الوجوه أمین عدایتمش اولمقله برابر ، دها آماسیه‌ده ایکن ، سیواسه کلن بوتون یوللر اوزرنده اوزاقدن ویقیندن ایجاب ایدن تدابیر وترتیبات عسکریه‌یی آلدیرمغی‌ده موافق احتیاط بولمشدم .

سیواسك هیجانله شوصورتله اطلاع حاصل اولدی. ۲۰ آغستوس کونی اوکلین، سیواس‌والیسی رشید پاشا طرفندن تلغراف باشنه دعوت اولندیغم زمان پاشانك اوزون بر تلغرافی ویریلیوردی . اوتلغراف بودر :

أرضروم‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

اولا تصدیعمدن دولایی عفو عالیلرینی رجا وعافیت دولتلرینی استفسار ایدرم . مقصد تصدیعمی بروجه آتی عرض وایضاح ایدییورم افندم . ظاهراً فرانسزلره عائد مؤسساتی تسلیم ایتمك ، حقیقتده بورالرك احوالی حقنده تدقیقاتده بولنق اوزره، جزویت‌پاپاسلریله برابر استانبولدن اولکی کون‌سیواسه کلەرك مقام ولایتی زیارت ایدن فرانسز ضابطلرینه اعادۀ زیارت ایچون دون صباح یانلرینه کیتمشدم . زیارت وملاقاتك ختامنده اورادە حاضر بولنان فرانسز بیکباشیلرندن ژاندارمه مفتشی موسیو (برونو) برآز خصوصی کوروشمك آرزوسنی اظهار ایدەرك بنده‌کزی دیکر بر اوطه‌یه آلدی . سویلدیکی سوزلری عیناً نقل ایدییوره :

مصطفی کمال پاشا ایله قونغره هیئتنك سیواسه کلوب بورادەده برقونغره یاپه‌جقلرینی ایشیتدم. بونی استانبولدن کلن فرانسز ضابطاری سویلدیلر . سزکله بوقدر صمیمی کوروشور وشخصکزه قارشی پك زیاده حرمتلر بسلرکن بو مسئله‌یی بندن کتم ایتمکزه چوق متأثر اولدم دیدی . بنده‌کزده لازم کلن جوابی ویرەرك کندیسنی اقناعه چالیشدمسەده صوك سوز اولەرق « اکر مصطفی کمال پاشا سیواسه‌کلیر وبوراده قونغره عقدینه تشبث اولنورسه بش اون کون ظرفنده بورالرك تحت اشغاله آلنمسی مقرر اولدیغنه صورت قطعیه‌ده واقفم . سزك شخصکزه قارشی بسلدیکم حس‌حرمت ایجابانی اولەرق بونی خبر ویریورم . اینانمازسه‌کز ، أمرواقع حالنی آلدیغنده قناعت ایدرسکز. اولوقت وطنکزك باعث فلاکتی اولانلر میانه سزده کیرمش اولورسکز » سوزلرینی صرف ایتدی . داخلیه نظارتندن دون آلدیغم شیفره‌لی تلغراف‌ده بشقه شکلده یازیلمله برابر عینی قناعتی ویره‌جك زمینده ایدی . یکی کلن

فرانسز ضابطلرندن بری‌ده دون قول‌اردو قوماندانیله اوزون اوزادیه کوروشه‌رك قوتغره حتنده قوماندان‌ك‌افندینك فکرینی آکلامغه چابشدیمی کی بومسا یده موسیو (رونو) بنده کزه کله‌رك سعت آلافرانغه اوچده دیکر فرانسز ضابطلریله برابر قوتغره حتنده کوروشوله جکمی‌ونتیجه کندیسنك آرادکی صمیمیته بناءً دها اول آبریجه کوروشمك استدکنی بیان ایتدی. برمدت قوبوشولدقدن صوکره نتیجه اعتباریله‌شونی‌ده سویلدی. «بن‌دوندنبری بومسئله اوزرینه پك‌چوق اعمال‌فکر ایتدم. بو باب شوکا قرار ویردمکه اکر مصطفی کمال پاشا ایله قوتغره هیئتی سیواس قوتغره‌سنده ائتلاف دولتلری علیهنه تحریکاتده بولونمزلر وآنلر حقنده متجاوزانه لسان‌قوللانمزلرسه قوتغره‌ك انعقادنده هیچ برمحذور یوقدر. بالذات بن‌جنرال (فرانشه ده‌سپه‌ره) یه یازار مصطفی کمال‌پاشا حقنده‌کی توقیف أمرینی کری آلدیرروقوتغره‌ك انعقادینه مخالفت اولنمامسی حقنده داخلیه نظارتندن سزه أمر ویردیرم. فقط شوشرطله‌که سرده بندن هیچ برخصوصی کتم ایتمیه‌جکسکزوسمیمی دوستانه‌مزدن دولایی دائما یکدیکرمزه فارشی آچیق برلسان قوللانه‌جغز. یالکز قوتغره‌نك تاریخ انعقادینی اوکرهنمك‌لازمدر» دیدی. بنده کزده کندیسنه بوبابده قطعی برشی‌بیلمدیکمی واوکرندیکمده کندیسنی‌خبردار ایده‌جکمی و آره‌ده‌کی دوستانه بناء هیچ برشیئی کتم ایله‌میه‌جکمی‌سویلدم. بیکباشینك اشغال مسئله‌سنده دونکی قطعیت افاده‌سنه رغماً‌وکونکی ملایمتی سببنی نظر عالیٔ دقیقه دانیلرینه عرض ایتمکی وجیبه‌دن وبوبابده تفصیلاتی زوائددن عد ایدرم. عیناً آکلاشیلیورکه بونلرك فکری قوتغره‌ی سیواسده طوپلانمغه موافق کورونه‌رك قوتغره هیئت کرامیله سزی بوراده اجتماع ایتدیرمك و أل آلتندن تدارکاتده بولنه‌رق جمله اخوانی آله کچیرمکدن وعینی زمانده اشغال مسئله‌سنی‌ده أمر واقع حالنه قویمقدن عبارتدر. دون آقشام داخلیه نظارتندن آلدیغم شیفره برتلغراف‌ده بشقه شکلده یازلمش اولمغله برابر همان عینی زمینده ایدی. ایشته بنده‌کز هرحقیقتی مکتوم طوتولمق استرحامیله افندمزه عرض ایدییورم. بوبدن صوکره خط حرکتك تعیینی سزه عائددر. أنتریقه‌لی بر تهلکه‌نك بوقدر متقرب وعادتاً أل ایله طوتوله‌جق درجه‌ده مرئی اولدیغنی بیلوب طورورکن کیفیتدن ذات عالیلرینی‌خبردار ایتمکی وبناءً علیه سیواسده قوتغره عقدندن‌صرف‌نظر ایدلمسنی عرض ایله‌مکی وجدانمه صیغدیرمدم. ایشته بونك ایچون‌ذات دولتلرندن واورادہ بولنان‌دیکر اخوان کرامدن بك زیاده رجا ایدرم‌که ایکنجی برقوتغره‌نك بهرحال عندینه لزوم قطعی بوقسه، واز کچیلسون. وارایسه، درت طرفدن اشغالی بك قولای اولان سیواسك مرکز اجتماع اولمسندن صرف‌نظرله اشغال احتمالی بك بعید اولان ارضروم‌ده ویاخود تنسیب بیوریلورسه ارزنجانده انعقادی اسبابنه توسل بیورولمسنی سلامت مملکت نامنه استرحام ایدرم. قول اردو قوماندانی صلاح‌الدین بك افندی‌ده بوبابده‌کی نقطهٔ نظرلرینی آبریجه کاظم پاشا حضرتلری واسطه‌سیله سزه بازه‌جقلردر. شمدی یانمده بولنان‌سیواس مبعوث سابقی‌راسم بك‌ده ارضروم مبعوث سابقی خواجه رائف افندی‌حضرتلرینه بوبابده‌کی معلومات ومطالعه‌سنی حاوی برتلغراف تودیع ایده‌جکدر. بالطبع مطالعه بیوردقدن صوکره خواجه رائف افندی حضرتلرینك ایلیجه‌دن عودتنده کندیلرینه لطفاً بوللارسکز. ایشته أفندم وضعیت بومرکزده‌در. حیث مسلمه‌کزه فارشی فضله تصدیعدن حذر ایدر و أمر جوابیکزه انتظار ایلرم افندم. ایشته راسم بکك تلغرافی.

مشیر

§ بو تلغرافه اوراده ویردیکم جوابی عیناً عرض اندهجکم . ایرتسی کون هیئت تمثیلیه نامنده ، عینی مأموریتله ، اوزون برتلغرافله تسکین وتطمینه چالیشیلدی . [وثیقه : ٤٣] آیریجه فاضی حسین افندی یه ده بالواسطه برتلغراف ویرلدی . [وثیقه : ٤٤] قول اردو قوماندانلنه ده ایجابی کبی یازلدی . [وثیقه: ٤٥] راسم بکه ده مستریح اولمسی ایچون بالذات یازدم . [وثیقه : ٤٦] .

سیواس والیسی رشید پاشا حضرتلرینه

٢٠ آغستوس ٣٥
ساعت: ١ ـ صوکره

اعطا بیوردقلری معلوماته ومطالعات سامیلرینه خاصةً عرض تشکر ایدرم . موسیو (برونو) ورفقاسنك مقام تهدیده وقوعبولان افاده لرینی تماماً بلوف اولهرق تلقی ایدرم . سیواس قونغره سنك انعقادی یکی برحادثه اولمیوب آلمرجه مقدم دنیاجه معلوم اولمش برتشبثدر . غریبدرکه استانبولده بولنان صلاحیتدار فرانسز رجال سیاسیه سنك ده عاجزلرینه کوندردکلری خبرلر ، آباطولوده ملت طرفندن وقوعبولمقده اولان تشبثات بك محق ومشروع اولدیغی وملتمزك مطالباتی کندیلرینه صریح اولهرق ابلاغ ایدلدیکی تقدیرده حسن قبول وتطبیقاتی درعهده ایده جکلرینه دائر شیمدیدن تحریری تأمینات ویرمکه حاضر اولدقلری مرکزنده در . موسیو (برونو) نك ایکنجی ملاقاتده تبدیل لسان وکسب ملایمت ایلمسی ، عاجزلرینی قازانمق جهتنه معطوف اولمقدن مستبعد دکلدر . فرانسزلر طرفندن بیکباشی (برونو) نك دندیکی کبی بش اون کونده سیواسك اشغالی اوقدرقولای برشی دکلدر . خاطر دولتکزده اولسه کرکدرکه انکلیزلر بوخصوصده کی تهدیدانده ها ایلری کیدمرك باطومده کی عسکرلرینك صامسونه اخراجنه قرار ویردیلر وحتی محضا بنده کزی تهدید ایچون بر طابور دخی چیقاردیلر . فقط بوتشبثه قارشی ، ملتك قوی برعزم وایمان وآتش ایله منابله ایده جکی حقیقتی کندیلرینه تحقق ابتدکدن صوکره هم قرارلرندن صرف نظر ایتمکه وهم ده صامسونه چیقارمش اولدقلری عسکرلریله برابر اوراده بولنان طابوری نقل ایتمکه مجبور اولمشلردر . سیواس قونغره سنده موضوع بحث اولان حقوق خصوصات ، ارضروم قونغره سی بیانناممه سی محتویاتندن سهولتله استدلال اولنه جغنه نظراً قونغره ده ائتلاف دولتلری علیهنده تحریکاتده بولنمق کبی مقصدلر قطعیاً موجود دکلدر . بوراده شویله ده عرض ایده یم که بنده کز نه فرانسزلرك ونه ده هرهانکی بردولت اجنبیه نك صحابتنه نزل ایدن شخصیتلردن دکلم . بنم ایچون الشبوك

نقطهٔ صیانت ومنبع شفاعت ملتمك سینه سیدر . قونغره نك لزوم وزمان ومحل انعقادی حقنده مؤثر اولمق ، بنده کزك شخصی حکمك بك زیاده فوقنده حائز تأثیر اولان ملت قرارینه تعلق ایدر کیفیتدر . یالکز تخمین بیورلدیکی کبی فرانسزلرك ، قونغره هیئتنك سیواسده طوپلانماسنه مروج کورونه رك وبعده هیئتی آله کچیرمکه امکان بولمسی عاجزلرنجه بك بعید توهم اتدندر . بوتون بو معروضاتمی عیناً موسیو (برونو) یه سویله مکزده ده هیچ برمحذور کورمیورم وبومناسبتله موسیو (برونو) ورفقاسنه ، ملتمزك محافظهٔ حقوق ومدافعهٔ استقلال ایچون ارضروم قونغره سی بیانناممه سیله بوتون جهانه اولدیغی کبی کندیلرینك استانبولده کی ممثل سیاسیلرینه ده ابلاغ ایلش اولدیغی مقررات اساسیه یی تطبیقده هیچ برصورت وسببله دوچار تردد اولمسنه امکان بولندیغی بیلدیرمش اولور . موسیو (برونو) بیلملیدرکه فرانسزلرك سیواسی اشغاله قرار ویرملری کندیلرینه بك بهالیه مال اولهبیله جك یکی قوتلرله وچوق پاره لرله بکی برحربه قرار ویرملرینه متوقفدر . بویله برقرارك ، ژاندارمه بیکباشیسی موسیو (برونو) ورفقاسی آره سنده تذکر ایدلسه بیله ، فرانسز ملتنجه مطاع اولهبیله جکنه احتمال ویریله مز .

مبعوث راسم بك رائف افندی حضرتلرینه اولان تلغرافنامه‌سنی اوقودم . قورقمغه محل اولمدیغنك کندیلرینه لطفاً ابلاغنی رجا ایده‌رم .

کرك عاجزلرینه اعطا بیورمش اولدیغکز معلومات ومطالعاتی وکرك راسم بك تلغرافنامه‌سنی هیئت تمثیلیه‌یه عیناً تقدیم ایده‌جکم . بناءً علیه سیواس قونغره‌سی حقنده‌کی قرار قطعی آنجق هیئت تمثیلیه‌نك مذاکراتی نتیجه‌سنده تعین ایده‌جکدر . بالطبع تقرر ایده‌جك صورت ذات سامیلرینه عرض اولنه‌جقدر . یالکز بوکون ایچون استرحام ، (برونو) نك تهدیداتنك خلقه اشاعه‌سیله قوهٔ معنویه‌نك کسرینه ممانعت بیورولمسیدر . احترامات مخصوصه‌مك قبولنی وصلاح‌الدین ورأفت بك افندیلره سلامك تبلیغنی استرحام ایدرم محترم پاشا حضرتلری .

مصطفی کمال

(ویریلن جواب اوزرینه رشید پاشادن آلنان ایکنجی تلغرافدر .)

بنده‌کز آکلایه‌بیلدیکم قدرینی افندمزه عرض ایتمکله وظیفهٔ وجدانیه‌می ایفا ایتش اولیورم . استانبولده‌کی فرانسز رجالنك نقطهٔ نظرلرینی وذات دولتلرینه قارشی اولان تعهدلرینك نه درجه‌یه قدر شایان اعتماد اولدیغنی کسدیره‌مه‌مکده معذورم . حمیت مسلمه‌لرینه نظراً وطنك سلامتی موضوع بحث اولدیغنه کوره ایچه دوشونه‌رك لازم کلن خط حرکتك تعیینی ؛ افندمزله قونغره هیئت کرامندن اوراده بولنان ذوات محترمه‌یه عائددر . أمرلرکزی ایفا ایده‌جکمی عرض ایله احترامات مخصوصه‌می تقدیم ایدرم افندم .

رشید

افندیلر ؛ دیاربکر وبتلیس حوالیسنده ، افکاری تنویر مقصدیله ، اوزالرده اردو قوماندانی اولهرق بولندیغم صره‌لرده قسماً شخصاً طانیدیغم برطاقم رؤسایه خصوصی مکتوبلر یازدم و وان ، بایزید جوارلرنده بولنان بعض عشائر رؤساسیله‌ده تماس وارتباطلر تأمین ایتدم .

[وثیقه ٤٧ ، ٤٨ ، ٤٩ ، ٥٠ ، ٥١ ، ٥٢ ، ٥٣]

§ نهایت ، افندیلر ؛ آغستوس ایچنده ، هرطرفدن بر طاقم مرخصلرك سیواسه متوجهاً حرکت ایلدکلری وقسماً سیواسه مواصلت ایتمکده باشلادقلری آکلاشیلدی . سیواسه مواصلت ایدن مرخصلر طرفندن سیواسه نه وقت حرکت ایده‌جکمز استفسار اولنمغه باشلاندی .

آرتق ، ارضرومی ترك ایتمك لازم کلیوردی . فقط شمدیه قدر ویردیکم معلومتدن مستفاد اولمشدر ، که سیواس قونغره‌سی ، شرق وغرب ولایتلرینك وترا کیانك یعنی بوتون مملکتك اتحادینی تأمین غایه‌سنه معطوف ایدی . بوسببله شرق ولایتلرینك ، بوقونغرده ، مرخصلری بولنمق ایجاب ایدردی . بوولایتلردن ، سیواس قونغره‌سی ایچون مرخصلر انتخاب ایتدیرمکه قالقیشمق غیر عملی یرفکردی . ارضروم قونغره‌سنی عقد ایدن مرخصلرك سیواسه تحریکلرینه قالقیشمه‌نك‌ده ممکن اولهمیه‌جنی آکلاشیلیوردی . ذاتاً ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوقی نامنه محللرندن صلاحیت آلمش اولان بومرخصلرك دها عمومی برغایه‌یه متعلق صلاحیتلری‌ده یوق ایدی . عینی نقطهٔ نظردن ، ارضروم قونغره‌سنك سیواس قونغره‌سنه ولایات شرقیه نامنه برهیئت مرخصه کوندرمکه صلاحیتی اولهمیه‌جی‌ده میداندہ ایدی .

یکدن مرخص انتخاب ایتدیرمکه قالقیشمق نه قدر غیر عملی ایدیسه برطاقم نظریات چرچیوه‌سی ایچنده ، صیقیشوب قالمق دخی اوقدر غیر عملی ایدی .

الك بسیط وعملی چاره ، « ولایات شرقیه مدافعهٔ حقوق جمعیتی » ، « هیئت تمثیلیه‌سنی » سیواسه کوتوروب قونغره‌ده ادخال ایتمکدن عبارت ایدی .

اعضادن موصلی عشیرت رئیسنك ، موصلی داغلرندن جیقمقدن متوحش اولدیغنی بالذات بیلیردم . سعرد مبعوثی سعدالله بك اورتاده یوق .

ثروت وعزت بكلر ، قونغره بیتر بیتمز برر معذرتله طربزونه كیتمش بولونیورلر .

ارضرومده رؤف بك ورائف افندی وار . رائف افندی‌ده بیان معذرت ایدییور .

یولمزده ارزنجاندہ شیخ فوزی افندی‌یی بولهبیله‌جكمز .

ثروت وعزت بكلری‌دعوت ایتدم ، كلدیلر . رائف افندی‌یه بزه رفاقت ایتمسی ایچون رجا ایتدك ، قبول ایتدی .

نهایت ، هیئت تمثیلیه اعضاسی اولهرق ، ارضرومدن اوچ كشی ، ارزنجاندن برگشی وسیواسده بولدیغمز بكر سامی بكله بش كشی اولدق وسیواس قونغره‌سنی وجوده كتیرن مرخصلرك وثیقه‌لرینی تدقیق لزومی حس اولندیغی زمان ، بن ، اوراده شویله بروثیقه یازدم وآلتی هیئت تمثیلیه مهریله مهرلهدم .

« هیئت تمثیلیه‌دن :

مصطفی كمال پاشا

رؤف بك

علمادره رائف افندی

شیخ فوزی افندی

بكر سامی بك

بروجه بالا اسامیسی معروض ذوات ، شرقی آناطولی نامنه سیواس قونغره‌سنده بولنمق اوزره ارضروم قونغره‌سنجه مأمور ایدلمشدر . (مهر) »

افندیلر ؛ ارضرومی ترك ایتدیكمز تاریخ ۲۹ آغستوس ۳۳۵ در .

آماسیه‌دن ، ارضرومه كلیرکن ، سیواسده كوچك بر حكایه‌یه زمین اولان وقعه خاطرلرکزده‌در . غریبدر ، كه ارضرومدن سیواسه كیدرکن‌ده بوكا مماثل كوچوك بروضعیته تماس ایتدك .

ارزنجاندن غربه حركت ایتدیكمز كونك صباحی ، ارزنجان بوغازی مدخلنه كلیر كلمز ، بعض ژاندارمه نفرلرینك وضابطلرینك ، هیجانلی ومتلاشی برطرزده اوتوموبیللرمزی توقیف ایتدكلرینی كوردك .

وضعیتی ایضاح ایتدیلر : « درسم كوردلری بوغازی طوتمشلردر . تهلكه وار . كچیلهمز . »

برضابط ، مركزه قوت كوندرلمسنی یازمش . او قوت كلنجه ، ترتیبات آلهجق ، هجوم‌ایده‌جك ، بواشقیایی طرد ایده‌جك ویولی آچهجق ایمش ...

یك ایی آما ، بواشقیانك قوتی نه‌در ، نره‌سنی‌نصل طوتمش ، نه قدر قوت ونه وقت كله‌جك ؟!

بومعمالر حل ايديلنجيه قدر ، كرى ارزنجانه دونمك وكيم بيلير نه قدر كونلر بكلهمك لازم ! بزم ايسه ، ايشمز بك عجله ايدى . بن ، ارضروم ايله سيواس آره‌سنده‌كى مسافه‌يى معتاد زمانده قطع ايدوب معين كونده ، سيواسده بولنه‌مزسهم ، شوراده ويا بوراده شو ويا بو سببله توحش وتوقف ايتديكم ، سيواسده وهر طرفده شايع اولورسه پانيك باشلايه‌بيلير ، ايشلر آلت اوست اولهبيلير دى .

اوحالده قرار ؟ تهلكه‌يى كوزه آلوب يوله دوام ايتمك. بشقه چاره‌مزده يوق ايدى. يالكزاوفاق برترتيب آلمغى موافق بولدم .

خفيف مترالیوزلرله مجهز بولنان ، فداكار آرقداشلرمزدن برقاچنى ـ اليوم برآلاى قوماندانى اولان عثمان بك ، كه طوفان بك نامیله معروف اولمشدر . بونلرك باشنده ايدى ـ براوتوموبيل ايله كندى اوتوموبيلمزه تقدم ايتديردك . صاغدن سولدن كله‌جك ، اوزاق مسافه‌ده‌كى آتشلره اهميت ويرلميه‌رك اوتوموبيللرسريع حركتله شوسه اوزرنده ايلرى يورومكه دوام ايده‌جكلر. اورولان، أولن اولورسه ، اونلرله مشغول اولنميه‌حق .. تام شوسه اوزرنده ويقينده ، شوسه‌يى‌قاپايان اشقيايه تماس ايديلرسه ، هپ اوتوموبيللردن آتلايه‌حغز وبونلره هجوم ايدرك يولى آچه‌جغز وقالانلر تكرارقابل استعمال اوتوموبيللره بينه‌رك سريعاً ايلرى اوزاقلاشه‌رق يوله دوام ايده‌جكلر ... ايشته ويريلن أمرده بوايدى ...

§ بوترتيب وطرز حركتى ، معقول وامنيتلى كورمه‌ينلر بولنه‌بيلير . كرچه بوتاريخلرده العزيز واليسى على غالب بكك درسمده دولاشديغى وبعض تسويلات وترتيباته چاليشديغى معلوم ايديسه‌ده ايضاح ايده‌يم ، كه بن ، اولا ، حقيقةً بوغازك طوتولديغنه قانع اولمدم . بونى ، حكومت مركزيه‌نك مماشاتكارى اولهبيله‌حكنى تخمين ايتديكم بعض كيمسه‌لر طرفندن ، محضا ، بنى توقفه مجبور ايتمك ايچون تصنيع ايدلمش ، برپلان تلقى ايتدم . ثانياً ، درسم كوردلرى بوغازى طوتمشلرسه ، بونلرك آله‌بيله‌جكلرى ترتيباتك، اوزاق تپه‌لردن يوله آتش ايتمكدن عبارت قالمسى، بنجه ، چوق محتمل‌ايدى .

خلاصه ، يورودك ، بوغازى كچدك و ٢ ايلول ٣٣٥ كونى سيواسه مواصلت ايتدك . اهالينك شهرك چوق اوزاقلرندن باشلايان بويوك وپارلاق تظاهراتيله قارشيلاندق .

٣ نجى قول اردو قوماندانى اولان صلاح‌الدين بك ، سيواسده بولنيوردى . والى پاشا ايله برلكده ؛ قونغره‌يه كلن‌مرخصلرك برلشديرلمسنده وهيئت تمثيليه‌ايچون ليسه بناسنك وقونغره‌يه‌مخصوص صالونك احضارنده وهر درلو ترتيبات اخذنده مهمانوازلغه مثال اولهجق صورتده فوق‌العاده چاليشمشلردى .

رأفت بك اوراده دكلدى . نره‌ده بولنديغنى‌ده كيمسه‌بيلميوردى. حالبوكه ، ٧ تموز ٣٣٥ تاريخلى تعليماتمز موجبنجه ، كندى منطقه‌سى اولان ٣ نجى قول اردو منطقه‌سندن آيرلمه‌مق لازم و بالخاصه تام سيواسده قونغره انعقاد ايده‌جكى كونلرده اوراده بولنمسى موافقدى . مخابره ايله كنديسنك آنقره‌ده اولديغى آكلاشيلدى . آنقره‌ده قول اردو قوماندانى على فؤاد پاشايه « درحال وبهمه‌حال سيواسه كوندرلمسنى » امر ايتدم . ٧ ايلولده كلدى وهيئت تمثيليه اعضاسى اولهرق طرفمدن قونغره هيئتنه تقديم اولندى .

افندیلر ؛ بزدن اول کاش اولان مرخصلر ، مواصلتمزه انتظاراً ، آرهلرنده اجتماعلر یاپمشلر واحضاری بعض پروژهلر قاله آلمشلر .

مواصلتمزدن صوکره ده بعض خصوصی اجتماعلر ومذاکرهلر اولمش وبودفعه بعض قرارلرده ویرلمش. مساعده ایدرسه کز ، حوق فاراقتریستیك اولدیغی ایچون ، بونقطه یی ایضاح ایده یم :

سیواس قونفرهسی ، ۳۳۵ ایلولك ٤ نجی پنجشنبه کونی زوالدن صوکره ساعت ایکیده آچیلدی.

اوکلهدن اول مرخصلر میانده بولنان واوتهدنبری شخصاً طانیدیغم خسرو سامی بك یانمه کلهرك شویله برمعلومات ویردی : « رؤف بك وسائر بعض ذوات، بکر سامی بکك أونده خصوصی براجتماع عقد ایتمشلر وبنی رئیس یاپمامغه قرار ویرمشلر . » آرقداشمز بالخاصه رؤف بکك ، بویله برحرکتنه اصلا احتمال ویرمدم وخسرو سامی بکه ، اعتراف ایده یم که ، برآز جدی اولهرق ، بویله معناسز سوزلری بکا ایصال ایتمهسنی اخطار ایتدم . وردیکی خبرك اصلی اولمق امکانی واحتمالی بولنمدیغنی ، آرقداشلر آرهسنده ، سوء تفهماتی موجب سوزلر صرفنك جائز اولمدیغنی ده علاوه ایتدم .

افندیلر ؛ بن ، بوقونفرهده ریاست مسئلهسنه اهمیت ویرمیوردم . ریاسته ، بلکه مسن برذاتك کتیرلمسی موافق اولهجغنی دوشونیوردم. بومتصدله بعض آرقداشلرکده نقطهٔ نظرینی استمزاج ایتدم. بومیانده ، قونفره صالونته کیرمزدن اول قوریدورده رؤف بکه تصادف ایتدم . « کیمی رئیس یاپهلم؟» دیدم. رؤف بك، عادتا هیجانلی برسسله، ذاتاً سویلمکه حاضرلانمش اولدیغی اوآنده حالندن آکلاشیلان برطورله وکسکین برلسانله « سن رئیس اولمالیسك ! » دیدی . درحال خسرو سامی بکك ویردیکی معلوماتك صحتنه اینانمدم وبالطبع متأثر اولدم . کرچه، ارضروم قونفرهسنده بنم ریاستمی محذورلی کورنلر واردی . فقط اونلرك نهماهیتده انسانلر اولدیغنی ایضاح ایتمشدم . بودفعه ، الك یقین آرقداشلرمك ، عینی ذهنیتی اظهار ایتملری بنی دوشوندیردی . رؤف بکه، « آکلادم، بکر سامی بکك أونده اتخاذ ایتدیککز قراری بکا تبلیغ ایدییورسك . » دیدم وجوابنه انتظار ایتمدن ، یانندن اوزاقلاشهرق قونفره صالونته کیردم .

قونفرهنك کشادینی متعاقب ایلك سوز آلان برذات عالینك ، قونفره ضبطنده عیناً مضبوط اولان شو افادهسنی ایشیتدك .

« — افندم ، شمدی طبیعی ریاست مسئلهسی موضوع بحث اولهجق . بنده کز ریاستك برر کون ویاخود برر هفته دوام ایتمك اوزره مناوبه ایله اولمسنی واعضا ویا تمثیل ایدیلن ولایت وسنجاق اسملرینك باش حرفلری اعتباریله حروف هجا صرهسیله احراز ایدلمسنی تکلیف ایدییورم . »

افندیلر ؛ غریب تصادفدر ، که بوتکلیف صاحبنك تمثیل ایتدیکی ولایتك اسمی الف ایله باشلادیغی کبی اسمنكده ایلك حرفی الف ایله باشلایوردی . بن ، صاحب دعوت صفتیله برنطق ایراد ایدرك [وثیقه : ٥٤] ، قونفرهیی آچدقدن صوکره ، موقتاً ، مقام ریاستده بولنیوردم.

« — بونهدن ایجاب ایدییور ، افندم ؟ » دیه صوردم .

« صاحب تکلیف — بوصورتله ایشك ایچنه شخصیت قاریشمهمش اولهجغی کبی خارجه قارشیده مساواتله رعایت ایتدیکمزدن حسن تأثیر ایتمش اولور . » دیدی .

افندیلر، بن، وطنك، صاحب تکلیفله برابر، بوتون ملتك، هیمزك ناصل برکریوهٔ فلاکت ایچنده

بولنديغمزى ، كوز أوكنه كتيره‌رك ، چارهٔ خلاص ، اولديغنه قانع بولنديغم تشبثاتى ، نامتناهى مشكلات وموانعه رغماً ، مادى ، معنوى بوتون موجوديتمله ، حيز فعله چيقارمعه چاليشيركن ، بنم ، الك يقين آرقداشلرم دها دون استانبولدن كلمش وبالطبع وضعيتك ايچ يوزينه غير واقف ، حرمت ايتديكم اختيار برذات لسانيله ، بكا ، شخصياتدن بحث ايديبورلر .

بوتكليفى رأيه قويدم . اكثريتله رد ايتديلر ورئيس انتخابى رأى خفى ايله رأيه وضع ايتدم . اوچ رأى مستثنا اولمق اوزره بنى رئيس انتخاب ايتديلر .

* * *

سيواس قونفره‌سنك ، روزنامهٔ مذاكراتى ، ارضروم قونفره‌سنك نظامنامه وبيانناميسى محتوياتى وبرده بزم سيواسه مواصلتمزدن اول كلمش اولان يكرمى بش قدر اعضانك حاضرلاديغى برمخطره تشكيل ايده‌جكدى .

ايلك كشاد كونى اولان ٤ ايلول كونى ايله بشنجى ، آلتنجى كونلرى ، يعنى اوچ كون ؛

اتحادجى‌اولديغمزى تأييد ايچون يمين ايتمك لزوميله ويمين فورمولى‌حضرلامقله ؛ پادشاهه عريضه يازمقله وقونفره‌نك كشادى مناسبتيله كلن تلغرافلره جواب ويرمكله وبالخاصه قونفره . سياستله اشتغال ايده‌جكمى ، ايتميه‌جكمى زمينك مناقشه‌سيله كچدى . ايچنده بولونيلان مجادله‌و فعاليت، سياستدن بشقه بر شى دكل ايكن بو صوك زمين مناقشه شايان حيرت دكلميدر ؟

نهايت ، قونفره‌نك دردنجى كونى اصل مقصده تماس ايتدك وعينى كونده ، ارضروم قونفره‌سى نظامنامه‌سى محتوياتى مذاكره و همان انتاج ايتدك . بونك سببى ؛ ارضروم قونفره‌سى نظامنامه‌سنده ياپيلمسى لازم كلن تعديلاتى ذاتاً احضار و ايجاب ايدنلرى تنوير ايتمش بولونيوردق .

معهذا ، ياپيلان تعديلات ، بالآخره بعض اعتراضات واختلافاتى وبرچوق مخابرات ومناقشاتى موجب اولديغى ايچون ، بوتعديل اولنان نقطه‌لرك مهملرينى اشارت ايده‌جكم :

١) جمعيتك عنوانى « شرقى آناطولى مدافعهٔ‌حقوق جمعيتى » ايدى . « آناطولى وروم ايلى‌مدافعهٔ حقوق جمعيتى » اولدى .

٢) « هيئت تمثيليه ، شرقى آناطولونك هيئت عموميه‌سنى تمثيل ايدر » قيدى يرينه « هيئت تمثيليه وطنك هيئت عموميه‌سنى تمثيل ايدر » دينمدى . موجود اعضايه‌دن دها آلتى ذات علاوه اولمدى .

٣) « هردرلو اشغال ومداخله‌يى ، روملق وأرمنيلك تشكيلى غايه‌سنه معطوف ملتى ايده‌جكمزدن متحداً مدافعه ومقاومت اساسى قبول ايدلشدر . » يرينه « هردرلو اشغال ومداخلهٔ‌ك والخاصه روملق وأرمنيلك تشكيلى غايه‌سنه معطوف حركاتك ردى خصوصلرنده متحداً مدافعه ومقاومت اساسى قبول ايدلشدر . » دنيلدى .

بو ايكى جمله‌دمكى فرق ، معنا اعتباريله بالطبع پك بويوكدر . برنجيسنده دون ائتلافيه فارشى خصمانه وضعيت ومقاومت تلفظ اولونميور . ايكنجيسنده بوجهت صراحت كسب ايديبور .

٤) نظامنامه‌ده ، دردنجى ماده‌يى تشكيل ايدن مسئله اولدقجه مناقشه‌يى موجب اولدى . ماده شوايدى :

« حكومت عثمانيه بر تضييق دولى قارشيسنده بورالرى (يعنى شرق ولايتلرينى) ترك واهمال ايتمك اضطرارنده بولندينى آكلاشيلديغى تقديرده آلنه‌جق اداری، سياسى، عسكرى وضعيتلرك تعيين وتثبيتى» يعنى ادارهٔ موقته تشكيل ايتمك مسئله‌سى .

سيواس قونغره‌سى نظامنامه‌سنده بو ماده‌ده‌كى « بورالرى » يرينه « ملكمزك هر هانكى بر جزئنى ترك واهمال ايتمك ... » صورتنده شامل وعمومى برقيد قوندى .

§ بوندن صوكره ٨ ايلول اجتماعنده ؛ بحث ايتديكم مخطره‌يه تماس ايدلدى. بو مخطره‌ده باشليجه آمريقا مانداسى مسئله‌سى موضوع بحث ايديليوردى .

اوكونلرده ، استانبولدن كلن بعض ذوات ، آمريقالى ميستر (براون) نامنده برده غزته‌جى‌لى سيواسه كتيرمشلردى . بو مسئله حقنده قونغره‌ده جريان ايدن مذاكراتدن بحث ايتمدن اول مسئله حقنده ، هيئت عليه‌كزك كافى درجه‌ده تنويرينه مدار اولمق اوزره ، اولا ، بوزمينه مقدمه اولمق بعض معلومات عرض ايده‌يم . بو معلوماتى ، ارضرومدن برى باشلايان بعض مخابراتدن دها أيى آكلاشيلمجنى ايچون عيناً عرض ايده‌جكم .

آماسيه‌دن
٢٥ تموز ـ ٣٣٥ — آسايشه‌متعلق وغايت مستعجلدر

ارضرومده اوچنجى اردو مفتشلكى اركان حربيه رياستنه

١ — مصطفى كمال پاشايه مخصوصدر : بوكون ٢٥ تموز ٣٣٥ آقشامى بكر سامى بك افندى آماسيه‌يه مواصلت ايتديلر . كنديلريله اوزونجه مدت تشرف ايتدم . مصطفى كمال پاشايه ورؤف بك افندى‌يه عرض احترامات ايدرلر . مشاراليه ، آتيده‌كى مطالعه‌سنى عرض ايتمكلكمى رجا ايتمشدر .

٢ — استقلال شايان آرزو وترجيحدر . آنجق استقلال تام طلب ايتديكمز حالده ملكك مناطق متعدده‌يه تقسيمى، قطعى وشبهه‌سزدر . شو حالده ايكى اوج ولايته منحصر قاله‌جق استقلاله ، تماميت ملكيه‌مزى تأمين ايده‌جك مانداترك البته مرجحدر . ممالك عثمانيه‌نك جمله‌سنه شامل مشروطيتمز وخارجده حق تمثيلمز باقى قالمق شرطيله برمدت معينه ايچون آمريقا مانداترلكنى طلب ايتمكى ملتمز ايچون اك نافع برشكل حل قبول ايدييورم . بوبابده آمريقا ممثلى‌ايله كوروشدم . برقاچ شخصك دكل، بوتون ملتك صداسنى آمريقايه دويورمق لازم كلديكنى سويله‌دى وآتيده‌كى شرائط دائره‌سنده ويلسونه ، سناتويه وآمريقا قونغره‌سنه مراجعتده بولونيلمسنى درميان ايلدى :

آ — عادل بر حكومتك تأسيسى .

ب — معارف عموميه‌نك نشر وتعميمى .

ج — حريت اديان ومذاهبك تأمينى .

د — معاهدات خفيه‌نك الغاسى .

ه — عموم ممالك عثمانيه‌يى شامل اولمق اوزره آمريقا حكومتنك مانداترلكمزى قبول ايلمسى .

٣ — بوندن باشقه قونغره‌مزك انتخاب ايده‌جكى برهيئتى ، آمريقايه بر زرهلى ايله ايصال ايتمكى‌ده ممثل درعهده ايتمشدر .

٤ — بكرسامی بك دها بر ایكی كون بورالرده قالهجغندن هركونا أمر وتعلیماتك واسطهٔ عاجزانهمله تبلیغی وخاصةً سیواس قونغرهسنك نه زمان اجتماع ایدهجكنی وكندیلریله یوم مذكوره قدر نره‌ده انتظار ایلمسی موافق اولهجغنك اشعار بیوروامسنی استرحام ایلمكده اولدیغی .

فرقه‌ه قافقاس قوماندان وكیلی

عارف

ارضروم

شیفره
عجله وذاتیدر
١٩٦

آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه

١ — الیوم آماسیه‌ده بولنان والیٔ اسبق بكر سامی بك افندی‌یه مخصوصدر: تلغرافنامهٔ عالیلرندن بك مستفید اولدق . حال انعقاددده بولنان ولایات شرقیه قونغرهسی هیأن هرطرفده مملكتلری خلقنجه حائز تأثیر و نفوذ و صاحب كلام طانمش ذواتدن مركب بر هیأت مقتدره حائنده‌در . بو قونغرهده شمدی‌یه قدر اولان مذاكراتده دولت و ملتك استقلال تامی مصراً مدافعه اولنمتده‌در . بناءً علیه هنوز بزجه‌ده شروط وماهیتی مبهم برآمریقا ماندالرلكندن قونغره‌یه دوغریدن دوغری‌یه بحث اولمسی، بك محذورلی اولهجغی جهتله ذات عالیلرینك درسعادتده حال تماسده بولوندیغی ذوات ایله اولان مذاكره‌یه استناداً زیرده‌كی نقطه‌لرك ایضاحیله بزلری سریعاً تنویر بیورمكزی خاصةً رجا ایدرز .

بوندن اولهده رأساً درسعادتدن بوكا دائر كلن معلومات مشكوك كورولدیكی جهتله عینی اساسلر دائره‌سنده استیضاح قلندیغی كبی ٢١ تموز ٣٣٥ تاریخنده‌ده سیواسده رأفت بك واسطه‌سیله درسعادتدن كلن معلوماتده عینی مشكوكیت بولندیغی جهتله اورادن‌ده دوغریجه شروط و ایضاحات طلب ایدلمشدر .

آ) استقلال تام طلب ایدلدیكی حالده ملكك مناطق متعدده‌یه تقسیمی قطعی و شبهه‌سزدر بیوریلیور . بوقناعتك منبعی نه‌در ؟

ب) تمامیت ملكیه‌دن مقصد ، ملكك تمامیسی‌می یوقسه حقوق حكمرانیمیدر ؟

ج) ممالك عثمانیه‌نك جمله‌سنه شامل مشروطیتمز و خارجده حق تمثیلمز باقی قالمق شرطیله ماندالرلك طلبنی اك نافع بر شكل اولهرق قبول بیوربیورسكز . آنجق مثلك درمیان ایتدیكنی بیلردیككز مواد ایله بو شكل بربرینه متناقض كورونیور . چونكه مشروطیتمز باقی قالنجه حكومت قوهٔ تشریعیه‌نك اعتماد‌نه مظهر ومراقبه‌سنه تابع برهیأتدن عبارت اولورکه آرتق بوهیأتك تأسیسنده آمریقانك دخل و تأثیری اولهماز . شوحالده یا مشروطیت باقیدر ، عادل بر حكومتك تأسیسنی آمریقادن طلبه محل یوقدر ویاخود عادل بر حكومتك تأسیسی آمریقادن طلب ایدیلنجه مشروطیتك بقاسی لفظدن عبارت قالیر .

د) معارف عمومیه‌نك نشر و تعمیمندن مقصد نه‌در ؟ و هلةً خاطرمزه كلن ، مملكتك هرطرفنده آمریقان مكتبلرینك تأسیسیدر . چونكه دها شمدیدن یالكز سیواسده یكرمی بش قدر مؤسسه احداث ایتمشلردركه یالكز بر دانه‌سنده بیك بش یوز قدر ارمنی طلبه واردر . بناءً علیه معارف عثمانیه واسلامیه‌نك نشر وتعمیمی ایله بوتشبثك صورت امتزاجی نصل اولهجقدر ؟

ه) حریت ادیان ومذاهبك تأمینی فقره‌سی‌ده مهمدر . پطرقخانه‌لر امتیازاتی موجود ایکن بونك فرق ومعناسی نه‌در ؟

و) ممالك بشنجی ماده اوله‌رق بحث ایدیلدیکی عموم ممالك عثمانیه‌نك حدودلری نه‌در ؟ یعنی قبل‌الحرب اولان حدودمزمیدر ؟ اکر بوتعبیر ایچنده سوریه و عراق داخل ایسه آناطولو خلقنك عربستان نامنه ماندا ترلك طلبنه حق وصلاحیتی اوله‌بیلیرمی ؟

ز) حکومت حاضره‌نك سیاستی نه‌در ؟ توفیق پاشا نه‌دن لوندره‌یه کیتدی ؟ امریقالیلرکی انکلیزلرلکده آیرنجه بر ماندا ترلك تعقیب ایتدیکی کورونیور . فرقلری نه‌در ؟ حکومت آمریقا ماندانسی نصل باقی ایدییور ؟ یعنی بوکا مایلمی ، مستعفی‌می ؟ آمریقالیلر نه‌دن ارمنستان ماندا ترلکی ترك ایتدیلر ؟ آمریقالیلر ماندایی آلمغه نه درجه‌یه قدر مماثل و آرزوکسدر ؟

۲ — سیواس قونغره‌سنك اعقادی ارضروم قونغره‌سنك حمامه معمدر . بونکله آرنجه اشتعال ایدلمکده‌در . ذات سامیلرینك بوکا اتفاقاً یا توفیقده یاخود آماسیه‌ده بولنلری معلومدر . عرض حرمت ایلرز .

مصطفی کمال

آماسیه‌دن	آسایشه متعلق وعجله‌در
۲۲۵-۷-۳۰	۹۳ اوجنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

۱ — مصطفی کمال پاشایه محصوصدر : بکر سامی بکدن آلنان جواب روحه آتی عرض اولنور :

آ — استقلال تام طلب ایدلدیکی حالده ملکك مناطق عدیده‌یه تقسیم ور قاچ مانداته تابع طوتوله‌جغمز درنلرجا سنجه مقرردر . بناءً علیه بوکا تابع اولق ایچون برماندایی طلب ایتمکده الك موافق اوله‌جغنی بیان ایتمشدر .

ب — یالکز حقوق حکومت موضوع بحث ، تمامیء ملکمزك محافظه‌سی اساسدر .

ج) آمریقادن هرهانکی شکلده برحکومت طلب ایتمیه‌جکز . آمریقایه عادل بر حکومتی تأسیس ایده‌جکمزی تأمین ایده‌جکز . قانون اساسیمز احکامی مرعی ، خاندان سلطنتك هر نوع حقوق حکمرانیسی باقی و محفوظ وخارجده هیئت تمثیلیه‌مز کماکان موجود اولق شرطیله آمریقا حکومتنك اسباب سعادت وانکشافنه معاضد اولمسی طلب ایده‌جکز . ایسته‌یه‌جکمز ماندا ترلك بوشکده‌در .

د) معارف عمومیه‌نك نشر وتعمیمندن مقصد آمریقا مکتبلرینك کویلرمزه قدر کیرمسنه مساعده دکل معارف ملیه و اسلامیه‌مزی نشر و تعمیمه صرف اهتمام ایده‌جکمزه کندیلرینی تأمین ایله برابر مظاهرتلرینی طلبدر . ماندا ترلکی آمریقا میسیونرلرینه دکل آمریقا حکومتنه بودیع ایتمك ایستیورز .

ه) حریت ادیان ومذاهب اساساً احکام دینیه واسلامیه‌مز مقتضاسندندر . آمریقا افکار عمومیه‌سی بو حقیقته واقف اولمدقلری ایچون کندیلرینه بو تأمیناتی ویرمك ایسته‌یورز ومثلك بحث ایتدیکی حدود قبل‌الحرب موجود اولان حدودمزدر . سوریه واقسام سائره حقنده بزم ماندا ترلك طلبنه صلاحیتمز اولوب اولمامسی قونغره‌سنه حل ایدیله‌جك برمسئله‌در . اساساً سوریه وعراقده آمریقا هیئتلری آرای عمومیه‌یه‌مراجعت ایتدیلر . سوریه‌وفلسطینده مستقل‌بر عرب‌حکومتی تأسیسی‌طلب ایله برابر آمریقا ماندا ترلکنی دیکرلرینه ترجیح ایلدکلرینی اظهار ایتدیلر .

ز) حکومت حاضره هنوز تشکل ایتدیکندن سیاستی مجهولدر . آنجق اولکی حکومتلرك سیاستلری عجز وقوای ائتلافیه‌نك هربر أمرینه مماشات ایدی . توفیق پاشا لوندره‌یه کیتمیه‌رك فرید پاشا ایله عودت ایتمشدر . آمریقا ، ارمنستان حکومتی تعین ایتمه‌دن ، دولاشان هیئتلرینك راپورلرینه نظراً ، بویوك برارمنستان تشکلنه مادةً امکان موجود اولمدیغی مرکزنده‌در . ماندا ترلك حقنده مفصل برعریضه پوسته ایله تقدیم اولنمق اوزره‌در .

د — شمدیلك طرفکزدن واقع اولهجق تبلیغاته انتظاراً توقادده بولنه‌جغم . آماسیه وتوقادده وقضالرده ایجاب ایدن تبلیغات اجرا ، ایی نتیجه‌لر ویره‌جکنی امید ، ایتمکده‌یم . جمله‌کزه احترامامی تقدیم ایدرم افندم .

فرقه ٥ قوماندانی

عارف

شیفره — آماسیه‌ده بشنجی فرقه قوماندانلغنه — ارضروم ١-آغستوس-٣٥

ذاته مخصوصدر .

بوتلغرافك همان بکر سامی بك افندی‌یه ایصالی وجوابنك مستعجلاً آلنمسی رجا اولنور :

بکر سامی بك افندی‌یه‌در .

ج : ٣ - ٧ - ٣٣٥ آمریقان ماندا ترلکی حقنده‌کی ایضاحات أخیره کزه مطلع اولدق . بو شرائطه کوره اساس‌اعتباریله قورقوله‌جق برشی اولمه‌مق لازم . مع‌هذا دها برنقطه حقنده‌کی مطالعه‌لریکزی‌ده آلمق ایستیورز . لهمزده بوقدر شرائط درمیانه مساعد بولنه‌جق اولان آمریقا حکومتی بوشکلده‌کی ماندا ترلکی قبول ایتمسنه یعنی بوکا قاتلانمسنه مقابل آمریقا نامنه نه کبی فوائد ومنافع تأمین ایتمش اولهجقدر. بونکله کندی حسابلرینه اولهجق غایه نه‌در ؟ بو بابده‌کی قناعت واستطلاعات سامیلریله‌ده تنویر بیورملرینه مسارعةً انتظار ایلرز افندم .

مصطفی کمال

آماسیه — ٣-٨-٣٣٥

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

بکر سامی بکدن آلنان جواب بروجه‌آتی عرض اولنور :

مصطفی کمال پاشایه مخصوصدر : آمریقالیلرله شمدی‌یه قدر جریان ایدن مذاکرات بالطبع دائما خصوصی برشکلده واقع‌اولمش وصرف بر فرضیه‌دن عبارت بولنمش اولدیغنه‌نظراً ماندا ترلکلرینه طرفین عاقدینه تحمیل ایدیله‌جك شرائط حقنده تعاطیء افکار ایدله‌مشدر . ممکن اولدیغی تقدیرده احضاریله سیواس قونفره‌سنك سرعت کشادی لزومنی خلاصة عرض ایلرم .

ارکان‌حربیه قائممقامی

عارف

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

محترم افندم .

مملکتك سیاسی وضعیتی الك حاد بردوره‌یه کلدی . کندمزه بر استقامت تعیینی اینجون تورك ملتنك زارنی آتوب مثبت بر وضعیت آلمق زمانی ایسه کچمك اوزره بولونیور .

خارجی وضعیت استانبولده شویله کورونیور :

فرانسه ، ایتالیا، انکلتره ، تورکیه‌ده ماندا ترلك مسئله‌سنی آمریقا سناسنه‌رسماً تکلیف ایتمش اولمغله برابر بوتون قوتلرینی سنانك قبول ایتمه‌سی ایچون صرف ایدییورلر . تقسیمدن حصه قاچیرمق طبیعی ایشلرینه کلیور .

سوریه‌ده خسرانه اوغرایان فرانسه ، ضررینی تورکیه‌ده تلافی ایتمك ایستیور ، ایتالیا ناموسکار بر أمپریالیست اولدیغندن محاربه‌یه آنجق آناطولی تقسیمنده پای آلمق ایچون کیردیکنی آچیقدن آچیغه سویلییور . انکلتره‌نك اویونی بر آز دها اینجه‌در .

انکلتره تورکك وحدتی، عصریلشمسنی ، حقیقی براستقلال آلمسنی آنی ایچون بیله اولسه ایسته‌میور. یکی وسائط وفکرله تماماً عصری و قوی بر مسلمان ـ تورك حکومتی باشسنده خلافت‌ده اولورسه انکلتره‌نك مسلمان اسیرلری ایچون بر سوء مثال تشکیل ایدر . تورکیه‌یی کل حالنده انکلتره آله‌بیلسه قفاسنی ، قولنی قوپاریر ، برقاچ سنه‌ده صادق برمستملکه حالنه قویار . بوکا اك باشده بالخاصه (قله‌ریقال صنفلر) مملکتمزده چوقدن‌طرفداردر. فقط بونی‌فرانسه ایله دوکوشمه‌دن یاپه‌بیلمك قابل اولمه‌میه‌جغندن طرفدار اولمه‌مز . فقط تورکیه‌یی وحدت حالنده محافظه ضروری کورونورسه یعنی تقسیم آنجق‌بویوك عسکری فدا کارلقلرله حصوله کله‌جکنی آکلارسه لاتینلری صوقامق ایچون آمریقا فکرینه ظهیر و طرفدار اولور . نته‌کیم انکلیز سیاسی آدملری آره‌سنده ذاتاً بو فکره تمایل‌موجود ، (موریسون) کبی مشهور سیاسر آمریقانك تورکیه‌ده عمومی ماندا آلمسنه طرفدار اولیورلر .

دیکر بر صورت حل‌ده تورکیه‌یی تراکیادن ، ازمیردن ، آطنه‌دن بلکه‌ده طرابزوندن و مطلق استانبولدن محروم ایتدکدن صوکره اسکی « قاپیتولاسیون »لری و بوغوازلغه محکوم داخلی حدودی ایله مستقل‌براقمق .

بز استانبولده کندمز ایچون بوتون اسکی و یکی تورکیه حدودلرینی شامل اولمق اوزره موقت بر آمریقا ماندا سنی اهون شر اوله‌رق کوریپورز . سببلرمز شونلردر :

١ ـ آره‌مزده هرهانکی شرائط آلتنده خرستیان اقلیتلری قاله‌جقدر . بونلر هم عثمانلی تبعه‌سی حقوقندن استفاده ایده‌جکلر، هم‌ده خارجده بر آوروپا دولتنه دایانه‌رق شورش چیقاراجقلر ، متمادی مداخله‌یه‌سبیت‌ویره‌جکلر، ذاتاً صوری اولان استقلالمزدن‌اقلیتلر نامنه‌هرسنه‌پارچه پارچه‌غائب‌ایده‌جکنز.

منتظم بر حکومت و عصری بر اداره تأسیسی ایچون بطریقخانه‌نك سیاسی‌امتیازلری ، اقلیتلرك قوتلی دولتلر واسطه‌سیله متمادی تهدیدی اورته‌دن قالقمایدر . کوچك وضعیف بر تورکیه بونی یاپامیه‌جقدر .

٢ — بربرینی افنا ایدن ، منفعت ، خرسزلق و یاخود سرکشت وشهرت نامنه یشایانلرك حرصنی تطمین ایدن حکومت نظریه‌سی یرینه ملتك رفاه وانکشافنی تأمین ، خلقی، کویلری ، صحتی وذهنیتی ایله عصری بر خلق حالنه قویه‌بیله‌جك بر حکومت نظریه‌سنه و تطبیقاتنه احتیاجمز وار . بونده لازم کلن پاره ، اختصاص وقدرته صاحب دکلز . سیاسی استقراضلرسیاسی اسارتی تزیید ایدییور . طرفکیرلك، جهالت وچوق قونوشمقدن بشقه مثبت بر نتیجه ویرن یکی بر حیات یاراتمیورز .

بوکونکی حکومت آدملرینی تقدیر ایتمه‌بیله ، خلقی و خلق حکومتی تأسیسنی منفرد بیلن فیلیپین

کبی وحشی بر مملکتی بوکون کندی کندینی اداره‌یه قادر عصری بر ماکنه حالنه قویان آمریقا، بوخصوصده چوق ایشمزه کلیور. اون بش یکرمی‌سنه زحمت چکدکدن صوکره یکی بر تورکیه‌وهر فردی تحصیلی، ذهنیتی ایله حقیقی استقلالی فقاسنده وجیبنده طاشیان بر تورکیه‌یی آنجق یکی دنیانك قابلیتی وجوده کتیره‌بیلیر.

۳ — خارجی رقابتلری وقوتلری مملکتمزدن اوزاقلاشدیره بیله‌جك بر ظهیره احتیاجمز وار. بونی آنجق آوروپا خارجنده وآوروپادن قوتلی بر آلده بوله‌بیلیرز.

٤ — بوکونکی أمر واقعلر قالقمق وسرعتله دعوامزی دنیایه قارشی مدافعه ایده‌بیلمك ایچون لازم کلن قوتی حائز بر دولتك، مظاهرتی ایسته‌مك لازمدر. استیلاجی آوروپانك بیك بر وسائطی وملعون سیاستنه قارشی بویله بر وکیل صفتیله آمریقایی کندمزه فازانه‌رق اورته‌یه آته‌بیلیرسه‌ك شرق مسئله‌سنی‌ده، تورك مسئله‌سنی‌ده آنی ایچون کندمز حل ایتمش اوله‌جنز.

بو سببلردن‌دولایی سرعتله ایسته‌مه‌مز لازم کلن آمریقاده طبیعی محذورسزدکلدر. عزت نفسمزدن ایچه فداکارلق ایتمك مجبوریتنده بولونیورز. یالکز بعضیلرینك دوشوندیکی کبی آمریقانك رسمی صفتنده دینی تمایل وطرفکیرلك یوقدر. خرستیانلره پاره ویرمجك میسیونر قادینی آمریناسی، آمریقانك اداری ماکنه‌سنده بر موقع طوتماز. آمریقانك اداره ماکنه‌سی دینسز وملیتسزدر. او چوق آهنکدار مختلف جنس ومذهبده آدملری چوق امتزاجلی بر صورنده برآراده طوتمه‌نك اصولی بیلیور.

آمریقا شرقده ماندا‌ترلکه وآوروپاده غائله آلمغه طرفدار دکلدر. فقط اونلرك عزت نفس مسئله‌سی یاخود آوروپایه، اصوللری و ایده‌آللریله فائق برملت اولمق داعیه‌سنده‌درلر. برملت، صمیمیتله آمریقا ملتنه مراجعت ایدرسه آوروپایه، کیردکلری مملکت وملتك خیرینه ناصل برادار تأسیس ایده‌بیلدکلرینی کوسترمك ایسترلر.

رسمی آمریقانك مهم آداملری آراسنده لهمزه ایچه برتمایل حصوله کلدی. استانبوله ارمنی دوستی اوله‌رق کلن برچوق مهم آمریقالیلر، تورك دوستی وتورك پروپاغاندا‌جیسی اوله‌رق دوندیلر.

بو جریانی تمثیل ایدن رسمی وغیر رسمی آمریقانك فکری خفی اوله‌رق شودر: تورکیه‌یی اولدیغی کبی هیچ برپارچه‌یه آییرمه‌مق، اسکی حدودلری داخلنده وحدت ایچنده محافظه ایتمك شرطیله عمومی وبرتك ماندا آلمق ایسته‌یورلر. سوریه آمریقا قومیسیونی اوراده ایکن عمومی برقونغره عقد ایدرك آمریقایی ایسته‌مشدر. آمریقاده سوریه‌نك بوآرزوسی پك حرارتله قارشیلانمشدر.

رسمی آمریقا بزم طوپراقلرمزی اوزرنده ارمنستان یاپمغه متمایل کورونمیور. اکر ماندا آلرلرسه بوتون ملتلری مساوی شرائط آلتنده بر مملکت اولادی اوله‌رق تلقی ایدوب آله‌جقلرینی الك مهم محافلندن خبر آلدم.

فقط آوروپا مطلق بر ارمنستان مسئله‌سی یاپمق — بالخاصه انکلتره — ارمنیلره تعویضات ویرمك ایسته‌یور، آمریقا افکار عمومیه‌سنده ارمنی مظلومیتی نامنه بر اویون اوینامغه چالیشیور. آوروپا فورقوسی بزم متفکرلری دوشوندیریور. رشاد حکمت بك کبی جامی بك کبی حتی وحدت ملیه‌یی تشکیل ایدن دیپلوماتلرمزك، ارمنی مسئله‌سی ایچون برصورت‌حل توصیه‌لری وار. رسماً سزه یازبلیور. چوق تهلکه‌لی آنلر کچیریورز. آناطولوده‌کی حرکاتی دقت ومحبتله تعقیب ایدن برآمریقا وار.

حكومت وانكليزلر بونك ، خرستيانلرى اولدورمك، اتحادجيلرى كتيرمك ايچون برحركت اولديغنى آمريقايه تلقينه أل برلكيله چاليشيورلر .

هر آن بوملى حركاتى دور دورمق ايچون قوت سوقى متصور ، بونك ايچون انكليزلرى قانديرمغه چاليشيورلر . ملى حركت سرعتله ومثبت آرزولرله همان ميدانه چيقارسه [وخرستيان دشمنلغى كبى رررنكى‌ده اولمازسه] آمريقاده همان ظهير بولاجغنى بنه چوق مهم محافل تأمين ايدييورلر .

سيواس قونغره‌سى انعقاد ايدنجه‌يه قدر آمريقا قوميسيونى آليقويمغه چاليشيورز . حتى قونغره‌يه آمريقالى برغزته‌جى كوندرمكده بلكه موفق اولهبيله‌جكز .

ايشته بوتون بونلر قارشيسنده ، دعوامزده ظهير اولهبيلمسى ايچون ، بوفرصت دقيقه‌لرينى غائب ايتمه‌مز تقسيم واضمحلال قورقوسى قارشيسنده ، كندمزى آمريقايه مراجعته مجبور كورييورم . واصف بك قاردشمزله بوخصوصده مشترك اولان نقطه‌لرى كنديسى‌ده آريجه يازه‌جقدر .

تورکيه‌يى عزم واراده صاحبى كنيش قفالى بر ايكى كشى بلكه قورتاره بيلير .

سركذشت وجدال دورى آرتق كچمشدر . آتى انكشاف ووحدت محاربه‌سى آچمغه مجبورز . حدودنده بوقدر چوق اولادى أولن زوالللى مملكتمزك فكر وتمدن محاربه‌سنده‌قاچ دانه شهيدى‌وار ؟ بزتورکيه‌نك خيرلى اولادلرندن يارينك بانيلرى اولملرينى ايسته‌يورز . رؤف بك قردشمزله ، سزلك مشتركاً تمللرى بيله چوكن زوالللى مملكتمز ايچون اوزاقلرى كوره‌رك دوشونوب چاليشمكزه انتظار ايدييورز .

حرمتلرمى كوندريرر ، موفقيتكزه دعا ايدرم. ملى دعواده جانيله وباشيله چاليشانلر آراسنده‌ساده برتورك عسكرى تواضعى ايله سزكله برابر اولديغمى بيان ايدرم .

١٠ آغستوس ١٩١٩ خالده اديب

قره‌حصار صاحب

ق ١٥ قوماندانلغنه ٣٣٥-٨-١٣

مصطفى كمال پاشايه مخصوصدر : درسعادتده‌كى فرق مختلفه‌نك بالاتحاد آمريقا هيئتنه ويرلمك اوزره اتخاذ ايتدكلرى مقررات بروجه زير معروضدر :

١ — ارمنستان ايچون تورکيه‌نك شرق حدودى اوزرنده ارمنيلرك ايشسنه يارايه‌جق بر اراضى پارچه‌سى ترك ايتمكه ولايات شرقيه‌نك تورکلرى واوراده ايش باشنده بولونان بويوکلرى آتيده رفاهى وسربست انكشافنى دوشونه‌رك راضى اولهبيله‌جكلرى فكرنده اولدقلرى ، يالكز بوفكرلرينى‌اوراده‌كى كوردلرله تشريك مساعى ايلش اولمق وكوردلرك‌ده ارمنيلره ترك اراضى فكرينه قطعياً متمايل اولمامق دولايسيله اظهاره طرفدار اولمدقلرينى وحتى اظهار ايتسه‌لر بيله اوراده تورك اكثريتنك شرائط آتيه كنديلرينه ـ تأمين ايدلمدكجه ـ بوفكرده كوردلردن آيرلميه‌جغنى ظن ايتدكلرينى ، شويله‌كه : اولاً ، تورك وكورد اكثريتى وآره‌لرنده‌كى اقليت سائره‌نك مسكون اولديغى اراضينك تماميتى ، ثانياً ، تورك استقلال تامى تأمين ايدلمك وفعلاً تأييد اولنمسى، رابعاً ، تورکيه‌نك عصرى تكاملاته مظهراولهبيلمسى

ایچون سربستجه انکشافه مانع اولان قیودك رفعیله ویلسون پرنسیپلرنده وعد ایدلدیکی وجهله استقلال وحقوقدن الثامین برطرزده استفاده‌سنه امکان بخش اولنمسی؛ خامساً : بوخصوصاندە وتورکلرك تسریع ترقیاتنده آمریقانك بزه مظاهر تی جمعیت اقوامه فارشی تعهد ایتمسی .

۲ — تخلیه ایدیلەجك اراضیدن چیقاریلەجق اولان تورك وکوردلرك یکی نقل ایدیلەجکی اراضیده درحال اسکانی ودرحال اراضیلرندن استفاده‌لرینی تأمین ایتمسی ایچون آمریقانك معاونت ایتمسی .

۳ — اوجوارده وبالخاصه ارزنجان وسیواس آره‌سنده متکاثف ارمنیلرکده یکی ارمنستان حدودی داخلنه نقللرینك تأمینی ؛

٤ — ارمنستان نام وحسابنه اولەرق واقع اولمسی محتمل کوردیکمز ترك اراضی کیفیتی مستقل برارمنستان نامنه دکل آنجق بویوك ومدنی بردولتك مانداسی آلتنده انکشاف ایده‌جك عصری بر دولت نامنه اولەجقدر . چونکه ؛ بوکونکی ارمنستانه اراضی ترك ایتمك تورکیەنك باشنه ایکنجی برماکدونیا یاپمق دیمك اولدیغی کبی فانقاسیا ایچونده برعامل تشکیل ایتمك دیمکدر .

٥ — بوتون بونلر قابل مناقشه بر (تکلیف) ماهیتنده‌در . بونلرك قطعی ماهیت اکتساب ایتمسی آنجق مملکتده‌کی هیئتلرله تماس ایتمك ممکن اولورسه اورایه آمریقا هیئتندن برذاتك اعزامی ألزمدر .

٦ — والك نهایت مسئله‌نك شکل قانون ومشروعه ارجاعی ایچون مجلس ملی عثمانی یه تودیعی طبیعیدر .

ق ۱۲ قوماندانی

صدوع الدیه

شیفره	ق ۱۲ قوماندانلغنه	ارضروم
ذاته مخصوصدر	ق ۲۰ قوماندانلغنه	۲۱-۸-۳۳۵
۳۳۹		

(یالکز ق ۱۲) ج : ۱۳ - ۸ - ۳۳۵ شیفره :

درسعادتده‌کی فرق متفاقه‌نك آمریقا هیئتنه ویرمك اوزره اتخاذ ایلدکلری مقررات بوراده هیئت تمثیلیه‌من‌جه صوك درجه شایان تأثر وتأسف کورولدی . چونکه برنجی ماده‌ده ارمنستانه ولایات شرقیه‌دن اراضی ترکی موضوع بحث اولمقده‌در . حالبوکه اکثریت فاحره تورك وکورد اولان بوولایتلردن بر قاریش طوپراغك بیله ارمنیلر حسابنه قیدینك بوکون ایچون بالعمل ممکن اولەمیه‌جغی شویله طورسون عنصرلر آره‌سنده‌کی منافرت وحس انتقامك دهشت وشدتی عثمانلی ارمنیلرینك عودتلری حالنده بیله ولایتلر داخلنده متکاثف اولەرق اسکانلرینی تهلکه‌لی کوسترمکده‌در . بناءً علیه ارباب جرائمدن اولمایان عثمانلی ارمنیلرینه یاپیلەجق اعظمی مساعده ، شرائط عادله ومتساویه دائره‌سنده وطنلرینه عودته رضادن بشقه برشی اولەمیه‌جقدر . اوچنجی ماده‌ده ارزنجان و سیواس آره‌سنده متکاثف بر ارمنیلك تخلیی علمسزلك و وقوفسزلقدن بشقه برشی دکلدر . حربدن اول بیله بورالرك سکنه‌سی قسم اعظمی تورك وقسم قلیلی زازا دینلن کوردلردن وبك آزده ارمنیدن عبارت ایدی . بوکون ایسه موجودیتندن بحث ایدیلەجك مقدارده ارمنی یوقدر . بناءً علیه بوکبی جمعیتلر صلاحیتلرینی تقدیر ایتلی وبر ایش یاپمق ایسترلرسه هیچ اولمازسه حربیه و خارجیه نظارتلرینك صلح حاضرلقلری میانسده یاپدقلری رسمی ایستاتستیق وغرافیکلره اولسون مراجعت زحمتندن فاچینملیدر . اشبو تلغرافك عیناً استانبوله کوندرلمسنی رجا ایدرز .

مصطفی کمال

آسایشه عائددر
٢٠١٣

آنقره‌دن
١٤-٨-٣٣٥

اوچنجی اردو مفتشلکی ارکان حربیه ریاستنه

١ — مصطفی کمال پاشایه : درسعادتده خصاباً یازمش اولدیغمز صوك جوابلرکز محلنه ایصال ایدلمش وجواب اولهرق مطبوع راپورله احمد رضا بك ، احمد عزت ، جواد ، چوروکصولی محمود پاشالر ، رشاد حکمت ، جامی، رشید سعدی بکلر ، اسعد پاشالرکبی بك چوق ذواتك فکرینه موافق اولان قره واصفك یعنی جنکیزك خالده ادیب خاتمك مطالعه‌لرینی حاوی اوزون مکتوبلرکلدی. بونلر صره ایله خلاصه ایدیلهرك عرض ایدیلهجکی کبی اصللری‌ده سیواسه کوندریلهجکدر . بونلرك جمله‌سنده بر مظاهرته احتیاج مس ایتدیکی وبو مظاهرتك آمریقا طرفندن ایفاسی اهون شر اولهرق قبول وتصویب ایدلدیکنه دائر اسباب موجبه بیان ایدلمکده‌در . مطبوع راپور ، جامی ، رؤف احمد، رشاد حکمت ، رشید سعدی بکلرله خالده خانم ، قره‌واصف ، اسعد پاشا ، بوتون فرقه وجمعیتلرك افکاری یوقلاندقدن صوکره ، اکثریت عظیمه‌یه کوره تنظیم ایدلمشدر . وقت وارمش . قونغره‌ده برآن اول ایش کورمك ، آمریقالیلر کیتمه‌دن تبلیغات یاپیلمق لازم ایمش . آمریقالیلری اویالایه‌رق تأخیر حرکتلرینه چالیشیلیورمش . قونغره سرعتله قطعی قرار ویره بیلیرمی ؟ سؤالیله آمریقالیلر ، طرفدارلغنی ایما ایدییورمش . قونغره‌نك انعقادینی تعجیل بویورملری رجا اولونیور .

ق ٢٠ قوماندانی
علی فؤاد

§ بوتلغرافده بحث اولنان اوزون مکتوبلر ، کونارجه تللری اشغال ایدن شیفره‌لرله ویرلدی . یکدیکرینه ذیل اولان اوشیفره‌لردن بری‌ده شو ایدی :

آسایشه عائددر
ذاته مخصوصدر

آنقره‌دن
١٧-آغستوس-٣٥

٣ نجی اردو مفتشی ارکان حربیه رئیسی کاظم بك افندی‌یه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : ١٦-٧-٣٣٥ و ٨٨٠ نومرولی شیفره‌نك طقوزنجی ماده‌سنه ذیلدر: قره‌واصفك ١٠ نومرولی ماده حقنده ذیل اولهرق ویردیکی معلومات :

١ — بر مظاهرت شکلنده آمریقایه طرفدار اولورسه‌ق وبونی ولایات شرقیه قونغره‌سی ، ملی قونغره ، برآرزو کبی تلغرافله حکومتمزه یازارسه ویلسونك آمریقا قونغره‌سنه قارشی کوزل برنقطهٔ استناد اولهجغی درسعادتده اکثر منوران بوکاطرفدار وبویله برشی احضار ایدییورلر. اکر آناطولوده یاپار ایسه فائده‌لی اولور دییورلر . بویله اولورسه آمریقانك ماندا سندن بالاستفاده دیکر خبیثلری جیقارمق وصوکره یالکزجه آمریقالیلرله قارشولاشمق قابل اولور واوغراشمقده قولای اولور . رده آمریقالیلر بزی شدتله تقبیح ایدییورلر . یعنی حکومتی ترذیل وملتمزی‌ده تقبیح ایدییورلر . مرخصلرك استانبولدن چیقیشنی پارسه کیدیشنی ، مخطره‌لری . . . . . صوکره دییورلرکه آوروپانك جسارت ایتمیکنی سز قبول ایدییورسکز . مثلا ، آوروپا بویوك ارمنستان یاپمیور. سزك صدراعظم

طوروسدن حدود ویریبور . ارمنستان ایستیور . حالبوکه شمدیه قدر آمریقا قومیسیونلرندن هیچ بریسی بیله بوکا ممکن دیمدی . عموم راپورلره نظراً آناطولوده تورکیه‌ده برارمنستان اولمق حتی مختار ومحلی اداره‌لر تأسیس ایتمك بیله ممکن دکلدر . نفوسلری یوق . طوپراقلری یوق . بواداره مدهش برقوهٔ عسکریه‌یه استناد ایتدیرلمزسه اولماز . ارمنیلرده بو قوت اولهماز. آمریقا بو لطفی یاپهمز. دیکر دولتلرده بوکا تحمل ایدهمز . مکر که اورالرینی ضبط ایتسین و (. . . . . صلح) یاپسونلر . بوده قابل دکل . رقابت مانعدر . ایشته درسعادتك حوادثلری . اوراجه تأمل ایدلسون . زمان ایچه واردر . آمریقا قونغره‌سی همان همان ویلسونی دیکلهمك اوزره‌در .

٢ — درسعادتده بویوك تماسلر وار . آنك ایچون مصطفی کمال پاشا عمومی بر أمر ویریرمی ؟ یوقسه درسعادتك قرار ومساعیسنه موافق قالیرمی ؟ مساعیده کی غایه ملتك وحدتی ، ملکك تمامیسی استقلال وحاکمیتك تأمینی ! اکر مصطفی کمال پاشا بورایه عمومی برأمر ویرمزسه وکندیسی‌ده سریعاً اورادن آمریقا و انکلیز و سائرلریله ارتباط یاپمزسه طبیعی بوراده‌ده فعالیت دوام ایدهجکدر . بلکه مخالف برشی اولور . بوکا نظر دقتی جلب ایدرم . بورولی ، سیاستی دها اعلا تدویر ایدر بر [ت غ ط ل ك ه ن] . مصطفی کمال پاشا حرکاتنه قوتنه استناد ایسه [ب ط ل س ت ن] اونك اقوال وبیانات اطوار وحرکاتیله فعلاً وقولاً تکذیب ایدلش .

٣ — چولاق حسین صلاح‌الدین ایکی یوزلی کیدییور . صادق بکك اك کوزده سنده‌لرندن اولان بوذاتك موقع صاحبی اولمامسی دوشونیلیور .

ق ٢٠ قوماندانی
علی فوأد

§ قره واصف بکه بیلدیرلمك اوزره ویریلن جواب شو ایدی :

شیفره
ذاته مخصوصدر. عجله‌در
١٥٢

ارضرومدن
١٩-٨-٣٥

ق ٢٠ قوماندانی علی فوأد پاشا حضرتلرینه

ج : ١٧ - ٨ - ٣٥ .

١ — بحث ایدیلن آمریقا ماندا ومظاهرتنك غایت دقتلی اولهرق تحلیلی وغایهٔ ملیه‌مز ایله مقایسه اولنمسی پك مهمدر . درسعادتده‌کی زمرهٔ مساعینك غایه‌سی ملتك وحدتی ، ملکك تمامیسی ، استقلال و حاکمیتك تأمینی نقطه‌سنده تصویر و ارائه ایدلدیکنه کوره آمریقا ماندانسی قبول حالنده بو غایه مصون‌قاله‌بیلیرمی ؟

٢ — آرزوی ملیه تابع وموافق اولیان قرارلر هیچ بر زمان ملت نظرنده مطاع اولیه‌جغی جهتله مقدرات‌ملیهٔ ووطنیه‌ده وجدان ملیه ترجمان اولمقدن عبارت بولنان وظیفه‌مزی حسن ایفاایچون آرزوی ملینك اجتماع وتعلقنی بکله‌مه‌دن هیچ برمسئله‌ده صلاحیتدار کورونمه‌مز جائز دکلدر . بوسببه مبنی‌درکه طرفمزدن اجانب ایله‌تماس وارتباطك قونغره‌نك مقرراتنه استناد ایتدیره‌رك‌مات نامنه‌یاپیلمسنی ترجیح ایتمکده‌یز. لله‌الحمد وطنمزده‌کی جریان ملینك پك‌زیاده انکشاف وتعضوی وکسب قوت ایتمکده اولمسی بزلری دائما بونقطه‌یه جذب ودعوت ایدییور .

٣ — شوراسی‌ده نظر دقته طوتولمليدركه مملكت وملتك مقدراتی حقنده آمريقا ويا هر هانكی بردولتله آ كلاشمغه صلاحيتدار اولهبيله‌جك برحكومت آنجق حاكميت مليه اساسنی قبول وبرشورای ملينك وجودينی تصويب ايله‌اوكا اسناد ايتمكی ترويج ايدن برحكومتدر. شوتقديرده حكومت‌مركزيه‌يی تركيب ايده‌جك ذوالك مطلقا بو اوصافده‌اولمسی مقتضيدر. بزجه اولديغی كبی اوراده‌كی مساعيكزده بو نقطه‌نك تأمينه معطوف اولماليدر.

٤ — قريباً قونغره مقرراتنه واقف اوله‌جقسكز. كوزلركزدن أوپرز.

مصطفی كمال

§ بر كوچوك معلومات دها وره‌يم. سيواسه كلنجی اولان، غزته‌جی ميستر براون ايله بالذات كوروشمكی مناسب كوردم. مخاطبنی سهولتله آ كلايان چوق ذكی بركنج.

شمدی، افنديلر؛ قونغره‌ده ماندا حقنده، جريان ايتمش اولان مذاكره ومناقشه‌يی ممكن اولديغی قدر جريان ايتديكی كبی هيئت عليه‌كزه ديكلتمكه چاليشه‌جغم:

بر چوق ذوات سوز آلديلر. كيمسه‌يه سوز ويرمه‌دن اول، مقام رياستدن، ضبطنامه‌ده عيناً مندرج اولان شو قيصه ملاحظه‌يی سرد ايتدم: «بو مخطره محتوياتی حقنده مداولهٔ افكاره باشلامه‌دن‌اول بعض نقطه‌لره نظردقتكزی جلب ايتمك ايسترم. بو راپورده مثلا ميستر (براون) دن بحث ايدلمكده واللی بيك كشيلك برعمله اردوسی كتيريله‌جكنی سويلديكی ذكر اولنمقده‌در.

افنديلر، ميستر براون «بن هيچ برصفت رسميه‌ايله كوروشميورم، تماميله خصوصی برصورتده كوروشيورم.» ديور و حتی آمريقانك ماندايی قبول ايده‌جكنی دكل بلكه اتيه‌جكنی سويليور! اونك ايچون سوزلری آمريقا نامنه دكل، كندی نامنه‌در؛ ماندانك نه اولديغنی كنديسی‌ده بيلميور! «ماندا، سز نه ديرسه‌كز اودر!» ديور. بومخطره‌ده مهم اوله‌رق ماندامسئله‌سی واردر. بونك حقنده مداولهٔ افكار ايتمزدن اول اون دقيقه استراحت ايدلم. [ساعت ٣,٢٥]

متعاقب جلسه‌ده — ايلك سوز واصف بككدر. ديدم. واصف بك اولا، ماندانك تعريفی حقنده اوزون بياناتده بولندی. ديكرلرينه سوزی براقدی. تكرار سوز آلدی و «بركره اساس اعتباريله ماندايی قبول ايده‌لم ده شرائط حقنده بالآخره كوروشورز.» ديدی.

اعضادن ماجديك نامنده بر ذات؛ — هيئت عموميه‌جه اصل مذاكره ايديله‌جك مسئله شيمديدن صوكره يالكز يشايه‌يله‌حكميز، يشايه‌ميه‌جقميز، ماندايی نه شكل وصورتده آ كلايه‌رق ماندانرله نه صورتله كوروشه‌جكز؟ ماندانر كيم اولاحقدر؟ اصل مسئله بودر. طرزنده بياناتده بولندی.

بن، مقام رياستدن — «ظن‌ايدرم بوراپوردن ايكی نقطهٔ نظر تظاهرايديور: بونلرك برنجيسی، دولتك داخلی‌وخارجی استقلالندن واز كچه‌مه‌مسی وايكنجيسی‌ده، دولت‌وملتك خارجك تضييقات مضمرسنه قارشی برمعاونت ومظاهرت احتياجنده بولنوب بولنمامسيدر. اصل ترددی موجب اولان نقطه بودر. مساعده بيوريلورسه، بو نقطه‌يی، تأمل ايچون تكليف انجمننه حواله ايدلم. بالآخره حضور عاليلرينه عرض ايدلم. هر حالده داخلی و خارجی استقلالمزی غائب اتمك ايسته‌ميورز.» ديدم. بونك اوزرينه سوز آلان بكر سامی بك «— درعهده ايتديكمز وظيفه غايت آغير ومهمدر؛ بيهوده مناقشاته حصر ايده‌جك هيچ بردقيقه‌مز يوقدر. بومخطره‌مزی مذاكره ايدلم وسريعاً

وقت كچيرمكسزين برقرار اتخاذ ايدهلم . » ديدى . بن ، مقام رياستدن ؛ « بومسئله‌يى انجمن رئيسى اولمق دولايسيله ايضاح ايدهيم [بن عينى زمانده تكليف انجمنى رئيسى ايدم] : بومخطره محتوياتى انجمنده اوقوندى وبرچوق مذاكره ومناقشه ايدلدى ، فقط قطعى قرار ويرهجك طرزده قناعت تحصل ايتمدى ، اولجه هيئت عموميه‌ده اوقونمقسزين تكليف انجمننه حواله ايدلمشدى . بوسببله بردفعه‌ده بوراده اوقونوب هيئت عموميه‌نك نقطهٔ نظرى تعين ايتدكدن صوكره تكرار تكليف انجمننه حواله ايديلهرك قطعى قرارى ويرمك ايسته‌مشدك . » ديدم . اسماعيل فاضل پاشا (مرحوم) ده سوز آلهرق شو بياناتده بولندى : « بكر سامى بكك فكرينه اشتراك ايدرم ، غائب ايدهجك وقتمز بوقدر ؛ اساساً مسئله‌ده بسيطلشمشدر : تام استقلالمى ، يوقسه ماندامى قبول ايدهجكز ؟ تثبيت ايدهجكز قرار بودر . بويله مهم و اهم اولان برمسئله‌يى تكرار انجمنه واوندن صوكره تكرار هيئت عموميه‌يه حواله ايله وقت كچيرميه‌لم . ايش اوزاره زمانمز قيمتدادر . بوكا بوكون ، يارين ، ياخود اوبركون هرحالده هيئت عموميه‌ده برقرار ويرهلم . انجمنده وقت كچيرميه‌لم . چونكه بك روحلى برمسئله‌در . »

بونى متعاقب حامى بك سوز آلهرق اسماعيل پاشا حضرتلريله بكر سامى بك افندينك فكرلرينه اشتراك ايتديكنى سويلدكدن صوكره « هرحالده برمظاهرته محتاجز وبونك اك ابتدائى دليلى‌ده ، واردات دولتك آنجق‌بورجزك فائضنه تقابل ايده‌بيلمسيدر ! » ييوردىلر .

بوندن صوكره ، رائف افندى ماندا عليهنده سوز سويلدى . اسماعيل فاضل پاشا اوكا جواب ويرير طرزده اوزون بياناتده بولندى . اوندن صوكره تكرار بكرسامى بك‌سوز سويلدى‌وديدى،كه « ـ اسماعيل فاضل پاشا حضرتلرينك تاميله اشتراك ايتديكم بياناتنه يالكز برشى علاوه ايدهجكم : قريم محاربه‌سنده غالب صفتيله چيقه‌رق اشتراك ايتمش اولديغمز پارس قونغره‌سنده‌كى متفقلرمزك بزه تحميل ايتمش اولدقلرى شرائط معلومه ايله بوشمدى اوقونان مخطره‌ده‌كى مطالبمز مقايسه ايديلهجك اولورسه ، هانكيسنك دها چوق محل استقلال اولديغنى آكلاشيلير ظن ايدرم ! »

بكر سامى بكدن‌صوكره حامى بك وحامى بكدن صوكراده رأفت بك (رأفت پاشا) سوز سويلديلر. رأفت بكك بياناتى عيناً شوايدى: « ماندانك استقلالى اخلال‌ايتميه‌جكى محقق ايكن بعض‌رفقامز ـ مستقلمى قالهجغز، يوقسه ماندايىمى قبول ايدهجكز؟ ـ طرزنده برطاقم مطالعه‌لر درميان ايدينورلر! اونك ايچون هرشيدن اول ماندانك نه اولديغنى آكلاشيلمليدر . معمافيه ماندادن بحث ايتمزدن اولده ، افكارى غيجيقلايان بوراپورده ، بوتعبيرك نه‌صورتله تلقى ايدلمش اولديغنى آكلامق لازمدر. فاضل پاشا حضرتلرى « استقلالى محافظه شرطيله ماندا » ييوريورلر . حامى بك افندى طرفندن ماندا حقنده ويرلمش اولان مخطره ايكى قسمه آيريليور : براسباب موجبه قسمى وار ، اوندن صوكرا برده ماندانك تعريفنه عائد قسم وار ... ماندا مسئله‌سنى بونلردەكى نقطهٔ نظرلره كوره محاكمه ايچون اولا برنقطه‌يى آكلامق ايسترم ، بومخطره محتوياتى هيئت عموميه‌جه مذاكره‌يه وضع ايدلمشميدر ، ايدلهمشميدر ؟ » اسماعيل فاضل پاشا ـ « سوء تفهمى‌موجب ،ولديغندن بز اوحقز ـ يعنى فاضل پاشا، بكر سامى‌وحامى بكلر ـ بومخطره‌يى استرداد ايدييورز. كأن‌لم‌يكن عد ايتدك . » ديدى. (بومخطره‌نك مسوده‌سى‌ده تبييضى‌ده كنديلرنده قالمشدر.)

رياستدن — « مخطره استرداد اولنمشدر . » ديدم .

§ مخطره‌نك استرداد ايدلمش اولمسنه رغماً ، سوز آلان رأفت بك ضبطنامه‌ده بش ، آلتى صحيفه يرطوتان بليغ برنطق ايرادايتدى. بونعتدن عيناً ضبطنامه‌دن آلديغم بعض جملهلر ، خطيبك متصدى ايضاحه كفايت ايدهجكدر ، ظن ايدرم !

رأفت بك دييوردى كه : « بزم ، آمريقا مانداسنى ترجيح ايتمكدن مقصدمز ، بوتون جمعيتلرى اسير ايدن ، قلبلرى ، وجدانلرى سوتدورن انكليز مانداسندن قورتولمق و ساكن وملتلرك وجدانلرينه رعايتكار آمريقايى قبول ايتمكدر . بوقسه اصل ايش پاره مسئله‌سى دكلدر .

. . . . . لاف اعتباريله ، مانداايله استقلال بربريه مانع شيلر دكلدر ؛ يالكز ، اكر بزحقيقتده قوتلى اولميه‌جق اولورسه‌ق ، ايشته اوزمان مندانك آلتنده أزيليرز واوزمان مانداايزم ايچون محل استقلال اولور . برده ، ديه‌لم ، كه بز خارجى وداخلى براستقلال تام ايسترز ! فقط ، عجبا كندى باشمزه پاپه‌بيله‌جكسى‌ز ؟ پاپه‌ميه‌جقمى‌ز ؟ اوندن اول ، عجبا بزى كندى باشمزه براقه‌جقلرمى ، براقميه‌جقلرمى ؟ بونى دوشونه‌لم ! شوراسى محققدر ، كه بوكون بزى انكلتره ، فرانسه ، ايتاليا و يونانستان تقسيم ايتمك ايسته‌يورلر ؛ فقط اكر بز ، بوكون بر دولتك كفالتى آلتنده بر صلح عقد ايده‌جك اولورسه‌ق ايلريده ، مساعد شرائط آلتنده بولورسه‌ك ايمان دونر وكندى فائده‌مزى تأمين ايدرز . لكن اكر منفى بروضعيت حاصل اوله‌جق اولورسه ، عجبا بوسبوتون زيان ايتمش اوليه‌جقمى‌ز ؟! . . . . . .

. . . . . .

هرحالده برآمريقا كفالتنى قبول ايتمك مجبوريتنده‌يز . يكرمنجى عصرده بشيوز ميليون ليرا بورجى ، خراب برمملكتى ، بك منبت اولميان برطوپراغى وآنجق اون ، اون بش ميليون ليرا وارداتى اولان برقوم ايچون برمظاهرت حارجيه اولمقسزين ادامهٔ حيات ايتمك امكانى اوله‌ماز ! اكر بوندن صوكره‌ده بوحالمزده قالير وخارجى برمعاونت سايه‌سنده ترقى ايده‌ميه‌جك اولورسه‌ق احتمال ، آتيده يونانستانك بيله تعرضلرينه قارشى كندمزى مدافعه ايده‌مه‌يز ...

الله محافظه بيورسون ، اكر ، ازمير يونانستانده قالسه وآرامزده برمحاربه آچيلسه ، دشمنمز ، يونانستاندن واپورلرله عسكر كتيره‌جكى حالده ، عجبا بز ارضرومدن هانكى شمندوفرلرله نقليات‌مزى پاپه‌بيله‌جكز ؟ بناءً عليه ، آمريقا مانداسى هرشيدن اول بر كفيل ومظاهر بولمق ايچون لازمدر . » خطيب سوزلرينى شوجمله ايله بيتيردى: « اكر بومعروضاتمله‌مذاكرات آتيه ايچون برمقدمه پاپه‌بيلدمسه متشكرم »

§ افنديلر ، بوپارلاق وماهرانه نطقك ، ديكه‌بيلرك فكروقناعتلرى اوزرنده پاپه‌بيله‌جكى ضلالتكار تأثيرك درجه‌سنى سهولتله تقدير بيورورسكز . . افكارك ، بونى تعقيب ايتمى محتمل اولان عينى فكرده كى خطيبلرك نطقلريله بوسبوتون تسمم ايتمسنه ميدان ويرمه‌مك وصورت خصوصيه‌ده تنوير وارشاده زمان بوله‌بيلمك ايچون ، درحال ـ اون دقيقه استراحت ايده‌لم افندم ديه‌رك جلسه‌يى تعطيل ايتدم . [ساعت ٥,٣٠ ده]

افنديلر ؛ بونطقك صوك جمله‌لرى جالب دقتدر . رأفت بك افندى ، يونانليلرى ازميرده موقت تلقى ايدبيور وحال حربده اولديغمزى قبول ايتميور . يونانليلر ازميرده قالميرسه وحال حربه كيريليرسه باشه‌چيقه‌مايه‌جغمز قناعتنده بولونيور .

§ بوندن صوكرا كى جلسه‌ده بروسه مرخصلرندن احمد نورى بك ، مانداعليهنده اوزون بياناتده بولندى . حامى بك بوكا دها اوزون بياناتله جواب ويردى وحقيقةً بك اوزون اولان ديسقورينك صوكلرينه دوغرو بياناتى شو معلومانى اعطا ايده‌رك تأييد ايدبيوردى :

« فقط شمدی برآزده ایشك قطعی بیلدیکم برجهتندن بحث ایده‌جکم . مسئله‌نك بوصفحه‌سنده علاقه‌دار اولان ذات ایله شخصاً تماس ایتدیکمدن سوزلرم تخمینی دکل، قطعیدر. استانبولدن حرکتمدن اول صدر سابق عزت پاشا حضرتلرینی زیارته کیتمشدم ، هرحالده برماندا احتیاجنده بولندیغمزه کندیلری ده قانع ایدیلر ، بنده کزدن ده بوخصوصده‌کی فکرمی صوردیلر ، بن ده دوشوندکلرمی عرض ایتدم ، برقاچ کون صوکره بنده کزی چاغیرتوب شو مسئله‌یی ایضاح ایتدیلر : سوریه وآطنه حوالیسنده دولاشدقدن صوکره استانبوله کلوب سیاسی فرقه‌لرك نقطهٔ نظرلرینی استیضاح ایله مشغول اولان آمریقا تحقیقات هیئتی اعضاسی ، عزت پاشایی قوناغنده زیارته آناطولوده‌کی تشکیلات ملیه‌نك تورك‌ملتی تمثیل ایتدیکنه قانع اولدقلرینی وپاشایی ده ـ یعنی عزت پاشایی ـ بوایشك متشبثی بیلدکلرینی سویله‌مشلر و : (اکر سز ارضروم وسیواس قونغره‌لرینه آمریقان ماندانسنی طلب ایتدیره‌جك اولورسه‌کز ، آمریقاده عثمانلی ماندانسنی قبول ایده‌جکدر .) دیمشلر ، پاشا ، بونی ، بنده کزه ایضاح ایتدکدن صوکره ، بوملتك برحربه دها قدرتی قالمدیغندن وهرحالده بویله برچاره‌یه توسل مجبوریتنده بولندیغمزدن بحث ابتدی وسیواسه کیتدیکم زمان اوراده کیلره بووضعیتی آکلاتمقلغمی توصیه بیوردی. عزت پاشانك قناعتی‌ده بوصورتله طلب ایدیله‌جك بر ماندانك یوزده طقسان احتمال قبولی بولندیغی وبالکز بزم ایچون برطاقم شرائط درمیانی ضروری اولدیغی مرکزنده‌در . حتی پاشا ، آمریقا ایچون ملتك آرزوسنه استناد ایتمه‌دن ، ماندایی قبول ایتمك ممکن اولمدیغندن ، قونغره‌مز طرفندن اظهار ایدیله‌جك آرزونك آوروپا دولتلرینه قارشی آمریقا لهنده برنقطهٔ استناد اوله‌جغنی‌ده سویلدی . بنده‌کز بومسئله‌یی استانبولدن شیفره ایله ارضرومده رؤف بکه بیلدیردم . » . « ماندانك جسمندن زیاده اسمنه اعتراض ایدنلر بیهوده تلاش ایدییورلر ، کلمه‌نك اهمیتی یوقدر . اهمیت ایشك حقیقتنده وماهیتنده‌در . ماندا آلتنه کیردك دیمیه‌لم‌ده ایسترلرسه (دولت أبد مدت اولدق !) دیه‌لم . »

§ بوصوك سوزه جواب ویرنلر میانده خسرو سامی بکك شو صداسی ایشیدلدی . ـ « فقط بزم بومساعیدن مقصدمز ، کندمزی مدافعه ایله ملت ابد مدت اولدیغمزی اثبات ایتمکدر! » حامی بك، بوکا ، بررجعت ایما ایدر طرزده جواب ویررکن ، قره‌واصف بك سوز آلدی واوکونکی اجتماعك نهایتنه قدر بیاناتده بولندی . واصف بکك اوزون سوزلرینك قیصه‌سنی ، ضبطنامه‌ده عیناً مضبوط اولان‌شوجمله‌لرله انظار علیه‌کزه وضع ایدییورم : « بوتون دولتلر بزی تماماً مستقل بیله براقه‌جقلرینی سویلسه‌لر بنه مظاهرته محتاجز . (واصف بك سوزلرینك مبادیسنده مانداید ، مظاهرت ، اسمنی ویرمم دیمشدی .) درتیوز الی بش یوز میلیون لیرا بورجزوار. بوپاره‌یی کیمسه کیمسه‌یه باغشلاماز؛ بزه بونی أوده‌یه‌کز دییه‌جکلر ، حالبوکه بزم واردانمز بونك فائضنه بیله کافی دکلدر . اوزمان مشکل بروضعیتده قاله‌جغز ، بونك ایچون مستقل یشامغه، وضعیت مالیه‌مز مساعد دکلدر . صوکره، یانی باشمزده، بزی تقسیم ایتمکی أمل ایدینمش حکومتلر وار ، اونلرك احتراصاتنه قارشی محو اولورز ! پاره‌سز ، اردوسز نه‌یاپابیلیرز ؟ اونلر طیاره ایله هواده اوچیورلر ، بز هنوز قاغنی آرابه‌سندن قورتولامیورز . اونلر دره‌دنوط یاپیور ، بز یلکنلی برکمی یاپه‌میورز ، بوحالر ایله بوکون استقلالمزی قورتارسه‌ق بیله بنه کونك برنده بزی تقسیم ایدرلر . » واصف بك خطابه‌سنی شوسوزلرله بیتیریبوردی :

« . . . . . استانبولده‌کی آمریقالیلر (ماندادن قورقه‌یکز ، جمعیت اقوام لظامنامه‌سنه داخلدر) دییورلر ؛ ایشته بوتون بو اسبابه مبنی انکلتره‌یی کندمزه دائمی دشمن وآمریقایی‌ده اعون شر عد

ایدیورم ؟ اگر تصویب ایدرسه‌کز بوراده استانبولده‌کی ممثله بر مکتوب یازوب کیزلیجه برهیئت کوندرمك ایچون بر صورتیده استه‌یه‌بیلیرز » .

ایکنجی طقوزنجی صالی کونکی اجتماعده ، ماندا مسئله‌سنه تماس ایدن رؤف بکك مصبوط بیاناتی عیناً شودر : « بو ماندا مسئله‌سی حقنده شمدیه قدر کرك مطبوعات وکرکسه سائر مجافل طرفندن بر چوق سوزلر سویلندی . واقعا هیئت عالیه ، مظاهرات خارجیه اساسی قبول بوردی ایسه‌ده بو معامله‌نی کیمدن ایستیه حکمی تصریح ایتمدی ؛ آمریقا اولدیغی ایچون طبیعیدر که آکلاتیلیورسه‌ده ، بزم قناعتجه دوغریدن دوغریه ذکر اولنمه‌لیدر .

بوسوزلردن ، رؤف بکك تکلیفیله ، کرك سیواس قونغرسی هیئتك وکرك ارضروم قونغرسی هیئتك تدقیقاتی آره‌سنده بر سوء تفهم اولدیغنه شبهه یوقدر . رؤف بکك تکلیفی نفسنده ایسه و بیاناتك ، کرك ارضروم وکرك سیواس قونغره‌لری بیانامه‌لریك دقتله مداقه‌سندن صکره تحریردن نشئت ایتدیکنه حکم اولمه‌لیدر . فی الحقیقه بو ماده‌نك طرز تحریرنده احتیاطکه ـ ماداکه ده پك ایدی کیدر ـ تامتناهی پروپاگاندالریله افکار عمومیه‌یی دوچار ضعف ایدنلری اسکات وللکه بو ن دعا ، ده اولمك مدعالریه برجواب اولمق اوزره بر نوع خصوصیت واردر . ماده محرری مسئله‌یی دائر مسئله‌نك تدقیق ومطالعه اولونجه نه ماندا ونده آمریقانك ماندا ترلکنی طلب فکری موجود اولدیغی تحقق ایدر . بو نقطه‌یی واضحاً ارائه ایچون موضوع بحث ماده‌یی عیناً خاطرلاتمق ایستریم :

ماده : ٧ — ملتمز ، عصری غایه‌لری تجیل وفنی ، صناعی و اقتصادی حال و احتیاجاتی تقدیر ایدر . بناءً علیه دولت وملتمزك داخلی وخارجی استقلالی ووطنمزك تمامیتی محفوظ قالمق شرطیله آتیده‌کی ماده‌ده مصرح حدود داخلنده ملیت اساسلرینه رعایتکار و مملکتمزه قارشی استیلا أملی بسلامه‌تین هرهانکی دولتك ، فنی ، صناعی ، اقتصادی معاونتنی ممنونیتله قارشیلارز وبوشرائط عادله وانسانیه‌یی محتوی برصلحك‌ده عاجلاً تقرری سلامت بشر وسکون عالم نامنه اخص آمال مایه‌مزدر .

افندیلر ، بوماده‌نك هانکی نقطه‌سنده ماندا ومانداترك آمریقا اولهجی فکری واردر ؟ اولسه اولسه « هرهانکی دولتك فنی ، صناعی ، اقتصادی معاونتنی ممنونیتله قارشیلارز » سوزلرندن ماندا فکرینه ذاهب اولانلر بولنه‌بیلیر . فقط ماندانك معنا ومدلولی بو اولمدیغی محققدر . هر زمان وبوکون دخی بو صراحت دائره‌سنده وقوعبوله‌جق معاونتلری مع‌الممنونیه قارشیلامه‌مز وقارشیلارز . نته‌کم (آنقره ـ ارکلی) و (زکلر ـ دیاربکر) شمندوفرلرینك انشاسی ایچون بر اسوچ غروپینك و(مصری ـ سیواس ـ طورخال (خطلرینك انشاسی ایچون ده‌بلچیقا غروپینك فنی ، صناعی ، اقتصادی معاونتی ممنونیته قبول ایتدك ومثلا آنقره شهرینك ودیکر آناطولو شهرلرمزك بر آن اول انشاسنده وعلی العموم دیکر شمندوفر خطلرمزك ، یولرمزك ، لیمانلرمزك انشاسی زکلشده بولنه‌حق اجنبی سرمایه‌دارلرندن معاونتلرینی مع‌الممنونیه قبول ایدرز . یترکه ممکنمزه سرمایه کتیره‌حکلرك دولت ومللرك داخلی وخارجی استقلالنی ووطنمزك تمامیتی اخلاله معطوف مضمراتی اولسون . بوماده‌ده مندرج اولان « ملیت اساسلرینه رعایتکار ومملکتمزه قارشی استیلا أملی بسلامه‌تین هر هانکی دولت » ایفاده‌سندن آمریقا دولتی معناسی چیغارلمه‌ده محل بوقدر . چونکه بواساسلره رعایتکار دنیا دولتلری میانده یالکز آمریقالیلر دکلدر . مثلا اسوچ دولتی ، بلچیقا دولتی عینی وصفده دولتلر دکلیدر؟ بودولتلردن هر هانکی برینك ماندا ترلکی‌ده موضوع بحث اوله‌بیلیرمی ؟ برده ، اگر آمریقا دولتنه بر ایما یاپیق

ایسته‌نه‌یدی « هر هانکی دولتك » یرینه « بر دولتك » ویا هیچ اولمازسه ساده‌جه « دولتك » دیه‌سیله اکتفا ایدلك لازم کلیردی . بناءً علیه ماده‌نك ایضاح ایتدیکی شرائط داخلنده فنی ، صناعی ، اقتصادی معاونتك حسن تلقیسی عموم دولتلره شامل اولدیغی صریحدر .

افندیلر ، بوماندا مسئله‌سی حقنده‌کی نقطهٔ نظرمك ، ـ که بوندن اول جاری و بو دقیقه‌ده هیئت علیه کزلکده اطلاعی داخلنده بولنان بونجه مخابرات ومناقشاتمزله ثابت اولمشدر . ـ آیلردنبری کیجه کوندوز برابرمده بولنان برآرقداش‌طرفندن حالا آکلاشیلمه‌مش اولدیغنه حکم اولنه‌بیلیرمی؟ اوحالده رؤف بك یا اساساً بنمله هم فکر دکلدی ویاخود هم فکر ایدی‌ده سیواسده استانبولدن کلنلرله ملاقاتدن صوکره تبدیل فکر ایتمش اولیور . بوراسنی کسدیرمك بنجه مشکلدر . شمدی بر آز دها رؤف بکی دیکلیه‌لم ؛ رؤف بك، شوصورتله سوزینه دوام ایدییور :

« متارکه‌نك بدایتنده آلمانلر صلحی امضا ایتمه‌جك ظن اولنورکن انکلیز مطبوعاتی بعض افشا آنده بولندی ؛ بونك برنجی قسمی آلمانیانك صلحی امضا ایده‌جکنه دائردی . بو تحقق ایتدی . ایکنجی‌قسمی‌ده تورکیه‌نك‌تقسیمنه دائردی . بوحمد اولسون‌تحقق‌ایتمدی . بوقسمده قونفرانسك‌قراری موجبنجه قیزیل ایرماغك شرق طرفی ارمنستان عد ایدیله‌رك آمریقا حمایه‌سنه ویریلیور . بلکه کورجستانله آذربایجان‌ده آمریقایه براقیلیور دینیلیوردی. قیزیل ایرماغك غربنده‌کی اراضی‌ده، ازمیر واستانبول مستثنا اولمق اوزره مخرجی آنطالیه اوله‌رق تورکیه‌یی تشکیل‌ایدییوردی . بو قسمك شمالی ، ایتالیا وفرانسز وجنوبی‌ده انکلیزحمایه وادارەسنه ویریلیوردی. ازمیرك اشغالی بوافشا آنك دوغرولغنی اثبانه باشلادی . بناءً علیه بوتهلکه قارشیسنده مملکتمزه قارشی اك بیطرف وضعیتده بولنان آمریقانك مظاهرنی قبوله مجبورز . بن بو قناعتده‌یم.»

رؤف بکك فکرینی آکلامق ایچون بوندن صوکره دها چوق دوام ایدن سوزلرینی دیکله‌مکه بیلمم‌که احتیاج قالدیمی ؟

افندیلر ؛ بك اوزون ومناقشه‌لی دوام ایدن بو ماندا مذاکره‌سی ، طرفدارلرینی اسکات ایده‌جك متوسط بر چاره ایله ختام بولدی . هم‌ده بوچاره‌یی تکلیف ایدن بنه رؤف بك اولدی : « آمریقاده سنه‌لردن بری علیهمزده یاپیلمقده اولان منفی پروپاغاندالرك تولید ایتدیکی جریان افکاری تصحیح ایچون هر شیدن اول آمریقا قونغره‌سندن مملکتمزی تدقیق ایده‌جك وحقیقتی کوره‌جك بر هیئتی دعوت ایتمك » . بو تکلیف اتفاق آرا ایله قبول اولندی . قونغره دیوان ریاستنك امضالریله بوبولده برمکتوب‌تسویدا ولندیغی‌خاطرلایورسه‌م‌ده‌بومکتوبك کوندریله‌بیلوب کوندرلمدیکنی بك‌ایی‌خاطرلامیورم. اساساً بو مکتوبه صورت مخصوصه‌ده اهمیت عطف ایتمش دکلدم .

افندیلر ؛ کوچوك بر استطراد یاپه‌یم . وثیقه اوله‌رق مراجعت ایتدیکم قونغره ضبطنامه‌سی دیوان ریاست کاتبلکنده بولنان آفیون قره‌حصار مرخصی شکری ومانده لهنده نطقلرینی دیکله‌دیکم‌زحامی بکلر طرفندن طوتولمش وحامی بکك یازیسیله منتظم بر دفتره تبییض اولنمشدر .

§ افندیلر ؛ قونغره ۱۱ ایلولده ختام بولدی . ۱۲ ایلولده سیواس اهالیسنك‌ده حضوریله آچیق بر جلسه یاپیله‌رق بعض نطقلر ایراد ایدلدی . قونغره مذاکراتی اثناسنده مهم اوله‌رق مجلس‌مبعوثانك تسریع انتخابی ومحل اجتماع نره‌سی اولمق لازم کله‌جکی خصوصاتنه تماس ایدلدی . فقط شیمدی ایضاحنه باشلایه‌جغم مسائل قونغره مذاکراتی قیصه کسمکی ایجاب ایتدیریبیوردی . بو صوك نقطه‌لرله

بالآخره هیئت تمثیلیه اشتغال ایتدی . ۹ ایلول ۳۳۵ کونی طوپلانمش اولان بعض معلومات قونغره‌یه شو صورتله ایضاح ایدلدی : « اسکیشهر و آفیون قره‌حصارنده‌کی انکلیز قوتلری تضعیف ایدلدی . جنرال میلن قونیه‌یه کلدی . قونیه والیسی جمال بك و آنقره والیسی محی‌الدین پاشا مخالفتده تردد ایدییورلر . یکی قسطمونی والیسی علی رضا بك‌ده طبقی جمال بك فصیله‌سندن بر آدامش . رفقای کرامك بویله وضعیتلر قارشیسنده شدتله حرکت طرفداری اولدیغنی بیلدیکمدن سریع وشدید تدابیر اتخاذینی فؤاد پاشادن رجا ایتمشدم . فؤاد پاشاده قونغره‌نك کندیسنه اولان اعتمادینه استناداً قونغره نامنه ایجاب ایدن تبلیغات وتشبثاتده بولنمشدر . بو طرز حرکتك هیئت علیه‌کزجه قبول ایدلمسنی رجا ایدییور . فؤادپاشا ، والیلره شدید اخطاراتده‌بولونیور . منطقه‌لره‌امرای عسکریه‌دن‌ملی قوماندانلر تعیین ایدییور وبو قوماندانلره ملت نامنه هر نوع صلاحیت بخش ایدلمشدر دییور . قونغره تکلیفی قبول ایتدی . بونی متعاقب شو یولده ایضاحاته دوام ایتدم :

« بورایه غالب بك اسمنده بر والی تعیین ایدلمش ، کلیورمش ، فقط بونك خربوط والیسی علی غالب بکمی ، یوقسه طرابزون والیسی محمدغالب بکمی اولدیغی آکلاشیلهمدی . فقط بز بشقه‌برمعلوماته دسترس اولدق . میستر « نوویل » اسمنده برانکلیز بیکباشیسی بدرخانیلردن کامران ، جلادت وجمیل بکلرله برابر معیتنده اون بش قدر کورد آتلیسی اولدیغی حالده ملاطیه‌یه کلمش ومتصرف بدر خانی خلیل بك طرفندن استقبال ایدلمشلردر . خربوط والیسی‌ده ظاهراً بر پوسته خرسزنی تعقیب بهانه‌سیله اوطوموبیلله ملاطیه‌یه کلمشدر . بو مقصدله بونلره حصنمنصوردهکی مفرزه‌ده ویرلمشدر . مقصدلرینك کوردلری ، کوردستان تشکیلی وعدیله علیهمزه وبزه قارشی سوء قصد اجراسنه سوق ایتمك اولدیغی آکلاشیلمش ومقابل‌تدابیره‌ده توسل ایدلمشدر . مثلاوالیی ودیکرلرینی توقیف ایتدیرمك‌ایسته‌یورز . ملاطیه متصرفی‌ده کورد عشائرینی ملاطیه‌یه دعوت ایتمشدر . بو وضعیت اوزرینه ۱۳ نجی قول اردو منطقه‌سنده فعالیته کیردك . ایجاب ایدن تدابیر اتخاذ ایدلمشدر . یارین آقشام خربوطدن سوق‌ایدیلن بر مفرزهٔ عسکریه ارباب فسادی تنکیل ایده‌جکدر . بوراده‌کی قول اردو قوماندانی‌ده لازم کلن‌تدابیری اتخاذ ایتمشدر . ملاطیه ودیکر محللره‌ده لازم کلن امرلر ویرلمشدر . »

افندیلر ، همان سیواس قونغره‌سنك بوتون‌مدت جریانجه سیکیرلره کرکینلك‌ویره‌جك ماهیتده خبرلر آلمقدن خالی قالمیوردم . آنجق آلدیغم بوتون معلوماتی اولدیغی کبی قونغره هیئتنه عرض ایتمکده فائده‌دن زیاده محذور تصور ایدییوردم . کوردیکز ، که ، شیمدی ایضاح ایده‌جکم وجهله ، حقیقةً تهلکه‌لی عد ایدیله‌جك ماهیتده اولان علی غالب مسئله‌سندن‌ده بحث ایدرکن احتیاطکار بر لسان قوللانمغی ترجیح ایتمشدم . بنجه الك مهم مسئله هر نوع مشکلات ومهالکه رغماً سیواس قونغره‌سنك نتیجه‌لی مقرراتله مذاکراتی بر آن اول اکمال ایتمش اولمق وبو مقرراتی مملکتده تطبیقه کیریشمك ایدی . بو آرزوم حصول بولدی . بوتون مملکته شامل ملی تشکیلات نظامنامه‌سنك وعمومی قونغره بیانناممه‌سنك درعقب طبعی و نشر وتعمیمی اسبابنه توسل اولندی . بالکز مأمولك فوقنده یکی حادثات قارشیسنده قالدیغمندن قونغره‌نك ختام بولمش اولمسنه رغماً قونغره هیئتنك یکی وضعیتلر انکشاف ایدنجیه قدر سیواسده قالمارینی مناسب کوردم و ایجاب ایدرسه دها قوتلی فوق‌العاده برقونغره عقدی ایچون‌ده استحضاراتده بولندم . علی غالبك فراری اوزرینه قونغره هیئتنی‌سیواسده آلیقومقدن صرف‌نظر ایدلدیکی کبی ، فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی اوزرینه‌فوق‌العاده قونغره عقدینه‌ده احتیاج کورولمدی . [وثیقه : ۵۵]

شمدی افندیلر ، مجادله تاریخمزده مهم بروقعه تشکیل ایدن علی غالب مسئله‌سی حقنده مساعده بیوروورسه‌کز برآز تفصیلات ویرهیم :

افندیلر ، دها تموز بدایتنده ، ارضرومده بولندیغم زمان حلادت وکامران عالی اسمنده ایکی شخص احبابلر طوردن ، کلیتل پاره ایله درسعادتدن کوردستانه کوندریلمکی ، بونلرك تسه یلات وعلیهده تحریکاته مأمور اولدقلری وبر ایکی کون طرفنده حرکت ایتمش ویاخود ایدمکلری استحباراً ایدلدی . بوخبر اوزرینه ، بونلرك ، دقیقه‌سنه ترصد ودردستلری لزومنی ٣ تموز تاریخنده دیاربکرده ١٣ نجی قول اردو قوماندانه وآیرجه ارکان حربیه رئیسی اولان حالدنکه وجانبك متصرفه بلدیرهم.

٢٠ آغستوسنده ، ١٣ نجی قول اردو قوماندانه وبردیکم أمرده ، موضوع بحث اولان ، استانبولدن حرکت ایدلکلریك بیلدیرلدکدن واتخاذ اولنه‌حق تدابیر میاننده خاصة ماردین استانبولنده صیقی برمراقبه تأسیسنك مواون اولهجغنی یازدم .

سیواس قولغرمسنك اکنجی تومن . یعنی ٦ ایلول تاریخنده ، « بدرخانی عائله‌سنك حلادت وکامران ایله دیاربکرلی حمل پشا زاده اکرم نامنده اوچ شخصك ، روقلرنده ، وقته دیاربکرده ولایتنده علیهمزده ، وپاغاندا بابان بر اجنبی صابطی بولندیغی حالده ، سلاحلی کوردلر محافظه‌سنده اولهرق البستان و آرغه اورزندن ملاطیه‌یه کلدکلری و متصرف ، ملدیه رئیسی طرفلرندن اسکان ایدلدکلری اون اوچنجی قول اردونك اشعاردن آکلاشیلیور . » ١٥ نجی قول اردو قوماندانی کاظم قره بکر پاشانك اوچنجی قول اردو قوماندانلغنه بوکا دائر کوندردیکی ٦ ایلول ٣٥ تاریخ و ٥٢٩ نومرولی شیفره‌سنده « اجنبی ضابطنك ، تورك ، کورد و ارمنی نفوسنی تدقیق ایتمك اوزره حکومت مرکزیه‌نك مساعده‌سیله دولاشدیغنی سویلدکاری ، ملاطیه‌ده بولنان سواری آلایی ، موجودی آز اولدیغندن بونلری توقیفه جسارت ایده‌مدیکی ، مع هذا بونلرك درحال توقیفی ایچون استانبوله مراجعت ایدلدیکی اون اوچنجی قول اردودن بیلدیرلمشدر . بو آدملرك نه مقصد ونه وظیفه ایچون ترهلری کره‌حکلری حقنده‌کی معلوماتی خربوط والیسندن صوردم . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٥٦] خربوط والیسی علی غالب بکدر . بو آدملرك نه مقصدله کلدکلری ٣ تموز تاریخلی تلغرافنده معلومدر . بش اون مسلح کورده قدرشی بر سواری آلایك موجودی آز کورولمش ، توقیفه جسارت ایدیلممش ، اصل جالب حیرت اولان جهت ، بونلرك توقیفی ایچون استانبوله مراجعت ایدلمش اولدیغی خبریدر !

بو کوچوك و اهمیتسز کبی کورونن نقطه‌لری ؛ اوزمانکی وضعیتی کوروشده شایان دقت ، تلقی وذهنیت فرقلری کوسترمکی ایچون قید واشارت ایدیورم .

دیاربکرده ، اون اوچنجی قول اردو قوماندانلغنك طرز حرکتی ، موجب اشتباه کورولدیکندن ، دوغریدن دوغری‌یه ، بو قول اردونك ارکان حربیه رئیسنه ، اوچنجی قول اردو قوماندانلغنك امصاسیله ٧ ایلول ٣٣٥ تاریخنده یازیلان (ذاته مخصوص) شیفره‌ده ، والی غالب ، ملاطیه متصرفی خلیل وکامران وجلادت واکرم بکلرله برابر انکلیز یکباشیسنك بهمه‌حال توقیف و سیواسه سوق ایدللری ایچون ، العزیزده بولنان اون بشنجی آلای قوماندانی الیاس بکك بالذات أمرنده آلتمش قدر آتلی و استر سوارك اك کچ اولهرق ٩ ایلولده خربوطدن ملاطیه‌یه حرکتی ایچون ـ تسریعاً للمصلحه ـ دوغریدن دوغری‌یه تبلیغات یاپیلدیغی بیلدیرلدی و مفرزه‌نك سرعت حرکتنك تأمینی

وجا ایدلدی . ٨ ایلولده ، سیواسدن‌ده براونوموبیل ایله بعض ضابطان کوندریله‌جکی معلوماتی ویرلدی. [وثیقه : ٥٧]

دیاربکردن ، ارکان حربیه رئیسنك ٨/٤ ایلول ٣٣٥ تاریخیله بکا کوندردیکی شیفره‌ده « توقف حقنده‌کی آرزویه مطلع اولدم . بوبابده قوماندان بکك أمر ویره‌جکنی هیچ ظن ایتمیورم . چونکه خواص عسکریه‌لرینه تماماً واقفم . طرفدن وقوع بوله‌جق تبلیغاتی ایسه ، تماماً اجراده تردد ایدرلر. بوبابده استانبول ایله مخابره‌ده‌یز . بو حاله کوره اجرای ایتابی منوط رأی عالیلریدر . شیفره فلمنك ٣٥٧ نومروسیله عرض ایدلمشدر . »

ق ١٣ ارکان حربیه رئیسی

خالد

العزیزده‌کی آلای قوماندانی الیاس بکدن ق ١٣ قوماندانلك أمرینه جواباً کلن ٨ ایلول تاریخلی تلغراف‌نامه‌ده « قول اردودن آلدیغم أمر اوزرینه حرکتم تأخیر ایدلمشدر . قول اردونك موافقی اولمدن ، بورادن ، حرکت ایتمکلکم مناسب اولمیه‌جغندن حرکت أمرینك قول اردودن تبلیغنه‌دلالت بیوریکز . » دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٥٨]

خالد بکه درعقب ویردیکم جواب ، عیناً شو ایدی : ٨/٤ ایلول ٣٣٥

« ذوات معلومه‌نك خیانتی ثابت اولمشدر . حکومت مرکزیه . . . . . بو خیانتده مشترکدر . اورادن أمر بکله‌مك ، دشمنه فرصت ویرمکدر . بوبابده ، تبلیغاتمزده هیچ کیمسه‌یی تردده سوق ایتمیه‌جك صورتده ، درحال أمر ویرمك ، وقت کچیرمه‌مك لازمدر . قوماندانك تردد ایده‌جکنه احتمال ویرمیورسه‌کز ، ذات عالیکز طرفزدن العزیز وملاطیه‌ده‌کی آلای قوماندانلرینه وقوعبولمش تبلیغاتمزك اجراسنی بیلدیریکز . لزوم حقیقی وارسه ، قوماندانی مناسب کوردیککز فرقه‌قوماندانلریدن بریسی درعهده ایتسین ! تأنی زمانی کچمشدر . اجرا آت جوابکزه منتظرز قرده‌شم. »

مصطفی کمال

آلای قوماندانی الیاس بکه‌ده ، عینی تاریخده ، بالذات شو أمری ویردم : « ذوات معلومه‌نك خیانتی تحقق ایتمشدر . استانبولده‌کی حکومت مرکزیه دخی بونلرك خیانتنده مشترکدر . قول اردوکز قوماندانلك ، بوخصوصده استیذان ایتمسی وجواب آلمامسی وارد خاطردر . بناءً علیه مسئله‌نك حلی وتأمینی ذات عالیکزدن بکلرم . جوابکزه منتظرم افندم . ملاطیه‌ده‌کی اجرا آتکزی متعاقب لزوم حاصل اولورسه سیواسده ، بزه ، التحاق ایدرسکز . مصطفی کمال » شیفره خارجنده‌کی امضاده ق ٣ ارکان حربیه رئیسی ذکی بکك ایدی .

ملاطیه‌ده بولنان سواری اون ایکنجی آلای قوماندانی‌ده ٨/٤ ایلول کیجه‌سی ، بالذات تلغراف باشنه چاغیرمش وکوروشمکده ایدم . آلای قوماندانی حال بکدن وضعیت وقوتی حقنده معلومات آلدم . کلنلرك ، برابرلرنده‌کی مسلح کوردلرك « اون بش یکرمی کشی قدر » اولدیغنی وآلایك‌ده مرکزده « آنجق او قدر قوتی » بولندیغنی سویلدی . بن قوتی کافی کوردم . حتی سواری وطوپجی آلایلك بالکز ضابطلری کافی کله‌بیلیردی. بالکز خصوصی وضعیت وحالت روحیه‌یی آکلامق ایسته‌یوردم. بونك اوزرینه تلغراف مکالمه‌سی شویله جریان ایتدی :

« بن — والی غالب بك ، انكلیز بیكباشیسی وكامران وجلادت واكرم بكلرك كافه‌سنك مدبرانه بر ترتیبله بوكیجه توقیفلریله سیواسه تحریكاری الزمدر . وضعیتكز بونی یاپمغه مساعدمدر ؟ سنه بورادن وخربوطدن معاونت بتیشدیریله‌جكدر .

جمال بك — والی‌یی‌ده برابرمی ؟

بن — بالخاصه ، أوت !

جمال بك — عرض ایتدیكم وجهله ، وضعیت و قوتم بوكا غیر مساعددر . كامران، جلادت واكرم بكلرك توقیفلری حقنده ١٣ نجی قول اردو قوماندانیله مخابره جریان ایتدی . نتیجه‌سنده ، شیمدیلك توقیفلری، وضعیتك نزاكتی حسبیله‌موافق اولهمیه‌جغی حقنده أمرده‌ورود ایتمشدر.» دیدی.

آرتق، بوذاتك دها زیاده اوزرینه واریله‌مزدی. « كندیلرینه حس‌ایتدیرمكسزین صیق ترصدانده بولندیریكز . قول اردوكزدن امر كله‌جكدر . حركت ایدرلرسه ، استقامت حركتلرینی ونه واسطه ایله حركت ایده‌جكلرینی درحال بیلدیریكز . » تعلیماتی ویرمكله اكتفا ایتدم . [وثیقه : ٥٩]

٨ ایلول كونی جمال بكدن شیفره ایله « ذوات معلومه‌نك حالا اوراده اولوب اولمدقلرینی وترصد ترتیباتنك درجهٔ امنیتی » صوردم و « كندیسنه كونده ایكی دفعه رابور ویرمسنی » أمر ایتدم .

خالد بكه یازدیغم تلغرافه ایرتسی كونی (٨ ایلول ٣٣٥) آلدیغم جوابده ؛ العزیزده آلای قوماندانی الیاس بكه أمر ویرلدیكی وبوأمرك صورتی بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٦٠]

قول اردو قوماندانی جودت بك دخی، الیاس بكك ٥٢ استر سوار وایكی مترالیوزله ٩ ایلول صباحی حركت ایتدیكنی و١٠ ایلول آقشامی ملاطیه‌ده بولنه‌جغنی بیلدیردی . ٩ ایلول تاریخلی اولان بو شیفره‌سنده « مخالفتلرله دولو بر محیطده دها فضله اجراآت یاپمه‌مق خصوصنده كندیسنی معذور كوره‌جكمی » ده بیان ایدییوردی . [وثیقه : ٦١]

٩ ایلولده، الیاس بك مفرزه‌سندن ماعدا، عزیزیه‌دن ایكی‌سواری بلوكی، سیوه‌ركدن ملاطیه‌ده‌كی آلایه منسوب بر بلوك دخی ملاطیه‌یه تحریك ایدلدی . [وثیقه : ٦٢ ، ٦٣ ، ٦٤]

والی علی غالبك وبدرخانیلرله ، جمیل پاشا زاده‌نك یاپدیغی پروپاغاندا تأثیرینی ازاله ایچون العزیز ودرسم حوالیسی ایله علاقه‌سی اولدیغی معلوم اولان وكاخده بولنان حالت بكه (سابق مبعوث) ٩ ایلولده العزیزه حركت و حیدر بكله تأسیس ارتباط ایتمسنی یازدم . [وثیقه : ٦٥] آیك نهایتنه دوغرو واصل اولدی .

وان والیسی بولنان حیدر بك‌ده العزیز ولایتی‌درعهده ایتمك‌اوزره ارضرومدن تحریك‌ایدلمشدی. حیدر بك ١٥ نجی قول اردویه منسوب اولوب مما خاتونده بولنان برسواری آلایله‌ده ارتباط تأسیس ایدمرك ایجابنده بوآلایی ملاطیه استقامتنه تحریك ایده‌جكدی .

§ اوتوموبیل ایله بعض ضابطانك‌ده ملاطیه‌یه سوق ایدیله‌جكنه دائر برقید واردی .

فی‌الحقیقه ، آرقداشلرمزدن ، رجب زهدی بك ، اوچنجی قول اردو یاوری صفت ظاهریه‌سیله بندن آلدیغی خصوصی تعلیماتله ، رفاقتنده بعضیلری اولدیغی حالده ٩ ایلولده ، اوتوموبیل ایله ملاطیه‌یه حركت ایتدی . مع‌الاسف ، راكب اولدیغی اوتوموبیل یوللرك بوزوق وچامورلی اولمسندن قنغالده قیرلمش وتام رماننده ملاطیه‌یه یتیشه‌مه‌مشدی . قنغالدن صوكره كاه آرابه وكاه حیوانله كیجه، كوندوز قطع مسافه ایدرك سیواسدن حركتنك درنجی كونی بعدالزوال ملاطیه‌یه واصل اولهبیلمشدی. رجب زهدی بكك ویردیكی راپورلر وضعیتك تنویرینه چوق خادم اولمشدی .

افندیلر ، ١٠ ایلول کونی کچ وقت شو تلغرافی آلدق :

« ذاته مخصوصدر . هیچ دورمایاجقدر .

ملاطیه‌دن
١٠-٩-٣٣٥

سیواسده ق ٣ . ق

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه‌در :

١- ١٠-٩-٣٣٥ ساعت ٢ صوکره‌ده بلا وقوعات ملاطیه‌یه مواصلت اولنمشدر .

٢ — ذوات معلومه‌نك کافه‌سی مع‌الاسف کاخته استقامتنه فرار ایتدکلری ، تفصیلاتك متعاقباً عرض ایدیله‌جکی معروضدر . آلای ١٥ ق . الیاس ، عینی کونده وفقط ، الیاس بکك تلغرافندن صوکره‌ده شو تلغرافی آلیورز :

« غایت عجله‌در .

ملاطیه‌دن
١٠-٩-٣٣٥

سیواسده ق ٣ . ق

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

١ — خرپوط والیسی ایله ملاطیه متصرفی وانکلیز بیکباشیسی وهمپالری اولان معلوم اشخاص آلای ١٥ ك العزیزدن حرکتنی وکندیلرینك توقیف ایدیله‌جکلرینی خبر آلیر آلماز ، بوکون علی‌الصباح فرار ایتمشلردر . بونلرك کاخته‌ده‌کی بدرآغا نزدینه کیتدکلری واورادن تدارك ایده‌جکلری اکراد ایله بورایی باصمغه کله‌جکلری مرویدر .

٢ — بونلرك وبدر آغا عشیرتنك فنالغه جرأت ایتدکلری تقدیرده ، تعقیبات اجراسی حقنده قول اردودن أمر آلنمش ، ایزلری تعقیب ایدلمکده ونتیجه آیریجه عرض ایدیله‌جکدر .

٣ — آلای ١٥ قوماندانی معیتنده‌کی قوتله ، بوکون ساعت ٢ صوکره‌ده ، ملاطیه‌یه کلدکلری معروضدر .

سواری آلای ١٢ قوماندانی
بیکباشی
جمال»

عینی تاریخده یازلمش اولان بوایکی تلغراف ، بان بانه کتیریلمرك تدقیق اولنورسه شایان دقت بعض نقطه‌لرك نظره چارپمه‌مسنه امکان یوقدر .

سواری آلای قوماندانی جمال بك ، طرفندن آلدینی تعلیماتی وجهله معلوم اشخاصی‌صیق وأمین برصورتده ترصد آلتنده بولندیره‌جق وکونده ایکی دفعه راپور ویره‌جکدی .

اشخاص مرقومه ١٠ ایلول کونی علی‌الصباح قاجدقلری حالده جمال بك ، بومعلوماتی ، آنجق الیاس بك مفرزه‌سنك مواصلتندن والیاس بکك راپورندن صوکره بیلدیریبور . جمال بك فراریلرك ، الیاس بك مفرزه‌سنك العزیزدن حرکتلرینی خبر آلدقلرینی سویلیور . حالبوکه تلغرافخانه جمال‌بکك تحت ترصدنده ایدی .

صوکره ، فراریلرك اکراد طوپلایوب ملاطیه‌یی باصه‌جقلرینك مروی اولدیغنی‌ده‌علاوه ایدیور. بونقطه‌لر ، سواری آلای قوماندانی جنابنده شبهه وتردّدی جلب ایتمکدن خالی دکلدر .

§ بالآخره آلنان معلوماتدن آکلاشیلدیغی‌وجه علی غالب ورفقای ٩ ایلول آقشامی‌خبردار ایدلمشلر. علی غالب کیجه‌نی اوبقوسز حکومت دائره‌سنده کچیرمشدر . ١٠ اینجی‌ده معتاد اوزره رقاچ ژاندارمه ومسلح کورد اولادیی جلّاده، حکومت دائره‌سنده طوپلانیورلر، صندیق امینلك اوطه‌سنه کیریورلر، صندیغی آچیورلر ، پارا آلنی اوزره آتی بیك لیرا صایوب برکناره قویورلر وصندیغه وضع ایتمك اوزره‌ده شو سندی یازیورلر :

« مصطفی کمال پاشا وعونه‌سنك تشکیلی معارفنه قارشوتق اولمق اوزره اولبابده کی أمرینه توفیقاً آلتی بیك لیرا آلنمشدر . ١٠ ایلول ٣٣٥ : خلیل رامی . علی غالب »

الیاس بك مفرزه‌سنك ، ملاطیه‌یه یاقلاشمقده اولدیغی آکلاشیلدیغی برصره‌ده ، سواری آلای قوماندانی ، صابطلره ، متصرفلك أوینی ، هدف کوستریور . متصرفلك أویی صاریورلر وتلفون تللرینی کسیورلر وأوی باصیورلر . بوعملیه‌لك ماشلادیغی حس ایدن خلیل بکك عائله‌سی ، حکومت دائره‌سنه خبر ویریور . حکومتده ، پاره آلمه مشغول اولان والی ، متصرف ورفیقلری وصعیتدن خبردار اولور اولماز خوف وتلاش ایله‌هرشیئی اونوتوب آیریدقلری پاره‌یی وبازدقلری سندی‌اولدیغی کبی براقیورلر ومعیتلریله برلکده حاضر بولنان آتلرینه بینه‌رك همان فرار ایدیورلر . [وثیقه : ٦٦،٦٧]

سواری آلای قوماندانلك وطوپچی آلای قوماندانلك ، والینك ، کیجه‌نی حکومت دائره‌سنده کچیرمکده اولدیغنی بیلمدکلری قبول ایدیله‌مز. متصرفدن زیاده والینك توقیفی مهم اولدیغی‌ده میدانده ایدی . بناءً علیه ، معلوم اشخاصك فرارنده مساعده اولدیغی محققدر . الك ضعیف تفسیره کوره معلوم اشخاصك معیتلرنده‌کی بش اون مسلح ژاندارمه وکورد ایله مصادمه‌دن‌بویله‌قاچق جیقه‌بیله‌جکی وهمی ملاطیه‌ده کیلری ـ اندیرك ـ تدبیره سوق ایتمش ومرقوم اشخاصی أورکونه‌رك قاچیرمه‌یی ترجیح ایتدیرمشدر ، دنیله‌بیلیر .

§ ١٠ ایلولده الیاس بکه ویردیکم تعلیماتده باشلیجه ذکر ایتدیکم نقطه‌لر :

« ١ — فراریلرك سرعتله دردستلری ؛

٢ — کوردلك جریانه اصلا مساعد زمین براقیلمه‌مسی ؛

٣ — ملاطیه‌ده متصرفلغك ژاندارمه قوماندانی توفیق بك طرفندن درعهده ایدلمسی ، مناسب وصاحب ناموس وحمیت برذاتك‌ده خربوطده مقام ولایتی سریعاً اشغال ایتمسی ؛

٤ — ملاطیه وخربوطده‌کی قوای‌حکومتی تماماً آله‌رق ملت‌ووطن علیهنده هیچ براجرا آتمه میدان ویرلمه‌مسی ؛

٥ — فراریلره اویانلرك بلاآمان ومرحمت امحا ایدیله‌جکنك تعمیمی وناموسلی خلقك حقیقتدن خبردار ایدلمسی ؛

٦ — موجودیت ملیه‌مزی تهلکه‌یه صوقه‌جق اولان اجنبی سکرینه‌ده مقابله اولنه‌جغنك درپیش ایدلمسی وترتیباتی وتدابیرینك ، اشعارندن عبارت ایدی . [وثیقه : ٦٨]

افندیلر ؛ فراریلرك ، اطراف وجوار عشائرندن برطاقم کوردلری طوپلایه بیله‌جکلرینی وحتی

ترعشده بولنان اجنبی قوتلرندن تأمین استفاده ایده‌بیله‌حکلرینی محقق‌کی قبول ایتمك لازمدی . اونك ایچون آلنمش اولان ترتیباتی وبو ایشه حصر ایدلش اولان قوتلری تقویه ایتمك ایجاب ایدییوردی . بوندنعمله سواسدن ، دها براستر سوار مفرزه ٩ ایلول آقشامی ملاطیه‌یه سوق ایدلدیکی اوچنجی قول اردو ممکن اولدیغی قدر . قوتلرینی جنوبه ایندیره‌جك ، اون اوچنجی قول اردو تعقیب کیبنی تأمین ایده‌جك وخائنلره فیپیرداید‌حق برفرصت ویرمه‌مك ایچون اعظمی تأثیری کوسترمك لزومنه بناءً مما نالیده‌کی سواری آلایی‌ده مخروط استقامتنه تحریك اولنه‌جقدی، بوخصوصده ٣ نجی ، ١٣ نجی و ١٥ نجی قول اردو قوماندانلرینه ایشعاری کی تبلیغات وتمنیاتده بولونیلدی . [وثیقه : ٦٩]

امدیلر ؛ ویردیکمز ، دیره‌کتیفلر داٴرمسنده قرارلری تعقیب ایتدیرمکزه ، ألزم کچن بعض وثائقی کوزدن کچیرملم . بوونائق ، حادثه‌یی وعلی غالب تنبیهی وحکومت مرکزیه‌نك ردأتی‌هرکدرلو انضباطاتدن، دها مکمل برصورتده تبارز ایندیره‌جکی‌طن ایتدیکمدن عیناً مطالعه‌ری زائد عد اولمق فکریندهیم .

اولا ، داخلیه ناظری عادل بکله حربیه ناظری سلیمان شفیق پاشانك مشترك امضالریله ، العزیز والیسی علی غالب بکه ویریلن ٣ ایلول ٣٣٥ تاریخلی تعلیماتنامه‌یی اوقویه‌لم !

بعدی متعاقب ، داخلیه ناظریتك ، سوق اولنه‌جق قوت وصرف اولنه‌جق پاره مقداری حقنده باب عالیدن چکدیکی تلغرافی کورورز :

درعلیه

٩٠٦

بالذات حل ایدیله‌حکدر

العزیز والیسی غالب بك افندیه

ج : ٢ ایلول ٣٣٥ نومرو ایکی :

عرض اولنمشدر . ارادهٔ سنیه‌سی بوکون صادر اولمه‌جقدر . بناءً علیه کسب قطعیت ایتمشدر . تعلیمات شودر : معلومکز اولدیغی وجهله ارضرومده قونغره نامی آلتنده برقاچ کشی طوپلانمرق برطاقم قرارلر اتخاذ ایتدیلر . نه‌طوپلانمالرك نه‌ده اتخاذ ایتدکلری قرارلرك اساسی اهمیتی واردر . فقط بوحالدرمملکتجه برطاقم قیل‌وقالی موجب اولیور. آوروپایه ایسه بك مبالغه ایله عکس‌ایتدیرلمکده اولیور . بناءً علی ذلك بك فنا سوء تأثیرات حاصل ایتمکده اولیور، اورتمده شایان اهمیت هیچ‌برقوت، هیچ بر وقعه اولدیغی حالده مجرد بومبالغات وسوء تأثیراتدن اندیشه‌یه دوشن انکلیزلرك اخیراً مسامسونه أیچه برقوت چیقاره‌جقلری استدلال اولونیور . حکومتك ، عموم صرمسنده طرفکزمده اجرا ایتدیکی تبلیغات معلومه‌یه مغایر حرکتنه دوام ایتمکده اولورسه چیقاریله‌حق اجنبی قوتلرك سیواسه واورادن دها ایلریایه‌رك بر جوق محللری اشغال ایتملری احتمالی بعید دکلدر . بو ایسه ، مملکتك منافعنه بالطبع منافیدر . ارضرومده طوپلانان اشخاص معلومه‌نك قریباً سیواسده اجتماع ایدرك بنه برقونغره عقد ایتمك ایسته‌مکده اولدقلری مخابرات واقعه‌دن آکلاشیلیور . بویله بش اون کشینك اوراده طوپلانمسندن هیچ برشی چیقمیه‌جغی حکومتجه معلومدر . فقط بونلری آوروپایه آکلاتمق ممکن دکلدر . ایشته بونك ایچون بونلرك اوراده طوپلانمسنه میدان ویرمه‌مك ایجاب

ايدييور . بونك ايچوندە اول باول سيواسدە حكومتك اعتماد تامنه مظهر وسلامت مملكته موافق اولان تبليغاتى حرفياً اجرايه عازم بر والى بولندېرمق لازم كلمكدەدر . ذات والالرينى آنك ايچون اورايه كوندرييورز . كرچه سيواسده قونغره عقد ايتمك ايسته‌مكده اولان برقاچ كشيه ممانعت ايتمك اوقدر كوچ برشى دكل ايسەده اركان وأمرا وضابطان وعسكرك بعضيلرى‌ده بونلرله هم فكر اولدقلرى آ كلاشيلمسنه نظراً حكومتك اتخاذ ايده‌جكى تدابيرى أللرندن كلديكى قدر تصعيب واشخاص معلومه‌يى ممكن اولديغى قدر التزام ايده‌جكلرى نظر دقته آلنه‌رق شايان اعتماد برايكى يوز كشينك رفاقتكزده بولنمسى تأمين‌موفقيت ايچون مناسب كورولمكده‌در. بنابرين اولجه يازديغم وجهله اورالرده‌كى كوردلردن اعتماد ايديلن يوز ، يوز اللى قدر سوارى‌يى برلكده آلەرق ونه ايچون اورادن كيدلديكى هيچ كيمسه‌يه سزدېرلەدن سيواسه هيچ كيمسەنك انتظار ايتمديكى برزمانده بالوصول والى وقوماندانلغى همان أله آلەجق واورادەكى ژاندارمه وعسكرى مقدارلرى جزئى اولمغله برابر حسن اداره ايده‌جك اولورسه‌كز قارشيكزده بشقه بر قوت بولنميه‌جغى جهتله درحال تأسيس نفوذ ايدرك اجتماعه ميدان وېرمه‌مش اولەجق واورادە بولنانلر وار ايسه همان دردست ايدوب محفوظاً استانبوله كوندرەبيلەجككز دركاردر. بوصورتله احراز اولنەجق نفوذ واقتدار حكومت، داخلده سركذشتجويانه حركاتده بولنانلرى پيلدېرەرق بوكبى حركات غير مرضيەنك وقوعنه مانع اولەجغى كبى خارجده‌ده پك زياده حسن تأثير ايدرك اجنبيلرك عسكر چيقارمق واورارى اشغال ايتمك خصوصلرنده‌كى تصورلردن صرفنظر ايتمكلرى ايچون حكومتجه بر مسلك قويه مراجعت وتشبث تشكيل ايده‌جكدر . ذاتاً سيواس معتبران اهاليسندن بعضيلرندن موثوقاً تحقيق اولنديغى وجهله اهالى بوپولتيقه‌جيلرك تحريكاتندن ، پاره طوپلامق ايچون واقع اولان تضييقاتندن پك زياده متنفر وبونلرك منفى ايچون حكومته هر صورتله مظاهرته حاضردر. اورادە ژاندارمه‌يه درحال يازيلەجق‌ايسته‌نيلديكى قدر افراد بولنەجغى وبوكا متنفذان طرفندن صورت مخصوصه‌ده معاونت اولنەجغى اخبار ايدلمكده‌در . بوصورتله مقدار كافى وحكومته قوياً مربوط بر ژاندارمه تشكيل ايدلدكدن صوكره برلكده كتوره‌جككز سواريلرى تطبيباً برلرينه اعاده ايدرز . ايشته پاپيلەجق تدابير بوندن عبارتدر . بونك كمال سهولتله وموفقيتله تطبيقى مجرد درجهٔ نهايتده التزام مكتوميته وابسته‌در . سيواسه مأموريتكزدن حتى او جهتلره كيده‌جككزدن أفراد عائلەكزدن الك امين اولديغكز هيچ بر كيمسه‌يه بيله بحث ايتمەيكز وسيواسه كيرنجيه قدر مقصدى يانكزده كيلره دخى‌سزدېرمەيكز . بو، موفقيتك اساسيدر. بوجهتله شمديلك هرحالده عائلەكزى اورادە براقەرق اطرافده‌كى عشائرى تفتيش ايچون بش اون كون طوره‌جغكزى افراد عائلەكزه وسائرلرينه بالافاده همان حركتله بر كون اول سيواسه بغتةً واصل اولمغه غيرت ايتمليسكز . اورايه وصولكزده آتيده مندرج تلغرافنامه ايجاب ايدنلره بالتبليغ‌والى وقوماندانلغى أله آلەرق همان ايشه باشلاملىسكز . برطرفدن‌ده ماكنه باشنده نظارته اشعار كيفيت ايتمليسكز . بو صورتله وضعيت معلوم اولور اولماز سزه بنه ماكنه باشنده طرفدن ايجاب حاله كوره تبليغات لازمه اجرا اولنەجقدر . بوصورتله ايشه باشلادقدن صوكره نه وقت مناسب كورورسه‌كز عائلەكزى واشيا كزى سيواسه جلب ايده‌بيليرسكز . شو قدركه اليوم اورادە بولنان رشيد پاشانك واليلكدن عزل‌اولنديغى، برينه‌ديكرينك كوندريلەجكى هر نصلسه شايع اولەرق مشارالىه طرفندن نظارته مراجعت ايدلديكندن واسملرى معلومكز اولان كيمسەلرك سيواسده قريباً برلشمك ايستدكلرى اشعارات واقعه‌دن آ كلاشيلدىغندن بيهوده بر دقيقه كچيرلميەرك برآن اول حركت وبر ساعت اول مواصلته غيرت ايتمكزده مصلحةً اهم

والزمدر . شو اسباب وملاحظاته كوره نه وقت حركت ونه‌قدر مدته مواصلت ايده‌بيله‌جككزك اشعاری مقتضيدر . سيواسده ابراز ايده‌جككز تلغرافنامه شودر : ذات عاليلرينك سيواس والی وقوماندانلغنه تعيينلری مجلس وكلا قراريله بالاستيذان شرفصادر اولان ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی اقتضاسندن اولديغندن همان حركتله بوتلغرافنامه‌يی سيواسده‌كی مأمورين ملكيه وعسكريه‌دن ايجاب ايدنلرينه بالاراءه والی وقوماندانلغی درعهده ايدرك ايفای وظيفه‌يه مباشرت وهمان اشعار كيفيت ايتملری تبليغ اولنور . »

٣ ـ ٩ ـ ٣٣٥

حربيه ناظری — داخليه ناظری

سليمان شفيق — عادل

غايت مستعجلدر

باب عاليدن

٦ ـ ايلول ـ ٣٥

ملاطيه‌ده العزيز واليسی غالب بك افنديه

ج : ٦ ايلول ٣٣٥ :

اشقيا تعقيبی ايچون سوق اولنه‌جق قوت مصارفك ژاندارمه تخصيصاتنه محسوباً مال صنديغندن فسويه‌سی ضروريدر . قاچ غروش صرف اولنه‌جغنك وسوق ايديله‌جك قوتك مقداريله يوم حركتك سريعاً اشعاری .

ناظر

عادل

§ داخليه ناظری اوچ كون صوكره‌ده علی غالبك برتلغرافنه جواب اولديغی آكلاشيلان شوتلغرافی وريبور :

مستعجلدر

درعليه

٩ ـ ٩ ـ ٣٥

ملاطيه‌ده العزيز واليسی بك افنديه

ج : ٨ ايلول ٣٥ . نومرو ايكی :

سيواسده شايان اعتماد واسطه اولديغی جهتله معلومات كافيه . . . . . آلنامقده ايسه‌ده اورا اهاليسندن ، بوراده بولنان برآدمك افاده‌سنه وسائر برلردن‌ده آلنان معلومات عموميه‌يه نظراً اولا ؛ اهالی بوتحريكاته طرفدار دكلدر . ثانياً ؛ عسكر اقل قليلدر . بوحركتی اداره ايتمكده اولانلراشخاص معلومه ايله قوماندان وضابطاندن بعضيلريدر . بونلر ، ايشبه ملی برشكل وبره‌رك مقصدلرينی ترويج ايتديرمكه چاليشمقددر . حالبوكه ملت بوايشلره طرفدار دكلدر . اوراسی دها قريب اولديغی جهتله ايسته‌ديككز معلوماتی دها سهولتله استحصال ايده‌بيليرسكز . مع هذا غزته‌لر هرنصلسه اورايه مأموريتكزدن بحث ايتدكلری جهتله بركون اول عزيمتكز دها زياده كسب اهميت ايتمشدر . بركده بولنديره‌جغكز قوتك نه‌قدر زياده اولورايسه موفقيتی اونسبتده تسهيل ايده‌جكی دركاردر . بوقوتك مقداريله وقت حركتكزك بركون اول تعيين واشعارينه منتظرم .

ناظر

عادل

§ علی غالب بك ، جواباً ، ملاطیه‌دن صوك اولهرق شو تلغرافی ویریبور :

داخلیه نظارتنه

غایت مستعجل ومحرمدر
بالذات حل ایدله‌جکدر

شهرحالك اون دردنجی کونی کافی قوته اشتقیانك تعقیب و دیدستی ایچون ملاطیه‌دن حرکت ایده‌جك وجهله تدابیر مقتضیه اجرا ایدلمشدر . بعونه تعالی مصادمه‌ده نتیجهٔ موفقیت اولدیغنه اعتماد بیورولنسون . یالکز اشعاراتك جوابلری ومقتضیاتی تأخیر بیورولمامالیدر .

۹-۹-۳۳۵ العزیز والیسی
علی غالب

§ بو تلغرافدن ، ۹ ایلول کیجه‌سی حکومت دائره‌سنده ، هیجانلر ایچنده صباحه قدر اویقوسز کچرن علی غالبك ، ۹ ایلول ۳۵ کونی هنوز قهرمانلغنك اوزرنده و بعونه تعالی مصادمه‌ده موفقیتدن پر امید اولدیغی آکلاشیلیور .

§ افندیلر ، وقعه وبو وثائقدن خبردار ایدیلن رؤسای مأمورین ملکیه‌دن ، داخلیه ناظری عادل بکه وقوماندانلردن‌ده حربیه ناظری سلیمان شفیق پاشایه عدم اعتمادی متضمن تلغرافنامه‌لر کشیده‌سی موافق اولهجغی دوشونولدی . عمومك نظر دقتی جلب اولندی .

سیواس والیسی رشید پاشادك تلغرافنه جواب ویرن عادل بکك شو سوزلری نه قدر حیرت واستغرابه سزادر . عادل بك بحث ایتدیکم تلغرافی شو جمله‌لرله بیتیریوردی . « . . . . البته ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی حکم عالیسنه مطاوعت لزومنی تقدیر ایدرسکز ! » [وثیقه : ۷۰]

§ افندیلر ، بالتصادف بو مخابره اثناسنده بن‌ده تلغرافخانه‌ده بولونیوردم . برآرالق دایانه‌مدم ، شو تلغرافی تسوید ایدوب چکیلمك اوزره مأموره وردم :

۳۳۵ - ۹ - ۱۰

داخلیه ناظری عادل بکه

ملتی پادشاهنه معروضاتده بولنمقدن منع ایدیورسکز . آلچقلر ، جانیلر ! دشمنلرله ملت علیهنده توتیدات خائنانه‌ده بولونیورسکز . ملتك قدرت وارادهسنی تقدیردن عاجز اولدیغکزه شبهه ایتمیوردم . فقط وطن وملته قارشی خائنانه ومنبوحانه حرکتده بولنه‌جغکزه اینانمق ایستهمیوردم . عقلکزی باشکزه طوپلایك . غالب بك وهمپاری کبی بلهانك احمقجه اولان موهوم وعدلرینه قاپیلهرق ومیستر نوویل کبی ملتمز و وطنمز ایچون مضر اولان اجنبیلره وجدانکزی صاتهرق ارتکاب ایتدیککز دهشتلرك ملتجه تطبیق اولنه‌جق مسئولیتنی نظر دقته طوتوکز . کوره‌ندیککز اشخاص وقوتك عاقبتی اوکرندیککز زمان کندی عاقبتکزله مقایسه‌یی اونوتمهیکز .

مصطفی کمال

§ بالجمله قوماندانلرده ، ایجابی کبی مراجعتلرده بولندیلر .

§ ١٢ ایلوله قدر آلدیغمز راپورلردن فراریلرك ، ١١/١٢ ایلول کیجه‌سنی راقده کچیردکلری و ١١/١٢ ایلول کیجه‌سنی‌ده ، راقه‌لك یاریم ساعت یاقیسنده بر کویده ، بر عشیرت رئیسنك باشنه کچیره‌جکلرینك آکلاشیلدیکی بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ٧١] بو معلومات ، ٢٠ تجی ، ١٥ تجی و ١٣ تجی قول اردو قوماندانلرینه بیلدرلدی . [وثیقه : ٧٢]

١١ ایلوله و ١١/١٢ ایلوله ملاطیه ایله تلغراف مکالمه‌سنده وقوعبولان شفاهات ؛ هنوز ملاطیه‌ده ، اوامر وتعلیمات قطعیه آلمش اولان ، ذوالنك ذهنیتنده تشویشه دلالت ایده‌جك صورتده ایدی .

العزیزدن کلن آلای قوماندانی الیاس بك ؛ « متصرف بکك کوندردکی برآده تخصوص طرفندن ، والی یه غائب ومتصرف خلیل بکدن بعض شرائطه موقتاً عودت اتخاذ ایلمسی تکلیف ایده‌رك ایسه‌کلدی و ایده ایدلمش . بناءً علیه « سلامت مملکت نامنه بو طرزده واقع اولان تکلیفلرینی قبول ایتمك موافق اولوب اولمادیغی حقنده‌کی امر کزك استصدارنده بولندیغمز معروضمز . » دیمکده ایدی . (١١ ایلول) [وثیقه : ٧٣]

یوقاریده ، ١١/١٢ ایلول کیجه‌سی‌ده ، یه تلغراف ماشه‌کلن سواری آلای قوماندانی حالیومتصرف وکیلی توفیق وطوپجی آلای قوماندانی منیر و ژاندارمه یوزباشیسی فاروق و سیطر بیکباشیسی محمد و العزیزدن کلن آلای قوماندانی الیاس بکلر نامنه الیاس بك شونلری یازدیردی :

ملاطیه‌دن الیاس بك : —

شمدی شایان اعتماد اولان ژاندارمه یوزباشیسی فاروق بکدن آلنان معلومات بروجه‌زیردر :

فاروق بك کاخته وجوارنده تعقیده ایدی . ملاطیه‌یه بش‌ساعت مسافه‌ده راقه قریه‌سنده کوردلرك اجتماع ایلدکلرینی والیوم متصرفله رفقاسنك اورادە بولندقلرینی ، سیوه‌رکه قدر اولان عشائرك پیدرپی محل مذکوره کلمکده اولدقلری و درسم عشائرینه وارنجیه‌یه قدر کوردلك نامنه دعوت ایالدیکی ، متصرفك فکری ، اولا ملاطیه‌یه هجوم وکاملاً یغما ایدلدکدن صوکره یونون قوتله سیواس استامته یورویه‌جکلرینی ، ملاطیه‌ده بولنان تورکلری قتل وطرد ایده‌جکلرینی و درسملیلرلکده عینی زمانده خربوطه یورویه‌جکلرینی بیلدیریبور . چونکه متصرفك ملاطیه‌دن کیتمه‌سی کوردلك نامنه کندیلرینه بویوك بر ذل وحقارت ایمش کبی تلقی اولونیورمش . والی ، بو یغما وقتل نفوسه طرفدار و راضی اولدیغنی فقط متصرفك فکرینده مانع اولدمیه‌جغنی بیلدیرمشدر . ملاطیه‌یه حرباً کیردکلری زمان کورد بایراغی چکیه‌جکنی وبرابرلرنده بولنان انکلیز بیکباشیسی‌ده اورفه‌ده بولنان انکلیز فرقه‌سنك حرکته آماده اولدیغنی بیلدیرمش ایسه‌ده حاجی بدر آغاده یونی قبول ایتدیرمکه وعشائرك ملاطیه‌نك کوردستان وملاطیه‌ده کورد بایراغی چکیلمه‌سنه اصرار ایلدکلری دون آقشام والی ملاطیه‌یه عودت اینمك ایسته‌مش ایسه‌ده برافدقلری مبالغه‌دن ناری اولدیغی عرض اولنور . شرطلری زیر دده‌در:

١ — والینك یرینه عودتی ،

٢ — متصرفك کاکان یرنده قالمسی ،

٣ — العزیزدن کلن عسکرك اعادەسی ،

٤ — والینك یوز مسلح کوردله ملاطیه‌یه کیردیکی زمان سکونتك محافظه‌سی و سیواس استقامتنه یورومسی ،

٥ — عشائردن آلنان یدی تفنك بر رووولورك اعادەسی
٦ — بروجەبالا معروضاتمه ارادەلری .

١١/١٢ ایلول ٣٣٥

§ الیاس بکه شونی یازدم :

ملاطیەده الیاس بك افندیيه

١ — ویردیککز معلومات هیئتمزجه نظر دقته آلندی . ذات عالیکزه شرائط درمیان ایدن کیملردر ؟ بالطبع بویله برمناسبته کیریشمك قطعیاً دوغرو دکلدر. خیانتلری تحقق ایدن والی، متصرف وهمپالرینك دردستاری وتحریك ایتکەچالیشدقلری بعض غافل کیمسەلری ارشاد ایتمك موضوع بحثدر. بونك ایچون کمال شدتله مقابله ایتمك لازمدر . ١٣ نجی و ١٥ نجی و ٣ نجی قول اردو تومانداناری ، بو دقیقەده تلغراف باشنده مشترکاً اتخاذ اولنەجق تدابیری قرارلاشدیرمقدەدرلر . ممکن اولان قوتلر هر طرفدن تحریك اولنمشدر . سکونت وجدیتله اوراجه ایجاب ایدن تدابیرك طرف عالیکزدن اتخاذ ایدلمش بولندیغنه امنیتمز برکمالدر. اومنطقەده بولنان باجمله تلغرافخانەلرك طوتولمسی ومتصرف وکیلی توفیق بك برادرمزك حکومت قوتی ونفوذینی اعظمی صورتده کوسترمسی نظر دقتده طوتولمليدر .

٢ — بو آنده بوتون آناطولی مراکزندن ذات شاهانەیه خیانت واقعه عرض ایدلمکدەدر . اوراجەده عینی صورتله حرکت اولنملیدر .

٣ — انکلیز بیکباشیسنك سوزلری بلوفدر. کوردلرکده، اجتماعه موفق اولسەلربیله قوۀعسکریه قارشیسنده نه درجەیه قدر موفق اولەجقلرینی تقدیر بیورورسکز .

٤ — بدر آغایی وکەون عشیرتی رؤساسنی وبو حرکات خائنانەیه مخالف اولان رؤسایی طرفکزه جلبه توسل بیورلمسی مناسب اولور .

٥ — حصنمنصوردن حرکتایدن سواریبلوکیله سیوەرك ودیاربکردن حرکت ایدن برر طابورله ارتباطکز وارمی ؟ نەلره واردیلر ؟

١١/١٢ ایلول ٣٣٥
تلغرافخانەده موجود قونغره هیئتی نامنه
مصطفی کمال

§ کرچه ، قونغره حال اجتماعده وتلغرافخانەده بولونمیوردی . فقط قوۀ معنویەیی تقویه ایچون قونغره هیئتنك علاقەسنی کوسترمکی موافق کوردیکم کبی امضا اولەرق یالکز « قونغره هیئتی » دییەده عین مألده آیریجه بر تلغرافده یازدم . [وثیقه : ٧٤]

بو تلغرافه ذیل اولەرق ، اورفەده ، عینتابده ، مرعشده بولنان وجزئی اولان اجنبی قوتلرینی بیلدیرەرك « سزه بر اجنبی فرقەسندن بحث ایدنلرك بیاناتی ، وطن و ملت خائنلرینك یالانی نقل ایدەرك معنویاتکزی قیرمق آلچقلغندن ... » در دیدم . [وثیقه : ٧٥]

الیاس بك اشعارامه ویردیکی جوابده « تعرض حالنده مقاومت شدیده ابرازی صورت قطعیەده قرارلاشدیرلمشدر . » دیدکدن صوکره ، « آلەکی قوت ، ملاطیەیی اوزون مدت بر کورد تعرضنه

قارشی مدافعه‌یه کافی دکلدر . بونك ایچون سرعت ممکنه ایله قوای معاونه سوقنه دلالت بیورلمسی اکیداً مسترحمدر . » دیدی [وثیقه : ٧٦]

الیاس بکه ، ایجابنده بر شی تبلیغ ایدیله‌بیلمك ایچون ، تلغرافخانه‌ده بر ضابط براقه‌رق ، مهم اولان ایشنك باشنه کیتمسنی رجا ایتدم . [وثیقه : ٧٧]

الیاس بکدن ١٢ ایلولده کشیده اولنان بر تلغرافنامه‌یی ، مختلف نقطهٔ نظرلردن ضابطلرمز ومأمورلرمز ایچون شایان استفاده اولهجغی ملاحظه‌سیله عیناً عرض ایده‌جکم :

ملاطیه
١٢-٩-٣٣٥

سیواسده ق ٣ قوماندانلغنه

حلبده‌کی انکلیز اردوسنه منسوب میرآلای رتبه‌سنده موسیو پ . پیل اسمنده بر انکلیز ضابطی بو کون ١٢-٩-٣٣٥ زوالنده ملاطیه‌یه کلمشدر . مقصدی ملاطیه ، خربوط ودیاربکر منطقه‌لرنده اشراف ومأمورین ملکیه وعسکریه ایله کوروشمك اولدیغنی ، فراری میستر نوویلك وظیفهٔ مأموریتی حقنده عدم معلومات بیان ایتدی وبو خصوصده انکلیز حکومتنك قطعیاً معلوماتی اولدیغنی وبونله بر پروپاغاندای ضابطك بورالرده کزمسنی قبول ایده‌میه‌جکنی وعشائر ایچریسندن درحال بورایه جلبی ایچون کندیسنه امر ویره‌جکنی سویلدی . اکر مقصد خائنانه ایله بورالرده کزدیکنه قناعت حاصل ایدرسه موقوفاً حلبه سوق ایده‌جکنی علاوه ایتدی ووالی غالب بکدن کندیسیله کوروشمك اوزره حیاتنك محافظه‌سی خصوصنده کندیسنه تأمینات ویره‌رك بورایه دعوت ایتمسنی طلب ایتدی . بو خصوصده مافوق مقامدن مومی‌الیهك بورایه کله‌میه‌جکی حقنده أمر آلمه‌دن بورایه کلمسنك ممکن اولهمیه‌جغنی وبو خصوصده مقاماته مراجعت ایده‌جکمی‌ده سویلدم . بوموافقت أمریمنك سرعت تبلیغنه دلالتمی رجا ایتدی . کندیسی معتمد عالیء سیاسی نامیله یاد ایدیلیرمش . حکومت مرکزیه کندیسنی‌طانیرمش . کندیسی بورادهٔ ایکی کون اقامتدن صوکره خربوطه کیده‌جکمش . وثیقه‌سی بوقدر . کندیسی ، محترم بر مسافر اولدیغی و حقنده احترامات مخصوصه یاپیله‌جغی سویلنمشدر . والیی بورایه کتیرتمسنه وبوذاتك خربوطه دوغری سیاحت یاپمسنه مساعده ایده‌لمی ؟ اشعاری . سیواسدن ایکی ضابطك شمدی کدیکی معروضدر .

آلای ١٥ قوماندانی
الیاس

ﷺ بو تلغراف محتویاتنده موضوع بحث حصوصات حقنده طرز حرکتی مشعر نقطهٔ نظرلرمز ، شو صورتله قیصه‌جه بیلدیرلدی :

تل
غایت عجله‌در

سیواس
١٢-٩-٣٣٥

ملاطیه‌ده اون بشنجی آلای قوماندانلغنه

ج : ١٢-٩-٣٣٥ :

١ — کیم اولورسه اولسون ونیقه‌سز بر اجنبی ضابطنك ممالك عثمانیه داخلنده ایشی یوقدر .

کندیسنه کال نزاکتله فقط عسکرجه قطعی برصورتده کیفیتی ابلاغ وکلدیکی یره هان دونمسنی اخطار ایدیکز . مملکتدن جیفجیه قدرده اشراف ومأمورین ابله هیچ بر سیاسی تماسه گلمه‌سی ایچون باسه مقتدر ، مدرك برضابط توفیق ایدیکز .

۲ — فراری والینك حیات وطیبه ابله منم اولدیغنی ، أنه کیمسه دردست ابله قانونك پنجهٔ عدالتنه تسلیم ایدیله‌جکنی ، بوبابده بشقه درلو برشی یاپمق امکانی اولمدیغنی آیریجه ایضاح ایدرمسکز افندم .

مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ آلمان تدابیر وترتیبات وبالخاصه کوستریلن عصبیت و شدت سایه‌سنده ، علی غالب وخلیل بکلرك اغفاله چالیشدقلری عشایر داغیلمش ، یالمید قالان علی غالب اولا اورفه‌یه و اورادن حلبه فرار ایتمشدر . میستر نوویل‌ده نظارت تحتنده مرفهاً البستان اوزرندن کیتمشدر . دیکرلری‌ده پرر صورتله فرار ایتمشلردر . بوصفحاتی ، دها زیاده ، ایضاحده بولوندیرمیورم . بو خصوصاته دائر بیاناته لاحقه اولهرق انتشار ایده‌جك اولان وثائقك مطالعه‌سندن حال و آتی ایچون شایان انتباه نقطه‌لر استخراج اولنه‌جغنی امید ایدرم . [وثیقه : ۷۸ ، ۷۹ ، ۸۰ ، ۸۱]

* * *

افندیلر ؛ علی غالب تشبثك ، پادشاهك وفرید پاشا حکومتنك واجانبك مشترك برتشبثی اولدیغنه ، عرض ایتدیکم وثائقه مطلع اولدقدن صوکره ، شبهه وتردد ایدنلر قالماز ، ظن ایدرم . بو خیانتك ، مشترك متشبثلرینه قارشی ، آلنمسی لازم کلن وضعیت صریحدر . آنجق مقابل تشبثده ممکن اولدیغی قدر جبهه هجومندن صرف‌نظر ایتمك ، او کونك ایحاباتی اولمغله برابر تشبث قوتی مختلف هدفلره توجهدن اجتناباً برنقطه‌ده تمرکز ایتدیرمك ، موافق احتیاط ایدی . بزده ، هدف تعرض اولهرق یالکز فرید پاشا قابینه‌سنی تثبیت ایتدك وپادشاهك ذی مدخل اولدیغنی بیلمه‌مزلکدن کلدك . فرید پاشا قابینه‌سنك ، پادشاهی حقایقدن خبردار ایتمیوب اغفال ایتمکده اولدیغی تهزینی طوتدق . پادشاه ، وضعیتدن آکاه اولدیغی تقدیرده درحال کندیسنی اغفال ایدنلره لایق اولدقلری معامله‌یی تطبیق ایده‌جکنه امنیتمز اولدیغنی ایلری سوردك و حکومتك ثابت اولان جنایتی اوزرینه کندیسنه اعتمادك انسلابی طبیعی اولدیغندن حقیقت حالی یالکز و آنجق دوغریدن دوغریه پادشاهه عرض ایتمکله وضعیتك اصلاحی ممکن اولهجغنی تشبثاتمز ایچون نقطهٔ عزیمت عد ایتدك . بوملاحظه‌یه بناءً ؛ ایلولك اون برنجی کونی ، پادشاهه خطاباً بر تلغرافنامه حاضرلاندی ، بو تلغرافنامه‌ده تحمین بیوره‌جکمز وجهله زمانك ایجابی اولان بر چوق صوری الفاظ ایجده [حکومتك بالمحاربه قونفره‌یی باصمق صورتیله بین‌الاسلام سفك دمایه تصدی ایتدیکندن کوردستانی آیاقلاندیرمق صورتیله وطنی پارچه‌لاتمق پلانی باره مقابلنده تعهد ایتمش اولدقلری و ثائق ابله تحقق ایتدیکندن ، حکومتك بوبابده واسطهٔ اجرائیه‌سی اولانلرك خاسراً فراره اجبار ایدلدیکی ، دردستری حالنده قانونك پنجهٔ اجرا آتنه تودیع اولنه‌جقلری وبوجنایتلری ترتیب وداخلیه وحربیه ناظرلری طرفندن تبلیغ وتصدیق ایتدیرن حکومت مرکزیه‌یه ، ملتك اعتماد وأمنیتنك منسلب اولدیغی ذکر ایدلدکدن صوکره ، ناموسلی ذواتدن مرکب برهیئت جدیدهٔ حکومتك تشکیلی ابله بوجاسوس شبکه‌سی حقنده تحقیقات واجرا آت سریعهٔ عادلانه‌نك

اجراسی طلب ور هیئت عادلهٔ حکومتك تأسسنه قدر مرکز حکومتله بر وجهله مخابره و مناسبتده بولونمهمغه قرار ویرمش اولان ملدن ، اردونك آریلهمیه‌جغی ، ذات وقعه‌یه مطلع و محله محاور اولان قول اردولر قوماندانلری عرضه مجبور اولدق . [وثیقه : ۸۲]

ایشته بو تلغرافنامه صورتنك عموم قول اردولرجه استانبوله چکیلمسی مناسب دوشوبولدی . ۱۱ ایلول کونی تلغراف باشدہ قول اردو قوماندانلرینه شو سرویسی ویردم :

« شمدی برصورت ویرمحکمز . بوصورتك ۳ نجی . ۱۵ نجی ، ۲۰ نجی ، ۱۳ و ۱۲ نجی قول اردو قوماندانلرینك مشترك امضاسیله چکیلمسنی مناسب کوریورز . مطالعه ایتدکدن صوکره دیکر قوماندانلرله عینی زمانده چکمك اینجون انتظار بیوریکز . »

صورت

مقام صدارت عظمایه

« شمدی ، دوغریدن دوغریه باش قوماندان اقدسمز ، خلیفهٔ ذیشانمز افندمزه معروضات مهمه‌ده بولنمق مجبوریتنده‌یز . حائل ایقاع ایدله‌مسنی رجا ایدر ، عکسی تقدیرده تولد ایده‌جك نتایج وخیمه‌نك مسئولیتنك صرف ذات فخیمانه‌لرینه راجع‌قاله‌جغنی عرض ایدرز . ق ۱۲ ، ق ۱۳ ، ق ۲۰ ، ق ۱۵ ، ق ۳ » وقوعبوله‌جق معروضات مهمه عرض اینمش اولدیغم وجهله پادشاهه یاریلان‌تلغرافنامه محتویاتندن عبارت ایدی .

ایلولك ۱۱ نجی کونی بالخاصه $\frac{۱۲}{۱۴}$ نجی کیجه‌سی هر طرفده قول اردو قوماندانلری تلغراف مرکزلرینی اشغال ایده‌رك مقرر اولدیغی وجهله استانبول ایله محابره‌یه چالیشیوردی . فقط صدر اعظم اورته‌دن غائب اولمش کبی ایدی . جواب ویرمیوردی . بزده ، تلغراف باشنده ، صدراعظمك تلغرافلری آلوب جواب ویرمسی ایچون تضییقاتده بولونیوردق . استانبول مرکزی تلغراف‌مأمورلریله وقوعبولان اوزون چکیشمه‌لردن صوکره برتلغراف مأموری شو سرویسی ویردی :

« صدراعظم پاشایه یازیلان افاده تلفونله سویله‌نیلدی . آلنان جوابده : تلغرافنامه مندرجاتی صدراعظم پاشا حضرتلرینه عرض اولندی . وقوعبوله‌جق معروضاتلری اصولی دائره‌سنده تلغرافله عرض اولونملیدر . تلغرافنامه‌لرده اصولی دائره‌سنده تقدیم ایدیلیر ، بیوردقلرینی مدیریتك سویلیور افندم . » [وثیقه : ۸۳]

§ بونك اوزرینه نصف‌الیلدن صوکره ساعت ٤ ده شوتلغراف سیواس‌تلغرافخانه‌سنه کوندرلدی:

$\frac{۱۱}{۱۴}$ - ۹ - ۳۳۰

صدراعظم فرید پاشایه

وطن وملتك حقوق و مقدساتی پایمال و ذات حضرت پادشاهینك شرف و حیثیت ملوکانه‌لرینی اخلال ایله تشبثات و حرکات غافلانه‌کز تحقق ایلمشدر . ملتك پادشاهمزدن بشقه هیچ بریکزه امیتی قالمشدر . بوسببله حال و استرحاملرینی آنجق ذات همایونه عرض اینمك اضطراریده‌درلر . هیئتکز غیرمشروع حرکاتنك نتایج وخیمه‌سندن قورقه‌رق ملت ایله پادشاه آره‌سنده حائل اولیور .

بولنان اجنبی ضابطانی معرفتیله ائتلاف ممثللرینه دخی مفصلاً بیلدیریلهجکدر . بو ، صوك اخطارمزدر . بوندن صوکره ملتك آلهجنی وضعیت بورادهبولنان اجنبی ضابطانی معرفتیله ائتلاف ممثللرینه دخی مفصلاً بیلدیریلهجکدر .

عمومی قونغره هیئتی

سیواس تلغراف مدیریتنهده عینی زمانده ، تلفونله شو أمر ویرلدی :

« قونغرهمزدن منتخب برهیئتله تلغرافخانهیه کوندریلهجك برتلغرافنامه دوغریدن دوغری یه مایین همایونه کشیدهسنه استانبولجه ممانعت اولندیغی بیلدیریلیور . بر ساعت ظرفنده تلغرافك کشیدهسنه موافقت اولنمدیغی تقدیرده استانبوللله بوتون آناطولو تلغراف مخابراتی قطعهمجبور اولهجغمزی مافوقکزه بیلدیریکز . (سیواس عمومی قونغره هیئتی) »

§ قول اردو قوماندانلرینهده آتیدهکی عمومی تبلیغ یاپیلدی :

سیواسدن
۱۱/۱۲ - ۹ - ۳۳۵

ق ۲۰ قوماندانلغنه
ق ۱۵ »
ق ۱۳ »
ق ۳ »

« قونغرهنك عتبهٔ ملوکانهیه اولان معروضاتنه درسعادت تلغراف باش مدیریتنجه ممانعت ایدلمشدر. بر ساعت مهلت ظرفنده مایین همایونه پول ویرلمزسه تکمیل آناطولینك درسعادتله مخابرهٔ تلغرافیهسی کسدیریلهجکی جواباً مذکور مدیریته تبلیغ ایتدیرلمشدر. قونغرهنك بومطلب مشروعنه جواب موافقت آلمدیغندن آن تبلیغدن اعتباراً آنقره ، قسطمونی ، دیاربکر تلغراف مرکزلریله سینوبده تلغراف مخابراتنك تعطیلی، یعنی قونغرهنك اشعاراتندن ماعدا هیچبرتلغراف درسعادتهٔ کچیرلهمسی ودرسعادتدن قبول اولنمامسی وغربی آناطولو ایله مخابرهمزه مانع اولمیهجقسه کیوه بوغازی جهتندهکی خطك دخی طوتولمسی ویا موقتاً قطعی واجراآت نتیجهسنك اشعاری رجا اولنور .

بو تعلیماته ممانعت ایدهجك تلغراف مأمورلری محللرنده درحال دیوان حربه ویریلهرك حقلرنده اك آغیرجزا تطبیق اولنهجقدر. اشبو تبلیغاتك انفاذی ۲۰نجی، ۱۵نجی، ۱۳و۳نجی قول اردو قوماندانلقلرندن رجا ایدلمشدر . وصولنك اشعار بیورولمسی .

سیواسده عمومی قونغره هیئتی»

§ بوتلغراف محتویاتی ، متعاقب تلغرافلرله اکمال ایدلدی . [وثیقه : ٨٤ ، ٨٥]

۱۱/۱۲ ایلول کیجهسی یاپیلمش اولان عمومی تبلیغه ذیل اولهرقده شورجاده بولونیلدی :

« بوکیجه نتیجه آلده ایدیلنجیه قدر بوتون قوماندانلر ورؤسای مأمورین ملکیه وعلاقهدار هیئتلرك تلغرافخانهلری ترك ایتهماری رجا اولنور . (عمومی قونغره هیئتی) »

§ تلغرافخانه‌لرده شواخطارده بولونیلدی :

« لاحقه‌در : بوتبلیغاتك اجرا اولندیغی خبری قونغره هیئتنجه‌معلوم‌اولدقدن صوکره عینی وجهله بینمزده مخابراته دوام اولنه‌جغندن تلغرافخانه‌لرده آدم بولندیرلمسی مرجودر. (قونغره هیئتی) »

§ استانبولك، وبریلن برساعت مهلت ظرفنده سرایه یول ویرمیه‌جکی آکلاشیلوردی . بناءً علیه ۱۲ ایلول ۳۳۵ کونی عموم قوماندانلره وولایاته شوتبلیغ عمومی یاپیلدی :

« بر ساعته قدر ، صورتی آتیده مندرج تلغرافنامه عمومی قونغره هیئتی طرفندن صدراعظمه چکیله‌جکدر . بناءً علیه سزده همان بواساس و مألده برر تلغرافنامه کشیده ایدیکز و همان بیلدیریکز افندم . (عمومی قونغره هیئتی) »

§ ساعت بشده صدراعظمه برای معلومات قیدیله وبریلن وعینی زمانده بالعموم قوماندانلره وولایاته وقوعبولان تبلیغات شوندن عبارت ایدی :

« ۱ — حکومت‌ملتك‌سوکیلی پادشاهنه اولان‌معروضات‌وارتباطی کسمکده وتحقق ایدن‌حرکت خائنانه‌سنده دولهده تمرد ایلدیکندن ملت‌ده مشروع بر هیئت حکومت رأس کاره کچینجه‌یه قدر حکومت مرکزیه ایله مناسبات اداریه‌سنی‌واستانبول ایله هردرلو تلغراف وپوسته مخابرات ومراسلاتی تماماً قطعه قرار ویرمشدر . محلی مأمورین ملکیه ، عسکری قوماندانلرله متحداً بوخصوصی تأمین یده‌جك ونتیجه‌یی سیواسده عمومی قونغره هیئتنه بیلدیره‌جکدر .

۲ — اشبو تبلیغات بالجمله قوماندانلره ورؤسای مأمورین ملکیه‌یه ویرلمشدر .

۱۲-۹-۳۳۵ (عمومی قونغره هیئتی) »

افندیلر ؛ آیك اون بیکنجی کونی حکومت مرکزیه ایله عمومیتله مخابره و ارتباط قطع ایدلدی . بعض مستثنا محللر وبو محللرله اولان مناقشاتمزی آیریجه ایضاح ایده‌جکم . اوندن اول مساعده بیورورسه‌کز دها مهم تلقی ایدلمسی لازم کلن بر مسئله حقنده عرض معلومات ایده‌یم ؛ معلوم عالیلریدر، که فرید پاشا حکومتی مبعوثان انتخابی ایچون‌سورتا برأمر ویرمشدی. فقطایچنده بولندیغمز تاریخه قدر ، یعنی آناطولونك استانبوللله قطع ارتباط ایتدیکی ۱۲ ایلول کونه قدر ، بو أمر تطبیق اولنمامشدی . صوك وضعیت اوزرینه الك مهم مسئله‌نك مبعوثان انتخابی تعجیلاً تأمین ایتمك اوله‌جغنی تقدیر بیورورسکز . بناءً علیه ۱۳ ایلولده درحال بو خصوصله‌ده اشتغاله باشلانیلدی . (وثیقه : ۸۶) اوزون تفصیلات ویرمکدنسه ذکر ایتدیکم تاریخده وبریلن ایلك عمومی تعلیماتی عیناً نظر اطلاعکزه وضع ایتمکی دها فائده‌لی عد ایدرم. تبلیغات شودر:

تل ۱۳-۹-۳۳۵

بالیکسرده ق١٤ ، قونیه‌ده ق١٢ ، دیار بکرده ق١٣ ، ارضرومده ق١٥
آنقره‌ده ق٢٠، بروسه‌ده فرقه ١٧ ، چنه‌ده فرقه ٥٨ ، بندیرمه‌ده فرقه٦١
قوماندانلقلرینه و فرقه ٦١ واسطه‌سیله ادرنه‌ده ق١ ، نیکده‌ده فرقه ١١

قوماندانلقلرینه ، ولایتلره ، مستقل سنجاقلره ، بلدیه‌لره
(مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت مرکزیه‌لرینه)

حکومت مرکزیه‌نك اتخاذ وتعقیب ایتمکده اولدیغی مسلك ارتجاعکارانه‌یه ویشامقده اولدیغمز کونلرك مهالك وخطرات عظیمه‌سنه قارشی مدافعهٔ حقوق ومحافظهٔ موجودیت ایچون مجلس ملینك انتخاب و انعقادی تأمین وتسریع ایتمك بو کونك اك مهم وضیفه‌سیدر .

حکومت مرکزیه ملی اعمال ایله مبعوثان انتخابی آیلرجه اجرا ایتمه‌مش اولدیغی کبی صوك زمانده وردیکی انتخاب أمرینی‌ده درلو اسباب ایله تعوق وتأخیر ایتمکده‌در . فرید پاشانك ، صوروسك اوتمه‌سنده‌کی ولایاتمردن فراغت ایدیکی صلح قونفرانسنه ویردیکی نوطه ایله ثابت وآیدین ولایتنده بونانیلرله تحدید حدوده تشبثی اوراده‌کی اشغالی أمر واقع حالنده بر الحاق اولهرق قبول ایتدیکنه دلیل بولنمش واقسام مشغولهٔ سائرهٔ مملکت ایچون‌ده بونلره بکزر غافلانه وخاشانه سیاستله ملك وملتی انقسامه اوغراتمه‌جنی قویاً مدحوط ومجلس ملینك انعقادندن اول صدحامه‌یی امضا ایله ملتی بر أمر واقع قارشیسنده بولندیرمق بیهوده اولدیغی مأمول بولنمش اولدیغندن عمومی قونفرانس ، اردوی وملتی انتباهه دعوتله بروجه آتی خصوصاتك سرعت اجراسنی مسائل حیاتیهٔ ملیه‌دن عد وبیان ایلر :

اولا — انتخابات حاضرلهلرینك مرعی دنوندهکی اك اصغری مدت ظرفنده اجرا واکمالی ایچون بلدیه‌لر ومدافعهٔ حقوق جمعیتلری فعالیت تامه ایله چالیشملیدر .

ثانیاً — سنجاقلردن چیقاریلهجق مبعوثلرك مقدار نفوسنه نظراً عددی همان ثبیت اولنه‌رق هیئت تمثیلیه‌یه شمدیدن بیلدیرملیدر . نامزدلر مسئله‌سی بالآخره بالمخابره حل اولنه‌جقدر .

ثالثاً — کرك انتخاب حاضرلقلری ، کرك انتخابات اجراسنده موجب تأخر اسبابك شمدیدن تأمل ایله رفعی وهیچ بر تأخره میدان ویرلمه‌رك اصغری مدت ظرفنده انتخابات انتاجی .

اشبو قراری مطلقه کزده‌کی باجمله بلدیه ومدافعهٔ حقوق جمعیتلرینه تبلیغ وایجابنك سرعت اجراسنه معاونت بیورمکز رجا اولنور .

هیئت تمثیلیه

§ فرید پاشا حکومتی ، تعدنده دوام ایدیوردی . معلوم اولدیغی وجهله دوشونجه‌یه قدر دوام ابتدی ، مملکتی کونلرجه مرجعسز براقق البته بك بویوك محذورلری دائمی اولوردی . بو سببه بناءً ، ولا مطالعه صورمق اوزره ومنعاقب بعض اعتراضاته باقمقسزین أمر طرزده تبلیغ ایتدیکمز مقرراتی ایلولك ١٢/١٤ کیجه‌سی شو صورتله ثبیت وتسوید ایتمشدم :

« قونفرانسجه اتخاذی تصور ایدیلن تدابیری حاوی صورت بروجه آتی معروضدر : بو بابده‌کی نقطهٔ نظر ومطالعهٔ عالیلری آلندقدن صوکره هیئت عمومیه‌جه تذکر اولنه‌رق موقع تصدیقه قونه‌جقدر .

١٥ — ٩ — ٣٥ زوالله قدر اشعارینه منتظر اقدم .

— آمال ملیه‌یی برصورت خاشانه‌ده تأویل وتفسیر ایله تشبثات و حرکات ملیه‌مزی غیر مشروع اولق اوزره اعلان ایدن و مقام سلطنت و خلافته قارشی صداقت أبدیه‌سی بیتون وسائط مشروعه وقانونیه ایله تأییده مسارعت ایتدیکمز حالده پادشاه ایله ملت آره‌سنده‌برسد حائل تشکیل ایدن‌واهالی‌یی یکدیکری علیهنه تسلیح ومقاتله‌یه سوق و تحریك ایلین حکومت مرکزیه ایله قطع مناسبات اضطرارنده قالدن عمومی قونفرانس هیئتی ، بروجه زیر مقرراتی ذات عالیلرینه تبلیغی وظیفه عد ایلر :

١ — نام‌نامی حضرت پادشاهی‌یه اولهرق قوانین موضوعه داثره‌سنده امور ومعاملات دولت کما کان

تدویر و تمشیته دوام اولنه‌جقدر . بلاتفریق جنس ومذهب اهالینك جان ، مال وعرضی ومر درلو حقوقی تحت تأمینده بولندیریله‌جقدر .

۲ — مأمورین حکومتك وظیفهٔ موجودهلریی مالك آمال مشروعه‌سنه توفیقاً اجرا ایتلری طبیعیدر . مع‌هذا ایفای وظیفه‌دن استنکاف ایله‌یتلرك سیر لری اسنما معاصمه‌قبیل والهرق یرلرینه مناسبلری توکیل و تعیین اولنه‌جقدر .

۳ — اثنای وقوعده آمال وجریان ملی خلافنده حرکتلری نظام و تحقق ایده بیلمك سلامت دین ومملکت یا نه بر صورت شدیده‌ده تجریه‌لری تحمیل .

٤ — مأمورین مستعفیه واهالیدن هر کم اولورسه اولسون مقررات ملیه‌یه مخالف حرکات وتشبثات مفسدتکارانه‌ده بولنانلر دخی شدیداً دوچار مجازات اولهجقلردر .

٥ — ملك وملتك سلامت وسعادتی ، عدل وحمایت ، داخل مملکتده أمن وآسایشك تأمینیله قائمدر . بو بابده انتخاب ایدن هر درلو تدابیرك اتحادی قول اردو قومانداسنه والی ومستقل مأمورلقلردن منتظردر .

٦ — ملك معروضاتی ذات شاهانه‌یه عرض و ابلاغه موفق اولنوبده امن واعتماد ملیی حائز برحکومت مشروعه‌یك تشکیله قدر مرجع مخابرات سیاسیه عمومی‌قولغه هیئت تمثیلیه‌سی‌اولهجقدر .

۷ — اشبو مقررات بالجمله تشکیلات ملیه مراکزینه توزیع و اعلان اولنه‌جقدر .

مصطفی کمال »

• •

افندیلر ، بو صوك عرض ایتدیکم تبلیغاتز اوزرینه ، قسماً خفیف وفقط قسماً شدید اعتراضلره ، مقاومتلره وحتی مقابل تشبثلره وتهدیدلره معروض قالدق . اعتراضات وتنقیدات ، بالکز صوك تبلیغمز احکامنه منحصر قالمادی . بو مناسبتله دها نقطه‌لرده شمول پیدا ایتدی . بو خصوصده هیئت علیه‌کزه بر فکر مخصوص ویرمش اولمق ایچون بو یولده جریان ایتمش اولان مخابراتدن بعضیلرینی فیصله‌جه عرض ایتمکلکمه مساعده کزی رجا ایدرم .

§ اورنجان مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت مرکزیه‌سنك ١٤ ایلول ٣٣٥ تاریخلی تلغرافنده ؛ « مقرراتك تعلیمندن اول ، حکومت مرکزیه‌یه قرق سکز ساعت نهایت اعطاسنك موافق اولهجمی عموجه قرارکیر اولمشدر . » طرزنده ضروریز بر مطالعه ورد اولونیوردی . [وثیقه : ٨٧]

§ دیارکر دن ١٣ نجی قول اردو قومانداسنی حودتك ١٤ ایلول ٣٣٥ تاریخلی اوزون‌شیفره‌سنده: « مرکز حکومته بوکون قدم علاقه ایدیلمك مرجع مخابرات عمومیه هیئت تمثیلیه‌سی اولورسه ، ممالکك بر قسمنی تعذیب المدن بو حرکتی خلافنه قارشی عصیان ایدلش کوسترمك افکاری تعلیط ایده‌جکلردن . . . » بو وضعیت دوام ایدرسه مأمور وعسکرك معاشاتی واعاشه مصارفاتی ایچون منبع وتدبیر دوشونلدیمی؟ » . « حکومت مرکزیه انکلیز نوذی آلتنده‌در . هردرلو اصرار ومساعیه رغماً بشقه درلو حرکت ایده‌بیله‌جك برحکومت تشکیلنه امکان وقدر . انکلیزلر ، حکومتك موافقتیله واسع مقیاسده بر اشغال پلانی تعلیق ایدرسه یکی باشدن انکلیزلرله محاربه‌یه کیریشمك طرفدارمیسکز ؟ وکیریشیلدیکی تقدیرده موفقیتدن‌نه درجه‌یه قدر أمیدکز ؟ بوحرکت مصرانه وطنك منافعنه موافقمیدر ؟ » [وثیقه : ٨٨] طرزنده بر طاقم مطالعات وسؤاللری احتوا ایدییوردی .

§ ارضروم هیئت مرکزیه‌سنك ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنده ، « تعلیماتنامه‌مزك آلتنجی ماده‌سنك (یعنی هیئت تمثیلیه‌نك مرجعیتنه عائد) نظامنامه‌مزله توفیق‌ایدلمك اوزره هیئت‌مرکزیه‌لردن موافقت استحصالی ایجاب ایدر ، دنیامکده ایدی .

§ ملاطیه‌ده قوماندان الیاس بکك ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنده « العزیز ولایتی خلقنك ، قونغره‌نك مقصد واملندن خبردار ایدیلمرك هیچ اولمازسه بر درجه تنویرلرینه دکین بو خصوصك تأخیر ایدلمسی تنسیب بیوریلورسه موافق بولدیغمی عرض ایلرم .» مطالعه‌سی درمیان ایدیلیوردی . [وثیقه : ۸۹]

§ ایچنده بولندیغمز سیواسك مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت مرکزیه‌سی‌ده اوزون بر راپورنده «تبلیغ بیوریلان موادك هیئت مجموعه‌سندن‌مملکتده برادارهٔ موقته‌اعلان ایدیلمه‌جکی آکلاشیلمقده‌در.» ماده‌سیله باشلادقدن صوکره « بونك ، جمعیت نظامنامه‌سنك مادهٔ مخصوصه‌سنه وهیچ بر ماده‌سنه استناد ایتمك امکانی کورولمه‌مکده اولدیغی حقنده » نظر دقتمز جلب ایدیلیور و « ذات شاهانه‌یه ابلاغ معروضات ایده‌بیلمه‌جك وسائلی کمال سکون وصمیمیتله وطاتلی بر شکلده آرامنی » توصیه ایدیبوردی . [وثیقه : ۹۰]

§ هیئت تمثیلیه اعضامزدن بولنوب متعدد دعوت ورجالریمزه رغماً بزه رفاقت ایتمین ، سیواس قونغره‌سنده بولنمه‌مق ایچون معذرتلر ایجاد ایدن ثروت بکك « السلام علیکم » خطاب دیندارانه‌سیله باشلایان ۱۵ ایلول ۳۳۵ تاریخنده طربزوندن کشیده ایتدیکی آچیق تلغرافنامه‌سنده ؛ « سیواس قونغره‌سی بیانیه‌نامه‌سنی وبالآخره تبلیغاتکزی آلدق . جواباً بیلدیردیکمز مطالعات ، کاظم پاشا حضرتلرنجه کورولمك آرزو ایدلمش وکورولمشدر . » . . « اولا سیواس قونغره‌سی ، عمومی قونغره شکلنه کیرمش وبر هیئت تمثیلیه وجوده کتیرمش اولدیغی آکلاشیلیور، که بو جهت مقرراتمزه منافیدر . » .. « سیواس قونغره‌سی ، هیئت‌تمثیلیه‌مز میانه اعضا انتخابنه صلاحیتدار اولمه‌میه‌جقدی.».. « حکومت مرکزیه ایله قطع مخابرات بر أمر واقع اولدی . » .. « هیئت‌تمثیلیه‌نك مرجعیتی مسئله‌سی افکار عمومیه نظرنده بك ناخوش تأثیرلر یاپه‌جقدر . بو جهتدن قطعیاً صرفنظر بیورلمالیدر . » .. « سیواس قونغره‌سی ، ارضروم نظامنامه‌سنی تعدیله صلاحیتدار دکلدر . بو قونغره ، ولایات شرقیه هیئت تمثیلیه‌سنه تبعیته مجبور اولمه‌جقدی . ارضروم مقرراتی حقنده ، اذهان عمومیه‌نك ، بر دورهٔ اهتزاز کچیردیکی بوکونلرده ، آنك غیری احکامه شبه‌لی نظرلرله باقه‌جغنده شبهه بیورمه‌یکز . » .. « ارضروم قونغره‌سی احکامی خارجنده یاپیله‌جق معامله‌یه اشتراك ایده‌میه‌جکز . » پروتستوسیله ختام بولیوردی . [وثیقه : ۹۱]

§ ۱۵ نجی قول‌اردوقوماندانی‌کاظم‌قره‌بکرپاشانك ۱۵ ایلول ۳۳۵تاریخنده وقوعبولان‌اشعاراتنده: « سیواس قونغره‌سنك استفساریه جواباً ، طربزون هیئتندن ثروت ، عزت و ذکی بکلرك ویرمك ایستدکلری جوابی اوقودم . بك یقیندن طانیدیغم بوذواته اعتماد وحرمتم فوق‌العاده‌در . مومی‌الیهمك مطالعاتنه سائق اولان فکر اصلیی آکلایورم وطرفدارم . » دیدکدن صوکره تفرعات حقنده‌کی نقاط نظرینی سرد ایدیبور وازجمله « ارضروم قونغره‌سی ، شرقی آناطولو ولایاتی نامنه‌در . سیواس قونغره‌سی ایسه ، عموم ملتی تمثیل ایدن بر قونغره‌در، که بو قونغره‌نك‌ده آبریجه بر هیئت تمثیلیه‌سی اولمق طبیعیدر . آنجق سیواس عمومی قونغره‌سی هیئت تمثیلیه‌سی ، شرقی آناطولی ولایاتی هیئت

تمثیلیه‌سنی الغا ایتمش اولیور . بو هیئت تمثیلیه بالطبع هر آن موجوددر . بالکز بوهیئت تمثیلیه‌دن اولوب الیوم سیواس قونغره‌سی هیئت تمثیلیه‌سنه داخل اولمش بولنانلر وارسه، بونلرك ، شرقی آنادولو ولایاتی هیئت تمثیلیه‌سندن استعفا ایتملرینی طلب ایتمك دوغرو اوله‌بیلیر . سیواس قونغره‌سی، عموم ملتك منافعنی وشرقی آناطولی ولایاتی هیئت تمثیلیه‌سی‌ده، منحصراً شرقی آناطولی ولایاتنك حقوق ومنافعنی محافظه ایدر . » .. « هیئت تمثیلیه‌نك مرجعیت و صلاحیت کیفیتی مسئله‌نك روح اساسیسنی تشکیل ایتمکده‌در، که بومبحثده شیمدیدن استعجال ایدلمه‌سی خصوصنده سزکله تماماً هم فکرم. هیئت تمثیلیه تکلیفاتندن بردن بشه قدر اولان ماده‌لرینه کلنجه ؛ بونلرك دکل صورولمسنی ، حتی بیانناما حالنده ویا برتمنی شکلنده بیله نشرینی فضله کورورم . » مطالعه‌سنده بولونیوردی. [وثیقه : ۹۲]

*
* *

طرابزونده ثروت بکه یازدیغمز جوابی تلغرافله کاظم قره‌بکر پاشایه ویردیکمز جوابدن‌ده بحث ایده‌یم . ثروت بکه یازیلان تلغرافناسه شو ایدی :

طرابزونده ثروت بك افندی‌یه

طرابزون هیئت مرکزیه‌سندن صوریلان مطالعه‌یه هنوز جواب کلمدی . بو خصوص آبروجه کاظم پاشاحضرتلرندن‌ده صورولمشدی. مطالعاتك مزجنه‌ندن لزوم کورولدیکی بالطبع آکلاشیلمامشدر. صره ایله وقوعبولان مطالعاتکزه عینی صره ایله بروجه آتی عرض جواب ایدییورم:

اولا ؛ سیواس قونغره‌سنك عمومی بر قونغره اولمجغی جملهنك معلومی ایدی . بونك ، سزجه ، باشقه ماهیتده تلقی ایدلمکده اولدیغنی شیمدی ایلك دفعه سزدن ایشیدییورم . هیئت تمثیلیه مسئله‌سنه کلنجه ؛ بو هیئت ، اساساً ارضروم قونغره‌سنك انتخاب وقبول ایتدیکی هیئتدر . الآن بنده کزله برابر رؤف‌بك، بکر سامی بك، رائف‌افندی، شیخ‌حاجی فوزی افندی سیواسده حاضربولنمقده‌درلر . دها درت اعضامز نقصان اولمقله برابر اکثریت وظیفه‌سنی ایفا ایتمکده‌در. بو جهتك‌ده ذات عالیلرنجه بارز بر صورتده معلوم اولاجغنه شبهه‌مز یوقدر. چونکه سزی‌ده، وضعیتك اهمیتنه بناءً دهاارضرومده ایکن دعوت ایتمش و دیکر رفقانك برابر کوتوروله‌جکی بیلدیرلمشدی . سیواس عمومی قونغره‌سنك ، نظامنامه‌مزك سکزنجی ماده‌سی موجبنجه بعض اعضا ایله هیئت تمثیلیه‌مزی تقویه ایده‌بیله‌جکی برابر موضوع بحث اولمش وبونده‌ده بأس کورولمه‌مش ، بالعکس وحدت عمومیه‌یی تمثیل ایچون بو، لازمه‌دن عدایدلمشدی. سیواس عمومی قونغره‌سنده بوندن بشقه برشی پایلمامشدر .حکومت مرکزیه ایله قطع مخابرات ، مقررات اساسیه‌مزك دردنجی ماده‌سنك خارجنده دکل داخلنده وحتی او محتویاتك استیعاب ایده‌میه‌جکی وارد خاطر اولمیان خیانتکارانه اسبابه مستند ماهیتده‌در . اساساً بو أمر واقعی یاپان بز دکل ، حکومت مرکزیه‌در . شیفره تلغرافنامه‌مزك تطبیق محتویاتی بر أمر ضروریدر . بوندن ، هیچ برصورتله صرف‌نظر ایتمکه امکان قالمامشدر . بز ، جهت تطبیقیه‌ده رأی موافقتکزی استحصاله تشبثی بر وظیفه عد ایتدك . موافقت ایدوب ایتمه‌مك ، سزجه تقدیر اولنه‌جق بر کیفیتدر . بالکز شونی‌ده عرض ایده‌یم، که بوکون ، بوتون آناطولو وروم ایلی‌نك متحداً حرکته مجبور اولدیغی براستقامتده ، اقلیتك دکل اکثریتك موافقتنه تابع اولمق واقلیتلری بو تابعیته ارجاع ایتمك مجبوریت قطعیه‌سی واردر.

مرحمت و صلاحیت مسلمه‌سی حقنده دها معقول بر نقطهٔ نظر کتز وارسه لطفاً بیلدیریکز . اتخاذی لزوم وری کورولن بو کونکی طرز حرکت دقیقه تدقیق بیوریلورسه تماماً نظامنامه‌نزه و رعایت اولونمش مقررات اساسیه‌سنه مطابقدر . بونك خارجنه چیقیلدیغی تقدیرده کورهمیورم . بو مسئله ذات عالیلرینك کندیکزی خارج رافق ایسه یکگر نظامنامه و مقررات معمول موقعه کی اجرا آتلمش اولمسی رجا ایدرم . و کون غیر قابل احتساب بر حرکت وارسه اوزده حکومت مرکزیه‌نك مقدرات مالیه و ملکیه‌سی آلحاقنجه انکلترلرك آرزوسنه تودیع و کندی منفعتلرینه قوربان ایتمسیدر . بو کا قارشی دها اجراسنه اتحاد اولمان قراردن بشقه بر قرار اتخاذینه امکان وارسه لطفاً بیلدیریکز .

مصطفی کمال

§ کاظم قره بکر پاشایه‌دده ویردیکمز مفصل جوابك مقدماتی عیناً شوراده ایضاح : ثروت و عزت بکلرك ، هئت تمثیلیه‌نك صرر و زیان هیئت مرکزیه‌سندن استیضاح ایلدیکی حصوصده جواباً چکدیکمز آچیق تلغرافنامه آلندی . محتویاتنك ، آچیق اولدیغی اشاعه‌سی محذوردن سالم اولمسی و مدعا ، هیئت تمثیلیه ، تماماً ثروت و عزت بکلرك شخصی مطالعه‌سنی اولدیغی تلقی ایدر . هیئت تمثیلیه تعمیماً طلب ایتدیکی مطالعاتی ، عزت و ثروت بکلردن دکل ، نظامنامه موجبنجه طرز سیر هیئت مرکزیه‌سندن طلب ایتمشدر . ثروت و عزت بکلرك نقطهٔ نظرلرینی حاوی خصوصی تلغرافنامه ایله طرف عالیکزدن هم کندیلرینه وهم ده هیئت تمثیلیه‌یه جواب اولمق اوزره درمیان بیوریلان مطالعات حقنده بروجه آتی ایضاحاته لزوم کورلمشدر .

آ) اولا ؛ مومی‌الیهمانی معلومکز اولان مطالعاته سائق اولان فکر اصلیی کشف ایتمك مع‌التأسف هیئت تمثیلیه‌جه ممکن اولهمامشدر .

ب) نظامنامه‌نك دردنجی مادهسی محتویاتی ، برادارهٔ موقته تشکیلی اسباب وشرائطنی ایضاح ایدر . حالبوکه معلوم وقایع أخیرهٔ اهانتکارانه سبیله اتحاد ایدلش وایدلمکده اولدیغی لرهمی حقنده مطالعه صورتلمش اولان تدابیر ، هیچ بر وقت ادارهٔ موقته تشکیل ایتمك فاجه‌سنه معطوف دکلدر . بناءً علیه بوحصوصله دردنجی ماده آرهسنده مناسبت آرهمه لزوم یوقدر . تدابیر ، ذات شاهانه‌یه دوغریدن دوغریه عرض حاله یول وملق ومشروع رقیبه‌نك موقع اقتداره اصعادینی استرحام ایتمك مقصدیه معطوفدر .

ج) سیواسده انعقاد ایدن قونغره ؛ شرق آناطولو مرخصلریله ارضروم قونغره‌سندن هیئت عمومیه‌سی ، بناءً علیه ، عموم شرق آناطولو ولایاتی نامنه صاحب صلاحیت امنای اوزره ، قونغره‌نك قرارینه توفیقاً انتخاب ایدیلن بر هیئت مخصوصه بولندیرمشلر ، سیواس قونغره‌سی مالسع عموم آناطولو وروم ایلی نامنه وونون ملتی تمثیل ایتمك اوزره عمومی بر قونغره حالنی کسب ایتمشدر . اشبو قونغره ، ارضروم قونغره‌سی مقررات و تشکیلاتی عیناً ، فقط مالسع تشمیلاً قبول ایتمش و بالنتیجه شرقی آناطولو مدافعهٔ حقوق جمعیتی ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی عنوان شاملی آلمشدر توسیعاً توحید ایدلمشدر .

نظامنامه‌نك اوچنجی مادهسی وقونغره‌نك مقررات اساسیه‌سی ذاتاً موفایهٔ عالیلرنك تأمینی أمل مطلعی اولدیغی کوسترمشدر . سیواس عمومی قونغره‌سی ، ارضروم قونغره‌سنده شرقی آناطولو مدافعهٔ حقوق جمعیتی نامنه انتخاب ایدیلکی هیئت تمثیلیه‌یه ، تماماً بیان اعتماد ایدرك ، عیناً آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ

حقوق جمعیتی ایچون هیئت تمثیلیه اولهرق قبول ایلشدر . بوکا نظراً ، سیواس عمومی قونغرهسنك قرارلری بشقه ، ارضروم قونغرهسنك قرارلری بشقه وشرقی آناطولو مدافعهٔ حقوق جمعیتنك هیئت تمثیلیهسی بشقه و آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك هیئت تمثیلیهسی بشقه کی بشقه لقلر و آیریلقلر البته موضوع بحث اولهمز و بونك موضوع بحث اولمسی شهه سزکه بك صمیمی اولان مقصد وحدت وغایهٔ مقدسهمز ایچون صوك درجه مضردر . بونقدیرده بر یرنی الغا ایدن هیئت تمثیلیهلر اولدیغی کبی ، برینه داخل اولیجه ، دیکرلرندن استعفاسنی طلب ایتمك دوغرو اولهیله حکی اعصالرده موجود دهدر . بوکون ، عموم آناطولو وروم ایلی یه شامل اولان جمعیتك ، سیواسده بولنان یکانه هیئت تمثیلیهسی ، ارضروم قونغرهسنده نظامنامه نك «مواد مخصوصه» سنه بناً منتخب طبور ذاتلرن تشکیل حضوریله ایفای وظیفه یه دوام ایتمکده در . » .... « حقوق وصلاحیتی ومافی شرقی آناطولو ولایاتندن ماعدا هیچ بر وجهله آز اولیان غربی آناطولولك » بحث و مذاکره سنه دائر مطالعات و تکلیفی لطفاً دقته آلمهرق اونلری ، علی الاطلاق تابع وضعیتنده بولندیغمز مقام عالیشمق ، یزه عدلمزك بر دولو قبول ایده مدیکی خصوصاتندندر . . . . . « بوسبیله هیئت تمثیلیهمز آتی عصا علاوه سیله تقویه اولنمشدر . » [وثیقه : ۹۳]

بوندن صوکره دها برچوق ایضاحاتی احتوا ایدن بوتلغرافنامهمز، عیناً طرابزون هیئت مرکزیه سنه ده کشیده ایدلمشدر . [وثیقه : ۹٤]

§ بو مناقشات اوزرنده دها بر حلی ایضاح و استیضاحلر اولدی . حتی (مدافعهٔ حقوق هیئتی طرابزون مرکزی) امضای موهومیله دیکر ولایاته علیهمزده تلغرافلرده چکیلدیکی کورولدی. [وثیقه.۹۵] نهایت اون بش کون صوکره طرابزوندن بر تلغرافنامه آلدق. فقط ثروت یکدن دکل . . عیناً عرض ایدرسهم وضعیت آکلاشیلیر .

« سیواسده هیئت تمثیلیه نامنه مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه »

صورتی زیرده درج ایدیلن طرابزون بلدیه هیئتنك تلغرافی درسعادته شمدی کشیده ایدیلیور . بر صورتی ۱۵ نجی قول اردو قوماندانلغنه یازدیرلدیغی معروضدر .

۱ تشرین اول ۳۳۵ موقع قوماندانی
علی رضا »

صورت

«درسعادت» صدر اعظم فرید پاشا حضرتلرینه

بوکونه قدر آناطولودن بوکسلن فریاد میانی طرابزون کندیسه مخصوص وقار و سکینتله تدقیق وتعقیب ایتدی . مملکتك ، بو وضعیه فصله محلی یوقدر . محبت وطنپرور وارسه آرتق ترك موقع ایدیکر پاشا حضرتلری .

اعضا	اعضا	اعضا	اعضا	بلدیه رئیسی
حسنی	محمد صالح	محمد عزتی	احمد	حسین
		اعضا	اعضا	اعضا
		مفتیزاده	محمد	نجل »

:
:

§ كاظم قره بكر پاشادن ١٧ ايلول ٣٣٥ تاريخنده‌ده، ذاته مخصوص بر شيفره آلدم. بك صميمى واخوتكارانه بر لسانله يازلمش اولان بوشيفره برايكى اخطارى احتوا ايديوردى. كاظم قره بكر پاشا: « پاشام؛ ديور، سيواسدن كلن تبليغات وتعميملر ، كاه هيئت تمثيليه نامنه وكاه رأساً در. ١٠ ايلول ٣٣٥ تاريخنده ، درسعادتده‌كى حكومته خطاباً ، رأساً تبليغات و اخطاراتكز واقع اولمقده‌در . بوكا اعتماد وأمنيت بيوريكزكه بوطرزده امضا كزله واقع اولان تبليغات ، سزى الك زياده حرمتله سونلر نزدنده بيله ، بويوك بر صميميتله وسلامت فكرله تنقيد اولونيور . . . . . بونك نه‌قدر مؤثر وعكس‌العمله سائق اولهجغنى تقدير بيورورسكز . » . . « بناءً عليه هيئت تمثيليه وقونغره مقرراتى دائما امضاسز ساده‌جه هيئت تمثيليه ديه نشرينى رجا ايدرم . » تلغرافنامه شو جمله‌لرله ختام بوليوردى. « ذات سامياريكز هرحالده اورته‌ده منفرد بر شكلده كورولمه‌مسى مقتضاى نفع مملكتدر . اتفاق آرا ايله (بو نقطه‌ده رأيلرى طوپلانان ذوات ويا هيأتك كيملر اولديغنى هنوز بوكونه قدر اوكرهنمك ميسر اولهمشدر .) معروض اولان اشبو رجالرمك حسن تلقى بيوريلهجغندن أمينم ، ألمركزدن أوپرم . » .. [وثيقه : ٩٦]

كاظم قره‌بكر پاشايى صميمى اولهرق تردد وتنقيده دوشورديكنى كورديكمكز نقطه‌لرى ممكن اولديغى قدر بارز اولهرق محاكمه وايضاحه احتياج‌درکاردر. اوتاريخده‌كى حسيات وافكارمك محصول الهامى اولان مطالعه‌مى ، بوكونك يكى تأثيراتنه قاپدبرمقدن احترازاً ، اوتاريخده ويرديكم جوابى عيناً عرض ايتمكى ترجيح ايدرم :

١٩ ايلول ٣٣٥

اون بشنجى قول اردو قوماندانى كاظم پاشا حضرتلرينه

ج : محترم قارداشم ، درين بر صميميته مستند اولديغنه اصلا شبهه ايتمديكم قناعتكزى آچيق برلسان اخوتله بيلديرمش اولمكز روابط اخوتمزك ترصينه وقلبى ممنونيتمك تجليسنه‌بادى اولمشدر . تصور بيوريلان محاذيرى تماماً تقدير ايدييورم . ١٠ ايلول تاريخنده رأساً حكومته وقوعبولمش برتبليغم يوقدر . يالكز تلغرافخانه‌ده بولنديغم بر صره‌ده بالتصادف داخليه ناظرى عادل بك ايله‌ما كنه باشنده قارشى قارشيه كليوردك . اونك سيواس واليسى رشيد پاشايه ويرديكى معناسز جوابلره‌قارشى بنده‌كز صرف شخصى اولمق‌اوزره مومى‌اليهك شخصنه خطاباً معلومكز اولان برآز سرتجه اخطاراتده بولندم . بوعادتا برمحاوره شكلنده جارى اولمشدر . بوندن بشقه كرك حكومته وكرك ذات شاهانه‌يه وكرك اجانبه وقوعبولان مراجعتلرده على‌الاطلاق (قونغره هيئتى) ويا (هيئت تمثيليه) افاده‌سى امضا مقامنه قائم اولمشدر . يالكز آمريقا سيناتوسنه يازيلان ومعلومكز اولان بر مكتوبه قونغره قراريله بش كشى وضع امضا ايتمشدركه بوميانده بنده‌كزك‌ده امضام واردر. داخلى اولان علنى‌مخابراته كلنجه ؛ بونده‌ده هيئت تمثيليه عباره‌سنى امضا مقامنده قوللانمقده ايدك . آنجق بونك بعض طرفلرجه سوءتأثير وعدم أمنيتى موجب اولديغى كورولدى . فى‌الحقيقه بويله عمومى برتعبيرك دلالت ايلديكى شخصيتلر وقوت كيزلى قاليور . اورته‌ده مسئول كيمدر ؟ بعض طرفلردن ، بالخاصه قسطمونى، آنقره ،ملاطيه ، نيكده ، جانيك كى يرلردن دوغريدن دوغرىيه شخصاً ماكنه باشنه چاغيرلمغه باشلاندم . عادتا هيئت تمثيليه عنوانى آلتنده كيزله‌نن شخصلرله ، مشاركت شخصيه‌م اولوب اولمديغنه دائر بر تردد أماره‌سى حس‌اولندى . حتى طربزوندن ثروت بك‌ده هيئت تمثيليه امضالى تبليغاتى سوء تلقى وهيئت مذكوره‌نك

کیفیت وکمیتی حقنده برچوق یاکلش مطالعه‌لردن صوکره شخصاً بنده‌کزی ماکنه باشنه چاغیردی . کوروشولدکدن صوکره بوتون بومناقشه‌لرك سببنك امضانك هیئت تمثیلیه اولهرق ، موهوم برشخصیت افاده ایدر طرزده وضع ایدلمش اولدیغنی سویلدی . ایشته بو اسبابدن ناشی بو امضا مسئله‌سی اشعار برادریلرندن اول هیئت تمثیلیه‌جه موضوع مذاکره اولمشدی . هیئت تمثیلیه‌نك خفی بر قومیته هیئت اجرائیه‌سی اولمیوب حکومتك مساعدهٔ رسمیه‌سنی آلمش قانونی ، مشروع برجمعیتك ممثللرندن مرکب بولنمسی جهتیله قانون مخصوصنه توفیقاً ، مقررات و تبلیغاتك برشخص مسئول طرفندن امضالانمسی اصولی ضروری کورولمشدی و هیئت تمثیلیه‌نك تبلیغات ونشریاتنه عمومی وموهوم بر نام اضافه‌سی صورتیله دوشه‌جکی غیر قانونی شکلندن دولایی حاصل اولهجق محذورلر جریان ملی علیهدارلرینك اساساً باعقده اولدقلری مضر پروپاغانداره امضا بولنمق یوزندن علاوه ایده‌بیله‌جکلری ضرردن باك فضله کورولدی وبالنتیجه متفقاً ، وضع امضا اصولی تحت قراره آلندی . بو قراه رغماً ، بو دفعه وقوعبولان اخطار برادریلری اوزرینه مسئله‌نك برکره دها موقع تذکره وضعنی هیئت تمثیلیه تکلیف ایتدم . اولجه درمیان ایدلمش اولان اسباب ومطالعاته بناءً عینی صورتله یازیلان شیلرك هیئت تمثیلیه قراریله اولدیغی تصریح ایدلك اوزره یازلمسنه متفقاً قرار ویردیلر . شخصم موضوع بحث اولمق اعتباریله بو مذاکره‌ده بیطرف قالمغی مناسب کوردم . پرنسیب اولهرق بر ذاتك امضا ایتمسی قبول ایدلدکدن صوکره بنم یرینه دیکر برذاتك امضا ایتمسی موضوع بحث اولدی . بو نقطه‌ده هیئتك درمیان ایلدیکی محاذیر شونلردر : بوتون جهان بنم بو ایشك ایچنده بولندیغمی بیلیر . بوکون دیکر برذاتك امضاسیله تبلیغاته باشلانجه وبنم اسمك اورته‌دن قالقمسیله یا آره‌مزده بر نفاق وافتراق اولدیغنه حکم اولنه‌جق ویاخود هر هانکی بر ذات امضا ایلدیکی حالده بنم اورته‌یه چیقمقدن مجانب، غیر مشروع بر وضعیتده اولدیغمه وبناءً علیه حرکاتك غیرمشروع بولندیغی ذهابنه دوشوله‌جکدر . بوندن صرفنظرله ، هیئت عمومیه‌یه اعتماد وأمنیت بخش اولهجق دیکر برآقداشمز، امضاسیله اورته‌یه چیقنجه بوکون بم حقمده وارد اولان محاذیر عیناً او آرقداشمزکده حقنده وارد اولهجقدر . اوحالده اونکده چکیلوب دیکر برینك وضع امضایه باشلامسی کی بالنتیجه بزم ایچون اثر ضعف تشکیل ایده‌جك اولان برسلسله تعقیب ایتمك لازمدر . بیلمم بو جهتی نه‌درجه‌یه قدر تصویب بیورورسکز ؟ فی‌الحقیقه بنده‌کزك شخصم ، بالخاصه ایشك مبدأنده هدف تعرض کبی تصور ایدلمشدی . فقط کرك داخلاً وکرك خارجاً محتمل اولان تعرضلر واقع اولمش، الحمدلله کاملاً مقصدمز لهنه نتیجه‌لنمشدر . حکومت مرکزیه وبدخواهان هر تشبثنده مقهور اولمشدر . اجانبه کلنجه ، آمریقالیلر ، فرانسزلر وانکلیزلرله یك جدی تماس حاصل اولمش وبونلرك سیواسه قدر کلن صاحب صلاحیت مأمورینی لهمزده زمله حسن مناسباته کیریشمشلردر . بزمده داخل اولدیغمز قوای ملیه‌نك ، بر ایکی کشینك اثر تحریکاتی اولمیوب تماماً ملی وعمومی برشکل وماهیتده اولدیغنی اطلاعمز داخلنده باراپور مرجعلرینه بیلدیرمشلردر . برده، بوکبی حرکاتده آز ، چوق اوك آیاق اولانلر حقنده مملکتمزده معلوم اولان اخلاقسزلق ایجابی بعض کیرلی وجدانلی انسانلرك قیل وقالنك اوکنه کچمك ممکن دکلدر. بوحالت حسیه هرملتده‌ده عینی‌در. بوکبی محذورلره قارشی بوراجه دوشونولن یکانه چاره ، بزم صارصیلماز بر تساند صمیمیتله مقصد مبجلمزه یورومکده بر آن تردد کوسترمه‌مکلکمزدر . بنده‌کز منافع عمومیه‌یه عائد وشامل اولان افعال وحرکاتمزده ، ذاتی اجتهادمله دکل ، عموم رفقای کرامك وجدانی وصمیمی برلکیله حرکتی ترجیح

ایتدیکم ذات برادرلرنجه مسلمدر. مع هذا بوخصوصده بشقه‌جه وارد اولهجق مطالعهٔ برادرلرینك اشعارینه انتظار ایدر ، کمال حرمت وصمیمیتله کورلرکزدن اوپرم قردشم .

مصطفی کمال

***

افندیلر ؛ استانبول حکومتیله قطع مخابرات ایدیکمز ۱۲ ایلول ۳۳۵ تاریخندن صوکره فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی تاریخنه قدر مختلف تاریخلرده تکرار پادشاهه ، اجنبی ممثللره ، استانبول شهرأمانتنه وعموم مطبوعاته مختلف مخطره وبیاننامه‌لر یازلدی . [وثیقه‌لر : ۹۷]

۲۰ ایلول ۳۳۵ تاریخلی ، صدراعظم‌داماد فرید امضالی برتبلیغ عمومی ایله پادشاهك‌ده بربیاننامه‌سنك انتشار ایتدیکنی خاطرلایه‌حقسکز . [وثیقه : ۹۸] بو بیاننامه‌نك شایان دقت نقطه‌لرینی تکرار خاطرلاتمق ایسترم . بونقطه‌لری صره ایله اشارت ایده‌جکم :

۱ — حکومتك تعقیب ایتدیکی سیاست نتیجه‌سنده ازمیر فجایعی آوروپا دول ومائل متمدنه‌سنك نظر دقت ومودتی جلب ایتدی .

۲ — بر هیئت مخصوصه محلنده بیطرفانه تحقیقاته ابتدار ایتدی . حقمز انظار مدنیتده تظاهر ایتمکده‌در .

۳ — وحدت ملیه‌مزی اخلال ایده‌جك هیچ بر قرار وتکلیف اولمدی .

٤ — بعض کیمسه‌لر طرفندن کویا اهالی ایله حکومت آره‌سنده مخالفت اولدیغی اعلان ایدیلیور.

٥ — بوحال ، شرائط قانونیه دائره‌سنده بر آن‌اول اجراسنی آرزو ایلدیکمز انتخاباتی‌ده دوچار تأخیر ایدیبور وسلحك تقرب ایلکده بولندیغی برصره‌ده وجودی لابد اولان هیئت‌مبعوثانك اجتماعنی تعویق ایلیه‌جکدر .

٦ — بوکون عموم افراد ملتمدن انتظارم أوامر حکومته تمامیٔ اتباعدر .

۷ — دول معظمه‌نك حسیات صمیمکارانه‌لری ، آوروپا و آمریقا افکار عمومیه‌سنك اعتدالپرورلکی موقع و حیثیتمزی تأمین ایده‌جك برصلحه قریباً ناثلیت أمیدیمی توثیق ایلکده‌در.

معلوم عالیلریدرکه بو بیاننامه‌نك نشر وتعمیمی بزم ، مملکتله استانبول حکومتی آره‌سنده مخابرات ومناسباتی قطع ایتدیکمز وبونقطه‌ده اصرارایلکده بولندیغمز کونلرده وقوعبولیور. هرحالده ویردیکمز تعلیمات وأوامر عمومیه‌یه رعایت ایدلدیکی تقدیرده ، هیچ بر طرفدن آلتماسی و ملته اوقوتدیرلماسی لازمه‌دن ایدی . حالبوکه شیمدی عرض ایده‌جکم برتلغرافنامه‌دن ، مقررات و تبلیغاتمزه مغایر ونقطهٔ نظرمزه کلیاً مخالف اولهرق بوبیاننامه‌نك بعض طرفلرمدن آلندیغی آکلاشیلدی .

طرابزون موقع قوماندانته

ذات شوکتسمات حضرت تاجدار اکرمینك ملتنه فارشی لطفاً وقوعبولان بیاننامهٔ همایونلرینك درحال مأمورین و اهالیٔ بلده‌یه تودیعی لازمدر . تاکه ، حکومت خائنهٔ حاضره‌نك ، ملکسمات پادشاهمز افندمزی نه قدر کستاخانه بر جرأتله حالا اخفال ایتمکده اولدقلرینی آکلامیانلر قالدیسه ، تماماً مطلع اولسونلر . ملت ومملکتی ایچون قلب همایونلرینك نه قدر بویوك بر شفقت و عنایه مالی

اولدیغنی کوسترن اشبو بیانناممده ، الك آشکار برصورتده کوزه چارپان خصوصی ؛ قابینه‌نك حرکات خائنانه‌سی حضرت خلیفتناهی‌یه ملت طرفندن عرض اولنان شکایتنامه‌نك حالا واصل اطلاع شاهانه‌لری اولمدیغی لیمیتسز . چونکه ملت ووطنه قارشی بالذات قابینه ارکانینك توجیه ایتدیکی جنایر اهانته مساوی اولسه‌سی ایدی ، بو خائنلری بردقیقه بیله موقعلرنده طوتمیه‌جقلرینه بیانناممهٔ همایوندمکی صمیمیت افاده ایدن بیوك بر شاهددر . بو خائنلر ، بو حقیقتی بیلدکلری ایچون ، خلافتپناه افندمزی دوغریدن دوغری یه ملته تماسه کتیرمیورلر . بناءً علیه ملته دوشن وظیفه ، پادشاه ذیشانه محبت و صداقت مؤیدهسی تکرار علی‌التکرار عرض واظهار ایتمکله برابر عموم ملت و اردوینك برکتلهٔ متحده حالنده حقوق مؤیدهٔ شاهانه‌لرینی وحیات ملت وملکتی قورتارمغه چالیشدقلری وفقط بو خائن قابینه‌نك ، بو حرکت مشروعهٔ صادقانه‌یی ، پادشاهمز افندمزدن کیزله‌دکلری ، بوسبوتون معکوس برشکلده کوسترمکلری حقیقتی دون قرار ویرلدیکی وجهله عتبهٔ خلافتپناهی‌یه بلا واسطه عرض و ابلاغ ایتمکدر . ارضروم اهالیسنك بو بابده یازمحقلری تلغراف صورتی اورایه بیلدیریلمکدر .

۲۱ ایلول ۳۳۵ ق ۱۵ قوماندانی

ظاظم قره بکر

§ کاظم قره بکر پاشا ، بوتلغرافنی شویله برحاشیه ایله یازمده بیلدیریبوردی :

« بوبابده مطالعات عالیلری وارمی ؟ بویانناممهٔ همایون ملتك پادشاهه قارشی عرض حقیقت المسنه تکرار برفرصت وبرمشدرکه ارضروم اهالیسی قابینه‌نك مالجمله جنایتلرینی تکرار ایتمك صورتیله یکیدن عتبه‌یه معروضانده بولنه‌جقلردر . بونك صورتی یا برای کشیده ویا برای معلومات هیئت محترمه‌لریه تقدیم ایده‌جکم .

ظاظم قره بکر »

§ ماکنه باشنده جواباً بیلدیردیکمز مطالعه شو ایدی :

« فرید پاشا قابینه‌سنك افعال و حرکات جنایتکارانه‌سنه عائد اولان وثائق ، ملته لزومی درجده ، قرا وتواحی‌یه قدر تبلیغ وتعمیم ایدیلمه‌مش اولدیغی معلوم عالیلریدر . بویله اولسه بیله بو تبلیغات بله بیانناممهٔ همایون محتویاتی قارشیلاشدیرمق مقایسه و محاکمه ایتمك وحقیقت حالی استخراج ایتمك قصدی دکلدر . بوجهتله بز اساساً بویله بربیانناممنك باب عالیده تصدیع ابدلمکده اولدیغنی دها اول خبر آلمش وبونك ، اذهان ملتی تشویشدن ، صیانت ایچون استانبولدن آلنمسنی تنسیب ایتمشدك. ذاتاً استانبولله مخابرات رسمیه‌نك منقطع بولنمسی حسبیله دوغریدن دوغریه سرایدن دکل ، بنه فرید پاشانك حاشیه‌سیله باب عالیدن وبریلن اشبو بیانناممنك سیواس ، آنقره ، قسطمونی وسائر مرا کزده‌اولدیغی کبی هیچ برطرفدن آلنمامش اولدیغنی ظن ایدیوردق . بویانناممی آلمق ایچون دها اول ملتك ذات شاهانه‌یه عرض حال و حقیقت ایتمسنه مساعده اولونمسی لازم کلیردی . بناءً علیه بویانناممنك نشر وتعمیمنه وساطتی فائده‌لی بولمیورز . فقط ، بویانناممه طرابزون ، ارضروم و سیواس کبی مرا کزده ایجاب ایدنلر طرفندن اوقونمش بولندیغنه نظراً تصور بیوردیغکز کبی مرکزدن استانبوله برتلغراف کشیدمسی موافق اولور .

مصطفی کمال »

پادشاهك بو بيانامه‌سنك ، افكار ملتده حاصل ايده‌جكنه شبهه اولميان منفى تأثيراتك بر درجه‌يه قدر اوكنه كچه‌بيلمك ايچون مذكور بيانامه محتوياتى تكذيب وابطاله مدار اولهجق طرزده پادشاهه برجواب يازمنى وبونى مملكتده نشر وتعميم ايده‌رك اوقوتديرمنى يكانه چاره دوشوندك واويله ياپدق . [وثيقه : ٩٩]

§ افنديلر ؛ طربزونده برايكى ذاتك ، يك حيتلى ومحترم اولان طربزون خلقنك هيچ‌ده‌معلومانى تعلق ايتمديكى حالده ، اونلر نامنه ، اوراده‌كى موجوديت مليه‌يى شخصلرنده تمثيله قالقيشدقلرينه وبو يوزدن تشبثات ومقررات مليه‌نك لزومى كبى تطبيق واجرا ايديله‌مه‌مكده اولديغنه‌قانع اولدم.طربزونده والى بولنان غالب بك نامنده برذاتك‌ده منفى جريانى توليدده عامل اولديغنى آكلادم . بوكا بناءً طربزون جوارنده طورولده بولنان وهنوز فعلاً فرقه‌سنه قوماندايه باشلامامش‌بولنان‌خالد بكك‌طربزون حواليسنده تشكيلات مليه‌يه مأمور ايدلمسى موافق مطالعه ايدلدى وقول اردو قوماندانه بو مطالعه بيلديرلدى . ٢٠ ايلول ٣٥ ده آلنان جوابده : « انكليزلره قارشى اخفا ايديلن ، خالد بكك ، مزاجى اقتضاسى ، احداث اتمسى محتمل وضعيتلرك بونازك زمانده‌بلكه اصلاحى‌ممكن اولهماز .» زمينى اوزرنده بعض مطالعاتدن صوكره ، « خالد بك خبرم اولمه‌دن معروضاتده بولنسه‌بيله ترويج ايدلمه‌مسى » بيلديريلميوردى . [وثيقه : ١٠٠]

كاظم قره بكر پاشانك بوتلغرافنه ويرديكمز جوابده ، انكليز محذورينك بزلرجه متصور اولمديغنى وشديد وقطعى حركتك محذورلى كورولديكنه كوره طربزونك اصلاحى نه‌يه ونه كبى واسطه‌يه متوقف ايسه آنك دوغريدن دوغرىيه كنديلرى طرفندن اتخاذينى ، ٢٢ ايلول ٣٣٥ تاريخلى بر شيفره تلغرافله ، رجا ايتدك . [وثيقه : ١٠١]

بزم ، اون بشنجى قول اردو قوماندانيله بو مخابره‌لرمز تاريخنده ، طورولدن قائممقام خالد بك‌ده دوغرودن دوغرويه بزمله مخابره‌يه باشلادى . كنديسنى جوابسز براقامق ووضعيت حقنده‌تنويرايتمك مقصديله مقابله‌ده بولندق .

اون بشنجى قول اردو قوماندانلك ، نوعما بزم ٢٢ ايلول ٣٣٥ تاريخلى تلغرافنه جواب تشكيل ايدن ، ٢٧ ايلول ٣٣٥ تاريخلى برشيفره تلغرافنى آلدق . بونده ؛ خاتى ، اولا تنوير وارشاد ايتمك وظيفه‌سنى ياپدقدن ؛ تمرد ايدنلر كورولورسه ، اونلرى‌ده لايق اولدقلرى معامله‌يه معروض براقمقدن عبارت اولان ويك بويوك تجربه‌لرله تحصل ايدن پرنسيبنى عيناً طربزون ميعنده تطبيق ايتديكى بيانلدن وطقوزنجى فرقه قوماندانى رشدى بكى ، اركان حربيه‌سيله برلكده ، اوچنجى فرقه‌قوماندانلغى وكالتيله طربزونه كوندرديكنى ، خالد بكى طربزون ايچون مناسب بولمديغى بيلديرمكدن صوكره « انكليز تلقيسنه كلنجه ؛ عاجزلرنجه ممكن اولديغى مدتجه آشكار ومادى بر خصومتدن اجتنابى ترجيح ايدرم . » قناعتى افاده اولونيوردى . [وثيقه : ١٠٢] بوكا ويرديكم ٢٩ ايلول ٣٣٥ تاريخلى خصوصى وشخصى جوابمده شونلرى يازدم: « طربزون ولايتى افكار عموميه‌سى حقنده تماماً بوراجه‌ده تنوير ايدلمشدر . طربزون مركزى مستثنا اولمق اوزره بوتون قضا ولوالريله مخابره ايدلمكده‌در . مركزده‌كى حال دخى واليتك توقيف وتبعيدندن صوكره زائل اولمشدر . (والىيى توقيف ومحفوظاً ارضروم‌ه كوندرن ، اشارتم اوزرينه ، خالد بكدر .) رشدى بكك اوچنجى فرقه قوماندانلغى وكالتيله طربزونه كوندرلمسنده وارد خاطرم اولان نقاطى عرض‌ايده‌جكم .

اولاً ، والی‌یی توقیف ایدن خالد بکدر. بر فاچ کون صوکره رشدی بکك بوصورتله کوندرلمسی خالد بکك حرکتنی اوراده‌کی بدخواهانه فارشی تنفید کبی اوله‌بیلیر .

ثانیاً ، خالد بك ، مهم وضعیلرده ، فرقه‌سنك باشنه کچمکه مترقب ایکن ، بوکون ، کچیرمکده اولدیغمز مهم وتاریخی آوانده دیکر بر ذاتك یرینه کلدیکنی کورمکدن متأثر اوله‌بیلیر . بو ترتیبدن صرفنظر. بیورولمسنی رجا ایدرم . مع هذا قول اردوکزك خصوصات عسکریه‌سنه مداخله ایتمك ایسته‌مم . » [وثیقه : ١٠٣]

کاظم قره بکر پاشانك ویردیکی ٢ تشرین‌اول ٣٣٥ تاریخلی اوزون جوابده ، بو معامله‌نك خالد بکك مراجعتی اوزرینه اولدیغنی وکندیسنه وضعیتی لابقیله آ کلاتمق ایچون ارضروم‌ه دعوت ایدلدیکنی بیلدیردی . [وثیقه : ١٠٤] حالبوکه ١ تشرین‌اول ٣٣٥ تاریخنده اوچنجی فرقه أمر ضابطی ملازم‌اول طارق امضاسیله ، سریاورم جواد عباس بکه کلن خصوصی بر شیفره‌نك نهایت جمله‌لری شویله ایدی : « أخیراً قوماندان بك، اوچنجی فرقه قوماندا وضعیت حاضره‌سنك تبدیلنی قول اردودن طلب ایتدی. شاید قول اردو بو تکلیفی قبول واجرا ایتمزسه بلاأمر فعلاً قوماندایه ابتدار ایلیه‌جکنی وقرار سابق وجهله قول اردودن آیریله‌رق قونغره‌یی رأساً آمر طانیه‌جغنی عرض ایلرم. پاشا حضرتلرینی لزومی وجهله تنویر بیوریکنز أفندم . » [وثیقه : ١٠٥]

بو تاریخدن اون‌بش کون صوکره ایدی ، کاظم قره بکر پاشادن ١٧ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی شو تلغرافی آلدم :

« منطقهٔ عاجزیده آرزوی ملینك تأمین وتطبیقی ایچون صوك نقطه‌یه قدر عسکرلکدن وسلسلهٔ مراتبدن آیرلمامق جهتنی ، آتینك ضبط وربطی ایچون دخی الزم کوریبورم . جرأتله بصیرتك مزج ایدلدیکی برلرده وایشلرده ، نتیجه بك پارلاقده اولسه ، تیز ألدن معکوس ومحکوم اولدیغی امثالیله ثابتدر . بالخاصه ، انکلیز ، فرانسز ممثللرینك بولندیغی طرزون محیطنده سلسلهٔ مراتبك رعنا کورولمسنه وبك بصیرتکار حرکته احتیاج ، فوق‌العاده‌در.

مع‌التأسف ویردیکم صریح تعلیماته رغماً خالد بکك، بالذات وقیافت عسکریه‌سیله ، والی‌یی توقیف استدیکی غرابتی، دیله دستان اولمشدر . (خالد بکی بوحرکته‌سوق ایدن‌نك کیم اولدیغنی عرض‌ایتمشدم) انتخابات مسئله‌سنده‌ده بوصورتله ابراز فعالیت ایدرسه ، کندی حقلرنده انکلیزلرجه واقع اولان ده‌مارشك تکرری ومشکل وضعیتك تحصلی ، غیرقابل اجتناب اولور . (انتخابات مسئله‌سنك تسریع وآرزوی ملی‌یه مطابق تأمینی ایچون خالد بکه وسائر ایجاب ایدن برچوق ذواته، صرف همت وغیرت ایتلری بالخاصه رجا ایدلمشدی . برده ، انکلیز ده‌مارشنك غیر قابل اجتناب نه کبی بروضعیت وجوده کتیره‌بیله‌جکنی ، کندی وضعیتمی کوز اوکنه کتیره‌رك بر درلو آ کلایه‌مامش اولدیغمی اعتراف ایده‌یم.) بونك ایچون میرمومی‌الیه ایله مخابره ایدلیه‌رك آرزوی عالیلرینك تطبیقنده دلالت عاجزانه‌می استرحام ایلرم . مومی‌الیهك وضعیت ذاتیه‌سی هر درلو دعوادن بری ایسه هر هانکی بر منطقه‌دن مبعوث انتخابی حقنده‌کی فکر سامیلرینك اشعاری معروضدر . »

بو تلغرافه ١٩ تشرین‌اول ٣٣٥ تاریخنده ساده‌جه شو جوابی ویردم :

« خالد بکك مبعوث اولمق ویا اولمامق خصوصنده‌کی تمایلاتی بیله‌مدیکمدن بو بابده بیان مطالعه ایده‌میه‌جکم أفندم . »

§ افندیلر ؛ فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطنه قدر کچن کونلر ظرفنده قارشیلاشدیغمز مسائل متنوعه‌در . موانع ومشکلات، آز دکلدی . بونلرك کافه‌سنی تعداد واقصاء ایله بابعالیکزی چوق یورمك ایستمیورم . بو سببله ، بو صفحه‌یی اکمال ایده‌جکمی تصور ایتدیکم بعض دقیقه یالکز تماس ایتمکله اکتفا ایده‌جکم .

علی غالبك توصیه‌سی اوزرینه، حکومت مرکزیه‌جه درسعم متصرفلغنه تعیین ایدلدیکی آکلاشیلان وسیواسه مواصلت ایدن عثمان بوری بك ، ۸ ایلوله سیواسده آلیقونولدی .

جریان ملی علیهنده ، حرکات خائنانه‌ده بولندیغی تحقق ایدن آنقره والیسی محی‌الدین پاشا ، مشار الیه مخصوصله دوره چیقمش ایدی . ۱۳ ایلوله چورومده بولونیوردی . محی‌الدین پاشانك درحال سیواسه محفوظاً سوق آنقره‌ده قول اردو قوماندانلغنه و صامسونده بشنجی فرقه‌سی قوماندانلغنه أمر ویرلدی . محی‌الدین پاشا موقوفاً سیواسه کتیرلمشدر . کندیسیله بالذات کورشدم . تصریح واخطارات لازمه‌ده بولندقدن صوکره سلنه حرمة صامسون اوزرندن استانبوله کچدردم . چوروم متصرفی سامح فتحی بك‌ده اوچ، درت کون صوکره خصوصی طرزده سیواسه دعوت اولندی .

حرکات ملیه‌یه مخالفتلری آکلاشیلان نیکده متصرفی ، محاسبه‌جیسی و قومیسرینك تحت الحفظ سیواسه سوقلری ۱۶ ایلوله نیکده‌ده فرقه قوماندانلغنه أمر اولندی .

§ افندیلر: قسطمونیده والی بولنان ابراهیم بك، بن، اردوملتشی ایکن ارکان‌حربیه رئیسم بولنان میرآلای کاظم بکك شخصاً طانیدیغی برذات ایدی. بوسببله کندیسنه هردرلو اسرار تودیع اولنمشدی. آره‌مزده شیفره مخابرات جاری ایدی. کندیسی حکومت مرکزیه طرفندن استانبوله دعوت اولندی. بودعوته اصلا اجابت ایتمه‌مسی لازم کلیرکن ، آکلاشیلماز اسباب وملاحظات الله ـ استانبوله توقیف اولنمق ایچون ـ قسطمونی‌یی ترك ایتمشدی . استانبول ، ابراهیم بکك یرینه دیکرینی قسطمونی‌یه والی تعیین ایتمشدی . بو ذات ، ۱۶ ایلوله اینه‌بولی‌یه مواصلت ایتمش بولونیوردی . مومی‌الیهك توقیفی محلنده ایجاب ایدنلره امر ایتدك . بومسئله‌ده انتره‌سان (intéressant) کوچوك بر صفحه اولدی . مساعده کزله برآز تفصیل ایده‌یم ؛ قسطمونیده وقسطمونی ولایتی داخلنده ضعف وتردد آثاری مشهود اولمغه باشلادیغنجه ، قسطمونی‌یه شایان امنیت ومقتدر بر ضابطك کوندرلمسنی آنقره‌ده بولنان علی فؤاد پاشادن رجا ایتمشدم. فؤاد پاشا، قسطمونی موقع قوماندانی صفتیله اورایه میرآلای عثمان بکی کوندرمشدی . عثمان بك ، تام ۱۶ ایلول کونی قسطمونی‌یه مواصلت ایتمشدی ویکی کان والی حفنده ویردیکمز امرك تطبیقنی میرمومالیه‌دن انتظار ایدیوردق . عرض ایتدیکم أمری وردکدن صوکره، تطبیقات و اجراآت حقنده تلغراف باشنده معلوماته انتظار ایدیوردم . کیجه اولمشدی . ایستدیکم معلوماتی ویره‌جك ، قسطمونیده بر مخاطب بولامیوردم . نهایت ، ۱۷ ایلول کیجه‌سی ، قسطمونی وحوالیسی قوماندانی میرآلای عثمان بك ، قسطمونی تلغرافخانه‌سنه کلدی وعیناً شو تلغرافی ویردی : « بوکون قسطمونی‌یه کلدم. حکومت مرکزیه‌نك آدملری ووالی وکیلی وژاندارمه قوماندانلك دسایسلی الله خانه‌مده توقیف ایدلدم . تمثال حمیت ضابطانمزك همتلریله شمدی قورتولدم . بن‌ده ، والی وکیلنی وژاندارمه آلای قوماندانی برابر توقیف ایتدیردم . تلغرافخانه‌یی اشغال ایتدم . بورادهکی وضعیت مهمدر. قونغره‌یه استرحام ایدرم، بوتون مقرراتدن بورایی خبردار ایدرك قسطمونی اهالی‌محترمه‌سنی تنویر بیورسون . یکی والینك اینه‌بولی‌یه ایندیکی مستخبردر ، حقنده نه معامله یاپیله‌جغدر ؟ بوراده

والی وکیلی و سائره تعیین حقنده ملی قوانغرەنك بکا صلاحیت ویرمسنه و اشبو استرحامك جوابنه ما کنه حقنده شمدی انظار اعلیکم معروضدر . »

عثمان کتخدا باشندەکی شرەسی شوصورتله دوام ایتدی . کندیسندن صوردم :

« الیوم اوراده وضعیه حاکمیکز ؟ نەدر قوتکز وار ؟ اوراده ارکان ولایتدن شایان اعتماد کیم و ردر ؟ یکی تعیین اولنوب اینەبولی یه کلدیکی خبر آلنان والینك اسمی نەدر ؟ »

عثمان بکك جوابی شو ایدی : « حالاً ولایه حاکم ، هرحالده، قوانغرەنك مظاهراولدرق بنی تنویر اسمی لازمدر . تعیین اولنان والی ، قونیه والیلکندن منقاعد ، غایت اسکی بر ذات اولدیغی روایت اولونیور . اسمی علی رصادر . دوتم ، ایکی یوز اللی کشی چیقاریر بر طابور ودرت تفنکی بر میترالیوز بلوکندن عبارتدر . خلق ایله هنوز کوروشیلەمەمشدر . ارکان ولایتدن دفتردار فرید بك واردر . »

عثمان بکه شوأمری ویردم: «شمدی بالذات والی وکالتنی درعهده بیوریکز وبوتون قوای عسکریه ومالکیه‌یی آلکزه آلغه تماماً صلاحیتدار سکز. کلکده اولان والی‌یی ، درحال توقیف ایتدیرەجك تدابیر سریعه اتخاذ بیوریکز ، اجراآتکزه فعلاً ممانعت ایدنلره فارشی بلا تردد سلاح استعمال ایتدیریکز . ولایت دفترداری ، بنم دیاربکردن طانیدیغم فرید بك ایسه سزه معاونت ایتمسی لازمدر. بولی متصرفنه، آلدیغکز وضعیت وصلاحیتی، شمدی، بیلدیرەرك اونکده استانبوله قارشی عینی‌وجهله حرکت ایتمسنی طرفزدن سویلەییکز . سینوب متصرفی مظهر توفیق بکەده ، بنم طرفمدن عینی تعلیماتی ویریکز . یانکزده هانکی شیفره مفتاحی واردر ؟ »

عثمان بکك جوابی : « والی وکالتنی دفتردار فرید بکه ویرەحکم ، کندم درعهده ایدەمیەجکم . بیلدیککز فرید بکدر . سینوب متصرفی بیلدیککزدر ، کندیسی عزل ایدلمشدر . وکالت ، ژاندارمه طابور قوماندانی رمزی بکدەدر . مظهر توفیق بکك سینوبده اولدیغی بیلدیریلیور . شیفره مفتاحی موقوف آلای قوماندانندەدر ، طلب ایدلدی ، آلەجغم جوابه کوره عرض ایدرم افندم . »

« یانکزده بشقه شیفره مفتاحی وارمیدر؟ فرید بك شمدی نرەدەدر، وضعیتدن معلوماتدارمیدر؟» دیه صوردم .

« وضعیتدن معلوماتی یوقدر ، شمدی چاغرلدی ، کلەجکدر . بن هیچ شیفره مفتاحی آلمدم ، چونکه توقیف ایدیلەجکمی بیلمیوردم، مقام شیفرەسیلەیازارم امیدنده ایدم . » جوابنی ویردی .

« اوراده‌کی ژاندارمه طابور قوماندانی کیمدر ، نه قدر ژاندارمه قوتی واردر ، أمریکز آلتنه کیردیمی ؟ » سؤالنی یازدیردم . بوکاده ویردیکی جوابده : « ژاندارمه قوماندانی أمین بك ، یاتمده وبنمله تشریك مساعی ایتمشدر، مرکزده ژاندارمه موجودی اوتوز بش قدردر . پولیس مدیری خلیل بك‌ده یاتمده وبنمله تشریك مساعی ایتمشدر ، موجودی قرق دانەدر . پیاده طابور قوماندانی شریف بك ، کندیسی بر آز بودالا اولدیغندن شمدیلك توقیف ایدلمشدر . ژاندارمه طابور قوماندانی امین بك یوزباشیدر . دفتردار فرید بك کلدی ، یاتمەدر . »

« امین بکی بر آز آکلاتیرمیکز » سوآلنه « ۳۱۸ نشأتلی، اسکوبلی امین، طانیرسکز. مخصوص آللرکزدن أوپیورلر . »

بونك اوزرينه شو سطرلرى يازديردم : « امين افندىيى طانيرم ، تشكرايدرم . فريد بكه وضعيتى آكلاتديكزمى ؟ مهم خصوصات ، مقام شيفره‌سيله بيلديريله‌بيلير . سينوب منصرف وكلى اولان ژاندارمه قوماندانى شابان آمنيت اولديغى تقديرده آنك يرينه سرعجه تنسيب اولنه‌جق مناسب برينك وكالته كچيرلمسى اسباب وتدابيرينك استكمالى دوشونولليدر . معاونته احتياج كورييورميسكز ؟ » عثمان بك: « قوتجه احتياج كوروب كورمديكمى بالآخره عرض‌ايده‌جكم ؛ ژاندارمه طابورقوماندانى، يكى كلديكى ايچون احوالى معلوم اولهمامشدر افندم. » جوابنى ويردى . عثمان بكه بشقه برسويليه‌جكى اولوب اولمديغنى وفريد بكله احواله دائر كوروشوب كوروشمدكلرنى صوروب آكلادقدن صوكره ؛ شو تلغرافى يازديردم :

١٦/١٧ ايلول ٣٣٥

عثمان بك وفريد بك افندىيه

تدابير واجراآتكزده موفقيت تمنى ايدرم . بزى وضعيتكزدن وكلكده اولان والينك توقيف ايدلديكندن خبردار بيورمكزه انتظار ايلرز .

مصطفى كمال

فريد بك ، والى وكيلى ، ميرآلاى عثمان بك ، قسطمونى وحواليسى قوماندانى صفتيله فعاليته باشلادقدن برايكى كون صوكره ، كنديلرينى تكرار تلغراف باشنه دعوت‌ايدرك معلومات طلب‌ايتمشدم.

استانبولده ايجاب ايدن مقاماته مطلوب وجهله عمومك امضاسى تحتنده تلغرافلر يازلديغى وبالعموم ولايات والويه‌يه‌ده بوتلغرافلرك تبليغ قلنديغى بيلديرلمكله برابر برطاقم سوآللرده صورولييوردى. ازجمله « خلق دييورمشكه ١ — ديكر ولايات افكار عموميه‌سى بزمله برابر دكللرميدر ؟ ٢ — بوغيرطبيعى احوال نه زمانه قدر دوام ايده‌جكدر ؟ ٣ — قابينه‌نك تمردينه قارشى نه كبى تدبير بيورولدى؟ لطفاً بزى تنوير بيوريكز پاشام ! »

خلقه عطفاً توجيه اولنان بو سوآللرك والى وكيلى وقوماندان بكلرك‌ده فكرلرينى اشغال ايتمكده اولديغنه حكم‌ايتمك واوكا كوره جواب ويرمك زحمته دكردى . بناءً عليه ساعتلرجه سيواس ـ قسطمونى تلغى اشغال ايدن اوزون معلومات وايضاحات ويرلدى . بوايضاحاتى شو صورتله خلاصه ايده‌بيليرم :

١ — تظاهرات مليه ، وطنك هركوشه‌سنده صلابت وحرارتله موجوددر . بوتون ولايتلرك اك اوفاق كويلرينه قدر خلق و اك اوفاق جزء تامنه قدر بوتون اردولرمز تماماً حساس ووحدت كامله حائزدر ، تبليغ اولنان مقرراتى تطبيق واجرا ايلكده‌درلر وخلقك ايكنجى واوچنجى سوآلنه جواب اولمق اوزره‌ده :

٢ — نه وقتكه قسطمونى خلقى، بوحالى غيرطبيعى بولوب انديشه‌يه دوشمك ضعفندن قورتيله‌رق مقصدمزى استحصال ايدنجيه‌قدر ثبات ايتمكده اثر تردد كوسترميه‌جكدر ، ايشته اوزمان بوغيرطبيعى حال كنديلكندن زائل اوله‌جقدر . قابينه‌نك تمردى طبيعيدر ، بوكا قارشى بشقه تدبيره قالقيشمه‌دن اول ايلك تدبيرمزى حقيله وهرطرفده قطعيتله تطبيق ايتمك چاره‌لرينى دوشونه‌لم . مثلا ، بولى وضعيتى حقنده نه ياپيلمشدر . بولى حذاسنه قدر تكميل مواصلك استانبول ايله مخابرات رسميه‌سنك قطع اولنديغندن أمينمى‌يز ؟ بوكا دائر، منتظر بولنديغمز معلومات هنوز ورود ايتمدى . ايشته ، بو ديديكم

تدبير ، استانبوله قدر تشميل اولندينى تقديرده قابينه‌نك تمرده طاقتى قالميه‌جغنى ظن ايدرم . معهذا بوندن صوكره‌ده برعدد اجهلانه وابلهانه‌يه دوام ايتمك ايستر ايسه ، هرحالده دها مؤثر تدبيرلر تطبيقنه امكان واردر . »

بوندن صوكره والى وقوماندانك ويردكى معلوماتدن شونلر آكلاشيلدى ؛ اينه بولیدن استانبوله اعاده ايديلن يكى والى زونغولداقده ، داخليه ناظرلغندن شويله بر أمر آلمش :

« بولى وحوالیسى سرسلدر ، زونغولداغه جيفيكسز ، ولايتك ايجاب ايدن محللريله مخابره ايديكز وأمر اخيره قدر اوراده بكله‌يكز . » فى الحقيقه يكى والى ، زونغولداقده قالمش وتهديداته باشلامش . فريد وعثمان بكلر ، زونغولداق متصرفنه يكى والى‌يى توقيف ايدوب قره‌دن قسطمونى‌يه كوندرلمسنى أمر ايلمشلر ، متصرف بونى يايمامش . معهذا تشبثدن خبردار اولان يكى والى ، اوراده بارينه‌ميه‌رق ، درسعادته عودت ايلمش . [وثيقه : ١٠٦]

بالمناسبه عرض ايتمشدم ، كه يكرمنجى قول اردو قوماندانى على فوأد پاشا ، قولغره نامنه ، بعض مقررات وترتيبات اتخاذ ايلمشدى . على فوأد پاشايه ، قولغره‌جه (عربى آناطولو قواى ماليه قوماندانى) عنوانى ويرلدى . پاشا ، اسكيشهر وحوالیسنى ملى بر منطقه عد ايدوب قوماندانلغنه سوارى قائمقامى عاطف بكى ، آفيون قره‌حصار حوالیسنى‌ده ملى بر منطقه عد ايدوب قوماندانلغه ٢٣ نجى فرقه قوماندانى عمر لطفى بكى تعيين ايتمشدى . بو فرقه ايله آناطولويه كلدبكمزك دها ايلك كونلرنده تماس واشتغالده بولونيلديغنى اوكونلره عائد بياناتم صره‌سنده ذكر ايتمشم . استانبول حكومتى فوأدپاشانك يرينه حمدى پاشانى تعيين واعزام ايتمشدى . حمدى پاشا ، اسكيشهره قدر كلدى . اوراده ، كنديسنه ١٦ ايلولده استانبوله عودتى لزومى تبليغ اولندى .

انكليزلر ، اسكيشهر منطقه‌سى قواى ماليه قوماندانى اولان عاطف بكى توقيف ايدوب استانبوله كوندردیلر . قواى ماليه قوماندانى اولان بر ذاتك كنديسى سهولتله خصم آلنه دوشورميه‌جك تدابير آلمش اولمسى لازم كليردى . بو خصوصده‌كى غفلت وتدبرسزلك كنديسنى قورتارمق ايچون اوزون زمان متوالى تشبثاته بولنمه‌مزى ايجاب ايتيردى . معلوم عاليكز ، او تاريخده اسكيشهرده انكليز قطعاتى واردى . فوأد پاشا ، طويلايه بيلديكى ملى قوتلرله بالذات اسكيشهره يقين حمشيلمو قعنه كيتمشدى . اسكيشهرى اوزاقدن احاطه ايتدى . اسكيشهرده بولنان مؤتلفين قوتلرى قوماندانى جنرال (سالليقلاد)ك فوأد پاشايه كوندردیكى برمكتوبده قوالانيلان تعبيرات رقواى ماليه‌مزى صورت توصيف ؛ ملى قوماندانلرمزك وقواى ماليه‌مزك يوكسك شرف وحيثيتلرينه قارشى بر تجاوز تلقى ايدلديكندن وموميأليه جنرالك حق وصلاحيتى خارجنده كورلديكندن بوخصوصده استانبولده بولنان دول ائتلافيه ممثل سياسيلرينك بر مخطره ايله نظر دقتلرى جلب اولنمشدى . ٢٥ ايلول ٣٥ تاريخنده جنرال (سالليقلاد)ك فوأدپاشا نزدينه كوندردیكى بر هيئت ـ كه بر اركان حرب بيكباشيسى ايله اسكيشهر انكليز قونطورول ضابطندن مركب ايدى . ـ انكليزلرك احوال داخليه‌مزه وحركات ماليه‌مزه قطعياً مداخله ايلهمه‌حكلرينه دائر سوز ويردیلر . بوصره‌لرده ، انكليزلر ، مرزيفونده بولنان قوتلرينك كرى‌يه آلنماسى حالنده ممنون اولوب اوليه‌جغمزى استمزاج ايلمشلردى . بالطبع بك ممنون اولهجغمزى بيلديرمشدك . فى الحقيقه اوراده‌كى قوتلرينى بوتون آغرلقلريله برابر اولا ، صامسونه چكديلر . بعده اوزادنده استانبوله

نقل ايتديلر . اسكيشهره حاكم اولدقدن صوكره، فوأد پاشايى ، بيلەجك وبروسه حوالیسنه كوندرمكى دوشونيوردق .

§ افنديلر ؛ قونيەده والى بولنان جمال بك ، فريد پاشا قابينەسنك آنەطولوده ميدانه چقمەسى اداى حالنه كلدى . قونيەده اردو منتشى اولان جمال پاشانك استانبوله كيدوب كلەجكى ، اوراده بولنان قول اردوسو قوماندانى صلاح الدين بكك مترددانه طور وحركتى والك نهايت خبرسز استانبوله چكيلوب كيتمسى قونيه وحوالیسنى والى جمال بكك نحت حكمنده براقمشدى . اورايه ، منصدى بقندن آكلامش اولان بر ذاتك كوندرلمسنه احتياج واردى . سيواسده بولنان رأفت بكك كوندرلمسى تنسيب ايدلدى . رأفت بك حركت ايتدى . قونيەده هيئت تمثيليه طرفندن بر قوماندان كلمكده اولديغى خبر آلنمجه ، ارباب حميت حالانمش ، ديكر طرفدندە والى جمال بك حبسخانەده نه قدر قاتلى مأمور ، موقوف وارسه هپسنى چيقاروب تسليح ايتمش وكندیسنه بر قوت يابمق ايستەمشدى . قونيه اهالئ محترمەسى ، بوذليلانه حركته قارشى آيقلانەرق مقتضاى حميتى ايفايه قرار ويرمش و بونك فرقنه والى جمال بك ، ٢٦ ايلولده استانبوله فرار ايتمشدر . [وثينه : ١٠٧] خلق ، بلديه دائرسنده اجتماع ايدەرك خواجه وهبى افندیيى والى وكالتنه تعيين ايتمشدى .

§ افنديلر ، شايان دقت بر نقطەدر ؛ بو آيده خاطرمه كلدى ، هيئت عايەكزه عرض اتمەدن كچەميەجكم ؛ سيواس ـ قونيه يولى اوزرنده بر تلغراف مركزندن ، رأيت بكدن بر سرويس آلدم . رأفت بك ، بونده؛ قونيه وحوالیسنده تأمين موفقيت ايچون كندیسنه ايكنجى اردو منتشلكى عنوان وصلاحيتنك ويرلمسى لزومنى بيلديريیوردى. رأفت بك برچوق زمان صوكره آنلشەده بولنديغم صرەده ، بولى وحوالیسندەكى عصاكك تشكيلنه مأمور ايدلديكى زمان دخى اورادن بر شيفره ايله ، خلق اوزرنده مهم تأثيرى اولەجقندن بحثله كندیسنه پاشا عنوانك توجيهنى بندن طلب ايتمشدى. او زمانلر رأفت بكك كرك برنجى وكرك ايكنجى آرزولرينى تطمين ايدەجك رسمى موقع وصلاحيتده بولنديغمى ايضاحه حاجت بوقدى . بالخاصه بونى رأفت بكك اك ايى بيلمش اولمسنه شبهه ايديلەبيليرمى؟ رأفت بك ، بو آرزولرينى تطمين ايتديرمك ايچون بنم حكومت مركزيه نزدنده دلالتمى ايما ايتمك ايستيوردى‌ده دنيلەمزدى . چونكه ، دنياجه معلوم ايدىكه بن ، اردو مفتشلكندن وعسكرلكدن استعفا ايتمش اولدقدن بشقه پادشاه وحكومت مركزيەطرفندن طرد ايدلمش واعدامه محكوم ولونيوردم. فعاليتم بر قونغرەنك انتخاب ابتدائيكى هيئت ايچنده، هيئت تمثيليه ايچنده اونك نامنه وقوعبوليوردى . ملى مساعيده بولنمق وبالخاصه بوخصوصده موفق اولمق ايچون رسمى عنوان وصلاحيت مشروطاسه، ذاتاً او ، بنم كندمده يوق ايدى . اسباب موفقيت ايچون ، ايچنده بولنديغم اوصاف وشرائطك مجموعى آكلاشيلدقدن صوكره ، بندن رسمى شكللر داخلنده صفت و صلاحيت آرامغه لزوم اولەميەجغى طبيعى ايدى . شبهەسز رأفت بكى قونيەيه مأمور ايدركن بز كندیسنه مقصد داخلنده هر درلو افعال وحركات ايچون صلاحيت كامله و واسعه ويرمشدك. بونك استعمال وتطبيقى اونك كندى لياقت وندرتنه وابسته ايدى .

§ افنديلر ؛ هر طرفى فعاليت وتشكيلات مليه يه سوق واماله يه چاليشركن حكومت مركزيەنك أمانه خادم بعض رؤساى مأمورين ملكيه طرفندن كويا معنوى تهديداتى متضمن تلغرافلرده آليوردق . مثلا؛ اورفەمتصرفى على رضا نامنده بري طرفندن حركاتمزك دول ائتلافيه يه تعرض تلقى اولنديغى

وبو یوزدن عموم عثمانلو قطعه‌سنك دول ائتلافیه‌سه اشغال عسکری آلتنه آلنه‌رق تورك حکومتنه ختام ویریله‌جکی، تمامی تاجسیده آلدیغی معلوماتدن عبارت بیلدیریلیور ودوسیه‌ایله‌ائتلاف تکلیف اولونیوردی. بونلرك اولی مصر ایله اجنبیلر طرفندن دیکته ایتدیرلدیکنه شبهه یوقدی. بوکا، بالطبع ایجابی کبی جواب ویریلدی. [وثیقه : ۱۰۸]

۱۲ افندیلر؛ حاضرلرکدن اولسه کرکدرکه، مملکتمزده وقاقماسیاده ندقیقات یاپمق اوزره آمریقا حکومتی، جنرال (هاربورد) ك تحت ریاسنده بر هیئت کوندرمشدی. بو هیئت سیواسه کلدی. ۲۲ ایلول ۳۳۵ کونی جنرال (هاربورد) ایله اوزون اوزادیه مکالمه‌ده بولندق. جنرالله، حرکات ملیه‌نك مقصد وغایه‌سی وتشکیلات و وحدت ملیه‌نك سبب ظهوری، عناصر غیر مسلمه‌یه قارشی اولان حسیات و اجنبیلرك ملکمزده‌کی منفی پروپاغاندسی و اجراآتی حقنده مفصلاً و مدللاً بیانده بولندم. جنرالك بعض غریب سؤالاریده محاطب ولدم. مثلا : ملت قابل تصور هر درلو تشبثات وفداکارلقده بولندقدن صوکره دخی موفق اولهمازسه نه یاپاجقسك ؟ ویردیکم جوابده ـ خاطرده آلدانیورسهم ـ دیمشدمکه ؛ بر ملت موجودیت و استقلالنی تأمین ایچون قابل تصور اولان تشبثات وفداکارلری یاپدقدن صوکره موفق اولور. یاموفق اولهمزسه دیمك، او ملتك ثولمش اولدیغنه حکم ایتمك دیمکدر. شوحالده ملت، برحات اولدقجه وتشبثات فداکارانه‌سنه دوام ایلدکجه عدم موفقیت موضوع بحث اولهماز.

جنرالك صوردیغی سؤالدن مقصود اصلینك نه اولدیغنی آراشدیرمق ایسته‌مدم. فقط ویردیکم جوابك طرفندن تقدیرله قارشیلاندیغنی بوکون بلوسیله ذکر ایتمك ایسترم.

۱۵ افندیلر، ایلولك ۲۵ نجی کونی آقشامی، آنقره‌ده بولنان ۲۰ نجی قول اردو قوماندانوکیلی محمود بکدن آلدیغم بر شفره تلغراف مفادی شو ایدی : « بو کیجه استانبول تلغرافخانه‌سندن فوأد پاشایی تلغراف باشنه ایسته‌دیلر. داخلیه نظارتنك ولایت شیفره‌سیله بر شفره یازدیردیلر. بونك خلاصه‌سی، پادشاهك بیانناسنده‌کی ارشادات عالیانه‌یه تطبیق حرکت صورتیله خلاص وطن میسر اولهجقدر. حرکت ملیه، عالم مدنیتده منفور غایه‌لر صورتنده تجلی ایتدیرلدی. حکومتله ملتك آرالرنی مداخله اجنبیه‌یی دعوت ایده‌جکدر. قونفرانس حقمزده قرار ویرکن، بو اختلاف اثنانه خیر وسلامت اولیه‌جقدر. نتیجه‌ده ؛ مدیران حرکات ایله کوروشمك اوزره، ذوات عالیه ایله، بیلدیریله‌جك برده، ملاقاتی امر واقع صورتنده عرض و وقتك دارلغندن جواب بکلهنیلمکده‌در. اجتهادات‌فکریه رعایتی، شخصه‌وشرفه‌عائد مصونیتی تمهیدات مسلسله‌ایله‌علاوه‌ایدییور. تلغرافی یازان، بو ذات، ارکان حربیه میرلواریندن عبدالکریم پاشادر. بو تلغرافه تجارت وزراعت ناظری هادی پاشا وساطتیله وعینی شیفره ایله جواب انتظارنده‌در. مومی‌الیه، بو حیله‌ی ایله مراجعتك زدن اولدیغنی اعلان واشاعه ایتمك امللدیی آکلاشیلیور. تلغراف باشنده انتظارده بولندقلرندن بر دقیقه اول قبول ایدیلوب ایدیلمه‌جکی ایله نه جواب ویریله‌جکنك اشعاری مسترحمدر. علی فوأد پاشا حضرتلرینه‌ده یازلمشدر. » [وثیقه : ۱۰۹]

محمود بکه، عینی کونده ساعت ۷ صوکره‌ده ماکنه باشنده ویردیکم تلغرافده شونلری بیلدیردم: « کریم وهادی پاشالره، فوأد پاشانك آنقره‌ده بولنمیوب مشغول اولدیغنی وفقط کوروشمك آرزو

ایلدکاری تقدرده ، سیواسده بولنان ، هیئت تمثیلیه ایله وبو هیئت میانده بولنان مصطفی کمال پاشا ایله ماکنه باشنده آرزو ایلدکاری طرزده کوروشمك ممکن اولدیغنی بیلدیرمسکدر . (اونلرکوره شمك آرزوسنده ایسه‌لر) قیدنده دقتلی بولنمق لازمدر.» [وثیقه : ١١٠]

محمود بك ، کریم پاشانك آنقره‌یه چکدیکی تلغرافی عیناً یازدی . محتویاتی، آشاغی یوقاری محمود بکك خلاصه ایتدیکندن عبارتدی . [وثیقه : ١١١]

§ افندیلر ، حکومت مرکزیه ایله یاپدیغمز (روپتور rupture) ك اون بشنجی کونندهیز . قرار ملیه قارشی وضع مخالفت آلان بعض یرلر، خواه‌ناخواه ، جریان ملیه مطاوعته مجبورایدلدی. حکومت مرکزیه‌یه خادم بعض مأمورلر بافرار ایتدیلر ویا محکوم وضعیته الفا ایدلدیلر . استانبوله ، بوتون مملکتدن ، هرکون حکومت مرکزیه‌نك اسقاطی طلبنه عائد ، بیکلرجه تلغرافلر یاغدیرلمغه باشلاندی . ائتلاف دولتلرینك ، آناطولوده دولاشان ضابط ومأمورلری ، حرکات ملیه‌یه قارشی بیطرف اولدقلرینی ، مملکتك وضعیت داخلیه‌سنه قارشمه‌یز سوزینی ، هر طرفده آچیفدن سویلامکه باشلادیلر . بو وضعیت قارشوسنده نهایت ، پادشاه وفرید پاشا ، حرکات ملیه مدیرلیله ائتلافدن اشفه چاره قالمدیغنه و فقط هر حالده ، محافظهٔ موقع ایلهمك شرطیله ، بو ائتلاف یولنی بوله یله‌جك واسطه‌لر آراشدیرمغه باشلادقلرینه حکم اولمورسه خطا ایتمش اولمز اعتقادنده‌یم.

افندیلر ؛ اسمی کچن عبدالکریم پاشا مرحوم ، بم چوق قدیم آرقداشم ایدی . چوق ناموسلی ، حمیتلی وتمیز قلبلی بر وطنپروردی. سلانیکده بن قول آغاسی ، اوبیکباشی اولهرق بر بوروده چالیشمش، سنه‌لرجه خصوصی آرقداشلق ایتمشلکمز . مرحومك اطوار واقوالندن طریقت منسوبینندن اولدیغی آکلاشیلیوردی . بعض تکمله مداومت ایتدیکی‌ده کورولمشدر. فقط هر هانکی بر شیخه مریداولدیغنی بیلن یوقدر . چونکه ، کندیسنی اعتقادات و وجدانی تاقیاتنده ، درجات معنویه‌ده — حضرت اول ، بویوك حضرت — قبول ایدیوردی و دائرهٔ اخوتنده بولنانلره حضرت ، قطب وسائره کبی — کندیسنجه مخاطبنده کوردیکی استعداده کوره — متاملر توجیه ایدردی . بکاده قطب‌الاقطاب دیردی. شیمدی ایضاح ایده‌جکم محابره‌مزده‌ده بو نقطه‌لره تصادف ایده‌جکمز . کریم پاشانك ، کندینه مخصوص ، بر اصول بیان وطرز تحریری واردی . کریم پاشا ، چوق صمیمی وزمانمنده پك چوق موحب شهرتی اولان بوکسك بر بلاغنله کوروشور و اویله یازاردی. کندیسنده ، اقناع خاصه وقدرتی اولدیغنی‌ده ظن وفرض ایدیلیردی . بزم ، سلانیکده بولندیغمز صه‌لرده، اوراده اردو قوماندانلغی واردو مفتشلکی ایله بولنمش اولان، هادی پاشا، کریم پاشانی ایضاح ایتدیکم اوصافیله بین‌الاخوان محترم ومحبوب اولهرق طانیمشدی.

ایشته ، فرید پاشانك قابینه آرقداشی هادی پاشا ، صیقبشمش اولان پادشاهك و فرید پاشانك ، پك مناسب برواسطه‌ایله امدادینه یتیشمك ایسته‌یوردی. کریم پاشا علی فوآد پاشایی‌ده سلانیکدن طانیوردی.

§ افندیلر ، ٢٣ ایلول ٣٣٥ کیجه‌سی ، کیجه یاریسنه بر ساعت قاله تلغراف باشنده ، کریم پاشا ایله قارشی قارشیه کلدك . طرفین یکدیکرینی شو سوزلرله طانیدی :

سیواس — مصطفی کمال پاشا ، تلغراف باشنده‌در . کریم پاشایه سویله‌یکز ، بیورسونلر ، دییورلر .

استانبول — ذات سامیلری . مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه‌سکز ، روسم .

بن — أوت ، محترم كريم پاشا حضرتلرى . ديدكدن صوكره ،

كريم پاشا — سيواسده مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه : آدرسنى يازديردى و (پاشايه‌سويله‌يكز آ كلار ، حضرت اول فارشكزده‌در .) سوزلرينى ، بروع پارولا كبى علاوه ايتدى . كريم پاشا « عافيت عابلرى ايدر الله الله فارداشم » ديه باشلادى .

كريم پاشانك ، اساسون حكومتى طرفندن صفوت قلبندن ونجابت اخلاقيه‌سندن استفاده ايديلهرك ماصل آلدانيلدغنى آ كلامق ايچون مقدمهٔ كلامنى عيناً كنديسنه تكرار ايتديره‌جكم ، كريم پاشا مرحوم شويله دوام ايتدى :

« امر خير وطن ايچون ، بويوك وطنپرور قرده‌شم الله و اخوان عالية تمثيليه ايله مداولهٔ افكار ايتمك اسره . خاكپاكره ايصال قيلنمق اوزره على فوأد پاشا واسطه‌سيله بر تلغراف كوندرمشدم . بد عليكره واصل اولان ايشبه ، او تلغراف اساسى اوزرينه برحل مشكور ، انشاالله اقتطاف ايدرز . مملكتك كچرمكده اولديغى نازك وبك مهم دورهٔ معضله‌يى لطف خدا ايله صحهٔ تيسيره ايصال قيلارز . بوندن ، تكرم خدا ثوردن خصوص آمال رهاكارمز مرشد دلمردن بوكا دائر مهم شيلر قونوشه‌رق ، تلفيق مقصود وطن قيلهم دكلمى ؟ بك قطعى ومدبر قرده‌شم . نه بيورورسكز ، روحم : بد خواهان خاكسرك ، بوكوزل مملكتمز اورزده‌كى افتراآتى وعلنى تعديات ملعنلرينى قيرالم و اونلرى كمينكاه امبدلرده معدوج وفى حيات براقهلم ويالكز ، حكومت ايله ملتك صرف سلامت وطنيه‌يه عائدخدمات واجرا آتى تأليف ايدهلم ، كه غاية مشتركه و مبجله ذاتاً هب بردر . اندشهٔ وطنله كوستريلن بونجه نجيب تعاهراتك ، جهان مديب فارشوسنده معزز طوپراقلرمزك حفظ و صيانتنه عائد اك بويوك حسب وطنپروري اولديغنى بركره داها تمهيد صمننده موجود مشكلات احوالى رفع ايدهلم وبوكا برحاره بونق ايچون‌ده ، بو معزز قرده‌شكز ايله مداولهٔ افكاره باشلايهلم ، منتظرم قرده‌شم . بو تشبثم حقنده ، حكومتك واسع درجه‌ده برحسن نيت اظهار ايتديكنى علاوه ابلرم روحم . »

§ امدادلر ؛ كريم پاشا الله ۲۷/۸ ايلول ، كيجه ياريسندن اول ساعت ۱۱ ده باشلايان بو مخابره‌مز ، كيجه ياريسندن صوكره ساعت ۷ بچغه قدر ، تام سكز بچق ساعت دوام ايتدى . اوچ صفحه‌يه آيريلهيان بومخابره‌مز ، اتر جديد دنيلن بويوك طقه كاغدلردن يكرمى بش صحيفه دولدوردى . بونلرك كافهسى ، بورادە اوقويهرق ، تحملكزى سوءاستعمال ايتمكدن ، قورقارم . كريم پاشا مرحومك ، اساسى نقطهٔ نظرلره و ـ كندسنك تلفيسنه رغماً ـ مع التأسف قوتلى بر منطقه استناد ايتمهكله برابر طاتلى سوزلرينك ومطنطن جملهلريك اوقونوب ايشيدلمسنى تأمين ايچون ، نشر ايده‌جكم وثائق ميانسنه ، بو محاوره‌مزى‌ده عيناً ادخال ايده‌جكم .

يالكز ، بومخابره‌ده طرفينك ، تعقيب ايتدكلرى هدف و استناد ايتديكى اساس نقطه‌لر حقنده بالخاصه نيجه‌سنه دائر مجمل رفكر ويره‌بيلمك ايچون مساعده بيورورسه‌كز هر صفحه‌سندن برر نبذه بحث اده‌جكم .

§ كريم پاشانك ، عرض ايتديكم ، ايلك تلغرافنه جواب ويرركن ، بر آزده ، اونك طرق واسلوبه اويمش اولديغم كورولهجكدر .

جوابنده ، بن‌ده ، بويله باشلادم :

« كريم پاشا حضرتلرينه ؛ (قطب الاقطاب) ديمكز آكلار ! » خطابى متعاقب « شيمدى جواب ويريبورم » ديدم .

« پك محترم ونزيه قلبلى قرداشم عبد الكريم پاشا حضرتلرينه . الحمدلله عافيتم بر كالدر . بويوك ونجيب ماتمزك ، حقوق مشروعه سنى مدرك و اونى محافظه و مدافعه يولوندا موجود دقيقه متوسل اولديغى كورمكله پك مسعودم . . . . مداولهٔ افكار ايتمك خصوصنده اظهار بيوريلان آرزويه صميميتله تشكر ايدرز . . . . . فؤاد پاشا حضرتلرى واسطه سيله كشيده بيوريلان تلغرافنامه مذاكرينه واقف بولونيورز . . . . . مدار استناد اتخاذ بيوريلان بيانامه محاكمات فريد پاشا و رفقاسنه بر خطاب و عتاب اولديغى ادنا ملاحظه و تدقيق ايله ثبوت بولمجق بديهى كالدر . ملت هيچ بر زمان عميق تأثراته دوچار اولان احوال وحركات ، متهمز طرفندن دكل ، فريد پاشا ، داخليه ناظرى عادل بك ، حربيه ناظرى سليمان شفيق پاشا و بونلرك رفقاى مظالمى بولنان خربوط والسى على غالب بك ، آذره واليسى محى الدين پاشا ، طربزون واليسى غالب بك ، قسطمونى واليسى على رضا بك ، قونيه واليسى جمال بك طرفلرندن ارتكاب اولنمشدر .

ملاحظه تشبث اهانتكارانه سى ، چوروم ترتيب خائنانه سى . قونيه تأثير مذبوحانه سى صفحات حقيقيه سيله واصل اطلاع اولمش دكلسه ، ذات عاليلرى كزى ده مبادرتحال اونى اوزره تصويب و ردينكز نقطه ده اصابتسزلكدن دولايى معذور كورورز . . . . . انظاراجانبك لهمزه تبدلى محض حقيقتدر . آنجق بو تبدل ، هيچ بر وقت فريد پاشا حكومتنك تعقيب ايلديكى سياست نتيجه سى دكلدر . بو نتيجه ، ملتمزك اظهار واثبات موجوديتى صسنده بداهة آلمانيى ، تشبث عزمكارانه ثمر ديسيدر . ايشته بو خصوصده ، ذات شاهانه پى اعمال ايديورلر . . . . .

چارهٔ نجات وعمدهٔ حيات آنجق و آنجق — ة اى مليه نك عمل وارادهٔ ملهمه سنه تكم — اولمسنده در . بو اساس متين ومشروعدن ذرةما انحراف ، معاذالله تعالى ، دولت و ملت ووطنمز ايچون خسرانآلى موجب اولور . . . . . حركات نجيبهٔ مليه مزى سوء تفسير واعلان اينمكدن خالى قلبلرين ، بدخواهان خاكسارك سوق اولديغى محققدر . فقط ، شايان اسف عميقدر ، كه بو بدخواهلر ملتك باشنده ، دولت أبد مدتمزك صدرنشينى فريد پاشك ونظارت موقعيتنده عثمان عادل بك ، سليمان شفيق پاشا كى دولت آدملرى بولونيور .

مملكتمزه ، طائم طائم بولشه ويكار كيرديكى وحركات مليه نك بولشه وك حركاتى اولديغى رسماً اعلان واشاعه ايدن بو بدبختلردر .

نجيب ونزيه حركات مليه مزك ، اتحادجيلرك حركات مذبوحانه سى اولديغنى واتحادجيلرك پاره سيله تدوير اولنديغنى رسماً وعلناً جهانه ، اجنبى غزته جيلرينه سويله ين بو غافللردر .

آناطولوده ، شورش اولديغنى آژانسلرله رسماً اعلان ايدن و — متاركه مادهٔ مخصوصه سنه نظراً — معزز وطنمزى دشمن اشغالنه معروض براقمق ايسته ين بوجاهللردر .

ملاطبه اهالیٔ اسلامیه‌سیله سیواس اهالیٔ اسلامیه‌سنی بربریله مقاتله‌یه سوق ایتمك ایسته‌ین بوروالیلردر . حرکات ملیه‌نك اوکنه کچه‌جکم دیه سیواسك و حساسیت ملیه‌نك کورولدیکی هربرك احتمالر طرفندن اشغالی ایسته‌ین بوخائنلردر . معهذا ، بزم الك مبجل غایه‌مز ؛ طبقی تصور برادرلری وجهله بدخواهانك ، بو کوزل مملکتك اوزرنده‌کی افتراآتی و علنی تعقیبات ملعنتلرینی قیرمق و آنلری کمینکاه امیدلرنده مفلوج وبی حیات براقق ودولت ایله ملتك اجراآتی صرف سلامت وطنیه‌یه عائد نقطه‌ده تألیف ایتمکدر . الحمدلله تعالی ، بو غایه‌نك تأمین اسـتحصالنده ، آرتق ملتمز هر درلو آثار بدخواهانه‌یی قیرمش وبوتون جلادتیله خطوهٔ عزمکارانه‌سنی آتمشدر . اجانب دخی ، ملتك قوت شامخه‌سنی ونیت عزمکارانه‌سنی وبوکا مقابل حکومت مرکزیه‌نك نه قدر ، بی‌اصل وملت ایله علاقه‌سز ، برهیئت عاجزه ، اولدیغنی تقدیر ایتمشدر . مرزیفونی تخلیه ایتدیلر . صامسونی‌ده تخلیه‌یه باشلادیلر . امور داخلیه‌مزده وحرکات ملیه‌مزه فارشی بیطرف قاله‌جقلرینی افاده ایدییورلر . ایشته تشبثات ملیه‌مزك ، تأمین استقلال خصوصنده استحصالنه موفق اولدیغی ایلك نتیجه بودر .

جریان ملی ، استانبولده ، قانون اساسی احکامنه تأمین رعایتله نتیجه پذیر اولهجقدر .

حکومت حاضره‌نك ، واسع درجه‌ده برحسن نیته مالك بولندیغی ظنده ، اصابت اولمدیغنی عرض ایتمه‌مه مساعده بیورمکزی رجا ایدرم .

بن ، دها ، ارضرومدن ، فرید پاشایه حقیقت وضعیتی ایضاح ایدرك ، ملتك قوت و اراده‌سنه فارشی چیقه‌جق هیچ بر قوت قالمدیغنی یازمشدم وکندیسنه مخالفت ومقاومت وادیسنده دوام ایتمه‌سی لزومنی اخطار ایتمشدم . بوذات غافل ، بوکا جواب ویرمه‌مکله برابر ، جریان ملیك برقاچ کشینك أثر تحریکاتی اولدیغنی اعلان ایتدی وحرص منفعتله وعمای جهل وغفلتله ایکی طرفی اداره ایدرك محافظهٔ موقع ایده‌بیله‌جکلری ظن باطلنده بولنان بر قاچ والبسنك اغفالکار راپورلرنی بم نزیه و وطنپرورانه ارشاداتمه ترجیح ایتدی . بوکون ، هردرلو خیانت وخیانت وعجز ومسکنت موقعنده فالدقدن وملت ده‌بوتون حقایق احواله‌وضوح تامایله واقف اولدقدن‌صوکره ، بزه‌دوشن وظیفه‌یه الك سریع حرکتله آمال ملیه‌یه مضاوعتکار ، یکی برقابینه‌نك موقع اقتداره کلمسنی تأمین ایتمکدر .

اکر بوکونکی قابینه‌نك ، شخصلری وحیاتلری حقنده برکونا ترددلری وارسه ، بوکون ایچون بوکبی شیلرله اشتغال تنزلندن بك یوکسك اولان ملتمز نامنه کندیلرینه ایستدکلری سوز وتأمیناتی ویرمکی دخی ملتمزك منفعتی مقتضیاتندن عد ایدرز . فقط ، طوتدقلری ، طریق ناصوابده تعند وتمرده دواملری حالنده ، حادث اولهجق عواقبك مسئولیتی کندیلرینه راجع اولهجقدر .

ایشته ، وقوعبولان تشبث خیرخواهیلری مناسبتیله بر دفعه دها وصوك دفعه، ذات نجیبانه‌لری کی قلبی جداً وطن وملت عشقیله وپادشاهه‌محبت وصداقتله مملو اولانوخاطرهٔ اخوتی دائما حرمتله محافظه ایلدیکم قرده‌شم عبدالکریم پاشا حضرتلریله‌ده ابلاغ ایتمش اولمق، بزم ایچون‌هردرلو وجدانی‌حضورك تأییدینه مدار اولمشدر . »

افندیلر ؛ بورایه قدر سویلدیکم سوزلر برماده‌نك خلاصه‌سیدر .

بوندن صوکره کلن ماده‌ده :

« حرکات ملیه ، وسعت کامله ایله استانبوله ایلریله‌مکده‌در . فرید پاشا ورفقاسی بوکا واقفدر .

ذات عالیلری‌ده بو معلوماتی طاب وتنور بیوربکز . » دیدکدن صوکره فی‌الحقیقه او کونلرده ، تجلی ایتمش اولان موقتیلی حرکات راپورلرینی خلاصه ایدرك ایضاحات ویردم و « آرتق ، بوتون بوحرکاتی توقیف ، یاالکز وآنجق بر شبهٔ متوقدر . اوده ، آمال ملیه‌یه بوتون معناسیله معاداوعتکار بر ذاته قابینه ریاستنك توجیهنه واو ذاتك ده آمال ملیه‌یی آکلایه‌رق آکا کوره اتخاذ تدابیره توسل ایلمسنه وابسته‌در . » دیدم .

« بوتون بومسرودانمزه نظراً برمصالحهٔ برادریلری وارسه لطفاً بیلدیرمکزی رجا ایدرم » جمله‌سندن صوکره « آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه مصطفی کمال » دیه امضامی قویدم.

§ بونی متعاقب ، کریم پاشا : « اولا ، ذات عالیلریله برلکده بولنان ذوات محترمه‌نك جمله‌سنه سلام وتکریمی عرض و ابلاغه لطف بیورمکزی رجا ایدرم . » مضمونه‌سنیه مخابره‌مزك ایکنجی صفحه‌سی کشاد ایتدیلر . کریم دیدی ، دوام ایتدی :

« پاشالادیعم قیصه مکتوبك بوتون صفحاتی ذات عالیکز ایضاح ایتدیکز. ایکی پرده، حل امرده ، اصابت کوستردیکنی بیان ایله معذور متامنی سرد ایتدیکز . کرچه ، بوتون احوال و وقایع محلیه معلوم اولدیغی حالده بر مسئله‌ده حکمك اتمك، متعسر اسمه‌ده ، تماکسته مثلا اثبات حل و فصلنده ، سراج منیر ، ابدیشهٔ نزیه وطن اولی اعتمادیله ، مسئله منکاه متین ورو شنادر . وطنك مقدراتنه حکم ایدیه‌جکی شوصره‌لرده یکوجود برملت وحکومتك کوره‌جکی ایچون غایر اطلاعه آلمه‌رق بونك حل سهیله مظهر اولمسنی عرض اعتماد ایلمزدم .

مبدأ حرکت ، اتخاذ ایتدیکنه اشارت بیوردیغکز، بیاننامهٔ همایونك ، طرز تفهیمنده ، ممکندرکه بنده کزخطا ایده‌یم . یالکز مساعده ایدیکزده ، اصل حل امور ه الك بویوك بر استنادکاه تلقی ایدیلن بو بیاننامهٔ عالیه‌دکی جهت جامعه‌یی ایضاح ایله ، کلام ملوکانه‌نك شمول احاطه‌کارانه‌سی بیان ایده‌یم . بن ظن ایدیبورم، که پادشاهمز . . . . . »

بن ، درحال کریم پاشانك دوامنه مانع اولمه‌رق ، شونی یازدیردم :

— « کریم پاشا حضرتلری ؛ لزومندن فضله ایضاحات مقصد اصابدن ، طرفینی اوزاقلاشدیره‌بیلیر ویرده ، بیاننامهٔ همایونك تفسیراتیله فصله اشتغال بی فائده‌در . رجا ایدرم . اصل مسئله اوزرنده کوروشه‌لم . »

کریم پاشا جواب ویردی :

— « اصل مسئله اوزرینه کوروشه‌جکز . مساعده بیوربکز دوام ایدهلم افندم. »

بن — رجا ایدرم الك صوك سوز وتکلیف اوزرنده آکلاشه‌لم . دیدم .

کریم پاشا — أوت ، اوراده کاه‌جکز افندم .

سوزه ، بن ، دوام ایتدم و « کریم پاشا حضرتلری . مساعیٔ مشروعه‌مزك وتظاهرات ملیه‌مك آرتق، دها عضله‌سوءتلقی ایدلمسه ومحتاج تصحیح کوره‌لمسه وباخصوص، واصحیحات وتعدیلات ایچوزده جنایت‌واهانتی مرتبهٔ بوتهٔ واران برطاقم ارکانك مدافعات غیرمشروعه‌سنك اساس اتخاذ اولدیکنی کوره‌مکه تحملمز یوقدر . بز، صوك وضعیتی ایضاح وقطعی مطلب مانی عرض ایتدك . بیلمم تکراری لازمیدر؟ ذات عالیلری بو لازم‌الانتاج آرزوی ملی‌یه مقابل ، وزید پاشا فاجه‌سنك ، صدر معلای دولتی ،

حالاتلويث ايتمسنه وساطت ايتك ايستهيورسه كز بومساعيكز، هيچ برثمرهٔ نافعه بخش ايده‌مه‌جكندن بشقه ، حتى عالمٔ برادريلرندكى حسيات قديمهٔ اخوتمزلكده موجب زلزلى اولهجقدن انديشه ايدرم .

شيمدى ، فريد پاشا ، بلاافادهٔ آن موقعنى براهل ناموسه ترك ايده‌حكسه وبوكا قناعتكز وارسه، حل اولنه‌حق هيچ بر مشكل فالمامشدر . عكسى تقديرده، توسطكمز رنجيده قلب اولمكزدن وبى‌سود بر يورغونلقدن بشقه بر نتيجه‌يه اقتران ايتمه‌جكدر .

فريدپاشا، محافظهٔ موقعه دوام ايدرسه، كنديسنك عاجز أليمه‌يه دوحارا اولمسنه سبب‌ترى‌ه‌جكدر. الك صوك والك قطعى سوز بودر : مفصديمز، بوحقيقت لايتزلزلى ، پادشاهك اطلاعنه وضع ايتمكدر. سز ، آنجق بو وظيفهٔ اصيلانه‌يى ايفا ايله بوكون وطن وملتك ذات ساميلرندن انتظار ايلديكى وظيفهٔ دينيه وملييى ايفا بيورمش اولورسكز . »

كريم پاشا ، « سوزى‌اوزاتمه‌مق طبيعى مقصوداصليدر. » ديه باشلايه‌رق سوزى لزومندن فضله اوزاتدى . بو اوزون سوزلر شو جمله ايله ختام بولدى . « لوجه‌الوطن ، بوراده ، پايدبغم شوتشبث التهزد التهيده وملتده، بوتون نجابتلريله پيرايه‌دار قالميروايشك صاحب حقيقيسى اولان خداوندقدير، ملت و وطنك رهاسنى تأمين‌ايده‌جك اساساتى مسبباته بويله‌جه ربطاً اكمال ايدر . اولو آللهى، حلال مشكلات ايلر ! عيون معززه‌لركزى تقبيل ايدرم . »

تكرار جواب ويرمك صره‌سى بكا ، كيجه ياريسندن صوكره ساعت ٤,٣٠ ده كلدى . كريم پاشانك ، تماس ايتديكى نقطه‌لرى جوابسز براقه‌مزدم ، بنده اوزون مطالعات سرد ايتدم ونهايتنده ، « بناءً عليه ـ ديدم ـ بزم وذات عاليلرى كبى ارباب حميت ووطنپرورانك آله‌جغى تشبثك غايه‌سى نه اولمق لازم كلير ؟ هر دقيقهٔ اداره‌سندن ملت ايچون ، مقدرات آتيه‌مز ايچون ، يكى بر سبب فلاكت احضارندن بشقه برثمره‌يه انتظار اولنمايان ، فريد پاشا ايله ملتك آره‌سنى بولمق امكانسزلغيله اشتغالمى ، يوقسه بر آن اول بوهيئت غيرمشروعه‌نك يرينه احتياجات و مقدرات ملت ومملكته متناسب بر هيئت جديده‌نك درعهدهٔ امور دولت ايلسى لزومنى پادشاهه ابلاغه يول آرامقميدر ؟ لطفاً بوايكى نقطه‌دن برى ايچون أوت ويا خير صورتنده اعطاى جواب بيورورسه‌كز، زدالتهيده وملتده بوتون نجابتلريله پيرايه‌دار قاله‌جغنه شبهه اولميال تشبث نجيبانه‌لرينك بزله عائد جهتنده‌كى صفحه‌سنى اكمال بيورمش اولورسكز . »

كريم پاشا ، طلب ايتديكمز قبصه جوابه بنه اوزون جواب ويردى . فقط بو اوزون سوزلر آره‌سنده ، بعض جمله‌لرله ، بزه پادشاهك اغفال ايدلمش اولميوب‌هرشيئه‌واقف‌بولنديغنى آكلاتيوردى.

كريم پاشانك بعض جمله‌لرنده شو سوزلر واردى : « سدهٔ سنيهٔ ملوكانه حل وحسم مقامى اولوب مشروع بردولتده بوعتبهٔ‌عليا ، بوتون افراد ملته محراب توجهدر. آناطولو عموم معروضاتنك‌مشمول لحاظهٔ خلافتپناهيلرى قلنديغى حقنده بنده‌كزه معلومات ويرمشلردر . او حالده ، قبله‌گاه امور عامه وقبولگاه مقاصد عاليه اولان پادشاهمز افندمزك اطلاع همايونلرنده هرشى واردر . »

كريم پاشا ، كنديسنه مخصوص جمله‌لرله دوام ايتديكى مطالعاتنه شوصورتله خاتمه ويردى :

« جناب مولا، نجه عالى اسباب‌خلقى ايله وتلقينى‌ايله، بومشكل كشا عقده‌يى تماماً حل بيوره‌جقدر. البته كه خدانك أمرى كوزلدر وقريبدر . يدالله فوق ايديهم . آتيمز ، بكرم مولا استحقاق مليمز يوجه‌لكنده برسعد وذى سلام اوله‌جقدر . ايشته روح كريم بودر . روح معززم . »

§ بودفعه افندیلر ؛ کیجه یاریسندن صوکره (ساعت ٦,١٠) ٠ کلمش اولسنه رغماً ، اوچنجی صفحه‌نك آچیلمسنه ن سبیت ویردم .

مرحوم کریم پاشانك ، پك خوشلاندیغنی بیلدیکم برتعبیرله ـ بویوك حضرت ! ـ تعبیریله سوزه باشلادم :

« محراب معلای امت وملت اولدیغی ایچوندرکه معروضات ملیه‌یی ابلاغه‌فرجه یاب اولمغه تشبثدن کری طورمدق .

یالکز ، بویوك برخطادن ذات عالیکزی تخلیص مقصدیله عرض ایدهلم ، که آناطولو عموم معروضاتنك، مشمول لحاظهٔ خلافتپناهی قلدیغی حقنده‌کی معلوماته، ملتك هنوز اعتمادی قطعی دکلدر. چونکه ، ملت امیندر ، که پادشاه ، اهانتلری ثابت اولان برقاچ شخصی ملته ترجیح بیورمزلر .»

§ کریم پاشانك تماس ایتدیکی نقطه‌لره جواب ویررکن ، « احسن وقریب اولان امر خدانك تجلیسیله بدبخت ومظلوم ملت نجیبه‌مزك مظهر نجات وسلامت اولمسنی ، دریای رحمت عزتدن تضرع وآفق دائما (بردود معندله) صاریلی اولان استانبولده‌کی بعض ذواتك حقیقتی کورمکده‌کی حس خسیس تمردلرینك زوالنه انتظار ایلرز . روح نجیب ملت‌ده ، ایشته بویله متحسدر . . . . .

یالکز ، تکرار ایتمکلکمه مساعده‌کزی رجا ایده‌رم، که أوت ویا خایر صورتنده اعطای جواب بیورولمسنی استرحام ایلدیکمز سؤاللر معالتأسف جوابسز براقیلمشدر . عزیزم ، بدالله فوق ایدیهم . فقط ، بونکله برابر ، حل مشکلات و مسائله توسل ایدنلرك ، مقرر بر هدفی اولق کرکدر . »

. . . . . .

« . . . . ملت ، امر خدانی ایفا ایده‌جکدر وبویوردیغکز کبی استحقاق ملیمز پرسعد وذی‌سلام اوله‌جقدر. دعای کرمکاریلرینك اکسیك ایدلمه‌مسنی رجا ایدرم. سعی بزدن، توفیق، خدای لم‌یزلدندر.»

مصطفی کمال

§ آرتق ، کریم پاشانك بورولدیغی آکلاشیلوردی . « صوك ایکی سوزم روحم . » دیه‌رك « آمال ملیه‌نك اساساتی تجیل وحفظ ایتمك شرطیله تمنیات خالصه‌نك بسط وبیان ایدلدیکنی ویدانه آبت کریمه‌سنك خیر ایله قبول بیورولمق اوزرینه مصروف » اولدیغنی سویلدکدن صوکره « اللهم ایصارلادق ، بنه کوروشه‌جکز . . . . . » دیه‌رك چکیلمك ایستدی .

براقمدق !

صوك سوزی ، بز سویله‌مك ایستدك ودیدك،که : « خاطر نشین برادرلری اولق اوزره صوك بر جمله عرض ایدییورم .

ـ ملت قوی . مدرك ، عزمنده قطعیدر . حرکات فعلیه جریان سریعی آلمشدر ـ ذات شوکتسمات تاجدار اعظمینك لطفاً وعاطفةً اعطای قرار وحل مسئله بیورملری زمانیدر . »

[وثیقه ٠ ١١٢]

§ افندیلر، بوندن صوکره، فرید پاشا قابینه‌سی ، دها آنجق اوچ کون ثبات ایده‌بیلمشدر .

کوروشمکه ، موفق اولهمدیغم ، دوستم مرحوم کریم پاشانك بعض ذواته افاده ایتدیکنه نظراً بو محل مخربی ، یرآ بادشاه کسرمکه موفق اولدیغی وقایعك اوزرینه حس مقاومت قیرلمش .

کریم پاشا مرحومك قره واسب بدایعانی ۸ سرین ثانی ۳۳۵ تاریخی مکتوبنده بو جهت اشارت ایلمشدر .

مرحومك مکتوبنده شو سطرلر واردر :

« ... الیوم بوك خطره تأثیر سیف و یوك یك دولتلی تأثیر وحدت مناظر دسیله بالمشاهده حکیملك لزومنه قائل و وقوف حاصل ایتمش اولدیغم حالده اوراق اساسی قدیم ایلدی ... ایشته سیر سداسنه ، لوحه الوطن جالدیغمدن ولی باشنه بر عصر یاجق نزاکتپروری ایله باشبرلان وقعهٔ مخصوصه ایدر ...

نظر دقته آلنیدر ، که بو یازی ی من یازمش وسدر سابق ایله پادشاهمز افندمز حضرتلری ، بوك حیران اولمدن صدارته ، تاریخ اعلانی ایله دولت عثمانیه ی تاریخ بسنده اتخاذ مرار قیلمشلردر . . . . نشستنك وبازرگان ... ده حضور قدر یکست نقاطی احتوا ایتدکی و ناصل بر مجلس سیاسیه وفکر وحدت ایله ... ان جریانك عرش فرصتی علمدیغی البته نزد خدا و در تاریخ ملتده پیرایه‌دار اصالت قالهجقدر . . . .

بوتون بونلری بسط وایضاحه ی سوق ایدن اسباب (تثبیت حقایق ماجرای مسبوقه‌در) ... » کریم پاشا مرحوم مکتوبنك ختام بولنده ، « بو غدغدملك بر صورتی دیئت تشکیلیه‌یه کوندرمك لطفنی دریغ ایتمزسه‌کز حقایق عالیه‌نك تماماً واشتراکاً شرینه لسنه ایتمش اولورسکز . » دیمش و صورتی دکل ، فقط مکتوبك اصلی بکا کوندرلمشدر . بومکتوبی‌ده نشر اولنه‌حق وثائق میانه قویه‌جغم . [وثیقه : ١١٣]

§ افندیلر ، بوخطابه‌نك وقوع بولدیغی کیجه‌نك فرداسی یعنی ٢٨ ایلول کونی خلاصه‌سی ، تکمیل قول اردولره شیفره ایله بیلدیرلدی .

کریم پاشا مرحومك فوآد پاشایه خصوصاً یازدیغی ایلك تلغرافنامه‌سنده ، استانبولدن ذوات عالیه‌نك مدیران حرکاتله تعیین ایده‌جك محلده ملاقاتلرندن بحث اولندیغی کورمشدك . بوکا دائر ، فقط معکوس یعنی داخلدن استانبوله کیتمك بولنده برتکلیف‌ده ، بولندن دها اول طرزوندن چیقمشدی . بونی ، مساعده بیورورسه‌کز برآز ایضاح ایده‌یم ، طرزون والیسی غالب بك ١٨ ، ١٩ ایلول تاریخلرنده دوراً آرداسه‌ده بولونیوردی . کاظم قره بکر پاشانك آرداسه‌یه کیدوب والی ایله کوروشمسی موضوع بحث ایدی . بوزمین اوزرنده ١٩ ایلولده تلغراف باشنده کاظم‌قره بکر پاشا ایله کوروشدك . وسیله ، ١٨ ایلول تاریخلی طرزوندن آلدیغم برتلغرافنامه ایدی . کندیسنه عیناً ویردیکم وتلغرافنامه‌ده « منافع ملیه‌یی محل اولان ٦ ماده‌یی قبول ایتمیورز . (بو ٦ مدده استانبول ایله قطع مناسبته عائد آمردر .) معروضاتمزك ذات شاهانه‌یه ابلاغی حقنده سیتی السه برهیئت سفریه ایله تأمین اولنه‌جغنی تصاعد ایتدیرمکده ایدی . [وثیقه : ١١٤] کاظم قره‌بکر پاشا ، ماکنه باشنده طرزون والیسی ایله کوروشمش وخلاصه‌سنی بیلدیردی . والی سوآل طرزنده بر ظالم معاملهلر سرد ایتمش ، قره بکر پاشا موافق جوابلر ویرمش . والی الك نهایت « استانبوله برهیئت کوندریلمك کیفیتك خاکپایه عرضنی وبوهیئتله

كندیسنك كیتمسنی تكلیف ایتمش ایسه‌ده بزم وسائطمختلفه ایله عرض كیفیته توسل ایتدیكمزه كوره، بو فكرندن نكول ایتمشدر . بویله بر هیئتك كیتمسی وبوكا سرای احوالنه واقف اولان كموشخانه مرخصی ذكی بكك‌ده علاوه‌سی تكلیف ایدلمكده‌در . » دنیلمكده ایدی . [وثیقه : ١١٥]

غریبدركه ایكی كون صوكره یعنی ٢١ ایلول ٣٣٥ ده طورولده قائممقام خالد بكك كوندردیكی برشیفره‌ده‌ده بو هیئت مسئله‌سندن بحث ایدیلیوردی . فضله اوهامه دوچار اولان پادشاهی، اجنبیلرك وفرید پاشانك قوجاغنه آتمامق ایچون درسعادته متنكراً بر هیئت اعزامی موافق اوله‌جغی وبوهیئته مرخص ثروت وذكی بكلرداخل ایدیلیرسه ممنوناً قبول‌ایده‌جكلری ذكی بك افاده‌سیله بیلدیریلیوردی، [وثیقه : ١١٦] خالد بكه ، ٢٢ ایلولده ویردیكم جوابده ؛ ذكی وثروت بكلردن مركب بر هیئتك استانبوله كوندرلمسی مناسب اولمدیغنی بیلدیردم . ٢٤/٥ ایلول تاریخنده خالد بكدن آلدیغم برتلغرافده ، طربزون مخالفتنك مركزینی تشكیل ایدن طربزون والیسی غالب بكی، قول اردو ایله ارضروم‌والیسنك دعوتی قبول ایدوب ارضرومه كیتمدیكندن ، بالضروره قوهٔ مسلحه ایله محفوظاً بوكیجه (٢٤/٥ ایلول) ارضرومه كوندردم . » دنیلیوردی . [وثیقه : ١١٧]

افندیلر ؛ غریب تصادف دكلیدركه مرحوم كریم پاشانك ایلك توسط تلغرافی طربزون والیسنك توقیف اولندیغی كیجه‌نك فرداسنده ، طربزونده والی وذكی وثروت بكلرك وبونلرك اغفالی اوزرینه بعض ذواتك استانبول ایله قطع رابطه‌یی اخلال خصوصنده‌كی تشبثلرینك واستانبوله بر هیئت متنكره حالنده كیتمك خصوصنده‌كی پلانلرینك دوچار عقامت ابدلدیكی تحقق ایتدیكی برگونده یعنی ٢٥ ایلول گونی كشیده اولونیور وبزی آنجق ٢٧/٢٨ ایلول كیجه‌سی آرامق لزومی حس ایدیلیور. جریان مخابراتدن آكلاشیلدیغنه كوره ارضرومه كیدن والی غالب بك ، تكرار كاظم قره‌بكر پاشایه ، استانبوله برهیئت معرفتیله مراجعتدن بحث ایتدیكنه دائر پاشانك ٢٧ ایلول تاریخلی براستیذان تلغرافنی آلیورز . بوكا ٢٨ ایلولده جواباً ویریلن تلغرافنامه‌ده ، كریم پاشا مخابره‌سی خلاصه‌سی مطالعه اولندقدن صوكره ، « موضوع بحث مراجعته لزوم كورولوب كورولمیه‌جكنك اشعارینی رجا ایدرز . لزوم كورولدیكی تقدیرده طربزون والیسنك ، داخلیه ناظری عادل بكدن ، حركات ملیه‌مزه مخالفت خصوصنده هیچ برفرقی اولمدیغندن كندیسنك حركات نجیبهٔ ملیه‌مزه هیچ بر صورتله مداخله‌سنه مساعده بیورولماسی » جوابی ویریلیور . [وثیقه : ١١٨] كاظم قره‌بكر پاشانك ٣٠ ایلولده ویردیكی جوابده ؛ « طربزون والیسنك بوكی ایشلره قاریشدیرلماسی حقنده‌كی » مطالعه‌مزك اصائی تصدیق اولندقدن صوكره، طربزون احوالنده چوقدن انتظار اولونان صلاح حال حصول بولدی . [وثیقه : ١١٩]

افندیلر ، بو صوك معروضاتمله دها بر حقیقت اوزرنده فكرلری تنویر ایتمك ایسترم . طربزون والیسی غالب بك ، ذكی بك سرای و فرید پاشا ایله مناسبتدار ایدیلر . بر هیئت حالنده استانبوله كیتمكدن مقصدلری، مقصد ملی‌به خادم اولمق‌اولمیوب استانبولده ایجاب ایدنلری تنویر وبعض تدبیرلر توصیه و یكی تعلیمات آلمق كبی مقاصده مستند اولدیغنه نجه شبهه ایتمكه محل بوقدی . نتیجه‌كیم، ذكی بك بالآخره استانبوله كیتدكدن صوكرا آرقه‌سندن لزومی قدر پاره وجبخانه كوندرلمك وعدیله وتعلیمات مخصوصه‌ایله طربزون وكموشخانه حوالیسنده، تشكیلات یاپمق‌اوزره كوندرلمشدر. مومی‌الیهی، اینه‌بولیده توقیف وآنقره‌یه جلب ایتدیرمشدم . بكا ، بوسویلدیكم خصوصاتی تامیمه اعتراف ابلدی . بالكز ، كویا استانبولی آلداتدیغی ، آله‌جمی پاره واسلحه‌یی كویا بزه تسلیم ایتمك ایسته بولندیغنی

سویلدی. بوکا اوکون وحتی بوکون اینانه‌جق صافدللر بولنه‌بیلیرمی ؟ مع‌مافیه بن ، بو ذاتی ارضروم قونغره‌سنده‌کی مناسبت خاطره‌سنه حرمةً یالکز اخطارات و نصایح لازمه‌ده بولنمقله اکتفا ایدرك سربست براقشدم .

§ افندیلر ، حکومت مرکزیه طرفندن ، قول اردو قوماندانی اولهرق قونیه‌یه کوندریلن سعید پاشایی ۳۰ ایلولده استانبوله اعاده ایتدك . قونیه والیسی فراری جمال بکك فرارندن اول ، تریب ایتدیکی ایلك بوز قیر حادثه‌سنك اوکنه کچمك ایچون، یکرمنجی قول اردو و نیکده‌ده ۱۱ نجی فرقه معرفتلری ومعاونتلریله ، تدابیر مقتضیه آلنه‌رق استانبولك ظهورینه انتظار ایتدیکی فنالقی ، توقیف ایتدك . ارکلی ، بولی ، آطه پازاری، ازمیت حوالیسنده تشکیلنه چالیشیلان قوای ملیه ایلول آینك صوك کونلرنده بویوك حساسیت کوسترمکه باشلادی و او جوارلرده‌کی قوای ملیه رؤساسی، قابینه‌نك تمردی حالنده استانبوله حرکته مهیا بولندقلرینی بیلدیریورلردی . بوخصوصی، ۲۸ ایلولده ، بوتون مملکته وبالطبع استانبوله‌ده تعمیماً بیلدیردك . آنجق ، ازمیت شهرنده ۲ تشرین اول کونده منفی دینه‌بیلدجك یکی بر وضعیت قارشیسنده قالدق . او تاریخده ازمیت متصرفی سعاد بك نامنده بر ذات ایدی . کندیسنی تلغراف باشنه چاغیردق . صوك کونلرده‌کی تبلیغاتمزك تماماً آلتوب ایجابانتك یاپیلوب یاپیلمدیغنی صوردم. متصرف بك، وبردیکی ایضاحاتده دیبوردی‌که : « تبلیغاتی آلدم. اختلاف‌وشورش اولماسی ایچون ، اهالی‌یی سربست براقه‌رق دیکله‌مه‌یی ، الك دوغری حرکت بولدم . منفی شایعات واردر . هیئت تمثیلیه‌دن ایضاحات ایسته‌مك وبالخاصه مقصدك (اتحاد حکومتنی اولکی شکننده احیا اولوب اولمدیغنی قطعیاً آکلامق عزمنده‌درلر . بنده‌کز ، الك بیطرف بر آدم اولمق اوزره محافظهٔ سکون و آسایشله مکلفم .) ؛ (بنده‌کز ، هرکیم وهرنه ایچون اولورسه اولسون نتیجه‌سی مجهول بر ماجرایه باشقه‌لرینی سوق ایتمکی دوغرو کورمم .) (تأنی واحتیاط ایدلمسی طرفداری اولدیغمی تام بر تجربه‌م اوزرینه عرض ایدرم .) [وثیقه : ۱۲۰]

وبردیکم جواب ، عیناً شو ایدی :

سیواس
۲ ـ تشرین‌اول ـ ۳۳۵

سعاد بکه

ج — ازمیتده ذره قدر ائتلاف وشورشه میدان وبرمه‌مك ، اساس وظیفه‌کز اولدیغی کبی طرفزدنده خاصةً رجا ایدلمش برخصوصدر. تشکیلات وحرکات‌ملیه‌مزك مقصد وماهیت مشروعه‌سنی، کرك ذات عالیکزه وکرك ازمیتده بر چوق ذواته وبوتون دنیایه قارشی یازمش و یازمقده بولندیغمز بیانامه وایضاحامه‌لرله، الك‌غرضکار دشمنلرمزه بیله آکلاتمش اولدیغمزه شبهه‌مز قالمامشدر. آرتق، آنجق عوامك قیل‌وقالندن بشقه بر ماهیتی اوله‌میان دیدی تودیلرك ، اعطای قرار خصوصنده ، مؤثر

اولهبیله‌جکنه امکان تصوراتیمیورز . بوندن بشقه ، اهالینك استیضاحه لزوم کوردیکی نقطه‌لر وار ایدیسه ، بونلر نه‌دن درحال استیضاح اولنوب حل مسئله ایدلهمش بولونیور ؟ ذات عالیکز بیطرف موقعنده قالمنی ترجیح بیوریبورسکز. حالبوکه تعقیب ایتدیککز خط حرکت قطعیاً بیطرفق اولهماز. چونکه ذات عالیکز ملتك مشروع حرکاتنه قارشی بیطرفانه فکری ادعا ایلدیککز حالده ، حرکات اهانتکارانه سبله غیر مشروع وبذاته معدوم فرید پاشا قابینه‌سنك مأمورلغی ایشا اینکه مشغول‌سکز . اتحادچیلرك احیاسیله اشتغال ایدهجك سطح بینلرندن اولدیغمزی ذات عالیکز پك کوزل تقدیر بیوریبلیرسکز. ذات عالیکزه پك خالصانه وفقط ، بوتون قطعیتیله شونی عرض ایدرم ، که ذات عالیکز هنوز فرید پاشا قابینه‌سنه اعتماد بسله‌میورسه‌کز بونی ، داخلیه نظارتنه رسماً بیلدیرمایسکز . اکر ملتك حکمی وآرزوسی خلافنه اولهرق فرید پاشا قابینه‌سنه اعتمادیکز موجود ایسه ، ازمیت اهالیٔ محترمه‌سنی حرکات مشروعهٔ ملیه‌سنده سربست براقق اوزره درحال موقعکزی ترك ایله استانبوله حرکت ایدیکز . بوایکی نقطه‌دن هرهانکی برینه عدم رعایتکز حالنده حق عالیکزده وقوعی مأمول حالك مسبب ومسئولی بنه ذات عالیکز اولمش بولنه‌جغنی کمال صمیمیتله ابلاغی بر وظیفهٔ وجدانیه عد ایدرم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

متصرف بکك ، « قولکزی اعتدال ایله دیکله‌یکز افندم ؛ بنده‌کز ، ایی افاده ایده‌مدم . مقصدکزك علویت ومشروعیتندن ، ذاتاً بحث ایدیلهمز » جمله‌لریله باشلایان جوابنده ، یازیلان سطرلر « بزی، یارینکی جمعه نمازی اجتماعنه قدر ، حالمزه براقیکز . فرید پاشایه کیم‌بیلیر قاچ دفعه قلمنه هجوم ایدن بنده‌کزی نه قدر فنا نظرله کوریبورسکز افندم . » جمله‌لری ایله ختام بولیوردی . [وثیقه : ١٢١]

بونك اوزرینه ، ایرتسی کونکی جمعه نمازی اجتماعنه قدر انتظار ایده‌جکمزه دائر یازدیردیغم تلغرافنامه‌یه ، شوایکی جمله‌یی علاوه ایتدم: « ذات عالیکزی فنا نظرله کوردیکم حقنده‌کی ظن دوغرو دکلدر . چونکه وجدانمز مضطرب اولمقسزین ویره‌بیله‌جکمز حکملر ، آنجق نتایج فعلیه‌یه معلقدر افندم . » [وثیقه : ١٢٢]

او تاریخده ، ازمیتده ، میرآلای عاصم بك نامنده برذات ، فرقه قوماندانی اولهرق بولونیوردی. عاصم بکه‌ده ، بر ایکی کوندنبری ، تلغراف باشنده تبلیغاتده بولونیلمشدی . فقط هیچ بر جواب آلنه‌میوردی . اونی‌ده ، ٢ تشرین اول کونی ماکنه باشنه چاغیردم، قونوشدم. کندیسنه؛ «قابینه‌نك سقوط ایده‌جکی وبلکه‌ده سقوط ایتمش اولمسی محققدر؛ بناءً علیه ملتك عزم وارادەسی هر درلوتردددك فوقنده‌حائز صلابتدر.» دیدکدن صوکره قطعی‌مطالعه وقراربنه منتظراولدیغمی سویلدم. [وثیقه:١٢٣] فرقه قوماندانی عاصم بکك اوزون معذرتلر ومطالعه‌لرله طولو جوابندن چیقان مثبت معنا ، شیمدی‌یه قدر جواب ویرمه‌یشنك سببی ، استانبولده‌کی قول اردو قوماندانلرندن استیذانه جواب آلهمایشندن ایلری کلدیکی [وثیقه : ١٢٤] ویارینکی جمعه نمازنده مقررات اتخاذ ایدیله‌جکی جمله‌لریله خلاصه ایدیله‌بیلیر . [وثیقه : ١٢٥] بعض نصایح وتشویقاتی متضمن جوابنزده ازجمله شونلری دیدم :

« فرید پاشانك ، یارینه قدر چکیلمسی اغلب احتمالدر . بو تقدیرده ، یارینکی اجتماعکز نتیجه‌سنده ذات شاهانه‌یه وتعین ایتدیکی تقدیرده یکی قابینه رئیسنه ، قابینه‌نك آمال ملیه‌یه تماماً مطاوعتکار ، بیطرف ذواتدن ترکیبنی استرحام ایتمك خصوصنی وبوکا انتظار ایدلدیکنك عرض ایدلمسنی تأمین بیوریکز . برده ، وطنمزی واستقلال ملیمزی قورتارمق ایچون ، تشکل ایده‌جك یکی قابینه ایله متحداً ، دها پك چوق چالیشمغه احتیاجز اولدیغندن تماماً سکونت دائره‌سنده هیئت تمثیلیه قراریله عرض‌اتدیکم خصوصاتی نظردقته بولندیره‌رق تشکیلاته دوام بیورولمسنی رجا ایدرم.» [وثیقه:۱۲۶]

افندیلر ؛ بن ، عاصم بکه بو صوك جمله‌لری یازدیرپرکن (۲ تشرین اول ۳۳۵ ساعت ۳,۴۰ صوکره‌ده) آرایه امضاسز شویله‌بر سرویس کیردی :

« پاشا حضرتلری؛ استانبولده خصوصی آرقداشلرسویلدیلر. تکمیل آقشام غزته‌لری‌یازیبورمش. فرید پاشا احوال صحیه‌سنه بناءً استعفا ایتمش. توفیق پاشا قابینه‌یی تشکیله مأمور بیورلمش. دهاصباحدن سویله‌نیوردی ، فقط تأید ایتمه‌مشدی ، شمدی تأید ایتدی افندم . »

بو تلغرافی کیم ویربیور ؟ آکلایکز ، دیدم . صورمغه زمان قالمه‌دن تلغراف شو صورتله دوام ایتدی :

« بز ، آنقره تلغرافجیلری ! پاشا حضرتلرینك خاکپایه عرض تعظیمات ایلرز و وطنمزك باشنه برکابوس بلا اولان بو قابینه‌نك دەوریلمسی ایچون ملتك باشنده بولنوب موفق اولمسنی تبریك ایدرز . لطفاً سویله‌یکز . »

تلغراف مخابره‌سی منقطع اولدی. حقیقةً ۲ تشرین‌اول‌فرید پاشا قابینه‌سی سقوط ایتمش بولونیوردی. فقط یکی قابینه‌یی تشکیل ایدن توفیق پاشا دکل ، اعیاندن برنجی فریق علی رضا پاشا ایدی .

§ افندیلر ؛ صره‌سی، کلشکن عرض ایده‌یم ؛ عموم تلغرافجیلرمزك ، تشبثات وحرکات ملیه‌مزه ایفا ایلدکلری فداکارانه خدمتلرینك ملی تاریخمزده مهم موقعی واردر . کندیلرینه بوکون علناً تشکر ایتمکی بر وظیفه عد ایدرم .

* * *

§ افندیلر ؛ فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطنی و علی رضا پاشانك قابینه تشکیلنه مأمور ایدلدیکنی ۲ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخنده یازدیغم بر تعمیم ایله بوتون ملته ابلاغ ایتدم . بو تعمیمك بر صورتی‌ده ، برای معلومات قیدیله ، یکی صدراعظمه ویردم . [وثیقه : ۱۲۷]

۲ تشرین‌اول کونی ، یکی قابینه رئیسیله ، تماس آرامشدق . ایرتسی کونی، مجلس وکلانك اجتماعی اثناسنده ، هیئت تمثیلیه ایله کوروشه‌جکلری وعد ایدلمشدی .

عرض ایتدیکم بو تعمیمده بللی باشلی نقطه‌لر شونلردی :

۱) یکی قابینه ، ارضروم و سیواس قونفرەلرنده تعیین و تثبیت ایدیلن تشکیلات و مقاصد ملته رهبتکار اولدیغی تقدیرده ، قوای ملیه اوکا مظاهر اوله‌جقدر .

٢) یکی قابینه ، مجلس ملینك انعقادیله مراقبهٔ فعلیه باشلایجه‌یه قدر مقدرات ملت حقنده برکونا تعهداته کیرمیه‌جکدر .

٣) صلح قونفرانسنه تعیین اولنه‌جق مرخصلر ، ملتك بحق آمالنی مدرك واعتمادینه مظهر اهل وقوف واقتدارلردن انتخاب اولنه‌جقدر .

— بیانناممده ، بوصایدیغم اساسلرك، یکی قابینه طرفندن قبول ایدلمسی تکلیف ایدیله‌جکی تصریح ایدلدکدن صوکره ، « بوبابده‌بشقه‌جه مطالعه‌لری وارسه یارین زواله‌قدر سرعت اشعاری » تمنی‌ایدلدی.

§ ٣ تشرین‌اول ٣٣٥ کونی، صدراعظم علی رضا پاشایه یازدیغم تلغرافده ، « ملت ، شمدی‌یه قدر رأس کارینه کچنلرك ، قانون اساسی‌یه و آمال ملیه‌یه منافی حرکاتدن متأثر اولدی . بوندن دولایی حقوق مشروعه‌سنی طانمق ومقدراتی اهل و أمین اللرده کورمك قرار قطعیسنی وبردی . لازم کلن تشبثات عزمکارانه‌یه توسل ایتدی . تشکیلات منتظمه‌یه تابع ، قوای ملیه ، ارادهٔ قطعیهٔ ملتی ، تماماً اظهار واثبات قدرتی احراز ایلدی .

ملت ، پادشاهك امن واعتمادی اولان ، ذات فخامیپاهیلریله رفقای کرامکزی ، مشکل وضعیتده براقیق ایسته‌مز . بالعکس مظاهر اولمغه بوتون صمیمیتیله حاضردر . آنجق هیئت وکلا میانده فرید پاشا ایله تشریك فعالیت ایلمش نظارك موجودیتی ، هیئت جلیله‌لرینك ، نقطهٔ نظرلریله ، آمال ملیه‌نك درجهٔ مطابقتی ، کمال خلوص ایله ، آکلامق مجبوریتنی حاصل ایلمشدر . ملتجه ، امنیت تامه تحصل ایتدکجه آنیلمش اولان خطوهٔ صلاحك توقیفی ویارم تدبیرلرله اکتفا اولنمسی، غیرجائز کورولمکده‌در. بناءً علیه شو خصوصاتك، سرعتجه قبول ایدیلوب ایدلمیه‌جکنی قطعی وصریح آکلامق ایسترز . » دیدك ولعمیم مناسبتیله ذکر ایتدیکم اوچ اساسی تعداد ایدك . بعده ، « بو نقاط اساسیه‌ده مطابقت حاصل اولدیغی آکلاشیلدقدن صوکره ، احوال غیرطبیعیه‌نك ازاله‌سی مقصدیله ، بعض معروضات تالیه‌ده‌ده » بولنه‌جغمزی بیلدیردك . [وثیقه : ١٢٨]

علی رضا پاشا ، بوکون ، برای تحلیف ، سرایه کیده‌جکلرندن تلغرافزه ، یارین ، جواب ویریله‌جکی بیلدیرلدی .

§ بز ، بعض طورلردن ، علی رضا پاشا قابینه‌سنده ، بر تردد، بو قابینه‌نی تشکیل ایدن ذواتك‌ده ، قفالرنده بر بولانیقلق کشف ایدر کبی اولدق . اونك ایچون بعض تدبیرلر آلمنی موافق کوردك.

عینی کونده، برتعمیم یازدق. بونده، « حکومت ایله ملت آره‌سنده مطابقت انظار وآمال حصولی، تعمیماً ، تبلیغ ایدیلنجیه قدر ، کافی‌السابق مخابرات رسمیه‌نك منقطع بر حالده بولندیرلمسی ، لزومنی بیلدیردك . [وثیقه : ١٢٩]

بوندن بشقه، هرطرفدن کلن ، تکلیف ومطالعه‌لری مزج ایدرك ، عموم قول اردو قوماندانلرینه وحرکات ملیه‌یه مظاهر اولان والیلره‌ده ٣ تشرین‌اول کونی ، بعض محرم تبلیغاتده بولندق . یکی‌قابینه ایله ، ایلك تماسمزه عائد اولان بو وثائقی ، عیناً ، انظار علیه‌کزه وضع‌ایتمکی ـ بوندن صوکره‌کی ـ مخابرات ومناسباتك سهولتله آکلاشیله‌بیلمسی ایچون موافق کوریورم . مساعده بیورورمیسکز ؟

شیفره

سیواس
٣ - ١٠ - ٣٥

عموم قول اردو قوماندانلرینه و حرکات ملیه‌یه مظاهر والی
ووالی وکیللرینه

بروجه‌آتی تلغرافك حربیه وداخلیه ناظرلرینه کشیده وانباسی رجا اولنور :

داخلیه ناظرینك حرکات اهانتکارانه‌سنه آلت اولهرق اهالی‌یی بالفعل تسلیح ومقاتله‌یه قیام ایدن قونیه والیسی جمال والعزیز والیسی علی غالب و ملاطیه متصرفی خلیل بکلرك توقیفلریله دیوان حربه تودیعلری وطرابزون والیسی غالب ، قسطمونی سابق والیلری ابراهیم وعلی رضا بکلرله آنقره والیسی محی‌الدین پاشانك استخدام اولنماسی و حقوق قانونیهٔ ملیه‌یه تجاوز ایتمدکلرندن و حرکات وآمال ملیه‌یه مظاهرتلرندن دولایی عزل ایدیلن سیواس والیسی رشید پاشانك مأموریت اصلیه‌سنده ابقاسی ، بتلیس والیٔ سابقی مظهر مفید و وان والیٔ سابقی حیدر بکلرك درحال منحل ولایاته تعیین و استخداملری طلب اولنور .

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

شیفره

سیواس
٣ - ١٠ - ٣٥

عموم والی وقول اردو قوماندانلریله مستقل متصرفلقلره

بروجه‌آتی مألده صدر اعظمه مراجعت بیورولمسی ونتیجه‌نك انباسی رجا اولنور :

« اهالیٔ اسلامیه‌یی تسلیح و یکدیکری علیهنه مقاتله‌یه سوقه قیام ایله‌ین و اردویی انحلال ایتدیرمك وبالنتیجه وطنی مدافعه‌سز براقمق ایچون امر ویردکلرندن و اردونك اسرارینی ، شیفره‌لری جالمق ایچون ترتیبات فعلیه اتخاذی صورتیله فاش ایدن وقانون اساسی احکامنجه تعرضدن مصون اولان مخابرات خصوصیهٔ ماته مانع اولان نظار سابقه‌دن علی کمال بك ، سلیمان شفیق پاشا ، داخلیه ناظری عادل بکك ملت مجلسنك کشادنده ، دیوان عالی‌یه تودیع ایدلمك اوزره هیچ برطرفه فرارلرینه میدان ویرلمه‌مسنی و تلغراف مدیر عمومیسی رفیق خالد بکك عینی اسبابدن دولایی درحال توقیفیله محکمهٔ عائده‌سنه تودیعنی قانونك مصونیت و قدسیتی نامنه طلب ایدرز . »

آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ بالطبع ، حربیه نظارتنه کچن جمال پاشا ، اردویه بر تبلیغ رسمی یاپه‌جقدی . ایشته اوکا ایلك جواب اولمق اوزره قول اردولره شو تلغرافك ویرلمسنی توصیه ایتدك :

شیفره

۳ ، ۲۰ ، ۱۲ ، ۱۵ ، ۱۳ نجی قول اردو قوماندانلقلرینه
ق.۲۰ قوماندانی فوأد پاشایه (آیریجه)
قونیه‌ده رأفت بکه

حربیه ناظری جمال پاشانك ایلك تبلیغنه جواب اولمق اوزره بروجه آتی تلغرافك مضمونی اولدیغی مشارالیهه کشیده وانباسی رجا اولنور :

« ذات دولتلرینك حرکات ملیهٔ مشروعه‌نك بدایتندنبری بویوك برقناعت وایمانله باشنده بولندیغمز معلومزدر. حربیه نظارتی تشریفلری ممنونیتله قارشیلانمشدر . موفقیت دولتلرینه بوتون اردو وتکمیل قوای ملیه مظاهر اولهجقدر . محضا تأمین موفقیتلری مقصدیله آتیده‌کی خصوصاتك سرعت ممکنه ایله تطبیقنی رجا ایدرز .

آ) جواد پاشا ویاخود سابق برنجی اردو مفتشی فوزی پاشایی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاسنه .

ب) غلطه‌لی میرآلای شوکت بکی ویاخود یوسف عزت پاشایی، استانبولده‌کی قول‌اردو قوماندانی واستانبول محافظی ، یوسف عزت پاشا استانبول محافظی وغلطه‌لی شوکت بك ۲۵نجی قول اردو قوماندانی صورتنده اوله‌بیلیر .

ج) میرآلای عصمت بکك حربیه نظارتی مستشارلغنه

د) فرقه قوماندانی قائممقام کمال بکك پولیس مدیریت عمومیه‌سنه تعیینه دلالت .

ه) اردو اوزرنده سوء تأثیر یاپمش اولان وحربیه نظارتی عاطل وقیمتسز بر حاله دوچار ایدن واعادهٔ رتبه‌لری مجلس ملیدن کچمکسزین اولان وفکر مخصوص سیاسی ایله استخدام ایدلمکده بولنان متقاعدینك درحال اصللرینه ارجاعیله مهم وحساس مقاملرك امنیتی تأمین ایدرز .

و) اوچنجی‌قول اردو قوماندان سابقی میرآلای رأفت بك ، بلاسبب استعفایه مجبور ایدیلمکدن بو معاملهنك تصحیحیله کندیسنك الیوم بولندیغی قونیه‌ده اون ایکنجی قول اردو قوماندانلغنه تعیینی وفوأد پاشانك حقنده‌کی معاملهنك تصحیحیله یکرمنجی قول اردو قوماندانلغنه ابقاسی .

ز) فوأد پاشانك یرینه تعیین ایدیلن حمدی پاشا واون ایکنجی قول اردویه تعیین ایدیلن سعید پاشا درحال اصللرینه ارجاع اولنملیدر .

ح) ایلك فرصتده مفتشلكلرك احیاسیله شرقی آناطولوده‌کی قول اردولرك ، ۱۳ نجی قول اردوده داخل اولدیغی حالده کاظم قره بکر پاشایه وغربی آناطولوده‌کی قول اردولرك استانبول و ادرنه‌ده داخل اولدیغی حالده ، علی فوأد پاشایه تودیعی وشمدیلك ایکی مستشلکه اکتفا اولنمسی مناسب مطالعه قلنمشدر . »

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ یکی صدراعظمدن انتظار ایلدیکمز جواب، نهایت ورود ایتدی ، شودر:

غایت مستعجلدر

صدارت
٤ـ ۱۰ـ ۳۳۵

سیواسده مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیأت ممثلهسنه

ج : ۲ و ۳ تشرین اول ۳۳۵

ارضروم وسیواس قونغرهلرنده تعیین وتثبت ایدلدیکی ، تلغرافنامهلرنده بیان بیوریلان تشکیلات ومقاصدك نهدن عبارت اولدیغی هیأت وکلاجه غیر معلوم اولدیغندن ایجاب کیفیت تدقیق ایدلمك اوزره اول امرده مذکور قونغرهلر مقرراتنك عاجلاً اشعاری متمنادر افندم .

صدراعظم
علی رضا

§ صدراعظم پاشا ورفقای کرامنك ، ـ ایچلرنده ، بر آز صوکره کوریلهجکی وجهله ، قوای ملیهنك مرخصی اولهرق هیئت وکلایه داخل اولدیغنی بیان ایدن جمال پاشا بولنمش اولمسنه رغماً ـ حکومتی اشغال ایتدکاری کونه قدر ، مقاصد ملیهنك نهدن عبارت اولدیغنی بیلمدکلرینی سویلهملری جای استغراب کورولمکه سزا دکلیدر ؟ بوندن دها زیاده جالب دقت نقطه ، مقاصد ملیهیه رعایت ایدوب ایتهملك خصوصنده قرار ویرهبیلمك ایچون اول امرده قونغرهلر مقرراتی طلب ایتلریدر . حالبوکه بوقدر دشمغهیه وتعنیناتی سلفنك سقوطنه بادی اولان قونغرهلر مقرراتی بیلمهملرینه امکان تصوراولنهبیلیرمیدی ؟ مقصدلرنك زمان فازانمق وبزه قارشیهیچ برتعهده کیرمکسزین ، یکی وشیطنتکار تدبرلرله ملتی اغفال ایدرك ، حصول بولمش اولان تساند وارتباطی کوشهتمك اولدیغنه اصلا شبهه ایتمدم. فقط ، روپتور اولهحضسه ، بزده ، اول امرده اونارك بوتون مضمراتی ، ملتنظرنده تبارز ایتدیرهجك بر طرز حرکتی ترجیح ایتدم . بناءً علیه ، صدراعظمك و رفقای کرامنك طلنی اسعاف ایتدم . ٤ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی تلغرافه ، قونغره بیانامهسنی عیناً ونظامنامهنك ، بالکز تشکیلاته متعلق فصل اساسیهسنی ده خلاصهٔ بیان ایدم . [وثیقه : ۱۳۰] مخابرات رسمیهیه هیچ برطرفدن کیریشیلمهمسی حصنده تکرار عمومی تبلیغلر یاپیلدی . [وثیقه : ۱۳۱]

افندیلر ، عینی کونده شویله بر تلغراف آلدق :

صدارت
٤ ـ ۱۰ ـ ۳۵

ج : تحت ریاستمده تشکل ایدن هیئت جلیلهٔ وکلا، ملتك آمالی وجهله، وطن و مملکتك سعادت

وسلامتی تأمین ایچون ، عزم قطعی ایله صرف مساعی ایتمك خصوصنده ، تمامیله متحدالافکاردر .
جامعهٔ عثمانیه‌نك تأمینی و استقلال ملینك محافظه‌سی و مقام معلای خلافت و سلطنتك مصونیتی
قانون اساسی احکامنجه بوتون ملتك قوت وارادهسنه استناداً تأمین اولنه‌جغی بی‌اشتباه بولندیغی کبی
متارکه تاریخندهکی حدود داخلنده قالان بالجمله اراضی وبلاد عثمانیه‌نك اساس متارکه اولان ویلسون
پرنسیپلرینه توفیقاً دوغریدن دوغری‌یه زیر ادارهٔ سلطنت سنیه‌ده ابقاسی و حدود داخلنده قالوب
اکثریت عظیمهٔ اسلامیه ایله مسکون بولنان وحدت ملکیه‌نك انقسامنی منع ایله بو طوپراقلراوزرندهکی
حقوق تاریخیه و عرقیه و دینیه و جغرافیه‌مزك وبوصورتله حق وعدله موافق برقرار اتخاذینك تأمینی
دخی حکومت حاضره‌جه مقصود قطعی و مجلس ملینك انعقادینه قدر مقدرات مات حقنده بر کونا
تعهد قطعی ورسمی‌یه کیریشمسی و صلح قونفرانسنه کوندریله‌جك مرخصلرك آمال ملیه‌یی مدرك
و مظهر اعتماد ، ارباب رویت و اقتدار دن انتخاب اولنمهی طبیعیدر . مملکتمزده اصول مشروطیت
ایجابنجه حاکمیت ملیه جاری بولنمسیله ، وظیفه‌سنی بحق مدرك اولان حکومت حاضره، ملتك قراریني
استحصال ایتمکسزین ، مقدرات مملکت حقنده قرار اتخاذ ایده‌میه‌جکی جهتله حکومت ، انتخاباتك
برآن اول اجراسی ایچون هر دراو تشبثات و توسلاته مراجعت و مجلس مبعوثانك تسریع انعقادی
ضمننده لازم کلن تسهیلاتی ایفایه غیرت ایتمکده اولوب آنجق حکومتك رهبر حرکاتی ، احکام
قانونیه‌یه تماماً رعایتله خلافی احوالك منع وازاله‌سندن عبارت اولدیغندن واحوال غیر طبیعیه وغیر
قانونیه‌نك دوامی دولت عثمانیه‌نك مرکزیله آناطولویی یکدیکرندن تفریقه منجر اولهرق برچوق
عواقب وخیمه‌یی تولید ایله العیاذ بالله تعالی پایتختك بقاسنی تهلکه‌یه القا و اقسام ممالکك اشغال آلتنه
آلنماسنی انتاج وبناءً علیه و حدت ملکیه‌یی اخلال ایده‌جکندن حکومت حاضره ، طرفکزدن وضع
ید اولنان دوائر رسمیه‌نك تخلیه‌سی و معاملات حکومته ایراث اولنان سکته‌نك رفعی و ادنا خللدن
بیله مصونیتی واجب اولان نفوذ حکومته رعایت اولنمسی واجانب ایله مناسبات سیاسیه‌یه کیریشیلمه‌مسی
و مبعوثان انتخاباتنده اهالینك حریتنه قطعیاً تجاوز اولنماسی خصوصلرینك طرفکزدن تعهد ایدلمسنی
طلب ایدییور . »

§ محترم افندیلر ؛ دقت بیوریلورسه ، بوتلغرافده نه آدرس واردر و نه‌ده امضا . . . کرچه ،
صدارت مقامندن یازلدیغی آکلاشیلیوردی . فقط دیکر برشی دها آکلاشیلیوردی ، که بوسطرلری
یازان ذات ویا ذوات ، بردفعه ، هیئت تمثیلیه‌یی طاعیق و اونکله امضا تحتنده رسمی مخابره‌ده ومداوله
افکارده بولنمق ایسته‌میوردی .

برده ، بزم ، قونغره‌لرده تثبیت ایتدیکمز مقرراتی و کندیلرینه تکلیف ایلدیکمز اوچ نقطه‌نك
نظردقته آلنمسنی ، یکی قابینه‌نك صدر اعظمی و وکلاسی طبیعی بولیورلر . بومقررات و اساساتك تأمینله
ذاتاً غیرت ایتمکده اولدقلرینی سویلیورلر .

آنجق ، حکومتك رهبر حرکاتی احکام قانونیه‌در . وظیفه‌سی ، خلافی احوالك منع وازاله‌سندن
عبارتدر مقدمه‌سندن صوکره ، بزم احوال وحرکاتمزك ، غیر طبیعی وغیر قانونی اولدیغنی ایما ایدرك ،
بونك ، دوامی حالنده ، مرکزله آناطولونك یکدیکرندن تفریقنه منجر اولهجغنی و بوندن تولد
ایده‌جك تهلکه‌لری تعداد ایدییور ونهایت ، بقه‌یی آغزندن چیقاره‌رق ؛ طرفکزدن وضع ید اولنان

دوائر رسمیه‌نك تخلیه‌سی و معاملات حکومته ایراث اولنان سکته‌نك رفعی و نفوذ حکومته رعایت اولنمسی واجانب ایله مناسبات سیاسیه‌یه کیریشیلمه‌مسی ومبعوثان انتخابات‌نده اهالینك حریتله قطعیاً تجاوز اولنماسی خصوصلرینك طرفمزدن تعهد ایدلمسنی طلب ایتمك صورتیله ، بزم موجودیتمزی وفعالیتمزی برطرف ایتمك مقصدنده اولدیغنی افاده ایتمش بولونیور .

افندیلر ؛ بلکه اونوتورم ، تفصیلاتله کیریشمه‌دن اول سویله‌مل‌یم که طرفمزدن اشغال اولنمش دوائر رسمیه یوق ایدی . یالکز سیواس ولایتی ، هیئت تمثیلیه‌یی مکتبارك تعطیل بولنمسی مناسبتیله لیسه‌ده مسافر ایتمشدی . موضوع بحث ایدلمك ایسته‌نیلن دائرهٔ رسمیه بو اولاجقدی . یکی قابینه هردرلو اجراآتنه مقدمه اولمق اوزره هیئت تمثیلیه‌یی ، بورادن قوغه‌رق نفوذ و حیثیتنی انظار عمومیه‌ده قیرمق ایستیوردی .

§ افندیلر ؛ کیمدن کیمه یازلدیغی صریح اولمیان بوتلغرافنامه اوزرینه ، سیواس تلغراف مرکزیله ، استانبول تلغراف مرکزی آره‌سنده عیناً شو مخابره وقوعبولدی :

فوق العاده

درعلیه مرکز مدیریتنه

صدارت مرکزندن یازیلان تلغرافنامه بالا وامضاسی اولدیغی ایجون آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی طرفندن قبول ایدلدی . تلغراف صورتی مرکزمزده موقوفدر . ایجاب ایدنلره معلومات ویرلمسی مرجودر .

امضا

قوللغه مرکزی

— بزه ، اوزرینه صدر اعظم پاشا حضرتلرینك جوابیدر ، سرلوحه‌سیله آمدجی بك ویردی وقوپیه‌سی تلغرافخانه‌ده‌در . سز پاشا حضرتلرینه بویله ویریکز .

— هیئت تمثیلیه‌یه خطاب دکلدر و کیمدن اولدیغی مجهولدر . بناءً علیه مخاطب و امضا اولدیغی ایجون قبول ایتمیورلر .

— او حالده شمدی داغیلدی . مجلس وکلاده بوخصوصده برشی بازارلرسه طبیعی کیفیت توضیح ایدر افندم .

بو جوابی افاده‌یی ویردکلری وقت داغیلدیلر . آرتق بزه برشی کلز . فقط صدر اعظم پاشا اقامتکاهی اولان محلدن بلکه بازار . بزم بومرکزك ایشی مجلس داغیلنجه ختام بولور ، قپانیر عزیزم .

— سز دیدیکمزی آمدجی بکه سویله‌یك .

— آمدجی بك‌ده کیتدی . یالکزم .

— تلفونله سویله‌یکز .

— بزده شهر تلفونی بوق . مع‌مافیه سز تلغرافی اویله‌جه محافظه ایدیکزدن صباحلین رسماً برشی بازدیرملم افندم .

— صدر اعظم پاشایه تلفون ایدك .

— قارداشم صدر اعظم پاشایه آ کلاته‌میزکه . . .

فوق‌العاده

باب عالی
٤ـ١٠ـ٣٥

سیواسده قوانغره مرکزی مدیریتنه

أرن کوینده اقامت بیوران صدر اعظم پاشا حضرتلری تلفوندن آراندیغی و ساعت یکرمی بری یکرمی بش کچدیکی حالده بولنه‌مدی . جریانی مخابره بالضروره یارن عرض ایدیله‌جکدر افندم .

باب عالی مدیری
حسین حسنی

فوق‌العاده

درحلیه : ٤ ـ ١٠ ـ ٣٥

قوانغره مرکزینه

ج : باب عالی مدیریتندن دخی بیلدیریلدیکی وجهله شمدی یکرمی بری یکرمی بش کچه‌یه قدر تلفوندن آراندقلری حالده صدر اعظم پاشا حضرتلریندن قوانغرینه جواب آلامدی . برآز صوکره یه آرایه‌جغم . جواب آلیرسه‌م درحال بیلدیرم . آلامزسه‌م صباحی کاملك نظر دقتی اولمه‌جقدر افندم .

امنیات تلغراف مدیری
توفیق

§ افندیلر ؛ ایرتسی کونی ، یعنی ٥ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی ، امضاسز تلغرافك صدر اعظم طرفندن ، هیئت تمثیلیه‌یه ، خطاباً وجواباً یازلدیغی سویلندی . بونی رسماً تثبیت ایدر ، رسمی وامضالی براشعار اولمه‌مقله برابر ، بز بویله کوچك نقطه‌لرده دها فضله توقفی فائده‌لی وجائز کورمدك . صدراعظم پاشایه جواب یازمغی موافق بولدق . ٥ تشرین اولدہ یازدیغمز اوزون جوابك ، اساس نقطه‌لرینی خلاصه ایده‌م :

تکالیفلرمزك تماماً تصویب وقبول ایدلمش اولدیغی آکلاشیلدی، دیدکدن صوکره، طرفمزدن تعهد اولنمسی طلب ایدیلن نقاط حقنده ایضاحات ویردك ودیدککه ، احوال غیرطبیعیه وغیرقانونیه‌نك حامل ومسببی فرید پاشا قابینه‌سی ایدی . بو خصوص ، فرید پاشا قابینه‌سی طرفندن ایقاع ایدلمش اولان غیر مشروع افعال وحرکات اسباب ومولداتنك رفعی ایچون طرفکزدن تدابیر قطعیه اتخاذ اولندیغی تقدیرده ، کندیلکندن زائل اولور .

«جمعیته ك ، هیئت وکلای حاضره‌یه تعهدات و مظاهرتده بولنه‌بیلمسی ایچون اولا ، حکومتك تشکیلات ماضیه‌مزی حسن قبول ایلدیکنی صریح وقطعی برلسانله افاده ایتمسی لازمدر.عکسی تقدیرده، امنیت وصمیمیت متقابلهنك حصول بولدیغی مشکوك قالهجق و متباین حرکات وتشبثاتك ظهوری ملحوظ بولنه‌جقدر . »

علی رضا پاشانك ، امضاسز تلغرافنده ، « مملکتمزده اصول مشروطیت ایجابجه ، حاکمیت ملیه حاری بولندیغی » نقطه‌سنده ، فی‌الحقیقه اویله « ایسه‌ده فسخندن اعتباراً مجلس مبعوثانك درت آی ظرفنده اجتماعی قانون اساسیمزك احکام صریحه‌سندن ایکن بوکونه قدر اتخاباتك دفاتر اساسیه‌سی بیله تعطیم ایدلمه‌مشدر . بوحرکت ، فرید پاشا قابینه‌سنك آچیقدن آچیغه مشروطیته بر ضربه‌سنی وقانون اساسی‌یه تجاوز فضایسی تشکیل ایدر وقانون جزانك مادهٔ مخصوصه‌سنه توفیقاً بر جنایت عد ایدیلهرك مسببلری حقنده احکام قانونیه‌نك تمامیله تطبیقی ، حاکمیت ملیه‌یی قبول و احکام قانونیه‌نك تطبیقنی کندیسی ایچون بر وظیفهٔ قانونیه عد ایده‌جك هر حکومت مشروعه‌نك ، ایلك وظیفهٔ مقدسه‌سیدر . » جوابنده بولندق . اوندن صوکره ، شو تکالیفلری سرده باشلادق :

۱) مملکتده سکون وآسایش اولدیغنی و آمال ملیه‌نك تمامیله حقلی و مشروع اولدیغنی رسمی بر بیاننامه ایله اعلان ایدرك ملتك وحدت عمومیه‌سنه حکومتكده التحاق ایتدیکنی اظهار ایدیکز .

۲) حکومت ساقطه‌نك حرکات اهانتکارانه‌سنه آلت اولمش بولنان بر طاقم رؤسای مأمورین واردر . اونلری محکمهٔ عائده‌سنه تودیع ایدیکز . حرکات ملیه‌یه ممانعت ایدن بعض سابق والیلر حقنده خدمت دولتده قوللانیلماملری ایچون معاملهٔ لازمه‌سنی یاپیکز . حرکات ملیه‌یه خادم اولدقلری [illegible] .

۳) اعادهٔ رتبه‌لری مجلس ملینك تصدیقنه اقتران ایتمین ویکدیکر سبب استحداملری برطاقم ملاحظهٔ سقیمهٔ سیاسیه‌دن عبارت بولنان متقاعدینی درحال اسکی وصمیمیتلرینه ارجاع ایدیکز . مهم مقامات عسکریه‌یی اهل اللره تودیع ایلهیکز .

٤) نظار سابقه‌دن علی کمال و عادل بکلرله سلیمان شفیق پاشانك ، مجلس ملی کشادنده دیوان عالی‌یه تودیع ایدلمك اوزره ، هیچ برطرفه فرارلرینه میدان ویرلمه‌مسنی، پوسته وتلغراف مدیرعمومیسی رفیق خالد بکك درحال توقیفیله محکمهٔ عائده‌سنه تودیعنی ، قانونك مصونیتی وحقوق ملیه‌نك مدسیتی نامنه طلب ایلدرز .

۵) حرکات ملیه‌یه اشتراك ایتمش ویا حرکات ملیه‌یی تروبج ایتمش اولانلر علیهنده پاشالانیلمش اولان تعقیبات وتضییقاتك نهایت ویریکز .

٦) مطبوعاتی اجنبی سانسورندن قورتاریکز .

§ ایشته أفندیلر ؛ خلاصةً صایدیغم بو نقطه‌لره عائد مطالعات و تکلیفاتدن صوکره تلغرافزی شو طرزده اکمال ایلدك : « معروضات وتکالیف مسروده‌یه ، ماتی تطمین ایده‌جك جواب صریح وموافق اعطا بیوریله‌جغی زمانه قدر ، تأمین مقاصد ملیه ایچون ، ملتجه اتخاذ ایدلمش اولان تدابیر فعلیه‌یه ، کما کان دوام ضرورتنده قالنه‌جغنی بالجمله ولایات ومستقل الویه ایله ملحقاتندن آلدیغمز قرارلر اوزرینه ، کمال قطعیتله ، عرض ایلرز .

امضا : آنادولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه، مصطفی کمال ، [وثیقه:١٣٢]

§ افندیلر ؛ استانبوللہ مخابره، بیتربیتمز ، درحال شو تبلیغ ایله مملکتی وصعیتدن خبردار ایتدم:

٣٥ - ١٠ - ٥

تعمیم

شهر امانتنه ، مطبوعاته

صدراعظم پاشا حضرتلری ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده‌کی مقررات اساسیه ومقاصد تشکیلات ملیه‌یی طبیعی بولمغله برابر مطالعه‌لرنده بعض ایضاحی محتاج ، جهات کورولدیکندن حکومتله‌ملتك حقیقی اوله‌رق تأمین ائتلافی مقصدیله وبالجمله‌مراکزك خلاصهٔ مطالعاتنه استناداً اعطا اولنان جواب ودرمیان ایدیلن تکالیف بروجه آتی عیناً تعمیم وتبلیغ اولنور . ورود ایده‌جك جواب واوکانظراً اتخاذ اولنه‌جق مقررات درحال تبلیغ اولنه‌جقدر .

آناطولی و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك موقع اقتداره کچدیکنك بشنجی کونه کلدك . حالا آکلاشه‌میورز . مملکتك ، استانبول‌ایله اولان مخابرات ومناسبات‌رسمیه‌سی حالاروبتور حالنده ، دوام ایدییور . صدراعظم پاشا حضرتلری ، تکلیفاتمزه جواب ویرمیور وهیچ بر وقت ویرمه‌مش اولدیغنی کوره‌جکسکز . هیئت وکلادن ، هیچ کیمسه ، بزه مخاطب اولمق ایسته‌میور.

بوکون ، یعنی ٦ تشرین اول ٣٣٥ کونی ، یونس نادی بك آرقداشمز ، حربیه ناظری اولان ، جمال پاشانی دعوتی اوزرینه مقامنده زیارته کیتمش . جمال پاشا ، یونس نادی بکه وصعیت حفنده ، بالخاصه حکومتله هیئت تمثیلیه آره‌سنده ، هنوز ائتلاف ابدیله‌مدیکندن بحث ایتمش و آکلاشیلدیغنه کوره ، بزی حقسز کوسترمش وکندیلرینك هر شیئی قبول و تطبیقه آماده بولندقلرینی آکلاتمش وهر حالده اختلاف جیقاران وبونده اصرار ایدن طرفك، هیئت تمثیلیه اولدیغنی سویله‌مش؛ احتمال،که یونس نادی بکك بزمله شخصی معارفه‌سنه بناءً ، تألیف بینه توسطی تکلیف ایتمش اوله‌جق .

یونس نادی بك ، بو توسط تکلیفی مع‌المنونیه قبول ایتمش ؛ یالکز یونس نادی بکك ، جمال

پاشانك ویردیکی معلوماتی اساس وحقیقت تلقی ایتدیکی ووضعیتی اوکا کوره مطالعه ایلدیکی شمدی بحث ایده‌جکم تلغرافنامه‌سی مفادندن آکلاشیلمقده ایدی .

یونس نادی بکله ، تلغراف ماشنده وقوعبولمش اولان بو مخابره‌مز ، یکی قابینه ایله بزی ظاهراً اولسون ائتلافه‌سائق اولمق نقطهٔنظرندن مهمدر . بوسبیله مساعده بیورورسه کز بر آز ایضاح ایده‌جکم .

حربیه ناظری پاشانك بنی تلغراف ماشنه دعوت ایتدیکنی خبر ویردیلر . ذاتاً دائره‌مزده بولنان ماکنه باشنه کیتدم .

استانبول ـ حربیه تلغرافخانه‌سی ، یونس نادی بك ذات دولتکزله کوروشمك ایستیور افندم .

دنیلدکدن صکره ، حربیه تلغرافخانه‌سنده ماکنه باشنده حاضرم ! دیندی . حاضر اولان کیمدر؟ دیدم .

تلغرافجی — یونس نادی بك ویاننده ناظر پاشانك یاوری جواد رفعت بك واردر افندم . ناظر پاشایی ایستدیلرمی ، یوقسه . . ایضاحنده بولندی .

— کندیلریله شمدی کوروشورز . یالکز ، بنی ، تلغرافه دعوت ایتدکلری زمان ناظر پاشا ایستیور دیمشلردی . دعوت ایدن ناظر پاشامیدر . یوقسه ، ذات‌عالیلریمی ؟ یونس نادی بك — ناظر پاشانك مساعده‌سیله ویاوری واسطه‌سیله حربیه مرکزندن ، ذات دولتلرینی آرادق . بوندن غلطدر افندم . دیدی .

بن — تشکر ایدرم . بیوروك ! دیدم .

بونك اوزرینه یونس‌نادی بکك سوزلری آلتنده‌ماشلاندی . یونس نادی‌بك مطالعاتنه شومقدمه‌یی یایدی : « ارادهٔ ملیه‌نك ، حاکمیت ماتی انفاذ ایتمسی نتیجهٔ مشکوره‌سی اولهرق میدانه کلن تقلب اوزرینه ، بوراده تشکل ایدن حکومتله ، تشکیلات ملیه آره‌سنده آهنك اتحاد حصولنك کجیکمیه‌جکنه حکم ایتمش ایدم . تحقیقاتم نتیجه‌سنده هنوز ، برایکی نقطه‌ده اختلاف بولندیغنی آکلادم . بوآهنکك تأخر حصولی ، داخلاً وخارجاً ایی اولمیه‌جنی جهتله ، بعض معروضاتده بولنمق وظیفه عد ایتدم . »

اوندن صوکره ، شمدی خلاصه ایده‌جکم نقطه‌لره عائد معلومات وملاحظه‌لرینی ، برنجی مسئله اولهرق ذکر ایتدیلر .

١) فرید پاشا قابینه‌سنده بولنمش اولان بعض ذواتك بو قابینه‌یه اشتراکارندن دولایی سوء نظرله کورولمکرینه محل اولمدیغنی وعبوق پاشانك فرید پاشا قابینه‌سنك اسقاطنده رول اوینادیغنی ،

٢) رضا پاشا حکومتنك ، انتقال دوره‌سی حکومتی اولدیغنی ، حیاتنك انتخابات تشریعیه نتیجه‌سنه قدر دوام ایده‌بیله‌جکنی ،

٣) حکومت حاضره أمل و مطالب ملیه‌نك کافه‌سنی حسن تلقی ایتمك و حسن انتاجنده سعی ایلمك خصوصنده اك اوفاق شبهه‌یه محل ویرمه‌مکده اولدیغنی بیان و

٤) خصوصیله ، جمال وعبوق پاشالرکی ذواتك ، حکومتده تشکیلات ملیه‌نك بر مرحصی وکافلی کبی تلقی اولنمکرنده تردده محل بوقدر . حکمنی اعطا ایتدیلر .

ایکنجی مسئله اولهرق‌ده ؛ یونس نادی بك ، اشخاصه تعلق ایدن قسمه تماس ایتدیلر ، بوندہ تماماً

جمله هم حس اولمقله برابر « برآز اعتدال توصیه‌سنه جسارت ایده‌جکم » دیدی ونقطهٔ نظرینی ؛ موفقیت ملیه‌نك حصوله کتیردیکی تأثیرات حسنه‌نك بعضیلرینجه انتقامجو لقله تفسیر اولنه‌رق ، شائبه‌دار اولمقدن مصون بولندیرلمسی مهم اولدیغی مطالعه‌سیله توصیح ایتدی .

یونس نادی بك ، « هیئت حاضرهٔ حکومتك ارکانیله وقوعبولان تماسلرمدن تشکیلات ملیه مطالبنك تمامیٔ اجرا وانفاذینه عزم ایتمش اولدیغی مستبان اولیور » دیدکدن صوکره ، شو معلوماتی ویردی :

« حربیه ناظری جمال پاشا ، بوکون نشر ایدیله‌جك بیاننامه‌ده بو جهتلك ذاتاً کافی درجه‌ده مصرح اولدیغنی وآنجق بیاننامه ، لسان رسمیٔ حکومتله یازلدیغنه کوره هر طرف نظر دقته آلنه‌رق درج ایدلمش ، صوری برقاچ کلمه‌یه عطف اهمیت اولنماسی لازم کلدیکنی بیان ایلدی . »

یونس نادی بك ، صدر جدیدك وحکومتنك ـ هر درلو سوء تفهمی ازاله ایچون ـ تشکیلات ملیه ارکانك ارائه ایده‌جکی برهیئتله دوغریدن دوغریه تماس ایتملری خصوصنده‌کی آرزوی صمیمیسنی بیلدیردکدن صوکره ، بوتون مطالعاتنی شو جمله ایله خلاصه ایلدی : « حالاً ، بنده کزك الك زیاده لازم عد ایتدیکم جهت بحرانك غیر منحل و مشوش بر وضعیتده تمادی ایتمه‌سندن عبارتدر . » [وثیقه : ١٣٣]

یونس نادی بك ، مطالعه‌مه انتظار ایلدیکنی سویلدکدن ایچون ، بنده ، شو جوابی ویردم :

سیواس
٦ـ١٠ـ٣٥

یونس نادی بك افندیه

هیئت تمثیلیه‌جه صدر اعظم پاشا حضرتلرینه وقوعبولان تکلیفات اساسیه وتالیه و مشارالیهك هیئتمزه ویردیکی جواب ، بالخاصه بوجوابك صوك فقره‌لری منظور عالیکز اولدیمی؟ بیانات ومطالعات علیه‌لرندن بو یازیلری کورمه‌مش اولدیغکزه وتکلیفلرمزك ماهیت و صمیمیتی تماماً آ کلاشیلمه‌مش اولانلر طرفندن ذات عالیکزه حکایه ایدلمش اولدیغنه حکم ایدییورز . بو سببله ، اساس حقنده بوراده مداولهٔ افکاری مشکل کوریورز . یالکز شخصی اولان مطالعهٔ علیه‌لرنده بعض نقطه‌لری تنویر مقصدیله ، بروجه آتی صره ایله اعطای ایضاحات اولنور :

یکی قابینه ایله تشکیلات ملیه‌مز آرمسنده ، آهنك اتحاد حصولنك کجیکمیه‌جکنه ، بزده ، حکم ویرمکده ایدك . بونك ، تأخری سببنی بزده دکل ، یکی قابینه‌نك درت کوندنبری کوسترمکده اولدیغی طور متردده آرامق لازمدر . یکی قابینه ایله آرامزده اختلاف اولدیغنی دخی ، یکی قابینه بزه بیلدیرمه‌مشدر . یکی قابینه‌ده ابقا ایدیلن اسکی ناظرلرك ناموسلری حنقده شبهه ایتمه‌مکله برابر ، اسکی قابینه‌نك حرکات جنایتکارانه‌سنه بیلهرك ویابیلمیه‌رك اشتراك ایلمشی اولدقلری نظر دقتده‌طوتیله‌جق مهم بر نقطه‌در . (عبوق پاشانك) قابینه‌نك اسقاطنده یاپمش اولدیغی رول مجهولدر . بز ، نتیجه‌یی

تأمین ایدن قوتی پك ابی بیلیرز . بزم مقصدمز ، بوحکومتی تصور بیورلدیغی کبی ، انتقال دورمسی حکومتی کبی تلقی ایتمك دکلدر . بالعکس مقدرات ملتی تقریر ایدهجك وصلحی پایهجق الکمهم برهیئت اولهبیلمسنی تمنی ایدرز . منافع اساسیهٔمایهمزده اغیارك بزجههیچ اهمیتی یوقدر . بزه خطرحرکتمزی اغیارك دیدی قودیسنه اویدورمق ضعفنیمردود کورنلردهنز . داخلی وخارجی وضعیته بوتون وضوحیله واقفز . آتدیغمز خطوه تصادفی دکل ، عمیق دوشونجهلره و متین اساسلره وعموم ملتك تشکیلات منتظمه یه تابع قوهٔ حقیقیهسنه وعزم ارادهسنه مستنددر . ملت ، حا کمیتینبوتون معناسیلهبوتون جهانه طاییندیرمغه قرار قطعی ویرمشدر . بونك ایچوندهر یرده ، هر درلو تدابیر آلنمشدر . حکومت حاضردهك آمال و مطالب ملیهیی حسن تلقی و انتاجه سعی ایلمسنی طلب ایدرز . چونکه بشقه درلو اجرای حکومت ایدهمز . (عبوق پاشا) بی بیلمیورز . فقط (جمال پاشا) دن تشکیلات ملیهمزك مرخصی اولمقدن بشقه بر شیئه انتظار ایتمهز . [افندیلر ؛ شمدی ایضاح ایتمکلیم ، که جمال پاشا بزم مرخصمز دکادی وبویله بر وضعیت و وظیفهنك کندیسنه ویرلمسنه معلومکز اولان طرز حرکتندن دولایی جهت مناسبتده یوقدی . آنجق یونس نادی بکك تلغرافنده جمال پاشانك مرخص کبی تلقیسنده تردده محل یوقدر دنیلمش اولسندن ، جمال پاشانك بونی آرزو ایتدیکنه ذاهب بوامر واقع حالنده توجیه اولنمشدر.] وناظر اولور اولماز کندیلرینك هرکسدن اول بلاواسطه بزمله تماسه کلوب وضعیت حقیقیهیی آکلایهجغنی واوکا کوره حکومتله تشکیلات ملیهنك نقطهٔ نظرلرینی توحیده توسل ایدهجکنی امید ایدیوردق . حالبوکه هنوز بویله بر تماسدن مجتنب اولدیغی کورولیور . بزم یکی قابینه یه قارشی وقوعبولان تکالیف ومطالبمز ، شخصی و عندی اولیوب بالجمله ولایات و الویهٔ مستقله ایله ملحقاتنك وبش قول اردو قوماندانلنك و تشکیلات ملیه یه صادق رؤسای مأمورینك هیئت تمثیلیهمزه بیلدیردکاری تکلیفلرك ، هیئت تمثیلیهمزجه حکومتی تمکن اولدیغی قدرمشکل وضعیتهصوقهمق جهتی نظردقته آلنهرق استخراج ایدلمش خلاصةالخلاصهسیدر . و بوتکالیف و مطالبده تصور وتصویر بیوردیغکز محاذیر یوقدر . حکومت ، هیئت تمثیلیهمزله ، صمیمی وجدی مناسبت ومداولهٔ افکارده بولندیغی تقدیرده ، وقوعبولمش اولان مطالب وتکلیفاتك حکومتجه قابل تطبیق اولهبیلهجك شکل و زمانی تقریر ایتمکده هیچ برحائل یوقدر . یالکز صدر اعظم پاشانك ، هیئت تمثیلیهمزه ٤ تشرین اولده وقوعبولان جوابی تلغرافندهکی صوك فقرهلر جالب نظر دقتدر . اکر تشکیلات مشروعهٔ ملیهمز وبونك رأس ادارهسنده بولنانلر . غیر مشروع وغیر قانونی طاتمق ذهنیتی ادامه اونهجق ایسه ، هیچ بر امکان ائتلاف بولنهمیهجغنه شبهه یوقدر . بوکون نشر ایدیلهجکنی بیلدیردیکز بیاننامهده ، تشکیلات وحرکات ملیهمزحقنده ، هرنهسبب وصورتله اولورسه اولسون ، منتقدانه برلسان قوللانیلدیغی تقدیرده وبوصورت ، صوری برقاچ کلمه یه منحصر قالسهبیله ، طرفزدن ، درحال هردرلو ائتلاف امکانی منسلب اولمش تلقی ایدیلهجکدر وذاتاً حکومت مرکزیه ، هیئت تمثیلیه ایله تماماً آکلاشمدقجه ، بیاننامهسی هیچ برطرفدن آلنمیهجقدر . بلکه استانبوله منحصر قالهبیلیر .

هیئت تمثیلیهمز ، بالجمله ولایات والویهٔ مستقله نامنه محللرنده ملتك آرای عمومیهسیله انتخاب اولنمش ممثللردن متشکل وارضروم وسیواسده اجتماع ایدن هیئت عمومیهلر طرفندن تفریق وانتخاب اولنمش بر هیئت مشروعهٔ ملیهدر . قابلیت وقدرت تمثیلیهسی‌ده آثار فعلیهسیله میداندهدر . مجلس مبعوثان اجتماع ایله بالفعل مراقبه یه باشلایاجغی کونه قدر ، هیئت تمثیلیهنك مقدرات ملت ومملکتله علاقهدار بولنمسی

ضروریدر . حکومتك ، هیئتمزله تماس و مناسبت صمیمه‌سی بالطبع کندی موقع و قوتی تقویه ایده‌جکدر . آیری آیری استفامتلرده بوروندیکی تقدیرده منافع مملکت و ملت ایچون جالب مخاذیر اولهجغی طبیعیدر .

بز ، بوکونکی قاعیده ده . بالخاصه وجودلری مملکت و ملت ایچون نافع اولهجغنه قانع بولندیغمز بعض ذواتك ، سابقا اولدیغی کبی برر برر قاعیده‌دن چیقارلمسی طرزنده‌کی صوك اصول قاعیه‌مانورالرینه معروض قالدقلرینی کورمك ایسته‌میز . [افندیلر ؛ بو دیدیکمزك وقوعنی کوره‌حکسکز] سیواسده منعقد بولنان هیئت تمثیلیه ، حکومتله بالذات دوغریدن دوغری‌یه ، الك صمیمی تماسده بولنمغه حاضر ومهیادر . بو وظیفه‌یی ، بشقه‌لرینه تودیع ایتمك صلاحیتده مالك دکلدر . حکومتله ائتلاف تام حاصل اولدیغی تقدیرده ، تماسك تسهیل وتأمینی ایچون بشقه چاره‌لر دخی دوشونوله‌بیلیر . خلاصه ، مشوش وصعیتك عاجلاً برطرف ایدلمسی؛ اول امرده حکومتك کندیسنه عرض وتکلیف ایتدیکمز طرزده بر بیانناممسنك ، صوری کله‌لرله دکل، صمیمی بر لسان ایله نشرینه وتکالیف سائره‌نك حسن تلقی ایدیلوب انفاذ ایدیلهجکنه دائر صدارتك معروضاتمزه دوغرودن دوغری‌یه جواب اعطا ایتمسیله ، ممکن اولهجقدر . یوقسه ، حالا رفیق خالد بك طرفندن تلغرافلرمز وبیانناممزلرمز قونطورول ، سرقت و توقیف ایدیلیرکن ، حکومتك صمیمیتندن بحث اولنمسی ، بزه بك غریب کلیور .

حکومت ، بو متردد وصعتنده بر قاچ کون دها دوام ایده‌جك اولورسه ، ملت نظرنده هنوز تعین ایده‌مین امنیت واعتمادی بوسوتون‌سلبه سبیت ویره‌جکدر . هرطرفدن آلدیغمز تلغرافنامه‌لرده ، حکومت‌جدیده‌نك شایان‌امنیت اولوب اولمدیغنه‌دائر سؤاللرصورولمقده‌در . عرض‌احترام‌ایده‌رم‌قارداشم .

(مصطفی کمال)

§ افندیلر ؛ یونس نادی بك ، ویردیکم معلومات وایضاحاتدن حقیقی وضعیتی آکلادی . بزمله مخابره‌یه دوامه لزوم کورمدی . بالعکس یکی حکومتی وخاصة جمال پاشایی ارشاده چالیشمش . . . فی‌الحقیقه ، ایضاح ایده‌حکم وجهله، ظاهراً اولسون، بر ائتلاف وضعیت و منظردسی تأسس ایتدی .

§ افندیلر ، ٦ تشرین اول ۳۳۵ کونی‌ده کچدی . بز ، موجود تدابیرك اهمیت ودقتله‌ادامه‌سی لزومنی تعمیماً امر ایتدك . [وثیقه : ۱۳٤]

§ افندیلر ، یونس نادی بکله ، مخابره‌مزك فرداسنده ، نهایت ، صدراعظمدن جواب دکل ، فقط جمال پاشادن شو تلغرافنامه‌یی آلدق :

حربیه‌دن

۷ ـ ۱۰ ـ ۳۵

ساعت : ۱۲,۷ سوکره

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

شیمدی‌یه قدر اولان مخابراتك خلاصه‌سی :

۱ — قاعیده ، سزکله متحدالافکارواراده ملیه‌نك حاکمیتی ، قبول ایدر . آنجق بر انتقام قاعیه‌سی اولمقدن تحاشی ایدر . قباحتلیرك تجزیه‌سنی شکل قانونیده اجرا ایتمکی دخی موافق کوریور .

۲ — ضرره اوغرامش والیلرك مغدوریتلرینی رفع وتضمین ، اهل اولانلرك انتخاب ، بالخاصه تعیین و اردونك شرف وانتظامی اعاده ایتمکی تماماً درعهده ایدر .

۳ — دولتك خارجه قارشی شرف وحیثیتنی اعاده ایچون ارادهٔ ملیه یه و هیئت تمثیلیه یه استناد ایده جکدر .

٤ — هیئت تمثیلیه نك مرخصی دعتیله وبوتون صمیمی وحرمتکار برحس الله عرض ایدیورم، که هیئت تمثیلیه نك هم خارج وداخل قارشو حاکم معناسنی ویرمکسزین قابینه یه مظاهر حالنده قالمسنی ایستر وبو بوبوك قوتك فائدهسنی تقدیر ایدر . اول امرده . تلغرافرك مقابلاً وسریعاً کشیده سنی واعاده ومجدداً تعیین اولنه جق والی ونومادانلرك همان حرکت ایده بیلمسنی ، بالخاصه قبول ایدیلن یکی انتخاب میعوثان قانونك توزیع واعلان ایدیله بلمسنی پك فائده لی کورور .

٥ — ارادهٔ ملیه یه مظاهر حرکاتدن توقی اولهجغنی تعهد ایدر ایسهم ، تفرعاتك شکل و زمانی قالیر، که پك قولای اولهجغنه اعتمادم واردر . استخلاص وطنه معطوف غایه نك حصولنه ، أل برلکیله همان چالیشه بلمك ایچون ، تفرعات اوزرنده اصرار اولنمامسنی ، معاونت دولتلرینی بکلر (امهس‌نی) پك رجا ایلر وبرتون رفقای کرامه ده عرض حرمت ایلرم .

حربیه ناظری

جمال

§ بوتلغرافه درعقب ، مثبت وصمیمی اولان شو جوابمزی ویردك :

شیفره

سیواس

۷-۱۰-۳۵

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : بیانات دولتلرینه ماده ماده ، صره ایله ، بروجه آتی عرض جواب اولنور :

۱ — قابینه نك بزمله مشترکاً ومتحداً ، ارادهٔ ملیه نك حاکمیتی اساسنی قبول بیورمسنه ، ملت نامنه ، عرض تشکر ایلرز . قابینه نك وهیئت تمثیلیه وبوتون تشکیلات ملیه مرك انتقاجولقله شائبه دار اولمسی ، بزجه دخی ، فوق العاده شایان توقی وتحاشیدر . بونقطه ده وقباحتلیلرك شکل قانونیده تجزیه لری لزومنده دخی ، قابینه ایله ، تماماً هم فکرز .

۲ — ایکنجی ماده محتویاتندن دولایی ده ، خاصةً تشکر ایدرز . وقوعبولنش اولان معروضاتده ، بونقطه نك تصریحنه کورولن لزوم شو ایدی :

آمال وحرکات ملیه‌یه مخالفتلرندن دولایی ، ملت طرفندن تجرید ایدیلن بعض والی وقوماندانلر ، شکله رعایت ملاحظه‌سیله ، ولو موقتاً اولسون ، مأموریتلرینه اعاده ایدلدکلری تقدیرده ، محلارنجه قبوللرینه امکان کوریله‌مدیکندن نفوذ حکومته قارشی رعایتسزلك وقوع بوله‌بیلیر اندیشه‌سی ایدی .

۳ — اوچنجی ماده ، بخصوصه موجب شکراندر. انشاالله متحداً ومتفقاً ، وطن وملتمزك سعادت وسلامتی تأمین میسر اولور .

٤ — کمال صمیمیت وبیوك تأمیناتله عرض ایدرز ، که قابینه ابراز بیوردیغی حمایت وصمیمیانه مقابل هیئت تمثیلیه ، نه داخله ونه خارجه قارشی ، هیچ بر وقت حکم وضعیتی آلیه‌جق ، بالعکس مجلس آمنوان بیورولان نقاط نظر دائره‌سنده ، حکومتك نفوذ وقوتی تحکیم وتقویه‌یی وطن ومملکت سلامتی ایچون ، وظیفه عد ایده‌جکدر . بوخصوصده قطعیاً شبهه وتردد بیورولمامسنی عرض ورجا ایدرز . بالخاصه ذات دولتلرینك ، نظامنامه‌مزك سکزنجی ماده‌سی موجبنجه ، دوغرودن دوغرویه هیئت تمثیلیه‌مز اعضاسی صفتیله ، قابینه‌ده مرخص بولنلری ، طرفینك اجرا آت ومرراتنده تأمین مطابقتی کامل اوله‌جغی جهتله باعث منه بیلدر .

آرتق ، قابینه الله تشکیلات ملیه‌مز آرهسنده ، هرنقطه‌ده مشابهت وائتلاف انظار حاصل اولدیغی تحقق ایلدیکنه نظراً ، بالطبع ، مخابرات خصوصنده وضع اولنان تقییداتك رفع ایدیله‌جکی طبیعیدر . آنجق هیئت تمثیلیه ، بوتون آناطولو وروم ایلیدکی تشکیلات مراکزیله محافظهٔ ارتباط محوریتنده اولدیغندن ، سرویس طرزنده وقوعبولمقده اولان مخابرات تلغرافیه‌مزك کماکان دوامنه مساعده‌بیورولمسنی خاصةً استرحام ایدرز . بوراده ، شونی‌ده عرض ایدهلم ، که حکومت اوامرینی تبلیغه باشلادیغی دقیقه‌ده هیچ برطرفده برکونا حائله‌تصادف ایتمهمك وبوصورتله ذره قدرنفوذی کسر ایدلهمك لازمه‌دن بولنمغله بوخصوصك تأمینی ایچون هیئت تمثیلیه طرفندن ایجاب ایدنلره‌لزومی کبی تبلیغاتده بولونیله‌بیلمك مقصدیله قرق سکز ساعت قدر زمان براقیلمسنی رجا ایدرز . هیئت تمثیلیه طرفندن پایله‌جق تبلیغاتك اساس اولمق ، ملته امنیت بخش ایتمك اوزره نشرینی رجا ایلدیکمز قابینه بیاننامه‌سنك محرم اوله‌رق قبل‌النشر بوصورتنك هیئتمزه لطف بیورولمسنی خاصةً استرحام ایدرز. چونکه بویاننامه‌ده ، برکره ، ملتجه سوءتفهماتك ادامه‌سنی موجب اوله‌بیله‌جکنی وهیئت تمثیلیه‌یی‌ده ملته‌قارشی بك مشکل بروضعیتده براقه‌بیله‌جکنی کمال صمیمیتله عرض ایلرز .

هیئت تمثیلیه طرفندن ذات شاهانه‌یه تقدیم اولنه‌جق برعریضهٔ شکرانیه الله ملته پایله‌جق تبلیغات صورتی‌قبل‌الاجرا ذات دولتلرینه شمدی‌عرض ایده‌جکز وبونلرك محتویاتنه‌دائر قابینه‌نك وقوعبوله‌جق مطالعاتی ، حرمتله نظر دقته آلنه‌جقدر .

یکی انتخاب مبعوثان‌قانونی حقنده‌کی مطالعه‌مزی بعده عرض ایتمك اوزره ، قانون مذکورك نه‌نقطهٔ نظردن پایلمش اولدیغی لطفاً اشعار بیورمکزی رجا ایدرز .

۵ — اساسانده ائتلاف تام حاصل اولدقدن‌صوکره ذات دولتلریله رفقای کرامکزك صمیمیتلرینه شبهه ایدیله‌میه‌جکندن تفرعات حقنده کندیلکندن مطابقت افکارك حصول پذیر اوله‌جغی طبیعیدر . خاجرلری وبوتون‌رفقای مساعیمك الك بیوك‌حرمت وصمیمیتلرمزله‌ذات دولتکزك وداخل بولندیغکز قابینه‌نك مظهر موفقیت اولمسنه وبوسایه‌ده استخلاص وطنه معطوف غایه‌نك برآن اول تجلی ایتمسنه

بوتون مرجودیتزله جالیشه‌جغمزه امنیت بیورمکزی عرض وبوراده حاضر اولان باجمله رفقامك سلام وحرمتلرینی تقدیم ایدرم .

مصطفی کمال

§ جمال پاشا ، بوتلغرافنزه اوکیجه جواب وردی . بوندہ « بیانامه‌نك تسریع نشرینه ضرورت حاصل اولدیغنی وفقط نقاط لازمه‌یه دقت اولندیغنی بیلدیریبوردی . » [وثیقه : ۱۳۵] بزده عینی کیجه‌ده ، نزاکت ایجابی اولمق اوزره ، جواب ویردك . [وثیقه : ۱۳۶]

فقط ، افندیلر ، حکومت بیانامه‌سنی قبل‌النشر بزه کوسترمك ایسته‌مدیکی آکلاشیلدجه ، بزده ملته اولان بیانامه‌مزی ، بلااستشاره نشر ایتدك وپادشاهه اولان تلغرافده عینی صورتله چکدك .

افندیلر ، ۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی اولان بیانامه‌مز ، ملتی ، تعقیب اولنان یولده اصابت وموفقیت اولدیغی ومحافظهٔ وحدتله ، بوکونه قدر اولدیغی کبی ، دوام ایدلمسی خصوصنده ، بالوسیله تنویر وارشاده وقوهٔ معنویه‌یی تقویه‌یه مدار اولمق متصدلرینی احتوا ایتمکده ایدی . [وثیقه : ۱۳۷]

پادشاهه یازیلان تلغراف‌ده ملت‌نامنه تشکری تضمن ایدییوردی. [وثیقه : ۱۳۸] و [وثیقه : ۱۳۹]

§ افندیلر ؛ استطراد قیلماندن کوچوك برمعلومات عرض ایده‌جکم . هیئتمز ، بوتون مملکته ، مشترك آرزوی ملی ایجابی ، تطبیق ایتدیرمکه چالیشدیغی صرده ، تحت اشغالده بولنان ازمیره‌ده ، دوغریدن دوغری‌یه تبلیغاتده بولونیوردی . علی رضا پاشا قابینه‌سیله آکلاشمقده اولدیغمز ۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، ازمیره‌ده شو تلغرافی ویریوردق :

مستعجلدر

سیواس
۷ تشرین اول ۳۳۵

ازمیر ولایت علیه‌سنه

شمدی‌یه‌قدر ، واقع اولان تبلیغات واشعاراتمزك واصل اولوب ایجاباتنك یاپیلمقده اولوب اولدیغنك ، واصل اولمامش ایسه ، اسباب مانعه‌نك سرعت اشعاری مرجودر .

آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه

مصطفی کمال

ازمیرك وازمیر والیسنك نه‌حال وشرائط داخلنده بولندیغی ، شبهه‌سز ، معلومز ایدی . تبلیغاتمزی آلوب آله‌میه‌جغی مشکوك اولمقله برابر ، تطبیق ایده‌میه‌جکی طبیعی ایدی . فقط ، بز ، بوتون مملکت مقدراتیله مشغول‌واشغال طاغیمایان برقوت مرکزی اولدیغی‌دشمنلرمزه‌ده بیلدیرمکده فائده‌کوریوردق.

افندیلر ؛ ایچنده بولندیغمز کونلره عائد ، مسائل ووقایعه تماس ایتمشکن ، بوراده کوچك برنقطه‌یی دها ، ایضاح ایتمه‌مه مساعده کزی رجا ایده‌جکم .

۸ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخلی اولوب کاظم قره بکر پاشادن کلن برتلغرافده ، شویله برمطالعه بسط وبیان اولونیوردی :

« هیئت تمثیلیه‌دن ذات سامیلریله ، رؤف بك افندینك وبو قبالده اولان ذوات مؤثرهٔ عالیه‌نك ، مبعوث اولدقدن صوکره‌ده ، بر وجهله حکومته قاریشمیه‌رق دائما مجلس ملیده‌کی غروپك باشنده نافذ وقابینه‌نك شکل و ترکیبی ورجالنك قیمت وهویتی نه اولورسه اولسون ، دائما مجلس ملی ایچنده نافذ ومراقب بولنمغی ، الك مهم برحادثهٔ موفقیت والزم‌التطبیق بر قرار عد ایلرم . »

« بر املك وبر غروپك الك یوکسك والك مقتدر طانمش رجالی ، کندی دائره‌سندن چیقوبده حکومت ایشنه قاریشنجه ، مجلس ملی دائما ضعیف قالمش ومتعدد جریانلر قارشیسنده یا سوروکلنمش ویاخود پارچه‌لانمشدر . »

« وطن وملتك فلاح تامی شدتله موضوع بحث اولان بو دوره‌ده ، اشبو معروضاتم اطرافنده ، قطعی برقرار ایله مجهز بولونمه‌مزی کمال حرمتله استرحام ایلرم . »

افندیلر ، فی‌الحقیقه ، ارضرومده بولندیغم زمانلرده ، کاظم قره بکر پاشا ، وجاهتده بو مطالعه‌یه مماثل مطالعه‌لر سرد ایلمشدی . بنمده ، درمیان ایتدیکم مطالعات شو مألده ایدی : « هرشیدن اول ، مملکتده ، ملتك موجودیت و ارادهسنی تبارز ایتدیرمك وبونی صارصیلماز برطرزده ، مجلس ملیده تمثیل ایتمك لازمدر . بوده ، مملکتده ملی برمفکوره اطرافنده ، قوتلی برتشکیلات یاپمق وبوتشکیلاته مستند ، مجلسده بر غروپ ، بولندیرمقله ممکندر . الك ذی‌نفوذ ذواتك غایه‌سی ؛ بو اولمليدر. حال‌بوکه، شمدی‌یه‌قدر کورولدیکنه نظراً ، اصل اولان بو جهته اهمیت ویرلمکسزین ، آز ، چوق کندنده لیاقت کورنلر ، همان حکومته کچمك هوسنه ، حرصنه قاپیلیورلر . بوکی انسانلرك تشکیل ایتدیکی حکومتلرك مسندلری ، ملی تشکیلاته مربوط ، مجلسده قوی بر غروپ اولامایجه ، یالکز سلطنت وخلافت مقامی قالیور . بو یوزدن ، ملی مجلسلر ، شرف و قدرت ملیه‌یی تمثیل ایده‌میور ، آرزوی ملی تجلی ایده‌میور وایجاباتی تطبیق اولنه‌میور . بناءً علیه بزم ایچون ایلك والك اساسلی برنسیپ ، اولا ، مملکتده تشکیلات ملیه‌یی وجوده کتیرمك ، صوکره‌ده ، بوتشکیلاتدن قوت آلان برغروپك باشنده ، مجلسده چالیشمق اولمليدر . حکومت تشکیلنه ویا تشکل ایده‌جك هر هانکی بر حکومته داخل اولمغه قالقیشمقده فائده یوقدر . چونکه بو ماهیتده برحکومت ، وطنه وملته هیچ بر اساسلی خدمت ایفا ایده‌مه‌دن ، درعقب دوشمکه ویاخود پادشاهه دایانه‌رق مجلسه قارشی ودولایسیله ملته قارشی وضعیت آلمغه‌مجبور اوله‌جقدر، که برنجیسنده، استقرارسزلق کی بویوك برمحذور توالی ایده‌جك ایکنجیسنده‌ده، حاکمیت ملیه‌نك ، بالتدریج معدوم حکمنه کتیرلمسنه خدمت ایدلمش اوله‌جقدر . » نته‌کیم ، مشمول اطلاعکز اولدیغی وفعلاً ده ثبوت بولدیغی وجهله ، بز اولا مملکتده تشکیلات ملیه یاپدق . صوکره مجلسی طوپلادق . اولا مجلس حکومتی یاپدق . اوندن صوکره‌ده حکومت یاپدق .

بوندن بشقه ، مناسبت دوشدکجه ، قابینه‌یه کیرلمیه‌جکی ویوکسك مقام ومأموریتلر قبول اولنمیه‌جغی حقنده ، اساساً بویوك وملی غایه‌دن بشقه هیچ برمقصد تعقیب ایتمدیکمزه والك بویوك حصهٔ فعالیتمزك ،

تواى مليه‌تك ، شمدى به‌قدر اولديغى كبى ، بوندن صوكره‌ده ، توزيننه حصر مساعى ايتمكدن عبارت بولنديغنه دائر ملته قارشى بيانات و تبليغاتمز وقوعبولمشدى . كاظم قره بكر پاشا تلغرافنامه‌سنده ، ارضروم‌ده‌كى مطالعاتمى وبو نقطهٔ نظردن اولان تبليغاتمزى تخطر ايتديره‌رك ، بيان تقديرات ايلدكدن صوكره ، « فقط ، بوكوزل عزم وقرارك شمدى به‌قدر ، بزده كورونمش تجارب ونتايجنه نظراً ، دها شمولى اولمسنى‌ده خاصة عرض ومطالعه ايلرم . » ديبورلردى . [وثيقه : ۱٤۰]

افنديلر ، كاظم قره بكر پاشانك بومطالعه وتكليفى ، تلغرافنامه‌لرينك صوكنده سويلدكلرى كبى وطن و ملتك خلاصى موضوع بحث اولديغى بر دورده وبنم ايضاح ايتديكم وجهله هنوز ، مملكتده هيچ بر تشكيلات ومجلس يوق ايكن ومجلس طوپلانديغى زمان‌ده مجلسده بويله بر تشكيلاته وقدرت مايه كووه‌نير مفكوره صاحبى برغروپ اثبات موجوديت ايدەمه‌مشكن ، هر نه‌صورتله اولورسه اولسون حكومت تشكيلنه ويانشكل ايده‌جك حكومته داخل اولمغه هوس ايتمك البته دوغرى اوله‌مزدى . بو طرز حركته ، مملكت وملت منافعنه خدمت أملندن زياده ، شخصى حرص و منفعت ويا هيچ اولمزسه جهالت عطف ايتمكده ، اعتقادىجه اصلا اصابتسزلك اولماز .

آنجق ، افنديلر ؛ قره بكر پاشانك ديديكى كبى قابينه‌نك شكل وتركيبى ورجالنك قيمت وهويتى نه‌اولورسه اولسون ، مجلسده تعضو ايتمش سياسى برغروپك الك مؤثر اعضاى عاليه‌سنك ، دائما مجلس ايچنده نافذ ومراقب قالمسى ، الك مهم بر حادثهٔ موفقيت والزم‌التطبيق برقرار عد اولنه‌مز .

جداً حاكميت مليه اساسى اوزرنده تدوير اولنان مدنى دولتلرده ، قبول ايدلمش وفعلاً جارى بولنان اساس ، ملتك آمال عموميه‌سنى اعظمى تمثيل ايدن وبو آمالك تعاق ايتديكى منافع وايجاباتى ، الك يوكسك قدرتله وصلاحيتله پايه‌بيله‌جك زمرهٔ سياسيه‌نك ، امور دولتك اداره‌سنى درعهده ايتمسى وبونى الك يوكسك ليده‌رينك دوش مسئوليتنه توديع ايتمسى ، پرنسيپندن عبارتدر .

ذاتاً بو شرائطى احراز ايده‌مين بر حكومت ايفاى وظيفه ايده‌مز . حكومتك ، قوتلى غروپ اعضاسى ميانندن و فقط برنجى درجه‌ده اولميانلرندن ضعيف بر حكومت يامق و اونى فرقه‌نك برنجى ليدرلرينك تعليمات ونصايحيله يوروتمكه قالقيشمق فكرى بالطبع دوغرى دكلدر . بونك فجيع نتايجى بالخاصه عثمانلى دونتنك صوك كونلرنده كورولمشدر .

اتحاد وترقى رؤساسنك ألنده بازيچه اولان صدر اعظملردن و اونلرك حكومتلرندن ، ملته كلن ضررلر صايله‌ميه‌جق قدر چوق دكلدر ؟

مجلسده ، حاكم اولان فرقه‌نك ، حكومت تشكيلنى ، مخالف و اقليتده بولنان بر فرقه‌يه ترك ايتمسى ايسه اصلا موضوع بحث اوله‌ماز .

قاعدةً واصولاً ملتك اكثريتنى تمثيل‌ايدن وغايهٔ مخصوصه‌سى بارز اولان فرقه ، حكومتى تشكيل مسئوليتنى اوزرينه آلير وكندى غايه وپرنسيپلرينى مملكتده تطبيق ايدر .

ذاتاً جمله‌نك معلومى اولان واو بولده حركت ايدلمكده بولنان بر حقيقتى ، بوراده توضيحدن مقصدم ؛ وطنپرورلك ، علو اخلاق ، انسان كاملك وبوكا مماثل برطاقم اوصاف كزيده ايجابى كبى كوستريلك ايسته‌نيلن سفسطه‌لره قارشى ، ملتك ونسل آتينك نظر دقت وانتباهنى جلب ايتمكدر . بو مطالعاتمه وسيله تشكيل ايتمش اولان كاظم قره‌بكر پاشانك‌ده بونقطه‌ده ، عموميته بنمله هم فكر وهم

معاملہ بولندیغنہ اصلا شبہم یوقدر . چونکہ کاظم قرہ بکر پاشانك مقصودی ، البتہ ، بالکز بنم ویا هیئت تمثیلیه‌ده بولنان بعض آرقداشلرك حکومت یاپمہمسنی ویاخود حکومتہ کیرمہمسنی استہداف ایتمك دکلدی . کاظم قرہ بکر پاشا ، بو مسئلہیہ عائد تلغرافنامہسنده ، رؤف بکك وبنم اسمی ذکر ایدرکن « بو قبالده اولان ذوات مؤثرهٔ عالیه » دیمش اولدیغنه وکندیسنی عینی قبالده کوردیکی طبیعی بولندیغنه کوره، شبهه‌سز، کندیلری‌ده برنسیپلرندن خارج قالمامق بدیهی ایدی . حالبوکه کاظم قرہ‌بکر پاشا ، خاطره‌مده یا کیلمیورسہم ، مبعوث اولهرق ، مجلسده چالیشدیغی صره‌ده ، بر وضعیتك ایجابی اولهرق ، یکی برهیئت حکومت تشکیلی موضوع بحث اولدی . بن، بوخصوصده مداولهٔ افکار ایتمك اوزره ، فتحی بك ، فوزی پاشا ، فؤاد پاشا ، کاظم پاشا ، علی بك ، جلال بك ، احسان بك وهیئت وکیله آرقداشلری وسائر اون ، اون بش آرقداشی وبو میانده کاظم قرہ‌بکر پاشایی چاك قیاده نزدیه دعوت ایتمشدم . کاظم قرہ‌بکر پاشا ، نزدیمه کلهدن اول ، اوتاریخده فرقه کاتب عمومیسی بولنان رجب بکك ، مجلسده یانه کیدرك ، کندیسنی دعوت ایتدیکمی واغلب احتمال حکومت ریاستنی تکلیف ایده‌جکمی سویلدکدن صوکره ، شمدیدن ، کندیسنك وضعیت حقنده تنورینه یاردیم ایده‌جك معلومات وارسه بیلدیرمسنی سویلمشدر .

کاظم پاشانك ، چاك قیاده ، اجتماع ومذاکره اثناسنده‌کی وضعی‌ده حاضرون طرفندن معنیدار کورولمکدن خالی قالمدی . کاظم قرہ‌بکر پاشا ، اثنای مذاکره‌ده « بو صورتله‌ده ملته خدمتدن چکینمدیکنی » پك حقلی ومناسب اولهرق درمیان ایتمشدی . جریان مذاکره برنقطه‌یه صاپلاندی : حکومت رئیسی فتحی بکمی ، قرہ‌بکر پاشامی اولسون ؟ بونقطه اوزرنده ، مداولهٔ افکار ایدیلیرکن ، کاظم قرہ‌بکر پاشا ، بکا ۸ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده توصیه ایتدیکی وجهله « قابینه‌نك شکل وترکیبی ورجالنك قیمت وهویتی نه اولورسه اولسون، دائما مجلس‌ملی ایچنده ، نافذ ومراقب قالمق الزم‌التطبیق بر قرار عد ایتدیکنی » بیان ایتمدی . بالعکس وضعیتی ، حکومت تشکیلنه صلاحیتدار قیلنماسنی آرزو ایدر ماهیتده کورولیوردی . حالبوکه ، هنوز وطن وملتك فلاح ناملنك موضوع بحث اولدیغی دورك مدهش وقارا کلق برصفحه‌سنی دها یشایوردق ،

مذاکره‌یی انتاج ایتمدم . ویردیکم بر تنفس اثناسنده فوزی پاشا حضرتلرینی بغچه‌یه کوتوردم . کندیسنك ، فتحی بك وکاظم قرہ‌بکر پاشالردن برینی حکومت رئیسلکنه انتخابده ، حکم اولمسنی رجا ایتدم . فقط ، ایکیسنی عینی زمانده چاغیروب « مسئله‌نك ، شخصی و بسیط بر مسئله اولمدیغنی ومسئولیتك وطنی وبویوك اولدیغنی ایضاحدن صوکره ، آچیقدن آچیفه ، کندیلرینه هانکیسنك دها ایی یاپه بیله‌جکلرینی وجدانلرینه مراجعت ایدرك بالذات سویله‌ملری طلبنده بولنه‌جقدی . »

تکرار ، طوپلاندق . حکومتی ، یا فتحی بك ویاخود قرہ بکر پاشا تشکیل ایده‌جکدر . نتیجهٔ مذاکراتدن بونی آکلایورم . مسئله‌نك حلنده ، فوزی پاشا حضرتلرینی حکم یاپهلم ، دیدم . قبول اولندی . مشیر پاشا ، فتحی بکی وقرہ بکر پاشایی آلدی . بغچه‌یه چیقدیلر . ایضاح ایتدیکم کبی حرکت اولنمش . فتحی بك ، بن ، دها ایی بیارم دیمش . مشیر پاشاده بوقناعتده بولنمش و فتحی بك انتخاب ایدلمشدر . بوصورتله قرہ بکر پاشانك حکومت تشکیلنه مأمور ایدلمسنه دلالت فرصتی زائل اولمش بولندی .

افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینه‌سیله باشلادیغمز تماس نقطه‌سنه کلهلم :
عرض ایتمشدم ، که حکومت ، بزه ، بیانناممه‌سنی نشرندن اول و یرمدیکی ایچون ، بزده ، ملته اولان بیانناممزی ، حکومتك مطالعه‌سنی آلمغه لزوم کورمه‌دن نشر ایتمشدك .

بونك اوزرینه ، حکومت ، جمال پاشا واسطه‌سیله دها درت ماده‌نك وسائط مختلفه ایله تعمیمنه لزومی کورمکده اولدیغنی ، ۹ تشرین‌اولده بیلدیردی . بوماده‌لر ، شونلردی :

۱) اتحادجیلقله مناسبت بولندیغی ،

۲) دولت عثمانیه‌نك حرب عمومی‌یه قاریشمسی دوغرو اولدیغی ومسببلری علیهنده تعیین اسامی صورتیله بعض نشریات اجراسی وحقلرنده تعقیبات ومجازات قانونیه‌نك ترتیبی ،

۳) حرب اثناسنده یاپیلان هرنوع جنایات فاعللرینك جزای قانونیدن قورتولمیه‌جنلری ،

٤) اتحاباتك سریست جریان ایده‌جکی .

جمال پاشا ، بو ماده‌لری صایدقدن صوکره ، بونلرك توضیح وتعمیمی ، داخلاً وخارجاً بر طاقم سوء تلقیاتك اوکنه کچه‌جکندن بحثله ، مملکتك منافع عالیه‌سی ایجابی اولهرق صورت مخصوصه‌ده حسن تلقیسنی رجا ایدیوردی . [وثیقه : ۱٤۱]

§ افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینه‌سنك، نه‌قدر ضعیف ونحیف دوشوندیکنی وحقیقتی کورمکده‌کی قصر بصرینی آکلامق ایچون ، بو ماده‌لر عادتا بر معیاردر . دولتك ، ایچه دوشدیکی کروهٔ اضمحلالك عمق ودهشتنی کورمکدن عاجز اولان زوالیلر ، بالطبع جدی وحقیقی چاره‌یی کورمه‌مك ایچون کوزلرینی یومارلر . چونکه ، اوجدی وحقیقی چاره، کندیلرینی، دها چوق تدهیش ایدر .

عقل وفراستلرنده‌کی محدودیت ، طبع واخلاقلرنده‌کی ضعف وترددی ایجابی بویله‌در .

چوقدن ، بنده اولدیغنه شبه قالمامش اولسی لازم کلن ، پادشاه وخلیفه‌نك ، بنده‌لکیله احراز اولنه‌بیله‌جك مقام اقتدارك ، اقتدارسزلغه نمونه اولسی طبیعی دکلیدی ؟

فرید پاشانی استخلاف ایدن ، علی رضا پاشا واولکی قابینه‌دن مدور و یکی رفقای مساعیسی ، فرید پاشانك براقدیغی نقطه‌دن باشلایه‌رق ، اونك انتاجه موفق اولهمدیغی آمال اغیاری تعقیب و انتاجه چالیشمقدن بشقه ، ذاتاً نه یاپه‌بیله‌جکدی ؟

بو ، بزجه ، واضحاً معلوم ایدی . فقط ، تخمین و تقدیر بیوریله‌جق برچوق اسباب و ملاحظاتله بناءً ، هاضم وصبور داورانمقدن بشقه چارهٔ موفقیت یوق ایدی .

افندیلر ، ائتلاف ایلش کورونمکی موافق مطالعه ایتدیکمز بو یکی قابینه ایله، بزم‌نقطهٔ‌نظرلرمزده موجود اختلافك انکشاف ایدن مبادیسنی کورمك ایچون ، بو درت ماده‌یه عائد مطالعه‌مزی احتوا ایدن جوابمزی ، بویوك مات مجلسی ضبطنامه‌لرینك ایلك کونلرینه عائد صحیفه‌لرنده لطفاً بر دفعه دها کوزدن کچیریرسکز . [وثیقه : ۱٤۲]

افندیلر ، بوکونلرده استانبولده‌کی مطبوعات منسوبینی ، برجمعیت تشکیل ایتمشلر وتصویر افکار ، وقت ، آقشام ، تورك دنیاسی واستقلال خزینه‌لری نامنه ، ۹ تشرین اولده، بعض سوألر صوردیلر

و نشریاته اساس اولهجق نقطهٔ نظرلر ، طلب ایدیورلردی . بونلره ، ایجاب ایدن خصوصات ومعلومات بیلدیرلدی . [وثیقه : ١٤٣]

بومطبوعات هیئتنك رئیسی اولان ولید بکك ده کندی غزتهسی نامنه شایان دقت سوألری احتوا ایدن بر تلغرافی واردی . اوکاده یاورم واسطهسیله جواب ویردیردم . [وثیقه : ١٤٤] بونلری وثائق میانده مطالعه بیورهجقسکز .

§ أفندیلر ، یکی هیئت وکلایه داخل و هیئت تمثیلیهمز مرخصی صفتی حائز بولنان جمال پاشا ایله وقوع بولان وبولمقده اولان مخابراتمز ، هیئت علیه کزه ، داخلیه نظارتی مقامنی اشغال ایتمش بولنان ، داماد محمد شریف پاشادن بحث ایتمکی کجیکدیردی .

بز ، یکی قابینه ایله ائتلاف زمینی آرارکن ، شریف پاشا ، چوقدن ملتی تسمیمه باشلامش بولونیوردی .

نظارته کچدیکمز ایلك تبلیغ ایدن ٢ تشرین اول تاریخلی تعمیمی محتوياتی ، تخطر بیوریلورسه ، اوراده ، شو جملهلره تصادف ایدیلیر :

« افراد ملتك بروفاق واتحاد تام حالنده اولمسی ، دولتك منافع حقیقیهسی ایجابتدن بولندیغی حالده ، برمدتدر ، داخل مملکتده آثارنفاق و شقاق رونما اولمسی ، مشکلاتك بر قات دها تزایدینی مستلزم اولمق اعتباریله ، پك زیاده شایان تأسفدر . »

« . . . . موفقیت . . . حکومتك تلقینانه مطاوعتله ، منافع مملکته مضر حرکاتدن مجانبت ایدلمکله حاصل اولهجقدن همان مرکز وملحقاته بودائرهده اجرای وصایا ایدیکز . » [وثیقه : ١٤٥]

افندیلر ، داماد فرید پاشادن ، دها عقللی اولدیغی روایت ایدیان داماد شریف پاشا بك عجمیجه ایشه باشلامش اولیور . او تاریخلرده استانبولده ، بزی داغی ، باغی بر (سمپل سولدا) تلقی ایدن بعض رومانجیلر کبی ، داماد پاشاده بزی کندی عقل ابلهفریبانهسنجه غافل و غیر مدقق فرض ایدیوردی غالبا . . . !

حالبوکه ، بز ، درعقب ، ناظر پاشانك مقصد دنائتنی آکلامش و دها متیقظ بر وضعیت آلمش بولونیوردق . شریف پاشا ، بزم افعال وحرکاتمزی وفرید پاشا قابینهسنی اسقاط ضمننده ملتجه تطبیق اولنان اجرا آتی ، مملکتده آثارنفاق و شقاق اولهرق توصیف وپك زیاده تأسف ایدیور .

حکومتك تلقیناته مطاوعت ومضر حرکاتدن مجانبت تلقینی همان بوتون مملکته نشر ایچون استعجال ایدیور .

§ برده ، افندیلر ؛ حکومتك ، داخلیه ناظری محمد شریف امضاسیله انتشار ایدن بیاناتمهسنك برقاچ نقطهسنه هپ برابر کوز کزدیرملم : [وثیقه : ١٤٦]

« هیئت وکلای حاضره متجانسدر . » چوق دوغرودر . بوجهت کمالیله توضح ایدهجکدر .

« خطوط اساسیهده متحدالافکاردر . هیچ بر فرقهیه منسوب دکلدر . مختلف سیاسی فرقهلرك هیچ برینه دخی تمایل ایتمیور . هپسندن معاونت معنویهیه انتظارده بولونیور . »

بو جمله‌لردن چیقان معنا صریحدر . حکومت ، تشکیلات ملیه و اونی اداره ایدن هیئت تمثیلیه ایله برابر دکلدر . حتی ، تمایلی دخی یوقدر . ائتلاف و حریت فرقه‌سندن ، محبلر جمعیتندن ، قزل خنچرجیلردن ، نکهبانلردن، الی آخره موجود اولان جمعیتلردن نه قدر معاونته انتظار ایدیبورسه یزدنده آنجق او قدر . . . . جمال پاشا واسطه‌سیله بزی اشغال واغفاله معطوف تلغرافلر محتویاتی هپ یالاندر .

صوکره أفندیلر ؛ شو جمله‌یی اوقویه‌لم : « مقدرات مملکتك ، وکلای ملت وساطتیله تعیینی اخص آمالمزدر . »

بوندن جیقان معناده ، شودر : سیواسده برقاچ کشی طوپلانمش ملت نامنه اداره کلام ایدییور، مقدرات ملتله علاقه‌دار اولیور . « هیئت تمثیلیه » دیه برده عنوان طاقینه‌رق ملت و مملکتك — وظیفه‌لری اولدیغی حالده — ایشلرینه قاریشیورلر . بونلرك سوزینی دیکله‌مه‌یکز . چونکه بونلر وکلای ملت دکلدر !

حکومت ، بو بیانناده ، شو صورتله صلح حقنده‌کی نقطهٔ‌نظرینی‌ده ایضاح ایدییور : « ویلسون پرنسیپلرندن بحق استفاده اولنه‌رق ، دولت عثمانیه‌نك متحد و پادشاهنك اطرافنده مجتمع بر دولت مستقله اولهرق تامین بقاسی ایچون هیچ برتشبثدن کری دورولمیه‌جقدر . »

یکی قایده ، بو نقطهٔ‌نظرلرنده ، موفق اولهجقلرینه دائر شو قوهٔ تأییدیه‌یی کوستریبور : « ذاتاً دول‌معظمه‌نك حسیات نصفتکارانه‌لری وحقیقةً کیتدکجه توضح ایتمکده اولان آروپا و آمریقا افکار عامه‌سنك اعتدال پرورلکی‌ده بوبابده امنیت بخش اولمقده‌در . »

افندیلر ؛ بوتون بوفکرلر ، فرید پاشا قابینه‌سنك پادشاه لسانیله نشر ایتدیکی بیانناما محتویاتنك حرفی حرفنه عینی دکلیدر ؟

بو طرز بیاناناملر ، نشرندن مقصد ، ملتی اغفال و مسکنته ارجاع دکلیدر ؟

هانکی نصفتدن بحث اولونیور ؟ هانکی اعتدالپرورلکدن دم اورولیور؟ بونلرك اصللری وارمیدی؟ مملکتك ، مرکزندن اعتباراً هر یرده‌کی تظاهرات اجنبیه ، حقیقتده بونك عکسنی اثبات ایده‌جك دلائل فعلیه وباهره دکلیدی ؟

حقیقتده ویلسون ؟ پرنسیپلریله برابر ، صحنه‌دن چکیلمش واقسام ممالك عثمانیه‌نك سوریه‌ده ، فلسطینده ، عراقده ، ازمیرده ، آطنه‌ده و هر برده اشغالنه سیرجی بولونیورمیدی ؟

بوقدر ، قطعی آثار اضمحلال مواجهه‌سنده ، عقلی ، فراستی ، وجدانی اولان آدملرك ، کندیلرینی آلداتملرینه احتمال ویریلیرمی ؟ بوکبی آدملر ، فی‌الحقیقه ، کندیلرینی آلداتمه‌جق قدر ابله اولورلرسه اونلرك مقدرات مملکتی اداره ایتملرینه ، عقلی ایرمن حقیقت فجاعتی کورنلر تحمل ایده‌بیلیرمی ؟ اکر بوآدملر ، حقیقتی بیلیورلر وکندیلرینی آلداتمیورلرسه ، ملتی اغفال ایدرك قویون سوروسی حالنده دشمنك پنجه‌سنه تودیع ایتمکه جانله ، باشله چالیشملرینه نه معنا ویریله‌بیلیر ؟

بو جهتلرك مطالعه‌سیله ویریله‌جك حکمی افکار عمومیه‌یه براقیرم .

§ افندیلر ، حکومتك بیاناناملرنك ، معناسزلغنه واحتوا ایتدیکی افکارك سقامتنه رغماً ، بز هیئت

[illegible] ناریخنده ، ۷ تشرین اول کونی مهم بر قابینه مظاهره قرار ویرمیورز . حکومت جدیده ایله آمال ملیه آراسنده اتلاف تام حصول بولدیغی ملته بشیر ایدییورز وهر طرفده امور حکومته اصلا مداخله ایدلهمسی تأمین وحکومت قوت واجراآتی تحکیم ایدهجك تدابیر آلیورز . داخلی وخارجده ، وحدت تامه اولدیغنی فعلاً اثبات ایدهجك وضعیت آلیورز. خلاصه ، مملکتك تأمین سلامتی صفوت وصمیمیتله دوشونلرك ، عقلاً و وجداناً پاپمغه مجبور اولدقلری ـ وارد خاطر اولان ـ هر شیئی پاپمغه چالیشیورز . بر آن اول مبعوثلرك انتخابی تأمین ایچون تشویقانده وتوصیهلرده بولونیورز . یالکز بر شی پاپمیورز . تشکیلات ملیهیی لغو ایتمیورز و هیئت تمثیلیهیی فسخ ایلهمیورز . یکانه قباحتمز بودر .

دامادفرید پاشادن صوکره ، دیکر برداماد پاشانك اطرافنده ، صدراعظمدیه ، ناظر دیهطوپلانمش بر طاقم سیکمغزانی ، آلچق بر پادشاهك دنی فکرلرینی سهولتله تطبیقده سربست براقمیهجغمزی احساس ایدییورز .

§ مرخصمز جمال پاشا ، بزم ، قابینه حقنده ، حسن ظن واعتمادمزی تحصیل ایچون هر چارهیه باش اورمقدن کری دورمیور . احمدعزت پاشایهده ، قابینهیی تزکیه ایتدیرهرك موجودیتمزك سیلنمسی لزومنه دائر نصایح ویردیرییوردی .

فی الحقیقه ، احمد عزت پاشانك شیفره داخلنده قالان امضاسیله ، حربیه ناظری جمال پاشادن ۷ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شویله بر تلغراف آلمشدق :

حربیهدن
۷ ـ تشرین اول ـ ۳۵

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

یکی قابینهده ، اکثریتله موجود اولان ، قدیم و صمیمی رفقامی زیارت ایدرك استیضاح احوال وتعاطیء افکار ایتمش ایدم . مطلع اولدیغم بعض احوال اوزرینه ، منافع حیاتیهٔ ملت ومملکت اندیشهسی وبینمزده مؤسس اولان روابط مخادنت واخوت عسکریه امنیهسیله ، مطالعات آتیهیی سردهمسارعت ایدییورم :

برقاچ آیدنبری، مملکتك دوچار اولدیغی تهلکهٔ استیلا واضمحلالك اوکنه کچیلهیلمك أمرنده ، شمدیبه قدر قوا وحرکات ملیهنك تأثیرات نافعهسی، جملهجه تصدیق ایدلمکدهدر .

یالکز ، بو خدمتك نتایجی اقتطاف ایتمك ، بوندن صوکره حکیمانه وقانونی بر ادارهنك تأسیسنه وابسته اولدیغیده ، ارباب نظرجه مسلمدر . آرتق حکومت وملت ، ایکیلکدن آیریلهرق بر وحدت کامله شکلی ارائه ایتمسنه ، فکر عاجزانهمجه ، احتیاج عاجل ومبرم واردر. قابینهیی تشکیل ایدن ذواتك خلوص نیت و اعتدال فکرندن ، جملهنك امین اولدیغنه معتمدم . هیچ بر قابینهنك دوام مأموریتنه امکان براقمیهجق بر وضع حال داخلینك ، سیاست خارجیه اوزرینه اولهبیلهجك تأثیرات مشئومهسی ،

محتاج ایضاح دکلدر. بر آن اول مبعوثانك انتخابی ومجلسك جمعی ایچون ، حکومت سلیمه‌جه تدابیر سریعه اتخاذ اولنمقده‌در . محافظهٔ وطن أمرندمکی عزم ونیت جوانمردانه‌لرینك ، ارکان حکومتجه صورت تلقیسی ، بوکونکی بیانناممدن استنباط اولنه‌جنندن خلوص نیته اتحاد افکار حصول بوله‌جکنه امنیتم برکمالدر .

آنجق ، بو صباح نزد عاجزانه‌مه کلن واقف احوال وشایان امنیت بر ذات ، کوتاهیه وبیله‌جك جهتلرنده ، مغایر مرضی بعض احوالك ظهورندن بحث ایلمشدر . بزی ، فترت واختلافه سوق ایتمك ایچون خارج وداخلدن برچوق تشویقات وتحریکات وقوعبوله‌جنی تخمین وتسلیم ایدیله‌جکی طبیعیدر . دیکر طرفدن، دون وکلادن برذاتك ارائه ایتدیکی قسطمونی والی وکیلندن مورود برتلغرافنامه ایله‌ده ، بعض مأمورینك تعیین و تجزیه‌سی کبی خصوصاتده حکومت مرکزیه‌یه عادتا أمر ایدلمك ایسته‌نیلیور ایدی . بومثللو حالاتك ، دولتی بو درکه‌یه کتیرمش اولان و نزدکزده دخی رتبهٔ مردودیتی بیانناممه و تحلیفنامه‌لرده معالمسار کورولن ، ادارهٔ سقیمه‌یی عیناً تقلید دیمك اوله‌جنندن بومثللو آدملره وسیلهٔ حرکت وفعالیت ویرلمه‌مسی ، مسلم اولان کیاست وفطانتکزدن امید ایدرم . خلاصه ، آرتق مملکتده وحدتك تأمینی وقوانین اساسیه دائره‌سنده حکومتله رابطه تأسیسی کمال خلوص ایله توصیه ورجایه مسارعت ایدرم . (احمد عزت)

حربیه ناظری
جمال

§ بو تلغرافه ، ممکن اولدیغی قدر هیچ بر فکر وحس مخصوص اظهار ایتمه‌مکه جالیشه‌رق ملایم وحتی اطمئنان بخش برجواب ویرمك ، موافق مطالعه ایدلدی . جواب بودر :

شیفره

سیواس
۷ تشرین اول ۳۰

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج — ۷ - ۱۰ - ۳۳۰

« احمد عزت پاشا حضرتلرینه »

مطالعهٔ سامیلری، لایق اولدیغی اهمیتله نظر دقته آلندی. حرکات ملیه‌نك تأثیراتی حقنده‌کی حسن تلقی یه لشکر اولنور . بوکونه قدر اولدیغی کبی ، بوندن صوکره دخی ، خدمات واقعهٔ ملیه‌نك حکیانه برطرزده ادامه ایدیله‌جکنه وقانونی برادارهٔ نك تمامیٔ تأسسنه بوتون موجودیتمزله جالیشیله‌جکنه اعتماد بیورولمسنی رجا وچونکه غایهٔ مساعیمزك بردورهٔ قانونیه کشادینه معطوف بولندیغنی عرض ایدرم. الحمدلله حکومت ایله ملت، نقطهٔ نظر لرنده ائتلاف تام حاصل ایلمش اولمقلرندن مابعد دوام ایده‌جکندن أمین بولندیغمز ، صمیمیت متقابله و وحدت کامله شکلنی منافع ملت ومملکتی کافل اوله‌جق صورتده ارائه ایده‌جکدر .

حركات وسياست سقيمه‌سى جله‌نك معلومى اولان فريد پاشا قابينه‌سنه ، ملتك مطاوعت و آمال وافعالنه مشاركت ايتمه‌مسى ، سياست خارجيه‌من اوزرنده هيچ بر تأثير مشئوم براقميوب بالعكس فريد پاشا قابينه‌سنك سبيت ويردىكى باجمله تأثيرات منحوسه‌يى برطرف ايتمش وشايان شكر و محمدت اولان بوكونكى مساعد وضعيت سياسيه‌مزى تأمين ايلشدر .

ملتك اعتمادينه مظهر بوكونكى قابينه ايله متحد بولنمق ، وضعيت داخليه‌مزى سياست خارجيه اوزرنده الك نافع ومؤثر برعامل قيله‌جغنه شبهه يوقدر . حادثات فوق‌العاده‌ده بعض برزده آرزو خلافنده بعض وقايعك ظهورى غيرقابل اجتناب احوال ضروريه و طبيعيه‌دندر . بالخاصه كوتاهيه و بيله‌حك واسكيشهر كبى مواقعك وبومواقعده‌كى معصوم ومغدور خلقك تحتنده بولنديغى تضييق وتحقير ، لطفاً ونظر انصاف اليه برآن‌دوشونيلورسه باعث شكايت كورولن احوالك نه درجه تحق اولديغى ادنا ملاحظه ايله ثابت‌اولور . بورالرده‌كى وضعيت أليمه ومؤسفه‌نك‌ده باعث ومسببى سابق حكومتك طورمسكينانه‌سى اولديغى دوشونولنجه هدف تعريض وتخطئه‌نك حركات مليه‌يه توجيهى حقسزلق اولور اعتقادنده‌يم . قسطمونى والى وكيلنك منظور دولتلرى بيوريلان تلغرافنامه‌سندن وكيل‌مومى‌اليهى‌ده معذور كورمكزى رجا ايده‌جكم . چونكه بوطرز مراجعت يالكز قسطمونيدن دكل ، دهـا بعض برلردن‌ده واقع اولمش ويكى قابينه‌نك متردد كبى كورونن طور ابتدائيسى برايكى كون دها دوام ايتسه‌يدى ، بونوع مراجعتلر مملكتك هركوشه‌سندن ياغه‌جقدى . فى‌مابعد ، بوكبى حالاته قطعياً ميدان ويرلمه‌مسى ايچون ايجاب ايدن هردرلو تدابير آلمه جق وتأثيرات اجرا ايديله‌جكدر وتوصيهٔ فخيمه‌لرى وجهله ، وحدت نامه‌نك تأمينى وقوانين اساسيه دائره‌سنده حكومتله رابطهٔ صميميه‌نك تأسيسى ايچون كمال خلوص ايله صرف مساعى ايديله‌جكدر . حرمت وتعظيم ايله اللركزدن اوپرم أفندم .

مصطفى كمال

§ افنديلر ؛ احمد عزت پاشانك يازديغى نصيحتنامه وويرديكز جوابك مطالعه‌سى برخاطره‌مى احيا ايتدى . نظر ملتده وتاريخده مضبوط قالمسى ايچون اونى‌ده سويله‌مش اولهيم :

على رضا پاشا ، بركون ، احمد عزت پاشـانى زيارت ايدر ؛ اثناى صحبتده عليهنده برطاقم نمومانده بولنور وبو نمومانه مهم بر كشفى‌ده علاوه ايدر : « جمهوريت يامچلر ، جمهوريت ! » ديه باغيريور . دوغريسنى ابسترسه‌كز أفنديلر ؛ ماكدونياده عثمانلى امپراطورلغنك غرب اردولرى باش قوماندانى على رضا پاشـانك آرسلانلردن مركب ، قوص قوجه تورك اردولرينى ، محو و پريشـان ايتديردكدن و قيمتلى ماكدونيا طوپراقلرينى ، دشمنلره تركه و تبرع ايتدكدن صوكره ؛ دولتك الك مشكل آننده ، وحيدالدينك خادم آمالى اولمق ايچون ، ايجاب ايدن اوصافى اكتساب ايلمش اولديغنه وبومشهور اردولر باش قوماندانلغنك ، بودفعه كنديسنه الك ماهر معاون اولهرق ، اسـكى اركان حربيه رئيسنى ، حربيه نظارتنه كتيرمكى دوشونه‌جكنه ، طبيعى نظريله باقميوبيليردى . فقط تشبثات مليه‌نك ، جمهوريتى استهداف ايتديكنى ، بوقدر سرعت وسهولتله احتسـاس وادراك ايليه‌جكنه تقدير خوان اولمامق ممكن دكلدر .

افنديلر ؛ بكا بومعلوماتى ويرن حكايه‌يى بالذات عزت پاشـانك آغزندن ايشيدن ، چوق محترم وايجمزده حاضر برآرقداشدر .

§ افندیلر ، جمال پاشا ٩ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی برشیفره ایله ، هیئت تمثیلیه ایله بقیندن تماس ایتمك ارزوه ، بحریه ناظری صالح پاشانك ، حرکتنك تنسیب ایدلمکده اولدیغنی بیلدیردی . فقط ، صالح پاشا ، برآز راحتسز اولدیغی ایچون محل ملاقاتك ممکن مرتبه یقین اولمسی واستانبولدن بحراً حرکتنده مناسب تأمل ایدیلدیکی تصریح ایدلدکدن صوکره هیئت تمثیلیه‌دن کیملرله ونره‌ده ملاقاتلری تصور اولندیغنی صوردی .

— ١٠ تشرین اولده ویردیکمز جوابده ؛ محل ملاقات اولهرق آماسیه‌یی تثبیت ایتدك . کورروشمك اوزره هیئت تمثیلیه‌دن جمله برابر رؤف وبکر سامی بکلر کیده‌جکدی . بونی‌ده بیلدیردك . صالح پاشانك استانبولدن هانکی کون حرکت ایده‌جکنك و آماسیه‌یه هانکی کون اواصل وله بیله‌جکنك وقت ورماسیه اشعارینی رجا ایتدك .

§ افندیلر ، مملکتك هر طرفنده ، تشکلات ملیه‌نك توسیع وترصینی فعالیتله دوام ایدسوردق . عینی زمانده مبعوثان انتخابی تأمین وتسریعه چالیشیور وبوخصوصده‌کی نقطهٔ نظرلرمزی‌ده ایجاب ایدنلره ابلاغ ایدیور و بعض ذواتی توصیه دخی ایدیوردق . آنجق جمعیت نامنه ، نامزد وضع ایتمه‌مکی برسیب قبول ایتمکله برابر ، مبعوث اولق تشبثنده بولنانلرك ، « آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق » اساسلرینی ومقرراتی حسن قبول ایتمش ذواتدن اولمسنی ، پك زیاده آرزو ایدییور وبو کبی ذواتك ، کندیلکلرندن جمعیت نامنه نامزدلکلرینی وضع ایتملری لزومنی‌ده اعلان ایدییوردق .

١١ تشرین‌اول ٣٣٥ تاریخنده ، بو عرض ایتدیکم خصوصاته دائر یکیدن بعض أمرلر ویردك . [وثیقه : ١٤٧] ، [وثیقه : ١٤٨] ، [وثیقه : ١٤٩]

§ آمال ملیه‌یه خادم مأمورلر ، برر صورتله ، نقل وتحویل اولنمق ، آمال ملیه‌یه مخالفتلرندن دولایی ، ملت طرفندن قوغولان مأمورلرك صفت مأموریتلرینی محافظه‌ده دوام اولنمق یوزندن بعض یرلردن ، یکی قابینه‌الله معنای ائتلافمز آکلاشیلهمدیغی طرزنده تعریضلر کلمکه باشلادی. بوخصوصی ، ١١ تشرین‌اولده ، جمال پاشایه یازارق ، قابینه‌نك نظر دقتنی جلب ایتمك ایستدك .

برده ، افندیلر ، معلومکزدرکه استانبولده « عسکری نکهبان جمعیتی » دیه بر هیئت فسادیه تورهمشدی . بوهیئتك اوزمانکی معلوماته نظراً رأس‌کاربده بولنانلر ، کراز حمدی پاشا، خرسزلقدن دولایی مطرود ، ارکان حرب میرآلایی رفیق بك ، سابق خلاصکار غروبیدن بیکباشی کمال بك ، باندیرمه سابق سوقیات رئیسی طوپجی بیکباشیلرندن حقی افندی وهنوز بو جمعیتله قطع رابطه ایدوب ایتمدیکی معلوم اولمیان مطرود ارکان حرب بیکباشیلرندن نورس بك کبی سیأتلری بوزندن اردودن طرد اولنمش ویا تقاعده سوق ایدلمش کسان ایله ، اخلاقسزلقلریله طانمش محدودالمقدار اشخاصدن عبارت بولنمقده ایدی .

ایشته ، بو جمعیت ، اقدام غریبه‌سنك ٢٣ ایلول ٣٣٥ تاریخ و ٨١٢٣ نومرولی نسخه‌سنده برمخطره نشرایتمشدی . بوجمعیت ، بومخطره‌سیله ، کندیلرینه ، وطن وملتك نکهبانی سوسنی ویرمك ایستیوردی . جواد پاشانك حربیه نظارتی زماننده ، بو جمعیت حقنده ، تعقیباته باشلانیلمشدی . تبدلاتدن دولایی آرقه‌سی کسیلدی .

بوجمعیتك موجودیتی وفعالیتی اردو منسوبلرینك عصبیتی تحریك ایدییوردی . هیئت تمثیلیه‌یه مراجعتلر باشلامشدی .

۱۲ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، حربیه ناظری جمال پاشادن ، کندی موفقیتی نقطهٔ نظرندن ، بو منبع فسادك کوکندن سوکولوب آتیلمسنی ومسوولیتك شدیداً تجریه‌سنی واجرا آتمك اردویه تعمیمنی رجا ایتدم . [وثیقه : ۱۵۰]

جمال پاشادن ۱۴ تشرین اولده آلدیغم « بو ، قطعی ، مقرردر » [وثیقه : ۱۵۱] قصد و قطعی تلغرافنی ۱۵ تشرین اولده بوتون اردویه صورت خصوصیه‌ده ابلاغ ایتدم [وثیقه : ۱۵۲]

فقط ، جمال پاشانك بو قطعی قراریندن هیچ بر وقت تطبیق اولندیغنی خاطرلامیورم .

§ افندیلر ، تخطر بیورلرسکز ، انکلیزلر ، مرزمیزدن وتماقاً مسوولیتی ، کندیلرینه آلدیقلری زمان ، بو مناسبتله و فرید پاشا قابینه‌سنك سقوطی اوزرینه ، سیواس اهالیسی قدر آلایی یاپمش ، اعلامنامه بولندی . برطاقم نطقلر ویرلدی . بوصرده‌ده خلق‌ده « قهر اولسون اشغال » دیه‌رك دیلر . بو سیاه منتشر ارادهٔ ملیه غیرتمی ، بو حادثه‌یی اولدیغی کبی یازدی . داخلیه ناظری دامادلرندن بیرینی بو غیرتمك استخباراتنه عطفاً ، سیواس والیلیغنه یر تبلیغنده « قهر اولسون اشغال » طاریقه‌سنك یازیلر ، حکومتك حال حاضر سیاسته غیر موافقدر ، دیه‌یوردی .

بو نه دیمکدر ، افندیلر ؟ حکومت ، اشغالی ، شدتله تقبیح بولیان برسیاستی تعمیم‌ایدیوردی ؟ بوقسه ، قهر اولسون اشغال دیدکجه ، مملکتی دها زیاده اشغالدن سببیت ویرمك جلادی ؟ اشغال وتجاوز قارشوسنده ، ملتك محافظهٔ سکون وسکوت ایتمسی ، اشغالدن متحسس اولمش کورونمه‌مسی موافق عقل وسیاست ایدی ؟

بویله سقیم و حیوانجه بر دوشونجه ، اضمحلال و انقراض اوچورومنه قدر تکمه‌لنمش بر دولتی قورتارمه‌یه‌جك سیاسته اساس اولهبیلیرمیدی ؟

ایشته ، بومناسبتله ، ۱۳ تشرین اول ۳۳۵ ده ، حربیه ناظری جمال پاشایه ، یازدیغم برتلغرافده ، « وطنك قسماً تحلیه‌سنی ادراك ایلین ملتك ، بوطرزده ، حتی دها بارز برصورتده ، اظهار حسیات ایتمسی بك موافق ومعقول کوردیکمزی » و « ملتك حسیات حقیقیه‌سنه مستنداً حکومتك بو متمز اشغالاری ، لسان رسمیٔ سیاسی ایله رد ومتارکه احکامنه مغایر ، بوکونه قدر وقوعبولمش مداخلاتی ، پروتستو وتعمیرلرینی طلب ایلیه‌جکنه انتظار ایلمکده‌یز . » دیدکدن صوکره ، « بو سیله ایله حکومتك تعقیب ابتدیکی سیاسته ، هیئت تمثیلیه‌جه ، هنوز معلوم اولمامش جهتله وارسه تنویرینی » رجا ایتدم . [وثیقه : ۱۵۳]

مرخصمز وحربیه ناظری جمال پاشانك جوابی ، چوق انتر مسالدر . [وثیقه : ۱۵۴] ۱۸ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی اولان بوجوابده ؟ شو جوابك احوا ایلدکاری معانی ، شایان دقتدر . « آمال ملیه دائره‌سنده تدویر امور مسئولیتی تحمل ایدن حکومت مرکزیه » حرکات واجرا آتیده ایتوات سیاسیه‌یی قوللامق ، اجانبه قارشی دها مهمانوازانه وملایمانه حرکت ایلمك اعتبار ایده » در .

افندیلر ، رضا پاشا قابینه‌سی و او قابینه‌ده ، حربیه ناظری اولان ذات ، عزیز وطنمزی اشغال ایدن ، سونکولرینی ملتك قلبکاهنه صاپلایان اجانب ، مسافر قبول ایدییور واونلره مهمانوازانه وملایمانه حرکتده اضطرار کورویور ! بو نه مطالعه‌در ، بو نه قفادر ؟ آمال ملیه بومی ایدی ؟

حربیه ناظری ؟ « خصوصیله تشبثات ملیه سوء تفسیرانه — دائر — فعالیتلرك منوز قوتدن دوشمدیکی شوزمانلرده اشارت ایلدیکم احتیاطکارلقلرك نابمحل اولدیغی تصدیق بیوریلور » اعتقادنده ،

اولدیغنی سویلیه‌رك ، تشبثات ملیه‌نك ایراث ضرر ایلش اولدیغنی ایما ایدییور وبوبوزدن حاصل اولان فنالغی تعمیر ایچون تدبیرلرینك نابمحل اولدیغنی بزه‌ده تصدیق ایتدیرمك مهارتی کوسترمکه چالیشیور.

حربیه ناظری ، تلغرافنامه‌سنی شو جمله ایله اکمال ایدییور : « اثبات آثار رشد ایلش اولان ملت نجیبه‌نك حائز اعتمادی بولنان ، حکومت حاضره ، اجرآت واقعه‌سنده آزاده سر قالدقجه ، خارجه قارشی دها فضله اسماع کلام ایلیه‌بیله‌جکی بدیهیاتنه قارشی هیئت محترمهٔ تمثیلیه‌دن ، اجرا آت حکومتی دها زیاده مروحکار بولنملرینی رجا ایده‌رم . »

افندیلر ؛ جمال پاشا ، حقیقةً مهم نقطه‌لره تماس ایدییور : اولا ، ملتك اثبات رشد ایتدیکنی سویلیه‌رك بزم ، ملت نامنه دلالت وارشادمزه احتیاج اولدیغنی ایما ایدییور وبونکله ، بزی ملت عندنده فضولی بر طاقم مداخله‌جیلر تلقی ایدییور . ثانیاً ؛ بزم ، حکومتی آزاده سر براقدیغمزی وبوبوزدن خارجه قارشی اسماع کلامه ، مانع تشکیل ایلدیکمزی افاده ایدییور .

افندیلر ، ملت نجیبه‌مزك ، رشدینی اثبات ایدن آثار ؛ ارضروم ، سیواس قونغره‌لری وبوقونغره‌لرده اتخاذ ایلدیکی مقررات وبومقررانك تطبیقنه چالیشمق سایه‌سنده وحدت وتساند کسب ایتمکه باشلامسی وسیواس قونغره‌سنی یاپانلری اسحابه قالقیشان فرید پاشا قابینه‌سنی اسقاط ایی افعال وحرکات وتیقظدی .

بوقدرله اکتفا ایتمك ، بوتون بوحرکات وفعالیتده اولدیغی کبی بوندن صوکره‌ده ، ملته رهبرلکده بولنمق وظیفهٔ وجدانیه‌سندن صرفنظر ایدرك ، حکومتی آزاده سر براقه‌بیلمك ، آنجق بر شرطله ممکن اولهبیلیردی . اوده ؛ آزاده سر اولمغه لیاقتی تحقق ایده‌جك ، ملت مجلسنه مستند ، ملی برقابینه‌نك ، مقدرات مملکت وملتی بحق تکفل ایتدیکنه قناعت ایدی . ملتك ، « قهر اولسون اشغال » آوازهٔ شکاتنی بوغمغه چالیشان ، بی حس وادراك انسانلردن مرکب ، حیوان وترکیبنده خائن بولنان برهیئتك ، ابلهانه واجهلانه ومسکینانه حرکتلرینك سیرجیسی قالمق ، ارباب عقل واذعان وحمیتدن طلب اولنه بیلیرمیدی ؟!

برده افندیلر ؛ جمال پاشا : « ملتك حائز اعتمادی بولنان حکومت حاضره » سوزیله بك بویوك وعلنی بریلان ارتکاب ایدییوردی . ملتك حکومته اعتمادی هنوز تحقق ایتمه‌مشدی . بوسوز ، آنجق وهیچ اولمازسه ، ملت مجلسی حضورنده قابینه اعتماد رأیی آلدقدن صوکره تلفظ اولنه‌بیلیردی . حالبوکه هنوز ملت مجلسنك اعضالری بیله انتخاب اولنمش دکلدی .

حربیه ناظری ، بوسوزی تلفظ ایتدیکی دقیقه‌ده ، یالکز برذاتك حائز اعتمادی بولونیورلردی . اوذاتده ، دولت ریاستنی تلویث ایتمکده بولنان خائن وحیدالدین ایدی .

هیئت تمثیلیه‌نك ، کندیلریله ، ائتلافه لزوم کورمش اولمسی ، ملت نامنه احراز اعتماد کبی تلقی ایتمك ایستیور ومقصودلری بوایدیسه ، ملتك کندیلرینه واسطهٔ اعتمادی اولان بوهیئتی آره‌دن چیقارمغه چالیشمغه احتیاج نه‌دندی ؟

* * *

§ افندیلر ، فرید پاشا حکومتنك سقوطی ، مملکتده بعض متردد کورونن محللرك ده حسیات ومعنویاتی اوزرنده حسن تأثیر یاپدی . هرطرفده ، رؤسای مأمورین ملکیه وعسکریه باشده اولمق اوزره ، تشکیلاتله کرمی ویرلدی .

علی فؤاد پاشا ، غرب ولایتلرینك همان کافهسیله علاقهدار اولدی . بالذات ، اسکیشهر ، بیلهجك وبالآخره بروسه حوالیسنده دولاشمق وایجاب ایدنلرله محاوره ایچك صورتیله حالیسیوردی .

بالیکسرده بولنان میرآلای کاظم بك ، (مجلس رئیسی کاظم پاشا) اوحوالیده ملی تشکیلات وعسکری ترتیبات ایله علاقهدار ومشغول ایدی .

بروسهده میرآلای بکر سامی بك ، ٨ تشرین اولده ، فرید پاشانك آدمی اولان والی یی استانبوله کوندرهرك ، قونغره مقرراتنی تطبیقه باشلامش وبر هیئت مرکزیه تشکیل ایتمشدی .

تشکیلات ملیه ایله اوغراشیلدیغی قدر ، انتخاب مبعوثان ایلهده بویوك علاقه ایله اوغراشیلیوردی .

مملکتده ، بالجمله تشکیلات ملیهنك ، عینی عنوان آلتنده ، هیئت تمثیلیه مربوطتی اساسی تعقیب اولونیوردی . اسکیشهر ، کوتاهیه ، آفیون قره حصاری حوالیسنده تشکیلاتك ترصینی وآیدین ، قویه ، بروسه ، قرهسی منطقهلرینك سهولت ارتباطی نقطهٔ نظرندن تدبیرلر آلینیوردی . غرب جبههلری حقنده حربیه نظارتی تنویره وحکومتجه نه کبی اجراآت وترتیبات دوشونیلدیکی ده صورولهرق ، حکومتك علاقهسنی استجلابه ، چالیشیلیوردی .

§ أفهلر طرفندن اداره اولنان آیدین جبههسی اقسامنه برقوماندان کوندرمك خصوصی دوشونولمکه باشلاندی . ١٤ تشرین اولده اشغال آلتندهکی محللرده ، خفی تشکیلات ملیه یاپیلمسی ایچون فوآد پاشایه و آفیون قره حصارنده یکرمی اوچنجی فرقه قوماندانی عمر لطفی نکه یازلدی . مع هذا ، بو تاریخلرده ، هنوز بعض یرلرده ، مقصدك تماماً آکلاشیلمدیغی کورولیوردی . مثلا ، ردالحاق هیئتلرینك ، کندی ناملرینه ، تبلیغاتده بولنمقده اولدیغی و ١٠ تشرین اول ٣٣٥ تاریخنده ، ردالحاق جمعیتی رئیسی امضاسیله ، تشرین اولك یکرمیسنده ، بر بویوك قونغره اجتماع ایدهجکی و بو قونغرهیه ایکی مرخص اعزامی ولایتلردن طلب ایدیلیور وبرطاقم تدبیرلر اجراسی بیلدیریلیوردی .

بر طرفدن ، قرهغول جمعیتلرنده ، استانبولدن ماعدا ، بروسه حوالیسنده فعالیتده بولندیغی آکلاشیلدی .

بوتشتك اوکنه کچمك ایچون ایجاب ایدن تدبیرلر آلندی . بالخاصه ، علی فوآد پاشایه ، بالیکسرده کاظم پاشایه ، بروسهده بکر سامی بکه ، بروسه هیئت مرکزیهسنه ایجابی کبی یازلدی . [وثیقه : ١٥٥]

ائتلاف وحریت جمعیتیده ، دشمنلرله برابر آناطولوده مقابل تشکیلات یاپمق اوزره یتمش بش کشی قدر کوندرمش ، بوخبر آلندی . قول اردولرك نظر دقتی جلب اولندی .

— استانبولده ، خفی چالیشمهغه قرار ویرلدی . تراکیایه تشکیلاتك توسیعی ایچون جعفر طیار بك واسطهسیله تعلیمات ویرلدی .

§ افندیلر ، مبعوثلرك انتخابنه چالیشیرکن ، برطرفدنده مجلس مبعوثانك ، نرهده طوپلانهجغی فکری ، دماغمزی اشغال ایدیوردی . خاطرلایهجقسکز ، که ارضرومدن ، رأفت پاشا تك بومسئلهیه

متعلق بر تلغرافنه جواب ویریرکن « مجلس طوپلانملی ، فقط ، استانبولده دکل آناطولوده ! » دیمشدم . فی‌الحقیقه ، بن ، مجلسك استانبولده طوپلانمسی قدر ، منظمسز ومقصدسز برحرکت تصور ایده‌میوردم . آنجق ، بوخصوصده صلاحیتدار اولانلری وافکار عمومیه‌یی ، بوحقیقته اماله ایتدکجه ، فکرمزك حیز فعله کلمسی ممکن دکلدی . استانبولده اجتماعك ، محاذیرینی ، طبعی برصورتده ، تبلور ایتدیرمك ایجاب ایدییوردی . بو مقصدله ، مقاصد ملیه‌یی روم و اجنبیلره قارشی خرستیانلر علیهنده کوسترمك خصوصنده ، علی کمال ومحمد علی بکلرك فعالیتی ، ارمنی نظریقه‌سنده عقد اولنان اجتماعلر وحریت وائتلاف فرقه‌سك تشکلی اوزریه حربیه ناظری واسطه‌سیله ، حکومت مرکزیه‌نك نظار دقتنی جلب ایتدك .

۱۳ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، مجلس مبعوثانك کشادندن صوکره ، مدافعهٔ حقوق جمعیتنك فصل بر وضعیت سیاسیه آلمسی فکرنده بولندیغنی ، جمال پاشا واسطه‌سیله حکومتدن استمزاج ایدرکن ، مجلس مبعوثانك درسعادتده اجتماعنده بر کی تأمینات سیاسیه استحصالنك دوشونولدیکنی ده صوردق . عینی تاریخده ، مجلس مبعوثانك درسعادتده تأمین سلامتی ایچون ، نه کی ترتیبات احتیاطیه وتدافعیه یه توسل ایدلمك متصور اولدیغنك ونه یاپیلمق لازم کلدیکنك ، استانبولده ، تشکیلاتمزك هیئت مرکزیه‌سنده بولنان وچناق قلعه موقع مستحکم قوماندانی اولان میرآلای شوکت بکدن صوردق .

* *

§ افندیلر ، خاطرکزده‌درکه ، بحریه ناظری صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده ، بوملاقات تقرر ایتمشدی ، ناظر پاشا ایله ، حکومتك سیاست خارجیه‌سی و ادارهٔ داخلیه‌سی ایله اردونك استقبالنه عائد اساسات اوزرنده کوروشولمك احتمالی واردی . بوسببله دها اول قول اردو قوماندانلرینك فکر ومطالعه‌لرینی بیلمك ، بنجه بك فائده‌لی ایدی .

۱٤ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخلی شیفره‌مزده ، قول اردو قوماندانلرینك بواوچ نقطه‌یه عائد مطالعه‌لرینی رجا ایتدم . قوماندانلرك راپورلرینی وثائق میانده مطالعه بیورورسکنز . [وثیقه : ۱٥٦]

صالح پاشا ، ۱٥ تشرین اولده ، استانبولدن حرکت ایتدی . بزده ، ۱٦ تشرین اولده سیواسدن حرکت ایتدك . ۱۸ تشرین اولده آماسیه‌ده بولندق .

صالح پاشایه ، اوغرایه‌جغی اسکله‌لرده ، تشکیلات ملیه طرفندن مطنطن استقباللر یاپیلمسی وطرفمزدن بیان خوش آمدی ایدلمسی حقنده تعلیمات ویرلمشدی . [وثیقه : ۱٥۷]

بزده ، آماسیه‌ده ، بالذات بك بویوك تظاهراته کندیسنی ، استقبال ایتدك .

صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده ، ۲۰ تشرین‌اولده بشلایان مذاکراتمز ، ۲۲ تشرین‌اولده ختام بولدی . اوچ کون دوام ایدن مذاکرات نتیجه‌سنده ، ایکیشر نسخه اولق اوزره بش قسم پروتوکول تنظیم

ابدلدی . بو بش قطعه پروتوقولدن اوچی ـ صالح پاشا نزدنده قالانلر بزم طرفدن و بزده قالانلر صالح پاشا طرفندن ـ امضا ایدلدی . ایکی قطعه پروتوقول محرم عد ایدیلدرك امضا ابدلدی .

§ آماسیه ملاقاتی نتیجه‌سی اولان مقررات، قول اردولره‌ده بیلدیرلدی . [وثیقه : ١٥٨]

افندیلر ، بو مناسبتله ، بر نقطه‌یی تبارز ایتدیرمك ایسترم . بزجه ، تشکیلات ملیه‌نك و هیئت تمثیلیه‌نك ، حکومت مرکزیه طرفندن رسماً طانمش بر موجودیت سیاسیه اولدیغنی ومذاکراتمز رسمی ونتایجنك لازم‌الرعایه اولهرق طرفینجه رسماً تعهد ایدلمش بولندیغنی تأیید ایتدیرمك اساسدی.

بناءً علیه، مذاکرات نتایجی مضبوطانتك پروتوقول اولدیغنی قبول ایتدیرمك وحکومت مرکزیه‌نك مرخصی اولان بحریه ناظرینه امضا ایتدیرمك مهمدی .

٢١ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی پروتوقول محتویاتی ، دنیله‌بیلیرکه همان کاملا صالح پاشانك تکالیفی اولوب قبولنده بأس کورولمین برطاقم موادون عبارتدر . [وثیقه : ١٥٩]

٢٢ تشرین اول ٣٣٥ تاریخلی ایکنجی پروتوقول ، اوزون سورن بر مذاکره و مناقشه‌نك خلاصهٔ ضبطیدر .

بومذاکره‌ده، طرفینك، خلافت وسلطنت حقنده تأمینات متقابله‌سنه عائد تفصیلاتنه دائر برمقدمه‌دن صوکره ، سیواس قونغره‌سنك ١١ ایلول ٣٣٥ تاریخلی بیاننامه موادینك تذکرینه باشلاندی :

١ — بیاننامه‌نك برنجی ماده‌سنده ، تصور و قبول اولنان حدودك الك اصغری بر طلب اولمق اوزره تأمین استحصالی لزومی مشترکاً قبول ایدلدی .

کوردلرك استقلالی مقصد ظاهریسی آلتنده پایلمقده اولان تزویراتك اوکنه کچمك خصوصی تنسیب ایدلدی . حالاً اجنبی تحت اشغالنده بولنان مناطقدن ، کلیکیای عربستان ایله تراکیا آره‌سنده بر « ممتاز تامپون » وجوده کتیرمك مقصدیله آناوطندن آیرمق آرزوسنده بولونیلدیغی موضوع بحث ایدلدی . آناطولونك ، الك قویو تورك محیطی والك محصولدار وزنکین برمنطقه‌سی اولان بوقطعه‌نك هیچ برصورتله آیرلمسنه موافقت ایدلیه‌جکی، آیدین ولایتنك ده، عینی قطعیتله (و أولویتله) اجزای وطدن غیر قابل انفکاك اولدیغی اساسی عمومیتله قبول ایدلدی .

تراکیا مسئله‌سنه کلنجه : بوراده ، ظاهراً بر حکومت مستقله و حقیقتده بر مستعمره تأسیسی وبوحالده شرقی تراکیادن دخی مدیه ـ ابنوز خطنه قدر اولان منطقه‌یی بردن آیرمق آرزوسنده بولونیلمق احتمالی درپیش ایدلدی . فقط ادرنه‌نك ومریچ حدودینك برحکومت مستقلهٔ اسلامیه‌یه الحاق ایدلمك ایچون دخی اولسه ، هیچ برصورتله ترکنه رضا کوسترلمه‌مسی اساسی مشترکاً تصویب ایدلدی . مع هذا بوتون بوماده محتویاتی حقنده هیئت تشریعیه‌نك ویره‌جکی الك صوك قرار بالطبع مطاعدر ، دیندی .

٢ — بیاننامه‌نك دردنجی ماده‌سنده عناصر غیرمسلمه‌یه حاکمیت سیاسیه وموازنت اجتماعیه‌مزی اخلال ایده‌جك ماهیتده امتیازات اعطاسنك قبول ایدلیه‌جکنه دائر اولان فقره ، اهمیتی برصورتده تذکر اولندی . بوقیدك ، استقلالمزی فعلاً تأمین ایچون ، استحصالی مبرم بر طلب ماهیتنده تلقی ایدلمسی و بوندن بایله‌جق الك اوفاق بر فداکارلغك استتلالمزی اساسلی بر صورتده رخنه‌دار

ایلیه‌جکی درمیان ایدلدی . مذکور درد نجی ماده‌ده موضوع بحث اولان و عناصر خرستیانیه‌یه فضله امتیازات ویرلمه‌سنه معطوف اولان فاله ، لازم‌الاستحصال بر هدف اولمغرق قبول ایدلمشدر . مع‌هذا کرك بوبابده و کرك حق حیاتزك مدافعه‌سی امرنده‌کی مطالب سائره‌مزه عائد خصوصاتده — برنجی ماده‌نك نهایتنده اولدیغی کبی بورادهده — مجلس ملینك رأی و قرارینك مطاع اولمه‌حقی قیدی قبولدی .

٣ — بیانامه‌نك بدنجی ماده‌سنه نظراً استقلالز ، تماماً محفوظ قالمق شرطیله فنی ، صناعی واقتصادی احتیاجاتمزك صورت تسویه‌سی خصوصی مناقشه ایدلدی . مملکتمزه یك چوق سرمایه دوکه‌جك اولان بر دولت اولورسه ، بونك امور مالیه‌سی اوزرنده طالب ایده‌بیله‌جکی برحق مراقبه‌نك درجهٔ شمولی کسدیریله‌میه‌جکدن ، بو خصوصك استقلالزی و منافع حقیقیهٔ ملیه‌مزی ضرر دیده ایتمیه‌جك وجهله ، متخصصلرجه اساسی برصورتده دوشونولمك تحدید وتثبیتندن صوکره مجلس مبعوثانه تنسیب ایدیله‌جك صورتك قبولی تذکر اولندی .

٤ — ١١ ایلول ٣٣٥ تاریخلی سیواس قونفرانسی مقرراتنك مواد سائره‌سی‌ده مجلس مبعوثانك قبولنه اقتران ایلك شرطیله اساس اعتباریله موافق کورولدی .

٥ بوندن صوکره ، سیواس قونفرانسنك ٤ ایلول ٣٣٥ تاریخلی مقرراتنك تشکیلات قسمنه عائد ١١ نجی ماده‌سی محتویاتی اولان آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك وضعیتی و بوندن صوکره‌کی شکل وساحهٔ فعالیتی خصوصی موضوع بحث اولندی .

بو ماده‌ده ، ارادهٔ ملیه‌یی حاکم قیله‌حق اولان مجلس ملینك ، حقوق تشریعیه ومراقبه‌سنه امنیت وسربستی ایله صاحب اولدقدن وبو امنیت مجلس ملیجه تأیید ایدلدکدن صوکره ، جمعیتك شکلی قونفرانس قراریله تعیین ایدیله‌جکی مصرحدر . بوراده موضوع بحث اولان قونفرانسك ، شمدیه‌قدر وقوع بولان ارضروم و سیواس قونفرانسلری کبی خارجده آیری برقونفرانس حالنده ازلمسی مشروط دکلدر ، ذکری .

جمعیتك بروغرامنی قبول ایدن مبعوثان ، جمعیتك نظامنامه‌سنده مصرح اولان مرجعلرله عقد و تلاقی ایدیله‌رك عقد ایده‌جکلری اجتماع مخصوص ، قونفرانس مقامنه قائم اوله‌بیلیر . بوندن صوکره مجلس ملینك استانبولده ، تماماً حال امنیتده ، سربست اوله‌رق اجرای وظیفه ایده‌بیلمسی شرطدر ، دینمدی . بونك ، شرائط حاضره‌یه کوره نه درجه‌یه قدر تأمین ایدیله‌بیه‌جکی تأمل ایدلدی . استانبولك اجنبی تحت اشغالنده بولنمسی حسبیله مبعوثانك وظیفهٔ تشریعیه‌لرینی سهیله ایفایه یك مساعد اوله‌میه‌جنی فکری تظاهر ایتدی . چمش سفرنده فرانسزلرك بوردوده و اخیراً آمانلرك وایناروده یاپه‌قاری وجهله ، صلحك عقدینه قدر ، موقتاً ، مجلس ملینك آناطولوده ، حکومت مرکزیه‌نك تنسیب ایده‌جکی امین بشقه برمحلده اجتماعی موافق کورولدی .

مجلس ملینك اجتماعندن صوکره ، درجهٔ امنیت و محفوظیتی تعین ایده‌جکندن امنیت تامه کورلدیکی تقدیرده ، جمعیت هیئت تمثیلیه‌سنك الغاسیله تشکیلات داخلیه‌سنك هدف مساعیسنك تعیینی ، ذکر ایتدیکم وجهله قونفرانس مقامنه قائم اوله‌جق اولان اجتماع خصوصده قرارلاشدیریله‌جکی افاده اولندی .

مبعوثانك انتخابنده سربستی تام بولنمسی لزومی حکومتجه امر ایدلمش اولمسی حسبیله انتخاباتك اجراسنده ، جمعیت هیئت تمثیلیه‌سنجه ، مداخله واقع اولهمقده اولدیغی بیان ایدلدی .

مبعوثان میانده ، اتحاد و ترقی‌یه منسوب و اردوده سیأتلی اشخاص بولندیغی تقدیرده ، بونلرك مبعوث انتخاب ایدلمسنه میدان ویرلهمك ایچون هیئت تمثیلیه‌جه ارشاد صورتنده ، صورت مناسبه‌ده بعض تلقینات یاپیلمسی موافق اولهجغی‌ده ملاحظه اولندی . هیئت تمثیلیه‌نك بوبابده صورت توسطی‌ده ، آیروجه برفورمول حالنده اوچنجی پروتوقول اولهرق تثبیت ایدلدی . [وثیقه : ١٦٠]

§ محرم ، تلقی ایدیلوب امضا آلتنه آلنمیان دردنجی پروتوقول شو ایدی :

١ — بعض قوماندانلرك طردینه وبرقسم ضابطانك دیوان حربه تودیعلرینه دائر صادر اولان ارادات سنیه و اوامر سائره‌نك تصحیح اولنمسی .

٢ — مالطه‌یه نفی ایدلمش اولانلر حقنده کندی محاکم عائده‌سنده تعقیبات قانونیه یاپیلمق اوزره درسعادته جلبلری اسبابنه توسل .

٣ — ارمنی ظاللرینك‌ده محکمه‌یه ویرلمسی . [مجلس مبعوثانه ترك اولنهجقدر]

٤ — ازمیرك تخلیه‌سی ایچون حکومت مرکزیه طرفندن یکیدن پروتستو یاپیلمسی‌وایجاب‌ایدرسه خفی تعلیمات ایله اهالی‌یه متینغلر عقد ایتدیرلمسی .

٥ — عموم ژاندارمه قوماندانی ، مرکز قوماندانی ، پولیس مدیری و داخلیه مستشارینك تبدیللری . [حربیه و داخلیه نظارتلرنجه]

٦ — انکلیز محلر جمعیتنك [قپو ، قپو دولاشوب] اهالی‌یه کاغد مهدلتدیرملریه مانع اولمق .

٧ — اجنبی پاره‌سیله صاتون آلنمش جمعیتلرك فعالیتلرینه وبوکبی شرکتلرك مضر نشریاتنه نهایت ویرلمسی . [بالخاصه ضابطان ومأمورینك بوکبی جمعیتلره انتساب ایتملرینك قطعیاً منعی]

٨ — آیدین قوای ملیه‌سنك تقویه‌سی و اعاشه‌لرینك تسهیل و تأمینی . [بو خصوص حربیه نظارتجه تنظیم اولنور . دونمه جمعیتنك ٤٠٠,٠٠٠٠ لیراسندن لزومی قدری حکومت طرفندن بومقصده تخصیص قلنه‌بیلور]

٩ — حرکات ملیه‌یه اشتراك ایتمش مأمورلرك عمومجه سکونت و امنیت تامه حصوله قدر برلرندن قالدیرتمه‌ملری و آمال ملیه‌یه مخالف حرکت ایتملرندن ناشی‌ملت طرفندن ایشدن آلچکدیرلمش مأمورینك یکی مأموریتلره تعیینلرندن اول صورت خصوصیه‌ده مداوله‌ٔ افکار ایدلمسی .

١٠ — غربی تراکیا مهاجرلرینك سوق ونقلنك تأمینی .

١١ — عجمی سعدون پاشا و معیتنك صورت مناسبه‌ده اقداری .

§ امضاسز بشنجی پروتوقولده صلح قونفرانسنه کیده‌بیله‌جك ذواتك اسامیسنی‌احتوا ایدییوردی . مع هذا بوخصوصده حکومت ، اساسه رعایت ایتمك شرطیله ، سربست بولنه‌جقدی .

مرخصلر :

توفیق پاشا حضرتلری رئیس

احمد عزت پاشا حضرتلری	عسکری مرخص
خارجیه ناظری	سیاسی مرخص
رشاد حکمت بك	»

هیئت متخصصه :

حامد بك	مالیه
میرآلای عصمت بك	عسکری
رشید بك	امور سیاسیه
مهندس مختار بك	امور نافعه
میرآلای علی رضا بك	بحریه میرآلایی
رأفت بك	ایستاتستیق
امیری افندی	تاریخ
منیر بك	حقوق مشاوری
متخصص بر ذات	امور تجاریه
»	مذاهب مختلفه امتیازاتنه واقف

هیئت تحریریه :

رشید صفوت بك	مالیه قلم مخصوص مدیر اسبقی
شوقی بك	
صالح بك	
اورخان بك	
حسین بك	« روبرت قولاژ نورکجه معلمی »

§ افندیلر ، بو مذاکراتمز مضبوطاتی میانده ، اك مهم نقطه‌لك ، مجلس ملینك محل اجتماعنه عائد اولدیغی نظر دقت عالیلرکزی جلب ایتمش اولهجغنی تخمین ایدرم .

مجلسك ، استانبولده انعقادی جائز اولدیغی حقنده‌کی قدیم فکر وقناعتمزی ، صالح پاشایه قبول وتصدیق ایتدیردك . آنجق پاشا ، شخصاً بو قناعته اشتراك ایتمکله برابر ، بو اشتراکك شخصنه عائد اولوب ، شیمدیدن ، بوتون قابینه نامنه سوز ویرمیه‌جکی قید احترازیسی‌ده درمیان ایتمشدی . کندیسی ، قابینه ارکانی اقناع وبو فکره اشتراك ایتدیرمك ایچون الندن کلنی یاپه‌جغنی وعد وموفق اولهمدیغی تقدیرده قابینه‌دن چکیلمکدن بشقه یاپه‌جق بر شیئی اولمدیغنی بیان ایلهمش ایدی .

صالح پاشا ، بو خصوصده موفق اولهمه‌مشدر .

مجلس مبعوثانك محل اجتماعی مسئله‌سنه تکرارعودت ایتمك اوزره آماسیه ملاقاتنه عائدمعروضاتمه ختام ویریبورم .

§§ یالکز ، افندیلر ، بز ، آماسیه‌یه کلنك اوزره سیواسدن آیریلیر ، آیریلماز ، سیواسده‌یکده خوشه کیتمه‌ین بر حادثه جریان ایتمشدر . بو حادثه حسنده فیصله‌جه عرض معلومات ایده‌یم :

آماسیه‌یه مواصلتمزده ، ائتلاف وحریتجلرك ، اجانبه مشترکاً بر طاقم حرکات خیانتکارانه‌یه تشبث ایتدکلرینه دائر معلومات آلمشدق . بونی درحال تعمیم تاریخ ایتمدم . سیواسده‌ده ، علمنده ، پادشاهه تلغراف چکیلمك کبی بر تشبث اولدیغنی اسمجبار ایتدم ، فقط اینانمادم . البته هیئت تمثیلیه آرقداشلرمزك وقراراکاهمزه منسوب ذوالك ، والتك وسائرلك دقیق بولکا ، تعدی دیده .

حاصوکه ، شیخ رحب و رفقاسندن احمد کمال وجلال نامنده اوچ شخص بر کیجه تلغرافحانه‌ده ، کندیلرینه منسوب بر تلغرافجی واسطه‌سیله ، آررو استدکلری تلغرافاری چکمشلر ...

فی‌الحقیقه ، آماسیه تلغرافحاسندن صدر پاشایه عائد شو تلغرافی دیکردیلر :

۱۶۶۱۳ ك — سیواس

۸۲ — ۱۸ ـ تشرین‌اول ـ ۳۵

بحریه ناظری دولتلو صالح پاشا حضرتلرینه

یاور حضرت شهریاری سعادتلو ناجی بك افندی حضرتلرینه

آیلردنبری مملکتمزده جریان ایدن ـ ـ آ کلامق ومامیت مسئله‌یه وقوف پیدا ایتمك اوزره مرکز ولایته قدر اختیار زحمت بیورمکزی منافع ملك وملت نامنه جملةً استدعا وملك وملت نامنه ماکنه باشنه تشریفلرینی کمال عبودیتله استرحام ایلرز .

عن‌اولاد شمس‌الدین سیواسی — علما ، اشراف ، تجار واصنافدن مرکب
رحب کامل ، زاره‌لی زاده جلال — یوز آلتمش مهری حاویدر .
الیاس‌زاده احمدکمال

§ بکاده ۱۹ تشرین‌اول ۳۳۵ تاریخلی اولان شو تلغراف کلدی :

آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشایه

اهالیمز ، پادشاه وحکومت افکارینی بالذات صالح پاشادن ویاخود أمین برلساندن ایشتمه‌دکجه ، آره‌ده‌کی اختلافه حل اولنمش نظریه باقه‌میه‌جقدر . بناءً علیه ایکی شقدن برینی اختیاره مجبوریتکزی عرض ایدرز .

الیاس زاده — زاره‌لی زاده — عن‌اولاد شمس‌الدین سیواسی
احمد کمال — جلال — رحیب کامل

افندیلر ؛ بز ، بوتون مملکتی ارشاد وتنویر ایله اوغراشیورز. فقط ، دشمنلرمزده ، بزه مقابل، هر پرده وحتی بالذات بولندیغمز وهر صورتله حاکم اولدیغمز سیواس شهرنده بیله ، خیانتلرینی اجرا ایتدیره بیله جك دنی واسطه‌لر بولمیده . موفق اوله بیلیورلر .

بوتون ایتلافلرمزه ، اخطارلرمزه رغما ، شخصاً غیبوبت ابدر ایتمز ، سیواسده‌کی ذوانك کورولن دالغنای هر پرده ، نه قدر قیدسزلقلر و مسامحه‌لر وقوع بولمش اولدیغنه چوق کوزل بر مثال تشکیل ایدر .

۱۹ تشرین‌اول کونی سیواسده‌کی آرقداشلر ، «هیئت تمثیلیه» امضاسیله شو تلغرافی ویریبورلردی :

« آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

شیخ رجب ورفقاسنك ذات دولتلرینه چکیلمك اوزره تلغرافخانه‌یه شمدی ویردکلری تلغراف صورتی عیناً روجه‌زیر عرض اولنور :

بو بابده طوپچی بیکباشیسی کمال بك آیریجه تحقیقات اجرا ایتمکده‌در . »

بو تلغرافه ، آلدیغمی عرض ایتدیکم تلغرافك صورتی علاوه ایدییورلر .

§ سیواس تلغراف باش مدیری‌ده عینی کونده شو معلوماتی ویریبور :

« مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

عن‌اولاد شمس‌الدین سیواسی رجب، الیاس زاده احمد کمال وزاره‌لی زاده جلال امضالری ایله یازیلان تلغرافنامه‌لری تقدیم ایدرم . بو تلغرافنامه‌لر کیجه کتیرلمش و مأمورلرمز اخافه ایدیله‌رك یازدیرلمشدر . هر فردك شرائط مخصوصه دائره‌سنده تلغراف یازمغه حقی درکاردر . آنجق ماکنه اوطه‌سنه راست کلنك کیرمسی ممنوع بولنمق شویله طورسون مأمورلرك تهدید و اخافه‌سی کبی حیثیت و وقار حکومتی رنجیده ایده‌جك حرکاته اجتسار ایتمك دوغروسی قانونه عصیان ماهیتنده‌در . کیفیتی ولایت جلیله‌یه عرض ایتدم ومملکتده تأسیس انتظام ایچون چالیشمقده اولان ذات دولتلرینه‌ده عرض حال ایدرم . احترامات وتعظیمات مخصوصه‌مك قبول بیورلمسی مسترحمدر .

۱۹ - تشرین‌اول - ۳۵ باش مدیر

لطفی

درسعادت مرکز شه‌فی بکه :

لسان سمومیدن عرض اولنان وسلامت ملك وملت نامنه تقدیمی استرحام اولنان تلغرافلرمزی توقیف ایدن خائن دین و دولتدر . نهایت قاندوکولمسنه سبب اوله‌جقدر . سمع شاهانه‌یه ایصالایچون عزیمز قطعیدر . جواب بکلیورز .

مابين همايون باش كتابت حليله‌سنه :

دلالت عليه‌لريله تقديم قلنان عريضهٔ چاكرانه‌مزك جوابنى سلامت ملك وملت نامنه ماكنه‌باشنده انتظار ايديبورز ؛

مابين همايون باش كتابنى دلالتيله سدهٔ مراحم زبدهٔ جناب خلافتپناهى‌يه :

مملكتمز بولنان سيواسده ، آناطولو و روم ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى ناميله تشكل ايدن قونغره هيئتى رئيسى مصطفى كمال پاشا ، اعتمادنامهٔ همايونلرينى حامل بولنديغى اشاعه ايله مملكتمزده سترسيأت ايتمك ايسته‌ين بر حزب قليلك اشترا كيله ارادهٔ مليه‌يى تمثيل صورتنده كوستريبورلر . حالبوكه خليفهٔ ذيشانمز و سوكيلى پادشاهمزه هر صورتله مطيع و مربوطيت نامه‌مز مقتضاى دين اولديغندن بحريه ناظرى صالح پاشا ايله سرياور حضرت شيخ يارى ناجى بك افنديمك آماسيه‌يه اعزاملرينى استخبار ايتدك . اهالى آره‌سنده حصوله‌كان هيجانى تسكين‌ايچون علما ، اشراف وتجاردن ايكى يوزى متجاوز امضالى حاوى دعوتيه‌نامه‌لرافشاء جواب آلمدق . افكار عموميه‌نك نه‌مركزده اولديغى بالذات مشاهده بيورلق اوزره سيواسه قدر كوندرلمسنى روماك تبعيتيت وكمال تهالكله تضرع ونياز ايدرز . اولبابده وقاطبهٔ احواله امر وفرمان پادشاهمز افنديمز حضرتلرنكدر . »

افنديلر ؛ دشمنلر شيخ رجبى ، حقيقةً مهم برروله‌يقا ايتديرمش بولونيورلردى . صيره‌سى‌كلنجه عرض‌ايده‌جكم وناقلدن ، سعيد مثلاك راهب فروبه‌اولان ٢٤ تشرين‌اول تاريخلى برمكتوبنده ، مثلا ، پاپاسه « سيواس وقعه‌سنى نصل بولديكز ؟ برآز دوزلتمز آما ياواش‌ياواش دوزه‌له‌جك . » ديبوردى .

بوتون ملتك وحدت وتماسكدن وتشكيلات ماليه‌نك مملكتك هر كوشه‌سنه تشميل ابدلديكندن بحث ايدن ، ملتك مشترك آرزوسنه تبعاً وتشكيلات مليه و عسكريه‌يه مستنداً قابينه اسقاط ايدن ، يكى قابينه ايله قارشى قارشيه كچن ، بر هيئتك رئيسى عليهنده ـ تام يكى قابينه مرخصيله مذاكره‌يه كيريشه‌جكى بر صرده وبو مقصدله سيواسدن چيقديمك فرداسى ـ بوتون سيواس اهاليسى نامنه قيامى كوستريز بر تلغرافك ، تلغرافخانه تهديد ايديله‌رك چكديريله‌بيلمسى البته معنيدار ايدى .

بويله بر هيئتك ، بالذات بو لنديغى سيواس اهاليسى ، عليهنده بولونجه ، بوتون ملتك ، عينى حس و فكرده اولديغنى اثبات ايتمك جداً مشكلدر . او حالده ، ماهيت تمثيليه‌سى بويله اولان بر هيئتك ورئيسنك استناد ايتديكى قوتك دخى چوروك اولديغنه حكم ايتمك نه‌دن جائز اولمسين !

سيواسدن بركسلتيلن بوصدانك دشمنلر ايچون نه‌قدر قوتلى ومهم اولديغى تقدير بيوريلور .

§ افنديلر ؛ صالح پاشايه عائد تلغرافى ، آماسيه‌يه مواصلتنده كندينه ويردردم . فقط ، شيخ رجب و رفقاسنك حكومتجه تجزيه‌سنى طلب ايتدم . سيواسده‌كى هيئت تمثيليه اعضاسنده‌ده تلغراف باشنده ٩ تشرين‌اولده شونلرى صوردم :

١ — شيخ رجب ، احمد كمال وجلال امضاسيله مابين همايونه چكيلن تلغرافنامه‌يى كوردىكزمى ؟

٢ — تلغرافخانه‌ده نوبتجى ضابطى يوقمى ؟

٣ — جمله‌كزك موجوديتنه رغماً بويله بر كستاخلق نصل وقوعبوله‌بيلير ؟ باخصوص بو مجاينك تشبثلرى جمله‌كزجه معلوم بولونيور . صالح پاشايه وناجى بكه خطاباً او چامضا ايله تلغراف حاضرلادقلرينى بز بورادن ايشتمشدك . سزك بوندن خبركز يوقمى ايدى ؟

٤ — اجانبله برابر ائتلاف وحریتجیلرك برطاقم حرکات خیانتکارانه‌یه تشبث ایتدکلرینه دائر دون تعمیماً وقوعبولان تبلیغات آلتمدیمی ؟

٥ — تضییق و اخافه ایدیلن تلغراف مأمورلرینك همان ایجاب ایدنلری ، والی پاشایی ودیکر علاقه‌دارانی خبردار ایتمه‌لرینك ونوبتجی ضابطنك بونده غفلت کوسترمسنك سببی نه‌در ؟

٦ — باش مدیریکك اعطای معلومات ایلمسی اوزرینه اتخاذ ایدلمش اولان تدابیر نه‌در ؟

مصطفی کمال

ولایتك ، مسئله‌نی جهت عسکریه‌یه حواله ایتدیکی آکلاشیلمسی اوزرینه قول اردو ارکان حربیه رئیسی ذکی بکدن ، شونی یازدم :

« موضوع بحث اولان مسئله‌ده ذیدخل اولانلرك توقیف و تجزیه‌سی ایچون ولایتجه موجود اولان وسائط قوللانیلمش‌ده و یاخود غیر کافی کورلمشده‌می قول اردویه ایش آتیلیور . بوفسه بو کستاخانه حرکاته قارشی دخی ولایتجه اتخاذ تدابیرده ترددمی ایدیلیور ؟ بو جهت آکلاشیلدقدن صوکره حل مسئله دها سهل واساسلی اولور .

مصطفی کمال »

§ بعده سیواسده بولنانلره شو امری ویردم :

١ — تلغرافخانه تماماً قونطورول آلتنه آلنه‌جقدر . برضابط قوماندا اسنده برمانعه عسکر اقامه ایدیله‌جکدر . واقع اولدیغی کبی تلغرافخانه‌یی اشغال و مأمورینی تضییق ایدرك وحدت مشروعهٔ ملیه علیهنده تخدیش اذهانی موجب وآسایشی مخل تشبثاتده بولنه‌جق خائنلر قطعیاً منع ایدیله‌جکدر . بوکبی حرکات آسایش شکنانه‌ده حد قانونی‌یی تجاوز و عسکره تعرض ایدنلره قارشی بلا تردد ، هر نرده اولورسه اولسون استعمال سلاح ایدیله‌جکدر .

٢ — کستاخانه حرکاته متجاسر اولانلر حقنده تأمین انضباط نقطهٔ نظرندن ارکان حربیه رئیسنك درمیان ایلدیکی اسبابه بناءً فرارلرینه محل ویرلمکسزین درحال ایجاب حال بایله‌جق ونتیجه‌سی برایکی ساعته قدر بیلدیریله‌جکدر . آنجق بو خصوصده قرار ویرمك ایچون اورادہ موجود ذواتدن هیچ برینك تشبث آلیوب استیذانه قالقیشیلمه‌سی جداً موجب تأسف کورولمشدر . بوقرار ، بر طابوری سیواسده بولنان بشنجی فرقه قوماندانی جمیل جاهد بك طرفندن طابور قوماندانته امر ایدلمشدر . اوراجه بو قرارك سرعت تطبیقنه هیچ اولمازسه دلالت بیوروامسی نیاز اولنور .

٣ — سیواسده تأمین انضباط ایچون اویانیق اوله‌رق بوتون علاقه‌دارانجه تدابیر قطعیه وشدیده آلنمسی لزومنی عرض ایدرم .

مصطفی کمال

خصوصی اوله‌رق عثمان طوفان ورحب زعدی بکلره ، شو تعلیماتی ویردم :

حركت مليه علیهنده کستاخلق ایدنلر حقنده یاپیلهجق معامله انجاب ایدنلر . بلدیرلمشدر . وضعیتی بالتعقیب حرفیاً تطبیق اولنوب اولنلرك من ومساعده لوروللریکی تصدیر ده بالذات دعوت ایدرك استحصال معلومهنك توقیفی وهمپالریمك اسکاتی معلوم اولور . بوبابده لزوم حاصل اولورسه ، هر کیمه فرنسی اوورسه اوسون ایجابی ایفاده تردده ده بولنمیه جقدر .

مصطفی کمال

٢٠ تشرین اولنده والی رشید پاشا ، اوزون اوزادیه وقعه یی حکایه ایتدکدن صوکره ، « وقعه نك توسع ایتمسی احتمالی واردکن اوکنه کچیلمش وکوستریلن اجراآت سریعه و شدیده دن دولایی وکا مماثل احوالك بعدما عدم ظهوری درکار بولنمش » اولدیغنی یازیوردی . [وثیقه : ١٦١]

افندیلر ؛ حکومت مرکزیه نك شبیح رجبی و رفقاسنی تجزیه ایتمش اولدیغنی ، بالطبع ، فوص ایتمدیکنز . « عن اولاد شمس الدین سیواسی » دیه امضا آتان بو مسکین وعادی شیخك ، بولندن صوکره ده دشمن آلتی اولهرق ارتکاب ایلیه جکی خباثلره تصادف ایده جکنز .

§ افندیلر ؛ هنوز آماسیه ده ایکن ، قارشیلاشدیغمز وضعیت ، یالکز ، شبیح رجب وقعه سیله قالمدی . آطه پازاری حوالیسنده بوکا مماثل بر حادثه وقوعه کلدی . مساعده ایدرسه کز ، اونی ده قیصه جه عرض ایده یم :

آطه پازاری قضاسنك آقیازی جهتلرنده تورهین ، تالوستان بك و استانبولدن پاره و تعلیماله کله رك ، سواری اوله حقلره ٣٠ و پیاده یازیله جقلره ١٥ لیرا وعد ایدن بکر بك و صباحه نك آوچار قریه سندن بسلان نامنده برتحصیلدار برلشیورلر . بو آدملر باشلرینه طوپلادقلری آتلی ، یایا بر طاقم اشخاص ایله آطه پازاری قصبه سنی باصمغه قرار ویریورلر . طاهر بك اسمنده اولان آطه پازاری قائممقامی ، بونی خبر آلیور . طاهر بك ، ایزمیتدن کوندریلن بربیکباشی ایله وتدارك ایتدیکی یکرمی بش قدر آتلی یی اله رق ، قصبه یی باصمغه کلنلره قارشی حرکت ایدر . لطیفه دنیلن بر کویده قارشیلاشیرلر . بو کروهه مقصد حرکتلری صورولمش . . ویردکلری جواب شو ایمش : « ذات پادشاهینك حیاتده و مقام معلای خلافتلرنده اولوب اولدیغنی اوکرنمك ایچون آطه پازارینه ماکنه باشنه کلمك ایستیورز . مصطفی کمال پاشایی ، پادشاه مقامنه قبول ایده میز . . . »

طاهر بکك ماکنه باشنده ، ایزمیت متصرفنه ویردیکی معلوماتده ؛ « مرقوملرك استانبولده مهمجه ذواتله تماسلری اولدیغنی وحتی پادشاهلك ده بو حرکتلرندن خبردار بولندیغنی بیان ایلدکلری » درج ایدیلیوردی . رسماً ویریلن معلوماتده : « بکرك ، طوپلانان اشخاصه ، بوایش ایچون ، استانبولجه ، بر هفته مدت تعیین ایتدیلر ، بش کون کچدی . ایکی کونمز قالدی . ایشی تعجیل ایده لم دیه » بیاناتده بولندیغی ده بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ١٦٢]

ایزمیتده کی فرقه قوماندانی ، آطه پازاری اوزرینه بر مفرزه کوندره جکدی . علی فؤاد پاشاده ، دوزجه اوزرینه برمقدار قوت سوق ایده جکدی .

٢٣ تشرین اول تاریخنده ، ایزمیتده فرقه قوماندانه ، بکرك ائتلاف وحریجیلرله اجنبی دشمنلر طرفندن کوندرلدیکی وحرکات مفسدتکارانه لرینك منعی لزومی بیلدیرلدی .

آطه پازار قائممقامی طاهر بکده ، ٢٣ تشرین اولده دوغرودن دوغرویه « بکر ورفقاسی حقنده تدابیر شدیده وشریعه‌ك تطبیقنده قطعیاً تردد کوسترلیه‌رك ازالهٔ مضرتلریله نتیجه‌نك اشعارینی ، امر ایتدم . [وثیقه : ١٦٣]

افندیلر ، ٢٣ تشرین‌اول تاریخلی برشیفره ایله ، مرقوم بکروهمپالرینك حرکتلری وهویتلری حقنده دسترس اولدیغمز معلوماتی ، حربیه ناظری جمال پاشایه بیلدیردك و « حکومت سنیه‌جه بو کبی افعال وحرکات مفسدانه‌کارانه‌یه قارشی وقت وزمانینده تدابیر مؤثره آلنمیوب ، مسئله ، تشکیلات ملیه‌یه تماس ایلدیکی تقدیرده الك شدید تدابیره توسلده کندمزی معذور کوره‌جکمزی عرض ایدرز . » دیدك . [وثیقه : ١٦٤]

ایزمیتدن ، کیدن ومحلنده تقویه اولنان ملی وعسکری برمعرزه ، « مهم مقدارده طوپلانمش وطوپلانمقده اولان اشخاص شریره‌یی داغتمش ، تحصیلدار بسلان وبرادری حسن چاوشی دردست ایتمش ، اصل تعلیمات وپاره ایله برهفته اول استانبولدن کلمش اولان بکر ، فرار ایلمش . » بوبکر ، ضابطانکدن مطرود ومأیاسلیدر . [وثیقه : ١٦٥] و [وثیقه : ١٦٦] بوندن صوکره ، وبرمکه مجبور اولدیغمز امرلرله ، ایزمیتده محرك ومرتب اولانلردن ، انکلیز ابراهیم دیمکله معروف بری وسائر برطاقلری حقنده تعقیبات باشلادی . [وثیقه : ١٦٧] [وثیقه : ١٦٨]

§ « بکرك ، محلنجه اتخاذ اولنان تدابیرنتیجه‌سنده تشبثك عقیم قالدیغنی وفرار ایلدیکنی وتکرار استانبوله عودت ایدرك یکیدن تشبثات ملمونانه‌ده بولنمسی اغلب احتمال اولدیغنی ، حقنده تعقیبات مخصوصه‌ده بولونیلمسنی » آماسیه‌دن ٢٦ تشرین اول ٣٣٥ تاریخنده حربیه ناظری‌جمال پاشایه یازدم . [وثیقه : ١٦٩]

٢٧ تشرین اول ٣٣٥ تاریخنده بولی متصرفی حیدر بکدن کلن تلغرافده ؛ « بکرك معیتنده ایکی ضابط ، قرق مسلح آدم اولدیغی حالده آهازا کویلرنده خلقی ، حکومت حاضره نامنه حرکت ملیه علیهنه تشویق وبرچوق پاره صرف ایتدیکی ونظارتمه وقوعبولان اشعاراتنك جای قبول بوله‌مه‌مقده اولدیغی» بیلدیریلیوردی . [وثیقه : ١٧٠]

افندیلر ، بو کبی مسائلده ، حکومتی ایقاظ ووظیفه‌سنك ایفاسنه‌دعوتدن عبارت‌اولان مراجعتلرمزه البته ، حکومتك ایشنه مداخله کبی تلقی ایدلمز اعتقادنده‌یم .

استانبولده ، حکومتك کوزی اوکنده ، ترتیب اولنان وداخلی ، خارجی دشمنلرك ، پادشاهك معلومات وموافقتیله اولدیغنه شبهه ایتمدیکمز تشبثلرینك ، فعلاً موفق اولمه‌جقلری دقیقه‌یه قدر ، بکله‌مك والبته حکومت تدبیر آلیر ، مانع اولور ، توکل صافدلانه‌سنه قاپیلمق جائز اولمه‌مزدی .

§ افندیلر ، آماسیه‌ده مذاکره‌یه باشلادیغمز ٢٠ تشرین اول کونکده ، ورود ایدن معلومات خلاصه‌سی شو ایدی : استانبولده ، حریت واتتلاف فرقه‌سی ، عسکری نکهبان جمعیتی ومحبلرجمعیتی بربلوق تشکیل ایتدیلر . بوبلوق و علی کمال وسعید منلا کبی اشخاص ، عناصر غیر مسلمه‌یی ، متمادیاً قوای ملیه علیهنه تحریکه باشلادیلر . روم وارمنی پطریقلری ، قوای‌ملیه علیهنده دول ائتلافیه‌ممثللرینه مراجعت ایتدیلر. ارمنی پطریقی (زاوه‌ن) افندی ، نه‌ئولوغوص غزته‌سنده نشر ایتدیکی برمکتوبله حرکات ملیهٔ اخیره‌دن دولایی ارمنیلرك مهاجرت ایتمکده اولدقلرینی اعلان ایتدی .

مصلوب كاظمك قرده‌شى حكمت نامنده برى ، استانبولدن آلديغى تعلمات ايله آطه پازارى جوارنده ، باشنه برطاقم مسلح آدملر طوپلامغه باشلادى . بوحكمت اسمنه ، مهم بروتيقه‌دددتصادف ايده‌جكز . آطه پازارى‌جوارنده ، دكرمن دره‌ده‌ده ، پاره ايله آدم طوپلامغه باشلاندى . چته‌حالنده طوپلاناناركه ، كيوه حكومتنى باصمغه قرار ويردكلرى استخبار قلندى . قره‌جه بكددده بوكا مماثل اوفاق تفك حركات كورولدى . بروسه‌ده ، كوملجنه‌لى اسماعيلك ترتيب ايتديكى چته‌لرك قواى مليه عليهنه حركاتى حس اولنمغه باشلاندى . نكهبانجيلرك موقوف بولنانلرى بركونده كافه‌سى حبسدن چيقارلدى .

دشمنلر طرفندن ، قواى مليه عليهنده ترتيب اولنان چته‌لرك فعاليته باشلامسى ، مخالف بلوقك علنى حركتى ، استانبول پوليس مديرينك عليهده فعاليتى ، على رضا پاشا قابينه‌سنه عايدار ناظرلرك موجوديتى ، بعض تشكيلات مركزلرمزى ، بالخاصه استانبول مركزمزى نا اميدى‌يه سوق ايتمكه باشلادى . [وثيقه : ١٧١] و [وثيقه : ١٧٢]

حكومتك ، عموميتله هيچ بر مقصد وقرار صاحبى اولديغنى كوسترمه‌جك ، حركتده بولنه‌مامسى ويالكز داخليه ناظرى شريف پاشانك منفى وسريع فعاليتنى تصويبكار داورانمسى ، حقيقةً شايان‌تأمل واندیشه برمنظره عرض ايدييوردى .

بوخصوصده ، ايلك ، حساسيت وابنيسيانيف كوسترن آنقره اولدى . آنقره والى وكيلى بحيى غالب بكك سيواسه كشيده ايتديكى ١٥ تشرين اول ٣٣٥ تاريخلى برشيفره‌سنى ؛ مرحوم حياتى بكك امضاسيله ديكر برشيفره ايچنده ٢٢ تشرين اولده آماسيه‌ده آلدم . اوتشيفره عيناً شودر :

مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه

پاشا حضرتلرى ، بز مقدراتمزى ، نه بويله ، ملتك مقدراتنى بيلمين حكومته ونه‌ده ثم‌التدارك كوندريله‌جك واليلره ترك ايده‌مبز . دفعاتله ذات عاليلرينه عرض ايتديكمز دوشونجه‌لر نظر اعتباره آلنمديغندن دولايى حكومت مركزيه ، معهود فريد پاشا قابينه‌سنك تعيين ايدوبده كوندره‌مديكى بتليس والئ سابقى ضيا پاشايى بورايه وحيات مأموريتنده هيچ برموجوديت كوسترمه‌مش اولان‌صبحى بكى‌ده ، قونيه‌يه والى تعيين ايتمك صورتيله ايلك آديمنى آتمغه باشلادى . ايشته بوكبى ملاحظاته بناءً مجلس مبعوثان تشكل ايتمدن اول ، هيچ برمأموريته خارجدن كيمسه‌نك كتيرلمه‌مسنى كچنده عرض ايتمش ايدك . مادامكه حكومت حاضره ، بورايه يكيدن والى كوندرمكه قيام ايتمشدر ، شو حالده ، بورادەكى حركات مليه‌نك سوندورلمسى التزام ايديليور ديمكدر . نصلكه ذات عاليلرى عسكرلكدن استعفا ايدرك رفرد ملت كبى چاليشمغه قرار ويرديكز ، بنده‌كزده بورادن چكيلەرك عينى صورتله ملتمك وظيفه‌سنى ايفايه قرار ويردم . والى كلنجيه قدر وكالتى كيمه توديع ايده‌جكمى لطفاً بيلديريكز افندم . ١٥ تشرين اول ٣٣٥

آنقره والى وكيلى

بحيى غالب

§ برکون صوکره‌ده ، ۲۳ تشرین اولده جمال‌پاشانك ، ۲۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی شوتلغرافنی آلدم :

عدد	قاضی کوی
٤١٩	۲۱-۱۰-۳۵

آماسیه‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

آنقره‌دن بلدیه رئیسی ومفتی افندی ، خارجدن کله‌جك والیی قبول ایتمیه‌جکلرینی ، آنقره‌یه ، آنقره‌دن والی تعیین اولنمسی لزومنی کندی صلاحیتلرینه بناءً ادعا ایدیورلر . بویله‌جه هرطرفدن آیری آیری مطالب درمیانی حکومتی مشکل وضعیته صوقمقده‌در . بدخواهان وعناصر سائره ، بوکبی احوالی درلو درلو تفسیر ایدیور . (...) حکومته مظاهرت وعدی اوزرینه بوکبی خصوصلرك منی لزومنی رجا ایدرم ونفسی ارادهٔ سنیه‌یه اقتران ایدن والینك حرکتی ایجاب ایده‌جکی طبیعی تقدیر بیوریلور .

حربیه ناظری

جمال

فی‌الحقیقه ، باشده مفتی افندی اولدیغی حالده ، (الیوم دیانت ایشلری رئیسی بولنان محترم رفعت افندی حضرتلری ایدی) آنقره‌لیلر ، پروتستو ماهیتنده ، استانبوله مراجعت ایتمشلردی .

آنقره‌یی تسکین ایدرك ، نفوذ حکومتی ، قیرمه‌مق ایچون تلغراف باشنده ، برچوق نصایحده بولندم . فقط ، آنقره‌نك حقلی اولدیغنی ، تسلیم ایتمه‌مك ، ممکن دکلدی . نهایت جمال پاشا واسطه‌سیله حکومته یازدیغم تلغرافدن بحث ایدرك آلنه‌جق جوابه قدر ، وضعیتك حسن اداره ایدلمسنی آنقره‌ده قول اردو قوماندان وکیلی محمود بکه یازدم .

برنقطه‌ده ، بالمناسبه برحقیقتی عرض ایتمك موافق اولور . بز ، هیئت تمثیلیه ، حکومتك وضعیت وماهیتی پك اعلا آکلامشدق . ارکان حکومتدن ، بعضیلرینك حکومته داخل اولمقدن نادم بولندقلرینی وبو کبیرانه چکیلمك ایچون بهانه آرادقلرینی‌ده آکلابوردق . بودن بشقه خارجی وداخلی دشمنلرك و پادشاهك منفعتی ، علی رضا پاشا قابینه‌سی یرینه ، کندی نقطهٔ نظرلرینی ، آجیقدن آجیغه و سرعتله تطبیق ایده‌جك ، دیکر بر قابینه‌یی موقع اقتداره کتیرمکه حازم بولندقلرندن‌ده ، غافل دکلدك وبونك ایچون‌ده ، علی رضا پاشا قابینه‌سنی ، اهون شر بولیوردق . برده ، فرید پاشانك سقوطندن صوکره ، یکی قابینه ایله آکلاشمق ایچون ، کچن درت ، بش کون طرفنده بعض طرفلردن ، ممکن اولدیغی قدر جابوق اوبوشمق خصوصنده آلنمش اولان توصیه‌لرده، بزجه نظردقتده طوتولمسی ایجاب ایدن معنا و ماهیتده ایدی . بناءً علیه مقصده امنیتله واصل اولونجیه قدر ، لزوم کورولورسه ، بر آزده فدا کارلق یاپمق ضرورتی حس ایدیوردق .

محمود بکه یازدیغم شیفره‌ده بونقطه‌لرده ایما ایدلمشدی . [وثیقه : ۱۷۳]
جمال پاشایه ویردیکم جوابی عیناً عرض ایده‌جکم :

شیفره
مخصوصدر مجلسدر

آماسیه
۲۴ـ۱۰ـ۳۵

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : ۲۱ ـ ۱۰ ـ ۳۵ تاریخ و ۴۱۹ نومرولی شیفره‌یه :

آنقره‌دن ، والی حقنده وقوعبولمش اولان مراجعت و استرحامك ، اسباب آتیه‌دن نشئت ایتدیکی آکلاشیلمشدر :

شویله‌که ؛ درسعادتدن آلنان موثوق خبرلرده انکلیزلر ایله انکلیز مجلس جمعینی و ائتلاف وحریت ونکهبانجیلرك خوستیان عناصریله تشریك مساعی ایلدکلری و آناطولویه برچوق مخالفلر سوق ایدرك تشکیلات ملیه‌یی اخلال وحکومت سنیه‌یی اسقاط تشبثانه کیریشدکلری و بزارباب مفسدتك آطه‌پازاری وبروسه‌دن حرکت ایلدکاری بیلدیرلدیکی کبی آطه پازارنده‌ده صوك کونارده بعض فعلیات کورولمسی موجب اندیشه اولمشدر . قونیه‌یه کوندریلن والی صبحی بکك ، انکلیز مجلس جمعیتی استانبول هیئت ادارسی اعضاسندن اولدیغنی ، قونیه‌ده رأفت بکه افاده ایلش بولندیغنك شیوعی ، حاصل اولان تردد تشدید ایلمشدر . آنقره ولایته تعیین اولنان ضیا پاشانك مسلك و ناموسی حقنده برتی ویه‌مزسه‌ده کندیسنك اهلیت واقتدارسزده مشکوك کورولدیکندن آنقره ولایتی کبی تشکیلات وحرکات ملیه‌مزك الك مهم مراکزندن بری اولان محلده دها هنوز وضعیتلر توضیح ایدوب سکونت وامنیت تامه حصول بولمه‌دن ، بورادهکی مهم وضعیتك رأس‌کارینه ، تماماً مجرب اولمیان عاجز بروالینك تعیینی موجب تردد اولمشدر . آنقره‌ده بولنان والی وکیلی و قوماندان ایله هیئت تمثیله آرهسنده جریان ایدن مخابرات اورزینه ، حکومت حاضرهنك ، هرنه صورتله اولورسه اولسون ، اوامرینه و اجراآتنه منقاد اولق طبیعی کورولمش و او بولده حرکت ایدلمش ایسه‌ده ، دوغرودن دوغرویه اهالی ، تصور ابتدکاری تهلکه‌یه قارشی ویریلن تأمیناتی غیرکافی بوره‌رك ، امنیت تامه حصولنه قدر کندیلرنجه آمال ملیه‌یه مطاوعتی مجرب بولنان والی وکیلنك ادامهٔ مأموریتی الزم عد ایدرك ، دوغرودن دوغرویه حکومته مراجعت ایلمشلردر . صوك اشعار دولتاری اوزرینه ، آنقره‌ده انجاب ایدنلرله تکرار مذاوله افکار ایدلمش ، حتی محاذیری اولسه دخی ، محضا نفوذ حکومتی خلادار ایتمك ایچون ، ضیا پاشانك حسن قبولنك تأمینه چالیشیلمشدر . آنجق ، مهالکدن ومفسدتکارانه جریان ایدن احوالدن ، فوق‌العاده متوحش اولان خلقی تطمین ایتمك ممکن اولهمامشدر .

داخلیه ناظری پاشا حضرتلری ، ایچنده بولندیغمز وضعیتك نزاکت واهمیتی ، دشمنلرمزلهقدر ابلیسانه وفعالانه صرف مساعی ایلمکده اولدقلرینی تقدیر بیوردقلری شبهه‌سز بولندیغنه کوره ومقام نظارتی‌یکی تشریف بیورمش اولمکری اعتباریله‌لایق استخدام اولان مأمورینی طانیمقده معذور اولدقلری

کی عادل بک دخی مستشارلغنی یاپمش اولان کشفی بک ، الان مستشارلق مقامنده بولنمسی نظردقته آلنمجه بالخاصه رؤسای مأمورینك تعیینده نه درجه‌یه قدر الزام بصیرت اولنمسی تحقق ایدر . بناءً علیه صیا پشاك شمدیلك اعزام اولنماسی خصوصنك تأمین بیورولمسنه دلالت سامیلری ونتیجه‌سنك امر وانبا بیورونمسی معروض ومسرحمدر .

مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ علی فوأد پاشا ، ۲۸ تشرین‌اول ۳۵ تاریخلی برشیفره‌سیله ، استانبولدهکی تشکیلاتمزك تامه کوبا ردکلری برتلغرافی بیلدیردی . بوتلغرافده ویریلن معلومات مهمدی .

چرکس نکرك احداث ایتدیکی معلوم وقعه ، آطه بازاری وجوارنده قوای ملیه علیهنده مبدأ عصیان باقی ایدلش . بولدن نه صورتله استفاده اولنه‌جغی جنابنده « ذات شاهانه » ، فرید پاشا ، عادل بك وسعید منلا ایله علی کمال بکلدن مرکب ، برهیئت برطاقم تصوراتده بولنشلر .

بو یولده افاده ، بوفرده اسمی کچن ، حکمت ، - تذکره ایضاحات ویریلیوردی . بوحکمت ، ایکی آی متقدم آماسه‌دن آطه پارلرینه کچش . اوصوالیده اوته‌دنبری کندیسنه وعائلاسنه مخالف اولانلرك تشکیلات ملیه‌یه داخل اولدیغی آکلامش . حکمت بك، آماسیه‌دن کلدکدنی وقتی طانیدیغنی وتشکیلات ملیه‌یه آلتق کندیسنك مأذون اولدیغنی ایلری سوره‌رك ، سیواسله محاربه‌یه قالقیشمق ایستر . مخالف طرف مانع اولور . حکمت ، مخالف تشکیلات یاپار . بونی حس ایدن سعید منلا ، حکمتی آلده ایده‌جك چاره‌یی بولور . کندیسنی خرستیانلر علیهنده برعصیانه تشویق ایدر .

افندیلر ؛ حکمت حضنده و دشمنلرمزك خرستیانلر علیهنده حرکت ترتیبلرینه دائر ویردیکم معلومات ، بالآخره تماس اده‌حکمز بعض وسیتلرك سپولتله آکلاشیلمسنه یارایه‌جغی ایچون ، زائد عد اولنامسنی رجا ایدرم . [وثیقه : ۱۷٤] [وثیقه : ۱۷۵]

افندیلر ؛ بو معلومات اوزرینه جمال پاشایه یازدیغم تلغرافك عیناً منظور عالیلری بیورولمسنی آرزو ایدرم :

شیفره — سیواس

۳۳۵-۱۰-۳۱

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

آطه بازاری حوالیسنده ، حکومت و تشکیلات ملیه علیهنده جریان ایدن وقعه معلوم سامیلریدر . بو وقعه ، وحدت ملیه‌نك عزمی وحکومت سنیه‌نك تدابیر مصیبه وقضیه‌سی دیه‌سنده برطرف ایدلش ایسه‌ده هنوز اورالرده تخم فساد موجود بولنمقده‌در . ملیك وحدتی قارشوسنده ، تماماً محو و نابود اولمه‌جغنه شبهه یوقدر . آنجق ، بو حرکات مفسدتکرانه‌ده ، داماد فرید پاشا ، داخلیه ناظر سابقی عادل و اسبق علی کمال بکلر و سعید منلانك مشوق و مرتب اولدقلری آکلاشیلمشدر .

کندی خیانت وطنیه‌لرندن بشقه معروض‌الاسامی ذوات ، غایت بیوك و تهلکه‌لی بر خطا دها ارتکاب ایله‌مشلردر . اوده ، تشبثات ملعنتکارانه‌لریدن کویا ذات‌اقدس همایونك‌ده معلوماتدار اولدیغی اشاعه ایتمك کبی بر دنائت کبرادر . قابینه هیئت محترمه‌سندن ، کمال خلوص ایله ، رجا ایدرز . وقت وزمانیه کیفیتی صورت مناسبه‌ده ذات پاك همایونه عرض ایله‌سونلر . ملتك و تشکیلاتنك بو کبی اراجیفه البته عطف اهمیت ایله‌میه‌جکی بدیداردر . ارباب مفسدتك ، یالانلرله ، و حدت ملیه‌یی لکه‌دار ایتمك ایستدکلرینی ایلری سوره‌رك ، محلنده حکومت سنیه طرفندن رسماً تکذیبی صورتیله ، هر درلو سوءتفهمك ازاله‌سی وبو اشخاص مضره حقنده تدقیقات لازمه بالایفا تعقیبات قانونیه‌یه توسل قلنمسی حیاتی برمسئله عد اولنمه‌در افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك معلومز اولان ماهیت ترکیبیه رغماً محافظه‌سنه و ممکن اولدیغی قدر تقویه‌سنه نه‌دن لزوم کورولدیکنی برنبذه ایما ایتمشدم .

آماسیه‌دن ، سیواسه عودتمزدن صوکره ، هیئت تمثیلیه ودیکر موجود رفقا ایله عقد ایتدیکمز اجتماعده آماسیه ملاقاتی وسائره حقنده آرقداشلره اوزون اوزادیه ایضاحات ویردم . بو اجتماعده ، هیئت تمثیلیه مقرراتی ضبطنامه‌سنك ۲۹ تشرین اول ۳۳۵ کونکی مذاکره‌سنه عائد محیفه‌سنده ، عیناً مقید اولان شو قراری تثبیت ایتدك :

« باشده صدر اعظم علی‌رضا پاشا اولمق اوزره جمله‌سنك حاضر ، نظر شاهانه‌ده بر موقع طوتمق ایسته‌ین ذواتدن اولدقلری ، قسماً حرکات ملیه‌یه لهدار و قسماً‌ده عایهدار بولندقلری ، مع‌هذا ، ذات شاهانه‌نك ایلك فرصتده ، بونلری اسقاط ایله برینه استبدادی ادامه ایده بیله‌جك بر هیئت کتیرمك ایسته‌یه‌جکی جهتله ، مجلس ملی تشکل ایدوب وظائف تشریعیه‌سنی ایفایه مباشرت ایدنجه‌یه‌قدر ، هیئت تمثیلیه‌نك بوقابینه‌یی محافظه ایتمسنك ، وطن وملت ایچون خیرلی برصورت اولدیغی ، قبول‌اولندی . »

فی‌الحقیقه ، بوقرارمزی تعلیق ایتدك . ونی تأیید ایدن بر خصوصی ، بومناسبتله عرض ایده‌یم : استانبولدکی تشکیلاتمز ، موثوق استحصارات‌ه‌مستنداولدیغی بیلدیردیکی دقیق معلوماتی ، ۳۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخنده ، بزه ابلاغ ایتدی . اومعلومات شوایدی :

« ایکی کوندنبری ، کراز حمدی پاشا مابینه کیدییور ، ایکی اوچ ساعت حضورده قالیور وشوقرار تثبیت اولونیور . مشیر ذکی پاشا تحت ریاستنده بر قابینه تشکیل ایدیله‌جك ، حمدی پاشا حربیه ناظری ، پرنس صباح‌الدین بك خارجیه ناظری ، توفیق حمدی بك داخلیه ، اشرف ، ماهر سعید وسائره دیکر نظارتلری آله‌جقدر . بونلردن صباح‌الدین و ماهر سعیده هنوز تکلیفات اولامشدر . ذات شاهانه ، علی رضا پاشایه ، وقت مناسبنده بلکه بو کونلرده ، استعفا تکلیف ایده‌جکدر . بومسئله‌ده ، اولجه فعالیتندن بحث‌اولنان بلوق برجمعیت خفیه واردر . » بومعلومات‌اوزرینه ، جمال پاشایه ، ۲ تشرین ثانی ۳۳۵ ده ، صدر اعظمك هیچ برسبب وبهانه ایله موقعی ترك ایتمه‌سی لزوم قطعیسنك بیلدیرلمسی وبو تقدیرده بوتون مملکتك استانبول ایله صورت قطعیه‌ده قطع علاقه ایده‌جکی بیلدیرلدی .

[وثيقه : ١٧٦] روم‌ايلى وآناطولوده بولنان بوتون قوماندانلره ، وضعيتدن وجمال پاشايه يازيلان تلغرافدن معلومات وبرلدى و وضعيتدن تماسده بولونيلان مدافعهٔ حقوق هيئت مركزيه‌لرينى خبردار ايتمك لزومى‌ده بيلديرلدى . [وثيقه : ١٧٧]

افنديلر ؛ صالح پاشانك ، استانبوله عودتى اوزرينه ، ٢١ تشرين اول تاريخلى پروتوقولده مذكور اولان ومهم اولديغنى معروضاتم صره‌سنده اشارت ايلديكم نقطه اوزرنده ، يعنى مجلس مبعوثانك محل اجتماعى حسنده ، حكومتله آره‌مزده مناقشه باشلادى . حكومتك جمال پاشا واسطه‌سيله يازدقلرى ، بزم درميان ايتديكمز مطالعات ، بر دفعه دها ، مطالعه‌يه دكر اعتقاد نديم . بو مخابراتمزك اساسنى بيوك مات مجلسنك ايلك اجتماعنه عائد ضبطنامه‌ده كوره‌بيله‌جككز جهتله بوراده اوندن تكرار بحث ايتميه‌جكم .

آنجق افنديلر ؛ بوخصوصده‌كى مخابرات ومناقشات ، يالكز حكومت مركزيه وجمال پاشا ايله جريان ايتمكله قالميور . بوتون مملكتك وبالخاصه استانبولده‌كى تشكيلاتمزك ، بو مسئله‌يه دائر نقطهٔ نظرينى آكلامق ايجاب ايديبوردى . بوراده ، بوجهتلره متعلق بعض معلومات عرض ايده‌جكم .

استانبول تشكيلاتمزدن ، ١٣ تشرين اول ٣٣٥ تاريخنده وقوع بولمش اولان ايلك استمزاج تلغرافنه ويردكلرى ٢٠ تشرين اول ٣٣٥ تاريخلى جوابده ، « مبعوثانك استانبولده‌طوپلانمسنده برمحذور وتهلكه‌اولديغى ، دول ائتلافيه‌نك هرهانكى برحركتلرينك جهان مدنيته‌قارشى سوءتأثير يابه‌جغنك امكان داخلنده كورولديكى » بيانله ، يالكز « قوهٔ تشريعيه ، حال حاضر صلاحيتنك توسيعنه تشبث‌ايدرسه ، ذات شاهانه‌نك مجلسى فسخ ايتمكه قالقيشمه‌سى ومخالفلرك تهلكه‌لى وضعيت آلمارى ، دول‌مؤتلفه‌نك‌ده بودن بالاستفاده ، ذات دولتلرى كبى ذواته تعرض ايتمكه اجتسارلرى محتملدر . » خبرى علاوه اولونيوردى . بوتلغرافك نهايتنده ، « بزم عقد صلحه قدر ، استانبوله آياق باصمه‌مقلغمز ومبعوث اولمه‌مقلغمز » توصيه اولونيوردى . [وثيقه : ١٧٨] و [وثيقه : ١٧٩]

استانبولده تشكيلات مركزيه‌مزدن ، قره واصف بكك كيزلى وشوكت بكك آچيق امضاسيله آلديغمز ٣٠ تشرين اول ٣٣٥ تاريخلى شيفره‌ده تشكيلاتمزه منسوب اولانلرك مطالعاتى ، برچوق ذواتك مطالعه‌لريله تقويه ايدلمكده ايدى . بوشيفره‌نك برنجى ماده‌سى شويله باشليوردى : « احمد عزت پاشا ، صدر اعظم ، حربيه ناظرى ، اركان حربيه رئيسى ، نافعه ناظرى وبروغراملره بحق صادق وخادم اولان وصداقتيله برابر مهمده برقوتى بولنان كوز طبيبى اسعد پاشا ايله آريجه رؤف احمد بك وسائر ذواتله كرك طالعلرى وكرك مناسبت اعتباريله كوروشدم . بوتون افكارك اعتماد ايتديكى نقطه‌لر بروجه آتيدر : »

بوندن صوكره ، بوتون افكارك متحد اولديغى نقطه‌لر خلاصه ايديليوردى :

١) مجلس مبعوثانك صورت مطلقه‌ده استانبولده اجتماعى ضروريدر . يالكز ، بز ، استانبوله كيتمه‌ملى‌يز . صدر اعظم پاشا ، مجلسك استانبولده حضور وجدان ايله اتخاذ قرار ايليه‌بيله‌جكنى ، اجانبدن سوز آله‌رق وعد ايتدى . فقط ، يالكز ، بزم ايچون تأمينات آلمق ممكن اولمه‌ميه‌جغندن مبعوث اولورلرسه ، مأذون اولمه‌رق وياخود مبعوث اوليه‌رق ، دها عالى ، محبوب قلوب قالمارى موافق اولور ، ديديلوردى .

بر (ب) فقره‌سنده ، « ذاتاً حكومت ، عقد ايديلهجك معاهده‌ده تمثيل نسبى اقاليتلرك حقوق نامنه قبوله مجبوردر . شوحالده، مجلس ملينك، اقليتلرك‌ده يكيدن اشتراكى ايچون داغيديلوب تكرار طوپلانمسى محافلجه قطعيتله اميد ايدلمكده‌در . » كبى بر معلومات ويريليوردى .

بر (ج) فقره‌سنده‌ده « حكومت حقيقةً حسن‌نيت صاحبى ومستغنيدر . » تأمينانى اوقونيوردى.

٢) نجى ماده‌ده‌ده : « ممكن مرتبه سوسياليست ، برقاچ تميز حريت وائتلافجى .. الخ چيقارمق» كبى بزم آكلايه‌ميه‌جغمز مغلق ومشوش بر ذهنيتك افاده‌سنه تصادف ايديوردق . اوندن صوكره :

٣) نجى ماده‌يى : « حكومتى مشكلاته دوشورمه‌مك . »

٤) نجى ماده‌يى‌ده : « بزه ضررى دوقونه‌جقلرى هرصورتله تأمين ايدرك أبده ايتمك ايستيوره . هر طرف‌ده ، بكا بونى توصيه ايدييور . مثلا ، رفيع جواد ، سوسياليستلر كبى » مطالعه‌لرى تشكيل ايدييوردى . [وثيقه : ١٨٠]

١ و ٤ تشرين اول ٣٣٥ تاريخلرنده استانبولده‌كى تشكيلاتمزه اوزون مطالعه و تحليللرى حاوى جوابلرويردك . بوجوابلرمزده ، ازجمله : « مبعوثانك استانبولده اجتماعى تماماً تهلكه‌لى ومحذورليدر. » ديدك وايضاح ايتدك . جمال پاشا واسطه‌سيله حكومته بيلديرديكمز مطالعه‌لرى خلاصه ايلدك . « بزم ايچون موجود تهلكه‌نك ، بوتون ملت وكيللرى ايچون وارد اولديغى » اثباته چاليشدق . « بزم ، سيرجى موقعنده قالمه‌مز ، بهمه‌حال آرزو بيوريليورسه اسباب موجبه‌سيله » اشعارينى طلب ايتدك . [وثيقه : ١٨١]

يالكز ، قره واصف بكه خطاب اولان تلغرافنامه‌ده :

« احمد عزت پاشا حضرتلرى ، اساساً حركات مليه‌نك استانبولده قتل عامه سبب اولديغى ظننده ايدى . سوزلرينك مسموع اولمسى ، اول امرده بو اعتقادلرينك ، تبدل ايدوب ايتديكى بيلمكله قائمدر . حربيه ناظرى جمال پاشا حضرتلرينه كانجه ؛ مشارالهك‌ده متردد اولديغى مجهول‌كبز دكلدر . عبوق پاشاده عينى اوصاف وحالت روحيه‌دەدر. كوز طبيبى اسعد پاشا حقنده قطعى برفكرم بوقدر . يالكز بعضيلرى بوذاتى صوك درجه‌محدودالفكر ، يك فضله‌حريص‌شان وشهرت‌كوستريبورلر. والحاصل ، عزم و فكرلرنده استقرار واصابت موجود اولميان و استانبولده دشمن تضييق آلتنده دوشونن رجال وذواتك نصايحى شايان تدقيقدر . » ديدكدن و موضوع بحث ، محل اجتماع ، حقنده تكرار محتمل‌مهالك ومحاذيرى صايدقدن صوكره « اصل شايان‌استغراب نقطه، بزى، معلوم‌الاسامى‌ايكى اوچ كشيى‌يى تأمينده اظهار عجز ايدن حكومتك ، ديكر مبعوثلرى ناصل وقايه ايده‌بيله‌جكى مسئله‌سيدر.

بزده ، ياواش ياواش حاصل اولمغه باشلايان فكر وقناعت ، مع‌الاسف اجنبيلر دكل ، بلكه اونلردن زياده حكومت رجال حاضره‌سى ايله ذوات سائره‌دن بعضيلرينك ، بزى ، محذورلى عد ايلمكده اولدقلرينى ، ديدك .

بوندن صوكره‌كى فقره‌لرك برنده : « تمثيل نسبى‌نك قبولى‌ضرورتى قارشوسنده مجلسك داعيدلسنى شمديدن دوشونن برمحيطده ، مجلس مبعوثانك طوپلانيلمه‌سى لزومى طبيعى كورولمك اقتضا ايدر . » ظننى افاده ايتدك .

برفقره‌ده ؛ حكومتك مستعفى بولندیغی قیدندن برشی آكلایه‌مدیغمزی اشارت ایدرك «غایه‌سنك بزی مشكل زمانلرده یالكز براقمیدر ؟ » سؤالندن صوكره ، اونلرك بر فكرلرینه جواب اولهرق‌ده، « مخالفلرك موقع اقتداره كچمسندن قورقق فائده ویرمز . بناءً علیه ، بوندن دولایی تبدیل مسلك ومشرب ایدیله‌مز . » دیدك . [وثیقه : ١٨٢]

افندیلر ؛ بو نظر اتدن وبو مخابراتده درمیان اولنان مطالعاتدن سهولتله استنباط اولنمقده ایدی، كه بزم ، استانبولده‌كی تشكیلاتمزك سر آمدانی ، حكومت رجالنك ، شونك ، بونك مطالعه‌لرینه زبون قالمشلر وآرتق پوزت پارول اولمقدن بشقه بر وظیفه ایفا ایتمیورلردی .

ایشته ، دیكر بر شیفره تلغرافنامه‌ده كه ٦ تشرین‌ثانی ٣٣٥ تاریخلیدر، یازیلیور، فقط شیفره‌نك متنی قره واصف بكك مطالعه‌سی وامضاسی تشكیل ایدییور وحربیه ناظری جمال پاشا امضاسیله كلیوردی . بوشیفره‌ده ، بنه محل اجتماعدن بحث اولهرق بالخاصه ؛ « اولا محاذیر سیاسیه وار . ثانیاً محاذیر اداریه وار ، ثالثاً‌ده امكان اجتماع یوقدر . . . . . ضرورت ، حسه حاكم اولمیدر . . . . موافق‌جوابكزی عاجلاً فابنه‌به اشعار بیوریكز » سوزلریله تعقیق یاپیلیور و « ژاپون رضا بكله بك یقینده ایی‌خبرلرله سزه ملاقی اولهجغم » ؛ بشیراتنده بولونیلیوردی . « صلح وسلامتی تماماً قازاندق دیمكدر . ملی‌تورك كذا . بزم ملی احراری یقیوروز . ملی قونغره یوله كله‌جك » جمله‌سیله‌ده ایی‌خبرلرك نه‌لره ، نه‌كبی‌واهی شره متعلق اولدیغنی اشارتله استعجال ایدیلیوردی . [وثیقه : ١٨٣]

قره واصف بكه ، ٧ تشرین ثانی ٣٣٥ ده ، سریعاً سیواسه كلمكنی یازدم .

قره واصف‌بكك ، بنه عینی مسئله‌یه متدائركوندردیكی ، ١٩ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخلی‌شیفره‌سنده اوزون مطالعاتنه استناد ایتدیردیكی محاكمه ومنطقنی شوجمله‌ده خلاصه ایدییوردی :

« قوای ملیه ایله هم فكر اولان مجلس ، پادشاهه قارشی اعلان خصومت ایدرسه، آناطولو كیمك آرقه‌سندن كیدر ؟ ! . . . . . قوای ملیه‌یه‌می تابع اولسون ؟ ! . . . . .

مجلسی آناطولوده طوپلامق فكرندن فراغت برفریضهٔ وطنیه‌در . . . » [وثیقه : ١٨٤]

§ افندیلر ؛ چوق مهم اولان، بومحل‌اجتماع مسئله‌سنه ، خود بخود قرار ویرمك وبوقراری ملته وانتخاب اولنان مبعوثلره تطبیق ایتدیرمك ، پك خطرناك اولوردی . بوسببله چوق دقت وحساسیتله یوتون خصوصی ، عمومی افكار وحسیاتی تتبع ایتمك ، تمایل حقیقی‌یی آكلایه‌رق قابل اجرا قراری بولمق ضرورتی قارشیسنده بولونیوردم .

برطرفدن ، كوردیككزكی استانبول رجالیله مخابره ایدركن ، برطرفدن‌ده ، مختلف واسطه‌لرله افكار عمومیه‌یی استمزاج ایدییوردم . وبرمجكم قرارك تأمین تطبیقی ایچون اردونك نقطهٔ نظرینی آلمق‌ده پك مهمدی . بو سببله دها تشرین‌اولك ٢٩ نده ، اون بشنجی ، یكرمنجی ، اون ایكنجی واوچنجی قول اردو قوماندانلرینی سیواسده بر اجتماعه دعوت ایتدم .

دیار بكرده‌كی قول اردو قوماندانله ، ادرنه‌ده‌كی قول اردو قوماندانی جعفر طیار بكه ، بروسه‌ده یوسف عزت پاشایه ، بالیكسرده كاظم پاشایه ، بروسه‌ده بكر سامی بكه‌ده « كندیلرینك بعدیت مسافه ، وضعیت خصوصیه‌لری ایجابی دعوت ایتدیكمی ومقرراتی بیلدیرمكمی » یازدم . [وثیقه : ١٨٥]
[وثیقه : ١٨٦]

افندیلر ، دعوت اولنان قوماندانلردن ، صلاح‌الدین بك ذاتاً سیواسده ایدی . کاظم قره بکرپاشا ارضرومدن ، علی فؤادپاشا آنقره‌دن وقونیه‌ده‌کی قول‌اردو قوماندانلرینك جبهه‌ایله بعض مهم وضعیتلری بالذات حلی لازم کلدیکندن آکا وکالةً ارکان‌حربیه‌سی رئیسی شمس‌الدین بك‌قونیه‌دن کلوب‌سیواسده طوپلاندیلر . هیئت تمثیلیه‌یه داخل اولان واولمایوبده رفاقتلرندن استفاده‌اولنان ذوات ایله وقوماندانلرك اشتراکیله ، ١٦ تشرین‌ثانی ٣٥ کونی مذاکراته باشلادق . روز نامهٔ مذاکراتمز شو اوچ نقطه‌یه منحصر اولهجقدی :

١) مجلس مبعوثانك محل اجتماعی .

٢) بعدالاجتماع هیئت تمثیلیه وتشکیلات ملیه‌نك آلهجغی شکل وطرز فعالیتی .

٣) پارس صلح قونفرانسنك حقمزده مثبت ویامنفی برقرار ویرمسی حالنه قارشی طرز حرکت .

§ افندیلر ، بوتاریخه قدر ، جمعیت هیئت مرکزیه‌لرمزدن ، واقع اولان استعلاماتمزه ، ورود ایدن جوابلر ، درت نقطهٔ نظره آیریلیوردی .

١) نجی نقطهٔ نظره کوره ؛ مجلس مبعوثانك خارجده اجتماعی موافق کورولیوردی .

٢) نجی نقطهٔ نظره کوره،که بو نقطهٔ نظری سرد ایدنلرك باشنده ارضروم ، طربزون ، بالیکسر وبوتون قره‌سی ، صاروخان هیئتلری بولونیوردی ؛ استانبولده . . استانبولده‌کی رجال و ذواتك همان کاملاً بوفکرده اولدیغنی بیلیورز . پادشاهك آرزوسی ، حکومتك اصراری‌ده بوایدی .

٣) نجی نقطهٔ نظره،که تراکیا ـ پاشاایلی‌نك فکری ایدی ؛ استانبول جوارنده . .

٤) بر قسم هیئت مرکزیه‌لرده ، صالح پاشانك ، قناعت ذاتیه‌لرینه استناداً حکومتك موافقتی حالنده ، خارجده اجتماعده بر محذور کورمیورلردی .

افندیلر ؛ حکومت مرکزیه واونك یارداقجیلرینك ، افکار عمومیه‌یی نه درجه تشتت و تشوشه اوغراتمش اولدیغنی ؛ ملتك اظهار ایتدیکی ، بواختلاف افکاردن سهولتله آکلامق قابلدر .

آرتق ، بونك اوزرینه ، اصرارك ، مضر نتایج ویره‌جکنه حکم ایتمك‌ده مشکل دکلدر .

شمدی ؛ ١٦ تشرین ثانی ٣٣٥ دن ٢٩ تشرین ثانی ٣٣٥ تاریخنه قدر ، کونلرجه دوام ایدن مذاکره ومناقشاتدن چیقان نتایج ومقررات ضبطی عیناً نظر اطلاع عالیلرکزه عرض ایدیورم :

« ١ — مجلس ملینك استانبولده اجتماعنده‌کی محاذیر ومهالکه رغماً ، حکومت سنیه‌نك خارجده اجتماعنه عدم موافقتی یوزندن وملکتی بحرانه دوچار ایتمکدن اجتنباً ، استانبولده اجتماعی ضرورتی قبول ایدلدی . آنجق آتیده‌کی تدابیرك اتخاذی لزومی تقرر ایتدی :

آ — بالعموم مبعوثلری وضعیت حقنده تنویر ایله منفرداً مطالعه‌لرینی طلب ایتمك .

ب — مبعوثلرك استانبوله کیتمه‌دن اول ، طربزون ، صامسون ، اینه‌بولی ، اسکیشهر وادرنه کبی محالده قسم قسم طوپلانه‌رق مجلس ملینك استانبولده اجتماعنه نظراً کرك استانبولده وکرك خارجده آلمسی لازم کلن امنیت تدابیرینی و پروغرامزك اساساتی مدافعه ایده‌جك تونلی برغرویك وجوده کتیرلمسی اسبابنی تذکر وتأمل ایلمسی .

ج — تشکیلات جمعیتی ، سرعتله تشمیل وترصین ایچون قول اردو قوماندانلرینك ، منطقه قوماندانلری واخذ عسکر رؤساسی واسطه‌سیله دلالت سریعهٔ فعلیه‌ده بولنمری .

د — بالجمله رؤسای مأمورین ملکیه‌دن هراحتمالله قارشی، تشکیلات ملیه‌یه صداقتده بولنه‌جقلرینه دائر سوزآلمق وکندیلرینك وسائط موجوده‌لریله تشکیلات جمعیتی، تعضو ایتدیرمکه سرعت‌توسللرنی طلب ایتمك .

٢ — مجلس ملی استانبولده اجتماع ایتدکدن صوکره ، مبعوثان ، امنیت وسربستیٔ تام ایله ایفای وظیفهٔ تشریعیه ایلکده اولدقلرینی تأیید ایده‌جکی کونه قدر ، هیئت تمثیلیه ، شمدیه قدر اولدیغی کبی خارجده قالهرق وظیفهٔ ملیه‌سنه دوام ایده‌جکدر . آنجق بالجمله لوالردن و مبعوث اولان ذواتدن انتخاب ایدلمك اوزره برر وولایت ومستقل لوالردن ایکیشر ذاتك ، نظامنامه‌نك سکزنجی ماده‌سنه استناداً هیئت تمثیلیه اعضاسی اولهرق اسکیشهر قربنده جمع ایدیلهرك ، وضعیتك توضیحی ومجلس مبعوثانده صورت حرکتك تقریری تذکر ایدیله‌جکدر . بو سببله هیئت تمثیلیه دخی محل مذکوره انتقال ایده‌جکدر . بواجتماعی متعاقب هیئت تمثیلیه صورت مناسبه‌ده تقویه اولندقدن صوکره دیکر ذوات استانبوله مجلس ملی‌یه کیده‌جکلردر . هیئت تمثیلیه‌نك ، وظیفه‌یه دوام ایتدیکی مدتجه ، تشکیلات ملیه‌نك شکل وطرز فعالیتی ، نظامنامه‌ده مندرج اولدیغی کبی اوله‌جقدر .

مجلس مبعوثان ، امنیت مطلقه ایچنده بولندیغنی تأیید ایتدیکی زمان ، هیئت تمثیلیه ، نظامنامه‌ده موجود صلاحیتنه استناداً ، عمومی‌قونغره‌یی اجتماعه دعوت ایدرك اون‌برنجی ماده موجبنجه ، جمعیتك آله‌جغی وضعیت آنیه‌نك تقررینی ، قونغره‌نك قرارینه ترك ایده‌جکدر. قونغره‌نك محل اجتماعی‌وصورت انعقادی ، او زمانکی احوال وایجاباته تابع اوله‌جقدر . قونغره‌نك دعوت اولندیغی زمان ایله انعقادی آره‌سنده کچه‌جك مدت ظرفنده هیئت تمثیلیه ، حکومت مرکزیه و مجلس مبعوثان ریاستی ایله مجوریت قطعیه کورمدکجه مناسبات رسمیه‌ده بولنماز .

٣ — پارس صلح قونفرانسی ، حقمزده منفی بر قرار ویردیکی و حکومت و مجلس ملیجه قبول وتصدیق ایدلدیکی حالده وسائط سریعهٔ مناسبه ایله ارادهٔ ملیه بالامتزاج نظامنامه‌ده مصرح اولان اساساتك استحصالنه چالیشیله‌جقدر .

مصطفی کمال

رستم مظهر مفید علی فوأد ضمرد حسین رؤف قاظم قره بکر

مفتی بهیج حسین صدیق الدین ابراهیم تیا بکر سامی عمر ممتاز

ق ١٢ ارکان حربیه رئیسی

شمس الدین ذواصف

افندیلر ؛ بومقررات موجبنجه ، مبعوثلری تنویر ایچون ، ویردیکمز معلومات و تعلیماتی عیناً عرض ایده‌جکم ؛

انتخاب اولنان مبعوثلره ابلاغ ایدیلن معلومات وتعلیمات ، شودر :

ماده ١ — استانبولك دول ائتلافیه وبالخاصه انکلیز قوای بریه‌سنك تحت اشغالنده و قوای بحریه‌سنك تحت محاصره‌سنده اولدیغی و قوای انضباطیه‌سنك اجانب النده و مختلط برصورتده بولندیغی

معلومدر . بوندن باشقه ، روملرك كندیلرندن استانبول مبعوثی نامیله قرق كشی انتخاب ایتدكلری و آتیه‌دن كلمش یونان رؤسا وقوماندانلری تحت اداره‌سنده اولق اوزره ، حتی پولیس و قوهٔ اختلالیه تشكیلاتی یاپه‌رق ، دولتمزه آن لازمنده عاصی بروضعیت آله‌جقلری تحقق ایتمشدر . حكومتك استانبوله مع‌التأسف مقید اولدیغنی اعتراف ایتمك مجبوریتی واردر . بو سبابدن نائی ، مجلس ملینك محل اجتماعی مناقشه ایتمك كبی برمسئله تحدث ایده‌مش بولونیور . مجلس ملی استانبولده انعقاد ایدیلدیكی تقدیرده ، مبعوثلك ایفا ایده‌جكلری وظیفهٔ وطنیه نظر دقته آلینیرسه ، مهالكه معروض دولتدن جدا توحش اولنور . فی‌الحقیقه ، ائتلاف دولتلرینك مباركه احكامنی بوروقی و صایحت تقریبه اتخاذ اولنمش كورمكسزین ، وطنمزك اقسام مهمه‌سنی اشغال و عناصر خرستیانیه‌یه حقوقمزه تجاوز فرصتنی بخش ایتمك صورتیله ، وقوع بولان خشكنانه معاملاتی ، تنقید و رد ایچون تمامیت ملكیه و مصونیت استقلالنزی عزمكارانه برصورتده طلب و مدافعه ایده‌جك اولان هیئت مبعوثانك داخیلدیكی واعضاسنك توقیف ویا اجلا ایدلمسی مستبعد دكلدر . فارضه انعقاد ایدن اسلام شورای ملیسنك ایرتیایدفعه‌سی كبی . انتخاباته اشتراك ایلهمش اولان عنصر خرستیانیه‌نك واولره پیرو اولان انكلیز محبر و نكهبن جمعیتلرینك ، بوخصوصده دشمنلرك آمالنی تروبجاً ، هر درلو فعالیه تصدی ایلیه‌بیله‌جكلری‌ده وارد خاطردر . بناءً علیه مجلس ملینك استانبولده اجتماعی ، مجلسدن انتظار اولندن وظیفهٔ جدیه‌و تاریخیه‌نك ایفاسنی عقیم براقه‌جغی و مجلس ملی ، دولت وملتك تمثال استقلالی اولدیغندن آكا ووریله‌جق ضربه ایله استقلالزكده رخنه‌دار ایدیله‌جكی مستغنیٔ عرضدر . فایه نامنه آماسیه‌ده هیئت تمثیلیه ایله مذاكراتده بولنان بحریه ناظری صالح پاشا حضرتلری دخی ، بوحقایقی درپیش ایله مجلس ملینك استانبولك خارجنده أمین برمحله اجتماعی لزومنه وجداناً و فكراً قناعت حاصل ایتمش وبوخصوصده‌كی موافقتنی امضاسی تحتنده تأیید ایلمشدر . مجلس ملینك دشمن تأثیرندن آزاده و امنیت مطلقه‌یی حائز برمحله اجتماعی حالنده ، استانبولده اجتماعنه نظراً متصور بالجمله محاذیر ، بر طرف ایدلمش اوله‌جغی كبی مقام خلافت و سلطنتك تهلكه‌ده بولندیغنی جهان افكار عمومیه‌سنه و تخصیص عالم اسلامه فعلاً احساس ایتمش اوله‌جق واستقلال و موجودیت ملیه‌مزك علیهنده صدوری مأمول برقرار قارشیسنده ، وظائف ملیه و وطنیه‌سنی ایفایه قادر برحالده بولنه‌جق و ائتلاف دولتلری نظرنده محاسبات مقدرات ملته تماماً حاكم بولندیغی دها بارز برصورتده اظهار اولنمیه‌جكدر . مجلسك خارجده اجتماعنده وارد خاطر اولان محاذیر بروجه آتیدر :

بدخواهان ، استانبولدن واز كچیلدیكی طرزنده مضر برپروغاندایه فرصت بونه‌جقدر . حكومت ، استانبولده اولدیغی كبی ، مجلسله تماس و ارتباطنده مظهر سهولت اوله‌میه‌جقدر . مجلسك مراسم افتتاحیه‌سی ، ذات شاهانه‌نی سیاحت كافتنه معروض براقامق مقصدیله ، توكیل بیورمه‌جقلری بر ذات واسطه‌سیه اوله‌بیله‌جكدر . ایشته بومحذوره استناد ایدن حكومت حضره ، مجلس ملینك خارجده كشادینه موافقت ایتمه‌مشدر . بو عدم موافقت یوزندن محاذیر موجوده‌یه ، آتیده‌كی محذورلر دخی انضمام ایلمكده بولنمشدر :

مجلس‌ملینك قانونی برشكلده اجتماعی ، مجلس‌مبعوثان واعیانك عینی‌زمانده وعینی محله‌ده‌بولنمسنه‌واسته اولدیغندن حكومتك خارجده تنسیب ایده‌جكی برمحله‌اجتماعه‌موافقت ایتمه‌سی‌یوزندن مجلس‌اعیان وحكومت ، خارجده‌كی اجتماعه اجابت ایتمه‌جك و ذات شاهانه‌یه اصولی دائره‌سنده مجلسی كشاد ایتدیرمیه‌جكدر .

بوكا نظراً ، مجلس ملينك خارجده اجتماعنه قانوناً امكان قالميوب **استانبولده انعقادی محاذير** معروضه‌يه رغماً ضرورت حكمنه كيرمش بولونيور . مبعوثان كرام استانبوله كيتمكده تردد كوستروب خارجده كنديلكلرندن طوپلاندقلری تقديرده ، وجوده كله‌جك بو اجتماع بالطبع مجلس ملينك معلوم اولان ماهيت تشريعيه‌سی شكلنده اولهمز . بلكه ، ملتك موجوديتی ، آماليی ، استقلالنی تمثيل ومقدراتی حقنده ويرله‌جك حكملری تنفيذ و ملته استناداً رد ايده‌بيله‌جك بر اجتماع ملی شكلنده اولهبيلير . بوتقديرده ، مجلس ملی‌ده بالطبع استانبولده انعقاد ايتمكه محكوم قالير . بو طرز حركت ، حكومتك اعتراض و عليهنده تدابير زجريه‌يی و بالنتيجه ملتله حكومت مركزيه آره‌سنده انقطاع مناسباتی موجب اولمسی‌ده وارد خاطردر . مبعوثانك برقسمنك استانبوله كيتمسی ايسه ، بو بابده‌كی محذوری تزيد ايده‌بيلير .

آناطولو و روم ايلی مدافعهٔ حقوق جمعيتی بالاده سرد اولندن بالجمله خصوصاتی نظر دقت ومناقشه‌دن كچيردكدن صوكره ، مجلس ملينك استانبولده اجتماعی ضرورتنه قارشی ، وضعيتدن بالجمله مبعوثلری خبردار ايدرك هربرينك مطالعه ونقطهٔ نظرينی استحصال ايلمكی وظيفه عد ايتمشدر . بوندن بشقه استانبولده مجلس ملی‌يه داخل اولهدن اول ، مبعوثين كرامك ، سهولت اجتماع نظردقته آلنه‌رق بعض موقعلرده طوپلانوب آتيده‌كی خصوصاتی تذكر و نتايج مذاكراتی توحيد مقصديله هيئت تمثيليه‌يه بيلديرملری لزومی كورولمشدر . تذكر اولنه‌جق خصوصات شونلردر :

آ — استانبولده اجتماع ضرورتنه قارشی استانبولده و خارجاً عموم وطنده اتخاذ اولنمسی لازم كلان تدابير وترتيبات ؛

ب — مجلس مبعوثانده وطنك نمايسنی و دولت و ملتك استقلالنی تخليصدن عبارت اولان مه‌يی محافظه ومدافعه ايچون متفق و عزمكار برغروپ وجوده كتيرمك اسبابنك تأملی .

مبعوثانك مذكور خصوصاتده مداولهٔ افكار ايچون طوپلانملری مناسب كوريلن مواقع شونلردر:

طرزون ، صامسون ، اينه‌بولی ، اسكيشهر ، بروسه ، باندرمه ، ادرنه .

ماده ۲ — برنجی ماده‌يی عيناً منطقهٔ عاليلرنده بولنان مبعوثلره تبليغ ايله اولا ؛ شخصی مطالعه‌لرينی ، سرعت ممكنه ايله استحصال و بلافاصلهٔ آن هيئت تمثيليه‌يه ابلاغ و منطقهٔ عاليلرنده‌كی هيئت مركزيه‌لره‌ده اعطا ايله بوخصوصده فعاليتلرينك تأمينی ،

ثانياً ؛ منطقهٔ عاليلرنده‌كی مبعوثلرك برنجی ماده‌ده تصريح اولنان مواقعده اجتماعلرينی تسهيل و تأمين ايله نتيجهٔ مذاكره‌لرينك هيئت تمثيليه‌يه ابلاغی ايچون اقتضا ايدن ترتيبات و تدابيرك اخذی مسترحمدر .

منطقهٔ عاليلری داخلنده مبعوث اولوب حالاً استانبولده بولنانلرك استانبوله قريب اجتماع محللرندن برينه ، دائرهٔ انتخابيه‌لرنجه دعوت ايتديرلمسی لازمدر .

§ افندیلر ؛ ۳۳۵ سنه‌سی تشرين اولنه عائد اولوب تماس ايتمك ايستديكم بعض خصوصاتی‌ده ، بر فاچ كله ايله خلاصه ايتمه‌مه مساعده‌كزی رجا ايدرم .

ارمنی ولايتی داخلنده ، تحت اشغالده بولنان اسلام اهالی‌يه ظلم وقتل تطبيق اولونيوردی . بونك

ایچون ، دول ائتلافیه ممثللری نزدنده مؤثر تشبثلرده بولنمسنی ، حکومتدن رجا ایتدك . یونانلیلرك ظلم واعتسافی دوام ایدرسه ، مقابله بالمثله مجبور قالنه‌جغنی‌ده بیلدیردك . ازمیر فجایعی اوزریه استانبولده بر متینغ عقد ایدلمك ایسته‌نمشدی . بوکا ممانعت ایدلدیکی استخبار اولنمسی اوزرینه ، جمال پاشانك نظر دقتنی جلب ایتدك .

آنزاوور ، باندیرمه حوالیسنده ، خائنانه وجانیانه افعاله باشلامشدی . [وثیقه : ١٨٧] ازاله‌مضراتی ایچون وقوعبیغا وباندیرمه طرفلرینه چیقان نکهبان جمعیتنه منسوب ضابطلر حقنده بالیکسرده کاظم پاشایه ودها مناسبتدار اولانلره یازدق . اوتوز قدر نکهبانجی ضابطك‌ده براجنبی اشغالنه زمین حاضرلامق ایچون ، خرستیانلره قارشی حرکت ایتمك اوزره ، طرابزون وصامسونه چیقه‌جقلرینی استخبار ایتدك . درحال ق ١٥ ك وجانیك متصرفنك نظر دقتلرینی جلب ایتدك .

معلوم عالیلریدر ، مرعش ، اورفه ، عینتابده بدایتده انکلیز قطعاتی واردی . بوقطعاتی فرانسز عسکرلری تبدیل ایتدی . بومناسبتله تکرار اشغالی منعه چالیشدق . وقوعندن صوکره‌ده اولا سیاسی ، بعده فعلی تشبثاته کچدك .

بوز قیرده ، یکیدن مهمجه برقیام چیقدی . اونك اطفاسی ایچون مختلف تدبیرلره توسل ایتدك .

مرعش وعینتابه ، قلنج علی بکی وکلیکیا منطقه‌سنه‌ده طوپجی بیکباشیسی کمال ویوزباشی عثمان طوفان بکلری کوندرمك جدی تشکیلات وتشبثاته کچدك .

§ افندیلر ؛ بومناسبتله خاطرمه کلن بر نقطه‌یی‌ده عرض ایتمش بولنیم : سیواس قونغره‌سندن صوکره ، قونغره‌لر نظامنامه وبیانامه‌لرندن بشقه ، هیئت تمثیلیه ، مسئولیتی اوزرینه آلمرق سیواس قونغره‌سی نظامنامه‌سنه لاحقه اولمق اوزره ،

« مدافعهٔ حقوق جمعیتی تشکیلات نظامنامه‌سنه لاحقه‌در (١) » سرلوحه‌لی ، یالکز علاقه‌دارانه مخصوص ومحرمدر قیدلی ، ملی تشکیلات مسلحه‌یه مخصوص خفی بر تعلیمات تنظیم ایتدی . دشمنله تماسده بولونیلان محللرده بوتعلیماته کوره مسلح مفرزه‌لر ، قطعه‌لر تشکل ایتدی . [وثیقه : ١٨٨]

§ افندیلر ؛ ٢ تشرین‌ثانیده ، حربیه ناظری جمال پاشادن آلدیغم برشیفره تلغرافنامه‌ده : « ذاتاً آز اولیان دیدی قودیلره بری دها علاوه اولندی . ضیا پاشانك ، آنقره‌یه قدر کیتمه‌سی مظاهرت بیوریلان حکومتك کسر نفوذندن بشقه بر معنایه دلالت ایده‌مز . بو مسئله‌ده حکومت ، فکرنده مصردر . » دنیلمکده وبونك جوابنك سرعتله بکله‌نیلمکده اولدیغی بیلدیرلمکده ایدی . ضیا پاشانك کوندرله‌مسی حقنده‌کی رجامزه ، حکومت التفات ایتمه‌مشدی . ضیا پاشانی مأمور واعزام ایلمشدی . ضیا پاشا ، اسکیشهره قدر کلمش واورادن مأذونیت آلمرق کری دونمشدی .

جمال پاشا ، عینی تلغرافنامه‌سنده ، « بوز قیر حادثه‌سندن دولایی مطبوعاتله تبلیغ بیوریلان بیانامه‌نك طرزینی ، حکومت آره‌مزده‌کی ائتلافه مغایر کورمکده‌در . » دییوردی . حالبوکه بویله بر بیانامه‌مز یوقدی .

جمال پاشانك بوتلغرافنه ، شوجوابی ویردك :

شيفره
مجله

سيواس
٣-١١-٣٥

حربيه ناظرى جمال پاشا حضرتلرينه

ج : ٢ - ١١ - ٣٥ تاريخ ٥٠١ نومرولى شيفره :

١ — حكومتله تشكيلات مليه آره‌سنده صميمى برائتلاف ، حقيقى بروحدت اساسى قبول ايلدك. ذات دولتلرى واسطه‌سيله يك مهم بر استرحامز وارايدى . اوده، مقصدى‌مشروع تشكيلات مليه‌يى خللدن وقايه ايچون بالجمله رؤساى مأمورينك بونقطهٔ نظردن انتخابى ، مخالف اولانلرك تبديلى ايدى . بونلره عائد مكرر استرحاماتمزه جواب آله‌مدق . طربزون ، ديار بكر واليلرى ، آنطاليه متصرفى حقنده نه‌يابيلديغنى هنوز بيلميورز . بالعكس وضعيت محليه‌يى تدقيق ايتمكسزين ، داخليه نظارتى ، قونيه‌يه غايت ضعيف ، عاجز ، مجبلر جمعيتى اعضاسندن صبحى بكى والى اوله‌رق كوندردى . داخليه ناظرينك بو مسائلده بزمله هيچ برتماس و مناسبت قبول ايتمديكى ، عادتا تشكيلات مليه‌يه مخالفتكار حركت ايلديكى ذهابى حاصل‌اوليور. بوفكرمزده ياكيلبورسه‌ق‌تصحيح وتنويرمزى‌رجا ايدرز. آنقره واليسى ضيا پاشانك آرزوسى ايله مأذونيت آلديغنى عرض ايتمشدم . طبعى بنه كنديسى ، رسماً آنقره واليسى عد اولنمقده‌در . فقط عرض ايتديكم نقطه‌ده‌كى شك و ظن ازاله اولونجه‌يه قدر ، والىء مشارالهك مأذونيتدن استفاده‌يه دوام ايلمسى اك خيرلى شكل اوله‌رق قبول اولنليدر . پوليس مديريتنك الآن نورالدين بك كبى بر ذات آلنده بولنمقده اولمسى ، ذات دولتكزكده ، بو يك مهم نقطه‌يه قارشى لاقيد داورانمقده اولديغكزه دائر بر فكر ويرمكده‌در . حالبوكه ، بو تساهلك نتيجه‌سى هم‌حكومته ، هم‌ده تشكيلات مليه‌يه مضر اوله‌جقدر . هيئت تمثيليه‌مزك تشكيلات ووحدت مليه‌يى اخلال ايده‌جك اك اوفاق برحاله قارشى مساهله‌كار داورانه‌ميه‌جغنى ، البته ، معذور كورورسكز .

٢ — بوزقير حادثه‌سى حقنده ، هيئت تمثيليه طرفندن ، مطبوعاته بر بياننامه ويرلمشدر . بونده بر ياكلشلق اوله‌جقدر . محتملدركه ، بو اشعارات ، ارادهٔ مليه غزته‌سنك استخباراتى اوله‌جقدر . هيئت تمثيليه‌نك بر غزته‌يى سانسوره صلاحيتى اولمديغى معلوم ساميلريدر . مع‌هذا ، جلب نظر دقت اولنمق اوزره ، بو آژانس محتوياتنده ، حكومتله آره‌مزده‌كى ائتلافه مغاير كوريلن نقاطك ايضاح بيورولمسنى استرحام ايلرز .

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

هيئت تمثيليه‌نك مرخصى و حركات مليه‌نك مروجى اولديغنى ادعا ايدن جمال پاشانك تلغرافنه جوابى شودر :

حربیه
۳۳۰
۳۳۵-۱۱-٤

سیواسده ق ۳ قوماندانلغه

مصطفی کمال پاسا حضرتلرینه : بیانامهٔ رسمیده یازلدیغی وجهله ، حکومت حاضره ، بویله برزمانده ، محضا وطن ومملکته خدمت أملیله عظیم مسئولیتی درعهده ایتمش وبو وظیفه‌سنی ایفا ایچون کمال بیطرفی وخلوص ایله حرکت ایتمکده بولنمش اولدیغندن ، نقاط آتیه‌ده ایضاحنه لزوم عاجل حاصل اولدی :

اولاً ، مبعوثان انتخابنه عناصر غیرمسلمه اشتراك ایتمدیکی کبی فرق مختلفه دخی الیوم غیب وضعیده‌در . فرق مخالفه ، مملکتده ایکی حکومت موجود اولدیغنی وانتخابات بیطرفانه اجرا قلنمدن سبب اولهرق کوسترمکده وعناصر غیرمسلمه‌نك دخی بالآخره بوسببه مبنی اشتراك ایتمدیکنی درمیان ایلمسی پك ملحوظ بولنمقده . . انتخاباتك دائرهٔ سلامتده اجرا اولنمدیغنه دائر شکایت ومسموعات توالی ایدرك ، محافل ومطبوعات اجنبیه‌یه قدر منعکس در . مجلس مبعوثان ، ملك اقسام مختلفه‌سنی تمثیل ایتمدیکی وباخصوص قوای ملیه‌نك تأثیراتی ایله تشکل ایلدیکی تقدیرده ، بونك انظار جهانده نه صورتله تلقی ایدیله‌جکی محتاج ایضاح دکلدر . بناءً علیه ، مبعوثان انتخابنده تضییقات اجراسنه میدان ویرلمه‌مسی لزمدر .

ثانیاً ؛ تکراراینه لزوم اولمیان اسبابه مبنی ، مجلس مبعوثانك ، پایتختدن بشقه بر یرده اجتماعی ، داخلاً وخارجاً انواع محاذیر ومضراتی داعی اولدیغندن ، مجلسك ، بهرحال ، استانبولده عقد اجتماع ایلمسی ، مملکتك منافع حیاتیه‌سی ایجابتندندر .

ثالثاً ، طشره‌لرده ، تشکیلات ملیه نامنه ، بعض کیمسه‌لر طرفندن ، امور حکومته مداخله وقوع بولمقده اولدیغی ، اشعارات واخبارات متواليه‌دن آکلاشیلمقده اولمسیله بو مداخلاتك عاجلاً وسریعاً منعی لزمدر .

حکومت حاضره ، شو اوچ طلبنده ثابتدر . بشقه صورتله ادارهٔ امور ایلمك امکانی مفقوددر .

حربیه ناظری
جمال

§ جمال پاشانك بواشعارینه — سر یاور صالح بك طرفندن آچیله‌جقدر قیدیله — ویردیکمز جوابی عیناً عرض ایتمك ایسترم :

سیواس
۳۵-۱۱-٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

شیفره

ح : ٤ - ۱۱ - ۳۵

۱ — عناصر غیرمسلمه ایله ، بو وطن و بو ملت ایچون عناصر غیر مسلمه‌دن دها مضر اولان بعض فرق سیاسیه‌نك انتخاباته عدم اشتراکنی ، اونلرك بالالتزام اشعه ایلدکاری اسبابه استناد

ايتديرمك ، البته دوغرو اولاماز . عناصر خرستيانيه ، دها تشكيلات مليه‌نك اسمى بوق ايكن ؛ انتخاباته اشتراك ايتميه‌جكلرينى اعلان ايلدكارى معلوم دكلميدر ؟ پاپغاره قوپاران فرق سياسيه‌يه كلنجه ، بونلر يالان سوبليورلر . چونكه ، هر طرفده انتخاباته اشتراك ايتمشلردر . آنجق بشر ، اونر كشيدن عبارت اولان بوفرقه‌لرك ملت نزدنده بر موقعلرى اولديغندن وملت ، بو دفعه استانبولده‌كى بو نيفه‌خواردن دكل ، كندى سيه‌سنده‌كى ثوز وطنداشلردن مبعوثلرينى انتخاب ايتمكده اولديغندن ، كنديلرينك موهن اولميه‌جغلرينى آكلايه‌رق تلاش ايدييورلر . بوكا قارشى بزم ألمزدن نه كلهيلير ؟ بو نقطه‌ده‌كى حقيقتده ، دوشنمك متردد بولونيشى جاى استغرابدر . بحث اولنان تضايق نره‌ده ، كيمك طرفندن وصول واقع اولمشدر ؟ لطفاً ايضاح بيورولماليدر،كه هيئت تمثيليه وظيفه‌سنى ايفا ايده‌بيلسون. واهى مدعياته عطف اهميت ايدرك تلاشه دوشمك جائز دكلدر .

٢ — محل اجتماع حقنده‌كى نقطهٔ نظرده حكومتك ثبات‌نده اصابت ويا عدم اصابت اولديغنى ، زمان ووقايع اثبات ايده‌جكدر . بوبابده‌كى صوك مطالعاتمزك ، مراكزدن آلنه‌جق جوابلر اوزرينه ، عرض ايديله‌جكنى بيلديرمشدك .

٣ — تشكيلات مليه نامه امور حكومته ، نره‌ده وكيمك طرفندن مداخله ايدمشسه درحال بيلديرلمليدر ، كه ايجاب ايدن معامله‌يه توسل ممكن اولسون . آنجق ، داخليه ناظرى پاشا حضرتلرينك شبهه الهام ايده‌بيله‌جك طرزده‌كى معاملەلرينه نظر دقت سامیلرينى جلبه لزوم كورورز افندم .

هيئت تمثيليه نامنه

مصطفى كمال

§ داخليه ناظرى ، مملكته بر طاقم هيئتلر سوق ايتمكه قالقيشدى . بونلردن بريده ، حربيه نظارتى سابق مستشارى احمد فوزى پاشا نامنده بر ذاتك رياستنده ، محكمهٔ تميز اعضاسندن الهامى و فتوى أمينى حسن افنديلردن مركب ايدى .

هيئت تمثيليه‌مز مرخصى اولان جمال پاشا بوندن بزى خبردار ايلەمشدى . ٥ تشرين‌ثانى ٣٣٥ تاريخلى برشيفره ايله كنديسندن بوهيئتك مقصد اعزامى صوردق و « بالخاصه فتوى امينى ايله كامل پاشا قابينه‌سى زماننده پوليس مديرى اولان ذواتك بويله بر هيئتده‌كى حكمت وجودلرينك » آكلاشيلەمديغنى ذكر ايتدك . [وثيقه : ١٨٩]

§ افنديلر ، فوأد پاشانك ، آنقره‌ده قول اردوسنك باشنده بولنمسنى استلزام ايدن اسباب ، تصاعد ايتمكه باشلادى . بوسببلرك مهمنى ، داخلده ، اهالينك تسميم ايدلمكه باشلانمسى تشكيل ايدييوردى. داخلى وخرجى دشمنلرك متفق مساعيسى ، على رضا پاشا قابينه‌سى زمانده ، فريد پاشا زمانده‌كندن دها چوق فضله موفق اولمغه باشلامشدى .

باليكسر حواليسنده ، كاظم پاشا ، جبهه تشكيلنه ووضعيته حاكم اولمغه چاليشيوردى . صالحى وآيدين جبهه‌لرنده‌كى سوق واداره‌نك ، عسكرى بر نقطهٔ نظره توفيق ايدلمسى ايجاب ايدييوردى . بورايه ، آز چوق طاتمش برعسكرك كيتمسى لازمدى . ألمزده قابل استفاده ، قونيه‌ده بولنان رأفت پاشا واردى . قونيه‌ده‌كى قول اردونك باشنه فخرالدين بك (مفتش فخرالدين پاشا حضرتلرى)

کچمش بولونیوردی . بناءً علیه ، آیدین قوای ملیه قوماندانلغنی درعهده ایتمك اوزره جبهه‌یه حرکتنی، رأفت پاشایه وعلی فوأد پاشانك آنقره‌یه عودتنی ، کندیسنه یازمشدق .

رأفت پاشانك ، نازللی‌یه مواصلتی آکلاشیلدقدن صوکره‌ده ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه کلمش اولان جواد پاشادن ، حرب زائلده تجربه کورمش کنج ارکان حربلردن منتخب درت، بش ضابطك، نازللی‌ده رأفت پاشا نزدینه اعزامنی رجا ایتدم . بوخصوصی ، رأفت پاشایه‌ده بیلدیردم .

§ افندیلر ؛ نازللی‌یه کیدن رأفت پاشا ، دمیرجی محمد أفه‌دن قوماندایی آلمغه لزوم وبونده برفائده کورمه‌مش ویاخود ، کیم بیلیر ، بلکه‌ده قوماندایه وضع ید ایتدیرله‌مش ؟ دمیرجی أفه‌نك معیتنده ، ارکان حرب کبی ایفای وظیفه ایتمکی دها فائده‌لی ومرجح کورمش . . . . رأفت پاشا بونی ، بزه بیلدیردی . محلی شرائطی یقیندن کورمش اولان بر ذاتك ، قرارینی نقض ایتمك اکثریا مشکلدر . چونکه ، یاحقیقةً رأفت پاشانك کوردیکی وترجیح ایتدیکی کبی ، أفه‌نك قوماندانسنی ادامه ایتمکده واوکا معاون اولمقده فائده واردی ویاخود ، رأفت پاشا او جبه‌نك قوماندانسنه لسبب من‌الاسباب وضع ید ایده‌میوردی . هر ایکی احتماله کوره‌ده بهمه‌حال ، قوماندایی آل ، دیه أمر ویرمك بی‌سود اولوردی .

اصل غرابت ، بوندن صوکره ، کورولدی . بر مدت صوکره ، رأفت پاشا ، نازللیدن غیبوبت ایتدی . برقاچ کون صوکره بالیکسرده اولدیغنی ، برطاقم اجنبی ضابطلرله مناسبته کیروب کیرمه‌مسنی بزدن صورمسی وسیله‌سیله آکلادق .

۲۲ کانون اول ۳۳۵ تاریخنده وردیکمز جوابده : « تشکیلات ملیه‌یه منسوب اولانلرك ، باخاصه هیئت تمثیلیه‌یه داخل اعضا طانمش اولمق حیثیتیله کندیسنك ، هیچ برصورتله تماسنی آرزو ایتمدیکمزی بیلدیردك . » رأفت پاشا ، تکرار غیبوبت ایتدی . نهایت برکون ، بروسه‌دن رأفت امضالی قیصه بر تلغراف آلدق : « استانبول اوزرندن بروسه‌یه کلدم . »

بو تلغرافك بردرلو معناسنی آکلامیوردم . رأفت پاشانك استانبول ایله نه مناسبتی واردی ؟ برده (نازللی ـ بالیکسر ـ بروسه) یولی استانبولدنمی کچر ؟ بو معمایی بر درلو حل ایده‌مدم . نهایت مسئله آکلاشیلدی .

رأفت پاشا ، نازللی‌ی ترك ایتدکدن و بالیکسرده کاظم پاشایه اوغرادقدن صوکره ، باندیرمه‌یه اینمش ، اورادن‌ده برفرانسز طوربیدوسیله استانبوله کیتمش ، اوراده بعض رفقاسیله کوروشمش ، بعده بروسه‌یه عودت ایلمش . . . .

افندیلر ؛ بو معمایی حالا ، حل ایده‌میورم . بونده بنی معذور کوره‌جککزی امید ایدرم .

رأفت بکك ، بر انکلیز کمبسیله صامسونه کلن صلاح‌الدین بك طرفندن تبدیل ایدلدیکی وعینی کمی‌ایله رأفت بکك استانبوله عودتی‌طلب اولندیغی وبونك اوزرینه کیتمیوب استعفا ایلدیکی واستانبول حکومتنك بنم ایله برابر کندیسنك دردستیله استانبوله اعزامنی تعمیماً امر ویردیکی معلومکزدر . بوقدر چوق معلوماتله بر مجهولی حل ایده‌مدك ، جبر بیلنارجه پك‌ده معذور کورولمزسه‌ده، بنم ، بونقطه‌ده اظهارعجز ایلدیکمی اعتراف ایدرم . واقعا، فرید پاشا قابینه‌سی‌برینه ، علی‌رضاپاشا قابینه‌سی قائم اولمشدی. فقط، یکی قابینه‌نك وسائط استخباریه واجرائیه‌سنك اولکنك عینی اولدیغی معلومکزدر،

افندیلر ، رأفت پاشانك بوخفیف حرکتی ، آیدین وصالحلی جبهه‌لرنده ، منتظم اردونك تشکیلنه قدر ، حدی بر سوق واداره تأسیس ایدیلهمهمسنه باعث اولدی .

§ افندیلر ؛ بوغریب حکایه‌دن صوکره ، وقایعی تکرار براقدیغمز نقطه‌دن تعقیبه باشلایه‌لم :

جمال پاشا ، بزم ٥ تشرین ثانی ۳۳٥ تاریخلی شیفره‌مزك بر نقطه‌سنی ، آ کلایه‌مه‌مش ، باب عالی مرکزندن چکدیکی قیصه بر شیفره ایله شوصورتله استیضاح ایدییوردی : « (داخلیه ناظرینك شبهه جلب ایده‌بیله‌جك طرزده‌کی معامله‌لرینه نظر دقتکزی جلبه لزوم کورورز .) ، فقره‌سندن مقصد نه‌اولدیغنی آ کلاشیله‌مدی. بوراسنك عاجلاً ، موضحاً اشعاری ! » [وثیقه : ۱۹۰]

بوقیصه استیضاحه ویردیکمز جواب برآر اوزوندر . صیقیلمازسه‌کز ، عیناً عرض ایده‌یم ؛

شیفره — سیواس ۱۲-۱۱-۳٥

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ح : ۸-۱۱-۳٥ تاریخ و ۸۰۸٤ نومرو .

داخلیه ناظری پاشا حضرتلرینك ، شبهه‌الهام ایدن افعال و حرکاتندن وارد خاطر اولانلر ، بروجه آتی عرض اولنور :

۱ — آنقره کبی بعض ولایتلرده ، رؤسای مأمورین ملکیه‌یی تلغراف باشنه جلب ایدرك ، فرید پاشا قابینه‌سی علیهنده حرکات ملیه اثناسنده‌کی اجرا آت متشبثلرینك احوالنی ، اتهاماتك اسبابنی ، ونوعه درجهٔ مطابقتنی تهدیدکار برصورتده تحقیق .

۲ — اوزون مدت اسیر فراش ایکن تیفودن وفات ایدن توقاد متصرفنك اسباب ارتحالنك ، اسرار انکیز بروقعه نلقی ایدرك سیواس ولایتندن شیفره ایله صورولمسی .

۳ — عدلیه ناظری ایله برلکده ، بلیکسر جبهه‌سندن کلن هیئت ملیه ایله خفی ملاقاتلری اثنا سنده ، عدلیه ناظرینك حرکات ملیه رؤساسی علیهنده اجرا آته امکان اولوب اولمدیغنی ، مذاکره‌یه باعث اولمش موضوع بحث ایده‌بیلمسی .

٤ — خیانت وطنیه‌سی مادةً ثابت اولان سابق داخلیه ناظری عادل بکك ، محرم افکار و افعالی بولنان داخلیه مستشاری کشفی بکك ، نظارت درعهده بیورولدیغی زمان ، ایلك اجرا آت‌ملیتپرورانه ولق اوزره دفع ایدلمسی لازم‌کلیرکن ، الآن محافظه ایدلمسی وبونك دلالتیله مأمورین ملکیه‌تبدلاتنك اجرا ایدلمسی .

طبیعیدر‌که بومستشارك تعیین ایتدیره‌جکی مأمورین، پك حقلی اولهرق اعتماد ملی‌یه مظهراولهمز. مثلا ، حرکات منیه‌نك بدایتندن نهایتنه قدر بر وضع مخالفت آلمش ونهایت اهالی طرفندن ایشدن ال

چكديرلمش وخسته اولمسى جهتيله او زمان توقيفى و تبعيدى جهتنه كيدلهمش اولان قيصرى متصرف سابق على علوى بك ، اوصاف اداريهدن بوسبوتون محروم وعجزه كروهندن اولمسنه رغماً بوردوره تعيين بيورلمشدر .

كذلك عدم اقتدارندن وجانبك لواسى ايجون غيرموافق كورولديكندن دولايى آرزوسنك اعلامينه وقتيله استانبوله كوندريلن ادهم بكده ، (منتشا) يه تعيين قلنمشدر . آيدين متصرفلغنده سابق بولنمكده متصرفى اولوب سيواسه كتيريلن جاويد بك تعيين اولنمشدر . بونلره رغماً ، قونيه والئ سابقى ، حائز وطن جمال بكك آدمى اولان آنطاليه متصرفى ، مكرر مراجعتلرمزه واهميتك فوقيادريه رغماً ، الآن برنده اوطوريبور .

٥ — مأمورين مديريتى كبى الك مهم برمقام ، برأرمنى ألنده بولوندريبيور .

٦ — مطبوعات مديريتنده ، آژانس وضعيتنده بر تبدل كورولهمهمكددر .

٧ — مملكتك مقدراتى تأمين ايدمجك يكانه قوت ، وحدت مليه اولديغى و بونى ادامه ايليهجكده ، تشكيلات مليه بولنديغى معلومدر . بووحدت وتشكيلاتك ، وطنى اقسامدن قورتارمق ، دولت وملتك استقلالنى تأمينden عبارت اولان غايهمقدسهسنى بوزمغه چاليشانلردن ، استانبولدهكى ارباب مفسدتدر . بونلرك منع مضرتى ، آنجق قوى وجدى برانضباطه متوقفدر . بونكده باشليجه حاره سى ، پوليس مديريتى ، ناموسلو ، ملىپرور ، مقتدر ، متشبث ذواتدن انتخاب وتعييندر . حالبوكه ذات سامیلرنجهده معلومدر ، كه بوكونكى پوليس مدير عمومیسى ، ساقط خائن ملت قابينهنك و توابعنك يكانه نكهبانيدر . سعيد متلانك ميستر « فرو » يه يازمش اولديغى مكتوبلرمندرجاتدن آكلاشيلديغه كوره ده ، بوذات ، مخالفلره يعنى ملت دشمنى اولانلره بوكون برملجأ و پناه تشكيل ايتمكدهدر . آماسيهده صالح پاشا حضرتلرىدهٔ بونى تصديق بيورمشلردى . حالبوكه داخليه ناظرى ، مملكت وملتك مقدراتى بويله برشخصك ألنده براقمقده برمحذور تصور ايتميور ، بلكه فائده كوريبيور ديمكدر . ژاندارمه قوماندانى كمال پاشانك ايسه ، كرك آمال مليه و كركسه سزلر ايجون مضر بر شخص اولديغى محقق ايكن ، الآن مقامنده طورمسىده ، داخليه نظارتنك حسن نيتنهمى عطف ايدلملدر ؟

هيات تمثيليه نامنه

مصطفى كمال

§ افنديلر ، حربيه ناظرينك ٩ تشرين ثانى ٣٣٥ تاريخلى بر تلغرافى واردى : اونكده محتوياتى انترمساندر . بو تلغرافنامهسنده جمال پاشا ، قابينهنك فكرينى شو نقطهلر اوزرنده تكثيف ايديبوردى :

« ١ — اتحادك دائرهٔ سلامتده جريانى ،

٢ — مجلس مبعوثانك استانبولده طوپلانمسى ،

٣ — تشكيلات مليه نامنه لمور حكومته مداخله اولنماسى حقنده حكومتك طرفكزه اول وآخر واقع اولان تبليغاتى تقديردر .

٤ — متعدد تلغرافنامه‌لر کزده درمیان اولنان مطالبك‌ده عینی‌ماهیتده ـ یعنی‌مداخله ماهیتنده ـ اولدیغی درکاردر .

٥ — حکومت ، بیانناممه‌سنده تثبیت واعلان ایلدیکی بیطرفلقدن آیرلمیه‌جقدر . بو جهتله تشکیلات ملیه‌یه مخالف اجتهاددده بولنانلرك تصییق و تجزیه‌سی جهتنه کیده‌جکز . » تلغرافك نهایتنده شو تهدید واردی : « شمدیکی حال ، بر دقیقه دها دوام ایده‌جك اولورسه هیئت وکلانك چکیله‌جکی محققدر . » [وثیقه : ۱۹۱]

محترم افندیلر، بومادده‌لرك اخذ اولنان اصکاری معنالر، اساساً بوتون سفیق میدانه قویمش بولونیوردی. قابینه ، تشکیلات ملیه‌یه مخالف اجتهاددده بولنانلرك ، مملکت و ملته دشمن اولانلر بولندیغنی قبول ایتیوردی . تشکیلات ملیه‌ایله دشمن تشکیلات خائنانه‌سنی ، علی‌کمال ایله ، سعید مثلا ایله بزی مساوی ذکر ایدییوردی. آطه پازاری، قره‌حه‌لك، بوزقیر، آنزاوور حادثه‌لرینی افعال جرمیه‌دن عدایتیوردی.

جمال پاشایه ویردیکمز جوابده ، بو نقطه‌لری ایضاح ایتدکدن صوکره ، حکومتك حس وتمایلی آچیق سویلتمك مقصدیله شو جمله‌یی ده علاوه ایتدك : « بیانات واقعه‌لرندن آکلادیغمز کوره ، حکومت سنیه ، تشکیلات ملیه‌نك مرجودیتی احتمالکه زائد کوریبور. فی‌الحقیقه، کیفیت بومرکزده اولوب تشکیلات ملیه‌یه احتیاج اولمدیغنی ، مملکتی تخلیص ایده‌جك قوته مالك بولونیایورسه ، آکا نظراً اسبابنه توسل ایدلمك اوزره ، واضحاً امر واشعارینی آرزه‌ده هردرلو سوءتفهمك ازالهسی ایچون عرض واسترحام ایلرز . » [وثیقه : ۱۹۲]

§ افندیلر ؛ جمال پاشانك ، صورت مخصوصه‌ده سیواسه کوندردیکی ۱۰ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخلی وکندی أل یازیسیله اولان برمکتوبنی ده، آنجق ۱۸ کون صوکره ـ یعنی ۲۸ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخنده ـ آلمشدم . جمال پاشا بو مکتوبنده ، جریان ایدن مخابراتك تعاق ایتدیکی مسائلی ، ماده ماده خلاصه وهر بری حقنده ایضاحات ویریبوردی .

ازجمله ، مجلس مبعوثانك استانبولدن بشقه برخیره تجمعی مسئله‌سندن بحث ایدرکن ؛ « بومسئله یه پادشاهك رضا کوسترمیه‌جکی تماماً آکلاشیلمشدر . قوای اشغالیه‌نك ، مجلس مبعوثانه تعرضلرینك ، بلکه دولت علیه ایچون خیرلی نتیجه‌لر ویره بیله‌جکنی، آمریقالیلر احساس و حتی اظهار ایتدیلر وبو تعرضی احتمال دائره‌سنده کوره‌مدیلر . » دیبوردی .

جمال پاشا ، « قوای ملیه روحیه‌سنی اولیان مأمورلرك قودامانلری ، اشغال اردولرینه ، عادتا استناد ایتمش وضعیتده‌درلر . » طرزنده ، صانکه بیلنمه‌ین برمعلوماتده ویردکدن وبو معلوماتی، « سابق قابینه ارکانلرك اکثری مستعددر » معلوماتیله اتمام ایتدکدن صوکره « مثلا پولیس مدیریتك تبدیلنده بوحال تمامیله تظاهر ایندی » دیه برده مثال ذکر ایدییور .

جمال پاشا ، قابینه ، برچوق ایشلر یاپمق دوشونمش ایسه‌ده « اساسلی بر تشبث ایچون دایاندیغی قوتك جدیتنه حالا اینانه‌مدی . » فقره‌سیله بزی اتهامدن صوکره شوقناعتی سرد ایلیوردی : « داخلیه ناظری بو قوته ـ یعنی قوای ملیه‌یه ـ احتیاج کوسترنلرك باشنده دیسه‌م مبالغه اولماز . »

جمال پاشا ، مکتوبنه امضا قویدقدن صوکره ، بنه امضاسیله ، مکتوبنه لف ایتدیکی برخلاصه‌ده،

شوجمله واردی : « مخالفلر واجانب مجلسك كشادينه ممانعته قرار ويرمشلردر . هيئت تمثيليه‌ده ، بوممانعته‌ء محل ، منازعه‌سيله دوام ايدرسه ايشمز الله قاليور ديمكدر . » [وثيقه : ١٩٣]

§ افنديلر ؛ بومكتوب محتوياتنده وبوكا تقدم ايدن اشعارات ايله بوندن صوكره توالى ايده‌جك اولان مطالعاتده‌كى منطق ، محاكمه واصابت نظر حقنده سوز سويله‌ميه‌جكم . يالكز ، بومكتوبه ، ٢٨ تشرين‌ثانى ٣٣٥ تاريخنده ، ويرديكمز ايضاحاتلى جوابمزك برفقره‌سنى ، عيناً نقل ايتمكله اكتفا ايده‌جكم . اوفقره شودر : « حكومت سنيه‌نك اساسلى برتشبث ايچون دايانديغى قوتك جديتنه اعتمادنى منسلب كبى كوستريلن موادى ، جدى كورميورز . »

افنديلر ؛ داخليه ناظرى داماد شريف پاشا ، ترددسز وآرامسز وحدت مليه‌يى بوزمق ، ملتى هركون توالى وتوسع ايتمكده بولنان تجاوزلر قارشوسنده ساكت و عاطل طوتمه‌جق تدابير آلمقدن كرى طورميوردى . ديكر نظارتلرى‌ده عينى پرنسيپده حركته مشوق اولديغى كورولیوردى . مثلا ، اسكيشهرده حمدى افندى نامنده بر قاضى واردى ، قواى مليه‌يه علىهدار اولديغى ايچون اوراده طوره‌مه‌مش ، عودت ايتمك اوزره استانبوله كيتمش وبو قاضى افندى يكى قابينه طرفندن تكرار اسكيشهره كوندرلمش . كيفيتدن بحثله مومى‌اليهك تحويلى لزومى ، متصرف طرفندن عدليه نظارتنه يازلمش ، جواب ويرلمه‌مش . متصرف واسكيشهر منطقه قوماندانى ، بووضعيتى هيئت تمثيليه‌يه بيلديرمكله برابر « اكر نظارت بواشعارى ، نظر اعتباره آلميه‌جق اولورسه ، دفعى ضروريدر . اراده و مطالعهٔ دولتلرى مسترحمدر » دينيليوردى . بزده ، مطالعه بكله‌ينلره شو جوابى ويرمك ضرورتنده قالدق : « آمال مليه‌يه مطاوعتكار اوله‌جغنى وعد ايدن وبو اساس داخلنده ، تشكيلات مليه‌نك هردرلو مظاهرتنه مظهر اولان حكومت سنيه‌يه مومى‌اليهك تحويلى اسماع ايديله‌مزسه ، نهايت دفعنك بر ضرورت حالنه كيره‌جكى بديهيدر . » بالطبع بووضعيتده بولنان ، استانبول مأمورلرى آز دكلدى .

بوكا مماثل برطاقم خصوصاتدن باحث اولمق اوزره حربيه ناظرى جمال پاشانك ، قابينه‌نك نقطهٔ‌نظرينى ابلاغ ايدن ، ٢٤ تشرين‌ثانى ٣٣٥ تاريخلى برشيفره‌سنك ايلك جمله‌سى شوايدى :

« دولتك امور داخليه و سياسيه‌سى قطعياً اشتراك قبول ايتمز . » [وثيقه : ١٩٤] بو تلغرافه ، ٢٧ تشرين‌ثانى ٣٣٥ تاريخنده ويرديكمز مفصل جوابده ؛ بزده ، شويله دينك : « دولتك امور داخليه ومياسيه‌سنك قطعياً اشتراك قبول ايتديكى برحقيقت اولمقله برابر امثالى نامسموع وضعيت حاضره‌ده ، وطن وملتك مقدراتى تأمين ايده‌جك اولان تشكيلات مليه‌يى بيلدرك ، بلميه‌رك ضمنه دوچار ايليه‌جك ووحدت مليه‌يى اخلال ايده‌جك هيچ برمعامليه‌يه ، ملتك موافقت ايده‌ميه‌جكى ده پك مشروع وطبيعيدر . » بوتلغرافك صوك جمله‌سى شوطرزده ايدى : « هيئتمز ، امضاسى تختنده‌كى تعهداتنه تمامياله صادقدر .... شوقدركه تعهدات ، متقابل اولمق كركدر . حالبوكه حكومت ، صالح پاشانك امضاسى تختنده‌كى تعهدات ونوطلرك ، هنوز هيچ برينى ايفا ايلەمش ، ووارسه ، اسباب مانعه دخى بيلديرمه‌مشدر . » [وثيقه:١٩٥]

افنديلر ؛ شمدى ويره‌جكم قيصه بر معلومات و ارائه ايده‌جكم وثائق ــ كه بو معلوماتى توثيق ايتمكده‌در ــ على رضا پاشا قابينه‌سنك ، بزى تخطئه‌ده نه‌قدر حقسز واجراآت حكومتده ، الك خفيف بصاسيله ، نه‌قدر قيدسز اولديغنى انظار عاليه كزده تجلى ايتديره‌جكدر ظن ايدرم .

افنديلر ؛ استانبولده‌كى خفى جمعيتلر وبو جمعيتلره پيشوالق ايدن بر طاقم ذاتلر ــ حربيه ناظرى

جمال پاشانك مكتوبنده‌ده اعتراف اولندیغی وجهله اجنبیلره مستند بولونیورلردی ـ بول پاره وعلی رضا پاشا قابینه‌سنك مبذول مساعده وعطالتی سایه‌سنده، مملکتی، باشدن باشه آتشه ویرمك ایچون اولانجه یمع وغیرتلریله چالیشیورلردی . بوحصوصه‌ده‌کی معلومات والده ایدیلن وثائق‌ده ، وقوف واطلاعلری خارجنده براقیلمش دکلدی . استانبولده‌کی تشکیلات و ترتیباتمز سایه‌سنده ألده ایدلمش بر قسم وثائق ، اولدیغی کبی جمال پاشانك ، صدراعظم پاشانك یدلرینه تسلیم ایدلمشدی . بو وثائق ، اوتاریخده ، اجنبی ممثللره‌ده ویرلمش وبوصورتله دول ائتلافیه حکومتلرینك اکثریتسنجه معلوم اولمش واوتاریخلرده خلاصه‌لری بالجمله قوماندانلره وسائر ایجاب ایدنلره تبلیغ ایدلمش اولدیغنه کوره ، آرتق حادثه‌نك تاریخه قاریشمش اولدیغی بوکونده ، هیئت علیه کزجه وملتجه بیلنمسنده برمحذور کورمیورم.

محادلات ملیه اثناسنده معروض قالمش اولدیغمز ظاهر وخفی مشکلات حقنده ، اساسلی بر فکر حصوله مدار وانسال آتیه ایچون عبرت وانتباهی موجب اولهجق ماهیتده بولنان ، موضوع بحث وثائق ، عیناً اطلاعکزه وضع ایتمکی مناسب مطالعه ایدییورم . بووثائق ، انکلیز محبلر جمعیتنك کویا رئیسی طانمش بولنان سعید منلانك میسترفرو نامنده‌کی راهبه کوندردیکی مکتوبلرك صورتلریدر .

افندیلر؛ بومکتوبلرك صورتلرینك آلندیغی حس ایدن سعید منلانك، تورکجه استانبول غزته‌سنك ۸ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخلی نسخه‌سنده، مذکور مکتوبلردن بحثله اوزون وشدیداللسان برتکذیب نشر ایتمش اولمسنه رغماً ، حقیقت ، غیرقابل انکاردر . بو مکتوبلر صورتلری ، سعید منلانك أوندن ومکتوبلرك مسوده‌لرینك یازیلی بولندیغی بر دفتردن عیناً استنساخ اولنمشدر . بوندن صرفنظر ، مکتوبلر محتویاتی، مملکتده ظهور ایدن احوال وحادثات ایله وتعین‌ایدن بعض اشخاص ایله تطابق تام افاده ایتمکده‌در . شمدی مساعده بیورورسه‌کز ، بو مکتوبلری تاریخ صره‌سیله عرض ایده‌یم :

برنجی مکتوب

عزیز دوسم ،

ویریلن ایکی بیك لیرایی آطه بازارنده حکمت بکه کوندردم . اوراده‌کی ایشلرمز پك یولنده کیدییور . بر قاچ کون صوکره نتایج مثمره‌سنی ألده ایده‌جکز . شمدی آلدیغم شو معلوماتی ، شو تذکره‌ملة سزه تبشیره مسارعت ایتدم . یارین صباح بالذات کلوب تفصیلات ویره‌جکم .

قوای ملیه طرفدارلرینك فرانسه‌یه فوق‌العاده انهماك کوستردکلرینی وجنرال « ده‌سپره‌ی » ك سیواسه کوندردیکی ضابطلرك ، مصطفی کمال پاشا ایله کوروشه‌رك انکلتره حکومتی علیهنده بعض قرارلر اتخاذ ایتدکلرینی آنقره‌ده‌کی [ن . ب . د $\frac{۲۸۰}{۳}$] آدمز صورت مخصوصه‌ده بر قوریه ایله کوندردیکی مکتوبده بیلدیریبور . (د . ب . ك $\frac{۹۱}{۳}$) هر نه قدر جمعیتمزه داخل ایسه‌ده بو ذاتك فرانسزلره

جاسوسلق ایتدیکی وسزك بو تشکیلانه ریاست ایلدیککزی اشاعه وبیان ایلدیکی قناعتی ، بنده کزده حاصل اولمشدر. بومسئله حقنده ده ، قناعت عالیلرینه واعتماد استادانه‌لرینه مخالف اولهرق وقوع بوله‌جق بیاناتمله شمدیه قدر او ذات حقنده کوسترمش اولدیغکز اعتماددهکی خطایی اظهار ایتمش اولهجغم. دون صباح عادل بکله برلکده داماد فرید پاشا حضرتلرینی زیارت ایتدم . برآز دها صبر و انتظار بیورملری لزومنی طرفکزدن کندیلرینه تبلیغ ایتدم . مشارالیه حضرتلری ، جواباً ، سزه تشکر ایتمکله برابر قوای ملیه‌نك آناطولوده تماماً کوك صالدیغنی ومقابل بر حرکت نتیجه‌سی اولهرق رؤسای معونه‌سی تپه‌لندیرلمدکجه ، کندیلرینك موقع اقتداره کله‌میه‌رك ذات شاهانه‌نك‌ده تصویبنه اقتران ایدن مقاوله احکامنك ، قونفرانسده مدافعه‌سنه امکان اولدیغنی وقوای ملیه‌نك داغیدلمسی ایچون انکلتره حکومت فخیمه‌سی نزدنده تشبثات سریعه اجرا ایدیله‌رك مشترك بر نوطه‌نك ، مبعوثانك انتخابندن اول باب عالییه ویرلمسنی وچته‌لرمزك آطه پازاری ، قره‌جه بك وشیله‌ده رومللره قارشی ایقاع اسه‌جکلری حرکات تجاوزیه‌یی اساس اتخاذ ایده‌رك ، قوای ملیه‌نك آسایشی اخلال ایتدکلرینی ایلری سوره‌رك ، مقصدك تسریعنه چالیشمه‌مزی وانکلیز مطبوعاتنك قوای ملیه علیهنده نشریاتده بولنمسنك تمینی و صورت مخصوصه‌ده طوریدو ایله کوندریلن (ا . ب . ق ۲۵/۳) یه تلسز تلغرافله دون کوروشدیکمز مسائل حقنده تعلیمات ویرلمسنی رجا ایدیبور . بوکیجه اون برده عادل بك (ق) ده سزی کوره‌جك وفرید پاشانك بعض خصوصی رجالرینی دها تبلیغ ایده‌جکدر . بعده ، ذات شاهانه ایله میستر (ط . ر) کوروشه‌بیله‌جکدر . رفیق بکه آرتق اعتماد ایتمیکز . صادق بك‌ده زمله چالیشه‌بیله‌جکدر . حرمتلرمی تقدیم ایدرم .

۱۹-۱۰-۱۱

معبر

تحشیه :

قره‌جه بکله بوزقیردن هنوز برخبر آله‌مدق .

ایکنجی مکتوب

۱۲ تاریخیله آنقره‌دهکی (ن . ب . د ۲۸۰/۳) طرفندن کلن مکتوبده ، سیواس هیئت تمثیلیه‌سندن ارکان حربیه میرآلایلغندن متقاعد واصف بکك ، (ده‌سپره‌ی) ایله تماس ایتمك اوزره کوندریله‌جکی وبر قاچ کونه قدر بوله چیقه‌جغنی بیلدیریلیور . حکمت بك پاره‌لری آلمش . برآز دها پاره ایستیور. اولکی کون سزی زیارته کلدیکمده تعقیب ایدلدیکمی سویله‌مه‌مشدم . عودتمده بری صاری بیقلی ودیکری قرال وکوسه ایکی شخصك سوقاق باشنده بنی بکلدکلرینی کوردم . کیجه اولدیغی ایچون ایجه قورقدم . یالکز بربرلرینه یاواشجه « بو سعید منلا ایمش . آرتق کیدهلم » دیدکلرینی ایشیتدم . بو فضله تماس بنم حقمده خیرلی اولیه‌جق . فوأد پاشا تربه‌سی جوارنده‌کی کوروشدیکمز خانه‌یی اشغال ایده‌بیلیرسه‌کز تماس یاپه‌بیله‌جکز . ناظم پاشا ، جمعیتمزدن خبردار اولمش . بکا چوق تأسف ابتدی.

مساعده کنزله (ن . ب . س ۴۹۰/۴) ترتیبنه کندیلرینی ارسال ایتدم . خانه مسئله‌سی حل ایدیلنجه‌یه قدر تماسی مشروطیه پایه‌حقسز . قره‌حه بکده (ن . ب . د ۲۸۹/۴) ، کوندریلن بیك ایکی یوز لیرا واصل اولمشدر . حرکت ایده‌جکلردر . ورود پاشا ، ذات عالیه ویریله‌جك توضیحه هردقیقه منتظردر . ذات شاهانه‌یی بوسعیتلر پك متأثر ایتدی . تحلیل ایتدم . مکتوبلرینی آلدم . کندیسنه امید بخش بیانات‌ده بولندیرمکسزین مصمم ایتدیلر . برم پادشاهی ، هرسیئه قوشی صوینجه اولدیغی کبی اونوتمیه‌جکز . سید عبدالقادر افندی ، او مسئله حقنده پك تحسین بیانات ، بولدی . کویا آرفداشلرمز (مخالف حمیت اولور) دیورلرمش . آرتق سرایه طاقیلیر . پولیس مدیری نورالدین بکك تعالی روحیت اولونیور . همجنسلك حماسی اولان بوذات حقنده ، لازم کلدیکی تصرفاتی حاله ایتدیریلکز . حرمتلرمی تقدیم ایدرم .

۱۹ - ۱۰ - ۱۹

معبر

تحشیه :

علی کمال بك اوذاتله کوره‌شمش . محاوره‌یی اداره ایده‌مدیکندن مخاطبی مقصدینی آکلامش وحتی کندیسنه کمال حسارتله « بز ، سزك انکلیز حسابه چالیشدیغکزی آکلادق . » دیمش .

اوچنجی مکتوب

پاپیلان پروپاغاندالری کوز طبیبی اسعد پاشا قولی وبالخاصه چورکصولی محمود پاشا ، معلومات رسمیه‌یه استناداً ، متمادیاً تکذیب ایتدیریپور وخلقك تسکین هیجانه چالیشیورلر . بو آدملره مرحمت ایتمکلرندن هیچ جواب ویرمه‌مسنی ، دون قرارلاشدیریلان ذاته ، ذات شاهانه واسطه‌سیله أمر ویرمکسزین رجا وحرمتلرمی تقدیم ایدرم .

۱۹ - ۱۰ - ۱۹

معبر

دردنجی مکتوب

عزیز استاد ؛

محلر آرسنده (فرمان مأمون) تشکیلاتی مادیه اعتراض اولیه‌رق اتحادجیلرك اثرینه امتثالدن چکینیپور . بوتشکیلاتك اداره‌سنه قلب ، روحیه تمیه ایدلش کبجلرك ادخالیله بو پروغرامی تطبیق

ایده‌بیله‌جکز . بنم کسوهٔ ظاهریه‌مك حیلولتی حسبیله ، محب قدیمکز [ق . ب . و] اساسات مقرره داخلنده ایشه باشلایه‌جقدر . آنقره و قیصریدن بنه خبر یوق . حرمتلری تقدیم ایدرم استادم .

۱۹-۱۰-۱۹

س

بشنجی مکتوب

استاد ،

قصیده‌جی زاده ضیا منلا ، دون (آدم بلوق) ه خبر کوندرمش. قدیم دوستی اولدیغنه اغتراراً بنم باشده بولندیغم محلر جمیعتنك مظهر اولدیغی حمایه‌نك ، انکلیزلرك سجیه‌سیله غیر قابل تألیف اولدیغی وبونك افکار عمومیه‌ده فنا تأثیرلر یاپدیغنی وبوجهتله ارباب‌ناموسك تمثیل‌ایتمسی‌لازم کله‌جکنی ، بالواسطه بیلدیرمش و بنم علیهمده پك فنا شیلر علاوه ایتمش . بوذاتك بکا قارشی خصومت‌شخصیه‌سی اولدیغنی خاطرلاتمق ایسترم . ضیا منلانك دامادینك همشیره‌سی ، مقدما بنم زوجه‌م ایدی . کندیسی تعلیق ایتدیکمدن دولایی بو خصومت بکا توجیه ایدلمشدر . آدم‌بلوق حضرتلرینه ابلاغنی و ضیا منلانك حالاً انکلیز طرفداری اولمیوب حرکات ملیه مروجلرینك بر پروپاغاندا واسطه‌سی و مصطفی کمال پاشا ایله آره‌لرنده مناسبت موجود اولدیغنی و حقمده‌کی اسنادانیه ماهیتی کوسترمکده اولدیغنی نظر استادانه‌لرینه عرض ایتمك ایسترم .

۲۱-۱۰-۱۹

س

حاشیه : محذور یوقسه آدم بلوق حضرتلرینه سزه اولان خدمتمی ابلاغ ایدیکز .

آلتنجی مکتوب

محترم استاد ؛

آنقره‌دن [ن . ب . د] دن قوریه ایله کلن ۲۰ تشرین اول ۱۹ تاریخلی مکتوبده ، [ك . د . س] تعلیماتنز وجهله اوراده براقیله‌رق کندیسی قیصریه حرکت ایتمشدر . تعلیماتك مصدق صورتی‌ده غالب بکه کوندردیکنی بیلدیریور . اولکی تخصیصاتك صرف اولنمسندن یکیدن

تخصیصات ایستیور . تشکیلات خفیه‌نك توسع ایتدیکنه و رؤسای شریره‌دن بقاسنی قورتارمق مجبوریتنده بولنمیورم ، شمدیلك کویلرده قالمق شرطیله آل آلتندن ایشه باشلادقلرینی تبشیر و ترتیبات اخیرهٔ استادانه‌لرینك ثمره بخش اولهجغنی بیان ایدییور . (م . ق . ب) فصیح نورکجه‌سی سایه‌سنده مهم رول جوریییور ایمش . هله خواجه‌لغنه دییه‌جك یوق دییور . تعلیماتك [x.vv] ترتیبی تماماً احضار ایدلمش ، آره‌مزده ، یکی بیانجیلر کیرمه‌مش ایسه میدانه چیقمه‌دن ، مقصد فعلاً تأمین ایدلمش اولهجقدر . یکی تخصیصاتك ارسالنه انتظاراً قوریه [4.r] بوراده آلیقونیلمشدر .

۱۹ - ۱۰ - $\frac{۲۳}{۲۴}$

س

حاشیه : احمد رضا بکك ایتالیا ماندامی حقنده‌کی بیاناتنی رساله‌نك نهایتنه علاوه ایتدم. کندیسنك فرانسه‌یه کچمسی ، بزجه تهلکه اولور . بونی تأمین ایدیکز .

یدنجی مکتوب

استادم ؛

علی کمال بك دون او ذاتله کوروشمش . مطبوعات مسئله‌سنده بر آن تأنی لازم اولدیغنی سویله‌مش. برکره لهنه اجاله ایدیلن ارباب فکر و قلمك اولکنه مخالف بر غایه‌یه سوق ایتمك ، بزده قولایلقله ممکن اولماز . بوتون رسمی مأمورلر ، حرکات ملیه‌یی شمدیلك ایی کوریییور دیمش . علی کمال بك ، تعلیماتکزه حرفیاً رعایت ایده‌جك . زین‌العابدین پارتیسیله‌ده تشریك مساعی‌یه چالیشیور .

خلاصه ؛ ایشلر بولاندیریله‌جق . بوکونلرده فرانسه و آمریقا محافلنده بنم اسممدن چوق بحث ایدیلیور ایمش . بونك حکمتنی حالا آکلایه‌مدم . حرکات ملیه طرفدارلرینك ، بو حکومتك سیاسی مأمورلری اوزرنده یاپدقلری تأثیر نتیجه‌سی اولهرق حیاتمك محافظه‌سی سزه مودوعدر . بن ، بو امنیه ایله کندمی تشجیع ایدییورم . حکمت ایله بالذات کوروشدم . بو سفر کندیسنی متلونجه کوردم . مع‌مافیه تأمینات قویه ویردی . [بن مردم . سوزومدن دونم] دیدی . سیواس وقعه‌سنی فاصل بولدیکز ؟ بر آز دوزلمز آما یاواش یاواش دوزه‌له‌جك . قاضی کویلی‌ده ایشی درعهده ایدییور . فقط ملعون اتحادجی مطبوعات ، بعضاً بزم ایشلره مانع اولیور . بونلرك یازیلرینه دقت لازم . پاشامز حالا سیکیرلی . نه وقت اوله‌جق ؟ دییور . خانه مسئله‌سنك حالا حل اولنمامش بولنمسی ، تماس ومناسبتمزی اشکال ایدییور . [ن . ب . ص $\frac{۱۵۶}{۱}$] قونیه‌یه اهمیت ویرلمسنی توصیه ایدییور . سزه شفاهاً ایضاح ایتدیکی مسئله حقنده نظردقتنی جلب ایتمه‌می رجا ایدییور . علی کمال بکك ، صولك فلاکتی اوزرینه بیان تأثر ایتدیککزی سویلدم . بوذاتی آلده بولندیرمق لازم . بوفرصتی قاچیرمیه‌لم.

بر هدیه تقدیمی ایچون الك مناسب برزماندر . ۱۹ تشرین اول تاریخلی مکتوبمی آلدیغکزه متأثره . واسطه‌یی بر آز صیقیشدیریکز . تهلکه‌دن اجتناب ایتمك ، بنم ایچون پك مهمدر . یکی بر پاروله کوندریکز . حکمته وقاضی کویلی‌یه ومرولریی ویرمه‌جکم . حرمتلرمی تقدیم ایدرم استادم .

۱۹-۱۰-۲٤

س

حاشیه :

بر قاچ دفعه‌در سویله‌مك ایستدیکم حالده اونوتیورم . مصطفی کمال پاشایه و طرفدارلرینه بر آز مساعد کورونملی‌که کندیسی کمال امنیتله بورایه کله‌بیلسین . بو ایشه فوق‌العاده اهمیت ویریکز . کندی خزینه‌لرمزله طرفدارلق ایده‌میز .

سکزنجی مکتوب

عزیز استاد ؛

انتخاباتی تعویق و تعلیق ایچون کرك مصطفی صبری و کرك حمدی و وصفی افندیلرله اوزون اوزادی‌یه ، تعلیماتکز داخلنده کوروشدم . موافقتلرینی استحصال ایتدم . محلاتده پروپاغاندالر باشلادی . ایجاب ایدنلری آلده ایده‌جکلر . بول پاره توزیعی صورتیله آرایی تشتته اوغراتمه‌جقلردر . ذات شاهانه‌نك بوخصوصده تنویری الزمدر . مقصده ، رأی و تدبیر استادانه‌لریله واصل اوله‌جغمزی تأمین ایدرم استاد .

۱۹-۱۰-۲٦

س

دوقوزنجی مکتوب

[۹۰۲] قوریه کلدی . کسکین تشکیلاتی بیتمشدر . آرقداشلره پروپاغاندا ایچون تعلیمات ویردم. موفقیتمزك ایلك ثمراتی قریباً اقتطاف ایده‌جکمزدن امینم استادم .

۱۹ - ۱۰ - ۲۷

س

اوتجی مکتوب

عزیز استاد ،

مابینده ، یکی قابینه تشکیلی ترتیبات و تصوراتی ، شایع اولمشدر . بو ایشك تسریعی الزمدر . آناطولو تشکیلاتمزك بعض ترتیبلری قوای ملیه‌جه آکلاشیلمش ، علی‌الخصوص آنقره و قیصریده علمیزده فعالیت باشلامشدر . کورد جمعیتی ، ویردیکی وعدی خلافنه فعالیت کوسترمکدی . چته‌لرمزدن بر قسمی تشکیل اولونیور . هرچه‌بادآباد مصور قابینه‌نك موقع اقتداره کتیرلمسی مطلق الزمدر . علی رضا پاشانك ، ترتیباتمزه قارشی تدابیر مانعه اتخاذ ایده‌جکنی‌ده تخمین ایدییورم . بوزقیره کیده‌جك آدملرمز طانمش شخصیتلر اولمسی حسبیله فضله‌جه توحش کوسترییورلر . قونیه‌ده [ق . ب ٤٢] ، سزك واسطه ایله حادثه‌لك تشدیدی حقنده تبلیغات اجراسیله پروپاغاندا هیئتلرینك بومسئله ایچون فعالیته دعوت ایدلمسی لزوم وضرورتی عرض ایدر وتقدیم احترامات ایلرم .

۱۹ - ۱۰ ۲۹

س

بنم بر مکتوبمدن حکمته بحث ایدلمش . بومکتوبك محتویاتی نره‌دن اوکرنمشلر ؟ بالذات حکمتله کوروشدم . وبونك واقع اولدیغنی کمال حیرتله حکمتدن دیکله‌دم . جاسوس بنم محیطمده‌میدر ، یوقسه سزده‌میدر ؟

اون برنجی مکتوب

عزیز استادم ،

کورد تعالی جمعیتنده‌کی صمیمی دوستلرمزله کوروشدم . یکی کلدکلرندن ، برقاچ کون صوکره ویریلن تعلیمات دائره‌سنده ترتیبات اتخاذ ایده‌جکلرینی ، بالکز کوردستانه کوندریله‌جك مختلف آرقداشلر ایچون بویوك برتخصیصاتك وجودینه احتیاج اولدیغنی سویلدیلر . [د . ب . ر ٣٤٣]دن کلن مکتوبده ارائه ایتدیلر . اورفه ، عینتاب ، مرعشده فرانسزلر علیهنه لزومندن فضله تحریکات یاپدقلرینی وقوللی اردو قوماندانلرنك تعقیب ایتدیکی سیاست‌لینه خلافنه اهالیی اماله ایتدکلری مندرجدر . قابینه ریاستنه ذکی پاشانك کتیرلمه‌سی حقنده بیان اولنان مطالعه دوغرو دکلدر . بوذات ، کوردلر اوزرنده حاکمدر . اسکی ارمنی قتالی اونوتولمشدر . سزجه وارد مطالعه ، هرحالده بوکون ایچون نابموسمدر . بونی ، ایجابنده تأویل ایتمك ممکندر . همت استادانه کزه هردقیقه منتظرز . قارشیده‌کی وقعه‌یی دیکرلریته‌ده ویرمکه چالیشیورز . احترامات عاجزانه‌می تقدیم ایدرم .

۱۹-۱۱-٤

س

اون ایکنجی مکتوب

عزیز استادم ؛

احمد رضانك (ثان) مخابرینه اولان بیاناتی بالطبع نظر دقتکزی جلب ایتمشدر . امیر فیصله فرانسزلر ایله ائتلاف عقدینی توصیه ایتمسندهکی معانینك، شامل اولدیغی نکتهٔ سیاسیه نظر استادانه لرندن اوزاق قلمامليدر. قوای ملیه رؤساسنك، فرانسه یه اخیراً شایان دقت برصورتده اثر تمایل کوسترد کلری کبی حرقده چیقاردقلری اغتشاشه مقابل ، دیکر جهتدن سوریه ده کی حاکمیتکزه ده ضربه وورمق ایستیورلر . بوقوتك ادامه سنده کوسترديلهجك اهمال وتسیب ، عالم اسلامك انکلتره علیهندهکی غلیان فوق العاده سیله نتیجه بذیر اولهجقدر. بونقطهٔ معتنابهایی، اهمیتله کورمك ورجال عایهٔ سیاسیه کزه کوسترمك اهم والزمدر . شومطالعه مله ، قیمت علمیه کزه قارشی بردشنامده بولندیغمه حکم ایتمه یکز. چونکه تورکیا اوزرنده ، سزدن بشقه برقوتك ادامهٔ نفوذ وحاکمیتی ، غایهٔ سیاسیه مزه منافیدر . فرانسه ، ایتالیان وبالخاصه آمریقانك کرك رجالی وکرك مطبوعاتیله بوقوته قارشی اظهار ابلدکلری تمایلات مختلفه ، سطوت سیاسیه وعسکریه کزك دوچار استرقاب اولدیغنك بردلیل باهریدر. احمد رضا کبی قلهٔ مانسو ویشونك، مختلف رجال سیاسیه نك الك صمیمی وقدیم دوستلرینه مظهر اولمش ذواتك فرانسه ده مهم برروله چویره جکندن وافکاری ، معنای تامیله جلب وجذب ایده جکندن امین اولکز . بوذاتك ، اسویچره یه کچه جکنه متدائر معلوماته نظراً اورادن برتقریب فرانسه یه کچمك أملنده اولدیغنه قانع اولهبیلیرسکز. بالیکسر جوارنده کی قوتلرمز بوزوله رق فرار ایتمش و(آ : ر) موقعنده اختفا ایلمشدر. یکی قوتلر احضار ایدیلیور . بش بیك لیرادن آشاغی اولمامق اوزره تخصیصات ایستیور . قره ماندن [د.ب. ص ٤٠] دن کلن مکتوبده شمدیلك انتظار ضرورتنده اولدقلرینی وقیصریده [ق.ب.ر٨٧] دن کلن مکتوبده ، قریباً حرکاته باشلایه جقلرینی بیلدیریور . ضیا افندیده (ح . ق) . (ج . ه) موقعلرنده تشکیلات بیتدیکندن یالکز تخصیصاتله اورایه حرکت ایتمك مجبوریتنده اولدیغنی شفاهاً بیان ایدییور . آرزو ایدرسه کز وضعیت حقنده شفاهاً تفصیلات ویره جکدر . شدتلی تعقیب ایدلدیکمزی، ترتیباتمزدن سیواسك منتظماً خبر آلدقلرینی عرض ایده بیلیرم . محمدعلی یه امنیت ایتمه یکز . کتوم دکلدر. هرحالده بوش بوغازلق ایدییور. ترتیبات وتشکیلات خارجیه ده بنده کزدن بشقه سنی استخدام ایتمه کز دها مصیب حرکت ایدرسکز . علی کمال بکك لیسته یه ادخالی ضروریدر. بودر اسرارمزی طاشیان بوذاتی کوجندیریرسه ك، ترتیباتمز تامیله ایادیء اغیاره کچر. بوذاتی صیقجه، صیقجه قوللایکز. حرمتلرمی تقدیم ایدرم استادم .

١٩-١١-٥

س

کمال یقالانمش، منسوبیتی اعتباریله (ق . ب . ر ١) ك تشکیلاتله درجهٔ مناسبتی میدانه چیقمش دیمکدر . بوذاتی حمایه الزمدر .

افندیلر ؛ بوترتیبات واسعه یه مانع اولمق واحداث اولنان مهلك وضعیتلری برطرف ایتمك ایچون ألمزدن کلن هرچاره وتدبیره توسل ایتدك . شمدیه قدر افاده ایتدیکم وبوندن صوکره صره سی

کلدکجه خاطرلاتمغه جالیشه‌جغم معلوم عصیانلری ، اختلاللری ، رسمی دشمن قوتلری تجاوزلرینی باصدیرمق ، برطرف ایتمك ایچون‌چوق اوغراشدق. علی‌رضا پاشا قابینه‌سی ، کوزینه باتان قوای‌ملیه‌یی باطیرمه‌یه وبونك ایچون بزمله دیدیشمکه حصر نظر ایتمکدن بشقه بریارد‌یمده بولنمدیغی کبی ، اوندن صوکره موقع اقتداره کلن رفقای کرامی دخی ، اونك اثرینی تعقیبدن وبالنتیجه فلاکتدن فلاکته ورذالتدن رذالته سوروکلنمکدن بشقه برخدمت کورمدیلر. افندیلر، بوتون بوترتیبات خفیه منابعنك، راهب (فرو) نك دماغنده تمرکز ایتدیرلدیکی واورادن دین قردشلرمز اولهجق خائنلرك قفالرینه زرق ایدیلمرك فعلیاته انقلاب ایتدیکی تخمین اولندیغندن، راهب فرونك برزمان ایچون اولسون توقف وتباعدینی تأمینه وسیله اولور مطالعه‌سیله،بالذات کندیسنه‌برمکتوب یازدم.مکتوبك‌ایی آکلاشیله‌بیلمسی ایچون شو معلوماتی‌ده علاوه ایدیم ، که بن ، میستر (فرو) ایله استانبولده بر ایکی دفعه ملاقات ومناقشاندم بولنمشدم . [فرو] یه فرانسزجه اولهرق کوندردیکم مکتوبك تورکجه‌سی شودر :

میستر فرویه

ذات عالیکزله موسیومارتن دلالتیله، وقوع‌بولان‌ملاقاتلرمز خاطره‌سنی ممنونیتله محافظه‌ایتمکده‌یم. صنه‌لرجه مملکتمزده وملتمز آره‌سنده یاشامش اولان ذات عالیکزك ، حقمزده اك دوغرو فکر وقناعتلرله مجهز بولنه‌جغکزی امید ایدردم. حالبوکه ، مع‌التأسف ، استانبول محیطنده تماسکزه کلن بعض غافل و منفعت‌پرست کیمسه‌لرك ، سزی یاکلش استقامتلره سوق ایتدکلرینی پك بویوك تأسفله آکلایورم . ازجمله سعید منلا ایله ترتیب وتطبیقنه باشلادیغکز ، موثوقاً خبر آلنان پلانك ، انکلتره ملتنك جداً تقبیحنه سزا بر ماهیتده اولدیغنی عرض ایتمکلکمه مساعده کزی رجا ایده‌رم . ملتمز ، سعید منلانك دکل ، فقط حقیقی وطنپرورلرمز نظریله کورولدیکی تقدیرده ، بویله پلانلرك آرتق مملکتمزده وملتمز اوزرنده جای تطبیق‌قالمدیغنه قولایلقله حکم اولنور . نته‌کیم دها بوکونك‌وقایعندن اولان آطه پازاری وقره‌جه بك حادثاتنك ، منظرهٔ عقامتی سوزمزی تأییده کافیدر . فقط ، بوکا نه حاجت واردی؟ انکلیز ضابطی نوویلك، دیاربکر حوالیسنده ، کورد اهالیٔ اسلامیه‌سنی ، اضلاله بر چوق چالیشدقدن صوکره ، ملاطیه‌ده ، العزیز والیٔ سابق غالب وملاطیه متصرفی خلیل بکلرله سیواس علیهنه احداثنه‌چالیشدیغی‌وقعه، نتیجه اعتباریله بوتون عالم مدنیته قارشی‌موجب‌خجالت دکلیدی؟

ذات عالیکزه کمال جدیت وصمیمیتله عرض ایدرم، که انکلیز ملتی، ملتمزك حسن نظرواعتمادینی قیمتدن عاری کوریورسه ، بوندمکی خطا پك عمیقدر ، عکسی تقدیرده ایسه ، قوللاندیغکز وسائط پك خطالی اولوب ، نتیجه و ثمره وبره‌جك ماهیتده دکلدر . سعید منلا واسطه‌سیله آطه پازارینه کوندریلن ایکی بیك لیرانك ، یقینده مثمرنتیجه وبره‌جکی حقنده‌کی وعدك بطلانی ، وقایع سزه‌اثبات ایتمش اولهجغندن فضله سوزه لزوم کورمم . باخصوص، سزکله تماسه کان ساخته‌کارلر طرفندن عثمانلی پادشاهنك‌ده ، مشترك مساعی و مسائلکزده ذیمدخل کوسترلمسی پك خطرناکدر . ذات عالیکز پك اعلا تقدیر ایدرسکز ، که ذات شاهانه ، غیر مسئول وبیطرف اولوب اراده وحاکمیت ملیه‌مزك تعلق ایده‌جکی حقایقی تبدیل وتغییر بیورمزلر . مملکتمزده بولنان انکلیز مأمورین سیاسیه‌سنك ،

شبهه‌سز انكلیز ملتنك ، تمایلات ومنافعنه مغایر اولهرق ، وطن وملتمز علیهنده غیر انسانی وغیر مدنی بر طرزده وقوع بولمقده اولان تشبثلری ، المزده موجود وثائق ایله انكلیز ملتنك نظرینه عرض ایدرسه‌ك ، نتیجه‌دنیاجه‌شایان تقدیر کورولمزظن‌ایدرم. فقط، بوخصوصده‌غرابتی اعتباریله، شونی‌ده‌عرض ایتمك مجبوریتنده‌یم،که ذات عالیلری سلك روحانیه منسوب ایکن سیاست مانورالرنده ، علی‌الخصوص مقابله‌به منجر اولهجق وصعیتلرده رولور اولمق سوداسنده بولنماملیدیکز . ذات عالیکزله وقوع‌بولان ملاقاتلرمده ، سزی بو قبیل بررجال سیاسی اولهرق دکل ، انسانیته خادم ، عدالته محبتکار بر ذات فضیلتکار تلقی ایتمشدم . بوندن نه قدر آلداندیغمی صوك معلومات موثوقه‌مك تایید ایتمکده اولدیغنی ابلاغله کسب شرف ایلرم .

مصطفی کمال

افندیلر ، استانبولده ، حکومتك کوزی اوکنده و اطلاعی داخلنده ، جریان ایتمش و ایتمکده بولنان تشبثات دنائتکارانه‌نك وبو تشبثلرك بوتون مملکتده آثار مشئومه‌سنه دلالت صریحه‌ده بولنان تفنماتك ، حتیقی منشأ وعاملری حقنده ، حکومت مرکزیه‌نك ، هیئت تمثیلیه‌دن زیاده ، وقوف ومعلومات حاصل ایتمش بولنه‌جغنه حالا شبهه ایدیله‌بیلیرمی ؟

افندیلر ، وقوف ومعلومات صاحبی اولان بر حکومت رجالنك ، دشمنلرك ، محضا تغلیط واضلال مقصدیله اولان افترا آت واشاعاتنه ، حقیقت نظریله باقوب ، بنه‌اونلرك توصیه‌لرینی چاره وتدبیر اولهرق تطبیقه قالقیشه‌جقلرینه احتمال ویریله‌بیلیرمی ؟

بو سؤاللره جواب ویرمك ایچون هیئت علیه‌کزی اتعاب ذهنه سائق اولمقدن اجتناباً ، علی رضا پاشا قابینه‌سنك فکرینی ترجمه ایدن حربیه ناظری جمال پاشایه ، سوزی ترك ایتمه‌یی ترجیح ایده‌رم .

افندیلر ، اعتراف ایدرم ، که بن ، جمال پاشانك بو خصوصده ویردیکی شیفره تلغرافك معنا ومدلولنی آکلامقده دوچار مشکلات وحیرت اولدم و کندیلرندن تلغرافنامه‌لرینك تکرارینی طلب ایتدم . ناظر پاشا ، ٩ کانون اول ٣٣٥ کونی عیناً عرض‌ایده‌جکم یکدیکرینی ولی‌ایدن‌تلغرافنامه‌لرینی کشیده بیوردیلر .

سیواسده ق ٣ قوماندانلغنه

٩ کانون اول ٣٥

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه ؛

تکراری طلب بیوریلان تلغرافنامه بروجه‌آتی معروضدر :

حکومتك ، صلح قونفرانسنه دعوت اولنمق خصوصنده ، مطالبده بولندیغی معلومدر . مصالحه‌نك حسن‌نتیجه‌یه اقترانی ، کیده‌جك‌مرخصلرمزك ، امنیت واعتماد ملیی حائز ، هم‌ده اجرا آت‌داخلیه‌ده

حکمی نافذ ، بر حکومتی تمثیل ایتمسیله آنجق قابل اولهبیلیر . ممثلین اجنبیه طرفلرندن ، داخلده امنیت و آسایشك تأسیس وتقریری ، مصرانه توصیه اولونیور و آناطولوده بر قتل عامه اوغرایهجقلری اندیشهسیله دوچار خوف وخشیت اولان اهالیٔ خرستیانیهنك ، فوج فوج ، تحت اشغالده بولنان برلره التجا ایتمکده بولندقلری ، مؤثر وجالب دقت برلسان ایله سویلهنیور . کرچه ، مواقع مشغولهیه وعلی الخصوص آطنه حوالیسنه کیدنلر ، اورالرده ارمنی عنصرینی تکشیف مقصدیله عزیمت ایتمکده ایسهلرده ، آناطولوده فکر انتظامك وامنیت قلبیهنك محتل اولمسی سبب کوستریلهرك حکومتمزطرفندن وقوع بولان ردوتکذیبك تأثیرینی آزالتیور . چونکه هیئت تمثیلیه طرفندن ویریلن تأمیناته رغماً ، ولایتده بعض کیمسهلرك کندیلرینه خوش کورونمین مأمورلری خودبخود عزل وتبدیل واجراآت حکومتی سکتهدار ایلهمك وجبراً اعاده ویا ویرکو درج وجبایت ایلهمك کبی حرکات ومداخلاتنك تمامیله اورکی آلتهمدیغندن محافل اجنبیه جه دخی ، هنوزاندیشه بردوامدر . دولتمزك برآوبحراً وضعیت حاضره مستنده ، مقدراتمز حقنده اتخاذ مقررات ایدهجك اولان دولتلره قارشی تهدیدکار بر وضعیت آلمسی، هر حالده مضردر . بوندن بشقه ، ممثللره ، هیئت تمثیلیه نامنه ، تلغرافنامهلرکشیدهایدلمسی ، مملکتده ایکی حکومتك وجودینی کوستردیکی ، فرانسه ممثلی طرفندن علناً افاده اولنمشدر . هلهبونلردن هر هانکی برینه قارشی الفاظ تحقیریه استعمالی ، متخلق اولدیغمز نزاهت اخلاقیه وفکر سلیم دوراندیشانه ایله تألیف ایدیلهمز . تهلکه ومصیبت آنلرنده ، محافظهٔ وقار وسکینت ، شعار ملیمزدن اولدیغی اونوتولهملی ویأس وفتورك خاطره کتیرهجکی مفرط ومهلك آمال وتصوراته، منافع عالیهٔ وطن فدا اولنماملیدر. حقوقمزی، وضعیت حاضرهمزده آنجق سیاست وکیاست ومقتضای حاله عاقلانه توفیق حرکتله مدافعه ایدهبیلیرز. اشبو ملاحظات، نزدوالارنده معلومی اعلام قیلندن ایسهده، رفقایهرشعباته دخی وصایای وطنپرورانهده بولنمق مطلق اللزومدر. اجتماعی تقرب ایدن مجلس مبعوثانمزك، وطن عزیزمزك خلاص وفلاحی خصوصنده اتخاذ اولنهجق تدابیر حکیمانهیی تقدیر ایله بومقصد علویهنك استحصالنه حصر نفس واهتمام ایلیهجکنه انتظار اولنمقدهدر .

قابینهنك فکرینی عرض ایدرم .

حربیه نظاری
جمال

§ افندیلر ، مسموعکز اولان بوتلغراف محتویاتی تحلیل ایله ، هیئت علیهکزی، یورمغی لزومسز عدایدرم. یالکز مساعده بیورورسهکز، بوکا وردیکم جوابی، اولدیغی کبی عرض ایتمکله اکتفا ایدهجکم،

شیفره — سیواس
۳۵-۱۲-۱۱

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

قابینهنك فکری اولمق اوزره ابلاغ بیوریلان ۹ کانون اول ۳۵ تاریخلی تلغرافنامه ، هیئتمزجه مطالعه اولندی. بوتلغرافنامه مندرجاتی دخی، بونجه ایضاحات ومعروضاتمزه رغماً، اشعارات سابقهدهکی

تلقیاری ، تکرار ماهیتنده کورولمشدر . هیئت تمثیلیه‌مزك غایه‌سی ، نفوذ حکومتی خالدن وقایه ، اعتماد ملی‌یی ترصینلدن عبارت اولدیغی، مکرراً تأیید اولنمشدر. معروضاتمزك، مع‌الأسف لایق وجهله نظر اعتباره آلنمادیغی قناعتی حاصل اولمقده‌در.

۱ — آنادولوده فکر انتظام وامنیت قلبیه‌نك مختل اولدیغی دوغرو دکلدر . بلکه ساقط داماد فرید پاشا قابینه‌سی زمانلرنده حصوله کتیرلمش اولان بو اختلال افکار وامنیتسزلك ، اخیراً وحدت ملیه سایه‌سنده زائل اولمشدر .

۲ — اشخاص طرفلدن ، خودبخود، مأمور عزل وتبدیلی واقع دکلدر. یالکز داخلیه نظارتی، حرکات ملیه‌یه عایدارلقلرندن دولایی ، ساقط قابینه زمانلرنده ، ملت طرفلدن قوغولان وهرطرفجه اسملری معلوم اولان مأمورینی نصب وتعیینده‌کی اصرارایله پك‌معنیدار برمسلك تعقیب ایدییور. داخلیه نظارتنك آمال ملیه‌یه کلیاً مغایر وحالا ناظر سابق عادل بك روحنك داخلیه نظارتنده یشادیغی افکار عمومیه‌یه احساس ایله‌بن اجراآتی ، البته پك محق ومشروع اولهرق خلقجه مطاع اولمقده‌در . عینی مستشار ، عینی ادارهٔ عمومیهٔ داخلیه ، عینی مأمورین مدیرینك اجرای وظیفه‌ده دوام ایتلری ، حقیقةً هم هیئت جلیله‌لرینی وهم‌ده ملته قارشی تعهد آلنده بولنلدن هیئت تمثیلیه‌مزی پك مشکل بر وضعیته صوقمقده‌در . . . . تاریخلی تلغرافنامه ایله عرض ایتدیکمز درسم متصرفی مسئله‌سی جالب دقتدر . آرتق بوبابده هیئت تمثیلیه‌جه یاپیله‌جق برشی قالمامشدر . بعدماده ، داخلیه نظارتنك بوکبی اجراآتی یوزدن تحصل ایده‌جك وضعیتلرك اصلاحی ایچون، حسن قبول واعتماده مظهر اولهمدیغندن، استرحامانده‌ده بولونلیه‌جکدر .

صوك دفعه اولهرق شونی عرض ایدهلم ، که حکومت سنیه‌لری، ملتك امن‌واعتمادینی بحق قازانمق وبوملك وملته نافع اولق آرزوسنده ایسه ، که بوکا هیئتمزك هیچ شبهه‌سی یوقدر . ملتك روحنه ، وضعیتك درجهٔ‌زاکتنه کوره برخط حرکت انتخاب ایتملی، اصل دردی کندی ایچنده تداوی ایله‌ملیدر. یوقسه ، مقام اقتداره کلندیکندن اعتباراً طوتولان اصول وجهله ، هیئت تمثیلیه‌یی هدف اتخاذ ایدرك عینی زمین اوزرنده متوالیاً یازی یازمقله مقصد تأمین ایدیله‌مز .

۳ — حکومت ساقطه‌نك ملته دشمن ، دشمنلره دوست اولهرق تعقیب ایتمش اولدیغی سیاست خائنانه‌نك میراثی اولان آیرین جبهه‌سنده ، پاره درجنده ، بلکه بعض اویغونسزلقلر اولمش اوله‌بیلیر. شوقدرکه ، سیواس عمومی قونغره‌سی ایله تعضو ایدن وحدت ملیه وحربیه نظارتنك همممات ومعاونت وطنپرورانه‌سی سایه‌سنده ، بوکبی حالدرکده اوکی آلنمش دیمکدر .

٤ — ملت، حال‌متارکه‌ده بولندیغی دشمن دولتلردن هیچ بریسنه تهدیدکار وضعیت آلمش‌دکلدر. یالکز حقوق مقدسه و مشروعه‌سنه مداخلاتی ، لزوم قطعی حاصل اولورسه ، سلاحله دخی منعه عزم ایلمشدر .

۵ — هیئت تمثیلیه‌نك ، ممثلره تلغراف کشیده ایتمسی بحثنه کلنجه ؛ بوآنجق پروتستولره انحصار ایتمکده‌در ، که هیئت جلیله‌لرینك موافقتنده‌ده اقتران ایلمشدر . اساساً ، ملی برلکك ممثلی اولق صفتیله هیئت تمثیلیه‌نك ، ملت نامنه ، بو قبیل مراجعتلرده بولنمسی برحق مشروعیدر . اکر ، حکومت‌ده عینی حساسیتی کوستریر و ملتله هم فکر اولدیغنی بو قبیل فرصتلرده اظهار و ارائه‌یه

تابان اولورسه ، سیاسته ضرر شویله دورسون ، فوائد عظیمه اقتطاف اولنه‌جغی بدیهیدر . حال بوکه هیئت جلیله‌لرینك آطنه‌نك اشغالی کبی صریح برحقسزلغی بیله ، پروتستو ایلدیکنی فرانسزلرسریلیورلر. بناءً علیه فرانسز ممثلنك افادات علنیه‌سنك حکمتنی بونقطه‌ده آراملیدر . خلاصه، شونی عرض ایده‌لم که هیئت تمثیلیه ، نه یأس و فتوره دوشمشدر و نه‌ده وظائف مقدسه‌سنده ، سلامت ملت و وطنه عائد ایجاباتی ادراك ایده‌میه‌جك شعورسزلقله معلولدر . ملتك سلامتی نامنه اتخاذ ایلدیکی تدابیر و اجرا ایلدیکی بالعموم معاملاتده وقار وحیثیتی ، مسکنت وذلته ترجیح ایلمکی اساس قبول ایتمشدر . سیاست ، کیاست و مقتضای حاله توفیق حرکتك ، آنجق بو طریقده اولدیغنه ایمان ایلمشدر . بناءً علیه ، أألیم حقیقتلر قارشوسنده ، متیقظ ومتنبه اولان روح ملتدن اقتباس ایلدیکی بو اساسلرك عکسنی ملته توصیه ایلیه‌مز و قریباً اجتماعنی الزم عد ایلدیکی مجلس مبعوثانك‌ده ، عینی روح وحس ایله متحلی اولمه‌جغی امنیه‌سنی قویاً بسلر .

٦ — هیئت تمثیلیه‌مزك نقطهٔ نظری ، بروجه‌بالا عرض اولندی . بوکبی خصوصاتده ، مرخصمز اولمق اعتباریله ، ذات دولتلرینك هیئت وکلایی تنویر وغیر واقع خصوصاتی کندیلرینه ایضاح بیورمقلفکز لازم اولدیغنی ، سلامت مملکت نامنه ، کمال حرمتله عرض ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

افندیلر ؛

استانبولده استخلاص وطنه متعلق الك مهم وظائفله اشتغال ایدن محترم وعاقل طانمش ذواتك ، او دورده ، استانبول هوای مسمومنی تنفس بوزندن ، ذهنیت وتلقیلرنده ، نه قدر منفی انحرافلر حصول بولمش اولدیغنه مثال اولمق اوزره هنوز سیواسده ایکن تماس ایتدیکم کوچوك بر مسئله‌یی مساعده‌کزله عرض ایتمك ایسترم . احتمال ، اعضای کرام میانده‌خاطرلایانلر واردر ، اعیان‌اعضاسندن چوروکصولی محمود پاشا ، بوسفور غزته‌سی محررلرندن بریسنه ، وضعیت سیاسیه‌مز حقنده بیاناتده بولنمشدی . محمود پاشانك ، او تاریخلرده ، استحضارات صلحیه قومیسیونی اعضاسی اولدیغی‌ده خاطرلارسکز . پاشانك ، ۳۱ تشرین اول ۳۳۵ تاریخلی تصویر افکار غزته‌سنده‌ده انتشار ایدن بیاناتی ، ۱۷ کون صوکره سیواسده اوقودم . «ارمنیلرك‌فضله مطالباتنه حق ویرمکسزین ، حدودلرده بعض تصحیحاتك اجراسنه رامنی اولورز . » افاده‌سی نظر دقتمی جلب ایتدی . شرقی آناطولوده ، ارمنستان لهنه تعویضات ارضیه‌ده بولونیله‌جغی وعدینی تضمن ایدن بو جمله‌نك ، صلح قومیسیونی اعضاسندن بر رجل دولت طرفندن صرف ایدلمش‌بولنمسی جداً تأمل واستغرابه شایان ایدی . بوسببله ۱۷ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخنده ، چوروکصولی محمود پاشا حضرتلرینه یازمغی فائده‌لی عد ایتدیکم بر تلغرافنامه‌ده؛ بیاناتنده‌کی اشارت‌ایتدیکم جمله‌دن دولایی، «شرقی آناطولواهالیسنك‌بك‌محق اولەرق، صوك درجه منفعل ومتأسف اولدیغنی ذکرایتدکدن صوکره ، ارضروم وسیواس قونفره‌لری‌مقرراتی وجهله ملتك ارمنستانه بر قاریش طوپراق ترك ایتمه‌جکنی وحتی حکومت ، بو قبیل برمجبوریت الیمه‌یه صرفرو ایدرسه ، ملت ، کندی حقوقنی بالذات مدافعه‌یه عزم ایلدیکنی وبونك جهانه اعلان ایدلمش

اولدیغنی ، یازدم وبو عزم وقرار ملینك ، هرکسدن اول استحضارات صاحیه قومیسیونی اعضای کرامنجه معلوم و مطاع بولنمسی لزومنی عرض ایتدم . [وثیقه : ۱۹۶]

§ افندیلر ، سیواسده ، کچن اقامتمز اثناسنده ، بر چوق مسائل و حدثانه تماس ایدلش و بالضروره ، ملی ، اداری ، عسکری وسیاسی تشبثات و اجرا آثاره بولونیلمشدر . بونلرك کافهسنی تحصیل ایتمك اوزون سوردر . یالکز ، تعقیب ایتدیکمز سلسلهٔ وقایعك اساسنه مدار اولهجق بعض نقطهلری ، قید و اشارت ایدهرك کچهجکم .

∴

افندیلر ، تشکیلات ملیهنك تنظیم وتنسیقی مهمدی . بونك ایچون ، تدابیر مخصوصه اتخاذ ایدلدی. انتخابات مناسبتیله ، حصول بولان بعض اختلافات افکارك ازالهسی اسبابنه توسل اولندی .

مرعشده ، بعض چرکس وطنداشلر ، کویا ، مرعشك عموم چرکسلری نامنه ، جبن برکت غووهرنوری نك مرعشه اعزامنی ، عیناتبده فرانسز عسکری قوماندانلکندن تلغرافله طلب ایتمشلردی . بوکا مساعده ایدن مرعش متصرفنه تأسف ایدلدی . مرعش اشراف ومتحیزانك ، مومیالیه غووهرنور کلدیکی تقدیرده ، استقبال ایلهمهلری لزومی بیلدیرلدی. حکومت مرکزیهنك ده نظر دقتی جلب اولندی.

بولی حوالیسنده ، آسایشسزلك کیتدکجه آرتیوردی . ازمیتده ، عاصم بکدن صوکره ، برنجی فرقه قوماندانی اولان رشدی بکه ، بوخصوصده تعلیمات ویرلدی .

افندیلر ؛ ۲۰ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخنده ، استانبولدهکی تشکیلاتمزدن ، قره واصف و میرآلای شوکت بك امضالریله کلن برشیفره ده ؛ «ککبوزه قائممقامنك مخالف اولدیغی وبوقائممقامك ، انواع فجایعه جرأت ایدن یحیی قپودانك فنالقلرینی أورتمکه و سائره به باشلایهرق قوای ملیه یه لکه سورمکساعی اولدیغی ، بیلدیربلیور وقائممقامك تبایشی موضوع بحث ایدیلیوردی . [وثیقه : ۱۹۷]

یزده ، بو مطالعه یه ، صمیمیتله اشتراك ایدرك ، مسئلهنك ، جمال پاشا واسطهسیله تأمینی جوابنی بیلدیردك . [وثیقه : ۱۹۸]

افندیلر ؛ یوخسی قپودان مسئلهسی ، انقلاب صفحاتندن مهم برینه داخل وچوق معنیدار اولدیغی ایچون ، برآز تفصیلات ویرمکی مناسب کورییورم .

شمدیه قدر ، ویریلن معلوماتدن آکلاشیلدیغی اوله حقنه شبهه یوقدرکه مختلط ، ممزوج ، مشترك دشمنارك تطبیقنه چالیشدقلری پلانك ، مهم بر نقطهسیدر ، داخل مملکتده آسایشسزلك اولدیغی وعناصر خرستیانیه یه تجاوزاتده بولونیلدیغی کیفیتی ، فعلی و مادی آثار وحادثات ایله اظهار حهاده أتباعه وبوافعال و حرکاتك قوای ملیه طرفندن ایقاع ایدلدیکنی اقناعه معطوف ایدی . بوخفی وخبیث مقصدك تأمینی ایچون ده ، معلومکز اولدیغی وجهله ، بر طاقم چتهلر تشکیل ایدرك ، بالخاصه اهالیٔ خرستیانیه اوزرینه صالدیرمق وبوچتهلرك ایقاع ایدهجکلری جنایاتی ، تشکیلات ملیه یه عطف ایتمك و بی تعقیب ایدیورلردی . بو تشبثات ، آز چوق مملکتك هرطرفنده فیبر ویرمکه باشلامقله برابر ،

الك مهم انكشاف وفعاليت ، استانبوله قريتى اعتباريله ، بيغا ، بالكسر وبالخاصه ازميت ، آطه‌پازارى ، بولى حوالیسنده ، نظر دقتى جلب ايتمكده ايدى .

بز ، بو خائنانه وفقط ـ اعتراف اولنملیدركه ـ جوق ماهرانه تشبثه متابل ، فوق‌العاده تدبير وتشبث آلمق مجبوريتنده قالدق . چونكه ، حكومت مركزيه ، بوتون بو دشمن تشبثلرينى ، فى‌الحقيقه ، قواى ملیه‌يه عطف ايدبيور وتكيلارى ايچون تدابير شديده اتخاذ ايده‌جك برده متصل هيئت تمثيليه‌نى تعقيب وتضييق ايدهرك ، بوعامل فجايع اولان دشمن چتالرينك فعاليتنه ختام ويرمكى ، بزدن طلب ايدبيوردى . معاصف حكومت ، بوفكر وفاعلى ، استانبولدكى تشكيلاتمز رؤساسنده تماميله زرق وتصنعه موفق اولهبيلمشدى .

افنديلر ، بزم ، بالخاصه استانبوله يقين اولان ازميت منطقه‌سنده تسبيقى دوشونديكمز تدبير ، اوراده مسلح ، ملى مفرزه‌لر تشكيل ايتمك واوحوالیده شايان امنيت اولان قومندان وصابطلرمزك ، بو ملى مفرزه‌لره معاونت و مظاهرتى ايله ، خائن چتالرى تعقيب ايدرك مصرت و وجودلرينى ازاله ايتمك ايدى .

ايشته ، بومقصدله وجوده كتيرديكمز ملى مفرزه‌لرك الك مهمى وقوتليسى ، بو ، يحيى قپودان دينمكله معروف ، برفدا كار وطپرورك مفرزه‌سى ايدى .

مرحوم يحيى ايله ايلك مناسبتمز شويله اولدى :

بركون ، تلغرافجيلر ، سيواس تلعراف مركزينه ، بومعلوماتى ويريبورلردى . غايت مستعجل برتلغرافى توقيف ايتديلر ، يعنى درسعادتده توقيف ايدلمشدر . مألى شودر :

سيواسده مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه

« دون ازميتدن توصيه ايديلن يحيى ، بن‌ايم . يارين آقشام قوشجه‌لى تلغرافخانه‌سنده امركزه منتظرم . »

قوشجه‌لى ، اسكدارله ككبوزه آره‌سنده بركويدر . فى‌الحقيقه ، يحيى قپودان ، بكا ، ازميتده تشكيلاتمز طرفندن توصيه ايدلمشدى .

٤ تشرين اول ۳۳۵ تاريخنده قوشجه‌لى مركزندن شوتلغرافى آلدم :

سيواسده :

مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه

مهم وغايت مستعجلدر

« بنده‌كز سزه ايكى كون اول ازميتدن توصيه ايديلن يحيى‌يم . امريكز اوزره ، تلغراف باشده امرلركزى تلقى ايتمك كلدم . نهايت يارين آقشامه قدر قوشجه‌لى تلغرافخانه‌سنده‌يم .

يحيى »

آکلاشیلدیغنه کوره « یحیی قپودان » استانبولدن تلغرافنك جکیلمدیکنی آکلاینجه کندیسی هنوز قوشجه‌لی‌یه کلمدن ، بوتلغرافی قوشجه‌لی مرکزینه کوندره‌رك جکدیرمش . [وثیقه : ۱۹۹]

بن‌ده ، شوامری ویردم . [وثیقه : ۲۰۰]

٤ تشرین اول ۳۵

ایزمیت مرکزی واسطه‌سیله قوشجه‌لی تلغرافخانه‌سنده یحیی افندی‌یه

بولندیغکز حوالیده قوتلی بر تشکیلات یاپیکز . آطه‌بازاری قائمقامی طاهر بك واسطه‌سیله بزمله تأسیس وتأمین ارتباط ایله‌یکز . شمدیلك حاضر بولونیکز .

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی رئیسی
مصطفی کمال

§ افندیلر ؛ یحیی قپودان ، آلدیغی بوأمر اوزرینه ، تشکیلات یاپدی وآیلرجه استانبوللله تماس ایدن محیطلرده خائن چته‌لرك اجراآتنه مانع اولدی .

نهایت، استانبول‌حکومتی طرفندن قتل ایتدیرلدی. کرچه، یحیی‌قپودانك فعالیتی وصورت فجیعه‌ده وقوع شهادتی ، بوندن صوکره‌کی آیلره متعلق برحادثه ایسه‌ده ، بوراده وقعه‌یه تماس ایدلمشکن ، بردها عودت ایتمك اوزره ، مسئله‌نك ایضاح ایدلمسی موافق اولور مطالعه‌سندیم .

۲٤ تشرین‌ثانی ۳۳۵ تاریخنده قارنال مرکزندن شو تلغرافی آلدم :

« کوی ایچنده بلاقباحت‌قتل ، ناحیه مدیرینی علی ملاءالناس ضرب ، کویلرده غصب‌مسئله‌سندن دولایی یحیی قپودانی حکومته تسلیمه مجبوریت آلوبرمشدر . داخلیه نظارتی اهمیتله بو مسئله‌یی تعقیب ایدییور. حکومتك مشکل وصعیده قالمامسی، یحیی قپودانك تسلیمنی اقتضا ایتدیرییور. امردولتلرکزه ما کنه باشنده منتظرم افندم . امضا

قارنال آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق هیئت تمثیلیه رئیسی
بیکباشی : احمد نجاتی »

[وثیقه : ۲۰۱]

عسکرلرك و رسمی مأمورلرك ، بزم تشکیلات ملیه هیأتلرینك علناً ریاستلرینی آلمالری اصولمز دکلدی . برده ، بزم تشکیلات نصف‌مخفیه‌مزه واقف اولمسی لازمکلن هیأت رؤساسنك ، هیئت تمثیلیه‌نك یانکز بر هیئت اولمیغی ، هر برده بر هیئت تمثیلیه اولهمیه‌جغنی بیلمسی لازمکیردی . بو تلغراف اوزرینه ایزمیتده فرقه قوماندانلغنه شو تلغرافی یازدم :

شیفره : تجلهدر

سیواس
۲۵-۱۱-۳۳۵

ایزمیتده برنجی فرقه قوماندانی رشدی بك افندیه

قارتال مدافعهٔ حقوق جمعیتی رئیسی عنوانیله بیکباشی احمد نجاتی بك طرفدن وروداندن برتلغرافده: قتل وناحیه مدیریتی ضرب، کویلرده غصب مسائلندن دولایی یحیی قپودانك حکومته تسلیمی مجبوریتی حاصل اولدیغی وداخلیه ناظرینك ده بو مسئلهیی اهمیتله تعقیب ایلدیکی بیلدیرلمکده در .

بدایتدن بری حرکات ملیه ده حسن خدمتی مشهود اولان بوذاتك، تمکستمرك بوخرانی زمانلرنده، حکومته تسلیمی اصلا موافق کورولهمکده اولدیغندن ایشك ، حکومتك ده بوذهنی نظر اعتباره آلمق صورتیله ، یحیی قپودانك تعقیبات قانونیه دن بو آره ق تخلیصی خصوصنك تعیینی ، قارتالده نجاتی بکه ایجاب ایدن تعلیماتك اعطاسی وبتیجهنك اباسی اهمیتله رجا اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

۲۶ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخنده مرکزندن ده شو تلغرافی آلدم :

« ملت نامنه استرحام ایدییورم ؛ بوکونلرده بیکباشی نجاتی بکك سوء استعمالاتی ، قوای ملیهیی لکهلهمکده در . همان تحقیقات اجراسنه امر بیورولمسنی رجا ایدرم .

ککبوزه قضای میلیس قوماندانی
یحیی »

ایزمیتدهکی فرقه قوماندانندن آلدیغم جواب عیناً شودر :

ایزمیت
۲۹ تشرین ثانی ۳۳۵

سیواسده ق ۳ قوماندانلغنه

ح : ۲۵ - ۱۱ - ۳۳۵

هیئت تمثیلیه ریاستنه : شمدیه قدر واقع تحقیقاتمه نظراً یحیی قپودانك قتل ، ناحیه مدیریتی ضرب کبی فعلده بولندیغی وبیکباشی نجاتی بك دینیلن ذاتك ، کندی منافع شخصیهسنی تأمین ایچون

یحیی قپودانك اورته‌دن وجودینی قالدیرمق غایه‌سنی تعقیب ایتدیکی وبو بابده ذات عالیکره تلغرافله مراجعتده بولندقلری زمان، یحیی‌ده انتقال ایله نزدلرینه جلب ایله قتل ایمك ترتیبات‌نده اولدقلری حالده یحیی ایشی سزه‌رك کندیسنی قورتارمش اولدیغی آکلاشیلمشدر. کیفیتی اثبابی وجهله تعمیق ایدییورم. نتیجه‌یی عرض ایدرم.

برنجی فرقه قوماندانی
رشدی

§ فرقه قوماندانی رشدی بکك برقاچ کون صوکره ویردیکی متمم معلومات شو ایدی:

ایزمت
٥-١٢-٩٣٥

سیواسده ق ٣ قوماندانلغنه

هیئت تمثیلیه‌یه:

بیکباشی نجاتی بك، مالتپه انداخت مکتبنده موظف مأمور اولدیغی حالده، مدافعهٔ حقوق جمعیتی رئیسی صفتنی طاقینه‌رق، قوای ملیه نامیله باشنه طوپلادیغی آرناوود کوچوك آرسلان‌چته‌سیله اورته‌لی صویدورمقده اولدیغی وککبوزه ژاندارمه یوزباشیسی نائل افندینك‌ده بونکله شریك اولدیغنه بنده شبهه قالمامشدر. صوك زمانده، حکومتك باشنه غائله چیقاران داریجه روم بکجیلرینك قتلی واستنابول اسمنده بر زنکینك طاغه قالدیرلمه‌رق پاره طلبی کبی خصوصاتك مذکورچته معرفتیله پادیرلمسی وبو یله افعال ردیئه‌یه بیناشمایان یحیی قپودانه اسناد کیفیت ایله کرك اورایه وکرك حکومتمزه مرسی ایله حقنده اخبارات کاذبه‌ده بولونیلمسی، هر حالده بونلرك تشکیلات ملیه پرده‌سی آلتنده خدمت، حکومتك باشنه مسئله چیقاره‌رق کیسه‌لرینی دولدورمقدن بشقه بر مقصد بسله‌مدکلرینه وبالکده سیاسی دها بسیط مقصد تعقیب ایلدکلرینه حکم ایدیلیور. شیمدی یه قدر پك ناموساو حرکت ایتمش و ایتمکده، بولنان یحیی قپودانك، بو کبی افعاله اشتراك ایتمه‌سی وبالاده مذکورالاسم چه‌نك، کندی مافیه‌سنده ایضاع فضایحه میدان ویرمه‌مسی حسبیله مومی‌الیهك وجودینی رسماً ویاغیر رسمی اولهرق اورته‌دن قالدیرمغه چالیشیورلر. دون، یحیی قپودان، نزدیمه کلهرك حیاتنك تهلکده‌اولدیغنی وبناءً علیه عونه‌سنك استحصاله ومهماتی بکا کتیروب تسلیم ایدهرك کندیسنك‌ده بوراده غیبوبت ایده‌جکنی بکا رسماً سویلدی. کندیسنه نصایح لازمه ویره‌رك ودها خدمت ایده‌جك مهم زمانلر اولدیغنی سویله‌رك محله اعاده ایتدم. هر شیئی ایی بیلمسی لازم کان ککبوزه قضا قائممقامه رسماً ایتدیکم استیضاحه آلدیغم جوابده، تماماً بالاده عرض ایتدیکم شکلده یعنی نجاتی و نائل افندیلرك علیهنده، یحیی قپودانك لهنده‌در. نجاتی افندینك استانبولده زه ایله مخابره ایتدیکی بیلمیور ایسه‌ده بر یردن آره صره پاره آلدیغی سویله‌نیور. بونلرك وجودی وجانه قصد ایتدکاری دولایسیله، یحیی قپودان بو حوالیده

طاری رمق ایستەمیور . بناءعلیه ذکر مرخص رضاسنه اولان شدتلی افتدینك بشته رمحله ونائل افندینك ده کذا دیکر بربره مأمورلری الزم اولدیغنه حکم ایدیورم . اورالری استنابوله تابعه ایتیکلی اولدقلرندن ضبط بنده کیرمه یه شی یاپیلمامقده در . اوراجه اجرای اینجاب معروضدر .

فرقه ۱ قوماندانی

رشدی

رشدی بکك ویردیکی مأموریتدن مفصلاً بحث ایدرك ، ۸ کانون اول ۳۵ تاریخنده حربیه ناظری حمدی پاشایه یازدم . [وثیقه : ۲۰۲]

عین تاریخده ، وضعیت وحدتباشایه اولان مراجعت ، ایتلاف ایدیلهرك مسئله‌نك تعتیی استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤسا سنه بیلدیرلدی . [وثیقه : ۲۰۳]

اون ایکنجی کون صوکره ، یعنی ۲۷ کانون اول ۳۵ ، تاریخلی و شیفره داخلنده واصل و خارجنده میرآلای شوکت بکك امضاسی بولنان اوزون بر تلغرافنامه ، شو معلومات ویریلیوردی :

« . . . . آسایشمزلکمك باشلیجه مسببلری یحیی قپودانله رفیقی قره آرسلان و علم طاغنده دولاشان ، صادق چتلرندر . »

یحیی قپودانك برطاقم شیطانلقلرندن بحث ایتدکدن صوکره ، « . . بزی ، آرتق بو شریری اتباع مظهریت ایدهرك ایجاب برحاله کتیرمکه تشبث ایتدیرمشدی . »

« اوته‌دنبری آرمادی ایی اولیدن کوچك آرسلان چمسنك توجیهده اولمسی ؟ ! کندیسنی مخالف واسطه‌لرله سترقبایحه سوق ایتمشدر . »

« یوز یاشی نائل ، بحرینك عاینده‌در . نجاتی بکه کانجه ؛ حکومت مافیه زمانده ! قارتال قره‌سنجه رئیس انتخاب اولنه‌رق ، قرای مایه نائبه ، مرکزله قطع علاقه ایتش ؟ . . تشکیلات مابهن اساسلاندیرمش . . یکی کوی رومارینك اطرافه صارقیتلرلری اوزرینه ، کوچك آرسلان چمسنی دولاشدیرمغه باشلامش . . . طرفکیرن پاره دنی ویرلمشدر ؟ ! »

« یحیی قپودان . . هرشیدن عظیم براقق مأمورمسنه مراجعت اینمکده‌در ؟ ! »

« یکاشی نجاتی ، بر آز اداره‌سز ایسه‌ده جزایه مستحق دکلدر . »

« تکیوزه قائمقامنك ... بر آن اول قادیربله‌رق روم وارمنی آنتریقه‌لرینه نهایت ویردیرلمسی... »

[وثیقه : ۲۰۴]

ایشته افندیلر ؛ بو معلومات میانده ، بنم واقف اولدیغم نقطه‌لر واردی . مثلا : بن ، کوچك آرسلان چمسنین و ارك توجیهده اولسندن خبردار دکلدم . بوجهته ، نجاتی بك واسطه‌سیله پاره ویردیکمی اصلا خاطرلایه‌میوردم .

یحیی قپودانك ، ویردیکمز تعلیمات موجبنجه ، دشمن چتلرینی برطرف اینکه وهیچ اولمازسه ، اورك اهالیی خرستیانیه‌یه تجاوز ایدهرك دشمن متصدینی تأمینه معلوف هر تشبثلرینی عظیم براقمغه چالیشدیغی پك اعلا بیلیوردق .

ککبوزه قائممقامنك ماهیتی ، شمدی علاوه ایدهجکم وثائقله تقدیر اولنه بیلهجکدر ، ظننده یم .

§ ٤ کانون ثانی ٣٦ تاریخنده ، فرقه قوماندانی رشدی بکه ، واصف بکك ویردیکی معلوماتی ، اولدیغی کبی ، خلاصه ایدهرك بو معلوماتك کندی طرفندن ویریان معلوماتله تضاد تشکیل ایتدیکنی و بناءً علیه ، برکره دها شایان امنیت و اعتماد ذوات واسطهسیله تحقیق و تدقیق کیفیت ایتدیرلمسنی و قناعتاریله برابر موضحاً اشعارینی رجا ایتدم . [وثیقه : ٢٠٥]

افندیلر ؛ بومسئلهده حقیقتك توضحنه مدار اولان وثائقدن ، معلوماندار اولمکزی آرزو ایتدیکم ایچون ، رشدی بکك جوابنی عیناً عرض ایتمه مساعده بیوریکز :

دوزجه
٧/٨ - ١ - ٣٣٦

ق ٢٠ قوماندانلغنه

ج : ٤ - ٩ - ٣٦ شیفرهیه :

هیئت تمثیلیه ریاستنه :

یحیی قپودان حقنده واقع ، مختلف استدعات اوزرینه ، برقاچ دفعه ، یوز باشی علی آغوش افندی واسطهسیله ایتدیردیکم تحقیقات ، مومیالیهك لهنده چیقدی . مع مافیه کندیسی جاهل اولمق اعتباریله ، خدمت ظنیله بعض شیلر یاپمش اولمسی محتملدر . بویوك وکوچوك آرسلانلر ایسه ذاتاً شقی در . فقط تشکیلات ملیهنك ، فکر آعلیهنده ایدوکی محقق اولان ویحیی حقنده اشتکایه هرکسدن زیاده خواهشکر اولمسی لازم کلن ، (کبزه) قائممقامنه بوبابده یازدیغم تحریراته آلدیغم ١-١٢-٣٣٥ تاریخلی و ١٧ نومرولی جواب صورتی ، زیرده عیناً مندرجدر :

بندهکز ، بوتلغرافك مفادینه قسماً اولسون اعتماد ایتمك مجبوریتنده قالدم وعینی اعتمادله بوتحریراتی استانبولده بالذات شوکت بکهده کوستردم . بندهکزك واقف اولهمدیغم بعض اسباب اوزریه ، استانبولجه حقنده برمعامله اجراسنه لزوم کورولدیکی تقدیرده باطمع برشی دینمهیه جکی معروضدر .

صورت

٣٠-١١-٣٣٥ تاریخلی ٥٣ نومرولی امرنامهٔ عالیلری جوابیدر :

قارتال مدافعهٔ حقوق جمعیتی رئیسی بیکباشی نجاتی بکك قتل وناحیه مدیرینی ضرب ایلهوقوعبولان اخباراتی ، ذات وزمان بیان ایتمهك اعتباریله ، موافق حقیقت دکلدر . زیرا ضرب ایدلدیکی بیان اولنان ناحیه مدیری برهانالدین بك ایسه ، یحیی قپودان طرفندن ضرب وتعرضه معروض قالمدیغنی وسماً وتحریراً بیان ایتدیکی کبی بوبابده مقام عاجزیه دخی برکونا شکایتده بولنمهمشدر .

قتل مسئله‌سنه کلنجه ، یحیی قپودان حقنده حکومته وعدلیه‌یه فعل‌قتل‌خصوصنده هیچ بر طرفدن مراجعت وشکایت اولمدیغی کبی ، علیهنده جلب واحضار مذکره‌سی بیله صادر اولمامشدر . شاید داریجه رومللرندن ایکی رومك‌قتلی وقرنالك پاشا کویندن « استلیانوس » چوربا‌جی‌نك داغه قالدیریله‌رق فدیهٔ نجات اخذ وطلبی کیفیتی مراد اولونیورسه، بوافعال جنائیه کوچوك آرسلان چته‌سی‌طرفندن‌ایقاع ایدلدیکی متواتر ومحقق اولوب ، مذکور چته ایسه، یحیی‌قپودانه اونه‌دنبری معارض اولدیغندن واساساً یوزباشی نائل افندینك حمایه وتصاحبنده ایکن عددی اون سکزه بالغ اولان مذکور چته ، الیوم بیکباشی نجاتی بکك امرینه مودوع بولندیغی وحتی کندیلرینه الیشر لیرا معاش تخصیصنه کیدلکده اولدیغی مستخبر اولوب کویلری صویمقدن فارغ اولمدقلری آشکاردر . بیکباشی نجاتی بك ، یوزباشی نائل بکك قدیم مکتب آرقداشی اولدیغی وکندیسیله بریچق ماه مقدم آیدینلی قریه‌سنده کوچوك آرسلان چته‌سی افرادندن علی قپودانك ، داغه قالدیردیغی چورباجیدن ، آلنان پاره ایله یاپدیغی مشهور دوکونده ملاقات ایدرك بالآخره متعدد دفعه‌لر بیکباشی نجاتی بك ، یوز باشی نائل بکك خانه‌سنه کلوب مسافر قالدقلری وهم فکر بولندقلری جهتله یوزباشی نائل بکك اونه‌دنبری یحیی قپودانك علیهنده اولوب، تشکیلات یاپدیغی اثناده ، حدود قضام خارجنه طرد وتبعید ایتمك تشبثنده بولندیغی کبی کوچك آرسلان چته‌سی طرفندن ایقاع ایدلدیکی متواتر ومحقق اولان بروجه بالا ایکی وقعهٔ جنائیه‌نك ، قوای ملیه‌یی شائبه‌دار ویحیی بکی لکه‌دار ایتمك فکر وأملی پرورده ایدلدیکی حس ایدلمش وحالبوکه جنایات واقعه ، مذکور آرسلان چته‌سنك دائرهٔ جولان وفعالیتی داخلنده وقوعه کلمش اولوب‌حتی اجرای تعقیباته کوندریله‌جك اولان استانبول محافظ آلاینه منسوب‌سواری مفرزه‌سی قوماندانی حقی بکك ، یوزباشی نائل بك طرفندن وجودینه لزوم قالمدیغی بیانیله لدی‌المخابره درسعادته قالدیریله‌رق تعقیبسز براقدیرمش اولدیغی امر محققدر. سرد ایدیلن قتل‌مسئله‌سی، بوندن‌بشقه برحادثه ایسه ، توضیح کیفیت اولنمق اوزره ، ذات وزمان بیانیله ذکر ایدلمك لازمدر . داریجه روم بکجیلرینك بوم قتلنده چارشوده سربست کزن کوچك آرسلان چته‌سی طرفندن فعل قتلك وقوعی شیوع بولمسی اوزرینه خوفندن ناشی یوز باشی نائل بك محل آخره تحویل مأموریته طالب اولمش وبوراده قطعیاً اوطورمیه‌جغنی بیان ایتمش‌ایسه‌ده آلای وطابور قوماندانلری وبیکباشی نجاتی بك بورایه کله‌رك یحیی قپودان حقنده بر معامله یاپیلمسی ایچون مرخص سری بکه یازدیره‌جقلرینی وعد و تأمین ایدرك ابقاسنی التزام ایلشلردی . بو دفعه ، ۲۵ تشرین ثانی ۳۳۵ صالی کونی ، کیدن کلن نجاتی بکی ، یوز باشی بالاغفال و خلاف حقیقت اخبارات واسناداته سوق ایتدیکی کبی تلفونله یحیی قپودانی مرکزه دعوت ایتدیره‌رك ، دیکر طرفدن کوچك آرسلان چته‌سنی دخی کندی خانه‌سنده احضار ایدرك دردستی جهتنه کیتمك تصورنده بولنمش ایسه‌ده ، هرنه‌دنسه بوکا اجتسار ایده‌میه‌رك تشبث واقعدن صرفنظر ایتمکله ونجاتی بك دخی قارناله عودته مجبور قالمشدر. بناءً علی ذلك ، یوزباشی نائل بك ، کرك نجاتی بك وکرك آلت اجرائیه‌سی اولان کوچوك آرسلان چته‌سی واسطه‌سیله یحیی قپودان علیهنده ، اسنادات وترتیبات اجراسندن برآن خالی قالمه‌مقده‌در . یحیی قپودان ، مخالف ومعارضی بولنان کوچك آرسلان چته‌سی کبی قرایی یاغما وخرستیانلری قتل وایحابه مساغ وبرمیوب معیتنده بولنان بیوك آرسلان بك چته‌سی طرفندن بعض کونا مناسبتسز حرکات ظهورنده ، درحال منع وتأدیب جهتنه کیدرك غایهٔ ملیه اولان استقلال وسلامت وطن‌اندیشه‌سیله محافظهٔ انضباط و آسایشه

خدمت ایتمکده اولدیغی واقدمجه‌ده بویوك آرسلان بك چته‌سنك استیلاسی ودخالتنه معاونت ایدرك عفو عالی‌یه مظهر ایلمك صورتیله ، خدمات واقعه‌سی شایان شکران بولندیغی و علیهنده‌کی اسنادلك یوز باشینك آمال شخصیه‌سنه سر فرو ایتمدیکندن وکوچك آرسلان چته‌سی طرفندن پاپیلوب یحیی قپودانه عطف واسناد ایدلمك ایسته‌نیلان وقوعات جنائیه‌نك ظهورندن ومتجاسرلرینك مظهر تصاحب اولمسندن دولایی اظهار تأسفله یوز باشی‌یه اخطارات شدیده‌ده بولنمسندن ایدوکی عرض اولنور . (ککبوزه قائممقامی محمد نورالدین)

برنجی فرقه وبولی حوالیسی قوماندانی
رشدی

افندیلر ؛ بو معلومانك ورودندن اول ، شویله بر حوادث ویردیلر : « یحیی قپودان طاوشانجیلده تحت محاصره‌یه آلندی . بونی یاپان استانبولدن کلن برقطعهٔ عسکریه‌در . »

بو حوادث اوزرینه ، ایزمیتده فرقه قوماندانلغندن ، ۷ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی شیفره ایله ، ماکنه باشنده استیضاح کیفیت ایتدك وحوادث دوغرو ایسه ، « استانبولدن کلدیکی بیلدیریلن قطعه قوماندانه ، مومی‌الیهك ـ یحیی قپودانك ـ بزم آدمز اولدیغنی واکر برقصور وقباحتی وارسه‌طرفندن ایجابنك پاپیلمسی طبیعی بولندیغنی و هیچ بر صورتله یحیی قپودانك محاصره وتوقیف ایدلمسنه راضی اولمدیغمزی بیلدیریکز ، دیدك . [وثیقه : ۲۰۶]

افندیلر ؛ ۷ کانون ثانی ۳۳۶ ده یازیلوب ۸ ده آلدیغمز ایکی تلغراف واردر . بونلردن بری ، ایزمیتدن ، برنجی فرقه قوماندان وکیلی امضاسیله‌فوزی بکدندر . مفادی شودر : «بوکیجه، ایکی بیك کشیلك بر قوت ، طاوشانجیله چیقه‌رق قوای ملیه قوماندانی یحیی بکی محاصره ایتمشلردر . پاپیلمجق معامله‌نك اشعاری معروضدر . »

دیکر تلغرافنامه ، دوزجه‌ده بولنان اصل فرقه قوماندانندن کلیوردی . رشدی بك ، مرکزده بولنان وکیلندن آلدیغی عینی معلوماتی بیلدیریوردی . [وثیقه : ۲۰۷]

فرقه قوماندان وکیلی فوزی بکك، ۷ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی استیضاحه ویردیکی ½ ۸ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی جوابنده ، یحیی قپودانك هنوز اله کچمدیکی ، قوای ملیه ایله کلن مفرزه آره‌سنده برمصادمه احتمالی اولدیغی وکلن مفرزه قوماندانه أمرمزی بیلدیره‌جکی اشعار ایدیلیوردی. [وثیقه : ۲۰۸]

افندیلر ؛ او تاریخده، مبعوث اوله‌رق استانبولده بولنان یاورم جواد بکدن، ۱۰ کانون ثانی ۳۳۶ ده شویله بر تلغراف کلدی :

حربیه
۱۰-۱-۳۳۶

ق ۲۰ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

۶-۱-۳۳۶ کیجه‌سی صباحه قارشی عموم ژاندارمه قوماندان معاونی حلمی بك واسکدار ژاندارمه قوماندانی نظامی بك قوماندانسنده درت ضابط ، اللی ژاندارمه و یوز باشی ناهید افندی قوماندانسنده

استانبول محافظ آلایندن طقسان نفر ، باندیرمه واپورینك ایشقلری سوندوریلهرك هرکیه واصل اولمش وعلی‌الصباح هرکیه چیقان مفرزه درحال طاوشانجیلی قوشاتمش ومختلف خانهلر باصیلمشدر . کلن هیئت ، کوی هیئت اختباریهسنی طوپلایهرق خائن وطن اولان یحیی بی ، یاتسلیم ویا ترده اولدیغنی سویلهمزلرسه طاوشانجیلی انسانلریله برابر یاقهجتلرینی افاده ایدرلر . هیئت اختباریه ، ایکی کوندنبری یحیی قپودانك کوبلریده اولدیغنی وترده بولندیغنی بیلمدکلرینی مصراً افاده ایتدیلر . یحیی ، صاغ اولهرق الله کچهمیهجکدر . فقط یحیی‌نك احاسندن صوکره مرمره حوضهسنه صاحب وحاکم اولان وهرکون اتدایلر وفرانسزلر طرفندن تسلیح اتدیلن رومانك واستانبولهکی رذالتك پك بویوك موفقیته مظهر اولهجاری ، بهیدر وقوای ملیه نامنی نشر ایتمکده اولان یحیی‌نك تشکیلی ، ازمیت ، آطهپازاری واستانبول حوالیسنده ، دشمنلرمزك حسبنه برچوق فساد چیقارمش دوغمسهده سبابت ویرهجکدر . بناءعلیه ، جمال پاشا حضرتلرینك ایشبه مداخلهسیله ، یحیی‌نك تبدیل نام ایله بر اولکی معروضاتم دائرهسنده سریعتیسنك تأمینی ایچون ایجاب ایدنلره أمر بیورولمسی مسترحمدر . (جواد)

حربیه ناظری
جمال

§ بو تلغراف‌نامه ، حربیه شیفرهسیله وجمال پاشا امضاسیله قپادیلش اولمسی وفقط محتویاتنده « جمال پاشا حضرتلرینك ایشبه مداخلهسیله یحیی‌نك خلاصی ، چاردسنك تأمینی فقرهسی ، جالب نظر دقتدر . دیمك ، که جمال پاشا ، جواد بکك تلغرافنامك ، اوقومغه لزوم کورمدن کندی شیفرهسیله و امضاسی تحتنده چکیلهسنه مساعده ایتمشدر . چونکه ، بردفعه یحیی‌یی تعقیب ایتدیرن جمال پاشادر . بوندن بشقه تأمین سریستیسی ایچون کندی دلالتلرینك طرفندن أمر اولنمسی ، کندی معلوماتی تحتنده ، البته یازدیرمزلردی .

ازمیتده ، فرقه قوماندان وکیلندن کلن ، ۹ و ۱۰ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخلی ایکی تلغرافنامه ایله ، مسموعاته حصراً ، ایکی مصادمهدن صوکره ، یحیی قپودانك ، میتاً استیصال اولندیغی بیلدیرلدی . [وثیقه : ۲۰۹]

۱۱ کانون‌ثانی ۳۳۶ ده ، فرقه قوماندان وکیلندن ، استانبولدن کلن مفرزه قوماندانه ، طرفندن تبلیغاتده بولنوب بولندیغی صوردم . [وثیقه : ۲۱۰] اوچ کون صوکره ۱۴ کانون‌ثانی ۳۳۶ تاریخلی راپورنده ، فرقه قوماندان وکیلی ، شومعلوماتی ویردی : « بالذات اجرا ایتدیکم تحقیقاتدن . . مصادمه اولدیغی و یالکز ، یحیی قپودان تسلیم اولدقدن صوکره ، کوی خارجنده آلت جارحه ایله قتل ایدلمشدر . قفا طاسنك اولماسی بونی مؤیددر . » [وثیقه : ۲۱۱]

افندیلر ؛ بو مشئوم خبر اوزرینه ، استانبولهکی تشکیلاتمزه ، ۲۰ کانون ثانی ۳۶ تاریخنده ، میرآلای شوکت بك واسطهسیله شو تلغرافی یازدق :

« یحیی قپودانك تنکیلنه لزوم کوسترن اسباب ایله تسلیم اولدقدن صوکره قصداً شهید ایدلدیکی

آ کلاشیلمغله قتلنه کیملرك دخل و تأثیری اولدیغنك ، درسعادتدن مراجعت ایدن متعدد فداکار آرقداشلره ایضاحات ویرلمك اوزره ، سرعت اشعاری رجا اولنور افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ اسکی براشعارمزه جواب اولمق اوزره ، استانبولدن ، ٢٠ کانون ثانی ٣٦ ده یازیلوب برکون صوکره واصل اولان تلغراف‌ده شو ایدی :

بشکطاش
٣٣٦-١-٢٠

آنقره‌ده : ق ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه مخصوصدر .

ج : ١٧ - ١ - ٣٣٦ .

١ — محل وقعه‌ده بولنان شایان اعتماد برذاتك افاده‌سنه نظراً یحیی قپودان یقالانوب کوی خارجنده بولنان قره‌قول محلنه کونورولورکن جواردن اون قدر شقی‌نك قره‌قول اوزرینه آتش ایتمسی اوزرینه فراره تشبث ایتمش وبو اثناده قتل اولنمشدر . مع‌مافیه ایی بر تحقیقات یاپیلمسی خصوصنده حکومت نزدنده تشبثاتده بولونیلدی .

٢ — یحیی قپودانك قوای ملیه نامنه بك چوق فنالقلر یاپدیغی تواتر درجه‌سنه واردیغی کبی رسمی و خصوصی یاپیلان تحقیقات‌ده بونی تأیید ایتدیکی جهتله حکومت ، تعقیباته قرار ویرمش ، فقط ، هیئتمزجه مرقومك موقتاً اختفا ایتدرك قوای ملیه ایشلرینه قاریشمه‌مسی و فنالغه جرأت ایتمه‌مسی ، یاننده بولنان فراری عسکر وژاندارمه‌لری اعاده ایتمکلری شرطیله ، تعقیبات یاپیلمه‌مسی آرزو ایدلش و لازم کلنلر نزدنده تشبثات یاپیلمغله برابر ککبوزه‌یه‌ده مأمور مخصوص کوندرلمشدی . بو اثناده حکومت کیزلیجه بردنبره عسکر سوق ایتمش و صرف یحیی قپودانی دردست ایتمك ایستدیکنی اعلان ایدرك معروض حال وقوعه کلمشدر افندم . (واصف)

چناق قلعه موقع مستحکم قوماندانی
شوکت

§ افندیلر ، « کوی خارجنده‌کی قره‌قوله کونورولورکن جواردن آتش ایدلمش ؟ فراره تشبث ایتمش ، بو اثناده قتل ایدلمش ؟ ! » بو تعبیرك ، بو کبی سوء قصدلرده بر فورمول کبی قوللانیلدیغنی آ کلامه‌مق ایچون ، چوق صافدل اولمق لازمدر .

يحيى قپودانى احما ايتمك ايچون ، برابر چاليشدقلرى و قرار ويردكلرى حكومتك ، كيزليجه ، ردنبره أمر واقع يابيورمش اولديغى حقنده‌كى افاده‌ده ، شايان دقتدر . استانبولده ، ژاندارمه‌دن ، استانبول محافظ آلايندن ضابط ، عسكر تفريق اولونيور ... استانبولده وضعيته حاكم اولديغنى ادعا ايدن تشكيلات رؤسامز خبردار اولهميور .

§ قره واصف بكك بوتلغرافنه جواب اولمق‌اوزره وقوع بولان استيضاحمز شودر :

شيفره

آنقره
٢٢ـ ١ ـ ٣٣٦

درسعادتده :

چناق قلعه موقع مستحكم قوماندانى شوكت بكه

يحيى قپودانك قتلى مسئله‌سنى جدى صورتده تعقيب ايدن وحسابنى ايسته‌ين بالخاصه استانبولده بك چوق كيمسه‌لر واردر . تعيين حقيقته مدار اولمق اوزره نواتر درجه‌سنه واردينى بيلديريلن فنالقلرينك نه‌لردن عبارت اولديغنك سرعت اشعارى رجا اولنور .

هيئت تمثيليه نامنه

مصطفى كمال

§ افنديلر ، بواستيضاحزه ويريلن جوابى‌ده ، تحملكزه صيغنه‌رق عيناً عرض ايده‌جكم :

بشكطاش
٢٤ـ ١ ـ ٣٣٦

آنقره‌ده : ق ٢٠ . ق

مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه مخصوصدر .

ج : ٢٠ ـ ١ ـ ٣٣٦ .

١ — يحيى قپودانك تسليم اولدقدن صوكره قتل اولنديغنى ايشتدك . تحقيقات يابيورز . نتيجه‌يى عرض ايده‌جكز .

٢ — مرقومك تنكيله سبب ، هيچ بركيمسه‌يى ديكه‌مه‌مسى ، قواى مليه نامنه علنى فجاعت ، شقاوت يامسى واشقيايى أولدن برى اخفا ايتمسى ويا كوستريلن محله كيتمسى مقتضى ويريلن أمرلره

دیکله‌مه‌سی اوزرینه ، حکومت ، کندیسنه کویلردن و اطرافدن مراجعت ایدنلرك اصرارینه دایانه‌میه‌رق کندیلکندن وحتی هیئتمزك خبری اولمه‌دن تشبثات یاپمسیدر اقدم . (واصف)

چناق قلعه موقع مستحکم قوماندانی

میرآلای شوکت

§ محترم افندیلر ؛ تلغرافنامه‌نك ، ایکنجی ماده‌سنده‌کی ، مرقومك هیچ کیمسه‌نی دیکله‌مه‌مسی ، تشکیله ، قتلنه سبب اولدیغی کوستریلمسی اصلا دوغری اولمن . شهید مرحوم ، نی دیکلیوردی ، بندن أمر آلیوردی . ویردیکم أمری کوره ، حرکت ایدیوردی . بشقه برمعامله ویا شخصه مربوط اولدیغی ، اونلردن أمر آلمسی لزومنی کندیسنه أمر ایتمه‌مشدم . بو سبله ، استانبولدن هر اوکسه کلندن ، داخلیه ناظرندن ، ژاندارمه قوماندانی خائن کمال پاشادن ویریلن أمرلری اصغا ایتمه‌مسی ، ذاتاً مطاوبمز ایدی . قوای ملیه نامنه ، شتاوت وهجاعت یاپانمشده کندیسی اولیوب ، کوچوك آرسلان چته‌سی کبی مقصد مخصوص خائنانه ایله تشکیل ایدلمکلری وثائقه مستنداً آکلاشیلمش اولان چته‌لر اولدیغی و یحیی‌نك بونلرك منع شقاوتلرینه چالیشدیغی‌ده ، سوزلرینه اعتماد اولنمق لازم کلن ذواتك تحقیقاتیله ثابت اولمش بر کیفیتدر .

ککبوزه مدافعهٔ حقوق هیئتی رئیسی ایله ککبوزه قائمقامی فوزی بکك ، مشترك امضالریله ، وقعهٔ مؤسفه‌نك وقوعندن اول ، ماکنه‌باشی‌ده وقوعبولمش اولان برمراجعتی‌ده ذکر ایتمه‌دن کیفیه‌حکم :

« ککبوزه قوای ملیه قوماندانی یحیی بك حقنده بعض کسانك افترالریله الك نهایت صالی کیجه‌سی استانبولدن ارکان وامرا قوماندا سنده کلن ایکی بیك قدر بر قوتله ، طاوشانجلده تحت محاصره‌یه آلندیغی والیوم محاصره آلننده بولندیغی ، شمدی اهالیدن آلدیغم معلوماتدن آکلاشیلمشدر . بویله ، وطنی ایچون چالیشان برذاته قارشی یاپیلان بومعامله‌نك ، پك حقسز اولدیغی معلوم عالیٔ قوماندانیلریدر . میرمومی‌الیهك قورتارلمسی حنده نه کبی برمعامله یاپیله‌جغنك امر واشعاریی ماکنه باشنده بکلریز .

قائمقام مدافعهٔ حقوق هیئتی رئیسی

فوزی عارف »

§ افندیلر ، اوتاریخلرده ، ایزمیت حوالیسنده ، قوای ملیه تشکیلاتی ایله اوغراشان مبعوث سری بکك‌ده ، بوبابده‌کی اشعاراتی عیناً عرض ایتمه‌مه مساعده کزی رجا ایدرم :

ایزمیت
۱۱-۱-۳۲۶

ق ۲۰ . قوماندانلننه

۱ — مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه : محاربه‌سی درت کون اول ارلش اولان یحیی قپودان مسئله‌سی ، نهایت خبر آلمش اولمغله جنگز وجهله ، شهادتیله نتیجه‌لندی .

۲ — یمنی قیودانك ، استانبول قپوسنده ، متعضو برماهیتده محافظهٔ موجودیتی، هرحالده قوای ملیه‌یه قارشی معارض بولنان ذواتی ، تدهیشدن خالی قالدیغندن ازاله‌سی تصمیم ایدلمش بولندیغنده شبهه یوقدر .

۳ — ازمیرك بومقصده مبنی تصحیحی ، مسئلهٔ‌نی موضوعی ماهیتدن جیقارتمقده وهیئت تمثیلیه‌جه تأملی واجب قیلمقدده‌در .

٤ — ازمیرلی لواسی، استیا یوزدن بی حضور ایکن، یوزدن قیمل‌امیان ومعیتنده هیچ برقطعه‌یه أمر ویرمه‌دن ، یونانلیلرك محبوسیتلرندن اون بش یکرمی کشینك، یوزدن فرار ایلدمسی هرکون مسائل جدیه طلبی ایجون آدنی قوماندانی حکمت بك، یحیی‌نك ازاله‌سی کفیتی اهمیته تلقی وآلدیغی ژاندارمه قوتی ایله بلدیه حرکت ایتمش وهرایت قوای ملیه‌یه مهم برضربه ووورمق صورتیله متصدیینه نائل‌اولمش بولونیورمش . مابعدی وار . (مبعوث سری)

فرقه ۱ قوماندان وکیلی

فوزی

ق ۲۰ . قوماندانلغنه

٥ — ککبوزدده تشکیل ایدلش بولنان قوای ملیه‌نك باشسز قالمسی ، بوندن صوکره اورالری دهشته القا ایده‌جکدر .

٦ — بورالرجه یونون قوای ملیه‌نك استادکهی بیلینن یحیی‌نك ، بو صورتله احماسی ، افکار عمومیه‌یی بحق تشویش ایتمکدر .

۷ — یحیی‌نك ازاله‌سی ، حکومتك قوای ملیه‌یه قارشی بعدما آله‌جغی متجاوزانه وضعیته دلیل خلق ایدیلمکدده‌در .

۸ — بوحرکت ، تجویزلرجه دخی لاشك قوای‌ملیه‌نك نظر حکومتده قابل اهمال‌واحما برماهیتده کورولدیکندن حکم ایدیلمکدر. بواعتبارایله تدابیرلازمه اتخاذاولنلیدر. مابعدی‌وار. (مبعوث‌سری)

فرقه ۱ قوماندان وکیلی

فوزی

ق ۲۰ . قوماندانلغنه

۱ — ٦۸ نومرولی شیفره‌یه ذیلدر : مابعد . وضعیتی تشوشدن تخلیص و ککبوزه قواسنك همان معتمد بر ذاته تفویضی تدبیری ، اتخاذ اولنمدینی تقدیرده ، اسکدار لواسی دخی داخل اولدیغی حالده ، یونون ایزمیت‌سنجاغنده ، فرد واحدك‌قوای‌ملیه طرفدارلغی ایتمسنه امکان‌بولنه‌میه‌جغی قطعیاً بیلنملیدر .

٢ — ژاندارمه آلای قوماندانی حکمت بکك بلاافاتهٔ وقت قالدیرلمسی الزمدر .

٣ — ایزمیت لواسنده قوای ملیه‌نك کسب موجودیت ایده‌بیلمسی ، نظامیه خدمتنده بولنان قائممقام فوزی بکك ، ژاندارمه قوماندانی اولمسنه متوقفدر . بشقه چاره یوقدر . بونی اهمیتله عرض ایدییورم . (مبعوث سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی
فوزی

ق ٢٠ قوماندانلغنه

١ — ٧٩ نومرولو شیفره‌یه ذیلدر :

قوای ملیه‌نك ، آناطولو طرفلرندن ، استئقال ایدلمکده اولدیغی حقنده ، دوران ایدن شایعات ، حادثهٔ ألیمه اوزرینه مخالفلره دها زیاده قوت بخش اولدیغندن ، اسکی مکنت وزندکینك ضیاعه اوغرامدیغنی کوسترمکجك فعلی بر تدبیر اتخاذی الزمدر .

٢ — علی فؤاد پاشا حضرتلرینك بورایه قدر تشریفلرینی لزوملی کورمکده‌یم .

٣ — ایزمیت لواسنه ، اهمیت ویرلمسی و اهمیت ویرلدیکنی کوسترمکجك فعلی تدبیرلر اتخاذی لزومنی ، تکرار ایچون مجبوریت کوریبورم . (مبعوث سری)

فرقه ١ قوماندان وکیلی
فوزی

§ او تاریخده ، استانبولده بولنان رؤف بکده ، شو مکتوبی کوندردی :

استانبول
١٩-٢-٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

یحیی قپودانك تسلیم اولدقدن صوکره اتلاف ایدلدیکی ، بوراجه‌ده آکلاشیلمشدر . محافظلغنه مراجعت ایدلمش فتح میت عملیاتی‌ده بولمشدر . تحقیقات قانونیه‌یی حکومت ، ألنه آلمشدر افندم . عرض تعظیمات ایلرز .

حسین رؤف

افندیلر ؛ یحیی قپودانك قتل ایدلدیکنه شبهه قالمامشدی . بو حقیقت ، بیلندکدن صوکره ، قاتل اولان حکومتك ، تعقیبات قانونیه‌یی آلته آلمش اولمسی ، جنایت فاعللرینك میدانه چیقمیه‌جغنه دلیل دکلیدی ؟ فقط ، افندیلر ؛ زمان ، هر شیئك ، هر حقیقتك ، تاریخك صمیمی سینه‌سنده مطالعه‌سنی ضامندر .

§ محترم افندیلر ؛ حکومتی و استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤساسنی ، بویله چیرکین بر جنایتك ارتکاب اولنمسنه دلالته سائق اولان اسباب ومؤثراتك ، تدقیقنك جداً شایان عبرت نتایجه منجر اولهجغنه قانع بولندیغم جهتله‌در ، که ظاهراً ، اهمیتسز کبی کوریله‌بیله‌جك اولان بر وقعه‌یی دلائله و وثائقه استناد ایتدیره‌رك ایضاح ایتدم . بو ایضاحاتمله انظار ملتده واضح بر زمین تدقیق حصولنه یاردیم ایده‌بیلدیسه‌م وجدانی وظیفه‌لرمدن برینی یاپمش اولدیغمه قانع ومستریح اولهجغم .

افندیلر ؛ بوحادثه‌یی مطالعه‌ایدرکن ، ایکی نقطه‌یی نظر دقتده طوتمق ، فائده‌لی‌اولور! اونقطه‌لردن:

١) نجیسی : سعید ملاك منسوب اولدیغی تشکیلات خفیه وککبوزه ، قارتال حوالیسنده تماماً بو تشکیلاته منسوب اشخاص وجته‌لرك رولی وبو رولی ، بزم آدامل‌رمزه وتشکیلاتمزه عطف ایتمکده و وطنپرور یشایان ذواتی اغفال واقناعده کوستریلن مهارت و موفقیت .

٢) نجیسی ؛ استانبول تشکیلاتمزك رؤساسی‌که بزه ، هیئت تمثیلیه‌یه تابع واونك تعلیماتی واشعاراتی دائره‌سنده حرکتله مکلف بولونیورلردی و آنرق ، بومکلفیتی، صمیمی ایفا ایتمکله استقامت‌عمومیه‌ده اصابتله یورومه‌نك اغلب احتمال اولهجغنی قبول ایللری ایجاب ایدردی . حالبوکه ، بو ذوات ، کندی عقل وتدبیرلرینی ، هیئت تمثیلیه‌نك ایقاظلری قارشوسنده ، بوکسك کورمکدن فارغ اولهمه‌مشلر و استقلال حرکتلرینه نهایت اولنسنی ، حرمت نفس مسئله‌سی یاپه‌رق ، عصبیلشمشلر وبو حس سقیم تحت تأثیرنده ، اغفال اولنمغه قدر وارمشلردر . [وثیقه : ٢١٢]

§ شمدی افندیلر ، وجدان وشفقت صاحبی اولانلری، جداً دخون ایدن بر تلغرافی دها نظرکاه رقتکزه‌وضع ایده‌رك ، بو مسئله‌یه دائر بیاناتمه ختام وبره‌جکم :

استانبول
١٤-١-٣٣٦

٤٩٦٠

آنقره‌ده : قوای ملیه رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

زوجه یحیی قپودان، تحت ذات سامیلرینه‌اولان مناسبتی طولاییسیله ، برجره قانونیسی اولمقسزین، عرض تسلیمیت ایتدیکی حالده ، ککبوزه ژاندارمه یوز باشیسی نائل و ملازم اول عبدالرحمن افندیلر طرفندن آلچاقجه‌سنه شهید ایدلدی . بوتون طاوشانجیل اهالیسی ، وقعه‌نك شاهدیدر . احقاق حق ایچون عدلیه و داخلیه نظارتلرینه مراجعت ایدلدی . ایکی نفر یتیم ایله بریشان بر حالده بولونیورز . بوبابده تشبثات ومعاونت سامیلرینه متظرز فرمان .

قره کرکده بکه‌جیلرده قره‌داش محله‌سنده
١٩ نومرولی خانه‌ده ساکن یحیی قپودان زوجه‌سی
شوکت خانم

§ افندیلر ؛ یکی قیودان مسئله‌سنه ، ۲۰ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخنده تسرایتلك . برجوق مسائله وزمان قطع ایتمك صورتیله ، وقعه‌نك [illegible] مناحنی اکمل ایتمك ضمنده [illegible] ذلق . شدای ، مسدده بیوروورسه کز ، تکرار ، براقدیغمز تاریخه عودت ایده‌رك ، وقتی تعقیب ایده‌لم .

(آنقره ـ اسکیشهر) شمندوفرینك ایشلدیلمسنه ائتلاف دولتری طرفندن ممانعت ایدلدیکی ، بوخطك ایشلدلمسی ایچون ، دول ائتلافیه ممثلری نزدنده ، شدید بر صورتده پروتستو ایدلمسی ، ۲۱ تشرین اول ۳۳۵ ده آنقره هیئت مرکزیه‌سنه بیلدیرلدی .

آطنه تشکیلاتی متشبثلرینك ، نیکده‌یه ویا قیصریه کلدرك ، بزمله تماسده بولنمق صورتیله ادامهٔ فعالیتلری تأمین ایدلدی .

آیدین جبهه‌لرنده ، وضعیت هرکون کسب نزاکت وجدیت پیدا ایتمکده اولدیغندن ، صالح پاشا ایله ، آماسیه‌ده قرارلشدیردیغمز وجهله ، دونانما جمعیتنك درت یوز بیك لیراسنك بوجبهه‌لرك احتیاجاتنه تخصیص ایدلمسنی حربیه ناظرینه یازدق . بو جبهه‌دکی مجاهدینه ، اسلحه ، جبخانه اعطاسنی وجبهه‌نك ماکنه‌لی تفنك وطوپجی قطعاتیله تقویه‌سنی ، قونیه‌ده اون ایکنجی قول اردو قوماندانلغندن رجا ایتدك .

افندیلر ؛ فرانسزلر ، (باندیرمه ـ صومه) شمندوفر خطنك مراقبه‌سی بهانه‌سیله ، باندیرمه‌یه بر مفرزه چیقارمشلردی . آسایشی مکمل اولان باندیرمه‌یه ، عسکر اقامه‌سنه حاجت اولدیغی بدیهی ایدی .

بو نقطه‌یه ، ۲٤ تشرین ثانی ۳۵ ده اون دردنجی قول اردو و ٥٦ نجی فرقه قوماندانلرینك نظر دقتنی جلب ایتدك .

اجنبی ضابطلری ، آیدین جبهه‌لرنده دولاشه‌رق ، پروپاغاندا یاپیورلر و وضعیتی آکلایورلردی . بوکبی ضابطلرك جبهه‌ده قطعات ایله تماسنه قطعیاً میدان ویرلمه‌مسنی و رسمی مراجعتلرینك حکومته ، اکر قوای ملیه‌یه عائد بر سویلیه‌جکلری اولورسه هیئت مرکزیه‌لرمز واسطه‌سیله بزه ، مراجعتلری لزومنك کندیلرینه تبلیغی وپروپاغاندا یاپانلری اولورسه ، تحت‌الحفظ منطقه‌دن اخراجلری و محبوریت قطعیه حاصل اولورسه ، جبهه‌ده کورولمه‌جك ائتلاف عسکرلرینه‌ده سلاح استعمالیله ، جبهه‌دن طردلری بیلدیرلدی .

افندیلر ؛ بز ، ازمیر اهالیسنك‌ده فعلاً انتخابه اشتراکنی تأمین ایتمك ایستیوردق ولو برلمه شتمت وسائطله مقصدمزی ابلاغ ایدیبوردق . فقط ، یونانلیلر ، بالطبع مانع اولاجقلردی .

۲۹ تشرین ثانی ۳۳۵ تاریخنده ، بو خصوصی ، دول ائتلافیه ممثلری وبی‌طرف سفرتلر نزدنده پروتستو ایتدك وبولندن ، ازمیر تلغراف وپوسته باش‌مدیری بولنان ادهم بکه یازدرق ازمیر اهالیسنی‌ده خبردار ایتمك ایستدك .

افندیلر ؛ احتمال برچوقلرکزك خاطرنده‌در . اشغال زمانده ، آطنه‌ده ، (نردا) نامنده ، قوای ملیه علیهنده ، براجنبی غزته‌سی انتشار ایدیبوردی . بوغزته ، محضا ، آناطولو افکار ملیه‌سنی اغفال و اضلال مقصدیله و بزم علیهمزده ، هذیانلرله مالی ستونلره مالك ایدی . بالطبع ، بو غزتهنك داخله کیرمسنه ممانعت ایتدك .

فقط ، بو غزته‌نك ، مملکتده اوقونمسنی البته فائده‌لی کورن ، علی رضا پاشا فرقه‌سنك داخلیه

ناظری و حمال پاشانك مكرراً تزكیه ایلدیكی داماد شرف پاشا ، (فردا) غرته‌سنك ، بو زهرلی پاچورانك سربس دخیله‌تعت اولهامسی ایچون أمرلرو یرمشدی. بوسبیله ، شریف‌پاشانك آرقداشی جناب پاسانك ، ۳ كانون‌اول ۳۲۵ ده ، نظردقتی جلبه لزوم كوردك .

∴

§ افندیلر ، مجلس مبعوثانك استانبولده طولانمسنه مانع اولان‌مهم ضرورتی اوزرینه ، استانبولده اجتماع ایدرجك مجلسده ، « وطنك تمامیتی ، دولت وملتك استقلالنی ، تأمیندن عبارت اولان فائی وظیفه ومقاصدی ایچون متفق وهرمكار بر غروپ وجوده كتیرمكی ، بكا چاره اولهرق مطالعه ایتدك. بونك تأمینی ایچون، مركزمكز اولانی وجهله، ۱۸ تشرین‌ثانی۳۲۵ تاریخلی تعلیمات وتعلیماتده، مبعوثلرك معین محضرده غروپ، غروپ‌اجتماع ایدرك ، مداوله‌ٔ افكار ایده‌جكلری مهم نقطه‌لردن بری اولهرق بومسئله‌یی قید ایتمشدك .

عینی تاریخده ، دوشوندك ، كه بو غروپك تشكلی تأمین ایچون هرلوادن برر مبعوثی اسكیشهره دعوت ایده‌لم . اسكیشهر اوزرلرنده شمندوفرله استانبوله كیده‌جك مبعوثلری‌ده ، دعوت ایده‌جكمز مبعوثلرله برلشدیره‌لم وبالذات، اسكیشهره كیده‌رك، عمومی‌براجتماع یاپهرق، اساسلی برصورتده مداوله‌ٔ افكار ایده‌لم. بومیانده استانبولده،مبعوثلك‌امنیتلرینه متعلق‌تدابیری‌ده، موضوع بحث‌ایتمك‌ایستیوردق. فقط ، بولدن صوكره وره‌جكمز ایضاحاته ، عینی اجتماعی ، آنقره‌ده قالهرق یاپمی ترجیح ایتدك . دها برآی قدر سیواسده قالدقدن صوكره نهایت آنقره‌یه حركت ایتدك .

آنقره‌یه مواصلتمزی ، ۲۷ كانون اول ۳۳۵ تاریخلی ، شوآجیق تبلیغ ایله تعمیم ایتدك :

« سیواسدن قیصری‌طریقیله آنقره‌یه حركت‌ایدن هیئت‌تمثیلیه ، بوتون كندركاهنده وآنقره‌ده ، وبوتون‌ملتمزك حاروصمیمی تعاهرات‌وطنپروارانه‌سی‌ایچنده ، بوكون مواصلت‌ایلدی. ملتمزك كوستردیكی أثر وحدت وعزم ، مملكتمزك تأمین استقبالی حقنده‌كی قناعتلری ، لایتزلزل بروورتده ترصین‌ایدیجی ماهیتده‌در .

شیمدیلك، هیئت تمثیلیه مركزی ، آنقره‌در . تقدیم حرمت ابراز افتدم .

هیئت تمثیلیه نائبه
مصطفی كمال

۲ كانون ثانی ۳۳۶ تاریخنده ، جمعیت هیئت مركزیه‌لرینه ، حاجی بكزاده حاجی جمال‌الدین افندیه ، موطكیده حاجی موسی بك آیریجه بر تبلیغنده بولندق .

بو تبلیغمزك متنی وطرز تحریری ، شویله ایدی :

« ... سیاحتنزده‌كی مشاهدات وتدقیقاتمز ، بزاره ؛ جناب حافظ حقیقینك عنایت ربانیه‌سیله تجلی

ایدن ملی برلکمزك مستند اولدیغی تشکیلات ملیه‌نك تعضو ایتمش ومقدرات مات ومملکتی تخلیص ایچون ، بحق شایان استناد بر قوت وقدرت حائله کلمش اولدیغنی ، مع‌الشکران کوسترردی .

وضعیت خارجیه ، بو ملی عزم ووحدت سایه‌سنده ، ارضروم وسیواس قونغره‌سی اساساتی دائره‌سنده ، منافع ملك وملته مساعد بر شکله کیرمشدر .

مقدس وحدت و عزم وایمانمزه استناداً مطالبات مشروعه‌مزك تأمینی کوننه قدر ، کمال ثبات ایله چالیشیلمسی وبو بیاناتمزدن ، کویلوله قدر ، ملتك دخی خبردار قیلنمسی تعمیماً رجا اولنور .

آناطولو وروم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، هیئت تمثیلیه مرکزینك، آنقره‌یه نقلی فکری اولدقجه اسکی ایدی. بو فکر، ایلك موضوع بحث اولدیغی صره‌لرده ، کاظم قره بکر پاشادن ورود ایتمش اولان بر تلغرافی عیناً بوراده ذکر ایده‌جکم :

شیفره

ارضرومدن
۳ تشرین اول ۳۳۵

ق ۳ قوماندانلغنه

هیئت تمثیلیه‌یه : قوای ملیه‌یی تمثیل ایدن ، هیئت علیه‌نك ، دکل آنقره‌یه حتی سیواسك غربنه بیله کچمه‌سی فکرنده‌یم . چونکه ، شرقی ولایاتك قوای ملیه‌سنی تشکیل ایدن هیئتك ، بوتون بوتون اوزاقلاشمسی ، دولایسیله بوولایتلرك تشکیلاتسزلغنی موجب اوله‌جغنی کبی ، شمدی‌یه‌قدر پك مشروع ومنطقاً اداره ایدلمکده اولان حرکات ملیه‌نك ؛ اوته‌دنبری دائما هرپرتشبثمزی فنا کورمك وکوسترمك ایسته‌ین دشمنلرمزجه سابق مثللو ، پریرده محافظه‌سی ایچون هیئت تمثیلیه‌نك سیواسدن غربه کچمه‌سی مطالعه‌سنده بولندیغنی عرض ایلرم .

ق ۱۵ . ق
کاظم قره بکر

§ بویله بر تلغرافنامه‌نك ، اصل و اساسی اوله‌میه‌جغنه حکم ایتمك ایستدم . فقط ، نه‌چاره‌که ، بو شیفره تلغرافنامه ارضرومدن ، سیواسده اوچنجی قول اردویه کشیده ایدلمشدر . شیفره محلولنك آلتنده [آچیلدی.فتحی ﷺ منه] یازی وامضاسی اولدیغی حالده اوچنجی قول اردودن یزه‌کوندرلمشدر.

افندیلر ، کاظم قره بکر پاشا ، دعوتمز اوزرینه ، سیواسه کلدکدن وبرلکده مذاکره‌ده بولندقدن

صوکره شبهه‌سز بوتلغرافنامه‌ایله اولجه بیلدیردیکی فکر ومطالعه‌سنده‌اصابت اولمدیغنی کورمش،اوله‌جقدر. فقط ، بو فکر ومطالعه‌دکی اصابتسزلکی آکلامق ایچون ، بهمه‌حال وجاهاً مداولهٔ افکاره هیچ‌ده حاجت اوله‌میه‌جغی بدیهیاتدندر. بوفکر ومطالعه‌نك استناد ایتدیرلدیکی سببلره ، الك بسیط برنظرعطف ایتمك ، اونلرك بطلانی آکلامغه کافی کلیر طن ایدرم .

بر دفعه ؛ هیئت تمثیلیه‌نك یالکز ، شرقی ولایاتك قوای ملیه‌سنی تشکیل ویاخود تمثیل ایتمدیکی وبلکه بوتون مملکتك ـ آناطولو وروم ایلینك ـ قوای ملیه‌سنی تمثیل ایلدیکی چوقدن معلوم اولمش بولنمق لازمدی . بالخصوص ، بو نقطه اوزرنده ، کونلرجه دوام ایدن تلغراف باشی مناقشه‌لری اولمشدی . برده ، هیئت تمثیلیه‌نك ، سیواسدن آنقره‌یه نقل ایتمسی ، شرقی ولایتلرك تشکیلاتسزلغنی موجب اوله‌جق ، بر سبب تشکیل ایده‌مزدی . هیئت تمثیلیه‌نك ، شرقی ولایتلره سیواسدن تلغرافله ویردیکی اوامر وتعلیماتی ، آنقره‌دن غیری صورتله ویره‌بیله‌جکنه شبهه یوقدی .

فقط ؛ هیئت تمثیلیه‌نك ، شرق ولایتلرندن زیاده غرب ولایتلرینه ، استانبوله یقین بولنمسی‌استلزام ایدن وحقی کوسترن اسباب مطلقیه ، البته چوق ایدی . اولا ؛ غرب وغرب جنوبی ولایتلرمزدن ، فعلاً دشمن اشغالی آلتنه آلنمش اولانلر واردی . بوولایتلرمزی اشغال ایدن دشمن‌قارشوسنده ، اساسلی مدافعه جبهه‌لری تشکیل واونلرك اسباب ترصینی تأمین ایتمك لازمدی .حالبوکه شرق ولایتلرمزده ، بویله فجیع بر وضعیت یوق ایدی . قطعی اوله‌رق قریب بر تهلکهٔ فعلیه‌ده ، محتمل کورولیوردی . بعید بر احتماله کوره ، فرضا شرقدن ارمنیلرك فعلی بر تجاوزی قبول اولونسه‌بدی بیله ، اونك قارشوسنده قوای ملیه ایله تقویه‌سی مقرر اولان ، کندیلرینك تحت قوماندا‌سنده ، اون بشنجی قول اردو حاضر بولونیوردی. فقط، ازمیر جبهه‌لرنده ، مختلف طرز قوماندالر ، مختلف ماهیتده قوتلر ومختلف ومتنوع ، منفی منابعدن مضر تأثیرلر واردی . آطنه اشغالنه قارشی هنوز جبهه تشکل ایده‌مه‌مشدی .

بناءً علیه ، اصول وقاعده شودرکه ، وضعیت عمومیه‌یی اداره وسوق مسئولیتنی درعهده ایدنلر ، الك مهم هدفه والك یقین تهلکه‌یه ، ممکن اولدیغی قدر یقین بولنور . یترکه ، بونقرب ، وضعیت‌عمومیه‌یی نظردن مهجور براقه‌جق درجه‌ده اولمسین ! آنقره بوشرائطی جامع برنقطه ایدی . هرحالده جبهه‌لرله اشتغال ایده‌جکز دیه بالیکسره ، نازللی‌یه ویاخود قره حصاره کیتمیوردق . فقط ، جبهه‌لره واستانبوله شمندوفرله مربوط ووضعیت‌عمومیه‌یی‌اداره نقطهٔ‌نظرندن سیواسدن اصلافرقی اولمیان آنقره‌یه‌کله‌جکدك.

مجلس مبعوثانك استانبولده طوپلانمسی ضروری کورولدکدن صوکره ایسه ، آنقره‌یه کلمك‌نه‌درجه لزومی وفائده‌لی مطالعه ایدلك لازم کلدیکنی ایضاحه لزوم کورمم .

افندیلر ؛ هیئت تمثیلیه‌نك آنقره‌یه نقل ایتمسی ایچون سببلر سرد اولنورکن ، بو میانده ، هله « اوته‌دنبری دائما هرتشبثمزی فنا کورمك وکوسترمك ایسته‌ین دشمنلردن » بحث ایدلمش اولمسنه هیچ برمعنا ویره‌مدم . فی‌الحقیقه ، کندیسنك دیدیکی کبی دشمنلر بزم هانکی حرکتمزی ، هانکی تشبثمزی ایی کورمشلردر ویا کوره‌بیلیرلرکه اوکا کوره حرکت ایده‌لم !

اکر، بو فکر ومطالعه‌یی تولید ایدن: « استانبولده، آمال ملیه‌یه مطابق بر علی رضا پاشا حکومتی

واردر. مجلس مبعوثان‌ده، اوراده اجتماع ايده‌رك مقدرات ملت ومملكتى مراقبه‌يه باشلادقدن صوكره، هيئت تمثيليه‌نك غرب جبهه‌لريله، مجلس مبعوثان ايله علاقه ومناسبتنه نه لزوم قالير. بو تقديرده، هيئت تمثيليه‌نك يالكز شرق ولايتلرينك تشكيلاتيله اشتغال واكتفا ايلمسى وافى ودها نافع اولمازمى؟» كبى بر ملاحظه ومطالعه ايديسه، بر درجه‌يه قدر، شايان تأمل كورولەبيلير. فقط، بوتقديرده، وضعيت عموميه‌يى وحقيقت احوالى وشرائطى كوروشده و طرز تلقيده هيئت تمثيليه ايله كاظم قره‌بكر پاشا آره‌سنده غير قابل املا برخندق اولديغنى قبول ايتمك ايجاب ايدر.

هيئت تمثيليه‌نك آنقره‌يه كلمسنى دشمنر فد كوره‌جكدر؛ نقطه‌سنده دها چوق توقف ايديلەرك بلكه، درميان ايدلش اولان فكر وملاحظه‌لك منبع ومنشأنه دها زياده نفوذ ايديلەبيلسنده بزم شمديلك بوكا حصر ايده‌جك فضله زمانمز يوقدر.

§ افنديلر، بوندن اول بحث ايتديكم وجهله، بر ايكى كونلك بر اجتماع ومذاكره مقصديله، مبعوثلرى دعوت ايچون ايلك يازديغمز تلغرافده ـ كه بو تلغراف صورتى مطبوع اولەرق تحريرات حالنده‌ده پوسته ايله كوندرمشدك ـ مقصددن بحث ايتدكدن صوكره «هيئت تمثيليه‌نك بولنديغى محله، زمان اجتماع، كوندريله‌جك مبعوثلرك اسم و آدرسلرى معلوم اولدقدن صوكره بالمخابره قرارلاشديريله‌جكدر. هيئت تمثيليه، قريباً استانبوله ياقين برمحله نقل ايده‌جكدر.» دينمشدى. [وثيقه : ٢١٣]

آنقره‌يه مواصلتمزده، آنقره ـ اسكيشهر خطى ايشله‌مكه باشلامش اولديغندن اولكى تبليغمزه ٢٩ كانون‌اول ٣٣٥ تاريخنده ياپديغمز بر ذيل ايله، مبعوثلرله محل ملاقات اولمق اوزره (آنقره) بى تثبيت وتعميماً تبليغ ايتدك. بوتعميمك بر ماده‌سى‌ده، ديكر مبعوثلردن ممكن اولديغى قدر فضله ذواتك مذاكره‌يه اشتراكى صوك درجه آرزو ايدلمكده اولديمى، قيدندن عبارتدى. [وثيقه : ٢١٤]

افنديلر، نتيجه‌سندن بك زياده فائده مأمول ايتديكمز، بو تشبث خيرخواهانه ووطنپرورانه‌نك دخى، استانبول رجالى طرفندن اوكنه چيقيلديغنى عرض ايدرسەم حيرت ايتمزسكز ظن ايدرم.

مساعده بيورورسه‌كز، بوجهتى برآز ايضاح ايدەيم: بز، مبعوثلرى. آنقره‌يه دعوت ايدركن، برطاقم ذوات اوزرنده، بودعوتى حكمسز، متصور اجتماعى عقيم براقق ايچون متمايل تدبير و تشبث آليورلرمش . . . . بعض مبعوثلرك ويردكارى تلغرافلرله، بو خصوصه، مطلع اولدق. مثلا، بوردور مبعوثى حسين باقى امضالى و ٢٩ كانون اول ٣٣٥ تاريخلى شويله بر تلغراف ورود ايتدى: «استانبولده اجتماع ايدن مبعوثلر نامنه آيدين مبعوثى حسين كاظم امضاسيله هيئت تمثيليه رياستنه كلن تلغرافده، اك سريع واسطه ايله دارالخلافته كلمكلكم الزمينى اشعار ايدلمكده وبو كونده داخليه نظارتندن مورود تلغرافده‌دخى عزيمتم بيلديرلمكده.

مقدماهيئت تمثيليه نامنه مصطفى كمال پاشا حضرتلرى طرفندن واقع امر واشعاراوزرينه نقطه‌نظر معرض وايضاح قلنديغى حالده هنوز بوبابده بر امر تلقى ايديلەمديكندن اشعار دولتلرينه كمال اهميتله منتظرم افندم.»

آق‌داغ‌معدنى‌مبعوثى بحرى امضالى‌وعينى تاريخلى برتلغرافده‌ده: «آيدين‌مبعوثى‌حسين كاظم‌امضاسيله ورود ايدن تلغرافده، مبعوثلرك اك سريع واسطه ايله درسعادته كلمكلرى بيلديريلمورسده، هيئت تمثيليه‌يه اعضا انتخاب اولنان مبعوثلرمى، بوقسه بالعموم مبعوثلرمى دعوت اولنديغنده تردد ايدلمكدر. لطفاً خط حركتمك تعيينه مساعده‌كارى مسترحمدر فرمان.»

افندیلر ، بوکا مماثل تلغرافلر توالی ایتدی . بو اشعارلاندن ، سهولتله ، مستبان اولمقده ایدی ، که مبعوث آرقداشلر ، هیئت تمثیلیه ایله حکومتی واستانبولدن بوتون مبعوثلری دعوت ایتمك صلاحیتنی کندنده کوره‌بیلن ذواتی ، مقصد مشترکده هم‌فکر وهم‌آهنك تلقی ایدیورلردی . حکومتك ومجموع ذواتك منفی مضمراتی خاطر و خیالاریه بیله کتیره‌میورلردی . اولسه اولسه ، بزمله استانبولده‌کی ذوات آره‌سنده ، یکی تقرر ایتمش بر وضعیت بولندیغنی ویاخود آره‌ده ترتیب نقطه‌سندن بر یاکاشاق اولدیغنی ظن وفرض ایله‌مش اولدقلری اشعارلرنده‌کی صفوت وصمیمیتدن آکلاشیلمقده ایدی .

مراجعت ایدن مبعوثلره ، ویردیکم جواب شو ایدی :

« حسین کاظم بك اشعاری ایله بزم بر کونا علاقه‌مز یوقدر . مومی‌الیهك وضعیته تماماً آکاه اولدیغی آکلاشیلیور . ۱۷ و۲۹ ـ ۱۲ ـ ۳۳۵ تاریخلی تلغرافنامه‌لرمز احکامنجه حرکت . منافع ملیه ووطنیه‌مزه دها موافق اولدیغی جهتله اونلرك تسریع ایجابی وکاظم بكك خودبخود وقوع بولمش اولان استعفاسنه مناسب جواب اعطاسنی وکیفیتك اشعاری رجا وتقدیم احترامات ابلاغ افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال»

عموم مبعوثلره ، شوتعمیمی یازدق :

آنقره ۳۰ کانون‌اول ۳۳۵

« آیدین‌مبعوثی حسین‌کاظم بك افندینك مبعوثین کرامدن بعضیلرینه ، درسعادته سرعت‌حرکتلرینه دائر تلغرافنامه‌لر کشیده ایلدیکی آکلاشیلدی . بونشبث ، میرمومی‌الیهك وضعیته تماماً آکاه اولدیغنی کوسترمکدن کندیسنه وضعیت افهام و . . . . . تاریخ . . . . نومرولی تبلیغاته دائر معلومات اعطا ایتدیرلدی . بناءً علیه ، هیئت تمثیلیه‌جه استرحام اولندیغی وجهله ، هیئت تمثیلیه اعضاسی اولمق‌ازره انتخاب اولنمش مبعوثین کرامله دیکر مبعوثیندن مذا کراتده حاضر بولنمق ایسته‌ین ذوات محترمه‌نك ، کانون‌ثانینك بشندن اعتباراً آنقره‌یه تشریفلری توضیحاً استرحام اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال»

۳۰ کانون‌اول ۳۵ تاریخلی برشیفره ایله‌ده استانبولده‌کی تشکیلاتمزه : « حسین کاظم بكك تشبثندن بحث ایتدکدن صوکره ، کندیسنك بزم تبلیغاتمزدن خبردار ایدلمسی ومذا کراتده حاضر بولنمق آرزو بیوریورلرسه لطفاً وسریعاً آنقره‌یه تشریفلری لزومنك افهامی» بیلدیردك . [وثیقه : ۲۱۵]

افندیلر ، بزه استانبولده‌کی تشکیلاتمزدن خبر بکلرکن ، فارشیمزه بر ذات چیقدی . بونك کیم

اولهبیلهجکنی تخمینده کوچلك چکمزسکز ، ظن ایدرم . معلومیا ، بزم استانبولده هم مرخصمز وهمده ناظر اولان ذات . . جمال پاشا . . أوت ؛ ١ کانون ثانی ٣٣٦ تاریخلی شو تلغراف حربیه ناظری جمال پاشا امضاسیله کلیوردی :

و ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

درسعادتده بولنان مبعوثاندن برغروپ مراجعتله اعطا ایلدکلری تحریری مطالبنی عیناً بروجه آتی عرض ایلرم :

١) مجلس مبعوثانك ، برآناول ، اجتماعی الزمدر . شوصرهده بعض مبعوثلرك آنقره یه دعوت ایدللری ، مجلسك مسارعة آچیلمسنه مانع اولهجقدر .

٢) بو حالك و دعوت کیفیتنك میدان وبرهجکی سوء تفسیر آرهسنده ، اك زیاده جالب دقت اغیار اولان ، قوهٔ تشریعیهنك بشقه قوتلرك تحت تأثیرنده حرکت ایتمکده اولمسی ظنیدر . بونك ، داخلده وخارجده پك بیوك براعتمادسزلق تولید ایدهجکی محققدر .

٣) بویله برحال ووضعده ، مجلسك ، کندیسندن بکلهنیلن خدماتی ایفا ایدهبیلمسی ممکن دکلدر .

٤) اولجه پایلدینی کبی مبعوثلرله تماس ومناسبتده بولنمق اوزره صلاحیت واسعهیی حائز برذاتك ، مرخص صفتیله استانبوله اعزامی تأمین مقصده کافیدر .

٥) آنقره یه دعوت ایدیلان مبعوثلرك تأخیرعزیمتلریواورادہ طوپلانان ذواتکده هماناستانبوله حرکتلری حقنده یکیدن تبلیغات سریعه ایفاسنه انتظار ایدلمکدهدر .

حربیه ناظری
جمال

افندیلر ؛ بوطرز حرکت واشعارده ، برصمیمت ونجابت کوریبورمیسکز؟ اولا ؛ بزم، مبعوثلرله اجتماع عقدی قراریمزوبوبابدهکی تبلیغاتمز، بوندن برچق آی اولدنبری معلوم ایدی. اکر بوحرکتمز منافع وطنیه یه جداً غیر موافق ومحذورلی کورولمش ایدیسه ، بزمله عینی غایهٔ ملیه یی تعقیب ایتدکلرینی ادعا ایتمکده بولنان افندیلرك وحکومتك، بزم دعوت ایتدیکمز مبعوثلره ، استانبوله جلب تلغرافلری یازمهدن اول ، بزمله آکلاشمسی ، هیچ اولمازسه نقطهٔ نظر وتشبثلرندن بزی خبردار ایتملری اقتضا ایلزمیدی ؟ بویله یاپمیوبده دوغریدن دوغری یه دارالخلافه یه حرکتلرینی تسریع ایتدیرمك ایچون هیئت تفتیشیه ریاستلری واسطهسیله،شیخ محسن فانینك وداخلیه ناظرینك امضالریله ، طشرهدهکی مبعوثلری صیقیشدیروب شاشیرتمق وامر واقع احداثیله بزم تشبثمزی عقامته اوغراتمغه قالقیشمق دوغرومیدی؟

ثانياً افندیلر ؛ تجدید انتخاب آیلرجه و آیلرجه اجرا اولنمیوب مدت معینهٔ قانونیه چوقدن کچیرلمش اولدیغی تاریخلرده هیچده استعجال کوسترمکی تخطر ایتمین بوافندیلر، بزم ارضرومدن، سیواسدن بری، نامتناهی تشبثات وفعالیتمزك بر اثر موفقیتی اولهرق ، تأمین ایدیلهبیلن تجدید انتخابدن صوکره وهر بر ولایتك مبعوثلقلرینی آیرنجه توسط وتعقیب ایله تأمیندن صوکره نهایت اوچ ، بش کون کبی قلیل بر تأخر وباخصوص بوتأخر بیوك برغایهنك وباخصوص استانبولده طوپلانمق غفلتنی کوسترنلرك شخصلرینك دخی مصونیتنه متعلق تدابیرك تأمینی اسبابنی تذکر مقصدیله اولدیغنه کوره ، بوافندیلری بوقدر استعجاله سوق ایتملی میدی ؟ هیچ برتدبیر وقرار آلمهدن ، بر آن اول ، معروض حقارت ورذالت اولمقده استعجال ، نهدن ایلری کلیوردی ؟

ثالثاً ، افندیلر ؛ صاف ونزیه آرقداشلرینی بالاغفال ، استانبولده ، کندیلرینك داخل اولدقلری تهلکه وحقارت چنبرینه ، سرعت سریعه ایله صوقمق ایستهین بوافندیلر ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنه منسوب دکللرمیدی ؟ بومملی جمعیتك اعضاسی بولونمیورلرمیدی ؟ بر جمعیتك افراد واعضاسی ، مبعوث اولدقلری حالده دخی ، جمعیتك لیدرلریله مداولهٔ افکار ایدهرك الك نهایت ، تثبیت اولنهجق پروغرام داخلنده حرکته مجبور دکلیدرلر ؟ دنیانك هرطرفنده، بوتون مدنی هیآت اجتماعیه ده، بو ، بویله دکلیدر ؟

برغرویك ، برفرقهنك؛ لیدرلریله تماس ومناسبته کلمسندن ؛ قوهٔ تشریعیهنك ، بشقه قوتلرك تحت تأثیرنده حرکت ایتمش اولدیغی ظننك تولد ایدهجکی واهمهسندن و بونك انظار اغیارك جالب دقتی اولهجقدن ، نهدن خوف ایدیلیوردی ؟ بوافندیلر ، تجدید انتخابی و مبعوثلرك انتخابی، تأمین ایتمش اولان ، تشکیلات قوتنك ، تحت تأثیرنده کورولمکی ، معتنا شرف وحیثیتلرینه منافیمی بولیورلردی ؟

مبعوثلرك ، مملکت داخلنده ، قوتلی برملی تشکیلاته منسوب اولدقلرینی واو تشکیلات شاملهنك تثبیت ایلدیکی معین غایهلردن آیریلهمیهجغنی وهراحتماله قارشی ، او تشکیلات قوتنك تحت تأثیرنده بولندقلرینی، آچیق بروجدان و آلنله اعلان ایتمهنك ، اصل بونك ، داخلده وخارجده الك بیوك اعتماد وصایغی تأمین ایدهبیلهجکنی ، بو افندیلر، تقدیر ایدهمیورلرمیدی ؟

و اصل ، بوصلابت وجدان وقناعتده بولنوب معین غایهٔ ملیهیی تأمین بولنده ، هرتهلکهیی اقتحامه حاضر بر حال ووضعیت آلنمدقجه ، مجلسك ، کندیسندن بکلهنیلن خدماتی ایفا ایدهبیلمسنه امکان اولهمیهجغنی آکلامق، کهانتهمی ، یوقسه ، واقع اولدیغی کبی ، تجاوز وحقارته مسکینجه مطاوعتهمی وابسته ایدی ؟

بوافندیلر ، نهم، شخصاً مبعوثلرله تماسده بولنهمی آرزو ایتمیورلر وبنه حکومت و بعض افندیلر ، نهم ، استانبولهده کیتمهمی جائز کورمیورلر . آنجق ، صلاحیت واسعه ایله بر مرخصلك کوندرلمسنی توصیه ایدیبورلر . دوغروسی بو نقطهدهکی عقل وفراستلرینه دیهجك یوق ! کوندردیکمز مرخصلر دکلیدی،که ملت وکیللرینك دشمن پنجهسنه کیرمسنه برنجی درجهده مؤثر اولمشلر والك نهایت، کندی شخصلرینی بیله مدافعه تدبیر وچارهسنی تطبیقدن عاجز اولدقلرینی اثبات ایلمشلردر .

مبعوثلرك ، خود بخود دعوتلرنده ، اغفال وامر واقع احداثنه موفق اولهمدقدن صوکره ، بزم طرفمزدن تبلیغات اجرا ایتدیرمکی ، طلبدهده کوستریلن نزاکت پك اینجه دکلیدر ؟ افندیلر .

§ محترم افندیلر ، بو بحث ایتدیکم تلغرافه جواباً ، اولا شو قیصه شیفره‌یی یازدم :

٥ کانون ثانی ٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

ج : صاحب تقریر مبعوثلرك اسملرینك وبو تقریری کیمه خطاباً ویردکلرینك اشعارینه منتظرز افندم.

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

حربیه
٦ کانون ثانی ٣٣٦

آنقره : ق ٢٠ . قوماندانلغنه

ج : ٥ کانون ثانی ٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

مبعوثلرك اسامیسی شونلردر : حسین کاظم ، تحسین ، جلال‌الدین عارف ، حامد . . الخ در . بکا کتیرنلر باشده‌کی ایکی ذاتدر .

حربیه ناظری
جمال

§ افندیلر ؛ بالاخره ، بزه ویریلن معلوماته نظراً ، بکا تلغراف یازان ذوات ، مبعوثلردن مرکب بر غروپ دکلدی . صدراعظم ، شخصاً طانیدیغی حقی بك نامنده بر ذاتی ـ سیوه‌رك مبعوث اولدیغی معلوماتی اوزرینه ـ وحسین کاظم بکی ، نزدینه دعوت ایده‌رك ، بکا خطاباً قیصه برتلغراف یازدیرمش. بوتلغرافی ، ألدن بعض ذواته امضا ایتدیرمشلر . شیفره کوندرملك اوزره ، حقی وحسین کاظم بکلر جمال پاشایه کوتورمشلردر .

اوحالده ، بش ماده‌لك وتقریر نامی ویریلن تلغرافنامه ، بالآخره اویدورلمشدر . ذاتاً ، تقریردن بحث اولدیغی حالده ، بونك تقدیم اولندیغی مقامك هنوز موجود اولمامسی‌ده، مسئله‌ده حیله ومقصد مخصوص اولدیغنی ارائه‌یه کافیدی . هنوز مجلس آچیلمش ومجلس ریاستی وظیفه‌یه باشلامش دکلدی . مع‌هذا جمال پاشانك بوتلغرافی آلدقدن صوکره ، شو شیفره تلغرافی یازدم :

آنقره
٩- ١-٣٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

حسین کاظم ، تحسین ، جلال‌الدین عارف ، حامد بك افندیلره :

آنقره‌یه کلمه‌نك سوء تفسیراته اوغرایه‌جغنه دائر ، حربیه ناظری پاشا حضرتلری و ساطتیله ، ابلاغ بیوریلان مطالعه‌لرینه واقف اولدق . مسئله ، وطن و ملتك حیاتیله علاقه‌داردر . مجلس ملیده ، تشکیلات ملیه اوزرینه مستند . قوتلی برغروپ حصوله کلمز و سیواس عمومی قونغره‌سیله ملتك جهانه اعلان ابلدیکی مقررات ، اکثریت عظیمه طرفندن برعقیده و دستور اتخاذ قیلنه‌مزسه ، خدمت ملیه‌مزك تأمین ایده‌جکی موفقیات هبا اولور . مملکت برفلاکته معروض‌قاله‌بیلور. بناءً علیه، برطاقم وطنسز ودینسزلرك پروپاغدالری، بزم ایچون‌دستورالعمل اوله‌مز. غایه ، ملتك نجات ووطنك خلاصیدر . بر ایکی کون ایچون تشریفلریله مداولهٔ افکار و توحید آمال ایدلمك بزجه پك مهمدر . بوکا نظراً طرز حرکتك تعیینی منوط رأی عالیلریدر . عرض احترامات ایلرز افندم .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ محترم افندیلر ؛ استانبولك تماس و ایضاحنده بولندیغمز جان صیقیجی وضعیتیله اوغراشیرکن، مملکتك اقصای شرقنده‌ده ، بریالانجی پیغمبرك احداث ایتدیکی مهمجه‌وقانلی بروقعه‌جریان‌ایدییوردی. بوکا دائر اون بشنجی قول اردو قوماندانلغندن متعدد راپورلر ورود ایدییوردی . بایبورده درت ساعت مسافه‌ده ــ حارت قریه‌سی ــ واردر . بوقریه‌ده منیم اشرف نامنده برشیخ ، شیعیلك تلقیناتنده بولونیورمش . بو دن متأثر اولان بایبورد مفتی وعلمالری ، شیخی جلب ایدرك استجواب ایلك‌ایچون تشکیل ایدکاری برهیئتی ، (حارت) ه کوندرمشلر و حکومت محلیه نامنه شیخی دعوت ایتمشلر . . شیخ بو دعوته اجابت ایتمه‌مش . . حکومت محلیه (٥٠) کشیلك برمفرزه کوندرمش . بوندن بوسبوتون مقابل اولان شیخ ، مریدانیله برلکده مفرزه‌نك اسلحه و مهماتی آلمش و افراد و ضابطانی اسیر و بعضیلرینی شهید ایتمش . . بونك اوزرینه ، حواردن بعض قطعات ، بایبورده سوق اولنمقله برابر مسئله‌یك فان دوکولمکسزین ، مصلحانه حلی ترجیح ایدلمش . . شیخ نزدینه علما و امرادن مرکب برقاچ هیئت کوندرلمش . . حکومته مطاوعتی ایچون نصایحده بولونیلمش . . اون آلتی کون ، بوصورتله ضایع ایدلمش . الك صوك کیدن ، ارضروم قاضیسی هیئتنك‌ده رجاسی ، شیخ اشرف اوزرنده مؤثر اولامش . بالعکس شیخ ، بونلره خطاباً : « هپکز کافرسکز ! کیمسه‌یی طانیام ، اطاعت ایتم ، حرب ایده‌جکم . الله ، بکا شریعت اعلانله مأمورسك دیدی . » طرزنده براول‌یاتوم ویرمکله برابر ، برطرفدن‌ده کویلره ، (صاحب شریعت) و (مهدیٔ منتظر) امصالریله

برطاقم بیانامه‌لر لوندره‌رك خلقی اغفال وكندیسنه التحاق ایتدیره‌رك عصیان ایتمش . . بونك اوزرینه ، بالذات بایبورده كلوب طقوزنجی فرقه‌نك قوماندانسی آلان قائمقام خالد بك ، ٢٥ كانون اول ٣٣٥ كونی ، كافی قوتله حارته حركت ایدر . شیخ ، طوپلادیغی عاصیلرله مدافعه‌یه قرار ویردیكندن طوپجی وپیاده قوتلریله مصادمه ومحاربه‌یه احتیاج حاصل اولور . بوانناده ، شیخك مریدلرندن برطاقلری ده حارته یاردیم ایتمك اوزره جوار كویلرده اجتماع ایدرلر . نهایت ، قائمقام خالد بكك دوغریدن دوغری‌یه بایبوردن ، بكا كوندردیكی ١ كانون ثانی ٣٣٦ تاریخلی شیفره‌سنده دیدیكی كبی ، « حارت مسئله‌سی ، یالانجی پیغمبرك و اوغلارینك و توابعندن بعضیلرینك اتلافی وحارتك تسلیمیله نتیجه‌لنمشدر . »

خالدبك ، بوشیفره‌سنده ، مبعوثلره متعلق بعض معلومات ده‌ویردیكندن ، كندیسنه ٢١ كانون ثانی ٣٣٦ تاریخنده شو شیفره‌یی یازدم : « حارت حادثه‌سنده الده ایدیان موفقیت برادرلرینی تبریك ومبعوثلرك آنقره‌یه كلمسی حقنده صرف بیوریلان مساعی‌یه تشكر ایدرم .

مصطفی كمال

* * *

§ افندیلر ؛ حربیه نظارتی ایله هیئت تمثیلیه آره‌سنده ، مزمن حاله كلمش بر مسئله واردی .

ناظر پاشا ، استانبولده بولنان اركانی ، قول اردولرك ومیرآلای رتبه‌سنده‌كی امرایی ، فرقه‌لرك پاشه كچیرمك ایستیوردی . سائر امرا وضابطانی‌ده ، آناطولوده قطعاته كوندره‌جكندن بحث ایدییوردی . بو آرزویی ، بر پرنسیپ اولهرق ایلری سورمش وتطبیقاتی‌ده ؛ حربیه نظارتی مستشار سابق احمدفوزی پاشایی ، آنقره‌ده علی فوأد پاشانك یرینه یكرمنجی قول اردو قوماندانلغنه ونورالدین پاشایی‌ده ، قونیه‌ده میرآلای فخرالدین بكك یرینه اون ایكنجی قول اردو قوماندانلغنه تعیین ایلمك صورتیله بر امر واقع حالنده یاپمق ایسته‌مشدی .

بو سیستم ، تعقیب و تطبیق اولندیغی تقدیرده ، حرب عمومیده یتیشمش و قول اردو و فرقه قوماندانلقلرینه ارتقا ایلمش نه قدر كنج اركان وامرا وارسه ، شبه‌سز ، كافه‌سی بو مقاماتدن تبعید ایدلمش اولهجقلردی . چونكه ، استانبولده مترا كم اسكی اركان وامرا ، قدماً ورتبةً ، اردو بویوك جزؤتاملری باشنده بولنان كنج قوماندانلره تقدم ایتمكده ایدیلر .

بز ، بو پرنسیپك ، اصلا مروجی اولهمزدق . بالخاصه ، ایچنده بولندیغمز شرائط اونوتیلهرق ، بویله سقیم اجراآته البته موافقت ایده‌مزدك . بناءً علیه ، جمال پاشایه اول و آخر نقطهٔ نظرمزی وتعیین اولنان یكی قول اردو قوماندانلرینك كوندرلمه‌لری لزومنی بیلدیرییوردق .

فخرالدین پاشا ، قول اردوسی باشنده بولنه‌رق ، آیدین جبهه‌سنه معاونت و مظاهرته مشغول اولیوردی . علی فوأد پاشا ، فرید پاشا زمانلرنده عزل ایدلمشدی . جمال پاشا ، او حقسز معامله‌یی تصحیح ایتمك ایسته‌مه‌مشدی .

یکرمنجی قول اردویه ، آنقره‌ده بولنان ٢٤ نجی فرقه قوماندانی قائممقام ، مرحوم محمودبك، وکالةً قوماندا ایدییوردی . علی فوأد پاشا ، هم قوای ملیه قوماندانلغی یاپیور و هم‌ده حقیقتده قول اردوسنه حاکم بولونیوردی .

بز ، قول اردو وفرقه جزءتاملرنده قوماندا تبدیلنی ، باخصوص ، مقاصد ملیه‌یه تابع واو یولده حرکت ایتمکده بولنان ، شخصلری معلوم قوماندانلری ، بویله واهی وکیم‌بیلیر ناصل بر مقصدمخصوصه مبتنی پرنسیپه فدا ایتمه‌مکه قطعیاً قرار ویردك . بالکز، استانبولده بولنان کنج وفداکار ضابطانك و اطبانك ، بر آن اول ، آناطولویه ، اردو قطعاتنه کوندرلمسنی ، فائده‌لی وشایان آرزو بولیوردق.

جمال‌پاشا ، آنقره‌یه مواصلتمزکونلرنده ، بومسئله اوزرنده دهاچوق اصرار واستعجال کوسترمکه باشلادی . مسئله‌بی، عزت‌نفس مسئله‌سی یاپدی. استعفا ایده‌جکنی بیلدیرمکله تهدیدانه باشلادی . ماکنه باشنده جواب اعطاسی خصوصنده‌کی اصراری اوزرینه ، حربیه ناظرینه ٢٩ کانون اول ٣٥ تاریخنده یازدیغم شیفره‌ده : « علی فؤاد پاشانك قوماندادن انفکاکنی ، بز ، اساساً ، هیچ بروقت دائمی قبول ایتمدك . احمد فوزی پاشانك اصالةً قوماندانلغه تعیینی موضوع بحث اولهمز . صلحك تقررندن اول، تصور وتصویب ایدیلن پرنسیپك ، موقع تطبیقه قونمسی محاذیر عظیمه‌یی داعیدر . حربده ، بالفعل اکتساب مقام وموقع ایتمش ذواتی، مادون وضعیته صوقمق، اوله‌مز . بو نامبوسم تشبثات، تشکیلات ملیه ایچون چالیشمقده اولان ذواتك ایش باشندن آیرلمرینی وبو صورتله وحدت ملیه‌نك متأثر اولمسنی مستلزمدر .

آچیقده قالمش ، مقتدر ذوات ، قول اردولر دائره‌لرنده وقول اردولرك آمرنده ، منطقه و موقع قوماندانلقلرینه ، اخذ عسکرلره تعیین اولنه‌رق ترفیه اولنه‌بیلیرلر .

کوچك رتبه‌لی ضابطان واطبانك ایسه برآن اول کوندرلمسی لازمدر . اون ایکنجی قول اردویه کلنجه ، بوقول اردو ، محاربه ایدن قوای‌ملیه ایله تشریك مساعی ایتمش وطرفین آردسنده فعله مستند براعتماد متقابل تحصل ایلمشدر . تبدل قطعیاً جائز دکلدر . اوراده‌کی وضعیتك‌ده بویله برحاله اصلا تحملی یوقدر . » دیدم .

§ افندیلر ، بو مسئله اوزرنده ، آناطولو وروم ایلیده بولنان بالجمله قوماندانلرله مخابره ایدرك ، نظر دقتلرینی جلب ایتمشدم . کانون ثانی بدایتنده ، آنقره‌ده بولنان فوأد پاشایه اولدیغی کبی ، قونیه‌ده بولنان فخرالدین پاشایه‌ده ، « نورالدین پاشا تعیین اولنه‌جق اولورسه ، قوماندایی ترك ایتمیه‌رك کما کان وظیفهٔ ملیه ووطنیه کزه دوام ایتمکز ایجاب ایلکده‌در . بناءً علیه ، بو بابده واقع اوله‌جق تبلیغاتدن بزی وقتیله خبردار ایدیکز » أمرینی ویردم .

جمال‌پاشا ، کانون‌ثانی بدایتلرنده، اوتاریخده حربیه نظارتی سریاوری‌بولنان صالح‌بکی-سکزنجی‌قول اردو قوماندانی صالح پاشادر - ایکی مکتوبنی وبومکتوبلره ملفوفاً دول ائتلافیه فوق‌العاده ممثللرینك (٢٤ کانون‌اول ١٩١٩ - ١٣٣٥) تاریخلی مشترك برتقریرینی وبو تقریره حکومتك ویردیکی جواب صورتی حامل اوله‌رق کوندردی .

جمال پاشا ، بو مکتوبلرنده‌ده ، قوماندا تبدیل وتنسیقی حقنده‌کی پرنسیپدن وتعیین ایتدیکی احمد فوزی ونورالدین پاشالرك عزیمتلرینی تأمین لزومندن بحث ایدییور و بالخاصه « اردونك مهم قوماندا

مقاملرنده ، صوك حركات ماليه ايله عيان اولهرق متغول اولمش ذواتك باذات و رسماً بولنمری ، خارجه وباخاصه اجانبه قارشی اردوده سیاسیاتك حكمران اولدیغی منظوردسی ویریر و بوده هر حالده سوء تأثیری موجب اولور . نظارت ، بالفعل بو تأثیراتك فعلی تأثیری قارشیسنده در ، دیووردی وینه استعفاسنی تكرار ایدیور وبودفعه ، بوحاله ، آرتق مجلس مبعوثانك استادی بر خیال محال اولهجغنی اخبار ایدیور . [وثیقه : ٢١٦]

افندیلر : بو مسئله یه مبادئر ویردیكم جوابلری ، شو صورتله خلاصه ایدوبلیرم : « مطالعاتمزده اصابت اولدیغه عائد قناعتمزی تكرار ایدرز . فرید پاشانك میراث سیاسی اولان ، آدین جمعیتنك ومنضمسنك و اورالردكی قوای ماليه‌نك حال وآتیسنی ، دوك درجه علاقه ایله بعد دقته آلیه رز . آنی ایچون أمید بخش بر وضعیتك تأمینی دوشونیورز .

علی فوأد پاشانك دولت نظرنده ، عموم نظرنده هردرلو تنقیددن معرا بولندیغی قناعتمك شفوظیتی شرط اساسیدر . حركات ماليه اتاسنده ، هرنه صورتله اولسون الدی آتیلمش اولانلرك ، مقام و وصعیتلرندن انفصال ایتدیرلماری ، فداكارلقلرینك قباحت اولهرق تلقی ایدلدیكنه سبب اولنور . بو ، محفوظیتی مؤمن اولق ضروری بولنان نقاط نظرمزه كوره اصلا قابل قبول دكلدر .

حكومتجه وارد ، سیاسی محاذیری ، برطرف ایتمك ایچون یاپیلهجق هرشی یاپیلمشدر .

احمد فوزی پاشا ، بزمله تشریك مساعی قابلیتنی حائز دكلدر . احمد فوزی پاشانك وظیفهٔ مخصوصه ایله كشت وكذار ایدركن واقع منطقسز افاداتی بیلدرمشدك . بونی مأمول ایتم بیورمشدیكز . احمد فوزی پاشانك ، آرقداشلره یازدیغی خصوصی بر شیفره ده ، اردو ، بو كونكی آنارشی وصعیتنده قالدقجه مملكت ایچون فلاكت محققدر دیبور . بو ذات ، اردونك تشكیلات ماليه‌یه مظاهر وصعیتنی آنارشی تلقی ایدیبور . حالبوكه بیلمك لازمدر ، كه اردو تشكیلات ماليه قادروسی خارجده دكل ، بلكه اونك روح واساسنی تشكیل ایتمكده در .

احمد فوزی پاشانك ، كوناندە ، ایلك ایش اولهرق پایدیغی معرفت ، آنزاوور مسئله سندن دولایی بیك مشكلاتله أله كچیریلن جانیلرك تخلیه‌سنی طلب ایتمك اولمشدر . بزمله مداولهٔ افكار ایتمدن تعیین ایتدیكلرینك ایكی ذاتك ، عدم قبولی حقنده‌كی ضروری و محق مطالعه‌مزه قارشی ، بر حیرت نفس مسئله‌سی یاپمایكز . بو ، وطن وملته صداقت ومربوطیتله قابل تألیف دكلدر .

(استعفا كز حائده ، مجلس مبعوثان انعقادینك برخیال محال اولهجغی) حقنده‌كی قیدكزدن ، صدراعظم‌ده داخل اولدیغی حالده ، قابینه‌نك ، مشروطیت اداره‌نك علیهداری بولندیغی آكلاشیلمقده‌در . بك مهم اولان بونقطه‌نك تماميله تشریح و ایضاحی رجا اولنور . » [وثیقه : ٢١٧]

§ افندیلر ؛ شمدی ، سریاور صالح بك وداعتیله كوندرلدیكنی عرض ایتدیكم ، دول ائتلافیه فوق‌العاده ممثلرینك ، علی رضا پاشا قابینه‌سنه ویردكاری مشترك تقریردن‌ده ، برنجده بحث ایدیم :

فرانسه ، بویوك بریتانیا و ایتالیا فوق‌العاده قومیسرلری ، قره دكز اردوسی باش قوماندانی (سیر جورج میلن) ایله عثمانلی حربیه ناظری آره‌سنده جریان ایدن بر طاقم مخابرات ، عثمانلی حكومتنك نظر دقتنی جلب ایتدكدن صوكره ، « بومحابراتدن واضحاً آكلاشیلیور ، كه حربیه ناظری جمال پاشا ، قره‌دكز اردوسی باش قوماندانلغنك ، پارسه‌كی مجلس عالینك قرارلرینه تبعاً ، ویردیكی تعلیماتی تطبیق

ایده‌جك یرده ، مأموریت عالیه‌سنك استلزام ایتدیکی مسئولیتدن قاچینه‌رق ، بر طاقم غیرقابل قبول معذرتلر وسببلر سرد ایتمشدر .

فوق‌العاده قومیسرلر ، حربیه ناظرینك آلدیغی وضعیتك موجب اولهجغی وخیم نتایج حقنده ، عثمانلی حکومتنك نظر دقتنی جلب ایتمکله برابر ، «ره دکز اردوسی باش قوماندانی طرفندن تبلیغ اولنان قوه‌رانس قرارلرینك تطبیقی ایچون نه‌کبی تدابیر آلمغی دوشوندیکنی اوکرنمك ایستر .

فوق‌العاده قومیسرلر ، وقعه‌دن خبردار اولان متفقین مجلس عالیسنی تنویر ایتمك اوزره ، مجلس عالی نامنه ویریلان امرلرك ، حربیه ناظری طرفندن یاپیلمامسی خصوصنی ، عثمانلی حکومتنك ناصل مطالعه ایتدیکنی درحال بیلدیرمسی طلب ایدر . » دیبورلر .

افندیلر ، عثمانلی حکومتی ، بو تقریره ویردیکی جوابده : « ازمیرك بدایت اشغالنك ناصل وقوع بولدیغنی ، مختلط قومیسیونك تحقیقاتی وتحقیقاته قدر کچن زمان ظرفنده ، یونان یه‌نیچه‌یلغی قارشوسنده ، خلقك حفظ حیات وصیانت ناموس قیدینه دوشدیکنی وحکومتله اردونك دائما تحقیق قومیسیونك عدل ونصفتنه اعتماد ایتدیکنی ویالکز آقان قانلری ، موقتاً اولسون دیندیرمك ایچون ، عثمانلی حربیه نظارتنك ، جنرال میلن جنابلرینه ٢٣ آغستوس ٣٣٥ تاریخلی تذکره ایله تکلیفده بولنمش اولدیغنی ذکر وبو تکلیفك ، یونان قطعاتیله قوای ملیه آره‌سنه عثمانلی قطعاتی وضعندن عبارت اولدیغنی وبو تکلیفك رد اولندیغنی » افاده ایدییور .

صوکره ؛ « منطقهٔ اشغالك یونان قطعاتندن غیری ، ائتلاف قطعاتی طرفندن اشغالی تکلیفنه عائده ٢٠و٢٧ آغستوس ٣٣٥ تاریخلی ایکی قطعه تذکره‌یه وبونلرك‌ده جوابسز قالدیغنه » اشارت‌اولونیور .

بوندن صوکره‌ده ؛ « جنرال میلن جنابلرینك ، تحدید حدودی کوستریر تذکره‌لرینك (٣ تسرین ثانی ٩١٩-٣٣٥) حربیه نظارتنه کوندرلدیکی نقطه‌سنه تماس ایدیلدرك ، حربیه ناظرینك بویله بر تبلیغك احکامنی تطبیقه رأساً صلاحیتدار بولندیغندن حکومته مراجعتندن وحکومتجه‌ده قومیسرلره عرض حال ایدلدیکندن » بحث اولونیور .

بعده ، ــ موقت خط حدودك یونانلیلر طرفندن تمامیله اشغالنه ممانعت ایدن ــ قوتك ، اهالی کتله‌سندن عبارت اولدیغی سویلییور . حکومتك واردونك ، خلقه مقاومت ابرازنده عاجز اولدیغنی بیان ایده‌رك مسئله‌نك چارهٔ حل وعدلنی تکرار نیاز ابتدکدن صوکره « کرك حکومت وکرك حربیه نظارتی کویا مجلس عالی مقرراتی تطبیق ایتمیور کبی برتهمتدن آرتق تخلیصه مروةً دلالت بیورولمسی» نیازلرینه احترامات فائقه‌سنی‌ده ضم وعلاوه ایدرك جوابنامه‌یه ختام ویریلیور . [وثیقه : ٢١٨]

محترم افندیلر ، شمدی‌ده ، جمال پاشانك مکتوبلری محتویاتنده ، تماس ابتدکاری نقطه‌لره‌ده اشارت ایده‌جکم .

حربیه ناظری ، بزه ائتلاف دولتلری قومیسرلرینك تقریرنی اوقوتورکن برطرفدن ده ، اوته‌دنبری یاپدیرمق ویاخود بزی یاپمقدن منع ایتمك ایستدیکی نقطه‌لری تکرار وتأیید ایدییوردی . جمال پاشا ، آرزولرینی بودفعه سرد و تکلیف ایدرکن بوغریری‌ده اوقوتمق صورتیله ، بزم احوال روحیه‌ومنویه‌من اوزرنده مؤثر اولهیی دوشونمش بولندیغنه ، بیلدم احتمال ویرمك جائز اولوردی ؟

جمال پاشا ، دول ائتلافیه‌نك تمایلات سیاسیه‌سندن بحث ایتدکدن صوکره ، حکومت ، ویلسون پرنسیلری اساسی داخلنده قبول ایده‌بیله‌جکاری اصلاحاتی وعد ایدن بربیانامه‌یی قریباً نشر ایده‌حکدر. داخلیه ناظرینی کوجندیرمه‌مکدر وچونکه استعفا ایدر . بوتقدیرده بحران اولور . مجلسك کشادنده داخلیه و خارجیه ناظرلرینك تبدیلی محققدر . دشمنلر ، مجلسی کشاد ایتدیرمه‌مك ایستییور ، حتی مجلس جمعیتك ذات شاهانه‌یه مراجعتله بو مجلسك مشروع اولدیغنی بیان و فسخنی ایستیه‌جکلری خبر آلندی . [وثیقه : ۲۱۹] دییور و مبعوثلرك آنقره‌یه کلمسی مسئله‌سندن بحث ایدییور .

§ شمدی افندیلر ، بو اوچ وثیقه محتویاتنی کوز اوکنده طوتەرق ، هپ برابر ، قیصه بر تحلیل یاپالم !

قومیسرلرك تقریرندن آکلاییورز ، که ائتلاف دولتلرینك قره دکز باش قوماندانی میستر (جورج میلن) ، عثمانلی دولتنك حربیه ناظرینه ، جمال پاشایه ، دوغریدن دوغری‌یه تحت امرنده ایمش کبی تعلیمات واوامر ویرمکده‌در . جمال پاشا ، شمدی‌یه قدر بوندن بزه بحث ایتمدی .

وینه آکلاییورز ، که عثمانلی دولتنك حربیه ناظری ، آلدیغی تعلیمات و امرلری یاپه‌مه‌مقدن و غیر قابل قبول معذرتلر وسیبلر سرد ایتمش اولمقدن ناشی تخطئه ایدیلیور .

حربیه ناظرینك آلدیغی امرلرك نه اولدیغنی استدلال ایدییورز ونه ایچون یاپه‌مه‌مقده اولدیغنی‌ده آکلاییورز . چونکه ، قوای ملیه مانعدر . . قوای ملیه ، حربیه ناظرینك و حکومتك ، باش قوماندان میستر (جورج میلن) ك اوامر وتعلیماتنه توفیقاً ویردیکی ویا ویره‌جکی أمرلره اطاعت ایتمیور . . ایشته قومیسرلر ، پارسده‌کی مجلس عالی نامنه ، بونی قابل قبول معذرت و سبب تلقی ایتمیورلر . دیمك ایستیورلرکه ، حکومتمه‌کز ، حربیه ناظری ایسه‌کز ، مملکته ، ملته ، اردویه حاکم اولمایسکز ! حاکم ایسه‌کز ، معذرتلر و سیبلر قابل قبول دکلدر .

افندیلر ، علی رضا پاشا قابینه‌سی ، ۲ تشرین اول ۳۳۵ ده موقع اقتداره کلدی . اوندن اول فرید پاشا قابینه‌سی واردی . بوکا نظراً ، قوای ملیه ایله یونان قطعاتی آره‌سنه عثمانلی قطعاتی وضعنه متعلق ۲۳ آغستوس ۳۳۵ تاریخنده‌کی تکلیفی یاپان فرید پاشا قابینه‌سیدر . منطقهٔ اشغالك ، بالکز ائتلاف قطعاتی طرفندن اشغالنه دائر ۲۰ و ۲۷ آغستوس ۳۵ تاریخنده‌کی تکلیفی‌ده یاپان فرید پاشا قابینه‌سیدر .

علی رضا پاشا قابینه‌سی هنوز ، برتکلیف درمیان ایتمش دکلدر . فقط ، بالعکس ۳ تشرین ثانی ۳۵ تاریخنده اشغال منطقه‌سنه بر حدود تعیین وبو حدوده قدر یونانلیلرك اشغالنی تأمین خصوصنی ، باش قوماندان (میلن) حربیه ناظری جمال پاشایه امر ایدییور . ایشته ، جمال پاشانك انفاذ ایتدیرمه‌دیکی أمر بو اولیور . شایان تشکر درکه ، کرك کندیسی و کرك منسوب اولدیغی قابینه ، موقع اقتداره کلدکلرندن نهایت بر آی صوکره ، قوای ملیه‌یه قارشی عاجز اولدقلرینی ، اجنبی قومیسرلره سویلیه‌بیلمشلردر .

افندیلر ، بو وثائقدن ، آکلاشیلمسی لازم کلن اك مهم و اك معنیدار نقطه ، بحه ، قابینه‌نك مشترك تقریره جوابنده ، قومیسرلرك درمیان ایتدکلری نقطه‌لره کمال تواضعله وبویوك نزاکتله جواب ویریلیرکن ، بر جهت اصلا قاله آلنمیور . اوده ، افندیلر ، میستر (جورج میلن) ك دوغریدن دوغری‌یه عثمانلی دولتنك حربیه ناظرینه امر و تعلیمات ویرمکده اولمسیدر . بوحال ، نه تشکیلات

ملیه‌یه ، قارشی عزت نفس مسئله‌لری چیقاران حربیه ناظرینك ونه‌ده ، عثمانلی دولتنك استقلالنی تأمین ایتمك مسئولیتی در عهده ایتمش اولان قابینه‌نك عزت نفس وحیثیتنه دوقونمیور. بوحالك، کندیلرینك حیثیتنی و دولتنك استقلالنی چوقدن رخنه‌دار ایلمش اولدیغنی فرق ایتمك ایسته‌میورلر . هیچ اولمازسه پروتستو ایتمیورلر . هیچ اولمازسه ، بو تسلط وتجاوز استقلال شکنانه‌یه واسطه اولامایز دیه فریاده جسارت ایده‌میورلر ... جسارت ایده‌میورلرافندیلر ، چونکه قورقیورلر . نه‌کیم قورقدقلری‌باشلرینه کلدی . بونی قریباً کوره‌جکسز . قورقه‌مق ایچون ، حیثیت‌انسانیه‌نك وعزت نفس ملینك دوچار تجاوز اولدیغی محیط وشرائطده بولنمق لازمدر . بوکا اهمیت ویرمه‌ینلرك ، ذاتاً بر انسان ایچون ، بر ملت ایچون ، غیر قابل تجاوز اولدرق محفوظیتی ، الك بویوك غایهٔ ناموس اولان مقدسات حقنده . چوقدن لاابالی وغیر حساس اولدقلرینه حکم ایتمکده خطا یوقدر !

نصفت و مرحمت نیاز ایتمکله ملت ایشلری ، دولت ایشلری کوریله‌مز ؛ ملت ودولت شرف واستقلالی تأمین ایدیله‌مز ..

نصفت ومرحمت دیلنمك کبی بر پرنسیپ یوقدر . تورك ملتی ، تورکیانك مستقبل چوجوقلری بونی ، بر آن خاطردن چیقارمه‌ملیدرلر .

افندیلر ؛ جمال پاشایه ، قوماندا تبدلنه عائد نقطه‌لرده ویردیکمز جوابی عرض ایتمشدم . مساعده ایدرسه‌کز ، او جوابك باش طرفنی تشکیل ایدن خصوصات سائره حقنده‌کی مطالعاتمزی‌ده ، خلاصه ایده‌یم .

مواد اساسیه‌یه دائر نقاط نظرمز شو ایدی :

« ١ — دول مؤتلفه‌نك هربری اعظمی منفعتی ، عموم تورکیاده ، تأمین ایتمك غایه‌سنده‌در . بو ، تورکیاده ، شایان اعتماد بر استناد نقطه‌سی تأمینی مستلزمدر . اجنبیلرك آچیقدن آچیغه معارض وغیر ممنون کورونمارلری سببنی ، قابینه‌نك وضع بیطرفیسنده آراملیدر ، عاجز واستنادسز اولمسنده آراملیدر .

٢ — قابینه ، بیاننامه نشر ایتمکده استعجال ایتمملیدر . بیاننامه ، قابینه موقعنی تقویه ایتدکدن صوکره نشر اولنملیدر. قابینه‌نك قوتلی اولمسی ، هرنقطهٔ نظردن قوای ملیه‌یه مستند اولدیغی قناعتی بخش ایده‌جك برطریق حرکت قبولیله وبونی عالمه اظهار ایلمسیله ممکندر .

مجلس اجتماع ایتدکدن صوکره واورادہ قوتلی بر « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » وجود بولدقدن صوکره ، بیانامه‌یه صره کله‌بیلیر . هر حالده بیانامه ، صاح مرخصلرینك عزیمتندن اول وفقط غروپه متحدالفکر اولدرق تنظیم اولنملیدر . چونکه ، بویله اولمازسه ، حائز قیمت واعتبار عد ایدلمیه‌جکدر . برده ، ایشه ، قبول اولنه‌جق اصلاحاتی اعلان ایتمکله باشلامق دوغرو دکلدر. بالعکس بیانامه‌ده ملتك استقلالی وملکك تمامیسندن باشلامق ، آنجق بونك تأمینه معلق ومشروط اولمق اوزره امور ادارەنك خطوط اساسیه‌سی تقریر اولنمق موافق اولور .

بوبیانامه‌یه اساس اولەجق خطوط مهمه ، سیواس عمومی قونفرەسی بیانامه ونظامنامه‌سنده موجوددر . اورادہ ، مستقبل حدودلر ، دولت وملتك استقلالی ، اقلیتلرك حقوقی ، مظاهرتك ،

ملتجه ، طرز تلقیسی خصوصلری مصرحدر . بویله بربیانامه ، شمدیدن احضار و مجلسك کشادیده اکثریت غروپیله بالمذاکره اعلان اولنور . موافق اولان بردر .

٣ — داخلیه ناظرینك استعفاسیله قابینه بر بحران حصوله سبب کورولدیکندن . بویله برمطالعه‌دن داخلیه ناظرینی ، صدراعظم تلقی ایتمکده اولدیغندن معنای چیقار . برقابنه‌ده بحران ، آنجق حکومت رئیسنك استعفاسیله چیقه‌بیلور . قابینه‌نك ؛ داخلیه ناظری شریف پاشایه ، اوناشده فرید پاشایه تابع ومربوط اولدیغی آکلاشیلیور .

مجلسك کشادیله ، داخلیه وخارجیه ناظرلرینك تبدیلیله حقنده‌کی اشرتی آکلایه‌مدق . بوناظرلر ، شمدیدن بویله بروعده بولندیلرمی ؟

دشمنلرك ، مجلسی کشادایتدیرمك ایسته‌میه‌حکماری طبیعیدر . یالکز ، پادشاهك شخصی فسخ ایچون احتمالی وارد خاطرمیدر ؟ اکر بویله براحتمال وارسه اوحالده مجلسی ، استانبولده ، داخلی ومالی مجلس‌مبعوثانسز براقمق ایچونمی طوپلاورز ؟ بناءعلیه ، پادشاهك بوبابده‌کی نقطهٔ نظرلرینك ، هرنه‌وجه قطعی اولهرق شمدیدن بیلنمسی لازمدر ، که مبعوثلری خارجده ، امین برمحله‌ده طوپلامق ایچون تشبث اتمده بولنه‌لم ! عکسی حالده ، (مجلس استانبولده اجتماع یوزندن بروجه بالا احواله دوچار اولورسه ، بوك مسئولیتی ، درسعادتده اجتماعی خصوصنده اصرار ایدنلره راجع اولهحقدر .)

٤ — مبعوثلرك مداولهٔ افکار ایچون آنقره‌یه کلمکلری فائده‌لیدر . »

* * *

§ افندیلر ، بنی جداً صمیمی وپارلاق وامنیت بخش حسیات ایله قارشیلامش اولان آنقره اهالیء محترمه‌سیله دها یقیندن طانیشمق واونلرله مداولهٔ افکار ایتمك بر وظیفه تکمیلنده ایدی . اونك ایچون ـ برای مذاکره ـ دعوت ایتدیکمز مبعوثلرك مواصلتنه انتظار ایلیکمز کوندرده ، اجتماع ایدن محترم آنقرهلیلره ، بر قونفرانس ویرمشدم . [وثیقه : ٢٢٠]

بو قونفرانسه زمین اتخاذ ایتدیکم نقطه‌لر اوزرنده قیصه‌جه قیدایدیورم :

ویلسون پرنسیپلری : بو پرنسیپلرك ١٤ ماده‌سندن تورکیایه تعلق ایدنلر واردی . ذاتاً معلوب اولان وعقدمتارکه ایدن عثمانلی دولتی ، بوپرنسیپلرك کوکل اوقشیجی منفعهٔ سرایه بر زمان اویالاندی .

٣٠ تشرین اول ٣٣٤ ، موندروس متارکه‌نامه‌سی موادی و بالخصه بو ماده‌لر میانده بدتجیسی ، دماغی یاقان آتشین بر زهردی . یالکز ، بو ماده ، بقیهٔ وطنی ، دشمنلرك امر اشغال واستیلاسنه آماده بولندیرمغه کافی ایدی !

استانبولده ، بربرینی ولی ایدن عجزه‌دن مرکب قابینه‌لر ، شرفسز ، حیثیتسز ، سفلی منفعه‌لرله معصوم ومتوکل ملتك تمثالی طانیدی ، اعتباره لایق کورولمه‌مکه باشلاندی . بو یوزدن ، دیانك مدنی دولتلری ، ایجابات مدنیه‌یی اونوتمه‌جق قدر لاابالی اولدیلر . اوته‌دنبری ، تورك ماتی علیهنده ، اقطار جهانده یاپیلان اك منطقسز پروپاغاندالر ، هر زمانکن زیاده استماعه شایان کورولدی .

طقوز آیدنبری ، باشلایان ملی اتحاد وفعالیت ، وضعیت و منظوره‌سی دکشدردی و دها چوق دکشدیره‌جکدر . ملت ، حاصل اولان وحدتی محافظه ایدرسه و استقلالی ایچون فدا کارلقدن چکنمزسه موفقیت شبهه‌سزدر . ارضروم وسیواس قونغره‌لری اساساتی ، ملتك استحصال ایده‌جکی غایه‌لر ایچون دستوردر .

فرید پاشا طایفه‌سنی استنباط ایدن ، مانندر ، فقط ، علی رضا پاشا طایفه‌سنی موقع اقتداره کتیرمش اولمق مسئولیتی منه عائد دکلدر . مع‌مافیه اعلان حاضرم .

ایکنجی : شمدی ، آنقره‌یه کلان مبعوث اوندیلرله تماس و مداوله افکاره باشلایالم :

معلوم ، عینی کونده ویا بوندن صکره تشکیل ایدیلن . مبعوثان مجلسی کوچوك عرویس حالنده دکلدر . بودوائك وظیفه‌سنه ، آیری آیری همن همن اساس تشکیلی .. کونلرده تکرار وبنه تکرار اجرای حکومتی حاصل اولدی .

هیئتدن اول ، قوهٔ معنویه‌نك ، قوهٔ تشکیلیه‌نك وجودنك یوکسك طوتلمسی شرطدر . بونی بیلیرسکز . بزده بو نقطه‌نی نظره الماق لزوم ،

اولا : داخلی وخارجی وضعیتك امنیت وفراغ ویرمیجی مادیتنده و انکشافنده بولنان نقطه‌لرینی وحدتلریی آراستدیره‌رق ایضاح وأعلانه چالیشمق .

ثانیا : معین مقصد اطرافنده شعورلی وعزمکارانه اتحادك ، صارصیلماز قوت اولدیغی حقیقتی ، یورولماز‌لیغن تکرار ایتمك .

بر هیئت اجتماعیه‌نك ، بقا وسعادتك ، آنجق أملیه واستحصال آمالنده اشتراك تام‌حالنده بولنمسنه متوقف اولدیغنی ایضاح ایتمك . « وطنك خلاصی ، استقلال‌تأمینی » هدفنه متوجه وحدت‌مایه‌مزك ، اساسلی ، منتظم تشکیلاتك‌وحدینه وبوتشکیلاتی حسن سوق وادارده مقتدر دماغلرك ، ئه‌نرژیلرك ، بردماغ وبرئه‌نرژی حائزه متحد ومتزج برحاله کلمسنه‌وابسته اولدیغی‌سویلمك‌وبومناسبتله ، استانبولده ، آچیلمق‌حق مجلس‌معبوثانه ، قوبمل ، منسائد بر غروپ تشکیلی ضرورتی میدانه قویمق .

ثالثا : آنجق دولتلرك اضمحلال و انقراضلری هنگامه‌لرنده تاریخك قید ایتدیکی ، چوق مهم وحیاتك آنلری یشایوردی . بویله آنلرده ، طالع ومقدراتی بالذات کندی أنله آلمقده‌غفلت کوسترن ملتلر ، عاقبتلری مجهول وفلاکت آلوددر .

تورك ملتی ، بوحقیقتی آکلامغه باشلامشدی . برادرلرکی نتیجه‌سیدی ، که ، أمید خلاص وعد ایدن ، هرصمیمی‌اشارته شتابان اولمقده ایدی . آنجق اوزون عصرلرك اویوشدیرمجی اداره وتربیه‌سنك ، برهیئت اجتماعیه‌یی ، برکونده ، برسیده آزاد ایده‌بیله‌جکنی تصور وقبول ایتمك دوغرو دکلدر .

بو سببله ، واقف طبیعت وحقیقت اولانلر ، ألندن کلدیکی قدر ، منسوب اولدیغی ملتی تنویر وارشاد ایدرك ، اونلره ، خلاص هدفنه یورومکده دلالتی ، الك بویوك انسانلق وظیفه‌سی بیلمایدرلر .

تورك ملتنك ، قلبندن ، وجدانندن سائح وملهم اولان الك اساسلی ، الك بارز آرزو وایمان معلوم اولمشدی : تورکولوش .. :

بوقورتولوش فریادی ، تورك وطنك بوتون آفاقده عکس انداز اولمقده ایدی . ملتدن ، بشقه

استیضاحاتده بولنمغه محل یوقدی . آرتق ، بو آرزویی ، افاده ایتمك قولایدی . نته کیم ، ارضروم وسیواس قونغره‌لرنده ، آرزوی ملی تبلر ایتدیرلمش وافاده اولنمشدی .

بو قونغره‌لر اساساتنه صادق اولدقلرینی بیان ایتدکاری ایچون ملتجه وکیل انتخاب ایدیلن ذوات ؛ هر شیدن اول ، بواساساته مربوط ذواتدن وبو اساساتی اعلان ایدن جمعیته نسبتی کوسترر عنوانده بر غروپ یاپه‌جقدی : « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » .. ایشته بوغروپ، تشکیلات ملیه‌یه و دولایسیله ملته مستنداً هر نوعده اولورسه اولسون ، ملتك مقدس آمالنی جسارتله افاده و مدافعه ایده‌جکدی .

افندیلر ، ملتك آمال ومقاصدینی‌ده ، قیصه بر پروغرامه اساس اوله‌جق صورتده طوپلو برطرزده افاده‌سی‌ده کوروشولدی . (میثاق ملی) عنوانی ویریلن بو پروغرامك ایلك مسوده‌لری‌ده ، بر فکر ویرمك مقصدیله قلمه آلندی . استانبول مجلسنده بو اساسلر ، حقیقةً طوپلو بر صورتده تحریر وتثبیت اولنمشدر .

افندیلر؛ هرکوروشدیکمز ذات ویاخود ذوات، بزمله، فکر وقناعتده متحد قاله‌رق آیرلمشلردی. فقط ، استانبول مجلسنده، « مدافعهٔ حقوق جمعیتی غروپی » دیه بر غروپ تشکل ایتدیکنی ایشتمدك. نیچون ؟ ! أوت ، نیچون ؟ بوکا بوکون جواب ایسترم !

چونکه ، افندیلر ، بو غروپی تشکیل ایتمکی ، وجدان بورجی ، ملت بورجی بیلمك وضعیت وقابلیتنده بولنان افندیلر ، ایمانسز ایدیلر . . جبین ایدیلر . . جاهل ایدیلر .

ایمانسز ایدیلر ؛ چونکه، آمال ملیه‌نك جدیت وقطعیتنه وبو آمالك مسندی‌اولان تشکیلات ملیه‌نك صلابتنه اینانمیورلردی .

جبین ایدیلر ، چونکه ، تشکیلات ملیه‌یه منسوبیتی داعیهٔ مهالك کوریورلردی.

جاهل ایدیلر ؛ چونکه، یکانه استنادکاه خلاصك ملت اولدیغنی و اوله‌جغنی تقدیر ایده‌میورلردی . پادشاهه تکابو ایدرك ، اجانبه خوش کورونه‌رك ، ملایم ونازك داورانه‌رق ، بیوك فایه‌لرك استحصال اولنه‌بیله‌جکی غفلتنی کوستریورلردی .

بوندن بشقه، افندیلر ؛ نانکور وخودپرست ایدیلر .. فکر ملی وتشکیلات ملیه‌نك ، قیصه برزمانده تأمین ایتدیکی شرف و موجودیتی استصغار ایدییورلردی . وجود بولمش اولان وصمیت و وارلغك سهل‌الاستحصال اولدیغنی ظن و وهم ایتمکله چیرکین غرورلرینی تطمین سوداسنه دوشیورلردی . .

ارضرومده ، سیواسده تلفظ اولنمش ، تثبیت اولنمش برعنوانی عیناً قبول ایتمك ذل اولمزمیدی؟! او عنواندن دها معنالی عنوانمی یوقدی ؟ !

أوت ، ایشیتدك افندیلر ؟ وارمش : « فلاح وطن غروپی » [**]

§ افندیلر ، ماضی‌یه عائد صفحات و حادثاتی ؛ بورادہ بیان ایده‌بیله‌جکم چرچیوه داخلنده ، حقیقته مطابق اوله‌رق تثبیت ایتمك عزمنده‌یم. بوسبیله، تام اوزرنده‌بولندیغمز نقطه‌یه عائد برخصوصی‌ده ، کب صمیمیته اطلاعکزه تودیع ایده‌جکم .

[**] بالالتزام شده‌لی یازلمشدر .

بن ، مجلس مبعوثانك ، استانبولده دوچار تجاوز اولهجقنه ، داغیلهجقنه قطعیاً انتظار ایدییوردم . بوتقدیرده ، توسل اولنهجق تدبیری‌ده تقرر ایتدیرمشدم . حاضرلغمز وترتیباتمزده باشلامشدی . آنقره‌ده طوپلانمق . . .

ایشته بو وظیفه‌یی یاپارکن ، ملتجه ، سوءتفهماتی موجب اولهمق ایچون تدبیر اولهرقده برشی دوشونمشدم . مجلس مبعوثان ریاستنه انتخاب اولنمق . . بوندن مقصد ، داغیتیلان مبعوثلری ، مجلس مبعوثان رئیسی صفت و صلاحیتیله ، دعوت ایتمکدی . کرچه بو تدبیر ، آنجق ظواهری محافظه‌ده وموقتاً فائده‌لی ایدی . فقط ، هرحالده بحرانلی زمانلرده ، فائده‌سی موقت اولسه‌ده ، هردرلو تدبیرك آلتنش اولمسی زائد عد ایدیله‌مز . .

حقیقتده ، استانبوله کیتمیه‌جکدم. فقط بونی اعتراف ایتمکسزین ، زمان قازانه‌جق وموقتاً غیبوبتده بولونیورمشم کبی‌وضعیت ومعامله‌تنظیم اولنه‌جق ومجلس؛ رئیس وکیللری واسطه‌سیله اداره‌اولنه‌جقدی.

بوتدبیرك تطبیقی ، بالطبع ، مجلسه کیدن ، حقیقت وضعیتی مدرك اولمسی لازم کلن آرقداشلرك همت ومساعیسیله اوله‌بیله‌جکدی .

افندیلر ؛ بوخصوصی ، ایجاب ایدن ذواتمسویلدم . مطالعه ونقطهٔ نظریمی موافق بولدیلر. بویوله چالیشه‌جقلرینی وعد وتأمین ایدرك استانبوله کیتدیلر .

فقط ، یك مستثنا ، بلکه برویا ایکی آرقداشدن ماعداسنك ، بوفکری ، تلفظ دخی ایتمکلرینی اوکرندم .

بومسئله‌ده حاکم اولان برمحاکمه ومنطق شوایمش ... بونجه ملت وکیللری ایچنده مجلس رئیسی اوله‌جق لیاقتده برآدم دخی بوقیدر ، که حاضراولمیان برمبعوثی غیاباً رئیس انتخاب ایده‌جکز.. مجلسی تشکیل ایدن اعضای کرامی بوقدر لیاقتسز کوسترمك انظار اغیارده سوء تأثیری موجب اولمازمی ؟

دیکر برمنطق‌ده ؛ مجلس ریاستنه قوای ملیه رئیسنی انتخاب ایتمکله دها ایلك کوندن، مجلس اوزرینه شبهه وتجاوزی جلبه وسیله ویرمکدر . کار عاقل اوله‌مز .

بونوع محاکمه ومنطق یاپانلرك ، یك‌ده اوزاق انسانلر اولدیغنی کورنلر ، اختیار سکوتی ترجیح ایتمشلر . .

افندیلر ، اعتراف ایتملیم، که بوتدبیرك آلتنامش اولمسی، مجلس داغیلدقدن صوکره بنی کوچك برمشکل ایله قارشیلاشدیرمشدر. بوجهتی‌ده صره‌سی کلنجه عرض ایده‌جکم.

* * *

§ افندیلر ، مجلس مبعوثان ، ۱۹ کانون ثانی ۳۳۶ تاریخنده آچیلمشدی. تقریباً ، برآی صوکره حربیه ناظرینك ۲۱ شباط ۳۳۶ تاریخلی بر تلغرافی آلدم . عیناً عرض ایدییورم :

تأخیری موجب مسئولیتدر — حربیه : ٢١ - ١ - ٣٦

آنقره‌ده ق ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

انکلیزلر حکومته ویردکلری برنوطه‌ده ، بزم ایله حمه اداشا حضرتلرینك وظیفه‌دن چکیلمکلرینی طلب ایتدیلر . فینه‌حه شدیداً جواب رد ویرلمیسه‌ده وضعیت دینلك قلمسی ویکدیکر ایله حواد پاشانك چکیلمه‌سزی ایجاب ایتدیردی . حربیه نظارتنه صالح پاشا وکالت ایدیکدر . فینه‌ی مشکل وضعیته صوفه‌حق بر حرکنده بولونیلماسنی رجا ایدرم . نکسی حالده وضعیت ، تصور ویردیکزدن دها وخیم اولور .

حربیه ناظری
جمال

§ بو تلغراف ٢٢شباطده‌واصل‌اولمشدی. درحال‌تلغراف باشنده‌ساعت ١١,٣٠اولده‌بوتلغرافی‌یازدم:

٢٢ - ١ - ٣٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

١ — ویریلن نوطه‌یی عیناً لطف ایدرمیسکز ؟
٢ — تکلیف‌واقعی اسعافده استعجال بیورمیکز. نوطه‌یی بعدالمطالعه‌مطالعاتمزی عرض ایده‌جکم .

مصطفی کمال

§ جمال پاشانك ، امضاسنی کیزلیه‌رك ویردیکی جواب شو ایدی :

غایت مستعجلدر — قاضی‌کوی
٢٢-١-٣٣٦

آنقره‌ده ق٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :
نوطه‌نك مختصراً صورتی بروجه‌زیردر :
١ — صورت مخصوصه‌ده منتخب ضابطانك قوای ملیه ارکان حربیه‌سنه اعزامی .

٢ — ١٤نجی قول اردودن ترخیص و تفریق صورتیله قوای ملیه‌یه افراد اعزامی .

٣ — طوپ قماسی و سائر ادوات قاچیرلمسی .

٤ — زونغولداقدن استانبوله کلن طابورك اعاده‌سنی تعویق ایتمك .

٥ — آفیون‌قره‌حصارندن آلاشهره آلای نقل ایتمك .

٦ — بروسه‌دن باندیرمه‌یه پر آلای نقل ایتمك .

٧ — بو احواله حربیه ناظری و ارکان حربیه رئیسنك شخصاً مداخله‌کار اولدقلری تبین ایتمش. فرق سکز ساعت طرفنده بو ایکی شخصك وضیفه‌لرندن اورافلاشدیرلمسی .

دفعتیورلیورکه آیدین جهه‌سی مسئله‌سی بونوطه‌ده موضوع بحث بیله دکلدر. بو نوطه‌یه‌جواباً بر، ایکی، اوچنجی ماده‌لر یازلمشدر . درد-ی ، مسئله بم رسالتمده دکلدر . بن مراسمداری اورزیه اعاده ایتدم . لشمحی مسئله‌ده ، فرقه قومانداسی تبدیل ایتدم . آلتنجی مسئله ، احمد آراوور مسئله‌سی‌ده آسایشه تعلق ایدر . بو بابده مخابره‌لرمز واردر . شمدی‌ده دوسیه‌لر تدقیق اولنورسه آکلاشیلیر . دنیلدی . قبول ایتمدیلر . آنك اوزرینه اوچ شق موضوع بحث اولدی: نوطه‌یه برنجی جوابدن صوکره جواب ویرمه‌مك و احکامنه قولاق آصمامق ، قابینه کاملاً استعفا ایتمك . بم استعفام . برنجی ماده حالنده ، بوراده بر اسقاندال ظهورندن قورقولدی . ایکنجی ماده حالنده ، ذاتاً ایستدکلری ظهوره وفریدپاشا، قابینه‌یه کلش اولمه‌جمی ملاحظه اولندی . بناءً‌علیه ، بنم استعفام ایله نظارتك وکالتله اداره‌سی ترجیح ایدلدی . هرحالده قرارکزك اولا بکا تبلیغی رجا وسزلره حرمتلرمی اعلا ایلرم افندم . (فریق جمال)

سر یاور

صالح

جمال پاشا ، بو نوطه‌ده ، آیدین جهه‌سنك موضوع بحث اولدیغنی اشارت ایتمکله بیلمم نه مراد ایدیور ؟ شبهه یوقکه ، موضوع بحث اولان آیدین جهه‌سیدر ، اوکا معاونتدر وقوای‌ملیه‌در . یالکز، جمال پاشا ، بو ایتاسیله مسبك هیئت تمثیلیه اولدیغنی آکلاتمق سوداسنده‌در .

§ جمال پاشایه ، بو تلغرافنه جواباً یازدیغم تلغرافه ، شو امری ویردم :

٢٢ شباط ٣٣٦

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

وظیفه‌دن چکیلمك صورتیله انکلیزلرك طلبنه اقتنا ایتمکز، اوله وخیم بروضعیت حصوله کتیرکه سزك عکسی‌حالده تصور بیوردیغکز وخامته فائقدر . بوندن ماعدا ، هیئت تمثیلیه‌نك برمرخصی اولان

ذات دولتلرینك ، هیئت تمثیلیه‌نك خبری اولمقسزین و حتی آنك مطالعه‌سنه رغماً چکیلمکز قبول ایدیله‌من . انکلیزلرك ، سزی جبراً وظیفه‌دن آییرملری احمالی بیله بزم حسابمزده‌در . و تدابیر سریعه آلنمشدر . بناءً علیه ، اولا نوطه‌یی عیناً بیلدیریکز ، صوکره احوالدن معلومات ویرمدرك قراره استطار وکمال متانتله موقعکزی محافظه بیورمکز قطعیاً مطلوبمزدر .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ علی رضا پاشایه‌ده شو تلغرافی یازدم :

آنقره : ۲۲-۱-۳۳۶

ذات سامیء صدارتپناهیه

انکلیزلرك ، حربیه ناظرینك و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنك تبدیلنی طلب ایتملری ، دولتك استقلال سیاسیسنه قطعی بر تجاوزدر . بو تجاوز ، برمدتدنبری ممالکمزك تقسیمی وموجودیت‌سیاسیه‌مزك امحاسی بولنده جهان افکار عمومیه‌سنده دوران ایدن مناقشاتك ، بر قرار قطعی‌یه اقتران ایتمش اولمسی نتیجه‌سیمیدر ؟ یوقسه ، موجودیت سیاسیه‌مزی امحا بولنده وقوع بوله‌حق تشبثاتك نه‌نتیجه ویره‌جکی کشف ایچون پاپیلمش بر تشبثمیدر ؟ یوقسه ، ائتلاف دولتلرینك آلیشدقلری وجهله ، یکدیکریلك موافقت وقرارینی آلمغه لزوم کورمکسزین ، منفرداً ایقاع نفوذ بولنده هرهانکی برحرکتمیدر ؟ بونلری تفریق ایده‌بیله‌جك معلوماته مالك دکلز ومالك اولامایز . کذلك بونلرلك صالحلی جبهه‌سنده باشلایان تعرضلرینك بو تشبثات اله درجهٔ مناسبتی‌ده تعیین ایده‌میز . فقط ، استقلال سیاسیمزه وقوع بولان بو قصد صریحی ، دولتجه قبول وملتجه سکوت ایدرسه‌ك ، موجودیت سیاسیه‌مز علیهنده ابدیین مقررات و اجراآتنه کندی طرفزدن یول ویرمش اوله‌جغمزه شبهه‌من یوقدر . بناءً علیه ، انکلیزلرك استانبولده محتمل تجاوزلری نه شکل و نه درجه‌یه واره‌جق اولورسه اولسون ، داخل و خارج نظرنده ، مدافعهٔ حقوق جمعیتنه مستند بیلنن حکومتك ، بو تکلیفی شدتله رد و ناظر ایله رئیسی بهمه‌حال محافظه ایتمسی قطعیاً مطلوبمزدر . بونك خارجنده بر حرکت مطاوعتکارانه ، یالکز ملتك استقلالنه و موجودیتنه منافی اولماز ، فقط ، حکومتی ملته قارشی ویرمش اولدیغی تعهددن انحراف ایتمش واستقلال‌اوغرنده‌کی مجاهدات‌ملیه‌مزی تعویق وتصعیب ایتمش وضعیتنه قویار . بناءً علیه حکومت‌قبول ایتسه دخی ، بز ، حکومتك هیئتمزه قارشی تعهداتی ایفا ایتمه‌مکله ، ملتدن آلدیغی قوتی تماماً ضایع ایتمش اولدیغنی ومحل استقلال طور و حرکتندن دولایی حکومتی مسئوله عد ایتدیکمزی اعلان ایتمك مجبوریتنده قالیرز . حکومتك مقاومتی حالنده ، انکلیزلر حربیه ناظرینی جبراً قالدیرمق و بونون حکومتی اسقاط ایتمك جهتنه بیله تشبث ایتسه‌لر ، وضعیت کرك خارج وکرك داخله قارشی ، آنلرك امریله ناظری فدا ایتمك ، شقندن

دها مساعددر . وضعیتك صفحاتی حقنده برایکی ساعته قدر جواب فخیمانه‌لرینی استرحام ایدرز .
استانبول ایله مخابره ، انکلیزلر طرفندن منع اولنورسه استقلال ملی اوغرنده مجاهدهٔ ملیه ودینیه‌اعلان ایتمك یولنده ایلرولیه‌جکز !

آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ عینی کونده جمال پاشایه ، بو تلغرافی یازدم :

ذاته مخصوص وفوق‌العاده مستعجلدر ۲۲ کانون‌ثانی ۳۶

حربیه ناظری جمال پاشا حضرتلرینه

انکلیزلرك امری نتیجه‌سی اولهرق حربیه نظارتی ترك بیوردقلری آکلاشیلیور. دولت‌وملتمزك استقلالنی مخل اولان بو چکیلمك کیفیتنی ، هرچه بادآباد قبول ایتمه‌مك سزك و بزم وظیفه‌مز اقتضاسندندر . بز ، وظیفه‌مزی صوکنه قدر ایفا ایتمك ایچون هردرلو تدابیری آلیورز . سزی‌ده ، مقامکزه اوطوروب نظارتکزی ایفا ایتمك صورتیله وظیفه‌کزك ایفاسنه دعوت ایدرز . اکر شخصی ویا اجتهادی هرهانکی برسببله طورمق‌ایسته‌میورسه کز انکلیزلرك نوطه‌سی‌اوزرینه دکل، مستقل‌برملتك ناظرینه جائز اولان شکلده انفصال ایلرسکز . مسئله‌یی ، شخصی برنقطهٔ‌نظردن دکل ، بومداخله ، وطنمز ایچون خاطره کله‌بیله‌جك آغیر فلاکتلرك مقدمه‌سی اوله‌بیلیر نقطهٔ نظردن ، محاکمه ایتمکزی رجا ایدرز ، نظارتدن بو صورتله چکیلمکز ، انکلیزلرك مداخله‌سنی واستقلال ملتك اخلالنی تسهیل ایده‌جکدر . اکر وظیفه باشنه کله‌مکده اصرار ایدرسه‌کز ، انکلیزلرك استقلال ملتی اخلال ایتدیکنی اعلان ایدرکن ، حربیه ناظرینك‌ده وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفا ایتمه‌مکدن مسئول اولدیغنی آغیر بر صورتده علاوه ایتك مجبوریتنده‌یز . نوطه مألی برکون صوکره بیلدیرمکز والا ن هیئتمزله تماسه کله‌میه‌جك صورتده اوزاقلاشمکز وضعیتی آغیرلاشدیرمقده‌در . جواب ویرمکزی طلب ورجا ایدرز .
هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ صدراعظم ایله تلغراف باشنده شوخابره‌لر جریان ایتدی :

باب عالی
۲۲ کانون ثانی ۳۲۶

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سنه

حربیه ناظری جمال پاشانك قابینه‌دن چکیلمسی وارکان حربیه رئیسی جوادپاشانك تبدیلی، **بالکز انکلیزلر** طرفندن طلب اولنمامشدر . انکلتره ، ایتالیا وفرانسه ممثلری ، باب‌عالی‌یه مشترك براولتیماتوم

ویرمك اسباب موجبه سردیله قرق سکز ساعت ظرفنده شومطلبك حصولنی ایسته‌مشلردر . بو آغیر تکلیف فارشوسنده، قابینه‌جه بالاطراف مداوله‌افکاردن صوکره عموماً جکیلمکه قرارورلدی ومجلس مبعوثان متشکل بولنه‌یدی قابینه‌جه بشقه کونا حرکت ایدلمك ممکن ایدی . تکلیفلرینی کری آلدیرمق اوزره، دول ثلثه ممثللری نزدنده سرد ایتدکاری اسباب موجبه‌نك ردیله، تشبثات لازمه‌ده بولونیلدی. ممثللر تکلیفلرنده اصرار ایتدیلر . قابینه‌نك استعفاسی تحقق ایتمکدن مجلس مبعوثانك هنوز مذاکراته باشلابه‌مدیغی برزمانده قابینه‌نك جکیلمسی منافع عالیهٔ وطنه مغایر اولمجغنی ، جمال پاشا بالذات ایراد ایدرك وبویله بربحرانلی زمانده قابینه‌نك استعفاسی ، استانبولی آناطولودن آییرمغه قدر واروب غایت وخیم نتایج تولید ایلیه‌جکنی ایلری سورمرك ، کندی استعفاسیله مسئلهنك حل اولنمسنی ترجیح ایتمشدر . مسئله‌نك صفحاتی بوندن عبارتدر. مجلس مبعوثانك ، نهایت برایکی کونه قدر نصاب اکثریتی حائز اولمرق اجنای محق اولدیغندن حکومت ، هرنوع خصوصاتی مجلسك بیش نظریه وضع ایده‌جکدر . طرفکزدن بوبابده هیچ برکونا تشبثات وقوع بولمسی لازمدر . چونکه سوز صاحبی مجلس مبعوثاندر . وکلاء وخدمت وضعیتی تماماً مدرك وافعال وحرکاتنك سازمنه قادر اولدیغندن امون شری اختیار ایتمشدر. مداخلاته نهایت ویریله‌جکی جمعه‌ایرتسی صباحنه قدر بیلدیریلدیکی حالده فایه‌نك موقع اقتداردن جکیله‌جکی وبوندن تولد ایده‌جك حادثاتك مسئولیتی کندیسنه عائد اولمه‌جغی بیان اولنور.

صدراعظم

علی رضا

§ افندیلر ؛ صدراعظم پاشا ، کندیلرینی تحقیر ایده‌نه دکل ، بزه دهشتلی اولتیاتوم ویربیور .

قونفره

۲۲-۱-۳۶

صدراعظم پاشا حضرتلرینه

تلغرافنامهٔ فخیمانه‌لری اوزرینه هیئت تمثیلیه‌جه برقرار اتخاذ ایدلمك ایچون اول‌امرده اولتیاتوم صورتنك عیناً بیلنمسنه احتیاج قطعی واردر . بونك لطفاً تبلیغنی عرض ورجا ایده‌رم .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

ارن کوی

۲۲-۱-۳۳۶

آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی هیئت تمثیلیه‌سنه

ج : بعدالمذاکره بیلدیریله‌جکدر .

صدراعظم

علی رضا

§ بوراده، سویله‌مه‌لی‌یم، که حکومت، بونوطه صورتی عیناً بزه ویرمك ایسته‌مه‌مش‌وویرمه‌مشدی.
§ صدراعظمه ویردیکم جواب بودر :

۳۳۶-۱-۲۲

ذات سامیء صدارتپناهیی‌یه

اولتمانوم صورتی کوردکدن صوکره قرار قطعی‌یی عرض ایده‌جکز . آنجق وضعیتك مطالعه ایدلدیکی اساسلرده ، حکومتله آره‌مزده مشاهده فرقی واردرکه اولا اونی برطرف ایتمك ایسترز . حکومت، بزم معروضاتمزی کندی اجراآتنه مداخله شکنده تلقی ایتمش، یعنی وقعهٔ خارجیه‌یی برطرفه براقه‌رق ، برمسئلهٔ داخلیه اوکنده بولندیغنی ظن ایتمشدر . وقعه‌یی ، منحصراً ، اجنبیلرك برناظری تبدیل ایده‌بیلمسی نقطه‌نظرندن دوشونمك لازمدر. کذلك استدلال اولندیغی وجهله حربیه ناظرینك شخصی دخی موضوع بحث دکلدر . عینی وضعیتده دیکر برناظر وهرهانکی برذات اولسه ، وقعه ، عینی صورتله محاکمه ایدیله‌جکدی . دیکر طرفدن ناظرك تبدیلنی امر ایدن قونك ، مجلس مبعوثانك انعقادینه و حکومتك ایضاحاتندن صوکره مجلس مبعوثانك برقرار اتخاذ ایتمسنه مساعده ایدوب ایتمه‌جکی‌ده شوآنده مجهولدر . مجلس مبعوثان ، سوزصاحبی اولمازدن اول وقوع‌بوله‌جق امرواقعلره حاضرلانمق انجاب ایتدیکی ایچون حکومت سنیه‌نك قرارینی آکلامق ایستیورز. مجلس مبعوثان سوز صاحبی اولمازدن اول امر واقعلر توالی ایدر و مسئلهٔ خارجیه‌نك ماهیتنه موافق تدابیر آلمق تأخر ایدرسه، بوندن متولد مسئولیتلك‌ده هیئتمزه راجع اولهمیه‌جنی تسلیم بیوریلور. مجلس‌مبعوثان فی‌الحقیقه طوپلانیر وایفای وظیفه‌یه باشلارسه ، حکومته هیچ برشی ایچون مراجعت ایتمه‌جکمز طبیعیدر . نوطه‌یی یالکز انکلیزلرك دکل ، دول ائتلافیه‌نك مشترکاً تبلیغ ایتمسی، مسئلهٔ خارجیه‌نك اهمیتی احاطه ایچون آری برسبیدر .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ جمال پاشا ، صوك تلغرافنده ، $\frac{۲۳}{۲۴}$ شباطده ویردیکی جوابده ، چکیلمسنك ضرورتندن ومجلس ملینك طرز حرکتنه انتظار لزومندن بحث ایدیوردی . [وثیقه : ۲۲۱]

§ افندیلر ، عینی کونك زوالنده آنقره ، ارضروم ، سیواس ، دیاربکر ، باندیرمه ، بالیکسر ، قونیه ، ادرنه ، استانبول وبروسه‌ده بولنان قوماندانلره وضعیت ونقطهٔ‌نظرمزی بیلدیریله‌رك نظردقتلری جلب ومطالعه‌لری استفسار اولندی . [وثیقه : ۲۲۲]

استانبولده‌کی اونجی قفقاس فرقه‌سی قوماندانی کمال‌الدین‌سامی بکه‌ده (برلین سفیری کمال‌الدین‌سامی پاشادر) ، آریجه شوأمری ویردم :

۲۲ کانون ثانی ۳۳۶

اونجی قفقاس فرقه‌سی قوماندانلغنه

همان رؤف بکی بوله‌رق وضعیتی برابر وامنیت داخلنده تعقیب ایتمکزی رجا ایدرز . انکلیزلرك

طلبنی اسعاف ایتمك قطعیاً غیر جائزدر . بوراجه اونقطهٔ نظردن تدابیر سریعه‌یه توسل ایدلدی . استانبولده‌کی تنغراف مخابراتی تحت تأمینه آلمکز لازمدر . [وثیقه : ٢٢٣]

مصطفی کمال

§ افندیلر ، رؤف بك ، بکر سامی بك، جامی بك وعموم معبوثلره‌ده قافقاس فرقه‌سی قوماندانی کمال وموقع مستحکم قوماندانی شوکت وحربیه نظارت سرپاوری صالح بکلر واسطه‌لریله‌ده شیفره اوله‌رق شو تبلیغده بولندم :

٢٢ کانون ثانی ٣٣٦

انکلیزلر ، حربیه ناظری جمال پاشا ایله ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی جواد پاشانك وظیفه‌دن چکیلمسنی طلب ایتمشلردر . بوتشبث ، دولتك استقلالی علیهنده قطعی برحرکتدر. بناءً علیه ، بوتشبث علیهنه ملتك اجرا ایده‌جکی حرکات ، محافظهٔ استقلال ایچون یاپیله‌جق مجاهدات جمله‌سندندر . ایلك دورهٔ مجاهداتده ، وظیفه ، ملتك مبعوثلرینکدر . مبعوثلر ، قابینه اعضاسنك موجودیتنه مداخله وایقاع تأثیر صورتیله دولتك استقلال سیاسیسی علیهنه ، انکلیزلرك وقوع‌بولان تجاوزلرینی ، داخل وخارجه قارشی قطعیاً وسریعاً رد ایتمك مجبوریتنده‌در . بونك طرز اجراسنی قرارلاشدیره‌رق بورایه بیلدیریکز . فقط ، اجرا آتده شو نقطه‌لری بهمه‌حال تأمین ایتمك ایجاب ایدر :

اولا : مجلسك فسخی حقنده براراده‌نك مجلسده بغتةً اوقونمسی احتمالنه معروض قالمامالیدر . اکر بواحتمال قطعیاً غیر وارد اولمازسه ، مبعوثلر ، تشبثلرینی خصوصی اجتماع حالنده‌ده یاپارلرسه کافیدر. ثانیاً ، دولتك استقلال سیاسیسی علیهنه قطعی بر حرکت وقوع بولدیغنی صلح قونفرانسنه وآوروپا ملتلرینه وعالم اسلامه وداخل ممالکه اعلان ایتمك لازمدر . انکلیزلرك تجاوزی کری آلنمدینی تقدیرده، مجلسك وظیفه‌سی ، آناطولویه کچمك وادارهٔ ملیه‌یی درعهده ایتمکدر . بواجرا آت ، بوتون ملتك قوتلرینی جمع ایتمش اولان قوای ملیه طرفندن هرواسطه ایله تأیید اولنه‌جقدر. شمدیدن تدابیرلازمه اتخاذ اولنمشدر .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ بوتبلیغ صورتی عیناً عموم قوماندانلره بیلدیرلدی .

افندیلر ، آریجه ، رؤف بکه‌ده ٢٣ کانون ثانی ٣٣٦ ده ، اونجی قافقاس فرقه‌سی قوماندانی واسطه‌سیله یازدیغم شیفره‌ده ، « حربیه ناظرینك انفصالی برامر واقع اولمغله برابر ، مسئله‌نك اهمیتی باقیدر دیدم . » دول ائتلافیه ممثللری ، حکومتمزی ایسته‌دکلری کبی ترکیب ایتمك یولنی طوتمش اولیورلردی . بارین، مجلسك اعتماد ایده‌جکی برحکومته‌ده عینی صورتله معامله ایتملرینه مثال حاضرلانمش

اولیوردی. حکومتك،ملتی ومطبوعاتی خبردار ایتمیه‌رك ، برقابینه مسئله‌سی پارمیه‌رق مطاوعت کوسترمسی استقلال ملتی مخلدی. حادثه‌یی قپاتمیه‌رق، مجلس مبعوثانده ، حکومتی، استقلال ملتی محافظه‌ایده‌مدیکدن علناً اسقاط ایتمك لازم ایدی . ایشته ، بوتون بونلری رؤف بکه یازدم . [وثیقه : ٢٢٤]

عینی تاریخده ، اونجی قافقاس فرقه‌سی قوماندانیله‌رؤف بکه مشترکاً شو دیرکتیفی ویرمشدم :

(حکومت مقاومت ایدرك ؛ صلح قونفرانسنی ؛ قوای ملیه‌دن دولایی تورك حکومتنی اسقاطه قرار ویردیکنی ، بوتون جهانه قارشی اعلانه مجبور ایتمك لازمدر . قابینه‌نك ، اسلافی کبی ، استقلال ملیدن سکونتله فداکارلق ایتمسی ، صلاحیت شخصیه اعتباریله ضعفنی ، ادراك واحاطه اعتباریله‌ده اصلا شایان اعتماد اولمدیغنی بردها واضحاً کوسترمشدر . بوقدر منلق مسائلی سجیةً وفکراً بومرتبه ضعیف ذوات ایله اداره ایتمکه چالیشمق آرتق غیر ممکندر . بناءً علیه ، قابینه‌نك صوك مسئله‌دن دولایی اسقاطی لازمدر . ملتك اعتماد عامه‌سنه لایق برقابینه‌نك موقع اقتداره کلمسی بولنده چالیشکز. [وثیقه : ٢٢٥]) .

§ افندیلر ؛ اجنبیلرك ، استانبولده تجاوزاتی آرتدیره‌رق ناظر ویا مبعوثلردن بعضیلرینك توقیفنه باشلاملری احتمالنه بناءً ، بالمقابله ، آناطولوده بولنان اجنبی ضابطلرینك توقیف ایدلمسنه قرار ویردم. بوقراریمی وبوکا نظراً اتخاذ تدابیر ایدلمسی لزومنی ، ٢٢ کانون ثانی ٣٦ تاریخنده آنقره ، قونیه ، سیواس وارضروممده کی قول اردو قوماندانلرینه ، ذاته مخصوص اوله‌رق ، شیفره ایله امر ایتدم . [وثیقه : ٢٢٦]

§ افندیلر ، مبعوثلره یازدیغم تلغرافه ، واصف ، رؤف ، بکر سامی بکلرك مشترك امضاسیله جواب کلدی . بوجوابده ؛ مجلس رسماً مذاکراته باشلایجه ، مسئلهٔ حاضره‌سببیله‌قابینه چکیله‌جکدر. اوزمانه قدر وضعیتك امنیتی ایچون قابینه‌نك ابقاسی لازمدر . سز ، حرکت ومداخله ایتمه‌یکز . امرلرکزی بزه بیلدیریکز . نقطهٔ نظرلرکزك هرمقام نزدنده حقیله مدافعه ایدیله‌جکنه اعتماد ایدیکز دنیلمکده ایدی . [وثیقه : ٢٢٧]

بن ، نه حکومته ونه‌ده مجلسه اشعارانده بولنمه‌مغه قرار ویرمش وآرتق ایشی محترم مبعوث آرقداشلرمزه براقشدم . [وثیقه : ٢٢٨]

افندیلر، استانبولده‌کی ذواتك، نه کبی نصایحه کوره ، حرکتلرینی تنظیم ایتدکلرینی تبارز ایتدیرمك ایچون ، شو قیصه معلوماتی عرض ایده‌یم ؛

فلان ممثل سیاسی ، چوق ناموسلی ودوغرو سوزلی وتورك محبی ایمش . بوذات ، چوق صمیمی ومتأثر برلسانله دیمش ، که اکر حربیه ناظری ایله جواد پاشا چکیلمسه‌بدیلر ، حربیه نظارتی اشغال اولنه‌جقدی. قوای ملیه‌نك کوستردیکی سکونت ومتانت، بعضیلرینی چیلدیرتیور . فقط عجله ایتمیك، ازیلیرسکز . بکا اعتماد ایدك . حقارت وارسه ، یاپانلر اوتانسین . بلکه دها دلیلکلر اوله‌جقدر . فقط ، سز ، زنهار دلیلك یاپمیك .

استانبولده‌کی ذوات ، بز ، بوافاداتك صمیمیتنه شبهه ایتمیورز دیبورلردی . [وثیقه : ٢٢٩]

§ افندیلر ، مبعوثلر ، استانبولده طوپلاندقلرندن برهفته صوکره ، دیوان ریاست انتخابی حقنده

وو مناسبتله مجلس ریاستنه دائر مداولهٔ افکاره باشلامشلر . بریده اشارت ایتشدم ، که بن ، مجلس رئیسی انتخاب اولونمه‌یی ، بعض فوائدینه بناءً ، لزوملی برتدبیر تلقی ایتمش وایجاب ایدن ذواته نقطهٔ نظریمی بیلدیرمشدم . ایشته ، عرض ایتدیکم وجهله ، بومسئله اوزرنده کوروشولمکه باشلاندیغی کونلرده ، ٢٨ کانون ثانی ٣٦ و ١ شباط ٣٣٦ تاریخلرنده رؤف بکك وقوع بولان اشعاراتنده ، برطاقم مطالعاتدن صوکره ، « بر پك عظیم محذور تولید ایده‌جك اولان بوجرئتی ایلری سورمکدن صرفنظر ایدیورز . » دیمکده [وثیقه : ٢٣٠] و « . . . . . » خصوصی، محرم بر اجتماعده تکرار موضوع بحث اولدی . شرف بك، انتخابکز فوائدندن بحث ایتدی . . . . انتخاب خصوصنده تشتت آرا ، تکرار قطعیتله محسوس اولدیغندن ، مثلك رأس‌کاربده ، مجلس ملی‌یه نکهبان اولهرق قالمغی ذاتاً ترجیح بیوردقاری طرفدن سویلنه‌رك آلقیشلرله حقّ ساملرنده تظاهرات صمیمانه‌یه شاهد اولندی . اجتماع عومیده رشاد حکمت بك ، رئیس اول و حسین کاظم بك برنجی و خواجه عبدالعزیز مجدی افندی ، ایکنجی رئیس وکیلی انتخاب اولندی . » خبری ویرلمکده ایدی .

افندیلر ؛ بنم ریاستمدن بحث ایدن ، دیمك‌که ، یالکز شرف بك اولیور . سائر ذوات‌طرفندن ، نه مقصدله ریاسته انتخابم موضوع بحث ایدلدیکی ، محرم اولدیغی بیلدیریلن بو اجتماعده ، ایماء اولسون سویلنمیور . جدی مطالعاته استناداً ، بنم ریاستمی موضوع بحث ایتملی ایدیلر . اوندن صوکره ، تشتت افکار اولوب اولهمیه‌جغنی تدقیق ایتلیدیلر . یالکز شرف بکك افاداتی اوزرینه ، افکارك جهت تمایلنه حکم ویرمکده اصابت اولمیه‌بیلیردی .

افندیلر ؛ رؤف بکك ریاست مسئله‌سنه عائد ایضاحاتنه ویردیکم جوابده دیمشدم ، که « سرد اولنان محاذیر اوزره اطرافیله دوشونیلن شیلردر . بنم ریاستمی موضوع بحث ایدن اسباب معلومدر ؛ قوای ملیه‌نك ، ملت طرفندن قبول ایدلدیکنی تأیید ایتمك ، مجلس فسخ اولندیغی حالده ریاسته عائد وظائفی امنیتله ایفا ایلهمك ، حیاتمزله غیر قابل تألیف بر صالح تکلیفی قارشوسنده قیام ملی یاپیلیرسه ریاست وضعیتیله ملتك مادی و معنوی قوتلرینی مدافعه‌یه توجیه ایتمك ملاحظه‌لریدر . مطالعه کزدن ، مدافعه‌یه تعلق ایدن بو اسبابك ، بوکون استانبول محیطنده شایان اهمال عد اولندیغی آکلاشیلیور . اکر نقطهٔ‌نظردن اصابت ایتمه‌مکدن ، مدافعهٔ ملیه‌ده حالاً و آتیاً نقصان حاصل اولورسه ، مسئولیت ، خطا ایدنلره عائد اولور . شخصاً بنم بو خصوصده مستغنی اولدیغمی تأمینه حاجت یوقدر . »

افندیلر ، حربیه ناظری و ارکان حربیه رئیسنك جبراً اسقاط ایدلدیکنی بیلیورز . مجلس‌ریاستنه انتخاب اولنان مرحوم رشاد حکمت بکك ، بر سببله اجنبیلر طرفندن توقیف اولندیغندن خبردار اولنمشدق . استانبولده بولنان هیئت تمثیلیه اعضالرینك توقیفی دوشونیلدیکی ، رؤف بکك ٢٨ کانون ثانی ٣٦ تاریخلی اشعاریله بیلدیریلیوردی . بو احوالدن ، قوای ملیه علیهدارلغی ، مجلسك فسخی احتمالی ، بناءً‌علیه مدافعهٔ ملیه‌یه تشبث زمانك دها قریب اولدیغی میدانده ایدی . فقط ، بو حقیقتی احتساس ایدن آزدی .

افندیلر ؛ رشاد حکمت بکك قورتاریلمسی ایچون‌ده آنقره‌دن چالیشمق‌لازم کلدی. [وثیقه:٢٣١]

رؤف بکك ، مجلس وضعیتی تصویر ایدن ٢٧ کانون ثانی ٣٣٦ تاریخلی شیفره تلغرافنامه‌سی محتویاتنده شایان اندیشه بعض جملهلر واردی . مثلا ؛ قابینه ، بدایتنده استعفایی دوشونمش ، فقط

یاپه‌مشدر . مجلسك بوكونكی وضعیتی ، بو مسئله‌یی حله مساعد دكلدر . بوراده‌كی مبعوثلر ، ملتك مرعش حواليسنه دائر كوندردیكی تلغرافلری ، هیئت عمومیه‌ده ، اوقومغه دخی مساعد دكلدر . ائتلاف دولتلرندن فلان ، فلانه مماشاتكار داورانه‌تلغمزی توصیه ایدییور . طوپلانه‌جق بریمز یوقدر . [وثیقه : ٢٣٢] و [وثیقه : ٢٣٣]

رؤف بكه ، ٧ شباط ٣٣٦ ده وقوعبولان براشعارمزده ، شو مطالعاتمزی بیلدیردك : مبعوثان ، استانبولك داخلی و خارجی تأثیراتیله صلحه معطوف اولان غایه‌یی اهمال ایده‌رك عبودیت ، اقبال ، حسد ، وهم و الخ كبی عوامل ایله افتراقه دوشمشلردر . آرقداشلرمز ، چوق مبعوثدن مركب بر اكثریت تأمین ایده‌بیلمك ایچون كندی تصورات و معتقداتندن تماماً فداكارلق یاپمشلر و اویصال اولق سوداسیله حكومت و محافل معلومه نزدنده‌كی تأثیراتی كاملاً ضایع ایلمشلردر . شیراره‌یی بوزمه‌مق قیغوسیله دوام ایدیلیرسه ، آمال غیر ملیه‌یه و احتراصات كونا كونه‌واسطه‌اولمقدن ، مسائل ملیه علیهنه مقررات اتخاذینه مانع اولامه‌مقدن ، قورقولور . بو حاله قارشی تدبیر بودر : پرنسیپلرمزه تماماً صادق آرقداشلردن مركب ، اقلیت حالنده اولسه‌ده ، برهیئتله اكتفا ایلمك . . . بونك محذوری اویصالالمقدن آزدر . حكومتی بلاقید و شرط دوشورمك لازمدر . قطعی مجادله وضعیتی آلمق لازمدر . [وثیقه : ٢٣٤]

§ افندیلر ؛ علی رضا پاشا قابینه‌سی چكیلمه‌مش ، مجلس‌ده بر مسئله احداثندن اجتناباً اسقاطی جهتنه كیده‌مه‌مش و معدل علی رضا پاشا قابینه‌سنه اعتماد رأیی ویرمشدر .

علی رضا پاشا قابینه‌سنك ، مجلس حضورنده اوقودیغی بیاننامه محتویاتی بیلمم تخطر بیورورمیسكز؟ بو بیاننامه‌ده :

صدراعظم پاشا ، ایفا ایتدیكی اك مهم وظیفه‌یی مقدمهٔ كلام اولمرق قید ایدییور ، حكومت مركزیه ایله آناطولو آره‌سنده انقطاع مخابراتنه قدر واران بینونتك ازاله‌سنه موفق اولدیغنی ، بوندن بویله ارادهٔ ملیه‌نك مجلس عالیده تجلی ایتدیكنی ، آرتق قواعد مشروطیته تماماً توفیق حركته هیچ برمانع تصور ایتمدیكنی ، سویلیور .

افندیلر ؛ بو سوزلرله ، هیئت تمثیلیه‌نك ارادهٔ ملیه نامنه حركتنه و قواعد مشروطیته موافق حركته ممانعتنه آرتق محل اولمدیغی كبی بر معنا اشراب ایدلمك ایسته‌نیلیور. دها دون ، مجلس ملینك ، استانبولده مجتمع بولندیغی بر صره‌ده ، ارادهٔ ملیه‌یه‌ده ، قواعد جهانه‌ده منافی اولمرق بالذات كندیلرینك و كندیلریله برابر ، مجلسك و ملتك نه قدر آغیر بر تجاوزه معروض قالدیغنی سویلمكه لزوم كورمین صدراعظم ، حالا هیئت تمثیلیه‌یی ژورنال ایتمكله تشفیهٔ صدره چالیشیور و بزم محترم مبعوث آرقداشلرمزده ، بو سوزلری كمال سكونتله دیكله‌مك قابلیتنی كوستریورلر .

حكومت ، سیاسی زمره‌لره قارشی بیطرفلقدن آیرلمدیغنی و آیرلمه‌جغنی تأیید ایتدكدن صوكره ، بوكونه قدر استحصال ایتدیكی موفقیاتك درجه‌سنك تقدیرینی مجلسه حواله ایدییور .

صدراعظم ، ادارهٔ دولتك محتاج اصلاح اولدیغنی بیان ایده‌رك ، عثمانلی دولتنك ، هر تضییق دولی قارشوسنده قالدیغی زمان ، تعقیب ایتدیكی مسلك قدیمنی احیاءً ، جهانه یكی اصلاحات وعد

ایدبیور . واسع مقیاسده توسیع مأذونیت یاپاجغز . اقلیتلرك حقوقنی تأمیناً تمثیل نسبی قاعدهسنه توسل ایدهجکز . امور عدلیه ، مالیه و نافعه و انضباطیهده وحتی ادارهٔ ملکیهده اجنبیلره امر تفتیشده صلاحیت کافیه ویرهجکز دیهرك قصد ایتدکلری اصلاحاتك اساسلرینی تعداد ایدبیور .

صدراعظم پاشا ، امور خارجیهدن بحث ایدرکن ده متارکه احکامندن انحراف ایدلهمك حکومت سنیهجه متحتم کورولمکدهدر ، تعهدینی ذکر ایدرکن ، ازمیرك اشغالندن دولایی حاصل اولان غلیان وتذبذبه ختام ویرهجك ، آنجق صلحدر ، دیمکله اکتفا ایدیبور و « عزم و بصیرتك » عسری یسره تحویل ایدهجکی قناعت نامهسنده اولدیغنی سویلیهرك بیاننامهسنه خاتمه ویریبور . [وثیقه:٢٣٥]

§ افندیلر ، مجلس مبعوثانك تصویبنه اقتران ایدن بو بیاننامه محتویاتی تحلیل و تفسیر ایله بوراده اضاعهٔ وقتیی لزوم عد ایدرم .

بالکز افندیلر ، صدراعظم علی رضا پاشانك وقابینهسنك مضمراتی و حیاسزلغنی کوسترن بو وثیقهیی عیناً عرض ایتمهمه مساعدهکزی رجا ایدهجکم :

غایت مستعجلدر

درعلیهدن
١٤ شباط ٣٦

ولایات والویهٔ مستقلهیه

اخیراً مجلس مبعوثانده قرائت واکثریت عظیمه ایله تصویب اولنهرق حکومته بیان اعتماد اولنان پروغرامك ، نقاط مهمهسندن بری اولدیغی اوزره ؛ مجلس عمومی اجتماع ایدرك هردرلو آمال ملیهنك تحلیکاه منفردی ، لهالحمد اجرای فعالیته باشلادیغنه نظراً ، احکام مشروطیتك هرنوع موانع وتأثیراندن عاری اولهرق تمامیله جریان ایتمسی لازم کلن داخل ممالکده ، مجلس مذکوردن بشقه یرده ـ ارادهٔ ملیه نامنه ادارهٔ کلام وسرد مطالبه آرتق محل و امکان ـ قالمدیغندن امور حکومته مداخله شکلنده هر نوع افعال وحرکات مستلزم مجازات اولهجغی تعمیماً تبلیغ اولنور .

صدراعظم
علی رضا

§ افندیلر ؛ بویله بر تعمیمه نه حاجت واردی ! هیئت تمثیلیهیی ، ملت نظرنده ، کوچوك دوشورمکدن ، اونك تجزیه ایدیلهبیلهجکندن ، بحث ایتمکده نه فائده واردی ؟ اکر هیئت تمثیلیه ، زمان زمان حکومتك نظردقتنی جلبه لزوم کوریبور ایدیسه ، بوحرکتنك ، نهقدر تمیز وعالیمقصدلرله اولدیغنه ونه درجه وطنی ضرورتلر یوزندن وقوعبولدیغنه حالا شبهه ایدیلهبیلیرمیدی ؟ هیئت تمثیلیهیی ، دولایسیله ملتك وحدت وتساندینی برطرف ایتمکی هدف اصلی اتخاذ ایدن حکومت ، آیدین ، آطنه ، مرعش ، اورفه ، عینتاب جبههلرنده وقوعبولمقده اولان مصادماتدن ایسه اصلا متحسس کورونمیوردی .

اجنبی دولتلرك ، دوغریدن دوغری یه کندی قابینه‌لرینه وقوع بولمش اولان تجاوزندن متأثر اولمیوردی. شوندهٔ ، آچیق اوله‌رق ، ذکر ایتمه‌لیم ، که هردرلو آمال ملیه‌نك تجلیکاه منفردی اولمق لازمکلن مجلس ملینك ، هنوز ، صدراعظم پاشانك حمد ایدرك بحث ابتدیکی کبی اجرای فعالیته باشلادیغی‌ده مع‌الأسف کورولمیوردی .

§ افندیلر ، صدراعظمك ، بو بیاننامه‌سی اوزرینه بزده شو تبلیغ عمومی ایله ملتك نظر دقتنی جلبه لزوم کوردك :

تعمیم

تل ۱۷ - ۲ - ۳۳۶

ارادهٔ ملیه‌نك تجلیکاه قانونیسی اولان مجلس مبعوثانی آچه‌رق حاکمیت ملیه‌یی تأییده موفق اولان جمعیتمزك ، الك مهم واك اساسلی وظائفندن بری‌ده آمال ملیه‌یه مطابق اساسات داخلنده ، برصلحك عقدینه قدر ، وحدت ملیه‌یی محافظه ایتمکدر . جمعیتمزك هر مشکلی اقتحام ایله وطنی وموجودیت ملیه‌یی قورتارمق خصوصنده‌کی مساعیٔ رهاکارانه‌سنه ؛ مقصود ملینك استحصال و استدراکنه قدر، دها بویوك بر عزم وایمان ایله دوامی لازمه‌دن بولنمله ، حیات وبقا اساسندن عبارت اولان تشکیلات ملیه‌نك ، وطنك هر کوشه‌سنده ، عام وشامل برصورتده ، تعضوینه کالاول دوام ایدلمسنی بالجمله هیأت مرکزیه و اداره‌لردن بر کره دها رجا وتأکید ایلرز .

آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، استانبولدن وقوع بولان ۱۹ شباط ۳۳۶ تاریخلی اشعارانده ، « انکلتره دولتی خارجیه نظارتندن درسعادتده‌کی ممثل سیاسیلکنه سبق ایدن وممثل سیاسیلك طرفندن‌ده رسماً حکومته واقع اولان تبلیغات شفاهیه‌ده ، پایخت سلطنتك، دولت عثمانیه‌ده براقیلدیغی بیلدیرلمش وفقط ، بونکله برابرارمنی قتالیله، یونانیلرده داخل اولدیغی حالده، مؤتلفین قوتلرینه قارشی ، طرفمزدن یاپیلان حرکاتك همان تعدیلی وعکسی تقدیرده ، شرائط صلحیه‌مزك تبدل ایتمسنك محتمل بولندیغی‌ده علاوةً درمیان ایدلمشدر . » دنیلمکده وبعض خصوصات ، بالخاصه « موجب شکایت اك کوچوك حادثه‌لره بیله میدان براقیلمامسی » توصیه اولنمقده ایدی .

افندیلر ؛ بو شفاهی وعدك معنا ومدلولی نه اوله‌بیلیردی ؟ یونانلیلرك ، فرانسزلرك ، وسائرمنك تحت اشغالنده بولنان اقسام ممالکدن ماعدا ، استانبولك‌ده آلنمسی مقرر ایدی . فقط درمیان اولنان

شرطه رعایت اولنورسه ، استانبولی آلمقدن ، صرفنظر ایده‌جکزمی دنیلمك ایسته‌یوردی ؟ یوقسه، یونانلیلرك ، فرانسزلرك ، ایتالیانلرك اشغالاری ذاتاً موقتدر ، دول ائتلافیه ، یالکز استانبولی آلمجقدی ، فقط تکلیف ایتدکلری شرطه رعایت ایدرسه‌ك ، اونی‌ده براقه‌حقلردر ، معماسیمی چیقاریلیوردی ؟

یوقسه ، افندیلر ، یونانلیلرك، فرانسزلرك، ایتالیانلرك اشغالاری امرواقعدر . استانبولك اشغالی‌ده متصوردر . فقط ، یونانلیلری ، فرانسزلری ، ایتالیانلری اشغال ایلدکلری منطقه‌لرده راحت وأمین براقیرسه‌کز ، اونلرك اشغاللرینی‌قبول ایلدیککزی فعلاً کوسترمه‌کز ، استانبولك اشغال‌تصورندن وازکچررمی دنیلمك ایسته‌نیلیوردی ؟

ویاخود افندیلر ، ائتلاف دولتلری ؟ قوای ملیه‌نك اشغال منطقه‌لرنده ، اشغال قوتلرینه قارشی آلدیغی جبه‌لری بوزدورمه و آچدیغی محاربه‌لری ، توسل ایلدیکی حرکتلری دوردورمه ، حکومت مرکزیه‌نك مقتدر اولهمیه‌جغنی یقیناً آکلادقلرندن ، یونانلیلرده داخل اولق اوزره ائتلاف‌دولتلرینه مجاورك منع ایدیله‌مه‌مش وحد ذاتنده موجود اولیان ارمنی قتالنه نهایت ویرله‌مش اولدیغی بهانه‌سیله استانبولیده‌می اشغال ایلمك قصدنده ایدیلر ؟ !

وقایع آتیه ، بوصوك تخمینك دوغرو اولدیغنی کوسترمشدر ظن ایدرم . فقط ، حکومت مرکزیه‌نك ، انکلیز ممثلکنك تکلیفندن ، بویله بر معنا چیقارمغه یناشمه‌مش، بالعکس امیده دوشمش اولدیغنی کورولیوردی .

افندیلر ، وقوع‌بولمش اولان تکلیفك نه درجه نامحل اولدیغنه دائر بر فکر ویره‌بیلمك ایچون بزده ، او کونلره عائد بعض وضعیتلری خاطرلایالم . شبهه ایدلهمك لازمدی، که ارمنی قتالی حقنده‌کی بیانات ، ماوقعه مطابق دکلدی . بالعکس جنوب مناطقنده ، اجنبی قوتلری طرفندن تسلیح ایدیلن ارمنیلر ، مظهر اولدقاری حمایه‌دن جرأت آلهرق بولندقلری محللرده‌کی اسلاملره تسلط ایتمکده‌ایدیلر، انتقام فکریله هر طرفده بی‌رحمانه بر صورتده قتل و اعحا سیاستنه سائق اولنده ایدیلر . مرعش حادثهٔ فجیعه‌سی ، بو سببدن ظهور ایتمشدی . اجنبی قوتلریله برلشه‌ن ارمنیلر ، طوپ ومترالیوزلرله مرعش کی‌قدیم براسلام بلده‌سنی خاك‌ایله یکسان‌ایتمشلردی . یکلرجه عاجز ومعصوم والده‌وچوجقلری قهر و اعحا ایلمشلردی . تاریخده امثالی نامسبوق اولان بووحشتك فاعلی ارمنیلردی . مسلمانلر آنجق محافظهٔ ناموس وحیات قیدیله مقاومت و مدافعه‌ده بولنشلردی . یکرمی کون دوام ایدن مرعش قتل عامنده ، مسلمانلرك برلکده شهرده قالان آلتمش بیکلرك ، بو حادثه جنده استانبولده‌کی ممثلرینه چکدکلری تلغراف ، فاجعه مسببلرینی غیر قابل تکذیب بر صورتده تعیین ایتمکده ایدی .

آطنه ولایتی داخلنده‌کی مسلمانلر ، نیه‌دن طولاعه قدر تسلیح ایدیلن ارمنیلرك ، سونکولری تهدیدی آلتنده ، هردقیقه قتل عامه معروض بولونیورلردی . حیات و استقلالك محافظه‌سندن بشقه برشی ایسته‌مین اسلاملره قارشی تطبیق ایدیلن بو ظلم و اعحا سیاستی ، اکثریت متمدنه‌نك نظر دقت والصافی جالب ماهیتده ایکن عکسنك واقع اولدیغنی ادعا واولان صورتلرایله‌سی تکلیفی، نصل‌حسن قبول اولهبیلیردی ؟

ازمیر وآیدین حوالیسنده وضعیت بوکا مماثل و بلکه دها فجیع دکلیدی ؟ یونانیلر هرکون قوت

و وسائطی تزید وتعرض حاضر لقدرتی اکمال ایدیوردی . بر طرفدن ده منطقه تجاوزدن کری دورمیوردی. وکونلرده ازمیره یکیدن پیاده آلایله تجهیزاتی تام رسواری آلایی ویکرمی درت عدد بوك اوتوموبیلیله کایتلی نقلیه عربه سی وآلتی عدد طوپ ورحوق عربه لری چیقارلدیغی وجبهه ده کلی مقدارده جبخانه سوق ایدلمکده اولدیغنی آکلاشیلمشدی . حقیقت شو ایدی، که ملمز ، بلاسبب هیچ بر برده، هیچ بر عنصر اجنبیه متجاوز دکلدی .

بناءً علیه افندیلر ، وطنمزك اقسام مشئومه سندن دشمنلك چکیلکلرینی کورمه دن ویا هیچ اولمزسه چکلدیکنه تماماً حصول اوله رق ، مواعید دشمنه لروه سن زیاده عدم اهمیت اولمق کار عاقلمی ایدی ؟ طالع مملکتك بکاه نفوذ اجنبی و دشمن دولتلرك قوای [illegible] بر طرفه معطوف ، بوکی بکاه ات ونشئات آکلاشمه لر کلات وارمزی ؟ آنیلك مشئومیت و مهلکه سی انجمن هان دعوای ملیدن فراغت حاصل اولدی ؟ یاکه [illegible] دکل ، سفاهتلك ، ازمه لك ، بطنه دوالیسه لك ، خدمه حسه ملیه می داخلنده باشلیه رق [illegible] یاشنده اقامی غایه ملیه مز دکی ایلان ؟ بکا نظراً ، یالکز استانبولك دکل ، بالعکس بوتون اولدیغی وعدی قرشو سنده عثمانلی دولتك صدراعظمی علی رضا پاشا ممون اولسنده ، ورلك مشئوم تمنه اولدیغی وبو بکاه اتدا ایدلك اخبار سکوت وعطالت ایلیه جکی ، ناصل فرض اولنه بیلیردی ؟ وحدالدینك صدراعظمی ، قوای ملیه یی داغتمه معطوف بولنون بوتشبثلك مسئولیت تاریخیه سنی ، نظر تأمله آلمق ایسته میورمی ایدی ؟

افندیلر ، احنی تکلیفی واونی تطبیقه قادیشان حکومتك آرزو وأمرینك ، ملتجه وقوای ملیه جه مطاع اولمه میه جغنی طبیعی ایدی .

محترم افندیلر ، رؤف بك ، ۱۹ شباط ۳۲۶ تاریخلی برشیفره ایله ، حکومت ومجلس حنده ، بك شایان تأمل معلومات ویرییوردی ، بو معلوماتی خلاصه ایدیم :

« شباطك اون طقوزنجی کونی ، صدراعظم ، داخلیه ناظری ، بحریه ناظری ، فلاح وطن اتفاقی اجتماعنه کیتمشلر . صدراعظم، قوای ملیه نك ایکنجی برحکومت شکلنده کورونمه سی، اجراآت حکومته قاریشمه سی ومرعش طرفلرنده کی حرکتك دها ابتدایده تعمید ایدلمه رك توقفی ایله انتظام وآسایشك تأمینی لزومنی سیاسة موجب تسمیات کوردیکی سویله مش ، صبا پاشانك ، ولی احمدوزی پاشانك، قول اردو قوماندانی اولهرق آنقره یه کوندریله جکنی بیلدیرمش. داخلیه ناظری ده سرعتله اجراآته مداخله اولنامه سی سویله مش . پولیس مدیری ایله ژاندارمه قوماندانلرینك تبدیلله متقدر اولهمه قلرینی آکلاتمش . اسکیدن بری دوستی اولان کشفی بکك ناموسکار اندن واونی بروسه یه والی وفائق عالی بکی مستشار یاپدیغندن بحث ایتمش. صالح پاشاده مرعش وحوالیسنده تخلیه ایتدیریلن محالله، حکومتجه وضع بدایتمکی سیاسة ممکن کورمه مش ، فرانسز مطبوعاتی علیهنده چویرر، دیمش. پادشاه، حکومت، مجلسدن زیاده حاکم ایمش . مجلسك حالت روحیه سنه کوره ، بوحکومتی اسقاط ویرینه شرائط لازمه دن حائز ، ملی برقابینه اقامه ایتمك ممکن دکلمش . » [وثیقه : ۲۳۶]

« بو معلوماتی، آناطولو ورومایلیده بولنان تکمیل قوماندانلرینه بیلدیرکن ، شونی ده علاوه ایلدك:

« هیئت تمثیلیه ، تحت اشغاله ومختلف تأثیرات اجنبیه تضییقنده بولنان استانبولده دها ملی وفداکار حکومتك رأس کاره کتیرلمسنده کی مشکلاتی تقدیر ایتدیکندن ، صدراعظم پاشانك معلوم اولان

بیانامه‌سنه مقابل ۱۷ شباط ۳۳۶ تاریخنده‌کی تعمیم ایله نقطهٔ نظرینی بوتون تشکیلاتنه اعلان ایتمشدی . وحدت ملیه‌نك اخلالی فکریله پاپیلاجق هر تشبث وتعرضی ، معقولات داخلنده عفیم برافق تحت وجوبده‌در . آمال ملیه‌یه مطابق بر صلح استحصال ایدلمدکجه قوای ملیه‌نك ترك فعالیت ایتمسی امکانسز موجود اولهمیه‌جی حقنده علاقه‌دارلرنك تکرار نظر دقتی جلب ایدلمکله برابر، وحدت وتساند ملینك تقویه و ادامه‌سی خصوصنده هر زماندن زیاده متبصر ومتیقظ بولونیلمسنی خاصةً رجا ونمی ایلرز . » [وثیقه : ۲۳۷]

§ رؤف بکده ، جواباً شونی یازدم :

۲۱ - ۲ - ۳۳۶

حربیه نظارتی سر یاوری صالح بکه

رؤف بکه :

ج : ۱۹ - ۲ - ۳۳۶ شیفره‌یه :

فلاح وطن غروبنك صدراعظم پاشا ورفقاسیله اجرا ایتدیکی مناقشاتك هیئت عمومیه‌سنده استدلال اولندیغنه کوره ، حکومت حاضره ، مجلس مبعوثان آلدیغی اعتماده استناداً ، قوای ملیه‌نك مملکتده‌کی نفوذ وتأثیرینی ازاله‌یه ساعی اولدیغی وضوح ایله آکلاشیلیور . حرکات ملیه‌یه مخالفتندن دولایی عزل ایدیلن فائق عالی بکی ، مستشارلغنه ، فرید پاشا وعلی کمال ایله برلکده چالیشان مستشار کشفی بکی ، بروسه ولایتنه تعیین ایتمسی و اوراده مأموریتلری ملتجه قبول ایدلمه‌ین احمد فوزی پاشاایله ضیا پاشایی‌ده آنقره‌یه کوندرمك خصوصنده اصرار ایتمسی، آچیقدن آچیغه قوای ملیه علیهنه حرکت ایدلدیکنك برمثال ظاهریدر . حکومتله ملتك تام بروحدت داخلنده چالیشه‌رق تثبیت ایدیلن اساسات دخلنده ، آمال ملیه‌یه موافق برصلح استحصال ایدلسی لزومنی ، هرزماندن زیاده تقدیر ایتمکده اولدیغمزدن ، اجرا آت حکومته قارشی هردرلو مخالفت ومشکلات احداثندن اجتناب ایلمکی بروظیفهٔ وطنیه تلقی ایدیورز . هرشی بیتمش ، غایهٔ ملیه استحصال ایدلمش دکلدر . آره‌ده‌دها پك مدهش احتمالات موجوددر . آتینك مشکوکیت بی‌نهایه‌سی ایچنده ، قوای ملیه‌نك مساعیٔ رهاکارانه‌سندن مستغنی بولنوب بولنمدیغنك حکومتدن استفساری ایجاب ایدر . بزه کلنجه ، تاریخك بومملکتده شمدیه قدر حصوله کتیرمدیکی ، بووحدت وتساند ملینك اخلالنه عائد هرحرکتی برخیانت وطنیه تلقی ایده‌رك اوکا کوره مقابلهٔ لازمه‌سنی اجراده تردد ایتمیه‌جکز . بومجبوریت واضطرارك ارکان حکومتجه بیلنمسی پك فائده‌لی اولهجقدر . حکومتله آره‌مزده‌کی آهنك ووحدتك محافظه‌سی آنجق حال حاضرك انقلابیله ممکن اولهبیلیر. لزومسز تعیین وعزللر اجراسی وبالخاصه حرکات ملیه‌یه مخالفتندن دولایی انفصال ایتدیرلمش اولان مأمورلر حقنده اصرار اولنمسی ، قوای ملیه علیهنه بر خصومت تلقی ایدیلهجکندن بوکبیلرك مأموریتلرینه مساعده اولنمیه‌جقدر . بالخاصه ، احمدفوزی پاشا ایله ضیا پاشانك ، کوندرلدکلری تقدیرده درحال اعاده ایدیلهجکلرینك بر أمر واقع تلقی ایدلمسی ایجاب ایدر .

وضعیت حاضره‌نك وخامتنی مدرك اولان مجلس ملیه‌كی رفقانك دخی ، بویله غیر طبیعی حادثاته قارشی اتخاذ سكوت ایسی ، مرطوفدن تحریك وتشویق ایدیان حكومتی ، تشجیع ایده‌جكدن بوخصوصده‌ده غایه مربوط آرقداشلرك متین وصریح بروضعیت آلمری مقتضیدر . حكومتك مجلسه حاكم اولمسی، امر مراقبه‌یی اشكال ایده‌جكندن ، بویله برحالك حدوثی حالنده ، اخلاص وطن‌نامنه مقررات سالمه اتخاذ ایدیلمه‌یه‌جكی وبالنتیجه آمال ملیه‌نك حصول بوله‌میه‌جغی آشكاردر . بوتون مقتضیات مطاع ومقدس تاقی ایدیان قوای ملیه غایه‌لریك، مجلسجه‌ده تأمین تطبیق واجرا آت حكومتك بوغایه‌لر اطرافنده اجرای مراقبه‌سی خصوصنده ، صوك غیرت وطنپرورانه‌لرینك ابذال بیورلمسنی اهمینله رجا ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی كمال

ﷺ رؤف بكك ، دیكر براشعارینه‌ده ویردیكمز جوابی عرض ایده‌یم :

شیفره ٢١-٢-٣٣٦

حربیه نظارتی سرپاوری صالح بكه

رؤف بكه :

ح : ٢٠ - ٢ - ٣٣٦ شیفردیه :

حكومتك ، مجلس ملیه‌كی غروپه قارشی بروضع تهدید آلمسی ، غروپك متساند برقوهٔ سیاسیه حالنده اكتشاف وتبلر ایده‌مه‌مسندن انبعاث ایتدیكی واضحاً آكلاشیلمقده‌در . هر شیئه ترجیحاً غروپك ، بو نقطهٔ نظردن مدرك بر قوهٔ مراقبه حالنه كتیرلمسی لزومی تحقق ایدییور . حكومتك ، بالآخره تطییب خاطر مقصدیله سزلری دعوت ایتمسی ، بوكونكی ضعفنی آكلامسندن و قوت یاخیه قدر اویلایوب وقت قازانمق فكرندن منبعثدر . حكومته قارشی قطعی بروضعیت آلمق زمانی كلمشدر . صدراعظمه وداخلیه ناظرینه آچیقجه سویله‌مك لازمدركه ، قوای ملیه ، نتیجه‌یه قدر اجرای فعالیت ایلیه‌جكدر .

تمكتی اشغال ایدن و ملتمزك اسارت مطلقه‌سنی ایسته‌ین دشمنلرمز ، قوای ملیه‌نك فعالیتنی ایسته‌مه‌مكده كندیلرینی حقلی بوله‌بیلیرلر . فقط ، دولت و ملتك تخلیصنه ساعی بر قوهٔ ملیه‌نك ، كندی حكومتمز طرفندن دوچار هجوم و تعرض اولمسی شایان استغراب كورولمكده‌در .

استانبولك ، حاكمیت عثمانیه‌ده ایقاسی حقنده‌كی دول مؤتلفه نقطهٔ نظری نه قدر مسرتله تلقی

• ایدلش ایسه ، ازمیر و آطنه جبهلرنده ترك فعالیت ایدلسی خصوصندهکی طاباری ده او قدر موجب حیرت اولدی . حربیه ناظرینه ، ازمیر و آطنهنكده حاکمیت عثمانیهده قالمسی تامین ایدیلنجیه قدر ترك سلاح ایدیلمیهجکی ، ارمنیلره ، طرفزدن بر تجاوز واقع اولمدیغی ، فرانسزلر طرفندن تسلیح و تشویق ایدیلن ارمنیلرله بعض حادثات ظهور ایتمشسه ، بونك مسئولیتنك ارمنی ناسیونالیستلریه و اونلرك محرکلرینه عائد اولهجغی بیلدیرلمشدر .

مرعش و اورفهدن ایاری یه کیدلهمسی حقندهکی ، حکومتك تکلیفنه قارشی ، مانی تطمین ایتمك و قوای ملیهیی توقیف ایدهبیلمك ایچون فرانسزلرك آطنهیی درحال تخلیهیه باشلاملری طلب اولونمایدر . عکسی حالده ، قوای ملیهیی ، حرکات استخلاصکارانهسندن منع ایتمك ممکن اولامیهجغنی وبو آتشك حلب وسوریهیه سرایته باشلامق اوزره بولندیغنی ، فرانسزلر آطنه و حوالیسنك تخلیهسنده نه قدر استعجال کوستریرلرسه او قدر منفعتدار اولهجقلرینی کندیلرینه آچیقجه ایضاح ایتمایدر . آناطولو مطبوعاتنك ، شدت لسانك تخفیفی ، دول مؤتلفهنك مظالم و تجاوزاتنه نهایت ویرمکله قابلدر . بو قدر حقسزلقلره ، ظلملره ، حتی قتل عاملره قارشی فریاد ایدن معصوم بر ملتی اسکات ایتمك ظلمنی ، بزدن طلب ایتمهملیدر . اساساً ، جهانك هر نقطهسنده مطبوعات ، بو کبی قیودات عرفیهدن آزاده اولوب حر و سربستدر . آق باش جبخانهسنك بر قسمنك انکلیزلره اعادهسی حقندهکی معاونتکزك قطعیاً مصروف اولدیغی آرزو ایدردك . بوش برفشنك قووانتك بیله انکلیزلره اعاده ایدلهمسی دها موافق اولور فکرندهیز .

حکومت ، دول ائتلافیهیه قارشی بویله ساخته جیلهلر اظهاریله حقمزده استجلاب مرحمتهموفق اولهجغی وبو ریاکارانه حرکاتك ، شرائط صلحیهنك تعدیلنه تأثیر ایدهجکی ظننی پرورده ایدیبورسه ، کندیلرینك غفلتنه آجیرز . خلاصه ، صلحمزك موضوع بحث اولدیغی بومهم آنلرده ، قوای ملیهیی ضعیف کوسترهجك هر حرکتك مقدرات ملیهمز اوزرینه مشئوم بر تأثیر اجرا ایدهجکی شبههسز اولدیغندن مجلسدهکی رفقایه ترتب ایدن وظیفهٔ مراقبهنك اعظمی فداکارلقلرله اجرا ایدلمسنی خاصةً رجا ایلرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

افندیلر ، بو کونلرده حس اولنان لزوم اوزرینه رؤف بکه عینی تاریخده شو تلغرافیده یازدم . بولزوم ، هیئت تمثیلیه و قوای ملیهنك دوام فعالیتی حقندهکی افکاری قونترول ایتمك ایدی. رؤف بکه مازدیغم بو تلغرافی ، عیناً ارضرومده کاظم قرهبکر پاشایهده ویرمشدم .

غایت مستعجل اولوب تأخیری جائز دکلدر . ٣٣٦-٢-٢١

رؤف بکه :

آناطولو وروملیلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك تبدیل شکلنه صلاحیتدار اولهجق قولغهنك انعقادی ،

نظامنامه‌مزك صوكنجى مادەسى موجبنجه ، مجلس مبعوثانك امنيت و سربستى تام دائر مسئله ايفاى وظيفهٔ تشريعيه ايلديكى مجلسجه تأييده وابسته‌در . هيئت تمثيليه‌نك ، تشكيلات عموميه‌نك باشنده صلحه قدر محافظهٔ شكل ايتمسى لزومى ، بالجمله رفقانك تنسيب و اصرارى اوزرينه قبول ايدلمشدر . حالبوكه حكومت طرفندن عادتا مظهر تشويق اولان مخالف غزتەلرك هجوملرى ، مجلس اعيانك على تعرضلرى ، حكومتك افعال واجراآتى و بالخاصه صدراعظم پاشانك بياننامه‌سى و مجلس مبعوثانده قواى مليه‌نك غيرمشروعيتنى آلقيشلاتديران نطقلر ، افكار عموميه‌يى تشكيلات مليه عليهنه چويرمكده وهيئت تمثيليه‌مزى مشكل بروضعيته القا ايتمكده‌در .

برطرفدن آرزوى شاهانه‌يه توفيقاً زين العابدين ، خواجه صبرى ، سعيد منلا كبى ذواتك محضا قواى مليه‌يى اسقاط مقصديله هرطرفده وجوده كتيرمكه چالبشدقلرى تعالى اسلام جمعيتى نامى آلتنده‌كى ترتيبلر ، تشكيلات مليه‌يه فعلى تعرضلره باشلامشلردر . ازجمله ، نيكده ونوشهرده ، ماه‌حالك اون طقوزنجى كونى ، مجلس مبعوثان آچيلدى ، تشكيلات مليه‌يى پادشاهمز ايسته‌ميوركبى سوزلرله خلقى على اجتماعاته و تظاهراته سوق ايتمشلردر . بو حال ، صدراعظم پاشانك تبليغنى آلان بعض مأمورلر طرفندن‌ده مظهر تشويق اولمشدر ، بو حادثه‌نك قونيه‌يه وهرطرفه سرايت ايتمسى بعيدالاحتمال دكلدر . بناءً عليه :

١ — حكومتك ، قواى مليه‌نك محافظه‌سى طرفدارى اولوب اولمديغنى قطعياً بيلديرمسنى كنديسندن طلب ايتمك لازمدر .

٢ — فلاح وطن غروبنك ، موضوع بحث اولان أمنيت وسربستى تامه مالك اولديغنى وقواى مليه‌يى داغيتمق لزومنه قانع بولنديغنى وياخود عكسنى درپيش ايتمسى وهنوز محافظه‌سنه لزوم كوريبورسه اوكا كوره حكومته اخطارانده بولنمقله برابر ، مجلسده دخى لزومى وجهله مدافعه ايلمسى ايجاب ايدر . بو خصوصك ، غروپجه موقع مذاكره ومناقشه‌يه وضع اولنمسى مطالعه‌سنده‌يز .

٣ — تشكيلات وقواى مليه‌نك امحاسى ، منافع وطن ايچون ترجيح اولنديغى تقديرده ، ازمير ، مرعش وسائر جبهه‌لرده بولنان دشمن قوتلرينه قارشى حكومتجه تدابير لازمه‌نك اتخاذنى تحت تأمينه آلديرمق لازمدر .

بالاده‌كى معروضات ومطالعاتمزك كمال اهميت وجديتله نظردقته آلنوب ايجابانه توسل‌وبزى شخصاً ده مشكل وضعيتدن تخلص ايچون نتيجه‌سنك سرعت ممكنه ايله‌اشعارينى رجا ايدرز . استانبولده‌كى بعض رفقانك بونجه امكلرله وجوده كتيرلمش اولان وحدت و قواى مليه‌يه ووروللان ضربه‌لره قارشى قطعى تدبير آلمقده ، سوك غيرت و جديتى كوسترمكدن زياده ، خارجى و اوزاق قوتلردن بويوك اميدلره قاپيلدرق متسلى اولدقلرى ذهابى حاصل اولبور . بز ، ألمزده‌كى قوتى حسن محافظه ايده‌مديكمز تقديرده ، خارجى قوتلرك دخى التفاتنه دكرمز قالميه‌جغنى ، خاطره اولەرق عرض ايلرز .

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

كاظم قره بكر پاشا ، بو تلغرافه وبردیکی ٢٣ شباط ٣٣٦ تاريخلى جوابنده ، « استانبولده مجلس مليه‌ده متحصل جريانه قارشى ، هيئت تمثيليه‌نك وقواى مليه‌نك معكوس ومتحكم بروضعيت آلمسنى هيچ

موافق بولميورم. يالكز هيئت تمثيليه، بوايشك ايچندن وقارلى چيقمق وايشك مسئوليتنى وتقدير كنيتى، مجلس ملينك عهدهٔ ناموس وحميتنه براقمه‌يى مطالعه ايدييورم.»» «قواى مليه‌نك وهيئت تمثيليه‌نك محافظهٔ موجوديت ايتمسنه مجلس ملى طرفدار اولمازسه .... قونغره‌لرك مقرراتى وجهله امنيت تامه ايله مراقبهٔ تشريعيه‌سنه صاحب وحاكم اولديغى جهتله، هيئت تمثيليه‌نك، آرتق مجلس ملى‌يه توديع مقررات ايدرك داغيلمسنى وموقع فعاليتدن چكيلمسنى يازار وبرده تشكر ايدر.»» «فقط، مجلس ملينك بويله برمسئوليت درعهده ايدهرك موقع وآتيلرندن امين اولدقلرينه دائر قرار اتخاذ وتبليغ ايده‌جكلرى پك مشكوكدر. رؤف بك‌افندى بوتكليفى ياپار وبومقرراتى استحصال ايدرده هيئت تمثيليه‌نك موقع فعاليتدن چكيلمسنى تبليغ ايدرلرسه ، اوزمان هيئت تمثيليه بونى معالممنونيه قبول ايدر . مطبوعاته وداخله قارشى نشر وتعميم ايلر وآرتق فعاليتدن اوزاقلاشير. موقع‌شرف ووقارينى‌ده مشروع برشكلده محفوظ طوتار. شبه‌سزكه، برسنه‌دن برى ابرام‌ملى ايله حصوله گلمش آيدين جبهه‌سى نه‌داغيلوب يونانليلره تسليم مقدرات ايلرونه‌ده حكومت بونلرى داغيته‌بيلير . اومجاهدلر كندىلكندن وسابقى مثللو دوام ايدر . فقط موضعى اولور وقول‌اردو قوماندانلرى كندى منطقه‌لرنده بونى احوال و مقتضيه كوره حسن صورتله اداره ايلر ، اوندن صوكره‌ده ، وضعيت وحركات مستقبله‌مز ايچون ظهوراته تابع قالينير . ايشته نقطهٔ نظرعاجزانه‌م بوندن عبارت اولديغى معروضدر » ديبور. [وثيقه : ٢٣٨]

افنديلر ، استانبولك بالفعل اشغالندن تقريباً يكرمى كون اول، اظهار اولنان بوكوروش ومطالعه شايان تدقيقدر . بن ، يالكز برنقطه‌يه اشارت ايتمكله اكتفا ايده‌جكم . اونقطه ؛ ظهوراته تابع اولمق توكلى‌در. بز ، البته، بويله بروضع متوكلانه آله‌مزدق. بالعكس ظهوراتك نه‌اوله‌بيله‌جكنى ، ظهورندن اول كشف وتيقن ايدرك، مقابل تدابيرنى دوشونمك وآتنده، ترددسز تطبيق ايتمك طرفدارى ايدك. ايشته بومقصدله ايدى‌كه دها اولندن افكارى استمزاجه باشلامشدق .

§ افنديلر ، مبعوث مظهر مفيد بكك بر مكتوبنه ويرديكم جوابى عيناً عرض ايدرسه‌م ، كاظم قره‌بكر پاشانك مطالعه‌سنه ويرلمك لازم كلن جواب‌ده كندىلكندن آكلاشيلمش اولور . مظهرمفيد بكك مكتوبى محتوياتى تكرار ايتميه‌جكم . اونى ايجاب ايدرسه كندىلرى نشر ايدرلر . ثم ويرديكم جواب شوايدى :

آنقره
٣٣٦ - ٢ - ٢٠

حكارى مبعوثى مظهر مفيد بك افنديه

افندم حضرتلرى ؛

١٤ - ٢ - ٣٣٦ تاريخلو مفصل مكتوبكزى آنجق دون آلدم ويارينكى پوسته‌يه يتيشدير مك‌اوزره جوابنى شمدى يازييورم. مجلس عالئ ملينك وفلاح وطن نام غروبك، احوال حقيقيه‌سنى تصوير ايدن

بیانات علیه‌لری موجب تأثرم اولدی. ایضاحات وتوصیفاتکزله، نظرمده تجلی ایدن منظره، ألم‌آلوددر. زواللی ملت ؛ حیاتی ، موجودیتی ، مقدراتی مدافعه، محافظه و تأمین ایتمکله مکلف بیلدیکی محترم مبعوثلرینی ، وظیفهٔ حقیقیهٔ ملیه و وطنیه‌لرینی ایلك آنده و ایلك خطوه‌ده فراموش ایتمش کوریور . غرب وبوتون دشمن دیدیکمز ملتلر ، تورکیاده ، تورکلرده قابلیت اولمدیغندن هرشیئی ، بزم ایچون منفی هرشیئی ، تطبیقه جواز ویردکلری معلوم ایکن و هربریمز آیری آیری بو ظلمك بطلانی اثباته عزم ایتمش اولدیغمزی ادعا ایدرکن ، حسیات منفعتجویانه‌مز ، احتراصات خسیسه‌مز ، بزه هرشیئی اونوتدیره‌بیلیر . اولکلن مبعوثلر شویله یاپاجقمش، صوکره کلن مبعوثلر بویله‌طور آلمش ، هیئت تمثیلیه شوکاتحرم نظرله‌باقمش، بونی بیانی کورمش.... بونلری سویله‌ینلر، قوجه تورك ملتنك محترم‌مبعوثلری، اولهمی ؟ بو حالت روحیه ، بو ماهیت اخلاقیه قارشوسنده مبهوت، متحیر وصامت‌قالیرم . یکی‌غروپ ویا پارتی تشکیلاتندن بحث بیوریلیور . . . . عزیزم مظهر مفید بك ! ایضاح ایتدیککز مانتالیته وقاراقته‌رلرك تشکیل ایده‌جکلری غروپدن‌ده ، پارتیدن‌ده ، بن ، مملکتی قورتاریجی بر وضع متینك آلنه‌بیله‌جکنه حکم‌ایده‌میورم . بن وهیئت تمثیلیه نامی آلتنده ایفای وظیفهٔ فداکاری ایدن آرقداشلر، بو وطنك خلاصی ، ملتك فلاحی ایچون أولنجه‌یه قدر چالیشمق ایسترکن ، مبعوثان کرام ، وضع وطورلریله و اعماق غفلته سقوطلریله آکلایورم ، که بوکا دخی‌مساعده ایتمیه‌جکلردر . آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك تشکیلاتنه وبو تشکیلاتك وجوده کتیردیکی قوای ملیه‌یه استناده احتیاج قالمدیغنی ، طنلانه و غافلانه معاملات وحرکاتیله ایما ایدن مجلس مبعوثانك و فلاح وطن غروپنك ، بو بابده‌کی قرار قطعیسنك استمزاج وطرفزه اشعارینی رؤف بکه یازدق . بو قرارك استحصالنی تسریع ایچون سزلکده یاردیمکزی رجا ایدرز . بو قراری ویرکن ، مبعوثان کرامك محل انعقادی اولان دارالخلافه‌ده ، قرق‌بیك فرانسز ، اوتوزبش بیك انکلیز ، ایکی‌بیك یونان و درت بیك‌ایتالیان قوهٔ بریه‌سنك تحشد ایتدیکنی و انکلیز بحر سفید دونانمسنك فندقلی سراینه قارشی ، لنکر انداز بولنمش اولدیغنی کوز اوکنده بولندیرمق لزومنی‌خاطرلاتیرم .

مصطفی کمال

§ افندیلر ، رؤف بکه ، یازدیغمز صوك‌شیفره‌ده ، آق باش جبخانه‌لکنده‌کی‌جبخانه‌نك برقسمنك انکلیزلره ویرلمسنه معاونت ایتدکلرینه عائد بر تعریض واردی . بو مسئله‌یی بر آز ایضاح ایده‌یم . روم ایلی ساحلنده ، کلیبولی جوارنده ، آق باش موقعنده ، بر جبخانه ده‌پوسی واردی . اوراده فرانسزلرك تحت محافظه‌سنده کلیتلی‌اسلحه ومهمات بولونیوردی. حکومت،ائتلاف دولتلرینه قارشی ، تسلیمیت‌تامه کوسترمش اولمه‌یی موافق منفعت کوردیکندن ، ذکر ایتدیکم جبخانه‌لکده‌کی اسلحه ومهماتدن برقسمنی، ائتلاف‌دولتلرینه ویرمکی وعدایتمش. اونلرده، ورانکل‌اردوسنه کوندره‌جکلرمش. روسیه‌یه نقلی ایچون بر روس واپوری‌ده کلیبولی‌یه کلمش . حکومت دها اول، استانبولده‌کی تشکیلاتمز رؤساسنك موافقت ومعاونتی‌ده تأمین ایتمش . .

حالبوکه افندیلر ، کوپریلیلی حمدی‌بك نامنده قهرمان‌بر آرقداشمز ، قوای‌ملیه‌دن برمفرزه ایله ، ٢٦/٢٩ شباط ٣٣٦ کیجه‌سی ، صالللره روم ایلی ساحلنه کچدی . آق باش جبخانه‌لکلرینه وضع‌ید ایتدی . ده‌بو محافظلری اولان فرانسزلری توقیف وخطوط مخابره‌یی قطع ایتدی . اسلحه‌یی کاملاً

وحبخانه‌یی قسماً ومحافظ فه النسز افرادیله محفوظاً لاپسکیه نقل ایتدی . اسلحه ومهماتی داخله صوق ایتدکدن صوکره ، فرانسز افرادی اعاده ایتدی . آق باش دهپوسنده سکذنجی فرق روس متراليوزی ، یکرمی بیك صندوق جبخانه خمین ایدیلوردی . [وثیقه : ٢٠٩]

بو وجه اوزریه ، انکلزلر ، باندیرمه‌یه ابکی یوز کیتیلك بر قوت چیقاردیلر . اتحاف قوتلرینك حرکات ملیه منطقه‌سنی کریلرنده ، دول اتحافیه عسکرلرینك ده بولغدقاری محلاردهکی دهپولردهبولنان اسلحه وجبخانه‌لك بشقه یره نقلی ویا غیر قابل استعمال برحاله وضع ویا بوبی محللرك اشغال اندلسی احتمالیه قارشی عموم قوماندانلره ویردیکمز أمرده بعض تدبیرلر توصیه‌ایتمکله برابر ، باجمله قوماندانلرك کمال عزم وقطعیتله حرکتلری لزومی بیلدیردك . [وثیقه : ٢٤٠]

§ افندیلر ، همان عینی کونلرده ، آنزاوور ، بالیکسر وبیغا حوالسنده اولدقجه مهم ومهلك وضعیلر احداث موفق اولهبیلمشدی . بالیکسرده ، ملی جبهه‌نرمزی آرقه‌دن دورهق استه‌یردی . باشه کلیتلی آدم طوپلامشدی . قارشوسنده کوندربلن ملی قوتلرله ، بیغاده قانلی بر محاربه اولدی . آنزاوور ، غالب کلدی . قوتمزی داغمندی . طوپ ومترالیوزلرمزی تعمیرایتدی . افرادی ایدارهیه آلدی . اسیر وشهید ایتدی . آق باش قومانداسی حمدی بك‌ده ، بوشهدا مماثله ایدی . بوندن صوکره ، احمد آنزاوور ، کمدی اسمنه نسبت ایتدیکی احمدیه جمعیتی نامی آلتنده ، تسمیع خیانته دوام ایتدی .

§ افندیلر ، ٣ مارت ٣٦ تاریخلی ، مندرجاتی فوق‌العاده جالب دقت برشیفره آلدم . بوشیفره ، استانبولدن ، عصمت پاشادن کلیوردی . عصمت‌پاشا ، بن آنقره‌یه مواصلتدن‌صوکره ، آنقره‌دیانمه کلشدی . برابر جالیشیردق . فقط حال پاشادن‌صوکره ، حربیه نظارتی مقامنه فوزی پاشا حضرتلری کلدی . مشارالیهك صورت مخصوصه‌ده طلبی اوزریه وبالخاصه مهم برمقصدله ، کندیسنی موضوع بحث تارمدن برقاچ کون اول ، استانبوله کوندرمشدم .

مهم اولهرق مطالعه ایتدیکمز ، شوایدی : یونانلیلر تعرضه حاضرلانیورلر . بوکا قارشی معقول اولان ، یونون قوتلری سفربر ایدهرك مدافعه برحربیه کیرمکدی . باخصوص ، فوزی پاشا حضرتلری ، بولزوم واضطراری تقدیر ایتمکده ایدی .

اینه ، بو ضرلی یازی اوزره عصمت پاشانك استانبولده بولنمسی وحتی ارکان حربیه ریاستنه رسماً کتیریلدرك تأمین مساعیسی ، چوق نافع اولهجق ایدی . بو مسئله ، استانبوله کیتمسنه لزوم کورمشدم . عصمت پاشانك تلغرافی شودر :

حربیه
٣٣٦-٣-٣

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

آلنان معلوماته کوره ، استانبولده برجمعیت تشکل وبوجمعیت انکلیزلرله توحید مقررات ایتمش . حکومتك اسقاطیله معلوم برحکومتك تأسیسی ، مجلسك فسخی ، ازمیر وآطنه‌لك تأمین اشغالی ایچون

قه‌ای ملیه‌نك الغاسی، حهان ایچون عامل صلح ومسالمت اولق‌اوزره استانبولده بین‌الاسلام برشورای حالت آتلاس، ونشویقنك علیهه فتوا اصدری، مقررات جلسندن ایمش. ناظر پاشا، بوجمیتك [illegible] اولدیغی کبی، انکلیزلرك، حکومتی الك زیاده سویق یاپدیغی ده، عین سایه‌لرده معلومات اونه‌رق عرض ایتمه‌لکمی آرزوایتدیلر. (عصمت)

حربیه ناظری سعیدوری

بیکباشی

صالح

§ افندیلر، معلوم عالیکزدر، که انکلیز مثلی، یونانیلرده داخل اولدیغی حالده، ائتلاف قوتلرینه قارشی تسهیل حرکات ایدلمسی حکومته تکلیف ایتمشدی و وتأمین اولونورسه، استانبولی دولت عثمانیه به براقه‌جغنی کی بالدیزلی بروعده‌ده بولنمشاردی. فقط، استانبول، و تکلیف یاپیلیرکن، شباطك ۱۸ نجی، ۱۹ نجی و ۲۰ نجی کونلرنده، یونانیلرك ازمیره بکی قوت، وسائط نقلیه، کلیتلی جبخانه کتیردیکی و جبهه‌لره سوق ایدرك یکی بر تعرضه حاضرلاندیغی، بزم معلوماتمزی ـ اجرا آت حکومته مداخله ایتمه‌یکز بایغارمسنه باقمسزین ـ حکومت مرکزیه‌یه ابلاغ ایدرك نظر دقتنی جلبدن خالی قالمدق.

یونانیلر، بو صورتله، تعرضه حاضرلانیرلرکن، علی رضا پاشا قابینه‌سی، دیکر بر تکلیف قارشوسنده قالیور.

« یونانیلر قارشوسنده بولنان قوای ملیه‌یی ۳ کیلو مترو کری آلدیرمق ! .. »

علی رضا پاشا قابینه‌سك، بوکا مقتدر اولدیغی میداده ایدی. فقط، مقصد، اولك اسقاطی ایدی. صدراعظم، بالضروره، بو تکلیفك قابل اجرا اولدیغی جواباً بیلدیرمش.

۳ مارت ۳۶ کونی یونانیلر تعرضه کچدیلر. کوجلك بایلاسیله بوز طاغنی شغال ایتدیلر.

اشته، بو حادثه اوزرینه، عاصی پاشانك، مقاومتی دها فضله شدتلندیرمکدن صرفنظرله، دوشونه‌بیلدیکی یکانه چاره، همان استعفا ایدوب، بومسئولیتلی ایشدن یاقایی صیرمق اولمشدر. چونکه، حرکات ملیه‌یی تعطیل ایتدیرمك خصوصنده وقوع بولان تکلیفی، تطبیقه چالیشمش وفقط موفق اوله‌مامش اولان علی رضا پاشانك، بو دفعه‌کی تکلیفی ده تطبیق ایتدیرمکله وعده‌نده بولوبده عدم موفقیتی حائده، ائتلاف دولتلری زدنده مسئول طوتولمسی احتمالی ده وارد خاطر دکلیدی؟

حربیه ناظری جمال پاشا، باش قوماندان میستر جورج میلنك اوامرینی تطبیق ایتدیرمه‌دیکندن دولایی الك نهایت قابینه‌دن اخراج معامله‌سنه معروض قالمه‌مشمیدی؟ یعنی حالك علی رضا پاشایه، تطبیقنه قائم‌یشیلدیغی تقدیرده، کندیسنی، پادشاهك محافظه ایده‌بیله‌جکندن أمین اوله‌بیلیرمیدی؟ بویله بر حالك وقوعنده، آمال ملیه‌نك تجلیکاه منفردی اولدیغنی، سویلدیکی استانبولده‌کی مجلس ملیه کووه‌نه‌بیله‌جکمیدی؟ ارادهٔ ملیه نامنه ادارهٔ کلام وسرد معالیه آرتق محل و مکان قالمدیغنی سویلیه‌رك

تجزیه ایله تهدید ابتدیکی هیئت تمثیلیه‌یه استناده تنزل ایتلی‌میدی ؟ بناءً علیه ، کندیسی ایچون استعفادن اهون برشی اولامازدی . ایشته ، اوده ، اوبله یاپمشدر . [وثیقه : ٢٤١] علی‌رضاپاشا، بواستعفاسنی، قابینه‌یه ایلك تجاوز وقوعنده یاپمسی لزومی حقنده ایقاظ و اخطارده بولندیغمز زمان قبول ایتمدی . یرنده دورمقله وطنه نافع اولهجغنی سویلدی . مجلس مبعوثانده بو مطالعهٔ جاهلانه‌یی تصویباً اونی یرنده طوتدی . عجبا، ایفاسی موضوع بحث وظیفه، یونانلیلرك تعرض حاضرلقلرینی اکمال ایدرك وطنك مقدس طوپراقلرندن دها بر قسمنی چیکنه‌مك وعزیز وطنداشلردن دها بر قسمنی سونکولر آلتنده ایکله‌تمك ایچون ، محتاج اولدیغی فرصتی ، سکونتله اوکا بخش ایتمکمیدی ؟ !

٣ ــ مارت ــ ٣٣٦ تاریخلی شیفره‌لرله ، رؤف و قره واصف بکلر ، بو استعفا مسئله‌سنی خبر ویررکن ، فلاح وطن غروپی رئیسنك ؛ مجلس رئیس وکیللرینك سرایه کوندرلدیکنی‌ده بیلدیریبیورلردی . بورؤسا ، حضورشاهانه‌یه قبول اولنامشلر . باش کاتب وباش مابینجی ایله مذاکره ایتملری اراده بیورولمش . غروپ رئیسی ، تشکیلات ملیه‌نك پادشاهه صداقتنی تأیید ایتمش . سوزی استعفا مسئله‌سنه نقل ایتدیرمش . پادشاه ، باش کاتب واسطه‌سیله بشواراده‌یی تبلیغ ایتمش : « بوتون مبعوثلره سلام . احوال ووضعیتك وخامتنی بن‌ده اونلر قدر مدرکم . ایجاب حال و وضعیته کوره بریسنی صدارته انتخاب ایده‌جکم . اونك صلاحیتنه تجاوزله رفقاسنك انتخابنه مداخله ایده‌م . آنجق اوکا ، اکثریت غروپیله آکلاشمسنی توصیه ایده‌جکم . »

رؤسا هیئتی بالتشکر ، آیرلمشلر . [وثیقه : ٢٤٢] ویرلمکده اولان معلومات میانده ، شونلرده واردی : « مبعوثلر متلاشی ، فقط آرزویه موافق بر قابینه کله‌جکندن امیندرلر . اجنبیلر ؛ حریت و ائتلافجیلر ونکیبانجیلر ، ترتیب ایتدکلری حرکات ارتجاعیه‌ده موفق اوله‌بیلمك ایچون ، فریدپاشا ویارانندن برینی موقع اقتداره کتیرملری‌ده محتملدر . مجلسی، بالطبع فسخ ایده‌جکلردر . نزدشاهانه‌ده اورادن تدابیر مؤثره‌ده بولونیلمسی . . . معروضدر . »

§ افندیلر ؛ غریب دکلیدر ، که بوکون ، بو معروضاتده بولنانلر دها بر هفته اول « مجلس رسماً کشاد ایدلمش اولمسنه‌نظراً ، آتیاً اوامر کزك عاجزلرکزه تبلیغی ونقاط نظرکزك هرمقام نزدنده حقیله مدافعه ایدیله‌جکنه اعتماد بیورلمسنی » تبلیغ ایدن ذواتدر . برهفته اول ، حکومت مرکزیه‌ایله هم‌فکراوله‌رق بنی ، معاملات واجرا آته مداخله‌دن‌منع ایتمك ایسته‌ین‌ذوات ، بوکون، استانبولده هیچ بشی‌یاپمغه مقتدر بولنمدقلرینی اعتراف‌ایدرك بورادن، هیئت تمثیلیه‌دن تدابیر مؤثره‌یه انتظار ایدییورلر.

بز ، بوآرزویی‌ده ابقا ایده‌جکز . فقط ، بوذواتك آرزوسی اولدیغی ایچون دکل ، بونی ، منفعت وطن امر ایتدیکی ایچون . . . .

افندیلر ؛ ٣ مارت و ٤ مارت کیجه‌سی ، استانبول ایله مخابرات واورادهکی وضعیتی آکلامقله کچدی. ٤ مارت کونی، کرك عصمت پاشادن وکرك ذوات سائره‌دن آلدیغم معلومات اوزرینه وضعیتی تعمیماً بوتون اردولره وتشکیلات‌مرکزلرمزه وملته ابلاغ ایتدم . [وثیقه : ٢٤٣] [وثیقه: ٢٤٤] مجلس مبعوثان ریاستنه شونی یازدم :

آنقره : ٤ - ٣ - ٣٦

مجلس مبعوثان رياستى وكالت جليله‌سنه

دول مؤتلفه‌نك مداخلات مكرره‌سنه قارشى نهايت‌على‌رضا پاشاقابينه‌سنك‌حضور مجلسده‌استعفاسنى ويرديكى تأثرله خبر آلنمشدر . آيدين جبهه‌سنده ، مبارك وطنى استيلا ايتمكه چاليشان دشمنلة قواى‌مليه چاربيشمقده‌وهرقاريش طوپراغنه، صادق‌وفدا كاراولادلرينك نعشلرينى دفن‌ايتمكده‌در. هيچ برفوت، هيچ بر صلاحيت ، تاريخك امرايتديكى بو وظيفه‌دن ملتمزى منع‌ايده‌ميه‌جكدر . استقلال‌ملى ووطنيمزك‌تأمينى‌خصوصنده.هرفدا كارلغه آماده بولنان ملتمزك،هيجان‌مقدسنى آنجق‌ملتك‌اعتمادنامنى حائز بر حكومتك رأس كاره كتيرلمه‌سى تطمين ايده‌بيلير . بوتون ملت ، بوتاريخى كونلرده ، ارادهٔمليه‌سنك وكالت مطلقه‌سنى حائز بولنان مبعوثلرينك ، مقررات قطعيه‌سنه ناشكيبانه منتظردر . وطنه و تاريخه قارشى ، درعهده ايتديككمز مسئوليت عظيمه‌يى و بوتون جهانك كرسئ مذا كراتكزه معطوف اولان انظار تدقيقى دوشونه‌رك ، ملتك عزم فدا كارانه‌سيله متناسب قرارلر اتخاذ بيوريله‌جغندن امين اولديغمزى و وطنپرورانه مساعيكزده بوتون ملتك رفيق و مظاهر اولديغنى عرض ايلرز افندم .

هيئت تمثيليه ناطقه
مصطفى كمال

§ پادشاهه‌ده ، بو تلغرافى چكدم افنديلر ؛

آنقره
٤ مارت ٣٣٦

عتبهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهيه

ائتلافٔ دولتلرينك مخل استقلال و حيثيت تجاوزانه و متاركه احكامى خلافنده‌كى مداخلات حركاتنه ، دها زياده تاب آور متانت اوله‌ميان قابينه‌نك استعفاسيله يكيدن دولت عليه‌لرنده بر بحران كلا ظهور ايتمسى ، افكار عموميهٔ ملتده درين بر هيجان توليد ايتمشدر . مقام سلطنت و خلافت مايونلرى اطرافنده ، توحيد فكر و أمل ايده‌رك استقلال و مصونيت شاهانه‌لرى و تماميت ممالك دولت عليه‌لرى ايچون ، صوك فدا كارلغى كوزه آلديرمش اولان بالعموم تبعهٔ ملوكانه‌لرى ، دشمنلر طرفندن اداره ايديلن بعض نفاق و اختلال ترتيباتندن دولايى ، ذاتاً متأثر و انديشه‌ناك بر حالده ،

بحران وكلانك سرعت ممكنه ابله زوالنه و آمال مليه‌يى بحق تطمين ايده‌بيله‌جك برهيئت محترمهٔ وكلانك تشكيلنه منتظردر . مجلس ملينك اكثريت غروپنده تكاثف ايدن آمال و تمايلات ميه‌نك طرف شاهانه‌لرندن مظهر حمايه اولمه‌جغنه، بوتون تبعهٔ همايونلرى كى، هيئتمزده امينز. آنجق ، داخلى وخارجى بيك دزلو احتراصاتك غليانيله سكون وسلامتى تهديد آلتنده بولنان مملكتمزك، وجدان ملى‌يى تأمين ايده‌ميه‌جك بر قابينه رئيسنه هيچ بر دقيقه تحمل ايده‌ميه‌جكنى و معاذالله بويله بر حالك وقوعى دولت عثمانيه تاريخنده مسبوق اولمايان حادثات أليمه‌يه باعث اولمه‌جغنى عتبهٔ سنيهٔ حضرت شهريارىلرينه عرض ايتمكى وظيفهٔ حميت تلقى ايدرز اولبابده وقاطبهٔ احواله .

آناطولو و روم‌ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى
هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ بو تلغرافك برصورتنى براى معلومات مجلس مبعوثان رياستنه وقول اردو قوماندانلرينه و رمكله برابر ، بونك برصورتنى قوميه ايدرك استانبول غزته‌لرينه و مطبوعات جمعيتنه ويرمسنى‌ده استانبول تلغرافخانه‌سنه امر ايتدك . بوندن بشقه افنديلر ، قوماندانلره ، واليلره ، متصرفلره و مدافعهٔ حقوق هيئت مركزيه‌لرينه ، آيريجه شو تعميمى‌ده ياپدق :

٤ ـ مارت ـ ٣٦

ائتلاف دولتلرينك تحملفرسا برشكله كلن مداخلات وتضييقاتندن دولايى قابينه ، ٣ مارت دونكى كون استعفا ايتمشدر . استعفالاعات موثوقه‌مزه نظراً قابينه‌نك اسقاطى فريد پاشانك ويا امثالندن بريسك موقع اقتداره كتيرلمسى واستانبولده اجنبى آمالنه خادم، برشورای خلافت تشكيلى اساسلرى اوزرنده خارجى دشمنلر طرفندن اداره ايديلن ومخالف فرقه‌لرك ، توسطيله وجوده كلن بر قوميته‌نك نتيجهٔ فعاليتيدر . يعنى قوميته‌نك فعاليتنه زمين حاضرلامق ايچون ائتلاف دولتلرى ، اولا، قابينه‌يى استعفايه مجبور ايده‌جك تضييقات اجرا ايتمشلردر . وضعيتك بو وخامتى قارشوسنده ، مجلس مبعوثان ، بالطبع انجاب ايدن تشبثات مؤثره‌ده دوام ايتمكده‌در . آنجق تشبثات مذكوره‌نك فعلاً تأييدى ايچون، عاجلاً آمال مليه‌يى تطمين ايده‌ميه‌جك بر قابينه رئيسنه، ملتك تحمل ايده‌ميه‌جكنى غايت شديد برلسانله مابين همايونه، مجلس مبعوثان رياستنه ومطبوعاته بيلديرمك لازمدر. بوتلغرافك وصولنده، دقيقه فوت ايدليه‌رك بو شكلده تلغرافلر احضار وبوكيجه بهمه‌حال كشيده‌سى اسبابنك استكماليله بورايه‌ده يارين صباحه‌قدر معلومات اعطاسنى اهميتله رجا ايدرز .

آناطولو و روم‌ايلى مدافعهٔ حقوق جمعيتى
هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ افنديلر ؛ ويرديكمز تعليمات موجبنجه ، مملكتك هر طرفندن ، ملتك هر مقامندن ٤ مارت

کیجه‌سندن اعتباراً پاشلایان تلغراف فورطنه‌سی، آیك بشنجی‌وآلتنجی کونلری، پادشاه ومجلس مبعوثان سرایلرنده مطلوب تأثیری یاپدی .

نهایت، ٦ مارت کونی، بم وبه اولدیغنه انعال ایده‌جکم برذات طرفندن شو خبر ویرلدی :

درسعادت
٦ـمارت ـ ٣٦

هیئت تشکیلیه

مقام صدارتك، بحریه ناظری صالح پاشایه توجیه قلندیغی معروضدر .

مدافعهٔ حقوق جمعیتی کاتب عمومی وکیلی
فائز

بوتلغرافی، شو تلغراف تعقیب ایدی :

مبعوثان
٦ـمارت ـ ٣٣٦

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

ذات‌اقدس حضرت خلافتپناهی، شمدی مجلس مبعوثان رئیسی حضور همایونلرنده شرف مثوله نائل قیلدرق مسند صدارتی، اعتدن بحریه ناظر سابق صالح‌پاشایه تعویض بیوردقلرینی فرمان بیورمش ومشارالیه دخی قابینه‌یی تشکیل ایله مشغول بولنمش اولدیغندن بحرانك پارین آقشامه قدر تمامیله زائل اولاجغی تبلیغ اولنور .

مجلس مبعوثان رئیسی
مهرول السید عارف

§ افندلر ؛ رؤف بکك‌ده عینی کونده فقط ، هنوز قابینه رئیسی تعین ایتمه‌دن ویردیکی معلومات واردر . شایان دقت اولدیغی ایچون بو معلوماتی محتوی تلغرافی ، عیناً عرض ایدییورم :

ذاته مخصوص غایت عجله‌در .
دقیقه تأخیری غیرجائزدر .

حربیه : ٦ مارت ٣٣٦

آنقره‌ده : ق ٢٠ قوماندانلغنه

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

١ — دون کیجه عزت‌وصالح پاشالرله کوروشدم. هرایکیسنه‌ده صدارت تکلیفی واقع‌اولمامشدر. وکالت ایدن قابینه‌ده ، کیمك اولاجغنی بیلمیور . داخلیه ناظر اسبق رشید بکك سرای ایله فرانسه

وانكلتره سفارتلری آره‌سنده جولان ایتمکده اولدیغی موثوقاً استخبار ایدیلیور . برروایته کوره ، موسی‌الیهك مقامه کتیریله‌جکی مرکزنده‌در . اوایسی کیجه ذات شاهانه توفیق پاشایی قبول ایتدی . بالآخره فریدپاشایی قبول ایله بشدن اون صوکره‌یه قدر کوروشدی . دونکی جمعه کونی بالطه لیمانده علی کمال و اسبق داخلیه ناظری محمدعلی داخل اولدیغی حالده ، اوزون مذاکره‌لر جریان ایتدی . بالا خره راهب (فرو) نك اشتراکیله علی کمالك أونده مذاکره دوام ایلدی . جلال‌الدین عارف بك، دون ، درت صوکره‌ده حضوره قبول اولندی و بحران حاضرك دوامه تحملی اولمدیغندن و داخلك و مبعوثانك اعتمادینی حائز برقابینه‌نك برآن اول موقع اقتداره کتیرلمسی ایچون واقع اولان مکرر معروضاتنه، ذات شاهانه، وضعیتك نزاکتنی عینی صورتده ادراك ایلدیکنی وقوای مالیه‌نك لزومنی سرد ایتدکدن صوکره ، داخل وخارجك اعتمادینی حائز اوله‌بیله‌جك برذاتی تعیین خصوصی ، بك عجله قابل‌اوله‌میه‌جغی وبازاره‌قدر تأمل‌لازم کلدیکی طرزنده‌جواب‌ویرمشلر . سالف‌العرض خصوصاتدن‌متحصل احتساسات‌شخصیه‌م، پادشاهك انکلیزلرله مکالمه ومخابره‌ده اولدیغی ولوندره‌دن جواب‌انتظارنده بولندیغی قناعتنی ویریبور . هرحالده وضعیت پك بحرانلیدر . انکلیزلردن امیدوار اولورلر ایسه،حتی فریدپاشانك موقع اقتداره کتیرلمسی استبعاد ایدیله‌مز . خلاصه، شمدیه قدر پادشاه دوغریدن دوغری‌یه توفیق وفریدپاشالردن‌ماعدا کیمسه‌یی‌قبول‌ایتمه‌مش‌وفریدپاشاایله‌ملاقاتی‌ده خفی‌اولمشدر . سرایه‌منسوب، اعتمادکزی حائزاولدیغنی بیلدیکم برذات، پرشنبه کونی ذات‌شاهانه‌نك پك یقینلری نامنه بنده‌کزی‌صورت مخصوصه‌ده کوردی‌وفکرمی‌صوردی . جواباً‌وضعیتی، سلطنت،دولت وملت‌لهنه‌حل‌ایده‌بیله‌جك‌ذاتك، ذات‌دولتلری اوله‌بیله‌جکی‌وفقط شوصره‌ده مشغول بولنان استانبوله عودتکز ممکن اوله‌میه‌جغنه نظراً عزت پاشانك موقع اقتداره کلمسی لزومنی آچیق برلسانله سویلدم . صالح پاشا ، مجلسك سدینك‌ده محتمل اولدیغنی اما ایدیبور . برنجی رئیس وکیلی‌حسین کاظم بکك‌ده، سرای وانکلیزلر ایله مجلس‌نامنه آنتریقه یاپدیغی آکلاشیلیور . برای معلومات معروضدر .

جلال‌الدین عارف بك ، بوکون سرایه کیده‌جك . وضعیتی غایت صریح برصورتده ذات شاهانه‌یه آکلاتمجق . مخالفلری موقع اقتداره کتیرسه‌آناطولو تشکیلاتنك‌صارصیلمسی وبوصورتله‌شرقده‌کی، کندیلری ایچون بالنتیجه مضر اوله‌جق پرنسیپلرك ، مملکتمزه کیره‌جکنی ومقام خلافتك‌نظر اسلامده دوچار اوله‌جغی وضعیتی تشریح ایده‌جك‌وآناطولودن، تشکیلات‌ملیه مرکزلرندن بوکا دائر کلش‌اولان بالعموم تلغرافلری کوسترمجك وبوخصوصه عائد آیریجه تحریراً برراپور تقدیم ایلیه‌جکدر . راپور ، برلکده یازلمشدر . صورتی بالآخره تقدیم ایدرز . (رؤف)

٢ — بوتلغراف ، ٦ ـ ٣ ـ ٣٣٦ ساعت ١٧/١٥ صوکره‌ده حربیه تلغرافخانه‌سنه ویرلمشدر .

حربیه نظارتی سریاوری

صالح

§ افندیلر ؛ رؤف بکك ، صدراعظم بولمق موضوع بحث اولورکن بندن بحث‌ایتمسی البته لزومسز ایدی . آره‌مزده اصلا بویله برشی موضوع بحث اولمش‌دکلدی . بن، استانبول حکومتنك یشایه‌جغندن، اساساً امید وار دکلدم . عثمانلی دولتنك اتمام حیات ایتدیکنه ایسه، چوقدن قانعدم . عثمانلی دولتنك،

مقام صدارتی اشغال ایتمك کبی ضعیف وبی معنا بر فکرك بنم دماغمده یری اولهمیه‌جغی طبیعی ایدی . ن ، کذرانی طبیعی اولان صفحات انقلابی سکونتله تعقیب ایدرکن ، آتینك تدبیرلرندن بشقه بر شی دوشونمیوردم .

§ رؤف بك، بحث ایتدیکی جلال‌الدین عارف بکك رابوری صورتی‌ده کوندردی . [وثیقه : ٢٤٥] قابینه تشکل ایتدکدن صوکره‌ده شو معلوماتی ویردی :

حربیه : ٨ - ٣ - ٣٣٦

ق ٢٠ . ق . و

مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه ؛

١ — قابینه شو وجهله تشکل ایتمشدر : صدراعظم صالح پاشا ، شیخ‌الاسلام ابقا ، داخلیه‌ابقا، خارجیه صفا بك ابقا ، حربیه ابقا، بحریه صالح پاشا وکالةً ، نافعه توفیق بك اصالةً ، مالیه توفیق‌بك وکالة ، شورای دولت عبدالرحمن شرف بك وکالةً ، معارف عبدالرحمن شرف بك اصالةً ، اوقاف شیخ‌الاسلام اسبق عمر خلوصی افندی اصالةً ، عدلیه جلال بك ، تجارت دفترخانه امینی ضیا بك.

٢ — جلال بکك مسلکنی بیلمیورز . بوشکل ، داماد فرید پاشایه زمان قزاندیرمق مقصدیله مرایك ترتیبیدر . صالح پاشا ، بربحرانه سد چکمك صورتیله بوصورتله وطنه نافع بر خدمت یاپدیغی اعتقادنده‌در . بزم فکرمز بوقابینه‌یه اعتماد ویرمه‌مکدر وبونی ، غروبده تأمین ایچون چالیشیورز . فرید پاشا تهلکه‌سی الآن موجوددر . آکا نظراً وضعیتك تأمین بیورولمسی معروضدر .

٣ — شایان دقت اولهرق شونی‌ده‌عرض ایده‌لم ، که صالح پاشاجه مجلس مبعوثان داخلندن‌ناظر آلمقلغك عدم امکانی آکلاشیلدقدن صوکره ، خارجدن‌آله‌جقلری ذواتك تثبیتی ایچون‌غروبك فکرینی استمزاج ایده‌جکدی. حالبوکه، اخیراً بوندن‌ده‌صرفنظر ایده‌رك اسامیسی‌معروض‌قابینه‌یی کندیلکندن تشکیل ایلشدر افندم . (رؤف)

حربیه نظارتی

صالح

§ افندیلر ، استانبول بحرانی حقنده ویردیکم ایضاحات ایجه اوزادی . استانبولده ، ذاتاً اوته‌دنبری موجود و متظاهر اولان وضعیتده ، دها چوق تجلیلره شاهد اولهجغز .

مساعده بیورورسه‌کز ، تکرار ، استانبوله کلمك اوزره ، بر آزده ادرنه حوالیسنده‌کی وضعیته عطف نظر ایده‌لم . شمدیه قدر وقوع بولمش اولان عومی بیاناتم صره‌سنده ، وسیله دوشدکجه

(تراکیایی) ده تشکیلات و تصوراتمزدن هیچ بر وقت خارج طوتمدیغمزی آکلاتمش اولدیغنی امید ایدرم. ادرنه ایله مناسبات و مخابراتمز، مملکتك هر یرله اولدیغی کبی محافظه و ادامه ایدلمکده ایدی.

جاری محابراتمزده، شایان دقت، بعض نقطه‌لری هیئت عالیه‌کزه توضیحاً عرض ایتمك موافق اولور.

برنجی قول اردو قوماندای جعفر طیار بك، ٣١ ـ کانون‌اول ـ ٣٣٥ تاریخلی غایت مفصل بر رابورنده، تراکیا وبالخاصه غربی تراکیاده وقوعبولمشده اولان بوزن تشکیلات و قوای مالیه بك مکمل ایضاح ایدیوردی. کندیسنك بو فعالیت قوای اعدادیه‌سه مقابل اردوی کز تشکیلات آلهیه‌سیدن شکایتی واردی.

« قول اردوسنك اشبو وضعیت و آتیاً تحمل عدم اکمال فرقه‌لرینك وضعیتی ایضا ایده‌بیله‌جك بر وضع‌اطیش آلمسنه (جنرال میلن) ك مراجعت ایتمه‌یلسنك مقتضی اولدیغی آکلاشیلدیغی » خبر ویریبوردی. [وثیقه : ٢٤٦]

(جنرال میلن) ك، تراکیات آلهمزه موافقت ایتمه‌سنه‌کنه ایله شبهه بوغدیغی، بو بداهتی، بالمخابره تحقیقه، بیلمم نامسال برفکر و محاکمه سه‌نیله قابل‌شه‌دی؟

جعفر طیار بکه، ٣ ـ شباط ـ ٣٣٦ ده ویردیکم تعلیماتده، کوندردیکمز خفی تعلیماتنامه‌یه توفیقاً مسلح مفرزه‌لر تشکیلی تکرار خاطرلاتدم. « وضع‌الجیش تبدیلی ایله استحصال اولنه‌میان فوائدك بو صورتله تلافیسی لازمدر. » دیدم. [وثیقه : ٢٤٧]

حربیه ناظری بولنان جمال پاشایه‌ده، عینی تاریخده، وضعیتدن بحث ایدرك یونانلیلرك شرقی تراکیاده اولسون حاضر لقلرینه ممانعت ایتمسی یازدم. [وثیقه : ٢٤٨]

تراکیا — پاشا ایلی جمعیتك کوندردیکی رابورلرده، لزومی کبی تشکیلات یاپیله‌مه‌مقده اولدیغندن بحث ایدیورلر و بعض رؤسای مأمورینندن شکایت ایدیورلردی. [وثیقه : ٢٤٩] بوکبی مأمورلره اول و آخر، بعض اخطارات‌ده بولونیوردم. [وثیقه : ٢٥٠]

شکایتك مهمی، جعفر طیار بکدن اولنه باشلادی. مثلا؛ بوکا دائر اوتومبیل جنم شو مکتوب، بر فکر ویره‌بیلیر ظن ایدرم.

٢٦ ـ کانون ثانی ـ ٣٣٦

محترم پاشام،

عارف بکك تراکیالیلر حقنده‌کی بیاناتی تصدیق ایدرم. تراکیا جمعیتی، قوهٔ مادیه ایله تأیید ایدلمه‌مشدر. مع‌الاسف، جعفر طیار جمله‌مزی آلدانمش، ذره قدر تشکلات، برتك تفنك ایله تسلیحات بیله یاپمه‌مشدر. جعفری، شخصی دوشونمکله اتهام ایدرم. بولغاریه احوالندن‌ده تماماً بی خبر، غفلت مطلقه حالنده‌در.

صوك کونلرده، جعفرك فرقه‌لرینه یازدیغی بر امرنامه، تصادفاً نظره کچدی. یونانلیلرك

حرکاتندن ، افکارندن بحث ایتدکدن صوکره ، بوحال قارشوسنده آرتق مدافعهٔ حقوق تعلیماتی وجهله ملی تشکیلاته باشلامق لازم ایسه‌ده قوماندانلرك بو بابده ضابطان واسطه‌سیله اهالیه یاردیم ایدوب ایتمه‌مك حقنده مطالعه‌لرینی صوریپور فاعتبروا . . . . الله مسائل ملیه‌ده آلداتانلری قهر ایتسین. فقط ، ویل آلدانمش اولانلره .

نتیجه ؛ بولغار عسکری غربی تراکیایی تخلیه ایدرك کیتدیکی بش اون مأمورله ۱۵۰ ، ۲۰۰ ژاندارمه‌دن ماعدا قوتی بولندیغی حالده بیله ، کندیسندن اختلال ومحاربه ایله مدافعهٔ وطن غایه‌سنی بکلدیکندن تراکیا بر شی یاپه‌مدی . جعفر بو وضعیتده بر ألم حس ایتدیمی بیلمم . بناءً علیه ، آرتق طوپجی احسانی ، بیطر راسمی [ذکی ، جوال ، معتدل ، پك شایان اعتماد بر آرقداش] تشکیلات ایچون تراکیایه کوندره‌جکسز . بوراده سلاحده کوندره‌جکسز . کور اوله‌سی جعفر یالکز بونلری سربست براقسین . کولکه ایتسین باشقه احسان ایسته‌مه‌یز.

ادرنه خفیه ، انکلیزلر ، خالص انکلیز عسکریله تسلیم آلیور . یونانلیلر خادم کوی ، چورلی ، لوله بورغازده غروپه اولیور . بلغاریا قایاشیور . یونان شقاوتی زیاده ، خلقك تظلمی قارشوسنده والی‌الیی اوغوشدیرمقده ، جعفر عجزینی کوسترمکده . تراکیانك ، بولشویزمه قارشی تحشیداته — اجنبی — معروض اولدیغی بولغارلرك ، حرکاتنه هدف اولمسی مأمولدر . اوراده قوتلی بر پنچه‌ودماغ لازم . نه جعفر ، نه والی بو ایشك اهلی وفداکار دکللردر . ایشته حال و وضعیت بودر . بن بونلرله چوق اوغراشیورم . کچن کون بر شیفره‌کزی آلمش . پك متأثر اولمش وشیفره ایله استیصاح ایتمشدم . جواب آلهمدم . پاشام ، شخصی بر سیاست تعقیب ایتدیکمی می ظن ایدییورسکز . یوقسه مقصدی قاورامیه‌جق ، وضعیتی احاطه ایتمیه‌جك حقادن اولدیغمی می تخمین ایدییورسکز ؟ هر ایکی حالی‌ده پروتستو ایدرم . ایمان واعتقادم بردر . بلا انحراف یوریپورم . یالکز باشقه بر شی دوشونیور وبکا سویله‌مك ایسته‌میورسه کز اوکا بر شی دیمم . آچیقجه بیلدیرمکزی رجا ایدرم . سرت وتوبیخ آمیز سوزلرله صوك درجه متأثر اولورم . بو ، بنی مساعیدن آلیقویماز . بنی مخالفته سوق ایتمز . فقط ، آراده شخصیت مسئله‌سنی پك اعلا تولید ایده‌بیلیر . بوکا نظر دقتکزی جلب ایدر وبر حقیقت تظاهر ایتمه‌دن ونم نه‌لر چکدیکمی تقدیر ایتمه‌دن ، تشبثانده بولنمامکز ، موقعکزدن بکله‌نن وهیچ‌اهمال ایدیله‌میه‌جك اولان نزاکت و اعتدال ایجابی اولدیغنی ، شوراجقده درمیانه مساعده بیوریکز . عرض احترام ایله تمنیٔ موفقیت ایلرم پاشام .

واصف

افندیلر ؛ ادرنه‌دن کلن اشعارلردن ، راپورلردن ، بنجه ، یاکلش بر نقطهٔ نظر سیاسی تعقیب ایدلدیکی آکلاشیلیوردی . شمدی اوقونان مکتوبده‌ده ، بو خطالی نقطهٔ نظرك تصویب ایدلدیکنه دلالت ایدن جمله‌لر واردر . بو خطالی پرنسیپی تصحیح ایچون ، اوته‌دنبری واقع مطالعه‌مزی ، ۳ شباط ۳۳۶ تاریخنده بر دفعه دها جعفر طیار پاشایه واستانبولده رؤف بکه تکرار ایتدم .

تکرار ایتدیکم مطالعه شو ایدی :

« شرقی وغربی تراکیانك بر وحدت ملیه آلتنده تصور و افاده‌سی دوغرو بر سیاست دکلدر . شرقی

تراکیا غیر قابل اعتراض ومناقشه بر صورتده اجزای ممالکمزدندر . غربی تراکیا ایسه ، بر معاهده ایله، وقتیله ترك ایدلمش بر قطعه‌در .

اولسه اولسه ، شرقی تراکیا ، غربی تراکیانك خلاصنه چالیشانلرك براس الحرکه‌سی اولهبیلیر .

شرقی و غربی تراکیانك وحدتی مصراً ادعا ایتمك ، شرقی تراکیاده‌ده ، بعض مدعیات سرسریه منتج اولابیلیر .

بولغارلرك‌ده، آطه‌لر دکزنده بر مخرج اقتصادی طلب ایتمکری، آریجه محتاج تأملدر . بولغارستان داخلنده بو نقطهٔ نظردن صرف مساعی ایدلملیدر . » [وثیقه ٢٥١]

§ جعفر طیار پاشاده ، مأمورلردن، اشرافدن، اهالیدن شکایت ایدیوردی . ٧ مارت ٣٣٦ تاریخلی برشیفره‌سنده ، « بزده اهالی هرایشی حکومتدن بکله‌مکده ؛ رؤسای ملکیه‌نك وضع بیطرفیسی بوزندن تشکیلات ملیه مطلوب عالی اوزره تعضو ایده‌مه‌مکده‌در . ولایت داخلنده صیق صیق اجرا ایتمکده اولدیغم تفتیشلرده بالخاصه کویلولرله صیق تماس ایدییورم . . . .

. . . . . .

فقط ، هرکویه کیتمك قابل اولامیور . » ، « . . کیفیتك ، اساسلی وشموللی اولمسی جهه‌مزجه شایان آرزو اولوب بوده محاذیر مسروده‌نك رفعنه چالیشیلمقله قابل اوله‌جنی معروضدر . » دییوردی. [وثیقه : ٢٥٢]

§ افندیلر ؛ جعفر طیار پاشایه ، جنرال میلن وضع الجیش تبدیل ایتدیرمیور . والی و متصرفلر بیطرف قالیور وهرایشی حکومتدن بکله‌ین اهالیه ، تشکیلات ملیه خصوصنده دلالت و پیشوالق ایتمیور . بو محذورلر قالقمدقجه ، کیفیتك ، اساسلی وشموللی اولمسی قابل کورولمیور !

§ افندیلر ؛ بالمناسبه بر قره‌قول جمعیتندن و اونك منع فعالیتی خصوصنده‌کی تشبثاتمزدن بحث ایتمشدم . بو جمعیتك ، حالا استانبولده ، توسیع تشکیلاته چالیشدیغی آکلاشیلیوردی . تکرار شوبله بر ایقاظده بولنمق ایجاب ایتدی :

تحریراً ١٢ مارت ٣٣٦

چناق قلعه موقع مستحکم ق . میرآلای شوکت بك افندیه

استانبولده موجود تشکیلاتمزك ، مقصدی تأمینه غیر کافی اولدیغی آکلاشیلمقده‌در . مختلف زمانلرده وبالخاصه بوکونلرده آنقره‌یه کلن واقف احوال بعض ذواتك ویردیکی معلوماته نظراً ، بوندهکی عدم موفقیتك سببی ، آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی تشکیلاتی نامی آلنده قره‌قول نظامنامه‌سنك تطبیقنه چالیشیلمقده اولدیغی آکلاشیلمشدر .

قره قول نظامنامه‌سی ، برچوقلرینی تشکیلاته تماس ایتمکدن تدهیش ایلمشدر . بو سببله مدافعهٔ

حقوق تشكيلات نظامنامه‌سى اساسنه كوره تشكيلاتى تعضو ايتديرمك ، استانبول ايچون بالخاصه كافيدر . زيرا ، استانبولده اساس قوتى ، وكر جريانلرينى توحيددده آراملايدر. استانبولده فعلى حركات و خصوصى تشبثات ايچون دخى پاپيله‌جق مسلح تشكيلاتده ، مدافعهٔ حقوق نظامنامه‌سى لاحقه‌سنك تطبيقى كافيدر . استانبول هيئت مركزيه‌سى واقسام تابعه‌سنده‌كى هيئت اداره‌لرك ميدانه چيقمسنده محذور تصور ايديليورسه ، بوهيئتلرى تشكيل ايده‌جك اولان ذوات ، شخصلرينى خفى طوتمه‌ليلرلر . بواساس دائره‌سنده پاپيلمش و پاپيله‌جق اولان تشكيلاتك و هيئت مركزيه ايله هيئت اداره‌لرى تشكيل ايدن ذوات اسملرينك ، امين واسطه ايله ارسالنه نصب و همت عاليلرى بالخاصه استرحام اولنور افندم .

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

§ شمدى آرزو بيورورسه‌كز ، تكرار استانبوله عودت ايده‌لم . ١١ مارت ٣٣٦ تاريخلى برتلغرافده ، رؤف بك شو معلوماتى ويريبوردى : ١٠ مارت ٣٣٦ كونى زوالدن صوكره ، ائتلاف ممثللرى اجتماع ايتمشلر، لوندره‌دن كلن واستانبولده‌كى قواى مليه رؤساسنك توقيفى امرينى حاوى اولان برمسئله‌يى تذكر ايتمشلر وامرى انفاذه قرار ويرمشلر . بومعلومات، شايان اعتماد برذاته موثوق منبعدن محرمانه‌اخبار ايدلمش وبوكى ذواتك درسعادتدن‌اوزاقلاشملرى لزومى بيلديرلمش. بوخصوصى، مختلف احتمالاته كوره محاكمه ايتدكدن صوكره، ايشك صوكنه قدر استانبولده قاله‌رق وظيفهٔ‌ناموسى ايفايه قرار ويرمشلر . صدراعظم صالح پاشا ، بووضعيته بيله‌رك سبب اولمقده ايمش . اونك ايچون قابينه‌يى اسقاطه چاليشه‌جقلرمش . موفق‌ده اوله‌جقلرينه امين ايمشلر . [وثيقه : ٢٥٣]

رؤف بكك ، بوتلغرافنى ، عينى تاريخده تعقيب ايدن قيصه برتلغرافنده، « صوك‌معروضاتمزه وقابينه وضعيتلرى حقنده بركونا مطالعاتكزه دسترس اوله‌مديغمزدن ، عدم وصولدن و صحتكزدن بحق اندیشه‌ده‌يم . جوابكزه منتظرز» دنيلمكده ايدى .

رؤف‌بكه، وبراى معلومات ١٥نجى واوچنجى‌قول‌اردولره ١١مارت تاريخنده شومعلوماتى‌ويرمشدم:

١١ مارت ٣٣٦

دون آقشام ، يعنى ١٠/١١ مارت ٣٣٦، آنقره‌ده فرانسز ممثلى‌يوزباشى بووازونك ترجمانى اولوب بزه اوته‌دنبرى اخبارات محرمانه‌ده بولنان برذات آنقره‌ده انكليز ممثلى ويته‌لك آلديغى برتلغرافنامه اوزرينه بوتون احمال واثقالى ومعيتيله برلكده بوكون آنقره‌يى ترك ايدرك استانبوله حركت ايليه‌جكنى و بو ترندن صوكره شمندوفر مناقلاتنك انكليزلرجه تعطيل ايديله‌جكنى اخبار ايتدى . مومى‌اليه ويته‌ل، فى‌الحقيقه بوكون اخباره مطابق اوله‌رق حركت ايتدى . بناءً‌عليه ، ترن مناقلاتنك‌ده منقطع اولمسى قوياً مأمولدر . كيفيتك ، ائتلاف دولتلرنجه استانبولده آلنان تدابير ايله علاقه‌دار بولنديغنده شبهه يوقدر .

مصطفى كمال

رؤف بكك صوك اشعارينه‌ده شو جوابى ويرمشدم :

« قابينه‌يه عدم‌اعتماد رأيى ويرمك‌صورتيله تعرصك‌طرفكزدن يابيلمسى اوقدر قوتلى برسبب استناد ابتدير يله‌ميه‌جكدر . غروپك ، درجهٔ تساند و تجلدينه و وحدت حركتده‌كى عزم تطابسنه دائر صريح برفكر و قناعت حاصل ايتمدكجه ، صالح پاشانك غروپ هيئت اداره‌سيله مذاكره ايتمكسزين حركت ايتمسى ، برمشروطيت مسئله‌سى ياپمق‌خصوصنده‌كى قرار حقنده هيچ برمطالعه درميان ايده‌مم . انكليزلرك توقيف قرارينه قارشى مجلسك جسورانه نهايته قدر وظيفه‌سنه دوامى ، پك نافع و بارلاقدر . آمجق ، ذات عاليكزله برابر وجودلرى تشبثات و حركات آتيه‌مز ايچون الزم اولان آرقداشلرك نتيجه‌ده ، بزه‌التحاقلرى اسبابى بهمه‌حال مؤمن اولق‌شرطدر . عكسى تقدرده ، غروپك وحدت وعزم دائره‌سنده حركتنى تنظيم ايده‌بيله‌جك ذواتك شمديدن توظيفى ايله سزلرك هان بورايه كلمكزى الزمدر . بورايه كله‌جك ذوات ميانده مملكتى تمثيل ايرصافى حائز اولانلرله اجرائيه حكومت تشكيل واداره لياقتنده‌كلرك بولنمسى مهمدر . ائتلاف دولتلرينك معامله‌ء رجعيه تطبيق ايده‌جكلرينه سنه يوقدر . . . الخ مصطفى كمال » [وثيقه : ٢٥٤]

افنديلر ، رؤف بكى ودىكر ذواتى تمام زمانده دعوت ايتمش اولديغمز ، وقايع ايله همده اولمق ، درت كون كچمه‌دن ثابت اولدى . فقط معالتأسف بودعوتمز ، لايق اولديغى اهميت وجديه‌يه نظر دقته آلنمق مظهريتنه نائل اوله‌مدى . رؤف بك ، واصف بك كبى ذوات ، الك نهايت كل مساعدتله مالطه‌يه كيتديلر . بوجهت معلومكزدر .

صوك دقيقه‌يه قدر آناطولويه كچمك وآنقره‌يه كلك فرصت وتدابيرينك اعمالى آرقداشلر طرفندن تهيه وتأمين اولنديغى بكا حكايه ايدلمشدر . اكر بوله ايدلسه ، بوذواتك آنقره‌يه كلمه‌يه موافقت ايتيوب انكليزلره تسليم اولمه‌يى ومالطه‌يه كيتمه‌يى ترجيح ايتلرنده‌كى سبب ومدرت ، جداً تدقيقه شايان كورولور . فى‌الحقيقه ، تركيا وضعيتنك وعاقبتنك مشكوك . مظلم ، مهلك كورولديكى فرصيه‌سنه نظراً بوقرا كلق تهلكه ايچنه آتيلدلرك خوف ومدعش برعاقبتله قارشيلاشمدى وهمى ، نخت تأثرنده الك نهايت هرهانكى بر زندانده برمدت طلق اوزره دشمنه عرض تسليميتى مرجح كوره‌يه‌جكلرى استبعاد اولنه‌ماز . معهذا ، بن بوراده بوله آغير برمحاكمه يوروتمكدن احتراز ايده‌رم . بومطالعه‌يه بناءً دركه بوذواتى مالطه زندانلرندن قورتارمق ايچون مرفرصتدن استفاده ايده‌رك مكن اولان تشبثاتده بولنمقدن كرى دورمدم .

§ افنديلر ، استانبولده اونجى فرقه قومندانلندن آلنمده كرمسى قوب اردو قومدانلغنه ٩ مارت ٣٣٦ تاريخ و ٤٦٥ نومرولى شيفره اولهرق ١٤ مارت ٣٣٦ كونى بر تحريرات كلدى . محلولى شو ايدى :

مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه : انكليزلر طرفندن تورك اوجاغى بناسنك اشغالى اوزرينه ملى تعليم و تربيه بناسنه نقل ايدن اوجاعك بو يكى اشغال ايتديكى بن ، دون روالده انكليزلر طرفندن تكرار اشغال ايدلمشدر افندم . ٩ مارت ٣٣٦ (هادى)

افنديلر ؛ ٣٣٦ سنه‌سى مارتنك ١٦ نجى كونى اوكيندن اول ، ساعت اونده ، مكمه باشنده شويله بر تلغراف ويرلدى :

درعلیه
١٦-٣-٣٣٦

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

بو صباح ، شهزاده باشنده‌کی موزیقه قره‌قولی ، انکلیزلر لصوص اورادەکی عسکرلرله انکلیزلر مصادمه ایدرك تیجیسنده شمدی استانبولی اشغال آلتنه آلیورلر . بری معلومات معروضدر .

مناسترلی

حمدی

بن ، بو تلغرافك آلدیغم توركچون قلمیله « سریعاً قوت اردولره بنم امصامه م . کمال » اشارتی قوندقدن صوکره بو تلغرافی و یرمك اسیناسنده باشلادم . مناسترلی حمدی افندی تمادیاً معلومات ویرمکه دوام ایتدی .

« بزم ایله امپاتلی بر آرقداشمز وارکه یالکز او دکل ، هرکس ، یعنی کلن سویلیور . شمدیده حربیه‌نك اشغالی تحت آلدی . حتی بك اوغلی تلغرافخانه‌سنك اوکنده انکلیز عسکری اولدیغنی فقط تلغرافخانه‌یی اشغال ایدوب ایتمیه‌جکی مجهولدر . »

بو آنده افندیلر ، حربیه تلغرافخانه‌سندن ، مأمور علی معلومات ویرمکه باشلادی : « صباح انکلیزلر بامبرق آلتی کشی شهید و اون بش قدرده مجروح اولدی . شمدی انکلیز عسکرلری دولاشیور . شمدی ، اینته ، انکلیز عسکرلری نظارته کیریپورلر . اینته ایجری کیریپورلر . تمامیه قپوسه . تلی کس ! انکلیزلر بوزادەدر . »

تکرار مناسترلی حمدی افندی یازی بولدی .

پاشا حضرتلری .

حربیه تلغرافخانه‌سنده انکلیز بحریه عسکری اشغال ایدوب تلی قطع ایتدیکی کبی بر طرفدن طوپخانه‌یی اشغال ایدیپورلر . بر طرفدن زرهلیلردن عسکر اخراج اولونیور . وضعیت و خامت کسب ایدیپور افندم . صباحکی مصادمه‌ده ٦ شهید ، ١٥ مجروحمز واردر . پاشا حضرتلری . امر دونلرینه منتظرم . ١٦ مارت ٣٣٦

حمدی

حمدی افندی دوام ایتدی : « صباحکی ، بزم عسکر اوبقوده ایکن ، انکلیز بحریه افرادی قره‌غوله کلوب اشغال ایتمکده ایکن ، عسکرمز اوبقودن شاشقین قالقنجه مصادمه‌یه باشلانیلیور .

نتیجه‌ده یزدن آلای شهید ، اون بش مجروح اولوب بونك اوزرینه ذاتاً ملعنتلرینی تصور ایتمش که همان زرهلیاری ریخته یاشدیروب بك اوغلی جهتنی و طوپخانه‌یی اشغال ایدوب بر طرفدن حربیه نظارتی اشغال ایتسلر ، حتی شمدی نه طوپخانه و نه‌ده حربیه تلغرافخانه‌سنی بولمق قابل اولمیور . شمدی‌ده خبر آلمش اولدیغمه نظراً درینجه‌یه قدر توسع ایدییورمش افندم . »

« ایشته ، بك اوغلی تلغرافخانه‌سی‌ده یوق . اوراسنی‌ده اشغال ایتدیلر غالبا. الله محافظه بیورسون. بوراسنی اشغال ایتمه‌سینلر . ایشته بك اوغلی تلغراف مأمورلری ، مدیرلری کلدیلر . قوغمشلر . »

« بر ساعته قدر بورامی‌ده اشغال اولنه‌جقدر . شمدی خبر آلدم افندم . »

حیاتی بك مرحوم ، بنم ، ایلك خبر تلغرافی اوزرینه یاپدیغم اشارت وجهله ویریلن معلوماتی خلاصه ایتمش . روم ایلی و آناطولوده‌کی بالجمله قوماندانلر آدرسنه کشیده ایتدیریلسنی سویلامشدم . [وثیقه : ٢٥٥] حمدی افندی ، « امر سامیلری انفاذ اولونیور ، ادرنه‌یه یازییورم و سائر مرکزلری حاضر ایتدیرمك. »حمدی‌افندیدن؛

« مبعوثان ایچون برخبر آلدیکزمی ؟ مبعوثان تلغرافخانه‌سی مخابره ایدییورمی ؟ » دییه صوردم. حمدی افندی ، « أوت یاپیور . ١٤ نجی قول اردو قوماندانی حاضر . پاشا ایستیوردی ویرهلمی ؟ »

افندیلر ؛ بوندن صوکره آرتق حمدی افندینك سوزینی ایشیتهمدك . استانبول مرکزینك‌ده اشغال ایدلمش اولدیغنه حکم ایتدك .

§ بو حیتلی و جسور ، مناسترلی حمدی افندی اولهسه‌یدی ، استانبول فلاکتندن کیم بیلیر خبر آلمق ایچون نه قدر انتظارلر ایچنده قالهجقدق . استانبولده بولنان ناظر ، مبعوث ، قوماندان ، تشکیلاتمز منسوبلری ایچندن بر ذات چیقوب وقتیله بزه خبر ویرمکی دوشونه‌مه‌مش اولدیغی آکلاشیلیور. دیمك که جمله‌سنی هیجان و خلجان قاپلامشدی . بر اوجی آنقره‌ده بولنان تلك استانبولده بولنان اوجنه یاشه‌میه‌جق قدر شاشقین برحاله کلمش اولدقلرینه بیلهم که حکم ایتمك جائز اولورمی ؟ تلغراف مأموری حمدی افندی بالآخره بالذات آنقره‌یه کله‌رك قرارکاهمز تلغراف مأمورلغنی ایفا ایتمشدر . کندیسنه بورجلی اولدیغم تشکری بورادہ علناً افاده ایتمه‌یی ملی و وطنی وظیفه‌لرمدن عد ایده‌رم .

افندیلر ؛ بو وضعیت اوزرینه هرشیدن‌اول وقوعی ملحوظ بر فنالغك اوکنه کچمك ایچون شو امری ویردم :

بالعموم والی و متصرفلره

سیواسده ق٣ ، باندیرمه‌ده ق ١٤ ، آنقره‌ده ق ٢٠ ، ارضروممده ق ١٥، قونیه‌ده ق١٢ ، دیاربکرده ق ١٣ قوماندانلقلرینه

ازمیر جبهه‌سنده رأفت بك افندی‌یه ، بالیکسرده فرقه ٦١ قوماندانلغنه

بالعموم مدافعهٔ حقوق هیئت مرکزیه و هیئت اداره‌لرینه

تلغراف . مستعجلدر　　آنقره : ١٦ مارت ٣٣٦

بوكونكى وضعيته نظراً ، ملتمز ، جهان مدنيتك حسيات انسانيتكارانه ايله متحسس وجدانلرندن وبوتون عالم اسلامك مشاركت روحيه‌سندن امين اولمقله برابر، برمدت ايچون دوست اولسون، دشمن اولسون ، بوتون رسمى عالم خارجى ايله موقتاً تماس ايده‌مه‌جكدر .

بوكونلر ظرفنده وطنمزده يشايان خرستيان اهالى حقنده كوسترديكمز معاملهٔ انسانيتكارانه‌نك قيمتى بك بويوك اولديغى كبى هيچ برحكومت اجنبيه‌نك فعلى ويا ظاهرى حمايه‌سنى كورمين خرستيان اهالينك كمال حضور وسكونتله امرار حيات ايلمرى ، عرقنزك فطرةً متحلى اولديغى قابليت مدنيه‌يه اك قطعى برهان تشكيل ايليه‌جكدر . منافع وطنيه‌يه مغاير فعاليتارى مشهود اولانلر وحضور و آسايش مملكتى اخلال ايله‌ينلر حقنده ، دين وملت منسوبيتنه باقيايه‌رق ، احكام قانونيه‌نك سياناً و شدتله تطبيقى وحكومات محليه‌يه اطاعت و وظائف تابعيتى ايفاده قصور ايتمينلر حقنده‌ده ، رأفت و شفقتله معامله ابدلمسنى، اهميت مخصوصه ايله عرض وبوخصوصاتك تكميل علاقه‌دارلره سرعتله تبليغنى وبوتون افراد ملته وسائط مناسبه ايله تعميمنى رجا ايدرز افندم .

مدافعهٔ حقوق هيئت تمثيليه‌سى نامنه
مصطفى كمال

§ افنديلر ؛ قواى ائتلافيه ، استانبول تلغراف مركزلرينى اشغال ايتدكدن صوكره ، مملكته تلغرافله برتبليغ رسمى يايمق ايستديلر. طرفمزدن وقوع بولان ايقاظ واخطار اوزرينه ـ بعض مركزلر مستثنا ـ بو تبليغ رسمى آلمندى. آلانلر وجواب ويرنلردن بللى باشلىلرى شونلردر: ايزميت متصرفى سعاد بك [وثيقه : ٢٥٦] قونيه واليسى صبحى بك [وثيقه ٢٥٧]

تبليغ رسمى :

بش بچق سنه اول ممالك عثمانيه‌نك مقدراتى هر نصلسه آلده ايتمش اولان اتحاد وترقى جمعيتنك رؤساسى، آلمان تلقيناتنه قاپيله‌رق دولت وملت عثمانيه‌يى حرب عمومى‌يه اشتراك ايتديرديلر . بو حقسز و مشئوم سياستك نتيجه‌سى معلومدر . دولت وملت عثمانيه بيك درلو فلاكت كچيردكدن صوكره اويله برمغلوبيته دوچار اولدىكه اتحاد وترقى جمعيتنك رؤسـاسى بيله بر متاركه‌نامه عقد ايده‌رك فرار ايتمكدن بشقه بر چاره بوله‌مديلر . متاركه‌نامه‌نك عقدينى متعاقب دول ائتلافيه‌يه برطوفه ترتب ايتدى. اشبو وظيفه اسكى ممالك عثمانيه‌نك بوتون اهاليسنك بلاتفريق جنس و مذهب سعادت مستقبله‌لرينى ، انكشافلرينى ، حيات اجتماعيه واقتصاديه‌لرينى تأمين ايده‌جك برصاحك تملرينى آتمقدن عبارت ايدى. صلح قونفرانسى ، بووظيفه‌نك ايفاسيله مشغول ايكن ، فراري اتحاد وترقى اركانك مروج افكارلرى بولنان بعض اشخاص ، تشكيلات مليه نام مستعارى آلتنده برترتيب تشكيل ايده‌رك و پادشاه ايله حكومت مركزيه‌نك اوامرينى هيچ عد ايتمكله حريك، نتايج أليه‌سندن بوسبوتون توكنمش اولان

اهالی بی عسکرلك ایچون طوپلامق، عناصر مختلفه میانسده نفاق چیقارمق، اعانه‌سبله بهانه‌سیله اهالی‌ی صویمق کبی افعاله جرأت ایتدیلر وبووجهله صلح دکل، عادتا یکی بر محاربه دورینی آچمه تشبث ایلدیلر. بو تشویقات و تحریکاته رغماً، صلح فوق‌العاده سنه دوام ایتدی و نهایت استانبولك تورك اداره‌سنده قالمسنه قرار ویرمشدر. اشبو قرار، قلوب عثمانیه‌یی مسترتح ایدهجکدر. آشبی، زوارلرینی باب عالی‌یه تبلیغ ایتدکلری زمان، احراسنك بو کبی شرائطه تابع اولمایی‌ده اخطار ایلدیلر. اشبو شرائط، ولایات عثمانیه‌ده بولنان خرستیانلرك جیرانی تهلکه‌یه معروض برافه‌سق والیوم دولتلرك بو ایله متفقلرینك قوای عسکریه‌لری علیهنه منادیاً وقوع بولمنده اولان هجوملره خدام ویرمکدن عبارت ایدی. حکومت مرکزیه، بواخطاره فوقالعاده بر درجه‌یه‌قدر حساسیت کوسترمش ایسه‌ده، تشکیلات عسکریه نام مستعاری آلتنده حرکت ایدن اشخاص‌ه‌مع‌الاسف تشبثات وتحریکاتلرندن واز کچملیاتمه‌مشلر. بالعکس، حکومتی کندی حرکتلرینه اشتراك ایتدرمکه تشبث ایلدیلر. هرکسك کوهوس ایله یکدیکی صلح ایچون بویله بر تهلکه تشکیل ایدن بووضعیته فارشی، دول ائتلافیه، یاقنده تحت قراره آلنه‌جق احکام صلحیه‌نك تطبیقنی تأمین ایده‌بیلمك اوزره، تدابیر لازمه‌یی تأمین ایتمه مجبور اولدیلر. بونك ایچون، بر تك چاره بولدیلر. بوده، استانبولی موقتاً اشغال ایتمك ایدی. اشبو قرار، بو کون موقع اجرایه وضع ایدلدیکندن، افکار عمومیه‌یی برای تنویر عمده‌آنیه تصریح اولنور:

١ — اشغال موقتدر. ٢ — دول ائتلافیه‌نك نیتی، متاسفانه‌نك عثمانلی قیرمق دکل، بالعکس، ادارهٔ عثمانیه‌ده قالمقده اولانلری تقویه وتحکیم ایتمکدر. ٣ — دول ائتلافیه‌نك نیتی، یالنز تورکلری درسعادتدن محررم ایتمکدر. فقط، معاذالله تعالی طشره‌ده اغتشاش عمومی ویا قتال‌عام کبی وقوعات ظهور ایدرسه، بو قرارك تعدیلی محتملدر. ٤ — بو نازك زمانده، مسلم اولسون، غیر مسلم اولسون هرکسك وظیفه‌سی، کندی ایشه کوجنه باقمق، آسایشك تأمینه‌خدمت ایتمك، دولت عثمانیه‌نك انقاضندن یکی بر تورکیه‌نك احدائی ایچون صوك بر امیدی جنلریله محواتمك ایسته‌ملرك اغفالاتنه قاپیلمامق وحالاً مقر سلطنت قالان استانبولدن اعتبارله اوامره اطاعت ایتمکدر.

بالاده ذکر اولنان تشویقاته اشتراك ایدن اشخاصك تعقیبلری، درسعادتده دردسر اولنه‌رق آنلر طبیعی کندی افعالندن وبالآخره او افعالك نتیجه‌سی اولهرق وقوعی ملحوظ احوالدن مسئول طوتولهجقدر.

قوهٔ اشغالیه

بو تبلیغ مناسبتیله درحال شو تعمیمی یاپدم:

١٦ ـ مارت ـ ٣٣٦

عموم والی وقوماندانلره ومدافعهٔ حقوق هیئتلرینه

استانبولك، ائتلاف دولتلری طرفندن، بالمصادمه جبراً اشغالی تحقق ایتمشدر. بو سوء قصددن

مالاستفاده بر حوق منافعه خیانتکارانه صاحبلرینك ملتی اغفاله تشبثلری محتملدر . نته کیم تبلیغات رسمیه شکلنده امتیازات بعض بیطاملرك نشر ایدلمك ایسته‌نیلدیکنه کسب اطلاع ایدیبورز . یا کلش حرکات عمل فاسدی و حقایق احواله مغایر هجالر تولیدینه میدان ویرلمه‌مك اوزره بو کبی اشاعاته قطعا عدم اهمیت اعلامنی لازمدر . وضعیت حقیقیه‌یی تعیب ایدن آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق حمیتی ، ملتی تنویر ایده‌جکدر .

مصطفی کمال

امدیلر . جینی کونده مختلف وسائطله شو پروتستوی کوندردم :

۱٦ - ۳ - ۳۳٦

پروتستو

استانبولده انگلیز ، فرانسز ، ایتالیا ممثل سیاسیلرینه ، آمریقا ممثل سیاسیسنه ،

بالعموم بیطرف دولتلر خارجیه نظارتلرینه و فرانسه ، انگلتره ، ایتالیا مجلس مبعوثانلرینه ویردیرلمك اوزره آنطالیه‌ده ایتالیان ممثلکنه

§ استانبولده بالعموم دوائر رسمیه ، استقلال ملیمزی تمثیل ایدن مجلس مبعوثان دخی داخل اولمق اوزره ، مؤتلفین قوای عسکریه‌سی طرفندن ، رسماً وجبراً اشغال ایدلمش و آمال ملیه دائره‌سنده حرکت ایدن ، بر چوق وطنپرور اشخاصك توقیفنه‌ده تشبث اولنمشدر . ملت عثمانیه‌نك حاکمیت وحریت سیاسیه‌سنه حواله ایدیلن بو صولك ضربه ، حیات وموجودیتنی ، نه‌یهاسنه اولورسه اولسون، مدافعه ایتمکه عزم ایتمش اولان بر عثمانلیلردن زیاده ، یکرمنجی عصر مدنیت و انسانیتنك مقدس عد ایتدیکی بوتون اساساته ، حریت ، ملیت ، وطن حیاتی کی بوکونك جمعیات بشریه‌سنه اساس اولان بوتون عمده‌لره وبو عمده‌لری وجوده کتیرن وجدان عمومیهٔ بشره راجعدر .

بر ، حقوقری واستقلالنی مدافعه ایچون کیریشدیکمز مجاهده‌نك قدسیتنه قائل وهیچ برقوتك بر ملتی یشامق حقندن محروم ایده‌میه‌جکنه قانعز . تاریخك بوکونه قدر قید ایتمدیکی بر سوء قصد تشکیل ایدن و یاسون پرنسیپلرینه مستند بر متارکه‌نك ، ملتی اسباب مدافعه‌سندن تجرید ایتمش اولمسندن متولد بر حیله‌یه مبتنی بولنق حسیله عائد اولدقلری ملتلرك شرف و حیثیتیله دخی قابل امتزاج اولمیان بو حرکتك تقدیر ماهیتنی رسمی آوروپا و آمریقانك دکل ، علم وعرفان ومدنیت آوروپا و آمریقاسنك [**] وجدانه تودیع ایله اکتفا وبو حادثه‌دن تولد ایده‌جك مسئولیت عظیمهٔ

[**] آمریقایه ، آلی چیپلاق قسم یازلمامشدر . یالکز آمریقانك یازلمشدر .

تاريخيه صوك دفعه بردها نظر دقت عمومى يى جلب ايده‌رز . دعوامزك مشروعيت وقدسيتى ، بومشكل زمانلرده ، جناب حقدن صوكره الك بويوك ظهيرمزدر .

(آناطولو وروم‌ايلى مدافعهٔ حقوق هيئت تمثيليه‌سى)
مصطفى كمال

عينى كونك كيجه‌سى بو تعليماتى تعميماً تبليغ ايتدم :

شيفره ١٦/١٧ - ٣ - ٣٣٦

بالعموم والى وقوماندانلره

[استانبولك ومقامات رسميه‌نك ، خصوصيله مجلس مبعوثانك ، ائتلاف دولتلرى طرفندن رسماً وجبراً اشغال ايدلمش اولمسندن وبو حركتك ، متاركه ايله ملتى سلاحندن تجريد ايتدن صوكره ، وقوعه كتيرلمسندن بحثله ائتلاف دولتلرى ممثلرينه وبالعموم بيطرف دولتلر خارجيه نظارتلريله ائتلاف دولتلرينك مجلس مبعوثان رياستلرينه پروتستو تلغرافلرى چكيلمك اوزره متينغلر عقدى مقتضى كورولمكده‌در . پروتستو تلغرافلرنده بالخاصه تجاوز واقعك ، عثمانلى حاكميتندن زياده ، يكرمى عصرلق برمدنيت وانسانيتك مولودى اولان حريت ، ملت ووطنپرورلك اساساتنه بر ضربه تشكيل ايده‌جكى وملت عثمانيه‌نك مدافعهٔ بقا واستقلال خصوصنده‌كى عزم وايمانه ، بوحادثه‌نك هيچ برتأثير وجوده كتيره‌ميه‌جكى ، بالكز مدنى ملتلرك بوتجاوزى قبول ايتمكله؛ عظيم برمسئوليت تاريخيه آلتنه كيرمش اولدقلرى تصريح ايدلمليدر . بيطرف دولتلر خارجيه نظارتلريله مجلس مبعوثان رياستلرينه كشيده ايديله‌جك تلغرافلر ، استانبولده عائد اولدقلرى مقاماته ويرلمكله برابر آنطاليه‌ده ايتاليان ممثلنك وساطتيله‌ده ويرلمليدر . پروتستو تلغرافلرينك بررصورتنك‌ده بورايه ارسال بيورولمسنى رجا ايدرز.]

هيئت تمثيليه نامنه
مصطفى كمال

شيفره ١٦-٣-٣٣٦

ميرآلاى رأفت بكه

حادثهٔ اخيره مناسبتيله ، هرطرفده يايلان متينغلر نتيجه‌سنده چكيله‌جك پروتستو تلغرافلرينك برر صورتلرينك‌ده ائتلاف دولتلرينك‌حال انعقاددە بولنان مجلس‌مبعوثانلرى‌رياستنه‌وبيطرف دولتلرك‌ده

خارجیه نظارتلرینه تبلیغ ایدلمسنی فائده‌لی عد ایدییورز . آنطالیه‌دهکی ایتالیان ممثلنك بو خصوصده‌کی معاونتی تأمین ایتمکزی رجا ایدرز .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

§ افندیلر ، عینی کونده ملته شو بیاننامه‌یی نشر ایتدم :

بیاننامه

بالعموم قوماندانلره ، والی ومتصرفلره ومدافعهٔ حقوق جمعیتلرینه ، بلدیه ریاستلرینه
مطبوعات جمعیتنه

ائتلاف دولتلرینك شمدیه قدر مملکتمزی تقسیمه یول بولمق ایچون توسل ایتدکلری مختلف تدابیر معلومدر . اولا ؛ فرید پاشا ایله بالائتلاف ملتی مدافعه‌سز بر حالده اجنبی اداره‌سنه اسیر ایتمك ومملکتك مختلف اقسام مهمه‌سنی غالب دولتلر مستملکاتنه علاوه ایلمك دوشونولمشدی. قوای ملیه‌نك مظاهرت عمومیهٔ ملیه ایله مدافعهٔ استقلال خصوصنده کوسترديکی عزم ومتانت ، بوتصوری آلت اوست ایتدی . ثانیاً ؛ قوای ملیه‌یی اغفال واونك مساعده‌سیله شرقده‌برر جحان سیاستی تعقیب ایتمك ایچون هیئت تمثیلیه‌یه مراجعت ایدلدی . هیئت ، ملتك استقلالنی وملکك تمامیتی تأمین ایتمدکجه وخصوصیله اشغال ساحه‌لرینك تخلیه‌سنه تشبث اولنمدقجه ، هیچ برنوع مذاکره‌یه بناشمدی . ثالثاً ؛ قوای ملیه ایله توحید حرکات ایدن حکومتلرك اجرا آتنه مداخله ایتمك صورتیله وحدت ملیه‌یی صارصمق وخائنانه مخالفتلری تشویق وتزیید جرأته سوق ایلمك طریقی تعقیب اولندی. وحدت ملیه‌نك تشکیل ایتدیکی متانت وتساند قارشوسنده بوصولتلرده أریدی. رابعاً ؛ مقدرات مملکت حقنده اندیشه آور قرارلر ویرلدیکندن بحث اولنمق صورتیله افکار عمومیه‌نك تضییقنه باشلاندی . مدافعهٔ ناموس ومملکت اوغرنده هرفدا کارلغی کوزه آلمش اولان ملت عثمانیه‌نك عزم واراده‌سی اوکنده ، بوتهدیدات دخی فائده ویرمدی . نهایت ، بوکون استانبولی جبراً اشغال ایتمك صورتیله دولت عثمانیه‌نك یدی یوز سنه‌لك حیات وحاکمیتنه ختام ویرلدی . یعنی ، بوکون تورك ملتی ، قابلیت مدنیه‌سنك ، حق حیات واستقلالنك وبوتون استقبالنك مدافعه‌سنه دعوت ایدلدی . جهان انسانیتك انظار استحسانی وعالم اسلامك آمال استخلاصی ، مقام خلافتك تأثیرات اجنبیه‌دن تخلیصنه واستقلال ملینك ماضیٔ شوکتمزه لایق برایمان ایله مدافعه وتأمینه متوقفدر . کیریشدیکمز استقلال ووطن مجاهده‌سنده جناب حقك عون وعنایتی بزمله‌در .

آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی
هیئت تمثیلیه‌سی نامنه
مصطفی کمال

افندیلر ؛ عینی زمانده بوتون عالم اسلامه‌ده توجیه‌خطاب ایدیلدرك تجاوز واقع بربیانناممه‌ده تفصیل ووسائط مختلفه ایله اعلان ایدلدی .

افندیلر ؛ حادثه حقنده فضله معلوماته انتظار ایتمکسزین ، تلغرافجی . مناسترلی حمدی افندینك وردیکی معلوماتدن وبومعلوماتی تأیید ایدن ، قوهٔ اشغالیه نامنه اولان تبلیغ محتویاتندن ، وضعیتك ماهیتی آکلایه‌رق لزوملی ومستعجل کوردیکم تدبیرلری ، ایضاح اولندیغی وجهله همان اشغال کونی اتخاذ وتطبیق ایتدم . استانبولك صورت اشغالی وتوقیفات اجرامی حقنده مختلف منبعلردن متباین ومبالغه‌لی صورتده معلومات کلمکه باشلادی . بزده ، مختلف وسائطله تحقیقات اجراسنه دوام ایتدك . ایفای وظیفهٔ تشریعیه‌یه امکان کوره‌میه‌رك داغیلان مبعوثلرك وبعض ذواتك استانبولدن فرار ایده‌رك آنقره‌یه توجه ایتدکلری آکلاشیلدی . سیاحتلرینی تسهیل ایچون کذرکاهلرنده ایجاب ایدنلره اقتضا ایدن امرلری ویردم .

افندیلر ؛ ١٦ مارتده استانبولك اشغالی تحقق ایدر ایتمز ، اتخاذ ایتدیکم تدابیر میانده ، دها بر طاقم تدبیرلر واردر که اونلری بویوك ملت مجلسنك ایلك کشادنده بیان ایتمك اولدیغم ایچون بوراده تکرار تفصیل ایتمدم. مثلا: اسکیشهر وآفیون قره‌حصارنده‌کی اجنبی قطعاتنك سلاحدن تجریدی ویاتیریدی وکیوه ، اولوتیدنله جرارلرنده شمندوفر خطلرینك غربی وآناطولوده بولنان اجنبی صابطانك توقیفی وسائره کبی تدابیره عائد تفصیلاتی ، بویوك ملت مجلسنك ایلك ضبطنامه‌سنده مطالعه بیورمشسکزدر . بوتدابیر میانده الك مهمی ؛ صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز مجلسك آنقره‌ده اجتماعی تأمین خصوصندهکی وظیفهٔ‌ملیه ووطنیه‌مزه عائد قرار وبوقرارك تطبیقی تشکیل ایدر .

افندیلر ؛ بوخصوصدهکی قرارمزی وبوقرارك صورت تطبیقیی کوسترن برتبایغی ١٩ مارت ٣٣٦ ده یعنی استانبول اشغالندن اوچ کون صوکره تعمیم ایتدم.

افندیلر ؛ بو مسئله حقنده ایکی کون قدر قوماندانلرله ماکنه باشنده مذاکره ایدرك مطالعلرینی آلدم . بن، ایلك یازدیغم مسوده‌ده « مجلس مؤسسان » تعبیری قوللانمشدم. متعاقبده ضروریلاه‌حق مجلسك « رژیمی » دکیشدیرمك صلاحیتیله ایلك آنده مجلس بوصفنی تأمین ایتمك‌ایدی . فقط بوتعبیرك قوللانیلمسنده‌کی مقصدی لزومی کبی ایضاح ایده‌مدیکم ایچون وباخود ایضاح ایتمك ایسته‌مدیکم ایچون خاطرك انسیت اینمیکی برتعبیردر ، دیه ، ارضروم وسیواسدن اخطارایدلدم. بونك اوزرینه «صلاحیت فوق‌العاده‌یه مالك برمجلس» تعبیرینی قوللانمقله اکتفا ایتدم.

— ولایتلره و مستقل لوالره وقول اردو قوماندانلرینه —

مرکز دولتك دخی ، دول‌ائتلافیه طرفندن رسماً اشغالی ، قوهٔ تشریعیه وعدلیه واجرائیه‌دن عبارت اولان قوای ملیهٔ دولتی مختل ایتمش وبووضعیت قارشوسنده ایفای‌وظیفه‌یه امکان کوره‌مدیکمی حکومته رسماً تبلیغ ایدرك ، مجلس مبعوثان ، داغیلمشدر . شوحالده ، مقر دولتك مصونیتی، ملتك استقلالی ودولتك تخلیصی تأمین ایده‌جك تدابیری تأمل‌وتطبیق ایتمك اوزره ذات‌طرفندن، صلاحیت

فوق‌العاده‌یی حائز برمجلسك، آنقره‌ده اجتماعه دعوتی وداغیلمش اولان‌مبعوثاندن آنقره‌یه‌کله‌بیله‌جکلرك دخی بو مساعیه اشتراك ایتدیرلمسی ضروری کورولمشدر. بناءً علیه،زیرده درج ایدیلن تعلیمات موجبنجه، انتخابات مجلسیه‌نك حریت ورویت وطنپرورانه‌لرندن منتظردر :

١ — آنقره‌ده ، صلاحیت فوق‌العاده‌یه مالك برمجلس ، امور ملتی تدویر ومراقبه ایتمك اوزره اجتماع ایده‌جکدر .

٢ — بومجلسه، اعضاالوله‌رق انتخاب اولنه‌جق ذوات، مبعوثان حقنده‌کی شرائط قانونیه‌یه تابعدر.

٣ — انتخابات ، اولکی اساس اتخاذ ایدیله‌جکدر .

٤ — هرلواده ، دخی اعضا انتخاب اولنه‌جقدر .

٥ — هرلوا ، قضالرندن جلب ایده‌جکی منتخب ثانیلرندن ومرکزلوا منتخب ثانیلرندن و لوا اداره وبلدیه مجلسلریله لوا مدافعهٔ‌حقوق هیئت‌اداره‌لرندن وولایتلرده مرکزولایت هیئت‌مرکزیه‌لرندن وولایت اداره مجلسیه مرکزولایت بلدیه‌مجلسندن ومرکز ولایت ایله مرکزقضاسی ومرکزه مربوط قضا منتخب ثانیلرندن مرکب برمجلس طرفندن عینی کونده وعینی جلسه‌ده اجرا ایدیله‌جکدر .

٦ — بو مجلس اعضالرنه ، هرفرقه ، زمره وجمعیت طرفندن نامزد کوسترلمسی جائز اولدیغی کبی، هرفردك‌ده بو مجاهدهٔ مقدسه‌یه فعلاً اشتراکی ایچون مستقلاً نامزدلکنی ایستدیکی محلده اعلانه حقی واردر .

٧ — انتخابات ، هرمحلك الك بویوك ملکیه مأموری ریاست ایده‌جك و سلامت انتخابدن مسئول اولنه‌جقدر .

٨ — انتخاب، رأی‌خفی واکثریت مطلقه ایله اجرا وتصنیف‌آرا، مجلسك‌ایچلرندن انتخاب‌ایده‌جکی ایکی ذات طرفندن ، فائق حضور مجلسده ایفا ایدیله‌جکدر .

٩ — انتخاب نتیجه‌سنده، بالعموم اعضانك امضا ویا ذات مهرلرینی‌محتوی اوچ‌نسخه مضبطه‌تنظیم اولنه‌جق. برنسخه‌سی محافظه‌آلیتونیله‌رق دیکرایکی نسخه‌سنك بری انتخاب اولنان ذاته‌تودیع ودیکری مجلسه ارسال اولنه‌جقدر .

١٠ — اعضانك آلهجقلری تخصیصات، بالآخره مجلسجه تقرر ایتدیریله‌جکدر. آنجق، عزیمت خرجراهیری انتخاب مجلسلرینك مصارف ضروریه حسابیله تقدیر ایده‌جکی مقدار اوزرندن ، محللری حکومتلرنجه تأمین اولنه‌جقدر .

١١ — انتخابات ، نهایت اون بش کون ظرفنده اکثریتله آنقره‌ده اجتماعی تأمین ایده‌بیلمك اوزره اتمام اولنه‌رق اعضالر تحریك ونتیجه اعضانك اسملریله برلکده درحال اشعار ایدیله‌جکدر .

١٢ — تلغرافك ساعت وصولی بیلدیریله‌جکدر .

حاشیه : قول‌اردو قوماندانلرینه ، ولایاته ، مستقل لوالره تبلیغ اولنمشدر .

هیئت تمثیلیه نامنه

مصطفی کمال

افندیلر ؛ بر هفته ظرفنده ، مختلف استقامتلرده آنقره‌یه کلکده اولان مبعوثلرله ، تلغراف مخابراتیله بالذات تماسه کلندی . کندیلرینه ، أللرینك تعدیلنه ، قوهٔ معنویه‌لرینك ترصینه مدار اولهجق معلومات ویرلدی. استانبولده نقطهٔ نظرمزی تعقیب ایده‌جك کیمسه قالمامشدی. آیلرجه‌ومختلف طرز وصورتلرله وقوع بولان ایقاظلرمزه‌رغماً بزم‌دیدیکمز طرزده تشکیلات یاپمیوب، قره‌قول‌جمعیتنك وجود بولمسنه چالیشانلرك باشلری ، مالطه‌یه کیتمش و استانبولده ، افرادینك حیات و فعالیتلرندن اثر قالمامشدی. اوراده یکیدن تشکیلات یاپمق‌ایچون چوق‌زحمتلی مساعی واوزمانکی حالمزه‌کوره حدمزدن فضله باره صرف ایتمه‌یه مجبور اولدم .

§ محترم افندیلر، بیانات عمومیه‌م میانده برایکی نقطه‌ده ، بنم استانبولدهکی مجلس مبعوثانه رئیس انتخابم خصوصنه عائد مسئله‌دن و بوندهکی مقصددن بحث ایتمشدم . بونك تأمین ایدلمه‌مش اولمسندن ، کوچك بر مشکل ایله قارشیلاشدیغمی‌ده عرض ایتمشدم . فی‌الحقیقه ، استانبولده مجلس دوچار تجاوز اولوب‌داغیلدیغی‌زمان مبعوثلری‌طوپلامه‌یه وباخصوص ایضاح‌ایتدیکم‌وجهله برمجلس تأسیسنه توسل‌ایده‌بیلمك ایچون برآن تردد ایتدم . مجلس مبعوثان رئیسی بولنان جلال‌الدین‌عارف‌بکك آنقره‌یه کلوب کلمیه‌جکنی بالطبع بیله‌میوردم . کلمسی حالنده ، اونك مواصلتنه انتظار و دعوتی اونك واسطه‌سیله یاپدیرمه‌یی دوشوندم . فقط وضعیت پك چوق سرعت واستعجالی آمر بولونیوردی . مجهول بر احتمالله انتظاراً اضاعهٔ وقت ایتمه‌یی موافق احتیاط بولمدم . فقط وبره‌جکم قرارك تأمین تطبیقاتی ایچون‌ده ، برایکی‌کون تلغراف باشنده بوتون قوماندانلرك مطالعه‌لرینی دیکه‌مك ایله وقت کچیرمه‌یه مجبوریت حس ایتدم . جلال‌الدین عارف بکله مارتك ٢٧/٢٨ نجی کیجه‌سی دوزجه‌یه مواصلتنده ارتباط حاصل اولمشدی. کندیسنه شو تلغرافی یازدم :

نومرو ٣٤ — آنقره ٣٣٦ - ٣ - ٢٧/٢٨

دوزجه‌ده مجلس مبعوثان رئیس محترمی جلال‌الدین عارف بك افندی‌یه

استانبولك رسماً و فعلاً انکلیزلر طرفندن اشغالیله قوای دولتك تضییق و اسارت آلتنه آلنمسی ومجلس مبعوثانه تعرض اولنه‌رق ملتك استقلالنه وناموس ملی‌یه تجاوز ایدلمش اولمسی وبویوزدن ملت وکیللرینك مقدرات مملکت حقنده‌کی وظیفه‌لرینی ایفایه موفق اولهمیه‌جقلرینه قناعتله سینهٔ ملته النجایه مجبور اوللری ، دولت وملتك قوای عمومیه‌سنی حکم و مراقبه‌سی آلتنده بولندیره‌جق بر مجلس فوق‌العاده‌یه شدتله احتیاج تولید ایتمش اولدیغندن فوق‌العاده صلاحیتله آنقره‌ده بر مجلس اجتماعنه هیئت تمثیلیه‌نك قرار ویردیکی واجرای ایجابنك تعمیماً تبلیغ ایدلدیکی معلوم عالیلریدر . بوبابده‌کی ١٩ - ٣ - ٣٣٦ تاریخلی تبلیغنامه‌ینی بعدالمطالعه، احکام مندرجه‌سنی تأیید واتخاباتك‌تسریعیله‌اجتماعك برآن اول تأمینی ایچون بونقطهٔ نظرمزك‌طرف عالیلرندن دخی، قیصه بربیانناما شکلنده افکارعمومیه‌یه شمدیدن تبلیغ واعلانی فائده‌لی عد ایدییورز . جواب عالیلرینه منتظرم افندم . مصطفی کمال

جلال‌الدین عارف بکك ویردیکی جواب شودر :

دوزجه
٣٣٦-٣-٢٧

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

اشعار بیوریلان ١٩ - ٣ - ٣٣٦ تاریخلی بیانامه‌یی کورمدم . برمجلس فوق‌العاده‌نك اجتماعی نه قدر مصیب ایسه‌ده بویله برمجلسك أیدن کلدیکی قدر قانونه تماس ایلمسی لازمدر . واقعا ، بزم قانون اساسیمزده بویله فوق‌العاده برمجلسك طوپلانه بیلمسنه دائر براشارت موجود دکلسه‌ده قوانین‌اساسیهٔ سائره‌ده موجود دسانیردن استفاده اولنه‌بیلیر . مثلا ، فرانسز قانون اساسیسنه کوره ، مجلس ، غیر قانونی بر صورتده فسخ اولنور ویا بر تعرضه دوچار اولورسه دوحر تعرض اولان مجلس اعضالرندن قورتیله بیلنلر ، ولایات والویه مجالس اداره‌سنده انتخاب اولنان ایکیشر اعضا ایله برلکده بر محل مناسبده اجتماع ایدرلر و مجلسك یکیدن کشادی ویا تعرضك رفعی ایچون اتخاذ مقررات ایدرلر . بومجلسك مقرراتی مطاعدر . و بو مجلسك مقرراتنی اصغا ایتمه‌ینلر خیانت وطنیه ایله اتهام اولنورلر . بنده‌کزده بو اساسی دوشونمکده ایدم .

١٩ - ٣ - ٣٣٦ تاریخلی بیانامه‌نك نه کبی اساسات اوزرینه مبتنی اولدیغی آکلاشیلدقدن صوکره آنقره‌یه مواصلتمده بعدالاستشاره بر بیانامه یازمق مطالعه‌سنده‌یم . بنه کوروشورز . ماکنه باشنده برلکده بولنان اسماعیل فاضل پاشا ایله صاروخان مبعوثی رشید بك عرض احترام ایده‌رك و داع ایلرز . رفقامدن قیر شهری مبعوثی رضا بك‌ده عرض احترام ایلیور و کندیسنك‌ده بولنیغنی کسکینده‌کی پدرینه خبر ویرلمسنی استرحام ایدییور افندم .

جلال‌الدین عارف

بو جوابی تلغرافنامه محتویاتنه دقتله عطف نظر بیوریلورسه ، جلال‌الدین عارف‌بکله‌نقطهٔ‌نظرلرمز آره‌سنده بویوك اختلاف اولدیغی سهولتله فرق اولنور . بن ، فوق‌العاده صلاحیتی حائز بر مجلسك ، آنقره‌ده اجتماعنه قرار ویریرکن بزم قانون اساسیمزده بویله برمجلسك طوپلانه‌بیلمسنه دائر بر اشارت اولدیغنی الیه یازیردم . فقط قراریمی ویره‌بیلمك ایچون بویله براشارتك موجودیت و عدم‌موجودیتنی دوشونمك ، اصلا خاطرمه کلدی . بونلرن باشقه دوحر تعرض اولان مجلس اعضالرندن قورتیله‌بیلنلر ایله ولایات والویه مجالس اداره‌سندن انتخاب اولنه‌جق ایکیشر اعضا ایله برلکده مجلس مبعوثانك یکیدن ، اسکی شکل و ماهیتنده طوپلانمسنی تأمین ایچون چاریشمسنی اصلا خاطرمه کتیرمدم . بالعکس بوسبوتون بشقه ماهیت وصلاحیتده ، دائمی برمجلس تشکیل ایتمه‌یی و بومجلسه تصور ایندیکم انقلاب صفحاتی برابر کچیرمه‌یی دوشوندم . بوکا نظراً ، متباین اولدقلرینه شبهه ایتمدیکم نقطهٔ‌نظرلرمزك ،

بعدالاستشاره توحیدینه امکان بولنه‌جغندن ناامید اولدم. مع‌هذا ، ۱۹ مارت ۳۳۶ تاریخلی بیانناممی تلغرافله جلالالدین عارف بکه ویردیردم . ایرتسی کون آلدیغم جواب شو ایدی :

دوزجه : ۲۱ مارت ۳۳۶

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

هیئت جلیلهٔ تمثیلیه‌نك ۱۹ ـ ۳ ـ ۳۳۶ تاریخلی تبلیغات عمومیه‌سی مطالعه اولندی . مواد مندرجه‌سی بنده‌کزك دوشوندیکم اساسلره صورت عمومیه‌ده مطابقدر . بناءً علیه آنقره‌یه مواصلت حاجزانه‌می متعاقب بالاستشاره آریجه بر بیاننامه‌نك اعلانی طبیعیدر . بارین بالضروره بولنیسه دلسه‌رق ۲۹ مارت ۳۳۶ ده آنقره‌یه متوجهاً حرکت اولنه‌جغی مع‌الاحترام عرض اولنور .

مجلس مبعوثان رئیسی
جمیل لعیم عارف

جلال‌الدین عارف بك ، بیاننامه‌مزی مطالعه ایتدکدن صوکره ، مندرجاتك دوشوندیکی اساسلره صورت عمومیه‌ده مطابق اولدیغنی سویله‌مکله برابر بو مندرجاتی تأییداً همان بر بیاننامه یازوب اعلان ایتمیور . بونی آنقره‌یه کلدکدن و استشاره ایتدکدن صوکره‌یه تعلیق ایدییور .

افندیلر ، جلال‌الدین عارف بك ، آنقره‌یه کلدکدن صوکره کندیسیله ودیکر بعض قانونشناسان ایله بو مسئله‌یه متدائر ، اولدقجه اوزون سورن مذاکره ومناقشه‌لر جریان ایتدی . فقط آلدامیورسه‌م جلال‌الدین عارف بك ، هیچ بر وقت بزم بویوك ملت مجلسنك ماهیت وصلاحیتی حنده‌کی نقطهٔ نظرمه اشتراك ایتمه‌مشدر . او ، دائما ، طوپلانمش اولان هیئتك وظیفهٔ اساسیه‌سی ، استانبول مجلس مبعوثانك تأمین انعقادندن عبارت وکندیسنی دائما استانبول مجلس مبعوثانك رئیسی ذاتی ایتمشدر . بونی تأیید ایدر اوفاق بر خاطره‌می مساعده ایدرسه‌کز عرض ایده‌یم :

بن ، تورکیه بویوك ملت مجلسی رئیسی وکندیسی رئیس ثانی بولندیغی صره‌ده ، برکون ، دیوان ریاست اجتماعنده ، جلال‌الدین عارف‌بك مخصصات مسئله‌سندن بحث ایتدیکی وکندیسنك مجلس مبعوثان رئیسی اولمسی دولایسیله او مناسبتله عائد مخصصات طلبنده بولندیغنی او تاریخده مجلس بش کاتبی بولنان رحب بك بیان ایتدی . معلوم عالیکزدرکه ، اودورده مجلس رئیسی ورئیس‌ثانیسی و دیکر رئیسلر ایله مجلس اعضاسی مخصصاتلری آرهسنده فرق یوقدی . جلال‌الدین عارف بك ، بالکز کندیسنی مجلس مبعوثان رئیسی صفتیله استنبا ایدرك فصله تخصیصات آلمق حقی قانونیسندن بحث ایدییوردی . بن ، بو مسئله‌نك حاله دیوان ریاستك صلاحیتدار اولدیغی رطنب وادعاسنده اصرار ایدرسه مسئله‌یی مجلس هیئت عمومیه‌سنه عرض ایدرك استحصال اولنه‌جق قراره کوره حرکت اولنه‌یله‌جکی درمیان ایتدم. جلال‌الدین عارف بك ، مجلس حسورینه چیقمه‌یی موافق کورمیه‌رك طلبندن صرفنظر ایلدی .

محترم افندیلر ؛ ۱۹ مارت ۳۳۶ تاریخلی تعلیمات موجبنجه مملکتك مرطرفنده انتخابات ، سرعت

وجدیتله یاپیلمه‌یه باشلاندی . یالکز ، بعض یرلرده تردد و ممانعت اظهار ایتدیلر و بونلردن بعضیلری آز ، بعضیلری اوزونجه مدت تردد و مقاومتلرنده اصرار کوستردیلر . نهایت ، بلااستثنا ، تکمیل دوائر انتخابیه‌نك مبعوثاری ، بویوك ملت مجلسنده بوتون ملتك ، مملکتك ممثلی اولدیغی اثبات وجود ایلدیلر . بو مناسبتله یرلرشونلردی :

درسم ، ملاطیه ، المریز ، وزیه ، دیار بکر ، طربزون . . . . . : ایدیلر ، حقیقت حالی افاده ایتمش اولمق ایچون شوندن تصریح ایتمی‌یم‌که تردد اظهار ایدن ، مقاومت کوستردن ، بو دوائر خلقی دکلمش ، بلکه بو ترتیبده او دائرلرده بولنان رؤسای مأمورین ملکیه‌در . خلق ، حقیقتی آکلار آکلامز ، درحال مشترك آرزوی ملی ، اتحاد و اتفاقه اصلا تردد کوسترمه‌مشلردر .

شمدی اتحادیون ، تکرار انقلاب مناسبتیله طبیعیسندن ارلان وقعه‌لردن بعضیلرینه تماس ایده‌لم :

۲۹ مارت ۳۲۵ تاریخلی اوچنجی قول اردو قوماندانی صلاح‌الدین بکدن آلدیغم برشیفره‌ده ، « صامسونده بولنان ۱۵ نجی فرقه‌نك روحیه‌سنك بوزوق اولدیغندن وکویا ، صابطان آرمسنده پادشاه پرستلك حسیاتی بولندیغندن » بحث اولنیوردی . « صابطلر ، پادشاه عاینده ویریله‌جك امرلری اجرا ایمیه‌جکلرینه دائر آمریه مراجعت ایتمشلر . تصدیق اولنورلرسه ترك وظیفه ایتملری محسوس ایتمش . اسمبولدن کلن یوللدن وغیره‌لردن ، اشغالك ایکنجی کونی اشغال ایدیلن مواقع کمال تحلیه ایدلدیکی وصالح پاشا قابینه‌سنك برنده اولدیغی ، مجلس اعیانك ایفای وظیفه ایلدیکی ، بولنه جمله سلامتده حریه وبحریه ناظری حاضر بولنه‌رق سابق مثلو مراسم لازمه ایفا اولندیغی آکلاشلمش . . . . . » « شو حاله درسعادتده بر قابیه موجود ایکن دیکر قابینه‌نك معلوماتی اولمسیله یاپیلان ایشلر نه‌در ؟ » دیه‌یورلرمش . صابطانك بوافکار واطواریله اعلام ایدن ۱۵ نجی فرقه قوماندانی شو یولده مطالعات سرد ایدیوردی : « بوراده بر ضابطی حبس ایتمکدن بر طرف العادللك مصور دکلدر ، آشیق بولدن الاستفاده آناطولو اوزره یورومك نی احوال ضرور ایده‌جکدر . ازمیر جریمه‌سنده قوای ملیه نه صورتله استحصال ایدلدیکی بیلمیورم . فقط ایدرسم بولرله بزه ایه استحصال اولنمه ایتمش . برمحاربه ظهورلرنده ، بوتون اهالی به معاش ویرمه‌یکی درمیان ولندیغندن قوای ملیه نامی آلتنده موجود اولدن ، حربك ایکنجی کونی میدانده شیخ بر قوت قیاسه‌جه کلمیه‌جکدر . لفامیه قطعاتنه کلنجه ، شمدیدن فرار وقوعاتی باشلامشدر . یارمسرق بویله دوام ایتدکجه ودرسعادتده حکومت مرکزیه بولندقجه‌صاغلمدن دخی شبهه واردر . » بولدن بحثله اوچنجی قول اردو قوماندانی صلاح‌الدین بك ، ویرمش اولدیغی تعلیمات موجبنجه ، آماسیه‌یه کلن قونترول مأموری « فوربه‌س » نامنده بر یوزباشی‌یی توقیف ایتمش . صامسونه بر انکیز ثقیل یوزباشی کلمش . صلاح‌الدین بکه یوزباشی فوربه‌سك بردقیقه تأخیر ایدیلمیوك صامسونه کوندرلمسنی یازمش وعکسی تقدیرده صلاح‌الدین بکك مسئول اولهجغنی علاوه ایتمش . بوتلغرافدکی استیضاح اوزرینه صلاح‌الدین بکه ویرمه‌یکی جواب حقنده شو توصیه‌ده بولنمه : « فوربه‌سی توقیف ایدن بن دکلم ، پاچتاری ، متارکه‌یه ، انسانیته مغایر اولهرق اشغال اولنان ملتدر . بناءً علیه تحلیه‌سنی‌ده آنجق ملت یاپه‌بیلیر . » مع‌هذا بو « فوربه‌س » مملکتدن چیقارلمه‌یه کتنا ایدلمه‌مشدر .

بولی متصرفی حیدر بکك ۹ نیسان ۳۳۶ تاریخلی قیصه بر شیفره‌سندن آطه پازاری ایله خندك آره‌سنده کائن چتال کوپری نام محلده‌کی کوپریلرك ومدرنی صوبی کوپروسنك قوای ملیه طایه‌لرلری طرفندن تخریب ایدلدیکی آکلاشیلدی .

بولی‌وحوالیسی قوماندانی محمودندیم بکك، دوزجه‌دن‌یازدیغی ۹ نیسان ۳۳۶ تاریخلی شیفره‌سندن‌ده ، ۸ نیسانده آطه پازارنده قوای ملیه علیهنه تظاهرات یاپیلدیغی ، خندك ایله آطه پازاری آره‌سنده تلغراف وتلفون خطلرینك قطع ایدلدیکی ودوزجه آبازه‌لرندن بیطرف قالانلرلنده سلاحلره التجا اینك اوزره حرکت ایتدکلری آکلاشیلدی . خندك ایله آطه پازاری آره‌سنده ، مدرنی صوبی اوزرنده‌کی بویوك کوپرونك تخریبی‌دولایسیله مواصلانك منقطع اولدیغی‌ده آکلاشلموردی . بوحادثه‌سی‌اوزرینه ، کیوه‌ده بولنان ۲۴ نجی فرقه قوماندانی محمود بکك نظر دقتی جلب اولندی . نوشهر ، نوشهر قائمقامی ندیم بکك تحت ریاستنده تعالیٔ اسلام جمعیتنك برشعبه‌سی تشکل ایتمش ، وطنلی راپورده ، جمعیت المذکوره اعضالرندن مکتبلی کاظم بکك نیکده‌یه جلب اولندیغی یازیلیوردی . بوحادثه‌نك اساسی، پادشاهدن غیری هیچ برقوت طانیمایز ، قوای ملیه‌یی داغنمق ایچون مالاً ، بدنا بوتون قوتلرمزی صرف اینه‌جه‌ذهنیه ویمان ایتدلدیورلرمش . هرکیجه اجتماع ایدییورلرمش، ابلری کانلری، نیکده‌ده‌کی فرقه قوماندانلك اونلردیکی برمفرزه ایله توقیف اولنمش .

اسدیلر ، بونوع وقایعه بوندن صوکره واسع مقیاسده تصادف ایده‌جکنز . بویوك ملت مجلسك اجتماعی وکشادینی تأمین ایچون چالیشدیغمز کونلرده ، بزی الك چوق اشغال ایدن دوزجه ، خندق ، گرده‌کی ولی منطقه‌سنه داخل مواقعدن باشلایوب ، نعلای خان ، بکپازاری اوزرلرندن آنقره‌یه تقرب استعدادینی کوسترن ارتجاع وعصیان دالغه‌لری اولمشدر . بن، برطرفدن بودالغه‌لرك توقیفنه چالیشیرکن ، برطرفدنده ، آنقره‌ده طوپلانمقده اولان ووسعیت عمومیه‌یه هنوز لایقیله واقف‌اولمیان مبعوثلری ، تدهش ایده‌جك منظره‌لر قارشوسنده براقه‌مق وبوکبی وضعیتلرك حدوثیله مجلسك اجتماعه موفق اولهمامسی کبی مشئوم احتمالاته میدان ویرمه‌مك چاره‌لرینی دوشونیوردم . بونك ایچون ، مجلسك کشادنده بك چوق استعجال ایدییوردم . نهایت ، کاه‌بلمش مبعوثلرله اکثیا ایدرك مجلسك ، نیسانك ۲۳ نجی جمعه کونی آچیلمسنه قرار ویردك . بوقرار اوزرینه ۲۱ نیسان ۳۳۶ تاریخنده تعمیماً یاپدیغم تبلیغات محتویاتی ، اوکونك حسیات وتلقیاتنه نه درجه تطابق مجبوریتنده بولونیلدیغنی کوستریر بروثیقه اولق اعتباریله ، عیناً نظراطلاعکزه عرض ایتمه‌یی موافق کوریوردم .

تل : غایت مستعجل‌در
آنقره‌یه عجله تذکره

آنقره: ۲۱ ـ ٤ ـ ۳۳۶

قول‌اردولره (ق ١٤ وکالتنه)

فرقه ٦١ قوماندانلغنه ، رأفت بك افندی‌یه

بالعموم‌ولایاته، مستقل لوالره، مدافعهٔ‌حقوق هیئت‌مرکزیه‌لرینه، بلدیه ریاستلریه

١ — بمنه‌الكريم نيسانك ٢٣ نجى جمعه كونى جمعه نمازنى متعاقب آنقره‌ده بيوك ملت مجلسى كشاد ايديله‌جكدر .

٢ — وطنك استقلالى ، مقام رفيع خلافت وسلطنتك استخلاصى كى الك مهم وحياتى وظائفى ايفا ايده‌جك اولان بوبيوك ملت مجلسنك يوم كشادينى جمعه‌يه تصادف ايتديرمكله يوم مذكورك مبروكيتندن استفاده وبالعموم مبعوثين كرام حضراتى ايله حاجى بايرام ولى جامع شريفنده جمعه نمازى ادا اولنه‌رق انوار قرأن وصلاتدن‌ده استفاضه اولنه‌جقدر . بعدالصلاة‌لحيهٔ سعادت وسنجاق شريفى حاملاً دائرهٔ مخصوصه‌يه كيديله‌جكدر . دائرهٔ مخصوصه‌يه داخل اولمزدن اول بر دعا قرائتيله قربانلر ذبح اولنه‌جقدر . اشبو مراسمده جامع شريفدن بدأ ايله دائرهٔ مخصوصه‌يه قدر قول‌اردو قومانداناننجه قطعات عسكريه ايله ترتيبات مخصوصه آلنه‌جقدر .

٣ — يوم مذكورك تأييد قدسيتى ايچون بوكوندن اعتباراً مركز ولايتده والى بك افندى حضرتلرينك ترتيبيله ختم بخارىٔ شريف تلاوتنه بدأ اولنه‌جق وختم شريفك صوك اقسامى تبركاً جمعه كونى نمازدن صوكره دائرهٔ مخصوصه اوكنده اكمال ايديله‌جكدر.

٤ — مقدس ومجروح وطنمزك هركوشه‌سنده عينى‌صورتله بوكوندن اعتباراً بخارى وختمات‌شريفه قرائتنه شروع ايديله‌رك جمعه‌كونى اذاندن اول مناره‌لرده صلوات شريفه اوقونه‌جق و اثناى خطبه‌ده خلافتمأبمز پادشاهمزافندمز حضرتلرينك نام‌نامىءهمايونى ذكر ايديليركن ذات‌شوكتسمات‌پادشاهيلرينك وممالك شاهانه‌لريله بالعموم تبعهٔ ملوكانه‌لرينك برآن‌اول نائل خلاص و سعادت اوللرى دعاسى علاوةً تذكار اولنه‌جق وجمعه نمازينك اداسندن صوكره‌ده اكمال ختم ايديله‌رك مقام معلاى خلافت و سلطنتك وبالجمله اقسام وطنك خلاصى متصديله وقوع‌بولان مساعىٔ مليه‌نك اهميت وقدسيتى و هر فرد ملتك كندى وكيللرندن مركب اولان بوبيوك ملت‌مجلسنك توديع ايليه‌جكى وظائف وطنيه‌يى ايفايه‌مجبوريتى حقنده موعظه‌لر ايراد اولنه‌جقدر . بعده خليفه وپادشاهمزك، دين ودولتمزك، وطن وملتمزك‌خلاصى، سلامتى و استقلالى ايچون دعا ايديله‌جكدر . بومراسم دينيه‌ووطنيه‌نك ايفاسندن وجامعلردن‌چيقيلدقدن صوكره بلادعثمانيه‌نك هرطرفنده، مقام حكومته كلنه‌رك مجلسك كشادندن دولايى رسماً تبريكات اجرا ايديله‌جكدر . هرطرفده جمعه نمازندن اول مناسب صورتده مولد شريف اوقونه‌جقدر .

٥ — اشبو تبليغك همان نشر و تعميمى ايچون هرواسطه‌يه مراجعت اولنه‌جق و سريعاً الك هجرا كويلره، الك كوچك قطعات‌عسكريه‌يه، مملكتك بالعموم تشكيلات‌ومؤسساتنه ابلاغى تأمين‌ايديله‌جكدر. آيروجه، بويوك‌لوحه‌لر حائنده‌هرطرفه تعليق‌وممكن‌اولان‌محللرده طبع وتكثيروجه‌تاً توزيع ايديله‌جكدر.

٦ — جناب حقدن موفقيت كامله تضرع اولنور .

هيئت تمثيليه نامنه

مصطفى كمال

٢٢ نيسان ٣٣٦ تاريخنده‌ده شوكوچوك تبليغى تعميم ايتدم :

تلغراف ٣٣٦-٤-٢٢

دقيقه تأخير ايدليه‌جكدر .

عموم ولايتلرله الويهٔ مستقله‌يه

قول اردولره ، نازللیده میرآلای رأفت بك افندی‌يه

بروسه‌ده ق ٢٠ قوماندانی علی فوأد پاشا حضرتلرینه

بروسه‌ده ٥٦ نجی فرقه قوماندانی میرآلای بکر سامی بك افندی‌يه

بالیکسرده ٦١ نجی فرقه قوماندانی میرآلای کاظم بك افندی‌يه

بمنه‌الکریم نیسانك ٢٣ نجی جمعه کونی بیوك ملت مجلسی کشاد ادیله‌رك ایفای وظیفه‌يه مباشرت ایلیه‌جکندن یوم مذکوردن اعتباراً بالعموم مقامات ملکیه وعسکریه‌نك وعموم ملتك مرجعی مجلس مذکور اوله‌جغی تعمیماً عرض اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

∴

محترم افندیلر ،

شدیده قدر ، وقوع بولان معروضاتم ، شخصاً وهیئت تمثیلیه نامنه ، تماس ایتدیکم وقایع وحادثاتك ایضاحنه معطوف ایدی . بوندن صوکره‌کی بیاناتم ، تورکیه بویوك ملت مجلسنك کشادیدن وعلی‌الاصول حکومت تشکل ایتدکدن بو کونه قدر ، وقوعه کلمش اولان حادثات وانقلاباته شامل اوله‌جقدر . بوبیاناتم ، اساساً هرکسجه واضحاً معلوم اولان ویاخود سهولتله معلوم اولمسی ممکن بولنان وقایع صفحه‌لرینه عائددر . فی‌الحقیقه ، مجلسك ضبطنامه‌لرنده ، وکالتلرك دوسیه‌لرنده ، مطبوعات قولکسیونلرنده ، بو وقایع وحادثاتك وثائقی مضبوط ومحفوظ بولنمقده‌در . بناءً علیه ، بن ، بوتون بو وقایعك یالکز استقامت عمومیه‌سنی اشارت وتثبیت ایتمکله اکتفا ایده‌جکم . مقصدم ، انقلابمزك تدقیقنده ، تاریخه مدار سهولت اولمقدر . بوتون بو وقایع وحادثاتك جریانده ، تورکیه بویوك ملت مجلسی و حکومتی رئیسی ، باش قوماندان و رئیس جمهور صفتلرینی حائز بولنمش اولمقدن زیاده ، تشکیلاتمزك رئیس عمومیسی صفتیله بو وظیفه‌یی ایفایه کندیمی مجبور عد ایدرم .

§ افندیلر ؛ مجلسك كشاد اولندیغی ایلك كونلرده ، مجلسه ، ایچنده بولندیغمز وضعیت وشرائطی ایضاح وتعقیب و تطبیقی موافق مطالعه ایتدیكم نقطهٔ نظرلرمی عرض ایتدم . بو نقطهٔ نظرلرك باشلیجه‌سی ، تورکیه‌نك ، تورك ملتنك تعقیب ایتمسی لازم كلن سیاسی پرنسیپه متعلق ایدی .

معلومدر ، كه عثمانلیلر دورنده ، مختلف مسلك سیاسیلر تعقیب اولنمشدی و اولونیوردی . بن ، بو سیاسی مسلكلرك هیچ بریسنك ، یكی تورکیه تشكل سیاسیسنك مسلكی اولهمیه‌جغنه قانع اولمشدم. بونی، مجلسه آكلاتمغه چالیشدم . بونقطه اوزرنده ، بالا خره‌ده چالیشمغه دوام اولنمشدر. بوخصوصه دائر ، اول وآخر ، وقوع بولمش اولان بیاناتمك اساس نقطه‌لرینی ، بوراده هپ برابر خاطرلامغی فائده‌لی بولورم .

افندیلر ؛ بیلیرسكز ، كه حیات دیمك ، مجادله ، مصادمه دیمكدر . حیاتده موفقیت ، مطلقا مجادله‌ده موفقیتله ممكندر . بوده ، معناً ومادةً قوته ، قدرته استناد ایدر بركیفیتدر. برده ، انسانلرك مشغول اولدیغی بوتون مسائل ، معروض قالدیغی‌بالجمله ممالك ، استحصال ایتدیكی موفقیتلر ، معشری، عمومی برمجادله‌نك دالغه‌لری ایچندن تولد ایده‌كلمشدر . اقوام شرقیه‌نك ، اقوام غربیه‌یه تعرض‌وهجومی، تاریخك بللی باشلی برصفحه‌سیدر . اقوام شرقیه میانده ، تورك عنصرینك باشده واك قوی اولدیغی معلومدر. فی‌الحقیقه تورکلر، قبل‌الاسلام وبعدالاسلام ، آوروپا ایچریسنه كیرمشلر ، تعرضلر، استیلالر یاپمشلردر . غربه تعرض ایدن واستیلالرینی اسپانیاده فرانسه حدودلرینه قدر تمدید ایدن عربلرده واردر . فقط ، افندیلر ؛ هرتعرضه قارشی ، دائما ، مقابل تعرض دوشونمك لازمدر . مقابل تعرض احتمالنی دوشونمه‌دن و اوكا قارشی امنیته شایان تدبیر بولمه‌دن حركت ایدنلرك عاقبتی ، مغلوب و منهزم اولمقدر ، منقرض اولمقدر .

غربك ، عربلره مقابل تعرضی ، اندلسده آجی و شایان عبرت بر فلاكت تاریخیه ایله باشلادی . فقط ، اوراده بیتمه‌دی . تعقیب ، آفریقا شمالنده دوام ایتدی .

آتیللانك، فرانسه وغربی روما طوپراقلرینه قدرتشمیل ایدمش‌اولان ایمپراطورلغنی خاطرلادقدن صوكره ، سلجوق دولتی انقاضی اوزرنده تشكل ایدن عثمانلی دولتنك ، استانبولده شرقی روما ایمپراطورلغنك تاج وتختنه صاحب اولدیغی دورلره ارجاع نظر ایدملم . عثمانلی تاجدارلری ایچنده ، آلمانیانی ، غربی رومایی ضبط و استیلا ایدرك معظم بر ایمپراطورلق قورمق تشبثنده بولنمش اولان واردی . یینه ، بوحكمدارلردن بری ، بوتون اسلام عالمنی بر نقطه‌یه ربط ایدرك سوق واداره ایتمكی دوشوندی. بوأملك سوقیله سوریه‌یی، مصری ضبطایتدی. خلیفه عنوانی طاقندی.دیكر برسلطان‌ده، هم آوروپایی ضبط ایتمك ، هم عالم اسلامی حكمی و اداره‌سی آلتنه آلمق غایه‌سنی تعقیب ایتدی . غربك متمادی مقابل تعرضی ، اسلام عالمنك خوشنودسزلغی و عصیانی وبویله جهانكیرانه تصورلر وأملارك عینی حدود ایچنه آلدیغی مختلف عنصرلرك عدم امتزاجلری ، بالنتیجه امثالی كبی عثمانلی ایمپراطورلغنی‌ده ، تاریخك سینه‌سنه تودیع ایتدی .

افندیلر ؛ خارجی سیاستك ، اك چوق علاقه‌دار اولدیغی واستناد ایتدیكی خصوص ، دولتك داخلی تشكیلاتیدر . خارجی سیاست ، داخلی تشكیلاتله متناسب اولمق لازمدر . غربده و شرقده پشقه ، پشقه طبایع و حرثه وأمله مالك متخالف عنصرلری جمع ایدن بردولتك داخلی تشكیلاتی ،

البته اصلسز و چوروك اولور . اوحالده خارجی سیاستی‌ده اساسلی ومتین اولهماز . بویله بر دولتك تشکیلات داخلیه‌سی ، بالخاصه مالی اولمقدن اوزاق اولدیغی کبی ، مسلك سیاسیی‌ده ملی اولهماز . بو قطعاً ، عثمانلی دولتنك سیاستی ملی دکل ، فقط ، شخصی ، غیرواضح وغیر مستقر ایدی .

مختلف ملتلری ، مشترك وعمومی برعنوان آلتنده جمع ایتمك وبومختلف عنصرکلرینی عینی حقوق و شرائطه آلتنده بولندیرمرق قوی بر دولت تأسیس ایتمك پارلاق و جذب بر نقطهٔ نظر سیاسیدر . فقط آلماندیدر . حتی ، هیچ بر حدود طبیعیه‌رق ، دنیاده موجود بوتون تورکلری دخی بر دولت حالنده برلشدیرمك ، غیر عملی استحصال بر هدفدر . بو ، عصرلرك و عصرلرجه یشامنده اولان انسانلرك جوق آجی ، جوق قانلی حادثات ایله میدانه قویدیغی بر حقیقتدر .

پان اسلامیزم . . پان تورانیزم سیاستلرك موفق اولدیغنه ودنیانی ساحهٔ تطبیق یاپهبیلدیکنه تاریخده تصادف ایدیلهمهمکده‌در. عرق فرقی کوزه‌تمکسزین، بوتون بشریته شامل، جهانکیرانه دولت‌تشکیلی حرصلرینك نتایجی‌ده تاریخده مضبوطدر . مستولی اولق هوسلری ، موضوع بحثمزك خارجنده‌در . انسانلره هردرلو حسیات و روابط مخصوصه‌لرینی اونوتدیروب ، اونلری اخوت و مساوات تامه دائره‌سنده برلشدیره‌رك ، انسانی بردولت قورمق نظریه‌سی‌ده کندینه مخصوص شرائطه مالکدر .

بزم وضوح و قابلیت تطبیقیه کوردیکمز مسلك سیاسی ، (ملی سیاستدر) . دنیانك بوکونکی عمومی شرائطی و عصرلرك دماغلرده وقاراقته‌رلرده تمرکز ایتدیردیکی حقیقتلر قارشوسنده خیالپرست اولق قدر بویوك خطا اولهماز . تاریخك اذعه‌سی بودر ، علمك ، عقلك ، منطقك افاده‌سی بویله‌در .

ملتمزك ، قوی ، مسعود ومستقر یشایهبیلمسی ایچون، دولتك تماماً ملی بر سیاست تعقیب ایتمسی و بو سیاستك ، تشکیلات داخلیه‌مزه تماماً مطابق و مستند اولمسی لازمدر . (ملی سیاست) دیدیکم زمان، قصد ایتدیکم معنا و مدلول ، شودر : حدود ملیه‌مز داخلنده ، هرشیدن اول کندی قوتمزه مستنداً محافظهٔ موجودیت ایدرك ملت و مملکتك حقیقی سعادت و عمرانه چالیشمق . . علی‌الاطلاق طول أمللر پیشنده ملتی اشغال و اضرار ایتمهمك . . مدنی جهاندن ، مدنی و انسانی معامله‌یه‌ومتقابل دوستلغه انتظار ایتمکدر .

افندیلر . مجلسه تکلیف ایتدیکم مهم برخصوص‌ده ، حکومت تشکیلی مسئله‌سیدی . بومسئله‌نك وبوکا دائر تکلیفده بولنهمك ، او دور ایچون نه قدر نازك اولدیغنی تقدیر بیورورسکز .

حقیقت ، عثمانلی سلطنتنك و خلافتك منقرض و ملغا اولمسی دهشونه‌رك یکی اساسلره مستند ، یکی بر دولت قورمقدن عبارت ایدی . فقط وضعیتی اولدیغی کبی تلقط ایتمك ، مقصدك بوسبوتون صیانتی موجب اولهبیلردی . چونکه افکار و تمایلات عمومیه ، هنوز پادشاه و خلیفه‌نك معذور موقعنده بولندیغی مرکزنده ایدی . حتی مجلسده ، ایلك آچنده مقام خلافت و سلطنتله ارتباط و حکومت مرکزیه ایله ائتلاف آرامق جریانی بش کوسترمشدی .

استانبول شرائطینك خلیفه و پادشاه ایله ، نه علنی و نهده خصوصی و محرم تماسه مساعد اولدیغنی ایضاح چالیشدم . بویله بر تماسه نه آکلامق ایستدیکمزی صوردم و « ملتك ، استقلال و تمامیت ملکیه‌سنك تأمینی ایچون چالیشمقده اولدیغنی خبر ویرمك ایچون ایسه ، بوکا حاجت بوقدر .

چونکه پادشاه ، خلیفه اولان ذاتك‌ده بوندن بشقه برشی دوشونمسنه و آرزو ایتمسنه امکان وارمیدر ؟ بونك عکسنی آغزندن ایشتسه‌م اینانمام ، مطلقا بونك اجبار و تضییق آلتنده سویله‌ییدیکنی قبول ایدرم ، دیدم . علیهمزده چیقارلمش اولان فتوانك صنیعه و حکومت مرکزیه أوامر و تبلیغاتنك محتاج تفسیر اولدیغنی سویلیه‌رك ، بعض ضعیف قلملی و ضعیف محاکمه‌لی انسانلرك سائق اولدیغی ایستدکلری تأنی‌یه لزوم کورمدیکمزی ایضاح ایتدم .

عرض ایتمك ایسته‌یورم ، که حکومت تشکیلی حقنده تکلیف درمیان ایتمه‌دن اول ، حسیات وتلقیاتی دریدش ایتمك ضرورتی واردی . بو ضرورته تابع اولمله برابر مقصدی محفوظ بولندیران تکلیفمی بر تقریر حالنده تقدیم ایتدم . فیصه بر مناقشه ایله وبعض اعتراضلره رغماً قبول اولدی .

بوتقریری ، بوکون کوزدن کچیرمجك اولورسه‌ق ، اوراده اساسی عمده‌لرك تثبیت وافاده‌ایدلمش اولدیغنی کورورز .

بو عمده‌لری ، مساعده بیورورسه‌کز ، بوراده تبارز ایتدیره‌رك صایه‌جغم :

۱) حکومت تشکیلی ضروریدر .

۲) موقت قیدیله بر حکومت رئیسی طاعیق ویا بر پادشاه قائممقامی احداث ایتمك قابل تجویز دکلدر .

۳) مجلسده متکاثف ارادهٔ ملیه‌یی ، بالفعل مقدرات وطنه واضع‌الید طاعیق عمدهٔ اساسیه‌در . تورکیه بویوك ملت مجلسنك فوقنده بر قوت موجود دکلدر .

٤) تورکیه بویوك ملت مجلسی تشریعی واجرائی صلاحیتلری جامعدر .

مجلسدن تفریق وتوکیل ایدیله‌جك بر هیئت امور حکومتی رؤیت‌ایدر . مجلس رئیسی، بوهیئتك‌ده رئیسیدر .

خاطره، پادشاه وخلیفه ، جبر و اکراهدن آزاده اولدیغی زمان ، مجاسك تنظیم ایده‌جکی اساسات قانونیه دائره‌سنده وضعیتی اخذ ایدر .

افندیلر ، بو اساسلره مستند اولان برحکومتك ماهیتی، سهولتله آکلاشیله‌بیلیر . بویله‌برحکومت، حاکمیت ملیه اساسنه مستند خلق حکومتیدر . جمهوریتدر .

بویله بر حکومتك تشکلنده اساس ، وحدت قوا نظریه‌سیدر . زمان کچدکجه ، بو اساسلرك شامل اولدیغی معنالر آکلاشیلمغه باشلادی . ایشته اوزمان مناقشه‌لر و واقعه‌لر تعاقب ایتدی .

محترم‌افندیلر ، علنی وخفی جلسه‌لرده‌بر، ایکی کون دوام ایدن‌ایضاحات وبیاناتدن‌واشارت ایتدیکم اساسلری احتوا ایدن تکلیفی درمیان ایلدکدن صوکره ، مجلس عالی ، بی ریاسته انتخاب‌ایتمکله‌حقمده عمومی اعتمادنی اظهار ایلدی .

بوراده ، اوفاق بر نقطه‌یی‌ده ایضاح ایتملیم :

خاطرلارسکز ، که حاصل اولمه باشلایان وحدت ملیه‌یی ، ملتك غلیان وانتباهی نتیجه‌سنه عطف ایتمکدن زیاده شخصی تشبث ثمره‌سی تلقی ایدییورلردی . بو میانده بنم تشبثدن منع ایدلمه‌می مهم

کوریبورلردی . . بنی ملته ، حکومته رد و تلعین ایتدیرمکدن فائده مأمول ایدیبورلردی . یاپیلان پروپاغاداده ، بن رد وتلعین اولندیغم تقدیرده ، ملت ودولت علیهنده هیچ بر حرکتده بولونمیه‌جق.. بوتون فنالغك مسببی بنم شخصمدر . بر آدم ایچون بر ملتك بر چوق مهالکی کوزه آلدیرمسی معقول دکلدر طرزنده ایدی . حکومت ودشمنلر ، بنم شخصمی ، ملته قارشی بر سلاح کبی قوللانیوردی ، بناءً علیه ، ٢٤ نیسان ٣٣٦ کونی خفی بر جلسه‌ده ، مجلسه بو جهتی ایضاح ایتدم . ریاست اتخابنده ، بونك‌ده برمحذور اولهرق‌نظردقته آلنمسنی ویالکز ملت ومملکتك سلامتی دوشونیلهرك رأی‌وقرارلرینك اصاتله ویرلمسنی رجا ایتدم .

* * *

افندیلر ؛ بوبوك ملت مجلسی اجرا وکیللرینك انتخابنه دائر ٢ مایس ٣٣٦ تاریخلی قانون ایله ارکان حربیهٔ عمومیه ایشلری‌ده داخل اولمق اوزره بیوك ملت مجلسنده ، ١١ وکیلدن مرکب بر « اجرا وکیللری هیئتی » وجوده کلدی .

کورولیورکه ، مجلسك تاریخ کشادی اولان ٢٣ نیساندن بری برهفته‌قدر زمان کچمش‌بولونیوره . بو مدت ظرفنده ، بالطبع مملکت و ملت ایشلری و بالخاصه منفی جریان و فعالیته قارشی تدبیر آلمق خصوصی برآن بیله توقف ایده‌مزدی و ایتمه‌مشدر . یالکز ، اجرا وکیللری انتخابنه دائر اولان قانون چیقدیغی زمان مجلسجه وکالته انتخاب اولنان ذواتدن بعضیلری دها اول فعلاً وظیفه‌یه باشلامشلر و بکا معاونت ایدیبورلردی . بو میانده عصمت پاشا حضرتلری‌ده ، ارکان حربیهٔ عمومیه امورینی درعهده ایتمش بولونیوردی .

افندیلر ؛ بو مناسبتله بر نقطه‌یی قید ایتمکه لزوم کوریبورم : اوکونلرده ، موجود آرقداشلرك نه صورتله توظیفلرینك مناسب‌اولهجغی دوشونولورکن ، ارکان‌حربیهٔ‌عمومیه ریاستی ایچون عصمت‌پاشایی ترجیح ایتمشدم . آنفرده بولنان رأفت پاشا ، بنی صورت خصوصیه‌ده کوره‌رك استیضاحاتده بولندی. آکلامق ایستدیکی ؛ ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنك اك بیوك عسکری مقام اولوب اولدیغی نقطه‌سی ایدی . بندن ، موضوع بحث مقامك اك بیوك مقام عسکری اولدیغی واوندن دها بیوك مقامك ملت مجلسی اولهجغی جوابنی آلنجه بوکا اعتراض ایتدی . عصمت پاشانك ، باش قوماندانلق دینك اولان بو وضعیتنه راضی اولهمیه‌جغنی سویلدی . وظیفه‌نك چوق مهم ونازك اولدیغنی و بنم بوتون آرقداشلر حقنده‌کی وقوفه وبیطرفلغمه امنیت ایتمك موافق اولهجغنی سویلدم . کندیسنك بویله برادعاده بولنمسی مناسب اولمدیغنی‌ده علاوه ایتدم .

افندیلر ؛ بالآخره غرب جبهه‌سی قرارکاهنده کوروشدیکمز فوأد پاشاده ، عصمت پاشانك ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسلکنه صورت قطعیه‌ده معارض اولدی . فوأد پاشانی‌ده ، حالك اك موافق ایکنجی اولان طرز حلك قبولنده‌کی ضرورته اقناعه چالیشدم. رأفت وفوأد پاشالرك کندیلرینه مخصوص بعض ملاحظه‌لرینه علاوه ایتدکلری اعتراض شوایدی : کندیلری دها اول آناطولوده بنمله تشریك مساعی ایتمشلر وفقط عصمت پاشا بالآخره التحاق ایتمش . حالبوکه ؛ بوندن اولکی بیاناتمده صره ومناسبت

دوشدیکی ایچون عرض ایتمشدم ، که عصمت پاشاء بنم استانبولدن حرکتمدن اول بنمله تشریك مساعی ایتمشدی . بالا خره آناطولویه کلوب برابر چالیشمشدی . فقط ، فوزی پاشا حضرتلرینك حربیه نظارتنه کلمسی اوزرینه مطالعات مهمه‌یه بناءً وظیفهٔ مخصوصه ایله تکرار استانبوله کوندرلمشدی . بناءً علیه ، اتحادافکار ومشارکت افعالده قدم موضوع بحث اولهمزدی .

ارکان حربیهٔ عمومیه وظیفه‌سنك ایلك دفعه عصمت پاشایه توجهنده اصابتسزلك اولسه‌یدی ، بوخصوصده فوزی پاشا حضرتلرینك‌ده بنی ایقاظ ایتمکی وطنی بر وظیفه حکمنده ایدی . حالبوکه متارالیه ، بالعکس بوطرز توظیفی پك مناسب بولمش وکندیلری تکلیف اولنان مدافعهٔ ملیه وکالتنی پك صمیمی برحسله درحال قبول بیورمشدر . عصمت پاشانك ، کرك ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنده وکرك بالآخره بالفعل جبهه قوماندانلغنده کوستردیکی لیاقت وفرط غیرت کندیسنه توجیه وظیفه‌ده اصابتی فعلاً اثبات ایتمش بولندیغی ایچون ملته قارشی ، اردویه قارشی وتاریخه قارشی تماماً مستریحم .

افندیلر ، مجلس ، ۲۹ نیسان ۳۳۶ تاریخنده خیانت وطنیه قانونی ومتعاقب آیلرده استقلال محاکمی قانونلرینی‌ده وضع ایتمکله انقلابك انجابات طبیعیه‌سنه توسل ایلمش اولدی .

افندیلر ؛ استانبولك اشغالنی متعاقب باشلایان بر طاقم منفی جریانلره ، وقعه‌لره ، عصیانلره تماس ایتمشدك . بونلر ، سریع بر صورتده مملکتك هر طرفنده تظاهر وتوالی ایتدی .

استانبولده دامادفریدپاشاء درحال یکیدن موقع اقتداره کتیرلدی . دامادفریدپاشا قابینه‌سی واستانبولده بوتون منفی وخائن تشکلاتك وجوده کتیردیکی بلوق وبو بلوقك آناطولو داخلنده‌کی تکمیل عصیان تشکیلاتی وبالجمله دشمنلر ویونان اردوسی ، مشترکاً علیهمزه فعالیته کچدیلر . بو مشترك تجاوز بوتیقه‌سنك تعلیماتی‌ده ، پادشاه وخلیفه‌نك ، دشمن طیاره‌لری‌ده داخل اولدیغی حالده ، هر درلو واسطه‌لرله مملکته یاغدیردیغی « خروج علی السلطان » فتواسی ایدی .

بو عمومی ، متنوع وخائنانه صولتلره قارشی ، بزده ، دها مجلس آچیلمادن اول ، آفیون قره‌حصارنده ، اسکیشهرده و بوتون خط بوینده بولنان اجنبی قطعاتی آناطولودن چیقارمقله کیوه ، لفکه ، جرابلس کوپریلرینی تخریب ایتمکله ومجلس اجتماع ایدرایتمز آناطولو علمای کرامنك فتواسنی آلمقله مقابل تدابیره کچدك .

افندیلر ؛ ۳۳۵ سنه‌سی ایچنده تشبثات ملیه‌مز علیهنه باشلایان داخلی عصیانلر ، سرعتله مملکتك هر طرفنه سرایت ایتدی .

بندیرمه ، کونان ، صو صغیرلق ، کرماستی ، قره‌جه‌بك ، بیغا وحوالیسنده ؛ ایزمیت ، آطه پازاری ، دوزجه ، خندك ، بولی ، کره‌ده ، تعللی خان ، بکپازاری حوالیسنده ؛ بوز قیرده ، قونیه ، ایلغین ، قادین خان ، قره‌مان ، چیوریل ، سیدیشهر ، بکشهر ، قوچ حصار حوالیسنده ؛ یوزغاد ، یکی خان ، بوغازلیان ، ذیله ، اربعه ، چوروم حوالیسنده ؛ عمرانیه ، رفاهیه ، زارا ، حافیك حوالیسنده ؛ ویران شهر حوالیسنده علوله‌لر شورش آتشلری ، بوتون مملکتی یاقیور ، خیانت ، جهالت ، کین و تعصب دومانلری ، بوتون وطن سماسنی کثیف قرا کلقلرایچنده‌براقیوردی . عصیان دالغه‌لری ، آنقره‌ده قرارکاهمزك دیوارلرینه قدر چاپدی . قرارکاهمزله شهر آره‌سنده‌کی

تلفون و تلغراف خطلرینی کسمکه قدر واران عقورانه قصدلر قارشوسنده قالدق. غربی آناطولونك، ازمیردن صوکره، یکیدن مهم منطقه‌لری‌ده، یونان اردوسنك تعرضلریله چیکنه‌میه باشلاندی.

شایان دقتدرکه، سکز آی اول، ملت هیئت تمثیلیه اطرافنده طوپلانه‌رق، دامادفرید حکومتیله مناسبت و مخابراتی قطع ایتمش ایکن، علی غالب تشبثی کبی منفرد وقعه‌لردن بشقه بویله عمومی قیام اولهمش ایدی. بو سفرکی مستولی و عمومی قیاملر، سکز آی ظرفنده، مملکت ایچنده چوق حاضرلق یاپیلدیغنی کوسترییوردی. داماد فریدی تعقیب ایدن حکومتلرله ملی شعورك محافظه و ترصینه معطوف مجادلاتمزك، نه قدر حقلی سببلره مستند اولدیغی آجی بر صورتده بر دها آکلاشیلش اولیوردی. ملی مجادله‌یه قوت ویرمك ایچون، جبهه‌لرله واردو ایله اشتغال ایتمکده، استانبولده‌کی حکومتلرك کوستردیکی دیکر نوع اهمالرك، آجی نتیجه‌ده آیریجه کوروله‌جکدر.

افندیلر، اولا، داخلی عصیانلر حقنده صریح بر فکر ایدینمك ایچون مساعده بیورورسه‌کز بو عصیان حرکاتنه بالمناسبه تماس ایتدکجه، تماس اولنان صفحه‌لری خلاصةً عرض ایده‌یم:

۲۱ ایلول ۳۳۵ سنه‌سنده بالیکسرشمال منطقه‌سنده باشلایان برنجی آنزاور عصیانی؛ ۱۶ شباط ۳۳۶ده بینه عینی منطقه‌ده ایکنجی دفعه اولهرق وقوع بولمشدی. بو ایکی عصیان، قصدیت عسکریه‌مز وملی مفرزه‌لرمزله باصدیرلدی. ۱۳ نیسان ۳۳۶ تاریخلرنده بولی، دوزجه حوالیسی‌ده عصیان ایتدی. بو عصیان، ۱۹ نیسان ۳۳۶ تاریخنده بکبازارینه قدر سرایت ایتدی. بو باشاده آنزاوور، ۱۱ مایس ۳۳۶ تاریخنده طوپ و مترالیوزلرله مجهز بش یوز کشیلك بر قوته، اوچنجی دفعه اولهرق آطه پازاری و کیوه حوالیسنده ضعیف بر ملی مفرزه‌مزه تعرض ایتمك صورتیله میدانه چیقدی. آنزاوور، کوندردیکمز ملی مفرزه‌لرمزه، نظامیه قطعاتمزه متمادیاً صالدیردی. ۲۰ مایس ۳۳۶ تاریخنده کیوه‌بوغازی جوارنده مغلوب وفراره مجبور ایدلدی.

دوزجه حوالیسنده‌کی عصیان حادثه‌سی مهم ایدی. آبازه وچرکسلردن مرکب درت بیك کشیلك بر جم غفیر، دوزجه‌یی باصه‌رق حبسخانه‌لری تخلیه ایتدیلر ومصادمه‌ایله اوراده‌کی سواری مفرزه‌مزك سلاحلرینی آلدیلر. حکومت مأمورلریله ضابطانی حبس ایتدیلر.

هر طرفدن، عاصیلر اوزرینه قوت سوق ایتدك. بو میانده، کیوه‌ده بولنان ۲۴ نجی فرقه‌ده قوماندانی قائممقام محمود بك باشده اولدیغی حالده دوزجه‌یه حرکت ایتدی. محمود بك، مجلسك آچیلدیغی کون یعنی ۲۳ نیسان ۳۳۶ ده خندکدن دوزجه‌یه کچرکن، خندکده عصیان ایتدی. آطه پازاری‌ده عاصیلر طرفندن آلده ایدلدی. محمود بك، ۲۵ نیسان ۳۳۶ ده خندك ـ دوزجه یولی اوزرنده عاصیلر طرفندن اغفال ایدیلهرك پوصویه دوشورولمش وایلك آتشده شهید ایدلمشدر. ارکان حربی سامی بك، یاوری ودها بر قاچ ضابطده عینی زمانده شهید دوشدیلر. بونك اوزرینه، ۲۴نجی فرقه محاربه ایده‌مکسزین کاملاً عاصیلر طرفندن اسیر ایدلدی. تکمیل تفنکلری، طوپلری آلندی. آغیرقلری یغما ایدلدی. بو باشاده، استانبولدن ایزمیت‌متصرفی جرکس ابراهیم آطه‌پازارینه کلدی. اهالیه سلام شاهانه‌یی تبلیغ ایتدی ویوزالتی لیرا معاشله کوکلی قیدینه باشلادی. طوپلانان عاصی قولر، بوتون اوحوالیه حاکم اولدقدن‌صوکره کیوه بوغازنده‌کی قوتلرمزه تعرضه باشلادیلر.

بزم، بوعصیان ساحه‌سنه توجیه ایتدیکمز قوتلر شونلردی:

١ — صالحلی وبالیکسر قوای ملیه‌سندن متشکل چرکس ادهم بك مفرزه‌سی ؛

٢ — ایکی طابور نظامیه ، درت جبل طوپی وبش ماکنه‌لی تفنك واوچ یوز أفه سواریسندن مرکب بیکباشی نظم بك مفرزه‌سی ؛

٣ — ایکی طابور پیاده ، سکز ماکنه‌لی تفنك ، ایکی صحرا وایکی جبل طوپندن مرکب قائممقام عارف بك مفرزه‌سی ؛

٤ — اوچ یوز کشیلك ملی قوت وایکی ماکنه‌لی وایکی بومبا طوپندن عبارت بیکباشی ابراهیم بك مفرزه‌سی (چولاق ابراهیم بك) .

قوماندان اولهرق ده علی فوأد پاشا کیوه بوغازی جوارندن آطه‌پازاری استقامتنده ورأفت پاشاده آنقره‌دن بکپازاری طریقیله بولی استقامتنده مأمور ایدلدیلر .

افندیلر ؛ ایزمیتده سلیمان شفیق پاشا قوماندانسنده ، خلافت اردوسی عنوانی طاشیان بر خائن قوت تحشد ایدییوردی . بونك برقسم قوتی‌ده ، بولی جوارلرنده ارکان حرب بیکباشیسی خیری بك قوماندانسنده عاصیلری تقویه ایتمشدی . بوقوتله برابر استانبولدن کوندرلمش برچوق ضابطان‌ده‌واردی.

خلافت اردوسنك ، سلیمان شفیق پاشادن صوکره ، بللی باشلی قوماندانلری سواری میرلواسی صبحی پاشا وطوپجی قائممقاملرندن تنائی بکدی . استانبولده‌ده صورت مخصوصه‌ده تشکیل ایدلمش برارکان‌حربیه هیئتی واردی. بوهیئنك بللی‌باشلی رؤساسی‌ده ، ارکان‌حرب‌میرآلایی رفیق وارکان‌حرب قائممقامی خیرالدین بکاردی .

صبحی پاشا حقنده کوچك برخاطره‌می نقل ایده‌یم:صبحی‌پاشایی‌سلانیکدن‌طانیردم. بن قول آغاسی، اودها اوزمان میرلوا وسواری فرقه‌سی قوماندانی ایدی . آره‌دکی رتبه فرقه رغماً چوق صمیمی آرقداشلغمز واردی . اعلان مشروطیتده ، ایلك دفعه اشتیب حوالیسنده (جمعه‌لی) نامنده برپرده سواری مانوره‌لری یاپدیرمشدی . دیکر بعض ارکان حربلر میانده بی‌ده تطبیقات و مانوراده بولنمق اوزره دعوت ایتمشدی . کندیسی آلمانیاده تحصیل کورمش ، چوق ماهر بربینیجی ایدی . فقط صنعت عسکریه‌یی آکلامش برقوماندان دکلدی . مانورانك ختامنده ، بن ، صلاحیم ورتبهم مساعد اولمدیغی حالده ، پاشایی ، عموم ضابطان مواجهه‌سنده آجی برطرزده تنقید ایتمشدم ومتعاقباً (جمعه‌لی اردوکاهی) اسمنده کوچك بر اثرده یازمشدم . صبحی پاشا ، کرك علنی تنقیداتمدن و کرك انتشار ایدن بو أثرمدن بك مأیوس اولدی . کندی اعترافی وجهله قوهٔ معنویه‌سی قیرلدی . فقط ، شخصاً بکا کوجنمدی . آرقداشلغمز تمادی ایتدی . ایشته خلافت اردوسنه بولدقلری قوماندان بو صبحی پاشادر . پاشا ، بالآخره آنقره‌یه کلدی . سیاحته چیقیوردم . استاسیونده چوق غلبه‌لق ایچنده بربرمزه تصادف ایتدك . کندیسنه ایلك‌سوألم شو اولدی . ـ پاشام ، نیچون خلافت اردوسی قوماندانلغنی قبول ایتدك؟صبحی پاشا برآن تردد ایتمکسزین ـ سزه مغلوب‌اولمق ایچون.جوابی‌ویردی.

بوجوابیله ، آکلاتمق ایسته‌یوردی ، که بووظیفه‌یی بالالتزام قبول ایتمشدی . صبحی پاشا بویله پرحسده‌بولنه‌بیلیر . فقط‌حقیقتده‌قوماندایی درعهده‌ایتدیکی زمان‌قوتلری‌ذاتاً مغلوب‌ایدلمش‌بولنیوردی.

بولی ، دوزجه ، آطه‌پازاری وایزمیت حوالیسنده‌کی بو عصیان ، بو دفعه ٤ حزیران ٣٣٦ تاریخنه

قدر اوچ آیدن فضله دوام ابتدی . فقط بوندن صوکره ، ٢٩ تموزده تکرار برعصیان اولدی . بوندن صوکره دخی ، بو حوالیده تماماً ساکن قالمش دکلدر . مع‌مافیه ، عصاة ، بالنتیجه ، کاملاً منهزم ایدلمش ورؤساسی ، تورکیه بیوك ملت مجلسنك قانونلرینه تودیع اولنمشدر . خلافت اردوسنك ، بولی جوارنده بولنان قسمی‌ده منهزم ایدلدی . قوماندانی بیکباشی خیری وضابطلری یوزباشی‌علی ، ملازم‌اول شرف‌الدین ، ملازم‌اول خیرالدین ، ماکنه‌لی تفنك ضابطی محمدخیری ، طابور کاتبی حسن لطفی ، جراح ابراهیم ادهم افندیلر دیکر رؤسای عصات‌کبی معامله کوردیلر . خلافت اردوسی‌ده ، ایزمیتدن‌استانبوله فراره مجبور ایدلدی .

افندیلر ، مملکتك شمال غربی منطقه‌سنده عاصیلرله اوغراشیرکن ، مملکتك اورته‌سنده یکی‌خان ، یوزغاد وبوغازلیان حوالیسنده‌ده عصیان باشلایور . بو عصیان حرکتلری‌ده شایان تذکاردر .

١٤ مایس ٣٣٦ تاریخنده پوسته‌جی ناظم وچرکس قره‌مصطفی نامنده برطاقم آدملر ، اوتوز ، قرق کشی ایله یکی‌خانه تابع (قامان) قریه‌سنده عصیان ایتدیلر . بو حرکت ، متزاید برشدتله توسع ابتدی . عاصیلر ، $\frac{27}{28}$ مایس ٣٣٦ کیجه‌سی « چاملی بل » ده بولنان بر مفرزه‌مزی باصه‌رق اسیر ایتدیلر . ٢٨ مایس ٣٣٦ ده دیکر بر قسم‌عصات‌ده توقاد جوارنده‌یورویش چالنده‌بولنان برطابورمزه هجوم ایدرك داغیتدیلر و قسماً اسیر ایتدیلر . جرأتلرینی آرتدیران عاصیلر ، $\frac{1}{2}$ حزیران ٣٦ کیجه‌سی (ذیله)نی اشغال ایتدیلر . اورالرده‌کی عسکرلرمز ذیله قلعه‌سنه چکیلەرك مدافعه ایتدیلر . عسکرك ارزاق و جبخانه‌سی توکندکدن اوچ کون صوکره عصاته تسلیم اولدیلر . عصات $\frac{23}{24}$ حزیران ٣٦ده‌ده (بوغازلیان) ه باصقین یاپدیلر . اوراده بولنان بر مفرزه‌مزی داغیتدیلر . آماسیه‌ده بولنان بشنجی قافقاس فرقه‌سی ، باشنده جمیل جاهد بك اولدینی حالده ، عصاة علیهه تحریك ایدلدی . عینتاب منطقه‌سنده بولنان قلنج علی بك‌ده ، بر ملی مفرزه ایله بوحوالیه جلب ایدلدی . ارضرومدن آنقره‌یه کلمکده اولان بر ارضروم ملی مفرزه‌سی‌ده ، او حوالیده ترك اولندی . ٣٣٦ سنه‌سی تموزینك اواسطنه قدر ، بوعصاتك تعقیب وتنکیلی ایله اوغراشیلدی . یکی‌خان‌عصیانی . اورته آناطولونك دیکر برلرنده‌کی ارباب فسادی‌ده حرکته کتیردی . چپان اوغللرندن جلال ، ادیب ، صالح ، خالدبکلر ، آینه‌جی اوغللری و دلی عمر چته‌لری‌کبی بر طاقم اشقیایی باشلرینه طوپلایه‌رق ١٣ حزیرانده یوزغاد جوارنده (کهنه) ناحیه مرکزینی اشغال ایتمك صورتیله عصیان ایتدیلر و ١٤ حزیرانده‌ده یوزغاد شهرینی اشغال ایدرك بویوك بر منطقه‌یه حاکم اولدیلر . مرکزی سیواسده اولان اوچنجی قول اردو قوتلری و اومنطقه‌ده براقدیغمز ملی قوتلر غیر کافی کلدی . اسکیشهردن ادهم‌بك مفرزه‌سی وبولی‌حوالیسندن ابراهیم بك مفرزه‌سی‌ده یوزغاد منطقه‌سنه سوق اولندیلر .

یوزغاد وحوالیسنده عصات تنکیل‌اولندقدن‌صوکره ، اورایه کوندریلن مفرزه‌لره ، دیکرمنطقه‌لرده وظیفه ویرلدی . فقط بو حوالیده عمومیتله سکون تأسس ایده‌مدی .

٧ ایلول ٣٣٦ ده کوچك آغا ، دلی‌حاجی ، آینه‌جی اوغللری دنیلن برطاقم سرسریلر ، (ذیله) جوارلرنده ؛ فره‌ناظم ، چوپور یوسف نامنده برطاقم آدملرده ، اربعه جهتلرنده تکرار فعالیته کچدیلر . بونلردن آینه‌جی اوغللری اوچ یوز آتلی قدر قوت طوپلایه‌بیلمشلردی . بووضعیت اوزرینه ایکنجی قوهٔ سیاره نامنی آلان ابراهیم‌بك‌مفرزه‌سی ، تکرار ، بولندینی اسکیشهر منطقه‌سندن یوزغاده‌واره‌رق محلی

ملی مفرزه‌لر وژاندارمه قوتلریله مشترکاً معدن ، آلاجه ، قره مغاره ، مجید اوزی منطقه‌لرنده ، مختلف غره‌پلرحالنده ، اجرای مفسدت وشقاوت ایدن‌عاصیلری تعقیب وتنکیل ایتدی . ابراهیم‌بك، عاصیلرك تنکیلنه آنجق اوچ آیدن فضله بر زمانده موفق اوله‌بیلدی .

افندیلر ؛ بو تاریخلرده جنوب منطقه‌لرمزده‌ده بزی جدی بر صورتده مشغول ایدن مهم عصیانلر وقوعه کلدی :

میللی عشیرتی رؤساسی (محمود ، اسماعیل ، خلیل ، بخور ، عبدالرحمن) بکلر ، جنوبده دشمنلرله کیزلی تماس وارتباط تأسیس ایتدکدن صوکره ، سعرددن ، درسم حوالیسنه قدر ، تکمیل عشائرك رئیسی صفتی طاقینه‌رق او حوالیه تحکم وریاست داعیه‌سنه قالقیشدیلر .

فرانسزلر ، ۳۳۶ سنه‌سی حزیرانك‌بدایتنده ، اورفه‌یی‌ایکنجی دفعه ضبط‌ایتمك‌مقصدیله ، حرکت ایتدکلری زمان « میللی عشیرتی » ده (سیوه‌رك) استقامتنده ایلریله‌دی . بوکا قارشی ، اوحوالیده بولنان بشنجی فرقه‌مز مأمور ایدلدی . بو فرقه ، او حوالیده‌کی ملی قوتلرمزله‌ده تقویه اولندی . ۱۹ حزیران ۳۶ تاریخنده ، قطعاتمزك تعقیبی آلتنده جنوب شرقی استقامتنده دشمن منطقه‌سنه فراره مجبور ایدلدی . بو عشیرت ، برمدت دشمن منطقه‌سنده حاضرلاندقدن‌صوکره ، ۲۴ آغستوس ۳۶ده اوچ بیك آتلی ودوه‌لی وبیك قدر پیاده‌دن عبارت برقوتله تکرار اراضیمزه کچدی. (ویران‌شهر) جوارینه کلدی . عاصیلر ، استیمان ایتمك مقصدیله کلدکلرینی سویلیه‌رك محلی قوماندانلرمزی اغفال وتدبیر آلمقده اهمال سوق ایتدیلر . بو صره‌ده ، او جوارده متفرق بولنان مفرزه‌لرمزه هجوم ایدرك، اونلری منازل و ۲۶ آغستوس ۳۳۶ ده (ویران شهر) ی اشغال ایتدیلر . مخابره و ارتباطمزه مانع اولمق اوزره‌ده ، او منطقه‌ده‌کی تکمیل تلغراف خطلرینی کسدیلر .

آنجق، اون‌بش کون صوکره ، بشنجی فرقه‌نك سیوه‌رك ، اورفه ، رأس‌العین ودیاربکرده بولنان قطعاتدن کوندریلن اقسام وصادق عشیرت قوتلری ، عاصیلری مغلوب ایده‌بیلمشلردر . تعقیب اولنان « میللی عشیرتی » تکرار جنوبه ، چوله فرار ایلدی .

افندیلر : جنوبده « میللی‌عشیرت » ی عصیانی اطفایه چالیشیرکن ، آفیون قره‌حصار منطقه‌سنده (چوپور موسی) نامنده بر آدم‌ده ، باشنه طوپلادیغی قوتله عسکرلری فراره تشویق و ملته عسکره کیتمه‌مکی تلقین ایدییور . (چوپورموسی) ۲۱ حزیران ۳۳۶ تاریخنده چیوریلی باصدی . کوندریلن قوتلر قارشوسنده فرار ویونان اردوسنه التحاق ایتدی .

افندیلر : (چوپور موسی) حادثه‌سنه تقدم ایدن برفساد حرکتی‌ده قونیه‌ده اولدی . ۵مایس۳۶ تاریخنده ، قونیه‌ده بر فساد جمعیتی کشف اولندی . بو جمعیته منسوب اولانلرك ایلری کلنلری توقیفه باشلاندی . برکون صوکره ، توقیف ایدلمکده بولنان بو ایلری کلنلر ، خاقی‌ده افساد ایدرك قونیه ایچنده مسلح بر اجتماعه تشبث ایتدیلر . برقسم اهالی‌ده مسلحاً خارجدن کله‌رك هپ برابرعصیان ایتدیلر . قونیه‌ده بولنان قوماندان ، مالك اولدیغی قوتلرله جسورانه حرکت ایدرك عصاتی داغیتمغه و اولك آیاق اولانلری توقیف وتعقیبه موفق اولدی .

افندیلر ؛ مجلسنك آچیلدیغی ایللك کونلرده ، مختلف جبهه‌لرك نه حالده اولدقلرینی‌ده هپ برابر بر دفعه دها تخطر ایده‌لم :

١) ازمير يونان جبهه‌سى :

معلوم عاليكزدركه ، يونانليلر ازميره چيقدقلرى زمان ، اوراده ، ١٧ نجى قول اردو قوماندانى اولەرق ، قرارگاهيله بالذات نادر پاشا بولونيوردى . فوت اولەرق ، قائممقام خرم بك قوماندانسنده ٥٦ نجى فرقەنك ايكى آلايى واردى . بو قوت ، بالخاصه ، قول اردو قوماندانلغنك امريله ، مقاومت ابتديرلمكسزين ، بويوك حقارتلر آلتنده ، يونانليلره تسليم ايدلمشدر . بوفرقەنك برآلايى (١٧٢ نجى آلاى) آيوالقده بولونيوردى . قوماندانى قائممقام على بك ايدى . (آفيون قره حصار مبعوثى ميرآلاى على بكدر)

يونان اردوسى دائرهٔ اشغالنى توسيع ايدركن ، آيوالقده عسكر چيقاردى . على بك ، بو يونان قوتنه قارشى ، ٢٨ مايس ٣٣٥ ده محاربه‌يه كيريشدى . يونانلىلر قدر ، يونان قطعاتى هيچ بر طرفده آتشله مقابله كورمه‌مشتدى . بالعكس ، بعض شهر و قصبەلر اهاليسى ، تدهيش ايدلمش ، حكومت مركزيەنك أمرلرينه توفيقاً ، رؤساى مأمورين باشده اولمق اوزره ، يونان قطعاتنى هيئت‌مخصوصەلرله استقبال ايلمشلردى . على بكك ، آيوالق منطقه‌سنده محاربه جبهه‌سى تشكيل ايتمسى اوزرينه ، تدريجاً صوماده ، آق حصارده ، صالحليده ملى جبهەلر تشكله باشلامشدى .

٥ حزيران ٣٣٥ سنه‌سى بدايتندن اعتباراً ، ميرآلاى كاظم بك ، (مجلس رئيسى كاظم پاشا حضرتلرى) باليكسردەكى ٦١ نجى فرقەنك قوماندانسنى ، وكالةً درعهده ايلمشدى . مؤخراً آيوالق ، صوما ، آق حصار اقسامندن مركب شمال جبهه‌سى قوماندانلغنى ايفا ايلمشدى . فوأد پاشانك ، غرب جبهه‌سى قوماندانلغنه تعيينى متعاقب كاظم بكه ، شمال قول اردوسى قوماندانلغنى مقام و صلاحيتى ويرلدى . آيدين حوالىسنده ، ازميرك اشغالنى متعاقب ، عسكر و اهاليدن بعض وطنپروران ، يونانليلره قارشى مدافعه و اهالىيى تشويق و مسلح ملى تشكيلات تأسيس ايتمك ايچون چاليشيورلردى. بو ميانده ، ازميردن تبديل نام و قيافت ايدەرك او حوالىيه كيتمش اولان جلال بكك ، (ازمير مبعوثى جلال بكدر) غيرت و فداكارلغى شايان تذكاردر . ١٥/١٦ حزيران ٣٣٥ كيجه‌سى ، على بكك آيوالقدن كوندرديكى قوتلر ، برغمەدەكى يونان قواى اشغاليه‌سنى برباصقينله برطرف ايتمشلردى . بو باصقينه ، باليكسر و باندرمەدن كوندريلن قوتلرده ، قسماً اشتراك ايتمشدى . بو وقعه اوزرينه ، يونانليلر ، متفرق و ضعيف مفرزەلرينى كرى چكوب طوپلامق لزومنى حس ايتديلر . بو ميانده نازللىيى‌ده تخليه ايلديلر . بو سببله ، آيدينەده حاضرلقده بولنوركن ، اطرافدن طوپلانان اهالى قوتلرى بونلرى تضييقه باشلادى . يونانليلرله اهالى بينده شدتلى برمصادمه وقوع بولدى . نتيجەده ، يونانليلر ، آيدينى‌ده تخليه ايدوب چكيلديلر .

بو صورتله ، ٣٣٥ سنه‌سى حزيران اواسطنده ، آيدين جبهه‌سى‌ده تشكل ايتدى . بو منطقەده بولنان ٥٧ نجى فرقەنك قوماندانى ميرآلاى محمد شفيق بك و فرقه طوپجى قوماندانى بيكباشى حقى بك ، آلاى قوماندانلرندن بيكباشى حاجى شكرى بك و ملى قوتلرك باشنده بوروكعلى أفه ، دميرجى محمدأفه واردى. بالنتيجه، دميرجى‌محمدأفه، وضعيته حاكم اولەرق آيدين جبهه‌سى‌قوماندانلغنى شخصنده تقرر ايتديردى ، بالمناسبه عرض ايتمشدم ، كه بالآخره اورايه كوندرديكم ميرآلاى رأفت بك (رأفت پاشا) دكى ، دميرجى محمد أفەنك قوماندانلغنى قبول ايلمشدر .

افندیلر ؛ ازمیرك مختلف جبهلرنده تأسس ایدن وتدریجاً ضابطان وقطعات عسکریه ایله تقویه یه چالیشیلان ، ملی جبهلرك اعاشه لری ، اسلحه اولمق دوغرندن دوغری یه اومنا مق اهالیسی طرفندن تأمین اولونیوردی . بونك ایچون ده ، کری منطقه لرده ، ملی تشکیلات یاپیلمشدی . بووظیفه نك ، اهالیدن حکومته انتقالی ، بویوك ملت مجلسی حکومتك تشکلندن صوکره تأمین اولنه یلمشدر .

۲ — جنوب فرانسز جبهسی :

آ) — دوغریدن دوغری یه آطنه منطقه سنده ، و اسمر قصبه سنه قارشو ، مرسین ، طرسوس ، اصلاحیه منطقه لرنده وسیفکه حوالیسنده ملی قوتلر تشکل ائتمکده وچوق جسورانه وفائقانه کوچمشلردی . شرقی آطنه منطقه سنده ، علیفوان بك عنوانیله حرکت ایدن یوزباشی عثمان بكك قهرمانانه قیده شایاندر . ملی مفرزه لر ، مرسین ، طرسوس ، آطنه شهرلرینك مدخللریه قدر تأسیس حاکمیت ایتدیلر . پوزاتی ده فرانسزلری محاصره ورجعته مجبور ایتدیلر .

ب) — مرعشده ، عینتابده ، اورفه ده جدی محاربات ومصادمات اولدی . نتیجه ده اشغال قوتلری ، بورالردن چکیلمکه مجبور ایدلدیلر . بوموفقیتلرك احرازنده باشلیجه عامل اولان فلنج علی وعلی صائب بکلرك اسملرینی یاد ایتمکی وظیفه عد ایدرم .

فرانسز اشغال منطقه لرنده وجبهلرنده ملی قوتلر ، هرکون دها اساسلی بر صورتده تعضو ایدییورلردی . ملی قوتلر ، نظامیه قطعاتیله ده تقویه اولنمغه باشلانمشدی . اشغال قوتلری ، هر طرفدن ضیق وشدید برصورتده تضییق ایدیلیوردی .

افندیلر ؛ بو وضعیت اوزرینه فرانسزلر ، مایس ۳۳۶ ابتدالریدن اعتباراً بزمله تماس ومذاکره آرادیلر . اولا ، آنقره یه استانبولدن بر بیکباشی ایله بر سیویل کلدی . بو ذوات استانبولدن اولا پیروته کیتمشلر ، سابق وان مبعوثی حیدر بك بونلره دلالت ایدییوردی . بو ملاقات و مکالماتمزدن اساسلی بر نتیجه چیقمدی . فقط ، مایس نهایتلرینه دوغرو ، سوریه فوق العاده قومیسری نامنه حرکت ایدن موسیو (دوکه) نامنده برذاتك ریاستنده ، بر فرانسز هیئتی آنقره یه کلدی . بو هیئتله یکرمی کوندك بر متارکه یاپدق . بو موقت تعطیل مخاصمات ایله ، بز ، آطنه منطقه سنك تخلیه سنه بر مقدمه احضارینی استهداف ایدییوردق .

افندیلر ؛ بو فرانسز هیئتیله یاپدیغم یکرمی کونلك متارکه ، بویوك ملت مجلسنده بعضیلرینك اعتراضاتنه اوغرادی . حالبوکه ، بنم ، بومتارکه یی قبول ایتمکله تأمین ایتمك ایستدیکم نقطه لر شونلردی :

اولا : آطنه منطقه وجبهلرنده بولنان وسماً عسکرلیکده تقویه اولنان ملی قوتلری ، سکوتله تنظیم و تنسیق ایتمك ایسته یوردم . ملی قوتلرك بو فاصله مصادماتده داغیلملری احتمالینی ده نظر دقته آلهرق ترك مخاصمات تبلیغنی ده ، بعض تدابیرله برابر أمر ایتدم . بوندن بشقه ، افندیلر ، میه عد ایتدیکم سیاسی بر فائده یی ده استحصال ایتمك ایسته یوردم . بویوك ملت مجلسی و حکومتی ، هنوز ائتلاف دولتلرنجه بالطبع تصدیق ایدلمه مشدی . بالعکس ، مملکت وملتك مقدراتنه متعلق مسائلده ، استانبولده فریدپاشا حکومتیله مناسبت ومعامله ده بولنقده ایدیلر . بواعتبارله ، فرانسزلرك استانبول حکومتی برطرفه یاقوب آنقره ده بزمله مذاکره ده بولنملری و هرهانکی بر مسئله ده ائتلاف ایملری ، اوکون ایچون تأمینی

مهم سیاسی بر نقطه ایدی . بو متارکه مذاکره‌سنده، حدودملیه‌مز داخلنده اولوب فرانسزلر طرفندن تحت اشغالده بولنان مناطقك، کاملاً تخلیه‌سنی واضح وقطعی‌اولهرق درمیان ایتدم. فرانسزمرخصلری، بو خصوصده صلاحیت آلمق اوزره پارسه کیتمك مجبوریتنی‌ایلری سوردیلر . یکرمی کونلك متارکه، نوعما دها اساسلی بر ائتلاف یاپمق ایچون صلاحیت استحصالنه زمان براقق کبی تلقی ایدلدی . افندیلر ، بو مذاکره ومکالمه‌لرمزدن بنده حاصل اولان انطباع ، فرانسزلرك آطنه وحوالیسنی تخلیه ایده‌جکلری مرکزنده ایدی . بو مطالعه وقناعتمی ، مجلسه افاده ایتمشدم . کرچه فرانسزلر ، متارکه مدتی ختام بولمادن زونغولداغی اشغال ایتمك صورتیله ائتلافك یالکز آطنه منطقه‌سنه عائد اولدیغنی کوسترمك ایسته‌مشلرسه‌ده ، بز ، بو حرکتی متارکه‌نك فسخنی موجب عد ایتدك . فرانسزلرله آکلاشمه‌مز بر مدت تأخر ایتدی .

محترم افندیلر ؛

٩ مایس ٣٣٦ کونی مجلسده خفی جلسه حالنده ایضاحات ویریرکن وفرانسز مأمورلری وهیئتلری طرفندن تماس وارتباط آرادیغنی‌بیان ایدرکن ، مبعوثلردن بری ، « خاطره‌مده یاکیلمیورسه‌م‌چوروم مبعوثی مرحوم فوأد بك » بر قاچ کوندنبری کویا استانبول ، بزم ایله آکلاشمق ایسته‌یورمش ، بو خصوصده معلومات ویریرمیسکز ؟ دیه بر سؤال توجیه ایتدی .

فی‌الحقیقه ، او تاریخدن درت بش کون اول ، استانبولده ، « لئون » اسمنده بریسی چناق قلعه اوزرندن بزی آرامشدی . آنقره‌یی بولدقدن و بزم بوراده بولندیغمزی آکلادقدن صوکره دیدیلرکه ، « سویلیه‌جکمز شیلر غایت مهمدر . اونك ایچون مخابره‌یی کیجه‌یه تعلیق ایدهلم . اردو مرکزلری‌ده آرادن چکیلسونلر . » او کیجه کوروشمدیلر . فقط ، بر ایکی کیجه صوکره تکرار آرادیلر . بودفعه قارشیمزه‌چیقان مخاطبدن، ازمیروالیٔ سابق نورالدین پاشا امضاسیله برتلغراف‌ویرلدی. بوتلغرافنامه محتویاتی شویله ایدی : « بن ، ایکی آرقداشمله برابر ، استانبولك سزکله آکلاشمسنه‌توسط ایتمکی منافع وطنیه‌دن عد ایدرم . بوراده‌کی حکومت و انکلیزلر بوکا موافقت ایتدیلر . سزلکده جواب موافقتکزه انتظار ایدرز . » نورالدین پاشا ، تلغرافی هیئت تمثیلیه ریاستنه توجیه ایدیوردی . تورکیه بیوك ملت مجلسنك و حکومتنك تشکل و اجرای فعالیته باشلادیغندن و بویوك ملت مجلسنك موجودیت و مشروعیتنی تأیید ایدن خیانت وطنیه قانونندن بی خبر کورونیوردی . نورالدین پاشانك تلغرافی ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشا حضرتلرینه حواله ایتدم . مشارالیه ، نورالدین پاشایه جواب ویردی . بوجوابنده دیدیکه ، « تلغرافکزی هیئت تمثیلیه ریاستنه کشیده ایتمکله هنوز وضعیت حقیقیه‌یه اطلاع پیدا ایده‌مه‌مش اولدیغکز آکلاشیلیور . » و وضعیتی ایضاح ایتدکدن صوکره « استانبولده هانکی مقام ، آنقره‌ده هانکی مقامله کوروشمك ایسته‌یور . » دیدی . بو تلغرافه امضاسز کلن جوابده « تلغرافنامه‌یی یازان ذوات شمدی بوراده دکلدر . بونی براقدیلر ، کیتدیلر ، یارین ساعت اوندہ سزه معلومات ویریرز . » دینلیوردی . بوندن صوکره ، نورالدین پاشا ، ایکنجی دفعه اولهرق یینه مراجعت ایتدی . بو دفعه ، « تلغراف مخابراتیله آکلاشمق امکانی اولمدیغندن طرفکزدن صاحب صلاحیت بر هیئتی استانبوله کوندرك ، کوروشهلم و آکلاشهلم » دییوردی .

افندیلر ؛ بزده جواباً دیدك که « بك دوغرودر ، حقیقةً تلغرافله آکلاشمق ممکن دکلدر »

فقط سز مدانیه‌یه کلیکز و نه وقت کله‌بیله‌جککزی‌ده بیلدیریکز . بزم طرفزدن‌ده اوراده صاحب صلاحیت ذوات حاضر بولنور . بروسه‌یه‌ده ایجاب ایدن تعلیمات ویرلدی . » اوندن صوکره ، بردها مراجعت واقع اولمدی. خواجه مفیدافندی (قیرشهر) ، « عجبا حقیقةً نورالدین پاشامی‌ایدی، دیه صوردی . بن‌ده ، « اوت ! حقیقةً نورالدین پاشا » جوابنی ویردم .

افندیلر ؛ نورالدین پاشا واسطه‌سیله ، استانبولك وقوع بولان بومراجعتنك، آزاووركك بالیکسر منطقه‌سنده مغلوب ایدلدیکی وبولیده موفقیت استحصالنه باشلادیغی کونلره تصادف ایتدیکنی‌ده قید واشارت ایتملیم .

افندیلر ؛ نورالدین پاشادن بردها تلغراف آلمدق . فقط ، کندیسی ، دیاربکرلی کاظم پاشا ایله برابر ، ۳۳۶ سنه‌سی حزیرانی اواسطنده آنقره‌یه کلدی . بزمله تشریك مساعی ایتمه‌دن اول بعض مسئله‌لر حقنده نقطهٔ نظرمزی آکلامق ایسته‌دیکنی درمیان ایتدی . بونقطه‌لر شونلردی :

۱) نجیسی ، مقام خلافت وسلطنته قارشی تصور ونقطهٔ نظریمز ؟

۲) نجیسی، بولشه‌ویکلك حقنده‌کی‌نقطهٔ نظریمز ؛

۳) نجیسی ائتلاف دولتلرینه قارشی ، بالخاصه انکلیزلره قارشی دخی ، محاربه‌یه قرار وبروب ویرمدیکمز مسئله‌سی ایدی .

ملاقات ، زراعت مکتبنده‌کی قرارکاهمزك براوطه‌سنده کیجه واقع اولدی . بوملاقاتده ، نورالدین پاشا ایله برابر کاظم پاشادن بشقه ، فوزی وعصمت پاشالرده حاضر بولونیورلردی. نورالدین پاشا، برنجی ، ایکنجی سوآللره آلدیغی جوابلری پك تطمینکار بولمدی . فقط بالخاصه اوچنجی سؤالك جوابی ، اوزون وحرارتلی مناقشاتی انتاج ایتدی . چونکه بز دیمشدك ، که مقصدمز ، حدودملیه‌مز داخلنده تمامیت ملکیه‌مزی وملتك استقلال تامنی تأمین ایتمکدر. بوکا مانع اولمق اوزره قارشیمزه چیقه‌جق اولان قوت، کیم ونه اولورسه اولسون ، بهمه‌حال چارپیشیرز وموفق اولورز . بو خصوصده‌کی قرار وقناعتمز ، قطعیدر . ایشته نورالدین پاشا ، بر درلو بوکا قانع وراضی اولهمیوردی . نهایت کندیسنه دیدك، که بو مداولهٔ افکاری قبول ایتمکله یکی قناعت وقرارلر آلمق موضوع بحث دکلدر . سن ، بوکونه قدر ملتك نیلر ایتمش ، تحقق ایتش قناعتلرینه تابع اولهجقسك ! اوندن صوکره ، کندیسنه ویره‌بیله‌جکمز مناسب بر وظیفه موضوع بحث ایدلدی . کندیسنك ، قونیه والیسی وظیفهٔ ملکیه‌سی وقونیه حوالیسی قوماندانی عنوانیله یونان جبهه‌سنك جنوبنده‌کی منطقه‌نك قوماندانی اولمسنی تنسیب ایتدك. اصل غرب جبهه‌سی‌ایچون، قوماندان اولهرق علی‌فؤادپاشایی، ۱۸حزیران ۳۳۶ده مأمور ایلدك .

افندیلر ؛ اوکونلرده ، یونان جبهه‌سنده دشمنك بعض حاضرلقلری محسوس اولدیغندن جبهه‌ده حساسیت زیاده‌لشدی . بو مناسبتله، نورالدین پاشانك مأموریتنی انتاج وکندیسنی محل‌مأموریتنه اعزام ایده‌مه‌دن مستعجلاً غرب جبهه‌سنه حرکتم ایجاب ایتدی . نورالدین پاشانك توظیفی معاملهسنك اکمالی، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی بولنان عصمت پاشایه ترك ایتدم . فی‌الحقیقه دشمن ، بوتون جبهه اوزرنده تعرضه کچمشدی . بزم قطعاتمز چکیلیورلردی . نورالدین پاشا ، جبهه‌دکی غیر مساعد وضعیتی آکلایجه عصمت پاشایه وظیفه قبول ایده‌بیلمك ایچون برطاقم شرطلرك، حکومتجه تحت‌قراره آلنمسی لزومندن بحث ایتمش ؛ اوشرطلره کوره، حکومت مملکتك اداره‌سنده ومهم مسائلده اساسلی و قطعی

قرار آلمدن اول نورالدین پاشانك مطالعه و موافقتی استحصاله مجبور اولهجقدر . چونکه ، بیوك ملت مجلسی حکومتی تشکیل ایدنلر توفیق‌پاشا وامثالی کبی سن‌کاله مجرب ذوات اولدوب کنج برطاقم کیمسه‌لر ایمش ، عصمت پاشا ، شایان استغراب بولدیغی بو ذهنیت وتکاپی ، درحقب شیفره ایله بکا بیلدیردی . بن‌ده نورالدین پاشانك کندیسه وظیفه تکلیف ایدیکم زمان سریعهمدن بومطالعه‌یی ، وضعیت عمومیه‌نك بحران کسب ایتمسی اوزرینه اورتهیه آتمسنی معذار بولدم وعصمت پاشایه بردیکم جوابده کندیسنه وظیفه ورلهمسنی أمر ایتدم . نورالدین پاشانك ، بوان تعرضی باسلادیغی ایکی کون صوکره بکا کوندردیکی برتذکرهسی محتویاتی شایان دقت بولنشدم . آرزو ییوروورسه‌کز ، بوتذکره‌ی عیناً هیئت علیه‌کزه اوقویایم :

آتنه ۱۰ تاسوس
۲۴ حزیران ۳۳۶

بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سنه

افندم حضرتلری ؛

تعیین‌ایدلمش اولدیغم قوماندانلقدن وولایتدن صورت انفصالمی وکیفیت عزلك طرز تبلیغنی حقارت تلقی ایتدم . برزجل دولت طرفندن درمیان ایدیلن وطنی بر فکر ومطالعه‌نك مناقشه‌سنه دکل ، حتی اسماعنه بیله رغبت وتنزل ایدیلهمهمسنی وعلاقه‌دار بیوك ملت مجلسنك وهیئت اجرائیه‌سنك استحصال آراسنه قدر بیله انتظار وتحمل ایدلمیه‌رك ویاخود بلکه بوکا لزوم کورولمیه‌رك ایکی ویا اوچ ذات کبی اعضای محدوده‌نك فکر و آرزولریله بو یولده معاملات اجراسنده بأس کورولهمسنی و بناءً علی‌ذلك مملکتك ، اکر یا کیلمه‌یورسه‌م، بوذهنیتله سوق‌وادارهسنی، ملت‌ووطن‌ایچون موجب تهلکه احوالدن کورمکده بولندیغمك عرضنه مساعدهٔ ریاستپناهیلرینی رجا ایدرم .

شرائط حاضره ایله ، وظیفه قبولنی محذوردن سالم وتشریك مساعیی فائده‌لی کوره‌مدیکم ایچون، مملکتم اولان بروسه‌ده اقامت ایتمك اوزره ایلك ترهن ایله آنقره‌دن عودت اولنه‌جغنی برای معلومات و مقام وداعده عرض ایلرم افندم حضرتلری .

نورالدین ابن الصیم

افندیلر ؛ بم بو تذکره‌یه وردیکم جواب‌ده ، عیناً شو ایدی :

۲۵ حزیران ۳۳۶

میرلوا نورالدین پاشایه

۲۴ حزیران ۳۳۶ تذکرهٔ والالری جوابدر :

بحث بیوریلان قوماندانلق و ولایت وظائفی ، هنوز مدافعهٔ مایه وهاخایه وکذا ترفعه رسماً ذات

عالیلرینه تودیع و تبلیغ ایدلهمشدی . بناءً علیه ، نه تعینکز نه انفصالکز واقع دکلدر . یالکز ، ذات عالیکزه وظیفه تودیعی تصور وبو خصوصده رأی و موافقتکز استمزاج ایدلمش ایدی . کیفیت تعیین هنوز تقرر ایتدیرلهمش اولدیغی بر صره ده ، ارکان حربیهٔ عمومیه وساطتیله اطلاع حاصل اولان افکار وقناعتکزده کی تردداریکز اوزرینه ، هیئت وکیلهجه تعینکزدن صرف نظر ایدلمسی قرار کیر اولدی . بویله بر قراری تثبیت ایچون ظن بیوردیغکز کبی بویوك ملت مجلسنك هیئت عمومیه سنه عرض کیفیت ، قوانین موجوده وموضوعه ایجاباتندن دکلدر . بروسه یه عزیمت و اورادہ اقامتکز مسئله سنه کلنجه ، منتسب بولندیغکز مسلك عسکری دولایسیله بوبابده مدافعهٔ ملیه وکالت جلیله سنه علی الاصول مراجعت بیورمکز لزومی تبلیغ اولنور افندم .

بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

نورالدین پاشا بروسه یه دکل ، فقط طاش کوپری یه کیتمش و اوزون مدت اورادہ قالمشدر . بوندن صوکره ده کندیسنه ، تکرار برقچ وصیتده تماس ایدهجکز . او وصیتلری ده صره سنده لزومی درجه ده ایضاح ایدهجکم .

§ افندیلر ، تشکل ایدن تورکیه بیوك ملت مجلسی حکومتنك ، مسائل خارجیه حقنده ایلك ویردیکی قرار ، موسقووایه برهیئت اعزامی اولمشدر . هیئت ، خارجیه وکیلی بکر سامی بکك ریاستنده ایدی . اقتصاد وکیلی یوسف کمال بك اعضا بولونیوردی . ۱۱ مایس ۳۳۶ ده آنقره دن حرکت ایدن هیئتك اساس وظیفه سی ، روسیه ایله ارتباط تأسیس ایتمکدی . روسیه نك ، حکومتمزله عقد ایده جکی معاهده نك بعض اساساتی ، ۲۴ آغستوس ۳۳۶-۹۲۰ ده (Paraphé — پارافه) ایدلمش اولمغله برابر ، وضعیتك ایجابی اولهرق اشلاف ممکن اولهمیان بعض نقطهلردن دولایی تأخر ایتمشدر . موسقووا معاهده سی نامیله یاد اولنان وثیقهٔ دولیه نك امضاسی ، آنجق ۱۶ مارت ۳۳۷-۹۲۱ ده ممکن اولهبیلمشدر .

محترم افندیلر ، مملکت داخلنده بربر طهور ایدن داخلی عصیانلری تعقیب ایمکده کجیکمه ین ایلك عمومی یونان تعرضی ، نظرمزی تکرار غربه توجیه ایتدیره جکدر .

یونانلیلر ، ۲۲ حزیران ۳۳۶ ده (میلان) خطندن عمومی تعرضه کچدیلر . قوتلری آلتی فرقه یه بالغ اولمش بولونیوردی . اوچ فرقه ایله ایکی قولدن آقحصار — بولما استقامتنده ، ایکی فرقه ایله صالحلی استقامتنده ؛ بر فرقه ایله ده آیدین جهتندن تعرض ایدیلر . دشمن شمال قولی ، ۳۰ حزیران ۳۳۶ ده ، بالیکسره کیردی وسواریلری ۲ تموز ۳۳۶ ده کیرماستی وفره جه کی اشغال ایتدی . بو دشمن قارشوسنده بولنان ۶۱ و ۵۶ نجی فرقه لرمز ، اولوآباد کوپریسنی تخریب ایدرك بروسه استقامتنه چکیلدی . دشمن ، تعقیبه دوام ایدرك بروسه یی ده اشغال ایتدی وایلری خطلرینی دیمبوز — آقصو خطهسنه قدر سوردی . بونك قارشیسنده کی قوتلرمز فضله صارصیلدی . اسکیشهره قدر چکیلدی . بو حرکات اثناسنده انکلیزلر ، ۲۵ حزیران ۳۳۶ مدانیه یه و ۲ تموز ۳۳۶ ده ، باندرمه یه قدر مرزه چیتاردیلر .

صالحلی استقامتنده شرقه ایلریلهین ایکی یونان فرقه سی ده ، ۲۴ حزیرانده آلاشهره کیردی .

وبالآخره ایلریلیه‌رك ۲۹ آغستوسده عشاقی ضبط ابتدی و دوملو سیکار صرتلری آلمزده قالمق اوزره بو منطقه‌یه قدر ایلریله‌دی . بو دشمن قارشیسنده بولنان ۲۳نجی فرقه وملی توتلرمز، چوق ضایعاته وضعفه اوغرادی !... آیدینلدن ایلریله‌ین بر یونان قولی‌ده، مازللی‌یه قدر کلدی .

بو حرکات أناسنده ، فرقه‌لرمزك قادرو حالنده ومهماتسز اولدقلری و تقویه‌لرینه‌ده هنوز امکان اولدیغی معلومکزدر .

افندیلر ، بالذات اسکیشهره واورادن ایلری منطقه‌لره کیتدم . کرك اوراده وکرك دیکر مناطقده یونانلر مزك تنسیق و تنظیمنی أمر ایتدم . یکیدن ، دشمن قارشوسنده ، منتظم قوماندایه تابع جبهه‌لر تأسیسنی تأمین ایلدم .

افندیلر ، یونان تعرضی وملی جبهه‌لرك بوزولمسی، مجلسده بیوك بحرانی وشدتلی تعریضات وتنقیداتی موجب اولدی .

بویوك ملت مجلسنك ۱۳ تموز ۳۳۶ کونی ، ٤١نجی اجتماعنده، تقصیرات وادارەسزلکلرندن دولایی بروسه قوماندانی بکر سامی ووالیسی هاجم محی‌الدین بکلرك وآلاشهر قوماندانی عاشر بکك نه ایچون بر دیوانه تودیع ایدلدکلرندن دولایی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستدن و داخلیه وکالتندن استیضاح تقریرلری اوقوندی .

بو تقریر صاحبی ، آهیون‌قره‌حصار مبعوثی محمدشکری بکدی . سینوب مبعوثی حقی حامی بکك‌ده، سریعاً تجزیه خصوصندەکی اصراری « براوو » سسلریله قارشیلانیوردی . صاحب تقریر اولان محمد شکری بکك ، « بز ، مسئول ایدلدیکی کورمك ایسته‌یورز » فریادی اوزرینه استیضاح قبول‌ایدیلیور. استیضاح کونی اوله‌رق تثبیت ایدیلن ۱٤ آغستوس۳۳۶ده، ارکان حربیهٔ‌عمومیه رئیسی جواب‌ویردی. فقط بردیلو قناعت وسکونت حاصل اولمیوردی. قره‌حصار مبعوثی شکری بك (آنکەت) ایسته‌یور. دیکر بر خطیب ، بعض ضابطان و قوماندانلرك تجزیه‌لری طبعی اولدیغندن بحث ایدرك متعدد مثاللر تعداد ایدییور ، دیکر برخطیب، عسکر رجعت ایدرکن بر قوماندانك اوتوز آلتی دوه اشیا کوتورمش اولدیغنی سویلیور ، بشقه بر خطیب‌ده، یونان اردوسنك قیصه بر زمان ظرفنده آقحصاردن مرمره ساحللرینه وارنجیه قدر ، بوتون شهرلر و کویلری بیلدیرم سرعتیله استیلا ایلدیکندن بحث ایدرك ، بروسه فلاکتی دولایسیله اوغرامش اولدیغمز مدهش زیان، جهان نظرنده آناطولوده مدافعه دئیلن شیئك بر کوز قورقولنی اولدیغنه عمومی برذهاب اویلدیرمشدر دییور و مطالعن هزیمتك مسئوللریك تجزیه‌سنی طلب ایدییوردی .

افندیلر ، اوزون وحرارتلی دوام ایدن مناقشاته ، بنمده قاریشمم ایجاب ایتدی . واقع اولان ألیم وضعیتده، مجلسك تأثر وعلاقه‌سنی تقدیر ایتدکدن‌صوکره، افکار وحسیاتی تطمین‌مقصدیله بیانات وایضاحاتده بولندم. بنم سوزلرمه قارشی‌ده وقوع بولان اوناق‌تفك تعریضلره جواب ویردکدن صوکره، ایضاحات عمومیه کافی کورولدی .

افندیلر ، تفصیلاتی ضبط جریده‌لرنده مطالعه بیوردیغکز بو حرارتلی مذاکره‌دن اول ، ۲٦ تموز ۳۳۶ کونی‌ده خفی‌برجلسه‌ده، بوکامائل بر مذاکره‌جریان‌ایتمشدی. اوراده‌ده، اوزون‌ایضاحاتده بولنمغه مجبور اولشدم . چونکه ، تأثر وتألم نتیجه‌سی اوله‌رق یاپیلمقده اولان تنقیدلرده و تکلیفلرده ،

بو مغلوبیتك اسباب وعوامل حقیقیه‌سی ، صانکه اونوتیلمش کبی ایدی . بوتون فلاکتك مسبی اولمق اوزره ، دها تشکل و درعهدهٔ مسئولیت ایدنلی ایکی آی اولیان هیئت وکیلهٔ‌یی مسئول ایتمك استهداف اولونیوردی . بر سنه‌دن متجاوز بر زماندنبری ، یونان اردوسنك ازمیر منطقه‌سنده برلشمش و منهدیاً حاضر لانمقده بولنمش اولدیغی و بوکا مقابل استانبول حکومتلریك اردومزی منهدیاً مفلوج ایده‌جك اسباب احضاریه مشغول اولدیغی و ملتك کندیلکندن تشکل ایده‌بیلدیکی ملی قوتلری انحلال و اعحا استمیه‌که سعی اولمدن بشقه برشی یاپمادیغی اصلا دوشونولمیوردی . اکر ، بو بر سنه ظرفنده یونان قوتلری تقویه مشغول اولسه ، آز ، چوق بر وضعیت وجوده کتیرلمش اولدیغی ایسه یونانده ، بش‌اون فداکارك کندیلکندن وضع ولمش اولان عزم وغیرتلری محصولی اولدیغی نظر انصافه آلمق ایسته‌میورلردی. حرکات عسکریه‌دن ، وضعیت حقیقیه‌یه واقف اولهرق واشبات عسکریه نظر دقته طوتیلهرق مطالعه وتدقیق ایدن یوقدی . سویله‌نیان سوزلر ، یا حس حمیت غیابیله و یاخود ضعف قلب اثری اولهرق فریاد و فغان حالنده درمیان ایدیلیوردی . سسوز سویله‌ینلر ایچنده ، اکثر اونلره برابر ، عقیدهٔ ملیه ومربوطیت وطنیه‌سی مشکوك اولانلر دخی واردی .

بو موضوع بحث ایتدیکمز جلسهٔ خفیه‌ده ، اوزون بیاناتم میانسده بالخاصه دیمشدمکه : «فلاکت باشه کلمدن اول ، اونك اسباب مدافعه ومدافعه‌سی دوشونلمك لازمدر . کلدکدن صوکره تألمك فائده‌سی یوقدر . یونان تعرضی واقع اولمدن اول ، وقوعی ، قوتلی احتمال داخلنده ایدی . اکر ، بوکا مانع اسباب وتدابیر اتخاذ ایدیلمه‌مش ایسه ، یونك مسئولیتی ، توركیه یوبوك ملت مجلسنه واونك حکومتنه عائد اولدمز . بو ... ات مجلسی حکومتنك موقع مسئولیته کلدیکندن بری آلتمغه باشلادیغی تدبیرلر ، برسنه اولدنبری استانبول حکومتلری طرفندن ، بوتون ملتله برابر وجدیتله آلتمغه باشلانمق لازمدی. بعض قوتلرك جبهه‌دن آلنوب داخلی عصیانلرك باصدیرلمسنه مأمور ایدلمسی ، یونان قوتلری قارشیسنده بولندیرلمسنده‌کی فائده‌دن دها مهم وضروری ایدی والا آنده اولهدر . کرچه بروسه‌ده ترکی ضروری اولان بر فرقه ، آطه پازاری عصیان منطقه‌سنه سوق اولنان ایکی فرقه ، خندکده انحلال ایدن بر فرقه ، یعنی درت فرقه ، ذیله ، یکی خان منطقه‌سنده عصاتله اوغراشان بر فرقه وبوتون بونلرله قوتلرینه معاونت ایدن ملی مفرزه‌لر ، جبهه‌ده بولندیریله‌بیلسه‌یدیلر ، احتمال دشمن تعرضی بو درجه ترقی ایده‌مزدی . فقط ، مملکتك سکونتی ، ملتك أمل خلاصی نقطه‌سنده ، وحدت وتساندی تأمین اولمدقجه ، خارجی بر دشمنك پای استیلاسنی دوردورمغه چالیشمق نه فائدر ونه‌ده بوندن اساسلی بر فائده ونتیجه مأمولدر . آنجق ، مملکت وملتجه ، دیدیکم وضعیت محافظه ایدیلیرسه ، دشمنك هر هانکی بر زمانده‌کی موفقیتی وبونك نتیجه‌سی اولهرق فضله اراضی اشغالی ، موقت اولق ماهیتندن قورتیله‌مز . وحدتده وأمله عزم واصرار ایدن ملت ، مغرور و متجاوز هر دشمنی ، اول و آخر غرور وتجاوزنده نادم قیله‌بیلیر . اونك ایچون ، داخلی عصیانلری باصدیرمق ، یونان تعرضنی توقیف ایتمکدن البته دها مهمدر . ذاتاً ، جبهه‌دن داخلی عصیانلره قارشی قوت تفریق ایدلمه‌مش اولسه‌یدی دخی ، نتیجه‌نك بشقه درلو اولهبیله‌جکنی فرض ایتمك مشکلدر . مثلا ، دشمن ، شمالی جبهه‌سنه اوچ فرقه ایله تجاوز ایتدی . بزم اوراده ، حربه ایله متناسب قوتمز یوقدی . فلان نقطه‌ده ، فلان دره‌ده ، فلان کوپرو‌یی قوتمز ویا اورادکی ضابط ویا قوماندانمز ، دشمنك کجه‌سنه مساعده ایتسه‌یدی ، فلاکت باشمزه کلزدی طرزنده فریاد ایتمکده معنا یوقدر . تاریخده یارامش ویارایه‌جك جبهه یوقدر

بالخصوص ، موضوع بحث اولان جبهه ، تخصیص اولنان قوتله تماماً متناسب دار بر جبهه اولیوبده بویله یوزلرجه کیلومترو امتدادنده بولنورسه ، بو جبهه‌نك شوراسنده وبوراسنده بولنان ضعیف بر قوتك ، الی‌سهایه مدافعه‌سنی قبول ایتمك بوتون تصورات ومحاکماتی خطایه سوق ایدر . جبهه‌لر دلینه‌بیلیر ، بوکا فارشی تدبیر ، دلینن قسمی درحال قپامقدن عبارتدر . بو ایسه، جبهه اوزرنده‌کی قوتلردن ماعدا ، کریده ، احتیاطده ، قوتلی قدمه‌لر بولندیرمقله ممکندر . حالبوکه ، یونان اردوسی فارشوسنده‌کی ملی جبهه‌مز بو وضعیت وبو قوتده‌می ایدی ؟ بوتون غربی آناطولو ولایتلرمز ، آنقره وحوالیسی داخل اولدیغی حالده ، دها دوغریسی بوتون مملکتده ، قوت دنیله‌جك بر جزء تام براقیلمشمی ایدی ؟

محاربه خطلرینه مجاور کویلراهالیسنك یاپه‌بیله‌جکی مدافعه‌دن ، خیالی نتیجه‌لره انتظار ایتمك معقول اولهمز . مملکتك بوتون قوت منابعندن استفاده شرائط وصلاحیتنه مالك اولدقدن صوکره دخی ، جدی تشکیلات عسکریه یاپه‌بیلمك ایچون وبونده امکان موفقیت تأمین ایده‌بیلمك ایچون ، زمان ، شرطدر . بروسه‌ده بکرسامی بکك امرینه تودیع ایدیلن قوتك اساسی ، ازمیرده نفنك آندیرلمقسزین یونانلیلره تسلیم ایدیلن ویونان کمیلریله مدانیه‌یه جیقاریلان ایکی آلای قادروسی دکلیدی ؟ بو قوتك تبدیل معنویی ایچون استانبول حکومتلری هر هانکی بر تدبیر آلمشلرمیدی؟ استانبول حکومتلری دکلیدی ، که بالیکسرده ، مدافعه‌یه چالیشان قوتلرمزك یونان تعرضندن اول ، آنزاووری آرقه‌لرینه صالدیردی . یینه استانبول حکومتی و خلیفه و پادشاه دکلی ایدی . که یونان جبهه‌سنده قوللانیله‌جق نسبةً قوتلی بر فرقه‌یی ، یکرمنجی دردنجی فرقه‌یی خندك ـ دوزجه بولنده خلافت اردوسی وعصات خروپلری طرفندن اضلال ایده‌رك داغیتمش وقوماندانلرینی شهید ایتدیرمشدی .

مقدرات مملکت مسئولیتنی یکی درعهده ایتمش اولان هیئت وکیله ، بو تاریخده‌کی شرائطه کوره سفربرلك یاپه‌بیلمکی عجبا دوشونه‌بیلیرمیدی ؟ مملکتك عادتا بشندن باشه خلیفه‌لك قواسی حکمنی افاذه سوق واجبار اولندیغی بر صره‌ده ، ملتی عسکره دعوت ایتمك جائز وممکن کورولهبیلیرمیدی؟ بوندن بشقه ، بوتون ملتی‌سلاح آلتنه دعوت ایتمه‌دن اول ، سلاح مقدارینی و موجود سلاحی ، حال فعالیتده طوتهبیلمك ایچون جبخانه وپاره مقدارلری ، منبعلری‌دوشونمك ضروری دکلیدی ؟ وضعیتی محاکمه ایدرکن وتدبیر دوشونورکن ، آجی اولسه‌ده، حقیقتی کورمکدن برآن فارغ اولامق لازمدر . کندمزی وبربرمزی آلدانمق ایچون لزوم و مجبوریت یوقدر . بز ، وضعیتك وجهه‌لرك احتیاجاتندن غافل دکلز . هرطرفدن ، نامه نامتناهی تلغرافلر کلمکده‌در : «قوای منتظمهٔ معظمه سوق ایدیکز» ، «شو قادار جبخانه کوندریکز» ، «بونلر کلزسه بوراده مغلوب اولورز» دنیلمکده و تهلکه وآتش ایچنده بولنمقدن‌متحصل هیجان سوقیله آجی لسانله‌ایضاح حال ایتمکده‌در. بزه وظیفه ، ووضعیتمز، اونلرك تأثر وهیجانه اشتراك ایدرك عمومك قوهٔ معنویه‌سنی قیرمق دکلدر ، بالعکس اوصره متانت وثبات وامید ویرمه‌جك طرزده حرکت ایتمکدر .

بوندن صوکره ، البته ، وضعیتلر دکیشه‌جك وبوتون مملکت و ملته جداً امید و امنیت بخش ایده‌جك تدبیرلر تطبیق اولنه‌جقدر . آرتق ، بودمنع قالمه‌مشدر . هیئت اجرائیه ، بر قسم‌تولدلیلری سلاح آلتنده جلب ایده‌بیله‌جکدر . »

∴

محترم افندیلر ؛

بعض مهم مسائلك قولایلقله ایضاحنه مدار اولهجغنی ظن ایتدیکم ایچون هیئت علیهکزه ، بر « یشیل اوردو » دن بحث ایدهجکم :

تورکیه بویوك ملت مجلسنك و حکومتنك تأسسندن صوکره آنقره‌ده ، « یشیل اردو » نامی آلتنده ، برجمعیت تشکل ایتدی . بوجمعیتك ، ایلك مؤسسلری ، بك یقین ومعلوم آرقداشلردی . مقصد تشکیلی ایضاح ایچون ، داخلی عصیانلری وبوعصیانلره قارشی کوندریلن نظامیه قوتلرینك وملی مفرزه‌لرك کوسترد کلری بعض وضعیت ومنظره‌لری تخطر ایتمك ایجاب ایدر . عصات ، نظامیه افرادینه ، خلیفه‌نك فتواسندن ، پادشاهك عسکرلکی عفو ایتدیکندن ، آنقره‌ده‌کی حکومتك غیر مشروعیتندن بحث ایدرك اونلری سهولتله اغفال ایتدکلری مکرراً کورولدی . فی‌الحقیقه، برجوق یرلرده ، بعض نظامیه افرادی ، عصاتله مصادمه ایتمکسزین ، بالعکس سلاحلرینی براقه‌رق کویلرینه، مملکتلرینه صاووشیورلردی . ملی مفرزه‌لرك انقلاب مقصدینی دها سهولتله آکلادقلری وعصاتك اغفالاتنه قاپیلمدقلری آکلاشیلمشدی . بوسببله عثمانلی اردوسنك بقایاسی دنیله‌بیله‌جك اولان اوتاریخلرده کی یورغون وبزکین ویکی انقلاب مفکوره‌سنه کوره یتشدیرلمه‌مش قطعات ایله انقلابی باشارمق خصوصنده‌کی مشکلات ، محسوس برصورتده ایدی . اردوی ، یکی ذهنیته کوره ، شعورلی برحاله کتیرمك ، اوکونلرك شرائطی ایچنده پك مشکل اولهجغی ذهابی واردی . بناءً علیه اوصاف مطلوبه‌یی حائز ، شعورلی کیمسه‌لردن کزیده وانقلاب ایچون شایان استناد تشکیلات یاپمق فکری ، بعض ذواندن حاکم اولمغه باشلادی . یکدیکرینی ولی ایدن وقائع ومهلك وضعیتلر عرض ایدن داخلی اختلالاتقارشوسنده ، بوعرض ایتدیکم فکر وتمایل قوتلندی. نهایت ، بعض ذوات، بویله برتشکیل وجوده کتیرمك اوزره فعلاً تشبث آلدیلر . بن ، برطرفدن اردومزی احیا و تقویه اسبابنه توسل ایدرکن ، تشکل ایتمش بولنان ملی مفرزه‌لردن‌ده ، هردرلو محذورلرینه رغماً ، مجبوریتده بالضرور اعظمی استفاده‌یه چالیشمقده ایدم . فقط جدی انضباط وبلا قید وشرط وبلا تردد اطاعت طلب ایدن جدی وظائف عسکریه‌نك ، آنجق منتظم اردو ایله قابل ایفا اولدیغی حقیقتنی اونوتمغه البته محل یوقدی . ملی مفرزه‌لردن استفاده ، زمان قزانمق مقصدینه مستند اولهبیلیردی . شبهه‌سز استخداملری ضروری اولان ملی مفرزه‌لرك، کزیده وشعورلی کیمسه‌لردن ترکیب ایدیله‌بیلمسی شایان آرزوایدی .

یشیل اردو تشکیلاتنك ایلك متشبثلری میانده بولنان یقین آرقداشلر ، محضا بکا یاردیم مقصدیله وبنی آریجه بورمه‌مق فکریله ، کندیلری تشبث آلهرق ، فعالیتده بولنمغی مناسب کورمشلر . بکا ، بالکز ، نافع برایش یاپه‌جقلرینی سویلیه‌رك ، بسیط برطرزده بوتشبثلرندن بحث ایتمشلردی . بن ، جداً چوق مشغول اولدیغم ایچون ، آرقداشلرك بوتشبثلریله اوزونجه بر زمان علاقه‌دار اولهمدم . یشیل اردو تشکیلاتی ، نوعما خفی برتشکیلات ماهیتنده تأسس واولدقجه توسع ایتمش. کاتب عمومیسی حقی بهیچ بك وآنقره‌ده کی هیئت اداره‌سی ، جدی واساسلی فعالیت صرف ایتمشلر . مطبوع نظامنامه‌لری وموظف مأمورلری هرطرفه کوندرلمش . بالکز ، برنقطه‌یی‌ده اشارت ایتملیم ، که یشیل اردو تشکیلاتیله اشتغال ایدنلر ، ایشك بنم معلومات وموافقتم وآرزوم داخلنده اولدیغنی سویلدکلرندن ، هرطرفده ، بنم نامه تشکیلاتی توسیع وتقویه‌یه چالیشانلر چوغالمش . تطبیق ایدلکده

اولان تشكيلات ، ساده‌جه ملى مفرزه‌لر وجوده كتيرمك كبى محدود بر ساحه‌دن چيقمش ، جوق عمومى برغايه‌يه توجه ايتمش .

تشكيلاتك مؤسسلرى ميانه ، مبعوث بولنان چركس رشيد بك وآنقره اوزرندن بوزغاده كيده‌ب كليركن اولەجق ، چركس ادهم وبرادرى توفيق بكلر داخل اولمشلر . بوندن بشقه ، ادهم وتوفيق بك مفرزه‌لرينك تكميل افرادى ، يشيل اردونك عادتا اساسنى تشكيل ايتمشلر .

افنديلر ؛ بومقدمه‌دن صوكره ، چركس ادهم بك وقردشلرينك ، ايلك دفعه‌شيان دقت كورولمكه باشلانان بعض طور ومعامله‌لرى حقنده هيئت عليه‌كزى تنوير ايتمك ايستريم .

چركس ادهم بك ، ملى برمفرزه ايله اولا آنزاوور تعقيبنده وبعده دوزجه عصيانكده ، موفقيتلى بعض خدمتلر ابفا ايتمش اولديغى جهتله بوزغاده كتمك اوزره آنقره‌يه جلب اولندىغى زمان ، هيان هركس طرفندن التفات وتقديرات كوردى . كندسنى مبالغه‌لى برطرزده مدح وستايش ايدىلرده شبهه‌سز بولنمشدر . ادهم بك وقردشلرينك ، بالآخره كوسترمش وكوستر مكده بولنان [illegible] تقدير كارانه‌دن مغرور اولدقلرى وحتى بعض خيالاته قاپيلدقلرى آكلاشيلىور . ادهم بك وقردشلرندن توفيق بك ، بوزغاد عصيانى تسكينله بوزغاددە مشغول اولديغى صره‌ده ، كندينه تعيين ، اوراق نه‌سر عسكرى وملى قوماندانلرمن وارسه بونلرك رتبه وموقعلرينه اهميت ويرمكسزين بالعكس بر طرفدن مخاصمانه ومتجاوزانه معامله‌ده بولنمقده هيچ برباس كورمه‌مكه باشلادى . اكثرا سى ادهم بك ، شخصى ، مهميت وقيمتنى طانيمايان قوماندانلر ، مملكتك آتش ايچنده بولنديغنى وادهم بكك مبالغه‌لى برطرزده ايشندكلرى خدمتنى دوشونه‌رك ممكن اولديغى قدر كندىسيله فضله معارضه‌ده بولنمقدن توقى ايتمشلردى . بوندن جرأت آلان ادهم وقردشى توفيق بكلر ، تورك اردوسنده دكرلى هيچ برضابط وقوماندان بولنمديغنه وكندىلرى هركسك فوقنده برر قهرمان بولندقلرينه ذاهب اولمشلر وبوذهابلرنى آچيقدن آچيغه ، بى پروا هركسه سويله‌مكدن اجتناب ايتمه‌مكه باشلامشلردى . دوغرودن دوغرويه واليلره وهركسه آمرلر ويريبورلر وأمرلرينك عدم اجراسى حالنده اعدام ايديله‌جكى تهديدينى‌ده علاوه ايديورلردى . ادهم بك آنقره وآنقره‌ده‌كى حكومت اوزرنده دخى ايقاع نفوذ تجربه‌سنده بولنمشدر . لوا بوزغاد عصيانى ، بوزغادك تابع بولنديغى آنقره واليسنك سوء اداره‌سندن نشئت ايتمش ، بناءعليه ديكر عصيان مسببلرى حقنده تطبيق ايتديكى جزايى ، كه اوجزا صايا اعدام ايدى ، آنقره واليسى حقنده‌ده بالذات محل وقعه‌ده تطبيق ايتمكه قرار ويرمشدى . بوزغاده اعزامنى طلب ايتديكى آنقره واليسى ، تشبثات مليه‌ده فوق العاده خدمت وفداكارانق كوسترمش وكوستر مكده بولنان يحيى غالب بك ايدى . يحيى غالب بكك ، بالخاصه بزجه ، خدمتى تقديراولنمش ووجودى بك لزوملى ونافع برذات اولديغى معلوم ايدى . ايشته بويله برذاتى ، كندى آلمه ، اعدام سهپاسنه ويرمكه بزى مجبور ايتمكله الك بويوك نفوذ وتأثيرى احراز ايده‌بيله‌جكنى دوشونمشدى . بالطبع يحى غالب بكى ويرەمزدك وويرمدك . ادهم وقردشلرى بومسئله اوزرنده فضله اصرار كوسترەمديلر . فقط ، بوزغاددە ، بالخاصه مبعوثلره ، « آنقره‌يه عودتمده بيوك ملت مجلسى رئيسنى مجلس اوكنده آصه‌جغم . » يوللى تفوهاتى مسموع اولمشدر . « بوزغاد مبعوثى سليمان سرى بك‌ده بو تفوهاتى ايشيدنلردندر . » ز . بوتون معلومات واستخباراتمزه رغماً ، بو (قردشلرى) دائما شايان استفاده برحالده بولندىرمق جهتنى ترجيح ايتدك . بوسيله ، كندىلرنى اداره ايتدك . بوزغاددن

صوکره آنقره اوزرندن کوناهیه حوالیسنه کوندردك . بومسئله‌یه تکرار عودت ایتمك اوزره اصل موضوع بحثمز اولان « یشیل‌اردو » یه نقل‌کلام ایده‌جکم .

عرض ایتمشدم ، که هر برده ، « یشیل اردو » تشکیلاتی ، بنم نامه یاپیورلردی . شخصاً طانیدیغم ذواتدن بری ، ارضروملی ناظم بطلمی بکك ، مأمور بولندیغی ملاطیه‌دن کوندردیکی بر مکتوبده ؛ « یشیل اردو » تشکیلاتنك موجب ممنونیتم اولهبیله‌جك طرزده توسیعه چالیشدیغمی بیلدیریلیوردی . بوخبردن متیقظ اولهرق ، بوخوی جمعیت حفنده تدقیقاته بولندم . بوجمعیتك ، مضر برشکل وماهیت آلدیغنه قانع اولدم . درعقب لغوی جهتنی دوشوندم . طانیدیغم آرقداشلری تنویر ایتدم . نقطهٔ نظرمی سویلدم ، ایجابنی یاپدیلر . فقط ، کاتب عمرمی اولان حقی بهیچ بك ، جمعیتك لغوی حقنده‌کی تکلیفمك غیرقابل اسعاف و تطبیق اولدیغنی سویلدی . بن ، لغو ایتدیررم دیدم . بونك‌ده غیرقابل اولدیغنی وچه‌نکه وضعیتك تخمیندن دها بیوك ودها قوی اولدیغنی وبوجمعیتی تأسیس ایدنلرك نهایته قدر ، مقصدلرندن آیرلیه‌جقلرینه دائر یکدیکرلریه سوز ورمش اولدقلرینی ، بروضع مخصوص ایله افاده ایتدی . وقایع کوستردیکه ، زبوخی جمعیتك منع فعالیتنه چالیشدیغمز حالده تماماً موفق اولهمدق . جمعیت رؤسالسندن بر قسمی ، که رشید ، ادهم ، توفیق برادرلر باشده بولونیورلردی ؛ فعالیتلرینه ، وبودفعه بالطبع ، تماماً منفی و علیهدارانه برطرزده ، دوام ایلمشلردر . اسکیشهرده چیقارتدقلری « یکی دنیا » غزتهسی ایله‌ده ، فکر ومقصدلرینی مجاوزانه برصورتده نشر ایتدیریورلردی .

§ محترم افندیلر ؛ تعقیبنی دوشوندیکم صره‌یه کوره ، هیئت علیه‌کزی بر آز شرق جبهه‌مزله مشغول ایده‌جکم . فقط ، تماس ایده‌جکم وضعیته تقدم ایدن برصفحه واردر ، که اولا اونی ایضاح ایتمك لازم کلیور .

برنجی بیوك‌ملت مجلسنده رئیس‌ثانی اولان ارضروم مبعوثی جلال‌الدین‌عارف‌بك ۱۵ آغستوس ۳۳۶ تاریخلی بر تقریرله ، مجلسدن ایکی آی مدتله مأذونیت آلدی . درمیان ایتدیکی معذرت ، تعب دماغی نتیجه‌سی دوچار اولدیمی دائمی بأس آغریسی ایدی . عینی زمانده ، چوقدنبری کورمدیکی دائرهٔ انتخابیه‌سنی‌ده تفتیش ایتمك آرزو ایدییوردی .

جلال‌الدین عارف بك ، ارضروم مبعوثلرندن حسین عونی بکك ، کندیسنه رفاقت ایتدیرلمسنی ، خصوصی اولهرق بندن رجا ایتدی . حسین عونی بکك ، مجلسدن مأذونیت طلب ایده‌بیلمسی ایچون صریح بر معذرتی یوقدی . کندیسنی ، بن ، خصوصی بر وظیفه‌یی حائز اولهرق کوندره‌جکدم . بوخصوصی ، ۱۸ آغستوس ۳۳۶ ده مجلسدن رجا ایتدم . تصویب اولندی .

جلال‌الدین عارف وحسین‌عونی بکلرك ، ارضرومه مواصلتلرینی‌متعاقب ، جلال‌الدین عارف بکدن ۱۰ و ۱۵/۱۶ و ۱۶ ایلول ۳۳۶ تاریخلرنده اوچ شیفره تلغراف آلدم . بوتلغر افنامه‌لره کوره ، ارضروم اهالیسنده حساسیت وغلیان وارمش .. فقط ، جلال‌الدین عارف بکك آنقره‌دن ارضرومه حرکتندن خبردار اولنجه خلق انتظار وضعیتی آلمش .. علیان اسبابی‌ده ، اردو انبارلرینه وتفنك وجبخانه ضیاعنه وسودتوزیعنه متعلق‌ایمش ..

جلال‌الدین عارف بك ، بعض مأمورلرك تبدیل وتجزیه‌سی کبی اجراآتنده سرعت طلب‌ایدیوردی . موضوع بحث مأمورلرك تبدیل و تجزیه‌سنده ، ارضروم والی وکالتنده بولنان میرآلای کاظم بك

(ازمير واليسى كاظم پاشا) باشده بولونيوردى . جلال‌الدين عارف بك ، أهالى ايله مذاكره‌ده بولنه‌رق، آطنه والئ سابقى ناظم بكك، ارضروم واليلكنه مأمور ايدلمسنك تقرر ايتديرلمش اولديغندن وطربزون طريقيله تبليغات يابملرندن و ناظم بكك مواصلتنه قدر خلقك آراى عموميه‌سنه مراجعتله بر وكيل انتخابندن بحث ايتدكدن صوكره ، ويريله‌جك جواب موافقتله خلقك متزايد غليانى عاجلاً تسكين ايديله‌مزسه ، تحصل ايده‌جك نتايجك وخامتندن تحاشى ايدلمكده اولديغنى بيلديرييوردى . صوكنجى تلغرافنامه‌سنده ، « مسئله ، آنقره ، شكايتى نظر اعتباره آلمديغندن ، آنقره‌دن اعتمادك زائل اولمسى صورتنه انقلاب ايده‌بيله‌جكدر . » دنيلمكده ايدى .

افنديلر ؛ شرقده‌كى قول اردومزده دهشتلى فنالق وسوءاستعمالات وارمش .. فنالق درجه‌سى اوقدر توسع ايتمش‌كه خلقك حيتنه دوقونمش .. مدهش غليانى موجب اولمش.. فقط ، بوقدر عمومى وغيرقابل تسكين غليانى ارضرومده ؛ نه‌والى وكيلى، نه‌قول‌اردو قوماندانى آكلامش!. بويله‌رغليانك، هيچ بروظيفه‌دار، هيچ برعلاقه‌دار فارقى اولمه‌مش، حكومتى خبردارايدن هيچ بركيمسه بولنمه‌مش.. مع‌مافيه خلق، جلال‌الدين عارف بكك تعب دماغيدن دولايى مأذون، حسين عونى بكك‌ده بنم‌طرفمدن مأمور اوله‌رق ارضرومه حركتلرندن خبردار اولدقلرندن ، حساسيت و غليانلرينى ضبط ايتمشلر .. مبعوث بكلرك مواصلتلريله برابر اظهار ايديبورلر ..

دوغريمى افنديلر ؛ بن ، بومعلوماته اصلا اينانه‌مدم . جلال‌الدين عارف و حسين عونى بكلرك برر صورتله آنقره‌دن ارضرومه تأمين ايتدكلرى سياحتلرينى معتبدار بولدم وحيرت ايتدم . بالخاصه ، خلقك آراى عموميه‌سيله والى تعيينى تكليفنك ، حقوق پروفسورلكى ايتمش ، قانونشناس طانمش ، مجلس مبعوثان رياستندن ، تركيه بويوك ملت مجلسى رياست ثانيه‌سنه كلمش ، جلال‌الدين عارف بكدن وقوع‌بولديغنى كورمك حيرتمى تزييد ايتدى .

ارضرومده، بويوك ملت مجلسى رئيس ثانيسنه $\frac{12}{17}$، ايلول ٣٣٦ تاريخنده « تلغرافنامه‌لرينك هيئت وكيله‌ده اوقونديغنى وبوبابده جبهه قوماندانلغيله مخابره ايدلمكده اولديغنى » بيلديردم . شرق جبهه‌سى قوماندانلغنه‌ده ، جلال‌الدين‌عارف‌بكك اشعاراتى خلاصه‌ايتدكدن صوكره معلومات ومطالعه‌سنى صوردم.

شرق جبهه‌سى قوماندانى كاظم قره بكر پاشانك‌ده ، ١٤ ايلول ٣٣٦ ده بنم تلغرافمدن اول يازلمش برشيفره تلغرافى ، ١٩ ايلولده آلدم . بوتلغرافنامه‌ده ، « جلال‌الدين عارف بكك ، لازستان ، طربزون ، ارضروم ، ارزنجان ، وان ، بايزيد ولايتلرينى ومجلس عاليجه تنسيب بيوريله‌جق ديكر مناطقى احتوا ايتمك اوزره ولايات شرقيه واليلكنه تعيين بيورولمسنى عرض و تكليف ايلرم . » ديبلدكدن صوكره ، شو مطالعات علاوه اولونيوردى : « بو تكليفك تصويب و اجراسى حالنده عسكرى و ملكى هرايكى وظيفه‌نك لايق اولديغى اهميت و دقتله ياپيله‌جغى فائده‌سندن بشقه ، حين حاجتده، امورمهمه‌يى مذاكره وايجاب سريعنى ايفا ايچون ملت وكيلى اوله‌رق بر ذات دهابولنمش اولور. معروضات سالفه‌نك بيوك ملت مجلسنجه لايق اولديغى اهميتله نظر دقته آلنه‌رق قبول و تصويب بيوريله‌جغنى اميد و بوخصوصده ذات ساميلرينك دلالت و همتلرينى استرحام ايلرم . كيفيت ، خطوط اساسيه‌سى اعتباريله ، جلال‌الدين عارف بك افندى ايله‌كوروشولمش ومشارالهيجه‌ده موافق حال‌بولنمش ايسه‌ده بوبابده‌كى قرارك ملت مجلسنك تنسيب و موافقتنه منوط اولديغى طبيعيدر . »

افنديلر ، اردونك سوء استعمالندن ، اهالينك غليانندن ، ارضرومه آراى عموميه ايله والى

اتخاذندن و سریعاً جواب موافق ویرلمزسه آنقره‌یه عدم اعتماد حاصل اوله‌جغندن بحث ایدن جلال‌الدین عارف بك ، اردونك قوماندانیله کوروشیور و کندیسنك واسع مقیاسده ولایات شرقیه والیلکنی تکلیف ایتدیریور . اردو قوماندانی‌ده جلال‌الدین عارف بکك ، بالنتیجه کندی علیهنده اولان شکایاتندن بی‌خبر کورونیور . وضعیتی ، مقصد مخصوصله ترتیب اولنمش بر اویون و عین زمانده برغفلت منظره‌سی ارائه‌سندن خالی تلقی ایتمك مشکل ایدی .

کاظم قره‌بکر پاشانك ، $\frac{11}{17}$ ایلول تاریخلی تلغرافه ۱۸ ایلولده ویردیکی جوابده : « جلال‌الدین عارف بکك اشعاراتی ، برقاچ ذاتك ، والی وکیلی میرآلای کاظم‌بکی ، محضاارضروم‌دن اوزاقلاشدیرمق ایچون یاپدقلری دیدی قودی‌یه مستندر . خلقك غایانی و آرای عمومیه‌ایله والی‌انتخابی خصوصلری ، مع‌الأسف جلال‌الدین عارف بکك یاکلش بر استقامتی طوتمامندن بشقه بر شی اولدیغنی ظن ایتمیورم . کوچوکلرینك ، یوکلرینك ، بوتون شرقك پك زیاده حرمت و امنیتی قازاندقلری بنده‌کزه ، موضوع بحث شکایتلرك پك جه‌سی ، ایش چویرمك ایسته‌ینلرك موفق اولدقلری بیلملری نتیجه‌سیدر .....

جلال‌الدین عارف بك ، میرآلای کاظم بکك ، ولایت وکالتندن وقول اردو قوماندانلغی وکالتندن انفکاك ایتدیریله‌رك ارضروم‌دن اوزاقلاشدیرلمسنی بنده‌کزه تکلیف ایتدی . ولایت وکالتندن آلنمسی ، داخلیه وکالتندن أمر اولنمسیله و ولایت وکالتنك بالذات کندیلری طرفندن ، یعنی جلال‌الدین عارف بك طرفندن ، درعهده ایدلمسیله ممکن اولابیله‌جکنی بیلدیردم .

جلال‌الدین عارف بکك ، ارضروم‌ده‌کی غیر رسمی وضعیتنك نفوذنی قیره‌بیله‌جکنی ظن ایدرم . درحال ارضروم والی وکالتی درعهده بیررسمی ، باشلادقلری ایشلك سکونتله و موفقیتله خاتمه ایدیرلمسی ایچون ، الزمدر . بالآخره تصویب بیوربلورسه ، ولایات شرقیه مفتشلکنه ویا والیلکنه تعیین بیوربلور . هرحالده بحث بیوردقلری غایان و حساسیتك ، کندی تشریفلری اوزرینه انتظار وضعیتله کجدیکنی قبول ایتمیورم . بویله برسوزك کمال اهمیتله قبول ایدلدیکنی کورن ذاتك جرأتکار افاده‌لری دیبه تلقی ایدیورم . . . »

کاظم قره‌بکر پاشانك ، ۱۴ و ۱۸ ایلول تاریخلی تلغرافلرینه ، ۲۰ ایلولده ویردیکم جوابده « بویوك ملت محلسی اعضالغیله مأموریت برذات عهده‌سنده اجتماع ایده‌میه‌جکی ، حقنده‌کی ۵ ایلول ۳۳۶ تاریخلی قانونك مادهٔ مخصوصه‌سنی عیناً یازدقدن صوکره ، « جلال‌الدین عارف بکك ارضروم والیلکنه تعیینی غیر ممکندر . مبعوثلقدن استعفا ایلدیکی تقدیرده ، ولایت مذکوره‌یه تعیینی هیئت وکیله‌یه تکلیف اولنه‌بیلیر . » دیدم .

حالبوکه ، افندیلر ، کاظم قره‌بکر پاشانك ، صوك تلغراف تاریخی اولان ۱۸ ایلول کونی یزم ، ۲۰ ایلولده بیلدیردیکمز قانونك حکمنه منافی اولان وضعیت ، ارضروم‌ده آلنمش ایمش . . .

بو مغایر قانون حرکتدن ، عینی زمانده یکی تورکیه‌نك عدلیه وکیلی بولنان جلال‌الدین عارف بکك ، ۱۸ ایلولده یازیلوب ۲۱ ایلولده آلدیغم تلغرافنامه‌سیله خبردار ایدلدم . کندی کندینه ارضروم والی وکیلی اولان ، عدلیه وکیلنك تلغرافی عیناً شودر :

ارضروم
۱۸ ایلول ۳۳۶

آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

کاظم پاشا حضرتلرینه شرفورود تلغرافنامه سامیلری اوزرینه ، مختصراً الیه ایله مسائل معروضه حقنده مفصلاً کوروشدك . پاشا ، احوالك وخامتنی آکلامق ایچون ارضروم و صیفره بولندی ذوات ، هروجهله حمایه اولیور . افکار عمومیه‌دکی غلیانك برآن اول تسکینی ایچون اسلحه و مهمات ولوازم سائره ایله کلیساده مروی سوء استعمالات حقنده بر صورتده تحقیق و مجرملرنی بیهوده تسلیم ایده‌بیلمك ایچون ، عاملهنك مطهر حریتی اولان ۹ نجی فرقه قوماندانی خالد بکك مأمور بیورولمسنی استرحام ایلرم . اردو حسابلرنك تنقیحی ده لازم کلدیکندن وسائط سریعه ایله رمالیه و تشکیلات عسکریه منوط رأی دولتلریدر . کاظم پاشادن شمدی آلدیغم بر تذکره‌ده اولطو ولایتی وکالتندن استعفا و شرط چکیلمکه قرار ویرن میرآلای کاظم بك ، تبدیل فکر ادراك وکالتی بنده کلنجه وایا داخلیه وکالتندن تعیین اولنه‌جق بر وکیله دور ایده‌جکنی با تذکره بیان ایتمش وموقع اعلمك دوام وکالتی ده ، محذورلی و مخاطره‌لی کورولمش اولدیغندن شو برایکی کون ظرفنده احضارك نزاکتی و ممکنسه محتمل اولان هرج و مرج میدان ویرلمه‌مك اوزره بالضروره داخلیه‌دن کاه‌حك أمره انتظاراً بالذات وکالتی قبول مجبوریتنده قالدم . ارضروم اهالیسنجه ، وکالتی آرزو اولنان رفقادن حسین عونی بکك تودیع وکالت بیورولمسی مسترحمدر . درمیان ایلدیکم اشبو تکالیف سایسنده ، افکار عمومیه تسکین اولنه‌بیله‌جکندن اجرای ایجابی رأی دولتلرینه منوطدر .

عدلیه وکیلی
جلال المدین عارف

افندیلر ؛ بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسی وعدلیه وکیلی جلال الدین عارف بکك بو طرز حرکت واشعاراتی ، بزم ایچون آکلاشیلماز برمعما حالنی آلدی. وسعیت چوق مهم ونازك ایدی. بواهمیت ونزاکتك سببی بجه ، جلال الدین عارف بکك وبرابر حرکت ایتدیکی رفقاسنك ، تأمینی تحیل ایتدکلری مضمرات و بو مقصدله آلدقلری طور ویاخود یاپدقلرینی ظن ایتدکاری امر واقع دکلدی . حیاتنك مهم بر قسمنی محاربه میدانلرنده کچیرمش ، اخلاقلر وانقلابلر ایچنده بویان اوله کلمش انسانلر ایچون ، بوکبی اوفاق تفك ظهوراتك مقابل تدابیرینی بولوب تطبیق ایتمکده ، وهم وناتی ایدیلهجکی ظن ایدنلرك آلدانه‌جقلرینه شبهه یوقدر .

فی‌الحقیقه ، وضعیت چوق مهم وچوق نازك ایدی ، چونکه ، او کونلرده شرق‌جبهه‌سنده ارمنستانه آرتق تعرضه قرار ویرمشدك. بونك ایچون حاضر لانمقده وتدابیر آلمقده ایدك. شرق‌جبهه‌سی قوماندانه‌ده

ایجاب ایدن اوامر وتعلیمات ویرلمشدی . شرقه ، ایلری توجیه ایدیلن اردونك آرقه‌سنده ، حکومتك عدلیه وکیلی ، کویا او اردونك خرسزلغنی ، منسوبلرینك سوء استعمال اربابندن بولندقلرینی میدانه چیقارمق ایچون ، ولایت والی وکیلی صفتی غیر قانونی اکتساب ایتمکی چاره و یکانه تدبیر بولیور .

ارضرومدن ، جبهه‌ده قرارکاهنه کیتمش بولنان جبهه قوماندانی ، نهایت ٢٢ ایلول تاریخنده دیبور ، که : « جلال‌الدین عارف بك افندینك ولایات شرقیه والیٔ عمومیلکنه تعیینی حقنده ، ذات دولتلرینه مقدما واقع اولان تکلیفم بنده‌کزه احساس ایدلمش و طرفمدن صمیمی تلقی اولنمش برفکرك نتیجه‌سی ایدی . ارضروم حقنده ، جلال‌الدین عارف بکك ، تشبثات ومراجعاتی ایله حقیقت انکشاف ایتمش بولندیغندن ، مشارالیهك والیٔ عمومیلکه تعیینندهکی تکلیفمدن بالطبع صرفنظر ایلدیکم معروضدر . شرق جبهه‌سی قوماندانی کاظم قره‌بکر . »

ارضروم ولایتی وکالتنی درعهده ایدن بویوك ملت مجلسی رئیس ثانیسندن‌ده عینی تاریخلی ، یعنی ٢٢ ایلول ٣٣٦ تاریخلی برتلغراف آلدم . بو تلغرافده دینلیوردی ، که « اسلحه و مهمات و ارزاق و اموال متروکه‌ده وقوع بولان سوء استعمالات و غیر قانونی ونا محدود تکالیف اخذی ، قانونسز تحکم و تجبر ، خلقك حسیاتی بوسبوتون رنجیده ایتمش . . ارضرومك امنیتسز و امیدسز بر وضعیته دوشه‌رك آرتق کندی الله‌ربله اداره ایدملری لزومنی ، یکانه چارهٔ نجات و خلاص عد ایلمش اولدیغی برزمانده بورایه کلدك . قره‌بکر پاشانك‌ده حرکتی ، منافع مملکته توافق ایتمدی . بو سببله ، علناً یاپیلان فنالقلره ، همان نهایت ویرمك ومسببلرینی تجزیه ایتمك لزومنده اهالی متفقاً اصرار ایتدی . امنیت بخش تدابیرك عاجلاً اتخاذی طلبی و ولایت وکالتنی بالذات قبول ایتمکلکم ، پاشاده داخل اولدیغی حالده اهالی طرفندن استرحام اولندی . وکالتی حسین عونی بکه تودیع لزومنی یازمشدم . مملکتك کندیلرندن عد ایده‌رك امنیت کوسترمکلری مبعوث حسین عونی بکك یکرمی درت ساعته قدر تبلیغ مأموریتی . . » [وثیقه : ٢٥٨ جلال‌الدین عارف]

§ محترم افندیلر ، خلقك کندی أیله کندینی اداره ایتمسی پرنسیپی اورته‌یه قویان بزدك . فقط ، بوندن ، هر ولایتك ویا هرمنطقه‌نك ، آیری آیری برر اداره تشکیل ایتمسی ، اصلا قصد ایتمدك . مقصدمزی ، بویوك ملت مجلسنك ایلك کونلرنده صریح افاده ایتدك .

مجلسك‌ده قبول ایتدیکی مقصد وغایه‌مز ، ارادهٔ ملیه‌نك یکانه تجلیکاهی اولان ملت مجلسنك ، عموم وطنك مقدراتنه واضع‌الید اولدیغی صورتنده افاده اولندی .

بو مجلسك رؤساسندن بری و هیئت اجرائیه‌ده وکیلی ، هم‌ده عدلیه وکیلی اولان ذاتك ، اردوده ویا هر هانکی بر برده قانونه مغایر بر حرکتی میدانه چیقارتمق و مسببلرینی پنجهٔ قانونه تودیع ایتمك ایچون توسل ایده‌جکی تدبیر بر طاقم سبکمغزانه اوبه‌رق چوق یقیندن طانیدیغم جداً وطنپرور ارضروم همشهریلرمك اصلا موافقت ایده‌میه‌جکلری عصیانکار بروضعیت آلمقمی اوله‌جقدی ؟

حسین عونی بکك ٢٤ ساعته قدر والی وکالتنه‌تعیینی طلب‌ایدییور.بواولتیاتومك معناسی‌وارمیدی؟

جلال‌الدین عارف بك ، بو تکلیفنی ، کاظم قره بکر پاشایه‌ده یاپمش . . کاظم قره بکر پاشا ، اوکا دیمش ، که : « حسین عونی بك ، احتیاط ملازمی اوله‌رق صحنه‌لرده ضابطانی اکلندیرن . . هیچ

ر مأموريتده بولنمهمش وسط بر آدمدر . بونی والی وکیلی یاپمق حکومتی اویونجاق یاپمق ایستهمك اولور . »

افندیلر ؛ جلال‌الدین عارف بکك اولتیماتومنه ویردیکم جواب عیناً شو ایدی :

شیفره	آنقره
تأخیر ایدیلهمز	٢٣ - ٩ - ٣٣٦
نومرو	
٣٨٨	

ارضرومده عدلیه وکیلی جلال‌الدین عارف بك افندیه

ج : ٢٢ - ٩ - ٣٣٦ شیفره‌یه : ایلك تلغرافنامه‌کزی اهمیتله نظر دقته آلمش وبو خصوصده شرق جبهه‌سی قوماندانلغی ایله مخابره ایدلمکده اولدیغی یازمشدم . مشارالیه قوماندانلغجه . اجناب احوالك یاپیله‌جغی پك‌طبیعی ایدی . بوکا رغماً ، توالی ایدن غیرقانونی وغیر مصب تکلیفات وتشبثات تکنز هیئت وکیله‌جه موجب استغراب اولمشدر . داخلیه ومدافعهٔ ملیه وکالتلرنجه مقامات عائده‌سنه تبلیغات لازمه‌ده بولونیلمشدر . ذات عالیلرینك ، هیئت‌وکیله‌نك لزوم کوردیکی ایضاحاتی ویرمك‌وایجاب‌ایدرسه مجلس حضورنده‌ده ایضاحاتده بولنمق اوزره آنقره‌یه همان عودتکنز لازمدر .

بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

افندیلر ؛ کاظم قره بکر پاشا ، ٢٢ ایلول ٣٣٦ تاریخلی بر شیفره‌سنده ، شو معلوماتی ویرییوردی : « شمدی آکلایورم ، که جلال‌الدین عارف بك ، دها آنقره‌ده ایکن ، مشارالیه ایله بعض کلاه فایمق ایسته‌ینلر ، کوزل بر پروغرام یاپمشلردر . مثلا ، حسین عونی بك ، ارضروم والیسی اولهجق . . جلال‌الدین عارف بك ، شرق ولایتلرینك والیٔ عمومیسی اولهجق . .

جلال‌الدین عارف بك ، یا اویونجاق‌اولهرق اوینادیلیور ویاخود دها قرار ویرمدم ، پك ذکیدر ، کندی بر ایش یاپمق ایسته‌یور . چونکه ، خالد بکی بنده کزه تکلیف ایتمدن یازمسی وحسین عونی بك حقنده‌کی اصراری ، بشقه معنا افاده ایتمیور . خالد بکك میرآلای کاظم بکله آره‌سی بك ایی اولمدیغندن ، کاظم بك علیهنه کندیسنه‌بر قرار ویردیرمك‌ایستیور . حسین‌عونی بك‌ده‌والی‌نامی آلتنده‌کوزل بر اویونجاق اولور . حسین عونی بکك والی‌وکالتنه انهاسنی ایشیدنلر مأیوس اولیورلر وایکره‌نیورلر خلاصةً عرض ایده‌یم ، که ارضروم مبعوثی نجاتی بکك برادری اولوب اخیراً معارف مدیرلکنه‌تعیین اولنان مدحت بك ، بولشه‌ویکلکی ، مملکتك ایش بجرمه‌ینلرك موقع قایمی طرزنده تلقی ایتدیکنی ظن ایدییور . بو ذات ، منفعتپرست اولدیغندن اکثریت طرفندن پك سویلز . خلق حکومتی

مسئله‌سنده ، بنده‌کزی مساعد بولنمدیغندن جلال‌الدین عارف و حسین عونی بکلرله مخابره ایدمرك ایشك دها اولدن ترتیب وتصویب ایدلدیکنی ظن ایدییورم . »

افندیلر ؛ جلال‌الدین عارف بکی آنقره‌یه دعوت ایدن ۲۳ ایلول تاریخلی تلغرافنامه‌م ، ۲٤ ایلول تاریخلی شدیدالمآل بر تلغرافنامه ایله قارشیلاندی . بو تلغرافنامه مجلس ریاستی مقامنه خطاباً یازلمش ایدی . « هیئت وکیله‌ده وبویوك ملت مجلسنده قرائت اولنه‌جقدر . » اخطارینی‌ده احتوا ایدییوردی. بنم تلغرافنامه‌مکی ایکی کلمه‌یی، غیرقانونی‌وغیرمصیب کلمه‌لرینی آله‌رق، جلال‌الدین عارف بك ارضرومده‌کی لشبث و تکلیفلرینی برر برر بو ایکی کلمه ایله طارتیوردی . بومی غیر قانونیدر ؟ بومی غیر مصیبدر ؟ دییه‌رك کندینی مدافعه ایدییوردی. یاپدیغی ایشلرك‌نه اولدیغنی بالمناسبه وبریان معلوماتدن آکلاشیلدیغی ایچون هانکیسنك غیر قانونی اولدیغنی و هانکیسنك غیر مصیب بولنمدیغنی ، تقدیر ایتمك کوچ اولمیه‌جقدر . جلال‌الدین عارف بك ، « غیر قانونی و غیر مصیب تکلیفلك بندن صدور ایلمیه‌جکنه هیئت وکیلمنك قائل اولمسنی بکلردم . » دیدکدن صوکره ، « آره‌کزده مدعیاتمی تقدیر ایده‌جك آرقداشلرم موجود اوله‌جغنه قانعم . » افاده‌سیله ، کندیسنی تقدیر ایده‌بیلمه‌نك کندیسنك أشی ، آرقداشی اولمق ماهیتنده بولنمغله آنجق ممکن اوله‌بیله‌جکی حقیقتنی اتیان ایدییوردی . جلال‌الدین عارف بك ، دائرهٔ انتخابیه‌سنی تفتیش ایتمکسزین ، آنقره‌یه « معاودت » ایده‌میه‌جکنی‌ده بیلدیرییوردی .

افندیلر ؛ بن‌ده استانبوله عودت ایده‌میه‌جکمی استانبول حکومتنه ارضرومدن بیلدیرمشدم . اکر ، محل دعوت وصاحب دعوت‌عینی اولسه‌یدی ، انسانك ، عادتا، غریب‌برنظیره یاپیلمقده اولدیغنه حکم ایده‌جکی کله‌بیلیردی. فقط ، شرائط ، بوسبوتون بشقه اولدیغنه کوره ، استانبولك دعوتنه‌قارشی بکا آغوش‌وفا وفداکاریسنی آچمش اولان نهرمان ارضروم‌اهالیسنك، بوآغوش‌صمیمیتی‌سوءاستعمال ایده‌بیله‌جکنه اصلا احتمال ویرمدم .

حتی ، افندیلر ، ۲۸ ایلول ۳۳۶ تاریخنده ارضروم اهالی مرخصلری نامیله مأمورین و اهالیدن اللی امضا ایله آلدیغم تلغرافنامه دخی ، بوتناعتمی اخلال ایتمدی . کرچه تلغراف ، چوق درشت وعصیانکار ایدی . فقط ، امضالرك قسم کلیسی، جلال‌الدین عارف بکك والی وکیللکی ایتدیکی ولایت مأمورلرینك ایدی . بالخاصه استیناف اعضاسندن اولوب جلال‌الدین عارف بك طرفندن پولیس‌مدیریتی وکالتنه تعیین ایدیلن ذاتلك امضاسی بوتلغرافنامه‌نك ، نصل چیرکین برذهنیتك محصولی اولمیه‌جکنه مدار حکم عد ایدیله‌مزمیدی ؟ بوتلغرافنامه‌نك ، معارف مدیری مدحت بکك أونده طوپلانان برطاقم کیمسه‌لر طرفندن ترتیب ایدلدیکنی آکلامق خصوصی کجیکمدی .

افندیلر ، جلال‌الدین عارف بك ، تکلیفلرینی برطرفدن ، ارضروم هیئت مرکزیه رئیسی توفیق امصاسیه « جلال‌الدین‌عارف بك افندیك‌واقع اشعاری‌وجهله معامله ایفاسنی قطعیتله طلب ایدرز .»دییه تأیید ایتدیریرکن برطرفدن‌ده ، کویا ، آنقره ایله شیفره‌لی مخابره‌لرله برطاقم ایشلر یاپلمق وتشبثك نه‌تأثیر یاپدیغی آکلاشیلدیغی ایسته‌ییوردی .

ارضروم
۲۱/۲۲ ـ۹ـ۳۳۶

آنقره معارف وکالتنه

ارضروم مبعوثی نجاتی بکه :

ممکنسه ، صحیه مدیریتنه مرکز طبیبی دوقتور سالم بکك تعیینته همت اولنمسی موافقدر . بونك اولکی ایهالرك جدیتدن عاری بولندیغی، خصوصاتمزی مصلحا آلهرق زراعت بالطه‌سندن حوالهٔ وریلمسی مجلسه یازلمشدر . (حسین عونی)

معارف مدیری
مدحت

وبعده ،

معارف وکالتنه

ارضروم
۲۲ـ۹ـ۳۳۶

رضا نور بك افندیه :

شمدیه قدر یازدیغم مسائلدن نه نتیجه حاصل اولدی . هیئت وکیلهده بومسئله حقنده نه جریان ایلدی ؟ لطفاً بنی معلوماتدار ایتمکزی رجا ایله کوزلرکزدن أوپرم . (جلال‌الدین عارف)

معارف مدیری
مدحت

وبعده ،

غایت مهم ومستعجلدر .

ارضروم
۲۵ـ۹ـ۳۳۶

انقره‌ده معارف وکالتنه

رضانور وتجانی بکلر ارتویه‌حقدر :

أرمنیلری تأدیب مقصدیله حزیرانده سفربرلك اعلان اولنه‌رق اوچ یوز بشه قدر تحت سلاحه دعوت اولنمش طقوز بیکی محارب واون اوچ بیکی غیرمحارب‌که جمعاً یکون یکرمی ایکی بیك عسکرله

ضابطان عائله‌سی اعاشه‌لری همان ارضروم ولایتی اهالیسنه تحمیل اولنه‌رق شو زمانده تکالیف حربیه صورتیله یرمیق میلیون لیرالق ارزاق ومواشی ووسائط نقلیه آلنمشدر . خلق ، مقصدك علویتنی تقدیر ایتمسه مبنی بوقدر فدا کارلق ایتدکدن صوکره چیچه‌ریلك معلوم مکتوبی حرکت عسکریه‌یی عدم برائتی و ارمنیلرك بوتدن جسارت آلهرق اهالئ اسلامیه‌یه مظالم یاپارکن اردونك ارمنی وبولشه‌ویك اغتشاییری سوره‌رك جسارتسزلك کوسترمسی وقیزیلار ایله معلوب درجه‌ده آکلاشیله‌مه‌مسی وبونلرله برابر جلال‌الدین عارف بکك یازدیغی سوءاستعمالاره میدان ویرمسی پك فنا تأثیر یاپه‌رق خلقی قیام ودسیسه‌لکه سوق ایتمشدر . شرق احوالنی اداره ایده‌یلمك قدرتی کاظم پاشاده اولدیغی جهتله‌بورالك احوال سیاسیه و عسکریه‌سنی ارمنیلره مقابله ایده‌جك کیاستده ایی اداره ایده‌یله‌جك مقتدر و عینی زمانده صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز بر هیئتك وجودی لزمدر. شیمدیه قدر قیمتدار زمانلر آنقره‌ده دوسیه‌سی موجود معاسز محاربات ایله کچمش، بلکه‌ده برچوق فرصتلر غائب اولمشدر. دیکر طرفدن ارضرومك موسم اعتباریله مشکل زمانلری کلدی . اردونك محافظه‌سی ضروری اولوب حالبوکه البیسه واعاشه خصوصنده پك زیاده ضرورت چکیلمکده‌در . مأمورین عسکریه وملکیه درت آیدنبری معاش آلمه‌مقده و مصارفات عسکریه ایچون یکی تکالیفده بولنمق تصور ایدیبورلرسه‌ده اهالینك قدرتی بیلمیورلر . قطعیاً مساعد دکلدر. حکومت مرکزیه پك بیکانه وجوارالویه ، باخصوص خرپوط ولایتی بوتون لاقید ، هیچ علاقه کوسترمه‌مکده‌در . بوکبی معاملات حقنده حکومتدن ، ایجاب ایدرسه ، تامه مجلسکزدن‌ده استیضاحده بولونیکز و اردونك احتیاجاتنی اوراجه قطعیاً تأمین ایده‌رك صوکره کلیکز . ولایات شرقیه حقنده‌کی آژانسه چوق اینانمدم . امضا . حسین‌عونی

معارف مدیری

مرحمت

کورولیورکه ، جلال‌الدین عارف بکك ، هیئت وکیله آردسنده مدعیاتی تقدیر ایده‌مکنی ظن ایتدیکی ومقامنك شیفره‌سندن استفاده‌یه قیام ایلدیکی ذاتده ، کندیسنك محرمی اولق ایسته‌مه‌مش ومجلس ریاستی خبردار ایلمشدر .

افندیلر ، قرق اللی کشیلك ، بوتون ارضروم اهالیسی نامنه تلغراف چکمك صورتیله اویانمق ایسته‌ین اوبونك، یئه ارضروم اهالیسی طرفندن، خلقك بویوك ملت مجلسی، حکومتنه صداقت‌وفدا کارلق حسیاتیله مشبوع اولدیغنه دائر کلن تلغرافله ماهیتی آکلاشیلدی .

جلال‌الدین عارف بك ، ارمنستان سفرنده الک نهایت بویوك ملت مجلسی اردوسنك مظفر اولدیغنی کوزلریله کوردکدن صوکره ، یعنی عودت تبلیغاتی آلدیغندن قرق یدی کون صوکره ارضرومدن حرکته قرار مجبوریتنه قانع اولمشدی . مع‌هذا حرکتنی شو تلغرافله مجلسه تبشیر ایتدیریبوردی :

ارضروم

٢٧ تشرين ثانى ٣٣٦

بويوك ملت مجلسى رياستنه

بويوك ملت مجلسى رئيس ثانيسى وامور عدليه وكيلى محترم مبعوثمز جلال‌الدين عارف بك‌افندى، مبعوثمز حسين عونى بكله دونكى كون شتانك شدتنه رغماً ارضروم اهاليسنك بويوك و پارلاق مراسم تشييعيه‌سى ايله آنقره‌يه متوجهاً حركت ايتدكلرينى عرض وبو وسيله ايله مجلسه قارشى اولان لايزال حرمتلرمزى تقديم ايلرز .

مدافعهٔ حقوق هيئت مركزيه رئيسى

توفيق

حسين عونى ، جلال‌الدين عارف بكلرك ارضرومدن عودتدن صوكره ، مجلسده‌كى وضع محالفتارى وكاظم قره‌بكر پاشايه تعرض وهجوملريله مجلسى چوق اشغال ايتدكلرى كورولمشدر .

محترم افنديلر ، شرق حدودلرمزده مستعجل اولان ايشمز ، جلال‌الدين‌عارف‌بكك ، ارضرومك انقلاب تاريخنده براقديغى اثرينى دها فضله مطالعه وتدقيقه مساعد دكلدر . آرزو بيورورسه‌كز عينى كوبلرده شرق حدودمزده‌كى جدى اشتغاله كلهلم :

معلوم عاليكزدركه موندروس متاركه‌سندنبرى، ارمنيلر ، كرك ارمنستان داخلنده ، كرك حدوده مجاور محلاردە ، تورکلرى كتله حالنده قتلدن برآن فارغ اولميورلردى . ٣٣٦ سنه‌سى صوك بهارنده ارمنى مظالمى تحملسوز برحاله كلدى . ارمنستان سفرينه قرار ويردك . ٩حزيران٣٣٦ تاريخنده شرق منطقه‌سنده موقت سفربرلك اعلان ايتدك . اون بشنجى قول اردو قوماندانى كاظم قره‌بكر پاشايى شرق جبهه‌سى قوماندانى يابدق . ٣٣٦ حزيرانده، ارمنيلر، اولتى‌ده تشكل ايدن تورك ادارهٔ محليه‌سنه قارشى حركتله، او حوالينى استيلا ايتدى . خارجيه وكالتز طرفندن ، ارمنيلره ٧تموز ٣٣٦ ده بيانناميم ويرلدى . ارمنيلر عينى طرز حركتلرينه دوام ايتديلر . نهايت سفربرلكدن ٤:٣,٥ آى قدر صوكره، (كوتك) ، (باردیز) منطقه‌لرنده طوپلانان قوتلرمزه، ارمنيلرك تعرضيله حركات حربيه‌يه باشلاندى.

ارمنيلر، ٢٤ ايلول ٣٣٦ صباحى (باردیز) جبهه‌سندن باصقين طرزنده يابدقلرى عمومى‌بر تعرضله موفق اولديلر. افنديلر ؛ بوخوشه گيتمه‌ين معلوماته حائد شرق‌جبهه‌سنك راپورينى اوقوركن، ارمنيلرك تعرضلرى كونى اولان ٢٤ ايلولده يازلمش جلال‌الدين عارف بكك‌ده معلوم اولتياتومى آليوردم . (وثيقه:٢٥٩) ارمنيلرطرد اولنديلر. اردوص ، ٢٨ ايلول‌صباحى ايلرى حركته كچدى. عينى كونده ، ارضرومك اللى امضاسى‌ده آنقره‌يه تعرضه كچيور . نه سوءتصادف !.. صانكه، بو قدىلر، ارمنيلرله عليه‌زده حركته سوزلشمش‌كبى ..!

اردو ، ۲۹ ایلولده صاری قامیشه داخل اولدی . ۳۰ ایلولده مرده‌نك اشغال اولندی . فقط ، بعض اسباب وملاحظاته بنا ۲۸ تشرین‌اول۳۳۶ تاریخنه قدر ، یر آی، (صاری‌قامیش- لال اوغلی) ، خصمنده قالدی .

بو اسبابدن برینك‌ده ، ارضروم‌ده بولنان جلال‌الدین عارف بك و رفقاسنك احداث ایلدکلری وضعیت اولدیغنی تخمین بیورورسکز . فی‌الحقیقه، کاظم قره بکر پاشانك ۲۹ ایلول۳۳۶ تاریخنده صاری قامیشدن کشیده ایدیلن تلغرافنده « ۳۰ ایلوله جبه‌یی کزوب تثبت‌ایتدکدن‌صوکره ارضروم‌ه کیده‌رك اوراده جریان ایدن مسئله‌نك نتیجه‌لندیریله‌جکی معروضدر . » دینیلیوردی .

کاظم قره بکر پاشا ، ۳۰ ایلول ۳۳۶ تاریخنده ، صاری قامیشدن جلال‌الدین عارف بکه‌ده یازدیغی برشیفره‌ده ، « ارضروم اهالیسی نامنه قرق نفی امضا ایله چکیلن آچیق تلغراف ، خارجی دشمنلرك میلیونلر صرفیله تأمین ایده‌میه‌جکی بر وقیعه‌در . ذات وقعه‌دن دها مهم و مهلك اولان اشبو آچیق تلغرافی خارجی دشمن تهلکه و تهدیدندن دها تخریبکار و نتایج وخیمه‌سنی حیه وصعیتندن مهم کوردیکمدن یارین ارضروم‌ه کله‌جکمی عرض ایلرم . » دیبوردی .

جلال‌الدین عارف بك ، ۴ تشرین اول ۳۳۶ تاریخلی تلغرافیله ، بالخاصه « وطنپرور اردو داخلنده قیمتلی و خلقك اعتمادینه مظهر اولمش بك چوق ضابطان و امرا موجود اولدیغندن سوء استعمال شکایتلری بالطبع اردونك قوای مقاومه و انتظام اساسنه تأثیر یاپه‌جق قدر بویومه‌مشدر . » معلوماتی ویریبوردی .

§ سنه‌لرجه ، وطنك مختلف حرب محنه‌لرنده قوماندا ایتدیکم اردولرمزك امرا وضابطانی حقنده ذاتاً معلوم اولان بر حقیقتی ۱۸۰نجی دفعه اولسه‌ده ایشتمش اولمقدن البته چوق محظوظ اولمشدم .

§ افندیلر ؛ محاربه میدانده ، امره انتظار ایدن شرق اردوسی ، ۲۸ تشرین‌اول۳۶ کونی قارص اوزرینه حرکته باشلادی . دشمن مقاومت ایتمکسزین قارصی ترك ایتدی. ۳۰ تشرین‌اولده طرفزدن اشغال اولندی . ۷ تشرین ثانی تاریخنده قطعاتمز ، آرپه چاینه قدر اولان منطقه‌یی و (کمری)یی اشغال ایتدی .

ارمنیلر ؛ ۶ تشرین‌ثانیده تسلیل مخاصمات وصلح ایچون مراجعت ایتمشلردی. بزده متارکه‌موادینی، خارجیه وکالتی واسطه‌سیله ۸ تشرین‌ثانیده ارمنی‌اردوسنه بیلدیردك . ۲۶تشرین‌ثانیده باشلایان مذاکرات صلحیه ۲ کانون‌اولده ختام بولدی و ۳ کانون اول گیجه‌سی (کمری) معاهده‌سی امضا اولندی .

افندیلر ؛ کمری معاهده‌سی حکومت مایه‌نك عقد ایتدیکی ایلك معاهده‌در . بو معاهده ایله دشمنلرمزك خیاطخانه‌سنده کندیسنه تاخارشید وادیسنه قدر اولان تورك اولکه‌لری بخش ایدلمش اولان ارمنستان ، عثمانلی دولتنك ۹۳ سفریله غائب ایتمش‌اولدیغی یرلری بزه، حکومت‌مایه‌یه ترك ایدرك دعوا خارجنه چیقارلمشدر . شرقده، وضعیتلرده مهم تبدل اولمسی یوزندن، بومعاهده یرینه، بالآخره عقد اولنان ۱۶ مارت۳۳۷ تاریخلی موستوروا و۱۳ تشراول ۳۳۷ تاریخلی قارص معاهده‌لری قائم‌اولمشدر.

افندیلر ؛ عمومی منطقه اعتباریله ، تماس حالنده بولندیغمز کورجستان ایله جاری معامله ومناسبت حقنده‌ده قیصه بر معلومات ویره‌یم .

٣٣٦ سنه‌سی تموزنده ، باطوم ، انکلیزلر طرفندن تخلیه ایدیلنجه کورجیلر همان اشغال ایتدیلر . بو کیفیت « بره‌ست لیتوسق » وطربزون معاهده‌لرینه مخالف اولدیغندن ، ٢٥ تموز ٣٣٦ ده طرفزدن پروتستو ایدلمشدی .

٨ شباط ٣٣٧ ده آنقره‌ده اعتمادنامه‌سنی تقدیم ایتمش اولان کورجی سفیری‌ده ، (تورکیه ـ کورجستان) معاهده‌سی ایچون مذاکره باشلامشدی . نهایت ٢٣ شباط ٣٣٧ ده ویردیکمز نامی بر اولتیماتوم اوزرینه آردهان ، آرتوین وباطومك طرفزدن اشغالنه موافقت اولندی . اشبو برلر ، تورکیه‌یه التحاقی‌صیرسزلقله بکله‌ین خلقك آلیشلری ایچنده اشغال کیفیتی واقع اولدی .

بالا خره ، موسقووا معاهده‌سی موجبنجه باطوم تخلیه ونقط اشغال ایلش‌اولدیغمز اقسام‌سائره‌نك آنا وطنه مربوطیتی تأیید اولندی .

∴

§§ افندیلر ؛ ایچنده بولندیغمز تاریخلرده تراکیا وضعیتنه‌ده هپ برابر کوز کزدیردیلر :

شرقی تراکیاده ، آناطولو و روم‌ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی ، تراکیا ـ پاشا ایلی هیئت مرکزیه‌سی بر قونغره یاپدی وبوقونغره ، تراکیانك اداره‌سنی ، تراکیا ـ پاشاایلی هیئت مرکزیه‌سنه تودیع‌ایتدی . تراکیاده قول اردو قوماندانی بولنان جعفر طیار بك (جعفر طیار پاشا) بو هیئت مرکزیه‌یه داخل اولمقله برابر ادرنه مبعوثی اولهرقده مجلسمزه اعضا انتخاب اولنمشدی . تراکیا هیئت مرکزیه‌سنه وقول اردو قوماندانانه ویردیکمز تعلیمات ، تراکیا طالعنك بوتون مملکتك طالع و مقدراتیله برلکده حل اولنه‌بیله‌جکی اساسنه مستند ایدی . حرکات عسکریه نقطهٔ‌نظرندن‌ده ویردیکمز دیرکتیف‌شو ایدی :

فائق قوتلرك تعرضنه معروض قالینیرسه نهایته قدر مقاومت ایدیله‌جك وتراکیا کاملاً صره واشغال ایدلسه دخی ، تکلیف اولنه‌جق هرهانکی برطرز حل ، منفرداً قبول اولنیه‌جکدر . فقط تراکیاده‌کی قوماندانلك‌ده ، قرارینك بویله اولدیغی افاده ایدلمکده ایدی . فقط صوك زمانلرده ، قوماندان جعفر طیار بك اجنبیلرك ویردیکی تأمینات اوزرینه وقوع بولان دعوته اجابته استانبوله کیتمش ، بزی آنجق عودتنده کیفیتدن خبردار ایتمشدی . آکلاشیلدیغنه کوره شرقی تراکیانك یالکز باشنه محافظهٔ موجودیت ایده‌میه‌جکندن غربی تراکیا ایله برلشمرك براجنبی اداره‌سی سایه‌سنده یشایه‌بیله‌جکی طرزنده فکرلر تلقین اولنمش . . هرحالده قوهٔ معنویه‌یی قیره‌جق برطاقم پروپاغاندالر یاپیلمش . . .

جعفر طیار بك استانبولده ایکن فرقه قوماندانلرندن محی‌الدین بك ، استانبولدن ، قول اردو قوماندانلغنه تعیین ایدلمش .. جعفر طیار بکك تراکیایه عودتنه مساعده اولنمش .. جعفر طیار بك ، استانبول محیطاتیله تماسدن صوکره ، محی‌الدین بك تکلیف ایتدیکی حالده ، آرتق قول اردوسنك قوماندانلغنی درعهده ایتمه‌مش ، محی‌الدین بکك اوزرنده براقمش . بوصورتله ، تراکیا طالعی ، استانبول محافل سیاسیه‌سنك ویردیکی تأثیره ترك اولنمش ..

افندیلر، بویوك ملت مجلسی آچیلدیغی زمان تراکیاده برنجی قول اردونك وضع الجیشی شوله‌ایدی :

قول اردو قرارگاهی ادرنه‌ده ؛

۶۰ نجی فرقه : کشان ، ادرنه ، اوزون کوپری حوالیسنده ؛

۵۵ نجی فرقه : تکیرداغی منطقه‌سنده ؛

۴۹ نجی فرقه : قرق کلیسا منصفه‌سنده ؛

یونان اردوسی ، آناطولوده ، ضرب حمله‌سنده بایلمش عمومی تعرضنده موفق اولدیغندن صوکره ۲۰ تموز ۳۳۶ تاریخنده تکیرداغنه برفرقه چیقاردی . تکیرداغ منطقه‌سنده جوق داغیق بر حالده بولنان ۵۵ نجی فرقه طوپلانمه وقت بوله‌مه‌دن یونان فرقه‌سی ، ادرنه استقامتنده یورومکه باشلادی .

غربی تراکیادن ، مریچی کچه‌رك ، تعرض ایتمك ایسته‌ین یونان قوتلری ؛ اونده‌سنده‌کی ۶۰ نجی فرقه‌یه قوماندا ایدن جمیل بکك (داخلیه‌وکیلی جمیل بکدر) و ۱۵ حریرالدن اعتباراً قوتلریله ادرنه‌یه کلمش بولنان وادرنه ـ قره آغاج استاسیونی آره‌سنده حدی محاربه‌لر ویرمش اولان شکری نائی بکك (شکری نائی پاشا) دقت و متانتی سایه‌سنده توقیف و تثبیت اولندی .

ادرنه استحامتنده ، سربستجه ایلریله‌مکده بولنان دشمن فرقه‌سنه قارشی، بوتون برنجی قول اردو قوتلرینی طوپلایوب تدبیر آله‌جق قوماندانك . . . قول اردو قوماندانی محی‌الدین بکك ، نه یاپه‌جغنی بیلمیوردم . یالکز استحصال ایتدیکم معلوماته نظراً ، جعفر طیار بك ، کندی قوتلرینه کیرن ایده‌مکسزین حوصله جوارنده آتله دولاشیرکن دشمن طرفندن اسیر ایدلمشدر. اوندن صوکره سوق واداره‌دن محروم ، برنجی قول اردومز ، کاملاً انحلال ایتدی . قطعاتنك برقسمی اسیر اولدی و بر قسمی‌ده بلغارستانه التجا ایتدی . نتیجه اولارق ، تراکیا ، کاملاً یونانلیلرك النه کچدی . مع‌التأسف برنجی قول اردو قوماندانندن ، ملتك طلب وانتظار ایتدیکی بصیرت ، دقت وفعالیتی کوزیسنه شاهد اولامدق.

افندیلر ؛ تراکیانك خصوصی ومشکل وضعیت وشرائط ایچنده بولندیغنه شبهه یوقدی . فقط بوخصوصیت ومشکلات ، هیچ بروقت تراکیادهکی قول اردوسنك ایفابات عسکریه‌یی ووطنپروریانه ناموسنی ایفا ایتمسنه مانع اولامازدی . اکر ، بو ، یاپیله‌مه‌مش ایسه ملت ، تاریخ نظارنده بوندن ، یکانه مسئول ، جعفر طیار پاشادر . تاریخده بوتون بروطنی، جوق فائق دشمن قوتلری طارشوسنده، صوك قبضهٔ ترابنه قدر قاریش ، قاریش قهرمانجه وناموسکارانه مدافعه ایتش وینه محافظهٔ موجودیت ایلیه‌بیلمش اردولر کورولمشدر . تورك اردوسی ، اوجوهه‌ده براردودر . یترکه اوکا قوماندا ایدنلر ، قوماندا ایده‌بیلمك اوصافنی حائز بولونسون !

افندیلر ، قوماندانلر، عسکرلك وظیفه وایجاباتی دوشونورکن وتطبیق ایدرکن ، دماغی ملاحظات سیاسیه تحت تأثیرنده بولندیرمقدن توق ایتلیدرلر. سیاسی جهتلك ایجاباتی دوشونن بشقه وظیفه‌دارلر ارلدیغی اونوتمه‌ملیدرلر .

قوماندانلر، تحت امرینه وبریلن ملت اولادینی، مملکت وسائطنی، دشمنه ، ئولومه توجیه‌ایدرکن،

یکانه دوشونه‌جکی نقطه ، ملتك کندیسندن بکلدیکی وطنی وظیفه‌یی آتشله ، سونکو ایله وأولونه ایفا وانتاج ایتمکدر . عسکری وظیفه ، آنجق ، بوذهنیت وقناعتله ایفا اولنه‌بیلیر. لافله، پولتیقه ایله، دشمن مواعد اغفالکارانه‌سنه قولاق ویرمکله ، عسکرلك وظیفه‌سی یاپیله‌مز . قوماندانلق وظیفه ومسئولیتنی یوکلنه‌جك قدر اوموزلرنده وبالخاصه‌دماغنده قوت‌بولنیانلرك فجیع طاقیتلرله قارشیلاشمسی غیر قابل اجتنابدر .

افندیلر ، بر قوماندانك اسارتی‌ده معذور کورولهبیلیر . اوزمان ، که وظیفه وایجابات عسکریه‌یی ایفا و تطبیقده أللهکی قوتی صوکنه قدر ، صوك سونکو وصوك نفسه قدر قوللاندقدن‌صوکره قانی آقیتمق فرصتنی بوله‌مقسزین دشمن أله دوشرسه . . .

افندیلر ، بوتون اردوسی فائق خصم اردوسی قارشوسنده مغلوب وکندیلکندن رجعت ایدرکن، قلنجنی چکوب تك باشنه آتی دشمن باش قوماندانلك چادیرینه صالدیره‌رق أولوم آرایان، تورك قوماندانلری کورولمشدر .

بر تورك قوماندانلك ، اردوسنی قوللانمقسزین ، هرهانکی بر سوء تصادف وسوءطالع نتیجه‌سی دخی‌اولسه، دشمنه اسیر دوشمسنی بز معذور کورسه‌لکده، تاریخ، بونی اصلا عفوایتمز وعفوایتمهلیدر. تورك انقلاب تاریخنك انسان آتیه‌یه خطاب واخطاری ایشته بودر ..

* * *

محترم افندیلر ، آناطولو اورتهسنده ایقاع اولنان داخلی عصیانلرك یونان اردوسی قارشوسنده بولنان قوتلرمز وترتیباتمز اوزرنده یاپدیغی سوء تأثیرات ، دشمنلرجه مأمول نتایجی ویرمدی. مدافعه قوتلرمز اوزرنده دوغریدن دوغریه مؤثر اولهرق ، جبهه‌مزی بیتمنه معطوف حرکاتله برابر ، جبهه‌یه یقین منطقه‌لرده‌ده اهالیی بقیام ایتدیرمك، دشمنلرك اهمیت ویردکلری برمسئله ایدی. استانبول، بوخصوصده، اوته‌دنبری چالیشمقده ایدی . زین‌العابدین پارتیسنك قونیه و حوالیسنده وقوعنه واسطه اولدیغی عصیانکار حرکات ، نهایت ٢٣٦ سنه‌سی تشرین اولی بدایتنده ظهور ایتدی .

دلی باش نامنده، برشقی بش یوز قدر عسکر فراریسنی باشنه طوپلادی . ٢ تشرین اول ٣٣٦ کیجه‌سی (چومره)یی باصدی . ٣ تشرین اول صباحی‌ده قونیه‌یی اشغال وحکومنه وضع‌ید ایتدی . قونیه والیسی بولنان حیدر بك وقوماندان عونی بك (مبعوث عزنی پاشادر) قونیه‌ده موجود جزئی مقداردہ عسکر وژاندارمه ایله علاءالدین تپه‌سنده عصاته قارشی شایان تدکار بر قهرمانلقله مدافعه‌ده بولندیلر . فقط عصاتك کثرتنه وهرطرفدن مهاجمانه قارشی عصات أله دوشدیلر .

عینی کونلرده بکشهری وآقشهر قضالرنده‌ده، برای وظیفه دولاشان عسکری هیئتلرمزاورالرده‌کی عصات طرفدن ایفای وظیفه‌دن منع اولندی . ایلغین قضاسنك چکیل‌قریه‌سی جوارنده طوپلانان اوچ یوز قدر عصاته، نصیحت ایچون کیدن هیئته آتش ایتدی . قونیه جنوبنده قره‌مان قضاسنده‌ده، عاصیلر تجمعه باشلادی . سلطانیه ، عاصیلر أله دوشدی .

§ افندیلر ؛ بو عصیان حرکتلرینه قارشی ، آفیون قره‌حصاردن و کوتاهیه‌دن سوق ایتدیکمز درویش بك (قول اردو قوماندانی درویش پاشادر) قوماندا‌سنده‌کی قوتلر قونیه‌شمالنده، میدان استاسیونی جوارنده عصاتله تماس ایتدی . آنقره‌دن‌ده ، بر سواری آلایی و بر جبل طوپی ایله او زمان داخلیه وکیلی بولنان رأفت بك قوماندا‌سنده سوق اولنان قوت ، میدان استاسیونندن ایلریله‌ین درویش بك قونیله برلشدی . آطنه جبهه‌سندن‌ده بر قوت قره‌مانه توجیه اولندی .

قونیه اوزرینه حرکت ایدن قوتلر ، عصات ایله بر قاچ مصادمه‌دن صوکره ٦ تشرین اول ۳۳۳٦ده قونیه‌یی عصاتدن قورتاردی. اورادن قاچان عصات، قوچحصار، آقسکی وبوزقیر ومناوغات استقامتلرینه کیتدیلر .

دیکر بر قسم عصات‌ده آفیون قره‌حصارله قونیه آره‌سنده ، قادین‌خان وایلغینی اشغال ایتدیلر . بو منطقه‌یه‌ده غرب جبهه‌سندن قائممقام عثمان بك قوماندا‌سنده برقوت کوندرلدی . عثمان بك مفرزه‌سی ایلغین ، قادین‌خان ، چکیل ویالواچی تأدیب ایتدی . جنوبدن کلن قوتمز قره‌مانی قورتاردی .

عصیان منطقه‌سنده ، عصاتی تنکیله موفق اولان قوتلرمز ، بوزقیر ، سیدی شهری وبکشهرینی‌ده عصاتدن تطهیر ایتدی . هرطرفده ، عصات دوکونتیلری قسماً بزه دخالت ایتدیلر ، قسماًده آنطالیه ومرسین استقامتلرینه فرار ایتدیلر . دلی باش ؛ مرسین منطقه‌سنده فرانسزلره التجا ایتدی .

§ محترم افندیلر ؛ یشیل اردو تشکیلاتندن بحث ایدرکن ، ایضاح ایتمشدم ، که قوت تشکیلنده متخالف ایکی نقطهٔنظر مصادمه‌یه باشلامشدی . بزم تعقیب ایتدیکمز ؛ منتظم اردو تشکیلی فکرینه معارض اولهرق ، « میلیس » دیه‌بیله‌جکمز برنوع تشکیلات فکرینه ، عمومی بر جریان ویرمکه چالیشیلیوردی. رشید ، ادهم وتوفیق برادرلر، کوتاهیه جوارنده ، قوای سیاره نامی آلتنده ألدرنده بولنان قوته استناداً ، بوجریانك باشنده وحرارتلی برصورتده چالیشیورلردی .

غرب جبهه‌سنده، اردوده وخاق آره‌سنده وحتی مجلسده، بوجریان اطرافنده یاپیلان پروپاغاندا ، اوقدر قوتلی و مؤثر برحاله کلدی ، که « اردودن فائده یوقدر ، انحلال ایتسون ! هیمز قوای ملیه اولهلم ! » سوزلری .. هرطرفده قولاقلری دولدورمغه باشلادی .

غرب جبهه‌سی قطعاتی میانینده ، قوای ملیه حالنده ، برمنطقه و برجبهه‌یه مالك بولنان ادهم بك مفرزه‌سنك افرادی ، عادتا ، مستثنا وافراد عسکریه‌یه مرجح ، امتیازلی کورولمکه ، شایان غبطه تلقی ایدلمکه باشلاندی . ادهم بك و قردشلری‌ده ، هرکس اوزرینده ، برنوع نفوذ و حاکمیت تأسیسنه باشلادیلر ...

ایشته، بوصره‌لرده ایدی ، که غرب جبهه‌سی قوماندانی، أرکان حربیهٔعمومیه ریاستنه، ادهم وتوفیق برادرلرك تأثیریله اولدیغی ظن اولنان ، برتکلیفده بولندی : « یونان اردوسنك کدوس جوارنده‌بولنان منفرد بر فرقه‌سنه تعرض ایتمك ! . . »

غرب جبهه‌سی قوماندانی ، دشمن قوتلرینك اوزون بر جبهه اوزرنده متفرق بولندیغی وکدوس جوارنده‌کی قوتنك ضعیف ومنفرد برحاله‌براقیلدیغنی مطالعه ایدرکن دشمن قوهٔ معنویه‌سنك‌دوشکون اولدیغنی‌ده قبول ایدییوردی .

اوتارمحلرده ، یونان اردوسی ، اوچ فرقه‌ایله بروسه منطقه‌سنده ؛ بر فرقه ایله آیدین حوالیسنده وبر فرقه ایله عشاقده وبر فرقه ایله کدوسده بولونیوردی .

غرب جبهه‌سی قوماندانی ایکی پیاده فرقه‌سی و ادهم بك قوای سیاره‌سنی کدوسده‌کی یونان فرقه‌سنه توجیه ایده‌یله‌جکدی . بو حرکتدن پارلاق بر نتیجه آلمق قوتله مأمول ایدیوردی .

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنك بو تکلیفنی قبول ایتمدی . چونکه ، دشمن اردوسی بزم اردومزدن هیئت عمومیه‌سیله قوتلی ایدی . بز ، هنوز ، اردومزی تشکیل وتنسیق ایتمش بر حالده بولونیوردق . جبخانه‌مز مقداری‌ده شایان تأنی ایدی . دشمن علیهنه . کدوسده ، بوتون جبهه قوتلرمزه مراجعت ایدرك نسبةً فائق بر قوت جمع ایتمك وسریع بر موفقیت احراز ایتمك دائما ممکن اولهبیلیردی . فقط ، قوتمز وحاضرلغمز ، بویله برموفقیتی ، عمومی ونتیجه‌لی برموفقیته ایصاله مساعد دکلدی . اوحالده ، بوتون ارکان یارایان قوتلرمزی ، موسمی وموقف برموفقیت استحصالده قولایلغنی و پیرانمش اولاجقدق . و تکده دشمن ، عموم قوتلری ایله مقابل تعرضه کچرسه ، هر طرفده مغلوبیت محقق اولوردی . بزه علیه جبهه‌نك وحکومتك شیمدیلك ، اصل وظیفه‌سی ، ارکان حربیه‌نك توسیع وتزیید ایده‌رك جبهه‌نی تقویه‌یه انحصار ایتدیرمك لازم کلیوردی . مملکتك حیات ومات مسئله‌سنی تشکیل ایدن غرب جبهه‌سنده ، خصوصی و محدود ملاحظه‌لره قاپیلمق جائز کورولیوردی .

ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ، بوکدوس تعرضنك عدم اجراسنده اصرار ایتدی . غرب جبهه‌سی قوماندانلغیله ، مخابره ایله آکلاشه‌مدی . بالذات آنقره‌دن ، اسکیشهرده غرب جبهه‌سی قرارکاهنه کیتدی . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشا ایله غرب جبهه‌سی قوماندانی علی فؤاد پاشانك بوملاقاتلری نتیجه‌سنده علی فؤاد پاشاء وضعیتی محلنده بردها تدقیقدن صوکره قراروبرمك اوزره ، حرکتی تأخیر ایلشدی .

فقط ، بر قاچ کون صوکره ، جبهه قوماندانلغنك وقوع بولان اشعارندن ، تعرضه قراروبرلدیکی آکلاشیلمشدر .

افندیلر ؛ اوکونلرده ، بو تعرض اهنده ، هر طرفده ومجلسده ، مدهش بر پروپاغاندا جریان ایدیوردی .

« دشمن کدوسده منفرددر . بز ، اونی اوراده محو ایده‌رز . پارلاق بر وضعیت حاصل اولور . ذاتاً یونان اردوسی قاچمه مهیادر . » سوزلریله ، کدوس تعرضی لزومی ، عادتا عمومی بر قناعت حاله کتیرلمك ایسته‌نیوردی .

نهایت غرب جبهه‌سی قوماندانی ٦١ و ١١ نجی فرقه‌لر وقوهٔ سیاره ایله ٢٤ تشرین اول ٣٦ ده کدوسده‌کی دشمنه تعرض ایتدی .

افندیلر ، دالغه‌لی وانضباطسز وامر وقوماندasız بعض حرکاتدن صوکره ، معلومکز اولدیغی وجهله ، کدوسده مغلوب اولدق .

یونان اردوسی بو حرکته جواب اولمق اوزره ، ٢٥ تشرین اول ٣٣٦ کونی بروسه جبهه‌سندن

تعرضه كچدى . يكى شهرى ، اينه كولى اشغال ابتدى . عشاقدن دوملو پيكار صرتلرى ايلريسنده بو نان قطعاتمزه تعرض ابتدى . قطعاتمز ، دوملو پيكار صرتلرينه قدر چكيلدى .

بو صورتله افنديلر ، جبهه‌نك هر طرفنده ، يكيدن عمومى بر مغلوبيته دوچار اولدق .

غرب جبهه‌سى قوماندانلغنك ، تعرضه باشلادىغندن درت كون صوكره هيئت وكيله‌ده شو تلغرافى اوقوردى :

چاودار حصار

٢٧/٢٨ - ١٠ - ٣٣٦

اركان حربيهٔ عموميه رياستنه

١ — قطعاتك محاربه ضايعاتنى سرعتله تلافى احتياجنده‌يز . كدوس محاربه‌سى ، اوچ بوز محارب موجودك بر طابوره وظائف حربيه‌سنه كافى كلديكنى كوسترديكندن طابور موجودلرنى دردر بوز محاربه ابلاغ مجبوريتنده‌يز . محاربات معلومه دولايسيله تكميل ده‌بوقطعاتى دخى جبهه‌يه سورولديكندن معدم ، مسلح ومجهز بيك اكمال افرادينك سريعاً ، بالخاصه آنقره‌ده‌كى قطعاتدن، بو موافق دكلسه الك يقين بر محلدن ، سرعت اعطاسنى .

٢ — حركات ومحاربات ، كيديريله‌بيلن افرادك دخى البسه‌لرنى ، آياق قابيلرنى يارچه‌لامش ، دوندنبرى قار ياغان داغلرده عسكر چيپلاق ويالين آياق قالمشدر . (جبهه قوماندانلغنى وكالت) ى ايدن ده هيچ بر شى اولديغندن بالخاصه قاپوط ، آياق قابى ، پاموقلى ، البسه ، يلك ، قوشاق خلاصه ، تأثيرات هوائيه‌دن محافظه ايچون نه ويرلمك لازمسه اون بش بيك حسابيله سرعت ارسالنى اهمينله عرض ورجا ايده‌رم .

٣ — مدافعهٔ مليه وكالتنه ، اركان حربيهٔ عموميه رياستنه و براى معلومات جبهه وكالتنه يازلمشدر .

غرب جبهه‌سى قوماندانى

على فؤاد

افنديلر ؛ غرب جبهه‌سى قوماندانى على فؤاد پاشانك ، هنوز كدوس محاربه‌سنك جريان ايتمكده بولندىغنى بر صره‌ده اوقوديغمز ، بو تلغرافنامه‌سنده‌كى محتويات ، بالخاصه احتساس اولنان معنا وذهنيتك پك زياده شايان دقت كورولمسى طبيعيدر ظن ايدرم . عسكرك حالى ، قوتمزك مقدارى ، حاضر لغمزك درجه‌سى ، بوتون مملكتده هرنقطهٔ نظردن محتاج اولديغمز منابعك قدرت و قابليتى بالطبع بو تلغراف تاريخندن اوچ كون اول غرب جبهه‌سى قوماندانلغنجه معلوم بولونيوردى . هرشى تمام اولوبده كدوس

محاربه‌سنك مدت جريانى اولان اوچ بش كون ظرفنده‌مى محو اولمشدى ؟ معلوم اولان بوتون حقايقه رغماً غرب جبهه‌سى ، اركان حربيهٔ عموميه طرفندنمى تعرضه اعبار ايدلمشدى ؟

موضوع بحث تلغرافنامه ، هيئت وكيله‌ده اوقوندقدن صوكره زيرينه شو مطالعه يازلمشدى :

« هيئت وكيله‌ده مطالعه اولندى . سرد اولنان اسباب و وقايع غير معقول بولندى . معاونت لازمه يابيله‌جغى طبيعيدر . آلاى ٣ دن تصور اولنان قوتك اعزامى يابيله‌جقدر . عصمت »

§ افنديلر ؛ هر موفقيتسزلكك صوكنده ، بر طاقم ديدى قودىلرك ميدان آتسنه انتظار اولنليدر . كدوس محاربه‌سندن صوكره‌ده ، وضعيت عموميه فجيع برمنظره‌عرض ايدنجه ، هرطرفده قيل وقال وحقلى و حقسز تنقيدات باشلادى .

بعضيلرى و بالخاصه قواى سياره‌جيلر ، ادهم و قرده‌شلرى ، بوتون تقصيراتى حمله قومانداسنه و نظاميه فرقه‌لرينه عطفاً كنديلرينك مشكل وضعيتده براقيلمش اولدقلرينى پروپاغلدا ايدبرييورلر و اردو قوماندانى ، خطالرينى قپاتمق ايچون بزه عطف قصور ايديورلردى .

اردو ، دخى قواى سياره‌نك هيچ بر ايش يابمديغنى و ياپمغه مقتدر اولمديغنى و محاربه‌ده ويريلن امرلره اطاعت ايتمديكنى ، دائما تهلكه‌دن اوزاق بولمديغنى ادعا و اثبات ايديورلردى .

§ افنديلر ؛ تكرار براقديغم نقطه‌دن ، ايضاحاته دوام ايتمك اوزره كوچك بر وقفه‌ين بورادە ذكر ايتمه مساعده كزى رجا ايده‌جكم . معلومدر ، كه بويوك ملت مجلسنك حين تأسسنده وضع اولنان اساسانه كوره ، هيئت اجرائيه نامى ويريلن حكومتك اعضاسى ، دوغريدن دوغرىيه وآيرى آيرى مجلس طرفندن انتخاب اولونيوردى . بو اصول ، ٤ تشرين ثانى ٣٣٦ تاريخنده قبر تطبيق اولندى . بوبابده‌كى قانون ، آنجق بو تاريخده ، « اجرا وكيللرى ، بويوك ملت مجلسى رئيسنك ، مجلس اعضالرندن كوسترمه‌جكى نامزدلر ميانندن ، اكثريت مطلقه ايله انتخاب اولنور » صورتنده تعديل اولندى .

ايشته ، عرض ايتمك ايستديكم خصوص ، وكيللرك انتخابنه عائدقانونك تعديلى مستلزم‌سبابلردن بريدر .

افنديلر ؛ ٤ ايلول ٣٣٦ تاريخنده توقاد مبعوثى بولنان ناظم بك ، ٨٩ رأيه قارشى ٩٨ رأى ايله مجلسجه داخليه وكالتنه انتخاب اولندى . ناظم بك ، دقيقه فوت ايتمكسزين بويوك استعجال ايله‌وكالت مقامنه كيدوب ايفاى وظيفه‌يه باشلادى . بعده ، هيئت اجرائيه رئيسى‌ده‌بولنمم حسبيله‌بنى زيارت‌ه‌كلدى .

بن ، ناظم بكى ، قبول ايتدم . مجلس عالينك ، مظهر اعتماد و انتخاب اولان بر وكيلى قبول ايتمه‌مكله ، اختيار ايتديكم معاملەنك ماهيت و نزاكتنى البته تقدير ايديوردم . فقط ، مملكتك بويوك منفعتى ، بنى بو يولده حركته مجبور طوتيوردى . بالطبع ، حركتمك سببنى ايضاح و اثبات ايده‌جكمدن و ايضاح ايده‌جكم نقطەنك مجلس عاليجه‌ده مهم كورولەجكندن أمين ايدم .

أفنديلر ؛ مجلس اعضالرى ميانندن ، آيقيرى برطاقم پرنسيپلره تمايل كوسترنلرظهوره‌باشلامشدى . بونلردن برى اولق اوزره ، ناظم بك و رفقاسى الك چوق نظردقتمى جلب ايلمشدى . ناظم بكك ، دها سيواس قونغره‌سى اثنالرنده ، كنديسندن آلديغم سفسطەلرله مالى بعض مكتوبلريله نه ذهنيت و ماهيتده اولەبيله‌جكنى آكلامشدم . ناظم بك ، مبعوث اولەرق آنقره‌يه كلدكدن‌صوكره ، هركون يكى يكى سياسى فعاليتلر كوستريبوردى . تشكله باشلايان هرحزب سياسى‌ايله‌تماس‌فرصتنى‌قاچيرميوردى .

ناظم بك ، بالذات و بالواسطه اجنبی محافلندن بعضیلریله تماس یولی بولمش و تشویق و معاونه‌ده مظهریتی تأمین ایتمشدی .

بو ذاتك ، خلق اشتراکیون فرقه‌سی دییه ، غیر جدی ، صرف جر منفعت مقصدیله بر فرقه تشکیلی تشبثی و اونك باشنده غیر ملی فعالیت سوداسنده بولندیغی ، مطلقا مسموعکز اولمشدر .

بو ذاتك ، اجنبی محافلنه ، جاسوسلق ایتدیکنه‌ده اصلا شبهه ایتمیوردم . نته‌کیم ، بالآخره استقلال محکمه‌سی برچوق حقایق میدانه قویمشدی .

ایشته ، افندیلر ؛ بو ناظم بك ، بالذات و آرقداشلری واسطه‌سیله یاپدیغی متمادی پروپاغاندا سایه‌سنده و بزه مخالفته حاضرلانانلرك ، منافع عالیه‌ملتی اونوتمه‌رق یاردیملریله ، داخلیه وکالتنه کچیرلمشدی. بو صورتله ناظم بك ، حکومتك ، بوتون داخلی اداره‌سی ماکنه‌سنك باشنده ، مملکت و ملته دکل ، فقط ، پاره‌لی اوشاغی اولدیغی کیمسه‌لرك آرزوسنه اتباعیوك خدمتی ایفا ایده‌بیله‌جك وضعیته کله‌بیلمشدی.

بالطبع افندیلر ، بوکا اصلا راضی اوله‌مزدم . اونك ایچون داخلیه وکیلی ناظم بکی قبول ایتمدم واستعفایه مجبور ایتدم . لزوم کورولدیکی زمان دخی ، مجلسده ، جلسهٔ خفیه‌ده معلومات و مطالعاتمی آچیقجه سویلدم .

محترم افندیلر ، بك کوزل بیلیرسکز ، که سلطانلرله ، خلیفه‌لرله اداره اولنمش و اولنان مملکتلرده وطن ایچون ، ملت ایچون الك بیوك تهلکه ، سلطانلرك وخلیفه‌لرك دشمنلر طرفندن صاتون آلنمیدر. بو ، اکثریا سهولتله قبول تأمین اولنمشدر . مجلسلرله اداره اولنان مملکتلرده‌ده ، الك مهلك جهت ، بعض مبعوثلرك اجنبی نام وحسابنه جاسوسلق وصاتون آلنمش اولمیدر . ملت مجلسلرینه قدر ، داخل اولق یولی بوله‌بیلن وطنسزلره تصادف ایتمك مستبعد اولیه‌جغنه تاریخك ، بو بابده‌کی مثاللریله حکم ایتمك ضروریدر. بونك ایچون ملت ، وکیللرینی انتخاب ایدرکن ، چوق دقتلی وقیصقانچ اولمالیدر. ملتك خطادن صیانتی ایچون یکانه سالم چاره ، افکار وافعالیله ملتك اعتمادینه مظهر اولمش ، سیاسی برفرقه‌نك انتخابده ملته دلالت ایتمسیدر . علی العموم افراد ملتك ، نامزدلکلرینی اورته‌یه آتان هرشخص حقنده مدار حکم اوله‌جق موثوق معلوماته ومصیب رأیه مالك بولنه‌جغنی قبول ایتمك ، نظری اوله‌رق فرض اولونسه بیله ، بونك محض حقیقت اولمدیغنی ، تجربه‌لرك تجربه‌لریله غیر قابل انکار بر بداهت اولمشدر .

* * *

افندیلر ، براقدیغمز نقطه‌یه ، یعنی غرب جبهه‌سنه عودت ایدییورم . کدوس محاربه‌سندن و اونك مادی ومعنوی جان‌صیقیجی نتیجه‌لرندن صوکره ، فؤاد پاشانك جبهه اوزرنده‌کی قوماندانلق تأثیر ونفوذی صارصیلمش کی کورولیوردی . کندیسنی قوماندادن چکمکی ضروری عد ایتمك باشلادم. نامبوصوره‌ده ایدی ، که فوأد پاشا آنقره‌یه کلوب کوروشمك خصوصنی ۵ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخلی شیفره ایله استیذان ایتدی . ۶ تشرین ثانیده آنقره‌یه کلمسی مناسب اوله‌جغنی جواباً بیلدیردم . فوأد پاشا ، علیهنده‌کی دیدی قودی وقوای سیاره موجودیتنك اردو انضباطسزلغی اوزرنده‌کی سوءتأثیراتی ، اوقدر

محسوس اولمغه باشلامشدی، که ٧تشرین‌ثانی تاریخده علی فؤاد پاشایه الك سریع بر صورتده آنقره‌یه کلمسی امر ایتمکی لزومی وردم .

افندیلر ، آرتق علی فؤاد پاشانك عرب جبهه‌سنه قوماندا ایده‌مه‌جکنه قانع اولمشدم . اوکونلرده موسقووایه‌ده برسفارت هیئتی کوندرمك لزومی‌فارشوسنده بولونیوردق . اوحالده ، فؤاد پاشا سفیر لیق اولهرق موسقووایه کیده‌بایردی . غرب جبهه‌سی‌ده چوق جدی ودقتلی مساعی طلب ایتدیکندن بو جبهه قوماندانلغنی‌ده ذاتاً حرکات عمومیهٔ عسکریه ایله اشتغال ایتمکده بولنان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشایه ضمیمةً تودیع ایتمك الك سریع وموافق بر تدبیر اولهجقدی . بر جهتدن‌ده داخلی عصیان واطاعتسزلقلره قارشی و لرك حرکات حربیه نقطهٔ نظرندن مولی سواری تشکیلاتنه احتیاج ، وار ایدی . محضا بو تشکیلاتی وجوده کتیرمك ایچون‌ده داخلیه وکیلی بولنان رأفت بكه (رأفت پاشا) ضمیمةً بو وظیفه‌یی ویرمك کندیسنی قونیه و حوالیسنه کوندرمکی مناسب مطالعه ایدییوردم . چونکه رأفت پاشا ، مخالف زمانلرده مخالف سبیلرله قونیه ، دکیلی ، کتمش، غرب جبهه‌سنك جنوب قسمله علاقه‌دار اولمش واو قسمله مناسبتدار منطقه‌لری طانیمش بولونیوردی . اوحالده مسئله‌یی شو صورتله حل ایده‌بایردم : جبهه‌یی ایکیه آیرمق ، مهم اقسامی احتوا ایدن ساحه‌یی، غرب جبهه‌سی تسمیه ایدرك ، عصمت پاشانك قوماندا سنه تودیع ایتمك ؛ جنوب قسمنی‌ده ، قونیه حوالیسنه کوندره‌جکم رأفت پاشایه ویرمك وهرایکی جبهه‌یی دوغریدن دوغریه ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی مقامنه ربط ایتمك ....

ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه‌ده مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشا وکالت ایده‌بایردی. فؤادپاشا زمانده ، جبهه‌دن سیواسه قدر ممتد یرده ، کری منطقه‌سی واردی . فؤاد پاشا بو منطقه‌یی اداره ایده‌یلمك ایچون‌ده بر « جبهه قوماندانلغی وکالتی » مقامی احداثنه مجبور اولمشدی . بونك غیر طبیعی وغیر عملی اولدیغی میداندهٔ ایدی . بناءً علیه، یکی ترتیبده بوکری منطقه‌سنی‌ده قسماً منزل ساحه‌سی اولهرق جبهه‌یه براقدقدن صوکره مدافعهٔ ملیه وکالتنه ربط ایتمك طبیعی ایدی . عصمت پاشانك برمان ایچون ارکان‌حربیهٔ عمومیه ریاستندن انفصال ایتمه‌سی اردونك تنسیق واحضارنده تأمین سرعت ایچون مطلوبی کورولدیکی کبی رأفت‌بكك‌ده داخلیه‌وکالتی صفتی موقتهً محافظه‌ایتمسی بالخاصه منطقه‌سی‌داخلنده تأمین آسایش واهالیدن حیوان ومالزمه طوپلامق صورتیله ، وجوده کتیرمکه مجبور اولدیغی سواری تشکیلاتی برآن اول تعضو ایتدیرمك ایچون لزومی ایدی .

افندیلر ٨ تشرین‌ثانی ٣٣٦ ده ، فؤاد پاشاء آنقره‌یه کلدی . استقبال ایچون بالذات استاسیونده بولونیوردم . پاشانی اوموزنده برنلنمله اولدیغی حالده قوای ملیه قیافتنده کوردم . غرب جبهه‌سی قوماندانی بوقیافته رغبت ایتدیرن فکر وذهنیت جریانك بوتون غرب‌جبهه‌سی اوزرنده نه‌درجه ایلری برتأثیر یاپمش اولدیغنی آکلامق ایچون آرتق تردده محل قالمه‌مشدی . اونك ایچون فؤاد پاشایه قیصه برمطالعه‌دن صوکره، یکی آلهیه‌جکی وظیفه‌یی سویلدم. معالممنونیه قبول‌ابتدی. عینی کونك کیجه‌سی عصمت ورأفت پاشالری دعوت ایدرك یکی وضعیت ووظیفه‌لرینی قرارلشدیردق . کندیلرینه ویردیکم قطعی دیرکتیف : « سرعتله منتظم اردو وبویوك‌سواری کتله‌سی وجوده کتیرمکدن » عبارت ایدی .

بو صورتله ۳۳۶ سنه‌سی تشرین‌ثانیسنك سکزنجی کونی « غیرمنتظم تشکیلات فکریه وسیاستی بیقمق قراری » فعل وتطبیق ساحه‌سنه وضع ایدلمش اولدی .

***

§ محترم افندیلر ، بوراده ، برآن توقف ایدرك نظرلرمزی استانبوله توجیه ایدهلم . داماد فرید پاشا حکومتنك ، هرنوع دشمنلرله مشترك اولان (سلاح ایله نتیجه آلمق پلانی) ، تطبیقاتده موفق اولهمامشدی . داخلی عصیانلره مقابله و مقاومت ابتدك . بونلر تعرضی الك نهایت برخطده توقف ایتدی . بونانلیلرك اوندن صوکرهکی حرکتلری‌ده محدود ساحه‌لره منحصر قالدی . داخلی عصیانلره ویونان جبهه‌سنه قارشی ، مقابل وجدی تدبیرلر آلمقده اولدیغمز کورولیوردی . داخلدن و خارجدن کلن مسلح مهاجمانك ، بالخاصه آنقره‌دهکی حکومت ملیه‌یی صارصه‌میه‌جغی آکلاشیلیوردی . بناءً علیه ، استانبولك ، مسلحاً تجاوز پولتیقه‌سی افلاس ایتمش بولونیوردی . بونی دکیشدیرمك ، یکیدن ، ظاهراً ائتلاف پولتیقه‌سنه کچمك صورتیله ، داخلدن انحلال ایتدیرمك پولتیقه‌سنك دها فائده‌لی اولهجغنه قناعت کتیردکلرینه حکم اولنه‌بیلیردی . طبق ، ۳۳۵ ایلولنده داماد فرید پاشانك برنجی چکیلمسندن صوکره ، علی‌رضا پاشا قابینه‌سنك کلمسیله اولدیغی کبی ، ظاهراً بزه ملایم ظن اولنان برپولتیقه ایله ، داخلدن بزی انحلال ایتدیرمك تشبثی تجدید اولنه‌جقدی .

بوندن صوکرهکی مجادلاتمزده ، استانبول واسطه‌سیله ، داخلی و خارجی تشبثلر وضعفه القا ایده‌جك تلقینلر ایله ، یونان اردوسیله اولدیغی قدر ، فقط آکلاشیلمسی وآکلانیلمسی دها کوچ شرائط ایچینده ، داخلی افساداته قارشی اوغراشدیغمز کورولهجکدر .

استانبولده ، توفیق پاشا موقع اقتداره کتیرلدی . داخلیه ناظری اولهرق احمدعزت وبحریه‌ناظری اولهرق صالح پاشالر قابینه‌ده بولونیوردی . توفیق پاشا قابینه‌سی ، درحال بزمله تماس ومناسبت آرادی . بو وظیفه‌یی ، باشلیجه احمد عزت پاشا درعهده ایتدی ، سرای ارکان حربیه‌سنده بولنان برضابط ، احمد عزت پاشا طرفندن بعض نوطلر ایله آنقره‌یه کوندرلدی . بونوطلرده ، اسکیسنه نسبتله دهامساعد شرائطله ، مثلا حاکمیت عثمانیه داخلنده ازمیرده یونانلیلر طرفندن برادارهٔ خصوصیه قبول ایدلمك کبی شرطلرله ، برصلح عقدی أمیدنده بولندقلری وهرشیدن اول استانبول حکومتیله ، برائتلاف تأمینك مهم اولدیغی بیلدیریلیوردی .

احمد عزت پاشانك و داخل اولدیغی قابینه‌نك ، ترکیه یوبوك ملت مجلسنك و حکومتنك ماهیت وصلاحیتندن خبردار اولمدقلری ، حالا استانبولده برحکومت یاپمق و اوواسطه ایله مقدرات ملت ومملکت مسائلنی حل ایتمك خصوصلرینی دوشوندکاری کورولیوردی .

احمدعزت پاشانی وتوفیق پاشا قابینه‌سنی ، وضعیتدن خبردار ایتمك وتمامیله تنویر ایلمك مقصدیله ، ایجاب ایدن معلومات ومطالعاتی مفصلاً بازدیروب آنقره‌یه کلن مأمور مخصوصله ، ۸ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخنده اینه‌بولی استفامتنده یوله چیقاردق .

١٢ تشرين ثانی ٣٣٦ كونی ، زونغولداقدن يوزباشی كمال امضالی قيصه بر تلغراف آلدم . بونده ، شيفره‌لی برتلغرافی كشيده ايتمك اوزره استانبولدن حركت ايتديرلدم، دينيليوردی. موضوع بحث شيفره‌لی تلغراف ، داخليه ناظری عزت پاشا امضاليدی . استانبولده ٩ تشرين اول ٣٣٦ تاريخنده يازلمشدی .

بو تلغرافنامه‌ده ، استانبول ايله زونغولداق آراسنده فرانسز تلسزيله مخابره‌يه فرانسز ممثلنك موافقتی آلنديغندن بحث اولندقدن صوكره ، « حكومت ايله بر ائتلاف اساسی قبول اولنديمی ؟ قبول اولنديسه ، نرده تلاقی ممكن و اورايه هانكی طريقله كلمك مناسب اولهجنی » صورولمقده ايدی.

استانبول پوسته وتلغراف مدير عمومسی اورخان شمس‌الدين امضالی ١١ تشرين ثانی ٣٣٦ تاريخلی بر امرده ، قسطمونی پوسته وتلغراف باش مديريتنه ورود ايديبوردی . بو امر ايكلی مديريته كوندريلن غير رسمی بر مكتوبك طرفدن جيقيوردی . امر عيناً شودر :

« ماده ـ ١ — آناطولو ايله پايتخت آره‌سنده تلغراف مخابراتنك بر آن اول تأسيسی ملتزمدر .

ماده ـ ٢ — بومقصدك تأمينی ضمننده برطرفدن صپانجه ايله كيوه آره‌سنده‌كی خط كبيراوزرنده قابل تعمير اولان تلرك مرتفعه اصلاحی وديكر جهتدن‌ده مهم عمليات وانشاآنه احتياج كوستر‌ن ايزميت ، قندره ، ايجميل ميانسنك انشا وتعميرينه باشلانيلمسی موافق كورلمكده‌در .

ماده ـ ٣ — تعميرات ومحولهنك اجرايه مأمور اولان استانبول فن مفتشی دكر بك معيتده بر باش چاوش ومقدار كافی عاوشله ايزميته متهيء حركتدر .

ماده ـ ٤ — داخليه نظارت جليله‌سنك وثيقه‌سنی حامل اولان مأمورين مومى‌اليهمك حسب الايجاب هر هانكی طرفده عمليه‌لره كوردكلرنده حقلرنده مظاهرت ومعاونت لازمه ايفاسی جهتنك طرف سپه‌لرندن مقام عالديله بالمخابره تأمينی همم كار آكاهيلرندن منتظردر . ١١ تشرين ثانی ٣٣٦ »

بونلغراف اوزرينه ، ايجاب ايدنلره ويرديكمز أمر، استانبول ايله تماسدن توقی وتلغراف خطلرينی تعمير بهانه‌سيله كان اولورسه توقيفی لزومنه دائردی .

افندیلر؛ عزت پاشانك واسطه‌كوندرديكی شيفره تلغرافنامه‌سنه جواب ويرمكی، مأمور مخصوصله كوندرديكمز نوطارك طرفدن مطالعه ايدلمش اولديغی خبرينه تعليق ايديبوردم . عزت پاشانك، طرفمزدن ويريلن معلومات مطلع اولدقدن صوكره‌ده، فكرنده ثبات ايدوب ايتمه‌مكده اولديغنی آكلامق ايسته‌يوردم . بو خصوص آكلاشيلدقدن صوكره ، عزت پاشايه آزه‌ده‌كی واسطه‌لرله شو جوابی ويردم :

« ذات دولتلری وصايلپاشا حضرتلرينك‌ده داخل‌بولنلری مقتضی اولان هيئته الك سهيل وسريع اولهرق بيله‌جكده تلاقی ممكندر . استانبولدن يا صپانجه‌يه قدر شمندوفر واورادن اوتوموبيله ويا خود بحراً بروسه‌يه وينه اورادن اوتوموبيله بيله‌جكه تشريف بيورملرينی . مبحوث استقامتلر اوزرنده شمديدن ايجاب ايدنلره بيلديرات ياپيلمشدر . كانون اولك ايكيسنه قدر بيله‌جكده بولنه‌جق وجهله سياحتك تنظيم بيورلمسنی واستانبولدن يوم وطريق حركتك شمدی‌يه قدر قوللانيلان واسطه ايله زونغولداغه اشعار بيورلمسنی رجا ايدرم . سياحتك ممكن اولديغی قدر دغدغه‌سز اجراسی خاطره قبياندن عرض اولور . ٢٥/٢ تشرين ثانی ٣٣٦ »

افندیلر؛ استانبولده ، ۲۳/۲۴ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخنده یازیلوب استانبوله مواصلت ایتمش اولان مأمور مخصوصك امضاسیله اینه‌بولی‌یه کوندریلن واوراردن ۲۷ تشرین ثانیده آنقره‌یه‌چکیلن برتلغرافنامه‌ده ، شو معلومات ویریلیوردی :

« بوکون ۲۳ - ۱۱ - ۳۳۶ ده عزت پاشا نزدنده بولندیغم اثناده ، خارجیه ناظری ، وضعیت اخیرهٔ سیاسیه حقنده آتیده‌کی بیاناتده بولنمشدر :

یکی کان انکلیز سفیری، ارمنستان ، کورجستان وبرزمان صوکره ازمیر مسائل مهمه‌سنده حکومت عثمانیه لهنده برصورت‌حلك تأمین ایدیله‌جکنی سویله‌مش، بومساعد وضعیتدن استفاده ایده‌رك مملکتك تأمین آتیسنه صرف مقدرت ایدیله‌رك بوفرصت غائب ایدلمه‌لیدر . شاید آنقره ، زمان قازانمق آرزوسنده ایسه بیله ، برتماس حاصل ایده‌رك مقررات آتیه مشترکاً تأمین ایدیلیدر ، دیدکدن صوکره شو سطرلر علاوه اولونیور :

« بیاناته علاوةً عزت پاشانك ، کندیسنه طرفدن کوندریلن خلاصه‌ده (شمدی‌یه قدر اولان مجادلاتك بوکون بخش وتأمین ایتمکده اولدیغی مساعده‌لردن استفاده وظیفه‌مزدر) جمله‌سنه استناداً اکر آناطولو ؛ کوندریله‌جك هیئتی قبول ایتمزسه ، شخصاً بنمله تماس ایده‌رك مقصدمزی شخصاً قرارلاشدیرملی‌یز . بوکاده موافقت ایتمدکاری تقدیرده ، موضوع بحث جمله‌ده کی فکردن فراغت آکلاشیله‌جغندن آرتق قابینه‌ده بولنمه‌رق استانبا ایده‌جکنی وآرزو ایدرسه‌ك استانبولی نظر دقته آلمیه‌رق کندیسنك‌ده آناطولویه کله‌جکنی سویله‌مش . »

افندیلر ؛ عینی تلغرافنامه‌ده ، استانبول مطبوعاتنده عزت پاشایه عطفاً شو بیاناتك‌ده انتشار ایتدیکی مندرجدی : « حکومتك ، آناطولویه برمأمور مخصوص اعزامندن مقصدی آنقره‌ده کیلرله برتماس حاصل اولوب اولمیه‌جغی آکلامق ایچوندی . عودت ایدن مأمور ، بوتماسك تأمین ایدیله‌بیله‌جکنی آکلاتدی ومحابراتده تأمین ایدلدی . طبیعتیله ایجابنك اجراسنه توسل ایده‌جکز . »

بوطرز بیانات ، آناطولونك نقطهٔ نظرینه موافق اولمیه‌جغی وتکذیبی لازم کلدیکی مطالعه‌سنه قرتمی بوکا قابینه موافقت ایتمه‌مش ، معهذا عزت پاشا ، ترجمان حقیقت غزته‌سیله شو بیاناتده بولنمش : « منافع عالیهٔ مملکت . شمدیلیك بومسئله‌ده مطبوعاتك اختیار سکوت ایتمسی آمردر . بناءً علیه برایکی کون دها بیاناتده بولنمقدن معذورم . »

افندیلر ؛ توفیق پاشا ، احمد عزت پاشا ، صالح پاشا ، زمانك بویوك آدملری کبی طانمشلردی . ملت بولنری عاقل ، مدبر ، دوراندیش بیلیوردی . بوسببله ، داماد فرید پاشا چکیلوبده یرینه ایلری کلنلری بولدوقدن عبارت برقابینه موقع اقتداره کلنجه ، هرکسده درلو درلو أمیدلر اویاندی . توفیق پاشا قابینه‌سی ایله آنده آنقره ایله تماس ومناسبت آرمیجه ، افکارعمومیه‌ده حسن نیتله حکم اولنمق ایچون سبب تصور اولنه‌مدی. هرکس، توفیق پاشا قابینه‌سنك موقع اقتداره کلسنی‌فل خیر عد ایتدی. بوقابینه‌نك ، مملکت ومتك اعظمی مدافعی تأمین چاره وواسطه‌لرینی بولمه‌دن حکومته کلمش اولمارینی قبول ایتمك وایتدیرمك جداً مشکل ایدی . باخصوص ، کندیلری‌ده استانبول محافانده ومطبوعاتده قوللاندقلری طرز لسانله عمومك تلقیسنی تأیید ایده‌جك وضعیت آلمش بولونیوردلردی ،

یز ، حقیقت وضعیتك ، عمومك ظن وتلقیسی کبی اولمدیغنه تماماً قانع بولونیوردق . فقط ،

استانبولك ، چارهٔ خلاص ایچون وقوع بولان ائتلاف و ملاقات تکلیفلرینی افکار عمومیه‌یی تطمینه مدار اولهجق شرائطی احضار ایتمه‌دن رد ایتمکی موافق بولمدق . اونك ایچون ، بالخاصه عزت وصالح پاشالرك داخل بولنه‌جغی بر هیئتله بیله‌جکده ملاقاتی تنسیب ایتدك . بو ذواتك کوروشدکدن صوکره ، عامه‌نك بوتون ظن و تلقیسنك اساسسز اولدیغنك آکلاشیله‌جغنه شبهم یوق ایدی . برده ، هر نه اولورسه اولسون ، افکار عمومیه‌جه ، اشارت ایتدیکم اوصافده طانمش بو ذواتك ، استانبولده حکومت تشکیل ایتمسنك مقصد ملی ایچون نه قدر مضر اولدیغی میدانده ایدی . بناءً علیه ، ملاقاتدن صوکره ده ، کندیلرینك عودتنه مساعده ایتمك لزومی بجه طبیعی ایدی . ایشته ، بوملاحظاته بناءً ، عزت پاشا هیئتیله بیله‌جکده ملاقات قرارلاشدیرلدی . ملاقات ، ۲ کانون اولده وکل ، فقط ۵ کانون اولده وقوع بولدی .

افندیلر ، بو ملاقاته انتظار ایدرکن ، اوکونه قدر جبهده و آنقره‌ده جریان ایدن حادثاتی خلاصةً عرض ایده‌یم :

افندیلر ، خاطرلارسکزکه ، عزت پاشانك مأمور مخصوصنك اینه‌بولی اوزرندن استانبوله حرکت ایتدیرلدیکی ۸ تشرین ثانی ۳۳۶ کونی ، فؤاد پاشانك موسقووا سفارتی ، عصمت و رأفت پاشالرلده غرب جبهه‌سنه مأموریتلری تقرر ایتدیرلمشدی . عصمت پاشا ، ایرتسی کون جبهه‌یه حرکت ایتدی . ۱۰ تشرین ثانیده وظیفه‌یه باشلادی .

اوزمانلر ادهم بکك یقین آرقداشی بولنان برذاتك ، ۱۳ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخلی ، اسکیشهردن بر شیفره تلغرافنی آلدم . بو تلغرافده دینیلیوردی‌که : « ادهم بکك ، فؤاد پاشاحضرتلری رفاقتنده روسیه‌یه کیده‌جکی شایعه‌سی جبهه محیطنده و کریده بولنان اهالی‌طرفندن برسوء فکره حمل ایدلمکده‌در . بو کبی ذواتك محیطکزدن اوزاقلاشدیرلمسی ، ذات دولتلرینك دیکتاتورلك اعلان ایده‌جککز ذهنی تولید ایتمشدر . . . . . »

افندیلر ، فی‌الحقیقه ادهم و برادرلرینك تورکیه‌دن اوزاقلاشملری ، تورکیه‌نك و کندیلرینك منفعت و سلامتی نقطهٔ نظرندن موافق ایدی . بو سببله ، فؤاد پاشایه ، آرزو ایدرلرسه ، بونلری‌ده برابر آلوب مناسب صورتده توظیف ایده‌بیله‌جکمی سویله‌مشدم . ادهم بکك آرقداشی طرفندن یازیلان بو تلغرافنامه مفادینك ، یالکز آرقداشنك مطالعه‌سی و حقیقته مطابق اولدیغی البته قبول ایدیله‌مزدی . چونکه ، نه جبهه‌نك ونه‌ده اهالینك ، ادهم بکك روسیه‌یه کوندریلوب کوندریلمه‌جکی مسئله‌سیله علاقه‌سی یوق ایدی . باخصوص بن ، دیکتاتور اولمق ایسته‌یورم ، فقط ادهم و امثالی مانعدر ، اونك ایچون بو کبیلری اوزاقلاشدیرییورم . ذهابندن بحث اولنمسی بوسبوتون جالب نظر دقتم اولدی .

عصمت پاشانك جبهه‌ده فعالیته باشلامسی متعاقب ، ادهم بك ، راحتسزلغنی درمیان ایدرك آنقره‌یه کلدی و بوراده اوزون مدت اوطوردی . غیبوبتنده قرده‌شی یوز باشی توفیق بك ، ادهم بکه وکالةً قوهٔ سیاره‌نك باشنده قوماندان بولونیوردی .

وضعیتی لزومی کبی تنویر ایده‌بیلمك ایچون ، برسلسله وقایعك بعض اساس نقطه‌لرینی اشارت ایتمك مناسب اولور . قوهٔ سیاره قوماندانلغی ، قره‌جه شهرده ، کندینه مربوط اواق اوزره کیزایجه « قره‌کچیلی » نامنده برمفرزه تشکیل ایتمشدی . بوندن ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنك معاوناتی بوقدی .

بومفرزه‌نك موجودیتی ، ۱۷ تشرین ثانی ۳۳۶ ده تصادفاً اوكرمنیلدی . جبهه قوماندانلغنك ، بومفرزه‌نك موجودیتی حقنده معلومات طلبی وقطعه‌نك تفتیشه عرض اهلسی امری ، ادهم بك طرفندن اسعاف اولندی . جبهه قوماندانلغنك ، امور ملكیه‌یه ، كری خدماته مداخله اتمه‌لری حقنده ویریلن امر عمومی‌یه مغایر اولدیغی ، قوهٔ سیاره قوماندانلغی ، بالعكس كوتامیه حوالیسنده ، هرشیده كوسته دیكی مداخله وعرف حركاتی تزیید ایلدی .

جبهه قوماندانی ، ادهم بك قوهٔ سیاردسنك ، دیكر قوهٔ سیاردلردن تفریقی ایچون « برنجی قوهٔ سیاره » نامیله یاد اهلسنی امر ایتدیكی حالده ، ادهم بك وقردشی بونی بیر دقه آلمق شویله دورسون، بو امره رغماً كندی كندینه « عموم قوای سیاره وكوتاهیه حوالیسی قوماندانی » صورتنده بر قومیسیون احداث ایلدی .

بو قومیسیونكه ، ادهم بك و قردشی ، تحت امرلرنده‌كی قطعاتی تفتیش ایتدیرمیورلر و حاكم امر سلطه‌سی صلاحیت وعنوانلری كندیلرینه طاقیورلردی .

« عموم قوای سیاره قوماندان وكیلی توفیق » امضاسیله ۲۱ تشرین ثانی ۳۶ ده ، جبهه قوماندانلغنه كان برقارید ، « ۱۳ نجی دشمن فرقه‌سنك أمیر قتهلی، الیاس بك ، چاردافی ، امور بك اوزرینه كاكنده ازلدیغی » و « كندی منطقه‌سنده بولنان كردوسایلرك دشمن عسكرینی دعوت ابتدكلری » نه دائر معلومات واردی . حالبوكه ، حقیقتده ، نه دشمن فرقه‌سی ایلریله‌ییوردی و نه ده تورك اهالیسنك دشمنی دعوتی واقعدی . بو معلوماتك ، مقاصد مخصوصه‌سیله ویرلدیكی آكلاشیلمقدر . اسلام اهالینك ، دشمنی دعوتی ، یالكز بر سبیله ایضاح اولنه‌بیلیردی ، كه اوده طرفزدن ظلم وتعدیه اوغرایه‌جقلرینه ذاهب اولمالریدر . البته جبهه قوماندانی ، وصیتی بو نقطه‌دن مطالعه ایدمرك ویردیكی امر عمومیده دیمشدیكه : « محاربه‌نك بحرانی اثناسنده‌كی تهورلرك تأثیریله ، تدابیر صرفیه اشاعه ایتمك قطعیاً مانع اولمق لازمدر . خیانتی ، نه درجه محق اولورسه اولسون ، هیچ بركوی قدما یاسایه حق، اهالیدن هیچ بركیمسه، هیچ بر مفرزه طرفندن ، هیچ بر حرم الله اعدام اولنه‌مز . جبه وسایلری وسائر اهانتاری تبعن ایتمش آدملرك، تحت الحفظ استقلال محاكمه‌لرینی ایجاب ایدر . »

عموم قوای سیاره قوماندان وكیلی توفیق بك برأمریده اعتراض ایتدی .

افندیلر ، دشمن ، قوتلرینی طوپلو بولندیرمق مقصدیله آنادنی ترتیبات بوزندن ، قوهٔ سیاره قوماندانلغی منعطفسنده بعض برلری تخلیه ایتمشدی . بوراده ، حكومت ملكیه تأسس ایدنجیه قدر اهالیسنك امنیته اداره‌سی ایچون، تشكیلات عاجله اتخاذینه لزوم واردی. بوسببله ، ژاندارمه خدمتنه یولش افرادن وحسن حال اربابندن سچیلمرك یوز اللی موجودنده برسحرا ژاندارمه بلوكی تشكیل وسیاو وحوالیسی قوماندانلغی نامی آلنده برمقام احداث ایدلدی . بومقام ، تحدید اولنان منطقه داخلنده ، انضباط داخلی ایشلرینه باقه‌جقدی . قائممقام ابراهیم بك نامنده بر ذات مأمور ایدلدیكی بومقامه ، اداره وانضباط اعتباریله ، بوحوالیدهكی اخذ عسكر شعبه‌لری ده مربوط اولمه‌جقدی . قطعات نظامیه ویاسیاره قوماندانلری یالكز حركات عسكریه‌دن مسئول اولمه‌جقلردی . بوحوالی قوماندانلغی تشكیلی مناسبتیله اوجوار اهالیسنه ، جبهه قوماندانلغی طرفندن یازیلان بیانامه‌ده : « سنك هردرلو دردلریكزی دیكله‌مك ، عادلانه براداره تأسیس ایتمك وظیفه‌سیله سیاوده بر حوالی قوماندانلغی

تشکیل ایدییورم.» جمله‌سی واردی. بوجمله‌یی، قوای سیاره قوماندانلغی طرفندن سوءتفسیره اوغرایه‌جغنی کوره‌جککز ایچون ، بالخاصه قید ایدییورم .

دشمندن تخلیص ایدیلن بوقدارخلق، تاریخ تخلیصدن اعتباراً، ایکی ماه مدتله خدمت‌عسکریه‌دن معاف طوتولمشلردی . عموم قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك ، برطاقه حساب و مطالعه ایله بوحوالی قوماندانلغنده اعتراض ایتدی .

توفیق بك ، ۲۳ تشرین‌ثانی ۳۳۶ تاریخلی برراپورنده : « بر دشمن فرقه‌سنك تعرضی اوزریه، قوتلرینی کوتان کوبی شمالنده‌کی صرتلره چکدیکنی، بیلدیریلیور و وصول جناحنده بولنان جومبوردی استقامتنی تأمین ایدیکز . » دییور .

دشمنك جدی برتعرضی اولهمشدر . قوای سیاره قوماندانلغنك مقصدیت ، قصعات تعامیه‌یی جبهه‌یه سوردوروب ، کندی قوتلرینی کریده طوپلامق اولدیغنی آکلاشیلمشدی . جبهه قوماندانی عصمت پاشا، توفیق بکك ویردیکی معلوماتی جدی تلقی ایدرك، ایجاب ایدنلره ایجابی کبی امرلرویرمش اولمقله برابر کندیسندن‌ده ، « تعرض ایدن دشمنك تخمیناً قاچ طوپ قوللانمقده اولدیغنی، و «قوری کویدن جاده بوینجه جام کویه دوغرو بردشمن حرکتی وقوع بولمشمیدر » دیه صوردی وجومبوردی وادیسنك اسلام کوینه دوغرو تأمینلك جنوب جبهه‌سنه عائد اولدیغنی‌ده بیلدیردی .

توفیق بك ، ۲٤ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخنده جبهه قوماندانلغنه یازدیغی تلغرافده ، برطاقم تعریضکار سوزلردن صوکره ، « بنده‌کز ، شمال و جنوب جبهه‌لرینك هرایکیسی‌ده عینی حکومتك امرنده اولدیغنی ظن ایدییورم . مادامکه دکلدر ، اداره‌سزلك یوزندن ، بیهوده ، بوراده ، اولاد وطنی قیردیره‌میه‌جغم . یکرمی درت ساعته قدر صول جناحمز ، قوتلی بر صورتده تأمین ایدلمدیکی حالده قوای سیاره‌یی . . . افندی کوپریسی جوارینه چکه‌جکم . بوخصوصده مسئولیتك کیمه عائد اولدیغنی حکومت بولسون افندم . » دییوردی . غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت پاشا ، قوای سیاره قوماندانه جواب ویردی و دیدی‌که : « ۱۲ نجی قول اردو ، صول جناحکزدن قرق کیلو متره اوزاقده‌در . بوندن ماعدا ، کرك چکیلمش اولان دشمنی قطعی تعرضه وزورله بردن آتمق وظیفه‌سی قصعاتمزه ویرلمشدر . بناءعلیه قوای سیاره ، دشمنی تعقیب ایدن مستقل بر سواری فرقه‌سی وضعیتنده‌در . دشمنك ، فائق قوتله تعرضلریه قارشی یالکز بشسنه اتخاذ تدابیر ایدر و دشمن ، موضعی وجدی برحرکت ایدنجه بوکا قارشی قطعی محاربه‌دن اجتناب ایلر . بووظیفه‌لر ، سواری فرقه‌لرینه ویریلیر . جنوب جبهه‌سنده ، قوتلی سواری اولدیغندن سرك جبهه‌کزی سواری خطیله تمدید امکان یوقدر . قوهٔ سیاره ایله جنوب جبهه‌سنك جناح خارجیدن ، متقابلاً یالکز تماس وارتباطی محافظه ایتمسی ممکن ولازمدر . خلاصه ، جبهه‌مز ایی اداره ایدلمکده‌در .. الخ »

افندیلر ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغی ، بالطبع اردوسنك بودجه‌سنی تنظیم ایتمك ایسته‌یوردی . بومقصدله ، ۲۲/۲۳ تشرین ثانی ۳۳۶ ده عمرم جبهه قطعاتندن منتظم بر قوهٔ عمومیه طلب ایدلدی . جبهه قطعاتندن کاملاً جواب کلدی . قوای سیاره ، طلب اولنان قوهٔ عمومیه‌یی کوندرمدی . بوخصوصده جبهه‌دن وقوع بولان استیضاحه کلن جوابده ، توفیق بك دییوردی‌که : « قوای سیاره نه بر فرقه ، نه ده برقوهٔ متسلمه حالنه افراغ ایدیلمش ..... بوسرسریلرك باشنه نه بر ضابط ، نه ده حساب مأموری قویمق

ممکن اولهمغله برابر قبول ایتدیرلمسی امکانی‌ده یوقدر . چونکه ضابط کوردیلرمی ، عزرائیل کورمشجه‌سنه عصیان ایدیورلر . بزم مفرزه‌لرمز ؛ پهلوان آغا ، احمد اونباشی ، صاری محمد ، خلیل أفه ، طوپال اسماعیل کبی آدملر طرفندن اداره ایدلمکده‌در . و بلوك امینلری‌ده یازدیغنی اوقویه‌مز واوقودیغنی یازه‌مز آدملردن متشکلدر و سن یاپامیورسك دیه بونلرك تبدیلی امکانی‌ده یوقدر . قوای سیاره‌نك شمدی‌یه قدر اولدیغی کبی کلیشی کوزل اداره ایدلمسی ضروریدر . . . . . اساساً قوهٔ سیاره‌یی ضبط وربط و انتظامه قویمق دکل ، بو فکرك میدان آلمقده اولدیغنی حس ایتدیکی آنده انحلال ایدر . رجا ایدرم ، بویازدیغم شیلری برشیئه حمل ایتمه‌یکز ... »

افندیلر ؛ نام بوکونلرده ، دشمنك، بروسه جبه‌سی ایلریسنده، ازنیق جوارلرنده برفعالیتی حس اولندی . جبهه قوماندانی ، بالذات اورایه کیده‌رك یقیندن اتخاذ تدابیره مجبور ایدی . اونك ایچون ۲۸ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخنده، قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بکه جواب ویررکن « بوکون بیله‌جکه کیدییورم. عودتده ذات عالیلریله نره‌ده شفاهاً کوروشمك قابل اولور.» سوآلنی صورمشدی. جبهه قوماندانه جواب ویرله‌مشدی. جبهه قوماندانی، ازنیق وصیعتنه قارشی تدابیر وترتیبات‌ایله‌مشغول بولندیغی صره‌ده، قوهٔسیاره قوماندانلغندن محاربه راپورلری ورود ایتمه‌مکه باشلامش.. سابق‌صورولمش: « راپورلر وقت لازمنده آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی ریاستنه یازلمشدر . امضا : یوزباشی تحسین » تلغرافی آلنمش .

افندیلر ؛ برجبهه قوماندانی ایچون، جبهه‌سنك برقسمنده جریان ایدن حادثاتدن معلومات آله‌مه‌مق نه‌قدر مشکل برحالدر . بویله مهمیت ایچنده قالمق بوتون جبهه‌نك اداره‌سنی یاکلش یوله‌سوق ایده‌بیلیر. غیرقابل تعمیر مهالکه سبب اوله‌بیلیر. جبهه قوماندانی عصمت پاشا، کیفیتی آنقره‌ده بولنان قوای سیاره قوماندانی ادهم بکه ۲۹ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخنده یازه‌رق راپورلر ایچون وکیلنك ایقاظ ایدلمسنی بیلدیریبیور .

عصمت پاشا ، ۲۹ تشرین‌ثانی ۳۳۶ ده ، یزه‌ده شوتلغرافی کوندردی :

« آنقره‌ده ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه
آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی ریاستنه

۱ — قوای‌سیاره قوماندانلغی، ۲۷–۱۱–۳۳۶ آقشامندنبری جبهه‌قوماندانلغنه‌راپورویرمه‌مکده‌در.

۲ — بوکون ادهم بکدن، وکیلنی ایقاظ ایتمسنی رجا ایتدم. استرداد اولنان اراضیده ادارهٔملکیه ایچون احداث اولنان سیاووحوالیسی قوماندانلغی سببیله توفیق‌بکك متأثر اولدیغندن باحث ادهم بکدن بوکون برتلغراف آلمش وجواب ویرمش ایدم . وضعیتده شایان دقت برفوق‌العاده‌لك وارایسه‌ده فضله معلوماتم یوقدر . اوراده موجود معلوماتك اشعارینی استرحام ایده‌رم . »

افندیلر ؛ غرب جبهه‌سی قوماندانلغیله قوای سیاره قوماندانلغی آردسنده جاری مخابراتله وحادث اولان وضعیته ناصل تماس واطلاع حاصل ایتدیکمی مساعده بیورورسه کز ایضاح ایده‌یم :

قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك طرفندن عصمت پاشایه یازیلان ، فراری و حاسوسلرك استقلال محکمه‌سنه ویرلمسنه اعتراضی متضمن وقوعهٔ سیاره‌نك صول جناحی یکرمی درت ساعته قدر اون ایکنجی قول‌اردوجه تأمین ایدلیه‌جك اولورسه قوتی افندی کوپریسنه چکه‌جکی حقنده‌کی تلغرافنامه‌لری ، بکا آنقره‌ده بولنان ادهم بك ویردی . بن ، بالطبع بو تلغرافلری معنیدار بولدم. قوهٔ سیاره‌نك وضعیتنده اتخاذ تدابیری مستلزم شایان دقت برحال کوردم . اونك اجون ، عصمت پاشایه ، بو تلغرافلره ادهم بك واسطه‌سیله مطلع اولدیغمی بیلدیردیکم ۲۵ تشرین ثانی ۳۳۶ تاریخلی تلغرافنامه‌مده ، « توفیق بکك اهمیت ویردیکم بومراجعتنه قارشی نه‌طرزده جواب ویرلدیکنك ونه کبی تدابیر اتخاذ بیورولدیغنك بو کیجه اشعارینی رجا ایدرم » دیمشدم .

عصمت پاشا ، جریان ایدن مخابره‌یی عیناً بیلدیردی .

افندیلر ، بر طرفدن‌ده ، ۲۸ تشرین‌ثانی ۳۳۶ تاریخندن اعتباراً ، قوای سیاره‌نك صباح وآقشام راپورلری ، عموم قوای سیاره قوماندان وکیلی محمد توفیق امضاسیله دوغریدن دوغری‌یه بکا بیلدیرلمکه باشلامدی . توفیق بکه شوشیفره تلغرافی یازدم :

آنقره
۲۹ تشرین ثانی ۳۶

برنجی قوهٔ سیاره قوماندان وکیلی توفیق بك افندی‌یه

ایکی اوچ کوندنبری دوغریدن دوغری‌یه طرف عاجزانه‌مه کوندرمکده اولدیغکز راپورلرك صوك ماده‌سنده، غرب جبهه‌سی اردو قوماندانلغنه ویرلش اولدیغنك مقید بولنمدیغی نظردقتمی جلب ایتدی. پرسهومیدر ، یوقسه برسبب‌می مستنددر ؟ بوبابده اعطای معلومات بیورولمسی رجا اندرم .

تورکیه بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

بوتلغرافه توفیق بکدن جواب آلمدم . فقط ، آنقره‌ده بولنان ادهم بکدن مرحوم حیاتی بکه شویله برتذکره کوندرلدی :

۳۰ - ۱۱ - ۳۶

حیاتی بك قرداشمه

توفیق بکله عصمت بك افندی آره‌سنده‌کی سوءتفهمك اسبابیله بو خصوصده هر ایکیسیله واقع

مخابراتمزی عیناً تقسیم ایدیورم . لطفاً باشه حصرتلرینه قرائت و ارائه‌سیله یاکلش تلقی‌یه میدان ویرمه‌مسی رجا ایدرم افندم .

قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
ارکانحربیه

افندیلر ، بوتذکره یه دائر توف مخابراتده شایان دقت اولان نقطه‌لر شونلردی ، توفیق بك قرده‌شنه دیورکه : « سیاو وحوالیسی قوماندانلغنه قطعیاً احتیاج یوقدر . بوحوالی قومندانلغنك اسکیشهره عودتی ایچون شمدی امر ویرده . » توفیق بك ، عصمت پاشانك خلاصه خصوصیاً یازدیغی نامه‌سنی‌ده ، شوصورتله تفسیر ایدییوردی : « بو نامه ، مواقعده یزم عدم تأثیر ، امنیتسز ، ناموسسز حرکت ایتدکمزی اعلان ایدییور .... قوای سیاره ، بونی قطعیاً قبول ایتز . بونقاط حل ایدینجیه‌قدر ، قوای سیاره ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغی طابیه‌جقدر . »

بویك اوزرینه ، ادهم بكك ، عصمت پاشایه یازدیغی تلغرافنده ، برادرینك تأثرندن بحث ایتدکدن صوکره بو اجراآتك عودتنه تأخیرینی رجا ایدییور . برادرینه‌ده ، غرب جبهه‌سی قوماندانلغنه یازدیغندن واعتدال وتزاکتله حرکت ومتابلهاتجه‌لك لزومندن بحث ایدییور . توفیق بك ۲۸ تشرین ثانی ۳۳۶ ده ادهم بكه یازدیغی حوالی تلغرافنده : « ناموسمزله اویغیان غرب جبهه‌سی قوماندانی بوندن بویله آمر طابیه‌جغنی وسیاوه کوندردیکی قوماندانه بوکون معتلیه اسکیشهره عودت ایتمسی ایچون امر ویردیکمی..... یازمشدم . » دیدکدن صوکره «بوخصوصده‌بشقه شی دوشونه‌مم ودوشونه‌بیلمك امکانی‌ده یوقدر افندم » دییوردی .

توفیق بكك ، برادرینه اولان عنی تاریخلی دیکر بر تلغرافنامه‌سنده‌ده : « .... حزئی برشی حس ایدرسه‌م بویکی احداث ایدیلن قوماندانلغك هیئت مجموعه‌سنی محفوظاً غرب اردوسنه اعاده ایده‌حکم . غرب اردوسی قوماندانی عصمت بكك بوجهه قوماندانلغی اداره ایده‌میه‌جکنی آکلاییورم ، دیلمکده‌ایدی .

افندیلر ؛ بوندن صوکره ، قوای سیاره‌نك محاربه راپورلری آلتنده ادهم بكه کایور وادهم بك طرفندن غرب جبهه‌سنه کوندریلیورمش .

بوندن اشبه ، قوهٔ سیاره قوماندانلغی ، غرب جبهه‌سی مخابراتنه سانسور قویمش . تلغراف وتلفون خطوطنك قوهٔ سیاره قوماندانلغنك مخابراتیله مشغول اولدیغندن بحثله جبهه ایله مخابرات صورت علنیه ویرسمیه‌ده منع ایدلمش . سببی زمانده ، قوهٔ سیاره‌نك ، اسکیشهر جوارینه تجاوزاتده بولنه‌جغی اشاعه ایدلمشدی .

محترم افندیلر ؛ بوصورتله هپ برار مطالعه ایتمکه‌مدار اولدیغی قدر معلومات عرض ایتدیکمی امید ایدرم . سبولنه‌آکلاشیلمشده ایدی ، که ادهم ، توفیق قردشلر وکندیلرینك هم فکری اولان بعض آرقداشلری ، حکومت ملیه‌یه قارشی عصیانه قرار ویرمشلردی . بوقرارلرینك تطبیقنه ، جبهه‌ده ، توفیق بك وسیله آرارکن وقوتلرینی جبهه‌یی ترك ایدرك طوپلارکن ، آنلاشه‌ده ادهم بك ومبعوث اولان قردشی رشید بك ودها برطاقملری سیاسةً چالیشیورلردی . عصیان پلانلنده موفق اولابیلمك ایچون ، هرشیدن اول بوکا مانع تصور اولنان غرب جبهه‌سنده‌کی اردونك باشنده‌کی قوماندانی ، اعتبار

ومقامندن دوشوردیرك ، ارتدوبه حاکم اولمق الزم ایدی . اوندن صوکره ده ، مجلس افکار عمومیه سنی تماماً کندی لهلرینه چویره رك قوماندان ویا وکیل ویاحکومت اسقاطنده مظهر سهولت اولمق مهم ایدی. ایشته بومقصدلرله چالیشمقده اولدقلرینه بزده شبهه قالمامشدی . ادهم بکك ، عصمت پاشایه وقرده شی توفیق بکه یازدیغی تلغرافلرده قوللاندیغی ملایم ونازکانه بعض کلهلرك ، هنوز زمان قازانمق مقصدینه معطوف اولدیغنه ومسئله یی عصمت پاشا ایله توفیق بك آره سنده سوء تفهمدن متولد برتأثردن ، اك نهایت توفیق بکك عصبیتنه مغلوب اولهرق فضله حرکتندن عبارت کوستروب ، کندیلرینك غایت مطیع ومتواضع اولدقلرینی برزمان ایچون دها کوسترمکه چالیشدقلرینه حکم ایتهمك ممکن دکلدی . بزده ، وضعیتی اولدیغی کبی جدی تلقی ایتدك . سیاسی وعسکری تدبیرلرمزی اوکا کوره تطبیقه باشلادق .

افندیلر ؛ عرض ایتمليم ، که هرنقطهٔ نظردن کرك جبهه ده وکرك آنقره ده ایجاب ایدن تدبیرلری آلدیرمشدم . ادهم وقردشلرینك عصیانندن اصلا چکینمه یوردم . عصیانلری حالنده ، تأدیب وتجزیه اولنه بیله جکلرینه شبهم یوقدی . اونك ایچون غایت سرین وکنیش حرکت ایدیوردم . ممکن اولدیغی قدر کندیلرینی نصیحتله دائرهٔ ادب واطاعته کتیرمکه چالیشمغی ، بونده موفق اولهمدیغم تقدیرده ، افکار عمومیه ده دها زیاده وضوح پیدا ایده جك اولان افعال وحرکات متجاوزانه لرینك ایجابنی یاپمغی ترجیح ایدیوردم . بومطالعه یه بناءً آنقره ده بولنان ادهم ورشید بکلری وبعض ذواتی برابر آله رق بالذات اسکیشهره کیتمکه واوراده عصمت پاشایا ایلهده برلشه رك وجاهاً قونوشمغه وآکلاشمغه ، ٢/٣ کانون اول ٣٣٦ تاریخنده قرار ویردم . ادهم بکك بوسیاحتده بکا رفاقتدن اجتناب ایده جکنی تخمین ایدیوردم . حال بوکه ، بهرحال ادهم بکی برابر آلوب کوتورمك نجه نزوملی ایدی . بونك ایچون آرزوسی اولسون اولمسون ، ادهم بکی برابر کوتورمك ویاخود اصراری حالنده اوکا کوره معامله ده بولنمق اوزره ایجاب ایدن تدابیری ده امر ایتمشدم .

فی الحقیقه ، ایرتسی کونی ، ادهم بك خسته لنمدن بحث ایدرك برابر سیاحت ایده میه جکنی بیلدیردی. دوقتور عدنان بك ده ادهم بکك راحتسزلغنك سیاحته مانع اولدیغنی سویلدی ، اصرار ایتدم . نهایت ، ٣ کانون اول ٣٣٦ آقشامی برتردن مخصوصله اسکیشهره حرکت ایتدك. ادهم وبرادری رشید بکلردن ماعدا برابر بولنان آرقداشلردن باشلیجه لری شونلردی :

کاظم پاشا ، جلال بك ، فتح علی بك ، ایوب صبری بك . حقی بهیج بك ، حاجی شکری بك.

٤ کانون اول ٣٣٦ صباحی ایرکندن هنوز بن اویقوده ایکن تردن اسکیشهره واصل اولدی. دها اول عصمت پاشانك هنوز بیله جکده بولندیغی آکلاشیلمش اولدیغندن اسکیشهرده دورمایوب بیله جك استاسیونه کیتمکه قرار ویرمشدك. اسکیشهرده اویاندیغم زمان ، ترنك نجون طوروب حرکتنه دوام ایتدیکنی صوردم . یاورلرم ، آرقداشلرك صباح قهوه آلتیمی یاپمق اوزره استاسیونك قارشوسنده کی لوقنطه یه کیتدکارینی و شمدی کمك اوزره بولندقلرینی سویلدی . چابوق کلهلری ایچون خبر کوندرلمسنی اخطار ایتدم . برقاچ دقیقه صوکره ، حضرز دینیلدی . بوتون آرقداشلر کلدیمی ؟ دیدم . بونك اوزرینه یاپیلان تحقیقدن آکلاشیلدی که ، هرکس حضردر آما ادهم بك برآرقداشیله برابر اورته ده یوقدر . درحال ادهم بکك فرار ایتدیرلدیکنه حکم ایتدم . فقط بوحکمی کیمسه یه سویله مدم . یالکز اوحالده ، دیدم ، ادهم بك اونقسزین بزم بیله جکه کیتمه مزده پرفائده یوقدر . عصمت پاشایی ده بورایه دعوت ایدرز .

عصمت پاشاده ، تلغراف باشنده ، خصوصی محاوره‌دن صوکره اسکیشهره حرکت ایتدی . دها اول یالکز و خصوصی کوروشمه‌مش لزوملی اولدیغندن بن‌ده ، بر ایکی استاسیون ایلری کیده‌رك ، بولوشدق . برابر ٤ کانون اول ٣٦ آقشامی اسکیشهره کلدك . اوراده بکله‌ین آرقداشلرله هپ برابر برلوقنطه‌ده یمك یيدك . ادهم بك حاضر دکلدی . نره‌ده اولدیغنی برادرندن صوردم . راحتسزدر ، یاتیور دیدی . اوکیجه عصمت پاشا قرارکاهنده کاظم پاشا ، جلال بك ، حقی بهیج بك حاضر اولدیغی حالده رشید وادهم بکلرله قونوشه‌جقدق. اونك ایچون رشیدبك ، ادهم بکك خسته اولدیغنی سویلرکن کوروشمك اوزره قرارکاهه کله‌بیله‌جکنی‌ده علاوه ایتمشدی . بمکدن صوکره قرارکاهه کیتدك ، فقط ، ادهم بك کلمه‌مشدی . رشید بکه نه‌وقت کله‌جکنی صوردم . ویردیکی جواب شـو ایدی : ادهم بك بودقیقه‌ده قوتلرینك باشنده‌در :

بوخبره رغماً ، ساکن بولنمنی وکوروشمکی ترجیح ایتدك .

شو نقطه‌یی ده ایضاح ایتملیم ، که بن ، اسکیشهره برصفت رسمیه ایله کیتمه‌مشدم. بعض آرقداشلرك‌ده حضوریله عصمت پاشا ایله اولان ملاقات ومذاکراتمزی بیطرف بر آرقداش صفتیله یاپدیغمی سویله‌مشدم. عصمت پاشا ، وضعیتی ، جریان ایدن مخابراتی ، قوای سیاره قوماندان وکیلی صفتیله توفیق بکك آلدیغی وضع سرکشـانه‌یی ایضاح ایتدی . رشید بك ، قردشاری وکندی نامنه جواب ویرییوردی . رشید بك ، غایت درشت ومتجاوزانه قونوشمغه باشلادی . قرده‌شلرینك بررقهرمان اولدقلرینی ، هیچ کیمسه‌نك تحت امرینه کیرمیه‌جکلرینی وبونی بویله‌جه قبول ایتمکه هرکسـك مجبور اولدیغنی بی پروا سویلیور واردو ، ضبطوربط ، قوماندا ، حکومت منهوملرینه وبونلرك ایجابانته دائر سرد ایدیلن مطالعاته قولاق دخی ویرمیوردی . اونك اوزرینه ، بن ، دیدم که : « بودقیقه‌یه قدر سزکله اسکی بر آرقداشـکز صفتیله وسزك لهکزده برنتیجه‌یه دسترس اولمق حس صمیمانه‌سیله کوروشیوردم. بودقیقه‌دن‌اعتباراً آرقداشلق وخصوصیته عائد وضعیتم ختام بولمشدر. شمدی قارشیکزده ، تورکیه بویوك ملت مجلسنك وحکومتنك رئیسی بولنمقده‌در. رئیس دولت صفتیله غرب جبهه‌سی قوماندانته حالك ایجابی تطبیقده صلاحیتنی قوللانمسنی امر ایدییورم . » درعقب عصمت پاشاده دیدیکه ، « معتمده بولنان قوماندانلردن هرهانکی بری بکا اطاعتسزلك ایتمش اوله‌بیلیر. بن ، اونی تربیه وتأدیبه مقتدرم . بوخصوصده هنوز کیمسه‌یه قارشی عجزمی اعتراف ایتمش و هیچ کیمسه‌نك بکا عائد اولان بو وظیفه‌نك تسهیل ایفاسنه دلالتنی رجا ایتمش دکلم . بن وضعیتك ایجابنی یاپارم . »

طرفدن وعصمت پاشا طرفندن آلنان بوجدی وضعیت اوزرینه آوازی چیقدیغی قدر باغیرمه‌جه‌سنه قونوشان رشیدبك ، درحال التجاکارانه بروضعیت آلدی وایلری کیتمکده عجله ایدلمه‌مسنی وکندیسی قردشلرینك یانته کیدرسه برچاره‌تسویه بوله‌بیله‌جکنی بیان ایتدی. بوندن برنتیجه چیقمیه‌جغی ، مقصدك قردشلرینی تنویر وزمان قازانمق اولدیغی میدانده ایدی. بوکا رغماً ، رشید بکك بوتکلیفنی قبول ایتدك. ایرتسی کونی عصمت پاشانك حاضرلاته‌جغی برتره‌ن مخصوصله کوتاهیه‌ده قردشلرینك یانته کیتمسنه موافقت اولندی . کاظم پاشانك‌ده رشید بکله برابر کیتمسی مناسب کورولدی . حرکت ایتدیلر .

محترم افندیلر ؛ مساعده‌کزله بوحکایه‌یی شمدیلك بوراده براقه‌جغم. عینی کونده ، یعنی ٥ کانون اول ٣٣٦ ده بیله‌جك استاسیونده بکله‌ین احمد عزت پاشا هیئتنه تماس ایده‌جکم .

خاطر کزوده‌در که ، عزت پاشانك طلب وتکلیفی اوزرینه ، کندیلریله بیله‌جکده ملاقات تقرر ایتمشدی . هیئت، آیك دردنجی بنی بیله‌جك استاسیونده بکله‌یوردی. هیئت، عزت، صالح پاشالرله سفرادن جواد ، زراعت ناظری حسین کاظم ، حقوق مشاوری منیر بکلر و خواجه فطین افندیدن مرکب ایدی . بیله‌جك استاسیون بناسنك بر اوطه‌سنده برلشدك . عصمت پاشاده برابردی . ملاقات ، شو طرزده جریان ایتدی : بن، ایلك سوز اوله‌رق ، « تورکیه بویوك ملت مجلسی وحکومتی رئیسی » دیه‌رك کندیمی تقدیم ایتدکدن صوکره ، « کیملرله مشرف اولیورم» سوالنی توجیه ایتدم . صالح پاشا ، بنم مقصدمه انتقال ایده‌میه‌رك کندیسنك بحریه وعزت پاشانك داخلیه ناظری اولدیغنی ایضاحه قالقیشیرکن بن، درعقب استانبولده بر حکومت و کندیلرینی او حکومتك رجالی اوله‌رق طانیمه‌سنی و اکر استانبولده بر حکومتك ناظرلری اوله‌رق کوروشمك ایسته‌یورلرسه کندیلریله کوروشمکده معذور اولدیغنی بیان ایتدم . اوندن صوکره ، صفت و صلاحیت موضوع بحث ایدیله‌رك مداوله‌افکار ایتمك تنسیب ایدلدی .

مکالمه‌نك بعض صفحه‌لرینه آنقره‌دن برابر کلن بعض مبعوث آرقداشلری‌ده اشتراك ایتدیردم . برقاچ ساعت جریان ایدن مکالمه‌دن، کلن ذواتك اساسلی هیچ برمعلومات وقناعتلری اولمدیغی آکلاشیلدی. نهایت ، استانبوله عودتلرینه مساعده ایتمه‌جکمی وبرلکده آنقره‌یه کیده‌جکمزی تبلیغ ایتدم .

ذاتاً انتظار ایتمکده بولنان ترنله حرکت اولندی . ٦ کانون‌اول ٣٣٦ده آنقره‌یه کلدك . استانبول هیئتنی ، آرزولری خلافنه توقیف ایتمشدم . فقط ، بونی اعلان ایتمکی فائده‌لی بولمدم . چونکه، عزت وصالح پاشالردن ودیکر ذواتدن حکومت‌ملیه امورنده استفاده‌یی دوشونه‌رك حیثیتلرینی‌محفوظ ولندیرمق ایستدم. بومقصدله، آنقره‌یه کاپر کلز مطبوعاته تودیع ایتدیکم رسمی آژانس تبلیغنده، موضوع بحث ذواتك ، بویوك ملت مجلسی حکومتیله تماس ایتمك وسیله‌سیله استانبولدن چیقدقلرینی و مملکتك خیر وسلامتنه دها مثمر ومؤثر برصورتده چالیشمق اوزره التحاق ایلدکلرینی اعلان ایتدیردم .

افندیلر ، بز ، عزت پاشا هیئتیله بیله‌جك ـ آنقره یولی اوزرنده بولندیغمز ٦ کانون اول ٣٣٦ تاریخنده رشید بکدن، کوتاهیه‌یه واردیغندن وایرتسی کونی توفیق‌بکله ملاقات ایده‌جکندن، ادهم‌بکك‌ده اورایه مواصلتندن باحث وفقط هنوز مثبت بر معنا افاده ایتمین تلغراف آلدم . درت کون صوکرده رشید بکك عودت ایدرکن اسکیشهردن کوندردیکی ٩ کانون اول تاریخلی بر تلغرافنامه‌ده، « توفیق ایله اولان مسئله ، حسن‌نتیجه‌یه ربط ایدلمشدر .» دنیلدکدن صوکره، « لکن طانیق وطانیشق ایستدیکمز ذواتك بسیط و زمانه لایق دوشونه‌مه‌ملری و یاخود دوشونه‌مدکلرینه بیك بر اشارت قونمشدر . » عباره‌سی اوقونمقده ایدی . رشید بك طرفندن اسکیشهرده غرب جبهه‌سی قوماندانلغنك اعاده اولنه‌بیله‌جکی سویلنمش ایدی . ٩ کانون‌اول ٣٣٦ده ادهم بکدن‌ده آلدیغم بر شیفره تلغرافنامه‌ده ، مسئله‌نك عصمت پاشا طرفندن بالالتزام وناموسم احداث ایدلمش اولدیغی آکلاتیلمق ایسته‌نیوردی . اوزمان سریاورم‌بولنان صالح بکك‌ده ، کویا آلمقده اولدیغی تدابیر و ترتیباتدن عیناً خبردار ایدلدکلری ذکر ایدیلیوردی . بنم اوهامه سوق ایدلدیکمی دلائلیله استخبار ایتدیکنی یازیوردی . اوندن صوکره ، بر طاقم تطمینکار جمله‌لرله ، قوای سیاره‌یه منسوب اولوب معدندن برای التحاق عودت ایدن و ارکان حربیهٔ عمومیه‌نك أمریله جنوب جبهه‌سنه سوق ایدیلن برمفرزه‌سنك ، کندینه التحاقی و قوای سیاره‌نك فوآد پاشا

زمانده سیار ژاندارمه تشکیلاتی موجبنجه بودجه‌یه داخل ایدلدیکندن بحثله فصله باره تأمین ایتمك ایسدیکی کورولیوردی .

سم اوچ کون صوکره بوکا وردیکم تطمینکار جوابده ، « صوك کونلرك تجلیات فعلیه‌سی ، بنی توهمه دکل ، قطعا تردده سوق ایتدکنی اعتراف ایدرم ، دیدکدن بشقه « .... وضعیت عمومیه‌مزك آهنك و استدامی احرازده هیچ کیمسه‌یه مسئله ، ایلامسنی یازدم .

حقیقتده مسئله حل اولنمشدی . وزیرجکم ایضاحاتدن آکلاشیلیه‌جغدرکه ، ادهم‌بك وقردشلری ، زمان مضایق ایچون زی اخفاده جالیشیورلردی . مقتضای ، ممکن اولدیغی قدر یکیدن قوت جلب وجمع ایتمك ودورلرجه‌ده بولنان صوری‌افه قوللرینی و فکرنده بولنان کوك‌بیراق طاورینی کندینه التحاق ایتدیرمك ودها جمی محمد آغانك‌ده کندیسیله برابر عدیاتی تأمین ایتمك ، برطرفدن‌ده جبه‌قوماندانلرینی اسقاط و اردو و اصالت و افرادینك کندیلرینه معامله ایتمه‌لری ایچون پروپاغاندایه فرصت بولمق ایستیورلردی . فی‌الحقیقه ، سیاسو وجوالیسی قوماندانی ، سیاوه کیتملك اوزره کوتاهیه‌دن کچرکن ، ادهم وبوفیق بکلر طرفندن خانك اوطه‌رق کندی أمرلری آلنده و کوستره‌جکلری محلده استحدام اولنمق اوزره کوتاهیه‌ده طلبی امر اولنمشدی . بو أمرلرینك تأییدی لزومنی‌ده ۱۰ کانون‌اول ۳۴۶ده حرب وزارتندن تلبی ایتمشلردی . کورولیورکه ، هرشی حل اولندی ، دینیلدیکی حالده مبدأ‌دهکی عدم اطاعتی ، یعنی مخالفتی ابدامکده ایدی .

ادهم بك ، قونیه ، آنقره ، خیانه داخل ، هرطرفه الوانده خصوصی شیفرلر بولنان ، ارتباط ضابطی عوانیله ، بر طاقم مأمورلر کوندرمك یکیدن سلاح و حیوان تدارکنه باشلادی . بونلره وردکاری وسیله وحکومت مأمورلرینه یاپدقلری تبلیغلر حقنده بر فکر ایدینمك اوزره مثلا ، ۷ کانون اول ۳۴۶ ده آنقره شحنه‌لکنه قلمه‌جك قائمقامنه یازدیغی تذکره‌یی عیناً اوقویه‌یم :

کوتاهیه
۷ کانون اول ۳۶

قلمه‌جك قضاسی قائمقامی جانب والاسنه

قوای‌سیاره مفرزه قوماندانلرندن اولوب زیرده کنیه‌سی‌محرر اسماعیل آغا قضای والالری داخلنده قوای سیاره‌یه منسوب اولوب مأذون وغیر مأذون مجاهدین ایله یکیدن سلاح وحیوان تدارکیله ، التحاق ایدوجك وطنپرورلری آلوب کتیرمك وظیفه‌سیله مأموراً قلعه‌جکه اعزام قلنمشدر . کندیسنه هر دولو تسهیلات ومعاونات لازمهٔ وطنیه‌نك ایفاسنی رجا ایلرم افندم .

عموم قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
ادهم

غرب جبهه‌سی قوماندانی ، قوای سیاره قوماندانلغندن موجود جبخانه مقدارینی وصوك کوردوس محاربه‌سنده نه مقدار طوپجی جبخانه‌سی صرف ایدلدیکنی‌صورمسی اوزرینه ، قوای سیاره قوماندان وکیلی توفیق امضاسیله ۱۱ کانون اول ۳۳۶ ده ، « . . . بو یازیشکزدن بزه امنیت ایتمدیککزی آکلایورم . جبخانه نه یینیر ، نه ایچیلیر ، آنجق دشمنه آتیلیر . بو امنیت مسئله‌سی وارد خاطر ایسه ، جبخانه کوندرمیه‌بیلیرسکز . » طرزنده جواب ویرلمکده ایدی .

افندیلر ، بوراده اوفاق بر نقطه‌یه دقتکزی جلب ایده‌یم . کوریبورسکزکه ، ادهم‌بك ، جبهه‌ده وقوتنك باشنده اولدیغی حالده توفیق بك ینه وکیل صفتیله مخابره ومعامله‌ده بولونیور . عینی قوت اوزرنده ، عینی صلاحیتده ایکی قوماندان . . . .

جبهه قوماندانی ، ۱۳ تاریخنده صوریلان سؤال و آلنان جواب صورتلرینی برای معلومات بکا کوندرمشدی. حکومتجه، مفتاحی اولمیان شیفره‌لروخصوصی شیفره‌لراستعمالی عمومیتله منع‌ایدلمشدی. حالبوکه ، ادهم‌بکك خصوصی مأمورلری ومبعوثلردن بعض آرقداشلری، بوممنوعیته رعایت‌ایتمکسزین، شیفره مخابراتنه دوام ایتمکده ایدیلر . بالطبع بونلره ممانعت ایدلدی . بونك اوزرینه، ادهم بك ، عصمت پاشایه $\frac{۱۳}{۱۴}$ کانون اول ۳۳۶ تاریخلی بر مراجعتیله « بعض احتیاجات وسائره حقنده آنقره و اسکیشهر قوای سیاره ارتباط ضابطلرینه ویریلن تلغرافلرك توقیف ایدلمکده اولدیغی آکلاشیلمشدر. مخابراتمزك منع ایدلمسی ویا مشکلاتله اوغرادلمسی صورتیله واقع معاملهنك لطفاً ازاله‌سنی رجا ایدرم » دیبوردی . حالبوکه ، ارتباط ضابطلرینك آچیق مخابره‌لری منع ایدلمه‌مشدی . منع ایدیلن‌خصوصی، شیفره مخابره‌سی ایدی . بالخاصه ادهم بکك بحث ایتدیکی آنقره واسکیشهرده‌کی ضابطلرك هیچ بر مخابره‌لری منع ایدلمش وبو ضابطلر طرفندن ادهم بکه شکایت واقع اولمش دکلدی . او کونلرده اسکیشهرده کشیده ایتدیرلمه‌ین بر خصوصی شیفره واردی . فقط او ، قوماندان ومبعوث دیه امضا آتان ادهم بکك بر آرقداشنك شیفره‌سی ایدی. اونك ایچون‌عصمت پاشا ، ادهم بکه ویردیکی جوابده، بو خصوصده‌کی مخبرك کیم اولدیغنك اشعارینی طلب ایتمشدی .

افندیلر ، باشلی باشنه نظر دقتی جالب بر معامله‌یی‌ده بوراده ذکر ایده‌یم . بوتاریخلرده کوتاهیه‌ده متصرف وکیلی قاضی احمدعاصم افندی نامنده برذات بولونیوردی . کوتاهیه‌ده موقع قوماندانی‌عنوانیله ادهم بك طرفندن تعیین ایدلمش ، عبدالله بك نامنده‌ده بری واردی . بو قوماندان ، فراری افراد عسکریه عائله‌لرندن بعضلرینی تهجیرایدلمك اوزره کوتاهیه متصرف‌وکیلی احمدعاصم افندی‌یه کوندریر. متصرف وکیلی ، تهجیر معاملاتنك قانون أخیر موجبنجه ، استقلال محکمه‌سنه عائدیتندن بحثله اوراقی قوماندانلغه اعاده ایدر . بونك اوزرینه ، موقع قوماندانی ، متصرف وکیلنی ، کیجه وقتی ، مقامنه جلب ایتدیرمکه قالقار . متصرف وکیلی ، کیجه مشغول اولدیغندن صباحلین ملاقات ایده‌بیله‌جکنی بیلدیرر . قوماندانك کوندردیکی نفرلر ، متصرف وکیلنك اقامتکاهنك حرم قپوسنی قیرمق صورتیله جبراً خانه‌سنه کیرمك کمال حقارتله‌کندیسنی آلیرلر وکوتورورلر . استجواب ایتدکدن صوکره، عینی کیجه، قوهٔ مسلحه ایله اوندرت ساعت مسافه‌ده بولنان قوهٔسیاره قوماندانلغنك حضورینه کوتورورلر. اوندن صوکره‌ده کوتاهیه‌دن اخراج وتبعید ایدرلر . قاضی اولمق و متصرف وکیلی بولنمق حسبیله ، مختلف وکالتلرك بویوك بر مأموری اولان بر ذاتك دوچار اولدیغی تجاوز ومعامله ، بالطبع دوغریدن دوغریه حکومته توجیه اولنمش بولونیوردی. بووقعه اوزرینه مجلسده ، حکومتدن استیضاح‌پایلدی.

عائد اولدیغی وکالتلر ، جبهه قوماندانلغندن وقعه متجاسرلرینك دیوان حربه سوقلرینی طلب ایتدیلر . جبهه قوماندانلغنك، قوای سیاره قوماندانلغندن تحقیقات اجرا ونتیجه‌نك اشعارینه دائر یازیلان تلغرافنامه، ١٩ کانون اول ٣٣٦ ده عموم قوای سیاره وکرناهیه حوالیسی قوماندان وکیلی محمد توفیق امضالی کان جوابده : « عبدالله بك هر نه یاپمش ایسه طرفندن ویریلن امر قطعی اوزرینه یاپمش وباپمغه مجبور ایدی. بو مسئله‌نك اسباب موجبه‌سی ایجاب ایدن وکالتلره عرض ایدلمشدی . . . . مومی‌الیهك عودتنه امر قطعی ویرلدیکی طرف عالیکزدن بیلدیریلیور . عودت ایتدیکی حالده . . . بهمه‌حال اعدام ایده‌جکم...» دنیلیوردی .

افندیلر ؛ وکلای ملتك امریله وظیفه‌سنه اعاده ایدلمك ایسته‌نیان بر مأمورك ، اعدام ایدیله‌جکنك بیلدیرلمسی ، البته احکام اساسیه وقانونیه ایله قابل تألیف دکلدی . ١٣ کانون اول ٣٣٦ کونی ادهم بك ، آنقره‌ده برادری رشیدبکله ماکنه باشنده آچیق تلغرافلرله اوزون اوزادیه کوروشدی. بو مخابراتك خلاصه‌سی شو ایدی : « ادهم بك ، مسئله‌یی بهمه‌حال مجاسده موضوع بحث ایتدیریکز . صاری أفه دینیلن ادیبك مفرزه‌سیله برابر کوك باپراق طابورینه التحاقی ایچون خبر کوندریکز . مجلس واسطه‌سیله قوماندانلری چکدیریکز . مجلس واسطه‌سیله اوله‌مدیغی تقدیرده بونی ادارة همان تأمین ایدیکز » دییور و « پاطلاته‌جغی بومبالری تا انکلیزلرك ایشیده‌جکنی وبونك پاطلامسنك پك یقین اولدیغنی» سویلیور . رشید بکك ویردیکی جوابلر میانندده ، نظر دقتی جالب شونلر واردی : « قوهٔ سیاره‌نك دشمنه قارشی مدافعه ایتمه‌سی ، بونی فرقه‌لره پراقمسی وادیبله بالذات مخابره ایتمسی، بوکا ممانعت ایدلدیکی تقدیرده جبهه قوماندانیله تکرار علاقه‌یی کسمه‌سی » سویلیوردی .

رشید بك ، بو مخاباراتی اولدیغی کبی بکا کوندردی. کندیسی یانمه کلدی . ذاتاً اسکیشهردن کوتاهیه‌یه کیدوب عودت ایتدکدن صوکره یانمه کله‌مشدی . کندیسنی نزدیمه جلب ایتدیردم . نه ایستدکلرینی صوردم . . « جبهه قوماندانلرینی تبدیل ایدیکز » دیدی . « یرینه قویه‌جق آدملرمز یوقدر » دیدم . « بنی تعیین ایدیکز ، بن دها ایی یاپارم » دیدی . « جبهه قوماندانلرینی تبدیل ایتمك مهم بر مسئله‌در . وضعیت عمومیه‌مزی دوچار ضعف ایدر . بویله بر تکلیفی قبول ایتمك قولای وموافق دکلدر . » جوابنی ویردم .

عینی کونده ، یعنی ١٣ کانون اول ٣٣٦ ده ادهم بکده یازدیغم برتلغرافده ؛ رشید بکله ماکنه باشنده‌کی مخاباراتی اوقودیغمی سویلدکدن صوکره، مسئله‌نك مجلسده رسماً موضوع بحث ومذاکره اولمسی موافق اولدیغنی ، ادیبك یرندن اوینادلمسنك جائز بولنمدیغنی بیلدیردم . عینی تاریخده ، ادهم بك ویردیکی جوابده ؛ مسئله‌نك جدی اولدیغنی سویلیه‌رك قوماندانلر علیهنده‌سوزلر صرف ایدییوردی.

افندیلر ؛ ادهم وقردشلری جبهه‌ده بولنان قوماندانلری بکنمیورلر واونلره اطاعت ایتمیورلر . وکالتلری وحکومتی طانمییورلر . یالکز کویا بکا اطاعت ایدییورلر ومجلسی‌ده ، کندی آرزولرینه کوره‌حرکته کچیره‌جکلرینی امید ایدییورلر. بکا ومجلسه‌مماشاتکار کورونه‌رك کمال فعالیتله‌حاضرلقلرینك اکمالنه چالیشیورلردی . ادهم بك ، ١٩ کانون اول تاریخلی برتلغرافیله‌ده ، ینه ادیبك مفرزه‌سیله کندیسنه التحاق ایتدیرلمسنی بندن رجا ایدییوردی . طلبنی حقلی کوسترمك ایچون‌ده دییوردیکه ؛ « آناطولو حرکات وتأدیباتی زمانده حسب‌الوضعیه بیغا حوالیسنده ترك ایتدیکم وبالآخره دوزجه‌یه

موقة سوق ایدیلن برنجی قوهٔ سیاره‌یه منسوب ادیب بکك ، مفرزه‌نك قسم کلیسنك ازمیر وحوالیسی کوکلیلرندن اولان ۲۵۰ سواری ، ۲۰۰ پیاده ، برجبل طاقمی ، ایکی ماکنه‌لی تفنك ، ۳۰ کشیلك قرارکاه سواری افرادندن مرکب مفرزه‌مزك ، ازمیر حدودینه تقریباً دولایسیله کندیلرندن دهاقضله استفاده ایدیله‌جکی طبیعی بولنمغله برابر مبادیده مراجعت واقع اولمقده بولندیغندن والیوم اوحوالیده آسایش وسائرمك‌ده شایان امنیت برراده‌ده اولدیغی ادیب بك طرفندن‌ده اشعار ایدلدیکندن مناسب دیکر برقطعه‌ایله ، منطقهٔ مذکوره تسلیم آلنه‌رق ، مومی‌الیه ادیب‌بکك مفرزه‌سی وسائط حربیه‌سیله ، قوای سیاره‌یه التحاقك لازم کلن مقامانه أمر وحواله‌سنی رجا ایلرم . »

افندیلر ، بوتلغرافنامه‌ده سرد اولنان مطالعاته ، اك تجربه‌سز والك بسیط محاکمه‌لی برینك دخی قانع اولمسی قبول اولنه‌بیلیرمی ؟ کوتاهیه‌ده بولنان برذات ازمیر حدودینه تقربدن ، بکا ، بحث ایدییور . دوزجه وحوالیسنده وضعیتك شایان امنیت اولدیغنی بندن دها ایی استخبار ایدییور . ادیب بك مفرزه‌سنك قوتی ، تفرعاتیله تعداد ایتدکدن صوکره بومفرزه‌نك وسائط حربیه‌سیله برابر التحاقی رجاسنی قابل اسعاف تلقی ایده‌جکمی ظن ایدییور .

بو تلغراف اوزرینه ، ۱۹ کانون اول ۳۳۶ ده ، خصوصی اولهرق ، بالذات دوزجه‌ده مفرزه قوماندانی ادیب بکه ، ادهم بکك طلبندن وکندیسنك بونی آرزو ایتدیکی بیلدیرلدیکندن بحث ایدرك وفقط مفرزه‌سنك اوحوالیده وجودینه احتیاج قطعی بولندیغنی‌ده ذکر ایده‌رك یازدم .

ادیب ، ۲۰ کانون اول ۳۳۶ ده ویردیکی جوابده ، مفرزه‌سنك او منطقه‌ده قالمسنك ضروری اولدیغنی بیلدیردی . بوکا ، مفرزه‌سنك ، قوهٔ سیاره مرتباتی مثللوغینی تخصیصاله امر استحصالینك تأمینی استرحامی علاوه ایتمك فرصتنی‌ده قاچیرمه‌مشدی .

افندیلر ، ادهم وآرقداشلری ، آنقره قربنده خیانه‌ده‌ده آیریجه برقوت جمعنه تشبث ایتدیلر . سرقت ماده‌سندن آنتره‌ده موقوف ایکن بالآخره تخلیه‌اولنان وان ملتجیلرندن موسی بك زاده‌عباس نامنده‌بری ، الده وثیقه اولدیغی حالده بش اون کشی‌ایله خیانه حوالیسنده افراد طوپلامغه‌باشلادی . بو آدم ، ۱۹ کانون اولده دردست ایدیله‌بیلمش وآنقره استقلال محکمه‌سنه تودیع ایدلمشدی . بونی دردست ایتمك وعونه‌سنی داغتمق ایچون خصوصی وسریع ترتیبات آلمق لازم کلدی . بومقصدله ، خیانه‌یه کوندریلن خصوصی برقوت ، الیوم مبعوث بولنان رجب زهدی بك قوماندانسنده سوق اولنمشدی . رجب زهدی بك ، عباسی اوچ رفیقیله دردست ایتدکدن صوکره مهم برهجومه معروض قالمغنی قویاً ملحوظ کوردیکندن ، موقوفلری ، یولنی تبدیل ایده‌رك بولاطی اوزرندن ترلهٔ آنتره‌یه کتیرمکه مجبور اولمشدی .

افندیلر ؛ دمیرجی أفه ، ادهم بکله مخابره‌دن صوکره بروضعیت مخصوصه آلدی . بو ، حس اولنور اولماز ، جنوب جبهه‌سنده بولنان رأفت بك سواریلری ، درحال اوزرینه توجیه ایدلدی . ۱۹ کانون‌اول۳۳۶ ده دینار جوارنده ایکدمجك کوینده برکیجه باصقینه أهمنك قوتلری داغیلمش.... کندیسی بش اون کشیله فرار ایتش . أفه ، چوق صوکره التجا ایده‌رك مظهر عفو اولمشدر .

افندیلر ، رشید بك ، ۲۱ کانون اول کیجه‌سی أونده درت کشیلی ، اردو ضابطان و باخاصه افرادینی ، قوهٔ سیاره ایله برمصادمه حالده اضلاله مأمور ایدییوردی . بودرت کشی شونلردی :

یکی دنیا غزته‌سنده خبری ، عارف اوروجك همشیره زاده‌سی نظام‌الدین ، مشیر فوآد پاشا زاده‌هدایت وارمیتی شخری بکلر ... بونلر ، ۲۱ کانون اولده ترله اسکیشهره حرکت ایتدیلر . برابرلرنده ادهم بکك کاهیه اولان بریسی‌ده واردی . بونلرك ایچندن بری ، ترهنك حرکتندن اول خفی بر صورتده استانبوله کیدرك اقامتگاهمه کاوب ، بکا بیلدردی . بوذات ، پروپاغاندایی ترتیب واداره‌یه مأمور ایمش . رئیسی عدایت بك ایمش . پاره صرفی صلاحیتی‌ده اولنده ایمش . مخبر اولان ، بالکز اولهرق کندیسنه بر مدت ، ادهم بکدن تعلیمات آلدقدن صوکره اسکیشهره دونه‌جکدی . دیکرلری اسکیشهرده بکلهه‌جکلرمش .

بن ، بوذاته ؛ « بز ادهم بك وقرداشلری حقنده صبتکارز . اونلر ، بهوده تلاشه دوشیورلر . بونلردن متأثر اولدم . فقط ادهم بکك اردوی افسانه‌جون ویره‌جکی تعلیماتی بیلمك ایسترم . » دیه‌رك آرقه‌داشلرله برابر کندیلرینی حرکتلرنده سرعتله براقدم .

اسکیشهرده عصمت پاشایه ، آمیون قره حصارلنده فخرالدین پاشایه معلومات ویردم وبو آدملرك تعقیب اولنملری لزومنی بیلدردم .

ترهه ، احبرانده صادق اوغلنی بالآخره فعلیات ایله اثبات ایتمشدر .

افندیلر ؛ کنالم پاشا ، رشید بکله برابر کوتاهیه‌ده ادهم وتوفیق بکلرله ملاقات ومکالمانده بولندیغی زمان ، ادهم بکك اداه‌لرندن جانب دقت نقطه‌لری بکا شوصورتله خلاصه ایتمشدی :

۱ — آنقره‌ده‌کی حکومت ، استحصال غایه‌یه مستعد ومقتدر دکلدر . بوحکومته قارشی مسکین داورانه‌مز غیر جائزدر .

۲ — فعلی تشکیلاتك ماهیتی ، سوءتفسیر ایده‌جکلردر . فقط نتیجه‌ده موفق اولورسه‌م ، هرکس بکا حق ویره‌جکدر .

۳ — رأفت بکله آره‌مزده عزت نفس مسئله‌سی اولمشدر . مصطفی کمال پاشا ، رأفت بکك عزت نفسنی ترجیح وبزمکنی کسر ایدییور . هرحالده‌در دت بکی ، اوکمه قدرق آنقره‌یه قدرقووالامق ایسترم ، أولورسه‌مده بولنمیده أولهم .

٤ — بز ، چوقدن بوایشی یاپاردق . فقط رشیدك ، آنقره‌ده مجلسده وضعیتی ، بزی اغفال ایتمشدر . مجلسك نه اهمیت وماهیتی واردر .

دکتور کنالم پاشا ، بومطالعاتی دیکله‌دکدن صوکره ، تورکیه‌نك غرب جبهه‌سندن بشقه‌شرقده ، جنوبده ، مرکزده دخی اردولری واردر ، بواردولرك باشنده واچیده بویوك قیمتده وقدرنده قوماندانلر وضابطلر واردر ، بونون بونلرله برابر ملت واردر ؛ دیه‌رك کندیلرینی ساکن ومعتدل بر وضعیته ارجاعه چالیشمشدی .

افندیلر ، رشید بك ، مجلسده حرارتلی تلقینات وتشبثاتده بولونیوردی . برکون ، مجلسده ، قرق اللی قدر مبعوث طوپلانمش ، بونلر ؛ جبهه حقنده بعض شبهه‌لر وارمش ، هیئت وکیله‌یی دعوت ایدمرك بونی ، آ ملامق ایستیورلرمش . بولی مبعوثی بولنان مرحوم یوسف عزت پاشا ، بووضعیتی واجتماع ایدن مبعوثلرك آرزوسنی برمکتوبله بکا بیلدیردی . بن ، حال اجتماعده بولنان هیئت وکیله

ترددده بولونیوردم . هیئت وکیله ؛ بوصورتله اجتماع ایدن مبعوثلرك هرهانکی بر مسئله‌یی استیضاح ایچون حکومتی دعوت ایتمسی اصوله موافق دکلدر ، قبول ایدهمیز ، دیدی . بن ، بوقراری ، بنه یوسف عزت پاشا واسطه‌سیله تبلیغ ایتمکله برابر شخصی مطالعهم اولهرق علاوه ایتدم ، که : « سز مبعوثسکز ، بن‌ده رئیسکزم . هرهانکی برمسئله حقنده جمله کوروشمك ایسترسه‌کز مع‌المعونه قبول ایدهرم . » بنم جوابمی، یوسف عزت پاشا، حال اجتماعده بولنانلره تبلیغ ایتدیکی وقت ، رشید بك آیاغه قالقهرق :

« افندیلر! بوجواب کوکسکزی قپایبك ! دیمکدر . معلوم عالیکزدرکه ، عسکرلرك کوکسلرینك قپالی بولنمسی ضبط وربط ایجابیدر . »

رشید بکك ، رئیس بزی عسکری انضباط آلتنه آلمق ایسته‌یور، دیمك ایستدیکی آکلاشیلیور .

موضوع بحث اجتماعی ترتیب ایدن ، بالطبع رشید بك وبعض آرقداشلری ایدی .

رشید بك آنقره‌ده بولنان عزت پاشا هیئتله‌ده یاپدیغی تماس ومکالمه‌لره اتنا ایتدیره‌رك ؛ پشالرك ازمیری، استانبولی قورتاره‌رق صلح یاپیله‌بیله‌حکمی سویله‌مك اوزره کلدکلری حالده ، توقیف ایدلدکلری نقطه‌سی اوزرنده ، بر جریان‌ده اویاندیرمشدی .

٢٢ کانون‌اول ٣٣٦ کونی ، رشید بکی ووکیللردن ومبعوثلردن اون بش قدر آرقداشی ، حکومتده‌کی دائره‌یه دعوت ایتدم . بو آرقداشلر میانده ، حلال بك ، کاظم پاشا ، ارب صبری بك، عدنان بك ، وهبی بك ، حسن فهمی بك ، احسان بك ، قلنج علی بك ، یوسف عزت وأمیر پاشالر واردی . فوزی پاشا حضرتلری‌ده حاضر بولندی . بو هیئته ؛ موضوع بحث مسئله‌نك بوتون سلسلهٔ جریانی ، ایجاب ایدن وثائقی‌ده ارائه صورتیله ، آچیق بر طرزده ایضاح ایتدم . رشید بك ، سویلدکلرمك هیچ برینی انکار ایتمدی . دشمن تجاوزاتنه قارشی یکانه قوتك ، ادهم بکك قوتی اولدیغنی وبزم تشکیل ایتدیکمز فرقه‌رك چیلیاوروسی کبی داغیلمه‌جقلرینی بیان ایدرك هر حالده ادهم بك قوتنك تزیید وتقویه‌سنه احتیاج اولدیغنی بیلدیردی . جواباً دیدم ، که : « ادهم بکك شخصاً تحت تأثیرنده اولهرق قوللانه‌بیله‌جکی قوتك اعظمی مقداری بیك اکی یوزه ، ایکی بیك کشیدن عبارت اولهبیلیر . بو تزیید اولنورسه ، انضباطسزلقدن داغیلوب سبب فلاکت اولور . هرحالده ، مقدرات مملکتك ، شخصه مربوط قوتلره دکل ، آنجق بوتوك ملت مجلسنك قوانینه تابع قطعات منتظمه‌یه تودیع ایدلمسی لازمدر . قوای سیاره، معین برقادرو داخلنده ویریلن اوامره تماماً اطاعت و انقیاد ایلهمك شرطیله استفاده‌لی اولهبیلیر . »

رشید بك ، سرد اولنان حقایق تسلیم ایدرکی بر وضع آلدی . بونك اوزرینه ، صوك بر تشبث اولمق اوزره ، رشید بکك بعض آرقداشلرله برابر قردشلرینك یانه کیدوب اجرای نصایح ایلمسی قبول ایدلدی .

بوندن صوکره، حل مسئله ایچون شمدی‌یه قدر یاپدیغم شخصی تشبثاتمده ختام ویره‌حکمی، هیئته بیان ایتدم . هیئت، قوهٔ سیاره‌یه ، حکومتك صوك وقطعی مطالبی اولمق اوزره شوخصوصاتی تبلیغ اتمه‌جکدی :

١ — قوهٔ سیاره ، دیکر قطعات مثللو ، أمر وقوماندایه تماماً تبعیت وقانون خارجنده هردرلو طاشقینلقلردن بوقی ایده‌جکدر .

٢ — قوهٔ‌سیاره، تزییدقوت ایچون کندیلکندن هیچ‌بریرده، هیچ برصورتله آدام‌طوپلامیه‌جق و بومقصدله کوندردیکی آدملرك فعالیتنه درحال ختام ویره‌جکدر . افراد احتیاجی ، قطعات سائره مثللو ، واقع اولهجق مراجعت اوزرینه جبهه قوماندانلغنجه تأمین ایدیله‌جکدر .

٣ — قوهٔ سیاره ، فراریلرنی دردست ایتدیرمك ایچون دوغرودن دوغرویه آدملر تعیین واعزام‌ایتمه‌جك، فراریلری، دیکر قطعاتك‌اولدیغی کبی جبهه‌قوماندانلغنجه‌تعقیب‌ودردست‌ایتدیریله‌جکدر.

٤ — قوهٔ سیاره منسوبینك عائله‌لرینه بافق اوزره بعض یرلرده بولندیردیغی ارتباط ضابطلرینك شخصلری ، حکومتجه معلوم اولهجق وبو ارتباط ضابطلری بدنده بولنه‌جق شیفره‌نك بر صورتی‌ده یزه تودیع ایدیله‌جکدر .

بو شرائط ایفا اولندیغی تقدیرده ، قوهٔ سیاره ، شیمدیه قدر اولدیغی کبی معین بر قادرو داخلنده بنه وظیفه‌سنه دوام‌ایده‌جکدر . رشید بکله ، برابر جلال ، قلنج علی ، ایوب‌صبری،وهبی‌بکلر ٢٣ کانون اول زوالنده آنقره‌دن حرکت و ٢٤ کانون اول بعدالزوال ساعت ٤,٤٥ ده کوتاهیه‌یه مواصلت ایتدیلر .

افندیلر ، ادهم ، توفیق بکلرك جبهه قوماندانلنك معلومات و تنسیبی اولمقسزین منطقه‌لرنده بولنان نظامیه قطعاتنی جبهه‌یه توزیع ایده‌رك ، قوهٔ سیاره‌نك سکبار افرادینی کدوسده و پهلوان آغا مفرزه‌سنی ، کوتاهیه‌ده جمع ایتمش اولدیغنی استخبار ایتدم . بونك اوزرینه $\frac{٢٥}{٢٦}$ کانون اول ٣٣٦ ده ، کوتاهیه‌ده جلال بك و رفقاسنه یازدیغم آچیق بر تلغرافده ، « بوطرز حرکتدن مقصد و معنانك نه اولدیغنی قطعیاً بیلمك ایسترم . بو بابده‌کی قناعتکزك اشعارینه ما کنه باشنده انتظار ایدرم » دیدم . بو تلغرافك صورتی ، عصمت ، رأفت و فخرالدین پاشالره شیفره الله بیلدیره‌رك نظر دقتلرینی جلب ایتدم . هیئت ، مشترك امضا ایله شو قیصه جوابی ویردی : « مستریح اولیکز ، سوءتفهمی موجب هیچ برمقصد یوقدر . توفیق بك یارین کله‌جك ، هپ برلکده کوروشه‌جکز . نتیجه‌یی برتفصیل عرض ایدرز . » بن ، بوجوابدن، کیدن آرقداشلرك یا وضعیتدن خبردار ایدلیه‌رك اغفال ایدلمکده اولدقلرینه ویاخود توقیف اولنوب آرزو ایدلدیکی کبی یازی یازمغه مجبور ایدلدکلرینه حکم ایتدم . اونك ایچون ، وضعیت حقیقیه‌یی آکلامامش و قیصه تلغرافلریله ویردکلری تأمیناته قانع اولمش کورونمك ایستدم . بو سبیله ، توفیق بکله دخی ملاقاتلرندن صوکره ، مملکت و ملتك منافع‌اعظمیسنی تأمین ایده‌جك اساسات اوزرنده اتفاق ایده‌جکلرینه شبهم اولمدیغنی . . بکا واصل اولان خبرلری دیدی قودی عد ایدرك حکومتجه هیچ بر تدبیر اتخاذینه لزوم اولمدیغی قناعتمی عرض و افهامه موفق‌اولهجغمی ، آنجق صمیمیتی مخل‌احوالك بر آن اول زائل اولمش بولندیغی‌خبرینه انتظارایتدیکمی ، بنی رنجیده قلب ایتمه‌ملرینی جواباً یازدم .

هیئتك ، $\frac{٢٦}{٢٧}$ کانون اول ٣٣٦ ده ، مشترك امضا ایله کشیده ایتدکلری مفصل وآچیق تلغرافنامه‌ده ، مهم نقطه‌لر شونلردی :

١ — امنیت ترتیباتی‌آلندیغنه شبهه یوقدر . وضعیتلری تماماً تدافعیدر. کندیلرینه قارشی تحشید

واقامه ایدیلن قوتلر ونو ایجاد قره‌غولر مواضع اصلیه‌سنه چکیلدیکی تقدیرده ، بوحرکاتدن‌ده صرفنظر ایده‌جکلردر .

٢ — خصمانه حرکته معروض قالمدقجه ، مملکتك سلامت آتیه‌سی ایچون وشخص دولتلرینه قارشی پرورده ایلدکلری مخالصته بناءً ، هردرلو فعلی حرکتدن اجتناب ایده‌جکلرینی الك یوك یمینلرله تأمین ایلمشلردر .

٣ — قوای سیاره‌نك ، قونیه وآلاجه‌ده بولنان افرادیله ، قونیه‌دن ملازم صدرالدین افندی قوماندانسیله کلمکده ایکن ، فخرالدین پاشا طرفندن توقیف ایدیلن سکسان نفرك وقوای سیاره مفرده قوماندانلرندن کورد اسماعیل آغانك ، قلعه‌جکدن اقرباسندن جهاده اشتراك ایتمك‌اوزره اسنان عسکریه خارجنده‌کی کیمسه‌لردن طوپلانانلرك التحاقلرینه ممانعت ایدلمه‌سی ؛

٤ — قوای سیاره‌یه پاره ویرلمسی ایچون کوتاهیه متصرفلغنه أمر ویرلمسی ؛

٥ — امنیت واعتمادك فعلاً تأسیس وادامه‌سی ایچون فخرالدین ورأفت بکلرك جبه‌دن اوزاقلاشدیرلمامری .

بونقطه‌لردن چیقان معنا نه‌در افندیلر ! ؟ اورایه کیدن آرقداشلرمزك کافه‌سنك بومعنانی ادراك ایده‌میه‌جکلرینه احتمال ویرمیه‌بیلیرمیدی ؟ بناءً علیه برآزاول اشارت‌ایتدیکم کبی کوتاهیه‌یه کیدن هیئت ، فی‌الحقیقه توقیف ایدلمشدی . کندیلرینه بویازیلان شیلر ، دیکته ایتدیریلیوردی . بونك بویله اولمه‌جغنی ، هیئت کیتمه‌دن اول ، بیلیوردم . بو سببله ایدی ، که رشید بك ، کاظم پاشایی برابر کوتورمك ایچون اصرار ایتدیکی حالده اثنای مذاکره‌ده بالتصادف صولمده اوطوران کاظم پاشایه کیتمه‌سی لازم کلدیکنی احساس ایتمشدم . چونکه کاظم پاشانی موقتاً دکل الی‌نهایه توقیف ایدرك ، امضاسنی قوللانمقدن چوق استفاده ایده‌بیلیرلردی .

عینی کیجه کندیلرینه شو جوابی ویردم : « تلغرافنامه‌کزی یارین هیئت‌وکیلیه عرض ایده‌جکم . » عینی زمانده ، $\frac{26}{27}$ کیجه‌سی اسکیشهردن غرب جبه‌سی قوماندانی عصمت بك افندی‌یه ده ، شوشیفره تلغرافی یازدم :

کوتاهیه‌یه کیدن هیئتك مفصل تلغرافنامه‌سنی عیناً آتی‌یه درج ایدیورم . بونك اساس نقطه‌لرینی خلاصه ایدرك ، ماکنه باشنده رأفت وفخرالدین بکلره بیلدیرمکزی رجا ایدرم . هیئه ماکنه باشنده ویردیکم جوابده : « تلغرافنامه‌کزی ، یارین هیئت وکیلیه عرض ایده‌جکمدن عبارتدر . » یارین ، هیئت وکیله قراریله هیئه ، وظیفه‌لریمك‌ختام بولدیغنی وسریعاً آنقره‌یه عودتلرینی تبلیغ ایده‌جکم . اوندن صوکره ، مسئله‌یی بوتون تفرعاتیله مجلسه ایضاح ایتمك فکرنده‌یم .

قوهٔ سیاره‌یه قارشی ، عصمت ورأفت بك قوتلرینك ، بولندقلری یرلرده طوپلو ومتینقد اولمارینی واتخاذ ایدلمش بولنان عمومی تدابیرددها چوق اهمیت ودقت عطف ایدلمسنی رجا ایدرم . فعلی حرکته ، هرحالده اونلرباشلامه‌دن ، شمدیلك باشلامه‌سی طرفداریم . تورکیه‌بویوك‌ملت‌مجلسی رئیسی مصطفی کمال »

افندیلر ، ایرتسی کونی غرب وجنوب جبه‌سنه شو تلغراف ویرلدی :

شیفره ۲۷ - ۱۲ - ۳۳۶

غرب جبهه‌سی ارکان حربیه برنجی شعبه مدیرلکنه

جنوب » » » »

رأفت و عصمت بك افندیلره مخصوصدر . کوتاهیه کدن هیئك کوندردکی مفصل تلغراف ، هیئت وکیله‌ده مطالعه ایدیلهرك آتیده‌کی مقررات اتخاذ اولندی : ۱ مقررات ، بو آقشام آجیلوب تلغرافله بویوك ملت مجلسی ریاست جلیه‌سندن دوغروجه کوتاهیه به تبلیغ ایدیلهجك و هیئك وظیفه‌سنه ختام ویریلهجکدر . ۲ کاتلطرآ ایجاب ایدن تدابیرك اتخاذی ومعاملاتکرك اشعاری مرجوودر. (ارکان حربیهٔ عمومیه رئیس وکیلی فوزی)

حرکات شعبه‌سی مدیری

صالح

۲۷ کانون‌اول ۳۳۶

قرارنامه

وطنك سلامت و خلاص حقیقیسی ایچون اردولرده وحدت فکریه واطاعت مطلقه‌نك و جوب ولزومنی هرشیدن اقدم عد ایدن هیئت‌وکیله بیوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال، رشید، ایوب‌صبری، وهبی و قائم علی بکلرله کوتاهیه‌دن ۲۶/۲۷ کانون‌اول ۳۳۶ تاریخلی تلغرافنامه‌سنی ومومسئله اطرافنده جریان ایدن احوال و حدثانی مطالعه ومذاکره‌دن صوکره مقررات آتیه‌نی اتخاذ ایتمشدر :

۱ — برنجی قوهٔ سیاره ، دیکر بوتون قطعات عسکریه‌کی بلاقید و شرط بیوك ملت مجلسنك قرارلرینه و تعلیمات واوامر حکومته تبعیت واطاعته مکلف وضبط ورابط عسکری ایله مقیددر .

۲ — برنجی قوهٔ سیاره قومانداسنك ، وظائف و خصوصات عسکریه‌دن دولایی مابینه تکافات ومعلقاتی ، آتیق تحت امرنده بولنمیان قوماندالقله ومذکور قوماندالق واسطه‌سیله ایجاب ایدن مقاماته ابلاغ اولنور .

۳ — خصوصات مذکوره ایله اشتغال ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه عائددر.

داخلیه وکیلی خارجیه‌وکیل مستشار مالیه‌وکیلی شرعیه وکیلی

دکتور عبدالله احمد نعمان فوزی فرهمی مصطفی کمال

مالیه‌وکیلی ارکان‌حربیهٔ عمومیه ریاستی وکیلی

فریدی فوزی

کوناهیده بویوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال ، رشید ، ایوب صبری ، وهبی وقانج علی بکلرك ، ۲۱/۲۷ کانون اول ۳۳٦ تاریخلی مفصل تلغرافنامه‌لرینه ، ۲۷ کانون اولده جواب ویردم . بونده ؛ هیئت وکیله قرارینی عیناً تبلیغ ایتدم ودیدم‌که : « بوکا نظراً ذات عالیلرکزدن رجا ایتدیکم وظیفهٔ خصوصیه ختام بولمش اولمغله عودت بیورمکز مرجودر . »

۲۸ کانون اول ۳۳٦ ده هیئتدن آلدیغم برتلغرافنامه عیناً شو ایدی :

کوتاهیه

۲۸-۱۲-۳۳٦

آنقره‌ده بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله سنه

هیئت وکیله قرارینی محتوی امرنامه‌لرینی آقشام تبلیغ ایتدك . اساساً هر برلرمز ، سلامت مملکت وملت ایچون امرکزه کمال صمیمیتله انقیاد ایده‌رك بورایه کلدك . اسکیشهرك وبورانك حال وطورینی کوردك ، مختلف فیه اولان مسئله‌یی کمال بیطرفی و حقانیت ایله تدقیق وتحقیق ایتدك . مذاکرمنك جریاتی و صفحاتی اولا یغی کبی عرض و تصویر قناعاتمزه اسناداً مسئله‌نك حل نقطه‌سنی آکلادیغمز کبی یازدق . معروضاتمزه نظراً هیئت وکیلهنك مبلغ قرارینك نهایی اولده ایتدیکنی آکلایه‌مدق . بالعکس وطنك سلامت و سعادتنه معطوف اولان معروضاتمزك حسن تلقی ایتمدیکنی کوردك . مسئله‌نك دها زیاده امتدادینه تحملی اولمدیغنه اعتماد بویورملرینی استرحام ایدرز .

قنلج علی وهبی ایوب صبری رشید جمدل

بو تلغرافه شو جوابی ویردم :

شیفره ماکنه باشنده آنقره : ۲۸ - ۱۲ - ۳۳٦

کوتاهیه‌ده بویوك ملت مجلسی اعضاسندن جلال ،
رشید ، ایوب صبری ، وهبی وقانج علی بکلره .

۲۸ - ۱۲ - ۳۳٦ شیفره‌یه : سلامت مملکت وملت ایچون حق حاجزانه‌مدکی صمیمیتکزه بجداً متشکرم . موضوع بحث مسئله حقنده عزیمت عالیلرکزدن اولدیغی بوتون وثاقی ارائه ایتك صورتیله

ویرمکه ایضاحات تأییده‌سنده ، مسئله‌ی رسماً حکومه انتقال ایدیرکن . ذات عالیلرکزك مناسب اولان صورت سیرلتی اوزرینه‌کی آرزو ایدیلدیکی واضح وآشکار بیورمغله سعادت کفیده بولمکزی رجا ایتمکده‌یم . مسئله‌نك حل وفصلی ، دیپلوماتلرمزه تلغراف ایله‌کنده اشارت بیورولمسنه ، ذاتاً بورادهدخی موجود بولنان وسائل اداری . حکم منك تدابیر وترتیبات عمومیه‌ی ، هر درلوکی بر طرفدن اعلانیله اولمیه‌جغی عرض ایلمکده . هان وکیله قراری ، ذات عالیلرینه [illegible] معلوم وحصوصاتی رسماً وقسمیاً بردفعه دها بیان ایدر . اشعارات شایانی ، هیچ بر وجهله بیان اولنمش دکلدر . آنکچون بورده دخی عرض ایدیلکم وجهله ، بر وجهله ایضاحات وشروحات ویرمکه حاضر دولت وتشکیلاتله وکلای سیمیه‌یه وقوع بولمش اولان اشعاراتده معذا سف [illegible] کوریپورموبالطبع مسئله‌نك حل ونقیانی مسئول دیرقعار اولان مقامله تماس ایتمش بولنیور .

[illegible] مت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

افندیلر ، کوتاهیه‌ده‌کی هیئت ، مجلسده وضعیتی ایضاح ایدرك کندیلرینه دها تامام دائره حکملرینی ادهم وقردشلرینی اقناع صورتیله اللرندن قورتوله‌بیلدکلری آکلاشیلمشدر . مالسبع رشید بك اورادهدر .

§ افندیلر ، کوتاهیه ، هیئت وکیله قرارینی وهیئتك عمومی [illegible] متعاقب حمه قوماندانلرینه‌ده عاصی ادهم وقردشلری علیهنه حرکات فعلیه‌یه کچملرینی امر ایتمشدر .

افندیلر ، حرکات عسکریه‌یی ، چابوجه‌لیقدن ودولت تشکیل واداره‌سنی [illegible] معصومچو-وقلرینی فدیهٔ نجات دیلمك ایچون داغلره قالدیرمق حیدودلغندن عبارتدر . شارلاتانقال‌یه ، یالیقاره‌لریله ، یونون پرتورك وطننی ازعاج وتورك ملتنك بویوك مجلسی کندیسیله اشتغال ایدن مجلسی ، حدناشناس ، کستاخ وهرهنکی بردشمنك بوغاز طوقامنه جاسوسلغنی ، اوشاقلغی یایه‌حق قدر پست وارذل طینتده بولنان بوقردشلری ، اللرندهکی اعظمی قوت واستناد ایتدکلری دشمنلرده داخل اولدیغی حالده ، تأدیب وتنکیل ایتمك صورتیله ، انقلاب تاریخمزده ، بر عبرت مؤثره مثالی تمهید ایتمك ، ضروری کورولمشدر . اونك ایچون شو ترتیبات آلمشدی :

- وسعده یونان قوتلرینه قارشی ، برپیاده و قسمی ترك اوتهرق ، ایکی پیاده فرقه‌سی وبر سواری لواسی ، اسکیشهرك غرب جنوبیسنده و کوتاهیه استقامت عمومیه‌سنده تحشید ایدلمشدی . عشاقده یونان یونان قوتلرینه قارشی‌ده ، یالکز برطابور جهه‌ده ترك اوتهرق ، ایکی پیاده فرقه‌سی ویدی سواری آلایی ، طوپلو پیکار جوارنده وکذلك کوتاهیه استقامت عمومیه‌سنده تحشید ایدلمشدی.

قوتلرمز ، حرکت امرینی آلیر آلماز ، درحال کوتاهیه‌ده یونان عاصی ادهم قوتلری اوزرینه یورویشه کچدیلر . ۲۹ کانون اول ۳۳۶ کونی کوتاهیه‌یی اشغال ایتدیلر . اوچ کون صوکره‌ده غرب و جنوب جهه‌لرندن حرکت ایدن یونون قوتلرمز ، کوتاهیه‌دن ۳۰ ، ۴۰ کیلو مترو ایلریسنده

وکدوس استقامت عمومیه‌سنده برخطده برلشدیلر . عاصی ادهم ، قوتلرینی هیچ بر پرده توقیف و مقاومت ایتدیرمکه جسارت ایده‌مه‌دن کدوس اوزرینه چکیلمشدی .

افندیلر ؛ تورکیه بویوك ملت مجلسنك شعورلی اردوسی کندیسنی و بویوك ملت مجلسی وحکومتنی استصفار ایده‌جك قدر بینسزلك و غرور ابلهانه کوسترن بو عاصیلره ، لایق اولدقلری سلهٔ تأدیبی وورمق ایچون ، ضبط اولنماز برحدت وشدتله حرکت ایدییورلردی . نفس آلامقسزین فرار ایدن عاصی ادهم ، درسعادتده صدارت عظمایه دیه‌شو تلغرافی ویرییوردی : « آنقره‌ده توقیف ایدیلن رفقای محترمه کزك استانبوله اعاده ایدلملری ایچون آنقره مجلس ریاستنه کشیده ایتدیکم پروتستونامه بروجه‌زیر معروضدر. شمدیکی حالده ملت مجلسنك قراریله تعرضه معروض بولونیورم . قوتم مدافعه‌یه حتی تعرضه بیله کافی اولمقله برابر جبهه وجناحم یونانلیلرله تماسده بولندیغندن وصورت حرکت حقنده یونان قوماندانلغیله ائتلاف‌ایدلمش ایسه‌ده موافقت دولتلرینك‌انضمامی هرجهتدن لازم کورولمکله اجرای ایجابی ومخابرات وأمر دولتلرینك وصولنك تأمینی ایچون ، کدوس تلغراف خطنك تعمیر واصلاحی معروضدر فرمان .

سابق عموم قوای سیاره وکوتاهیه حوالیسی قوماندانی
والیوم عموم قوای ملیه قوماندانی
اوڭهم

افندیلر ؛ بوتلغرافنامه‌ده مندرج، پروتستونامه دنیلن برهذیانناممه، حقیقةً مجلس ریاستنه چکیلمش وبرجلسهٔ خفیه‌ده مجاسه اوقونمشدی . بونده قوللانیلان الفاظ و تعبیرات ، اوقدر غلیظ و اوقدر بی‌ادبانه‌درکه ، بردفعه اوقوندقدن صوکره ، تکرار عیناً اوقونمسنه واستماعنه تحمل ایدیلهمه‌مشدی . بوقدر عادی بر هذیانناممه‌یی ، حضورکزده‌ده عرض ایتمه‌یه‌لزوم کورمیورم . بوهذیانناممه ایله مبعوثلرك شخصلرینه حقارت ، مجلس مابینك مشروعیتنه تجاوز ایدیلهرك ، عزت پاشا هیئتنك استانبوله حرکتنده سرپست براقیلمسی طلب اولونیوردی .

افندیلر ؛ قوتلرمز کوتاهیه‌یه کیرکن، بن‌ده، مجلسده بعض مبعوثلر طرفندن استیضاحه چکیلمش بولونیوردم . عاصی ادهمه قارشی حرکت ، اوکا تعرض ، اونی تعقیب ایتمه‌مزه اعتراضلر ایدیلیوردی. فؤاد پاشانك ادهم وقرده‌شنی حسن اداره ایده‌بیلدیکندن ، دکیشدیرلمه‌مسی موافق اولورمش . بوتون اختلافاته سببیت ویرن ، یکی تعیین ایتدیکم قوماندانلرك تجربه‌سزلکلری و حاله مطابق طور و طرز حرکتده بولنمامارلری ایمش .. اردوده جدیت وانتظام آرامق زمانیمی ایمش ، یاه محافظه ایتسین، ادهم بك اردویی داغیتیرسه نه‌یاپاجقمشم؟ بوقدر مهم برحادثه‌یه کیم وناصل قرار ویرمش؟ بویله برقرار مجلس خبردار ایهلکسزین ناصل آلینیرمش کبی برچوق سوألر وتنقیدلردن صوکره ، هرحالده ادهم بك وقردشلری ، وورولهملیدر، طلبلری سرد اولندی . ۲۹ کانون اول کونلك بوتون جلسه‌لرینی و ۳۰ کانون اول کونلك برقاچ خفی جلسه‌سنی ایضاحات ویرمکله کچیردم. وضعیتك بوتون صفحاتی وثائقیله، دلائلیله، حقایقیله ایضاحه چالیشدم. بوتون بوایضاحاتمه رغماً ، مناقشه بردرلوختام بولیوردی. هرشیدن ، رفنظر ، بالکز مجلسك مشروعیتنه تجاوزی متضمن تلغرافنامه ، صاحبلرینی خیانت وطنیه قانونه

چاره‌یرمغه کافی ایکن ، بو عاصیلرك آیلردنبری ارتکاب ایده کلمکده اولدقلری عصیانکار وضعیتلری و حکومت علیه‌یی یقمق ، کندی عقلمرجه بشقه نوع بر حکومت تشکیل ایتمك فکرلرینی ، تعلیقه یلتنمه‌لری نظردقته آلنمق ایسته‌نیور ، بالعکس تنکیلدن ، تجزیه‌دن ، تخلیصدن چالیشلمق ایسته‌نیور کبی ایدی . بونك قیصه‌جه سببنی ایضاح ایده‌یم افندیلر ؛ مبعوثلردن بعضیلری ، وضعیتك شخصی وحسی اغبرارلردن تولد ایتدیکنه ، ذاهب اولمشاردی . فی‌الحقیقه بو وادیده ، نامتناهی پروپاغاندا پاپیلمش و افکار عمومیه اضلال ایدلمك ایسته‌نمشدی . بنه قوتلی ومبالغه‌لی تلقینلردن ، ادهم قوتلرینك چوق ومغلوب ایدلمسی مشکل اولدیغی ظننده بولنه‌رق ، اردو ایله مصادمه‌سی حالنده ، اردونك چیل یاوروسی کبی داغیله‌جغنی و اوزمان ، حقیقة وضعیتك فجیع اولهیله‌جکنی تصور ایدیبورلر وبویله بر مصادمهٔ فعلیه‌یه مانع اولمه‌یی موافق مطالعه ایدبیورلردی .

افندیلر ؛ بو مطالعه‌لری مصیب کوروب اوکا کوره حرکت ایتمنك نتیجه‌سی ، امر برلکدن کلن واساساً دها بوکسك برقابلیت فکریه‌یه مالك بولنیان ادهمك ، قوص قوجه تورك وطننده دیکتاتورلغنی قبول وتصدیقه منجر اوله‌جغنی آکلامه‌مق قابلی ایدی ؟

مجلسك هیجان وترددینی ازاله ایده‌جك ، تطمینکار برصورتده ادارهٔ کلام ایده‌رك ، خفی جلسه‌لر مذاکراتی ، نتایج فعلیه‌یه انتظاراً قپاندق .

افندیلر ؛ ادهم قوتلرینی تعقیب ایدن قطعاتمز ، ٥ کانون‌ثانی ۳۷ کونی کدوسی اشغال ایده‌رك ، اوجوارده طوپلاندیلر . ادهم وقرده‌شلری‌ده ، قوتلریله برابر دشمن صفارنده لایق اولدقلری وضعیتی آلدیلر . آرتق ، ادهم وقعه‌سی قالمامشدی . اردومزك ایچنده بولنان دشمن ، طرد ایدیلمك ، جبهه‌سنه ارجاع ایدلمشدی . بوندن صوکره ، یالکز بردشمن جبهه‌سی وحرکتنی مشاهده ایده‌جکز . فی‌الحقیقه ، برکون صوکره ، ٦ کانون‌ثانی ۳۷ عموم یونان اردوسی ، بوتون جبهه اوزرنده هرنقطه‌دن تعرضه کچدی .

افندیلر ؛ بوکونکی وضعیت عسکریه‌یی بسیط برشکلده ایضاح ایچون شویله دیه‌جکم :
ایزنیقدن ، کدوس اوزرندن عشاقه برخط تصور ایدیکز ، بوخطك کدوسك شمالنده قالان پارچه‌سی ، ایکی یوز کیلو مترودر . کدوسدن عشاقه اولان پارچه‌سی‌ده ، اوتوز کیلو مترو قدردر . دشمن ، اوچ فرقه ایله بوخطك شمال اوجندن اسکیشهر اوزرینه حرکت ایتدی . بزم کدوسده بولنان مهم قوتلرمز ، اسکیشهر اوزرنه بودشمن فرقه‌لرینی قارشیلامغه مجبور ایدی . قارشیلادی ؛ مغلوب ایتدی . انقلابمز تاریخنه ، برنجی این اوکی ظفرینی قید ایتدی .

§ جنوب جبهه‌سنه عائد اولان قوتلر ، اسکی یرلرینه ، دوملو پیکاره اعاده ایدلدیلر . کوناه‌یده یالکز ٦١ نجی فرقه ، ایکی آلای‌قدر قوتیله عزالدین بك (اردومفتشی عزالدین پاشادر) قوماندانلغنده ترك ایدلمشدی .

افندیلر ؛ ۸ کانون ثانی ۳۳۷ جمعه ایرتسی کونی مجلسك علنی جلسه‌سنده ، وضعیتی ایضاح ایدبیوردم . آرتق هرکس حقیقتی کورمش و آکلامشدی . ادهم وقردشلری لهنده ملایم حرکت مطالعه‌سنده بولنانلر ، بودفعه علیهلرنده پك جوشقون ایدیلر . بن بیاناتده بولنورکن ادهم ، توفیق ورشید بکلرك دیه‌رك قونوشدیغمه اعتراض اولندی . یوکسلن برصدا « پاشا حضرتلری ، آرتق بك

دیمه‌یکز . خائن دیکز ! » اخطارنده بولندی . « ادهم وتوفیق خائنلری دیه‌جکم ، فقط هنوز بویوك ملت مجلسی اعضاسی صفتی طاشیان رشید بك حقنده‌ده عینی شیئ قوللانمق مجبوریتنده‌یم . هیئت علیه‌کزه حرمةً بونی تلفظ ایده‌م . اولا رشید بکك اعضالقدن اسقاطنه رأی ویرمکزی رجا ایدرم دیدم . »

رئیس — « منافع ملت ومملکت علیهنه استعمال سلاح ایده‌رك دشمنلرله تشریك مساعی ایدن صاروخان مبعوثی رشید بکك مبعوثلقدن اخراجنی قبول بیورانلر أل قالدیرسین ! » دیدی . أللر قالقدی ، قبول اولندی .

— یونان اردوسنك اجرا ایتدیکی بوتعرضده ، ادهم وقردشلری‌ده ، کندیلرینه دوشن وظیفه‌ی ایفادن کری دورمدیلر . تکرار کوتاهیه‌یه توجه ایده‌رك ، اوراده بولنان ضعیف فرقه‌مزه تعرضه باشلادیلر . عزالدین پاشانك متین قارا کته‌ری وواقعانه قوماندانسی ومعیتنده‌کی تورك ضابط ونفرلرینك بوکسك قهرمانلقلری ، ادهم وقرده‌شلریله صالدیران خائن قوتلری مغلوب ورجعته مجبور ایتدی . اکر ، شخصلری‌ده داخل اولدیغی حالده کاملاً امحا ایدلمکدن قورتوله‌بیلمشلرسه بونی‌ده هیچ سومدکلری رأفت پاشایه مدیون بولندقلرینی سویله‌ملی‌یم . بونقطه‌یی ایضاح ایدیوره‌یم :

رأفت پاشا ، ایکی سواری فرقه‌سیله ، دوملو پیکارك اون کیلو مترو قدر شرقنده کوچوك کوپده بولونیوردی . کوتاهیه‌ده بولنان ٦١ نجی فرقه‌یه ، غربدن تعرض ایدن ادهم قوتلرینی ، سریع برصورتده مغلوب وامحا ایتمك اوزره حرکتی امر اولندی . رأفت پاشا ، سواریلریله ادهم قوتلرینك یان وآرقه‌سنه کیده‌جکدی . بولندیغی موقعدن شماله ، کوتاهیه‌یه باقیله‌جق اولورسه ، بووظیفه‌نك طبیعی بربوروبیشله وپك مؤثر برصورتده یاپیله‌بیله‌جکی میدانده ایدی . حالبوکه رأفت پاشا ، ایجاب ایدن یره کیتمه‌مش ، بونك عکسی طرفنه ، کوتاهیه‌نك غربنده دکل ، شرقنده ، آلایوندہ کیتمش . سواری قوتلری ، ١٢ کانون ثانی ٣٣٧ زوالنه دوغرو آلایوند منطقه‌سنه واصل اولدی .

رأفت پاشا، عزالدین پاشا ایله کوروشمك اوزره کوتاهیه‌یه کیتدی. عزالدین پاشا، سواری فرقه‌لرینك کوتاهیه جنوبندن یللیجه داغی غربندن ، تماماً سسواریدن عبارت اولان ، ادهم قوتلرینك کریلرینه سوق ایدلمسنی تکلیف ایتمش .

رأفت پاشا ، طرفینك محاربه وضعیتی حقنده تام بر معلوماتی اولمدیغی ایلری سوره‌رك ، بویله بر حرکته بناشامش .. رأفت پاشا ، عزالدین پاشا قوتلرینك ، شرقه ، پورصوق صوبی کریسنه چکیلمسی حالنده ، سواریلریله کوتاهیه اوواسندن عصاتك یان وکریلرینه تعرضی دوشونیورمش. آتلی عصاة حیوانلرندن ایتمش ، پیاده فرقه‌مز قارشوسنده یایا جنك یاپدیغی ائه ضعیف وضعیتده اوزرینه یورومکده تردد کوسترن قوماندان ، پیاده فرقه‌مز مغلوباً رجعت ایدرکن آتلری اوزرنده بولنه‌جق ، قوة معنویه‌لری یوکسلمش عصاتك، هانکی یانه و ناصل تعرض ایتمکی دوشونیدیکی، حتیقةً هرعسکر ایچون دوشونیله‌جك بر مسئله‌در . بویله شی اولاماز ! بو دشمن سواریسی ، رجعته مجبور ایتدیکی پیاده‌یی براقوب ، رأفت پاشا سواریلری اوزرینه آتیلمیه‌جقمیدی ؟

افندیلر ؛ محاربه میدانته ، طوپ و تفنك صداسنه کلن بر قوت، برتك تفنك، محاربه ایدن کندینه منسوب قوتك مغلوبیتنه انتظار ایتمك واوندن صوکره ایشی کوره‌بیله‌جکی ظننده بولنمق ، یالکز عسکر

اولانلرك دقل ، اك ساده كوروشلى انسانلرك بيله ، معقول بوله‌جق برفكر دكلدر. وظيفه‌وفداكارلق، محاربه ايدن قسمك مغلوب اولمه‌دن، چكيلمه‌دن، موفقيتى تأمينه چاليشمقله ايفا اولنور .

آرقداشى محاربه ايدركن و معاونته محتاج ايكن ، سيرجى قالمش قوماندانلر آرقداشنك مغلوبيتنه شاهد اولهبيلرلرسه‌ده ، تاريخك بى امان تنقيدندن ، تقبيحندن اصلا قورتيله‌مزلر .

عزالدين پاشا ، ١١ كانون‌ثانى ٣٣٧ زوالندن ١٣ كانون‌ثانى كيجه يارىسنه قدر جريان ايدن شدتلى و بحرانلى محاربه‌لر اثناسنده ، سوارى غروپلرينك‌ده تعرضه اشتراكى زمانلرنك كلديكى حقنده اركان حربيهٔ عموميه رياستنه‌ده معروضاتده بولنمشدى . رأفت پاشا ، جنوب جبهه‌سندن جلب‌ايتديكى سكزنجى فرقه يدىشه‌بيلديكى تقديرده ، ١٤ كانون‌ثانيده تعرضه كچمك نيتنده اولديغنى، قطعاتنه بيلديريوردى . عزالدين پاشا، ١١، ١٢، ١٣ كانون‌ثانى كونلرنده يالكز باشنه دشمنله محاربه ايتدكدن صوكره، آقشام غروب زمانى ، ياپديغى بر مقابل تعرضله عصاتى مغلوب وفراره مجبور ايتدى . رأفت پاشا ، محاربه‌يه سيرجى قالمق صورتيله بويوك بر فرصت قاچيردى وادهمك وقوتلرينك رجعتنه مساعد وضعيت‌براقدى. ١٤نجى كونى تحت امرنده بولنان بوتون سوارى قوتلرينى سوارى فرقه قوماندانلرندن درويش بكك، (قول اردو قوماندانى درويش‌پاشادر) تحت امرينه‌وره‌رك اونى؛ ادهمك تعقيبنه‌مأمور ايتدى. درويش پاشا ؛ آفشارده ، بالخاصه كدوسده ادهم قوتلرينك كريلرينه دوغرو، كيجه‌لرى‌ده يورومك صورتيله توجيه ايتديكى مدهش ضربه‌لرله ادهم ، توفيق، رشيد فرده‌شلرى سرسم‌ايتدى. قوتلرينك‌طوپلانمسنه زمان براقمدى . درويش بك ، ادهم وقرده‌شلرينى ١٤ كانون‌ثانيدن ٢٢ كانون‌ثانى‌يه قدر ، طقوز كون نفس آلديرمقسزين متماديآ تعقيب ايتمشدر . نتيجه‌ده ، بوتون ادهم قوتلرى اسير ايدلمش ، يالكزادهم، توفيق ورشيد قرده‌شلر بكى وظيفه آلمق اوزره ، دشمن اردوكاهنه فرار ايده‌بيلمشلردر .

§ محترم افنديلر ؛ آنقره‌ده بولنان استانبول مسافرلرمزه بر ، بر بچق آيلق مدت مسافرتلرى اثناسنده چوق‌شيلر كوسترمك فرصتلرينه‌مالك اولديغمزى ظن‌ايدييورم . خاصى ادهم وقرده‌شلرينك قوتلرى اورته‌دن قالديرلدى . يونانليلرى ، اوچ كونده اين اوكنده مغلوب ايتدك . بويوك ملت مجلسنك مستريح وممنون اوله‌جغى يكى بر دور آچيلدى . فقط ، عزت و صالح پاشالر بونلرك هيچ برندن ممنون كورونميورلر، داءالصله‌يه مبتلا اولمش كبى، الا پايتخته كيتمك ايستيورلردى. استانبولده‌كى آرقداشلرينك‌ده چوق مراق ايتمكده اولدقلرى آكلاشيلييوردى .

آنقره‌يه مواصلتلرندن اون كون صوكره، فرانسز تلسز تلفرافيله زونغولداغه بر تلغراف كلمشدى. تلغراف شودر :

١٦ ـ كانون‌اول ـ ٣٣٦

زونغولداق متصرفلغى واسطه‌سيله دولتلو عزت پاشا حضرتلرينه

طرف سامىٔ فخيمانه‌لرندن هنوز براشعار واقع اولمديغندن هيئت جليله‌نك مواصلتى خبرينه‌انتظار ايدلمكده اولديغى .

مصطفى عارف

ایکی کون صوکره آطه پازاری اوزرندن‌ده شو تلغراف کلدی :

داخلیه ناظری عزت پاشا حضرتلرینه

طرف سامیء فخیمانه‌لرندن بر اشعار وقوع اولدیغندن مواصلت علیه‌لری خبرینه انتظار اولنمکده اولدیغنه دائر بر قاچ کون اول زونغولداق طریقیله یاربلان تلغرافنامه جوابنده بر آن اول انها بیورلمسی مرجودر .

داخلیه ناظری وکالی
مصطفی عارف

§ توفیق پاشا قاینه‌سی نامنه ، ضیا پاشانك اینه‌بولی‌یه کوندیدیکی بر مأمور مخصوص ، ٢٦ کانون‌ثانی ٣٣٧ ده اورون بر شیفره ایله بر طاقم معلومات ویریبوردی .

عزت پاشا هیئتك ، آناطولویه اعزامی خبری استانبولجه تأید اتمش .. قاینه ، عزت پاشادن معلومات طلب ایدیبورمش . . ضیا پاشا ، صفا ، مصطفی عارف وراشد نکاردہ دیللر ، که مذاکرات مملکت ، هیئتك آناطولوده هانکی مستلزم ایسه ، بوکا بر شی دیللمز . بو تدیرده ، قاینه‌نك سقوط ایده‌جکی محققدر . آنجق ، بو حالده ، بزده بو وطنك اولادلری‌یز . هیچ اولمازسه زلزله‌ده وضعیتدن خبردار ایتسونلر . . بزی تنویر ایتسونلر ، بزده اوکا کوره حرکت ایدهلم . .

ضیا پاشا ، پارسدن ، احمد رضا بکدن آلدیغی بر مکتوب محتویاتندن واستانبولده موثوق برمنبعدن آلدیغی بر معلوماتدن‌ده بحث ایتدیریبوردی .

احمدرضا بك دیبورمش ، که اکر فوای‌ملیه‌نك تدرت عسکریه‌سی مساعد ایسه ، ازمیرمسئله‌سی ، ایی حضرلانمش بر هجومله امر واقع صورتیله حل ایدیلی ایمش . . آلدیغی معلومات بونی تأیید ایدیبورمش . قرار قسطنطینی ضونه‌جقلرمش . .

ضیا پاشانك خصوصی معلوماتی‌ده ، صوك قونفرانسدن اول یونانیلرك تقویه اولنه‌رق بویوك بر تعرض اجرا ایتدیریله‌جکنه دائر ایدی .

داماد فرید پاشا ، حمالی فعالیته باشلامش . . بالطبع لیمانده متعدد قاینه لیسته‌لری تنظیم ایدیلکه باشلانمش . .

اینه‌بولی‌یه کلمش اولان مأمور مخصوص واسطه‌سیله ضیا پاشایه ورفقاسنه ابلاغ ایتدیردیکم جوابده : « ویردکلری معلوماته تشکردن صوکره ، عزت و صالح پاشالر ، مقصد مشترکمزك ایجاب قطعیسی اولهرق آنقره‌ده قالمشلردر . » دیدم . کندیلرینك استانبولده حاکم وضعیتده قاللری جائز ایسه‌ده ، سقوط اتمه‌دن اول جله‌سنك ، شمدیدن حاضر بولندیره‌جقلری أمین و سریع بر واسطه ایله ، همان آناطولویه کلمرینك منافع عالیهٔ وطنیه ایجابندن اولدیغنی وبو صورتله ایفا ایده‌جکلری خدمت وفداکارلغك نزد ملتده یك مشکور اوله‌جغنی یازدم .

مأمور مخصوصك ، استانبوله عودتی متعاقب ، اینه‌بولی‌یه کوندردیکی و اورادن ۱۹ کانون ثانی ۳۳۷ ده چکیلن شیفره‌ده ؛ ضیا پاشا و رفقاسنك نقطهٔ نظرم دائره‌سنده حرکته قرار ویردکلری بیلدیرلمشدی .

افندیلر ؛ بو تاریخدن برهفته قدر صوکره ، قوجه ایلی قوماندانلغندن شویله بر تلغراف آلدم :

کیوه استاسیونی
۲۶ - ۱ - ۳۳۷

بویوك ملت مجلسی ریاستنه

مملکتك منافع عالیه‌سنه متعاق بر مسئلهٔ مهمه حقنده صدر اعظم پاشانك ذات دولتلریله ماکنه باشنده کوروشمك ایستدکلری استانبول تلغراف‌مدیر عمومیسنك ۲۶ - ۱ - ۳۷ و ساعت ۱۱½ صوکره اشارتلی تلغرافیله بیلدیرلمکده‌در . بوبابده‌کی اراده‌لری عرض و استیذان اولنور .

§ قوجه ایلی قوماندانلغنه عینی کونده ماکنه باشنده ویردیکم جوابده دیدم ، که « استانبول ، کیوه ایله دوغریدن دوغری‌یه ناصل محابره ایده‌بیلیر ؟ استانبولده توفیق پاشا ایله ویا هر هانکی‌بریله ، محابره ومناسبتده بولنه‌بیلمکلکم ، هیئت وکیله‌نك و بلکه مجلسك قرارینه‌وابسته‌اولدیغندن ، بوخصوصده شمدیدن برشی دیه‌مم . توفیق پاشا ایله تلغراف مأمورینك دخی ، آچیقدن آچیغه محابره‌ده بولنمسی ، استانبوله قارشی اولان وضعیتمزك خارجده‌کی تلقیاتی تشویش ایده‌جکندن غیر جائزدر . آنجق توفیق پاشانك ، بنم شخصمه دکل ، نقط تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنه بر مراجعتی وارسه ، بومراجعتك قبولی طبیعیدر . بوخصوصك غیر رسمی و عینی واسطه ایله کندیسنه‌ایصالنده بأس‌یوقدر .

§ استانبولدن آطه پازارینه تلغراف و اوراداون کیوه‌یه جهت عسکریه‌نك نظارتی آلتنده تلفون خطی موجود ایدی . توفیق پاشانك بنمله قبالی اولهرق کوروشمك ایستهمسی اوزرینه ، استانبول تلی آنقره‌یه ربط ایتدیرلدی .

توفیق پاشادن آچیق اولهرق شو تلغرافی آلدم :

استانبول : ۲۷ - ۱ - ۳۷

تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

۲۵ کانون ثانی تاریخنده پارسده انعقاد ایدن مجلس طرفندن متخذ مقررات موجبنجه شرق مسئله‌سنك حلی مذاکره ایتمك اوزره ۲۱ شباطده لوندره‌ده دول متفقه مرخصلریله عثمانلی و یونان حکومتلری مرخصلرندن مرکب بر قونفرانس اجتماعه دعوت اولنه‌جقدر . موجود معاهده ،

حادثات دولايسيله ضروری کورديکم حل تعديلات اجرا ايدلهجکدر . حکومت سنيه‌به کوندريلهجك دعوت ، مصطفی کمال پاشانك رياسه د مادريت لازمه‌سی حائز مرخصلرك عثمانلی هيئت مرخصه‌سی ميانده بولنمريله مشروطدر . اشبو مذاکرات ، دول مساعدك استانبول ممثلری طرفندن تبليغ ايدلدی . تعيين بيوره‌جکمز مرخصلر ، بورادن ايجاب ايده‌جکمز ذواتله برلشه‌رك عزيمت ايدلك اوزره قرار وجوابکزه انتظار ايدييورم . رمانك نزا لتنه بناء توركی بعض تبليغات مهمه ايچون خطك آچيق بولنديرلمسنی رجا ايدرم . ماکنه باشنده همان جواب ويرملی . محض ايشه تلغراف باشنده انتظار ايتمکده‌يم افندم . برده شيفره وار افندم .

توفيق

شيفره محلولی‌ده شو ايدی :

ساعت ۸ : صوکره — درسعادت ۲۷ کانون ثانی ۳۳۷

مصطفی کمال پاشا حضرتلرينه

لوندره قونفرانسنده قوتلی ادارهٔ کلام ايتمك ايچون بوتاتلبلرك برقول اردوبی ازميره سوق ايتمکده وترا کيادهکی قوتاريی‌ده آناطولويه‌تحريك ايده‌جکلرينی واون کونه قدر برحرکت تعرضيه‌يه‌باشلايا جقلری مونوقاً استحبار ايلمشلدر .

توفيق

§ افندیلر ؛ توفيق پاشايه ويرديکم جوابی تلغراف ، شو ايدی :

تل — آنقره — ۲۸-۱-۳۳۷

درسعادتده توفيق پاشا حضرتلرينه

ج : ۲۷-۱-۳۳۷ . ارادهٔ ملیه‌يه مستنداً توركيانك مقدراتنه واضع‌اليد اولان يکانه مشروع ومستقل قوهٔ حاکمه ، آنقره‌ده مستمراً منعقد ، توركيا بويوك ملت مجلسيدر . توركيايه متعلق بالجمله

مسائلك حلنه مأمور وهر درلو مناسبات خارجيه‌ده مخاطب ، آنجق اشبو مجلسك هيئت حكوميتيدر . استانبولده‌هرهانكي برهيئتك من كل الوجوه بروضع مشروع وحقوقيسي بوقدر . بناءً عليه، بويله برهيئتك كنديسنه حكومت نامنى ويرمش اولمسى ، ملتك حقوق حاكميتنه صراحةً مغاير وبونام آلتنده مملكت وملتك حياتنه عائد مسائلده خارجه قارشى كنديني مخاطب كوسترمسى ناقابل تجويزدر . هيئتكزه‌توجه ايدن وطنى ووجدانى وظيفه درحال حقيقت وضعيته اقتفا ايده‌رك ملت ومملكت نامنه مشروع ، مخاطب حكومتك، آنقره‌ده اولديغنى قبول واعلان ايتمكدر. ملت ومملكتمز نامنه صلاحيت‌مشروعه‌يه صاحب حكومتك آنقره‌ده اولديغنى دول ائتلافيه‌جه تقدير ايدلديكى شبهه‌سز بولنديغنى حالده ، دول مذكوره‌نك بونقطهٔ نظرينى علناً اظهارده تأخر ايتملرى استانبولده متوسط برهيئتك موجوديتى كنديلرى ايچون استفاده‌لى اولديغنى ظن ايتملرندن نشئت ايتمكده‌در .

تورکيا بويوك ملت مجلسى حكومتى صاح ومسالمتى كمال حديت وصميميتله آرزوايتديكنى وبالكز حقوق مليه‌سنك طانمسنى طلبدن عبارت اولان شرائطنى مكرراً اعلان واشبو حقوقك تصديق حالنده، تكليف اولنه‌جق مذاكراتى قبوله آماده اولديغنى بيان ايلمشدر . دول ائتلافيه ، لوندره‌ده عقد ايده‌جكلرى قونفرانسده ، شرق مسئله‌سنى عدل وحق دائره‌سنده حل ايتمكه قرار ويرمشلرسه ، دعوتلرينى تورکيا بويوك ملت مجلسى حكومتنه دوغرودن دوغرويه توجيه ايتملدرلر . شرائط آنفه دائره‌سنده وقوع بولنه‌جق دعوتك تورکيا بويوك ملت مجلسى حكومتى طرفندن حسن قبول ايديلديكنى تكرار بيان ايدرز .

تورکيا بويوك ملت مجلسى رئيسى

مصطفى كمال

ساعت : دقيقه
٣٠ اول

§ بونى متعاقبده رأساً وخصوصى اولەرقده شو تلغرافى يازدم :

قل

آنقره : ٢٨ كانون ثانى ٣٣٧

استانبولده توفيق پاشا حضرتلرينه

ذات سامياريكى بوتون برعمر بوملت ومملكته بلا فاصله‌مشكور خدمتلرده‌بولنمش برزجل محترمه، بوتون خدمات سابقه‌كزى تتويج واكمال ايده‌جك مستثنا وتاريخى برفرصت ظهور ابتديكنه قانعز. ز ، وحدت نامه اوزره حركت ايتمك ايستيورز . بالواسطه مدعواولديغمز قونفرانسده مملكتى آيرى آيرى تمثيل ايده‌جك ايكى هيئتك نه قدر محاذيرى داعى اولديغنى تماميله تقدير بيورديغكزه اميزز .

ملتك ، صرف حقوق حاكميتى محافظه داعيه‌سيله صرف ايتديكى أمكار ، آقديغى حسابسز قانلر داخلى وخارجى بر چوق مشكلانه قارشى كوستريديكى ثبات ومقاومت ، بو كون قارشيسنده بولنديغمز مساعد يكى وضعيتى احداث ايتدى . برطرفدن ده ، حادثات عالم ، ثبات ومقاومتك هدف أصليسى اولان استقلال تامكزى تأييد ايده‌جك صورتده انكشاف ايتمكده دوام ايديبور . بزى اسارت واضمحلاله محكوم ايتمك ايسته‌مش اولان حكومتلر مواجهه‌سنده ، حقوق مليه‌مزى مدافعه ايدركن .... مادى ومعنوى بوتون قواى مملكتك متحداً حركت ايتمسى الزمدر . بونك ايچون ، ذات شاهانه‌نك ارادهٔ مليه‌يه مملكتده يكانه تجليكاه اولان توركيا بويوك ملت مجلسنى طانيديغنى رسماً اعلان ايتمسى آرتق ايجاب ايتمشدر . بوصورتله استانبولك مملكته متوالى ضررلر ايقاع ايتديكى تجارب مشئومه ايله ثابت اولان و آنجق اجنبيلر لهنه ادامه ايديلن غيرطبيعى وضعيتنه بر نهايت ويرمك ميسر اولور . دول مؤتلفه ممثللرى طرفندن واقع اولان تبليغات كوستريبوركه ، استانبولدن حركت ايده‌جك برهيئت مرخصه‌نك لوندره قونفرانسنه اشتراك ايده‌بيلمسى آنجق اونك ، آنقره حكومتى طرفندن صلاحيت تامه ايله ترخيص ايدلمش ممثللرى احتوا ايتميله مشروطدر . بوصورتله ائتلاف دولتلرى ، توركيا نامنه ، صلح مذاكراتنه كيره‌جك مرخصلرك ، آنجق ، توركيا بويوك ملت مجلسى حكومتى طرفندن كوندريله‌بيله‌جكنى كافى بر وضوح ايله اعتراف ايتمش اوليورلر . فعلاً و حقوقاً مملكتده يكانه حكومت مشروعه اولان توركيا بويوك ملت مجلسى حكومتنك وضع و اعلان ايتديكى اساساتى قبول و بو اساساتك دشمنلرمز طرفندن تصديقنى تسهيل ايچون ، بزه التحاق صورتيله وضعيتكزى تصحيح وتثبيت بيورمكزى تاريخ وملت مواجهه‌سنده درعهده ايتمش اولديغمز وظيفه وصلاحيتله تكليف ايدرز . بوصورتله مجادله‌مزى برنتيجهٔ مسعوديه ايريشديرمك خصوصى تسريع ايدلمش اولور . متحداً حركت و آمال مليه‌ى اعظمى قوتله مدافعه ايتمك فكريله واقع اولان بو تكليفات صميانه‌مز ، قبول و انفاذ بيورولمديغى تقديرده ، جالس مقام سلطنت وخلافت اولان ذات شاهانه‌نك وضعيتى متزلزل اولمق تهلكه‌سندن بحق قورقولور وبز ، ارادهٔ مليه‌نك بخش ايتمش اولديغى فعل وحقوقى بوتون صلاحيتلرى حائز برحكومت صفتيله ، شمديدن قيد و اشارت ايدرز كه بوندن تولد ايده‌جك مسئوليت ناقابل تخمين اولان بوتون عواقبيله دوغريدن دوغرى يه ذات شاهانه‌يه عائددر . ذات سامى‌لرينك بووضعيت فارشوسنده وجدانى وتاريخى وظيفه‌كزى تماميله ايفا و نتايجنى طرفمزه قطعى وصريح اولەرق اشعار بيورمكزه انتظار ايديبورز . بو وسيله ايله احترامات مخصوصه‌مزك قبولنى رجا ايدرز أفندم .

توركيه بويوك ملت مجلسى رئيسى

مصطفى كمال

§ محترم افنديلر ، ذاتاً معناً ومادةً حكمى قالمامش وفقط محافظهٔ موجوديتى چوق مضر اولان استانبول حكومتنى ، بر طرف ايتمك مهمدى . بوكا ، باشليجه مانع اولانلرك باشنده ، پادشاه وخليفه ، بولونيوردى . بناءً عليه ، بو مقامه ، توركيه بويوك ملت مجلسى وحكومتنى طانيتمق ، وضعيتك وضوح پيدا ايتمسى ايچون بالطبع ايلك تشبث اولمق لازم كليردى . ذاتاً أنلزده وتماسمزده اولميان بومقامه ، هنوز بشقه بر معامله تطبيقنه امكان مادى‌ده بوقدى . بناءً عليه توفيق پاشايه عينى كونده شو اوچنجى

آنقره
٢٨ كانون ثانى ٣٣٧

درسعادتده توفيق پاشا حضرتلرينه

رسمى وخصوصى تلغرافنامه‌مزده‌كى مطالعات وتكليفاتمزى بروجه آتى خلاصة تكرار وايجابانك سرعت ايفاسيله نتيجه‌سنك اشعارينى رجا ايدرز :

١ — ذات شاهانه ، تورکيا بويوك ملت مجلسنى طانيديغنى قيصه بر خط همايون ايله اعلان بيورمقلردر . بو خط همايون مقام خلافت وسلطنتك مصونيتنى اساس اولهرق قبول ايتمش اولان تورکيا بويوك ملت مجلسنى شكل وماهيت وصلاحيت حاضره‌سيله قبول بيوردقلرينى احتوا ايده‌جكدر. تشكلات وتشريعات سائره‌نك علاوه‌سى ، شمديلك موجب تشويش اولهبيلير .

٢ — برنجى مده حكمى انفاذ اولندينى تقديرده هائدى اولان داخلى وضعيتمزك تنظيمى بروجه آتى اولهبيلير :

ذات شاهانه كافى الاشراق درسعادتده اقامت بيورورلر . صاحب صلاحيت ومسئوليت اولوب هر درلو تجاوزدن مصون وهر درلو شرائط استقلالى جامع اولان تورکيا بويوك ملت مجلسى وحكومت شمديلك آنقره‌ده بولنور . بالطبع استانبولده آرتق قاينه نامى آلتنده بر هيئت قالماز . آنجق ، استانبولك بويوك شهريت خصوصيه‌سى الجاسيله نزد شاهانه‌ده بويوك ملت مجلسندن وظيفه وصلاحيتى حائز بر هيئت بولندريلير .

٣ — استانبول شهر وحواليسى امور اداره‌سنك صورت تنظيمى بعده تأمل وتطبيق اولنور .

٤ — شرائط مذكوره‌نك قبول وتطبيقيله برابر ، بويوك ملت مجلسنجه مصدق بودجه‌مزده ، استانبولده موجود تشكيلات سيه وخفيه سلطنت تخصيصاتيله برابر ، بالعموم مأمورين لازمه وسائر اصحاب معاشك مخصصاتارينى اعطايه مقتضى مبالغ حكومتجه تأمين وتأديه ايديله‌جكدر . قدرت ماليه‌مز بوخصوصى متكفلدر .

تورکيه بويوك ملت مجلسى رئيسى
مصطفى كمال

§ توفيق پاشانك بو اوزونجه تلغرافنامه كيجه ويرديكى جواب چوق قيصه اولدى، توفيق پاشانك جوابى هوايدى :

تل ٢٨/١-٣٣٧

تلغرافنامه‌لرى آلدم . بارين هيئتى طويلايه‌رق ساعت آلتيده عرض معلومات ايدرم افندم .

§ توفيق پاشا ، هيئتى طوپلامش ، جواب ويردى . بونى ده عيناً عرض ايده‌جكم .

درسعادت
٣٣٧-١-٢٩

آنقره‌ده مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه

٢٨ كانون ثانى ٣٣٧ تاريخى اوچ قطعه تلغرافنامه‌لرينه جوابدر :

حكومت حاضره، استانبول و آناطولونك اتحادى خصوصنده‌كى منافعى اوته‌دنبرى تقدير ايلديكندن بومقصدله ايش باشنه گچش و شمدى يه قدر بواوغورده صرف مساعى ايتمشدر .

ملتك حقوق حاكميتنى محافظه داعيه‌سيله صرف ابتديكگز أمكارك و ويرديكگز قربانلرك قارشوسنده بولندغمز وضعيت مساعده‌نى احداث ايلديكنه، كلى تأثيرى اولديغنه قانعز. بنابرين برفائدهٔ ملمه تأمين ايده‌جك تكليفاتكزى قبوله حاضرز. بوجهتله اشعاراتكز حتنده‌كى نقطهٔ نظرمزى بروجه آتى ايضاح ايليورم :

قونفرانسه بالواسطه دعوت ايدلمكز طبيعيدر . چونكه حكومات مؤتلفه‌نك ممثللرى بوراده‌در . بناءً عليه استانبولده بولنان وسائله تشريك‌مساعى يه چاليشان برحكومت واسطه‌سيله‌ايفاى تبليغات ، يك طبيعى كورولمليدر . سيمدى يه قدر آناطولى‌يى طانيمغه بيله لزوم گورمين آوروپا حكومتلرنك ، بالخاصه آناطولو مرخصلرينك قونفرانسده وجودينى شرط اتخاذ ايتلرى موجب ممنونيتدر. بوجهتله، برشكل مسئله‌سى تصوريله بوتحول مسعوددن استفاده ايتمك ، ملته قارشى درعهده بيورديلمكز وظيفه ايله اصلا توافق ايتمز . فضلاً بينمزده اتحاد ايلديكمز اعلان ايدلدكدن صوكره مرخصلرمز آيرى غيرى دكل، يكوجود ديمك اولور. اساسات متخذه دائره‌سنده ادارهٔ كلام ايده‌جكلرينه نظراً بوبابده برمحذور تصور ايديلهمز . بنابرين دولت و ملته قارشى مكلف اولديغمز وظيفه ، بو آن تاريخيده بزه اوزانيلان الدن استفاده ايدلمسنى قطعياً آمردر . بولدن استنكاف ، يونان مدعيانك مدافعسز قالمسنى ومملكتمزك دها نه قدر مدت مصائب حربيه‌يه صحنه اولمسنى موجب اولهجغى تأمل بيورولمليدر . اساساً مطالعزى قونفرانس حضورنده درميان ايتمك و حقمزى آوروپاده اشاعه ايتمك ، بالفرض قونفرانس نتيجه‌سز بيله قالمش اولسه ، موجب مضرت دكلدر . ذات عاليلرى ورفقاكزك حميت وطنيه‌لرى بوفرصتى فوت ابتدرمه‌مكه كافيدر . شمدى يه قدر سابق قابينه‌لر طرفندن اتخاذ ايدلمش وهرايكى طرف ايچون فنا نتيجه ويرمش اولان مقررات ، رفع ايدلمك طبيعى بولنديغندن آيريلق وغيريلق قالمامشدر . آنجق ، استانبولك تحت اشغاله بولنمسنه بناءً بوراسنك قوهٔ اجرائيه‌دن خالى قالمسى ادارهٔ حكومتك كاملاً وتماماً دوائتلافيه الله گچمسنى وبنابرين معاهده‌ده مندرج استانبول حتنده‌كى قيودك موقع تطبيقه‌قونولمسنه سبيت ويرلمش اولهجى كبى محارب بولنديغمز يونان عسكرينك شيمديكى حالده استانبول وحواليسنده موجودينى دخى، بوتكليفاتى غيرقابل اجرا برحاله قويمشدر. هيئتمزجه محافظهٔ مقام فكرينك بومطالعاته

وارد اولمديغنى تأمينه بيله لزوم كورمم . اساساً بوكون الكزياده مستعجلاً حلى ايجاب ايدن مسئله، وقتى تقرب ايتمكده بولنان قونفرانسه دلكلرمزى يتيشديرمكدن عبارت اولديغندن و بز قونفرانسدهاثبات وجود ايلديكمز حالده يونانليلر اشتراك ايدهرك قونفرانسده حكم غيابيه دوچار وبنابرين دعوامزى غائب ايتمك مخاطرهسنده قالهجغمزدن بوبابده طرفمزدن مسئوليت قبول ايديلهميهجكنى بيانوقونفرانسده وقت مرهونندن اول بولنمق موجب منافع اولاجغنه بناءً مرخصلركنزك سريعاً بورايه اعزامنى رجايدرم.

صدراعظم
توفيق

§ محترم افنديلر؛ توفيق پاشا وحكومتى، استانبول وآناطولونك اتحادى ايچون چاليشمش اولديغنى سويليور . دوغرودر . بزده ، عينى شى ايچون چاليشمقده ايدك ؛ شوفرق ايله ، كه توفيق پاشا ورفقاسى ، آناطولويى كافىالسابق استانبوله ربط واسير ايتمك ايستيوردى . اواستانبوله،كه دشمن قوتلرينك تحت اشغالنده بولونيوردى . توفيق پاشا ورفقاسى ، آناطولويى استانبول حكومتنه ربطه چاليشيور . اويله برحكومته ، كه جهانده ، موجوديتنه اعتراض اولونميورسه ، دشمن آمالنى تسهيله مدار اولهجق ماهيتده تلقى ايدلديكى ايچوندى . توفيق پاشا ورفقاسنه كوره مساعد وضعيت حدوثنه آناطولو مجادلهسنك كلى تأثيرى واردر . آما وضعيتى احداث ايدن محضا آناطولو مجادلهسى دكلدر . احتمالكه بواختيار ديپلومات ، بوكرامتى ، كندينك موقع اقتداره كلمسنده تخيل ايدييوردى .

توفيق پاشايه شوصورتله جواب ويردم :

آنقره
۳۰-۱-۳۳۷

استانبولده توفيق پاشا حضرتلرينه

[۱] - ۲۷-۱-۳۷ و ۲۸-۱-۳۷ تاريخلرنده يازديغم اوچ تلغرافنامه ايلهذات سامیلرينهايجاب ايدن وتطبيق وترويجى ضرورى اولان باجمله خصوصاتى صراحت وقطعيتله بيلدرمش اولديغمه قانعم . بوكا رغماً ۲۹ كانون ثانى ۳۳۷ تاريخلى تلغرافنامهكزله وضعيتك هنوز لزومى درجهده وقوف واصابتله مطالعه ايديلهمهمكده اولديغنى كوردم . وضعيتك اهميتى وزمانك نزاكتى ، ذات سامیلريله برابر رفقاى كرامكزك وبالخاصه ذات شاهانهنك هرخصوصده بردفعهدها تنويرينه دلالتنزى بروظيفه حكمنهقويبورم. مطالعه ومحاكماتكزدن نتايج مصيبه استخراجنى تسهيل مقصديله تركيا بويوك ملت مجلسنجه وضع وتطبيق ايديلن تشكيلات اساسيه قانوننك مواد اساسيهسنى بروجه آتى عيناً تبليغ ايدييورم :

تشكيلات اساسيه قانونى
مواد اساسيه

١ — حاكميت بلاقيدوشرط ملتكدر . اداره اصولى ، خلقك مقدراتى بالذات وبالفعل اداره ايتمسى اساسنه مستنددر .

٢ — اجرا قدرتى وتشريع صلاحيتى ، ملتك يكانه وحقيقى ممثلى اولان بويوك ملت مجلسنده تجلى و تمركز ايدر .

٣ — تورکيا دولتى بويوك ملت مجلسى طرفندن اداره اولنور وحكومتى « تورکيا بويوك ملت مجلسى حكومتى » عنواتى طاشير .

٤ — بويوك ملت مجلسى ولايتلر خلقنجه منتخب اعضادن مركبدر .

٥ — بويوك ملت مجلسنك انتخابى ، ايكى سنه‌ده بركره اجرا اولنور . انتخاب اولنان اعضانك اعضالق مدتى ايكى‌سنه‌دن عبارت اولوب‌فقط‌تكرار انتخاب اولونمق جائزدر. سابق‌هيئت ، لاحق‌هيئتك اجتماعنه قدر وظيفه‌يه دوام ايدر . يكى انتخاباب اجراسنه امكان كورولديكى تقديرده اجتماع دوره‌سنك يالكز برسنه‌تمديدى‌جائزدر . بويوك ملت‌مجلسى اعضاسنك هربرى، كندينى‌انتخاب‌ايدن ولايتك آبروجه وكيلى اولميوب عموم ملتك وكيليدر .

٦ — بويوك ملت مجلسنك هيئت عموميه‌سى ، تشرين ثانى ابتداسنده دعوتسز اجتماع ايدر .

٧ — احكام شرعيه‌نك تنفيذى ، عموم قوانينك وضعى ، تعديلى ، فسخى ومعاهده وصلح عقدى ووطن مدافعه‌سى اعلانى كبى حقوق اساسيه بويوك ملت مجلسنه عائددر . قوانين ونظامات تنظيمنده ، معاملات ناسه ارفق واحتياج زمانه اوفق احكام فقهيه وحقوقيه ايله‌آداب ومعاملات‌اساس اتخاذقيلنور. هيئت وكيله‌نك وظيفه ومسئوليتى قانون مخصوصله تعيين ايديلور .

٨ — بويوك ملت مجلسى ، حكومتك اقسام ايلديكى دوائرى ، قانون مخصوص موجبنجه انتخاب كرده‌سى اولان وكيللر واسطه‌سيله اداره ايدر. مجلس ، اجرائى خصوصات ايچون وكيللره‌وجهه‌تعيين ولدى‌الحاجه بونلرى تبديل ايلر .

٩ — بويوك ملت مجلسى هيئت عموميه‌سى طرفندن انتخاب اولنان رئيس ، بر انتخاب دوره‌سى ظرفنده بويوك‌ملت مجلسى رئيسيدر . بوصفتله مجلس نامنه‌امضا وضعنه وهيئت وكيله مقرراتى تصديقه صلاحيتداردر . اجرا وكيللرى هيئتى ايچلرندن برينى كنديلرينه رئيس انتخاب ايدرلر . آنجق بويوك ملت مجلسى رئيسى وكيللر هيئتنك‌ده رئيس طبيعيسيدر .

[٢] — قانون اساسينك اشبو مواد ايله تعارض ايتمين احكامى كما كان مرعى‌الاجرادر . بزجه تعداد ايلديكم اساس مادەلره مغاير حركت‌ايتمكه امكان وصلاحيت اولمديغنى نظر دقت سامیلرينه

اهمیتله وضع ایدرم . مجلس وریاستیله باشلایان مخابره کزك استلزام ایتدیکی معاملهنك تعقیبی اجرا وکیللری هیئته تودیع ایدلمشدر افندم .

تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

محترم افندیلر ؛ بو تلغرافنامهمده مواد اساسیهسی تشکیلات اساسیه قانونی ؛ بو تاریخدن ، هنوز اون کوناول یعنی ۲۰ کانون ثانی ۳۳۷ تاریخنده مجلسدن چیقمشدی. مجلسك وحکومتملهنك وضعیت وصلاحیتی وشکل وماهیتی تثبیت واضافه ایدن ایلك قانوندر . مجلس ۲۳ نیسان ۳۶ ده آچیلدیغنه کوره ، بو اساس قانونك مجلسدن چیقاریلهبیلهسی ایچون طقوز آی قدر برزمانك کچمسی ضروری اولمشدی . بو ضرورتك منشأی حقنده برفکر ویرهبیلمك ایچون ، مساعده بیورورسهکز ، قیصه بر ایضاحده بولنهیم :

معلومدرکه مجلسك کشادینی متعاقب ، الزم اولان اساساتی محتوی ، بر تقریر ویرمشدم . مجلس واونك اجرا وکیللری هیئتی ، او اساساتی عملی اولهرق ایلك کوندن تطبیقه باشلامشدی. برطرفندهده تشکل ایدن حقوق اساسیه انجمنی ، بو تقریر محتویاتی اساس اولمق اوزره ، بر قانون لایحهسی حاضرلامغه باشلادی . نهایت درت آی قدر برمدت صوکره ، بو انجمن « بویوك ملت مجلسنك شکل وماهیتنه دائر مواد قانونیه » سرلوحهلی ۸ قانون مادهسی مجلسه کتیردی . ۱۸ آغستوس ۳۳۶ تاریخنده مستعجلیت قراریله تحت مذاکرهیه آلنان بو مواد قانونیهنك ، اوزونجه برده اسباب موجبهسی واردر .

انجمن مضبطهسنك ، بویوك ملت مجلسنك تعریفنه عائد سطرلری میانندہ ، شوجملهلر یازیلی ایدی: « خلیفه وپادشاهك اسارتی و حادثات سائرهنكده تلاحقندن تحصل ایدن ضرورتك سوق و الجاسیله تشکل ایدن مجلسمزك ، ابدیاً بوکونکی شکلده استمراریتی قبول ایتمك ، حاد واستثنائی وضعیتلره شکل طبیعی ویرمك اولدیغنه و حالبوکه اشکال غیر طبیعیه پایدار اولهبیلمسی دستورینه بناءً اخلال ایدیلن حق خلافت وسلطنت واستقلال ملت و وطنك استحصال وتأییدینه دکین استمراری و آنجق مقصود اساسی اولان بومقدس امنیهلرك حصولیله مجلسك شکل طبیعی آلمسی موافق کورولمش واونك ایچون ایکنجی مادهنك برنجی فقرهسی (غایهلك حصولنه دکین) عبارهسیله تقیید ایدلمشدر . » فیالحقیقه مجلسك انعقادی مدتی زمانله تصریح و تقیید اولنمامشدی .

بواسباب و مطالعهیه کوره ، تورکیا بویوك ملت مجلسنك۳۳۶ آغستوسنده ، هنوزدائمی ووضعیت و ماهیتنك طبیعی اولمدیغی تلقیسنك جاری بولندیغی آکلاشیلیور .

مواد قانونیهنك برنجیسیده : « بویوك ملت مجلسی ، تشریع و اجرا قدرتلرینی حائز و ادارهٔ دولته بالذات و مستقلاً واضع الیددر . » صورتنده ایدی . بومادهایله مجلسه ویریلن صلاحیتك دخی ، اسباب موجبهیه نظراً موقت اولمسی لازم کلهجکی طبیعی ایدی . ماهیتی موقت اولان بر مؤسسهنك صلاحیتی دخی ، موجودیتی مدتیله قائم اولور .

حقوق اساسیه انجمننك تلقی و مطالعهسی ، مجلسدهده عیناً تبارز ایتدی . حتی مجلس اعضاسندن برچوقلری ، مقصدك ایضاحنده ، انجمنك افادهلرینی ناقص بولهرق ، تصریحات تکلیفنده بولندیلر .

دیدیلر ، که : برنجی ماده‌نك باشنه « خلافت و سلطنتك و استقلال وطن و ملتك استحلاصنه قدر . . » صراحتی علاوه ایتمك لازمدر . ایکنجی ماده‌دهکی (غایه‌نك استحصالنه دکین) عبارسی برینه دخی ، عینی صراحتك اقامه‌سی لزومی طلب اولندی . بومسئله چوق مناقشاتی موجب اولدی . بعض مبعوثلر ، بالکز (خلافت) کلمه‌سنی قویالم ، سلطنت اولنده مندمجدر ، دیدیلر .

بعض خواجه افندیلر ، بوکا راضی اولمدیلر . خلافت برامر معنویدر مطالعه‌سنده بولندیلر . خلافتده ، رهبانیت بوقدر ، اعتراضنه ، خواجه افندیلر ، شو بولنده جواب ویردیلر ؛ سلطنت حکم ایتدیکی ممالکه شاملدر . خلافت بوتون کرهٔ ارضده‌کی اسلامه شاملدر .

بومناقشه‌لر کونلر وکونلرجه دوام ابتدی. معارضه‌ده بولنان فکرلردن بری صریح ایدی: « خلیفه وپادشاه واردر ووار اوله‌جقدر . او موجود اولونجه بوکونکی وضعیت ، شکل ، صلاحیت موقتدر ، مقام خلافت و سلطنت ، اجرای فعالیته فرصت بولونجه ، تشکیلات سیاسیه و اساسیه‌نك نه اولدیغی معیندر ، معلومدر . او نقطهٔ نظردن یکی برشی تصور ایتمك موضوع بحث دکلدر. مقام خلافت وسلطنتك اجرای فعالیتنی تأمین ایدنجیه قدر ، آنقره‌یه طوپلانمش اولان برطاقم انسانلر ، موقت تدبیرلرله چالیشه‌جقلردر . »

بوکا معارض اولان فکرده وضوح یوقدی . « سلطنت ، ملته انتقال ایتمشدر ؛ سلطنت قالمامشدر ، خلافت‌ده ، سلطنت دیمکدر ؛ بناءً علیه اونك‌ده حکمت موجودیتی یوقدر ؛ » طرزنده آچیق وصریح قونوشیله‌میوردی . اوتوز بدی کون صوکره ، ۲۵ ایلولده برجلسهٔ خفیه‌ده مجلسه بعض ایضاحاتده بولنمه‌یی فائده‌لی عد ایتدم. جاری افکار وحسیاتی تعلمیندن صوکره ، باشلیجه شومطالعاتی سرد ایتمشدم:

« تورك ملتنك و اونك یکانه ممثلی بولنان مجلس عالینك ، وطن و ملتك استقلالنی ، حیاتنی تأمین ایچون چالیشیرکن ، خلافت وسلطنتله ، خلیفه‌وسلطانله بوقدر چوق مشغول اولمسی محذورلیدر. شمدیلك ، بونلردن هیچ بحث ایتمه‌مك منافع عالیه‌اقتضاسندندر. اکر مقصد ، بوکونکی خلیفه وپادشاهه محافظهٔ مربوطیت وصداقت ابدلدیکنی افاده‌وتأیید ایتمکسه ، بو ذات خائندر. دشمنلرك ، وطن وملت علیهنده واسطه‌سیدر. بوکا خلیفه‌وپادشاه دینجه ملت ، اولك امرلرینه مطاوعت ایده‌رك دشمن آمالنی برینه کتیرمك مجبوریتنده‌قالیر. خائن ویاخود مقامنك قدرت وصلاحیتنی قوللانمقدن ممنوع اولان ذات ، ذاتاً پادشاه وخلیفه اولاماز. اوحالده ، اونی خلع ایدوب برینه درحال دیکرینی انتخاب ایده‌رز . دیمك ایستیورسه‌کز ، بوکاده ، بوکونك وضعیت وشرائطی مساعد دکلدر. چونکه خلعی لازم کان ذات ، ملتك نزدنده دکل ، دشمنلرك نزدنده‌در. اونك وجودینی کأن لم یکن عد ایدرك دیکر برینه بیعت ایدلمك تصور اولونیورسه ، بوکونکی خلیفه وسلطان حقوقندن فراغت ایتمه‌رك استانبولده‌کی قابینه‌سیله ، بوکون اولدیغی کبی محافظهٔ مقام وادامهٔ فعالیته دوام ایده‌بیله‌جکنه نظراً ، ملت ومجلس عالی ، اصل مقصدینی اونوتوب خلیفه‌لر دعواسیله‌می اوغراشه‌جق ؟ علی ابله معاویه ، دورینی‌می یشایه‌جغز ؟ خلاصه ، بومسئله واسع ، نازك ومهمدر . حلی ، بوکونك ایشلرندن دکلدر .

مسئله‌یی اساسندن حله کیریشه‌جك اولورسه‌ق ، بوکون ایچندن چیقه‌میز. بونك‌ده زمانی کلهجکدر.

بوکون وضع ایده‌جکمز اساسات قانونیه ، موجودیت واستقلالمزی قورتاره‌جق اولان ملت مجلسنی وملی حکومتی تقویه‌یه معطوف ممنا وصلاحیتی ضامن وناطق اولملیدر ! »

§ افندیلر ، بوایضاحاتمدن برهفته اول ، بن ده ، مجلسه برروژه ورمشدم . ١٣ ایلول ٣٣٦ تاریخلی اولوب سیاسی ، اجتماعی ، اداری ، عسکری نقطهٔ نظرندن تلخیص وتشکیلات اداریه حصه‌سنک مقرراتی احتوا ایدن بوپروغرام ، مجلسك ١٨ ایلول ٣٣٦ کونکی اجتماعنده اوقوندی. ایشته ، بو تاریخدن ، دها درت آی کچدکدن صوکره تقرر ایدن ایلك تشکیلات اساسیه قانونی ، بو پروغرامدن چیقمشدر .

* * *

§ شمدی آرزو بیورورسه‌کز استانبول الله مخابره‌یه دوام ایده‌لم .

توفیق پاشا ٢٧ کانون‌ثانی تاریخلی تلغرافنامه‌سی محتویاتی ٢٩ کانون‌ثانی تاریخلی بر تلغرافنامه ایله تکرار ابتدی . اجرا وکیللری هیئتی ریاستندن شو جواب ویرلدی :

آنقره : ٣٠ ـ ١ ـ ٣٣٧

استانبولده توفیق پاشا حضرتلرینه

ائتلاف سیاستنده تورکیا لهنه وقوع بولان انکشاف أخیر ، ملتك عزم فداکارینی محصولیدر ، تورکیا بویوك ملت مجلسنك سه‌ور عهدنامه‌سنی کلیاً رد ایتمسی اوزرینه حادث اولان شو وضعیتدن ، منافع ملیه‌یه اك موافق نتایج استحصالی ، لوندره قونفرانسنه اشتراك ایده‌جك مرخصلرك دوغریدن دوغری‌یه ارادهٔ ملیه‌یی تمثیل ایدن بویوك ملت مجلسی طرفندن انتخاب وترخیص ایدلش اولمسیله قابلدر . سه‌ور معاهدهٔ مشئومه‌سنی امضالامش بر هیئتك وارث خصوصیسی اولان هیئتکز مرخصلرینك ، ملك وملته نافع شرائط استحصال ایده‌بیلملری غیر ممکندر . بناءً علیه ، وطنك منافع عالیه‌سی ایجابی اشبو مذاکرات صالحیه‌ده سزك آرادن چیقه‌رق بویوك ملت مجلسی مرخصلرینی ، وحدت ملیه‌یی تماماً ارائه ایدر بر شکنده سرعتله براقمتلغکز لازمدر . بو سببله ، اولکی تبلیغاتمز حتمنده جریان ایده‌جك مذاکراتی برطرفدن تعقیب واجرا ایلمکله برابر بروجه آتی مقرراتی مستعجلاً قبول وتنفیذ ایتکز رجا اولنور :

١ ـــ لوندره قونفرانسنه اشتراك ایده‌جك تورکیا هیئت مرخصه‌سی ، منحصراً تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتی طرفندن انتخاب واعزام ایدیله‌جکدر .

٢ ـــ اشبو هیئت مرخصه رفاقتنه ویرلمسی لزومی کوردیکمز بعض متخصص مشاورلر ایله اوراق ووثائق لازمه طرفکزدن احضار وهیئته التحاق ایتمك اوزره اعزام وارسال ایدیله‌جکدر .

٣ — طرفندن كوندريلهجك اشبو هيئت مرحصهمك ، عموم تركيا منافعنى تمثيل ايدهجك نكاته هيئت اولديغنى ده دول ائتلافيه به بليغ ايدهجكسكز .

٤ — وقتك دارلغى حسبيله قطعى و نهائى اولهرق اتخاذ ايديلن اشبو مقرراتك عدم رعايتى حالنده سلامت ملك وملت نامنه ترتب ايدهجك مسئوليت تاريخيه تماماً هيئتكزه عائد بولنهجغدر .

اجرا وكلارى هيئتى رئيسى
فوزى

§ افنديلر ؛ توفيق پاشانك رفيق مساعيسى اولوب آنقره ده بولنان عزت پاشا طرفندن ده برتلغراف يازلمسى فائدهلى اولور ظنتده بولندق . عزت پاشانك تلغرافى شوايدى :

شيفره

آنقره
٣٣٧-١-٣٠

استانبولده توفيق پاشا حضرتلرينه

شباط اواخرنده لوندره ده انعقاد ايدهجك قونفرانسه متدائر تركيا بويوك ملت مجلسى رئيسى مصطفى كمال پاشا حضرتلرينه ذات سامياريدى آره سنده جارى آجيق مخابرات محتوياتنه مطلع بولويورز . هيئتمزك دوچار اولديغى عدم موفقيت اوزرينه بنه ايراد مطالعه يه مجسرت مستلزم خجالت اولمغله برابر ذات فخيمانهلرينى وصميت حقيقيه وبورادهكى حكمفرما نقاط نظر حقنده تنوير ايتمكه سوق وطنپرورى ايله لزوم حس ايدييورز . استانبولك تحت اشغالده اولمسى حسبيله اورادهكى بر حكومتك منافع اساسيهٔ ملتى مدافعه دن عاجز اولهجغى بوراجه طبيعى كورولمكدهدر . آيرى ايكى هيئت حائنده قونفرانسده اثبات وجود ايتمكدن ، بالآخره آناطولو ايله استانبولك تفريقنه يول آچيلهجغى انديشه سيله ده توقى ايدلمكدهدر . مصطفى كمال پاشا حضرتلرى ده ، تلغرافنامهلرندهكى نقاط نظردن اساس اعتباريله صرفنظر ايتمكه صلاحيتدار دكلدر . آناطولوده عون حقله مخالفت و عصيانلر كسر و ازاله وچتهلر تنكيل اولنهرق قوتلى برارده و حكومت تشكل ايتمشدر . آوروپايى ، سهور معاهدهسنك لهمزه تعديلنه سوق ايدهبيلهجك مذاكراتك انقطاعنه محل ويرلميهجك صورتده بيدريغ همت بيورولمسنى حسب الصداقه استرحام ايلرز . بورادهكى تركيا بويوك ملت مجلسنك طرف پادشاهيدن طانمسى شرط اساسيسى باقى قالمق اوزره تفرعات و ظواهره عائد بعض خصوصات ايچون دخى مداولهٔ افكار امكانى موجوددر . بوامكانك افاتهسنه محل ويرلمهمك اوزره اشعار كيفيت بيورولمسى معروضدر .

احمد عزت

افنديلر ؛ سزى يورملزسهم توفيق پاشانك بو تلغرافه ويرديكى جوابى ده عرض ايدهيم :

شفره

استانبول
۳۱ - ۱ - ۳۳۷

آنقره‌ده عزت پاشا حضرتلرینه

ح : ۳۰ کانون ثانی ۳۳۷

حمر مزك محافظهٔ احکامنه یمین ایتدیکمز قانون اساسی یه مخالف تعدیلات اساسیه اجراسی و آنك تصدیق صراحت قطعیه ایله نه‌درجه قابل تألیف اولدیغی جای ملاحظه‌در . بو خصوص ، آنجق مصصی کمال پاشا حضرتلرینك .... واسطه‌سیله لوندرادیکی تلغرافله بیان اولندیغی و بزجه ملتزم بولنان تعدیلاتك دول ائتلافیه‌جه قبول ایدلمسنه اهتمام اولنوب انشاالله استحصال مطلوب اولندقدن صوکره اصولی دائره‌سنده حل اولنه‌جق مسائل داخلیه‌دندر . عکسی حال ، دونکی تلغرافنامه دخی ایضاح اولندیغی اوزره فونفرانسه عدم قبولاری و استانبولك درحال حاکمیت عثمانیه‌دن اخراجی و بونا تلرك دعوا سنك بلامدافعه‌قالمسی بلکه محق کورولمسی موجب اولدیغجقدر . تلغرافلردن رجعتك آکلاشیلمدیغی استدلال ایدییورز . فونفرانسه سزك وزم دیه‌رك ایکی هیئت اعزام ایدیلمه‌سکنك ره‌دن چیقارلدیغی آکلاشلامیور . دعوا عینی ، اسباب مدافعه عینی اولمقله برابر بو خصوصده اتحاد تام اولونجه ، اوراجه تعیین اولنه‌جق مرخصلر ، دول ائتلافیه‌نك طانیمده اولدیغی حکومتك ترفیق ایده‌جکی مرخصلرله برابر کیدنجه ، هیئت ، واحد و بکوجود و صلاحیت لازمه‌یی حائز اولور و بلااحتراز متحداً دعوای ملی‌یی مدافعه ایدر . بو لزومك اوراجه‌ده تقدیر بیورولدیغی ، مرخصلرك دول ائتلافیه‌یه طانیتدیرلمسی زدن طلب بیورمسیله مثبتدر . تبلیغ اولنان نوطه و بیاناتکز واضحاً کوسترمکده‌درکه ، دول ائتلافیه لوندره فونفرانسنه یالکز اوله‌رق آناطولو مرخصلرینی قبول اتمه‌مکده‌در . بونلر ، حکومت مرخصلریله برلکده بولنق صورتیله قبول اولنه‌جقدر . بویله آیریلق محافظه ایدیله‌جك اولورسه اغلب احتمال هیچ برطرفك مرخصلری قبول ایدلمیه‌جکدر . بوبابده یالکز بورادن مرخص قبول ایدلمسی محتمل ایسه‌ده آناطولو ایچون بواحتمالده بوقدر . بناءً علیه یك بویوك فداکارلغه محصولی اولان بوتبدل ، ضرر یمزه حل اولور . چونکه ائتلاف محافظه‌ده بولنان محبلری فضله اولوب کندیلرینه تورکیه شرقده حرکت ادامه‌سنه طرفدار وصلح واتلافه طالب دکلدر دییه پروپاغاندا ایله لهدار اولانلری کندیلرینه جلب بری جنسز ودشمنمزی حتی کوسترمکه صلاحیت ویرلمش اولور . مشترك مرخصلردن مرکب برهیئت کوندریلورسه مطلبز قبول اولمسه‌بیله ، لهمزه اولان افکاری علیهه چویرمه‌مش وبلکه علیهدار اولانلرك برقسم مهمی قزانمش اولورز . وقت یك طاردر . محابرات ایله ضایع ایدیله‌جك زمان قلامشدر . مرخصلرك همان اعزامی منافع وطنیه وملیه ایجابیدر . ذات دولتلریله رفقای محترمه‌کزك دخی عودتلری لازمدر . زیرا اورا افکارینه آنجق عن مشاهدة وقوفکزدن بحق استفاده ایده‌جك زمانده واورادهٔ افکارك بونقاط نظره جلبی لزومنده متفق اولدیغمز قناعتندهیز افدم .

صدرا عظم

توفیق

§ افندیلر ، توفیق پاشانك فوزی پاشا حضرتلرینه اولان جوابی تلغرافی‌ده اوقویالم :

شیفره — درسعادت
۱-۲-۳۳۷

آنقره‌ده مصطفی فوزی پاشا حضرتلرینه

ج : ۳۰ کانون‌ثانی ۳۳۷ . قرال قسطنطینك آتنه‌یه عودتی اوزرینه دول ائتلافیه محافلنده وافکار عمومیه‌ده یونانستان علیهنه حصوله کلن تبدل مناسبتیله آوروپاده لهمزه بر جریان تولد ایتمکله برابر ، بوجریانه مقابل، رومللره مظاهر وسه‌ور معاهده‌سنك تماماً ویا جزئی تعدیلاتله تطبیقی صورتیله تورکیانی امحا فکرنده مصر بعض رجال‌سیاسیه‌ده موجود بولنمسنه، خصوصیله آلدیغمز معلومات موثوقه‌یه کوره، رجال‌مذکوره‌نك آناطولو ممثللرینك دخی قونفرانسه دعوت‌ایدلمسنی قبول وترویج ایتلری آناطولونك بویله بر دعوته اجابت ایتمیه‌جکنه قانع اولمللرندن ایلری کلمش و بوندن مقصدلری‌ده شو عدم اجابت کیفیتنی اوکه سوره‌رك و علیهمزه تدابیر زجریه اتخاذینی محق کوسترمه‌رك افکار عمومیه‌یی سیاستلرینه اقتفایه مجبور ایلمکدن عبارت بولنمش اولمسنه بناءً قونفرانسه برآن اول ومشترکاً کیدیلمه‌رك احقاق حقه چالیشیلمق لابددر . شاید اوراده مشروع ومحق مطالباتمزك رد اولندیغنی کورور و قونفرانسی ترکه مجبوریت حس ایدرسه‌ك ، بو کیفیت خصمامزك النده علیهمزه برسلاح مؤثر اولاماز . تلغرافنامه‌لرنده بیان اولنان مطالباتك ، اولجه‌ده بیلدیریلن اسبابه و استانبولك وضعیت مخصوصه‌سنه مبنی قبولی ممکن دکلدر. بونلرده اصرار ایله قونفرانسه وقت‌وزمانده اشتراك فرصتی فوت‌ایدیلیرسه، اولاتأمین وحدت اولنامسندن دولایی استانبول وبوغازلرك بوسبوتون حاکمیت عثمانیه‌دن چیقمه‌سی، ثانیاً دول‌ائتلافیه‌نك یونانستانه معاونت نقدیه و عسکریه ایفا وآناطولوده مشترك بر حرکت تعرضیه اجراسنه قالقیشه‌رق ذاتاً مصائب متوالیهٔ حربیه‌دن عددی بك زیاده تناقص ایتمش اولان تورك عنصرینك بر قات دها محو وپریشانی‌یه معروض قالمسی ، ثالثاً بوبوك نسبتده فداکارلقلر اختیاری مقابلنده خارجی معاونته احتیاج مجبوریتی حاصل اولمه‌رق بالنتیجه غایهٔ أمل اولان استقلالك هدر ایدلمسی کبی نتایج وخیمه تحدث ایلر . مرخصلرکزك درسعادته تسریع حرکتی الزمدر افندم .

صدراعظم
توفیق

§ محترم افندیلر، عثمانلی صدراعظمنك دها بعض‌توصیه واخبارلری واردر. مساعده‌بیورورسه‌کز اونلری‌ده اوقویه‌لم :

شیفره — درسعادت
۵-۲-۳۳۷

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

لوندره‌ده اجتماع ایده‌جك اولان قونفرانسه دولت علیه‌نك دخی دعوت ایدلمسندن دولایی تلاشه

دوشن یونانلیلر ، علیهمزده‌کی پروپاغاندالرینه برقات دها کرمی ویرمشلردر . پارسده‌کی مرخصمزدن آلدیغمز معلوماته نظراً فرانسه‌ده افکار عمومیه‌یی علیهمزه چویرمك ایچون کویا آناطولوده بر آلمان هیئت عسکریه‌سی موجود اولدیغنی وحرکات و سیاستکزك بو هیئتك تلقیناتندن تولد ایلدیکنی فرانسز محافلنده نشر ایتمکده اولدقلری کبی تورکیاده‌کی خرستیانلرك قتل عام ایدلمکده اولدیغندن بحثله یونانلرك تخلیصی ایچون پاپا طرفندن بالجمله پارلمنتولره مراجعت ایدلدیکی مسموع اولدیغی مرخص مشارالیه طرفندن علاوةً بیلدیرلدیکندن فوق‌العاده سوء تأثیراتی موجب اولهجق اولان اشبو شایعاتك سریعاً تکذیب ایدلمسی رجا و توصیه اولنور .

صدراعظم
توفیق

شیفره

درسعادت : ۸-۲-۳۳۷

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

قونفرانسه تأثیر ایتمك مقصدیله شباطك یکرمی برنده یونانلیلرك ۷۰-۸۰ بیك کشی ایله تعرضه کچه‌جکلری خارجیه نظارتندن موثوقاً استخبار قلنمشدر . تعرضك قره‌حصار - اسکیشهر استقامتنده اولمسنه احتمال ویریلیر . آنقره مرخصلرینك یالکز اولهرق قونفرانسه قبول ایدیلهمیه‌جکی ممثللرك جملهٔ افادانندندر .

صدراعظم
توفیق

§ بو تلغرافك یازلمسندن مقصد ، یونانلیلرك تعرض ایده‌جکنی بیلدیرمکمی ایدی ، ویاخود، آنقره مرخصلرینك یالکز اولهرق قبول ایدیلهمیه‌جکنی سویلهمکمی ایدی، بونی آکلامق مشکلدر . بوقسه ۷۰-۸۰ بیك کشیلك دشمن قوتنك تعرضی تهدیدیله ایکنجی فقره مؤداسی تأمین ایدلمکمی ایسته‌یوردی؟

مرخص اعزامی حقنده ، بزم ، سرد ایتدیکمز نقطهٔ نظرلری اشعارانمز وجهله توفیق پاشا ائتلاف ممثللرینه تبلیغ ایتمشده، تلغرافك صوك فقره‌سیله آلدیغی جوابی ابلاغ ایدیوردی؛ بوده واضح دکلدر.

درسعادت
۸-۲-۳۷

آنقره‌ده مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

فرانسز افکار عمومیه‌سنی رنجیده ایتمهمك ایچون کلیکیاده تعرضدن توقی ایدلمسی ، خیرخواهلغنده شبهه اولمیان بعض فرانسز رجالنك توصیه‌سی اوزرینه پارس مرخصمزدن کمال اهمیتله بیلدیرلمشدر .

صدراعظم
توفیق

§ افندیلر ؛ بوکی توصیه‌لری ، استانبول حکومتلرینه چوق دیکه‌مشدك . بزه تعرضدن توقی ایتمه‌مزی توصیه ایدن خیرخواهك تخاطی ، ایشتدیکنی برغرامودون نی بزه ایضاح ایدرس ، خیرخواهه ، بزه‌ده تعرضدن توقی ایدلمسنی ایجاب ایدنلره توصیه ایدوب ایتدیکنی سو مشمی عجبا ؟ آلدیغی جواب ، منی ایدیسه، اوك خیرخواهلغنه نردن حکم اتمش ایدی؟ وطنمزی اشغال ایدنلك افکار عمومیه‌سنی رنجیده ایتمه‌مکی توصیه ایدنلره ، وطنی اشغال اولنان ملتی، بچون رنجیده ایتدکلری وایتمکده دوام ایلدکلرینی صورمه‌مق ، نه‌دن ، بوعثمانلی رجالك خواص ممتازه‌سی اولمشدی ؟

§ خلاصه ، محترم افندیلر ؛ کورولیورکه ، توفیق پاشا وآرقداشلریله اساسده، فکرده، تلقیده، آکلاشمق ممکن اولهمیوردی . نهایت ، مسئله ، مجلسه انتقال ایتدیرلدی .

مجلسه ایکی تکلیف درمیان ایتدم. بریسی؛ مملکتك ومتك وضعیت ومتصدینی استانبولهصراحة بیلدیرمك ، ایکنجیسی ؛ آیریجه دعوت وقوعنده لوندره‌یه مستقل بر هیئت کوندرمکدی . هرایکی تکلیفم قبول ایدلدی .

§ افندیلر ، مجلسك نقطهٔنظر وقرارینی ، توفیق پاشایه ابلاغ ایدن تلغرافنامه عیناً شوله ایدی:

« لوندره قونفرانسنه دعوت دولایسیله تورکیا بویوك‌ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشاحضرتلری واجرا وکیللری هیئتی‌رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله استانبولده توفیق پاشا حضرتلری آره‌سنده تعاطی ایدیلن مخابرات، هیئت عمومیه‌ده اوقونمق صورتیله مجلسك داخل اطلاعی اولدی. توفیق‌پاشاحضرتلری طرفندن ، درمیان بیوریلان مطالعات ، مملکتك بوکونکی وضعیتی حقنده صریح بر فکر ایدنمکدن پك اوزاق اولدقلرینی تأثرله بزه کوسترمدی. استانبولده متارکه‌دنبری ایکی نوع حکومت برابری تعیب ایتمشدر . بری دامات فریدك ریاستی آلتنده ، مختلف ذوات اشتراکیله تشکل ایدن حکومتلرکه ، هرنه‌بهاسنه اولورسه اولسون، ائتلاف دولتلرینه قارشی مطاوعت مطلقه فکرینی تمثیل ایتمش‌ومملکتك کندی حقوق حاکمیتی ادامه ایچون بذل ایتدیکی فداکارلقلری ، دشمنلرله برابر چالیشمق صورتیله تعمیم ایتمکی برمسلك مخصوص ایدنمشدر . بوفکرك سالکلری ، مملکتك شر وخیانته مستعد بعضی نامکور اولادی وارسه ، هپسنی تحریك وتجهیز ایده‌رك ، مدافعهٔ ملیه‌یه حصر نفس ایدن وطنپرورلر علیهنه متمادی قوللاندیلر. شرع مبین نامنه نشر ایدیلن ساخته فتوالرك، مظهر لطیف اولان‌میرمیران آنزاوورلرله فکراستقلال ومدافعه علیهنه نشر ایتدکلری معنوی ومادی زهرلوافساد قوتلری علیهنه ، آناطولو آیلرجه مدت چارپیشمغه مجبور اولدی. اونلر، دشمنلرحسابنه جبهه‌لرمزی قاچ دفعه آرقه‌دن ووردیلر . اسلامك ایلك عصرلرندنبری ، شرف وحق‌دین نامنه جهاد ایدن ملتمز ، تاریخمزك ایلك کونلرندنبری ، دولت ومملکت نه‌وقت تهلکه‌یه دوشمشسه قانی مبذولاً آقتمقدن خالی قالمیان ملتمز، بودفعه معظم وطندن بقیه قالان صوك پارچه‌ده ، صوك قلعه‌یه چکیلمش ، الك صوك مدافعه‌سنی یاپارکن حکومت نامنی آلان هیئتلر ، دشمنلر حسابنه ، دشمن صفاری آره‌سنده کندی ملتلری علیهنه چالیشیورلردی . بیزانسك صوك کونلرنده، فاتحك تسلیم دعوتنه قارشی ، اللهك بکا برودیعه‌سی اولان بوملکتی ، آنجق اللهه تسلیم ایدرم دیه‌ن صوك قیصر رومك تختنه وارث برخاندان کان بوکونکی خلیفه وسلطانك حکومتی ، اسیر اولهمق ایسته‌ین ملتی کندی الیله باغلایه‌رق دشمنلره تسلیم ایتمکه چالیشیوردی . بوبرنجی صفحه ، اوحکومتلرك ومتفقلرینك هزیمتیله نتیجه بولدی . ایکنجی نوع

حکومت ، توفیق پاشانك ریاست ابتدکاری هیئتدرکه ، مقصد اعتبارله آناطولو مدافعه‌سنه طرفدار اولدیغی سویله‌مکله برابر ، اجراآت اعتبارله ، مملکتك صمیمیتله استحصال ایتمك ایستدیکی صلحه مقابل محور برعصمت وعناد ایله مانع اولمقده دوام ایدییور . شورای سلطنتده ، ائتلاف دولتلرینك اولدیغی اعلام اسارتی آیاغه قالقمق، اراز حرمت ایتمك صورتیله قبول وامضا ایدن رجال واعیان، بوتون مملکتده هیچ برحق وصلاحیتی تمثیل ایتمه‌ین برقوت ساقطه حالنده‌در . آناطولو واستانبول، استقلال الله اسارتك ، حریتله محکومیتك تعارض وتخالف ابتدیکی ایکی آیری پارچه حالنده قالمشدر.

بر ، مملکتك اسیر ایدلمش ، اختیارینی غائب ایتمش پارچه‌سنی حر ومستقل قسمه الحاق ایتمك ایسته‌بورر. استانبول رجالی، کلی تشکیل ایدن وبوتون برجهان خصومته قارشی کندینی شرف وصلابتله مدافعه ایدن حرقسمی ، اسیر ومحکوم جزئه تابع ایتمك ، الحاق ایتمك ایستیورلر. بوتون آناطولویی، حریت واستقلالنه عاشق بوتون اولاد مملکتی وبوکونکی روح مظلوم اسلامی تمثیل ایدن بویوك ملت مجلسی ، استانبولك معلول ومحروم حریت برهیئتنه تابع اولمایی ، هیچ برزمان قبول ایده‌مز .

مجلسمز طرفندن قبول واعلان ایدیلن وبوتون مملکتده مطاع اولان تشکیلات اساسیه قانونلرمز موجبنجه ، حاکمیت ، بلاقید وشرط ملتکدر وملتك تشریع واجرا قدرتی ایسه ، اونك حقیقی ویکانه ممثلی اولان بویوك ملت مجلسنده تجلی ایدر . بو اساساته بناءً هیئت مرخصه‌مزك استانبوله کیتمسی واورادن انتخاب ایدیله‌جك برهیئته داخل اولمسی واورانك ویره‌جکی صلاحیتنامه ایله جهانه قارشی دعوای ملیمزی درعهده ایتمسنه امکان یوقدر . اکر ایسترسه‌کز بالفعل وبالحق حائز استقلال مطلق اولان ، بوتون تشکیلات اداریه‌سیله مملکتی تدویر ایدن ، اردولری شرقده و غربده دشمنلره حدلرینی بیلدیره‌رك مملکته صلحك بولدرینی آچان مجاسمزك ، هیئت مرخصه‌سنی ، مملکتی تمثیل ایده‌بیله‌جك یکانه هیئت اولهرق طانیرسکز . یوقسه، بزکندی هیئتمزی، کندیمز کوندرمك قرارینی ذاتاً آلمش بولونیورز . یوقارمزه ویریله‌جك جوابك ، بر طاقم سوزلر دکل ، فقط فعلیات اولمسی بزجه مطلوب وملتزمدر . »

§ افندیلر، خارجیه وکیلی بولنان بکرسامی بکك تحت ریاستنده آریجه ومستقل برهیئت مرخصه ترتیب ایدلدی . هیئت ، لوندره قونفرانسنه صورت مخصوصه‌ده دعوت وقوعنده اجابت و اشتراك ایتمك قیدیله وفقط زماندن استفاده مقصدیله ، آنطالیه اوزرندن رومایه حرکت ایتدیرلدی .

هیئتمز ، ایتالیا خارجیه ناظری قونت اسفورچا واسطه‌سیله، قونفرانسه رسماً دعوت اولندقدن صکره لوندره‌یه کیتمشلردر .

§ لوندره قونفرانسی ، ۲۷ شباط ۳۳۷ ـ ۹۲۱ دن ۱۲ مارت ۳۷ یه قدر دوام ایتدی. مثبت هیچ برنتیجه ویرمدی .

دول ائتلافیه ، ازمیر و تراکیا نفوسلری حقنده کندیلری طرفندن برتحقیقاتك نتیجه‌سنی قبول ایده‌جکمزه دائر، بزدن وعد آلمق ایستدیلر. هیئت مرخصه‌مز ، اولا، بونی قبول ایتمشدی. آنقره‌دن وقوع بولان اخطار اوزرینه ، بالآخره ، تحقیقاتك اجراسنی ، یونان اداره‌سنك رفعنه تعلیق تکلیفنده بولندی . دول ائتلافیه ، سه‌ور معاهده‌سنك احکام سائره‌سنك ، بلااعتراض طرفمزدن صمیمیتله تطبیقنی تأمین ایتمك‌ایستدیکی آکلاشیلمشدی . هیئت مرخصه‌مز ، بو خصوصده‌کی تکلیفاته،

رد ماهیتنده حوابلرویرمشدی . یونان مرخصلری ، تحقیقاتی اساسندن رد ایتمشلردی . بونك اوزرینه، دول ائتلافیه مرخصلری ، تورك ویونان هیئت مرخصه‌لرینه ، بعض تکلیفلی حاوی بر پروژه‌ویرمك، حکومتلریدن بو پروژه‌لر محتویاتنه دائر آلهحقلری جوابلرك، قونفرانسه بیلدیرلمسنی طلب ایتمشلردی .

بزم هیئت مرخصه‌مزه ویریلن پروژه‌ده ، سیور معاهده‌سی احکامنده اجرا اولنه‌جق تعدیلاته متعلق شو نقطه‌لر واردی :

بزه براقیلان ژاندارمه و قطعات مخصوصه مقدارلری جزئی صورتده آرتیرمق . مملکتمزده قالهجق اجنبی ضابطان عددیبرازتنقیص ایتمك . بوغازلر منطقه‌سنی راز اوقالمق. بودجه‌مز اوزرینه موضوع تحدیداتی برار خفیفلهتمك . امور مالیه‌یه متعلق امتیاز ویرمك حصه‌ز اوزرینه موضوع تحدیداتی‌ده ، برآز تخفیف ایتمك . . . بوندن بشقه عدلی قاپیتولاسیونلر ، اجنبی پوسته‌لری ، کوردستان . . . حقنده سیور پروژه‌سنده تعدیلات اجراسنی امید ایندیره‌جك بعض مهم وعدلر . .

عینی تکلیفات پروژه‌سنده، ارمنستان حدودلرینك تعیینی خصوصی ، جمعیت اقوامك کوندیره‌جکی بر قومیسیونه ترك ایدلمکده ایدی . ازمیرمنطقه‌سنده‌ده خصوصی بر اداره تشکل ایده‌جکدی . کویا ، ازمیر ولایتی، بزه اعاده اولنه‌جقدی . فقط ازمیر شهرنده بر یونان قوتی بوندیریله‌جق ، ازمیرسنجاغی آسایشی ائتلاف ضابطانی طرفندن اداره اولنه‌جق ، بو سنجاقده‌کی ژاندارمه قوتی ، نفوسی نسبتنه کوره مختلف عناصردن تشکل ایده‌جك، ولایته جمعیت اقوام طرفندن برخرستیان والی تعیین اولنه‌جق، ازمیر ولایتی تورکیایه واردالك تزایدیله آرتیجق ، سنوی، بر مبلغ ، تأدیه ایده‌جك ایدی .

ازمیر ولایتی حقنده تکلیف اولنان بو طرز حل وتسویه ، بش سنه صوکره ، طرفیندن برینك طلبی اوزرینه جمعیت اقوامجه تعدیل اولنه‌بیله‌جکدی .

افندیلر ، ائتلاف دولتلری ، هیئت مرخصه‌مز واسطه‌سیله یادقلری تکلیفاتك جوابنی آلمغه انتظار ایتمه‌دن ، دها مرخصه‌مز بولده ایکن ، یونانلیلر ، بوتون اردوسیله ، بوتون جبهه‌لرمزه قارشی تعرضه کچدیلر .

کوریبورسکزکه افندیلر ؛ یونان تعرضی ، قونفرانس و صلح حکایه‌سنی بزه بالضروره ترك ایتدیریبور . شیمدی مساعده بیورورسه‌کز ، سزه ، بو تعرضی ونتیجه‌سنی عرض ایده‌یم :

یونان اردوسنك بروسه وشرقنده مهم بر غروپی ؛ عشاق و شرقنده دیکر بر غروپی واردی . بزمده قوتلرمز ، اسکیشهر شمال غربیسنده ودوملو پینار وشرقنده اولق اوزره ایکی غروپ حالنده ایدی . بوندن بشقه، یونانلیلرك، ازمیتده برفرقه‌لری ، بزمده اوکا مقابل قوجه‌ایلی غروپی بولونیوردی. یونانلیلرك ، مندرس بوینده‌کی قطعاتنه قارشی‌ده قصعاتمز واردی . یونان اردوسنك بروسه وعشاق غروپلری ، ٢٣ مارت ١٣٣٧ کونی ایلری حرکاته کچدیلر . عصمت پاشا قوماندانسنده بولنان غرب جبهه‌سی قطعاتی ، عرض ایتدیکم کبی ، اسکیشهر شمال غربیسنده تحشد ایتمشدی . قرار ، محاربه‌یی این اولی مواضعنده قبول ایتمکدی . اوکا کوره تدابیر وترتیبات آلنیوردی . دشمن ، ٢٦ مارت آقشامی ، عصمت پاشانك اشغال ایتدیردیکی مواضعك صاغ جناحی ایلریسنه یناشدی. ارتسی کونی ، بوتون جبهه‌ده تماس حاصل اولدی . دشمن ، ٢٨ ده صاغ جناحنه تعرضه کچدی . ٢٩ ده هر ایکی

جناحدن تعرض ایتدی . دشمن ، موضعی ، مهم موفقیتلر الده ایدییوردی . ٣٠ مارت کونی شدتلی محاربه‌لرله کچدی . بو محاربه‌لرك‌ده نتیجه‌سی دشمن لهنه تجلی ایتدی .

بوندن صوکره ، صره بزه کلیوردی . عصمت پاشا ، ٣١ مارت کونی ، مقابل تعرضه کچدی ودشمنی مغلوب ایده‌رك ، ٢١ نیسان کیجه‌سی رجعته مجبور ایتدی . بو صورتله ، تاریخ انقلابمزك بر صحیفه‌سی ، ایکنجی این اوکی ظفریله املا ایدلدی .

افندیلر ؛ دشمن چکیلیرکن غرب جبهه‌سی قوماندانیله ١ نیسان کونی جریان ایدن مخابرات ، او کونك تحسساتی تثبیت ایدن وثائقدر . او تحسساتی احیا ایچون مساعده بیورورسه‌کز اوکونکی مخابراتدن بعض تلغرافلری عیناً اوقویه‌جغم .

مترس تپه‌دن
١ - ٤ - ٣٣٧

ساعت ٦,٣٠ صوکره‌ده مترس تپه‌دن کوردیکم وضعیت : کوندوز بك شمالنده ، صباحدنبری ثبات ایدن ودمدار اولمسی محتمل بولنان بر دشمن مفرزه‌سی ، صاغ جناح غروبنك تعرضیله غیرمنتظم چکیلیور . یاقیندن تعقیب ایدیلیور . حمیدیه استقامتنده تماس وفعالیت یوق ، بوز اویوك یانیور . دشمن ، بیکلرجه مقتولیله دولدیردینی محاربه میدانی سلاحلرمزه ترك ایتمشدر .

غرب جبهه‌سی قوماندانی
عصمت

آنقره
١ - ٤ - ٣٣٧

این اوکی محاربه میدانندہ مترس تپه‌ده غرب جبهه‌سی قوماندانی
و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی عصمت پاشایه

بوتون تاریخ عالمده ، سزك این اوکی میدان محاربه‌لرنده درعهده ایتدیککز وظیفه قدر آغیر بر وظیفه درعهده ایتمش قوماندانلر اندردر . ملتمزك استقلال وحیاتی ، داهیانه اداره‌کز آلتنده شرفله وظیفه‌لرینی کورن قوماندا وسلاح آرقداشلرکزك قلب وحیتنه بویوك امنیته استناد ایدییوردی. سزاوراده یالکز دشمنی‌دکل، ملتك معکوس طالعنی‌ده یکدیکز. استیلا آلتنده‌کی بدبخت‌طوپراقلرمزله برابر بوتون وطن ، بو کون منتهالرینه قدر ظفرکزی تسعید ایدییور. دشمنك حرص استیلاسی عزم وحیتکزك یالچین قیالرینه باشنی چارپه‌رق خردوخاش اولدی .

نامکزی، تاریخك کتابهٔ مفاخرینه قیدایدن وبوتون ملتی حقکزده ایدی منت وشکرانهسه قادن بویوك غزا وظفریکزی تبریك ایدرکن ، اوستنده طوردیغکز تپهنك سره یکدیکرکه دشمن اوغرایه طولو بر میدان شرف سیر ایتدیردیکی قدر ملتمز وکندیکز ایچون شعشعهٔ عتلا اله طولو بر اقبال استقباله‌ده ناظر وحاکم اولدیغنی سویله‌مك ایسترم.

بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

بویوك ملت مجلسی رئیسی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

ظلم واستبداد دنیاسنك الك ظالمانه هجوملرینه قارشی ، یالکز وشاشقین قالان ملتمزك مادی ومعنوی بوتون قابلیت وقوتلرینی روحنده‌کی آتشله طوپلایان و حرکته کتیرن بویوك ملت مجلسك رئیسی مصطفی کمال پاشا !

قهرمان عسکرلرمز ، ضابطلرمز وعسکرلرمزله آوجی خطلرنده اوموز اوموزه اوروشان فرقه وقول اردو قوماندانلری نامنه تقدیرات وتبریکاتکزه کمال فخر ایله عرض شکران ایدرم .

غرب جبهه‌سی قوماندانی
عصمت

§ محترم افندیلر ، اینوکی محاربه میدانی ، ایکنجی دفعه اولهرق مغلوباً ترکوبروسه استقامتنده اسکی موضعلرینه رجعت ایدن دشمنك تعقیبنده ، پیاده وسواری فرقه‌لرمزك کوستردکلری شایان تذکار قهرمانلقلری ایضاح ایتمیه‌جکم . یالکز ، عمومی وضعیت عسکریه‌یی اتمام ایچون مساعده بیورورسه‌کز جنوب جبهه‌مزه عائد منطقه‌ده جریان ایتمش اولان حرکاتی خلاصه ایده‌یم .

جنوب جبهه‌سی قوماندانی رأفت پاشانك أمرنده بولنان اوچ پیاده فرقه‌سی ، دوملی پیکارده ، مستحضر برموضعده بولونیورلردی . بوندن بشقه ، برسواری فرقه‌سی وبرده سواری لواسی واردی . بوموضعك صول جناحنده بولونیوردی . جنوب جبهه‌سی قوماندانلك آلدیغی وظیفه ، بوموضعده دشمنی توقیف ایتمکدی . عشاق شرقنده‌کی موضعلرندن حرکت ایدن اوچ پیاده فرقه‌سی وبر قسم سواری ، دوملی پیکار مواضعنه تماس وتعرض‌ایتدیلر . ٢٦ مارتده قطعاتمز ، موضعلرینی ترکه مجبور اولدی . جنوب جبهه‌سی قوماندانی، بوندن صوکره اساسلی برخطده قوتلرینی توقیف ویکیدن ترتیبات آلمغه موفق اولهمیه‌رق ایکی قسمه آیرلدی . بر قسمی «که ٨ نجی و ٢٣ نجی پیاده فرقه‌لریله ایکنجی سواری فرقه‌سندن‌مرکب ایدی . » کندی تحت امرنده، آلتون طاش استقامتنده چکیلدی. دیکر قسم «که قول اردو قوماندانی فخرالدین پاشانك تحت امرنده بولونیوردی . » ٥٧ نجی پیاده فرقه‌سیله دردنجی سواری لواسندن عبارت ایدی . دشمن ، بوتون قوتیله فخرالدین پاشا قوتلرینه توجه ایدرك شرقه یورودی . رأفت پاشا قوتلرینه قارشی ، دوملو پیکارده ، یالکز بر پیاده آلایی

براقدی . رأفت پاشا ، بالآخره ٢٣ نجی فرقه‌یی آلتون طاش اوزرندن جنوبه، فخرالدین پاشا امرینه اعاده ایتدی . آلتون طاش استقامتنده ، دشمنك هیچ برحرکتی اولدیغی تحقق ایدنجه ، رأفت‌پاشا، یانده بولنان قوتلرله شماله جلب اولندی .

شرق استقامتنده ایلریله‌ین دشمنه قارشی ، فخرالدین پاشا قوتلری ، مختلف مواقعده محاربه‌لر ویرمك آفیون شرقنه چکلدی . دشمن ، آفیون قره حصارینی اشغال ایتدکدن صوکره ، چای ـ بولوادین خطنه قدر ایلریلدی واوراده توقف ایتدی . بودشمن قارشوسنده ، فخرالدین پاشا ، ٥٧ نجی ، ٢٣ نجی فرقه‌لرله برابر، جنوبدن آطنه منطقه‌سندن کلن ٤١ نجی فرقه‌یی‌ده آله‌رق ، مقابل برخط وجوده کتیردی .

اومیلر ؛ فضله ملاحظات سوق‌الجیشیه‌دن اجتناب طرفداری اولمغله برابر ، یونان اردوسنك بودفعه‌کی عمومی‌تعرض پلانده ، نظر دقتی‌چوق جالب برخطایی اشارت‌ایتمك ایسترم . یونان‌اردوسنك عشاق غروبی ، دوملی پیکاردن صوکره ، اسکیشهراستقامت عمومیه‌سنده‌یورومك لازمدی . آفیون اوزرندن‌قوبه‌استقامت‌عمومیه‌سنده توجه‌ایتمسی،اصل نتیجهٔ‌قطعیه ساحه‌سندن قوتلرینی‌اوزاقلاشدیره‌رق، اونلری عطل وتهلکه‌لی بروضعیتده براقمشدر . این‌اوکنده ، موفقیت بزم طرفده قالدقدن صوکره ، بو قوتلرك کندیلریی تهلکه‌دن قورتارمق ایچون برآن اول وسریعاً رجعتلرینی تأمیندن بشقه برشی دوشونمیه‌جکلرینه شبهه یوقدی . این‌اوکنده مظفر اولان قوتلرمزك ، اسکیشهر ، آلتون طاش اوزرندن دوملوپیکاره توجه ایدرك و بو مسافه‌نك مهم‌بر قسمنده شمندوفر خطندن اعظمی استفاده ممکن اولدیغنه کوره، آفیون قره حصارك شرقنده بولنان یونان غروبنك خط رجعتنی قطع ایتمسی وبوصورتله او غروبی بویوك بر فلاکته دوچار ایلمسی پك قوتلی بر احتمال داخلنده ایدی . نته‌کیم ، بوفکرك تطبیقاتنه کچمکده برآن تأخر ایدلمه‌مشدر . درحال جنوب جبهه‌سی قوماندانی رأفت پاشانك امرینه ، ایلك سربست قالان فرقه‌لر ویریله‌رك تحریك ایدلمشدر .

یونان اردوسنك عشاق غروبی ، این اوکی میدان محاربه‌سنك نتیجه‌سی اوزرینه درحال رجعته باشلادی . رأفت پاشا ، ٧ نیسان ٣٣٧ تاریخنده قرارکاهیله (چکورلر) ده ، ٤ نجی و ١١نجی‌فرقه‌لر (آلتون طاش) منطقه‌سنده ، بشنجی قافقاس فرقه‌سی وقوتلی برآلای ماهیتنده بولنان مجلس محافظ طابوری (چکورلر) جنوبنده ، برنجی‌وایکنجی سواری فرقه‌لری (کوتاهیه) منطقه‌سنده‌بولونیورلردی. فخرالدین پاشا ، چای وآفیوندن چکیلن دشمنی تعقیب وتضییق ایدرکن ، رأفت پاشاده ، دشمنك اصلحانلر جوارنده بولنان برآلاینه ، بوصایدیغمز قوتلرله ، یعنی ، اوچ پیاده فرقه‌سی وبرطابورله ، تعرض ایتدی . بر طرفدن‌ده ، شمالدن دها ایکی فرقه ، ٢٤ نجی و ٨ نجی فرقه‌لر ، جنوبه تحریك ایدلدی . اصلحانلرده‌کی یونان آلایی ، رأفت پاشانك تعرضنی توقیف ایتدی . چوق زمان قازاندی ، بومدت ظرفنده کریدن کلن قطعاتله ایکی فرقه‌یه قدر تقویه اولندی . بوقوتلر ، آفیوندن چکیلن قوتلرك کندیلرینه التحاقی تأمین ایتدی .

١٢ نیسان ٣٣٧ کونی رأفت‌پاشانك امرنده شمالدن جنوبه وشرقدن‌غربه تعرض ایدن‌قوتلرك مجموعی شو ایدی :

شمالدن کلن ٤ ، ٥ ، ١١ ، ٨ ، ٢٤ ؛ شرقدن ایلریله‌ین ٥٧ ، ٢٣ و ٤١ نجی فرقه‌لرکه جماً سکز

پیاده فرقه‌سی ویر پیاده طابوری .. برنجی و ایکنجی سواری فرقه‌لری چوق اوزاق مسافه‌لردن دولاشدیریله‌رق آنجق دشمن مغلوب ایدلدیکی تقدیرده مؤثر اولهبیله‌جك ، فقط اوکونك محاربه‌سنده هیچ‌ده مؤثر بولنمایان ، دشمن کریسنده باناز هدفنه سوق اولنمشدی. رأفت پاشانك تحت قوماندا‌سنه ویریلن قوتلر ، تعرضلرنده موفق اولهمدیلر ، بالعکس فضله ضایعات ویردی . دشمن ، دوملو پیکار مواضعنه حاکم اولهرق یرلشدی واورادە قالدی . رأفت پاشا قوتلری‌ده ، دوملو پیکاردن اون کیلو مترو شرق شمالیده اولق اوزره ، آی دمیر، چال کوی ، سلکی سرای ، خطنه چکیلوب دوردی . اصلحانلر محاربه‌سی دیه یاد اولنان ، بوحرکت ، بوصورتله ختام بولدی .

افندیلر ، محاربه‌نك جریانی اثناسنده محاربه خطلرندن بعض قسملرك ایلری کری وقوع بولان دالغه‌لری وبالخاصه آفیون شرقنده بولنان دشمن فرقه‌لرینك ، دوملو پیکار ایلریسنده براقدقلری برآلایلرینك مغلوب وبرطرف ایدیلهمه‌سی یوزندن ، دوملو پیکاره قدر چکیله‌بیلملرینی متعاقب یونان قوتلرینك اساسلی برخط اشغال ایتمك اوزره ترتیبات آلیرکن ، ایلریده‌کی پارچه‌لرینك اوخطه واصل اولق اوزره کری یورویشلری ، رأفت پاشانك محاربه نتیجه‌سنی یاکلش حکم ایتمسنه باعث اولدی . فی‌الحقیقه ، رأفت‌پاشا ، کندیسی مغلوب اولدیغی حالده دشمنی مغلوب ورجعت ایدر قبول ایتدی‌وبونی بش کون دوام ایدن دوملوپیکار میدان محاربه‌سنده دشمنه صوك ضربه‌یی وورمق نصیب اولدیغنی بیلدیرن ، تلغرافیله بزه‌ده ابلاغ ایتدی . بزده ، بالطبع ممنون اولهرق تهالکله ، بویوك تقدیرات وتبریکاتده بولندق . فقط ، وضعیتی تمامیله میدانه چیقارمق ایچون تلغراف باشنده کندیسنه‌صوردیغم سوالله آلدیغم جوابلردن ، وضعیتك بیلدیرلدیکی کبی اولدیغنده شبهه وتردده دوشدك . نهایت آکلاشیلدی ، که دشمن ، تماماً مقصدینه موافق و وضعیت عمومیه‌سنه‌مطابق‌اولهرق ، دوملوپیکارده مدافعه‌سی سهیل ، حاکم و اساسلی بر موضع آلیوردی . بالعکس رأفت پاشانك ، بر آز کریده ، بوتون قوتلریله آی دمیر ، چال‌کوی ، سلکی سرای خطنی طوتمسی ، لازم کلدی .

افندیلر ، وضعیتده سکونت پیدا اولدقدن صوکره رأفت پاشانك قوماندا ایتدیکی اردوده ، کندیسنه قارشی اعتمادك منسلب اولدیغی آکلاشیلدی . وضعیتی محافظه تدقیق ایتمك اوزره ، فوزی پاشا حضرتلری ، آنقره‌دن و عصمت پاشاده ، غرب جبهه‌سندن برلکده‌بالذات رأفت پاشانك‌قرارکاهنه کیتدیلر . رأفت پاشانك قوماندا وضعیتنك برمدت دها ادامه‌سی جهتی ترجیح ایدلمکده اولدیغندن ، مسئله‌یی اوکا کوره حل وتثبیته چالیشدیلر . فقط زمان کچمه‌دن بووضعیتك ادامه‌سی غیر ممکن و غیر جائز اولدیغی قناعتی حاصل اولدی . بوسببه ، بن ، بالذات فوزی و عصمت پاشالری آلهرق رأفت پاشا نزدینه کیتدم . وضعیتی یاقیندن تدقیق ایتدم ودرحال شوطرز حلی تطبیق‌ایتدم.تحت‌قوماندا‌سنده بولنان جنوب جبهه‌سنی ، غرب جبهه‌سنه ربط ایده‌رك عصمت پاشا قوماندا‌سنه تودیع ایتدم .کندیسنه آنقره‌ده بروظیفه ویرلمك اوزره اورایه عودتی لزومنی بیلدیردم .

رأفت پاشا ، آنقره‌یه عودت ایتدیکی زمان شویله بر صورت حل تصور ایتمشدم . عصمت پاشا آرتق ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستندن استعفا ایده‌رك ، تماماً توسیع ایدلمش اولان غرب جبهه‌سی قوماندانلغیله اشتغال ایده‌جك ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان فوزی پاشا حضرتلری‌ده وکالةً ایفا ایتمکده اولدیغی ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی اصیل اولهرق درعهده ایده‌جك . اوندن انحلال ایده‌جك،مدافعهٔ ملیه وکالتی وظیفه‌سنی‌ده رأفت پاشا ایفا ایده‌جك .

رأفت پاشا ، اساس اعتباريله ، بنه عسكرى بر وظيفه درعهده ايتمك طرفداريدى . فقط ، بنم طرز تسويه‌مى بكنمدى . ديبوردى ، كه مدافعهٔ مليه وكيلى بولنان فوزى پاشانك مقامندن استعفا ايتمسنه سبب بوقدر . عصمت پاشانك اركان حربيهٔ عموميه رياستندن استعفاسنى ضرورى كورييور وبكاده بوآرالق بروظيفه ويرمه‌يى دوشونيورسه‌كز طرز تسويه‌نك اوكا كوره تنظيمى ممكندر .

بن ، بردنبره رأفت پاشانك معالعه‌سنده مندمج مقصده نقطه انتقال ايده‌مدم. چونكه برآز صوكره آكلاركى اولديغم نقطه‌نظر اصلا خاطرمه كلمه‌مشدى . متردد اولديغم نقطه‌يى توضيح ايچون بالذات كنديسنه صوردم . ديدم‌كه ، يعنى سزمى اركان حربيه رئيسى اولمق ايستيورسكز ؟ كرچه واضح برجواب ويرمدى آما ، بن مقصدك تماماً بوندن عبارت اولديغنى قبول ايتدم . بونك اوزرينه شو مطالعه‌يى درميان ايلدم ؛ اركان حربيهٔ عموميه رياستى ، بزم تشكيلاتمزه كوره ، بوكون ، فعلاً باش قوماندانلق مقاميدر . سز ، هنوز تورك اردوسنه باش قوماندان اولمجق اوصافى احراز ايتمش دكلسكز . بونى شيمديلك خاطركزدن چيقاريكز !

رأفت پاشا ، ويرديكى جوابده ديدى‌كه ، اويله ايسه بن‌ده مدافعهٔ مليه وكالتنى قبول ايتمم . اوسزك بيله‌جكمكز ايشدر ، ديدم و براقدم . فى‌الحقيقه قبول ايتمدى و آلديغى مأذونيت اوزرينه قسطمونى اورمانلرنده « ٥مجه‌وبد » دنيلن يرده برمدت استراحته چكيلدى . رأفت پاشانك مدافعهٔ مليه وكالتى بوندن صوكره حاصل اولان ديكر بروضعيت اوزرينه وقوع بولمشدر .

§ محترم افنديلر ؛ ايكنجى ابن اوكى ظفرندن صوكره ، لوندره‌يه كيتمش اولان هيئت مرخصه‌مز عودت ايتدى . قونفرانسك مثبت برنتيجه‌يه اقتران ايتمه‌مش اولديغى معلومكزدر. فقط هيئت مرخصه رئيسى وخارجيه وكيلى بكر سامى بك ؛ كنديلكندن انكلتره ، فرانسه و ايتاليا رجال سياسيه‌سى ايله تماس و مكالمه‌لرده بولنه‌رق آيرى آيرى هربريله برطاقم متاوله‌نامه‌لر امضالامش بولونيوردى .

بكر سامى بكك ، انكلتره ايله امضالادىغى بر مقاوله موجبنجه ، يدمزده بولنان باجمله انكليز اسراسنى اعاده ايده‌جكدك . بوكا مقابل انكليزلرده بزه ، اسيرلرمزى اعاده ايده‌جكلردى . يالكز تورك اسيرلرى ميانده ارمنيلره و انكليز اسراسنه ظلم ويا سوء معامله ايتمش اولديغى ادعا ايديلنلر استثنا ايديله‌جكدى .

حكومتمز ، بالطبع بويله بر مقاوله‌يى تصويب و تصديق ايده‌مزدى . چونكه بويله بر مقاوله‌يى تصويب ايتمك تورك تبعه‌سنك ، تركيا داخلنده‌كى حركاتى اوزرنده ، اجنبى حكومتلك بر نوع حق قضاسنى تصديق ايتمك اولوردى .

بو مقاوله‌يى تصديق ايتمه‌مكله برابر ، انكليزلر بعض تورك اسراسنى سربست براقدقلرندن بزده بالمقابله المزده بولنان انكليز اسراسندن برقسمنى سربست براقدق .

بالآخره ٢٣ تشرين اول ٣٣٧ — ٩٢١ تاريخنده ، هلال‌احمر رئيس ثانيسى حامد بكله استانبولده انكليز قوميسرى آردسنده حاصل اولان ائتلاف اوزرينه ، مالطه‌ده بولنان باجمله تورك موقوفينى ايله نزدمزده بولنان باجمله انكليز موقوفيلرنك مبادله‌سى ، قرارلشديريله‌رق تطبيق ايدلمشدر .

§ افنديلر ؛ بكر سامى بك ، رسمى مذاكرات و مكالمات خارجنده صرف شخصى اولەرق‌ده لؤيد جورج ايله برملاقاته بولنمش . . بيلرنده ، سويله‌ن سوزلر سته‌نوغرافيه ايدلمش . . بو ضبط

امضاده ایدلمش . . بکر سامی بکك بدنده بولنان نسخه‌نك محتویاتنه مطلع ایدلدیکمی درخاطر ایتمورم. صوك زمانده خارجیه وکالتی واسطه‌سیله بکر سامی بکدن بونسخه‌یی طلب ایتدیردم ایسه‌ده وکالته کوندردیکی برمکتوبده ، اول زمان بو نسخه ترجمه‌لرینك بکا کوسترلدیکنی ، کرك اصلنك و کرك ترجمه‌لرینك خارجیه وکالتندن انفصالنده عائد اولدیغی دوسیه‌سنده باقیلدیغنی بیلدیرمشدر . دوسیه‌لرده بووثیقه بولنه‌مامشدر . وخارجیه‌ده کیمسه بووثیقه‌دن ومحتویاتندن معلوماتدار بولونمیور . بن‌ده عرض ایتدیکم کبی هیچ بروقت خبردار ایدلدیکمی تخطر ایتمیورم .

§ افندیلر ؛ بکر سامی بکله فرانسز باش وکیلی موسیو بریان آره‌سنده‌ده ۱۱ مارت ۹۲۱ تاریخلی برمقاوله امضا ایدلمشدر . بومقاوله‌یه نظراً فرانسه ایله حکومت ملیه آره‌سنده مخصصاته نهایت ویریله‌جك . فرانسزلر ، مسلح چته‌لری ، بزده ، مجاهدلرمزی سلاحدن تجرید ایده‌جکز . . قوای ضابطه‌مزه فرانسز ضابطلری ادخال اولنه‌جق . . فرانسزلرجه تشکیل اولنان ضابطه ، محافظه ایدیله‌جك . . فرانسه‌نك تخلیه ایده‌جکی یرلرله ، معمورةالعزیز ، دیار بکر و سیواس ولایتلرینك انکشاف اقتصادیسی ایچون یاپیله‌جق تشبثاتده حق رجحان وارغنی معدن امتیازی‌ده فرانسزلره ویریله‌جك . . الخ

حکومتمزجه ، بو متاوله‌نك‌ده عدم قبولی اسبابنی تعداده حاجت یوقدر ظن ایدرم .

§ بکر سامی‌بك ؛ ایتالیا خارجیه ناظری بولنان قونت سفورچا ایله‌ده ۱۲ مارت ۳۷ — ۹۲۱ ده برمقاوله امضا ایتمش . . بوکا نظراً ، ایتالیانك ازمیر وتراکیانك بزه اعاده‌سی ضمننده‌کی مطالبه‌سی قونفرانس نزدنده ترویج ایتمسنه مقابل ، بزده ، ایتالیا دولتنه آنطالیه ، بوردور ، مغله ، اسپارطه سنجاقلریله آفیون قره‌حصار ، کوتاهیه ، آیدین وقونیه سنجاقلرینك بالا خره تعیین ایدیله‌جك اقسامنده تشبثات اقتصادیه ایچون حق رجحان ویره‌جکدك. بوندن باشقه ، اشبومناطقده تورك حکومتی ویا تورك سرمایه‌سی طرفندن یاپیلمیه‌جق اولان اقتصادی ایشلرك ایتالیان سرمایه‌سنه ویرلمسی وارکلی معدنلرینك بر ایتالیان ـ تورك شرکتنه دوری قبول ایدلمکده ایدی .

بالطبع بومقاوله‌ده ، حکومتمزجه ردد بشقه برمعامله‌یه معروض قالامزدی .

§ افندیلر ؛ ائتلاف دولتلرینك ، لوندره‌یه تأسیس صلح ایچون کوندردیکمز هیئت مرخصه‌مز رئیسی بکر سامی بکه امضا ایتدیردکلری مقاوله‌لر محتویاتی ، سه‌ور پروژه‌سنی متعاقب یدلرنده عقد ایتدکلری « accord tripartite » تسمیه اولنان وآناطولویی مناطق نفوذه تقسیم ایدن ائتلافنامه‌یی، بشقه نامله آلتنده ، حکومت ملیه‌مزه قبول ایتدیرمك مقصدینه معطوف اولدیغی پك آشکاردر . ائتلاف رجال سیاسیه‌سی بومقصدلرینی ، بکر سامی بکه قبول ایتدیرمکه موفق‌ده اولمشلردر. بکرسامی بکك‌لوندره‌ده قونفرانس مذاکراتندن زیاده منفرد مکالمه‌لرله مشغول ایدلدیکی آکلاشیلیور . حکومت ملیه پرتسیپلریله ، خارجیه وکیلی اولان ذاتك تعقیب ایتدیکی مسلك آره‌سنده‌کی تفاوت ، مع‌التأسف غیر قابل ایضاحدر .

§ بکر سامی بك ؛ بوائتلافنامه‌لرله ، آنقره‌یه عودت ایتدیکی زمان ، فوق‌العاده نظر دقت واستغرابی موجب اولدیغنی اعتراف ایتملیم . بکر سامی بك ، وضع امضا ایلدیکی مقاوله‌نامه‌لر محتویاتنك منافع عالیهٔ مملکته مطابق اولدیغنی قناعتنی اظهار وبونی مجلسده دخی مدافعه واثبات

اندیشه‌جکنی ادعا ایدیبوردی. قناعتنده اصابت، ادعاسنده منطق اولمدیغنه شبهه یوقدی. مطالعه‌لرینك محسنده مصرصویب اوله‌میه‌جغندن بشقه خارجیه وکالتندن اسقاط ایدیله‌جکی‌ده محققدی. فقط مجلسی، مسائل سیاسیه مذاکره ومناقشاتنه بوغمه‌یی اوکونلرك شرائطنه موافق کورمدیکمدن؛ بکر سامی بکه اصل سرلکنی بالذات سویلیه‌رك خارجیه وکالتندن چکیلمسنی تکلیف ایتدم. بکر سامی بك، بونطقمی قبول ایدرك استعفانامه‌سنی ویردی.

فقط، بکر سامی بك، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سیله، آوروپادکی سیاحتی اثناسنده پادیشاهی مختلف تماسلرك کندیسنده حاصل ایتدیکی انطباعاته کوره، ائتلاف دولتلریله پرنسیپلرمز داخلنده آکلاشمق امکانی بولندیغی قناعتنده اصرار ایدیبوردی. وکندیسنك بو آکلاشمه‌لری تأمینه مدار اوله‌یله‌جکنی درمیان ایدیبوردی. بونك اوزرینه کندیسنه شو خصوصی مکتوبی یازدم:

۱۹-۵-۳۲۷

آماسیه مبعوثی بکر سامی بك افندی‌یه

تورکیه بویوك ملت مجلسی حکومتنك شمدی‌یه‌قدر مختلف وسیله وواسطه‌لرله بوتون عالمه اعلان ایدلمش اولان پرنسیپلری معلوم عالیکز اولوب بو پرنسیپلرك خطوط اساسیه‌سی شو قیصه جمله ایله قابل افاده‌در: «معلوم اولان حدود ملیه‌مز داخلنده مملکتمزك تمامیتی وملتك استقلال‌تامی تأمین ایتمك». هیئت‌مرخصه ریاستی وظیفه‌سیله وقوع بولان صوك سیاحت وتماسلرکزك سزده‌حاصل ایتدیکی تأثیرات وانطباعاته نظراً حکومات ائتلافیه‌نك موضوع پرنسیپلرمزی اخلال ایتمکسزین مملکتمزله آکلاشمغه متمایل اولدقلری قناعتنده بولندیغکز آکلاشیلیور. تورکیا بویوك ملت مجلسی، مؤتلفلرك بوتمایلاتنه دلالت ایده‌جك جدی وصمیمی آثار ونتایجی هنوز کوره‌مه‌مکده‌در. بوبابده‌کی تخمیناتکزك تحققنه امکان بخش اوله‌جق برزمین بولمکز ممکن اولدیغی تقدیرده، بونتیجه‌نك تورکیا بویوك ملت مجلسی وحکومتی طرفندن ممنونیتله قبول ایدیله‌بیله‌جکنی تأمین ایلوم افندم.

مصطفی کمال

بکر سامی بك، بوندن صوکره تکرار آوروپایه کیتدی. بوسیاحتندن‌ده برفائده حاصل اولمدی. یالکز، آنقره‌ده موسیو فرانقلن بویون ایله جریان ایدن مذاکرات، بکر سامی بکك پارسده بعض تشبثاتیله اشکال ایدلمکده اولدیغی آکلاشیلمسی اوزرینه، حکومتجه بکر سامی بکك، بروظیفهٔ رسمیه‌سی اولدیغنك، آژانسله اعلانی ضروری کورولمشدر.

بکر سامی بك، ایکنجی دفعه آوروپاده بولندیغی صره‌ده، بکا بعض اشعارانده بولندیغی کبی هودتنده‌ده برراپور ویرمشدی. کرك اشعارانده وکرك رابورنده تصادف ایدیلن بعض مطالعه‌لر،

مع التأسف بكر سامی بكك، تورك ملتنك تعقيب ايتديكمز أمل ومذكوره سنی، تماماً احاطه ايتمش واودائره داخلنده حركت ايلكده بولنمش اولديغنده شبهه وتردد مانع ماهيتده دكلدی .

بكر سامی بك ، آوروپاده آلديغی تأثيرات وانطباعاته كوره بيان مطالعه ايديوردی .

١٢ آغستوس ٣٣٧ تاريخلی برشيفره تلغرافنامه سنده ، بزم سياستمزی تنقيد ايتدكدن صوكره ديوردی كه : « هنوز فرصت الده ايكن عاقلانه برسياست تعقيبی، مملكتی دوشديكی كرداب عظيمدن قورتاره بيلير . وقوعات تماميله تدقيق ايديلهرك سلامت مملكت نامنه بر خط حركت الزمدر . عكسی تقديرده ، تاريخ وملت نظرنده مسئوليتدن هيچ بريمز قورتوله ميز .

سعادت ملت وسلامت اسلاميت نامنه مصيب برخط حركتك اتخاذ وبر آن اول تبليغ بيورولمسنی رجا ايلرم . »

بكر سامی بك، هرچه باد آباد صلح يايمق طرفداری اولدی. بونقطهٔ نظرينی، ٢٤ كانون اول ٣٣٧ تاريخلی راپورنده شوصورتله ايضاح ايديوردی :

« . . . دوام حربك بو مملكتی ، ملتك موجوديتنی تهلكه يه قويه جق قدر تخريب و امحا ايده جكی وبوتون اقتحام ايديلن فداكارلقلرك بيهوده اضاعه ايدلمش اولهجغنی فكر قويسنده يم . حربك ادامه سی ، خارجی وداخلی دشمنلرمزك اكمكنه ياغ سوره جكنه وقورقديغمز بلا يا ومصائبی كندی كندينه ملتك باشنه جلب ودعوت ايليه جكنه بوتون موجوديتمله قائلم . ذات سامیلرينك عهده سنه دوشن وظيفه ، دنياده همان هيچ بررجل سياسينك دوش اقتدارينه تحميل ايدلمين اك آغير بربوكدر . تاريخده بش ، آلتی عصرده دكل ، بلكه اون ، اون بش عصرده برفرده آنجق قسمت اولهبيلن بر وظيفه درعهده بيورولدی . افراط وتفريطدن صاقينه رق بوكونكی فائده يه ، مستقبلك منافع حقيقيه سنی فدا ايتميه رك ، تورکلك ايله برابر بوتون عالم اسلاميتك استقبالنی تأمين ايچون ، يك يقين بر زمانده مع زيادة استحصالی ممكن غايهٔ مليه واسلاميه يی قورتارمق وتحكيم ايتمك ايچون ، حتی موقةً فداكارانی بيله قبول ايتمك سايه سنده ، تاريخ عالمده لايموت برنام قازانمق ومجدد بنيان اسلاميت اولمق ذات فخيمانه لری ايچون ممكندر . عكسی حالده ، تورك ملتی ودولابيسيله بوتون عالم اسلاميت محكوم اسارت و ذلت اولهجغنی بنده كزجه شبهه سزدر . اسمكزی ، الی يوم القيام بوتون انسال اسلاميه ايچون حضرت فخر كائنات افندمزدن صوكره الك مقدس برنام ويادكار اولمق اوزره ترك ايتمك شرفنی وفرصتنی غائب ايتمه مكزی، سائقهٔ حميت واسلاميت اولهرق عرض ايتمكی بروظيفهٔ مقدسه عد ايدرم افندم حضرتلری . »

بوتون بومطالعاتك خلاصه سی ، فلاكتدن، ذلت واسارتدن قورتولمق ايچون كنديسنك لوندره ده ياپديغی مقاوله نامه لر حدودی داخلنده ملی مجادله يه نهايت ويرمكی تكليف ايديوردی .

افنديلر ؛ بكر سامی بكك بومطالعاتی بنده مثبت تأثير حاصل ايتمه مشدی. درميان ايتديكی فكرلر وطرز محاكمه لر ، كنديسيله مذاكره ومناقشه يی دخی بی لزوم وبی فائده تلقی ايتديرمشدی .

∴

افندیلر ؛ هیئت علیه‌کزی برآزده بویوك ملت مجلسی داخلنده جریان ایتمکده اولان احوال ایله تماسه کتیرمك ایستیورم. معلوم عالیکزدرکه، برنجی بویوك ملت مجلسنه، ماعدا انتخاب اولنورکن آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك هیئتلری‌ده منتخب ذاتلر میانده بولندیلر . بوکا نظراً ، دنیله‌بیلیردی‌که بویوك ملت مجلسی ، هیئت عمومیه‌سیله ، عینی زمانده آناطولو و روم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنك سیاسی برغروپی ماهیتنده ایدی . فی‌الحقیقه ، بدایتده بویوله حرکت ایدلمشدی . مجلس هیئت عمومیه‌سنك عمدهٔ اساسیه‌سنی ، جمعیتك عمدهٔ اساسیه‌سی تشکیل ایدییوردی . معلومدر ، که ارضروم وسیواس قونغرهلرنده تثبیت اولنان اساسات، صوك استانبول مجلس مبعوثاتجه قبول وتأیید اولنوب ، میثاق ملی نامی آلتنده ، زبده ایدلمش ایدی . بواساسات ، برنجی بویوك‌ملت مجلسی طرفندن‌ده قبول ایدیلمرك ، او دائره داخلنده‌مملکتك تمامیتی وملتك استقلالنی تأمین‌ایده‌جك صلح ومسالمتی استحصاله چالیشیلیوردی . فقط ، زمان کچدکجه ، مجلسده مشترك مساعینك تأمین وتنظیمنده مشکلات ظهور ایتمه‌به باشلادی . الك بسیط مسئله‌لرده آرا تشتت ایدییور ، مجلسدن ایش چیقه‌میوردی . بعض ذوات بوکا چاره اولمق اوزره ۳۳۶ سنه‌سی اواسطنده بر طاقم تشکللر وجوده کتیرمك تشبثنه باشلادیلر. بوتون‌بوتشبثلر، مجلس‌مذاکراتنك منتظم‌جریانی تأمین ایتمك‌وموضوع‌مسائل حقنده آرانی تکشیف ایدرك ، مثبت ایش چیقارمق غایه‌سنه معطوف بولونیوردی .

— بالمناسبه عرض ایتمشدم ، که ایلك تشکیلات اساسیه قانونمزه منشأ تشکیل ایدن ۱۳ ایلول۳۶ تاریخلی بر پروغرامی ، مجلسه تقدیم ایتمشدم ، بو پروغرامك ، مجلسده ۱۸ ایلولده اوقونان قسمندن بشقه ، بوکاده اساس اولمق اوزره ، بویوك ملت مجلسنك ماهیت اساسیه‌سنی و اصول اداره حقنده‌کی نقطهٔ نظرلری تثبیت ایدن ومجلسك کشادینی متعاقب قرائت وقبول اولنان نطریمی‌ده، بوقسمله برابر، خلقچیاق پروغرامی‌عنوانی آلتنده طبع ونشرایتدیرمشدم . عرض ایتدیکم تشکللر، بم بوپروغرامدن ملهم اولهرق بر طاقم عنوانلر طاقنمه‌به وپروغراملر تثبیت اتمکه باشلادیلر . بر فکر ویرمش اولمق ایچون بو تشکلاتك بللی باشلیلرینك اسملرینی صایه‌یم :

A — تساند غروپی ؛

B — استقلال غروپی ؛

C — مدافعهٔ حقوق زمره‌سی ؛

D — خلق زمره‌سی ؛

L — اصلاحات غروپی ؛

بوحزبلردن بشقه ، اسمسز اولهرق ، خصوصی مقصدلر اطرافنده بعض کوچوك تشکللرده حال فعالیتده بولندقلری محسوس ایدی .

افندیلر ، بواسملرینی سایدیغم حزبلرك هربری مجلس‌مذاکراتنده‌تأمین انضباط وتوحید آرامقصدیله تشکل ایتمش اولدقلری حالده موجودیتلری عکسنی باعث اولیوردی .

فی‌الحقیقه عددلری چوق ، اعضالری محدود اولان بوحزبلر ، بربریله مسابقه‌یه قالقیشمشلر

ویکدیکرینی دیکله‌مه‌مك یوزندن عادتا مجلسده برشورش وحودینه سبب اولمه‌یه باشلاه‌شاردی. بالخاصه تشکیلات اساسیه قانونی ، مجلسدن جیقدقدن صوکره ، یعنی ، کانون ثانی ٣٣٧ اواخرنده ، مجلس اعضالرینك وتشکل ایدن حزبلرك ، هرمسئله‌ده علی‌الاطلاق اشتراك واتحاد مساعیلرینی تأمین ایتمك ، برقات دها مشکل اولمه‌یه باشلادیغی کورولیوردی . چونکه ، میثاق ملینك تثبیت ایتدیکی اساسلرده ، بلاقید وشرط متحد ومتفق اولان فکرلر وأمللر ، تشکیلات اساسیه قانوننك وضع ایتدیکی نقطهٔ نظرلرده تماماً اشتراك ایتمش منظره‌سنی عرض ایتمیوردی . موجود حزبلری رلشدیرمك ویاخود موجود حزبلردن برینی‌تقویه ایده‌رك ایش کورمك ایچون، بالواسطه چوق چالیشدم. فقط، بوصورتله حاصل اولان نتیجه‌لرك پایه‌دار اوله‌مدقلری کورولدی . ایشه بالذات مداخله ضروری اولمه باشلادی. نهایت ، آناطولو وروم ایلی‌مدافعهٔ حقوق غروپی عنوانیله برغروپ تشکیلنه قرار ویردم . بوغروپ ایچون بایدیغم پروغرامك باشنه برمادهٔ اساسیه قویدم . بومادهٔ‌نك روحی ، ایکی نقطه‌دن عبارتدی : برنجی نقطه ؛ غروپ ، میثاق‌ملی اساساتی دائره‌سنده ملکتك تمامیتی وملتك استقلالنی تأمین ایده‌جك صلح ومسالمتی استحصال ایچون ، ملتك بالعموم قوای مادیه ومعنویه‌سنی ایجاب ایدن حدلرده توجیه واستعمال ایده‌جك وملکتك رسمی وخصوصی بالعموم تشکیلات وتأسیساتی بومقصد اساسی‌یه تمام قیلمه‌یه چالیشه‌جقدر .

ایکنجی نقطه ؛ غروپ ، دولت وملتك تشکیلاتی ، تشکیلات اساسیه قانونی دائره‌سنده شدیدن پیدرپی تثبیت واحضاره سعی ایده‌جکدر .

افندیلر؛ بوتون حزبلری ومجلسك اکثراعضاسنی دعوت ایده‌رك بوایکی اساس اوزرنده‌رلشمه‌لرینی تأمین ایتدم . بواشارت ابتدیکم مادهٔ أساسیه‌یه وبوندن صوکره‌غروپك نظامنامهٔ داخلیسنه عائد اولان ماده‌لر ، ١٠ مایس ٣٣٧ کونی وقوع بولان اجتماعده قبول اولندی . غروپ هیئت عمومیه‌سنك انتخابیله ، غروپك بالذات ریاستی‌ده درعهده ایتمشدم .

افندیلر ؛ مملکت داخلنده آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی موجود اولدیغی کبی ، اونك ، مجلسده عینی‌عنوان آلتنده برده‌سیاسی غروپی تشکل‌ایتمش اولدی. استانبول مجلس مبعوثانك یاپتقدن اجتناب ایتدیکی ایش ، آنجق اونلرك داغیلمسندن ١٤ آی صوکره آنقره‌ده یاپلمش اولدی. بو غروپ، برنجی بویوك ملت مجلسنك بوتون مدت دوامنجه ، حکومتك ایقای وظیفه‌سینه خادم اوله‌بیلمشدر . فقط، غروپ نظامنامه‌سی مادهٔ اساسیه‌سنك احتوا ایتدیکی ایکنجی نقطه‌ینی‌متعاقب بولانلر اولدی . بو کبیلر ، محسوساتارینی افشا ایتمه‌مکله برابر ، بو نقطه‌ده متدمج معنا ومقصدك حصول پذیر اولمامسی ایچون درحال فعالیته کچمکده تأخیر ایتمدیلر . منفی فعالیت دیه توصیف ایده‌بیله‌جکمز بو نوع تشبثات ، ایکی صورتله وقوع بولمقده ایدی .

برنجیسی ، غروپك داخلنده افکاری افساد وعلیهده احضار طرزنده اولیوردی .

ایکنجیسی ؛ مملکت داخلنده وبنه تشکیلاتمز ایچنده . . بو نقطه‌یی ایضاح ایدن اك بارز مثالی ، ارضروم مبعوثی خواجه رائف افندینك و بعض آرقداشلرینك ، غروپك تشکلندن اول تشکیلات اساسیه قانوننك چیقمسنی متعاقب آلدقلری تثبیت تشکیل ایدر . آرزو ایدرسه‌کز بو خصوصده بر نیذه عرض معلومات ایده‌یم .

خواجه رائف افندی و آرقداشلری ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی ارضروم هیئت مرکزیه‌سنك عنوانی تعدیل ایتدی . « محافظهٔ مقدسات جمعیتی » دیدی . موجود جمعیت اساساتنك باشنده ، خلافت وسلطنت مقامنك وشکل دولتك تأمین محفوظیتنه متعلق برطاقم علاوه‌لرده بولنمش ، بو تشبثی دیکر ولایتلره ، بالخاصه شرق ولایتلرینه‌ده برطاقم بیاناتمدلر کوندره‌رك تشمیله‌قالقیشمشدر . بن ، بوندن خبردار اولور اولماز ، شرق جبهه‌سی قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشانك نظر دقتنی جلب ایتدم . خواجه رائف افندیی وآرقداشلرینی ایقاظ وبو نوع تشبثاتدن صرف نظر ایتدیرمه‌سنی رجا ایتدم .

صاری‌قامیشده بولنان کاظم قره‌بکر پاشا ایله ارضروم‌ده بولنان خواجه رائف افندی آره‌سنده ، بعض مخابرات جریان ایتدکدن صوکره رائف خواجه ، بالذات پاشانك قرارکاهنه کیتمش ، اوراده محافظهٔ مقدسات عنوانك استعمالنده‌کی اسبابی ایضاح ایدرکن دیمشکه ، مقصد ، حقوق خلافت وپادشاهیی محافظه ایتمك ومملکت وعالم اسلامك حیات حاضره ومستقبله‌سی ایچون عظیم تشتت ومحذورلری دعوت ایدن جمهوریت شکلندن قطعیاً صاقنمقدر . خواجه ، « بویوك ملت مجلسنده تشکل ایدن مدافعهٔ حقوق غروپی مقصدینك خلافت و سلطنت شکلنك جمهوریته انقلابی استهداف ایلدیکی محسوسدر . » مطالعه‌سنده بولندقدن صوکره ، بو کبی تشبثاتی مطاع طائیمه‌مقده ، معذور اولدقلرینی بیلدیرمش .

کاظم قره بکر پاشانك بومعلوماتی ویرن ۱۱ تموز ۳۷ تاریخلی شیفره تلغرافنده ، کاظم پاشا ، درمیان ایلدیکی مطالعات میاننده دیموردی که « شکل حکومته عائد اساساتی ، بویوك ملت مجلسنجه قبول ایدیان تشکیلات اساسیه قانونلك تثبیت ایتمش اولدیغی کورولیور . حالبوکه بنده کز ، بوقانون محتویاتنك نهایت برفرقه پروغرامی حالنده قالمسنی ، قابلیت عملیه‌سنده ظهوریتی تخمین ایتدیکم منکلاته قارشو ، دها فائدلی بولیورم . بو فکرمی یقیناً نفوذ ایده‌بیلدیکم منطقه‌م افکار و حسیاتنه کوره مجملاً ایضاح ایتمك ایستدم . مجلسده تشکیلات اساسیه قانونی طرفدارلغیله تشکل ایدن غروپه داخل اولان اکثر ذوات ، یکی بر انقلاب ادارید مملکت مقدراتنه عامل اولمق هوسنده کورونمزلردر . خلق آره‌سنده ، آنجق برحزب قبلیل یکی تشکیلات فکرلرینی ترویج ایدر . معمولك تشکیلات اساسیه قانونه طرفدارلغلری ، آنجق فکر ذاتیلری اولهبیلیر . دولت شکلنك بومنظم وتاریخی تبدلاتی تشیلرنده ، مملکت مقدرات حیاتیه‌سنده ، مسئول ومشترك اولان رجال عسکریه وملکیه‌دن ومدافعهٔ حقوق مرکزلرندن لازمی کبی مطالعات آلنمسی وفوق‌العاده برمجلسده تدقیقی متعاقب کیفیتك بر قراره رابط اولنمسی لازمدر قناعتنده‌یم . »

افندیلر ؛ قطعی ظفردن صوکره‌ده ایکنجی بویوك ملت مجلسی ، جمهوریتی اعلان ایتدیکی زمان دخی ، کاظم قره بکر پاشا استانبول غزته‌جیلرینه بیاناتنده ، اونه‌دنبری کان حسیات و شکایاتی « جمهوریت اعلانی بزه صورمدیلر » صورتنده خلاصه ایتمکده ایدی .

کاظم قره بکر پاشا ، مطالعاتیله ، توركیه بویوك ملت مجلسنك ، ملت طرفندن فوق‌العاده صلاحیتلرله مأذون قلنان اعضادن مرکب فوق‌العاده بر مجلس اولدیغنی اونوتمش کبی کورونیور . بویله برمجلسك وضع ایتدیکی قانونه ، همده تشکیلات اساسیه قانونه ، معارض بولندیغنی ایما ایدییور .

دها غریبی ، تشکیلات دولتك تبدلنده مؤثر وله‌جق قرارلر آله‌بیلمك ایچون ، رجال عسکریه وملکیه‌نك ومدافعهٔ حقوق مرکزلرینك مطالعه‌لری آلتمق لزومنه قانع بولندیغنی سویلیور .

کاظم قره‌بکر پاشا ، بنم مدافعهٔ حقوق غروپیله علاقه‌مه‌ده اعتراض ایده‌رك « بنده کز ذات سامیلرینك بوقبیل سیاسی فرقه‌لره . . . . . اشترا کدن بری قالمسنه بالخاصه طرفدارم . » دیه‌رك صوکره بنم ، بیطرف بروصعیت محافظه ایلهمی توصیه ایدیور .

کاظم قره‌بکر پاشانك بو تلغرافنه ، ۲۰ تموز ۳۷ ده جواب ویردم . بر آز اوزونجه اولان بو جوابك بعض خصوصاتی تنویره مدار اولهجق نقطه‌لرینی ذکر ایتمکله اکتفا ایده‌جکم . جواندده دیمشدم‌که ، « مدافعهٔ حقوق غروپی ، مملکتك تام استقلالنی تأمین کبی قیصه و قطعی رغائه ایله‌موجوده کلمشدر . تشکیلات اساسیه قانونك تطبیقی جهتی‌ده ، غایه‌سی داخلنده‌در . تشکیلات اساسیه قانونی ، بوتون فروعات اداریه‌یی وتورکیا حکومتنك وضع حقوقیسنی احتوا ایدن مفصل وتام برقانون اولمیوب مملکتك تشکیلات ملکیه واداریه‌سنده ایجابات زمانك استلزام ایلدیکی خلقجیلق اساسنی افاده ایدن بر دستوردن عبارتدر . بو قانونده ، جمهوریتی افاده ایدن بر شی یوقدر . رائف افندینك سلطنت شکلنك جمهوریتجیلکه قابی محسوس اولدیغی حقنده‌کی فکری وهمدر .

ادارهٔ مرکزیه‌نك توديع ایدلدیکی ذوات آره‌سنده ، شخصیتلری وافعال سابقه‌لریله مستحق تنقید اولانلرك بولنه‌بیلمسی حقنده‌کی ادعا ایسه ، دها مثبت بر افاده ایله محتاج توثیق بر ماهیته‌در . هر ایشی ، بوتون سجایای اداریه وفضائل شخصیه ایله مکملاً یتیشمش آدملره توديع ایتمك ، پك قیمتلی و طاتلی برتمنی اولمقله برابر ، محیطمز ایچون دکل ، حتی دنیانك اك ایلری کیتمش ملتلری ایچون بیله هر محفل ، هرمنطقه ، هر صاحب مسلك طرفندن شایان حرمت عد ایدیله‌جك بوقدر چوق آدم بولمق غیر قابلدر . موهوم وغیر مثبت افکار ومدعیات ایله مملکتك ماه‌الاستنادی اولهجق یکانه قوت و تشکیلاتی ، دوچار ضعف ایده‌جك تدابیر توسل اتمك ، اکر جاهلانه برجنت دکلسه ، هرحالده برخیانت اولهرق تلقی ایدیلیدر . معلوم دولتلریدرکه ، ایلریله‌مك یولنده وقوع بوله‌جق هر مهم تشبثك ، کندینه کوره مهم محذورلری واردر . بو محذورلرك حد اصغریه ایندیرلمسی ایچون تدابیر و تشبثاتده قصور ایتمه‌مك لازمدر . »

بولندن صوکره افندیلر ، تشکیلات اساسیه قانونی یاپیلیرکن ، رجال ملکیه وعسکریه‌دن ومدافعهٔ حقوق منظومه‌سندن رأی آلمق خصوصنده‌کی فکرمی شویله ایضاح ایتدم ، « معلوم دولتلری اولدیغی اوزره بر حکومت شکلنده یشایورز واونك بوتون مفهوملریله تبعیت مجبوریتنده‌یز . قانونك مجلس انجمنلرندن صوکره هیئت عمومیه‌ده کچن مناقشاتنده تبلر ایده‌جك شکل اوزرینه ، اوزاقدن تلقی ایدیله‌جك افکار ایله اجرای تأثیره امکان اولدیغی البته تسلیم بیوریلور . »

§ کاظم قره‌بکر پاشا ، تشکیلات اساسیه قانونك یاپیلمسنده‌کی استعجالك و بونك تطبیقنده‌کی مشکلاتك وخلافت وسلطنت مسئله‌سی حقنده‌کی نقطهٔ نظرك ایضاحنی‌ده طلب ایتمشدی . بو نقطه‌لره عائد جوابلرمده دیمشدم‌که ، « تشکیلات قانونك یاپیلمسنده استعجال تلقی بیوریلان طرز حرکتك حکمتی ، بوتون دنیاده و مملکتمزده محسوس اولان خلقجیلق جریانی ، اساسلی بر شکل اوزرنده تثبیت ایله بو موضوعده بشقه اختلاطاته محل ویرمه‌مك وعینی زمانده عصرلردن بری منادیاً نا اهللر

أللنده سوء استعمال ايدیلن حقوق ملیه‌نی صیانت ایچون ، بو حقوقك صاحب اصلسی اولان ملتده حق کلام بحث ایتمك و بو کسك فکرك انکشافی ایچون شرائط حاضرهٔ فوق‌العاده‌دن ستفاده ایتمکدر.

قانونك جهت تصدیقیه‌سنده‌کی امکانك درجه‌سی اولجمك ایچون ده ، بو ایشله استعاله فرصت بولمحدیك عزم و قابلیت ارادیه‌سنی موضوع بحث ایتمك لازم کلیر .

خلاف و لمست مسئله‌سی ، بر مسئلهٔ اساسیه اولهرق موجود دکلدر . موضوع بحث اولان مسئله ، حکمدارك حقوقی اولوب اونك تعیین وتحدیدی ایچون صوك بر قاچ عصرك خانی و دولت مفهومیه‌کی ملت حقیقتك معنای حقیقیسی عامل اولمایدر . و اساس اوررنده هنوز ثبیت ایدلمش قصی بر دستور می یوقدر . »

کاظم قره بکر پاشانك ، غروپ رئیسی اولمیوب بیطرف قالمقلغم خصوصنده‌کی تکلیفنه‌ده ویردیکم جوابده ، شو مطالعای سرد ایتمشدم : « مجلس مبعوثان ماهیتنده بر محلسك رئیسی ولمیورم . بونله دخی اولسه بر فرقه‌یه منسوبیت طیعیدر . حالبوکه بیوك ملت مجلسنك صلاحیت احرائیه‌سی‌ده بو مدیعدن نوعی حکومت ماهیتنده‌کی بر محلسك رئیسی ولمقده‌یم . اجرائی بر رئیس ایچون‌را کثریت و بر سك منسوبی بولمق‌الزمدر. بوکا نظراً مفصل بر پروغرامله اورتایه آیلمش سیاسی بر فرقه‌نك ده رئیسی اولهیلیر . بوتون هویتله قاریشمش بو مدیعم جمعیتدن آیرلمقلغمه امکان اولمدیکی کبی اوجمیك مه‌ودی اولان غروپ داخلنده بولنملعمده ضرور بدر . اساساً غروپ ، همان مجلس هیئت عمومیه‌سنه یامین را کثریت عظامی‌احتوا ایتمکده‌در . خارجده فالانلرارضروم مبعوثلرندن جلال‌الدین عارف‌بك وحسین عونی افندی ایله بر قاچ امثالدن وطور وحرکتلرنده سربست قالمق آیسته‌ین برقسم ذواتدن عبارتدر . . . . »

∴

§ افندیلر ؛ آنقره‌ده بولنان عزت وصالح پاشالر بر درلو آنقره‌یه اعتماسزلغده‌مدیلر . استانبولده عائله‌لری زدینه ترحیصمز ایچون بلاواسطه وبالواسطه مبادراً رجا ایدیورلر و استانبوله عودتلرینده هیچ بر وظیفهٔ سیاسیه آلمیه‌جقلرینه دائر تأمینات ویریورلردی . ۳۳۷ سنه‌سی مارت ابتدالرنده ، عصمت پاشانك بعض خصوصات ایچون آنقره‌یه گلمش بولندیغی بر صره‌ده ، پاشالر جاری تکرار ایتدیلر . بر کون عصمت پاشانك حضورنله هیئت وکیله جك اجتماعنده ایکی احمد عزت پاشا دائره‌یه گلهرك خبر گوندرمش وعصمت پاشا کندیسیله ملاقات ایتمشدر . عزت پاشا ، برم تحکمز اوررینه استانبولده وظیفهٔ سیاسیه آلمیه‌جغنه اورون اوزادیه ایضاحات ایله سور ویرمرك استانبولده عائله‌سی زدینه ترخیص ایچون رجا ایتمش ، صالح پاشانك‌ده عینی صورتله سور ویرمرك ، سربست براقیلمسی رجاسنده بولندیغنی علاوه ایتمش .

عصمت پاشا ، بو ایضاحات ورجایی هیئت وکیله ابلاغ ایتدی . ذاتاً موجودلرینك مساعیء ملیه‌مزده شایان استفاده اولدیغی ، بالعکس آنقره‌ده بر یوك ، بر ثقلت تشکیل ایتمکده بولندقلری ، فضله اولهرق بعض منفی جریانلره‌ده سبب تشکیل ایلدکلری آکلاشیلمش بولندیغندن هیئت وکیله ،

بو پاشالرك استانبوله عودتلرنده بر محذور كورمدى . فقط، بن، احمد عزت پاشا ورفيقنك ويردكلرى سوزده جديت وصميميت اولديغنى، استانبوله عودتلرنده بهمه‌حال استانبول حكومتنده وظيفه آلهرق بزى ازعاجه دوام ايده‌جكلرينه قانع بولنديغمى سويلدم . ناموسلرى اوزرينه‌سوز ويريبور دينلدى . شفاهاً ويردكلرى سوزى، تحريرى اولهرق امضالرى تحتنده ويرلرسه مساعده ايدلمك جائز اولهجغنى بيان ايتدم . عصمت پاشا ، بو تكليفمى يانمزده‌كى اوطه‌ده انتظار ايدن عزت پاشايه ابلاغ ايتدى . عزت پاشا ، درحال بر قلم ، كاغد آلهرق قابينه‌دن استعفا ايده‌جكلرينى ، بر تعهدنامه اولهرق يازمش وامضا ايتمش وخاطره‌مده آلدانميورسهم صالح پاشايه‌ده امضا ايتديرمشدى.

بن ، بوقيصه تعهدى كافى كورمدم ، شفاهاً سويلديكى شامل معناده دكلدى و درعقب بونك برحيله اولديغنه آرقداشلرك نظر دقتنى جلب ايده‌رك ، شفاهاً عصمت پاشايه سويلدكلرينى يازه‌رق امضا ايتسين ديدم . عزت پاشانك شفاهاًده بوقدر ايضاحات وتأمينات ويردكدن صوكره ، بشقه مقصد ايله برتعهد يازمش اولهجغى تخمين ايدلدى وبوقيصه تعهدك كافى كورولمسى التماس ايدلدى. ايشته عزت وصالح پاشالر بويله حيله‌لى برتعهدله استانبوله كيتمك يولنى تأمين ايتمشلردر .

فى الحقيقه ، عزت وصالح پاشالر استانبوله مواصلتلرينى متعاقب استعفا ايتديلر . فقط بك قيصه برمدت صوكره . عينى قابينه‌ده ، ديكر نظارتلرى اشغال ايتديلر وبونى بزه تلغرافله بيلديرديلر . استانبول حكومتنك خارجيه ناظرلغنى درعهده ايتمش اولان عزت پاشا ، مات ومملكته متوجه بويوك برفنالغك اوكنه كچمك ايچون ، حكومته كلديكنى سويليه‌رك ، بزه‌ده برطاقم نصايحده بولونيوردى. عزت پاشايه شو جوابى ويردم :

٢٩ حزيران ٣٣٧

استانبولده احمد عزت پاشا حضرتلرينه

تلغرافنامه‌كزى زونغولداق استخبارات مديرى واسطه‌سيله آلدم . وضعيتكزى ، صالح پاشا حضرتلريله برلكده ويرمش اولديغكز عهده مخالف كوردم . يالكز برنقطه ، لهكزده ترددمى موجب اولدى . اوده‌شودر : درعهدهٔ وظيفه ايتمكله حقيقةً ملت ومملكته متوجه عظيم برفنالغك اوكنه كچمش اولمكز احتماليدر . چونكه ، آنقره‌يه تشريفكزدن اول حسن نيتله ومملكته نافع اولهبيلهجككز اميديله وظيفه درعهده ايتمش اولمكزى استناد ايتديرديككز اسبابك نه‌قدر ضعيف اولديغنى ايلك ملاقاتمزده تقدير واعتراف بيورمشديكز. تلغرافنامه‌كزك محتوياتى، سزى بويكى وضعيته سوق ايدن اسبابى، كافى برصراحتله كوسترميور. توصيه بيوردينكز خصوصاتدن، منافع ملت ومملكته وعقد ايتديكمز معاهداته والحاصل ميثاق ملىمزه مطابق اولانلرى ، اساساً نظر دقته طوتولمقده وايجابانه توسل ايدلمكده‌در . بناءً عليه ، وضعيت عموميه‌يه وذات دولتكزه تلقين ايدلمش اولان افكاره نظراً اوله اولديغى كبى بودفعه‌ده اغفال ايدلمش اولمقدن قورقيورم . بوتخمين ومحاكمه‌مزى

ابطال ایده‌حك ایضاحاته مظهر وحادثانك اوكا كوره مثبت انكشافاتنه شاهد اولورسه‌ق تختیار اوله‌جغمزی عرض ایدرم افندم .

مصطفی كمال

عزت پاشا ، بواشعارمزه ٦ تموز تاریخلی برشیفره تلغرافنامه ایله شو مقابله‌ده بولندی :

آنقره‌ده مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه

صالح پاشا ایله برلكده ویردیكمز سوز ، ورودیتزی متعاقب مأموریتمزدن استعفا ایدی . آنی‌ده انجز ایدلك . الی لاند خدمت دولتدن اما وعلی الخصوص دول ائتلافیه‌نك بوداستانه معاونت فعلیه‌اری ، استانبولك اس الحركه اولهرق یونانلیلره ترك ایدلمسی احتمالی اولان برقره‌كونده‌تكالیف اولنان فداكارلقدن استعفا ، بزم آنلردن كلی وسزجه‌ده تنسیب ایدللی‌میدر بیلمم؟... بیله‌جك وآنقره‌ده طاییدیغم ذوات موجبه‌سنده واقع الان مباحثه‌ی اوزاتمقده محذور مطالعه‌سیله ، توقی ایدمدك تسلیمیت كوستركی اولمش ، حتی عودتمزده جدآده واقع اولان بیاناتمزده وقوعاتك مسئولیتی تماماً اوستمزه آلمق جسارت مدبرانه‌سنی‌ده كوستره‌مش ایدم . ایلك محاوره‌لرده بولنان ذواتدن بریسنك ، صوكره تبین ایدن احوالی ، توقیده‌كی حسن‌نیتی‌ده اثبات ایتمشدر . فقط ، هیچ بروقت هیچ بركیمسه طرفندن آلدادلدیغمی اعتراف ایده‌مه‌دم . بنی زدكزه سوق ایدن فكر اشتلافده ثابت قالدم . هیئت وكلا ایله واقع اولان مذاكرات وكندیلرینه تودیع ایتدیكم مخطره بونی اثبات ایدر . استاد بیوریلان اعتراف غفلت شویله طورسون ، سمدیكی كبی احوال سیاسیه‌یی موشكافانه تقدیر ایتمش اولدیغمی كورمكله نفسمه وافكار و ملاحظاتنه اعتمادم تزاید ایتمشدر . بوانتباده وظیفه درعهده ایتمكلكدن فائده حاصل اولوب اولمدیغنی ذكر ، حاجز لرینه دوشمز . بالكز بولنده اوراجه تصور اولنان محذور ایضاح بیوریلیرسه ممنون اولورم . بورا حكومتك وضعیت حقوقیه‌سنه وعلاقه‌دار دولتلر سفراسنك بوراده بولنمسنه بناءً موقعك هیچبر اندیشه‌یی ممكن وبعده موافقدر . آنجق شمدیكی قاینه ، اكثریت عظیمه‌سی اعتباریله حال واستقباله طائد هیچ برأمل شخصی آرقه‌سنده اولمیوب سلامت وطنه حصر فكر ونیت ایتمشدر . بو مقصدله صورت معقوله ومناسبه‌ده آنقره رجالیله تألیف وتوحید افكاروسعی ایتمكی عن‌صمیم آرزو وبوصمیمیت طرفكزدن حسن مقابله كوروبورسه خیرلی خدمات ومعاونتده بولنه‌بیلیر . بوامنیه‌سی رد اولندیغی تقدیرده عدم تفهمدن تولد ایده‌بیله‌جك سهو وخطالرك مسئولیت معنویه‌سندن كندیسنی متبری عد ایتدیكنی عرض ایدرم افندم .

احمد عزت

§ بو تلغراف‌نامه زیرینه قورشون قلمیله شوسطرلری یازمشدم :

« زمان مناسبنده معامله لازمه یاپیلمق اوزره اوراق متعلقه‌سی میاننده حفظی هیئت وكیله قراری اقتضاسندندر . مصطفی كمال »

افندیلر ؛ احمد عزت پاشا ، نان ونعمتیله یتیشدیکی تورك ملتنك ایچنده قالهرق ، اوكا الك آجی وقهره کونلرنده خدمت ایتمکی ، وحیدالدینك خادمی اولمغه ترجیح ایدهمهمشدی . دری زاده السید عبداللهك فتواسنه تابع قالوب ، امر سلطانی خارجنه چیقمقدن آثم و تعزیر شرعیه مستحق اولمقدن اجتناب ایتدی . احمد عزت پاشانك دها بشقه معرفتلری ده اولمشدر . اوندن ده خبر ویرهیم.

تورك ملتنك بویوك قوتلری ألنه ویرلمش ذواتهده ، خصوصی مکتوبلریله ، بوتون محاربهلر دوام ایدرکن و ملتك مادی ومعنوی قوتلرینی دشمن قارشوسنه طوپلامغه چالیشدیغمز کونلرده ، یأس وکسل ویرهجك بدبینلکلرینی ، ابلاغ ایتمکده دوام ایدییوردی . بز ، دشمن اردوسنی بهمهحال مغلوب ایدهجکز ، وطنی ، بهمهحال قورتارهجغز سوزلرمله استهزا ایددرك ، ایکنجی این اوکندن صوکره تکرار شرقه سقاریهیه قدر بورومکده اولان یونان اردوسنك حرکتنی متام تهدیده اشارت ایدهرك ، عقل واذعان درسی ویرمکدن خالی قالمیوردی .

افندیلر ؛ نه غریبدرکه ، کندیسنی دیو آیینهسنده کورن بودماغك تعقیب ایتدیکم خطحرکتك موجب هلاکت اولاجغنه دائر برمکتوبی ، سقاریهده دشمنه مقابل تعرض یاپهرق رجعته مجبور ایتدیکمز کون حسب الوظیفه کوسترلمشدی . بومکتوب بزی حیرتلر ایچنده براقشدی .

احمد عزت پاشا ، یونان اردوسنك سقاریهدن واك نهایت ازمیر کورفزندن چکیلدیکنی کوردکدن و لوزان صلحنامهسنی اوقودقدن صوکره عجبا بکا یازدیغی ٦ تموز ٣٣٧ تاریخلی تلغرافنامهسنده‌کی شو جملهیی :

« اسناد بیوریلان اعتراف غفلت شویله دورسون شمدیکی کبی احوال سیاسیهیی موشکافانه تقدیر ایتمش اولدیغمی کورمکله نفسمه وافکار و ملاحظاتمه اعتمادم تزاید ایتمشدر . » جملهسنی تکرار ترسم ایتمشمیدر ؟

بن ، بوکاده احتمال ویرمیرم !

افندیلر ؛ عزت و صالح پاشالر آیلرجه آنقره‌ده اوطوردیلر . ملی پرنسیپلرمزی قبول ایتملری شرطیله ، کندیلرینه ملی خدمت و وظیفه ویرمکه مهیا ایدك . تمایل ایتمدیلر . بردفعه اولسون مجلس ملینك قپوسندن ایچری آیاق باصمدیلر . فقط هرحالده تورکیا بریوك ملت مجلسنك وضع ایتدیکی قانونلردن خبردار بولونیورلردی . بو قانونلر احکامنی و مات مجلسنك و حکومتك استانبوله قارشی تعین ایتمش اولان وضع وطورینی ، پك اعلا بیلیورلردی . بو قانونلره و معلوم اولان وضعیته رغماً ، استانبولده تکرار ایش باشنه کچوب موجودیت و تشبثات ملیهنك قدر و نفوذینی ازالهیه؛ دشمنلرك ألنده بازیچه بولنان وحیدالدینك تأمین حاکمیتنه ، حصر موجودیت ایتلرینه ، ویریلهجك حقیقی معنانك نه اولدیغنی بن سویلهمیهجکم ! اونی ، تورك ملتنه وتورك ملتنك انسال جدیده و متعاقبهسنه ترك ایدرم .

افندیلر ؛ بووسیله ایله محترم ملتمه شونی توصیه ایدرمکه ، سینهسنده یتیشدیرهرك باشنك اوستنه قدر چیقارهجغی آدملرك قاتلهکی ، وجدانندهکی جوهر اصلیی ، چوق ایی تحلیل ایتمك دقتندن ، برآن فراغت ایتمهسین !

محترم افندیلر ؛ وقوعاتی سقاریه میدان محاربه‌سه‌تماس ایتدیرمك ایستیورم . فقط ، بونك ایچون ، مساعده بیرورورسه‌کز ، اوفاق برمقدمه یاپاجغم . ایکنجی این اوکی محاربه‌سندن صوکره ، اوچ ای قدر بر زمان کچدی . اوندن صوکره ۱۰ تموز ۳۳۷ تاریخنده ، بونان اردوسی تکرار جبهه‌مزه عمومی تعرضه کچدی . طرفینك بوتاریخه قدم ایدن کونلرده‌کی وضعیتی شویله ایدی :

بزم اردومز ، باشلیجه اسکیشهر و شمال غربیسنده این اوکی مواضعنده و

کوتاهیه ـ آلتون طاش حوالیسنده تکاثف ایتدیرلمشدی .

آفیون قره حصار حوالیسنده ایکی فرقه‌مز واردی .

کیوه‌ده ومندرس حوالیسنده برر فرقه‌مز بولونیوردی .

یونان اردوسی‌ده ؛ بروسه‌ده بر و عشاق شرقنده ایکی قول اردوسنی طوپلو بولندیریوردی مندرسه‌ده برفرقه‌سی واردی .

یونانلیلرك بوتعرضیله وقوعه کلن وکوتاهیه ـ اسکیشهر محاربانی عنوانی آلتنده یاد اولنان رسلسله محاربات واردر . اون بش کون دوام ایتمشدر . اردومز ، ۲۵ تموز ۳۳۷ آقشامی قسم کیسله سقاریا شرقنه چکیلمشدی . اردومزك چکیلمسنی ضروری قیلان اسبابك اساسلریه اشارت ایده‌م :

ایکنجی این اوکی محاربه‌سندن صوکره ، عمومی سمربرلك یاپمش اولان یونان اردوسی ، انسان ، تفنك ، ماکنه‌لی تفنك وطوپ مقدارنجه اردومزه مهم درجه‌ده فائق ایدی . مموریده یونان اردوسی تعرضه باشلادیغی زمان ، ملی حکومتك و مجادله‌ك تکاملاتی ، بزم عمومی سمربرلك اعلانمزه وبو صورتله ملتك بوتون منابعنی و وسائطنی ، بشقه هیچ بر ملاحظه‌یه تابع اولمقسزین ، دشمن قارشوسنه‌طوپلامغه هنوز مساعد ومتحمل دورولمه‌مشدی . ایکی اردو آره‌سنده‌کی فوت و وسائط‌ونقلیات نسبتسزلکنك باشلیجه بارز سببی بونده‌در . بونك نتیجه‌سی اولهرق بز ، هنوز فرقه‌مزك ، مالخاصه وسائط نقلیه‌سنی تدارك و اکمال ایده‌مدیکمزدن ، قابلیت حرکتلری یوق ایدی . یونان ملتك بوتون قوتیله یاپدیغی بو تعرض قارشوسنده ، بزم عسکری اولان اساس وظیفه‌مز ، ملی مجادله‌مك بدایتندن اعتباراً تعقیب ایتدیکمز وظیفه ایدی ، که او ، هریونان تعرضی قارشوسنده فالدقجه ، وتعرضی مقاومت ومناسب حرکات ایله توقیف وابطال ایتمك ویکی اردویی وجوده کتیرمك ایچون زمان قازانمق صورتنده خلاصه اولنه‌بیلیر . صوك دشمن تعرضی قارشوسنده‌ده ، بواساسی وظیفه‌یی ، لطردن اوراق طوتمق الزم ایدی . بوملاحظه‌یه بناءً ۱۸ تموز ۳۳۷ کونی عصمت‌پاشانك اسکیشهر جنوب‌غربیسنده ، « قره‌جه حصار » ده بولنان قرارکاهنه کیده‌رك ، وضعیتی یاقیندن مطالعه ایتدکدن صوکره ، عصمت پاشایه عمومی اولهرق شودیرکتیفی ویرمش ایدم : « اردویی ، اسکیشهر شمال و جنوبنده طوپلادقدن صوکره ، دشمن اردوسیله آره‌یه بویوك برمسافه قویمق لازمدر ، که اردونك تنظیم ، تنسیق و تقویه‌سی ممکن اولهبیلسون . بونك ایچون سقاریه شرقنه قدر چکیلمك جائزدر . دشمن ، بلاتوقف تعقیب ایدرسه ، اس‌الحرکه‌لرندن اوزاقلاشه‌جق ویکیدن منزل‌خطاری تأسیسنه مجبور اولهجق ؛ هرحالده مأمول ایتمدیکی برجوق مشکلاتله قارشیلاشه‌جق ، بوکا مقابل بزم اردومز طوپلو بولنه‌جق ودها مساعد شرائطه مالك اولهجقدر . بوطرز حرکتمزك الك بویوك محذوری ، اسکیشهر کبی مهم مواقعمزی وجوق اراضیی دشمنه ترك ایتمکدن دولایی افکار عمومیه‌ده حاصل اولهبیله‌جك معنوی سارصینتیدر .

فقط آز زمانده، استحصال ایده‌بیله‌جکمز موفقیتلی نتایجله، بو محذورلر کندیلکندن زائل اولمحتدر. عسکرلکك ایجابی بلاتردد تطبیق ایده‌لم . دیکر نوع محذورلره مقاومت ایدرز . »

افندیلر ، فی‌الحقیقه تخمین ایتدیکم معنوی محذورلر درعقب کورولدی . ایلك تأثرات ، مجلسده تظاهر ایتدی . بالخاصه مخالفلر بدبینانه نطقلرله فریاده باشلادیلر « اردو نره‌یه کیدیپور ، مات نره‌یه کوتوریلیور ؟ بوحرکاتك البته برمسئولی واردر ؛ اونره‌دەدر ؟ اونی کوره‌میورز. بوکونکی آلیم‌حالك فجیع وضعیتك عامل حقیقیسنی اردونك باشنده کورمك ایستردك . » دیپورلردی .

بومألده ایراد کلام ایدن ذواتك ایما وافاده ایتمك ایستدکلرینك ، بن اولدیغمه ، شبهه یوقدی .

نهایت مرسین مبعوثی صلاح‌الدین‌بك، کرسیدن بنم‌اسممی تلفظ ایدرك «اردونك باشنه کچسین!» دیدی . بونکلیفه اشتراك ایدنلر چوغالدی . بوکا معارض اولانلرده واردی .

افندیلر ؛ بوتخالف افکارك اسبابی حضنده برآز ایضاحاتده بولنمق موافق اولور . بردفعه ، بنم ، فعلاً اردونك باشنه کچمم تکلیفنده بولنانلرك ، فکر ومقصدلرینی ، ایکی‌یه آیرمق ممکندر . بنم وبنمله برابر برچوقلرینك اوزمان آکلادیغمزه کوره ، برقسم ذوات ، آرتق اردونك تماماً مغلوب اولدیغنه ، وضعیتك اعاده‌سنه امکان قالمدیغنه ، بناءً علیه دعوانك ، تعقیب ایتدیکمز دعوای ملینك غائب اولدیغنه حکم ایتمشلردی . بوسببله دوغریدن دوغری حدت و شدتی ، بنم اوزرمده تمرکز ایتمك ایسته‌یورلردی. ایشته‌یورلردی، که کندی تصورلرینه کوره منهزم اولمش وانهزامی دوام اتدیرمك اولان اردونك باشنده بنم‌ده شخصیتم منهزم اولسون ! دیکر برقسم ذوات ، دیه‌یلدیرمکه اکثریت، بکا اولان امنیت واعتمادلرندن دولایی ، صمیمی اولدرق اردونك فعلاً باشنه کچه‌مه‌می آرزو ایدییورلردی .

هنوز فعلاً قوماندانلغی درعهده ایتمه‌می تحذورلی کورنلرك‌ده مطالعه‌سی شو ایدی :

اردونك ، تعقب ایدیلجك هرهانکی بر محاربه‌ده موفق اولهمامسی ، تکرار رجعت ایتمسی بعیدالاحتمال دکلدر . بووضعیتلرده بن ، فعلاً اردونك باشنده بولنورسه‌م ، تقوئ عمومیه نظراً سوك امیدکده زوال بولمش اولدیغی کبی برذهنیتك تولدایتمسی احتمالی واردر. حالبوکه هنوز وضعیت عمومیه، صوك تدبیر ، صوك چاره ومسوك قوتلرك فدا ایدلمسنی استلزام ایده‌جك ماهیتده دکلدر . بناءً علیه ، افکارعمومیه‌ده صوك امیدك محفوظیتی ایچون بنم‌شخصاً حرکات‌عسکریه‌یی ادارە ایتمم زمانی کلمه‌مشدر.

بن ، مذاکرات ومناقشات ایله تبلور ایدن بوقناعتلری ، لزومی قدر مطالعه وتدقیق ایدییوردم . صولت‌ذکرده بولنانلر ، قوتلی اسباب منطقیه سرد ایدییورلردی . قوماندای درعهده ایتمی صمیمی اولدرق تکلیف ایدنلرده ، غیر صمیمی مطالبده بولنانلرك یایغارالری ، درین و شایان اندیشه تأثرلر یاپغه ، باشلادی . بنم فعلاً قوماندای درعهده ایتمم ، بوتون مجلسده صوك چاره وصوك تدبیر اولدرق تلقی ایدلدی . مجلسك بوتلقینی، سرعتله، مجلس خارجنده‌ده انتشار ایتدی . عادتا بنم سکونم قوماندای فعلاً درعهده ایتمکه عدم تهالکم ، فلاکتك محقق وقریب اولدیغی فکر وتلقینی، عمومی برحاله قویدی . بونی ، آکلار آکلامار . درحال کرسی‌یه چیقدم .

افندیلر ؛ بوبحث ایتدیکم وضعیت ، ٤ آغستوس ۳۳۷ کونی برجلسهٔ خفیه‌ده وقوع بولیوردی . اعضالك، حقمده اظهار ایلدکلری توجه‌واعتماده‌تشکرایتدکدن صوکره مقام ریاسته شویله‌برتقریر ویردم:

تورکیه بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سنه

مجلس اعضای کرامنك عمومی صورتده تظاهر ایدن آرزو و طلبی اوزرینه باش قوماندانلغی قبول ایدییورم . بووظیفه‌یی ، شخصاً درعهده‌ایتمکدن تحصل ایده‌جك فوائدی ، اعظمی سرعتله استحصال ایده‌بیلمك واردیمك مادی ومعنوی قوتی اعظمی سرعتده تزیید واکمال وسوق واداره‌سنی برقات‌دها تروین ایچون ، تورکیا بویوك ملت مجلسنك حائز اولدیغی صلاحیتی ، فعلاً استعمال ایتمك شرطیله دعهده ایدییورم . مدت‌عمرمده ، حاکمیت ملیه‌نك اکصادق برخادمی اولدیغمی نظرملحوظه بردفعه‌دها تبیدایچون بوصلاحیتك اوچ آی کبی قیصه‌برمدتله تقییدایدلمسنی آیریجه‌طلب‌ایدرم . ٤ آغستوس ٣٣٧

تورکیه بویوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

اندیلر ، بوتقریرم صورت‌سقدن کورونه‌رك تکلیفاتده بولنانلرك مضمراتی ، میدان عائیه‌چیقارمقه وبرتخیل ابتدی . درحال اعتراضات باشلادی . بردفعه ، باش قوماندانلق عنوانی زیره‌میز دیدیلر . او ، بویوك ملت مجلسنك شخصیت معنویه‌سنده مندمجدر . باش قوماندان وکیلی ، دیللیدیلر .

ثانیاً ، مجلسك صلاحیتی استعمال ایتمك کبی بر امتیازك اعطاسی اصلا موضوع بحث اولهماز ، مغایره‌سنده بولندیلر .

ن ، پادشاه وخلیفه‌لر طرفندن توجیه اولنه کلش کهنه برعنوانی طاقینمه‌یه جغمی ؛ ایفا ایده‌جکم وظیفه ، فعلاً باش قوماندانلق اولدقدن صوکره بوعنوانی اولدیغی کبی توحیدن اجتنابه محل بولنمدیغنی سرد ایدرك ، نقطهٔ نظرمده اصرار ایتدم . وضعیتك ، مجلسك تقدیر وایضاح ایتدیکی کبی فوق‌العاده اولدیغنه کوره بنم‌ده اتخاذ ایده‌جکم مقررات وتطبیق ایده‌جکم اجرا آتك ، فوق‌العاده اولمسی لازم کلمکنه ، شبه یوقدی . تصورات و قرارلرمی ، سریع و شدید بر صورتده موقع فعل و تطبیقه قویمق ضرورتی واردی . اجرا وکیللری هیئتندن ، مجلسدن استیذانلرله ، تأخراته میدان ویرمکه ، وضعیت مساعد اولمیه‌بیلیردی . بوتون مملکته ومملکتك بوتون منابعنه شامل اولمسی لازم کلن اوامر وتبلیغاتم ایچون ، هرامورك وکیلندن وباخود وکیللر هیئتندن رأی‌ومأذونیت آلمق ، بنم ایفا ایده‌جکم باش قوماندانلقدن‌مأمول فوائدی ، تأمین ایده‌مزدی . اونك ایچون بلاقید وشرط امر ویرمه‌یه‌لمی‌ایدم . بونك ایچون‌ده ، بویوك‌ملت مجلسنك صلاحیتی ، بنم‌شخصیتمه اضافه اولنمایدی . بونی ، موفقیت ایچون ضروری کوریوردم . اونك ایچون بونقطه‌ده اصرار ایتدم .

صلاح‌الدین بك ، خلوصی بك کبی برطاقم مبعوثلر ، مجلس ، صلاحیتی برشخصه ویرمکله عطالته دوچار اولهجغندن ، ملتدن آلدیغی وکالتی ، بشقه‌سنه دور ایتمکه مأذون بولنمدیغندن واساساً اردوبه قوماندا ایده‌جك ذاته ، مجلس صلاحیتنك تودیعی موضوع بحث‌اولهمیه‌جغندن وبوکا لزوم اولمدیغندن

بحث ايتديلر . مجلسك صلاحيتنى استعمال ايده‌بيله‌جك برذات طرفندن ، مبعوثلرك شخصاً امين اولهمه‌لرى احتمالندن‌ده بحث ايدنلر اولدى .

بن ، بومطالعانك هيچ برينى رد ايتمدم . هپسنى دوغرو بولديغمى بيان ايتدم . مجلسك بو قضيه‌يى جوق دقتله واهميتله مطالعه وتدقيق ايلمسنى سويلدم . يالكز ، شخصلرندن قورقانلرك الاشارى محل اولديغنى ، بيان ايتدم . ٤ آغستوسده مسئله برقراره اقتران ايده‌مدى . مذاكره ، ٥ آغستوس ٣٧ كونى‌ده‌دوام ايتدى . بوكون ، بعض مبعوثلرك ، ترددلرينك ايكى نقطه‌ده‌تكاثف ايتديكى آكلاشيلدى . برنجيسى ؛ مجلس موجوديتنك هر هانكى برشكل وصورتده دوچار عتامت ايدلمسى ؛ ايكنجيسى ؛ اعضادن هر هانكى برى حقنده كيفى ، عرفى معامله تطبيقى ....

بوشبهه وترددلرى ازاله ايده‌جك ايضاحات وبياناتده‌بولندقدن‌صوكره ، پايه‌جق قانونده‌ده‌بوخصوصاته دائر قيود لازمه درجنك مناسب اولديغنى درميان ايتدم و ويرمش اولديغم تقريرى بوكا كوره بعض ماده‌لره قلب ايده‌رك ، برپروژه اولمق اوزره مجلسه تقديم ايتدم . ايشته ، بوپروژه موادى اوزرنده جريان ايده‌ن مذاكره نتيجه‌سنده ، ٥ آغستوس ٣٧ تاريخلى ، بكا باش‌قوماندانلق‌توجهنه دائر اولان قانون چيقدى . بوقانونك ايكنجى ماده‌سنه كوره بكا ويرلمش اولان صلاحيت شو ايدى :

« باش قوماندان ؛ اردونك مادى ومعنوى قوتى اعظمى صورتده تزييد وسوق واداره‌سنى برقات دها ترصين خصوصنده تورکيه بويوك ملت مجلسنك بوكا متعلق صلاحيتنى مجلس نامنه فعلاً استعماله مأذوندر . »

بوماده‌يه نظراً بنم ويره‌جكم امرلر قانون اوله‌جقدى .

افنديلر ؛ بوتوجهدن دولايى ، « مجلسك حقمده اظهار ايتديكى اعتماد وامنيته لايق اولديغمى آز زمانده كوسترمكه موفق اوله‌جغم » ديدكدن صوكره ، مجلسدن بعض رجالرده بولندم : مثلا ، هنوز مدافعهٔ مليه وكالتى وارکان حربيهٔ عموميه رياستى وظائفنى عهده‌سنده بولنديران فوزى پاشا حضرتلرينك ارکان حربيهٔ عموميه امورينه حصر مساعى ايده‌بيلمسى ايچون داخليه وكالتنده بولنان رأفت پاشانك مدافعهٔ مليه وكالتنه كتيرلمسى وبرينه ديكر برينك انتخابى .

بالخاصه ، مجلسك وهيئت‌وكيله‌نك داخله وخارجه قارشى‌ساكن وچوق قوتلى وضعيت‌ومنظره‌سنك محفوظيتى مهم اولديغنى واوفاق تفك سببلرله هيئت وكيله‌يى صارصمق جائز اولديغنى عرض ايتدم . تكليف قانونى ، عينى كونده ، جلسهٔ علنيه‌ده اوقوندى . مستعجلاً مذاكره‌سى اجرا اولندى وتعيين اسامى ايله رأيه وضع ايدلدى . متفقاً قبول اولندى .

بومناسبتله ايراد ايتديكم قيصه برخطابه‌نك برايكى جمله‌سنى تكرار ايتمه‌مه مساعده بيورمكزى رجا ايدرم . او جمله‌لر شونلردى :

« افنديلر ، زاوالليى ملتمزى اسير ايتمك ايسته‌ين دشمنلرى بهمه‌حال مغلوب ايده‌جكمزه دائر اولان امنيت واعتمادم ، بردقيقه اولسون صارصيلمه‌مشدر . بودقيقه‌ده ، بواطمئنان تامى ، هيئت جليله كزه قارشى ، بوتون ملته قارشى وبوتون عالمه قارشى اعلان ايدرم . »

محترم افنديلر ، باش‌قوماندانلغى ، فعلاً درعهده ايتدكدن صوكره برقاچ كون آنقره‌ده چاليشدم . ارکان حربيهٔ عموميه رياستيله مدافعهٔ مليه وكالتنك هيئت جامعه‌سى ايله باش قوماندانلق‌قرارگاهنى

تشکیل ایتدم . بو ایکی مقامك مشترك مساعیسنی باش قوماندان نزدنده توحید وتوزین ایچون وبوندن بشقه ، اردونی عائله‌دار ایدن وباش قوماندانلقله حلی اقتضا ایلهین دیکر وکالتلره عائدمعاملاتك تدویری ایچون‌ده یاپمده کوچوك برقلم تشکیل ایتدم .

آنقره‌ده‌کی مساعیم منحصراً ، اردونك انسان ووسائط نقلیه‌جه قوتی تزییده واعاشه‌سنی والباسنی تأمین وتنظیمه عائد تدابیر وترتیبات آلمقله کچدی .

بو بحث ایتدیکم خصوصاتی تأمین ایچون ، ایکی کون ظرفنده ، ۷ ، ۸ آغستوس ۳۳۷ تاریخلرنده « تکالیف ملیه امری » نامی آلتنده یاپدیغم تبلیغات عمومیه‌دن هر برینك ، قیصه‌جه محتویاتندن بحث ایده‌یم . برحربك قازانیلمسی ایچون نه درجه خرده شیلرك بیله نظر دقته آلنمسی لازم کلدیکنه دائر برفکر ویرمش اولمق ایچون ، بو محتویاتی شایان عرض کورورم :

« ۱ نومرولی » أمرمله ، هرقضاده برر « تکالیف‌ملیه قومیسیونی» تشکیل ایتدم . بوقومیسیونلر حاصلهٔ مساعیلرینك ، اردونك مختلف اقسامنه صورت توزیعی تنظیم ایلدم .

« ۲ نومرولی » أمرمه نظراً وطنده هر خانه برر قات چماشیر ، برر چفت چوراب و چاریق احضار ایدوب تکالیف ملیه قومیسیونینه تسلیم ایده‌جکدی .

« ۳ نومرولی » أمرمله ، تجار واهالی یدنده موجود اولان چماشیرلق بز ، آمریقان ، پاتیسقه ، پاموق ، بیقامش و بیقامه‌مش یوك و تفتیك ، ارکك البسه‌سی اعمالنه صالح هر نوع قیشلق ویازلق قماش ، قالین بز ، کوسله ، واکته ، طبان آستارلغی ، صاری وسیاه مشین ، سختیان ، معمول وغیر معمول چاریق ، فوطین ، دمیر قوندیره چیویسی ، تل چیوی ، قوندیره وسراج ایپلکی ، نعللق دمیر ومعمول نعل ، میخ ، یم طورباسی ، یولار ، بللمه ، قولان ، قشاغی ، کبره ، سمر واورغان استوقلرندن یوزده قرقنه ، بدلی بالآخره تسویه ایدلمك اوزره وضع یدایتدم .

« ٤ نومرولی » امرمله ، موجود بغدای ، صمان ، اون ، آرپه ، فصولیه ، بولغور ، نخود ، مرجمك ، قیابلق حیوانات ، شکر ، غاز ، پرنج ، صابون ، یاغ ، طوز ، زیتون یاغی ، چای ، موم استوقلرندن کذا یوزده قرقنه ، بدلی بالآخره تسویه اولنمق اوزره وضع‌ید ایتدم .

« ٥ نومرولی » امرمله ، اردو احتیاجی ایچون آلنان وسائط نقلیه‌دن ماعدا ، اهالینك یدنده قالان وسائط نقلیه ایله ، مجاناً یوزکیلومترولق برمسافه‌یه قدر آیده بردنعه‌یه مخصوص اولمق اوزره ، عسکری نقلیات اجرا ایدلمسنی مجبور قیلدم .

« ٦ نومرولی » أمرمله ، اردونك الباس واعاشه‌سنه یارایان باجمله اموال متروکه‌یه وضع‌ید ایتدم .

« ۷ نومرولی » أمرمله ، اهالی یدنده محاربه‌یه صالح باجمله اسلحه وجبخانه‌نك اوچ کون ظرفنده تسلیمنی طلب ایتدم .

« ۸ نومرولی » أمرله ، بنزین ، واقوم ، غره‌س ، ماکنه ، دوك ، ساعاجی و طبان یاغلری ، وازه‌لین ، اوتوموبیل ، قامیون لاستیکی ، سولوسیون ، بوژی ، صوؤق طوتقال ، فرانسز طوتقالی ، تلفون ماکنه‌سی ، قابلو ، پیل ، چیلاق تل ، مجرد ویونلره مماثل مالزمه ، آسید سولفریك استوقلرینك یوزده قرقنه وضع یدایتدم .

« ۹ نومرولی » امرله ؛ دمیرجی ، مرانغوز، دوکومجی ، تسویه‌جی، سراج، آرابه‌جی اصنافلری واعمالاتخانه‌لریله بواصنافات واعمالاتخانه‌لرك قابلیت اعمالیه‌لری وقصاطوره، قلنج، مزراق واکریابه‌یله‌جك صنعتکارلرك اسملری ذکر ایدلك اوزره مقدار ووضعیتلرینی تثبیت ایتدیردم .

« ۱۰ نومرولی » امرله ، اهالی یدنده بولنان درت تکرلکلی یایلی آرابه ، درت تکرلکلی آت واوکوز آرابه‌لریله قاغنی آرابه‌لرینك بالعموم تجهیزات وحیوانلریله برابر، وبینك وطوپ کشان حیوانات، استرومکاری حیواناتی ، دوه ومرکب مقدارلرینك یوزده یکرمیسنه وضع ید ایتدیردم .

§ افندیلر ، امرلریمك وتبلیغاتمك تأمین اجراسی ایچون ، تشکیل ایتدیکم استقلال محکمه‌لرینی قسطمونی ، صامسون ، قونیه ، اسکیشهر منطقه‌لرینه کوندردم . آنقره‌ده‌ده برمحکمه بولندیردم .

اوندن صوکره افندیلر ، ۱۲ آغستوس ۳۳۷ کونی ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله برابر پولاطلیده جبهه قرارکاهنه کیتدم .

دشمن اردوسنك جبهه‌مزه تماس ایده‌رك صول جناحنی احاطه ایده‌جکنه حکم ویرمشدك. تدابیر وترتیباتمزی کمال جسارتله بونقطهٔ‌نظردن آلدیردم . وقایع ، اساتمزی کوستردی . دشمن اردوسی ۲۳ آغستوس ۳۷ ده جدی اولهرق جبهه‌مزه تماس وتعرضه باشلادی. برچوق قانلی وبحرانلی صفحه‌لر ودالغه‌لر اولدی . دشمن اردوسنك فائق غروپلری ، خط مدافعه‌مزك برچوق پارچالرینی قیردیلر . بوصورتله ایلریله‌ین دشمن اقسامنك قارشوسنه ، قوتلرمزی یتیشدیردك .

میدان محاربه‌سی ، ۱۰۰ کیلو مترولق جبهه اوزرنده جریان ایدییوردی . صول جناحمز ، آنقره‌نك اللی کیلو مترو جنوبنه قدر چکیلمشدی . اردومزك جبهه‌سی ، غربه ایکن جنوبه دوغری آرقه‌سی آنقره‌یه ایکن شماله ویرلدی . تبدیل‌جبهه ایدلمش اولدی . بونده هیچ یأس کورمدك . خط مدافعه‌لرمز ، قسم قسم قیریلیوردی . فقط درعقب قیریلان هر قسم ، الك یاقین بر مسافه‌ده یکیدن تأسیس ایتدیریلیوردی . خط مدافعه‌یه چوق ربط امید ایتمك وارنك قیرلمسیله ، اردونك بیوکلکی ایله ، متناسب ، اوزون مسافه کریه چکیلمك نظریه‌سنی قیرمق ایچون مملکت مدافعه‌سنی بشته برطرزده افاده وبواناده‌ده اصرار وشدت کوسترمه‌ینی فائده‌لی ومؤثر بولدم . دیدم ، که « خط مدافعه یوقدر ، سطح مدافعه واردر . اوسطح ، بوتون وطندر . وطنك ، هرقاریش طوپراغی ، وطندداشك قانیله ایصلاتمدقجه ، ترك ارتمه‌مز . اونك ایچون کوچوك ، بویوك هرجزء تام ، بولندیغی موضعدن آیرلمیه‌جك ، بویوك هرجزء تام ، ایلك دوره یلدیکی نقطه‌ده ، تکرار دشمنه قارشی جبهه تشکیل ایدوب محاربه‌یه دوام ایدر . یانده‌کی جزؤتامك چکیلمه‌سی ، محور اولدیغی کوزن جزؤتامدن ، اوکا تابع اولامز . بولندیغی موضعده نهایته قدر ثبات ومقاومته مجبوردر » .

ایشته ، اردومزك هرفردی ، بوسیستم داخلنده ، هرخطوه‌ده اعطامی فدا کارلغی کوسترمك صورتیله ، دشمنك فائق قوتلرینی احما ایدرك، بیپراقه‌رق نهایت اونی، تعرضنه دوام قابلیت وقدرتدن محروم برحاله کتیردی .

محاربه وضعیتنك بوصفحه‌سنی احتساس ایدر ایتمز ، درحال بالخاصه صاغ جناحمزله سقاریا نهرینك شرقنده ، دشمن اردوسنك صول جناحنه ومتعاقباً جبهه‌نك مهم اقسامنده مقابل تعرضه کچدك . یونان اردوسی مغلوب ورجعته مجبور اولدی . ۱۳ ایلول ۳۷ کونی سقاریا نهرینك شرقنده دشمن

اردوسندن اثر قالمدی . بوصورتله ۲۳ آغستوس کونندن ۱۳ ایلول کونه قدر ، بوکونلرده داخل ارلق اوزره ، یکرمی ایکی کون ویکرمی ایکی کیجه بلافاصله دوام ایدن ، سقاریا ملحمهٔ کبراسی ، یکی تورك دولتنك تاریخنه ، جهان تاریخنده اندر اولان بویوك برمیدان محاربه‌سی مثالی قید ایتدی .

محترم افندیلر ؛ باش قوماندانلق وظیفه‌سنی فعلاً درعهده ایتدیکم زمان ، مجلسه وملته بهمه‌حال موفق اولمجغمزه دائر قطعی اولان قناعتمی عرض‌واعلان ایتمکله وبوقناعتمی بوتون حیثیت موجودیتمی اورتهیه آتهرق تأیید ایلمکله ، ایلك معنوی وظیفه‌می یاپمش اولدیغمی ظن ایدرم . اوندن صوکره مادی ، مهم وظیفه‌لرمده واردی . اونلردن‌بری ، حرب ومحاربه قارشوسنده ملته آلدیرمغه مجبور اولدیغم وضعیت ایدی .

معلومکزدرکه ، حرب ومحاربه دیمك ؛ ایکی ملتك ، یالکز ایکی اردونك دکل ، ایکی ملتك بوتون موجودیتلریله وبوتون ماملکلریله ، بوتون مادیت ومعنویتلریله یکدیکریله قارشی قارشی‌یه‌کلمسی وبربریله وورشمسی دیمکدر . بناءً علیه ، بوتون تورك ملتنی، جبهه‌ده بولنان اردو قدر فکراً، حساً وفعلاً علاقه‌دار ایتملی ایدم . ملت افرادی ، یالکز دشمن‌قارشوسنده بولنانلر دکل، کویده ، أونده، تارلاسنده بولنان هرکس ، سلاحله اوروشان محارب کبی ، کندینی وظیفه‌دار حس ایده‌رك ، بوتون موجودیتنی مجادله‌یه حصر ایده‌جکدی. بوتون مادی‌ومعنوی وارلغنی، وطن مدافعه‌سنه حصر ایتمکده تأنی ومسامحه کوسترن ملتلر ، حرب ومحاربه‌یی جداً کوزه آلمش وباشارابیله‌جکلرینه قانع اولمش عد ایدیله‌مزلر .

استقبال حربلرینك یکانه موفقیت شرطی‌ده ، الك زیاده بو عرض ایتدیکم خصوصده مندمج اولهجقدر . دها شمدیدن آوروپانك بویوك عسکری ملتلری ، بو طرز حرکتی قانون حالنه کتیرمکه باشلامشلردر . بز ، باش قوماندان اولدیغمز زمان ، مجلسدن بر مدافعهٔ مملکت قانونی طلب ایتمدك . فقط‌مجلسدن آلدیغمز صلاحیتله ، عینی‌مقصدی تأمین ایتمك ایچون، قانون ماهیتنده‌اولان معین أمرلرله مقصدك تأمینه چالیشدق . ملت ، بوندن صوکره ، بوکونه قدر اولان تجاربی‌ده ، نظر تدقیقدن کچیره‌رك عزیز وطنی ، غیر قابل تعرض بولندیران اسباب وشرائطی ، دها واسع ودها واضح و دها قطعی بر صورتده تثبیت ایدر .

افندیلر ؛ دیکر بر وظیفه‌مده ، اردو ایچنده ، محاربه صفلری آرهسنده بالذات محاربه‌یه تماس ایتمك وبالذات مجادله‌یی اداره ایتمکدی . بونی‌ده استطاعتم درجه‌سنده ، حتی بر قضا نتیجه‌سی اولهرق صول قبورغه کیمکلرمدن بری قیراش اولمسنه رغماً ، حسن ایفایه حصر موجودیت ایلدیکمی ظن ایدرم . سقاریه محاربه‌سی نتیجه‌سنه قدر ، بر رتبهٔ عسکریه‌یی حائز دکلدم . اوندن صوکره ، بویوك ملت مجلسنجه مشیر رتبه‌سیله غازی عنوانی توجیه ایدلدی . عثمانلی دولتنك رتبه‌سنك ، بنه او دولت طرفندن آلنمش اولدیغی معلومدر .

افندیلر ؛ سقاریه مظفریتندن صوکره ، غرب ایله اولان مثبت ونتیجه‌لی تماس ومناسبتمزی ، آنقره ائتلافنامه‌سی تشکیل ایدر . بو ائتلافنامه ، آنقره‌ده ، ۲۰ تشرین اول ۳۷ - ۹۲۱ ده امضا ایدلمشدر . بو خصوصده مجمل بر فکر ویرمك ایچون ، قیصه بر ایضاحده بولنه‌یم .

بکر سامی بك هیئت مرخصه‌سنك ، کیتدیکی لوندره قونفرانسنی متعاقب ، معلومکز اولدیغی

وحمله انکنجی ان اوکی ظفریله نتیجه‌لنن یونان تعرضی ، بر طرف ایدلمشدی . بر زمان ایچون ، عسکری وصعیتده سکون حاصل اولدی . روسیه ایله موسوولا معاهده‌سی عقد ایدلمش و شرقده‌کی وضعیت وضوح کسب ایتمشدی . ائتلاف دولتلرندن‌ده ملی اساساتمزه رعایتکار اولهبیله‌جکلرله ، آ کلاشمق شایان آرزو مطالعه ایدلمکده ایدی . بالخاصه ، آطنه ، عینتاب وحوالیسنی اجنبی اشغالندن قورتارمق برحه مهم کورلمکده ایدی .

مختلف اسبابدن دولایی ، سوریه‌دن ماعدا بوبحث ایتدکم ولایتلرمزی تحت اشغالنده بولندیران فرانسزلرکده ، زمله آ کلاشمغه ممایل اولدقلری ، آ کلاشیلمقده ایدی . کرچه ، بکر سامی بکك موسیو بریانله یاپدیغی ، حکومت‌میه‌مزجه غیرقابل قبول ائتلافنامه ، رد اولنمش ایدیسه‌ده ، نه‌فرانسزلر وه‌ده ز ، ادامهٔ مخاصمانه حواهشکر بولونمیوردق . بوسببله طرفین ، یکدیکریله تماس آرامغه‌باشلادی . فرانسه حکومتی ، نظار سابقه‌دن موسیو فرانقلن بوییونی ، اولا غیر رسمی اولهرق ، آنقره‌یه کوندرمشدی . ۹ حزیران ۳۳۷ تاریخنده آنقره‌یه مواصلت ایدن موسیو فرانقلن بوییون ایله خارجیه وکیلی یوسف کمال بك‌وفوزی پاشا حضرتلرینك حضورلریله بالذات ایکی هفته قدر مذاکراتده‌بولندم .

بر رمزی طایمقله کچن خصوصی بر ملاقاتدن صوکره ، ۱۳ حزیران ۳۷ پازار ایرتسی کونی آنقره استاسیونده‌کی دائرهٔ مخصوصه‌مده عقد ایتدیکمز ایلك اجتماعده ، مذاکراتمزه بر نقطهٔ حرکت تعیینی لزومندن بحث ایدرك مداولهٔ افکاره باشلادق . بن ، بزم ایچون نقطهٔ حرکتك ، میثاق ملی محویاتی اولدیغی اساسنی وضع ایتدم .

موسیو فرانقلن‌بویون ، پرنسیپلر اوزرنده مناقشه ایتمه‌نك مشکلاتنی درمیان ایدرك ، سیور معاهده‌سنك برامر واقع اولهرق موجود اولدیغنی سویلدکدن صوکره ، لوندره‌ده بکر سامی بکله موسیو بریانك یاپدقلری ائتلافنامه‌یی اساس اتخاذ ایتمك وبوائتلافنامه محتویاتنك ، میثاق ملی‌یه مخالف اولان نقطه‌لری اوزرنده ، مناقشه‌ده بولنمق مناسب اولهجغی مطالعه‌سنی سرد ایتدی . بو تکلیفنك‌ده حقلی اولدیغنی تأییداً ، لوندره‌یه کیدن مرخصلرمزك میثاق ملیدن بحث ایتدکلرینی و میثاق ملینك وحدت ملیه‌نك ، دکل آوروپاده ، هنوز استانبولده بیله تقدیر ایدلمه‌مش اولدیغنی ذکر ایتدی .

بن ، وردیکم جوابلرده دیدمکه : « اسکی عثمانلی ایمپراطورلغندن یکی بر تورکیا دولتی وجوده کلمشدر . بونی طانیمق لازمدر . بو یکی تورکیا ، هر مستقل ملت کبی حقوقنی طانیتمجدر . سیور معاهده‌سی ، تورك ملتی ایچون او قدر مشئوم براعدام قرارنامه‌سیدرکه ، اونك بر دوست آغزندن چیقمه‌سنی طلب ایدرز . بو مکالمه‌مزی اثناسنده دخی سیور معاهده‌سنی تلفظ ایتمك ایستهمم . سیور معاهده‌سی ، دماغندن چقارمیان ملتلرله ، اعتماد اساسنه مستند معاملاته کیریشه‌میز . بزم نظرمزده بویله برمعاهده یوقدر . لوندره‌یه کیدن هیئت مرخصه‌مز رئیسی ، بوندن بحث ایتمه‌مش ایسه‌ویردیکمز تعلیمات وصلاحیت دائره‌سنده حرکت ایتمه‌مش دیمکدر . خطا ارتکاب ایتمشدر . بو خطا بوزندن ، آوروپا وبالخاصه فرانسه افکار عمومیه‌سنده معکوس تأثیرلر حاصل اولدیغی کورولیور . بکر سامی بکك کیتدیکی بولدن حرکت ایدرسه‌ك ، بزده عینی وجهله خطا ایتمش اولورز . آوروپانك میثاق ملیدن خبردار اولدمسنه امکان یوقدر . آوروپا ، میثاق ملی تعبیرینی‌اوکرنمه‌مش اولهبیلیر . فقط ، سنه‌لردنبری قان دوکدیکمزی کورن آوروپا و بوتون دنیا ، شو قانلی مجادلاتك نه‌دن ایلری کلدیکنی

البته دوشونمکده‌درلر . میثاق ملی و حرکت ملیه حقنده استانبولك خبردار اولدیغنه دائر بیانات ، دوغرو دکلدر . استانبول خلقی ، بوتون تورك ملتی کبی ، حرکت ملیه‌یه واقف واونك طرفداریدر. غیر واقف وعلیهدار کورونن ذات وتوابعی ، محدود وملتجه معاومدر . »

فرانقلن بوییون ، بکر سامی بکك تعلیمات و صلاحیتی خارجنده حرکت ایتمش اولدیغنه دائر اولان بیاناتم اوزرینه دیدیلرکه بوندن بحث ایده‌بیلیرمیم ؟ بیاناتی ایستدیکی برلره اعلام و حکایه ایده‌بیله‌جکنی سویلدم . موسیو فرانقلن بوییون ، بکر سامی بك ائتلافنامه‌سندن آیرلمه‌مق ایچون سرد معذرت ایدرکن ، بکر سامی بکك برمیثاق ملی اولدیغندن واونك حدودی‌خارجنه‌چیقه‌میه‌جغندن بحث ایتدیکنی واکر بحث ایتسه‌یدی او زمان اوکا کوره کوروشولوب ایجابی کبی حرکت اولنه‌بیله‌جکنی ، فقط شمدی مسئله‌نك مشکل اولدیغنی تکرار ایتدی . افکار عمومیه ، بو تورکلر ، مرخصلری واسطه‌سیله ، بوندن ، نیچون بحث ایتمه‌مشلر ، شمدی ، یکی یکی مسئله‌لر چیقاریبورلر دیه‌حکم در .

نهایت ، اوزون مذاکره ومناقشه‌لردن صوکره ، موسیو فرانقلن بوییون ، اولا میثاق ملی‌ی اوقوبوب آکلادقدن صوکره کوروشمك اوزره ، مذاکره‌نك تأخیرینی تکلیف ایتدی ، اوندن صوکره میثاق ملینك ماده‌لری باشدن نهایته قدر برر برر اوقونه‌رق مذاکره و مناقشه‌یه دوام اولندی . الك چوق توقف اولنان نقطه ، قاپیتولاسیونلرك لغوینی ، استقلال تامزی طلب ایدن ماده اوزرنده وقوع بولدی . موسیو فرانقلن بوییون ، بو مسائلك شایان تدقیق وتأمل اولدیغنی درمیان ایتدی. بن ، بونقطه‌یه جواب ویردم . سویلدکلرمك خلاصه‌سی، شوایدی : « استقلال تام ، بزم بوکون ، درعهده ایتدیکمز وظیفه‌نك روح اصلیسیدر . بووظیفه ، بوتون ملته وتاریخه قارشی درعهده ایدلمشدر. بووظیفه‌ی درعهده ایدرکن ، قابلیت تطبیقیه‌سی حقنده شبه‌یوق‌که‌چوق‌دوشونمك. فقط ، بالنتیجه حاصل‌ایتدیکمز قناعت‌وایمان ، بونده، موفق اوله‌بیله‌جکمزه دائردر . بز ، بویله ایشه باشلامش آدملرز . بزدن اولکیلرك ارتکاب ایتدکاری خطالر یوزندن ، متنمز ، لفظاً موجود ظن اولنان استقلالنده ، مقید بولونیوردی . شیمدی‌یه قدر تورکیانی ، جهان مدنیتده قصورلی کوسترن نلر متصورایسه ، هپ‌بوخطادن وهپ‌بوخطایه تبعیتدن نشأت ایتمکده‌در . بوخطایه تبعیتك نتیجه‌سی ، مطلقا ، مملکت‌وملتك بوتون حیثیتندن وبوتون قابلیت حیاتیه‌سندن تجرد و تباعد ایتمسی موجب اوله‌بیلیر . بز ، یشامق ایسته‌ین ، حیثیت و شرفیله یشامق ایسته‌ین بر ملتز . بر خطایه تبعیت یوزندن بو اوصافدن محروم قالمغه تحمل ایده‌میز . عالم ، جاهل ، بلا استثنا ، تکمیل افراد ملتمز، بلکه ایچنده مندمج مشکلاتی تماماً ادراك ایتمکسزین، بوکون یالکز برنقطه اطرافنده طوپلانمش و فقط صوکنه قدر قانی آقیتمه‌یه قرار ویرمشدر . اونقطه ، استقلال تامزك تأمینی وادامه‌سیدر .

استقلال‌تام ، دنیلدیکی زمان ، بالطبع سیاسی ، مالی ، اقتصادی ، عدلی ، عسکری ، حرئی والخ هرخصوصده استقلال تام وسربستی تام دیمکدر. بوصایدقلرمك هرهانکی برنده استقلالدن محرومیت، ملت ومملکتك ، معنای حقیقیسیله بوتون استقلالندن محرومیتی دیمکدر .

بز ، بونی تأمین و استحصال ایتمدن صلح و سکونه مظهر اوله‌جغمز قناعتنده دکلز . شکلاً ،

اصولاً صلح یاپابیلیرز . ائتلاف یاپابیلیرز . فقط استقلال تامزی تأمین ایتمه‌جك اولان بوکی صلحلر و ائتلافلرله ملتمز هیچ بروقت حیاتنه‌وسکونته مظهراولیه‌جقدر . بلکه ، مادی مجادله‌سنی ترك ایدرك خرابی‌به سوروکلنمه‌یه مساعده ایتمش اوله‌جقدر . اکر ، ملتمز ، بوکا راضی اولسه‌یدی ، بونی قبول استعدادنده بولونسه‌یدی،ایکی سنه‌دنبری مجادله ایتمه‌یه هیچ‌ده لزوم یوقدی . دها مدرکلك فراهم سکونه کجمك ممکن‌اوله‌بیلیردی . »

موسیو فرانقلن بویون ، بویاناتم قارشوسنده ، جدی و صمیمی اوله‌رق ملاحظات و مطالعاتده بولندی . واك نهایت بونك زمان مسئله‌سی اولدیغی قناعتنی اظهار ایتدی .

افندیلر ، موسیو فرانقلن بویون ایله مهم و تالی مسائل اوزرنده کوندرجه و کوتلرجه مساوله افکارده بولندق . نتیجه اوله‌رق بربرمزی فکرلریله ، حسلریله ، مسلکلریله آکلامق میسر اولدی ظن‌ایدرم . فقط ، فرانسه حکومتیله تورك حکومت ملیه‌سی آره‌سنده ، قعی ائتلاف مقصدلری تثبیت ایدیله‌بیلمك ایچون بر آز دها زمانك کچمسی ضروری اولدی. نه‌یه انتظار اولونیوردی؟ احتمال ، که تورك موجودیت ملیه‌سنك برنجی و ایکنجی این اوکندن صوکره دها بوندن‌جك براثرله تأیید ایدلش اولمسنه ا... فی‌الحقیقه ، موسیو فرانقلن بویونك قرار قطعی‌یه اقتران ایتا روب امضا ایلدیکی آنقره ائتلافنامه‌سی، سفاریه‌ملحمهٔ کبراسندن۳۷کون‌صوکره، عرض‌ایتمش اولدیغم کبی، ۲۰ تشرین‌اول ۳۳۷ده وجود بولمش بروثیقه‌در .

بوائتلافنامه ایله ، سیاسی ، اقتصادی ، عسکری الخ هیچ بر خصوصده استقلالدن هیچ بر شی فدا ایتمکسزین اجزای وطنمزك قیمتلی پارچه‌لرینی اشغالدن تخلیص ایتمش اولدق . بوائتلافنامه ایله آمال ملیه‌مز ، ایلك دفعه اوله‌رق دول غربیه‌دن بری طرفندن ، تصدیق واقاده ایدلش اولدی .

موسیو فرانقلن بویون ، بوندن صوکره‌ده برقاچ کره تورکیه‌یه کلش ، آنقره‌ده ایلك کونلرده میانه‌مزده تأسس ایدن دوستلق حسیاتی اظهاره وسیله آرامشدر .

* * *

محترم افندیلر ، عمومی بیاناتمك مقدماتنده، برپونتوس مسئله‌سندن بحث ایتمشدم. بومسئله، وائقعاً جلهٔنك معلومی اولمشدر . آنجق بزی‌ده چوق‌مشغول ایتدیکندن بوراده مناسبتی اولان بعض‌نقطه‌لرنه تماس ایده‌جکم .

۱۸۴۰ سنه‌سندنبری ، یعنی اوچ ربع عصردنبری، ریزه‌دن استانبول بوغازینه قدر آناطولونك قره‌دکز حوضه‌سنده ، اسکی یونانلیلرك احیاسی ایچون چالیشان بروم زمره‌سی موجود ایدی . آمریقا روم مهاجرلرندن راهب « قلاماتیوس » نامنده بری ، ایلك پونتوس اجتماعکاهنی اینه‌بولیده ، الیوم خلقك مناستر تعبیر ایتدکلری برتپه‌ده ، قورمشدی . بو تشکیلات منسوبلری زمان زمان منفرد اشقیا چته‌لری شکلنده ، اجرای فعالیت ایدییورلردی. حرب عمومی اثناسنده، خارجدن کوندریلوب توزیع اولنان سلاح ، جبخانه ، بومبا وما کنه‌لی تفنکلرله‌صامسون ، چهارشنبه ، بافره واربعه روم کویلری عادتا برسلاح ده‌پوسی حالنی آلمشدی .

متارکه‌دن صوکره، پونتون رومللر، یونانلیلق آمال‌ملیه‌سیله هرطرفده‌شیماردانی کبی (آتینکی آریاجمعیتی) پروپاغاندا جیلری و مرزیفون آمریقان مؤسساتی طرفندن صمناً یتشدیریلن و اجنبی حکومتلرك سلاحلریله مادةً تقویه وتشجیع ایدیلن ، بوحوالیده‌کی روم کتله‌سی‌ده، مستقل پریونتوس حکومتی تشکیل ایتمك آملنه دوشدی . بومقصدله عمومی برقیام حاضرلادیلر . داخلده چکیلدیلر و آماسیه ، صامسون وحوالیسی روم متروپولیدی (یرمانوس) ك اداره‌سنده ، منتصم بریروغرام تحتنده احرای فعالیته باشلادیلر. صامسونده‌کی روم قومیته جیلرینك رئیسی رژی‌دیریقه‌سی دیرکتوری (طوفومانیدیس) برطرفندن مرکزی آناطولو ایله مخابرات تأسیسنه توسل ایدیوردی. بعض اجنبی حکومتلر، پونتوس تشکیله مظاهرت ایده‌جکلرینی وعدایتدیلر وصامسون وحوالیسنده‌کی رومللرنفوسنی تکثیر ایچون ده، روسیه‌ده‌کی روم وارمنیلری، بلومده جمع ایدیلرك، اوزری، تورك قوالی ارضلریدن آنادولیه ده دەپو اولمق سلاحلرله تسلیح ایدەرك ، ساحلارمزه احراسیچه باشلادیلر . بونه‌یلك ایتمك اوزره ، ساحلارمزه چیفاریله‌یله‌جك برقاچ بیك رومی ، (صحوم) ده، (خرامانیس) امه ده برآده‌لك دشنه ، طوپلادیلر. باطومده طوپلانانلرده (خرامانیس) ك اطرافنده اجتماع ایدیروب اعلان ایتدیریلیوردی، مملکتمز داخلنده، صامسونده بعضی اجنبی ممثلری طرفندن حمایه وتشجیع ادا ایدیوردی. ساحلارمزه چیفارن بو پتلر افرادی، مهاجر اعاشه‌سی مامکسی آلتنده، اجنبی حکومتلری طرفندن اعانه‌وایدیلیر، ایدیلیوردی . اجنبی صلیب احمرلری میانده، کان ضابطانان هیئتلرینك‌ده، تشکیلات یاپمغه ، تعلیم وتربیهٔ عسکریه ایله اشتغال ایتمکه، مستقبل‌پونتوس حکومتك تمی‌قورمغه. مأمور اولدقلری آکلاشیلیوردی.

٤ مارت ۳۳۵ تاریخنده ، استانبولده پونتوس نامیله انتشاره باشلایان برغزته‌نك باش مقاله‌سنده « طربزون ولایتنده، روم جمهوریتنك تأسیسنه چالیشمق مقصدیله انتشار ایتدیکی اعلان اولنمشدی . »

یونانستانك یوم استقلالیله مصادف اولان ۷ نیسان ۳۳۵ کونی ، هرطرفده و بالخاصه صامسونده تمایشلر یاپیلدی . (یرمانوس) ك کتبخانه حرکاتی، رومللرك افکار و آمالنی، غایت درجه‌سنه جیتاردی. بافره و چهارشنبه حوالسنده‌کی برلی رومللر ، متعادیاً کلیسالرده طوپلانیور ، تشکیلات وتجهیزاتلرینی تقویه ایدیورلردی . ۲۳ تشرین اول ۳۵ تاریخنده ، شرقی تراکیا وپونتوس ایچون مرکز اولمق، استانبول قبول ایدلش ایدی . ونیزه‌لوس ، استانبول مسئله‌سنك وقت آخره تعلیقیله ، یونك یرینه پونتوس حکومتك تشکیلی‌قناعتی اظهار ایتمش وبو نقطهٔ‌نظردن استانبول‌بطریقخانه‌سنه تعلیمات‌ویرمشدی. حینی زمانده ، استانبولده یونان خفی ضابطه‌سی تشکیلنه مأمور ایدیلن میر آلای (آلکساندروس زیمیراغاکی) طرفندن پونتوس ژاندارمه‌سنی تدسیق ایتمك اوزره (ابفل) یونان طوپچیدوسی ایله ، برضابطان هیئتی اعزام ایدلشدی . تورکیاده وفعالیت جریان ایدرکن باطومده‌دد. ۱۸ کانون اول ۳۵ ده (پونتوس روم‌حکومتی) اسمیله برحکومت تشکل ایتمش وتشکیلات یاپمغه باشلامشدی. ۱۹ تموز ۳۳۶ دده باطومده، قردکر، قافقاس ، جنوبی روسیه رومللری طرفندن ، پونتوس مسئله‌سی -حتمده برده قونفره عقد ایدلدی. بو قونفرەنك، مخطره‌سی ، اعضادن بری واسطه‌سیله استانبولده روم پطریقلکنه کوندرلدی. پونتوسخیلر، ۳۳۶ سنه‌سی نهایتلرینه دوغرو فعالیتلرینی بوسبوتون آرتیره‌رق بیانی علنیته چیقدیلر . بزی ، جدی تدابیر التخاذینه مجبور ایتدیلر .

داخلده ، وحوده کتیریلن پونتوس تشکیلاتی شویله ایدی :

آ — برطاقم رؤسا معیتنده مسلح ومحارب قوتلر ؛

ب — بونلرك اعاشه‌لرینه خدمت ایدن مستحصل پونتوس اهالیسی ؛

ج — اداره وضابطه هیئتلری وشهرلردن وکویلردن ارزاق تأمینه مأمور نقلیه قوللری .

چته‌لرك ، فعالیت منطقه‌لری آیرلمشدی . پونتوس اشقیاسنك قوتی بدایتده ۶,۰۰۰ : ۷,۰۰۰ مسلح ایدی . بالآخره هر طرفدن التحاق ایدنلرله ۲۵,۰۰۰ رادەسنی بولدی . بوقوت اوفق جزؤ تامل حالنده آیریله‌رق ، مختلف محللرده ، تحصن ایدییورلردی . پونتوس چته‌جیلرینك اجراآتی ؛ اسلام کویلرینی یاقمق ، اسلام اهالی‌یه قارشی عقل و خیاله صیغماز اعتساف و جنایتلر ارتکاب ایتمك کبی ، خونخوار برسورونك اجرا آتندن بشقه برشی دکلدی .

بز ، آناطولویه جیقار چیقماز ، تورك اهالینك دقت وتیقظنی دعوت ایتدك . ملحوظ تهلکه‌لره قارشی تدابیر آلمغه باشلادق .

مرکزی سیواسده بولنان اوچنجی‌قول‌اردو، بوتون مساعیسنی مناطق مختلفه‌ده کوزوکن چته‌لری تعقیب وتنکیله حصر ایتدی . طرزون منطقه‌سنده دولاشان (کور اوغلی) نامنده‌کی روم چته‌سیله ، (أفته‌لیدی) چته‌سی و دیکر چته‌لر ، مرکزی ارضرومده بولنان اون بشنجی قول اردو طرفندن تعقیب وتنکیل ایدیلیوردی. برطرفدن‌ده پونتوس اشقیاسنك جولانکاهی اولان یرلرده ، اهالی تسلیح ایدیله‌رك ، ملی تشکیلات وجوده کتیرلدی .

افندیلر؛ سیواس شمالنده ویوزغاددە وقوعه کلوب معلومکزاولان داخلی عصیان وقایعندن ماعدا ، ۳۳۶ سنه‌سی اواخرنده تکرار آناطولو اورته‌سنده ، ذیله جهتنده ، کوچك آغا ، دلی حاجی ، آینه‌جی‌اوغللری‌واربعه جوارنده قره‌ناظم ، چوپور یوسف ودیکرطرفلرده دلی‌حسن ، کوچك‌حسن کبی بر طاقم سرسریلر و یوزغاد ، چای ثوزی چرکسلرندن مرکب چته‌لر و ۳۳۷ سنه‌سی بدایتده‌ده قوچکیری عشیرتی رؤساسندن حیدربك، استانبولده سید عبدالقادردن آلدیغی‌تعلیمات اوزرینه علیشان واقرباسندن نقی ، عالیشر وسائره ایله حرکات عصیانیه‌یه باشلامشلردی . برچوق قوتلرمز ، برطرفدن بونتوسجیلری ، دیکر طرفدن بوناصیلری تعقیب وتنکیل ایله اشتغال ایدییورلردی .

افندیلر، خاطرلارسکزکه نورالدین پاشا ، یونان اردوسنك ایلك تعرضی منظره‌سی قارشوسنده ، برطاقم واهی ونامعقول مطالعه‌لرسردایتمسی سببیله ، کندیسنه وظیفه ویرلمه‌مش‌اولدیغندن بزمله تشریك مساعی ایده‌میه‌جکنی بر مکتوبله بیلدیره‌رك مأذوناً طاش کوپری‌یه کیتمشدی . او تاریخدن بش آی صوکره ، نورالدین پاشا طرفندن بعض ذوات ، کرك فوزی پاشا حضرتلرینه وکرك بکا ، کندیسنه بروظیفه ویریلیرسه نورالدین پاشانك جدیت وصمیمیتله ایفا ایده‌جکنه‌دائر دلالتلر وقوعبولدی. بزده، آناطولومرکزنده‌کی آسایش مسئله‌سنی حله‌مأمور قوتلرمزی بویوجك برقوماندا آلتنده توحیدایتمکده فائده تصور ایتدیکمزدن ۹ کانون اول ۳۳۶ ده سیواسده‌کی اوچنجی قول اردوی لغو ایده‌رك اونك وظیفه‌سنی یکی‌تشکیل‌ایتدیکمز مرکزاردوسنه تودیع‌ایتدك. بواردویه‌ده‌نورالدین‌پاشایی قوماندان یاپدق.

نورالدین پاشا ، مرکز منطقه‌سنده‌برسنه‌یه قریب ایفای وظیفه ایتدی. فقط، صلاحیتی‌خارجنده، اهالیدن بعضیلرینك حقوقنه تجاوز ایتدیکی حقنده مبعوثلرك وقوع بولان شکایتلری وداخلیه وکالتندن استیضاحلری ووکالتك‌ده شکایاتی محق کورمسی اوزرینه ، مجلسك طلبیله تشرین ثانی ۳۳۷ بدایتنده عزل ایدلدی . مجلس ، نورالدین پاشانك تحت‌محاکمه‌یه آلنمسنه قرار ویردی . بوخصوص ، ضمنهیئت

وکیله آره‌سنده‌ده برمسئله‌نك حدوثی انتاج ایتدی . بن ، نورالدین پاشا حقنده تطبیق اولنمسی طلب اولنان معامله‌یه اشتراك ایتمدم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده بنمله هم فکر اولدی . ایکیمزله هیئت وکیله آراسنده تحدث ایدن اختلاف مجلسجه حل اولندی . مجلسده ، نورالدین پاشایی مدافعه ایتدم . آخیر معامله‌یه معروض قالمقدن قورتاردم .

نورالدین پاشایی ، بوندن سکنز آی قدر صوکره ، برنجی اردو قوماندانلغنده کوره‌جکز .

§ محترم افندیلر ، سقاریه محاربه‌سندن صوکره ، باش قوماندانلق وارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، آنقره‌ده ایفای وظیفه ایدیوردی . بن ، عینی زمانده دیکر وظیفه‌لرمله‌ده اشتغال ایدیوردم . اوچ ، درت آی کچمه‌مشدی ، که مجلسده سقاریه ظفرینی اونوتانلر ، مخالفت وادیسنده ، ایلری کیتمك ایسته‌ینلر ، کندیلرینی کوسترمکه باشلادیلر . سقاریه محاربه‌سندن اول پاشلایوب پیدرپی کلش اولان مالطه موقوفیندن بعضیلرینك ، بومخالف جریانلرده مشوق رولی اوینادیغی آکلاشیلمشدی . بونقطه‌یی مساعده‌کزله بر آز ایضاح ایده‌یم .

رؤف بك ، ۱۵ تشرین ثانی ۳۳۷ ده آنقره‌یه کلمشدی.

رؤف‌بکی ، ۱۷ تشرین‌ثانی ۳۳۷ده انحلال ایدن نافعه وکالتنه انتخاب ایتدیردك .

رؤف بکی ، متعاقباً مواصلت ایدن قره‌واصف بکی‌ده ، آناطولی وروم ایلی مدافعهٔ حقوق‌غروپی هیئت اداره‌سی اعضالغنه انتخاب ایتدیردم . بوایکی ذاتك‌برندن حکومتده ، دیکرندن غروپده ، استفاده ایتمکی فائده‌لی تصور ایتمشدم . چوق کچمدی ، برکون رؤف بکك هیئت وکیله‌ده برمسئله‌یی استیضاح ایتدیکی خبر ویرلدی . عینی کونده ، قره واصف بکك‌ده ، غروپ هیئت اداره‌سنده عینی مسئله‌یی استیضاح ایتدیکی بیلدیرلدی . بوایکی ذاتك اولدن بینلرنده تقرر ایتدیردکلری آکلاشیلان موضوع بحث مسئله شو ایدی :

« تعقیب اولنان سیاست عسکریه نه‌در ؟ »

بوسؤالدن استخراج اولنه‌بیله‌جك معنا نه اوله‌بیلیردی ؟ نه‌یی آکلامق ایستیورلردی ؟ بزم‌سیاسی وعسکری تعقیب ایتدیکمز مسلك معلوم اولمشدی . استقلال تامز تأمین اولونجیه قدر ، دشمنلرله وروشمق واونلری مغلوب ایده‌جکمزه دائر اولان قطعی قناعتله ، محاربه‌یه دوام ایتمك ... ایشته موضوع بحث ایدیلن سوآل ایله دیمك ایسته‌نیلیوردی‌که بهمه‌حال محاربه‌یه دوام ایله استحصال نتیجه ممکنه‌میدر ؟ ممکن اولمدیغی احتمالنه‌نظراً ، دها شمدیدن بشقه تدبیر وچاره‌لرمکه آکلاتمق ایستدکلرینه کوره سیاسی چاره‌لردر ـ توسل ایله ایچنده بولندیغمز بادره‌یه نهایت ویرمك مناسب اولمازمی ؟

بالطبع ، نه هیئت وکیله‌ده‌ونه‌ده غروپ‌هیئت اداره‌سنده‌بویله برمسئله‌نك موضوع مذاکره‌ومناقشه اولمسنه مساعده‌ایتمدم. بونك اوزرینه ، رؤف بك وکالتدن، قره‌واصف بك‌ده غروپ هیئت‌اداره‌سندن استعفا ایتدیلر . رؤف بکك استعفاسی ، ۱۳ کانون‌ثانی ۳۳۸ تاریخنده مجلسده اوقونورکن ، عینی تاریخلی بر استعفانامه‌ده اوقونمشدی . بو استعفانامه ، مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان رأفت پاشانك ایدی .

افندیلر ؛ رأفت پاشانك‌ده سبب استعفاسی حقنده بر قاچ کلمه ایله عرض معلومات ایده‌یم ؛ ٤ کانون ثانی ۳۳۸ کونی ، مجلسك بر جلسهٔ خفیه‌سنده ، شویله بر مسئله موضوع مناقشه‌ایدلمشدی. باش قوماندانلق وارکان حربیهٔ‌عمومیه ریاستی آنقره‌ده اوطوریورمش. جبهه‌دن اوزاق بولونیورمش.

وندن استخراج اولنمش که نم هم باش قوماندان وهم مجلس رئیسی اولهمده مشکلات وارمش . اردو ایشلری ایی گیتمیورمش . مجلس بر حرب انجمنی تشکیل ایدهرك اردو وضعیتی تدقیق ایتلی ایمش . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی، عین زمانده اجرا وکیللری هیئتی رئیسی اولمغندن ارکان حربیه ایشلری ده ایی گیتمیورمش . فوزی پاشا حضرتلری ، بالکز اجرا وکیللری هیئتی ریاسنده قالسین . ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستیله مدافعهٔ ملیه وکالتی توحید ارلونسون ایمش .

مدافعهٔ ملیه وکیلی اولان رأفت پاشا ، بالذات گرسیدن بو تهزی مدافعه ایدیوردی . بو نقطهٔ نظرلره شو بولده جواب ویردم :

باش قوماندانلق و ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی ، بك موافق ارلهرق ، آنقره‌یی قرارگاه اتخاذ ایتمشدر . وظیفه‌سنی اك ایی بیلوردن ایفا ایتمکده‌در . ایجابنده نه وقت، نره‌یه گیده‌جکنی گندیسی تقدیر ایدر . جبهه‌ده بالذات مشغول ، جبهه قوماندانی واردر . بلا لزوم ، بنم ، شخصاً آنقره‌دن اوزاقلاشمه‌می آرزو ایتمکده معنا یوقدر . ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستی، ومدافعهٔ ملیه وکالتی ، باش قوماندانك تحت أمرنده ، باش قوماندانلق قرارگاهنی تشکیل ایتمکده‌در . آیری ، آیری دگلدر . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی اولان فوزی پاشا حضرتلرینك، آنقره‌ده بولندقجه اجرا وکیللری هیئتی ریاستنی‌ده ایفا ایتمسی بو لوزم ضرورتلرندندر . چونکه اونك غیبوبتنده ، رأفت پاشا ، اونا وکالةً ، اجرا وکیللری هیئتی ریاستی وظیفه‌سنی ایفا ایتمشدی . موفق اولهمامشدی . هیئت وکیله‌ده ، آنارشی وقوعه گلدی . وکیللر، اجماع ایتمز اولدی . فوزی پاشا حضرتلرینك‌عودتی، وکیللرك شکاتی‌اوزرینه وقوع بولدی . اردویه متعلق پایدیغمز ایشلری قونترول ایچون ، مجلسك بر انجمن تشکیل ایتمسنده بر بأس گورمم . فقط بو انجمن بنم تحت ریاستمده اولور .

فی‌الحقیقه ، بو انجمن ، دیدیگم طرزده تشکل ایتدی . سابق حربیه ناظری جمال پاشاده اعضا اولهرق انتخاب ایدلدی . دیگر خصوصاتده، رأفت پاشا وامثالنك نقطهٔ نظرلری ، ترویج اولنمامشدی. ایشته ، بو سبیدن استعفایه حاضرلانان رأفت پاشا ، استعفاسنی رؤف بکك استعفاسیله عینی گونده ویرمش اولیور .

افندیلر ، بالمناسبه عرض ایتمشدم ، که مجلسده تشکیل ایتدیگمز مدافعهٔ حقوق غروپی ، مجلس مذاکراتنك حسن جریانی تأمینه وهیئت وکیله مساعیسنك عدم توقفنه نهایته قدر خادم اولدی . فقط ، بر طرفدن‌ده ، مخالف حس وفکرده بولنانلر ، هر گون ، بر آز دها طرفدار بولدقجه ، غروپك مساعیسنی ، مشکلاته دوچار ایتمکه باشلادیلر. مخالفت فکریسك اساس منشأی ، مدافعهٔ‌حقوق غروپی نظامنامه‌سنك مادهٔ اساسیه‌سنده‌کی، ایکنجی نقطه ایدی . یعنی حکومت‌تشکیلاتنك ، تشکیلات اساسیه قانونله گوره یاپیلمسی مسئلهسی ....

پروغرامك ایلك ماده‌سنك صوك فقره‌سی ، فکر وحسارده امتزاج تام حصولنه دائمی بر مانع حالنده قالدی . بوسبیدن ، غروپ داخلنده‌ده تشتت افکار و انضباطسزلق باش گوستردی. بر طاقم

دوات ، غروبدن آیرلدی . بوچیقانلر ، خارجده بولنانلرله برلشه‌رك غروبی بیقمغه جوق چالیشدیلر، آلمان تدبیرلر بوکا مانع اولدی . نهایت (ایکنجی غروب) نامیله برغروب تشکل ایتدی . بو غروبی تشکیل ایدنلر ، مملکتده موجود آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتنه محافظهٔ انتساب ایتدکلرینی واویك قوغره‌لرده تثبیت اولمان فابه‌لرینك معقبی ، بولندقلرینی ادعا ایدیورلردی . ایکنجی غروبك ظاهراً اوك آیان اولانلری ، صلاح‌الدین ، حسین عونی بکلر کوروبوردی . برنجی درجه‌ده فعال ومشوق اولانلرك ایسه ، رؤف وقره‌واصف بکلر اولدیغی آکلاشیلیوردی .

بوغروبك ؛ فعال وعنادجی اعضاسندن اولان صامسون مبعوثی امین بك ، صوك زمانلرده ، بالمناسبه آنقره‌یه کلمشدی . بوتون حقایقی آکلامش ، مشوق ومفسد اولانلری تلعین ایدیوردی . بوذات ، بکا شونی حکایه ایتدی : رؤف بك ؛ ایکنجی غروبی ، مفرطانه حرکته سوق و تشویق ایدیورمش .. امین بك ، رؤف بکه دیمش، که بزی سوق ایتدیککز بوایش، سهایه قدر کیدر .. اوزمان بزمله برابر بولنه‌جقمیسکز ؟ رؤف بك شوجوابی ویرمش : « برابر بولنمازسهم نامردم ..! »

افندیلر ؛ معلوم عالیکز ، اوزمان موجود اولان قانونه کوره ، وکالتلر ایچون ، بن ، مجلسه نامزد کوستریردم. مبعوثلر ، ارائه ایتدیکم نامزده مثبت ویا منفی‌رأی‌ویرلر ویامستنکف قالیرلردی. ایکنجی غروب، بنم نامزدلرمی نظره آلمیوب، کندی غروپلری نامنه، اورته‌یه آتدقلری نامزدلره ، قانونه مخالف اوله‌رق رأی ویرمك صورتیله ، حکومت تشکلنه ، مانع اولمغه ، باشلادیلر .

افندیلر ، مجلسده ، اردو علیهنه‌ده بر جریان وجوده کتیرلمشدی . دیبورلردی که ، سقاریا محاربه‌سندن صوکره آیلر کچدیکی حالده ، اردو نه ایچون تعرض ایتمیور ؟ بهمه‌حال تعرض ایتملیدر ! هیچ اولمازسه محدود ، معین برجبهه‌ده برتعرض یاپیلمالیدر، که اردومزك تعرض قابلیتی اولوب‌اولمدیغی آکلاشیلسین! بوجریانه مقاومت ایتدك. مقصدمز ، تماماً حاضرلغمزی اکمال ایدمرك‌عمومی وقیجه‌لی برتعرض یاپمق اولدیغی ایچون ، قسماً تعرض فکرینی ترویج ایدمزدك ، بونده برفائده بوقدی .

مخالفلرده حاصل اولان قناعت ، اردومزك تعرض قابلیتنی اکتساب ایدمیه‌جکی نقطه‌سنده تکاثف ایتدی . بونك اوزرینه اردونك تعرضه سوق جریانی توقیف ایتدیلر . هجوم سیستمی دکیشدیرمك ، بشقه برنظریه اورته‌یه آتدیلر. بودفعه ، دیدیلرکه بزم اصل خصمز یونانلیلر ، یونان اردوسی دکلدر . ذاتاً یونان اردوسنی کاملاً مغلوب ایتمشدك ، بونکله بزم دعوامز ختام بولمز . ائتلاف دولتلرینی ، بالخاصه انکلیزلری فعلاً مغلوب ایتمك ایجاب ایدر. بونك ایچون ، یونان اردوسنه قارشی برپرده خطی براقمق ، اصل اردوی عراق شمال حدودنده تحشید ایدوب ، انکلیزلره تعرض ایتمك لازمدر . محاربه ایله دعوامزك حلی نظریه‌سی تعقیب اولونیورسه یاپیلمه‌جق ایش بودر ...

افندیلر ، بو درجه ، منطقدن عاری فکرلره ، التفات ایتمدك . اونك اوزرینه ، مخالفلرك سرفرازانی ، یکی بر پروپاغاندا چیقاردیلر : نره‌یه کیدییورز ؟ بزی کیم ، نره‌یه سوق ایدییور ؟ مجهولاته .. ؟ قوص قوجه برملت ، غیر معین ، مظلم هدفلره سرسریانه سوروکلنیرمی .. ؟

بو پروپاغاندا ، مجلس بناسندن ، آنقره محافلندن اوهو صفارینه قدر انتشارایتدیرلدی . اردویه ، هرواسطه ایله بومفسدتکارانه تلقینات ، یاپیلمغه چالیشیلیوردی .

رؤف بك ، صیق صیق ، محرمانه دییوردی ، که هیچ اولمزسه حقیقی وضعیتی بکا سویله . اردو نه حالده‌در . فی‌الحقیقه تعرض ایده‌میه‌جکمی ؟

٤ مارت ۳۳۸ کونی آقشامی ، جبهه‌یی تفتیش ایتمك اوزره ، آنقره‌دن مفارقته قرار ویرمشدم . بومناسبتله او کون مجلسده ، جلسهٔ خفیه‌ده ، بعض ایضاحاتده‌بولندم . آکلاتدم‌که سقاریا میدان محاربه‌سندن صوکره ، دشمن اردوسنی (اسکیشهر — سید غازی — آفیون قره حصار) خط عمومیسنه قدر تعقیب ایدن قوتلرمز ، بوتون اردو اولمیوب ، یالکز سواریلرمز و سواری قطعاتمزه نقطهٔ استناد اولمق اوزره ایلری سورولن بعض فرقه‌لرمزدی .

اردومزك قراری ، تعرضدر . فقط ، بو تعرضی ، تأخیر ایدیورز . سن ، حاضر لعصری تماماً اکمال برآز دها زمان لازمدر . یاریم حاضرلقله ، یاریم تدبیرله ، یاپیله‌جق تعرض ، هیچ تعرض ایتمه‌مکدن دها چوق فنادر . توقفمز ، تعرض قرارندن صه فنظر ایتدیکمز ویحود بوکا اقدار کسب ایتمکدن نا امید اولدیغمز صورتنده تلقی وتفسیر ایدلمکه محل بوقدر .

بوندن صوکره شو مطالعاتده بولندم : عثمانلیلر ، اختیار ایده‌جکاری حرکاتك شمولیله متناسب احتیاطکار و مدبر داورانمدقلری ایچون ، دها چوق ، حس و حرصلرینك تحت تأثیرنده حرکات ابتدکارندن ، ویانه‌یه قدر کیتدکاری حالده ، رجعته مجبور اولمشلردر . اوندن صوکره ، بودایشته‌ده‌ده دورامدیلر ، رجعت ابتدیلر ؛ بلغراددده‌ده مغلوب ورجعته مجبور ایدلدیلر . بالقانلری ترك ایتدیلر . روم ایلیدن چیقارلدیلر . بزه ، ایچنده هنوز دشمن بولنان بو وطنی ، میراث برافدیلر . بو صوك وطن پارچه‌سنی قورتاریرکن اولسون حرصلرمزدن ، حسلرمزدن فراغت ایده‌رك متأنی اولهم . خلاص ایچون . . استقلال ایچون اول وآخر دشمنله بوتون موجودیتمزله وورو شه‌رق اونی مغلوب ایتمکدن بشقه قرار وچاره یوقدر واوله‌من !

سیکیر کهوشه‌دیجی سوزلره ، تلقینلره ، اهمیت و اعتماد عطف اولنماملیدر . عثمانلی طرز اداره وسیاستنك یاراندینی بو نوع ذهنیتلر مردود کورونملیدر . اردو ایله ، محاربه ایله ، عند ایله بو ایشك ایچندن چیقیلماز طرزنده‌کی ، منبعی خارجده بولنان نصایحه تبعیت ایله ، بروطن ، بر ملت استقلالی قورتیلامز . تاریخ ، بویله برحادثه قید ایتمه‌مشدر . بونك عکسنی دوشونه‌رك حرکت ایده‌حکمرك ، مرارت انکیز نتایجله ، قارشیلاشه‌جقلرینه ، شبهه یوقدر . تورلیا ، ایشته ، بو یولدهکی غلط فکرلره.. غلط ذهنیتلره ، صاحب اولانلر یوزندن ، هرعصر ، هرکون ، هر ساعت بر آز دها بدنی ، بر آز دها سقوط ایتمشدر . بو سقوط ، یالکز مادیاتده اولسه‌یدی ، هیچ بر اهمیتی بوقدی . مع‌التأسف ، سقوط ، اخلاق ومعنویاته قدر شامل اولمش کورونیور . هیچ شبهه یوق ، که بو بر یوك مملکتی ، بو قوجه ملتی کریوهٔ محو واضمحلاله سوق ایدن ، باشلیجه عامل ، بو اولمشدر .

§ افندیلر ، بیلیرسکز ، که مجلسده بوعرض ایتدیکم دورده ، الك چوق منفی و بدبینانه رول یاپانلر ، وقتیله ، تورك ملتنك کندی کندینه تأمین استقلال ایده‌میه‌جکی قناعتی اظهار ایتمش اولان ذوات ایدی . شونك ، بونك ، ماناسنی طلب اصرارنده بولنانلر ایدی . اونك ایچون مطالعاتمه شو یولده دوام ایتدم : دیدم ، که افندیلر ؛ مادی وبالخاصه معنوی سقوط ، تورقو ایله .. عجز ایله‌باشلار. عاجز وقورقاق انسانلر ، هر هانکی برفلاکت قارشوسنده ملتك‌ده عطالته دوچار اولمسنه ومجتنب

برحاله کلمسنه سائق اولورلر . عجز وتردده ، اوقدر ایلری کیدرلرکه عادتا کندی کندیلرینی تحقیر ایدرلر . دیرلر ، که بز آدم دکلز واولامیز ! کندی کندمزه آدم اولهمزه امکان یوقدر. بزبلاقیدوشرط، موجودیتمزی راجیی به تودیع ایدهلم . بالقان محاربهسندن صوکره ملتك ، بالخاصه اردونك باشنده بولنلرده ، بشقه طرزده وفسط عنی ذهنیتی تعقیب ایتمشلردر.

تورکیه یی ، بویله سقیم بوللرده انقراض واضمحلال وادیسنه سوق ایدنلرك الندن قورتارمق لازمدره بونك ایچون ، کشف اولنمش برحقیقت واردر ، اوکا تبعیت ایدهجکز . اوحقیقت شودر : تورکیانك رأس تفکرینی ، بوسوتون یکی رایمانله تجهیز ایتمك.. بوتون ملته جید برمعنویت ویرمك ..

شمدی امیدیلر ، دشمنه تعرض ایچون ویرلمش اولان قطعی قرارمزی تطبیقه باشلامهدن اول ، احضار واکمال ایتمکه مجبور بولندیغمز وسائط حربیهنك نه اولدیغنی عرض ایدهیم : تام اوچ واسطهنك حاضر لغنك کافی درجهده اولدیغنی کورمك لزومنی ، حس ایدییورم . اونلردن ، برنجیسی واك مهمی واصل اولانی دوغریدن دوغری یه ملتك کندیسیدر . ملتك ، حیات و استقلالی ایچون قلبنده . . وجداننده متجلی ، منکشف ، آرزو واملرك صلابتیدر . ملت بو آرزوی درونیسنی نه قدر قوتلی اظهارایدرسه ، بوآرزو واملنك تحتی ایچون نهقدر چوق عزم و ایمان کوستریرسه ، دشمنلره قارشی موفقیت ایچون اوقدرقوتلی برواسطهیه مالك اولدیغمزه قانع اولورم . ایکنجیواسطه، ملتی تمثیل ایدن محسك آرزوی ملیی اظهارده و بونك ایجاباتی قناعتله تطبیقده کوسترهجکی عزم وجلادتدر. مجلس نه قدر چوق تسانده و وحدت حالنده آرزوی ملیی تجلی ایتدیریرسه دشمنه قارشی او قدر قوتلی واسطهٔ تفوقه مالك اولورز .

اوچنجی واسطه ، ملتك مساج اولادلرندن عبارت اولوب دشمن قارشوسنده متحشد بولنان اردومزدر .

§ افندیلر ، دیدم . بواوچ نوع واسطه ویا قوتك دشمنه قارشی وجوده کتیردیکی جبهلر ، ایکی ماهیتده تصور اولنهبیلیر . قولای آکلاشیلمق ایچون شویله دیهیم ، داخلی جبهه ، ظاهری جبهه .. اصل اولان داخلی جبههدر . بوجبهه بوتون مملکتك ، بوتون ملتك وجوده کتیردیکی جبههدر. ظاهری جبهه ، دوغریدن دوغریه اردونك دشمن قارشوسنده کی مسلح جبهسیدر . بوجبهه ، تزلزل، تبدل ایدهبیلیر ، مغلوب اولهبیلیر . فقط ، بوحال ، هیچ بروقت برمملکتی ، برملتی محو ایدهمز. مهم اولان ، مملکتی تلندن بیقان، ملتی اسیرایتدیرن داخلی جبهنك سقوطیدر. بوحقیقته بزدن زیاده واقف اولان دشمنلر ، بوجبههمزی بیقمق ایچون عصرلرجه چالیشمشلر وچالیشمقدهدرلر . بوکونه قدر موفق ده اولمشلردر . فیالحقیقه « قامهیی ایچدن آلمق » طیشندن زورلامقدن چوق قولایدر. بومقصدله شخصلرمزه قدر تماسه کلهبیلن مفسد میکروبلرك ، واسطهلرك موجودیتنی ادعا ایتمك جائزدر .

مجلسك ذهنیتی ، افعالی ، وضعیتی ، دشمنه امیدبخش اولدقجه داخلی وخارجی جبههلرمزك برندن اوبرسنه امکان و احتمال یوقدر . مجلسده ، بر ویا برقاچ اعضانك بدبینی تلقین ایدن سوزلرندن بیله علیهمزده استفاده چارهلری آرانیلمقده اولدیغنه شبهه ایدلهمليدر . خارجیه وکالتنك دوسیهلری بوکا دائر وثیقهلرله دولودر . قطعیتله عرض ایدرم ، که ایستهمیهرك اولسه دخی دشمنلره امید ویرهجك شمهلر ویرلدکجه دعوای ملینك حلی تأخره دوچار اولور .

§ افندیلر ، بو مطالعاتدن صوکره ، جبهده بولنهجغم صیرهلرده ، اردونك حسیات و افکاری

اوزرنده نا امیدی تولیدایده‌جك مناقشات علنیه‌دن صرف نظر ایدلسنی ، بالخاصه مجلسدن رجا ایتدم. بو بیاناتمدن صوکره ، مخالفلرك‌ده سوزلرینی استماع ایتدم . مخالفلردن بری ، مطالعات ورجاسی ، امر ویریبورم صورتنده تفسیر ایلدی. دیکر بری، مجلسك حسیاتنده‌کی نزاهتدن‌شبهه ایتدیکمی درمیان ابتدی . بر بشقه‌سی قابل تطبیق اولمیان بر شی ، یاپیله‌من . اردوبی اضمحلاله سوق ایدرسك افندم . دیدی .

§ محترم افندیلر ؛ هیئت علیه‌کزی، مخالفلرك سوزلریله اشغال ایتمك ایسته‌م. چونکه، بوسوزلر برقاچ کشینك شاشقین وجاهل دماغلرینك عکسلرندن بشقه بر شی دکلدی. هیئت عمومیه، معروضاتمی حسن تلقی ایلمشدی . یالکز شرق جبهه‌سی قوماندانلغنك بر مطالعه‌سنه ، بش اون کوندن بری ویرمکه موفق اولهمدیغم جوابی ، جبهه‌یه کیتمه‌دن اول، بوکون، یعنی ٤ مارت ٣٣٨ ده یازمشدم. اونی عرض ایده‌جکم . جوابك آکلاشیلمسی ایچون مساعده بیورورسه‌کز اولا ورود ایدن مطالعه‌یی اوقویالم:

ذاته مخصوصدر

باش قوماندان مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

امور اداره‌مزك وجه تشکلی حقنده‌کی مناقشه‌لر بزه هنوز واصل اولمقده‌در . حال صلحك تأسسندن صوکره‌کی انتخابات ، بر چوق قیمتلی فاتلر پرینه بر طاقم محافظه‌کارلر طوپلانمسنه فارشی شمدیدن آلنه‌جق تدبیری الك مهم بولورم . مجلس ملی ، قیمتدار شخصیتلری حاوی اولمزسه ، ایکی بیوك محذور مملکتی بو کونکی خرابیسندن قورتارامیه‌جقدر . برنجیسی ، فکر تجدد اولمیه‌جق . ایکنجیسی ، الك مهم لایحه‌لری هر هانکی بر حسه قابیله‌رق مناقشه‌یه دخی لزوم کورمه‌دن رد ایدیوره‌جکلردر . بویله بر مجلسه قارشی اعضاسی بویوك متخصصلردن مرکب ، ایکنجی بر مجلس بولونمسی، فائده‌لی کوریبورم ومجلس ملینك ناظمی وترقیه دوغرو سائق اوله‌جغنی کی حیات مملکته تعلق ایدن قرارلر، مبعوثلر مجلسنده‌هیجانله‌رد ویا قبول ایدلسه‌بیله ، بومجلسك ایقاظ وارشادیله قرارك تعدیلی وضررك دفعی ممکن اولور . بو مجلسه اعیان دیه‌رك اسکی دورك کهنه حیاتی خاطرلاماق ایچون بویوك متخصصلر مجلسی ویا دها مناسب بر نام ویریله‌بیلیر . اعضاسنی بر طاقم قیود وشروط آلتنده طبقی مبعوثلر کبی ملت انتخاب ایده‌بیلیر . هر هانکی بر مسلکك الك عالی تحصیلنی کورمك وتورکیا حکومتنك وکالتنی ، والیلکنی و یا اردو قوماندانلغنی یاپمش اولمق کبی مهم شرطلر تفرعاتیله تقیید اولنه‌بیلیر . مسأله‌نك تفرعاتنك ثبتی ، موجود حکومتلرك‌ده تدقیقیله هر درلو محذوردن سالم بر حالده ممکندر . بویوك متخصصلر هیئتی قبول اولنورسه ، هر وکالتك شوراسی‌ده بولنردن آریلیر . مثلا ، عسکری شوراسی ، نافعه شوراسی وسائره کبی ایکی مجلسك تصدیقندن کچه‌رك بر مدت ایچون تعقیبی اساس اتخاذ ایدیله‌جك اولان هر هانکی بر پروغرامزده ثابت قدم اولمق وبو پروغرامك طرق تطبیقیه‌سنده ، مقصود هدف وغایه‌یی محافظه ایتمك ایچون، بو شورالرك وجودینی بك لزومی عد ایدیبورم . عکسی حالده وکالتلرده شخصیتلر دکیشدکچه ، پروغرام وبونی یاپه‌جق

شخصیتلرده آز چوق دکیشمکدن قورتولهمیه‌جقدر . بوندن باشقه قبول ایدیلن هرهانکی برطی ، متخصصلرنجه قبول اولنمازسه موجب تنقید اولور . ملت بوکا لازمی کبی صاریلمالی . ملت مجلسی ، ملت نامنه برشیئی رد ویا قبول وتعترول حقیدر . فقط بوبشقه ، اختصاص صاحبلرینك بایه‌جغی بوندن صوکره قبول اولنه‌جق شی‌ده بشقه اولور . حال طبیعینك رجوعندن صوکره‌کی اندیشه وملاحظاتمی عرض ایلیورم . مطالعهٔ سامیلرینك اشعارینی استرحام ایلرم .

$\frac{18}{19}$ — ۲ — ۳۳۸ وبلا نومرولیدر .

شرق جبهه‌سی قوماندانی
فاظم قره‌بکر

مخصوصدر ٤-۳-۳۳۸

شرق جبهه‌سی قوماندانی کاظم قره‌بکر پاشا حضرتلرینه

ج : $\frac{18}{19}$ — ۲ — ۳۳۸ تاریخ وبلا نومرولی شیفره‌یه ،

مملکتك ادارهٔ عمومیه‌سنه واضع الید یکانه قوهٔ عالیه بولنان بویوك ملت مجلسنك اتخاذ ایده‌جکی مقرراتك متخصصلردن مرکب دیکر برهیئت طرفندن تدقیق ایدلمه‌سندن تولد ایده‌جك محاذیر حقنده‌کی نقطهٔ نظر . دولتلری اساس اعتباریله اصابت کاملهیی حائزدر .

آنجق ، نام وعنوانی (اعیان) اولمسه دخی ملتك بوتون حقوق وصلاحیتنی حائز اولهرق انتخاب ایدلمش وایدیله‌جك اولان بویوك ملت مجلسنك مقررات اساسیه‌سنی دیکر برهیئتك قراریله تقییدایتمك ادارهٔ عمومیه‌ده تعقیب ایلدیکمز اساساتك روحیله قابل امتزاج اولهمیه‌جقدر . اشبو متخصصلر مجلسنك‌ده مطالعهٔ علیه‌اری وجهله ملت طرفندن مبعوثلرکی انتخابی تقدیرنده عینی منبعدن عینی صلاحیتی آلمش ایکی بویوك قوتك ادارهٔ عمومیهٔ ملته مؤثر اولمسی وضعیت حقوقیه‌ده اولدیغی کبی عملی صاحه‌ده‌ده موجب تشوش برایکیلك تولید ایده‌جك وبووضعیتدن متولد موازنه‌سزلکی تألیف ایچون حیات وحقوق ملته مداخله کار اوچنجی برقوتك وجودینی قبول ایتمك ایجاب ایلیه‌جکدر .

فکر عاجزانه‌مه کوره تصور بیوریلان محذورلری ازاله ایچون چارهٔ یکانه ملت مجلسنك ارباب لیاقت واختصاصدن مرکب اولهرق انتخابی تأمین ایتمك ومجلسك تشکیلات داخلیه‌سنده ، انجمنلر انتخابانده ، هیئت وکیله‌نك تفریق وانتخابنده علم واختصاص خصوصنه فوق‌العاده اهمیت ویرمك خصوصلرندن عبارتدر . کچیردیکمز فجیع تجربه‌لرك نتایجندن ملهم بولنان وملتلرك اداره‌سنده اسلم برطریق اولدیغی کبی حقوق اساسیه نقطهٔ نظرندن‌ده الك مقبول برشکلی احتوا ایلین ادارهٔ حاضره‌مزك

تأسید وتقویه سیله اتخاذات خصوصنده مقتضا بولدیغی حالده ایکون اعلانی کی استقبالدکی تجددات وانکشافات چوقدن الك زیاده موافقیت تحقق براداره ماکمیتی قورونمش وله سنی عرض ایدرم.

تورکیه بیوك ملت مجلسی رئیسی
مصطفی کمال

§ مختلف ایدیلر ، ۳۳۷ سنه‌سی ظرفنده ، مختلف دوائرله رسمی وغیر رسمی برطاقم تماسلر وقوع بیولردی . تورك ـ یونان تماس و مناسباتی مبنی بر استقامتده انکشاف ایدیوردی . فرانسه‌لرك داعیا ، ایتالیالر و انکلیزلرله تماسلر اولشدر . ۳۳۷ سنه‌سی حزیرانده سوء تفاهمی موجب اولمش بولدقلری رومانیه‌لی ذکر ایدهجکم . ۱۳ حزیران ۳۳۷ ده دوای استلافیه باش قوماندانی جنرال هاریسنتون دیترپیدن اولدیغی اوده‌لرده بیکدشی هنری Henry و شنورتون Sturton نامنده ایکی ضابط موتولرله ایسپارطه‌یه کلدیلر . بو ضابطلر ، جنرال هاریسنتون طرفندن شو تبلیغاتده بولندیلر: بن ، بطوریقو یه اولیسن سنه سولده بوغاز ایچنده هر خنتوك یالسنه کیده‌م . اوراده جنرال اللهنجه‌اسه سیاسیون یه آکلاشه‌م. انکلترهنك استعمالات تامزی قبول ایتدیکنی، یونانلیلرك طوپراقلرمزدن چکلمه‌لری ، مسائل سائره حوزنده مساعدتنك ممکن اولدیغی سویلدیلر. بو صالاتده ویریلن جوابده، بز استانبوله کیتمیه‌جکم وجنرال هاریسنتونك اینه‌بولی‌یه کلوب اوصرده اوراده بولنان رأفت پاشا ایله کوروشمه‌سنك مناسب اولهجغی بیلدیرمشدی .

۱۸ حزیران ۳۳۷ تاریخی برتعرافده ، استانبولده حامد بکدن ورود ایتدی. بو تلغرافنامه مألی شویله ایدی : بوراده موقع رسمیی اولان بر انکلیز ، انکلترهنك استانبولده اك یوکسك مقامی نامنه بوگون بنه‌کیره مراجعتله سریع وصلحه واصل اولق ایچون مذاکره‌یه حاضر بولندقلرندن مصطفی کمال پاشا حضرتلرله همان مناسبانه کیریشمك آرزوایتدکلرنی وجواب سریعه منتظر بولندقلرنی عرضه دلالت ایتمی رجا ایتدی .

§ حامد بکه ویریلن جوابده ، مذاکراته حاضر اولدیغمز بیلدیرلمشدی .

۵ تموز ۳۳۷ ده زولنوبولداغه کلن بر انکلیز طورپیدوسی جنرال هاریسنتوندن بکا بر مکتوب کتیرمشدی. ترجمه‌سی آتیده‌یه تلغرافله بیلدیرلن بومکتوب شوایدی :

« قوماندان‌هاری واسطه‌سیله آلدیغم خبره نظراً ذات‌عالیلری بکا برعسکرك برعسکرله کوروشمسی قبلمدن بعض مصالحات درمیان ایتمك آرزوسنده بولونیورسکز . بویله اولدیغی تقدیرده ذات عالیلرنجه موافق کوریله‌جك رکونده اینه‌بولیده ویاخود ازمیتده ذات عالیلرینه ملاقی اولق اوزره « آژاقس، Ajax » زرهلیسیله عزیمت‌ایچون بریتانیا حکومتی طرفندن مأذونیتی حائز بولونیورم ووضعیت حقنده آرزو بیوردیغی تقدیرده صوك درجه واضح و سریست بر صورتده تعاطیٔ افکار ایلمکه حاضرم . مطالعاتکزی دیکله‌مکه و بونلری برای تدقیق انکلتره حکومتنه تبلیغه مأذونم . انکلتره حکومتی نامنه نه اجرای مذاکره ، نه ده مکالمه ایچون هیچ بر صفت رسمیه‌یی حائز دکلم . ملاقاتك انکلیز زرهلیسنده وقوعی لازمدر . زرهلیده ذات عالیلری ، کندیلرینه لایق برصورتده قبول ایدیله‌جکدر.

قره‌یه عودتلرینه‌قدر حریت کامله‌یی حائز بولمه‌حقلرندر. بوصورت قبول‌ایدلدیکی تقدیرده ذات عالیلرینه موافق کلمجك تاریخ وساعتلرك لطفاً تعیینی رجا ایدرم . »

بو مکتوب محتویاتنه نظراً جنرال هاربنغتونله تماس آرایان واونکله کوروشمك آرزوسی اظهار ایدن بن اولدیغم آکلاشیلیور . حاجبوکه حقیقت ، بویله دکلدی . اولك ایچون جنرال هاربنغتونه شوجوابی ویردم :

« زونغولداغه کوندرمش اولدیغکز مکتوبترجمه‌سنی بوکون آنقره‌یه بیلدیردیلر . آره‌مزده واقع اولمحق مکالماتك بر سوء تفهم اوزرینه مؤسس اولمسی ایچون آتیده‌کی خصوص اوزرینه دقتکزی جلبه مجبورم . ۱۳ حزیران تاریخنده بیکباشی هاری و رفقاسی ایله‌بولیه کدرك ذات عالیلرینك ، بیکباشی هاری طرفندن رأفت پاشایه تکلیف ایدلمش اولان اساسلر اوزرنده بحله کوروشمك آرزو ایتدیککزی بیان ایتمشلردی . نتیجه‌کیم بوجهتلر بیکباشی هاری طرفندن سره خطاباً یازیلوب برصورتی طرفندن ممضی اولمرق بزه براقیلمش اولان مکتوبده بیان ایدلمشدر . آره‌مزده باشلایان دوغریدن دوغری‌یه مخابراتك مقدمه‌سی بوندن عبارتدر . مطالب مابینمزه ذات عالیلرجه معلومدر . ملی طوپراقلرمزك دشمنلردن تماملیله استخلاصی ، حدود ملیه‌مز داخلنده سیاسی ، مالی ، اقتصادی ، عسکری ، عدلی ، حرثی استقلال تامنز اساسی قبول ایدلدیکی تقدیرده مذاکراته کیرمکه آماده اولدیغمزی بیان ایدرم . بیکباشی هاری طرفندن سزه ایضاح ایدیلن اسبابه بناءً ، مذاکراتك ذات عالیلرینه فوق‌العاده حسن قبول کوستریلمه‌جك اولان اینه بولی قصبه‌سنده وقوعده واقع اولمسی طرفمزدن موافق کورولمشدر . بونقاط نظردە ، آره‌مزده مطالعات افکار اولوب اولمدیغی تصریح ایده‌جك جوابکزه انتظار ایدیبورم . مقصد عالیکز ، ساده‌جه وضعیت حاضره تماطئ افکار ایسه ، بونك ایچون رفقامزدن برینی مأمور ایده‌بیلیرز . »

بو مکتوبه برجواب کلدی . آنجق تموزك یدنجی کونی ، استانبولده حامد بکی کورن انکلیز مصلحتکذاری موسیو « راینغتان ، Rainguan » برتاجر صفتیله آناطولویه کلن بیکباشی هاری‌یه جنرال هاربنغتون اراده‌کی انکلیز اسراسك موقع وصتلرندن خبردار اولمغه چالیشمسنی و قابلسه ملی اردولرك استانبوله دوغرو حرکاته دوام ایدوب ایتیه‌جکلرینك مصطفی کمال پاشادن تحقیقی ، تنبیه ایلدیکی جهتله ، بیکباشی هارینك بوندن ماعدا تشبثاتده برکونا صلاحیتی اولمدیغی بیلدیرلمش .

§ افندیلر ، ۳۲۸ سنه‌سی آغستوسنه قدرده غرب دولتلریله مثبت معناده جدی مناسبتلر وقوع بولمدی . مملکتمزده بولنان دشمنلری سلاح قوتیله چیقارمدقجه ، چیقاره‌یله‌جك موجودیت وقدرت ملیه‌مزی فعلاً اثبات ایتمدکجه ، دیپلوماسی ساحه‌سنده امیده قاپیلمه‌نك جائز اولمدیغی حقنده‌کی قناعتمز قطعی ودائمی ایدی . اك دوغرو قناعتك بو اولدیغنی ، بو اوله‌جغنی ، طبیعی اولمرق قبول ایتمك‌موافقدر . فی‌الحقیقه بوکونك شرائط حیاتیه‌سی ایچنده بر فرد ایچون اولدیغی کبی ، بر ملت ایچون دخی قدرت وقابلیتنی اثر فعلی ایله اظهار و اثبات ایتمدکجه اعتبار و اهمیت انتظارنده بولنمق بیهوده‌در . قدرت وقابلیتدن محروم اولانلره التفات اولنماز . انسانلق ، عدالت ، مروت ایجاباتی ، بونون بو اوصافی حائز اولدیغنی کوسترنلر طلب ایده‌بیلیر .

افندیلر ؛ جهان ، امتحان میدانیدر . تورك ملتی ، بونجه عصرلردن صوکره‌یه بر امتحان ،

هم بودفعه الك چتين بر امتحان قارشوسنده ، بولندیریلیوردی . امتحانده موفق اولهدن ، لطفکارانه معاملهلره انتظار ایتمك بزم ایچون جائز اولهبیلیرمیدی ؟

بز ، کمال جدیتله جهان نظرنده ویرهجکمز امتحانه حاضرلانیرکن ، بر طرفدن مشاهدلرلهده وضعیت و احوال روحیه و فکریهلرینی ، نظردن دور طوتمهمی دائما فائدهلی بولیوردق . بو مقصدله معلومکز اولدیغی وجهله ، اولا ، خارجیه وکیلی بولنان یوسف کمال بکی وبالا خرهده داخلیه وکیلی اولان فتحی بکی آوروپایه اعزام ایتمشدك . استانبول اوزرندن آوروپایه کیدهجك اولان یوسف کمال بکه استانبولده عائد بعض خصوصی وظیفهلرده ویرمشدی . یوسف کمال بك ، عزت پاشا و رفقاسیله وآرزو و طالب حقیقی وقوعنده وسعیدالدین ایلهده کوروشهجکدی . وحیدالدینك ، مجلسی طاغیمسی ، عزت پاشا ورفقاسنك ، بزم تثبیت ایتدیکمز هدفه متوجه اولهرق بورومسی لزومنی ، تکلیف ایدهجکدی . یوسف کمال بك ، استانبولده ، آلدیغی تعلیمات دائرهسنده حرکت ابتدی . فقط ، مع التأسف عزت پاشا و رفقاسی ، کندیسنی اشغال و اغفال ایدرك پادشاهه برمراجعتجی صورتنده کوتوردیلر . عزت پاشا ورفقاسی بونکلهده اکتفا ایتمهرك ، یوسف کمال بکك آوروپادهکی تشبثاتی اغلاق واشکال ایتمك اوزره عزت پاشانی ، یونان تحت اشغالنده بولنان برلردن کچیرهرك یوسف کمال بکدن اول پارسه و لوندره یه کوندردیلر . عزت پاشا ، بوسیاحتی صوله دقیقه یه قدر کیزلهمشدر .

یوسف کمال بکك پارس ولوندرهده یاپدیغی مکالهلردن برنتیجه چیقمدی . یالکز ، شو آکلاشیلدیکه دول ائتلافیه خارجیه ناظرلری قریباً اجتماع ایدهجکلر ، بزه صلح تکلیفاتنده بولنهجقلرمش . آناطولونك تخلیهسی اساس اعتباریله قبول ایدلمش ایسهده قونفرانس مذاکراتی اثناسنده محاربه اشلایهسه صلح تشبثلرینك عقیم قالهجغی جهتله یونانیلرله برمتارکه عقد ایتمهمز لازم ایمش . بوخصوصی ، یوسف کمال بکه سویلهین لورد کورزونه ، یوسف کمال بك ، قونفرانسك اولا آناطولونك تخلیهسنه قرار ویروب طرفینه تبلیغ ایتمسنك متارکهدن دها قولای اولهجغی سویلهمش . لورد کورزون ، متارکهده ، مصر قالمش وبونك حکومته ابلاغیله آلهجی جوابك کندیسه اعطاسی بیلدیرمش .

یوسف کمال بك هنوز عودت ایتمهدن ، دول ائتلافیه خارجیه ناظرلری قونفرانسی ۲۲ مارت ۳۸-۹۲۲ تاریخنده ، تورکیا ویونان حکومتلرینه متارکه تکلیفنده بولندی .

بو صرهده بن ، جبههده بولونیوردم . متارکه تکلیفندن خارجیه وکالتی وکیلی جلال بك طرفندن خبردار ایدلدم . متارکه تکلیفنك خطوط اساسیهسی شونلردی : طرفین قسمای آرهسنده ، اون کیلومترولق عسکردن خالی بر ساحه تشکیل ایدیلهجك . . قطعات ، السان و مهمات اعتباریله تقویه ایدلمیهجك . . وضع الجیشده تبدیلات یاپیلمیهجق . . مالزمه دخی ویرمدن بر یره نقل ایدلمیهجك . . اردومز وعسکری وضعیتمز ، ائتلاف دولتلرینك عسکری قومیسیونلرینك مراقبه وتفتیشنه عرض ایدیلهجك .. بوقومیسیونلرك حکملکنی ، خلوصله قبول ایدهجکز .. مخاصمات ، اوچ آی مدتله تعطیل ایدیلهجك ومذاکرات اولیهٔ صلحیه طرفینجه قبول ایدیلینجیه قدر ، اوچر آیلق مدتله کندیلکندن تجدد ایدهجك ، مخاصمیندن بری حرکاته کچمك ایسترسه ، متارکه مدتنك انقضاسندن هیچ اولمزسه اون بش کون اول طرف دیکره وائتلاف دولتلری ممثللرینه اخبار کیفیت ایدهجك ..

افندیلر ، یونانلیلر ، بو متارکه‌یی درحال قبول ایتدیلر. یونان اردوسی سقاریه‌ده مادةً ومعناً مغلوب اولمشدی . بو اردویك یکیدن واسع مقیاسده حرکت وتعرض یاپه‌رق تجربهٔ طالعه بردها قیام ایتمسی مشکل ایدی . بونی ، بو حقیقتی آکلامق ، البته هرکسجه ممکن اولمشدی . یونان اردوسنی یکیدن نتیجهٔ قطعیه ویره‌جك حرکاته سوق ایتمك ممکن اولامینجه ، بزمده برسنه‌یه یقین برزمان‌دنبری احضاریله مشغول اولدیغمز اردومزی عطالته سوق ایتمك ، حکومت ملیه‌یه امیدلر ویره‌رك ، انتظار ایچنده براقمق وبوصورتله کچه‌جك زمان ظرفنده ، حکومت ملیه واردومزی کوشه‌تمك جداً مهم برتدبیر ایدی . بناءً علیه ائتلاف دولتلرینك ، آناطولویی تخلیه وشرق قریب مسئله‌سنی حل مقصدیله اولدیغنی ، افاده ایلدکلری بومتارکه شرائطنی جدیتله تدقیق ایتدك .

اولا ، آنقره‌ده بولنان هیئت وکیله ایله ، ماکنه باشنده ، مخابره ایله مداولهٔ افکار ایتدك . استانبولده‌کی مأمورمن واسطه‌سیله خارجیه وکالتندن دول متفقه ممثلرینه ویرلمسنی تنسیب ایتدیکمز ایاك جواب شو ایدی :

« متارکه تبلیغنی حاوی نوطه‌نی ۲۳ مارت ۳۳۸ تاریخلی تلغرافنامه‌کزه ذیل اولهرق بوکون ۲۴ مارت ۳۳۸ ساعت .. ده آلدم . محتویاتنك ، اردونك وضعیتنه تعلق اعتباریله هیئت وکیله‌نه واجاب ایدرسه مجلسجه ، موقع مذاکره‌یه قونه‌دن اول ، جبهه‌ده بولنان باش قوماندانك معلوماتنی بیلدیرمسی ایچون مشارالیهه یازدم . کیفیتی ممثلرك آرزولری وجهله ممکن اولدیغی قدر قیصه برزمانده ، تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنك جوابی ابلاغ ایده‌جکنی ممثلره بیلدیریکز افندم . »

۲۴ مارت ۳۳۸ تاریخلی هیئت وکیله ریاسته شوه‌طالعه‌سی بیلدیردم :

« اساس اعتباریله ، دول متفقه خارجیه ناظرلرینك مشترکاً یاپدقلری متارکه تکلیفنه قارشی ، رد ایله مقابله ایتمك ویا هرهانکی بر شکل وصورتده عدم تمایل ویا عدم اعتماد حسی ویره‌جك طرزده مطالعه‌ده بولنمق ، دوغرو دکلدر. بالعکس متارکه تکلیفنی حسن تلقی ایتمك لازمدر. بناءً علیه ویره‌جکمز جواب ، منفی دکل ، مثبت اولهجقدر . دول متفقه‌ده حسن نیت یوق ایسه ، بالنتیجه منفی معامله آنلردن واقع اوللیدر . بز ، یالکز اونلرك تکلیف ایتدیکی شرائطی قبول ایده‌میه‌جکمزدن مقابل شرائط درمیان ایده‌جکز . »

ایرتسی کون آژانس وتلغرافرده ، نوطه‌دن بحث ایدرك شوحوادثی نشر ایدیورلردی :

« ..... شرق قریبده صلحی اعاده ایتمك ویکیدن جان ومال ضایع ایتمه‌دن ، آسیای صغرانك تخلیه‌سی مقصدینه معطوف اولدیغی ظن ایدیلن اشبو تکلیفك ، تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتنجه حسن تلقی ایدلدیکی ودول متفقه‌نك حسن نیت ووضع بیطرفیسنه امنیت ایدرك ، حکومتجه مثبت جواب ویرلمسی مأمول قوی بولندیغی ، حکومت معاونجه افاده اولنمقده‌در . مذکور تکلیفك معقول وقابل تطبیق شرائطی محتوی وصلحك برآن اول عودتی تأمین ایده‌جك قیصه مدتله ، مقید اولمسی نمی ایدرز . »

هیئت وکیله‌نك ، ویریله‌جك جوابك آوروپاده بولنان خارجیه وکیلمزك عودتنه تعلیق مطالعه‌سنه ویردیکم جوابده بوانتظاره لزوم اولدیغنی بیلدیرمکله برابرجواب حقنده‌کی عمومی قراری‌ده شوصورتله خلاصه ایتدم : .

« متاركه تكليفى پارپرنسيپ قبول ايديبورز . آنجق اردونك اكمال واحضارندن بر آن كرى قالنميه‌جقدر . اردومزك داخلنه ، اجنبى قونترول هيئتلرى ، صوقميه‌جغز . متاركه‌يى ، تخليه‌نك اجراسى ايچون قبول ايتمك اساسلرى دائره‌سنده قابل تطبيق واجرا شرطلر درميان ايده‌جكز . متاركه ايله برابر تخليه‌نك باشلامسى الك مهم شرطى ، تشكيل ايده‌جكدر . »

مارتك ٢٤ نجى كونى ماكنه باشنده ، بن ، نوطه‌يه ويريله‌جك اولان جوابى ، هيئت وكيله‌يه بيلديردم . هيئت وكيله‌ده آنقره‌ده حاضرلادقلرى برجواب صورتى بكا بيلديرمشلردى . ايكى جواب صورتلرى آره‌سنده بعض فرقلر كورولدى . نهايت ٢٤ مارت كيجه‌سى هيئت وكيله ايله سيور بحصارده برلشه‌رك ، جوابى نوطه‌يى بالمذاكره تثبيت ايتمكه ، قرار ويردك .

افنديلر ، استانبولده‌كى مأمور مخصوصمزك ، خارجيه وكالتنه كشيده ايتديكى ٢٥ مارت تاريخلى شيفره تلغرافنه‌نظراً ، مأمور مخصوصمز توفيق‌پاشا ايله كوروشمش.. توفيق پاشا ، متفقلرك ، پادشاهك حكومتنه ويردكلرى عينى نوطه‌يى آنقره‌يه تبليغ ايدرك آلنه‌جق جوابك كنديلرينه بيلديرلمسنى رجا ايتدكلرينى سويله‌مش . مأمورمز توفيق پاشايه حق كلامك ياكز متاركه تكليفى خصوصنده‌مى يوقسه عموم مسائلده‌مى آنقره‌يه عائد اولديغنى صورمش ، توفيق پاشا بوكا جواب ويرمه‌مش. مأمورمزك ، عزت پاشادن نه كبى خبرلر آلديغنى سؤالنه ، توفيق پاشا شوجوابى ويرمش : عزت پاشا ياقينده قونفرانسك انعقاد ايده‌جكنى وهرحالده افراطه واريلماسنى بيلديريور .

افنديلر ؛ سيور بحصارده متاركه تكليفنه عائد اولان نوطه جوابنى قرارلشديردقدن صوكره هيئت وكيله آنقره‌يه عودت‌ايتدى . فقط بوجوابى ويرمكه وقت قالمه‌دن پارسده‌انعقاد ايدن ناظرلرقونفرانسنك ٢٦ مارت ٩٢٢ — ٣٣٨ تاريخلى ايكنجى برنوطه‌سى آلندى . بونوطه ، ائتلاف دوللرينك ، صلح اساساتى حقنده‌كى تكليفلرينى ، احتوا ايديوردى . بوتكليفلرك خطوط اساسيه‌سى شونلردى:

« كرك تركياده ، كرك يونانستانده اقليتلرك مدافعهٔ حقوقنه وبوبابده وضع اولنه‌جق قواعدك تطبيقنه جمعيت اقوامك دخى اشتراك ايتديرلمسى؛ شرقده برارمنى يوردينك تشكيلى ، وبوايشه‌ده كذلك جمعيت اقوامك اشتراك ايتديرلمسى ،

بوغازلرك سربستيسنى تأمين ايچون كاليولى شبه جزيره‌سنده و بوغازلر حواليسنده غير عسكرى برمنطقه تشكيلى ؛

تراكيا حدودينك تكير داغنى بزه‌وقرق كليسا ، بابا اسكى‌وادرنه‌يى يونانليلره‌براقه‌جق صورتده تثبيتى ،

بزده قاله‌جق اولان ازميرك رومللرينه‌ويونانليلره قاله‌حق اولان ادرنه‌نك تركلرينه ، استبوشهرلرك اداره‌سنه عادلانه‌برصورتده اشتراك ايده‌بيلمك امكانى‌ويرمك مقصديله مناسب براصولك قرارلشديرلمسى ،

صاحى متعاقب استانبولك ائتلافجيلرجه تخليه‌سى ؛

سه‌ور پروژه‌سى ايله المانى بيك كشيدن مركب اولان تورك قواى مسلحه‌سنك سكسان بش بيكه ابلاغى وسه‌ور پروژه‌سنده اولديغى كبى عسكرلرمزك اجرتلى عسكر اولمسى .

سه‌ور پروژه‌سنده‌كى مالى قومبسيونك الغاسيله برابر دول ائتلافيه‌نك اقتصادى منافعى ، ديون عموميه‌نك وبزه تحميل اولنه‌جق تضمينات حربيه‌نك تأمين تسويه‌سى خصوصنده تورك حاكميتيله قابل تأليف براصولك تعيينى .

عدلی واقتصادی قاپیتولاسیونلرده تعدیلات اجراسی ضمننده برر قومیسیونك تشکیلی . »

افندیلر ، ائتلاف دولتلرینك متارکه تکلیفنه عائد اولان ایلك نوطه‌لرینك محتویاتی تحلیل ایدلدکدن وایکنجی مفصل نوطه‌لرینك احتوا ایلدیکی شرائط کورولدکدن صوکره استانبول حکومتی‌ده برابر اولدیغی حالده علیهمزده اجراکار تشبث ومساعی ایله یکی برصفحه آچدقلرینه حکم ایتمك طبیعی ایدی . بوکا قارشی وضعیتی غایت جدی تلقی ایلك واساسلی ، بویوك برمجادله‌یه حاضرلانمق لازم کلیوردی .

اولا ، بزه تکلیف اولنان شرائطك ماهیتی، ملته وجهان افکارینه ، تشریح ایتمك مناسب ایدی. بونقطهٔ نظرلردن هیئت وکیلیه اشعارانده بولندم .

هرایکی نوطه‌یه ، ٥ نیسان ٣٣٨ تاریخنده وبریان جوابمزك اساس نقطه‌لرینی ، خاطرلاتمیم :

متارکه‌یی اساس اعتباریله قبول ایتدك . فقط شرط اساسی اولهرق متارکه ایله برابر تخلیه عملیه‌سنه ابتدار اولنمسی ، الزم عد ایتدك . متارکه مدتنك آناطولونك تخلیه مدنی اولان درت آیدن عبارت اولمسی تکلیف وتخلیه ختامنده مذاکرات اولیهٔ صاحیه نتیجه‌لنه‌مش اولورسه ، متارکه‌نك کندیلکندن اوچ آی دها امتدادینه موافقت ایلدك .

تخلیه‌نك طرز اجراسی ایچون‌ده تکلیفمز شو ایدی :

متارکه مبدأندن اعتباراً ایلك اون بش کون‌ظرفنده (اسکیشهر ـ کوتاهیه ـ آفیون قره‌حصار) خط‌عمومیسنك ومتارکه مبدأندن درت آی‌ظرفنده ازمیر دخی داخل اولدیغی حالده ، اراضیٔ مشغوله، تماماً تخلیه ایدیله‌جکدر .

متارکه حقنده‌کی تکلیفلرمز ، دول متفقه‌جه قبول ایدلدیکی تقدیرده ، صلح تکلیفلرینی تدقیق ایچون ، اوچ هفته ظرفنده مرخصلرمزی ، تقرر ایده‌جك شهره ، کوندرمکه آماده اولدیغمزی بیلدیردك .

بو نوطه‌مزه ١٥ نیسان ٣٣٨ ده جواب ویردیلر . بالطبع منفی ایدی . بزده ٢٢ نیسانده بوکا جواب ویردك. بوجوابمزك نهایتنده ، متارکه مسئله‌سنده مطابقت حاصل اولمسه بیله، صلح مذاکراتی تأخیر ایتمك موافق اولمیه‌جغنی بیلدیردك. ایزمیتده برقونفرانس‌طوپلانمسنی تکلیف ایتدك . بومخابرات دخی نتیجه‌سز قالدی . بکقوزده ویاوندیکده برقونفرانسك اجتماعی مکرراً موضوع بحث اولدی . فقط نهائی ظفرمزك تحققی آنکه قدر ، بونلرك هیچ بری تحقق ایتمدی .

---

§ محترم‌افندیلر ؛ بزم باش قوماندانلغمزه عائد ٥ آغستوس٣٣٧ تاریخلی قانونك آیریجه برتاریخچه‌سی واردر . آرزو بیورورسه‌کز ، بوخصوصده هیئت علیه‌کزی برآز تنویر ایده‌یم .

باش قوماندانلق قانونی ، برنجی دفعه ٣١ تشرین اول ٣٣٧ ده ؛ ایکنجی دفعه ٤ شباط ٣٨ ده ؛ اوچنجی دفعه ٦ مایس ٣٨ ده تمدید ایدلدی . هر دفعه‌سنده مخالفلرك کوناکون تنقیدات و تعریضاتی وقوع بولدی. بالخاصه اوچنجی تمدیدی ، مهمجه بروقعه حالنده اولدی .

٦ مایس ٣٣٨ کونه تقدم ایدن کونلرده ، زمانی کلدیکی ایچون قانونك تمدیدی ، مجلسده

موضوع بحث اولمش، بن ؛ راحتسزلغم مناسبتيله مجلسده حاضر بولنه‌مامشدم . ٥ مايس كونى آقشامى اقامتكاهمه كلن هيئت وكيله ، وضعيتى شويله ايضاح ايتدى : مجلسده مخالفلر ، بنم ؛ باش قوماندانلقده قالمه‌مى ايسته‌ميورلر . برچوق مناقشه‌لى مذاكراتدن صوكره مسئله ، رأيه وضع اولنمش ، اصولاً لازم كلن اكثريت حاصل اولمه‌مش يعنى باش قوماندانلق قانونك تمديدى قبول ايدلمه‌مش. هيئت وكيله بالخاصه اركان حربيهٔ عموميه رياستى ومدافعهٔ مليه وكالتى ـ كه وضعيت عسكريه‌يى پاقيندن تعقيب ايدن مقامدر ـ فوق العاده متأثر اولمشلر . مجلسك كوسترديكى حالت روحيه قارشوسنده كنديلرينك‌ده وظيفه‌يه دوامارتده برفائده اولميه‌جغنى درميان ايده‌رك ، استعفايه قالقيشديلر .

اردو ، مجلس رأيى اظهار ايتديكى دقيقه‌دن اعتباراً ، قوماندانسز قالمشدى . اركان حربيهٔ عموميه رئيسى ، وهيئت وكيله‌ده ، استعفا ايتديكى تقديرده مملكتك ادارهٔ عموميه‌سنده شايان تأمل شديد بر بحرانك وقوعى غير قابل اجتناب ايدى . اونك ايچون كرك اركان حربيهٔ عموميه رئيسنه وكرك هيئت وكيله‌يه دها يكرمى درت ساعت صبر وانتظار ايتلرينى رجا ايتدم . مملكتك ومقصد عموميك منفعت عاليه‌سى نلمنه ، بن‌ده ، باش قوماندانلق وظيفه‌سنى ايفايه دوام قرارينى ويردم وبونى هيئت وكيله‌يه‌ده بيلديردم .

ايرتسى كونى ، يعنى ٦ مايس ٣٣٨ ده برجلسهٔ خفيه‌ده ، مجلسه ايضاحات ويرمكلى بيلديردم . ايضاحاتدن اول ، باش قوماندانلق عليهنده سوز سويله‌مش اولان ذواتك مطالعه‌لرينى ، مجلس مبعوثانى كتيرمك ، برر برر تدقيق ايتمش بولونيوردم .

افنديلر ؛ هيئتكزى فضله يورمه‌مق ايچون عرض ايتديكم جلسهٔ خفيه‌ده كى بياناتى خلاصه ايله اكتفا ايده‌جكم :

« افنديلر ، ديدم ، باش قوماندانلق وباش قوماندانلق قانونى مسئله‌سنده ، مبدأنده اولديغى كبى ، بوكون‌ده، قانونك ، عدم لزومندن ياخود لزوم تعديلندن بحث ايدن، وباش قوماندانلغك موجوديتندن مشتكى اولان ، ذوات واردر. بومشتكيلرك، دائما عينى ذوات اولديغى كورولمكه‌در . بن ، لزومسز بر موقعك ، بر مقامك مطلقا ادامه‌سى طرفدارى دكلم . هرهانكى بر مقامك ، لايسئل اولدجق صلاحيتلره مالكيتى ، تأمين ايده‌جك قانونلرك‌ده طرفدارى دكلم . آنجق، باش قوماندانلق مقامنك وبومقامه صلاحيت بخش ايدن قانونك لزوم وعدم لزومنه قرار ويرمكلمك ايچون وضعيت عموميه‌نك، وضعيت عسكريه‌نك ، لابقيله تدقيق ومطالعه‌سى ايجاب ايدر . بونقطه‌يه دائر قناعتمى عرض ايتمدن اول باش قوماندانلغك وقانونك عدم لزومى حقنده سوز سويله‌مش اولان ذواتك ، بعض افاده‌لرينى حب برابر مطالعه ايدملم .

مثلا ، صالح افندى ، (ارضروم مبعوثى) بنم ، مجلسك حقنى غصب ايتديكمى ، غصب ايتمك ايستديكمى سويليه‌رك حق صريحمزى ويرمه‌مز ! ديه فرياد ايتمش .

افنديلر ، آچيق افاده ايده‌جكم ، بنى معذور كورينكز ، هربريكزك صلاحيت فوق العاده الله انتخاب اولنمسنه وصلاحيت فوق العاده‌يه مالك برمجلسك تشكلنه وبومجلسك، مملكتك مقدراتنه واضع اليد برصلاحيت اكتساب ايتمسنه چاليشان بنم! بوندە موفق اولدق ايچون الك يقين آرقداشلرمله فكر مجادله‌سى ايدم . بوتون حياتمى ، موجوديتمى ، بوتون شرف وحيثيتمى مهالكه القا ايتدم . بناءً عليه بو ، بنم

اثرمدر . بن ، اثریمی تذلیل ایله دکل ، اعلا الله موظفم . صالح افندیدن هیچ اولمازسه ، نی‌ده کندیسی قدر اولسون ، بومجلسك حقوقیله علاقه‌دار فرض ایتمسنی رجا ایدرم . فضله برشی ایسته‌یم . بو مطالعه‌دن صوکره مجلسك حقنی غصب ایتمك سوزینی ، تماماً صالح افندی‌یه رد واعاده ایدرم . بوبله برشی موضوع بحث دکلدر واوله‌مز .

افندیلر ؛ باش قوماندانلق مسئله‌سنك جلسهٔ خفیه‌ده مذاکره‌سی مناسب اوله‌جغنه دائر برتقریر ویرلش . بوده برچوق صورتلرله سوء تفسیره اوغرامش . مسئله‌نك آچیق جلسه‌ده اولمسی طلب ایدلش . قره‌حصار صاحب مبعوثی محمد شکری بك ، جلسهٔ خفیه‌لرله ، ملتدن حقیقتی کیزله‌مك آرزو ایدلدیکنی سویله‌مش . بردفعه ، تورکیا بویوك ملت مجلسی ، یالکز تشریعی برمجلس مبعوثان دکلدر . صلاحیت اجرائیه‌یی‌ده حائز بولونیور . بوبله دخی اولمسه ؛ مملکتك ، دولتك ، هردرلو امنیه‌سینه عائد مقرراتی ، وقتندن اول علناً موضوع بحث ایتمك ، افشا ایتمك ، دنیانك نره‌سنده کورولمشدر . بالخصوص موضوع بحث مسئله ، دشمن قارشوسنده بولنان برارادویله باش قوماندانه عائد اولورسه ، بونی علناً مذاکره ایده‌رك لهده اولدیغی کبی علیهده‌ده سویله‌نیلن سوزلری دشمنه ایشیتدیرمکده ، منفعت مملکت وارمیدر ؟ باش قوماندانك اردو اوزرنده ، بالخاصه دشمن اوزرنده حکمی ، نفوذی ، تمرکز بویوك اولمق لازمدر . حتی حسین عونی بکك ، بوراده بحث ابتدیکی زمان تسلسزلغمك بیله دشمن طرفندن ایشیدلمسی محذورلیدر . بوکا ، نه‌لزوم واردی . کوریبورسکز که مسئله‌نك جلسهٔ خفیه‌ده مذاکره‌سندن مقصد ، محمد شکری بکك دیدیکی کبی ، هیچ بروقت حقیقتاری ملتدن کیزله‌مك نقطهٔ نظرینه معطوف دکلدر . کاشکه ، علناً مذاکره‌ده برمحذور اولسه‌ایدی محمد شکری بك کرسیدن استدکلرینی باغیره باغیره سویلسه‌یدی . بن‌ده محمد شکری بکك سوزلرنده‌کی معنایی ، مضمرانی ، ملته ایضاح وتفسیر ایتسه‌یدم . شکری افندی بیلسین‌که ملت اونك کبی دوشونیور . شکری افندی بیلسین که اونك دیدیکی کبی قومدیا اوپنامیورز . بز ، بورایه قومدیا اوپنامق ایچون طوپلانمدق . افندیلر ، قومدیا اوپنایان واوپناتان شکری افندینك کندیسیدر . فقط امین اولسون که بزاوقومدیایه قارشی بلمیه‌جغز . شکری افندی اوپنامق واوپناتمق ایستدیکی قومدیا نتیجه‌سنده ، یقالاندیغی قانون بحث‌سندن ،

نه‌قدر بویوك برتذلل ایله قورتولدیغنی ، اونوتمجق قدر چوق زمان کچمه‌مشدر .

افندیلر ، حسین عونی بك ، باش قوماندانلق قانونی علیهنده اداره‌ٔ کلام ایدرکن ، بوطاقم سوزلری صرف ایتمش . مجلس عالی‌یه ، بوطرز حرکتله ملتی رذیل ایده‌جکسکز ! دیمش . مسکینلر سوزینی قوللانمش . وظیفه‌لر شخصلرله اولماز ، شخص بوقدر ، ملت واردر طرزنده دستورلر درمیان ایتمش .

کرچه ، اصل اولان ملتدر ، هیئت اجتماعیه‌در . اونك‌ده ارادهٔ عمومیه‌سی ، مجلسده متجلیدر ، بوهم‌برده بویله‌در . فقط ، فردلرده واردر . مجلس ، مملکت ودولت ایشلرینی فردلرله ، شخصلرله ، یاپتقده‌در . هردولتك امورینی تدویر ایدن شخص و شخصلر میدانده‌در . حقیقتی ، بی‌معنا نظریه‌لره انکلره محل یوقدر .

§ افندیلر ؛ حسین عونی بك ، ایکیده برده ، برطاقم معناسز سوزلرله بیاناتمی کسیوردی . کندیسنه آغیر اخطارده بولندم . مجلسك ، محله قهوه‌سی اولدیغنی سویلدم . ملتك کیه‌سی اولان کرسی‌یه ، کتدیسندن حرمت ورعایت طلب ایتدم .

افندیلر ؛ سوز سویلین بر ذات‌ده صلاح‌الدین بکدر . صلاح‌الدین بك ، بزه تعرض ایدوب ایده‌میه‌جکمزی صورمش ایمش .. بزده ایده‌جکز دیمشز .. کندیسی‌ده ایده‌میه‌جکسکزا دیمش.. واك نهایت ایده‌مه‌مشز !.. کندی سوزی اولمش ..

حالبوکه ، تعرضك اسباب تأخیرینی ، لزومی قدر مختلف وسیله‌لرله ، ایضاح ایتدیکمزی ظن ایدییورم . تکرار ایده‌یم‌که تعرض ایده‌جکز . دشمنی وطنمزدن طرد وتبعید ایده‌جکز. بوقرارمزده ثابت بولونیورز . ترددی مستلزم هیچ برسبب ، متصور دکلدر. بوندن بشقه صلاح‌الدین بك دیمش‌که اردو حداعظمیسنه وارمشدر . أوت ، اردومز مکملدر ، فقط ، حداعظمیسنه وارمامشدر. کندیسی کبی برعسکر آرقداشك ، هیئت جلیله‌یه بوطرزده بیاناتده بولنه‌بیلمسی ایچون ، اردونك ایچ یوزینی بیلمسی لازمدر . حالبوکه ، صلاح‌الدین بك ، بوندن چوق اوزاقدر . اردو ایله یقیندن علاقه‌دار اولانلرك سوزی ، یالکز بنم سوزم دکل، بوتون قوماندانلرك سوزی، کندیسنی تکذیب ایتمکده‌در. فقط شبهه‌سز ، اردومزی حدلایقنه ایصال ایده‌جکز. صلاح‌الدین بکك مهم سوزلرندن بری‌ده ، بزم اك مهم وظیفه‌مز ، سیاست یاپمقدر طرزنده‌کی مطالعه‌سیدر. خایر افندیلر ؛ بزم مهم واصل اولان وظیفه‌مز ، سیاست یاپمق دکلدر. بزم وبوتون مملکت وملتك بوکون، یکانه وظیفه‌سی، طوپراقلرمزده بولنان دشمنی سونکولرمزله طرد ایتمکدر . بونی پاپه‌مدقجه ، سیاست بر لفظ بی‌معنادن عبارت قالیر . مع‌هذا ، بردقیقه ایچون ، صلاح‌الدین بکك سوزلرینی قبول ایده‌لم ! بوکا ، بن مانعمی‌یم ؟ باش قوماندان مانعمیدر ؟ بو سوزك باش قوماندانلق قانونیله نه‌مناسبتی واردر ؟ آکلاشیلیورکه بر ممانعت وبرمباینت متصوردر . بن ، ملی مقصدك ، تأمینی ایچون ، یکانه چاره‌لك ، محاربه ومحاربه‌ده موفقیت اولدیغنی سویلیورم . بوتون قدرتمزی ، بوتون منابعمزی ، بوتون وارلغمزی اردویه ویره‌جکز . اقتدارمزی، دنیایه‌طانیته‌جغز وآنجق اوندن‌صوکره، ملتی، انسان کبی یشاتمق ممکن اوله‌جقدر!دییورم.

صلاح‌الدین بك، ایشته بوذهنیتی، عقلنجه سیاست یاپمغه مانع تصور ایدییور و سیاستله حل‌مسئله ایدیله‌جکی ذهابنده بولونیور . برده ، صلاح‌الدین بك دییورکه ، بوکونکی وضعیت عسکریه‌نك مال اولدیغی مصارفی تدقیق ایتمك ایچون ، باش قوماندانلغك موجودیتی برحائلدر .

افندیلر ؛ بودوغرو دکلدر . باش قوماندان ، مجلسی ؛ منابع مالیه‌یی تدقیقدن نه‌وقت منع ایتمشدر؟ منابع وارداتمزله نه‌یاپه‌بیله‌جکمز حقنده‌کی اندیشه، بلکه‌هرکسدن زیاده بنی مشغول ایتمکده‌در. یالکز، بن ، اردومزك موجودیت وقوتی ، پاره‌مزله متناسب بولندیرمق نظریه‌سنی قبول ایدنلردن دکلم ، « پاره‌مز واردر، اردو یاپارز ؛ پاره‌مز بیتدی ، اردو انحلال ایتسون .. » .. بنم ایچون بویله برمسئله یوقدر . افندیلر ؛ پاره واردر ویا یوقدر ، ایستر اولسون ایستر اولمسون ، اردو واردر واوله‌جقدر . بونقطه‌ده برخاطره‌می‌ده احیا ایده‌یم ؛ بن ایلك دفعه بوایشه باشلادیغم زمان ، الله‌قل ومتفکر یشایان برطاقم ذوات بکا صوردیلر : پاره‌مز وارمیدر ؟ .. سلاحمز وارمیدر ؟ یرتدر ، دیدم . اوزمان ، اوحالده نه‌یاپه‌جقسك ؟ دیدیلر . پاره اوله‌جق؛ اردو اوله‌جق وبوملت استقلالنی قورتاره‌جقدر! دیدم. کوریبورسکزکه هپسی اولدی واوله‌جقدر .

برطاقم افندیلرده ؛ باش قوماندان ، ملته آنفاریه یاپدیریبور دیمشلر ، حالبوکه قانونك مملکتده

آنغاریه‌یی منع ایتدیکندن بحث ایتمشلر . بودوغرودر افندیلر ؛ فقط احتیاج ، تهلکه ، بزه هرشیئی مشروع کوسترمکده‌در . اردونك احتیاجاتی ، ملته آنغاریه یاپدیرمه‌یی استلزام ایدییورسه ، بونی یاپیورز والك دوغرو قانون، بودر . ملتك واردونك مغلوب اولماسی ایچون، قانون بوکا مانعدر دییه، لزومی کوردیکم تدبیری آلتده تردد ایتمیه‌جکم .

افندم ، قره‌واصف بك‌ده دیمشلرکه ، هرپرده باش قوماندان واردر . فقط باش قوماندانلق ایچون آریجه برقانون یوقدر . موجود قوانین عسکریه ، هرقوماندانك اولدیغی کبی باش قوماندانك‌ده وظیفه وصلاحیتنی تعیین وتحدید ایدر وبونی ، علوم تعیین وتثبیت ایدر .

معلومدرکه ، دولتلر ، مختلف اشکالده‌کی حکومتلرله اداره اولنورلر . شکللرینه کوره ، باشلرنده قرالر، ایمپراطورلر، پادشاهلر بولنور. بعضیلرینك‌ده باشلرنده رئیس‌جمهورلر واردر. بویله مملکتلرده، باش قوماندان، دولتك رأس کارنده بولنان ذات اولور. بوذات، باش‌قوماندانلق وظیفه‌سنی، یا کندیسی ایفا ایدر ، یاخود برینی توکیل ایدر . بزم بوکونکی شکل حکومتمزه کوره، باش قوماندانلق، مجلسك شخصیت معنویه‌سنده مندمجدر . بناءً علیه ، مجلس فلان ویافلان ذاتی باش قوماندان انتخاب ایتدیکنی افاده ایدیجه بوافاده‌یه قانون دیرلر . قرال ، پادشاه ، ایمپراطورك افاده‌سنه اراده دیندیکی کبی مجلسدن صادر اولان ارادات ملیه‌یه‌ده ، قانون نامی ویریلیر . بناءً علیه قانون واردر . برمجلسك ، فوق‌العاده برزمانده ، کندیسنه فوق‌العاده وظیفه تودیع ایتدیکی باش قوماندان ؛ قره واصف بکك ، قوماندانلرك وظیفه وصلاحیتلرینی تعیین وتحدید ایتدیکنی اشارت ایتدیکی عسکری جزا قانونیله، داخلیه‌نظامنامه‌سی جرجیوه‌سی داخلنده قالمسی لازم‌کلن، برقوماندان دکلدر . قره‌واصف بکك ، علوم تعیین وتثبیت ایدر ، دیدیکی شی ، بوسبوتون بشقه‌در . علوم وفنون عسکریه ، عسکرلك صفتنی وباش قوماندان اولەجق ذاتده بولنمسی لازم کلن اوصافی افاده، ایضاح وتعلیم ایدر. بوقسه، انسانلری‌باش‌قوماندانلغه تعیین‌ایتمك، قوماندا ایدیلەجك اردونك‌صاحب اصلیسی ویا وکلای مشروعه‌سی طرفندن اولور. باش‌قوماندانلق‌اوصافنی‌حائزم دیین هرآدمك او موقعه کندیلکندن کله‌بیلمسنك ایسه معناسی بوس بوتون بشقه‌در .

قره واصف بك ، برده دیمشکه ، باش قوماندان ، جبهه‌نك کریسنده‌کی امورله اشتغال ایتمسین ! بو فکر ، خطادر . جبهه‌نك انسان موجودیله ، غداسیله ، لباسیله ، سلاح وجبخانه‌سیله وسائره‌سیله علاقه‌دار اولان باش‌قوماندان ، البته بوتون بونلرك کریده بولنان منابعیله علاقه‌داردر. قره واصف‌بك ، بو، ادعا ایتدیکی فکری ، هانکی کتابده، هانکی ساحه‌ده ، هانکی پرده کورمش ! کرچه، هم‌جبهه ایله هم‌ده‌کریده برچوق‌ایشلرله اشتغال‌ایتمك‌کوچدر. برآدم، هم جبهه‌یه قوماندا ایده‌جك، محاربه اداره ایده‌جك، هم ده‌عینی‌زمانده کری‌مناطقده برچوق‌شیلرك‌اجراسنی‌تأمین‌ایده‌جك. بونی‌برآدام‌ناصل‌یاپابیلیر؟ شبهه‌سز یاپار . فقط یاپار دیدیکم زمان باش قوماندان بو آن ، جبهه‌یه قوماندا ایدر . صوکره اورادن قالقار فلان پره کیدر ، اطاشه ایشی یاپار ، فلان پره کیدر ، اکمال ایشنی یاپار دیمك دکلدر . بویوك ایشلر درعهده ایتمه‌مش انسانلرك ، بو خصوصده‌کی ترددلرینی، معذور کورملیدر. باقیکز! سزه‌برمثال سویلیه‌یم : بن ، چوق عجمی قوماندانلرکوردم. مثلا، برآلای‌قوماندانی ، یکی فرقه قوماندانی‌اولمش، ویا بر فرقه قوماندانی یکی قول اردو قوماندانی اولمش ، بر آزده تجربه‌سز ! هنوز اکتساب تجربه‌یه زمان بولامادن مشکل وضعیتلر قارشوسنده قالمش ، مدت عمرنده بر فرقه‌یه آلیشمش ایکن ، دشمن

قارشوسنده ایکی ویا اوچ فرقه‌یه بردن قوماندا مجبوریتنده بولونجه ، دوچار تردد ومشکلات اولمسی صیعیدر . بر فرقه‌یه قوماندا ایتدیکی زمان ممکن اولدیغی قدر، بوتون فرقه جزءناملریی نظری آلنده برلشدیرمك وسوق‌واداره ایتمك امکانه مالك اولان بر عجمی قوماندان ، ایکی اوچ فرقه‌نك نظرندن اوزاق موضعلرده ، محاربه‌سنی اداره‌یه مجبور اولدیغی زمان ، کندی کندینه ، بن هانکی فرقه‌نك یانده بولنه‌یم ، اونکمی ، بو کمی ؟ اورادەمی ، بورادەمی ؟ دیه صوروار . .

خایر ! نه اورادە بولنه‌جقسك ، نه‌ده بورادە ! اوبله بر پرده بولنه‌جقسك‌که ، هپسنی اداره ایده‌جکسك . او زمان بن هیچ برینی لایقیله کورەمم ! دیر . طبیعی کورەمزسك ، البته کوزلرکله کورەمزسك ! عقل و فراستکله کورمك لازمدر .

واصف بك ، برمطالعه‌سنده دیمشکه ، بوسقاریه محاربه‌سندن صوکره ، ایشته حالا قیپردایه‌مدق ، قیپردایه‌مبورز . بو سوز ، بعضیلرینك براوو سسلریله وآلقیشلریله قارشیلانمش .

افندیلر ، بوندن چوق متأثر و متأذی اولدم . چوق‌چوق دویدم . اردونك قیپردامسنی وقیپردامیه‌جنی ادما ایدن بر غائلك سوزلرینی آلقیشلامق ، جداً چوق غریبدر . رجا ایدرم ، بونی بوراده کومه‌لم ، کیمسه ایشیتمه‌سین !

ایشته افندیلر ، باش قوماندانلغنك عدم لزومنی اثبات ایتمك ایچون سویلنن سوزلرك ، بللی‌باشلیلری بونلردن عبارتدر . بنمده بو سوزلره ویره‌بیله‌جکم جوابلر ایشیدلدی . بوندن صوکرەکی محاکمه وقرار مجلسه عائددر. یالکز ، برحقیقتی نظردقته وضع ایتمك مجبوریتندەیم. مجلس عالینك، باش قوماندانلغنك لزومنه قانع بولندیغنه شبهه ازله‌مقله برابر ، مخالفتك ، هیچ براساسه مستند اولمیان تظاهراتی، مجلس قرارینی ، شایان آوزو اولمیان بر نقطه‌ده ، تظاهر ایتدیردی . بونك نتیجه‌سی نه اولدی ، افندیلر ، بیلیورمیسکز ؟ باش قوماندانلق ایکی کوندر ، مغلق و معلق بولنیور . بو دقیقه‌ده اردو ، قوماندانسزدر . اکر بن ، اردویه قوماندا ایتمکده دوام ایدیورسەم غیر قانونی قوماندا ایدیورم . مجلسده تجلی ایدن رأیه کوره ، درحال قوماندەدن کف ید ایتمك ایستردم و باش قوماندانلغمك ختام بولدیغنی حکومته ابلاغ ایتدم . فقط غیر قابل تلافی بر فعالنه میدان براقەمق مجبوریتی قارشوسنده بولندم . دشمن قارشوسنده بولنان اردومز ، باشسز براقیلامزدی . بناءعلیه ، براقدم ، براقدم وبراقەمیه‌جغم . »

محترم افندیلر ؛ بو جلسهٔ خفیه‌ده ، مخالفلرك ، حکومتی و اردویی یقمق ایچون اوتەدن بری قورجالادقلری دها بر طاقم مسائل اوزرنده ، عادتا مبارزه طرزنده مناقشه‌لر اولدی . نهایت لزومی کبی تنورایدن مجلس‌عالی، رأیی شویولده‌اظهارایتدی : ۱۱ رد ، ۱۵ مستنکفه‌قارشی ۱۷۷ رأیله باش قوماندانلق قانونی تمدید ایتدی .

افندیلر ؛ اوچ آی صوکره ، یعنی ۲۰ تموز ۳۳۸ تاریخنده ، تکرار باش قوماندانلق قانونی ، اصولاً موضوع مذاکره اولدی . بودفعه ، مجلسه وقوع بولان عمومی بیاناتمدن برقسمنی عیناًعرض ایتمه مساعده‌کزی رجا ایدرم . دیمشدم، که : « آرتق اردومزك قوة معنویه ومادیه‌سی، فوق‌العاده

هیچ بر تدبیره احتیاج حس ایتدیرمکسزین ، آمال ملیه‌یی کمال امنیتله استحصال ایده‌جك مرتبه‌یه واصل اولمشدر . بو سبدله فوق‌العاده صلاحیتلرك ادامه‌سنه لزوم و احتیاج قالمدیغی قناعتندهیم .

بو کون ، زوالی کورمکله ممنون اولدیغمز بو احتیاجك ، بوندن صوکره‌ده تحصلی کورمه‌مکله مختار اوله‌جغز . باش قوماندانلق مقامنك تمادیسی ، اولسه اولسه میثاق ملیمزك روح اصلیسیله‌مترافق درجهٔ قطعیه‌یه واصل اوله‌جغمز کونه قدر دوام ایدر . نتیجهٔ مسعوده‌یه امنیتله واصل اوله‌جغمزه ، شبهه یوقدر . او کون ؛ قیمتلی ازمیرمز ، کوزل بروسه‌مز ، استانبولمز ، تراکیامز آنا وطنه التحاق ایتمش اوله‌جقدر . او مسعود کونك حلولنده ، بوتون ملتله برابر ، الکبویوك سعادتلری ادراکله‌مشرف اوله‌جغز . نم بشه‌جه ، ایکنجی برسعادتم اوله‌جقدرکه اوده ، دعوای مقدسمزه باشلادیغمز کون ، بولندیغم موقعه وجوع ایده‌بیلمکلکم امکانیدر . سینهٔ ملتده سریست بر فرد اولمق قدر ، دنیاده بختیارلق وارمیدر ؟ واقف حقایق اولان ، قلب و وجدانده معنوی ومقدس حظلردن بشقه فرق طاشمایان نسانلر ایچون ، نه قدر یوکسك اولورسه اولسون ، مادی مقاماتك هیچ بر قیمتی یوقدر.»

افندیلر ، بو مذاکره‌نك نتیجه‌سی ، بلامدت ، باش‌قوماندانلغك عهده‌مه تودیعنه اقتران ایتدی .

* * *

محترم افندیلر ، مخالف غروبك مجلسده‌کی فعالیتی، بزی برآزدها کندیسیله اشتغال ایتدیره‌جکدر. ایکنجی غروپ عنوانی طاقینان مخالف حزب ، منفی مقاومتلریی، اوزون‌مدت تجربه ایتدی . اجرا وکیللرینك صورت انتخابنه دائر ۸ تموز ۳۳۸ تاریخلی قانونله اجرا وکیللرینك واجرا وکیللری رئیسنك دوغریدن دوغریه مجلسجه رأی خفی ایله انتخابلری تأمین اولندی . بو صورتله ، اجرا وکیللری ریاستندن ، بالفعل اوزاقلاشدیرلمش اولدیغم کبی ، وکیللرك‌ده بنم کوسترمجکم نامزدلر میانندن انتخاب اولنمسی قیدی رفع ایدلمش اولدی .

مخالف غروپ ، بوندن صوکره تعرضه کچدی. رؤف بکی اجراوکیللری هیئتی ریاستنه کچیرمکه تشبث ایتدی . بونده موفق‌ده اولدی . مخالفلرك مضمراتی آکلایوردم. بونکله برابر، رؤف بکی نزدیمه دعوت ایتدم. مجلس اکثریتنك کندیسنی اجرا وکیللری رئیسی انتخاب ایتمکه متمایل اولدیغنی، بونك نجه‌ده مناسب کورولدیکنی سویلدم . رؤف بك ، متردد بر وضعیت کوسترمدی . هیئت وکیله ریاستنك بروظیفه‌سی یوقدر ، دیدی . رؤف بك دیمك ایستیوردیکه ، بویوك ملت مجلسنك رئیسی ، وکیللر هیئتنك‌ده رئیس طبیعیسیدر . هیئت وکیله مقرراتی ، اونك طرفندن تصدیق ایدلمدکجه مرعی اولمازه بوکا نظراً ، اجرا وکیللری رئیسنك برصلاحیتی وسربستیسی یوقدر . فی‌الحقیقه ، تشکیلات اساسیه قانونی موجبنجه اویله ایدی . مع هذا ، بالنتیجه اجرا وکیللری ریاستی قبول ایتدی . رؤف بك ، ۱۲ تموز ۳۳۸ تاریخندن ٤ آغستوس ۳۳۹ تاریخنه قدر بووظیفه‌ده قالدی .

افندیلر ، بر نقطه ، نظر دقتکزی جلب ایتمشدم . قره واصف بکله رؤف بك ، مخالفتك

تشکیلنده ، تقویه واداره‌سنده ، ایلك کوندن ، برابر ، و مدیر بولونیورلر . فقط رؤف بك ، آچیقدن ایکنجی ضروبه کچمیه‌رك ، بزم ایچمزده قالمق وضعیتی اختیار ایدییور . بو حال ، اوچ سنه دوام ایتدی . رؤف بك ، نهایت کندی تعبیری وجهله « ظاهراً برابر بولنمغه امکان قالمدیغی زمان » آیریلمغی اعلان ایتمك مجبوریتنده بولندی .

افندیلر ؛ مخالفلرك ، مجلسده اردو علیهنه آچدقلری جریان ، دوام ایدییوردی . متمادیاً وحرارتلی بر طرزده ، اردونك تعرض قابلیتی اولمدیغندن و آرتق سیاسی تدابیرله حل و انتاج مسئله ضروری بولندیغندن قوتلی بر طرزده بحث ایدییورلردی .

حقیقت حالده اردومز ، احتیاجات و نقصانلرینی اکمال ایتمك اوزره بولونیوردی . بن ، دها حزیران اواسطنده تعرضه قرار ویرمشدم . بوقرارمدن ، جبهه قوماندانی ایله ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی و مدافعهٔ ملیه وکیلی ، یالکز ، بونلر خبردار بولونیورلردی . عرض ایتدیکم تاریخلرده ، ایزمیت ، آطه پازاری استقامتنده بر سیاحت وسیله‌سیله حرکت ایتدیکم زمان ، آنقره‌ده ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا حضرتلریله کوروشدکدن صوکره ، او زمان مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان کاظم پاشا حضرتلرینی صاری کوی استاسیونده قدر برابر کوتوره‌رك اورایه دعوت ایتدیکم جبهه قوماندانی عصمت پاشا حضرتلریله برلکده تعرض ایچون استحضاراتك سرعت اکمالی حقنده مقررات اتخاذ ایتدك .

§ افندیلر ؛ آرتق بویوك تعرضدن بحث ایتمك زمانی کلدی . بیلیرسکزکه سقاریا میدان محاربه‌سندن صوکره ، دشمن اردوسی ، بویوك و قوتلی برغروبله (آفیون قره حصار ـ دوملی پینار) آره‌سنده بولونیوردی . دیکر قوتلی برغروبیله‌ده (اسکیشهر) منطقه‌سنده ایدی . بو ایکی غروپ آره‌سنده ، احتیاطلری واردی . صاغ جناحنی ، (مندرس) حوالیسنده بولندیریلمی قوتلرله ، وصول جناحنی‌ده ازنیق کولی شمال و جنوبنده‌کی قوتلریله محافظه ایدییوردی . دینیله‌بیلیرکه ، دشمن جبهه‌سی ، مرمره‌دن مندرسه قدر اوزایوردی .

دشمن اردوسی تشکیلاتی ؛ اوچ قول اردو وبعض مستقل قطعات حائزه ایدی . اوچ قول اردوسی اون ایکی فرقه‌دن مرکب ومستقل قطعات آیریجه اوچ فرقه‌یه بالغ اولمقده ایدی . بز ، غرب جبهه‌سنده‌کی قوتلرمزی ، ایکی اردو حائزه تشکیل و تنسیق ایتمش ایدك . بوندن ماعدا ، دوغریدن دوغری‌یه جبهه‌یه مربوط تشکیلاتمزده واردی . بزم بوتون قطعاتمز اون سکز فرقه تشکیل ایدییوردی . بوندن بشقه اوچ فرقه‌لی برسواری قول اردومز ودها ضعیف موجودلی آیریجه ایکی سواری فرقه‌مز واردی . تشکیلاتی مختلف اولان مخاصم ایکی اردو مقایسه ایدیلیرسه ، طرفین انسان وتفنك قوتلری ، تقریباً یکدیکرینه معادل بولونیوردی . یالکز یونان اردوسنك ماکنه‌لی تفنك ، طوپ ، طیاره ، وسائط نقلیه ، جبخانه و فنی مالزمه نقطهٔ نظرندن ، دنیانك سربست ومظاهر صنایعنه استناد ایتمك اعتباریله ، محسوس تفوق واردی . دیکر طرفدن ، بزم اردومز سواری مقداری اعتباریله تفوق حائز بولونیوردی .

بوراده ، بالمناسبه برنقطه‌یی قید ایتملیم . اردولرمزدن برینك ، ایکنجی اردونك قوماندانی الیوم شورای عسکری اعضاسندن شوقی پاشا حضرتلری ایدی . برنجی اردومزك قوماندانی مالطه‌دن

كلمش اولان احسان پاشايه ويرمش ايدك . احسان پاشانك ، كنديسنى ديوان حربه قدر ايصال ايدن نابجا افعال و حركاتندن دولايى اردو قوماندانلغندن اوزاقلاشديرلمسى لازم كلدى . فى الحقيقه ، على احسان پاشا ، اردونك انضباطنى وادارهٔ عموميه‌سنى چيقماز بريوله دوشوره‌جك صورتده برخط حركت تعقيب ايتدى . مثلا ؛ اردوسنده مادون قوماندانلرى ، مافوق قوماندانلره اطاعتسزلكه سوق ايده‌جك وضعيتلر احداث ايتدى .

مثلا ؛ آنبارلرينك موجودينى ، كونلرجه خبر ويرميه‌رك وخبر ويرديرميه‌رك ، عمومى اعاشه بحرانى حكمفرما اولديغى برصره‌ده آنسزين آنبارلرينك موجودى قالمديغنى وآچلق تهلكه‌سى بولنديغنى بيلديردى .

مادون قوماندانلرك اطاعتسزلك و وظيفه‌سزلكنى ترويج و تشويق سيستمنه داخل اولەرق ، اردونك اطاعت وحس وظيفه‌سيله اوينايه‌جق قدر انتريقه‌يه مستعد اولديغى قناعتى حاصل ايتديردى .

على احسان پاشانك محسوس اولان اوصاف فارقه‌سندن باشليجه‌لرى شونلردى :

اك كوچوك قدمه‌يه قدر بوتون اردوسنه ، اهميتلى اهميتسز هر ايشك وهر قرارك آنجق كندى طرفندن ويريله‌بيله‌جكنى تلقين ايده‌رك ، بوتون اردوسنده ، يالكز كنديسنك صاحب قدرت اولديغنى ظن ايتديرمك . بويوكلرينه متفوق اولديغنى هركسه اثبات ايتمك انديشه‌سنده بولنمق . بويوكلرينك كرك رسمى ايش وكرك خصوصى خط حركت نقطهٔ نظرندن اعتبارلرينك دوشكون اولمسنى آراشديرمق . محاربه نقطهٔ نظرندن تدبيرده اصابت واعصابده قوت جهتيله كنديسنى تجربه‌يه فرصت بولنمامش اولمقله برابر بوخصوصده آكلاشيلان قاراقتەرى شو ايدى : هرهانكى بر عدم موفقيتى بهمه‌حال مادونه ويا مافوقنه بوكله‌مك امكانى دائما دوشونمه‌سى . احسان پاشا ، رفق و نزاكتله معامله‌دن دها زياده سرت ورسمى معامله ايله استخدام اولنمغى لزومنى كوستريور .

على احسان پاشانك طبيعت و اخلاقى حقنده اركان حربيه‌سى رئيسى اولوب استعفايه مجبوريت حس ايدن قائممقام خالد بكك (بالآخره قسطمونى مبعوثى اولمشدر) غرب جبهه‌سى قوماندانلغنه ويرديكى ٢٠ كانون ثانى ٣٣٨ تاريخلى رسمى بر راپورينك بعض فقره‌لرينى عيناً عرض ايده‌جكم . خالد بك ، حرب عموميده ، عراقده‌ده على احسان پاشا ايله برابر بولنمشدى . بحث ايتديكم راپورده شو جمله‌لر واردر :

« . . . . . .

قوماندانم على احسان پاشا حضرتلرينك كلديكى كوندنبرى مادون قوماندانلرك عزت نفسنى وشوق وظيفه‌سنى قيره‌جق معامله‌لر ياپمسى وجريان ايدن مخابراتدن مستبان بيورولمش اولەجنى وجهله جبهه‌يه قارشى مادونه حس ايتديره‌جك درجه‌ده غيرمعقول برمخابره قپوسى آچمسى ، بنلك قوقوسى حس ايديلن مطالعه ياريشنه كيريشمسى ، كائنات تقدير وحرمت ايتديكى جبهه قرارگاهنك نفوذنى آزالتمق ايستديكنى اشراب ايدر برخط حركت تعقيب ايتمسى ، بنى جداً دوشوندیردى ومتأثر ايتدى . معاملاتى امكان نسبتنده تعديله چاليشدم . فقط بنه بويوك بر فرق كوره‌مدم .

. . . . . .

اخلاقنده مندمج تفرد داعيه‌سى ، حرص شهرت ، فرط حسد ، صوك درجه برخودبينلك سائقه‌سيله

باش اولمق ایستدیکی، معاملاتدن ومادون قوماندانلر یانده نفاقجه یانه سوزلرندن استدلال اولونوردی.
١١ نجی فرقه قوماندای . . . . استعفامی ایشتدکدن صوکره بکا محرمانه شفاهاً [علی احسان پاشا نك
مانطه‌ده ایکن خلاصی ایچون فریدپاشایه مکتوبلر یازدیغنی وعلناً انکلیز ماداسنی قبول ایچون سانطرال
کندی مواجهه‌سنده بیاناتده ومدقشلرده بولندیغنی] سویلدی . بوافاده‌یی خط حرکتنه نظراً جالب
نظر بولدم . . . . . مادوندن کلن بعض اوراقی جبهه‌یه ، جبهه‌دن کلی
مادونه عیناً تبلیغ ایدرك اعتماد متقابل حسلرینی رخنه‌دار ایتمك طرز حرکتی‌ده ، آریجه جالب دقت اولدی .
مثلا ، شیخ‌اوان داغنك ضیاعی حقنده‌کی محابراتك عیناً ایشنجی اول اردویه و بشنجی قول اردوسنه
یازیلان بعض راپورلرك عیناً جبهه‌یه یازلمسی کبی ، بوکا رغماً مذکور حادثه‌نك مسئولیتی ، بشنجی دوه
اردو قوماندانلنه تحمیل ایمسی ومشارالیهدن جبهه‌یه شکایتده بولنمسی شبهه‌سز آمریکه قابل تأمل دکلدر.

توحیدافکار غزته‌سنده نشر ایتدیردیکی مناقبی میانده متارکه تاریخندن برکون اول موصل جه ده
(شرقات) ده اسیر اولان دجله غروپ‌نك سبب اساراتی‌ده یالکز اوزمان غروپ قوماندانی اولان
[شمدی شرق‌جبهه‌سنده فرقه قوماندانلیمش] فائمقام اسماعیل حقی بکه عطف ایتمی‌ده‌بوقاراقتریه‌دار.
دجله‌غروپی ، [٧ ، ٩ ، ٤٣ ، ١٨ ، ٣٣ نجی آلایلرله آوجی آلایندن] مرکبدی. بونلردن بشنجی ،
آریجه بشنجی فرقه‌دن ١٣ و ١٤ نجی آلایلرده قطعه اسیر ویرلدی . متارکه‌دن برکون اول ،
١٣,٠٠٠ کشینك اسیر ویرلمسی ، ٥٠ قدر طوپك ضیاعی ، حقیقتده کندیسنك حال وضعیته مغایر
اولمه‌رق ویردیکی برامردن منبشدر . ایشته بوحال ، موصل ولایتنك ضیاعی احتاج ایتدیی حالده ،
متارکه اولدیغی معلوم ایدی . غروپه (کیاره) موضعنه چکیلمك ایچون دیره کتیف ویرلسه‌یدی ،
انکلیزلر غروپی اسیر دکل ، مغلوب بیله ایده‌مزدی . بشنجی فرقه‌ده التحاق ایده‌بیلیردی . متارکه
اولدیغی زمان اسیر اولان سکز پیاده آلایی آلده بولنور و موصلده بزده قالیردی . فقط سفیل
بردوشونجه ، منطقه غایه جاهلدر .

مناقبنده ، دجله بوینده‌کی بوتون موفقیات و (طاوزند) لك اساراتی شرفی ، نفسنه حصر ایدلمشدر.
. . . . . هرموفقیتی نفسنه حصر ایدرك نشر یاتدن مقصدی ، افکار عمومیه‌یی اغفال و ورطه شهرت
وموقع تأمین ایلمکدر . مشاهیرك مناقبنی نشر ایتمك ، ملتده تفاخر حسلرینی ادامه ایدر و لازمدر .
فقط تاریخك مسئول ایده‌جکی ذواتك حرکاتی مفاخر میانده ذکر ایتمك ، تاریخی لکه‌لر و احفوری
پاکلش قناعتلره سوق ایدر .

جنرال (مارشال) لك [یارین زواله قدر موصلی ترك ایدیکز ، عکس حالده اسیر حربسکز]
امرینی آلدیغی زمان او متعظم پاشا حضرتلری ، سنجار چولنی کچه‌رك نصیبینه کیتمك ایچون جنرال
(مارشال) دن برتذکرهٔ رسمیه‌ایله محافظ اوله‌رق ایکی زرهلی اوتوموبیلی ایستدی وبونلرك حمایه‌سنده
عاشر بکله (الیوم مدافعهٔ ملیه‌وکالتی مستشارمعاونی عاشر پاشادر) نی موصلده براقه‌رق نصیبینه کیتدی.
عشائر زدنده حکومتك نفوذ معنویسنی‌ده قیردی و بو حالی کورنلرك وجدانی صیزلادی . محافظلرنی
زاخو طریقیله کیده‌بیلیردی ویاخود سواری آله‌رق چولدن کیده‌بیلیردی . حلبده انکلیز جنرالندن
شخصی ایچون ترن مخصوص ایستدی وبولده حقارته معروض اولدمسی ایچون ترنه محافظ وضع ایدلمسنی
طلب ایتمکده اولوتمدی . ایجابنده حیاتك و راحتنك محافظه‌سی ایچون شرف ملیی اونوتلن پاشا

حضرتلرینك ، اخلاقنه مثال اولمق اوزره بالاده‌کی وقایعی ذکر ایتدم . . . . . سابق قوماندانمه خوش کورونمدم . چونکه حرصی تطمین ایتمدم ومداحلنده بولنمدم . . . . ملت ؛ ملی اردویی تشکیل ایدن و ظفرلر قازانان بویوك قوماندانلر کبی نجیب روحلی ، حسن نیت صاحبی رهبرلره، قوماندانلره محتاجدر. اردوده اتحادك وآهنکك بوزولمسنه، شوق وظیفه‌نك تناقصه حدم اولانلر ، داهی‌ده اولسه‌لر ، مضر بورشخصیتدرلر . بن ، چکیلن أفکاری بیلدیکم . . . . . کیریشلن مجاهدمده موفقیتی آرزو ایتدیکم ایچون ـ ناموسمه ومقدساتمه قسماً غرض وعوض تحتنده اولیه‌رق ـ بومعروضاته جرأت ایتدم . ایرانده ، قافقاسیه‌ده اوزون مدت یاورولمکنی یاپان [شمدی برنجی اردو حرکات شعبه‌سی مدیری] یکباشی جمیل بك ، صوك کونلرده بکا [ایکه علی احسان پ حرکات ملیه‌نك بدایتنده آناطولوده بولندی . مالطاده بولندیغی ایی اولدی . عکس حالده مطلق آیقیری برحرکت تعقیب ایدردی] دیدی .

قارانلقه‌رق بك‌ایی بیان جمیل‌بك ، بك دوغروسویله‌مشدر. . . . . جناب‌حقدن [مارسرمادیه ربم کوش کوسترمه‌سین !] تمنیاتنده بولنورم . »

افندیلر ؛ علی احسان پاشا ، مجلسده‌کی مخالف غروپ رؤساسیله‌ده ، ارتباط وشابوانده بولونیوردی. کندیسنك قوماندانلغنه نهایت ویرلمه‌رك حقنده معامله‌ء قانونیه‌یه دوام ایدلمك اوزره مدافعهٔ ملیه وکالتی امرینه ویرلمسنی تنسیب ایتدیکم ۱۸ حزیران ۳۸ کونلك فرداسنده یعنی ۱۹ حزیران تاریخنده ، اوزمان توركیه‌بویوك‌ملت‌مجلسی رئیس ثانیسی بولنان رؤف بکدن احسان پاشا ایله علاقه‌یی کوسترمیه‌جکنه دائر برشیفره تلغراف آلمشدم . بالمناسبه عرض‌ایتمشدم. بوتاریخلرده آطه‌پازاری ، ازمیت استقامتنده سیاحت بولونیوردم . رؤف‌بك ، تلغرافنده دییوردی‌که : « برنجی‌اردوقوماندانی علی‌احسان‌پاشانك عزل‌ایدیلمسی دیوان حربه تودیع ایدلمك اوزره قونیه‌یه سوق اولندیغنه دائر مجلس محیطنده موجب قیل و قال اولمش برروایت واردر . . . . . »

افندیلر ؛ برقوماندانك عزل ونصبی ویا دیوان حربه تودیعی معامله‌سنك و قوعندن برکون کچمه‌دن مجلسجه قبل وقال اولمه‌یه‌جك برروایت تشکیل ایتمسی ومجلس رئیس ثانیسنك بونی بندن استیضاحه لزوم کورمه‌جك قدر علاقه‌دار اولمسی جالب دقت دکلیدر ؟ رؤف بکه طرفمدن ایجاب ایدن جواب ویرلدی . برنجی اردو قوماندانلغی برمدت وکالتله اداره اولندی . فقط ، اصالةً برذاتك تعیینی لازمدی . موسقووا سفارتندن عودت ایتمش اولان فؤاد پاشانك برنجی اردو قوماندانلغنی قبول ایلیوب ایتمه‌جکی حقنده نقطهٔ نظرینی استمزاج ایتدم . آکلادمکه ، جبهه قوماندانلغنی یاپمش اولدیغندن جبهه قوماندانی امرینه کیرمکه متمایل دکلدر . مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان کاظم پاشا واسطه‌سیله برنجی اردو قوماندانلغنی ، رأفت پاشایه تکلیف ایتدیردم . قبول ایتمه‌مش . نهایت اوتاریخلرده بلا قید وشرط جبهه امرینه کیرمك ایچون وظیفه ایده‌جکنی سویله‌ین ، آجیقده نورالدین پاشایی برنجی اردو قوماندانلغنه تعیین ایتدك .

§ افندیلر ؛ دشمن اردوسنك جبهه و تشکیلاتندن و آکا قارشی غرب جبهه‌سنده‌کی قوتلرمزك اساس اولمق ایکی اردو حالنده تشکیل وتنسیق ایدلمش اولدیغندن بحث ایتمشدم . اونه‌دنبری تصور ایتدیکمز تعرض پلانمزك اساسنی‌ده عرض ایده‌یم :

دوشوندیکمز، اردولرمزك قوای اصلیه‌سنی دشمن جبهه‌سنك برجناحنده وممکن اولدیغی قدر جناح

خارجیسنده طوپلایه‌رق، براحا میدان محاربه‌سی یاپمقدی . بونك ایچون موافق کوردیکمز وضعیت قوای اصلیه‌مزی ، دشمنك آفیون قره‌حصار جوارنده بولنان صاغ جناح غروپی جنوبنده و آقار چای ایله دوملوپینار خذاسنه قدر اولان ساحه‌ده، طوپلامقدی. دشمنك الحساس ومهم نقطه‌سی اوراسی ایدی. سریع وقطعی نتیجه آلمق ، دشمنی بوجناحندن وورمقله ممکندی .

غرب جبهه‌سی قوماندانی عصمت‌پاشا وارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا، بونقطهٔ نظردن‌بالذات لزومی کبی تدقیقات یاپمشاردی . حرکت وتعرض پلانمز چوق اول تثبیت ایدلشدی .

قونیه‌یه کلمش اولان جنرال طاوزندك آرزوسی اوزرینه ، کندیسیله کوروشمك وسیله‌سیله آنقره‌دن حرکت ایده‌رك ۲۳ تموز ۳۳۸ آقشامی غرب‌جبهه‌سی قرارگاهنك بولندیغی آقشهره کیتدم. حرکات‌حقنده ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنك حضوریله کوروشمه‌یی مناسب کوردك . بن ، ۲٤ تموزده قونیه‌یه کیتدم . ۲۷ ده تکرار آقشهره عودت ایتدم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده ، ۲۵ تموزده آقشهره کلمشدی. ۲۷/۲۸ تموز کیجه‌سی برابر اجرا ایتدیکمز مذاکره نتیجه‌سنده ، تثبیت ایدلش پلان موجبنجه ، تعرض ایتمك‌اوزره، ۱۵ آغستوسه قدر بوتون حاضرلقلرك اکمالنه چالیشمه‌یی تقرر ایتدیردك .

۲۸ تموز ۳۳۸ کونی اوکه‌دن صوکره اجرا ایتدیریلن برفودبول مسابقه‌سنی سیر ایتمك وسیله‌سیله اردو قوماندانلری و بعض قول اردو قوماندانلری آقشهره دعوت ایدلدی . ۲۸/۲۹ تموز کیجه‌سی قوماندانلرله عمومی بر طرزده تعرض حقنده مداوله‌ٔ افکار ایتدم . ۳۰ تموز ۳۸ کونی ارکان‌حربیهٔ عمومیه رئیسی وغرب جبهه‌سی قوماندانیله تکرار کوروشه‌رك تعرضك‌طرز وتفرعاتی تثبیت ایتدك . آنقره‌دن دعوت ایتدیکمز مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشاده ، ۱ اغستوس ۳۸ اوکه‌دن صوکره آقشهره واصل اولدی . اردو حاضرلغنك اکمالنده مدافعهٔ ملیه وکالتنه عائد اولان خصوصات تثبیت اولندی .

اردونك حاضرلقلرینك اکمالیله تعرضك تسریعنی امر ایتدکدن صوکره تکرار آنقره‌یه دوندم . غرب جبهه‌سی قوماندانی ٦ اغستوس ۳۳۸ ده اردولرینه محرم اوله‌رق تعرضه حاضرلق امری ویردی.

ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ومدافعهٔ ملیه وکیلی پاشالرده آنقره‌یه عودت ایتدیلر .

افندیلر ؛ تعرض ایچون تکرار جبهه‌یه کیتمه‌دن اول ، آنقره‌ده تثبیت ایدلمك لازم کلن بعض وضعیتلر واردی . هنوزده، هیئت وکیلهٔ‌یی تعرض امری ویردیکمدن تماماً خبردار ایتمه‌مشدم. آرتق اونلری رسماً خبردار ایتمك زمانی کلمشدی . عقد ایتدیکمز براجتماعده وضعیت داخلیه‌یی، خارجیه‌یی وعسکریه‌یی مذاکره ومناقشه ایتدکدن صوکره ، تعرض خصوصنده هیئت وکیلهٔ ایله مطابق قالدق.

دیکر بر مسئله‌ده مهمدی. مخالفلر، اردونك تفسخ ایتدیکندن ، قیپیردایه‌جق حالده اولدیغندن، بویله ظلمت و مبهمیت ایچنده انتظارك فلاکته منجر اوله‌جغندن عبارت پروپاغاندالرینه ، چوق کرمی‌ویرمشلردی . کرچه ، مجاسده بوتلق جریاننك یابدیغی عکسلر ، ذاتاً دشمنلردن چوق کیزله‌مك ایستدیکم حرکات نقطهٔ نظرندن فائده‌لی ایدی . فقط بو منفی پروپاغاندا ، الك یاقین والك قانع ذوات اوزرنده دخی سوء تأثیره باشلامش، اونلرده‌ده تردد‌لر اویاندیرمشدی. اونلری‌ده قریباً یاپاجغم تعرض‌حقنده وآلتی یدی‌کونده دشمن قوای اصلیه‌سنی‌مغلوب ایده‌جکمه‌دائر اولان اعتمادم‌خصوصنده،

تنویر وتسکین ایتمه‌یی لزوملی کوردم . بونی‌ده یاپدقدن صوکره آنقره‌یی ترك ایتدم . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی بندن اول ۱۳ آغستوس ۳۳۸ ده جبهه‌یه کیتمشدی .

ن ، برقاچ کون صوکره حرکت ایتدم . حرکتمی پك محدود برقاچ ذاتدن ماعدا بوتون آنقره‌دن کیزله‌دم. بنم غیبوبت ایده‌جکمی بیلنلر، بوراده‌ایمشم کبی داورانه‌جقلردی. حتی بنم، چاك‌قیاده، چای ضیافتی ویردیکمی‌ده غزته‌لرله اعلان ایده‌جکلردی . بونی بالطبع اووقتلر ایشتمشسکزدر . ترمله حرکت ایتمدم . برکیجه اوتوموبیل ایله طوز چولی اوزرندن قونیه‌یه کیتدم. قونیه‌یه حرکتمی اورادہ کیمسه‌یه تلغرافله بیلدیرمدیکم کبی قونیه‌یه واصل اولور اولماز تلغرافخانه‌یی قونترول آلتنه آلدیره‌رق قونیه‌ده بولندیغمك‌ده هیچ برطرفه بیلدیرلمه‌مسنی تأمین ایتدم .

۲۰ آغستوس ۳۳۸ کونی اوکله‌دن صوکره ساعت درتده غرب جبهه‌سی قرارکاهنده یعنی آقشهرده بولونیوردم . قیصه بر مذاکره‌یی متعاقب ۲۶ آغستوس ۳۳۸ صباحی دشمنه تعرض ایچون جبهه قوماندانلنه امر ویردم .

۲۷ آغستوس ۳۸ کیجه‌سی برنجی وایکنجی اردو قوماندانلرینی‌ده جبهه قرارکاهنه دعوت ایتدم . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی وجبهه قوماندانلنك حضوریله صورت تعرض حقنده‌کی نقطهٔ نظری ، خریطه اوزرنده قیصه بر حرب اویونی طرزنده ایضاح ایتدکدن صوکره جبهه قوماندانلنه اوکون ویرمش اولدیغم امری‌تکرار ایتدم . قوماندانلر ، فعالیته کچدیلر . تعرضمز ، سوق‌الجیش وعینی زمانده برتعبیه باصقینی حالنده ، اجرا اولنه‌جقدی . بونك ممکن اولهبیلمسی ایچون تحشیدات و ترتیبانك کیزلی قالمسنه ، اهمیت ویرمك لازمدی . بوسببله ، باالجمله حرکات ، کیجه اجرا ایدیله‌جك ، قطعات کوندوزلری کویلرده وآغاجلقلر آلتنده استراحت ایده‌جکلردی . تعرض منطقه‌سنده یوللرك اصلاحی وسائره کبی فعالیتلرله دشمنك نظردقتنی جلب‌ایتمه‌مك ایچون، دیکربعض‌مناطقده‌ده عینی‌صورتله‌ساخته فعالیتلرده‌بولونیله‌جقدی.

۲٤ آغستوس ۳۳۸ ده قرارکاهلرمزی آقشهردن ، تعرض جبهه‌سی کریسنده‌کی (شهود) قصبه‌سنه نقل ایتدیردك . ۲۵ آغستوس ۳۸ صباحی‌ده (شهود) دن محاربه‌یی اداره ایتدیکمز قوجه تپه‌نك جنوب غربیسنده چادیرلی اردوکاهه نقل ایتدك . ۲۶ آغستوس صباحی قوجه تپه‌ده حاضر بولونیوردق . صباح ساعت ۵٫۳۰ ده طوپچی آتشمزله تعرض باشلادی .

افندیلر ؛ ۲۶ ، ۲۷ آغستوس کونلرنده یعنی ایکی کون ظرفنده دشمنك قره‌حصارك جنوبنده ۵۰ وشرقنده ۲۰ ، ۳۰ کیلومترو امتدادنده بولنان مستحکم جبهه‌لرینی ، دوشوردك . مغلوب اولان دشمن اردوسی ، قوای کلیه‌سنی ، ۳۰ آغستوسه قدر اصلحانلر جوارنده احاطه ایتدك. ۳۰ آغستوسده اجرا ایتدیکمز محاربه نتیجه‌سنده (بوکا باش قوماندان محاربه‌سی عنوانی ویرلمشدر) دشمن قوای اصلیه‌سنی انحا واسیر ایتدك . دشمن اردوسی باش قوماندانلغنی ایفا ایدن جنرال تریقوپیس‌ده ، اسرا میانه داخل اولدی . دیمك‌که ، تصور ایتدیکمز نتیجهٔ قطعیه ، بش کونده آلنمش اولدی .

۳۱ آغستوس ۳۸ کونی اردولرمز قوای اصلیه‌سیله ازمیر استقامت عمومیه‌سنده حرکت ایدرکن ، اقسام سائره‌سیله‌ده دشمنك اسکیشهر وشمالنده بولنان قوتلرینی مغلوب ایتمك اوزره ، حرکت ایدیبورلردی .

افندیلر ، باش قوماندان محاربه‌سنك نتیجه‌سنه قدر هرکون بویوك موفقیتلرله انکشاف ایدن

تعرضمزی تبلیغ رسمیلرده غایت اهمیتسز حرکاتدن عبارت کوستریبوردق . مقصدمز ، وضعیتی ممکن اولدیغی قدر جهاندن کیزلهمکدی . چونکه ، دشمن اردوسنی تماماً امحا ایدهجکمزدن امین ایدك . یونان آ کلاتیوب ، دشمن اردوسنی فلاکتدن قورتارمق ایستیهجکلرك یکی تشبثلرینه میدان ویرمهمکی مناسب کورمش ایدك . فیالحقیقه ، بزم حرکتمزی حس ایتدکلری زمان و تعرضمزی متعاقب مراجعتلر واقع اولمشدر . مثلا ، تعرض ایتمکده بولندیغمز صره‌ده اجرا وکیللری رئیسی اولان رؤف بکدن ، متارکه حقنده استانبولدن اشعار وقوع بولدیغنه دائر ٤ ایلول ۳۳۸ تاریخلی تلغراف آ لمشدم . ویردیکم جواب عیناً شودر :

تل مقامه مخصوصدر ٥ - ٩ - ۳۸

هیئت وکیله ریاست جلیلهسنه

ج : آناطولودهکی یونان اردوسی صورت قطعیهده مغلوب ایدلمشدر . یونان اردوسنك آرتق یکدن جدی برمقاومت ابرازینه احتمال یوقدر . آناطولو ایچون هرهانکی بر مذاکره‌یه محل قالمامشدر . متارکه ، آنجق تراکیا ایچون موضوع بحث اولهبیلیر . بناءً علیه ایلولك اونبنه قدر

دوغریدن دوغری‌یه یونان حکومتی ویاخود انکلتره واسطهسیله ، حکومتمزه رسماً مراجعت ایتدیکی تقدیرده بروجه آتی شرائط درمیان ایدیلمك جواب ویرلمليدر . بو تاریخدن ، یعنی ایلولك اونندن صوکره واقع اولهجق مراجعتك جوابنك بشقه اولق احتمالی واردر . بو تقدیرده کیفیت آیروجه طرف عاجزانهمه بیلدیرلمليدر :

۱) متارکهنك تاریخندن اعتباراً اون بش کون ظرفنده تراکیا ۱۹۱٤ حدودلرینه قدر بلا قید و شرط تورکیه بویوك ملت مجلسی حکومتنك مأمورین ملکیه وقوای عسکریهسنه تسلیم ایدلمش بولنهجقدر .

۲) یونانستاندهکی اسرامز اون بش کون ظرفنده ازمیر ، باندیرمه و ایزمیت لیمانلرنده تسلیم اولنهجقدر .

۳) یونان اردوسنك اوچ بحق سنهدنبری آناطولوده ایقاع ایتدیکی واجرا ایلهکده بولندیغی تخریباتی تعمیر ایتمکی شمدیدن تعهد ایدهجکدر .

بویوك ملت مجلسی رئیسی
باش قوماندان
مصطفی کمال

بالذات بکا ویریان بر تلسز تلغرافنده ، ازمیردهکی ائتلاف دولتلری قونسولوسلرینه جمله مذاکراتده بولنمق صلاحیتنی ویردکلرندن ، هرهانکی کوچ ونرده ملاقات ایدهبیلهجکم صوریلیوردی .

بوکا ویردیکم جوابده ، ۹ ایلول ۳۸ ده (نیف) ده ! ملاقات ایده بیله حکمزی بیلدیرمشدم . فی الحقیقه دیدیکم کونده بن (نیف) ده بولندم . فقط ملاقات ایسته ینلر اوراده دکلدی . چونکه اردولرمز ازمیر ریخیمنده ایلك ویردیکم هدفه ، آق دکزه واصل اولمش بولونیورلردی .

محترم افندیلر ؛ (آفیون قره حصار ـ دوملو پینار) میدان محاربه سی واوندن صوکره دشمن اردوسنی کاملاً اخذ ویا اسیر ایدن وبتیه انسیونی آق دکزه ، مرمریه دوکن حرکاتنی ایضاح وتوصیف ایچون سوز سویله مکدن کندمی مستغنی عد ایدرم .

هرصفحه سیله درشونولمش ، احضار ، اداره و ظفرله اختتام ایدلمش اولان بو حرکات ، تورك اردوسنك ، تورك ضابطان وقوماندا هیئتنك ، بوکسك قدرت و قهرمانلغنی تاریخده بر دها تثبیت ایدن معلم بر اثردر .

بو اثر ، تورك ملتنك حریت و استقلال فکرینك لایموت آبدسیدر . بو اثری وجوده کتیرن بر ملتك اولادی ، بر اردونك باش قوماندانی اولدیغمدن ، الی الابد مسعود ومختیارم .

افندیلر ، ایشته شمدی ، دیپلوماسی ساحه سنه کچه بیلیرز . کرچه عسکری ظفرمزدن نا امید اولوب دها اول دیپلوماسی طریقیله حل مسئله قناعت و ادعاسنده بولنانلری ، دیه کلرینی یاپمق خصوصنده بر آز فضله حه انتظارده براقمش اولدم . مع هذا بالنتیجه نهمده دیپلوماسی ساحه سنده جدی اولهرق ترویج مساعی ایتدیکمی کورمرك ممنون اولملری لازم کلیردی . بویله اولوب اولمدیغنی کوره جکز .

اردولریمز ، ازمیر و بروسه یی استرداد ایتدکدن صوکره ، تراکیایده یونان اردوسندن تخلیص ایچون ، استانبول وچناق قلعه استحکاملرنده یوروشلرینه دوام ایدرکن اوزمان انکلتره باش وکیلی بولنان لوئید جورج ، فعلاً حربه قرار ویرمش بر طورله ، دومینیونلره ، قطعات معاونه طلبی ضمننده مراجعت ایتش ، اوندن صوکره کی فعلیاته باقیلیرسه لوئید جورجك طلبنك اسعاف اولمدیغنی قبول ایچون لازم کلیر .

بو صیره ده ، استانبولده فرانسز فوق العاده قومیسری بولنان جنرال (پهله) بنمله ملاقات ایتمك اوزره ازمیره کلدی . منطقهٔ بیطرفی عنوانیله یاد ایتدیکی بر ساحه یه ، اردولرمز کرمعمیی موافق اولهجغنی توصیه ایتدی . حکومت ملیه مزك بویله برمنطقه طانیمدیغنی ، تراکیایده تخلیص ایتدکجه اردولرمزك توقیفنه امکان اولمدیغنی سویلدم . جنرال (پهله) ، موسیو (فرانقلن بویون) بنمله کوریوشمك اوزره کلمك ایستدیکنه دائر آلمش اولدیغی خصوصی بر تلغرافی کوسترردی . کندیسنی ازمیرده قبول ایلهجکمی سویلدم . موسیو (فرانقلن بویون) برفرانسز حرب سفینه سیله ازمیره کلدی . فرانسه حکومتی طرفندن وانکلتره وایتالیا حکومتلرینك ده انضمام موافقتیله بنمله ملاقات اتمکه کلدیکنی سویلدی . بز ـ فرانقلن بویون ـ له کوروشورکن ، ۲۳ ایلول ۳۳۸ ـ ۹۲۲ تاریخلی دوت ائتلافیه خارجیه ناظرلری لمضاسیله برنوطه کلدی . بونوطه ، اساسلی اولهرق ایکی مسئله یه شاملدی . بری ، حرکات عسکریه نك توقیفی ؛ دیکری ، قونفرانسه ، صاحه عائد ایدی .

بزم ، روم ایلیده حدود ملیه مزه قدر شرقی تراکیانی تماماً آلمدقجه ، عسکری حرکتدن صرفنظر

ایده‌مزدك . آنجق ، وطنمزك بوقسمندن دشمن قطعاتی چیقارلدیغی تقدیرده نصله بر حرکت یاپمغه کندیلکندن لزوم قالمیه‌جقدی . بونوطه‌ده ، وندیك ویا سائر برشهرده طوپلانه‌جق اولان انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا ، ژابونیا ، رومانیا ، (صرب ـ خروات ـ ساووه‌ن) دولتی ویونانستانك مدعو بولنه‌جغی برقونفرانسه مرخصلرمزی کوندرمکه موافقت ایدوب ایتمیه‌جکمز صورولمغله برابر ، مذاکرات اثناسنده بوغازلرده‌کی بیطرف مناطقه طوغرلدن عسکر کوندرلمه‌سی شرطیله ، ادرنه داخل اولق اوزره مریچه قدر تراکیانك یزه اعاده‌سی حقنده‌کی آرزومزك حسن نظرله کورولمه‌جکی بیان ایدیلیوردی .

توطه‌ده ، بوغازلردن ، اقلیتلردن ، جمعیت اقوامه دخولزدن‌ده ، بحث اولنمقده ایدی .

قونفرانسك انعقادندن اول ، یونان قطعاتنك ، دول ائتلافیه قوماندانلرینك چیزه‌جکلری برخطك کریسنه چکیلمسی ایچون ، دول ائتلافیه‌نك اعمال نفوذ ایده‌جکی وعد اولنمقده وبوبابده کوروشولمك اوزره مدانیه ویا ازمیتده براجتماع عقدی تکلیف ایدلمکده ایدی .

۲۹ ایلول ۳۳۸ تاریخنده ، بونوطه‌یه ویردیکم قیصه برجوابده ، مدانیه قونفرانسنی قبول ایتدیکمی بیلدیردم . فقط ، مریچ نهرینه قدر ، تراکیانك درحال یزه اعاده‌سنی طلب ایتدم . ۳ تشرین اولده انعقادی مناسب اولمه‌جغنی سویلدیکم مدانیه قونفرانسنه ، باش قوماندانلق نامنه صلاحیت فوق‌العاده‌یی حائز اولق اوزره غرب جبهه‌سی اردولری قوماندانی عصمت‌پاشایی ، مرخص تعیین ایتدیکمی تبلیغ ایتدم . بونوطه‌یه حکومتجه‌ده ٤ تشرین‌اول ۳۸ تاریخلی مفصل برجواب ویرلدی . بوجوابده ، قونفرانس محلی ایچون ازمیر تکلیف ایدلدی . بوغازلر مسئله‌سی دولایسیله ، روسیه ، اوقرانیا وکورجستان جمهوریتلریمك دخی دعوتی طلب اولندی وسائر مسائل حقنده‌ده نقطهٔ نظرلرمز مجملاً بیلدیرلدی .

مدانیه‌ده ، عصمت پاشانك تحت ریاستنده ، انکلتره مرخصی جنرال (هارینغتون) ، فرانسه مرخصی جنرال (شارپی) ، ایتالیا مرخصی جنرال (مونبه‌للی) دن مرکب قونفرانس انعقاد ایتدی . برهفته قدر دوام ایدن مناقشه‌لی مذاکراتدن صوکره ، ۱۱ تشرین اولده مدانیه متارکه‌نامه‌سی امضالاندی . بوصورتله تراکیا ، وطن اصلیه التحاق ایتدی .

افندیلر ؛ ظفری متعاقب ، ازمیرده بزم سیاسی تماسلرمز اوزرینه ، آنقره‌ده هیئت وکیلمك ، دها دوغریسی بعض وکیللرك ، متلاشی بروضعیت آلدقلری حس اولندی .

عسکری وظیفه‌مك ختام بولمش اولدیغنی ، بوندن صوکره‌کی سیاسی ایشلرك اجرا وکیللری هیئتنه عائد اولدیغنی احساس ایده‌جك طرزده ، بنی ، آنقره‌یه دعوت ایتدیلر . حالبوکه نه عسکری وظیفه‌م ختام بولمشدی ونه‌ده سیاسی ودیپلوماتیك مسائل ایله تماس واشتغالدن مستغنی اولمه‌بیلیردم . بناءً علیه ، ازمیردن اردونك باشندن و تماسه کلدیکم سیاسی مناسبتلردن اوزاقلاشه‌مزدم . بو سبله بنمله مداولهٔ افکار ایتمك آرزوواصرارنده بولندقلرینه کوره اجرا وکیللری هیئتنك ویا علاقه‌دار وکیللرك ، ازمیره نزدیمه کلمرینی تکلیف ایتدم . اجرا وکیللری رئیسی رؤف بکله خارجیه وکیلی یوسف کمال بك کلدیلر .

رؤف بك ، ازمیرده بکا بعض خصوصی تمثیلرده‌ده بولندی . مثلا ؛ علی فؤاد پاشا ایله رأفت پاشانك ، ظفر مناسبتیله ترفیعلرینی وکندیلرینه مناسب برر وظیفه ویرمك تطییلرینی ، رجا ایتدی . معلومکز اولدی ، که محاربه‌دن اول علی فؤاد و رأفت پاشالری حرکته اشتراك ایتدیرمك ایچون برر صورتله تشبثده بولنمشدم . موفق اولامدم . ظفردن دولایی ، حرکات عسکریه‌ده بالفعل خدمت ایدوبه

کسب استحقاق ایدن قوماندانلر وضابطلر ترفیع وتقدیر اولنمق صورتیله بالطبع تلطیف اولنمشلردی. حرکات عسکریه‌یه اشترا کدن توقی ایدن ذواتك‌ده، بالذات اوراده بولنانلرله برابر تلطیفلری، شبهه‌سز سوء تأثیری موجب اوله‌بیلیردی . خلاصه ، رؤف بکه ، تمنیاتی اسعاف ایده‌میه‌جکمی سویلدم. فقط علی فؤاد پاشا ، مجلس رئیس ثانیسی بولندیغنه کوره موقع و وظیفه‌سی کندیسنك موجب معنویتی اوله‌بیله‌جك برمرتبه‌ده ایدی. یالکز آچیقده بولنان رأفت پاشایه مناسب بروظیفه بولنمغه چالیشه‌جغمی وعد ایتدم . کندیسنی ازمیره دعوت ایتمسنی سویلدم . رأفت پاشا ، ازمیره کلمشدی . فقط نام بنم آنقره‌یه عودت ایتدیکم کیجه‌یه تصادف ایتدیکی ایچون کندیسیله اوراده ملاقات اوله‌مدی .

رأفت پاشانك توظیفی ، بالآخره آنقره‌دن بروسه‌یه سیاحتم اثناسنده اولدی .

افندیلر ؛ ازمیردن آنقره‌یه عودتمده ، باشلیجه مدافیه قونفرانسی مذاکراتیله اشتغال اولندی . برطرفدن‌ده اجرا وکیللری هیئتنده ، مجلسده ، انجمنلرده ، صلح قونفرانسنه کوندریله‌بیله‌جك هیئت مرخصه ، موضوع بحث اولیوردی . وکیللر هیئتی رئیسی رؤف بك ، خارجیه وکیلی یوسف کمال‌بك وصحیه وکیلی بولنان رضا نور بك کیده‌جك هیئت مرخصه‌یك ، طبیعی اعضاسی کبی کورولیودری . بن ، هنوز بو خصوصده قطعی قناعت وقراریمی تثبیت ایتمه‌مشدم . آنجق رؤف بکك تحت ریاستنده بولنه‌جق هیئتك بزم ایچون حیاتی اولان مسئله‌ده موفق اوله‌جغنه امین اوله‌میوردم . رؤف بکك‌ده کندینی ضعیف کورمکده اولدیغنی حس ایدیبوردم . مشاور اوله‌رق عصمت پاشانك کندیسنه‌ترفیقی تکلیف ایتدی . بو تکلیفه درمیان ایتدیکم مطالعه‌ده ، عصمت پاشادن مشاور اوله‌رق ایدیله‌جك استفاده محدوددر . عصمت پاشا رئیس اولورسه ، اعظمی استفاده تأمین اولنه‌جغنه بن‌ده قانعم دیدم . بو نقطه اوزرنده فضله کوروشولمدی . اوندن صوکره ، رؤف بك ، هیئت مرخصه مسئله‌سنده باشلادقلری ترکیب وتشکیللره دوام ایتدیلر . بن ، بوکا اهمیت ویرر کورونمدم . مدافیه قونفرانسی ختام بولمشدی . عصمت پاشا و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا بروسه‌ده بولونیورلردی . کندیلریله کوروشمك اوزره بروسه‌یه کیتدم. برابرمده مدافعهٔ مالیه وکیلی کاظم پاشا واردی. شرقده، علیهنده‌کی فکری وفعلی تظاهراتدن دولایی، ایفای وظیفه‌یه امکان کوره‌مدیکندن آنقره‌یه کلمکه‌مجبور اولان کاظم قره‌بکرپاشایی واستانبولده‌کندیسنه وظیفه ویرمك اوزره‌ده‌رأفت پاشایی برلکده‌کوتوردم. بروسه‌ده قالدیغم کونلر ظرفنده ، رأفت پاشایی معلوم اولدیغی وجهله استانبوله کوندردم . عصمت پاشانی‌ده ، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سنی ایفا ایده‌میه‌جکنی ، موجود بونجه معلوماتمه رغماً بر دها تدقیق ایتدم . مدافیه قونفرانسنی ناصل اداره ایتدیکنی تفرعاتیله آکلامغه چالیشدم . عصمت پاشانك کندیسنه ، تصوراتمه دائر هیچ بر کلمه سویله‌میوردم . نهایت مثبت اولهرق قراریمی ویردم . عصمت پاشانك هیئت مرخصهٔ رئیسی اولمسی ایچون دها اول خارجیه وکیلی اولمسی مناسب کوردم . بونی تأمین ایچون دوغریدن دوغریه خارجیه وکیلی یوسف کمال بکه خصوصی ومحرم اولهرق یازدیغم بر شیفره تلغرافنامه‌ده‌کندیسنك خارجیه وکالتندن استعفا ایتمسنی ویرمنه عصمت‌پاشانك انتخابنه بالذات دلالت ایلمسنی رجا ایتدم .

آنقره‌دن حرکتمدن اول یوسف کمال بك، بکا، هیئت مرخصه ریاستی وظیفه‌سنی الثانی عصمت پاشانك یاپابیله‌جکنی سویله‌مشدی . یوسف کمال بکدن کندیسنه وقوع بولان اشعاریمی حسن تلقی ایده‌رك ایجابنه توسل ایتدیکنه دائر جواب آلدم .

ایشته ، اوندن صوکره ایدی ، که عصمت پاشایه ، امر واقع حالنده خارجیه وکیلی اولهجغنی و اوندن صوکرهده صلح قونفرانسنه هیئت مرخصه رئیسی اولهرق کیدهجکنی سویلدم . پاشا، بردنبره متحیرقالدی. عسکر اولدیغندن بحث ایدهرك، بیان اعتذار ایتدی. الك نهایت، تکلیفمی برامر تلقی ایدرك مطاوعت کوسترمدی . تکرار ، آنقره یه عودت ایتدم . بو اثناده ۲۸ تشرین اول ۳۳۸ ده ، ائتلاف دولتلری طرفندن لوزانده انعقاد ایدهجك اولان صلح مذاکرهسنه دعوت اولندق . ائتلاف دولتلری، حالا استانبولده بر حکومت طانیق ایستیور و اونی ده بزمله برابر قونفرانسه دعوت ایدییوردی .

بو مشترك دعوت کیفیتی ، سلطنت شخصیهنك لغوی معاملهسنی ، قطعی اولهرق انتاج ایتدی . فی الحقیقه ۱ تشرین ثانی ۳۳۸ تاریخلی قانون موجبنجه ، خلافت ایله سلطنت بر برندن تفریق اولندی. ایکی بچق سنهیی متجاوز بر زماندن بری فعلاً اجرای حکم ایدن سلطنت ملیه تأیید اولندی. خلافت، صریح بر حقوقه مالك اولمقسزین بر مدت دها براقیلدی .

— افندیلر ؛ بو خصوصه دائر لزومی قدر مضبوط معلومات موجوددر . مسئلهنك خصوصیاتنه عائد جهتلر ، بلکه هیئت علیه کزی علاقهدار ایدر ملاحظهسیله ، بعض معلومات عرض ایدهجکم :

معلومدرکه ، سلطنت وخلافت مقاملری آیری آیری وممتزج اولهرق مهم مسائلدن عد اولنمقده ایدی . بونی تأییداً برخاطرهمی ذکر ایدهیم ، ۱ تشرین ثانی ۳۸ تاریخندن اقدم مجلس محیطنده مخالفلر، بنم سلطنتی لغو ایدهجکم حقنده ، تلاشلی وهیجانلی پروپاغاندا یاپیورلردی .

رؤف بك ، برکون مجلسدهکی اوطهمه کلهرك بنمله مهم بعض خصوصاته دائر کوروشمك ایستدیکنی وآقشام ، (کچی أورنده) رأفت پاشانك اوینه کیدرسهم دها کوزل قونوشهبیلهجکمزی سویلدی. رؤف بکك تکلیفنی قبول ایتدم . فوأد پاشانکده حاضر بولنمسنه موافقتمی استیذان ایتدی . اونی ده مناسب کوردم . رأفت پاشانك أونده درت کیشی اجتماع ایتدك. رؤف بکدن دیکلهدکلریمك خلاصهسی شو ایدی : مجلس ، مقام سلطنتك وبلکه خلافتك اورتهدن قالدیرلمق نقطهٔ نظرینك تعقیب ایدلدیکی اندیشهسیله متأذیدر . سزدن وسزك آتیاً آلهجنکز وضعیتدن ، شبهه ایتمکدهدر . بناءً علیه مجلسی ودولایسیله افکار عمومیهٔ ملتی ، تطمین ایتمکز لزومنه قانعم .

رؤف بکدن ، سلطنت وخلافت حقندهکی قناعت ومطالعهسنك نه اولدیغنی صوردم . ویردیکی جوابده ، شوتصریحاتده بولندی : بن ، دیدی ، مقام سلطنت وخلافته وجداناً وحساً مربوطم . چونکه بنم بابام ، پادشاهك نان ونعمتیله یتیشمش ، عثمانلی دولتنك رجالی صیرهسنه کچمشدر . بنمده قانمده اونعمتك ذراتی واردر . بن نانکور دکلم واولهمم . پادشاهه محافظهٔ صداقت بورجمدر. خلیفه یه مربوطیتم ایسه تربیهم ایجابیدر . بونلردن بشقه ، عمومی مطالعهمده واردر . بزده وضعیت عمومیه یی طوتمق کوجدر . بونی آنجق ، هرکسك ایریشهمیهجکی قدر بوکسك کوروملکه آلیشیلمش برمقام تأمین ایدهبیلیر . اوده ، مقام سلطنت وخلافتدر . بومقامی لغو ایتمك ، اونك یرینه بشقه ماهیتده برموجودیت اقامهسنه چالیشمق ، فلاکت وخسرانی موجبدر . اصلا جائز اولاماز .

رؤف بکدن صوکره ، قلرشیمده اوطوران رأفت پاشادن مطالعهسنی صوردم . رأفت پاشانك جوابی شو ایدی : تماماً رؤف بکك فکر ومطالعهسنه اشتراك ایدرم . فی الحقیقه ، بزده پادشاهلقدن ، خلیفهلکدن بشقه برشکل اداره موضوع بحث اولاماز .

اوندن صوکره ، فؤاد پاشانك فکرینی اوکرنمك ایستدم . پاشا ، یکی موسقووادن کلدیکندن ، وضعیی ، افکار وحسیات عمومیه‌یی لزومی درجه‌ده تدقیقه هنوز وقت بوله‌مدیغندن بحث ایدرك کوروشیلن مسئله حقنده قطعی برفکر وقناعت درمیان ایتمکده معذور اولدیغنی افاده ایتدی .

بن ، مخاطبلرمه ، قیصه‌جه ، شو جوابی ویردم : موضوع بحث ایتدیککز مسئله ، بوکونك مسئله‌سی دکلدر . مجلسده بعضیلرینك تلاش وهیجانه‌ده محل یوقدر .

رؤف بك، بوحوالمدن ممنون کورونوردی. فقط شو ویا بوطرزده ، موضوع بحث مسئله اطرافنده ، کوروشمکه دوام اولندی . آقشام اوزری پاشلایان ملاقاتمز ، بوتون کیجه ، صباحه قدر اوزادی . رؤف بکك برشیئی تأمین ایتمك ایستدیکنی احتساس ایتدم . بنم خلافت وسلطنت وآتیاً شخصاً آله‌بیله‌جکم وضعیت حقنده ، کندیلرینه سویلدیکم واطمئنان بخش بولدقلری سوزلری بکا کرسیدن بالذات مجلسه سویلتمك ....

کندیلرینه سویلدیکم سوزلری عیناً مجلسه سویلمکده بأس کورمدیکمی بیلدیردم . فضله اوله‌رق بوسوزلری قورشون قلمیله برکاغد پارچه‌سنه تثبیت وایرتسی کونی مجلسده برمناسبتله بیانات طرزنده درمیان ایده‌جکمی وعد ایتدم . بووعدیمی ایفاده ، ایلدم . بنم بوبیاناتم ، مخالفلرجه رؤف بکك براثر موفقیتی تلقی وکندیسی تقدیر ایدلش ....

افندیلر ؛ احتمال رؤف بك ، برطاقم ذوات عندنده درعهده ایتدیکی وظیفه‌یی یاپمشدی . بن‌ده عمومی وتاریخی وظیفه‌مدن ، اوکونه عائد صفحه‌یی ایضاح ایتدیکم کبی ایفا ایلشدم . فقط عمومی وظیفه‌مك ، امر ایتدیکی اصل نقطه‌یی ایفا وتطبیق ایتمك لازم کلدیکی زمان‌ده اصلا تردد ایتمدم . توفیق پاشانك تلغرافلری وسیله‌سیله سلطنتی خلافتدن آییرمغه واولا سلطنتی لغو ایتمکه قرار ویردیکم زمان ، ایلك یاپدیغم ایشلردن بری‌ده ، درحال ، رؤف بکی ، مجلسده‌کی اوطه‌مه جلب ایتمك اولدی . رؤف بکك ، رأفت پاشانك أونده صباحلره قدر دیکله‌دیکم قناعات ومطالعاتنه هیچ مطلع دکلشم کبی آیانده ، کندیسندن شو طلبده بولندم : خلافت وسلطنتی بربرندن آییرمرق سلطنتی لغو ایده‌جکز ! بونك موافق اولدیغنه دائر کرسیدن بیاناتده برلنه‌جقسکز! رؤف بك ایله فضله برنك کله تعاطی‌ایتمدك. رؤف بك ، اوطه‌مدن چیقمه‌دن اول ، عینی مقصدله دعوت ایتمش اولدیغم کاظم قره‌بکر پاشا کلدی. اوندنده عینی زمینده بیاناتده بولنمسنی رجا ایتدم .

افندیلر ، اوتاریخه عائد ضبط جریده‌لرنده کورولدیکی وجهله رؤف بك کرسیدن بر ایکی دفعه بیاناتده بولندی وحتی سلطنتك لغو اولندیغی کونك بایرام قبول ایدلسی تکلیفنی‌ده درمیان ایتدی .

بوراده ، برنقطه ، دماغلرده دوکوم حالنده قاله‌بیلیر . بکا ، پادشاهه ، محافظهٔ صداقتی بورج بیلدیکندن ، مقام سلطنتك یرینه بشقه ماهیتده برموجودیتك اقامه‌سنه چالیشمه‌نك فلاکت وخسرانی موجب اوله‌جغندن بحث ایتمش اولان رؤف بك، بنم ، یکی قرارمه مطلع اولدقدن وباخصوص قرارمك

لهنده وسلطنتك لغوی حقنده بیاناتده بولنمسنه دائر تکلیفم قارشوسنده ، مطالعه دخی‌سرد ایتمکسزین مطاوعت کوسترمشدر. بوطور وحرکت ناصل تفسیر اولنه‌بیلیر ؟ رؤف بك، اسکی قناعتلرینی تبدیلی ایتمشدی ؟ یوقسه قناعتلرنده اساساً صمیمی دکلی ایدی ؟ بوایکی نقطه‌یی بربرندن تفریق ایتمك ویری اوزرنده تام قناعتله حکم ویرمك مشکلدر .

— افندیلر ، بویله مشکوك برحکم ویرمکه کیریشمکدنسه ، وضعیتك مطالعه‌سنی تسهیله مدار اولهجق بعض صفحاتی ، معاملاتی ومناقشاتی ، هیئت علیه کزه خاطرلاتمغی ترجیح ایدرم .

عرض ایتمشدم که ، سلطنتك لغوی ، لوزان قونفرانسنه استانبولدنده بر هیئت مرخصه دعوت ایدلمسی واستانبولك یعنی وحیدالدین وتوفیق پاشا ورفقاسنك دخی بویله بردعوتی ، تورك ماتمك بویوك آمکلرله ، فداکارلقلرله استحصال ایلدیکی منفعتی کوچولتمك ، بلکه‌ده معاصر برماهیته دوشورمك بهاسنه اولدیغی حالده ، قبول ایلمسی یوزندن ایلری کلمشدی .

توفیق پاشا ، اولا بنم شخصمه برتلغراف ویردی . ۱۷ تشرین اول ۳۳۸ تاریخلی اولان بو تلغرافنامه‌ده ؛ توفیق‌پاشا ، احراز اولنان مظفریتك ، بوندن بویله ، استانبول و آنقره آره‌سنده اختلاف و ایکیلکی قالدیرمش و وحدت ملیه‌مزی تأمین ایتمش اولدیغنی یازیوردی . یعنی ، توفیق پاشا دیمك ایستیوردی‌که ، مملکتده دشمن قالمدی ، بناءعلیه پادشاه یرنده ، حکومت اونك یانده ؛ ملته دوشن بو مقاملرك ویره‌جکی اوامره اطاعت ایتمکدر . بوتقدیرده وحدته مانع البته برشی قالمامش اولور. یالکز ، آنقره‌دن بر آز دها خدمت ایسته‌مك فراستنده بولونیوردی . اوده ، صاح قونفرانسنه استانبولك وآنقره‌نك برلکده دعوت ایدلمه‌جکنه بناءً دها اول طرفدن غایت محرمانه تعلیماتی حامل برذاتك سرعت ممکنه ایله استانبوله اعزامنی تأمین ایتمك ایدی . [وثیقه : ۲٦۰]

توفیق پاشایه تبلیغ ایدلمك اوزره ، استانبولده حامد بکه یازدیغم تلغرافنامه ایله « توفیق پاشا ورفقاسنك ، سیاست دولتی تشویشدن مجانبت ایله‌ملری خصوصنك ، نه درجه عظیم مسئولیتی بادی اولهجغنك درکار بولندیغنی » بیلدیردم . [وثیقه : ۲٦۱]

مع‌التأسف حامد بك ، بوتلغرافنامه‌مك عیناً توفیق پاشایه بیلدیرلمسی لازم کلدیکنده متردد قالمش ، بونی کندینه مخصوص دیرکتیف تلقی ایتمش ؛ مع هذا بو تلغرافنامه‌م محتویاتی دائره‌سنده توفیق پاشایه اوچ کون ظرفنده بش کره تبلیغاتده بولنمش ، حتی توفیق پاشا و رفقای مساعیسنك ، قونفرانسه مرخص کوندرمه‌ملری ایچون غزته‌لره ، آژانسلره ، تبلیغی ایجاب ایدن بیاناتك اساسلرینی حاوی بر مسوده دخی کوندرمش . . [وثیقه : ۲٦۲]

بوتون منفعتلرینی ملوث بر تخمك ، چوروه‌مش ، چوکمش آیاقلرینه صاریلتده ، یالکز بونده کورن ، توفیق پاشا وامثالی پاشالردن مرکب وحیدالدین هیئتنك کیزلی مقصدلرینی ، بهمه‌حال ترویج ایتدیرمك بولندن بشته هیچ برشیله اشتغال ایتمدکلری آکلاشیلیوردی . توفیق پاشانك بکا چکدیکی تلغرافك ، مطلع اولدیغنی بیلدیردیکی جوابدن صوکره ، دوغریدن دوغری‌یه ۱۰ تشرین اول ۳۸ تاریخلی تلغرافنامه‌سیله وصدراعظم عنوانیله مجلس ریاسته مراجعت ایتدی . [وثیقه : ۲٦۳]

مراجعتنامه محتویاتی ، عثمانلی دوریمك توفیق پاشالرینه خاص برطرزده ایدی .

توفیق پاشا و آرقداشلری ، بو تلغرافنامه‌لریله ، احراز اولنان موفقیتك حصولنه خدمت ایتدکلرندن بحث ایده‌جك قدر جسارت کوسترمه‌یلمشلردر .

افندیلر ، عثمانلی دولتنك ، غیرمشروع اوله‌رق حکومتی نامنی طاشیه‌رق غفلتنده بولنان ، توفیق پاشا ، احمد عزت پاشا و امثالندن مرکب صوك عثمانلی هیئتیله فضله اشتغال فائده‌سزدر . سوزمی مجلس مذا کراتنه نقل ایده‌جکم .

موضوع بحث مسئله دولايیسیله ، مجلسده ۳۰ تشرین اول ۳۸ کونی مذاکرات باشلادی ، چوق خطیلر ، چوق سوزلر سویلدیلر . استانبولدهکی عثمانلی حکومتلرینی ، فرید پاشا دورهسندن صوکره ، توفیق پاشا پردهسنك آچیلدیغنی وبو پردهیی آچانلرك ادرا کدن محروم ، وجداندن محروم ، برطاقم انسانلر اولدیغنی بیان ایدرك ، بو آدملره لازم اولان قانونی معاملهنك یاپیلمسنی طلب ایتدیلر ؛

« بویله برذهنیتی طاشیان ، یعنی ، بزه ، بوقدر احمقجه تکلیفاتده بولنان ذوات ـ . . . . . ـ حقیقةً باب عالینك ، هویت تاریخیهسنه وضع امضا ایدن وهر شیدن زیاده اورایه مربوط اولان ذواتدر . . . . » دیدیلر .

استانبولده ، حکومت نام وشعارینی طاقینان آدمارك ، خیانت وطنیه قانونیه توفیقاً ؛ تجزیهسنه عائد تقریرلر اوقوندی .

افندیلر ؛ عثمانلی ایمپراطورلغنك منقرض اولدیغنی ، یکی برتورکیه دولتنك تولدایتدیکنی ، تشکیلات اساسیه قانونیله ، حقوق حکمرانینك ، ملته عائد بولندیغنی افاده ایدر بر تقریر حاضرلاندی . سکسانی متجاوز آرقداشه امضا ایتدیرلدی . بوتقریرده بنمده امضام واردر .

بو تقریر ؛ اوقوندقدن صوکره ، جدی اولهرق مخالف وضعیت آلانلرك باشنده ایکی ذات کوروندی . بونلردن بری ، مرسین مبعوثی بولنان میرآلای صلاح الدین بکدر . ایکنجیسی ، ازمیرده آصیلان ضیا خورشیددر . بونلر ، سلطنتك لغو اولنماسی قناعتنده بولندقلرینی ، واضحاً اظهار ایلدیلر .

افندیلر ، ۳۱ تشرین اول ۳۳۸ کونی مجلس اجتماع ایتمدی . بوکون مدافعهٔ حقوق غروبی اجتماعی اولدی . بو اجتماعده ، عثمانلی سلطنتنك لغوی ضروری اولدیغی حقنده بیاناتده بولندم .

۱ تشرین ثانی ۳۳۸ کونی مجلس اجتماعنده عینی مسئله ، اوزون مناقشهلره معروض قالدی . مجلسدهده مفصل بیاناتده بولنمق لزومنی حس ایتدم . [وثیقه : ۲٦٤] اسلام و تورك تاریخندن بحث ایدرك خلافت و سلطنتك آریلهبیلهجکنی ، حاکمیت و سلطنت ملیه مقامنك تورکیا بویوك ملت مجلسی اولهبیلهجکنی ، وقایع تاریخیه به مستنداً ، ایضاح ایتدم . هلاکونك ، خلیفه معتصمی اعدام ایدرك دنیا یوزنده ، فعلاً خلافته خاتمه ویردیکنی و ۹۲٤ تاریخ محریسنده مصری ضبط ایدن یاووز ، اورادهعنوانی خلیفه اولان بر ملتجیه اهمیت ویرمسهیدی ، خلافت عنوانك ، زمانمزه قدر میراث قالمش بولنمیهجغنی ، آکلاتدم .

بوندن صوکره ، مسئلهیه متعلق تقریرلر ، اوچ انجمنه : تشکیلات اساسیه ، شرعیه وعدلیه انجمنلرینه حواله اولندی . بو اوچ انجمن هیئتنك بر آرایه کلوب ؛ بزم ، تعقیب ایتدیکمز مقصده کوره ، مسئلهیی حل و انتاج ایتمسی البته ، مشکل ایدی . وضعیتی یقیندن وبالذات تعقیب ایتك لازم کلدی .

اوچ انجمن ، بر اوطهده اجتماع ایتدی . ریاستنه خواجه مفید افندیبی انتخاب ایلدی . مسئلهیی مذاکره ایتمکه باشلادیلر . شرعیه انجمننه منسوب خواجه افندیلر ، خلافتك سلطنتدن منفك اولهمیهجغنی ، معروف سفسطهلره استناد ایتدیرهرك ، ادعا ایتدیلر . بو مدعیانك جرح و نقضنده سرپست ادارهٔ کلام ایدنلر ، اورتهیه چیقار کورونمدیلر . بز چوق غلبهلق اولان عینی اوطهنك برکوشهسنده مناقشهیی دیکلیوردق . بو طرزده ، مذاکرهنك مقصود نتیجهیه اقترانه انتظار ایتمك ، بیهوده ایدی .

بونی آکلادق . نهایت ، مشترك انجمن رئیسندن سوز آلدم . اوکمده‌کی صره‌نك اوستنه چیقدم . بوکسك سسله ، شو بیاناتده بولندم: « افندم ؛ دیدم . حاکمیت وسلطنت هیچ کیمسه طرفندن هیچ کیمسه‌یه ، علم ایجابیدر دیه ، مذاکره ایله ، مناقشه ایله ویرلمز . حاکمیت ، سلطنت قوتله، قدرله وزورله آلینیر . عثمان اوغللری ، زورله تورك ملتنك حاکمیت وسلطنتنه ، واضع الید اولمشلردی ؛ بو تسلطلرینی آلتی عصردن بری ادامه ایتمشلردی . شیمدی‌ده ، تورك ملتی بو متجاوزلرك حدلرینی اخطار ایده‌رك ، حاکمیت وسلطنتنی ، عصیان ایدرك کندی أنله ، بالفعل ، آلمش بولونیور . بو بر امر واقعدر . موضوع بحث اولان ؛ ملته سلطنتنی ، حاکمیتنی براقه‌جقمیز ، براقمیه‌جقمیز ؟ مسئله‌سی دکلدر. مسئله ذاتاً امر واقع اولمش بر حقیقتی افاده‌دن عبارتدر . بو، بهمه‌حال ، اوله‌جقدر . بوراده اجتماع ایدنلر ، مجلس وهرکس مسئله‌یی طبیعی کورورسه ، فکرمجه موافق اولور . عکسی تقدیرده، بنه‌حقیقت‌اصولی دائره‌سنده افاده اولنه‌جقدر . فقط احتمال بعض تفالر کسیله‌جکدر.

ایشك‌جهت علمیه‌سنه‌کلنجه؛ خواجه افندیلرك هیچ مراق واندیشه‌لرینه محل یوقدر. بوخصوصده علمی ایضاحات ویره‌یم دیدم واوزون اوزادیه بر طاقم ایضاحاتده بولندم . بونك اوزرینه آنقره مبعوثلرندن ، خواجه مصطفی افندی ، عفو ایدرسکز افندم ؛ دیدی بز مسئله‌یی بشقه نقطهٔ نظردن مطالعه ایدیوردق ، ایضاحاتکزدن تنور ایتدك . مسئله ، مشترك انجمنجه حل ایدلمشدی .

سرعتله قانون لایحه‌سی ، تثبیت اولندی. عینی کونده مجلسك ایکنجی جلسه‌سنده اوقوندی. تعیین اسامی ایله رأیه وضعی، تکلیفنه قارشی ، کرسی‌یه چیقدم . دیدم ، که بوکا حاجت یوقدر ، مملکت وملتك استقلالنی ابدیاً محفوظ قیله‌جق اساساتی مجلس عالینك متفقاً قبول ایده‌جکنی ظن ایدرم. [رأیه‌سسلری] یوکسلدی . نهایت ، رئیس ، رأیه قویدی ؛ ومتفقاً قبول ایدلمشدر ، دیدی . یالکز منفی بر سس ایشیدلدی ؛ [بن مخالفم ! .] . . بو صدا (سوز یوق !) صدالریله بوغولدی . ایشته افندیلر ؛ عثمانلی سلطنتنك ، انهدام وانقراض مراسمنك صوك صفحه‌سی بو صورتله جریان ایتمشدر .

* * *

§ ١٧ تشرین ثانی ٣٣٨ تاریخلی رسمی برتلغرافك ایلك جمله‌سی شو ایدی : « وحیدالدین افندی بوکیجه سرایدن غیبوبت ایلمشدر . » بوتلغرافنامه‌نك دها برایکی جمله‌سنی ١٨ تشرین ثانی ٣٣٨ کونله عائد مجلس‌ضبط جریده‌سنده مطالعه بیورمشسکزدر . فقط، تلغرافنامه‌نك اصلنده ، غیبوبتك کیملرك دلالتیله وقوع بولدیغی احتمالندن وامانانك‌صورت‌محافظه‌سندن وسائره‌دن بحث ایدن آلت‌طرفی‌ده‌واردر.

عینی کونکی ضبطده اوقونمش اولان برمکتوب صورتیله ، اوکا مافوق ، ــ آژانسلرله نشر اولنمش ــ بر بیاننامه صورتی‌ده تکرار اوقویه‌لم :

مکتوب صورتی

« برنسخه‌سنی لف ایتدیکم رسمی بیاننامه‌ده سویلندیکی وجهله ذات شاهانه کندیسنی انکلتره‌نك زیر حمایه‌سنه وضع ایده‌رك برانکلیز سفینهٔ حربیه‌سیله استانبولدن مفارقت ایتمشدر ....

١٧ تشرین ثانی ١٩٢٢ . امضا : هاربنغتون »

ملفوف اولان بيانامه صورتی

« رسماً بيان اولنوركه ، ذات شاهانه وضعيت حاضره نتيجه‌سنده حريت وحياتی تهلكه‌ده كورديكندن ، بوتون اسلاملرك خليفه‌سی صفتيله انكليز حمايه‌سنی وعينی زمانده استانبولدن بشقه برير نقلنی طلب ايتمشدر . ذات شاهانه‌نك آرزوسی بوصباح ايفا اولنمشدر . تركيادەكی انكليز قوتلرينك باش قوماندانی جنرال سور جارلەس هارينغتون ذات شاهانه‌يی آلمغه كيدرك برانكليز حرب سفينه‌سنه قدر كنديسنه رفاقت ايتمش‌وذات شاهانه واپورده بحرسفيد فيلوسی‌عموم قوماندانی‌آميرال سور دوبروق طرفندن استقبال ايدلمشدر . انكلتره فوق‌العاده قوميسر وكيلی سور نەويل هندرسون ذات شاهانه‌يی سفينه‌ده زيارت ايده‌رك قرال بشنجی ژورژه بيلديرلمك اوزره آرزولرينی صورمشدر . »

جنرال هارينغتونك علويه سلطان نامنده برقادينه كوندرديكی فرانسزجه بر مكتوب‌ده واردر . بومكتوب ، هيچ برجواب ويرلەمش اولديغی قيديله عيناً رأفت پاشايه كوندرلمش . اوده بزه ، ٢٥ تشرين ثانی ٣٨ تاريخنده صورتی بيلديرمشدی . فرانسزجه مكتوبك بيلديرلن تركجه صورتی شودر :

« سلطان خانم افندی حضرتلری ، الآن مالطه‌يه ياقلاشمقده بولنان ذات حضرت پادشاهيدن ، عائله‌سی احوالندن معلومات رجاسنی حاوی برتلسز آلدم. بوبابده، كچن جمعه ايرتسی بيلديزدن معلومات آلمش وقادين افندی حضرتلرينك كمال عافيتده شادان اولدقلرينی اوكرنمش ودرحال ذات شاهانه‌يه عرض ايتمشدم. اكر عائلهٔ شاهانه حقنده معلومات لطف ايده‌بيليرسه‌كز اونی درحال ذات شاهانه‌يه عرض ايتمكله بختيار اولورم . ذات شاهانه‌نك معروض بولندقلری مشكلات دولايسيله الك صميمی تمنياتمك ذات عليه‌لرينه وعائلهٔ شاهانه‌يه ابلاغنه مساعده بيورمكزی والك درين حرمت وتوقيراتمك قبولنی رجا ايدرم . امضا : هارينغتون . »

— افنديلر ، بوصوك مكتوب اشتغاله دكر ماهيتده دكلدر . بوندن بشقه ، جنرال هارينغتونك، استانبولده‌كی عسكری مأمورمزه يازديغی مكتوبك وملفوفنك محتوياتی حقنده‌ده مطالعه درميانی زائد بولورم .

— افكار عموميه‌يی ، وضعيت‌حقيقيه ايله قارشی قارشيه براقه‌يی ترجيح ايدرم . سقيم برتوارث اصولی نتيجه‌سی اولەرق ، بويوك برمقام ، طنطنه‌لی برعنوان احراز ايده‌بيلمش بر سفيلك ، عزت نفسی چوق يوكسك ، اصيل بر ملتی ناصل خجيل بر وضعيته دوشوره‌بيله‌جكی ، اوزمان ، دها طبيعی صورتده آكلاشيلير .

فی‌الحقيقه ، هر نه سبب و صورتله اولورسه اولسون ، وحيدالدين كبی حريت و حياتی ملتی ايچنده ، تهلكه‌ده كوره‌بيله‌جك قدر ، عادی برمخلوقك ، بردقيقه دخی اولسه ، بر ملتك رأس كارنده بولديغی دوشونمك نه حزيندر ! شايان تشكردركه ، بوآلچق ، موروث سلطنت مقامندن ، ملت

طرفندن اسقاط اولندقدن صوكره ، دنائتنى اتمام ايتمش بولونيور . تورك ملتنك ، بو تقدمى البته ، تقديره لايقدر .

عاجز ، عادى حس و ادراك كدن محروم بر مخلوق ، قبول ايدن ، هر هانكى بر اجنبينك حمايه‌سنه كيره‌بيلير ، فقط ، بويله بر مخلوقك ، بوتون اسلاملرك خليفه‌سى صفتنى حائز بولنديغنى افاده ايتمك البته موافق دكلدر . بويله بر تلقينك دوغرو اولهبيلمسى ، اول امرده ، بوتون اسلام كتله‌لرينك اسير اولمارى شرطنه وابسته‌در . حالبوكه ، جهانده حقيقت ، بويله‌مدر ؟ بز ، توركلر ، بوتون تاريخى حياتمزجه حريت و استقلاله تمثال اولمش بر ملتز ! قيمتسز حياتلرينى ايكى بچق كون فضله ، سفيلانه سوروكليه‌بيلمك ايچون ، هر درلو مذلتى مباح كورن خليفه‌لر اويونجى‌ده صحنه‌دن قالدير‌ه‌بيلديكمزى كوسترديك . بو صورتله دولتلرك ، ملتلرك ، يكديكريله مناسبتنده شخصلرك ، باخصوص منسوب اولديغى دولت ومنتك ضررينه‌ده اولسه ، شخصى وضعيت وحياتلرندن بشقه برشى دوشونه‌ميه‌جك پسيكولوجك همچى اولهمه‌سنى تأييدايتديك .

§ ملتلر مناسبتنده ، منفعتلردن استفاده سيستمنه رغبت دورينه خاتمه ويرمك ، مدنى عالمك صميمى تمنيسنى تشكيل ايتميدر !

§ محترم افنديلر ، قرارى خليفه ، تركيا بويوك ملت مجلسنده خلع اولندى . يرينه ، صوكنجى خليفه اولان عبدالمجيد افندى انتخاب اندلدى .

مجلسجه ، يكى خليفه انتخاب اولنمه‌دن اول ، انتخاب اولنه‌جق ذاتك‌ده پادشاهلق سودا ودعواسنه قاپيله‌رق هر هانكى بر اجنبى دولته التجا ايتمسى احتمالنى بر طرف ايتمك لازمدى . بونك ايچون ، استانبولده بولنان مأمورمن رأفت پاشايه ، عبدالمجيد افندى ايله كوروشه‌رك و حتى آلندن تركيا بويوك ملتى مجلسنك خلافت وسلطنت حقنده اتخاذ ايتديكى قرارى تماماً قبول ايتديكنه دائر ، برده ، سند آلهرق كوندرمسنى يازدم . بويازدقلرم ياپيلمشدر .

١٨ تشرين ثانى ٣٨ كونى استانبولده رأفت پاشايه يازديغم بر شيفره تلغرافنامه ايله‌ده ويرديكم تعليماته ، باشليجه شو نقطه‌لرى قيد ايتمشدم : « عبدالمجيد افندى ، خليفهٔ مسلمين عنوانى قوللانه‌جقدر . بوعنوانه ، بشقه صفت وكلمه علاوه ايدلميه‌جكدر . عالم اسلامه ابلاغ اولنمق‌اوزره‌احضار ايده‌جكى بر بيانناميى دلالتكزله ، اولا ، شيفره اوله‌رق بيلديره‌جكدر . تصويب اولوندقدن صوكره تكرار شيفره الله ودلالتكزله كنديسنه بيلديريله‌جك ، اوندن صوكره نشر اولنه‌جقدر. بوبيانناميه‌نك متنى باشليجه شو نقطه‌لر تشكيل ايده‌جكدر :

آ — تركيا بويوك ملت مجلسنك كنديسنى خلافته انتخابندن صراحةً بيان ممنونيت اولنه‌جقدر .

ب — وحيدالدين افندينك طرز حركتى مفصلاً تقبيح ايديله‌جكدر .

ج — تشكيلات اساسيه قانونك اونجى ماده‌سنه قدر اولان موادى محتوياتى طرز مناسبده ومهم معنا ومفادى عيناً ذكر ايدلمك صورتيله تركيا دولتنك‌وبويوك ملت مجلسنك وحكومتنك‌ماهيت مخصوصه‌سى واصول اداره‌سنك تركيا خلقى وبوتون اسلام عالمى ايچون انفع واوفق اولديغى ذكر وتثبيت قلنه‌جقدر .

د — تورکیا ملی خلق حکومتنك خدمات مسبوقه ومساعیٔ مشکوره‌سندن تقدیرکارانه برلسان ایله بحث اولنه‌جقدر .

ه — اشبو بیاننامه‌ده نقاط مسروده‌دن ماعدا ، سیاسی عد ایدیله‌بیله‌جك بر نقطه وفکر درمیان ایدلمیه‌جکدر .

١٩ تشرین‌ثانی ٣٣٨ تاریخلی آچیق برتلغرافله‌ده عبدالمجید افندیه : « تورکیا دولتنك حاکمیتی بلاقید وشرط ملتك عهده‌سنده محفوظ طوتان تشکیلات اساسیه قانونیه توفیقاً اجرا قدرتی وتشریع صلاحیتی کندیسنده متجلی ومتمرکز بولنان ملتك یکانه وحقیقی ممثللرندن مرکب تورکیا بویوك ملت مجلسنك ١ تشرین‌ثانی ٣٨ تاریخنده متفقاً قبول ابتدیکی اسباب موجبه واساسات دائره‌سنده مجلس عالیجه ١٨ تشرین‌ثانی ٣٣٨ تاریخنده منعقد جلسه‌ده خلافته انتخاب بیورولمش اولدیغنی » تبلیغ‌ایتدم. [وثیقه : ٢٦٥]

١٩ تشرین‌ثانی ٣٣٨ تاریخلی بر شیفره تلغرافنامه ایله رأفت پاشا ؛ یازدیغمز تلغرافله جواب ویربیوردی؛ عبدالمجید افندی، امضا بالاسنده خلیفهٔ مسلمین وخادم‌الحرمین عنوانلك بولونمسی وجمعه سلاملغنده‌خلعت وفاتحه عائد شکلده برصاریق طاقنمسی ممکن وموافق اولمه‌جغی مطالعه‌سنده بولنمش . عالم اسلامه یازه‌جغی بیاننامه محتویاتی حقنده درمیان ایتدیکی مطالعه‌ده ، وحیدالدین افندی حقنده بر شی سویله‌مك خصوصنده اعتذار ایتمش وبیاننامه‌نك استانبول غزته‌لرنده حین نشرنده تورکجه‌سیله برابر برده عربجه صورتنك نشر ایتدیرلمسی مطالعه‌سنی درمیان ایلمش . [وثیقه : ٢٦٦]

رأفت پاشایه ماکنه باشنده ٢٠ تشرین‌ثانی ٣٣٨ کونی ویردیکم جوابده ؛ خلیفهٔ مسلمین‌عنوانیله برابر خادم‌الحرمین‌الشریفین تعبیرینك استعمالی تنسیب ایتدم . جمعه مراسمنده فاتحك قیافتنه کیرمسنی غیر طبیعی بولدم . ردینغوت ویا استانبولین کیه‌بیله‌جکنی ؛ عسکری اونیفورمه‌نك بالطبع موضوع بحث اولمیه‌جغنی بیلدیردم . نشر اولنه‌جق بیاننامه‌ده وحیدالدینك اسمی ذکر اولنمسزین سابق خلیفه‌نك شخصیت معنویه‌سندن وزمانده دوشولن درکه‌دن بحث ایدلمسی لزومی اولدیغی مطالعه‌سنده‌بولندم.

رأفت پاشادن ، ٢٠ تشرین ثانی ٣٨ ده آلدیغم شیفره تلغرافنامه‌نك برنجی ماده‌سنده ، رأفت پاشا دیبوردیکه ، عبدالمجید افندینك ٢٩ ربیع‌الاول تاریخلی محرراتی زیرنده (خلیفهٔ رسول‌الله خادم‌الحرمین‌الشریفین جمله‌سنك آلتنده عبدالمجید بن عبدالعزیزخان) امضاسی قوللانیلمشدر .

§ افندیلر؛ یادیغمز ایقاظی‌حسن تلقی‌ایتدیکنی افاده ایلمش‌اولان عبدالمجید افندی (خلیفهٔ‌مسلمین) یرینه (خلیفهٔ رسول‌الله) و باباسنك اسمی مناسبتیله (خان) عنوانلرینی قوللانمقدن منع نفس ایده‌مه‌مشدر . بر طاقم مطالعه‌لردن صوکره‌ده وحیدالدین حقنده‌کی بیاناتدن صرف نظر ایتدیکنی وچونکه « آخرك افعال ردیئه‌سنی موضوع بحث ایتمك صورتیله بیله اولسه ، بو قبیل بیاناتك مسلك و سجیه‌سنه کران کله‌جکنك درکار بولندیغنی » بیلدیرمش . بو خصوص ، تلغرافنامه‌نك ایکنجی ماده‌سنده مندرج ایدی . تلغرافنامه‌نك اوچنجی ماده‌سنی ، بنم ، مجلس رئیسی صفتیله کندیسنه ، خلافته انتخاب اولندیغنی تبلیغ ایدن تلغرافنامه‌مه یازدیغی جواب تشکیل ایدییوردی . بو جوابك صرلوحه‌سی « آنقره‌ده تورکیا بویوك ملت مجلسی رئیسی مشیر غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه »

دیه شخصمه خطاب حالنده ایدی . دردنجی مادده ، عالم اسلامه تبلیغ ایدهجکی بیاننامه صورتی واردی . بوبیاننامهنك یازلدیغی استانبولك، (دارالخلافةالعلیه) اولدیغی ده اعتنا ایله مقدمولونیوردی .

۲۱ تشرین ثانی ۳۳۸ تاریخلی بر تلغرافنامه ، (خلیفهٔ رسولالله) یرینه اولجه بیلدیردیکمز بی (خلیفهٔ مسلمین) دنیلهجکدر دیدك . کندیسنه، خلافتی تبلیغ ایدن تلغرافنامهمزه وره جکی جوابك شخصمه دکل ، تورکیا بویوك ملت مجلسی ریاستنه اولمسی اخطار ایتدك. محرراتنده، سیاسی ، عمومی خصوصلره شامل کلهلر اولدیغندن وبونلردن احتراز لزومندن بحث ایتدك .

§ افندیلر، اهمیتسز تفرعاتکی تلقی ایدلسی پك ممکن اولان بوایضاحاتمله اشارت ایتمك ایستدیکم اساسلی نقطه شودر: بن، سلطنت شخصیهنك الغاسندن صوکره، بشقه عوالله عنی ماهیتده برمقامدن عباوت اولمسی لازم کلن خلافتکده ، ملغا اولدیغنی قبول ایدمیوردم . بونك، مناسب زمان وفرصتده تافظی طبیعی بولیوردم. خلیفه انتخاب اولنان عبدالمجید افندینك، بوحقیقتدن بوسبوتون غافل اولدیغی ادعا اولنهمز. باخصوص، کندیسنك خلیفه عنوانیله اجرای سلطنتی اسباب وشرائطنی احضار وتدمین ایدهبیلهجکلرینی تخیل ایدنلرك موجودیتی دوشونولورسه ؛ مخاطبمزك و طبیعی طرفدارلرنك صفوت وغفلتنه ذاهب اولمق اصلا جائز اولهمزدی .

شمدی آرزو بیورورسهکز ، خلیفه انتخابی مناسبتیله مجلسك ۱۸ تشرین ثانی ۳۸ کونی خفی جلسهلرنده کچن مذاکراتی حقنده قیصه برفکر ویرهیم .

مجلسده مسئلهیی چوق جدی ومهم تلقی ایدنلرواردی وباخصوص خواجه افندیلر کندی اختصاصلرینه متعلق بر موضوع بولدقلرندن چوق دقتلی ومتیقظ ایدیلر . بر خلیفه قاچمش .. اونی خلع ایتمك ، یکیسنی انتخاب ایتمك .. صوکره یکیسنی اسنابولده براقیوب آنقره یه کتیرمك .. ملتك ودولتك یقیندن باشنه کچیرمك .. خلاصه ؛ خلیفهنك فراری بوزندن تورکیاده ، بوتون عالم اسلامده تشوش وتوعه کلمش ویاخود کلهجکمش .. اونك ایچون تدبیرلر آلنملی ایمش .. طرزنده مطالعهلر، اندیشهلر درمیان اولونیوردی .

بعض خطیبلرده ، خلیفه اولهجق ذاتك صفتنك ، صلاحیتنك نه اولهجغنی تثبیت لزومندن بحث ایدیورلردی .

بن ده ، مذاکره ومناقشهیه اشتراك ایتدم . بیاناتمك اکثری ، درمیان ایدیلن مطالعاته ، جواب ماهیتنده ایدی . سویلدکلریمك اساسلری شوجملهلرده مندمج بولونیوردی :

« موضوع بحث مسئلهیی چوق مناقشه وتحلیل ایتمك ممکندر . فقط ، مناقشات وتحلیلاتده نهقدر ایلری کیدرسهك مسئلهنی حل ایتمکده اوقدر مشکلات وتأخراته اوغرارز. یالکز شو نقطهیه نظردقتی جلب ایدرم ؛ بو مجلس ، تورکیا خلقنك مجلسیدر. بو مجلسك صفت و صلاحیتی یالکزو آنجق تورکیا خلقنك و تورك وطننك حیاتنه ومقدراتنه شامل ونافذ اولهبیلیر . مجلسمز ، کندی کندینه بوتون عالم اسلامه شامل بر قدرت اکتساب ایدهمز افندیلر ! تورك ملتی و اونك ممثللرندن مرکب اولان مجلسمز ، کندی موجودیتنی ، خلیفه عنوانی طاشیان ویا طاشیهجق اولان برذاتك ألنه وره من و ویرمیهجکدر افندیلر ! بوندن دولایی عالم اسلامده تشوش وارمش ویاخود اولهجقمش. بونلرك هپسی معناسز و یالان سوزلردر . کیم سویلهمشسه یالان سویلهمشدر ، یالان سویلیور .

§ بو سوزومه اعتراض ایدن برذاته جواب ویردم ، علناً دیدمکه :

— سن یالان سویلیه‌بیلیرسك ، مستعدسك ! .

افندیلر ؛ دغدغه‌یه محل اولمدیغنی ایضاحدن صوکره بیان ایتدمکه ، بزم ، جهان نظرنده الك بویوك قوت وقدرتمز ، یکی شکل وماهیتمزدر . مقام خلافت تحت اسارتده اوله‌بیلیر . خلیفه نامنی طاشیانلر اجنبیلره التجا ایده‌بیلیرلر . دشمنلر و خلیفه‌لر برابر اوله‌بیلیرلر و هرشی یاپمغه تشبث ایده‌بیلیرلر . فقط ، یکی تورکیه‌نك طرز اداره‌سنی ، سیاستنی ، قوتی قطعیاً صارصه‌مزلر .

تورکیه خلسنك بلاقید و شرط حاکمیتنه صاحب اولدیغنی بردفعه دها و قطعیتله تکرار ایدییورم. حاکمیت ، هیچ برمعنا ، هیچ بر شکل و هیچ بر رنکده ودلالتده اشتراك قبول ایتمز . عنوانی خلیفه اولسون ، نه اولورسه اولسون هیچ کیمسه بو ملتك مقدراتنده مشارکت صاحبی اولاماز . ملت ، بوکا قطعیاً مساعده ایده‌مز . بونی تکلیف ایده‌جك هیچ بزملت وکیلی بولنه‌ماز . بناءً علیه ، فراوی خلیفه‌یی خلع ، یکیسنی انتخاب وبو موضوعه متعلق بوتون معاملاتده سویلدیکم نقطهٔ‌نظرلر داخلنده حرکت ضروویدر . بشقه درلوسنه قطعیاً امکان یوقدر . »

محترم افندیلر ، برآز مناقشه‌لی وکورولتولی اولمغله برابر مجلسك اکثریتیله ، پاپیله‌جق معامله اوزرنده مطابقت حصول بولدی . اوندن صوکره‌کی ، نتیجه‌ده معلوم عالیلری اولدی .

سلطنتك لغوی اوزرینه استانبولده حکومت عنوانی طاشیان توفیق و عزت پاشالر و رفقاسنك سرایه استعفالرینی ناصل ویردکلرندن ، استانبول اداره‌سنی تنظیم ایچون ویردیکمز اوامر وتعلیماتدن‌ده بحث ایدرك هیئت علیه‌کزی یورمغی فائده‌لی بولمیورم .

* *

§ لوزان قونفرانسی اجتماع عمومیسی ۲۱ تشرین ثانی ۳۳۸ — ۹۲۲ تاریخنده وقوع بولمشدر . بو قونفرانسده تورکیا دولتنی عصمت پاشا حضرتلری تمثیل ایتدی . طربزون مبعوثی حسن بك وسینوب مبعوثی رضا نور بك ، عصمت پاشانك ریاستنده‌کی هیئت مرخصه‌یی تشکیل ایدییوردی .

هیئت مرخصه‌مز ، تشرین ثانی ۳۳۸ — ۹۲۲ ابتدالرنده ، لوزانه کیتمك اوزره آنقره‌دن مفارقت ایتدی .

افندیلر ؛ ایکی دوردن عبارت اولوب سکز آی دوام ایدن لوزان قونفرانسی و نتیجه‌سی دنیانك معلومی بولنان برکیفیتدر .

بر مدت ، آنقره‌ده ، لوزان قونفرانسی مذاکراتی تعقیب ایتدم . مذاکره‌لر حرارتلی ، مناقشه‌لی جریان ایدییوردی . تورك حقوقنی تصدیق ایدر مثبت نتایج کورولمیوردی . بن ، بونی ، بك طبیعی بولیوردم . چونکه ، لوزان صلح ماصه‌سنده موضوع بحث ایدیلن مسائل ، اوچ ، درت سنه‌لك یکی دوره‌یه عائد و منحصر قالمیوردی . عصرلق حسابلر رؤیت اولونیوردی . بوقدر اسکی ، بوقدر قارمشیق ، بوقدر ملوث حسابلرك ایچندن چیقمق ، البته ، اوقدر بسیط وقولای اولمیه‌جقدی .

افندیلر ؛ معلومدر ، که یکی تورك دولتنك استخلاف ایتدیکی عثمانلی دولتی ، عهود عتیقه نامی آلتنده برطاقم « قاپیتولاسیونلر » ك زبونی ایدی . خرستیان عناصر برچوق امتیازلره واستثنائیتلره مالك بولونیوردی . عثمانلی دولتی، عثمانلی مملکتلرنده بولنان اجنبیلره حق قضاسنی تطبیق ایدهمزدی، عثمانلی تبعه‌سندن آلدیغی ویرکوبی اجنبیلردن آلمقدن ممنوع بولونیوردی ؛ دولتك حیاتی کمیرن ، کندی داخلنده‌کی عناصر حقنده تدابیر آلمقدن منع ایدیلیردی .

عثمانلی دولتی ، کندیسنی تأسیس ایدن ، عصر اصلینك تورك ملتنك انسانجه یشامسنی تأمین ایده‌جك اسبابه‌ده توسلدن منع ایدلمشدی ؛ مملکتی اعمار ایده‌مز ، شمندوفر یاپدیره‌مز ، حتی مکتب یاپدیرمقده سرسنت دکلدی ؛ بوکبی احواله درحال اجانب مداخله ایدردی .

عثمانلی حکمدارلری ومقربلری ، دبدبه ودارات ایچنده حیاتلرینی تأمین ایچون مملکت وملتك بوتون منابع ثروتی قوروتدقدن بشقه ، ملتك هردرلو منافعنی حصر ایتمك ودولتك حیثیت وشرفی فدا ایلمك صورتیله بر چوق استقراضلر یاپمشلردی . اوقدرکه ، دونت بو استقراضلرك فائضلرینی أوده‌به‌میه‌جك حاله کلمش ، جهان نظرنده مفلس عد اولنمشدی .

افندیلر ؛ وارثی اولدیغمز عثمانلی دولتنك دنیا نظرنده هیچ برقیمتی، فضیاتی وحیثیتی قالمه‌مشدی ؛ حقوق بین‌الملادن خارج طانمش ، عادتا صحابت ووصایت آلتنه آلنمش برماهیتده فرض اولونیوردی.

ماضیه عائد مسامحه‌لرك ، خطالرك فاعلی بز اولدیغمز حالده ، اساساً عصرلرك متراکم حسابتی یزدن صورولمه‌مق لازم کلدیکن بوخصوصده‌ده ، دنیا ایله قارشی قارشیه کلمك بزه توجه ایتمشدی . ملت ومملکتی حقیقی استقلال وحاکمیته صاحب قیلمق ایچون بومشکلات وفداکارلغی‌ده اقتحام ایتمك یزم اوزرمزه تحمیل اولنمشدی . بن ، نتیجه‌نك بهمه‌حال مثبت اولمه‌جمندن امین ایدم . تورك ملتنك موجودیتی ایچون، استقلالی ایچون،حاکمیتی ایچون بهمه‌حال استحصال وتأمینه مجبور اولدیغی اساسلرك، جهانجه تصدیق اولمه‌جغنه اصلا شبهه ایتمیوردم . چونکه ، حقیقتده ، بواساسلر ، قوت ولیاقتله فعلاً ومادةً استحصال ایدلمش ایدی . قونفرانس ماصه‌سنده طاب ایتدیکمز ، ذاتاً استحصال ایدلمش اولان خصوصاتك اصولاً اداده وتصدیقندن بشقه برشی دکلدی . مطالباتمز ، صریح وطبیعی حقلرمزدی . بوندن بشقه ، حقوقمزی محافظه وتأمین ایچون قدرتمزده واردی ؛ قوتمزده کافی ایدی . الك بویوك قوتمز ، الك شایان امنیت مسندمز ، حاکمیت ملیه‌مزی ادراك ایتمش واونی بالفعل خلك ألنه ویرمش وخلقك ألنده طوتمه‌یله‌جکمزی فعلاً اثبات ایلمش اولدیغمز ایدی .

ایشته ، بوملاحظه‌لره بناءً ، قونفرانسك جریانی سکونتله تعقیب ایدییوروکوستردیکی معکوس وضعیتلره لزومندن زیاده اهمیت عطف ایتمیوردم .

افندیلر ؛ سلطنتك الغاسی ، خلافت مقامنك صلاحیتسز قالیشی اوزرینه، خلق ایله یقیندن تماسه کلمك ، احوال روحیه وتمایلات فکریه‌یی بردها تدقیق ایتمك مهمدی .

بوندن بشقه ، مجلس صوك سنه سنه داخل اولمش بولونیوردی . یکی انتخاب مناسبتیله ، آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی سیاسی برفرقه‌یه تحویل ایتمکه قرار ویرمشدم . صلح تقرر ایتدیکی تقدیرده ، جمعیت تشکیلاتمزك ، سیاسی فرقه‌یه انقلابنی لزوملی کوریبوردم . بوخصوصده‌ده خلق ایله بالذات حسبحال ایتمکی موافق وفائده‌لی مطالعه ایدییوردم . ظفردن صوکره ، تعلیم وتربیه

اله اشتغاله باشلامش اولان اردومزی‌ده یاقیندن کورمك ایستیوردم . ایشته ، بو مقصدلرله ، غربی آناطولوده بر سیاحت اجرا ایتمك اوزره ١٤ کانون‌ثانی ٣٩ تاریخنده آنقره‌دن حرکت ایتدم .

اسکیشهردن اعتباراً ، ایزمیت، بروسه، ازمیر، بالیکسرده خلقی مناسب محللرده طوپلایه‌رق‌اوزون حسبحالرده بولندم . اهالینك ، بکا ایستدکلری کبی سربست سؤالر توجیه ایتمسنی طلب ایتدم . صورولان سؤالاره، جواب تشکیل ایتمك اوزره، آلتی‌ساعت، یدی‌ساعت، یدی‌ساعت دوام‌ایدن قونفرانسلر ویردم.

محترم افندیلر ؛ همان هر پرده خلقك آکلامق ایستدیکی خصوصاتدن نظر دقتی جلب ایدن نقطه‌لر شونلردی :

لوزانس قونفرانسی ونتیجه‌سی، حاکمیت ملیه ومقام‌خلافت وبونلرك وضعیتلری ومناسبتلری ویرده تشکیل ایتمك نیتنده اولدیغم آکلاشیلان سیاسی فرقه . . .

لوزان قونفرانسی مذاکراتی ، جریان ایتدیکی کبی ، هر پرده ، خلاصه ایدیبوردم . نتیجه‌نك مثبت اولەجغی حقنده‌کی قناعتمی‌ده بیان ایده‌رك ملتك مستریح اولمسنه چالیشیوردم .

— حاکمیت ملیه ومقام خلافتك وضعیتلری و مناسبتلری نه اولدیغی حقنده ، خلقك مراق واندیشه ایتمکده حقی واردی.. زیرا ، مجلس ١ تشرین‌ثانی ٣٣٨ تاریخلی قراریله ، حاکمیت‌شخصیه‌یه مستند شکل حکومتك ١٦ مارت ٣٦ تاریخندن اعتباراً وابدیاً تاریخه انتقال ایلدیکنی اعلان ایتدکدن صوکره ، بر طاقم شکری خواجه‌لر « افکار عمومیهٔ اسلامیه تردد واضطراباته دوشمشدر . » دیه‌رك حرکت وفعالیته کچدیلر. (خلافت عینی حکومتدر . خلافتك حقوق و وظائفنی ابطال ایتمك هیچ کیمسه‌نك ، هیچ بر مجلسك النده دکلدر .) دعواسنی اورتەیه آتمشلردی . مجلسك ، ملتك لغو ایتدیکی سلطنت شخصیه‌یی خلافت مقامنده ادامه وپادشاه یرینه‌خلیفه اقامه‌ایتمك‌سوداسنه دوشمشلردی.

فی‌الحقیقه ، مرتجع برحزب ، قره‌حصار صاحب مبعوثی بولنان خواجه شکری امضاسیله «خلافت اسلامیه وبویوك ملت‌مجلسی» عنوانیله برر‌ساله نشر ایتدی . آنقره‌ده، ١٥ کانون ثانی ٣٣٩ تاریخنده انتشار ایدن وبوتون مجلس اعضالرینه توزیع ایدیلن بورساله‌دن ، ایزمیتده، خبردار ایدلدم. رساله‌نك اوزرنده ، ساده‌جه (١٣٣٩) سنه‌سی یازلمشدی . فقط رساله‌نك دها ، بن ، آنقره‌ده ایکن احضار وطبع اولندیغی و بنم آنقره‌دن تاریخ مفارقتم اولان ١٤ کانون ثانی ٣٣٩ کونلك فرداسی اورتەیه چیقارلدیغی آکلاشیلمش ایدی .

شکری افندی خواجه ورفقاسی (خلیفه مجلسك ، مجلس خلیفه‌لکدر) سفسطه‌سیله ملت مجلسنی خلیفه‌نك هیئت مشورتی وخلیفه‌یی مجلسك‌ردولایسیله دولتك رئیسی کبی کوسترمك وقبول‌ایتدیرمك ایسته‌مشلردر .

افندیلر؛ خلیفه بولنان ذاتی، امیده دوشوره‌جك بعض صداقتکارانه معامله‌لرده جلب دقت ایدی. خفی اوله‌رق جریان ایدن صداقتکارانه مظاهرات ایسه بزم خارجاً استدلال ایتدکمزدن دها فضله ایمش . بو بابده بر فکر ویرمش اولمق ایچون اوصره‌لرده ، استانبول وتراکیاده مأمور ومتملز اولان رأفت پاشانك عینی تاریخلرده خلیفه‌یه (قونیه) اسمنده برآت تقدیمی وسیله‌سیله کندی برادری و عینی زمانده یاوری رفعت بکه یازدیغی بر شیفره ایله خلیفه‌نك ، سر یاوری واسطه‌سیله وردیکی جوابی عیناً عرض ایده‌جکم :

شیفره

رفعت بکه :

(قونیه) بی خلیفه حضرتلرینه تقدیم ایتمك ایچون کتیرتمشدم . یالکز حالاً نه حالده اولدیغنی کورمدم . جسارتده بولنهمیورم . استانبولده ایی بر حیوان بولنمیه‌جغنی آکلادیغم ایچون خلیفه حضرتلرینك سریاورلرندن‌ده حیوان تدارکی خصوصنده استعجال ایتمه‌لرینی بونك ایچون رجا ایتمشدم. حیوانك طرف خلافتپناهیلرندن تقدیر ایدلمسنی لطف الٰهی تلقی ایدییورم . بویوك بر جرأتکارلق اوله‌جغنی بیلمکله برابر استقلال محاربه‌سنك تاریخی برخاطره‌سی‌اولدیغی ایچون‌اسکی‌صادق بر عسکرك عزا یادکاری اوله‌رق تقدیم ایتدیکی قونیه‌نك خلیفه حضرتلری طرفندن لطفاً قبولی‌وخلیفه‌حضرتلرینك الك قلبی و الك عبودیتکار حسلرله آللرینی أوپدیکمك عرض و ابلاغنه توسط ایتملریی سر یاور شکیب بکدن رجا ایدرم . قونیه‌یی وبوشیفره‌یی سر یاور شکیب بکه همان تسلیم ایدیکز .

رأفت

٣٣٩-١-٥

ترا کیا فوق‌العاده ممثلی رأفت پاشا حضرتلرینه

عرض حرمتکارانه‌مدر .

برادرم عالیلری رفعت بکك تسلیم ایلدیکی تلغرافنامهٔ دولتلرینی خلافتپناه افندمزه عرض وارائه ایلدم . ذات حضرت وکالتپناهی کرك تأیید بیوریلان حسیات خالصهٔ مصادقتپروریدن وکرك تقدیم قلنان (قونیه) نامندهکی حیواندن دولایی خاصةً محظوظ ومتشکر قالدیلر ومعزز وطنمزك محافظهٔ استقلالی‌کبی بك مقدس وعلوی برمقصدك استحصالنه چالیشان بوکسك ناصیه‌لر میانده تمایز ایتمش اولان ذات والالرینك‌ده ابراز حماست وفداکاری ایلدکلری شهامت میدانلرندن برینه اضافةً تسمیه قلنان بو سویملی وکوزل آته مالکیتله مباهی اولدیلر . جناب جبرائیل ، حضرت فخر کائنانه (ص .ع. م) تبلیغ رسالت ایلدیکی‌کبی‌ذات دولتکزده خلیفه‌حضرتلرینه تبلیغ وکالت بیوردیغکزدن دولایی وجود عالیکز کندیلرینه بوتون حیات کذشته‌لرینك الك مسعود ومتیمن بر حادثه‌سنی دائما اخطاره وسیله تشکیل ایده‌جکدر . ذات سامیلرینك بومعزز خاطره‌یه قاریشمش اولمای حسبیله صیق صیق وکمال محبتله تخطر بیوریله‌جقلری ذاتاً درکار ایکن برده هرکون برمعتاد بواسب صبا رفتاره بینیلدکجه یاد قیمتدار والالری تکرر وتجدد ایده‌جکدر . شوسطرلر ایله خلافتپناه افندمزك حسیات حقیقیهٔ مخالصتکارانه وقدر شناسانه‌لرینه نه‌درجه‌یه قدر ترجمان اوله بیلدیکمی تعیین ایده‌مم . بونده موفق اوله‌مدیسه‌م نقصانی ذات دولتلرینه کندیلرینك بالذات ابراز وارائه بیورمش اولدقلری آثار محبت والتفات پدرانه دها اوزله جبر وتضمین ایتمشدر قناعتیله متسلی اولمقده‌یم . بالوسیله وبالنهایه سلام

مخصوص ظل‌اللهی وادعهٔ خیریهٔ وکالتپناهیی تبلیغ وتبشیر ایله کسب شرف ایدرك تکریمات فائقه‌مك لطف قبولنی رجا ایلرم افندم حضرتلری .

٧ کانون ثانی ٣٣٩

سریاور

شکیب عفتی

(بو مخابرات ومجاملاته ، بز آنجق خلافتك الغاسندن وخلیفه خاندانینك مملکتدن طردندن‌صوکره بالتصادف مطلع اولهبیلدك .)

عرض ایتملیم، که شکری‌افندی خواجه واونی وامضاسنی ایلری سورن پولتیقه‌جیلر، سلطان ویا پادشاه عنوانی طاشیان برحکمدار یرینه عنوانی خلیفه اولان برحکمدار قویه‌رق بیانات ومدعیاتده بولنمشلردی. شوفرق ایله ، که هرهانکی برمملکت وملتك حکمداری یرینه دنیانك اقطارمختلفه‌سنده، کتله‌لر حالنده یاشایان ، متنوع عرقدن اوچ یوز میلیونلق برجامعه‌یه حکمی شامل برحکمداردن واونك وظائف وصلاحیتندن بحث ایتمشلردی . بواسلام شمول معظم حکمدارك النه، قوت اوله‌رق، اوچ یوز میلیون امت محمددن ، یالکز ، اون ، اون بش میلیون تورك خلقنی لطف ایتمشلردی . خلافه اسمنده‌کی حکمدار ، « امتلرك معاملاتنی تدویر وامور دنیویه‌لرینه عائد احکامدن ، منفعتلرینه اکزیاده توافق ایده‌نی تنفیذ» ایده‌جکدی. بالجمله مسلمانلرك «حقوقنی مدافعه ایده‌جك، اموروم‌صالحنی نافذ برعزم واراده ایله» احاطه ایلیه‌جکدی .

خلیفه اسمنده‌کی حکمدار ؛ دنیا یوزنده‌کی اوچ یوز میلیون اهل اسلام آره‌سنده عدالتی پایدار ایده‌جك ، حقوق عامه‌یی کوزه‌تمه‌جك ، امن وآسایشی اخلال ایده‌جك حادثاته مانع اوله‌جق ، اهل‌اسلامه ایم سائره طرفندن وقوعی محتمل تجاوزاته سد چکه‌جکدی . جامعهٔ اسلامیه‌نك صلاحنی تأمینه خادم اسباب مدنیه وعمرانیه‌یی احضار ایله مکلف بولنه‌جتدی .

محترم افندیلر ، بوقدر اجهل واحوال وحقایق جهاندن بودرجه بی‌خبر شکری خواجه وامثالنك ملنمزی اغفال ایچون ، احکام اسلامیه ، دینیه نشر ایتدکلری سفسطه‌لرك اساساً تکراره دکری یوقدر . فقط ، بونجه عصرلرده اولدیغی کبی ، بوکون دخی ، اقوامك جهلندن وتعصبندن استفاده ایده‌رك بیك بر درلو سیاسی وشخصی‌مقصد ومنفعت تأمینی ایچون دینی آلت وواسطه‌اوله‌رق قوللانمق تشبثنده بولنانلرك ، داخل و خارجده موجودیتی ، بزی ، بوزمینده سوز سویلمکدن ، مع‌التأسف ، هنوز مستغنی بولندیرمیور . بشریتده ، دین حقنده‌کی احتساس و وقوف ، هر درلو خرافه‌لردن تجرد ایده‌رك ، حقیقی علوم و فنون نورلریله مصفا ومکمل اولونجیه قدر ، دین اوبونی آقتورلرینه ، هر پرده تصادف اولنه‌جقدر .

شکری خواجه‌لرك نه‌قدرمعناسز، منطقسز وقابلیت اجرائیه‌دن‌محروم افکار واحکام صاووردقلرینی آکلامه‌مق ایچون جداً ، خواجه افندی کبی الهلق دنیلن مخلوقاتدن اولمق لازمدر .

خلیفه وخلافت ، اونلرك دیدیکی کبی ، سلطه‌سی عموم دنیا مسلمانلرینه شامل اولق لازم‌کلنجه،

بوتون موجودیتی ومنابع قوتی خلیفه‌نك امروبهینه حصر ایتمکله تورکیا خلقنك اوموزلرینه تحمیل ایدیله‌جك یوكك نه قدر آغیر اوله‌جغنی انصاف ایدوب دوشونمك لازم کلمزمیدی ؟

اونلرك سرد ایلدکلری ایجابات واحکامه کوره ، خلیفه نامنده حکمدار ؛ چین ، هند ، افغان ، ایران ، عراق ، سوریه، فلسطین ، حجاز ، یمن ، عسیر ، مصر ، طرابلس ، تونس ، جزائر، فاس، سودان، خلاصه دنیانك هرطرفنده‌کی اسلاملرك واسلام مملکتلرینك امورنده تصرف صاحبی اوله‌جقدی.

بو خیالك، هیچ بر وقت تحقق ایتمه‌مش اولدیغی معلومدر . اسلام جماعتلرینك ، بربرندن تماماً آیری مقصدلرله افتراق ایلدکلری ؛ أمویلرك اندلسده، علویلرك مغربده، فاطمیلرك مصرده، عباسیلرك بغداددە، بررخلافت یعنی سلطنت قوردقلری وحتی، اندلسده هربیك کشیلك برجماعتك « برامیرالمؤمنینی ایله بر منبری ، اولدیغی خواجه شکری امضالی رساله‌ده دخی مذکوردر .

— بوتاریخی حقیقتدن تجاهل ایدرك ، همان کاملاً اجنبی دولتلرك تحت تابعیتنده بولنان ویا مستقل اولان اسلام ملتلره ویا دولتلره خلیفه نامی آلتنده بر حکمدار نصب و تعیین ایتمك عقل و حقیقت ایله قابل تألیف اوله‌بیلیرمیدی ؟ بالخاصه ، بویله بر حکمدارك تأمین موقعی ایچون ، بر آووچ تورکیا خلقنی حصر و تخصیص ایتمك ، اونی ، محو ایتمك ایچون تطبیق اولنه کلن تدبیرلرك الك مؤثری اولمزمیدی ؟ « خلیفه‌نك وظیفه‌سی روحانی دکلدر » ، « خلافتك اساسی قدرت مادیه و قوت حکومتدر . » دییه‌نلرك ، خلافتك دولت ، خلیفه‌نك رئیس دولت اولدیغنی افاده و اثبات ایتدکلری ومقصدلرینك خلیفه عنوانیده بر ذاتی ، تورکیه دولتنك ریاستنه کچیرمك اولدیغی سهولتله قابل تفهم ایدی .

محترم افندیلر ؛ شکری خواجه افندینك و سیاستجی آرقداشلرینك ، مقصد سیاسیلرینی آچیقدن آچیغه اظهار ایتمیوب ، بونی ، بوتون عالم اسلامه تشمیل ایتمك ایستدکلری ، دینی بر مسئله حالنده موضوع بحث ایتلری ، خلافت اویونجاغنك ، اورته‌دن قالدیرلمسنی تسریعدن بشقه برنتیجه ویرمه‌مشدره

— خلافت مسئله‌سی حتمنده ، خلقك تردد واندیشه‌سنی ازاله ایچون ، هرپرده لزومی قدر بیانات و ایضاحاتده بولندم . قطعی اوله‌رق افاده ایتدم ، که « ملتمزك قوردیغی یکی دولتك مقدراتنه ، معاملاتنه ، استقلالنه ، عنوانی نه اولورسه اولسون هیچ کیمسه‌یی مداخله ایتدیره‌میز! ملتك کندیسی ، قوردیغی دولتی و اونك استقلالنی محافظه ایدییور والی‌الابد محافظه ایده‌جکدر ! »

ملته آکلاتدم، که اسلام شمول بردولت تأسیس ایتمك وظیفه‌سیله مکلف تخیل ایدیلن برخلیفه‌نك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیلمسی ایچون ، تورکیا دولتی و اونك بر آووچ نفوسی ، خلیفه‌نك امرینه تابع طوتوله‌مز . ملت ، بوکا راضی اوله‌مز ! تورکیه خلقی بو قدر عظیم بر مسئولیتی ، بوقدر غیر منطقی بر وظیفه‌یی درعهده ایده‌مز .

— ملتمز ، عصرلرجه ، بوواهی نقطهٔ نظردن حرکت ایتدیرلدی . فقط نه اولدی ؟! هرکیتدیکی برده میلیونلرجه انسان براقدی . یمن چوللرنده قاورولوب محو اولان آناطولو اولادلرینك مقداریني بیلیورمیسکز؟ دیدم. سوریه‌یی، عراقی محافظه ایتمك ایچون، مصرده بارینه بیلمك ایچون ، آفریقاده طوتونه‌بیلمك ایچون نه قدرانسان تلف اولدی، بونی بیلیورمیسکز؟! ونتیجه‌نه اولدی کوریبورمیسکز؟! دیدم.

خلیفه‌یه ، دنیایه میدان اوقوتمق واونی عموم اسلام امورینه تصرف صاحبی قیلمق فکرنده اولانلره

بووظيفه‌يى يالكز آناطولو خاقندن دكل ، اونك سكز اون مثلى نفوسدن مركب اولان بويوك اسلام كتله‌لرندن طلب ايتمليدر ! يكى توركيه‌نك ويكى توركيه خلقنك ، آرتق ، كندى حيات وسعادتندن بشقه دوشونه‌جك برشئى يوقدر .. بشقه‌لرينه ويره‌بيله‌جك برذره‌سى فالمامشدر ! ديدم .

ديكر برنقطه‌يى ده ، خاق نظرنده تبارز ايتديرمك ايچون شويله‌ياتده بولندم : بر آن ايچون فرض ايدهلم كه ديدم ؛ تورکيه ، موضوع بحث وظيفه‌يى قبول ايتسين .. بوتون عالم اسلامى برنقطه‌ده توحيد ايدرك سوق واداره ايتمك غايه‌سنه يوروسون وموفق دخى اولسون ! يك اعلا آما ، تحت تابعيت واداره‌مزه آلمق ايستديكمز ، ملتلر ، ديرلرسه‌كه ، بزه ، بويوك خدمتلر ومعاونتلر ياپديكمز ، تشكر ايدرز . فقط ، بز مستقل قاملق ايستيوزر . استقلال وحاكميتمزه كيمسه‌نك مداخه‌سنى موافق كورميز ! بز كندى كنديمزى سوق واداره‌يه مقتدرز !

اوحالده ، تورکيه خلقنك بوتون مساعى وفدا كارلغى ، سده‌حه برلشكر ودها آلمق ايچونمى اختيار اولنه‌جقدر ؟!

كورولموردى ، كه برهوا وهوس ايچون ، بر وهم وخيال ايچون ، تورکيه خلقى محو ايتمك ايستيورلردى . خلافت وخليفه‌يه وظيفه وصلاحيت ويرمك فكرينك ماهيتى بوندن عبارتدى .

افنديلر ؛ خلقه ، صوردم ، بر دولت اسلاميه اولان ايران ويا افغانستان ، خليفه‌نك هرهانكى بر صلاحيتنى طانيرمى ؟ طانييه‌بيليرمى ؟ حتى اوله‌رق طانيه‌مز . چونكه دولتنك استقلالنى ، ملتنك حاكميتنى مخلدر .

§ ملته ، شونى‌ده اخطارايتدم ، كه كندمزى ، جهانك حاكمى ظن ايتمك غفلتى ، آرتق دوام ايتمه‌ليدر . حقيقى موقعمزى ، دنيانك وضعيتنى طانيمه‌مقدمكى غفلته ، غافللرداويقله ملتمزى سوروكلديكمز فلاكتلر يتيشير ! بيله بيله عينى فاجعه‌يى دوام ايتديره‌مميز !

§ افنديلر ، انكليز مورخلرندن (وه‌لس ـ Wells) ، ايكى سنه اول انتشار ايدن ، بر تاريخ يازدى . اثرينك صوك صحيفه‌لرى « دنيا تاريخنك مستقبل صفحه‌سى » عنوانى آلتنده برطاقم مطالعاتى احتوا ايدر .

بومطالعاتده استهداف اولنان مسئله ؛

« Un gouvernement Fédéral mondial » « جهانشمول براتحادى حكومت » در .

(وه‌لس) « بومبحثده ، جهانشمول براتحادى حكومتك تاصل تأسيس اولنه‌بيلجكنى وبويله بردولتك اساسلى بعض فارق خطلرى حقنده‌كى تصورلرينى سرد ايديور وعدالتك وتك برقونك سلطنتى آلتنده كرهء ارض تاصل برحاله بولنه‌جقدى ، بونى تخيل ايديور .

(وه‌لس) ، « بوتون حاكميتلر ، تك ، برحاكميت ايچنده اذابه اولنمازسه ، مليتلرك فوقنده برقوت ميدانه چيقمازسه دنيا محو اوله‌جقدر » ديور و « حقيقى دولت ، عصرى حيات شرائطنك برضرورت حاله كتيردىكى جهان حكومت متحده‌سندن بشقه برشى اوله‌مز . » : « محققدركه انسانلر ، كندى ايجادلرى آلتنده أزيلمك ايسته‌مزلرسه ايرويا كچ برلشمكه مجبور اولنه‌جقلردر . » مطالعه‌لرنده بولونيور .

« بشريتك تساندى حقنده‌كى » بويوك خليانك نهايت فعله چيقمسى ايچون نه ياپمق و نه‌نك اوكنه كچمك لازم كه‌جكى صحيح اوله‌رق بيلنمديكى » و « متجاوز برسياست خارجيه عنعنه‌سنه مالك اولان دولتلرك » جهانشمول براتفاق دولى طرفندن كوچلكله تمثيل اولنه‌بيله‌جكى » ده درميان ايديليور . (ولس) لك « آوروپا و آسيانك فلاكتلرى ومشترك احتياجلرى » بلكه دنيانك بوايكى قسمنده‌كى قوملرك بر درجه‌به قدر برلشمه‌سنه مدار اوله‌جقدر . » « اوله‌بيليو » كه بر صره قسمى اتحادلر » جهانشمول براتحادك حصولنه تقدم ايدر . » مطالعه‌لرنى‌ده قيد ايده‌يم .

— افنديلر « بوتون بشريتك » تجربه » معلومات وتفكرده تعالى وتكملى » خرستيانلقدن » مسلمانلقدن» بودپزمدن صرفنظر ايدرك بسيطلشديرلمش وهركس ايچون آكلاشيله‌جق حاله قونولمش عالمشمول صاف ولكه‌سز بردينك تأسسى وانسانلرك شمدى‌به قدر غاوغالر» لوثيات» قاپاآرزو واشتهالر آره‌سنده برسفالتخانه‌ده يشامقده اولدقلرنى قبول ايده‌رك بوتون‌وجودلرى وذكالرى زهرله‌بن‌عفونت تخملرينه غلبه ايتمكه قرار ويرمسى كى شرائطك حصولنى مستلزم اولان بر « جهانشمول اتحادى حكومت » تخيلنك طاتلى اولديغنى انكار ايده‌جك دكلز .

بوتصور وتخيله قسماً مشابه برخيال » خلافتجيلرى وپان اسلاميزم طرفدارلرينى ـ تورکيه‌به مسلط اولماملرى شرطيله ـ ممنون ايتمك ايچون بزده‌ده تصوير ايدلمشدى .

— تصوير اولنان نظريه شوايدى : آوروپاده» آسياده » آفريقاده وسائرقطعه‌لرده يشايان اسلام هيئت اجتماعيه‌لرى» استقباله» هرهانكى بركون» اراده وآرزولرينى استعمال وتطبيقه اقتدار وسربستى كسب ايدرلر؛ اوزمان لزوملى وفائده‌لى كورورلرسه» عصرك احتياجاتنه موافق برصورتده برطاقم ائتلاف واتحاد نقطه‌لرى بوله‌بيليرلر . شبه‌سز » هردولتك » هرهيئت اجتماعيه‌نك » بربرندن تطمين و تأمين ايده‌جكى احتياجلرى واردر. متقابل منفعتلرى موجوددر. بو متصور مستقل اسلام حكومتلرك صاحب صلاحيت مرخصلرى برآرايه كلوب برقونفره‌ياپاولر وفلان وفلان وفلان اسلام دولتلرآره‌سنده شو ويا بومناسبتلر تأسس ايتمشدر. بو مناسبات مشتركه‌يى محافظه وبومناسباتك تضمن ايلديكى شرائط داخلنده متحداً حركتى تأمين ايچون بوتون اسلام دولتلرك مرخصلرندن مركب بر مجلس تشكل ايده‌جكدر. اتحاد ايدن اسلام دولتلر بو مجلسك رئيسى طرفندن تمثيل اولنه‌جقدر دېرلرسه » ايشته اوزمان » ايسترلرسه » او « اسلام شمول اتحادى حكومت » « خلافت ومشترك مجلسك مقام رياستنه انتخاب اولنه‌جق‌ذاتده خليفه عنوانى وېرېرلر. يوقسه» هرهانكى براسلام دولتنك» برذاته» بوتون اسلام‌دنياسى امورينك تدوير وتمشيتى صلاحيتنى ويرمسى عقل‌ومنطقك هيچ بروقت قبول ايدميه‌جكى بركيفيتدر .

§ افنديلر ؛ خلافت ودين مسئله‌لريله مشغول اولنديغى صره‌لرده» افكار عموميه وبالخاصه افكار منوره ايچون » تشكيلات اساسيه قانونيه برنقطه‌نك عقده تشكيل ايتديكنه مطلع اولدق . جمهوريت اعلانندن صوكره‌ده » قانونيه » عينى عقده محافظه ايدلدكدن بشقه » عقده تشكيل ايده‌جك ايكنجى برنقطه‌نك دها » ادخال ايدلديكنى كورنلر » تعجبلرينى كيزلەمه‌مشلردى واليوم كيزلەمه‌مكده‌درلر.

بو نقطه‌لرى ايضاح ايده‌يم ؛ ٢٠ كانون ثانى ١٣٣٧ تاريخلى تشكيلات اساسيه قانونيك (٧ نجى) و ٢١ نيسان ١٣٤٠ تاريخلى تشكيلات اساسيه قانونيك (٣٦ نجى) مادەسى بويوك ملت مجلسنك وظائفندن باحثدر .

مادەنك باشنده ، مجلسك ايلك وظيفەسى اولق اوزره ، (احكام شرعيەنك تنفيذى) واردر . ايشته ، بونك ماصل بر وظيفه و احكام شرعيەدن مقصدك نه اولديغنى آكلامقده تردده دوشەنلر واردر . چونكه بو يولك ملت مجلسنك ، مذكور مادەده ، « قوانينك وضعى ، تعديلى ، تفسيرى ، فسخ والغاسى واخ » ذكر و تعداد اولنان وظائفى او قدر شمولى و وامنحدر ، كه « احكام شرعيەنك تنفيذى » دخى آريجه و مستقلاً برقليشەنك موجودیتى زائد كورولمكدەدر . چونكه ، شرع دينك فسخ ديمكدر . احكام شرعيه دينك ، احكام قانونيه دينمكدن بشقه برشى دكلدر و اولامز . بشقه درلوسى ، عصرى حقوق تلقياتيله قابل تأليف دكلدر . بو بويله اولونجه ، « احكام شرعيه » تعبيريله قصد اولنان معنا و مدلولك بوسبوتون بشقه برشى اولمسى ايجاب ايدر .

افنديلر ؛ ايلك تشكيلات اساسيه قانونتى احضار ايدنلره بالذات رياست ايدييوردم . ياپمقده اولديغمز قانونله ، « احكام شرعيه » تعبيرينك برمناسبتى اولمديغنى آكلاتمغه چوق چاليشيلدى . فقط ، بو تعبيردن ، كندى زعمارنجه ، بام بشقه معنا تصور ايدنلرى اقناع ممكن اولمدى .

ايكنجى نقطه ، افنديلر ؛ يكى تشكيلات اساسيه قانونتك ايكنجى مادەسنك باشنده . . « تورکيه دولتنك دينى ، دين اسلامدر . » جملەسيدر .

بو جمله دها ، تشكيلات اساسيه قانونته كچمەدن چوق اول ، ازميتده ، استانبول و ازمیت ارباب مطبوعاتيله اوزون برملاقات وحسبحالمز اثناسنده ، محاط لرمدن برذاتك ، شو سوأله معروض قالام : « يكى حكومتك دينى اولهجقمى ؟ »

اعتراف ايدەيم ، كه بو سوأله مخاطب اولمق هيچ‌ده آرزو ايتميوردم . سبى ، بك قصه اولمسى لا مكان جوابك او كونكى شرائطه كوره آغزمدن چيقمسنى هنوز ايستەميوردم . چونكه ، تبعەسى مادە ادیان مختلفەيه منسوب عناصر بولنان وهر دين منسوبى حقنده عادلانه و بيطرفانه معاملەده بولنمغه ومحكمەلرنده تبعەسى واجانب حقنده سياناً تطبيق عدالته مكلف اولان برحكومت ، حريت افكار و وجدانه رعايته مجبوردر . حكومتك ؛ بو طبيعى صفتنك ، شبهەلى معنا عطفنه سبب اولهجق صمللره تمهيد ايدلمسى البته دوغرو دكلدر .

« تورکيه دولتنك رسمى ديلى تورکجەدر . » ديديكمز زمان بونى هركس آكلار . حكومتله معاملات رسميەده ، تورك ديلنك جارى اولمسى لزومنى هركس طبيعى بولور . فقط ، « تورکيه دولتنك دينى ، دين اسلامدر . » جملەسى عينى صورتله‌مى تفهم و قبول ايديلهجكدر ؟ بو ، بالطبع ، ايضاح وتفسيره محتاجدر .

افنديلر ؛ غزتەجى مخاطبمك سوأله ، حكومتك دينى اولامز ! ديەمدم . عكسنى سويلدم . — واردر افندم ، اسلام دينى‌در . ديدم . فقط ، درعقب « اسلام دينى حريت افكاره مالكدر . » جملەسيله جوابمى توضيح وتفسير لزومنى حس ايتدم .

دينك ايستدم ، كه ، حكومت ، افكار و وجدانه رعايته مقيد و مكلف اولور .

مخاطبم ، وبرديكم جوابى ، شبهەسز ، معقول بولدى وسوألنى شو طرزده تكرار ايتدى : « يعنى حكومت بر دين ايله تدين ايدەجكمى ؟ »

— « ایده‌جکمی ، اتمیه‌جکمی بیلمم ! » دیدم. مسئله‌یی قپاتمق ایستدم . فقط ، ممکن اولمدی . اوحالده ، دنیلدی ، هر هانکی بر مسئله حقنده اعتقاداتم و دوشونجه‌لرم دائره‌سنده بر فکر اورته‌یه آتمقدن حکومت بنی منع ویا تجزیه ایده‌جکدر . حالبوکه هر کس ، کندی وجداتی صوصدورمغه امکان کوره‌جکمی ؟ او زمان ، ایکی شی‌دوشوندم . بری ؛ یکی توركیه دولتنده هر رشید دینی‌اتخاذده سربست اولیه‌جقمیدر ؟ دیکری؛ خواجه شکری افندینك « بعض علماء کرام آرقداشلرمزله برلکده دوشوندکلرمزی ، کتب شرعیه‌ده موجود ، معین و مستقر احکام اسلامیه‌یی نشر ایدرك . . . تفایط ایدلدیکی مع‌الأسف کورولن افکاراسلامیه‌یی تنویر ایتمکی متحتم بر وجیبه تلقی ابتدك . » مقدمه‌سنی متعاقب ذکر اولنان : « خلافت اسلامیه ، امر دینی حفظ وحراستده نبوته خلف اولمقدر ؛ اقامهٔ شریعت خصوصنده رسول‌اکرم افندمز طرفندن نیابتدر . »

حالبوکه ، خواجه‌نك سوزلرینی تطبیقه قالقیشمق، حاکمیت ملیه‌یی ، حریت وجدانیه‌یی قالدیرمغه چالیشمقدی . بوندن بشقه ، خواجه‌نك خزینهٔ معلوماتی ، یزیدلر زماننده یازدیرلمش واستبداد اداره‌یه مخصوص فورمولرلری محتوی دکلیدی ؟

او حالده مفهوم ومدلولی ، آرتق هرکسجه تماماً توضح ایتمش اولان دولت وحکومت تعبیرلرینی وملت مجلسلری وظائفی ، دین وشریعت کسوه‌لرینه بورونه‌رك کیم ونه ایچون اغفال اولنه‌جقدر ؟

حقیقت بوندن عبارت اولمغله برابر ، اوکون ، ایزمیتده ، مطبوعات ارکانیله بو زمین اوزرنده ، دها فضله مداولهٔ افکار ایتمك التزام اولنمدی .

جمهوریتك اعلانندن صوکره‌ده ، یکی تشکیلات اساسیه قانونی یاپیلیرکن ، (لائیك حکومت) تعبیرندن دینسزلك معناسی چیقارمغه متمایل و وسیله‌جو اولانلره ، فرصت ویرمه‌مك متصدیله، قانونك ایکنجی ماده‌سنی بی معنا قیلان بر تعبیرك ادخالنه مساعده اولنمشدر .

قانونك ، کرك ۲ نجی وکرك ۲۶ نجی ماده‌لرنده ، زائد کورونن ویکی توركیه دولتنك و ادارهٔ جمهوریه‌مزك عصری قاراقته‌ریله قابل تألیف اولمیان تعبیرات ، انقلاب و جمهوریتك او زمان ایچون یأس کورمدیکی تعویضلردر .

ملت ، تشکیلات اساسیه قانونمزدن ، بو زوائدی ایلك مناسب زمانده قالدیرمایدر !

* * *

محترم افندیلر ؛ هریرده سیاسی فرقه تشکیلی حقنده‌ده خلق ایله اوزون حسبحالارده بولندم .

۷ کانون‌اول ۱۳۳۸ تاریخنده ، آنقره مطبوعاتی واسطه‌سیله خلقه‌جیاق اساسنه مستند و « خلق فرقه‌سی » نامیله سیاسی برفرقه تشکیل ایتمك نیتنده اولدیغمی بیان ایده‌رك بوفرقه‌نك نصل بر پروغرام تعقیب ایتسی لازم کله‌جکی حقنده بالجمله وطنپورانك ، ارباب علم و فنك مظاهرت و مشارکتنه مراجعت ایتمشدم .

کرك بعض ذواتدن آلدیغم تحریری مطالعاتدن وکرك خلق ایله مداولهٔ افکاردن جوق

استفاده ایتدم . نهایت ۸ نیسان ۳۳۹ تاریخنده ، نقطهٔ نظرلرمی طقوز عمده حالنده تثبیت ایتدم . ایکنجی بویوك ملت مجلسنك انتخابی اثناسنده نشر واعلان ایتدیکم بوپروغرام ، فرقه‌مزك تشکلنه اساس اولمشدر .

بوپروغرام ، بوکونه قدر ، اجرا وانتاج ایتدیکمز اساسلی باجمله خصوصانی احتوا ایدییوردی . مع هذا ، پروغرامه ادخال ایدلمه‌مش ، مهم واساسلی بعض مسئله‌لرده واردی . مثلا ، جمهوریتك اعلانی ، خلافتك الغاسی ، شرعیه وکالتنك لغوی ، مدرسه‌لر وتکیه‌لرك قالدیرلمسی ، شاپقه اکساسی کبی ...

بومسئله‌لری پروغرامه ادخال ایده‌رك ، وقتندن اول ، جاهل ومرتجعلرك ، بوتون ملتی تسمیمه فرصت بوللرینی موافق بولمدم . چونکه ، بومسائلك ، زمان مناسبنده ، حل اولنه‌بیله‌جکندن وملتك بانتیجه ممنون اوله‌جکندن قطعاً امین ایدم .

نشر ایتدیکم پروغرامی ، برفرقهٔ سیاسیه ایچون غیرکافی ، قیصه بولانلر اولدی . خلق فرقه‌سنك پروغرامی یوقدر دیدیلر . فی‌الحقیقه ، عمده‌لر نامی آلتنده معلوم اولان پروغرامز ، اعتراض ایدنلرك کوردکلری وبیلدکلری طرزده ، برکتاب ، دکلدی . فقط ، اساسلی وعملی ایدی . بزدخی ، غیرقابل تطبیق فکرلری ، نظری بر طاقم تفرعاتی یالدیزلیه‌رق ، برکتاب یازه‌بیلیردك . اوله یامدق . ملتك ، مادی ومعنوی تجدد وانکشافاتی یولنده ، افعال واجرا آت ایله اقوال ونظریاته تقدم ایتمکی ترجیح ایتدك . مع‌مافیه ، «حاکمیت ملتکدر » « تورکیا بویوك ملت مجلسنك خارجنده هیچ برمقام ، مقدرات ملیه‌یه حاکم اولاماز . » « بالجمله قوانینك تنظیمنده ، هرنوع تشکیلاتده ، اداره‌نك علی‌العموم تفرعاتنده ، تربیهٔ عمومیه‌ده ، اقتصادیاتده حاکمیت ملیه اساساتی داخلنده حرکت اولنه‌جقدر . » « سلطنتك الغاسی حقنده‌کی قرار لایتغیر دستوردر . » کبی بیلنمسی لازم کلن مهم نقطه‌لر ومحکمه‌لرك اصلاح اولنه‌جغی وکلیات قانونیه‌مزك علم حقوقك تبلیغاتنه کوره یکی باشدن اصلاح واکمال ایدیله‌جکی ، اعشار اصولنك تبدیلنه ، ملی بانقه‌لرك تزیید سرمایه‌سنه ، محتاج اولدیغمز دمیر یوللرینك انشاسنه ، توحید تدریساته درحال تشبث وخدمت فعلیهٔ عسکریه مدتنك تنقیص ایدیله‌جکی ، مملکتك اعمارینه چالیشیله‌جغی والخ کبی مهم ومستعجل احتیاجات ، عمده‌لردن خارج قالمامشدی . صلح حقنده‌کی نقطهٔ نظرمزك‌ده : « مالی ، اقتصادی ، اداری استقلالمزی بهمه‌حال تأمین شرطیله ، صلحك اعاده‌سنه چالیشمق اولدیغنی » سویلدك . مقام خلافتك ، عموم اسلامه عائد برمقام اوله‌بیله‌جکنی‌ده اشارت ایتدك .

عمده‌لر ، « خلق فرقه‌سی » نك تشکلنه وتأمین فعالیتنه کافی کلدی . فرقه‌یه ، عنوانله ، بالآخره « جمهوریت » کلمه‌سی‌ده علاوه اولنه‌رق ، ــ معلوم اولدیغی وجهله ــ « جمهوریت خلق فرقه‌سی » تسمیه اولندی .

§ افندیلر ، تکرار لوزان قونفرانسنه تماس ایده‌جکم .

قونفرانس ، ٤ شباط ۳۳۹ ــ ۹۲۳ تاریخنده انقطاعه اوغرادی . ایکی آیه قریب بر مدت دوام ایدن مذاکراتك خلاصه‌سی اولمق اوزره ، ائتلاف دولتلری هیئت مرخصه‌لری ، هیئت مرخصه‌مزه ، بر صلح پروژه‌سی ویردیلر . بوپروژه ، معنا وروح اعتباریله استقلالمزی مخل شرائطی احتوا ایدییوردی . بالخاصه عدلی ، مالی واقتصادی مواد غیر قابل تحمل ایدی . بناء علیه ، بوپروژه‌یی ، صورت قطعیه‌ده رد ایتمه‌مز ضروری ایدی . هیئت مرخصه‌مز ، بوپروژه‌یه مقابل ،

برمکتوب ویردی . بو مکتوبك مألی شو ایدی : «اتفاق ایتدیکمز نقاطی امضا ایدهرك صلح یاپالم.» فی الحقیقه ، قونفرانسده موضوع مذاکره اولان بر چوق مسئلهدن ، برنجه ، شایان قبول اولانلری واردی . مکتوبده : « ایکنجی اوچنجی درجهده اولان مسئلی بشقهجه مطالعه ایدرز . ائتلاف دولتلری ، بو تکلیفمزی قبول ایتمیهجك اولورلرسه ، تکلیفمز ، کأن لم یکندر ، ده دنیلمش ی . هیئت مرخصهمزك تکلیفی نظر دقته آلنمدی. یالکز ، وقوع بولان انقطاعه ، تعلیق مذاکرات شکلی ویرلدی . هر دولتك هیئت مرخصهسی مملکتنه کیتدیکی کبی، بزم هیئت مرخصهمزده کلدی. بنده، غربی آناطولوده اجرا ایتمکده اولدیغم سیاحتدن عودت ایدییوردم .

۱۸ شباط ۳۳۹ ـ ۹۲۳ تاریخنده ، عصمت پاشا ایله اسکیشهرده برلشهرك آنقرهیه برابر کلدك.

§ افندیلر ، عصمت پاشا آنقرهیهعودت ایدرکن، بنده، سیاحتدن دونمکده اولدیغم آکلاشیلمیهجه، آنقرهده ، غریب وغیر قابل تفسیر بر ذهنیت اویانمش .. عصمت پاشانك آنقرهیه کلوب ، حکومتله ومجلسله تماس ایتمهدن اول ، بکا ملاقی اولمسی ، نمله مداولهٔ افکار ایلمسی محذورلی کورولمش . . بو یله بر ملاقاتی سوء تفسیر ایدنلر اولورمش . . بو خصوصی ، بکا یاران اجرا وکیلاری رئیسی بولنان رؤف بك ایدی . بالطبع ، بو اشعاره اهمیت ویرمدم . بالعکس ، بر آن اول ، عصمت پاشایله کوروشهبیلمك ایچون سیاحتلرمزی اسکیشهرده ملاقات ایدهبیلهجك صورتده تنظیم ایتدیردم. آنقرهیه مواصلتمزدن صوکره ، عصمت پاشا ، هیئت وکیلهده وضعیتی ایضاح ایتدی ویکی تعلیمات ایستدی .

مجلسك نقطهٔ نظرینی آملق لزومنی کورولدی . مسئله مجلسه انتقال ایتدی . بوبابده ، مجلسده کونلرجه وکونلرجه مذاکرهلر ومناقشهلر کچدی .

— آکلاشیلدیغنه کوره، مخالفلر، هیئت مرخصهمزه، عصمت پاشایهخصم بی آمان کسیلمشلردی. کویا ، صلح اولمش ایکن ، عصمت پاشا یاپهمش ، غودت ایتمش .. هیئت مرخصه ، هیئت وکیلهنك تعلیماتی خلافنده حرکت ایلمش ..

۲۷ شباط ۳۳۹ ـ ۹۲۳ جلسهٔ خفیهسنده باشلایان تعرضلر ، ٦ مارت ۹۲۳ کونکه قدر حرارتلی ، هیجانلی بر صورتده دوام ایتدی . مناقشاته ، بنده بداءتدن ، نهایتنه قدر اشتراکه مجبور اولدم . مخالفلر ، عادتا ، نهایتدکلرینی بیلمز برحالده ایدی. مجلسك، مثبت ویا منفی برقرار ویرمسی امکانسز برحاله کلدی . بزم ، صریح اولهرق آکلادیغمز شوایدی ، که مخالفلر ، صلح مسئلهسنی ، مجلسده ، احتراصاته واسطه اتخاذ ایتمك ایستیورلردی . افندیلر ، بعض مطبوعاتده ، بواحتراصاتی، شایان حیرت وآتشین برصورتده ، تهالکله کوروکلیورلردی . بوحالت روحیهده بولنان مجلس ایله صلح مسئلهسنی انتاج ایتمك مشکل اولهجغنی کورمك طبیعی ، فقط موجب تأثر ایدی .

— مجلسده ویردیکم عمومی ایضاحاتله، وضعیتك هرنقطهسنی سویلدم. بوتون احتمالاتدن بحث ایتدم. ائتلاف دولتلری هیئت مرخصهلرندن بعضیسنك مملکتلرینه عودتلرنده وقوع بولان بیاناتی حقیقت واساس تلقی ایدهرك ، هیئت مرخصهمزه هجوم ایتمك مسلکنك شایان تقدیر اولمدیغنی سویلدم. هیئت مرخصهمزی دیکلهمك واونك ایضاحاتنه اینانمق واوکا کوره وضعیتی محاکمه ایتمك لازم کلدیکنی بیلدیردم.

هیئت مرخصهمزك ، هیئت وکیلهنك ویرمش اولدیغی تعلیماتك خلافنده حرکت ایدوب ایتدیکنی صولهمك صلاحیتنك ، مجلسده حاضر بولنان هیئت وکیلهیه عائد اولدیغنی درمیان ایتدم .

نهایت ، دیدم ، که هیئت مرخصه ، هیئت وکیله‌یه قارشی مسئولدر . مجلسه قارشی مسئول اولان هیئت وکیله‌در . مجلس ، هیئت وکیله‌یه ، یکی بر وجهه ویرمك مجبوریتنده‌در . بو وجهه داخلده ، هیئت وکیله ، هیئت مرخصه‌یه تعلیمات مخصوصه ویریر . مجلسك فقرات ایله اشتغالنه محل و امکان یوقدر .

وجهه حقنده‌کی نقطهٔ نظریمی‌ده شویله افاده ایتدم ، « موصل مسئله‌ستك موقتاً تعلیقی موضوع بحث اتممك اوزره و فقط اداری ، سیاسی ، مالی ، اقتصادی و سائر مسائلده ملت و مملکتك حقوقی و استقلالنی تمام و امین اولهرق استحصال ایتمك و ممالك مستخلصه‌مزك صورت قطعیه‌ده تخلیه‌سنی شرط تلقی ایلمك اساسدر . »

مطالعاتمه علاوه ایتدم ، که « هیئت مرخصه‌مز ، کندینه تودیع ایدیلن وظیفه‌یی تماماً و بك مکمل برصورتده ایفا ایتمشدر . ملتمزك و مجلسمزك شرفنی محافظه ایلمشدر . اکر صلح مسئله‌سنی حسن امتاج ایتمك ایستیورسه‌ق ، مجلس طرفندن‌ده ، هیئت مرخصه‌یه ، معناً ، قوت ویرمهرك مساعیسنه دوام ایتدیرمك لازمدر . بو صورتله ، حرکت ایدرسه‌کز ، امید وار اولهبیلیرز ، که برصباح صفحه‌سنه داخل اولمق ممکندر . »

مجلسك ، موضوع بحث مسئله حقنده‌کی مناقشاتی دوردی . فقط ، مخالفلر ، هجوم ایچون سبیلر ایجاد واختراع ایتمکدن ، کندیلرینی بردرلو منع ایده‌میورلردی .

§ مجلسده‌کی مخالفلرك مختلف طرزده ، بشقه بشقه زمینلر اوزرنده هجوم حاضرلقلرنده بولندقلری یکی دکلدی . سیاحتهٔ چیقدیغم تاریخدن برکون صوکره ، « خلافت اسلامیه وبویوك ملت مجلسی » عنوانلی رسالهنك اورتهیه آتیلدیغنی ، بوتون مجلسك وملتك علیهمزه تحریك ایدلمك ایسته‌نیلدیکنی عرض ایتمشدم . بوکا تقدم ایدن برمانوره واردرکه هنوز اوندن بحث ایتمدم . سببی ، کانون اول ۳۳۸ استداسنده اوینامق ایسته‌ن اویون ، نتایجی اعتباریله ، سیاحتم اثناسنده‌ده دوام ایتمشدی . مساعده بیورورسه‌کز ، بومسئله‌یه دائر بوراده خاطراتکزی احیایه وسیله اولهجق برقاچ سوز سویلیه‌یم :

محترم افندیلر ؛ اوچ مبعوث ، انتخاب مبعوثان لایحهٔ قانونیه‌سنك تعدیلی حقنده بر تکلیف حاضرلامشلر .. محتویاتنه مطلع اولمش ایدم .

۲ کانون اول ۳۳۸ کونی ، رئیس ثانی دوقتور عدنان بك ریاستنده ، وقوع بولان جلسه‌ده ؛ مقام ریاستدن ، شوخطاب ایشیدلدی : « افندم ! انتخاب مبعوثان قانونمك تعدیلی حقنده‌کی تکلیفك شایان مذاکره اولدیغنه دائر لایحه انجمنی مضبطه‌سی وار » ، بوخطاب ، (اوقونسون سسلری) الله قارشیلاندی . ایکی مبعوث « اهمیتی واردر . اوقونمسنی تکلیف ایدرز . » دیه‌رك، عمومی‌سسلری تصریح ایتدیلر .

رئیس — افندم ! بوتکلیف قانونینك اوقونه‌دن انجمنه حواله‌سی تعاملدندر . دیدی .

§ افندیلر ، مسئله‌نك نه اولدیغنی ومجلسده جریان ایدن مذاکره‌یی اوکونه حائد ضبط جریده‌سنده اوتومق ممکندر . فقط ، هیئت علیه‌کزی ، بوکافتدن قورتارمق ایچون مساعده بیورورسه‌کز اوجلسه‌ده بنم ، وقوع بولان بیاناتمدن بر قسمنی عیناً عرض ایده‌یم :

تکلیف قانونی‌یی اوقوتمه‌دن انجمنه حواله ایتمك ایسته‌ین رئیسدن سوز آلهرق شو مطالعاتده

بولندم : « افندم ! بوتكليف قانونى بر مقصد مخصوص احتوا ايدييور وبومقصد مخصوص دوغروجه شخصمه تعلق ايتدكندن ، مساعده ايدرسه كز ، برقاچ كله ايله فكرمى عرض ايتمك ايستيورم . ارضروم مبعوثى سليمان نجاتى ومرسين مبعوثى صلاح الدين وجانيك مبعوثى امين بك افندىلر طرفدن تكليف اولنان لايحهٔ قانونيه ، دوغريدن دوغرىيه ، بنم شخصمى وطنداشلق حقوقندن اسقاط ايتمك نقطهٔ نظرينه معطوفدر . (١٤) نجى ماده ده يازيلى اولان سطرلرى كوزدن كچيره جك اولورسه كز ، اوراده ، دينيلوردى ، كه : (بويوك ملت مجلسنه اعضا انتخاب اولنه بيلمك ايچون تورکيانك بوكونكى حدودلرى داخلنده كى محللر اهاليسندن اولق مشروطدر ويا دائرهٔ انتخابيه سى داخلنده متمكن اولق مشروطدر . اوندن صوكره مهاجرةً كلمادن تورك وكوردلر تاريخ اسكانلرندن اعتباراً بش سنه مرور ايتمش ايسه انتخاب اولنه بيليرلر .)

مع الاسف ، محل تولدم ، بوكونكى حدودلر خارجنده قالمش بولونيور . ثانياً ، هرهانكى بر دائرهٔ انتخابيه ده بش سنه لك متمكنى دخى دكلم . محل تولدم ، بوكونكى حدود مليه مزك خارجنده قالمشدر. فقط ، بو ، بويله ايسه ، بونده بنم قطعياً رقصد وقباحتم يوقدر . بونك سببى ، بوتون مملكتمزى ، ملتمزى ، محو ومصمحل ايتمك ايسته ين دشمنلرك ، حركاتنده موفق اولمقدن قسماً منع ايديله مه مش اولمسدر . اكر دشمنلر ، تماماً متصدلرينه موفق اولمش اولسه لردى ، الله محافظه ايتسين ، بورايه واضع الامضا اولان افنديلرك دخى مملكتلرى حدود خارجنده قاله بيليردى .

بوندن بشقه ، بوماده نك طلب ايتديكى شرطى حائز بولونميورسه م ، يعنى ، بش سنه متمادياً بردائرهٔ انتخابيه ده ساكن اوله مامش ايسه م ، اوده ، بووطنه ايفا ايتديكم خدمات بوزندن در. اكر ، بوماده نك ، طلب ايتديكى شرطى احرازه چاليشسه يدم ، استانبولى ، قازاندير مقدن عبارت اولان آرى بروتى و آناقارطه لرده كى مدافعاتمى يابه مه مله غم لازم كليردى . اكر بن ، بر برده بش سنه اوطورمغه محكوم اولسه يدم ، بتليس و موشى آلدقدن صوكره ديار بكر استقامتنده توسع ايدن دشمنك قارشوسنه چيقمه مه مله غم ، بتليس و موشى قورتارمقدن عبارت اولان وظيفهٔ وطنيه مى يابه مه مله غم لازم كليردى . بوافنديلرك ، طلب ايتديكى شرائطى احراز ايتمك ايستسه يدم ، سوريه يى تخليه ايدن اردولرك انقاضندن ، حلبده رارادو تشكيل ايدرك دشمنه قارشى مدافعه ايتمه مكلكم وبوكون حدود مليه ديديكمز حدودى ، فعلاً ثبيت ايتمه مكلكم لازم كليردى .

ظن ايدييورم كه ؛ اوندن صوكره كى مساعيم جمله نك معلوميدر. هيچ بريرده ، بش سنه اوطوره ميه حق قدر صرف مساعى ايتمش بولونيورم . بن ظن ايدييوردم كه ، بوخدماتمدن دولايى ملتمك محبتنه وتوجهنه مظهر اولدم . بلكه بوتون عالم اسلامك محبت وتوجهنه مظهرم . بناءً عليه ، بوتوجهاته مقابل ، وطنداشلق حقوقندن اسقاطه معروض قاله جغمى اصلا خاطره كتيرمزدم . تخمين ايدييورم وايدييوردم كه ؛ اجنبى دشمنلر ، بكا ، سوءقصد ايتمك صورتيله ده مملكتمده كى خدمتمدن بى تجريده چاليشه جقلردر. فقط ، هيچ برزمان خاطروخيالمه كتيره مزدم ، كه مجلس عاليده ، ولو ايكى اوچ كشى اولسون عينى ذهنيته بولنه بيلسين . بناءً عليه ، بن ، آكلامق ايستيورم ، بو افنديلر ؛ دائرهٔ انتخابيه لرى خلقنك جدى اوله رق ترجمان فكر وحسيميدرلر ؟

بنه بو افنديلره قارشى سويليورم ؛ مبعوث اولق اعتباريله طبيعى شامل بر صفتى جامع بولونيورلر . بناءً عليه ، ملت بوافنديلرله هم فكرميدر ؟

افندیلر ؛ بنی وطنداشلق حقوقندن اسقاط ایتمك صلاحیتی بو افندیلره ویرلمشدر ؟ ! بو کرسیدن ، رسماً ، هیئت علیه‌کزه وبو افندیلرك دائرهٔ انتخابیه‌لری خلقنه و بوتون ملته صوریبورم وجواب ایستیورم ! »

بوسوزلرم آژانس و مطبوعاتله انتشار ایتدی . ملت ، بیانات و سؤاله مطلع اولدی . درعقب مملکتك ، بلااستثنا ، دوائر انتخابیه‌سی منتخب حقیقیلری طرفندن ، خلق طرفندن مجلس ریاستنه پروتستونامه‌لر یاغدی . تکلیف قانونیه امضا وضع ایدن مبعوث افندیلرك‌ده دائرهٔ انتخابیه‌لری خلق کندیلرینی وکندیلریله هم فکر اولانلری تقبیحده ، تأخر ایتمدیلر . ملتك ، حقمده اظهار ایتدیکی محبت و اعتمادك صمیمی افاده‌لرینی احتوا ایتلری جهتیله قیمتلی برر خاطره اولهرق صاقلامقده اولدیغم بو تلغرافنامه‌لر ، بوبوك بر دوسیه تشکیل ایتمکده‌در . دوسیه محتویاتی ، زمانمده مطبوعات ایله‌ده انتشار ایتمش ایدی . بن ، بوراده یالکز ، بردائرهٔ انتخابیه‌نك ، ریزه‌نك شخصمه خطاب ایدن برتلغرافنامه‌سنی عیناً عرض ایتمکله اکتفا ایده‌جکم :

« اوچ مبعوث بکك ، انتخاب قانونی حقنده‌کی تقریر معلومنه ، لوامز مبعوثلرینك اشتراك ایتمیه‌جکی قناعتیله برشی یازمغه لزوم کورمه‌مشدك . شیمدی ، مبعوث عثمان افندیدن آلدیغمز مکتوبده ، کندیسنك او تقریرله علاقه‌دار و مخالف غروپه منسوب اولدیغنی مقام افتخارده بیلدیرمسی اوزرینه خصوصات آتیه‌نك عرضنه مجبوریت حاصل اولمشدر :

١ — (تقدیرکارانه وصمیمی سوزلردن صوکره) شخصکز ومحترم قیمتدار رفقای مساعیکز علیهنده ، لوامز نامنه سوز سویله‌ین وفکر مخالفت بسله‌ین وبزجه هیچ برشخصیت وموقعی اولیان مبعوثی تلعین ایدرز . او ، لوامزی تمثیل حقنی‌ده حائز اولاماز .

٢ — شو زمانده ، وطنسزلرك بیله اشتراك ایتمه‌جکی فکر مخالفت ومفسدتی بزه توصیه ایدن مبعوث افندینك فکرینه اشتراك ایده‌جك ، لوامزده برفرد دخی موجوداولمدیغنی مع‌الشکران احترامات تعظیمکارانه‌مزه تردیفاً عرض ایلرز افندم .

امضالر ...

§ محترم افندیلر ؛ برنجی تورکیا بوبوك ملت مجلسنك ، وقایعنی اشارت ایلدیکمز تاریخده ، کوستردیکی مشوش حالت روحیه ، جداً تأمله شایان برماهیت اکتساب ایتدی . بوتون ملتده ، مجلسك وظیفه ایفا ایده‌میه‌جك برحاله کلدیکی اندیشه‌سی حس اولنمغه باشلادی . مجلسده ، وضعیتی ، اعتدال وبصیرت ایله مطالعه ومحا کمه ایدن اعضا دخی اضطرابلرینی اظهاردن منع نفس ایده‌میورلردی . آرتق تردده محل قالمامشدی ، که مجلس تجدید اولنمدقجه ، ملت ومملکتك آغیر ومسئولیتلی ایشلرینی تدویر ایتمکه امکان بولمدیغنی بوضرورته بن‌ده قانع اولدم . برکیجه ، باش وکیل رؤف بکه اقامت ایتمکده اولدیغنی استاسیون بناسنده هیئت‌وکیله‌یی اجتماعه‌دعوت ایتمسنی ، بنم‌ده بالذات کله‌جکمی تلفونله بیلدیردم .

رؤف بك نزدنده اجتماع ایدن هیئت وکیله‌یه ، مجلسك تجدیدینی ، مجلسه تکلیف ایتمك لزومندن بحث ایتدم . قیصه برمناقشه‌دن صوکره ، هیئت وکیله ایله مطابق قالدق . عینی کیجه‌ده مجلسه‌کی « آناطولو وروم ایلی مدافعهٔ حقوق غروپی » هیئت اداره‌سنی‌ده هیئت وکیله اجتماعنه دعوت ایتدم .

و هیئت اداره اجتنده تکلیفی تاتحمل بولوب استعفا ایدنلر بولندی . مذاکره و مناقشه اتسی گونه قدر سوردی . معهذا ، بوهیئت آ کلاشدی. اوبدن صوکره درحال عروب هیئت عمومیه سی اجتماع ایدیردم . اوراده مملکتك وضعیت عمومیه سی ، مستعجلاً گورولمسی لازم گلن مسائلدن ایضاح ایتدم ومجلسك آرتق بووضعیتی اطاله قابلیتی افاده وأسباب اعدامك مجلسدن تحدید اتخاذ قرار ورمسی طلب ایتك اوجون اعلان بیلدیردم . غروب هیئت عمومیه سی ، مذاکرات و ایضاحاتی حس ناقی ایلدی . بونك اوزرینه مسئله ، عنی گونده ، ۱ نیسان ۳۳۹ ده مجلس قبل اعلدی . بوریکرمی قدر اعضا ، برتقریرله، مجلسه تحدید انتخاب اجون تکلیف وجوی تقدیم ایتدی . مجلس، متفقاً ، یکیدن انتخابات اجراسی قرار لیر اولدی ، طرزنده اولان قانونی جیقاردی .

§ مجلسك ، بوقراری ورمسی انقلاب تاریخمزده مهم برنقطه تشکیل ایدر . چونکه ، بوقراری ورمکله، مجلس ، کندنده حاصل اولان مرضی انحراف وبوندن دولایی، ملتده حس اعتماد اضمحلالی ادراك ایتش اولدیغنی گوسترمدی .

§ افندیلر ؛ لوزان قونفرانسی ۲۳ نیسان ۹۲۳ ده تکرار اجتماع ایتدی . هیئت مرخصه من لوزانده تأسیس صلحه چالیشیرکن ، بنده ، یکی انتخابات ایله مشغول اولیوردم .

یکی انتخابات ، معلوم اولان ، عمدهلرمزی اعلان ایدرك داخل اولدق . نقطهٔ نظر لرمزی قبول ایاوب مبعوث اولق ایسته ین ذوات ، اولا ، عمدهلری قبول ایتدیکنی و نقطهٔ نظرده مشترك اولدیغنی بکا بیلدیریوردی . مامزداری تثبیت وزمانمنده فرقه مز نامنه ، بن ، اعلان ایدهجکدم .

بوطرزی التزام ایتمشدم. چونکه وقوع بوله جق انتخاباتده، ملتی اغفال ایدرك، مختلف امللرله مبعوث اولمغه چالیشه جقلرك چوق اولدیغی بیلیوردم . مملکتك هر طرفنده ، بیانات و ارشاداتم کمال صمیمیت و اعتمادله قارشیلاندی .

بونون مات ، اعلان ایتدیکم عمدهلری ، تماماً نمسه دی و عمدهلره و حتی شخصمه مخالفت گوسترمجکلرك ، ملتجه مبعوثلغه انتخابنه امکان قالمدیغنی آ کلاشیلدی .

فی الحقیقه ، بعض دوائر انتخابیه ده ، رأساً تشبثاتده بولنانلر موفق اولهمدیلر . بومیانده او زمان ، هنوز برنجی اردومزك قوماندانی بولنان نورالدین پاشاده مبعوث اولق تشبثنده بولنمشدی . ممکن اولمدی . نورالدین پاشا ، بو آرزوسنی بالآخره ، منفرد برانتخابده ، بروسه ده تأمین ایتدی .

پاشانك ، رأساً و مستقلاً مبعوثلغنی تأمین ایچون ، اول و آخر ، کندی طرزنده ، لزومی کبی پروپاغاندا ده یاپدیرمقدن گری قالمدیغنی آ کلاشیلمشدی . بو بولهکی تشبثات و نشریاتدن هرکسك جالب دقتی اولان بالخاصه ترجمهٔ حالیدر .

§ نورالدین پاشا ، ۱۳۳۹ یکی انتخاب سنه سی ، [عابد ثریا] بك نامنده بر ذاته (ع . ث) رموزیله بر ترجمهٔ حال نشر ایتدیردی .

عابد ثریا بك ، عبدالحمیدك باش کاتبلرندن مرحوم ثریا پاشانك اوغلیدر . مشروطیتدن اول ، نورالدین پاشا کبی و اونکله برابر فخری خنکار پاورى ایدی . حرب عمومیده ازمیرده و استقلال سفرینك نهایتنده نورالدین پاشا قرارکاهنك بولندیغی ازمیتده اردو متعهدلکی یاپدی . نورالدین

پاشانك ترجمهٔ حالنی محتوی رسالهیی یازان عابد تریا بك دكلدر. رساله یازیلی اولهرق كندیسنه ویرلمشدر. اوبدن ، اینیسیاللری قومپسی و حصهدار بولندیغی مطبعهٔ عثمانیهده طبع ایتدیرمسی نورالدین پاشا طرفندن رجا اولنمشدر .

بو رسالهنك قابنده ، شو یازیلر اوقونور :

« ازمیر فاتحی ، قره حصار و دوملو پیكار محاربهلری غالبی غازی نورالدین پاشا حضرتلرینك ترجمهٔ حالی »

افندیلر ، اون طقوز صحیفهدن عبارت اولان بو ترجمهٔ حال رسالهسنك نه قدر انسان طرفندن اوقونمدیغنی بیلمیورم . بن ، بو ترجمهٔ حالك ، مملكتك بوتون منورانی طرفندن اوقونماسنی چوق استفادهلی و تربیهوی بولیورم . یالكز ، بو رسالهیی اوقویانلرك ویا اوقویهجق اولانلرك ، رسالهده تماس ایدیلن وقایع و حادثات حقنده بشقه و موثوق منابعدندهه معلومات ایدینهرك ، متنله حقیقتی مقایسه ومحاكمهلری لزومایدر .

بو رسالهنك ماهیتی و دلالت ابتدیكی ذهنیت حقنده بر فكر ایدینمك ایچون ، بعض نقطهلرینی هپ برابر مطالعه ایدهلم :

رسالهنك قابندهكی یازیلردن صوكره ، متنك سر لوحهسندهده شو سوزلر واردر :

« كوةالاماره محاصری ، بغداد مدافعی ، یمن ، سلمان پاك ، غربی آناطولو ، آفیونقره حصار ، دوملو پیكار ، ازمیر محاربانی غالبی و ازمیر فاتحی »

نورالدین پاشانك كندی كندینه طاقدیغی « محاصر » ، « غالب » ، « فاتح » عنوانلری حقنده ، بیان مطالعهیی ، تأخیر ایدهرك ، رسالهنك متنته كیرهلم .

پاشا « قونیار » نامندهكی تورك عشیرتنه منسوب مرحوم مشیر ابراهیم پاشانك مخدومی و سلالهٔ حضرت پیغمبریدن اعیان اعضاسی شیخالوكلا بروسهلی رضا افندی مرحومك احفادندن ، ایمش . . بو معلوماته وطرز بیانه كوره محمد نورالدین پاشا هم تورك و هم عربدر . باباسی و بویوك بابالریلهده مفتخردر . بورادهه ، باباسنك بویوك آدم اولمسیله افتخار ایدن یزانس ایمپراطوری (تئودوس) ه ، باباسی و آناسی تورك اولان آتیلانك « بن ده ، بویوك واصیل برملتك اولادیم » دیدیكنی خاطرلاتمهدن كچهمیهجكم .

« مكاتب تحصیلندن بشقه خصوصی تحصیللر كورمش اولان نورالدین پاشا ۱۳۰۹ ده مكتب حربیهدن نشأتله خاصه اردوسی اركان حربیهسنه تعیین .. » اولنمش ..

نورالدین پاشا ، اركان حرب تحصیلی كورمهمش واوصنفه داخل اولمامشدر . بناءًعلیه ، اردو اركان حربیهسنه تعیین اولنهمز. اولسه اولسه، برقطعهٔ عسكریهیه كوندرلیوب اردو اركان حربیهسنده ملحتلق ویا بوكا مماثل بروظیفه ایله آلیقونولمش اولهبیلیر . . بالطبع ، كنج برملازم ایچون ، حیات عسكریهیه ، بورادن باشلامق شایان افتخار برمبدأ تشكیل ایتمز. قطعهٔ عسكریهیه تعیین اولنمق واورادهه عسكرلك حیاتنك جدیت ومشكلاتنه آلیشمق اساسدر .

نورالدين پاشا « ١٣١٢ » ده يونان حربنه كوكلى اولهرق اشتراك ايتمش وباش قوماندانلغه تعين ايديلن غازى عثمان پاشا ياورلكنه واستانبوله عودنده خنكار ياورلكنه ومهماندارلغلره . . » تعيين اولنمش ..

معلوم اولديغنه كوره ، غازى عثمان پاشا، استانبولدن سلانيكه قدر گيتمش ومحاربه ميدانه گيتمه‌دن، سلانيكدن عودت ايلمشدر . وظيفهٔ فعليه ايفا ايتمش برقوماندانك ياورلكنه واوندن صوكره‌ده سلطان حميدك ياورلكنه وبرطاقم مهماندارلغلره تعيين ايدلمش اولمق بيلمم ، كه نه‌درجه‌يه قدر ذكره وافتخاره شايان اولهبيلير ؟!

نورالدين پاشا « صره‌سيله قائممقاملغه ومير آلايلغه ترفيع و ١٣٢٤ سنه‌سى ابتدالرنده سلانيكده اوچنجى اردو اركان حربيه شعبهٔ مخصوصه‌سى مديريتنه تعيين » اولنمش . . نورالدين پاشانك هانكى صره ايله مير آلايلغه قدر ترفيع ايتمش اولديغى ، مشروطيت اعلانندن صوكره رتبه‌سنك تكرار بيكباشيلغه تنزيل ايدلمش اولمسيله آكلاشيلميورسه‌ده ، سلانيكده اوچنجى اردو اركان حربيه شعبهٔ مخصوصه‌سى‌مديريتنه تعيينى آكلامق مشكلدر. چونكه ، بنمده اركان حربيه‌سنده بولنديغم او ارادوده، دنيلديكى كبى بر شعبهٔ مخصوصه يوقدى . احتمال ، اردو قوماندانى اولان پاشا ، مخدومى ايچون ، خصوصى ومحرم اموره عائد ، برشعبهٔ مخصوصه تشكيل ايتمش اولهجق ..

نورالدين پاشا ، اوچنجى‌اردو قوماندانى بولنان « پدرى‌مشير ابراهيم پاشا ايله مشروطيت انقلابنك حصولنه واختلالك‌اعتدال وسلامت جريانه خدمت ودلالت ايلمشلر . . »

ترجمهٔ حال رساله‌سنده ، نورالدين پاشانك، ايكى‌دفعه سلطان‌حميد طرفندن تحت‌توقيف واستجوابه آلنديغى وبردفعه‌سنده تبعيده ودىگر دفعه‌سنده طرديله ٦ سنه حبسنه قرار ويرلديكى ، وفقط پدرينك شفاعت ودلالتيله قورتولديغى حكايه‌سندن صوكره .. « استانبولدن برتقريبنى بولوب تكرار روم ايلى‌يه گچه‌رك ١٣٢٤ مشروطيت انقلابنك احضار واجراسنه ديگر رفقاسيله برابر خدمت ايتمشدر . » عباره‌سى يازيليدر .

نورالدين پاشانك كوردىكى ظلمى خلاصةً افاده ايتمك لازم كليرسه ، ديه‌بيليرز ، كه سلطان حميد، نورالدين بكه افكار احرارانه‌سندن دولايى قيزدقجه ، اونى قائممقاملغه ، مير آلايلغه ترفيع ايدرك صيرمه‌سنى آرتيرير وباباسنك شفقت ونوازشنه تسليم ايدرمش ...

§ مشير ابراهيم پاشانك اوچنجى اردو قوماندانلغى ومخدومى نورالدين بكك باباسنك ياورلكى ومشروطيت انقلابنه صورت ودرجهٔ تماسلرى حقنده برنبذه معلومات وبرمك ايسترم . بونك ايچون ، ماضيدن قيصه برخاطره‌مك نقلنه مساعده‌كزى رجا ايده‌جكم .

افنديلر، مختلف وسيله‌لرله مسموعكز اولمش بولنه‌جغنه شبهه يوقدر، كه بن، اركان حرب يوزباشى اولور اولماز ، سلطان حميد طرفندن، سوريه‌يه نفى اولندم. اوراده اوچ سنه قالدقدن صوكره، اوزمان اوچنجى اردو منطقه‌سى اولان ما كدونيايه نقل ايدلدم . اردو مركزى مناستر ايدى . اردو قرارگاهى اوراده بولونيوردى. سلانيكده بشقه‌جه « اوچنجى اردو مشيرتى » عنوانىله برقوماندا مقامى واردى. اوچنجى اردو قوماندانى سلانيكده اوطورووردى .

اوراده ده معیت مشیری ارکان حربیه سی ، دیه برارکان حربیه واردی . بن ، ١٣٢٤ سنه سنده ، قول آغاسی رتبه سنده وبوارکان حربیه ده مأمور ایدم . استحصال حریته چایشان ، خفی جمعیت ایله بك یقیندن مناسبتم واردی . یانیه لی اسعد پاشا اوچنجی اردو قوماندانی ایدی .

سلیمان پاشا زاده علی رضا پاشا ارکان حربیه رئیسمز ایدی . بیکباشی رتبه سنده بولنان مرحوم جمال پاشا و بیکباشی رتبه سنده اولان فتحی بك (الیوم پارس سفیری) وبن معیت مشیری ارکان حربیه سنی تشکیل ایدییوردق .

هراوچمز ، جمعیتك اعضاسی بولونیوردق . مساعیمز ، جمعیتك تأمین موفقیتنه معطوف ایدی .

اوتاریخلرده ، اوچنجی اردو منطقه سنه داخل سیروزده کی فرقه نك وسیروز منطقه سنك قوماندانی ، مشیر رتبه سنده بر ذات ایدی . بوذات ، سلطان حمیدك فوق العاده امنیت واعتمادینه مظهر بولونیوردی . رتبه سنك مشیر اولمسنه ، اسعد پاشانك کندندن دون رتبه ده بولنمسنه رغماً استانبول ایله ما کدونیا آره سنده امنیتلی برمنطقه تأسیسی مقصدیله سیروزدن اوزاقلاشدیرلمزدی . ایشته ، بومهم قوماندان ، مشیر ابراهیم پاشا ایدی . مخدومی نورالدین بك (نورالدین پاشا) ده باباسنك یانده بولونوردی . مشروطیت اعلانه تقدم ایدن کونلرده ، مشیر ابراهیم پاشانك منطقه سنده ، بر بیکباشی ، استبداد اداره علیهنده بیاناتده بولنمش .. برجاسوس بونی ژورنال ایتمش .. محلنده تحقیق کیفیت ایچون اوزمان سلانیکده مرکز قوماندانی بولنان ، قائممقام ناظم بك استانبولدن مأمور ایدلدی .

جمعیت ، ناظم بکی ، بووظیفه یی ایفادن منع ایتمك اوزره اوردوردی . یارالانان ناظم بك استانبوله جلب اولندی . وقعه نك تحقیقنه ، استانبولدن دکل ، آنجق اردوجه تعیین اولنه جق مأمورك کیده بیله جکی فکری تلقین اولندی . بن مأمور اولدم . بالطبع وظیفه م ، استبداد علیهنده بولنمش اولان بیکباشی یی قورتارمق ایدی .

اولا ، سیروزه کیتدم . مشیر ابراهیم پاشایی زیارت ایتدم . اثنای ملاقاتده آکلادم ، که پاشانك بوبوك بر اندیشه سی واردر . ابراهیم پاشا ، کندی منطقه سی داخلنده سلطان حمید و استبداد اداره علیهنده هیچ بر فرد بولنمدیغنی وبولنه میه جغنی سلطانه تأمین ایتمشدی . بوکا رغماً ، موضوع بحث بیکباشی حقنده کی ژورنال ، سلطان حمیدك مشیر ابراهیم پاشایه اولان اعتمادینی سلب ایده جك ماهیتده ایدی . بوژورنال محتویاتنك تحقق ، ابراهیم پاشانك علیهنده ایدی . بونی ایسته میوردی . بن ، درحال پاشانك اندیشه سنی آکلادم ودیدم ، که « پاشاحضرتلری منطقهٔ دولتکزده ذات شاهانه علیهنده متحسس برفردك بولنه بیله جکی مأمول دکلدر . ویرلمش اولان ژورنال محتویاتنك محلنده تحقیق ، طرف دولتکزدن مؤسس انضباط و تمقین ایدلمش اولان صداقت حسلرینی سهولتله تبارز ابتدیره جکدر . آرزو بیورورسه کز ، یاپه جغم تحقیقات راپورینك ، برصورتی ذات دولتکزده کوندره یم . »

ابراهیم پاشا ، بو بیاناتمدن چوق فرحلادی . بندن ممنون اولدی و مخدومی نورالدین بکی چاغیرتوب بکا اعزاز و اکرام ایدلمسنی ومحل وقعه یه سیاحتم ایچون تسهیلاتده بولونیلمسنی امر ایتدی .

§ تحقیقاتمك نتیجه سی ، بیکباشی یی قورتاردی . ژورنال ویرمنی مفتری جزاسنه چاریدیردی . مشیر ابراهیم پاشاده ، سلطانه کندی منطقه سنده ، علیهدار برفردك بولنه میه جغنی اثبات ایده رك حقنده کی امنیت واعتماد شاهانه یی تأیید ایلدی .

مشير ابراهيم پاشانك ، بوصورتله حقنده‌كى اعتمادى تأييد ايتمسى ، چوق كچمه‌دن ، كنديسنك بوتون ماكدونيايى ، استبداد عليهدارلرندن تطهيرينه مأموريتنى احضار ايتدى .

بونقطه‌يى برآز ايضاح ايده‌يم . جمعيت ، بوتون ماكدونياده ، تشكيلات وفعاليتنى تزييد ايتدى . آرتق ، همان علنى وبى پروا حركاته باشلاندى .

سلانيكده ، اردو مشيرينده بولنان اسعد پاشايه اعتماد قالمدى . اركان حربيه رئيسمز اولان على رضا پاشا حقنده شبهه‌يه دوشولدى . بونلر برر ، برر سلطان حميد طرفندن براى استجواب استانبوله جلب اولندى . اردو مشيرلكنه ، ازهر جهت شايان امنيت و اعتماد اولان مشير ابراهيم پاشا تعيين واعزام اولندى .

ابراهيم پاشانك سلانيكه كلمكده اولديغى خبرى اوزرينه ، جمال بك (مرحوم جمال پاشا) هراحتماله قارشى بروسيله ايله مركزدن اوزاقلاشدى . آرقداشم فتحى بك ، ذاتاً دها اول ژاندارمه مكتبى قوماندانلغنه كچمشدى . مركزده اردو قوماندانى ، اركان حربيه رئيسى نامزلرينه يالكز بن بولونيوردم . يكى كلن قوماندانه اوچنجى اردو قوماندانلغنى بن دور و تسليم ايده‌جكدم . فى الحينه اويله اولدى .

ابراهيم پاشا ، رفاقتنده مخدومى نورالدين بك اولديغى حالده ، تيرنله كچ وقت سلانيكه مواصلت ايتدى . دوغرو قوماندانلق دائره‌سنه كلدى . اوراده ، كنديسنه وضعيتى تقديم ايتدم . كيجه اولسنه رغماً تكميل اردو اركان حربيه‌سنه مأمور رؤسايى برر ، برر كورمك ايستدى . هركس كلوب كنديسنى تقديم ايدييوردى . مشير پاشا ، هر يكى طانيديغى ذاته ، كنديسنك نه قدر شديد اولديغنى ، انسان محو ايتمك قدرتنده بولندىغنى آكلاتمقه چاليشير برطاقم طورلرطاقينه‌رق ، هيچده مناسبتى اولميان سوزلر سويليه‌رك ، آره صره ، چيزمه‌لى آياقلرينى يره اوره‌رق ، ايلك آندن اعتباراً تدهيش پولتيقه‌سى تطبيقنه باشلادى .

كيجه أويمه كيتدم . ايرتسى كون ايركندن ، بر سوارى ، بر بينك آنى كتيردى ومشير پاشانك بنى ايستديكنى سويلدى . دائره‌يه كلديكم زمان ، آكلادم ، كه يكى قوماندان بنم وظيفه‌يه دوام ايده‌بيله‌جكمى امر ايتمش ..

شمدى ، افنديلر ، كلهلم اختلال وانقلاب صفحه‌سنه ...

§ ابراهيم پاشانك ، تدهيش پولتيقه‌سى ، اختلال قوميته‌سنك تهديدكار وضعيتيله قارشيلاندى . پاشا حدت و شدتى بر طرفه براقق مجوريتنى حس ايتدى . بعض آرقداشلر ، بوميانده الك چوق جمال بك (جمال پاشا) واسطه‌سيله اختلال جمعيتنك قوتندن و تشبثنده‌كى جديتدن ابراهيم پاشانك مخدومى خبردار ايدلدى . باباسنك جمعيت عليهنه حركتده بولنمامسى اخطار وپاشادن تأمينات طلب اولندى . مثلا ، قوماندان پاشا جمعيت عليهنده حركت ايتميه‌جكنى اشارت ايتمك اوزره ، جمعه نمازنى فلان جامعده قيله‌جق و ايكنجى صفده اخذ موقع ايده‌جكدر كبى بر طاقم طابلرده بولونيلدى . ايشته نورالدين بك بو كبى تبليغاتى پدرينه اسماع ايچون واسطه اتخاذ ايدييوردى . فقط مهم مسئله‌لرده دها چوق توظيف ايديلن وفعال بولندىريلان باباسنك ياورى نورالدين بك دكل ، جمعيتك اعضا ومعتمدى وقوماندانلق مقامى ياورى يوزباشى كاظم نامى بكدى . (اليوم محرر ومعلمدر)

§ ابراهیم پاشا ، حمیتك اخطاراتنه مطاوعه محبور بدلدی . فقط ، حمیتك تشکیلات ، تشبثات ، مقررات واجرا آتندن هیچ بروف حبردار ایدلمه‌مشدر .

— حریت ومشروطیت اعلاندن‌دهء به ابراهیم پاشانك وعده محدومی نو الدن تکك ، دها اول ، هیچ برصورتله واصلا خبرلری دحی اولمامشدر . مشروطیت علانی مسلکنك تماماً ایچنده بولندیغی بوتون نفرعات و صفحاتیله شخصا و یقیندن مناسبدار اولدیغم حمیته ، بو حصوصه کی خاطراتم عیناً محفوظدر .

— حریت ومشروطیت اعلانی تظاهراتنده استعجال ایتدیکی ظن اولان اسکودهکی برتیاتی سلانکه ، ودیکر برلرده آلنه‌جق ترتیبات‌ایله اویعون برطرزده قوناق بچون اسکودهیه کتمشدم . اوردن عود ، و آرتق هرپرده فعلی تظاهرات باشلادقدن صوکره ، مشیر ابراهیم پاشا بی دعوت ایتدی وشویله بولندی : « بنی ، اردو قوماندانلغنده ابقا ایده‌جکمیسکز ، ایتمیه‌جکمیسکز ؟ ابقا اولنمیه‌جق ایسه‌م شخصم تجاوزوحقارتله دوچار ایدلمه‌دن همان استانبوله حرکت‌ایده‌م . » حتی پاشا ، بوروسی اوستنده دوران یازی حقه‌سنی آلمه آلمه‌رق عینا خاطرمده قالان شوکلمه‌لری‌ده علاوه ایتدی : « بورادهء ، سم ، یالکز برحقه‌م وار ، اونی آلیر ، کیدرم . »

— ایجاب ایدنلرله کوروشدکدن صوکره حواب ویرمیله حکمی سویلدم. جمعیت نامنه صلاحیتدار اولان دیکر آرقداشلرله ، ابراهیم پاشانك قوماندانلغی مسئله‌سی مذاکره ایتدك . بر زمان ایچون ، قالمسنده مجذور کورمدك . قوماندانلقده قاله‌جغی حقنده‌کی جمعیت قراریی بن کندیسنه تبلیغ ایتدم .

فقط ، بر ، ایکی کون صوکره ، داغه چیقمش اولان ضابطاندن برملازم افندی ، ابراهیم پاشا به بولندیغی یردن حقارتله مالی بر تلغراف چکمش . . ابراهیم پاشا ، درحال بنی چاغیرتدی و تلغرافی اوزاتمه‌رق دیدی ، که « بنی قوماندان اولمه‌رق بوراده محافظه‌ایده‌جکسزی بیلدیرمشدیکز . بوحقارت نه‌در ؟ »

قوماندان پاشایه ، جمعیتجه حقنده اتخاذ ایتدیکمز قراری ، تکمیل تشکیلاتمه ابلاغ ایده‌جك قدر زمان کچمدیکنی ، بالخاصه داغ باشنده بولنان ضابطلرمزك هرهانکی برتلغراف مرکزندن بوکی تلغرافلری کشیده ایتدیرملرینه مانع اولمق ، بوکونلرده مشکل اولمه‌جغنی تقدیر ایتمسنی سویلیه‌رك ، کندیسنی تسلیه‌یه چالیشدم .

فقط ، آره‌دن چوق کچمه‌دن ، او زمان حدود یونانیه قوماندانی بولنان مخلص پاشا ، جمعیتك مناسترده‌کی هیئت مرکزیه‌سی طرفندن مناسترهء دعوت اولنمش . . مخلص پاشا ، اردو قوماندان ابراهیم پاشادن مأذونیت آلمقسزین مناسترهء کیتمش . . بوندن متأثر اولان ابراهیم پاشا مخلص پاشایه تکدیر آمیز اشعارده بولنمش . .

بونك اوزرینه ، مخلص پاشایی دعوت ایدن ، هیئت مرکزیه ، ابراهیم پاشایه اوزون بر تلغراف چکمش . . بودفعه‌ده ، مشیر پاشا بنی دعوت ایدرك تلغرافی کوسترمدی و : « یا بونه ؟ » دیدی .

تلغرافی باشدن نهایته قدر اوقودم . بو تلغرافده قونیار عشیرتنه منسوب مشیر ابراهیم پاشانك بوتون حیاتی ، ماضیسی ، ماهیتی توصیف اولنمقده صوکره ، آغیر و حقارت آمیز کلمه‌لرله استبداد دورینك ، سلطان حمیدینده لکنك اندرانوذجی اولان ابراهیم پاشانك حریت ایچون چالیشانلری محیطنده ،

حریت ایچون چالیشانلره قوماندا ایتمك جسارتنده بولنمسی استغراب ایدیلیور و درحال قوماندانلق مقامنی ترك ایتمسی اخطار و طلب اولونیوردی .

افندیلر ؛ بوندن صوکره ، حقیقةً ابراهیم پاشا ، سلانیکده دورامادی . دیدیکی کبی عقبه‌سنی آلوب کیتدی .

بو معلوماتدن صوکره ، نورالدین پاشانك اوچنجی اردو قوماندانی بولنان پدری مشیر ابراهیم پاشا ایله مشروطیت انقلابنك حصولنه و اختلالك اعتدال و سلامت جریانه ، نه یولده خدمت و دلالت ایلش اولدقلرینی آکلامق قولایلاشمشدر ظن ایدرم . دیلدیکی کبی ، « اختلالك اعتدال جریانه » دخی مؤثر اولهمامشلردر . انك بویوك اعتدالسزلق بالذات کندیلرینه یاپیلمش اولان معاملهلرله ثابتدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ٤ نجی صحیفه‌سنده ، نورالدین پاشانك ، روم ایلیدن استانبوله یوروین حرکت اردوسنه التحاق ایله وظیفهٔ وطنیه‌سنی ایفا ایتدیکندن بحث اولنقده‌در . ٣١ مارت وقعه‌سی مناسبتیله روم ایلیدن استانبوله کوندریلن قوتلرك قوماندانی ، مرحوم حسنی پاشا ایدی . بن ، بوقوتلرك ارکان حربیه رئیسی ایدم . بو قوتلره حرکت اردوسی عنوانی ویرن ، حرکت اردوسنك استانبوله قدر حرکاتنی ترتیب و اداره ایدن بندم . نورالدین بکك بو قوتلره التحاق ایدرك وظیفه آلدیغنی بیلمیورم . نورالدین پاشا ، برچوقلری کبی ، حرکت اردوسی استانبوله یاقلاشدیغی زمان ، آیاستفانوسه ویا مقری کوینه کلمش اولهبیلیر . .

نورالدین پاشا « یمن ولایتنك تخلیصی وعصاتك تأدیبی ایچون وقوع بولان محاربانده بر طاقم فرقه جزؤتاملرینه ویا مفرزه‌لره قوماندا ایتمش . . »

هر فرقه قوماندانی ، هر محاربه‌ده عینی وضعیتده بولنور . صوکره « صنعانك تخلیصنی متعاقب متحشد قوای عسکریه‌یه قوماندا ایتمش . . »

افندیلر ؛ عسکر اولانلر ، چوق ایی بیلیرلر ، که بریده مختلف قطعات عسکریه طوپلاندیغی زمان ، اوراده برمرکز قوماندانلغی ویا موقع قوماندانلغی ، بر اردوکاه قوماندانلغی تأسیس اولنور . . نورالدین پاشانك صنعاده‌کی قوماندانلغی بوندن بشقه برشیمیدی ؟ !

نورالدین پاشا « امام یحیی ایله ائتلاف عقدی خصوصنده احمد عزت پاشایه مظاهرت ایلش . . »

احمد عزت پاشایه صورمدم ، فقط ، عزت پاشا ایله برابر بولنوب ، مساعیده یقیندن اشترا کی اولان صاحب صلاحیت ذواتك بیانه کوره ، امام یحیی ایله ائتلاف مذاکراتنده ، نورالدین پاشا برصورتله علاقه‌دار قیلنمه‌مشدر .

نورالدین پاشا « بالقان محاربانه اشتراك آرزوسنی اظهار ایله یمنی شمالندن جنوبنه قدر قطع ایدوب (عدن ـ مصر ـ سوریه ـ قونیه ـ استانبول) طریقیله چتالجه جوارنده بولنان باش قوماندانلق قرارکاهنه التحاق ومنحل فرقه بولنمامسندن دولایی کندی رضاسیله کوکللو اولهرق طقوزنجی آلایك قوماندانسی ، درعهده ایلش . .

نورالدین پاشانك یمندن ، استانبوله کلمك ایچون تعقیب ایتدیکی استقامت ، یمندن استانبوله کان باجمله افراد و سیویللر والحاصل هرکس طرفندن تعقیب اولنان استقامتدی . یول اوابدی . نته کیم ، اوتاریخده ، بزده آفریقاده بولونیوردق ، استانبوله کلمك ایچون آفریقا چوللرینی غربدن شرقه ،

مصره قدر دوه ایله قطع ایتدکدن صوکره اسکندریه ایله تریسته آره‌سنده بوتون بحر سفیدی وآدریاتیك دکزینی جنوبدن شماله وتریسته‌دن بکرشه قدر آوروپانی واوندن صوکره قره‌دکزی قطع ایدرك عینی قرارکاهه واصل اولمشدق . یول بوایدی .

نورالدین پاشا ، بو نقطه‌ده اصل سویلنمسی لازم کان مسئله‌دن بحث ایتمیور . نورالدین پاشا ، مرآلایلقدن بکباشیلغه ایندیرلدکدن صوکره ، یمن قطعاتنه مأمور اولنق اوزره قائممقاملغه ترفیع ایتمشدی . بو ترفیعك ایجابی اولهرق قائممقاملقده بتنده ایکی سنه قالمق لازم کلیرکن وقتندن اول استانبوله کلهرك قورتولمق یولنی بولمشدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ٦ نجی و ٧ نجی صحیفه‌لرنده نورالدین پاشانك ، عراق قوماندانلغندن بحث اولونیور ووسائط محلیه‌نك استعمالیله یکیدن اردو تشکیل ایدرك دوست ودشمنك مأمول وانتظارلری خلافنده مغلوبیتدن مظفریت استحصالی خارقه‌سنی تجلی ایتدیردیکی ذکر ایدیلیور .

افندیلر ، عراق سفرنده ؛ نورالدین پاشا زماننده‌کی وضعیتك حقیقتی شوندن عبارتدر :

ایلك عراق قوماندانی اولان سلیمان عسکری بکك مغلوبیت واتحارندن صوکره ، عراقه ، قافقاسیادن یکی قطعات کلنجیه قدر ، محاربات ، انکلیزلرك آرزوسنه ویورویش سرعتلرینه تابع اولمشدر . نورالدین پاشا ، کوتهالاماره‌ده انکلیزلره مغلوب اولدقدن صوکره کیجه ، کوندوز وبلا مقاومت بوروبه‌رك سلمان پاکه قدر پریشان برصورتده رجعت ایتدی .

انکلیزلر ، نورالدین پاشانی تعقیباً سلمان پاکه قدر ایلریلدی . اورادہ قافقاسیه‌دن کوندرلمش اولان قطعات ، انکلیز قطعاتی قارشیلادی . اوچ کون محاربه‌دن صوکره نورالدین پاشا مغلوبیتی قبول ایدرك رجعت امری ویردی . قطعات دیاله نهرینه قدر شماله چکیلدی . انکلیزلرله سواری تماسی دخی آرالمدی . حالبوکه ، عینی زمانده ، انکلیزلرده رجعت ایتمشلردی . بو معلومانی ویرن عربان اولدی . اوندن صوکره ، نورالدین پاشا ، کندینی طوپلایوب تکرار (سلمان پاك ـ کوتهالاماره) استقامتنده ایلریلدی .

کوتهالاماره شمالنده ، کیجه انکلیز قطعاتنه تماس ایدلدی . تدبیرسزلك ، ترتیبسزلك واداره‌سزلك یوزندن ، فجرله برابر قطعاتمز دشمنك آتش باصقینه معروض براقیلدی . افراد وضابطاندن ، قوماندانلردن بر چوق ضایعات ورلدی . قطعاتده پانیك اولدی ، کندیلکندن رجعت باشلادی . انکلیزلرك چکیلمسی اوزرینه ، سکونت اعاده اولنه‌بیلدی .

عراقده ، یکی قطعات ویکی وسائطله بویوك وقاتلی محاربات ، بوندن صوکره باشلار ، که نورالدین پشانك بونلرله مناسبتی یوقدر .

رساله‌نك عینی صحیفه‌لرنده ، نورالدین پاشا « انکلیزلردن اغتنام ایتدیکی طیاره‌لر ایله‌ده برطیاره فیلوسی وجوده کتیرمك موفقیات عظیمه‌سنی کوسترمشدر . » دنیلیور .

بوادعانك پك جاهلانه اولدیغنی سویله‌مك مجبوریتنده‌یم . طیارەنك وطیاره فیلوسنك نه اولدیغنی بیلمیان بویله برادعانك نه قدر کولونج اولدیغنی البته آکلارلر .

رساله‌نك سکزنجی صحیفه‌سنده ، نورالدین پاشانك دوربینله باقارکن آلتنش بر رسمی واردر . بورسمك آلتنده شوعباره یازیلیدر :

« ٢٦ آغستوس ١٣٣٨ تعرض كونى (قوجه تپه) ترصد موقعنده قره حصار ميدان محاربه‌سنى اداره ايدركن آلنان فطوغرافلريدر . »

عينى كونده ، هپ عينى تپه‌ده ايدك . دوربينله باقانلر چوقدى . بالخاصه دوربينله اك چوق باقانلر ترصده مأمور ايديلر ضابطلر ايدى . فى الحقيقه ، نورالدين پاشانك‌ده محاربه ميداتى دوربينله سير ايتمكى ترجيح ايتديكنك بن‌ده فارقى اولمشدم .

(قره‌حصار ـ دوملو پينار) ميدان محاربه‌سنك جريانى آناسنده ، (باش قوماندان محاربه‌سى) كونى ، نورالدين پاشانى بر آرالق ، قول اردو قوماندانى كمال‌الدين پاشانك (اليوم برلين سفيرى) ترصد نقطه‌سنده ، وضعيتى دوربينله تماشا ايدركن بولدم . قطعا تمز ، دشمنى يقيندن صيقيشديرمش ، نازك ومهم بر وضعيت حاصل اولمشدى . (دوربينله تماشايى براقيكز ! محاربه‌يى يقيندن و بالذات اداره ايتمك ايچون ، ايلرى آتش مواضعنه كيده‌جكز .) ، ديدم .

نورالدين پاشا ، بوقدر يقلاشمه‌نك مناسب اولمديغنى سويليه‌رك كيتمك ايسته‌مدى . جانم صيقيلدى . (سزبوراده‌فالەبيلرسكز ديدم . ـ كمال‌الدين سامى پاشايه ـ سز نمله كليكز !) ديدم واوطوموبيلمه يورودم . كمال‌الدين پاشا (امر ايدرسكز) ديدى وبرابر يورودى . بو معامله اوزرينه ، دوربينك باشنده يالكز براقيلان نورالدين پاشانك‌ده آرقه‌مزدن كلديكنى كوردك ، ديديكم يره كيتدك . يونان اردوسنك اسارتى انتاج ايدن اوحاربه‌يى ، تفرعاتنه قدر ، بالذات اداره ايدبيور وايجاب ايدن امرلرى ، دوغرودن دوغرويه قول اردو قوماندانلرينه و سائر قوماندانلره بالذات ويريوردم .

أمرلريمه كوره تدبيرلر وحركتلر اجرا اولنوركن اردو قوماندانى نورالدين پاشا ، يانمده دوربيور ووضعيتى تماشا ايدبيوردى . بر آرالق ، قول اردو قوماندانى ، بنم يانمدن اوزاقلاشديره‌رق بعض امرلر ويرمكه قالقيشمش . . قول اردو قوماندانى ، بوأمرلرى غير قابل اجرا بولمش ، لردو قوماندانى ايله قول اردو قوماندانى آره‌سنده عادتا ، لاابالیانه بر منازعه وضعيتى حاصل اولمش . . كمال‌الدين سامى پاشا ، نورالدين پاشانك يانندن بر آز سرتجه معامله ايله آيرلمش . . بو حالك فرقنه واردم . كمال‌الدين سامى پاشانى يانمه چاغيروب ، سكونت و انضباطى محافظه اچسى لزومنى سويلدم . بعده ، يالكز اولەرق نورالدين پاشانى چاغيرتدم . عمومى طرزده بعض سوأللر صوردم وآكلاتمق ايستدم ، كه حقيقة قول اردو قوماندانه ويرديكى امر غير قابل اجرادر . قوماندانلر ، امر ويرمش اولق ايچون امر ويرمزلر . لزوملى وقابليت اجرائيه‌سى اولان خصوصلرى امر ايدرلر وأمر ويريركن ، كنديسى او ، امرى ايفا ايده‌جك اولانك يرينه قويمق وامرك ناصل ايفا وتطبيق اولنه‌جغنى دوشونمك وبيلمك لازمدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ٩ نجى صحيفه‌سنده ، عراقدن صوكره « قافقاس جبهه‌سنه كيتمش اولان نورالدين پاشا ، اوچنجى اردو منطقه‌لرى قوماندانلغنده واردو قوماندانلغنى وكالتنده برمدت ، بولنديغى يازيليدر . بووظيفه‌لرك ماهيتنى وبو مدتك قاچ كون اولديغنى صورمق لازمدر .

نورالدين پاشا ، قافقاس جبهه‌سندن ، استانبوله عودتنده « آيدين ، مغله و آنطاليه حواليسى قوماندانلغى » عنوانيله ازميره عزيمت ايتمش وبولديغى بر قاچ پريشان مستحفظ قطعاتى سرعتله تنسيق ويكى فرقه‌لر تشكيل ايدرك ٢١ نجى اردويى وجوده كتيرمش .. »

افنديلر ؛ قول اردو تشكيلى ، صوك زمانده ، حرب عمومينك فاتحه‌يلرى صره‌سنه كچمشدى .

بالمخاصه ، قارشیسنده دشمن بولنیان ، ثابت منطقه‌لرده ، اخذ عسکر شعبه‌لری وریاستلری تأسیس ایتمك قدر سهولله قول اردو قوماندانلقلری وصلاحیتلری احداث اولنوردی . فی‌الحقیقه ، بوتون محاربه جبهه‌لری امداد ، دیه فریاد ایدرکن یکرمی برنجی قول اردو شایان اعتبار بر موجودیت اولسه‌یدی ، آیدین منطقه‌سنده ترك اولنماردی .

— رساله‌نك ١٦ نجی صحیفه‌سنده نورالدین پاشانك « آناطولوده مصطفی کمال پاشا ورفقاسنك تشبثلریله باشلایان حرکات ملیه رؤساسیله دخی تأسیس مناسبت ایدرك . . » استانبولده برطاقم مهم ایشلر یاپدیغندن ونهایت « انکلیزلرجه تعقیبه باشلانمش اولدیغندن » و « مصطفی کمال پاشا طرفندن آلدیغی دعوتنامه‌لرده ، آرتق استانبولدن زیاده آناطولوده خدمت ممکن اولدیغی اشعار ایدلمسنه .. » وسائره‌یه بناءً آناطولویه کچمش ..

افندیلر ؛ نورالدین پاشانك ، استانبولده ، انکلیزلرله وداماد فرید پاشا قاینه‌سیله آکلاشدیغی وآنقرده تأسس ایدن ، توركیا بویوك ملت مجلسندن واونك حکومتندن بی‌خبر اولهرق ، بزی ، استانبول ایله ائتلاف ایتدیرمکه چالیشدیغنی وبوماسبتله آرهده جریان ایدن تلغراف مخابراتی وبالضروره آنقره‌یه کلدکدن صوکره‌کی معامله‌لرینی بالمناسبه بیان ایتمشدم . بونلری تکرار ایتمیه‌جکم .

١٨ نجی صحیفه‌ده ، « بالاده‌کی خدمات وطنیه‌یی موفقیتله ایفا ایتمش اولان نورالدین پاشا ایله بویوك ملت مجلسی آره‌سنده ، بعض مسائل رسمیه‌دن دولایی اختلاف چیقمسی اوزرینه ، کندیسی همان آنقره‌یه کلهرك ، اشبو سوءتفهمات حسن صورتله حل وازاله اولنمشدر . » عباره‌سنه تصادف ایدلمکده‌در .

نورالدین پاشانك ، حکومتجه ، مرکز اردوسی ، قوماندانلغندن ناصل عزل ودیوان حربه توديع ایدلمك اوزره آنقره‌یه جلب اولندیغنی ومجلسجه علیهنده اولان غلیان کندیسنك اعدامنی طلب درجه‌سنده ایلری کیتمش ایکن‌باش قوماندان صفتیله شخصاً مجلس کرسیسندن ، نورالدین پاشانی مدافعه ایده‌رك ناصل قورتاردیغمی‌ده ایضاح ایتمشدم . بوراده ، بالوسیله یالکز بر نقطه‌یه نظر دقتی جلب ایتمك ایسترم . بو اوتودیغمز عباره‌یه نظراً ، برتوركیا بویوك ملت مجلسی واردر ، برده نورالدین پاشا . . بونلر قارشی قارشی‌یه کلشلر . . سوءتفهمات ازاله ایدلمش . . معلوم اولدیغنه کوره ، مجلسله قارشی قارشی‌یه کله‌بیلن ، یالکز حکومتدر . مجلسك مخاطبی حکومتدر . بر اردو قوماندانی ، بر والی ، هرهانکی بر مقام صاحبی مجلسك مخاطبی اولاماز .

— رساله‌نك ١٨ نجی صحیفه‌سنك صوك سطرلری ، نورالدین پاشانك ، « وطنی تهلکه‌دن تخلیص ایدن مظفریت عظیمه‌نك لطف حقله موفق وعاملی اولمش و تاریخ ملیه بو دفعه دخی غایت مهم و امثالی نامسبوق بر صحیفهٔ شرف ومفخرت علاوه‌سنی تأمین ایلمش . . » اولدیغنی ایضاحه حصر ایدلمشدر .

§ افندیلر ؛ بو قدر ، جسورانه بر ادعایه قارشی حیرت و استغراب ایتمك ممکن دکلدر . فی‌الحقیقه ، نورالدین پاشا ، عمومی تعرضده برنجی اردو قوماندانلغنده بولندی . دیکر بالجمله قوماندانلرله برابر کندیسنه ، امر ایتدیکمز وظیفه‌لری ایفایه چالیشدی . بو حال ، بوتون تورك اردوسنه واردومزك بویوك ، کوچوك بالجمله قوماندانلرینه ، ضابطلرینه و هرنفرینه شامل اولق ضیبی بولنان موفقیت و شرفی ، نورالدین پاشانك شخصنه حصر ایتمك قدر معناسز ، اساسسز ،

عیب برشی اولاماز : نورالدین پاشایی ، مظفریتك حاملی کبی کوسترمك ، اولسه اولسه ، کندیسیله استهزا مقصدینه معطوف اولهبیلیر . یوقسه نورالدین پاشا ، بویوك ظفرك شرفنه اك آزاشترا که حقی اولانلردن بریدر .

§ افندیلر ؛ بویوك تعرضده ، نورالدین پاشایی ، یالکز تعرضك ایکنجی کونی توجه تپهده یالکز براقشدم . چونکه ، دشمنك مغلوب اولدیغنی و رجعت ایدهجکنی آکلادق . مغلوبیتنی انهزامه چویرمك و خط رجعتنی قطع ایدهرك دشمن اردوسنی اسیر اتمك ایچون ، آرتق توجه تپهده دکل ، دها عمومی وضعیتی مطالعه و اوکا کوره عمومی تدبیرلر آلهجق یرده بولونهمز لازمدی . اوکون دخی ، جبهه قوماندانی عصمت پاشانك ، مناسب کوروب بنم امضاملهیازدیغی تشویقکار قیصه برتلفونله نورالدین پاشانك قوهٔ معنویهسنی محافظه ایچون تدبیر آلمق لزومنی کورولمشدی .

اوندن صوکره ، نورالدین پاشایی و اردوسنی بالذات تعقیب و سوق و اداره به بالذات مداخله به ضرورت کوردم . بویله یاپمسهیدم ، نورالدین پاشانك ، یاپدیغی خطالری تضمین ایتمك کوچ اولوردی. دوملو پیکارده ، ارکان حربیهسی رئیسی امین پاشانك حاضرلادیغی ایلری حرکت امربنك محتویاتی آکلایامیان و فقط ، آکلامهمش دکل دها ایسنی دوشونمك ویاپمق ایستیورمش کبی طور آلان نورالدین پاشانك ترددی اوزرینه ، تردده کچیریلهجك زمان اولمدیغنی اخطار ایدهرك ، ایجاب ایدن نقطهٔ نظری بالذات دیکته ایتدیکم زمان ، نورالدین پاشا بکا دیمشدیکه « پاشام ، سز ، بزی ، یالکز و سربست براقیورسکز ! » بوکا ، حاضر بولنان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزیپاشا حضرتلری ، شو یولده و جدی برلسانله جواب ویردی : « پاشا ، پاشام ، دیدی . بواردو ، بزم ، بوتون مملکتك کوز ببکیدر . اونك سوق و اداره سنی ، تعهدنه براقهمیز ! »

دوملو پیکاردن عشاقه کیدرکن ، یولده نورالدین پاشانك تدابیرندهکی نقصانی حس ایدوب ، نورالدین پاشا فرقهلرینه بالذات امر ویرهرك ، تدبیر آلدیرمسهیدم تریقویسك اسارتی ممکن اولمیهبیلیردی. عشاقده ناخوش برمنظرهیه شاهد اولهبیلیردك . ازمیره کیردکدن و حکومت دائرهسنه داخل اولدقدن صوکره ، جنوبدن کان طوپ و تفنك صدالرینی بالذات ایشیدوب ، نورالدین پاشانك تدبیرسزلکنی و غفلتنی آکلایوب درحال بالذات امر ویرهرك تدبیر آلدیرمسهیدم ، ازمیره کیرمش وازمیرسوقاقلرنده اهالیه قاریشمش قطعاتمزك ، بزده داخل اولدیغمز حالده ، پانیکه اوغرایهرق هرج و مرج اولمسی مستبعد دکلدی .

سیاست و کیاست ادعاسنده بولنان ، نورالدین پاشانك ازمیرده رسمی اجنبی مأمورلرله مضبوط مکالمهسنی بالذات تصحیح ایتمسهیدم ازمیره کیرمکدن حاصل اولان نشوهٔ عمومیهنك انکسارینی بادی وضعیتلردن اجتناب بلکهده ممکن اولمیهجقدی .

افندیلر ؛ بو سویلدکلرم ، بوتون اردو ارکانجه معلوم حقیقتلردر . بو حقیقتلرك ، یالکز برکشینك فارقی اولمدیغنی آکلاشیلیور . اوده نورالدین پاشادر . محاصر ، غالب ، فاتح ، غازی عنوانلریله کندینی یاد ایتدیرمك سودای طفلانهسنه دوشن نورالدین پاشانك ، « کوتالاماره محاصری نورالدین پاشا » دیه برقارت ویزیتنی کورمشدم . بو قارتی ، نورالدین پاشا طاش کوپریده اوطورورکن قسطمونی والی و حوالیسی قوماندانی بولنان محیالدین پاشایه(الیوم قاهرهسفیری) کوندرمش

وقارتك بوش يرلرينه ، يازديغى يازيلرده ، قارتده‌كى عنوانى اشارت ايده‌رك ، « بونى‌ده بندن كيمسه نزع ايده‌مزيا ! » ديه بر عباره‌ده واردى . محى‌الدين پاشا ، بو قارتى وقارتده‌كى يازيى ، عقل و فراسته ، قابل تأليف كوره‌مه‌مش ، دقته شايان بولمش اولديغندن ، عيناً بكا كوندرمشدى . اوت ، اونى ، اوندن كيمسه نزع ايده‌مز . فقط ، اونى اوكا ويرنده بوقدر . هر موفقيتلى محاربه‌يه اشتراك ايدن ذاتك ، حقى اولديغى حالده كنديسنى يكانه عامل ، غالب اعلان ايتمسى ، شايان امتثال بردستور اخلاقى تشكيل ايتمز . اولاد مملكته ، بويله اصلسز طرز وطورلر طاقنمق عادتى ويره‌ميز ، انسال آتيه‌يه ، بويله هوادن غالب ، فاتح اولنه‌بيله‌جكى كبى سقيم برفكرى ميراث براقه‌ميز !

ترجمهٔ‌حال رساله‌سنك قابنده‌كى (غازى) عنوانك استعمالنه كلنجه ، بو عنوانى ، نورالدين پاشايه (ع. ث) حرفلرى ويره‌بيلير . فقط ، حقيقت وقانون بونكله يالكز وساده‌جه استهزا ايدر . كرچه ، محاربه‌يه « ياشهيد ويا غازى اولمق ايچون » كيديلير . على‌الاطلاق ، ميدان شهامتده أولنلرك هپسنه ، شهيد ديرلرسه‌ده ، صاغ قالانلرك هپسنه‌غازى عنوانى ويرلمز . بوعنوانى آنجق قانون‌ويرير . مدنى‌برملتك ، عالى منفعتلر ايجابى ، اجراسنه مجبور اولديغى حربلر ، عرب عشيرتلرينك غزوه‌سى دكلدر . اويله دخى اولسه ، غزوه‌دن صاغ سالم چيقانلره بالمكه ، يالكز ، آنالرى ، بابالرى ، براى تقدير ، بنم غازى اوغلوم ديه‌رك افتخار ايدر . فقط ، ملت ، تاريخ ، عنوان توجيهنده اوقدر سميح دكلدر .

ترجمهٔ حال رساله‌سنك ، صوك صحيفه‌سندنده برجمله آله‌رق بوحكايته ختام ويرملم :

نورالدين پاشا « عراق جبهه‌سنده ايكن اهالئ محليه طرفندن كنديسنه توديع ايدلمش بولنان ، كربلاده مدفون حفيد حضرت پيغمبرى امام‌حسين حضرتلرينك سيف‌مباركى حامل بولنقله‌مشرفدر . »

افنديلر ، بونه‌لافدر ؟ !

كربلا ، حفيد پيغمبرى ، امام ، سيف مبارك ، مشرف ، بوكبى عوامپسندانه لافلرله ملتى اغفال مسلكنده بولنانلر ، آرتق انصاف ايتسينلر ! . . . ملت ، ده دقت و بصيرتى آرتيرسين ! . .

* * *

افنديلر ، رأساً حركتده موفقيت كورمين بعض كيمسه‌لرده ، درلو رياكارلقلرله ايچمزه كيرملك‌بولنى بوله‌بيلمشلردر . بونلرك ماهيتلرى ايكنجى مجلس اجتماع ايله وظيفه‌يه باشلادقدن صوكره كورولمه‌جكدر .

§ تورکيا بويوك ملت مجلسنك ، ايكنجى انتخاب دوره‌سى ، يكى تورکيا دولتنك تاريخنده ، مسعود برانتقال دوره‌سنه تصادف ايتدى . فى‌الحقيقه ، درت سنه‌لك استقلال مجاهده‌سى ، ملتمزك شانه لايق برصلح ايله نتيجه‌لنمش بولونيوردى .

٢٤ تموز ٩٢٣ ده ، لوزانده امضا ايديلن معاهده‌نامه ، ٢٤ آغستوس ٩٢٣ ده مجلسده تصديق اولندى .

§ افنديلر ؛ موندروس متاركه‌سندن صوكره تورکيايه مخاصم هولنلر طرفندن درت دفعه صلح

شرائطی تکلیف ایدلمشدر . بونلرك برنجیسی ، سـه‌ور پروژه‌سیدر . بو پروژه ، هیچ بر مذاکره‌نك محصولی اولمیوب دول ائتلافیه طرفندن یونان باش وکیلی موسیو ونزه‌لوسـث‌ده امتراکیله تنعیم ووحیدالدینك حکومتی طرفندن ۱۰ آغستوس ۹۲۰ ده امضا ایدلمشدر.

بو پروژه ، تورکیا بویوك ملت مجلسنجه برزمین مناقشه بیله عد ایدلمشدر .

ایکنجی صلح تکلیفاتی ، برنجی این اوکی محاربه‌سنی متعاقب انعقاد ایدن لوندره قونفرانسنك ختامنده ۱۲ مارت ۹۲۱ تاریخنده واقع اولمشدر . بو تکلیفات ، سه‌ور معاهده‌سنده بعض تعدیلاتی محتوی ایسه‌ده مسکوت براقیلان مسئله‌لرده سه‌ور پروژه‌سنده‌کی موادك کاملاً ابقا ایدلدیکنی قبول ایتمك لازمدر .

بو تکلیفات ، بزجه مناقشه‌یی موجب اولمدن ایکنجی این اوکی محاربه‌سنك باشلامسیله نتیجه‌سز قالمشدر .

اوچنجی صلح تکلیفاتی ، ۲۲ مارت ۹۲۲ ده ، یعنی سقاریا مظفریتدن وفرانسزلرله عقد اولنان آنقره ائتلافندن صوکره و یقین بر تعرضمزه انتظار اولندیغی صره‌لرده ، پارسده اجتماع ایدن دول ائتلافیه خارجیه ناظرلری طرفندن یاپیلمشدر . بو تکلیفاتده ، ایشه سه‌ور اساسندن باشلامق اساسی ترك ایدلمش ایسه‌ده ، اساساتی اعتباریله آمال ملیه‌مزی تطمینندن اوزاق ایدی .

دردنجی تکلیف ، لوزان معاهده‌سنك عقدیله نتیجه‌لنن مذاکراتدر .

دول ائتلافیه‌جه تورکیایه تطبیقی تصور ایدیلن اساساته ، حرکات ملیه سایه‌سنده واصل اولنان نتیجه‌یی بارز برصورتده مطالعه ایتمك ایچون بودرت نوع تکلیف آره‌سنده الك مهم خصوصاته منحصر اولق اوزره قیصه برمقایسه یاپمه‌یی فائده‌لی عد ایدرم .

۱) حدودلر

آ — تراکیا حدودی

سه‌ورده : چتالجه خطندن برآز ایلریده بولنان پودیما ـ قالیقراطه خطی .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : بحث یوق .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : تکیرداغ بزه ، بابا اسکی ، قرق کلیسا وادرنه یونانه قالمق‌اوزره برخط .

لوزانده : قره آغاج ده بزده اولق اوزره مریچ خطی .

ب — ازمیر منطقه‌سی .

سه‌ور پروژه‌سنده : بومنطقه‌نك حدودلری توش آطه‌سی ، اوده‌مش ، صالحلی ، آقحصار وکمر اسکله‌سنه آز چوق قریب محللردن کچمکده‌در .

بومنطقه ، تورك حاكميتنده قالاجق ، فقط تورکیا ، بوحاكميتنى استعمال حقنى يونانستانه دور ايده‌جك ، تورك حاكميتنك بقاسنه علامت اولەرق ازمير شهرينك خارجى استحكاملرندن برنده تورك بايراغى بولنه‌جق . محلى برمجلس طوپلانه‌جق وبش سنه صوكره بومجلس ، بومنطقه‌نك صورت دائمه‌ده يونانستانه الحاقنه قرار ويره‌بيله‌جك ايدى .

مارت ۹۲۱ تكليفنده : ازميرمنطقه‌سى ، تورك حاكميتنده قاله‌جق ، ازمير شهرنده بريونان قوتى بولنه‌جق و ازمير منطقه‌سنك اقسام متباقيه‌سنده مختلف عناصرك عددى نسبتنه كوره تركب ايده‌جك برژاندارمه قطعه‌سى بولنه‌جق وبوكا دول ائتلافيه ضابطانى قوماندا ايده‌جك .

اداره ايشلرنده دخى عينى نسبت عدديه نظر اعتباره آلنه‌جق و منطقه‌نك جميت اقوامجه تعيين ايديله‌جك خرستيان بر واليسى اولەجق و بونك يانينده منتخب بر مجلس وبرهيئت مشاوره بولنه‌جق . ولايحه تورکیايه واردانله متزايد بر ويركى ويريله‌جك و بو آكلاشمه بش سنه دوام ايدوب طرفيندن برينك طلبى اوزرينه جميت اقوامجه تعديل ايديله‌بيله‌جك .

مارت ۹۲۲ تكليفنده : بوتون آناطولو ودولايسيله ازميرده بزه‌اعاده‌اولنه‌جق طرزنده‌آلدادىجى بروعد . ازمير رومليرينك اداره‌يه ، عادلانه برصورتده اشتراك ايتديرلمسى ايچون وعينى حق يونانستانده قاله‌جق ادرنه تورکلرينه ويرلمك شرطيله بر اصول تعيينى ضمننده دول ائتلافيه تورکیا و يونانستانله آكلاشه‌جقلردر .

لوزانده : طبيعتيله بوكى مسائل موضوع بحث دخى اولەمشدر .

ج) . — سوريه حدودى .

سەورده : ساحلنده ، تقريباً قره‌طاش برونندن باشلايەرق عثمانيه ، بنجه ، فازى غينتاب ، يره‌جك ، اورفه ، ماردين ونصيبينى ايى جنوبده وسوريه اراضيسنده براقان برحدود .

مارت ۹۲۱ ده : تقريبا شمديكى حدود اولق اوزره فرانسزلرله آريجه بر ائتلافنامه عقدالامشدر .

لوزنده : ۲۰ تشرين اول ۹۲۱ تاريخلى آنقره ائتلافنامه‌سى حدودى ابقا ايدلمشدير .

د) . — عراق حدودى .

سەورده : عماديه ، بزده قالمق شرطيله ، موصل ولايتنك شمال حدودى .

مارت ۹۲۱ تكليفنده : بحث يوق .

مارت ۹۲۲ تكليفنده : بحث يوق .

لوزانده : حلى تأخير ايدلمشدر .

قافقاس حدودى

س) . —

سەورده : تورك ـ ارمنى حدودينك تعيينى آمريقا رئيس جمهورى ويلسونه حواله ايدلمشدر .

ومشارالیه حدود اولهرق قره‌دکز ساحلنده کیره‌سونك شرقندن باشلایان ، ارزنجانك غرب وجنوبندن ، المالی ، بتلیس ووان کولنك جنوبندن کچن وبرچوق نقاطده حرب عمومیه‌کی تورك - روس جبهه‌سنی تعقیب ایدن برخطی کوسترمشدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : جمعیت اقوام برارمنی یوردی تأسیسی ایچون ولایات شرقیه‌دن ارمنستانه دور اولنه‌جق اراضینك تثبیتی ضمننده برقومیسیون تعیین ایده‌جك وتورکیه بوقومیسیونك قراری قبول ایده‌جك .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : برارمنی یوردی تشکیلی ضمننده جمعیت اقوامك معاونتنه مراجعت اولنه‌جغندن بحث ایدلمکده‌در .

لوزانده : بومسئله برطرف ایدلمشدر .

ش) . — بوغازلر منطقه‌سی

سه‌ورده : روم ایلینك تورکیاده قالان بوتون اقسامی .

آناطولونك آطه‌لردکزی اوزرنده تقریبا ازمیر منطقه‌سنك باشلادیغی یردن باشلایه‌رق مانیاس کولنك جنوبنه وبروسه‌نك وایزنیقك برآز شمالندن وصبانجه کولنك منتهای غربیسندن A h'abadr درەسنك منصبنه کیدن خطله تحدید ایدلش برمنطقه . بومناطقده عسکر بولندیرمق وحرکات عسکریه‌ده بولنمق حق صرف دول ائتلافیه‌یه عائددر . کذا مذکور مناطقده تورك ژاندارمه‌سی دول ائتلافیه قوماندانه تابع اولهجقدر .

دول ائتلافیه ، بو منطقه داخلنده عسکری مقاصد ایچون قوللانیله‌بیله‌جك یول وشمندوفر انشاسنی منع ایده‌بیله‌جکی کبی الیوم موجود اولانلر میانده بویولده قوللانیله‌بیله‌جك اولانلری تخریب ایتدیره‌بیله‌جکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : چناق قلعه جنوبنده تنه‌دوس آطه‌سنك (بوزجه آطه) قارشوسندن قره‌بیغایه کیدن خطك شمالیله بوغاز ایچنك طرفینده ۲۰ الی ۲۵ کیلومتره‌لق برمنطقه .

چناق قلعه بوغازینه حاکم اولان هرایکی طرفنده‌کی آطه‌لر .

دول ائتلافیه ، یالکز یونانستانه قاله‌جق اولان کلیبولی ویزه قاله‌جق اولان چناق قلعه‌ده عسکر بولندیره‌جق ، بوصورتله استانبول وایزمیت شبه جزیره‌سنی تخلیه ایده‌جك وتورکیانك استانبولده عسکر بولندیرمسنه وآناطولودن روم ایلیه ویا روم ایلیدن آناطولویه عسکر کچیرمسنه مساعده ایده‌جکدر .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : چناق قلعه‌نك جنوبنده أردك شبه جزیره‌سی مستثنا اولمق اوزره چناق قلعه سنجاغی . بوغاز ایچنك جنوبنده اوزمان بیطرف عد اولنان منطقه یعنی تقریباً ایزمیت شبه جزیره‌سی غیرعسکری منطقه اولهجقدر .

یزده ، ائتلاف اشغال قوتی قالیه‌جقدر .

لوزانده : کلیبولی شبه جزیره‌سیله قوم باغی ، بقله بورونی خطنك جنوب شرقیسی ، چناق قلعه

منطقه‌سنده .ساحلدن یکرمی کیلومتره‌لق برمنطقه وبوغاز ایچنك ایکی طرفنده ساحلدن ۱۵ کیلومتره‌لق برر منطقه ومرمره‌ده امیر علی آطه‌سندن ماعدا آطه‌لر و ایمروز وتنه‌دوس آطه‌لری ، غیرعسکری برحاله قونه‌جقدر.

هیچ برطرفده دول ائتلافیه اشغال قوتی قالمیه‌جقدر .

۲) کوردستان

سه‌ورده : فرانك شرقنده وارمنستان ، عراق وسوریه آره‌سنده قالان منطقه ایچون دول ائتلافیه مرخصلرندن مرکب برقومیسیون محلی مختاریتی احضار ایده‌جکدر .

معاهده‌نك عقدندن برسنه صوکره اشبو حوالینك کورد اهالیسی جمعیت اقوام مجلسنه مراجعتله کوردلرك اکثریتنك تورکیه‌دن مستقل اولمه‌یی ایستدیکنی اثبات ایدرسه ومجلس بونی قبول ایدرسه تورکیا بوحوالیده‌کی هردرلو حقوقندن صرفنظر ایده‌جکدر.

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : دول ائتلافیه ، وضعیت حاضره‌یی نظر اعتباره آلەرق بوبابده سه‌ور پروژه‌سنده تعدیلات اجراسنی نظر اعتباره آلمه‌یه مناییدرلر . شوشرطله که محلی مختاریتلر وکورد وآثوری ـ کلدانی منافعنك کافی درجه‌ده حمایه‌سی ایچون طرفمزدن تسهیلات ابراز ایدلسون .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : بحث یوق .

لوزانده : بالطبع موضوع بحث ایتدیرلمه‌مشدر .

۳) اقتصادی مناطق نفوذ

سه‌ور معاهده‌سنی متعاقب دول ائتلافیه‌نك آره‌لرنده امضا ایدیلکلری آقور تریپارتیته‌ده :

آ) فرانسز منطقهٔ نفوذی :

سوریه حدودیله تقریباً آطنه ولایتنك غرب وشمال حدودی وقیصری ایله سیواسك شمالندن کچن وموش خارج اشبو قصبه‌یه تقربدن صوکره جزیرهٔ ابن عمره کیدن برخطك داخانده قالان منطقه .

ب) ایتالیان منطقهٔ نفوذی :

ایزمیت شبه جزیره‌سندن جیقدقدن صوکره آفیون قره‌حصارینه قدر آناطولو شمندوفر خطی و اورادن (قیصری جوارنده) ارجیش داغی جوارینه قدر کیدن خطه ازمیر منطقه‌سی آطه‌لر دکزی ، بحر سفید وفرانسز منطقه‌سی آره‌سنده قالان منطقه .

مارت ۹۲۱ ده : بکر سامی بك ایله فرانسز وایتالیان خارجیه ناظرلری آره‌سنده امضا اولنوب حکومتجه رد اولنان ائتلافلره کوره ،

آ) فرانسز منطقهٔ نفوذی :

اوصره‌ده فرانسز اشغالی آلتنده بولنان یرلرله سیواس ، معمورةالعزیز ودیار بکر ولایتلری .

ب) ایتالیان منطقهٔ نفوذی :

آنطالیه ، بوردور ، مغله ، اسپارطه سنجاقلریله آفیون قره‌حصار ، کوتاهیه ، آیدین وقونیه سنجاقلرینك بالآخره تعیین اولنه‌جق اقسامی .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : موضوع بحث دکلدر .

لوازانده : موضوع بحث اولامشدر .

٤) استانبول

سه‌ورده : معاهده صمیمیتله تطبیق ایدلدیکی تقدیرده استانبولده بزدن آلنه‌جقدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : بوتهدیدك قالقه‌جغی وتورکیانك استانبولده عسکر بولندیره‌بیله‌جکی وبوغاز ایچینك اطرافنده‌کی غیر عسکری منطقه‌دن‌عسکر مرورینه مساعده ایدیله‌بیله‌جکی مذکوردر .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : استانبولدن‌اخراجز تهدیدینك‌قالدیریله‌جغی‌واستانبولده بولندیریله‌بیله‌جك تورك قوتنك تزییدی وعد اولونمقده‌در .

لوزانده : موضوع بحث اولامشدر .

٥) تابعیت

سه‌ورده : کرك دول متفقه‌دن (یونانستان داخل) کرك تشکل ایدن دولتلردن برینك (ارمنستان وسائره) تابعیتنه کیرمك ایسته‌ین تورك تبعه‌سندن هیچ کیمسه‌یه تورك حکومتنجه ممانعت ایدیله‌جك وبونلرك یکی تابعیتی قبول ایدیله‌حکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : بوندن بحث یوق .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : بوندن بحث یوق .

لوزان معاهده‌سنده : بوندن بحث یوق .

آنجق مذاکرات اثناسنده دول ائتلافیه بر آدمك تابعیتی تعیین خصوصنده تورکیاده کی اجنبی سفارات و شهبندرخانه‌لرك ویره‌جکلری وثائقك کافی عد ایدلمسنی ایسته‌مشلردی . بو تکلیف ، سه‌ور پروژه‌سنك بالاده موضوع بحث اولان ۱۲۸ نجی ماده‌سنك بر شکل جدیدی ایدی . طبیعتیله طرفمزدن رد ایدلمشدر .

٦) عدلی قاپیتولاسیونلر

سه‌ورده : انکلتره، فرانسه ، ایتالیا وژاپونیانك تمثیل ایدلمکلری‌درت اعضادن‌مرکب برقومیسیون قاپیتولاسیونلردن مستفید اولان سائر دولتلرك متخصصلریله برلکده یکی بر اصول تنظیم ایده‌جك وعثمانلی حکومتیله استشاره ایتدکدن صوکره بواصولی توصیه ایده‌بیله‌جك .

حکومت عثمانیه بواصولی قبول ایتمه‌یی شمدیدن تعهد ایده‌جك .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : اشبو قومیسیونده تورکیانك دخی تمثیلنه دول ائتلافیه راضی اولمقده‌در .

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : عینی تکلیف .

لوزانده : قاپیتوله‌ر هیچ برقید یوقدر !

استشاری ماهیتده اولمق اوزره برقاچ اجنبی متخصصی بش سنه ایچون‌خدمتمزه آلمه‌یی‌قبول‌ایتدك.

۷) اقلیتلرك حمایه‌سی

سه‌ورده : ۱۹۱۸ متارکه‌لرندن صوکره عقد اولنان بالجمله معاهداتده موجود اولان احکامدن ماعدا تورکیایه بالخاصه زیرده‌کی تعهدات قبول ایتدیرلمك ایسته‌نیلمشدر :

آ) برلرینی ترك ایتمش اولان بالجمله غیر تورکلرك برلرینه اعاده‌سی .

رئیسلری جمعیت اقوامجه تعیین ایدیله‌جك اولان حکم قومیسیونلری واسطه‌سیله بونلرك حقوقنك اعاده‌سی وازجمله بو قومیسیونلرك طلبی تقدیرنده غیر تورکلرك تخریب ایدلمش املاکنك تعمیری ضمننده اجرتلری حکومتجه تسویه ایدیله‌جك ایشجیلرك تدارکی. تهجیر وبوکا مماثل ایشلرده‌ذیمدخل اولدقلری مذکور قومیسیونلر طرفندن ادعا اولنان بالجمله اشخاصك تبعیدی الخ . .

ب) تورك حکومتی ، اقلیتلرك پارلمنتوده تمثیل نسبیسنی تأمین ایدن بر انتخاب قانون پروژه‌سنی ایکی سنه ظرفنده دول متفقه‌یه عرض ایده‌جکدر .

ج) پطریقخانه‌لره وبونلره مماثل مؤسساته عائد بالجمله امتیازات تقویه و تزیید ایدلمکده وبونلرك اداره ایلدکلری مکتب ، ایتامخانه وسائره خصوصنده او آنه قدر حکومتك محافظه ایتمش اولدیغی نسبی برمراقبه حقی دخی رفع ایدلمکده‌در .

د) دول ائتلافیه ، جمعیت اقوام مجلسیله بالاستشاره اشبو مقرراتك تأمین اجراسی ایچون اتخاذی لازم کلن تدابیری تثبیت ایدهجکلردر . تورکیا بوخصوصده بالآخره اتخاذاولنهجق هرتدبیری قبول ایدهجکنی شمدیدن تعهد ایدهجکدر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : اقلیتلردن بحث بوقدر . بو تکلیف سهورده یاپیلهجق تعدیلاتدن باحث اولدیغی ایچون بوندن مذکور معاهدهنك اقلیتلره عائد قسمنك تعدیل ایدلمیهجکی استخراجاولنهبیلیر.

مارت ۹۲۲ تکلیفنده : تورکیا ویونانستاندهکی اقلیتلر حقنده برسلسلهٔ تدابیرك تکلیف ایدیلهجکی وبونلرك حسن تطبیقنه نظارت ایتمك ایچون جمعیت اقوامجه قومیسرلرك تعیین اولنهجغی مذکوردر .

سلسلهٔ تدابیرك نه اولهجغی تصریح ایدلهمشدر .

لوزانده : میثاق ملیمزده قبول ایتمش اولدیغمز وجهله ویالکز غیرمسلملره مخصوص اولمق اوزره حرب عمومیدن صوکره عقد اولنان باالجمله بین الملل معاهداتده موجود اولان احکام .

۸) احکام عسکریه

سهورده :

آ) تورکیانك قوای مسلحهسی شو ارقامی تجاوز ایتمیهجکدر .

معیت سنیه قطعهسی	۷۰۰	کشی
ژاندارمه	۳۵,۰۰۰	»
ژاندارمهیی تقویه ایچون قطعات مخصوصه	۱۵,۰۰۰	»
	۵۰,۷۰۰	

بو مقداره ارکان حربیه ، مکاتب عسکریه طلبهسی ، دهبو قطعاتنه و خدمات مختلفهیه منسوب افراد وضابطان داخلدر .

قطعات مخصوصهنك (۱۵) بطاریه جبل طوپی بولنهبیلهجك وصحرا ویا آغیر طوپی اولمیهجقدر.

مملکت ، مختلف مناطقه آیریلهجق وهر منطقهده برژاندارمه (قطعهسی ـ légion) بولنهجقدر.

ژاندارمهنك طوپی و آلت فنیهسی بولنمیهجقدر .

مخصوصی قطعات کندی منطقهسنك خارجنده استخدام ایدیلهمیهجکدر .

ژاندارمه ضابطانی میانده (۱,۵۰۰) ی کچمهمك اوزره اجنبی ضابطان بولوناجقدر . هرمنطقهدهکی أجنبی ضابطانی عینی ملته منسوب اولهجقدر.

بالآخره تثبیت ایدیلهجك اولان اشبومناطقك عددی ذکر ایدلهمکله برابر بونك دول ائتلافیهنك

فکرنجه لااقل درت اولهجنی معاهدهنك بعض احکامندن واز جمله بر légion لك قوتنك عموم légion لر قوتنك ربعنی تجاوز ایتمیهجکی حقندهکی حکمدن استخراج اولنهبیلیر . بو صورتله انکلتره ، فرانسه وایتالیان ضابطانك بولنهجنی برر منطقه اولهجنی کبی احتمال یونانستان وباشکده ایلروده ارمنستانه برر منطقه ویرلمسی دوشونولمشدر .

قطعات مخصوصه افرادیله ژاندارمهلرهب اجرتلی اولوب بونلر لااقل اون ایکیسنه خدمت ایدهجك وخدمت مجبورهٔ عسکریه قائلهجقدر .

هر منطقهدهکی légion ه آلنهجق افراد وضابطان او منطقه اهالیسندن اولهجق ومختلف عناصرك légion ده تمثیل ایدلمسنه امکان دائرهسنده اعتنا اولنهجقدر .

— قوای بحریهمز یدی sloop و آلتی طورپیدویی تجاوز ایتمیهجك وهیچ بر طیاره وقابل سوق بالونمز اولمیهجقدر .

دول ائتلافیهیه منسوب عسکری، بحری وهوائی قونترول قومیسیونلری مملکتمز داخلنده هردرلو مراقبهده بولنمغه حقلری واردر . بالخاصه عسکری قومیسیون ؛

تورکیانك استخدام ایدهبیلهجکی ، پولیس ، کمرکجی ، اورمان محافظی وسائره کبی مأمورینك مقدارینی تعیینه ،

فضله قالهجق اسلحه وجبخانهمزی تسلمه ،

مملکتمزك مناطقه تقسیمنه ، هرمنطقهده بولنهجق ژاندارمه وقطعات مخصوصه مقدارینك تعیینه ،

بونلرك طرز استخدام واستعمالنی مراقبهیه ، اجنبی ضابطانك مقدار ونسبتنی تعیینه وحکومتله مشترکاً یکی قوای مسلحهمزك تنظیمنه الخ .. مأموردر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده :

ژاندارمه مقداری ۴۵,۰۰۰.

قطعات مخصوصه ۳۰,۰۰۰ ه ابلاغ اولونمشدر.

ژاندارمهنك طرز توزیعی ، دول ائتلافیهیه منسوب سالف الذکر قونترول قومیسیونیله حکومت آرهسنده آکلاشهرق واقع اولهجقدر .

ژاندارمهده ضابطان وکوچك ضابطان نسبتی تزیید ایدیلهجکدر. اجنبی ضابطان مقداری آزالتیلهجق وبونلرك قطعاتله توزیعی ، قونترول قومیسیونی وحکومت آرهسنده بالائتلاف قرارلاشدیریلهجقدر . (بونده احتمال هرمنطقهده عینی ملته منسوب اجنبی ضابطان بولنمیهجغی قصد ایدلمشدر .)

مارت ۹۲۲ تکلیفنده :

اجرتله مستخدم عسكر اصولنك ابقاسى
ژاندارمەنك ٤٥,٠٠٠
قطعات مخصوصەنك ٤٠,٠٠٠ » » ابلاغى .

ژاندارمەده اجنبى ضابطانك استخدامى تورکیایه توصیه ایدلمکله برابر بوجهت شرط اولەرق درمیان ایدلەمکدەدر .

لوزانده : تراکیا وبوغازلرده غیر عسکری حالە افراغ اولنان مناطقه عائد تحدیداتدن ماعدا هیچ برقید یوقدر. حتی بوغاز ایچنك ایکی طرفندەکی غیر عسکری منطقەده ۱۲,۰۰۰ عسکر بولندیرەبیلمك حقنی محافظه ایتمشدر .

بومناطق ایچون بیله هیچ برقونترول قبول ایدلمەمشدر.

۹) جزا

سەور پروژەسنده : تورکیا ، حرب اثناسنده قواعد حربیەیه مخالف صورتده حرکت ایتمش ویا تورکیا داخلنده مظالم اجرا ایتمش وتهجیر وسائرەکی خصوصاته قاریشمش اولان اشخاصی طلبلری اوزرینه دول متفقه یه (یونانستان داخل) وتورکیادن اراضی آلمش اولان دولتلرە (ارمنستان وسائرە) تسلیم ایدەجکدر . اشخاص مذکوره کندیلرینی طلب ایدن دولتك دیوان حربی طرفندن محاکمه وتجزیه ایدیلەجکلردر .

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : دول ائتلافیه تکلیفاتنده بوندن بحث یوقدر .

آنجق بکر سامی بکك انکلیزلرله امضا ایتمش اولدیغی مبادله مقاولەنامەسنده ألمزەکی بوتون انکلیزلری تخلیه ایدەرك برقسم تورکلری مجرم عدیله انکلیزلر ألنده براقمه یه موافقت ایتمش اولمسی سەور پروژەسنده موجود اولان احکام سالفەنك دها مخفف برشکلندن بشقه برشی دکلدر .

مارت ۹۲۲ ده : بومسئلەدن بحث یوقدر .

لوزانده : بحث یوقدر .

۱۰) احکام مالیه

سەورده : دول ائتلافیه تورکیایه معاونت ضمننده انکلیزه فرانسز وایتالیان مرخصلرندن مرکب

برمالیه قومیسیونی تشکیل ایده‌جکلر وبو قومیسیونده استشاری ماهیتده برتورك قومیسری بولنه‌حقدر.

اشبو قومیسیونك وظائف و صلاحیتی بروجه آتی اولاجقدر :

آ) تورکیانك وارداتی ادامه وتزید ایچون هر درلو تدابیر اتخاذ ایده‌بیله‌جکدر .

ب) تورك مجلس مبعوثانه تقدیم ایدیله‌جك اولان بودجه اولاً مالیه قومیسیونه عرض واونك قبول ایتدیکی شکلده مجلسه سوق اولنه‌جقدر . مجلسك یاپه‌جغی تعدیلات آنجق قومیسیونجه تصویب ایدیلیرسه دخل اجرادر .

ج) قومیسیون دوغریدن دوغری‌یه کندیسنه تابع اوله‌جق و اعضالری کندی موافقتیله تعیین ایدیله‌جك اولان تورك مالیه هیئت تفتیشیه‌سی واسطه‌سیله بودجه‌نك ومالی قوانین ونظاماتك تطبیقاتی مراقبه ایده‌جکدر .

د) دیون عمومیه و عثمانلی بانقه‌سیله آکلاشه‌رق تورکیانك اصول مسکوکاتی تنظیم و اصلاح ایده‌جکدر .

س) دیون عمومیه‌یه تخصیص اولنان واردات مستثنا اولمق اوزره تورکیانك بالجمله وارداتی اشبو مالیه قومیسیونك امرینه ویریله‌جکدر . قومیسیون بونلرله :

اولاً :

کندیسنه و تورکیاده قائم‌جق اولان دول ائتلافیه اشغال قوتلرینه عائد مصارفی تأدیه ایتدکدن صوکره ۳۰ تشرین اول ۱۹۱۸ تاریخندن بری دول ائتلافیه اردولرینك کرك بوکونکی تورکیاده کرك عثمانلی ایمپراطورلغنك مختلف اقسامنده‌کی مصارفی تأدیه ایلیه‌جکدر .

ثانیاً :

تورکیا ، دولاییسیله ضرردیده اولان بالجمله دول متفقه تبعه‌سنك ضرروزیانی تضمین ایده‌جکدر.

تورکیانك احتیاجاتی بوندن صوکره درپیش ایدیله‌جکدر .

ص) حکومتجه ویریله‌جك هربرامتیاز ایچون مالیه قومیسیونك موافقتی شرطدر .

ط) قومیسیونك تصویبیله الیوم جاری اولان دیون عمومیه طرفندن بعض وارداتك دوغریدن دوغری‌یه جبایتی اصولی ممکن اولدیغی قدر کنیش برصورتده توسیع ایدیله‌جك وبوتون تورکیایه تشمیل اولنه‌جقدر .

کومرو کلر ، مالیه قومیسیونی طرفندن عزل ونصب اولنان وکندیسنه قارشی مسئول بولنه‌حق اولان برمدیرعمومینك اداره‌سنده بولنه‌جقدر . الخ ..

مارت ۹۲۱ تکلیفنده : سالف‌الذکر مالیه قومیسیونی تورك مالیه ناظرینك ریاست فخریه‌سی تحتنده بولنه‌جقدر . قومیسیونده برتورك مرخص بولنه‌جق وبونك تورك مالیه‌سنه عائد مسائلده رأیی اولاجقدر . متفقلرك منافع مالیه‌سنه متعلق مسائلده ایسه تورك مرخصنك صلاحیتی آنجق استشاری ماهیتده اوله‌جقدر .

تورك پارلمنتوسی ، تورك مالیه ناظریله مالیه قومیسیونی طرفندن مشترکاً احضار ایدیله‌جك اولان

بودجه‌ده تعديلات يابمق صلاحيتى حائز بولنه‌جقدر . فقط بوتعديلات بودجه‌نك توازنى بوزه‌جق شكلده ايسه بودجه براى تصديق تكرار ماليه قوميسيونه كوندريله‌جكدر .

تورك حكومتى امتيازات ويرمك حقنى تكرار احراز ايده‌جكدر. آنجق ، تورك ماليه ناظرى بوبابده‌كى قونطوراتلرك تورك خزينه‌سى منفعتنه موافق اولوب اولمديغنى ماليه تومبسيونيله برلكده تدقيق ايده‌جك وبوبابده مشتركاً برقرار اتخاذ ايديله‌جكدر .

مارت ٩٢٢ تكليفنده : ماليه قوميسيونى تشكيلندن صرفنظر ايدلمكده‌در . فقط دول متفقه‌يه اولان حربدن اولكى ديونك ومعقول برتضمينات تأديه‌سى ضمننده لازم اولان قونترولك تورك حاكميتى پرنسيپيله تأليفنه چاليشيله‌جقدر .

حربدن اولكى ديون عموميه قوميسيونى ابقا اولنه‌جق وبالاده مذكور ايش ايچون دول ائتلافيه‌جه برتصفيه قوميسيونى تأسيس اولنه‌جقدر .

لوزانده : بوكى قيودانك كافه‌سى برطرف ايدلمشدر .

١١) احكام اقتصاديه

سه‌ورده : قاپيتولاسيونلردن استفاده حقى حربدن اول بونلردن استفاده ايدن دول متفقه تبعه‌سنه اعاده ايديله‌جك وبونلردن اوڭه استفاده ايتمه‌ين دول متفقه (يونانستان، ارمنستان وسائره) تبعه‌سنه‌ده يكيدن ويريله‌جكدر .

(بوحقوق ميانده برچوق وبركودن معافيتك بولنديغى وتابعيت بحثنده كورولديكى وجهله هرتورك تبعه‌سنك دول متفقه‌دن برينك تابعيتنه كيرمسنه ممانعت ايتمك حقنك يزدن نزع ايدلديكى نظر دقته آلينرسه بوحكمك شمولى دها زياده تظاهر ايدر .)

كمرك تعرفه‌لرى ايچون ١٩٠٧ تعرفه‌سى (٨ ٪) اعادةً تأسيس ايدلمكده‌در .

تورکيا دول متفقه‌يه منسوب سفائنه لااقل تورك سفائنه ويرديكى حقوقى طانيه‌جقدر .

اجنبى پوسته‌لرى اعادةً تأسيس اولنه‌جقدر .

مارت ٩٢١ تكليفنده : يالكز اجنبى پوسته‌لرينك بعض شرائط تحتنده الغاسنك درپيش ايديله‌جكى سويله‌نيلمكده بناءً عليه احكام سائره ابقا ايدلمكده‌در .

مارت ٩٢٢ تكليفنده : انكلتره، فرانسه، ايتاليا، ژاپونيا وتوركيانك مرخصلرندن وقاپيتولاسيونلردن استفاده‌ايدن ديكر دولتلرك متخصصلرندن مركب برقوميسيون صلحك مرعيته دخولنى متعاقب كچه‌جك اوچ آى ظرفنده استانبولده اجتماع ايدوب قاپيتولهر اصولك تعديلى ضمننده تكليفات حاضرلايه‌جقدر .

مالى خصوصاتده بو تكليفات تبعهٔ اجنبيه‌نك تورکلرله مساوى ويركو ويرمسنى تأمين ايده‌جكدر . كذا بوتكليفات كمرك رسمنده لزوم كوريله‌جك تعديلاتى اجرايه معطوف اولهجقدر .

لوزانده : قاپیتولاسیونلرك هربوعی تمامیله وابدیاً لغو اولنمشدر .

١٢) بوغاز قومیسیونی

سه‌ورده : کندینه مخصوص بایراغی ، بودجه‌سی و ضابطه‌سی بولنه‌جق اولان اشبو قومیسیون کمیلرك بوغازلردن مروری، فنارلر، قلاغوزلق .. الخ ایله اشتغال ایده‌جك واولجه مجلس‌عالیٔ صحی‌نك ایها ایلدیکی وظائف ایله تخلیصیه خدماتی بعدما قومیسیونك نظارتی آلتنده و اونك تعلیماتی داخلنده ایفاقلنه‌جق وقومیسیون بوغازلرك‌سربستیسنی تهلکده عدایدنجه دول‌ائتلافیه‌یه مراجعت‌ایده‌بیله‌جکدر.

قومیسیونده آمریقا ، انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا ، ژاپونیا وروسیه‌نك مرخصلری ایکی رأیه مالك بولنه‌جقلردر .

آمریقا آرزو ایلدیکی آندن و روسیه جمعیت اقوامه داخلی اولدیغی تقدیرده و او آندن اعتباراً قومیسیونه اشتراك ایده‌بیله‌جکلردر .

قومیسیون اعضالری معافیت دیپلوماتیکیه‌دن استفاده ایده‌جکلردر. قومیسیونه مناوبه ایله وایکیشر سنه مدتله ایکی رأیه مالك دولتلرك مرخصلری ریاست ایده‌جکدر .

مارت ٩٢١ تکلیفنده : تورك‌مرخصی دخی ایکی رأیه مالك اوله‌جق وبوغازلر قومیسیونه ریاست ایده‌جکدر .

مارت ٩٢٢ تکلیفنده : کذا تورك مرخصی قومیسیونه ریاست ایده‌جکدر . بوغازلرله علاقه‌دار بالجمله دولتلر قومیسیونده تمثیل ایدیله‌جکلردر .

لوزانده : قومیسیونك ریاستی بزه ویرلمشدر .

قومیسیونك وظیفه‌سی سفائنك بوغازلردن مروری کیفیتنك بوغازلرمقاوله‌سی احکامنه موافق‌اولمسنه اعتنادن عبارتدر . قومیسیون هرسنه جمعیت اقوامه راپور ویره‌جکدر .

کذا مذکور معاهده ایله استانبولده‌کی بین‌الملل صحیه مجلسی لغو اولنه‌رق صحیه اموری تورکیا حکومتنه ترك ایدلمشدر .

§ محترم افندیلر ؛ لوزان صلح معاهده‌نامه‌سنك احتوا ایتدیکی اساساتی ، دیکر صلح تکلیفلریله دها فصله مقایسه‌یه محل اولمدیغی فکرنده‌یم . بو معاهده‌نامه ، تورك ملتی علیهنه ، عصرلردنبری حاضرلانمش وسه‌ور معاهده‌نامه‌سیله اکمال ابدلدیکی ظن ایدلمش ، بویوك برسوء قصدك انهدامنی افاده ایدر برونیقه‌در . عثمانلی دوربنه عائد تاریخده امثالی نامسبوق بر سیاسی ظفر اثریدر !

— § افندیلر ؛ لوزان صلح مذاکراتی آثناسنده، تکون ایدن وصلح عقد اولندقدن صوکره ، افاده واشاعه ایدیلن ، برمسئله‌یی ، بوراده، موضوع بحث ایدەرك افکار عمومیه‌یی تنویر ایتمك ایسترم. افاده واشاعه اولنان مسئله ، هیئت مرخصه رئیسی عصمت پاشا ایله ، هیئت وکیله رئیسی رؤف بك آره‌سنده تحدث ایدن اختلافدر .

بواختلافی ، عائد اولدیغی وثائقی تدقیق ایدرك اساسلی وجدی اسبابه استناد ایتدیرمك مشکلدر. بوکا نظراً ، اختلافی ، دها زیاده روحی وحسی سببلر تحتنده مطالعه ایتمك لازم اولدیغی فکرنده‌یم .

مختلف مناسبتلرله ، بیان ایتمشـدم ، که لوزان قونفرانسی موضوع بحث اولدیغی زمان ، هیئت مرخصه ریاسـتنك رؤف بك طرفندن ایفاسی تمایلی واردی . فی‌الحقیقه ، رؤف بك ، هیئت مرخصه رئیسی اولمق ایستیوردی . عصمت پاشانك ، عسکری مشاور اولەرق ، کندیسیله برابر کوندرلمسنی‌ده سندن رجا ایتمشدی . بن ، رؤف بکه ؛ عصمت پاشادن استفاده ایتمك، اونك ، آنجق، رئیس اولەرق کوندرلمسیله ممکن اولەجغی جوابنی ویردم . صوکره معلوم اولدیغی وجهله ، رؤف بکی کوندرمدك . عصمت پاشا اردونك باشندن آلندی . خارجیه وکالتنه انتخاب وهیئت مرخصه ریاستنه تعیین اولندی.

لوزان قونفرانسـنك برنجی دورینی متعاقب ، عصمت پاشانك ، دوچار اولدیغی تعریضلری ، تنقیدلری ایضاح ایتمشدم. بوکا رغماً ، ایکنجی دفعه لوزانه کوندریلن، بنه عصمت پاشا اولدی. عصمت پاشا، لوزان مذاکراتی بویوك برکیاستله اداره ایدیوردی. مذاکرات صفحاتی، منتظماً هیئت وکیله‌یه بیلدیریوردی . بعض مهم مسـائلده ، هیئت وکیلەنك رأی ومطالعه‌سنی صوریور ویا تعلیمات طلب ایلیوردی . حتی لازم کلن مسائل ، مهم ، مجادله ، جدی و أوزوجی ایدی . رؤف بکده ، عصمت پاشانك ، مذاکراتی طرز اداره‌سنی بکنمه‌مزلك حسی حاصل اولمشدی . بوحسنی، هیئت وکیله‌ده‌کی رفقلسـنده تلقین آرزوسنه دوشمشدی . هیئت وکیله‌ده ، عصمت پاشانك راپورلری اوقوندقجه ، زمان زمان ، عصمت پاشا ، بو ایشی باشاردمیه‌جق دیمکه بلشـلانمش .. حتی ، بر آرالق ، عصمت پاشایی کریه چاغیرمق تکلیفی اورته‌یه آتیلمش .. رؤف بك ، درحال بوتکلیفی ، رأیه وضع ایتمکه قالقیشمش .. مدافعهٔ ملیه وکیلی اولەرق هیئت وکیله‌یه داخل بولنان کاظم پاشانك اعتراضی اوزرینه صرفنظر ایدیلمش ..

دیکر طرفده ، عصمت پاشـاده‌ده ، هیئت وکیله رئیسی رؤف بکه قارشی ، عدم امنیت حسی باشلامش .. رؤف بکك لمضـاسیله آلدیغی نقطهٔ نظرلردن ، رؤف بکك ، بنی خبردار ایتمکسزین تعلیمات ویرمکده اولدیغی اندیشه‌سنه دوشمش ..

نهایت ، عصمت پاشا، مذاکراتك جدی ونازك صفحه‌لره کیریشمکدن بحث ایلەرك ، بنم ، بالذات وضعیتی تعقیب ایتمه‌یی یازدی .

کرچه ، بن ، عصمت پاشانك راپورلرندن وهیئت وکیله قرارلرندن خبردار ایدیلیوردم . فقط ، رؤف بکك مقرراتی تبلیغ ایدن یازیلرینك طرزنی قونترول ایتمیوردم . عصمت پاشـانك ، نظر دقتنی جلب ایتمسی لوزومنه ، لوزان مذاکراتی ، هیئت وکیله‌ده بالذات تعقیب ایتمکه و بعضاً هیئت وکیله قرارلرینی بالذات قلمه آلمغه لزوم کوردم .

موضوع بحث ایتدیکمز مسئله حقنده، صریح وقطعی برفکرویره‌بیلمك ایچون عصمت پاشا ایله رؤف

بك آره‌سنده مختلف مسائله عائد اولمق اوزره جریان ایدن مخابراتدن ، بالکز بر ، ایکی مسئله‌یه عائد بعض مخابراتی مواجهه‌کزده تدقیق ایده‌جکم .

§ یونان تعمیرات مسئله‌سندن دولایی ، یونانستان کرکین بر وضعیت آلدی . عصمت پاشا ایله وه‌نیزه‌لوس آره‌سنده بومسئله‌یه دائر اولان مذاکره و مناقشه انقطاع ابتدی .

ائتلاف دولتلری مرخصلری ، عصمت پاشایه ، قره‌آغاجك بزه ترکی و طرفزدن تعمیراتدن فراغت ایتمك صورتیله ، یونان تعمیراتی مسئله‌سنك حلی تکلیفنده بولنورلر . عصمت پاشا ، قره آغاجك ، طلب ایتدیکمز محق تعمیراته بر معادلت تشکیل ایده‌میه‌جکنی ودیکر طرفدن متفقلرله آره‌مزده بولنان و دها اول حل ایدلمش اولان تعمیرات مسئله‌سنك بو قونفرانسده تأیید و تثبیت ایدلمدیکنی ، هر ایکی مسئله‌یی حکومته ابلاغ مجبوریتنده اولدیغنی بیان وافاده ایدر . عصمت پاشا ، بو وضعیتی ۱۹ مایس ۳۳۹ تاریخلی شیفره‌سیله ، اجرا وکیللری هیئتی ریاستنه بیلدیریور و «حکومتك قرارینك عاجلاً اشعارینی استرحام ایلرم . » دیور .

عصمت پاشا ، بواشعارینه ، اوچ کون کچدیکی حالده جواب آلماز .. ۲۲ مایس ۳۳۹ تاریخنده ، اجرا وکیللری هیئتی ریاستنه ، مستعجل اشارتیله شو شیفره‌یی‌ده چکر :

« یونان تعمیراتنه مقابل ، تورکیایه قره آغاج وجوارینك ترکی حقنده ، متفقلر طرفندن واقع اولان تکلیف حقنده حکومتك نقطهٔ نظرینك اشعارینی ۱۹ مایس ۳۳۹ تاریخ و ۱۱۷ نومرولی تلغرافنامه ایله استرحام ایتمشدم . امر دولتلرینك تعجیلی مسترحمدر . »

رؤف بك ، عصمت پاشانك ایکی تلغرافنه ، ۲۳ مایس ۳۳۹ تاریخنده جواب ویریور .

جوابك برنجی مادەسی شودر : « قره آغاجه مقابل تعمیرات بدلندن صرفنظر ایدمیز . »

جوابك اوچنجی مادەسنده ، بعض مطالعه‌لردن صوکره « یونانیلرك بونی ویره‌میه‌جکلرینی ، متفقلرك سویله‌مسی شایان استغرابدر وقبول ایدیله‌مز . » دینیلیور .

جوابك بشنجی مادەسنده ، ینه بعض مطالعاتدن صوکره ، شو نقطهٔ نظر درمیان ایدیلیور : « بومسئله‌نك متفقلرله صلحه مانع اولماسی ایچون ، بزی یونانیلرله حاله سربست براقه‌رق کندیلری صلحی عقد ایلمکی شقی مرجح کورولمشدر . »

عصمت پاشا ، ۲٤ مایس ۳۳۹ تاریخنده رؤف بکه یازدیغی متعاقب درت راپورنده ، شو معلومات ومطالعاتی درمیان ایدیور : « ماده ۱ ـ بوکون جنرال پهله کلدی . یونان هیئتنك ایکی کون صوکره ، یعنی جمعه ایرتسی کونی تعمیرات مسئله‌سنی رسماً موضوع بحث ایتمکی تکلیف‌ایتدیکنی واو زمانه قدر طرفزدن جواب ویرلمزسه جمعه ایرتسی کونی قونفرانسدن چکیله‌جکلرینی تبلیغ ایتدکلرینی بیلدیردی . بن ، تعمیرات حقنده هنوز جوابکزی آلمامش ایدم . حکومتمدن جواب کلمدکجه پایله‌جق برشی اولمدیغنی وبو تبلیغاتدن متأثر اولمدیغمی سویله‌مکله اکتفا ایتدم . »

« وضعیتك صوك دوره‌یه کلدیکی قناعتنده‌یم . ترشحات عمومیه و غزته حوادثلری عمومیتله مدینانه‌در . » ماده : ۲ ـ مختلف مسائل اوزرینه ریاست جلیله‌لرینك جوابلرینی آلدم . شایان‌دقتدرکه

تعميرات ايشنده آنتره‌نك رد جوابى ويرديكى دها اول بوراده شايع اولمشدر . بزم محافلدن ترشح احتمالى يوقدر . چونكه تكليفى و جوابى هنوز كيمسه بيلميور . . . . . »

عصمت پاشا ، يونان تعميرات مسئله‌سى حقنده‌كى قناعتنى شو صورتله بيلديريور : « قره آغاجى و جوارنى احتوا ايدن تكليفى قبول ايله يونان تعميرات مسئله‌سنك تصفيه‌سى بالضروره موافقدر . يونانليلره پاره تأديه ايتديرمك متفقلرجه غير قابل دنيلديكى كبى بوتون متفقلر آره‌دن چكيلديكى حالده محتمل محاربه‌يى قازاندقدن صوكره دخى پاره آلمق ايچون وسائط تأييديه اولديغندن ، تأديه اساسنده اصرار ، چيقماز بريولدر وهرمملكتده مثبتدر ومجربدر ... الخ »

عصمت پاشا ، بونقطهٔ نظرينى پك معقول ودوربينانه مطالعاتله توضيح ايتدكدن صوكره ، « قونفرانسك وضعيت حاضره‌سنه كوره اقتصادى ، تجارى واقامته متعلق مواد وبالجمله مواد سائره اكثريت مطلقه ايله اى برصورتده حل اولنمشدر واولنمقده‌در ... »

« تخليه هنوز تثبيت اولنمدى . فقط ، آرزومز وجهله تثبيت اولنمق مأمولدر وذاتاً اساسدر . » ديبور وسائر مسئله‌لرك واصل اولديغى واوله‌بيله‌جكى نتيجه‌لرى‌ده بيلديريور واوندن صوكره شونلرى يازيبور : « خلاصهٔ قناعتم شودر ، كه حكومت بزم تعليماتمزده مندرج مواد اساسيه داخلنده قالديغى ويونان تعميراتى تكليفم وجهله تسويه ايدلديكى تقديرده ، صلحى استحصال ايتمك‌اميدى جداً قوتليدر . اكر حكومت، يونان تعميراتى سببيله انقطاعى كوزه آليرسه واكر تعليماتمزده مندرج اولمبان موادك ناكهانى اشكالنه كوره ، افكار ثابته درميان ايتمكده دوام ايدوسه صلحك امضاسى مشكوكدر .

« قابوناژك بلاقيد وشرط الغاسنى ويا مسئله‌نك صلحدن صوكره‌يه تعليقى ترويج والتزام ايتدك ، فقط ، شرائط معينه داخلنده ، ايكى سنه‌لك برمقاوله‌ء خصوصيه ايله حل مسئله‌يه امكان بوله‌بيلدك . حالبوكه بومسئله حقنده دخى يكيدن مواد ثابته تبليغ بيوريورسكز . » اوندن صوكره ، عصمت‌پاشا شونى يازيبور :

« خلاصهٔ قرارم شودر : منافعمزه موافق و قابل استحصال اعظمى شرائطى جامع بر صلح معاهده‌نامه‌سى احضاراولنمقده‌در . كرك يونان تعميراتى وكرك مسائل‌سائره‌ده دها فضله منافع استحصالنه امكان كورمكده وانقطاعى كوزه آلمقده حكومت ثابت ايسه بن بوقناعته اشتراك ايتميورم . بونقطه‌يى واضحاً ودرحال بكا بيلديرمسنى حكومت رئيسندن طلب ايدييورم . آره‌مزده مطابقت اولديغى تقديرده وظيفه‌م ، هيئت مرخصه‌يى بوراده براقه‌رق مملكتمه عودت ايتمك و هيئت حكومته شفاهاًده وضعيتى بردفعه ايضاح ايتدكدن صوكره ، حرب وصلح واديسنده ، موقع مسئوليتمى ختامه ايردبرمكدر . »

عصمت پاشانك ، تلغرافلرينك صوك ماده‌سى شودر : « ملاحظاتمك عيناً ، بويوك ملت مجلسى رئيسنه (يعنى بكا) ابلاغنى استدعا ايدرم . »

§ افنديلر ، بوويرديكم معلوماتدن ، تبارز ايدن نقطه شودر : عصمت پاشا ، قره آغاجه مقابل يونان تعميرات مسئله‌سنى تسويه‌يى موافق كورييور واحضار اولنمقده اولان معاهده‌نك قابل استحصال اعظمى شرائطى جامع اولديغنى قناعتنده بولونيور .

— رؤف بك‌ده ، قره آغاجه مقابل تعميرات بدلندن صرفنظر ايده‌يز ديبور .

§ بن ، رؤف بك ايله عصمت پاشا آره‌سنده ، جريان ايتمش اولان تكميل مخابراتى مطالعه ايتدكدن صوكره ، اساس اعتباريله عصمت پاشانك نقطهٔ نظرينى ترويج ايتدم. فقط ، كرك رؤف بك كرك عصمت پاشا نقطهٔ نظرلرنده چوق مصر كورونيورلر ونقطهٔ نظرلرك افاده‌سنده هر ايكيسى پك كسكين كلمات قوللانمش بولونيورلردى . رؤف بك ، مجلس وملت افكار عموميه‌سنده حسن تلقى ايدبله‌بيله‌جك وافاده‌سى پارلاق بر پروپاغاندا زمينى اوزرنده ايدى . (مملكتمزى تخريب ايتمش اولان يونانليلردن ، معظم ظفرمزه رغماً ، تعميرات بدلى طلبندن صرفنظر ايده‌ميز ! ائتلاف دولتلرى ، يونانليلرى بزمله قارشى قارشيه سربست براقسينلر ! بز ، اونكله حسابمزى كورورز !) نقطهٔ نظرينك مدافعى اولبور ..

بوتون صلح مسئله‌سنى وبويوك صلح اساساتى تعقيب ايدن عصمت پاشا ايسه هيئت وكيله رئيسيله بو اختلاف كوسنده يونانليلره قارشى فدا كارلق تكليف ايتمك موقعنده بولونيوردى . بو نقطهٔ نظرك اصابت وضرورت قبولنى افكار عموميه‌يه ايضاح ايتمك بالطبع اوقدر سهيل دكلدى .

مسئله‌نى ، او يولده حل ايتمك لازمدى ، كه هم عصمت پاشانك تكليفى قبول ايديله‌رك صلح اولسون وهم‌ده رؤف‌بك وريأست ابتديكى هيئت‌وكيله برنده قالوب صلح عقد اولونجه‌يه قدر مساعيسنه دوام ايتسين !

على‌الاطلاق طرفينه قارشى آلديغم وضعيت بموشاق اولمدى . بر طرفه حق ويره‌رك ديكر طرفى الزام ايتمك سيستمنى تطبيق ايتمدم . وضعيتى ناصل مطالعه ونقطهٔ نظريمى ناصل وضع ايتديكمى ايضاح ايچون ، ٢٥ مايس ٣٣٩ كونى عقداولنان هيئت‌وكيله اجتماعنى متعاقب ، عصمت پاشايه ياپيلمش اولان تبليغاتى عيناً عرض ايده‌جكم .

عصمت پاشايه ايكى شيفره تلغراف‌يازلدى. برى ، هيئت‌وكيله قرارى اوله‌رق رؤف‌بكك امضاسيله چكيلدى. بوتلغرافى، بن، كاظم پاشايه ديكته ايتدم. ديكرينى بالذات يازدم وكندى امضامله كوندردم. رؤف بكك امضاسيله چكيلن تلغرافنامه شودر :

٢٥ - ٥ - ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرينه

٢٤ مايس ، ١٤١ الى ١٤٤ نومرولى تلغرافنامه‌لرى اوزرينه غازى‌پاشا حضرتلرى رياستنده مجتمع هيئت وكيله قرارى بروجه آتى عرض اولنور :

صلحه مانع اولان اساسلى ومعلق مسائل بزجه بر كل تلقى ايدلمكده‌در . بو مسائلدن هرهانكى برى حاد برشكل آلدينى زمان فدا كارلغه دعوت ايديلير وبوفدا كارلغى ضرورى كوره‌جك اولورسه‌ق متباقى مسائلك عينى شكلده ضررمزه حل اولنمسى احتمالنى قوتله تقويه ايدرز .

یونان تعمیرات مسئله‌سنده فدا کارلق یاپیله‌جق اولورسه بوفدا کارلق هیچ اولمازسه الآن معلقده بولنان وبزجه استحصالی الزم اولان مسائلك لهمزه انتاجی صورتیله صاحه خادم اولمایدر .

بناءً علیه دیون‌عمومیه فائضلری وقیصه زمانده تخلیه وعدلیه فورمولی وشرکتلر تضمیناتی مسائلك یونان تعمیراتی مسئله‌سیله برلکده وضع اولنمسی ولهمزده حلی تأمین وتعهد ایدلدیکی تقدیرده مقابنده آنجق بوفدا کارلعك اختیار ایدلمسی موافق اوله‌بیلیر .

بو شکل داخلنده اعظمی منافعی تأمین ایده‌جك اولان بر صلح استحصالی ممکن اولدیغی و بونك خارجنده اوزون مذا کرانك خیرلی بر صلح کتیرمیه‌جکی قناعتنده اولان هیئت صوك و قطعی شکلده قونفرانسه تکلیفاندہ بولنه‌رق جوابه انتظار ایتمکزی رجا ایتمکده‌در .

حسین رؤف

§ نم یازدیغم تلغرافنامه‌ده بودر :

عصمت پاشا حضرتلرینه

۲٤ مایس و ۱٤۱ الی ۱٤٤ تلغرافنامه‌لرکز محتویاتی هیئت وکیله‌ده برلکده تدقیق و مذاکره ایدلدی . هیئت وکیله‌جه اتخاذ اولنان قرار هیئت وکیله ریاستندن بیلدیرلدی . نم مطالعاتم :

۱ — اوزرنده توقف واصراری مستلزم اولان مسئله یونان تعمیرات مسئله‌سنده تورکیانك اختیار ایده‌جکی فدا کارلق نقطه‌سی دکلدر . بلکه بو فدا کارلغه موافقت ایده‌بیلمك ایچون صلحك عقدینه مانع اولان اساس ومهم مسائلك هنوز حل ایدلمه‌مش ومأمول ایدلدیکی صورتده حل اولنه‌بیله‌جکینه قناعت بخش دلائل بولنمه‌مش اولمسیدر . فی‌الحقیقه حل اولندیغی ویا حل اولنه‌بیله‌جکی تخمین ایدیلن اقتصادی مسائل آنقره‌ده طویلانمقده دوام ایدن شرکتلرله وقوعبوله‌حق مذاکرانك نتیجه‌سنه معلقدر . مذکور شرکتلرك ایسه مفرط مطالبده بولندقلری شیمدیدن آکلاشیلمشدر .

۲ — اقتصادی ومالی مسائل ائتلاف دولتلرینك نقطهٔ‌نظرینه کوره یعنی علیهمزده حل ایدیلمیجیه قدر استانبول تخلیه‌سنك تأخیرده مصر بولنملرندن اندیشه بویوکدر وجدیدر . حتی بوتأخرك موصل مسئله‌سنك انکلتره لهنه حلنه قدر دوامی‌ده قوتله وارد خاطردر .

۳ — بورجلرمزك سکته تأدیه‌سی مسئله‌سنك دخی محرم قرارنامه‌سنك مرعیتی حقنده بیانnامه طلبنده مصر بولونیلدقجه لهمزه حل اولنه‌میه‌جنی کورولیور .

٤ — عدلیه فورمولی مؤتلفینك تکلیفی اوزرینه قبول ایدلمش اولدیغی حالده بالآخره نکول وبوندہ مصر بولنملری جای‌دقتدر .

٥ — بناءً علیه یونان تعمیراتی مسئله‌سنده بزی فدا کارلغه اجباره قالقیشملری سببی شوصورتله مطالعه ایدییورم :

یونانلیلر اوزون مدت اردولرینی سلاح آلتنده طوتمق و بیراقمق ایستهمیورلر . بورکیا ایله ارهلرنده حلی لازم کلن تعمیرات مسئلهسنی کندی آرزولری وجهله حل ایتدیرهرك امین و ساکن بروصعیته کچمك احتیاجندهدرلر . ائتلاف دولتلری ایسه بزم حیاتی عد ایتدیکمز مسائلی لهمزده حل ایتمك قرارنده اولمیوب ممکن اولدیغی قدر مذاکراتی اوزاتهرق وهرمسئله اوزرنده بزی بیراقمرق الی نهایت کندی لهلرنده فداکارلغه مجبور ایتمك قرارنهدرلر. یونانلیلرك حرکات عسکریه ایله استحصال مقصد ائللرینه دخی راضی اولمدقلرندن مقصدلرینی، بزی بالتضییق یاپدیرمقله یونانلیلری ممنون وساکن برحاله قویمق ایستیورلر . بز ، بواصرار قارشوسنده فداکارلق یاپمقله صلحی تأسیسه خدمت ایتمش اولهجغمزی ظن ایتمیورم . بالعکس بنه زمان کچهجك وصلحك تأسسی ایچون نهایته قدر فداکارلق یاپمق مجبوریتی قارشوسنده براقیلهجغز. ازمیرك استردادندن بوکونه قدر طقوز آی کچدی. بوطرزده دها طقوز آی کچهبیلیر .

اهمیتله نظردقته آلمق لازمدرکه غیرمعین مدت ایچون انتظارده قالمغه موافقت ایدهمیز .

٦ — علیهمزه اولان مسائلده فداکارلق ایتمك ولهمزده حلی ضروری اولان مسائلی عینی زمانده تأمین ایتهمك بزی ضعیف و مشکل وضعیته صوقار . بونك ایچون صلحه اساس اولهجق مسائلك هئت عمومیهسنی برکل اولهرق نظردقته آلمق و بونی صریح و قطعی اولهرق قونفرانسك نظردقت وقبولنه جدیتله وضع ایتمك وبوخصوصده تأمیناته مالك اولمدقجه فداکارلغی مستلزم مسائلك حلی قطعیسنه موافقت ایتمکدن قطعیاً مجانبت ایتمك زمانی کلمشدر .

٧ — ٢٤ مایس . ١٤٤ نومرولی تلغرافنامه کزله بیلدیریلن خلاصهٔ قرارکزده استحصالی بیورمهمکزی رجا ایدرم . اساسی مجلسدن کلن تعلیماتك مهم اولان ، مالی واقتصادی وعدلی وادارهی مسائلده حقوق حیاتیه واستقلالیهنك تام وامین اولهرق استحصالی هنوز ممکن اولهمدیغنه کوره فداکارلق نقطهسنده اصرار کوسترمیکز .

٨ — ائتلاف دولتلری بزه حیات و استقلالمزله علاقهدار مسائلده بهمهحال علیهمزده اساسلی شرائط قبول ایتدیرمکه قرار ویرمدکجه تعمیرات مسئلهسنده کوسترهجکمز جدی وضعیت اوزرینه یونان اردوسنك حرکتنه مساعده ودولایسیله هیئت عمومیهنك فعلاً حال حربه دخول ائتلرینه موافقت ایدهمزلر . اکر منفی نقطهٔنظر محافظهسندهکی قرارلری قطعی ایسه یونان تعمیرات مسئلهسنده دکلسه استانبولك تخلیهسی ویا دیونك سکهٔ تأدیهسی ویا عدلی مسائلکه بوتون جهانی علاقهدار ایدر ، او مسئلهلرده دها مساعد شرائطده علیهمزده فعلیاته کچر . فقط فرق بزم دها ضعیف وضعیتمز اولهبیلیر.

٩ — یونانلیلرك جمعه ایرتسی کونی قونفرانسدن چکیلملرینه ممانعت ایدهبیلمك ایچون آرزولرینی قبول ایتمك لهمزده دکلدر وبویله برمفارقت ائتلاف دولتلری عینی حرکته اشتراك ائتمدکجه هیچ برمعنا وتأثیری حائز اولاماز . اکر قونفرانسدن چکیلهجکلرینی تبلیغك معناسی ، فعلاً حرکات عسکریهیه کچهجکلرینی اخبار ایسه بوخصوصده ائتلاف دولتلرندن بحق استیضاح ایدیلهجك نقطهلر واردر .

١٠ — خلاصه ، بویله سریع وآنی تهدید قارشوسنده باشلی باشنه برمسئلهده فداکارلغی قبول ایتدیکمزی افاده ایتمك ، صلحی اوزاقلاشدیرمق ماهیتنده تلقی اولنهبیلیر . تکرار ایدییورم . اساسی مسائلی حله ائتلاف دولتلرینی دعوت بیوریکز افندم .

مصطفی کمال

§ بونلردن بشقه، عصمت‌پاشایه، ذاتنه مخصوص اشارتیله‌ده آیریجه شوقیصه شیفره تلغرافی چکدم:

شیفره ذاتیدر . ٢٥ مایس ٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

هیئت وکیله ریاستیله هیئت مرخصه‌نك تکمیل مخابراتی بردفعه دها قارشیلاشدیره‌رق تدقیقه لزوم کوردم . بعض تلغرافنامه‌لرده ، طرز بیانده ، آراده سوءتفهمات وارکبی برمعنا استخراج ایتدم. تعمیراتی قبول وعدم قبولده اصرار بوقدر . بونی ایضاح ایچون وضعیت ونقطهٔ نظرلرم حقنده آیریجه مطالعاتمی عرض ایتدم . تحسرله کوزلرکدن اوپرم قارداشم .

مصطفی کمال

بو تلغرافنامه‌لر محتویاتنه نظراً ، قره آغاجه مقابل یونان تعمیراتندن فراغتی اساس اعتباریله قبول ایتدیکمز صریحدر . آنجق مسائل اساسیه‌ده الزم وحیاتی عد ایتدیکمز خصوصلرك تأمین ایدلمسی شرطنه‌ده ، عصمت پاشانك نظردقتی جلب ایدلمشدر .

عصمت پاشانك‌ده بواشعارآتدن استخراج ایتدیکی معنا ومقصد بویله اولمشدر .

عصمت پاشا ، مطالعاتنك عیناً بکا ابلاغنی رؤف بکدن استدعا ایتدیکی ٢٤ مایس ٣٩تاریخنده، دوغرودن دوغرویه بکا خطاباًده بر تلغراف چکمش . . ٢٤ مایسده چکیلمش اولان بو تلغرافی ، بن ، ٢٦ مایسده آلدم . تلغراف خارجیه شیفره‌سیله کلمش و رؤف‌بك طرفندن کورولدکدن صوکره بکا کوندرلمشدی . حالبوکه بو تلغرافنامه مفادی ، رؤف بکدن نوعما شکایتی تضمن ایدییوردی . عصمت پاشانك تلغرافی شودر :

لوزان

٢٤ مایس ٣٩ کشیده‌سی

٢٦ مایس ٣٩ ورودی

عدد

١٤٥

غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

وضعیت حقنده هیئت‌وکیله ریاستنه مفصل راپور تقدیم‌ایتدم . حکومتله آره‌مزده اختلاف اساسی واردر. مطابقت اولمازسه عودت مجبوریت وقرارنده‌یم. راپورمك ذات ریاستپناهیلرینه ابلاغنی تصریح

واستدعا ایلدم. قونفرانس صوك کونلرنده ووضعیت تأخره غیرمتحمل آنده‌در. قناعتمه کوره صلح، سرد ایتدیکم نقاط نظر داخلنده قابل تأمیندر . ذات ریاستپناهیلرینك بو فوق‌العاده زمانده وضعیت عمومیه‌یی بقیندن تعقیب بیورملری مسترحمدر .

عصمت

§ دیکرلرندن برکون تأخرله کلن بو تلغراف عیناً غازی پاشا حضرتلرینه عرض ایدیلهجکدر .

٢٦ ـ ٥ ـ ٣٣٩ حسین رؤف

عینی کونده عصمت پاشایه شوجوابی ویردم:

آنقره

شیفره : ماکنه باشنده ٢٦ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٤ مایس . ١٤٥ نومرولی شیفره‌یی ٢٦ ده آلدم . اوندن اول مختصر و مفصل ایکی شیفره یازدم . وضعیتی تعقیب ایدییورم . عودت قرارکزك سائق تعمیرات مسئله‌سنده فداکارلق اولدیغنه کوره دوغرو دکلدر . اشعارانم دائره‌سنده تشبثه دوام حالنده دها مساعد صفحه‌یه کچه‌جککزی مأمول ایدرم . هیئت وکیله ایله آره‌کزده محسوس اختلاف نظر برطرف ایدیلیر . کوزلرکزدن اوپرم افندم .

غازی مصطفی کمال

عصمت پاشا ، ٢٦ مایس ٣٣٩ تاریخنده ، هیئت وکیله ریاستنه یازدیغی راپورلرده ، هیئت وکیله ریاستنك تبلیغاتی وبنم تلغرافنامه‌لرم محتویاتی وهیئت مرخصه‌یه ویرلمش اولان اساس تعلیماتی نظردقته آلدیغنی و او یولده حرکت ایتدیکنی ایضاحدن صوکره ٢٦ مایس کونی اوکلندن صوکره متفقین مرخصلرینك ، یونان تعمیراتنه مقابل قره آغاجك قبول‌ایدلمسی خصوصندهکی تکلیفی قبول ایتدیکنی افاده ایلمش اولدیغنی ودیکر مسئله‌لری برقاچ کون ظرفنده انتاج ایده‌بیله‌جکنی بیلدیرمش . .

رؤف بك ، بوراپورلری بکا ٢٧ مایس ٣٣٩ تاریخنده شوتذکره‌سنه لفاً کوندردی :

١٥٤ / ١٥٥ ٢٧ مايس ٣٣٩

تورکیا بویوك ملت مجلسی ریاست جلیله‌سنه

عصمت پاشا حضرتلرندن مورود ٢٦ مایس ٣٣٩ تاریخلی تلغرافنامه صورتی لفاً تقدیم حضور سامیلری قلندی افندم .

خارجیه وکالتی وکیلی
حسین رؤف

رؤف بك ، عینی تاریخده عصمت پاشایه‌ده شوتبلیغاتده بولنمش :

٢٧ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٦ مایس . ١٥١ نومرولویه :

هیئت مرحصه‌نك یونان تعمیراتی حقنده‌کی خط حرکتی هیئت وکیله‌نك تماماتنه صراحةً مغایر کورولمشدر . مشکل وضعیتده قالان هیئت وکیله منافع ملی دربیش ایدرك اشعار بیورلدیغی وجهله مسائل مهمه‌نك اوچ درت کون ظرفنده اتاجی حقنده‌کی تناعنك فعله مقلب اولمسنه انتظاراً تلقیات و مطالعاتی تبدیل ایتمیه‌جکدر . اولسکی تلغرافنده مذکور دیکر مسائل اساسیه‌ده فدا کارلغك قطعیاً موضوع بحث اولمیه‌جغی طبیعیدر افندم .

حسین رؤف

§ عصمت پاشانك ، قره آغاجه مقابل تعمیراتدن فراغتی افاده ایتدیکنه دائر اولان راپورلرینه مطلع اولدقدن صوکره ، ٢٥ مایس ٣٣٩ تاریخلی و رؤف بك امضالی تبلیغ محتویاتی تحلیل ایده‌رك کندیسنه شوتلغرافی یازدم :

٢٧ ـ ٥ ـ ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

هیئت وکیله قوادنده اساسلی اوچ نقطه واردی. برنجیسی ؛ تعمیرات مسئله‌سنده فدا کارلق مهم مسائل معلقه‌نك لهمره اساسنه مقابل اولمیدر . ایکنجیسی ؛ دیون عمومیه قائضاری و قیمه زمانده

تخلیه وعدلیه فورمولی و شرکتلر تضمیناتی مسئله‌سی ـ یعنی اون ایکی میلیون لیرانك افراد وتبعه‌سی نه‌اولورسه‌اولسون تکمیل‌شرکتلره عائدیتی قبول‌ایدیلهرك بشقه‌جه تضمیناتك موضوع بحث‌ایدلمه‌سی ـ مسائلك تعمیرات مسئله‌سیله برلکده وضعی و مذکور درت مسئله‌نك لهمزده حلی تأمین ایدلدیکی تقدیرده آنجق تعمیراتده فدا کارلق موافق اولهبیلیر . اوچنجیسی ؛ صوك و قطعی شکلده قونفرانسه تکلیفاتده بولنه‌رق جوابه انتظار ایتمك .

هیئت‌مرخصه‌نك تلقیات وحرکاتنده‌هیئت‌وکیله‌نك مطالعه واشعارینه مطابق‌اولمیان‌نقطه‌لرشونلردر:

۱ — هیئت‌مرخصه ، یالکز مسائل متعلقهٔ اساسیه‌یی کل عدایتمش وتعمیراتی خارج طوتمشدر .

۲ — انقطاعك ، یونانلیلرك قونفرانسدن چکیلمسیله و مدانیه مقاوله‌نامه‌سنك بوزولمسی ، یونان اردوسنك تجاوزیله‌اولمسنده محذورکوره‌رك دیکرمسائلده آکلاشمق ممکن‌اولامزسه انقطاعك‌طرفزدن یاپیلمسی ترجیح اولنمشدر . بونقطه جای تأملدر .

۳ — یونان تعمیرات مسئله‌سنده فدا کارلغی قبول ابتدکدن صوکره دیکر مسائلی بر قاچ کون ظرفنده نتیجه‌لندیرمك شقنك اختیاری‌ده مهمدر . بویله بر قناعت هنوز هیئت وکیله‌ده تحصل ایتمش دکلدر. فی‌الحقیقه مسائل مهمه لهمزده اوله‌رق اوچ ، درت کون ظرفنده انتاج ایدیلهبیلیرسه تعمیرات مسئله‌سنك تقدیمنده متصور محاذیر برطرف ایدلمش اولور. آنجق امید بسله‌دیککز مسائلدن صوکره محرم قرارنامه‌سنك تأییدی مسئله‌سنك اهمیت اساسیه‌یی محافظه ایتمکده اولدیغی بیان بیورولمقده‌در .

٤ — قونفرانسك ، قوپونلرك تأدیه‌سی مسئله‌سی یوزندن انقطاع ایتمسنك داخل وخارجه قارشی بزی دها قوتلی بولندیره‌جکی مطالعه‌سی‌ده شایان تعمیتدر .

بومسئله‌ده بوتون خارج علیهدارمزدر. داخله ایضاح ماهیت تعمیرات مسئله‌سی‌قدر سهیل دکلدر. تعمیرات مسئله‌سنده خارجك‌ده بزی محق کورمسی ایچون اسباب واردر .

۵ — مهم مسائلده انقطاعك طرفزدن ایقاعی حرکات ایله توأم اولدقجه مؤتلفینك آرزوسنه مطابق اولور . بوسببله انقطاع اوله‌جقسه بونك یونانلیلرك تجاوزیله اولمسی بزی معذور وضعیتده کوستریر ایدی مطالعه‌سی وارددر.

٦ — خلاصه هیئت وکیله ایله هیئت مرخصه آره‌سنده‌کی اختلاف نقطه‌لری مهمدر . هیئت وکیله‌ده امر واقعلر قارشوسنده براقیلمق اندیشه‌سی حاصل اولمشدر . بونك ایچون تعمیرات مسئله‌سنی تقدیم ایتمکدن متصور محذورلری مسائل مهمه‌نك ، اشعار بیورلدیغی وجهله برقاچ کون ظرفنده انتاجنه بهمه‌حال اهمیت ویره‌رك برطرف ایدلدیکنی ارائه ایتمك لازمدر ودها شمدیدن بوفدا کارلغك مسائل سائره‌نك سرعتله ولهمزده حل اولنه‌جغی مواعیدینه مقابل اولدیغنی جدی اوله‌رق ایجاب ایدنلره موضوع بحث ایتمك واك نهایت انقطاع مقدر ایسه اونلرك مسبب ومتجاوز کورونه‌جکلری زمینده وقوعنی تأمین ایتمك لازمدر .

۷ — بوکونلرده اك نازك تبدلاتی وبالخاصه فدا کارلقدن صوکره مؤتلفلرده حاصل اولان‌ذهنیتی بیلدیریکز. چونکه بزی تهدید ایله موفق اولمقدن تحصل یکی امیدلرندن بحق اندیشه ایدیلیورافندم.

غازی مصطفی کمال

§ عصمت پاشا، ۲۸ مایس ۳۳۹ تاریخنده ، رؤف بکه یازدیغی تلغرافنده ، دیبور ، که « اصولده، یعنی برمسئله‌یی اول ویا صوکره موضوع بحث ایتمك کبی اساس دیرکتیفه دکل طرز تطبیقاته متعلق آره‌مزده فرق حاصل اولمشدر . یونان تعمیراتی مسئله‌سی هنوز تصدیق قطعی‌به اقتران ایتمدیکی بی مسائل سائرهٔ اساسیه‌ده متعاقباً موضوع بحث اولهجقندن جمعه وجمعه ارتسی‌به قدر بوتون مسائلده قونفرانسك شکل قطعیسی آکلاشیلهجمی ظن اولنمقدهدر . یونان تعمیراتی خصوصندهکی فداکارلغی، بزه تعلق ایدن مسائل‌مالیه‌واقتصادیه‌ده عین‌ملاحظاتك نظردقته آلنهجغنی قیدیله بایدیغمزی‌سویله‌مشدم. بناءً علیه اکر مسائلده آکلاشه‌مز ایسهك یونان تعمیراتی‌ده اتخاذ ایده‌جکمز عمومی‌قراره تابع اولور. »

« اساس تعلیماتلره رعایتدن بشقه ، ناکهظور تعلیماتلره ، نهایت مسائل مختلفه‌نك طرز اداره وتطبیقنده تعیین بیوریله‌جق قطعی‌حرکتلره ، تعلیمات‌مهمه‌لره اکر کاملاً وحرفیاً رعایت ایده‌مدیکمز قبول بیوریلیورسه بونی آرزو ایتمدیکمزدن دکل فقط جداً ، مادةً ممکن اولمدیغندندر .

« عاجزلری ، آره‌مزدهکی بواختلاف‌نظری وقت‌وزمانینده کوره‌مش‌وواضحاً افادهسنی استرحام ایتمش ایدم . هنوز هیچ برشی امضا ایدلهمش ، هیچ برتعهد آلنمامشدر . اکر بوطرز حرکتمز خطالی عد بیوریلیورسه آنك تلقی‌به کوره تصحیحی امکانی موجوددر .

« حاصلی صلح مسئله‌سنك بوزده طقسان بشی حل اولنمشدر . بندن صوکره درعهده بیوره‌جق ذات ایچون مشکلات محدود وبسیطدر .

« دیکر طرفدن ، اکر صلح مقدر دکلده انقطاع اولهجقسه بزم خط حرکتمز بوانقطاعی دها غیر مساعد شکله الفا ایتمیه‌جکدر . هرحالده امروقرار هیئت وکیله‌نك وذات ریاسنپناهیلرینکدر . »

§ عصمت پاشا عینی کونده بکاده جواب ویردی . عیناً عرض ایدهیم :

لوزان

۲۸-۵-۳۳۹ کشیده‌سی
۲۹-۵-۳۳۹ ورودی

۱
۱۰۱٦

اجرا وکیللری هیئتی ریاستنه

غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه .

وضعیت‌هیئت‌وکیله راپورمدن معلومدر. هرکون برمسئله‌یی اولق اوزره مسائل اساسیه‌یی متعاقب کونلرده مذاکره ایده‌جکز . بالطبع یونان تعمیراتی بوتون مسائل معلقه‌نك حلنده دائمی بر سلاح اوله‌رق قوللانه‌جغز . بوامکانی محافظه ایتدك . یونان تعمیراتی مسئله‌سنی تصفیه ایتدکدن صوکره دیکرلرنده بزی تهدیدله برنتیجه استحصالی امیدی حاصل اولمدی ؛ بالعکس برواسطهٔ تهدید اورتهدن قالقدی. وضعیتده‌سکونت حاصل اولدی. اکر اول وآخر انقطاع اولورسه یابونان اردوسی کندیسی ایچون برسبب مخصوص بولنمدیغندن حرکت ایتمیه‌جك ویاخود دیکرلریله برابر واونلرك دعواسی ایچون

ایلریلدیکنی اظهار واثبات ایده‌جکز . هرایکی حال دخی یونان اردوسیله تعمیرات بهانه‌سیله مصادمه‌یه باشلامق وضعیتندن مادةً ومعناً اقدم ومرجح کورولمشدر . هیئت وکیله‌یی امر واقعلر قارشوسنده براقق اندیشه‌سنه محل اولمیوب طرز حرکتمز وضعیت عمومیه‌نك مطالعه‌سنه کوره اصول تطبیقاندہ اختلاف عد اولنه‌بیلیر . مع هذا بو اختلافی‌ده عرض ایتمشدم . مسائل اساسیه‌نك هیئت عمومیه‌سنك برقاچ کونه قدر مطالعه اولنه‌بیله‌جکی معروضدر .

عصمت

§ عصمت پاشایه شو جوابی ویردم :

شیفره‌مجله‌در . ۲۹-۵-۳۳۹

عصمت پاشا حضرتلرینه

صلح مسائلنك اعظمی درجه‌ده حل ایدلمش اولدیغی حقنده‌کی اشعار دولتلری شایان ممنونیتدر . برقاچ کون ظرفنده تقدیرلری وجهله وضعیتك تعیینه موفق اولورسه‌کز چوق مسترح اوله‌جغز . موفق اولمکزی تمنی ایدرم . فوزی پاشا حضرتلری‌ده آنقره‌ده‌در . وضعیتك تعینه قدر بوراده بولنه‌جقدر . کوزلرکزدن أوپرم .

مصطفی کمال

§ عصمت پاشا ، بوتلفرافدن صوکره مساعیسنه دوام ایتدی . رؤف بکك وهیئت وکیله‌نك‌ده ، بومسئله اطرافنده دها زیاده اصرار کوسترمسنه مانع اولدم .

برآیه قریب برزمان طرفین سکونتنی محافظه ایدر کورونوردی . بو مدت ظرفنده عصمت پاشا مختلف مسئله‌لره دائر هیئت وکیله ریاستندن ، نقطهٔ نظرلر صوریوردی .

قوپونلر وامتیازات حقنده آره‌لرنده کچن برمخابره یکیدن طرفینی عصبیته سوق ایتمش . .

عصمت پاشانك ۲۶ حزیران ۳۳۹ تاریخنده رؤف بکك بر اشعارینه ویردیکی جوابده شوجمله‌لر واردی : « قوپونلر حل اولنمه‌دن امتیازات مسائلنك حلنه کیرمیه‌جکز. ذاتاً وضع ایتدیکمز سؤال ، قوپونلر حل اولندقدن صوکره اتخاذ ایده‌جکمز خط حرکت حقنده تعلیمات آلمق زمینده ایدی . حکومت بوجهتی مسکوت براقیور . قونفرانس مذا کراتنده هیئت‌مرخصه‌نك تعلیمات اساسیه‌لرقیودندن شسته اولهرق بوتون خط حرکتنك بوتون تفرعاتیله آنقره‌دن اداره‌سی آرزو وتمایلی ، مذا کراتك ختامنده ایچون الك فائده‌لی بر صورتده اداره‌سنی وخیرلی صلحه وارمق اقتدارینی هیئت مرخصه‌دن سلب ایتمکده‌در . حکومتجه ترجیح بیوریلان بوشکلك۹۳ سفرینك سرایدن اداره‌سندن فرقی یوقدر.»

« بزه قارشی عدم اعتماد وعدم کفایتمز حقنده متمادیاً اظهار بیوریلان قناعت دوام ایتدکجه بزم واسطه‌مزله صلح عقدی احتمال خارجنده‌در . »

« حکومتك نقاط نظرینی عیناً ائتلاف دولتلرینه قبول ایتدیرمك قناعتنده اولان بر هیئتك وبالطبع ذات والالریله حسب‌التعلق مالیه وکیلی بك افندینك بالذات درعهدهٔ مسئولیت و قونفرانسه حرکت بیورملرینی رجا ایدیبورز . »

مالیه وکیلی ، حسن فهمی بك ایدی . بو تلغرافه مطلع اولدم ورؤف بك طرفندن جواب ویردیردم . عصمت پاشایه‌ده بونی یازدم :

ذاته مخصوصدر ٢٦ - ٦ - ٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرینه

٢٦ - ٦ - ٣٩ . جوابی تلغرافنامه‌کزی اوقودم . چوق عصبی برحالده یازلمشدر . بونی استلزام ایده‌جك هیچ بر حس ، فکر ومعامله یوقدر . سزی حقسز بولدم . ایچنده بولندیغکز مشکلات ومحنت تقدیر ایدلمکده‌در . بوندن صوکره احتمال دهاده تزاید ایده‌جکدر . آنقره‌ده دکل اورادہ هرکون برحیله احداث ایدنلر عامل انفعالدر . متانتله وچوق صوؤق قانلیلقله مساعیکزی حسن‌انتاجه همت بیوریکز . آره‌ده سوء تفهی موجب هیچ برخصوص کورمیورم. ساحهٔ فعالیتکز محدوددکلدر. فقط مساعی دائره‌سی محدود واك مهم مسائله انحصار ایتدیکی ایچون طبیعةً وضعیت صیقنتیلی اولمشدر. کوزلرکزدن أوپرم .

غازی مصطفی کمال

محترم افندیلر ؛ کورولیور ، که عصمت پاشا ایله اولان مخابراتمده ، اونی رنجیده ایدهیله‌جك طرزده اشعاراتده واردر . نهایته قدرده بوکا مماثل جدی تبلیغاتم اولمشدر . عصمت پاشانك‌ده ، بکا عینی طرزده اشعارلری وقوع بولمشدر .

هیئت وکیله قرارلرنده نمه‌ده نقطهٔ نظرلرم مندرج اولدیغی‌ده ، عصمت پاشایه ، ایجاب ایتدکجه بیلدیریبوردم . بوکا نظراً ، عصمت پاشانك هیئت وکیله ریاستنه خطاباً وقوع بولمش اولان بعض شکایتلری ، بالکز رؤف بکك شخصنه عائد تلقی ایدیله‌مزدی . بونون وکیللره عائد وحتی بکاده شامل ایدی .

رؤف بك ، بوایختلاف نظری ، کندیسی ایله عصمت پاشا آره‌سنده باشلی باشنه بر مسئله عد ایتمسی وعد ایتدیرمکه قللیشمه‌سی دوغرو دکلدر . هم وضعیتده که هرمسئله‌ده تعلیمات ویرملرینی اوزاقده وباخاصه تعلیمات ویرمکك تماسده بولندیغی شرائط ایچنده تطبیقی ایدن آره‌سنده اختلاف نظر اولهبیلیر . مقصد اصلی محفوظ قلمق شرطیله وضعیتده که حلد ویابجابه کوره اداره اولنور .

عصمت پاشانك ، وضعيتك تعقيبى خصوصنده بم نظر دقتى جلب ايتمشده معذور كورولمك لازمدر . چونكه مسئله حقيقةً جدى وحياتى ايدى .

نهايت ، افنديلر ، تموز اواسطنده قونفرانس ختام بولدى . عصمت پاشا ، صلح معاهدهنامهسنى امضادن اول هيئت وكيله رئيسى رؤف بكه ، قونفرانسك ختام بولديغنى ومسائلك طرز حلنى بيلديرمش.. رؤف بك مثبت ويا منفى هيچ بر جواب ويرمهمش . . عصمت پاشا ، انتظار ايچنده كچيرديكى بونلرده چوق مضطرب اولمش . . حكومتك هيچ بر جواب ويرمهيشنى ، آنقرهده بر ترددك حكمفرما اولديغنه عطف ايتمش . . رؤف بكه يازديغندن اوچ كون صوكره ، ١٨ تموز ٣٩ تاريخنده بكاده كيفيتى اشعار ايتدى . تلغرافنامهسنده حكومتك موجب ترددى اولهيلهجكنى تخمين ايتديكى نقطهلرى بر بر ، بر تعداد وتوضيح ايتدكدن صوكره ، شو سوزلرله مطالعهسنه ختام ويريوردى :

« اكر حكومت قبول ايتديكمز شيئك قطعياً رددنده مصر ايسه ، بونى بزم پاتقلغمزه امكان يوقدر . دوشونه ، دوشونه بم بولديغم يول استانبولدهكى قوميسرلره ، تبليغات ياپوب، امضاصلاحيتنى بزدن نزع ايتمكدر . بوحالده ، كرچه بزم ايچون كرهٔ ارض اوزرنده كورولمهمش براسقاندال اولور. فقط منافع عاليهٔ وطن شخصى دوشونجهلرك فوقنده اولديغندن حكومت مليه قناعتنى تطبيق ايدر . حكومتدن تشكر بكلهميورز . محاسبهٔ اعمالز ملته وتاريخه مودوعدر . »

§ افنديلر ، عصمت پاشانك تعقيب و انتاج ايتديكى ايشك نه قدر مهم اولديغى ايضاحدن مستغنيدر. بو ايشك انتاج اولنديغى ، صوك كونك ، امضا كونك كلديكى اشعارينه ، تهالكله بر جواب ويرملهجكنى قبول ايتمك طبيعيدر . آنقره ايله لوزان آرهسنده، بر كونده ، ايكى كونده مخابره ممكندى. اوچ كون كچديكى حالده ، هيچ بر جواب ويرلمهمش اولمسى ، اك بسيط تلقيه كوره ، هيئت وكله رئيسنك ايشى مساعه ولاقيدى ايله قارشيلاديغنه دلالت ايدر . ياپيلان ايشك حكومتجه نقصان كورولهرك ردى جهتنه كيدلمك ايستنديكى وبوندهكى ترددن دولاى جواب ويرلهمهمكده اولديغى ذهابنده دوشولهبيلير . بوتقديرده ايشى اكمال ايچون ، بويوك وتاريخى مسئوليت آلتنده امضاسنى قوللانهجق اولان ذاتك ، معروض قالهجغى وضعيتك نه قدر مشكل اولاجغى دوشونولورسه ، عصمت پاشانك معذب ومضطرب اولمسنى حقلى كورمك لازم كلير .

عصمت پاشانك تلغرافنه ، همان شو جوابى ويردم :

آنقره
١٩-٧-٣٣٩

عصمت پاشا حضرتلرينه

١٨ تموز ٣٣٩ تاريخلى تلغرافنامهكزى آلدم . هيچ كيمسهده تردد يوقدر . احراز ايلديككز موفقيتى اك حار وصميمى حسياتمزله تبريك ايتمك ايچون اصولاً وضع امضا اولنديغنك اشعارينه منتظرز قردهشم .

توركيه بويوك ملت مجلسى رئيسى
پاشا قوماندان
غازى مصطفى كمال

عصمت پاشا ، بوتلغرافه جواب ویردی .

عصمت‌پاشانك اضطرابنك درجه‌سنی کوسترن بوجوابی، عنی زمانده ، صفوت وصمیمیتنه‌وبالخاصه تواضعنه‌ده فیمتلی بروشیقه اولدیغی ایچون عیناً عرض ایدییورم :

لوزان
٢٠ تموز ٣٩
عدد
٣٣٨

غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه

هردار زمانده حضرکی یتیشیرسك . درت بش کوندر چکدیکم عذابی تصور ایت . بوبوك ایشلر یاپمش ویاپدیرمش آدمسك. سکا مربوطیتم برقات دها آرتمشدر. کوزلرکدن أوپرم. پك سوکیلی قرده‌شم عزیز شه‌فم .

عصمت

§ افندیلر ، عصمت پاشا ٢٤ تموز ٣٣٩ کونی معاهده‌نامه‌یی امضالادی. کندیسنی تبریك ایتمك زمانی کلمشدی . عینی کونده شوتلغرافنامه‌یی یازدم :

لوزانده هیئت مرخصه رئیسی خارجیه وکیلی عصمت پاشا حضرتلرینه

ملت و حکومتك ذات عالیلرینه توجیه ایتمش اولدیغی یکی وظیفه‌یی موفقیتله اتمام بیوردیکز . مملکته برسلسله مفید خدمتلردن عبارت اولان عمرکزی بودفعه‌ده تاریخی برموفقیتله تتویج ایتدیکز. اوزون مجادله‌لردن صوکره وطنمزك صاح و استقلاله قاووشدیغی بوکونده پارلاق خدمتکز دولایسله ذات عالیکزی ، محترم آرقداشلرمز رضانور وحسن بکلری ومساعیکزده سزه یاردیم ایدن بوتون هیئت مرخصه اعضاسنی متشکرانه تبریك ایدرم .

تورکیه بویوك ملت مجلسی رئیسی
باش قوماندان
غازی مصطفی کمال

§ افندیلر ، هیئت وکیله رئیسی رؤف بکك تبریك ایتدیکنی آکلادم . کندیسنه ، بو لازمه‌یی خاطرلاتدم . رؤف بکه ، دیکر بعض آرقداشلرده عینی اخطارده بولنمشلر ..

بالا خره مطلع اولدم ، که رؤف بك ، عصمت پاشـایی تبریکه واوکا ایفا ایتدیکی مهم و تاریخی وظیفه‌دن دولایی تشکره لزوم کورمیورمش . وقوع بولان اخطارات اوزرینه کاظم پاشایه برمکتوب یازه‌رق اوندن ، کندی نامنه ، عصمت پاشـایه بر تبریك تلغرافنامه‌سی یازمسنی رجا ایتمش . . بونك معناسی نه‌در ؟ !

کاظم پاشا ، بومکتوبی احسان بکك (بحریه وکیلی) خانه‌سنده بولندیغی برزمانده آلمش .. مالیه وکیلی حسن فهمی بك‌ده اوراده ایمش ..

هپ برابر ، رؤف بك لسـانندن موافق بر تلغرافنامه مسوده‌سی یاپه‌رق عصمت پاشایی تبریك واوکا تشکر ایتمشلر.. بومسوده‌یی برظرفه قویوب رؤف بکه کوندرمشلر.. فقط رؤف بك، بومسوده‌یی بکسنمه‌مش، عصمت‌پاشایه بشقه برتلغراف یازمش ویاخود یازدیرمش.. رؤف‌بك، کاظم پاشایی کوردیکی زمان دیمش ، که سزك یاپدیغکز مسوده‌ده عادتا هرایشی یاپان عصمت پاشا کوستریلیور . بز ، بوراده، برشی یاپمادقی ؟

افندیلر ؛ رؤف بکك یازدیغی ویا ، یازدیردیغی تلغرافنامه محتویاتی، کندیسنك، حسیات وتلقیاتی کیزلهمه‌مکده‌در . آرزو بیورورسه‌کز ، اوتلغرافی‌ده عیناً عرض ایده‌یم .

شیفره ۲۵ ـ ۷ ـ ۳۳۹

لوزانده هیئت مرخصه ریاستنه

ج . ۲۰ و ۲٤ تموز . ۳٤۷ ، ۳٤۸ نومرولره :

جهان حربنك نامحدود اضطرابلرندن قورتولمق وملتمزك جهان صلحنی تأسیسده نه‌یوبوك برعامل اولدیغنی بالفعل اثبات ایلمك مقصدیله امضالادیغمز موندروس متارکه‌نامه‌سنه رغماً معروض قالدیغمز اك فجیع ودل‌آزار تجاوزاتی ، حق‌حیات و استقلالمزی پامال ایلین سه‌ور عهدنامه‌سی تعقیب ایلمشدی . عصرلرجه حرومستقل یشامش اولان عزیزتورکیه‌نك نجیب خلقی معروض قالدینی غیرمشروع وفجیع تجاوزات قارشوسنده بوتون شعوری وبوتون موجودیتیله حق‌حیات واستقلالنی قورتارمق ایچون قیام ایده‌رك تشـکیل ایلدیکی بیلماز ویکیلمز ملی اردوسیله بویوك رئیس و باش قوماندانمزك و جلادتکار قوماندانلرمزك سوق واداره‌سیله ظفردن ظفره یورودی .

تورکیا بویوك ملت مجلسی و حکومتنك ملتدن آلدیغی قدرت و قوتله و اردولرینك یك مستثنا قابلیت جنکاورانه‌سیله استحصال ایلدیکی بو موفقیات و مظفریاتك ، لوزانده ، آیلردنبری دوام ایدن مذاکرات صلحیه نتیجه‌سنده بین‌الملل بر وثیقه ایله توثیق ، ملتمزه یکی بر دورهٔ فعالیت و سکونت حاضرلامشدر . هیئت وکیله ، عزمکار وفداکار ملتمزك حق حیات واستقلالنی مؤمن بر عهدنامه‌نك

تنظیمندەکی مساعیدن دولایی باشده ذات دولتلری اولدیغی حالده مرخصلرمز رضا نور و حسن بك افندیلره وهیئت مشاورەمزه تقدیم تبریکات ایلر افندم .

اجرا وکیلری هیئتی رئیسی
حسین رؤف

افندیلر ؛ رؤف بك ، لوزان معاهدەسنی یاپان واوکا امضاسنی قویان عصمت پاشایی تبریك وسیلەسیله ، کندیسنك یاپدیغی وامضاسنی ویدیغی ، موندروس متارکەنامەسندن بحث ایتمکه و اونی نه مهم وعالی مقصدلرله امضا ایتدیکنی سویلیەرك کندیسنی مدافعەیه لزوم کورمیور .

— موندروس متارکەسی ، عثمانلی دولتنك متفقلریله برابر دوچار اولدیغی آجی مغلوبیتك یوز قیزارتەجق برنتیجەسیدر . اومتارکەنامه احکامیدر ، که تورك طوپراقلرینی ، اجنبیلرك اشغالنه عرض ایتدی . او متارکەنامەده ، قبول ایدیلن مواد ، درکه سەور معاهدەسی احکامنکده سهولتله قبول ایتدیریلەبیلەجکی فکرینی اجنبیلره تمکن ومعقول کوسترردی .

رؤف بك ، او متارکەنامەیی « ملتمزك جهان صلحنی تأسیسده نه بویوك بر عامل اولدیغنی بالفعل اثبات ایتمك مقصدیله » امضالادیغنی سویلیورسەده ، بو فانتازیك جمله ایله ، کندندن بشقه کیمسەیی اقناع وتسلیه ایدەمز . چونکه بویله برمقصد یوقدی .

رؤف بکك تلغرافنامەسنه ، موندروس متارکەنامەسیله باشلادیغنه باقیلیرسه ، بو متارکەنك ، لوزان قونفرانسنه مقدمه تشکیل ایتدیکنی ولوزان صلحی ، رؤف بکك یاپدیغی موندروس متارکەسنك نتیجەسی اولدیغنی افاده ایتمك تمایلیده اولدیغنه حکم اولنەبیلیر .

رؤف بك ، تلغرافنامەسنده ، سەور عهدنامەسنك ، تورك ملتنی معروض قیلدیغی تجاوزاتی وبوکا قارشی ملتك ناصل قیام ایتدیکنی وناصل بیلماز ویکیلمز اردو تشکیل ایتدیکنی وجلاد تکار قوماندانلرمزك سوق و ادارەسیله ظفردن ظفره یورودیکنی حکایه ایدییور . رؤف بك ، بو حکایەیی عصمت پاشایه ، او مظفر اردونك باشندن لوزانه کیتمش اولان ذاته آکلاتیور . رؤف بك ، بوموفقیات ومظفریاتی ، حکومتك استحصال ایلدیکنی افاده ایدەبیلمك ایچون ده پارلاق برجمله بولمشدر: لوزان صلح مذاکراتنك آیلردنبری دوام ایتدیکنیده اشارت ایدەرك ایشك اوزاتیلدیغنی ایمادن منع نفس ایدەمەمشدر . رؤف بك ، « عهدنامەنك تنظیمندەکی مساعیدن دولایی » هیئت مرخصەیی تبریك ایدرکن ، موندروس متارکەنامەسندن باشلایەرق ، بوتون انقلابمزك برخلاصەسنی یاپمق صورتیله هیئت مرخصەیه ، تنظیم ایتدکلری عهدنامەنك ناصل ونه اولدیغنیده آکلاتمق غیرتنه دوشمشدر . برکلمه تشکری احتوا ایتمین ، بویازیلرك معناسنی آکلامق ، دقت وتدقیق اربابنجه البته کوچ دکلدر .

افندیلر ؛ هیئت مرخصەمز وظیفەسنی اکمال ایتدکدن صوکره ، آنقرەیه عودت ایتمك اوزره ،

یولده بولونیوردی . هرکس هیئت مرخصه‌ینی یقیندن تقدیر ایتمك ایچون تهالك کوستریپوردی . اوکونلرده ایدی ، هیئت وکیله رئیسی رؤف بك ، مجلس رئیس ثانیسی بولنان علی‌فؤادپاشا ایله برلکده ، چك قیاده نزدیمه کلدیلر .

رؤف بك ؛ بن ، دیدی ، عصمت پاشا ایله قارشی قارشی‌یه کلهم . اونك استقبالنده بولنهم . مساعده ایدرسه‌کز ، مواصلتنده ، آنقره‌ده بولنهمق ایچون ، دائرهٔ انتخابیه‌مده بردور یاپمق اوزره ، سیواس استنامتنده سیاحته چیقه‌یم .

رؤف بکه ، بو طرز حرکتنه برسبب اولمدیغنی ، بوراده بولنمق ، عصمت پاشانی ، برحکومت رئیسنه یاراشیر صورتده قبول ایتمك ووظیفه‌سنی حسن‌اکمال ایتدیکندن اونی شفاهاًده تقدیر وتبریك ایتمك موافق اولهجغنی سویلدم .

رؤف بك ، کندیمه حاکم دکلم ؛ پایه‌میه‌جغم دیدی وسیاحته چیقمق خصوصنده اصرار ایتدی . هیئت وکیله ریاستندن استعفا ایلمسی شرطیله سیاحتنه موافقت ایتدم .

اوندن صوکره ، رؤف بکله آره‌مزده ، شو مکاله جریان ایتدی :

رؤف بك — هیئت وکیله ریاستندن چکیلیرکن، سزدن چوق رجا ایدرم ، دیدی ، دولت‌ریاستی مقامنی تقویه ایدیکز .

رؤف بکه — دیدیککزی ، پایه‌جغمه قطعیاً امین اولیکز ! جوابنی ویردم .

رؤف بکك نه دیمك ایستدیکنی ، بن ، بك کوزل ، آکلامشدم . رؤف بك ، دولت ریاستی مقامی اولهرق ، خلافت مقامنی دوشونیور واومقامه قوت وصلاحیت تأمینی بندن رجا ایدیوردی .

رؤف بکك ، بنم مثبت جوابمك مدلولنی آکلایوب آکلامدیغی مشکوکدر. بالآخره ، جمهوریت اعلانندن صوکره ، کندیسیله آنقره‌ده وقوع بولان برملاقامزده ، نه ایچون معارض اولدیغنی ، یابیلمش اولان شیئك ، آنقره‌دن مفارقت ایدرکن، بندن ، یاپیلمسنی رجا ایتدیکی وبنم سوزویردیکم مسئلهدن بشقه برشی اولمدیغنی سویلدیکم زمان ، بن ، دیمشدی ، دولت ریاستی مقامنی تقویه ایدیکز دیرکن ، اصلا جمهوریت اعلانی تصور وقصد ایتمهمشدم .

حالبوکه ، افندیلر ، بنم ویردیکم جوابك مدلولی تماماً او ایدی . فی‌الحقیقه ، بنجه دولت ریاستی مقامیله تورکیه بویوك ملت مجلسی مقامنی ممزوج بولندیرمق ، حکومت ملیه‌مزك ماهیتی ، حکومت جمهوریه اولدیغی حالده ، اونی قطعی اولهرق افاده واعلان ایتمهمك برضعف تشکیل ایتمکده ایدی . ایلك فرصتده ، رسماً جمهوریت اعلان ایتمك ودولت ریاستنی ، ریاست جمهور مقامنده تمثیل ایده‌رك قوتلی بروضعیت وجوده کتیرمك الزم ایدی . رؤف بکه بونی پایه‌جغمه قطعیاً سوز ویرمشدم . اکر مقصدمه انتقال ایده‌مه‌مش ایسه ، ظن ایدرم ، نقصان ، بنده ، دکلدر .

علی فؤاد پاشا ایله‌ده قیصه بر مداولهٔ افکار یاپلدی .

فؤاد پاشا ، بکا ، شویله برسؤال توجیه ایتدی :

سنك ، شمدی ، (آپوتر Apôtres) لرك کیملردر ؛ بونی آکلایه‌بیلیرمیز ؟

بن ، بو سؤالدن برشی آ کلایامدیغمی سویلدم .

پاشا ، مقصدینی ایضاح ایتدی . اوزمان ، بن‌ده ، شوبیاناتده بولندم :

بنم ، (آپوتر) لرم بوقدر . مملکت وملته کیملر خدمت ایدر وخدمت لیاقت وقدرتی کوسترر ایسه ، (آپوتر) اونلردر .

∴

رؤف بك ، هیئت وکیله ریاستدن استعفا ایتدی . داخلیه وکیلی بولنان ، علی فتحی بك ، عینی زمانده هیئت وکیله ریاستنه انتخاب اولندی . (۱۳ آغستوس ۳۳۹ - ۹۲۳)

علی فؤاد پاشاده ، برمدت صوکره ، ۲٤ تشرین اول ۳۳۹ تاریخنده ، مجلس ریاست ثانیه‌سندن چکیلەرك اردو مفتشلکنه تعیینی رجا ایتدی . فؤاد پاشایه، عنوانی رئیس ثانی اولمقله برابر وضعیت و وظیفه‌سنك بك مهم اولان مجلس ریاستی اولدیغنی، سویلیەرك وظیفه‌سنه دوام ایتمسنی توصیه ایتدم. فؤاد پاشا ، بولتیقه‌دن خوشلانمدیغنی ، حیاتی عسکرلك مسلکنه حصر ایتمك ایستدیکنی درمیان ایدرك آرزوسنك اسعافنی رجاده اصرار ایتدی. فؤاد پاشانك ، رتبه‌سی میرلوا ایدی. قوماندا ایده‌جکی اردوده فریق رتبه‌سنده قول‌اردو قوماندانلری واردی. خدمات سابقه‌سنی نظردقته آلەرق کندیسنی فریقلکه ترفیع وقرارکاهی قونیه‌ده بولنان ایکنجی اردو مفتشلکنه تعیین ایتدك .

کاظم قره‌بکر پاشاده ، دها اول عینی ملاحظاتله ، مجلسدن آیرلمش واردو مفتشی اولەرق، برنجی اردونك باشنه کچمش بولونیوردی .

∴

§ افندیلر ، لوزان معاهده‌سنك متمملرندن اولان تخلیه پروتوقولی تطبیق اولندقدن صوکره ، کاملاً اجنبی اشغالندن قورتیلان تورکیانك ، فعلاً تمامیتی تحقق ایلمشدی . آرتق یکی تورکیا دولتنك مقر اداره‌سنی ، قانوناً تثبیت ایلمك ایجاب ایدییوردی. بونون ملاحظات، یکی تورکیانك مقر اداره‌سنی آناطولوده وآنقره شهرنده انتخاب ایلمك لزومنی آمردی .

جغرافی وسوق‌الجیشی وضعیت الك قطعی اهمیتی حائز ایدی. دولتك، مقراداره‌سنی برآن‌اول تثبیت ایده‌رك ، داخلی وخارجی ترددلره نهایت ویرمك الزم ایدی . فی‌الحقیقه ، معلوم اولدیغی وجهله ، مقر اداره‌نك استانبول قاله‌جغی ویا آنقره‌یه نقل ایدیله‌جکی مسئله‌سی اوزرنده ، اول‌وآخر داخل وخارجده ترددلر اظهار اولونیور ، مطبوعاتده بیانات ومناقشاته تصادف ایدیلیوردی . ازجمله ، یکی استانبول مبعوثلرندن بعضیلری ؛ رأفت پاشا باشده اولمق اوزره ، استانبولك پایتخت قالمسی لزومنی ، بعض مثاللره استناداً ، اثبات ایتمکه چالیشیورلردی . آنقره‌نك ، کرك اقلیم ، وسائط مناقله وقابلیت

واستعداد وكرك موجود تأسيسات و تشكيلات نقطهٔنظرندن ؛ هيچ‌ده مناسب و مساعد اولمديغنی سويليورلر و استانبولك پايتخت اولمسی لازم ومقدردر ديورلردی . بوافاده‌يه دقت اولنورسه ، بزم مقر اداره تعيرندن قصد ايتديكمز معنا ايله ، بوافاده‌لرده پايتخت تعبيرينی قوللانانلرك نقطهٔ نظرلری آره‌سنده بر فرق كورمه‌مك ممكن دكلدر . بناءً عليه ، بو خصوصده ذاتاً مقرر اولان نقطهٔنظرمزی رسماً وقانوناً تأييد ايتديره‌رك ، پايتخت تعبيرينك‌ده يكی تورکيا دولتنده معنا ومحل استعمالی قالمديغنی كوسترمك لازم كلدی . خارجيه وكيلی عصمت پاشا ، ٩ تشرين اول ٣٣٩-٩٢٣ تاريخلی بر مادهٔ قانونيه‌يی مجلسه تكليف ايتدی . زيرنده دها اون درت قدر ذاتك امضاسی اولان بو تكليف قانونی ١٣ تشرين‌اول ٩٢٣ تاريخنده اوزون مذاكره ومناقشه‌لردن‌صوكره اكثريت‌عظيمه ايله قبول ايدلدی. مادهٔ قانونيه شودر : « تورکيه دولتنك مقر اداره‌سی ، آنقره شهريدر . »

* * *

§ افنديلر ؛ چوق كچه‌دن ، مجلسده ، فتحی بكك رياستنده‌كی هيئت وكيله‌يه وبالخاصه ، فتحی بكك شخصنه تعريضات و تنقيدات باشلادی . آكلاشيلديغنه كوره بعض مبعوثلرده وكيل اولق آرزو وهوسی چوغالمشدی . ايش باشنده بولنان وكيللری يكنميورلردی .

يكی انتخابده ، فرقه‌مز نامنه مبعوثلقلری تأمين ايدلمش اولان بر طاقملری‌ده هيئت‌وكيله عليهنده‌كی جريانلری كوروكله‌رك كندی مقصدلرينه كوره استفاده زمينلری حاضرلامغه چاليشيورلردی . مخالفته كچه‌جكلری حس اولنان مبعوثلرك مقصدلری ، هيئت عموميه‌يی اغفال ايده‌رك ، حكومته ومجلسه نافذ بروضعيت آلمق اولديغنی استدلال اولونيوردی .

فتحی بك ، دقت ومساعی قوتی ، هيئت وكيله رياستی وظيفه‌سنده تكثيف ايده‌بيلمك ايچون داخليه وكالتندن استعفا ايتدی . عينی تاريخده ، مجلس رياست ثانيه‌سی‌ده علی فؤاد پاشادن منحل قالدی . (٢٤ تشرين اول ٣٣٩)

بزمله نقطهٔ نظر وفعاليتده اختلاف ومشاركت آرامغه لزوم كورمكسزين ، مستقلاً وخفی چاليشان برحزب بليردی . بوحزب صاف وصورت حقدن كورونه‌رك بوتون فرقه‌منسوبلرينی كندی نقطهٔنظرلری لهنه اماله‌ده موفق اولمغه باشلادی . مثلا ، برفرقه اجتماعنده داخليه وكالتنه ، ارزنجان مبعوثی بولنان ، ثابت بكك ومجلس رياست ثانيه‌لكنه‌ده استانبولده بولنان رؤف بكك ، مجلسجه انتخابی تحت قراره آلديردی . (٢٥ تشرين اول ٣٣٩)

حالبوكه ، بن ، ثابت بكك داخليه وكيلی اولمسنی مناسب كورمه‌مشدم . ثابت بكك بعض واليلكلرده استخدام ايدلمش اولمسنی يكی تورکيه‌نك يكی شرائطله امور داخليه‌سنی تدوير ايده‌بيله‌جكنه دليل كافی عد ايده‌ميوردم .

رؤف بكك‌ده ، مجلس رئيس ثانيلكنه انتخابی تجويز ايتميوردم . چونكه ، رؤف بك ، دها دون ، هيئت وكيله رئيسی ايدی . او مقامی نه كبی حسيات تحتنده حركتندن دولايی تركه مجبور

ایدلدیکی معلوم اولمشدی . بوکا رغماً اونی ، مجلسك ریاست ثانیه‌سنه کتیرتمکله ، بوتون مجلسك اونکله هم فکر اولدیغنی ، یعنی ، بوتون مجلسك ، لوزان صلح معاهده‌سنی یاپان وهیئت وکیله‌ده خارجیه وکیلی اولهرق بولنان عصمت پاشانك علیهنده اولدیغنی کوسترمك مقصدی تعقیب اولونیوردی .

افندیلر ؛ یکی مجلس ، ایلك دورنده ، مخالفتی خفی بر حزب قلیلك اغفالاتنه دوشمك وضعیتنه معروض بولندی . فتحی بك ورفقاسی ، وظائف حکومتی سکونتله ایفا ایده‌میه‌جك برحاله کتیرلدی. فتحی بك ، بوحالدن ، بکا ، دفعاتله شکایت ایتدی وشخصاً هیئت وکیله‌دن چکیلمك ایستدی . دیکر وکیللرده عینی صورتله شکایتلرده بولونیورلردی .

فنالق ، حکومت تشکیلنك ، مجلس انتخابیله اولمسنده ایدی . برحقیقتی چوقدن کورمشدم .

بن ، مجلسده ، خفی ومخالف برحزب کشف ایتدکدن ، مجلسك مساعیسنده حسیاتك حاکمیتنی کوردکدن وحکومت هیئتنك انتظام مساعیسنك هرکون ، اساسسز بربطاقم سببلرله انتظامسزلغه‌دوچار ایدلمکده اولدیغنه قناعت کتیردکدن صوکره ، تطبیقی ایچون مناسب زمان انتظارنده‌بولندیغم برتکرك تطبیقی آنمك کلدیکنه حکم ایتشدم . بونی ، اعتراف ایتلیم . بوکا نظراً شمدی ویره‌جکم معلومات وایضاحاتی آکلامق دها قولای اوله‌جقدر .

افندیلر ؛ خلق فرقه‌سی ، رؤف بکی غیاباً ریاست ثانیه‌یه وثابت بکی داخلیه وکالتنه نامزد انتخاب ایتدیکی تاریخ ۲۵ تشرین اول ۳۳۹ پنجشنبه کونیدر . عینی کونده و فردای جمعه کونی هیئت وکیله چاك قیاده نزدمده اجتماع ایتدی .

کرك هیئت وکیله رئیسی فتحی بکك وکرك دیکر وکیللرك استعفا ایتلری زمانمك کلدیکنی وبونك لازم اولدیغنی درمیان ایتدم . مجلسجه یکی هیئت وکیله انتخابنده ، هیئت حاضره‌یه داخل بولنان وکیللردن تکرار انتخاب ایدیلمکسزین اولورسه اولسون ، بو انتخابدن صوکره‌ده استعفا ایده‌رك یکی هیئت وکیله‌یه داخل اولمیه‌جقلردر ، اساسنی‌ده قبول ایتدك . یالکز او زمان وکیللر کی انتخاب اولنان وهیئت وکیله‌یه داخل بولنان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشا بو قراردن خارج براقیلدی . چونکه ، اردو اداره وقوماندانسنك تصادفی بزدانه تودیعی جائز کورولدی .

افندیلر ؛ بوطرز حرکتك و آلنان قرارك ماهیتی تدقیق اولنورسه شو نتیجه چیقار : محترص حزبی ، حکومت تشکیلنده تماماً سربست براقیورز . هیئت حاضره‌یه داخل وکیللردن هیچ بری اشتراك ایتدیرلمکسزین کاملاً آرزو ایتدکلری ذواتدن ، آرزو ایتدکلری کبی بر هیئت وکیله تشکیل ایده‌رك مقدرات مملکتی اداره ایتلرنده برباس کورمیورز . فقط ، نه حکومت تشکیلنه ونه‌ده تشکیل ایتسه‌لربیله ، مملکتی اداره‌یه اقتدار کوسترمه‌جکلرینه أمین بولونیورز .

مجلسی اغفاله چالیشان محترص حزب ، شو ویا بوطرزده بر حکومت تشکیلنه موفق اوله‌بیلدیکی تقدیرده ، بوحکومتك ، بر مدت ، طرز اداره‌سنی واداره‌دکی لیاقتی تعقیب و حتی اوکا معاونت ایلك موافق اوله‌جغی قناعتنده بولندق . فقط ، بوصورتله تشکل ایده‌جك حکومت ، مملکت اداره‌سنده و یکی غایه‌لرمزی تعقیده عجز و انحراف کوستریرسه ، بونی مجلسده تبارز ایتدیره‌رك مجلسی تنویر ایلك شقنی مرجح مطالعه ایتدك . حکومت تشکیلنه موفق اوله‌مدتلری حالده ، حاصل اوله‌جق تشتتك ، مجلسجه مدار انتباه اوله‌جغی طبیعی ایدی . بحران و تشتتی ادامه تجویز

ایدیله‌میه‌جکندن ، ایشته او زمان ، بالذات مداخله ایده‌رك ، تصور ایتدیکم مسئله‌یی وضع ایتمك صورتیله ایشی اساسندن حل ایده‌یله‌جکمی دوشونمشدم .

هیئت وکیله ایله ، چاك قیاده ، عقد ایتدیکمز اجتماعی متعاقب ، یازوب . مشترك امضا ایله بکا تودیع ایتدکلری استعفانامه شو ایدی :

ریاست جلیله‌یه

« تورکیا دولتنك ، قارشوسنده بولنان داخلی وخارجی وظائف مهمه ومشکله‌یی سهولتله انتاجه موفق اولمسی ایچون غایت قوتلی ومجلسك مظاهرت تامه‌سنه مظهر بر هیئت وکیله‌یه احتیاج قطعی بولندیغی قناعتنده‌یز . بناءً علیه مجلس عالینك هرصورتله اعتماد ومظاهرتنه مستند بر هیئت وکیله‌نك تشکلنه خدمت ایتمك مقصدیله استعفا ایلدیکمزی کمال حرمتله عرض ایلرز افندم . »

افندیلر ، بواستعفانامه ، ۲۷ تشرین اول ۱۹۲۳ جمعه ایرتسی کونی اوکله‌دن صوکره ساعت برده تحت ریاستمده اجتماع ایدن فرقه هیئت عمومیه‌سنه بیلدیرلدکدن صوکره ساعت بشه دوغرو کشاد اولنان مجلسده رسماً اوقونمشدر .

هیئت وکیله‌نك استعفاسی، تحقق ایتدیکی دقیقه‌دن اعتباراً ، مجلس اعضاسی، مجلس اوطه‌لرنده ، أولرنده ، غروپ غروپ طوپلانه‌رق یکی هیئت وکیله لیسته‌لری ترتیبنه باشلادیلر . بوحال ، تشرین اولك ۲۸نجی کونی کیج وقته قدر دوام ایتدی. هیچ‌برغروپ، عمومجلسجه شایان قبول اوله‌جق وافکار عمومیهٔ ملتجه حسن تلقی ایدیله‌جك اساسی‌یی محتوی برنامزد لیسته‌سی تثبیت ایده‌میوردی . بالخاصه وکالتلره نامزد دوشونولورکن، اوقدر چوق‌خواهشکر وطالبلرله‌قارشی قارشی‌یه قالیورلردی‌که هرهانکی برینك دیکرلرینه ترجیحی صورتیله تثبیت اولنه‌جق لیسته‌یی قبول ایتدیرمکده‌کی مشکلات ، لیسته ترتیب ایتمکله مشغول اولانلری یأس واندیشه‌یه دوشوردی . کرچه استانبولك بعض غزته‌لری بعض ذواتك فوطوغرافیلرینی درج ایدرك هیئت وکیله ریاستنه انتخابی محتمل «محترم سیما»لر اخطاریله نظردقتی جلب ایتمکده قصور ایتمدی . کرچه غیرتلی بعض‌غزته‌جیلر ۲۸ تشرین اول کونی ایرکندن ، « استانبولك یوزونی أورتەن‌صباح سیسنك اوردیکی فازه هنوزصیریلیرکن ؛ دکز سماندن، ساحلاردن عکس ایدن رنکلرله بویانمش،حرکتسز دوریورکن » ؛ مرمره‌نك ساکن سینه‌سنی یاره‌رق ایلریله‌ین سیرسفائنك واپوریله قالامش اسکله‌سنه چیقیور . . بولده ، رؤف بکه تصادف ایدیور . . اوندن صوکره « بویوك برباغچه‌نك ایچنده ، کوزل قالامش کوشکنك ، مکمل بر صورنده مفروش ومزین صالونده » داخل اولیور وکوشك مقیمنك ، مختلف مسئله‌لر حقنده آلدیغی مطالعه‌سنی ، بالخاصه « حاکمیت ملیه‌مزی هرشیئه وهرشیئه (!) قارشی صیانت ایده‌لم . . . » نصیحتنی نشر ایله افکاری تنویره خدمتده توکاسل کوسترمیور فقط ، بواخطار وارشادلر آنقره‌یه مؤثر اوله‌میوردی .

افندیلر ، هرشیئه وهرشیئه (!) قارشی حاکمیت ملیه‌نك صیاتی توصیه‌سنده بولنان ذات خلیفه‌نك التفاتی « لطف الهی » تلقی ایدن ذاتدر !

بعض غزته‌لرك ، قونیه‌یه مأمور فؤاد پاشانك، ۲۸ ده استانبوله مواصلتنده ، اونك ، رؤف بك، رأفت‌پاشا، عدنان بك‌ودها دیکر برچوق ذوات‌طرفندن استقبال ایدلدیکنی اعلان ایدن تلغرافنامه‌لری ورؤف بکله کاظم قره‌بکر پاشانك رسملری درج اندرك موندروس متارکه‌سنی ، قارصك استیلاسنی خاطرلاتمق ایچون یازدقلری یازیلری دخی کافی درجه‌ده نظر دقتی جلبه مدار اوله‌مدی .

§ ۲۸ تشرین اول اونی کیچ وقتده ، حال اجتماعده بولنان فرقه هیئت اداره‌سی‌طرفندن دعوت اولندم . فرقه هیئت اداره رئیسی فتحی بك ایدی . فتحی بك ؛ فرقه نامنه هیئت اداره‌جه برنامزد لیسته‌سی ترتیب اولندیغندن وبوخصوصده فرقه رئیس عمومیسی اولدیغم ایچون بنم‌ده نقطهٔ نظرمك آلنمسی موافق کورولدیکندن اجتماعلرینه دعوت ایتدکلرینی بیلدیردی . ترتیب اولنان لیسته‌یه کوز کزدیردم . بکا موافق اولدیغی وفقط بولیسته‌ده اسملری موجود اولان ذواتك‌ده رأی وموافقتی آلمق لازم کلدیکنی افاده ایتدم . بوتکلیفم مناسب کورولدی . مثلا ، خارجیه وکالتی ایچون اسمی موضوع بحث ایدیلن یوسف کمال بکی دعوت ایتدك. یوسف کمال بك ، بولیسته‌یه داخل اوله‌میه‌جغنی بیلدیردی . بوندن وبوکا مماثل بعض وضعیتلردن آکلادم که فرقه هیئت اداره‌سی دخی شایان قبول وقصی برنامزد لیسته‌سی ترتیب ایده‌مه‌مکده‌در . هیئت اداره اعضاسنه ، ایجاب ایدنلرله دها زیاده مداولهٔ افکار ایدرك قطعی برلیسته تثبیت ایتملرینی توصیه ایتدکدن صوکره یانلرندن آیرلدم . ایچه اونشدی . چانقایه کیتمك اوزره مجلس بناسنی ترك ایدرکن ، قوریدورلرده بکا انتظار ایتمکده اولان ، کمال‌الدین سامی و خالد پاشالره تصادف ایتدم . علی فؤاد پاشا ، آنقره‌دن حرکت‌ایدرکن بونلرك آنقره‌یه مواصلت‌ایدکلرینی اوکونکی‌غزته‌ده « برتشییع وبراستقبال » سرلوحه‌سی آلتنده اوقومشدم . هنوز کندیلریله کوروشمه‌مشدم . بنمله ملاقات ایچون کیچ وقته قدر اوراده انتظارده بولندقلری آکلاینجه آقشام یمکنه کلملرینی مدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا واسطه‌سیله تبلیغ ایتدم . عصمت پاشا ایله کاظم پاشایه و فتحی بکه‌ده چانقایه بنمله برابر کلملرینی سویلدم . چانقایه کیتدیکم زمان اوراده ، بنی کورمك اوزره کلمش ریزه مبعوثی فؤاد ، آفیون قره‌حصار مبعوثی روشن اشرف بکلره تصادف ایتدم . اونلری‌ده یمکه آلیقویدم .

یمك اثناسنده ، یارین جمهوریت اعلان ایده‌جکز ! دیدم . حاضر بولنان آرقداشلر ، درحال فکریمه اشتراك ایتدیلر . یمکی ترك ایتدك . او دقیقه‌دن اعتباراً ، صورت حرکت حقنده ، قیصه وروغرام تثبیت وآرقداشلری توظیف ایتدم .

تثبیت ایتدیکم پروغرام وویردیکم تعلیماتك تطبیقاتی کوره‌جکسکز !

افندیلر ، کوریورسکز ، که جمهوریت اعلانینه قرار ویرمك ایچون آنقره‌ده بولونان بوتون آرقداشلرمی دعوته واونلرله مذاکره ومناقشه‌یه اصلا لزوم و احتیاج کورمدم . چونکه ، اونلرك ذاتاً وطبیعةً بنمله بوخصوصده هم فکر اولدقلرینه شبهه ایتمیوردم. حالبوکه اواثناده آنقره‌ده بولنمیان بعض ذوات ، صلاحیتلری اولمدیغی حالده ، کندیلرینه خبر ویرلمه‌دن ورأی و موافقتلری آلنمه‌دن ، جمهوریتك اعلان ایدلمش اولمسنی وسیلهٔ اغبرار وافتراق عد ایتدیلر .

اوکیجه برلکده بولندیغمز آرقداشلر ، ایرکندن بنی ترك ایتدیلر . یالکز عصمت پاشا ، چانقایه مسافر ایدی . اونکله یالکز قالدقدن صوکره بر قانون لایحه‌سی مسوده‌سی حاضرلادق .

رمسوده‌ده ۲۰ کانون‌ثانی ۱۳۳۷ تاریخلی تشکیلات اساسیه قانونك شکل دولتی تثبیت ایدن ماده‌لرینی شو صورتله تعدیل ایتمشدم : برنجی ماده‌نك نهایتنه « تورکیه دولتنك شکل حکومتی جمهوریتدر » جمله‌سنی علاوه ایتدم . اوچنجی ماده‌یی شو یولده تعدیل ایتدم : « تورکیه دولتی بویوك ملت مجلسی طرفندن اداره اولنور . مجلس ، حکومتك اقسام ایتدیکی شعبات اداره‌یی اجرا وکیللری واسطه‌سیله اداره ایدر . »

بوندن بشقه تشکیلات اساسیه قانونك مواد اساسیه‌سنك ۸ نجی و ۹ نجی ماده‌لری‌ده تعدیل وتوضیح اولنه‌رق شوماده‌لر یازلدی :

« ماده : — تورکیا رئیس جمهوری تورکیا بویوك ملت مجلسی هیئت‌عمومیه‌سی طرفندن وکندی اعضاسی میانندن براننخاب دوره‌سی ایچون انتخاب اولنور. وظیفهٔ ریاست ، یکی رئیس جمهورك انتخابنه قدر دوام ایدر . تکرار انتخاب اولنمق جائزدر . »

« ماده : — تورکیا رئیس جمهوری دولتك رئیسیدر . بو صفتله لزوم کوردکجه مجلسه و هیئت وکیله‌یه ریاست ایدر . »

« ماده : — باش وکیل ، رئیس‌جمهور طرفندن ومجلس اعضاسی میانندن انتخاب اولنور . دیکر وکیللر باش وکیل طرفندن بنه مجلس اعضاسی آره‌سندن انتخاب اولندقدن صوکره هیئت عمومیه‌سی رئیس جمهور طرفندن مجلسك تصویبنه عرض اولنور . مجلس حال اجتماعده دکلسه ، کیفیت تصویب مجلسك اجتماعنه تعلیق اولنور . »

§ بوماده‌لره ، انجمن ومجلسده ، دین ولسانه عائد معلومکز اولان بر ماده‌ده علاوه ایدلمشدر .

محترم افندیلر ، شمدی ، آرزو بیورورسه‌کز هیئت علیه‌کزه ۲۹ تشرین اول ۳۳۹ پازارایرتسی کونی آنقره‌ده جریان ایتمش اولان حادثه‌یی ، خلاصةً تصویره چالیشه‌جغم .

پازارایرتسی کونی ، اوکله‌دن اول ساعت اونده ، خلق فرقه‌سی غروپی ، غروپ هیئت اداره رئیسی فتحی بکك ریاستنده اجتماع ایتدی . هیئت وکیله انتخابی مذاکره‌سنه باشلاندی .

رئیس — هیئت اداره ، احضاری ماهیتده ، هیئت عمومیه‌یه عرض ایدلمك اوزره برهیئت‌وکیله لیسته‌سی ترتیب ایتدی. هیئت اداره ، قطعی برشی تثبیت ایتمش دکلدر. حکم ، هیئت محترمه‌کزکدر. قبول ایدرسه‌کز اوقونسون ، سوزلریله هیئت عمومیه‌یه ، ریاستنده فؤاد پاشا بولنان بر لیسته عرض ایدر . اوقونان بولیسته‌ده اقتصاد وکالتنه نامزد کوستریلن جلال بك (ازمیر) سوز آله‌رق ؛ هیئت وکیله‌نك اهمیتندن بحث ایتمش و کندیسنك انتخاب ایدلمه‌سنی تکلیف ایلمش . بالخاصه « بو لیسته‌ده اسملری کورولن ذوات چکیلنلردن دها قوتلی دکلدر . بزدن رفاه واصلاحات ایسته‌ین ملت واردر . هرحالده یکیلر اسکیلردن قوتلی اولمليدر . انتخابده عجله ایتمه‌لم . خاصةً هیئت وکیله رئیسی انتخابی ایچون دوشونه‌لم . » مطالعه‌سنده بولنمش ..

صائب بك (قوزان) — مجلس ریاستنه فتحی بك ، هیئت وکیله ریاستنه عصمت پاشا انتخاب اولنمليدر . دیمش .

اکرم بك (لازستان) — یکی هیئت ، اسکی هیئتك بوشلغنی دولدوره‌بیله‌جکمی؟ بوخصوصده‌کی

فکرلرینی رئیس پاشا حضرتلری ، ممکن ایسه ، بیان بیورسونلر . تنور ایدهلم . مطالعهسنی درمیان ایتمش . (بن ، مجلسده هنوز حاضر بولونمیوردم .)

زلفی بك (دیاربکر) — وظیفه ، فرقه دیوانکدر . بوحق ، غروپ هیئت ادارهسنك دکلدر. دیوان اجتماع ایتسین !.. طلبنده بولنمش ..

محمد افندی (بولی) — انتخاب اولنهجق هیئت وکیله آنجق بر آی دوام ایدهبیلیر . انتخابلرك بویله صیق صیق تکرری ، مملکت وملتی فناومشکل برحاله سوق ایدر. هیئت وکیله سبب استعفاسنی وضوحله آکلاتمزسه هر هانکی بر هیئت وکیله انتخابنه اشتراك ایتم . سببی آکلایهلم . صوکره انتخاب ایدهلم .

فائق بك (تکیرداغی) — لیسته‌ده کوستریلن اسملر اولکیلردن قوتلی دکلدر. دیوان اجتماع ایدوب بومسئلهیی حل ایتسین .

واصف بك (صاروخان) — (عصمت پاشانك خدمتلرندن بحث ایتدکدن صوکره) مملکتی ، ملتی نه ایچون ترك ایدیبور . لیدرلریمز بزی تنویر ایتهمشدر . محترم رئیسمز (بنی قصد ایتمش اولهجق) بزی نیچون تنویر ایتمیور، دیمش واوزون بیاناتده بولنمش .

نجاتی بك (ازمیر) — مملکتك استناد ایتدیکی ذواتك بزی براقوب آیرلمالرینی قبول ایدهمیز . رئیس محترمز ، تنویر وایقاظ ایتسین . داخلاً وخارجاً قوتلی برهیئت وکیله‌یه احتیاج قطعیمز واردر .

رئیس فتحی بك — هیئت ادارهنك یاپدیغی بو لیسته ، نه پاشانك ونهده هیئت ادارهنکدر . ایضاحنده بولنمهه لزوم کورمش .

دوقتور فکرت بك (ارطغرل) ـ واصف و نجاتی بکلرك فکرلرینه اشتراك ایدرم . مملکت سودلیمان دکلدر . لاعلی التعیین یاپیلهجق بر انتخابه ترك ایتمك اولماز . قوتلی ذواتدن مرکب بر هیئت انتخاب ایتملیدر .

رجب بك (کوتاهیه) ـ رفقا سوزلرینی اتمام ایتسونلر ، صوکره غازی پاشا حضرتلری سویلهسینلر . (هنوز اجتماعده دکلدم)

الیاس سامی بك (موش) ـ رئیس محترمز غازی پاشا حضرتلری فکرلرینی بیان بیورسونلر . بحرانك، تولد ایتدیکی کونی حلی دها فائده‌لیدر. تعلیق، تشددینی موجب اولور. برهیئت وکیله رئیسی انتخاب ایدهلم . یکرمی درت ساعت مهلت ویرهلم. آرقداشلرینی بولسون. قوتلی برحکومت وجوده‌کلسین.

عبدالرحمن شرف بك (مرحوم استانبول مبعوثی) ـ بعض آرقداشلر تلاش ایدیبورلر . بوهر مملکتده واقع اولان برشیدر . جمله‌مزك مقصدی سعادت وطندر . بر ماکنه قوروب طیقیر طیقیر ایشلتمیورز . بوده دوغرو . قوتلی بر حکومت ناصل بوللی ، مرضی نه صورتله کشف ایتلی ؟ تشکیلات اساسیه قانونمزی نظر دقته آلالم . حکومتك وظیفه‌سنی تعیین ایدهلم . مجلس قناعتلرینی سویلهسین . اوندن صوکره رئیس پاشامزده قناعتلرینی بیان بیورسونلر . بر نتیجه چیقارالم . هرکس برایشه یارار . هرکسی یارادیغی ایشده قوللانملی . اشخاصدن بحث ایتمیهلم . مقاصد عالیه‌ده مشترکز . رئیس پاشا حضرتلری قناعتلرینی بیان بیورسونلر .

ایوب صبری افندی (قونیه) — بهمه‌حال بر انتخاب قارشوسنده‌یز . سابق هیئت وکیله انتخاب اولنسه بیله‌تکرار قبول ایتیه‌جکلرینه قرار ویردکلرینی ایشیدیورز. بوقراری مجلس‌عالی‌فسخ ایتمایدر.

رجب بك (کوتاهیه) — اوچ اساسلی نقطه‌دن بحث ایده‌جکم . برنجیسی شکل ، ایکنجیسی نقصانئ فعالیت ، اوچنجیسی روابط معنویه‌مزده حاصل اولان رخنه‌در . شکللرده نقصان اولورسه حسن نتیجه ویرمز . الده‌کی لیسته‌ده‌کی قیمتدار آرقداشلر هانکی زمانده هانکی شرائط آلتنده چالیشه‌جقلردر ، معلوم دکل . قوتلی برذهنك کندی آرقداشلرینی بوله‌رق قوتلی بر حکومت تشکیل ایتمسی لازمدر .

رجب بك بالخاصه بوصوك فکر اوزرنده اوزون بیانات ومطالعاتده بولنمش ..

ظلعت بك (اردهان) — رجب وعبدالرحمن شرف بکلر پك کوزل ایضاح بیوردیلر . اجرا وکیللری رئیسنك وظیفه‌سی نه‌در ؟ وظیفه ومسئولیت قانونی حالا چیقارمدق. غازی پاشا حضرتلری بزی کویر بیورسونلر . دیمش .

رئیس ، بوندن صوکره مذاکره‌نك کفایتنی رأیه قویمش . مذاکره کافی کورولدکدن صوکره برطاقم تقریرلر اوقونمش . بوتقریرلردن کمال‌الدین سامی پاشانك تقریری قبول اولنمش. بوتقریر محویاتنه کوره ، بن ، رئیس عمومی صفتیله مسئله‌نك حلنه هیئت عمومیه طرفندن توکیل ومأمور ایدیلیورم .

§ مذاکره‌نك جریانی اثناسنده چاك قیاده اقامتکاهمده بولونیوردم . کمال‌الدین سامی پاشانك تقریرینك قبول ایدلمسی اوزرینه، اجتماعه دعوت ایدلدم . اجتماع صالونینه کیرر کیرمزدوغری کرسی‌یه جیقدم وشوقیصه مطالعه وتکلیفی درمیان ایتدم .

« افندیلر! دیدم ، هیئت وکیله انتخابنده تشتت افکار حاصل اولدیغی آکلاشیلمشدر. بکابرساعت قدر مساعده بیورك . بوله‌جغم صورت حلی عرض ایدرم . »

رئیس فتحی بك ، تکلیفی رأیه قویدی . قبول اولندی .

§ افندیلر ، بورساعت ظرفنده ایجاب ایدن ذواتی مجلسده‌کی اوطه‌مه دعوت ایده‌رك اونلره ۲۸ تشرین اول کیجه‌سی حاضرلادیغم تکلیف قانونی مسوده‌سنی کوسترمدم ومداولهٔ افکار ایتدم .

زوالدن صوکره ساعت برچیقده فرقه هیئت عمومیه‌سی تکرار فتحی بکك ریاستنده اجتماع ایتدی. ایلك سوز بنده ایدی . کرسی‌یه جیقدم وشو بیاناتده بولندم :

« محترم آرقداشلر ، حلنده مشکلاته دوچار اولدیغمز مسئله‌نك سبب وعلتی، بوتون رفقاجه تعین ایتمش اولدیغی قناعتنده‌یم . نقصان ، قصور ، تعقیب ایتمکده اولدیغمز اصول وشکلده‌در . فی‌الحقیقه ، موجود تشکیلات اساسیه قانونیزه توفیقاً برهیئت وکیله تشکیلنه تشبث ایتدیکمز زمان بوتون رفقانك هر بری وکیللر وهیئت وکیله انتخابی مجبوریتنده بولونیور . هیئت عمومیه کزك بردن هیئت وکیله انتخابنه مجبور اولمکزده کورولن مشکلاتك حلی زمانی کلمشدر. کچن دوره‌ده‌ده ، عینی‌صورتله مشکلاته تصادف ایدیلیوردی . کورولیورکه بواصول بعضاً برجوق تشوشلره بادی اولیور . هیئت جلیله کز بومشکلك حلنه بنی مأمور قیلدیکز. بنده بوعرض‌ایتدیکم قناعتدن ملهم اولهرق دوشوندیکم شکلی تثبیت ایتدم. اونی تکلیف ایده‌جکم. تکلیفم مظهر قبول اولورسه قوتلی ومتساند برحکومت تشکیلی قابل اوله‌جقدر .

دولتمزك شكل وماهيتنى تثبيت ايدن وهيمز ايچون غايه اولان تشكيلات اساسيه قانونمزك بعض نقطه‌لرينى توضيح لازمدر . تكليف شودر : » ديدكدن صوكره معلوم مسوده‌يى اوقوتمق اوزره كاتب بكاردن برينه اوزانه‌رق كرسى‌يى ترك ايتدم .

تكليفمك ماهيتى آكلاشيلدقدن صوكره مناقشات باشلادى .

ثابت بك (ارزنجان) - قايده اصولنك لهنده‌يم. آنجق تشكيلات اساسيه قانونمنك تعديلى تكليفى ايله بوكونكى بحرانى حل ايتمك قابل دكلدر. بز ، شمدى، برهيئت وكيله رئيسى انتخاب ايده‌لم. تشكيلات اساسيه قانونمنك تعديلنى صوكره دوشونورز . ديدى .

حازم بك (نيكده) — شو مطالعاتى درميان ايتدى : تشكيلات اساسيه قانونى بزيابيايرمى‌يز ؟ ظنمجه يابامايز . صلاحيتمز وارسه بو ، فرقه‌ده اولماز . فرقه‌ده مذاكره ايدلدكدن صوكره عانى جلسه‌ده كيمسه سوز سويليه‌ميور. ملتك حياتنه متعلق قوانينك بوراده قطعى صورتده حلنه طرفدار دكلم . بوكبى قانونلر علنى جلسه‌ده وسربستجه كوروشولملى وهرشيدن اول قابينه بحرانى حل ايده‌لم .

يونس نادى بك ، شويولده حازم بكه جواب ويردى: هانكى مملكت ايلك دفعه قانون اساسى يابارسه اونك ايچون مجلس مؤسسان يامشلردر . بزده ايسه بوكبى‌موادده آيريجه مجلس مؤسسان تأسس ايده‌جكى تصريح ايدلمه‌مشدر . بزده هروقت بوكبى تعديلات اولمشدر . بزدن اولكى تورکيا بويوك ملت مجلسى‌ده بوزميندە بورومشدر . بوكا صلاحيتمز واردر . تردد بيورولمسين . شمدى ، بز ، قابينه بحرانك حلنى، رئيس پاشا حضرتلرينه براقدق . اوده بزه ، بوتكليفى كتيردى . بو تكليفده كوستريلن اصولى ، بوتون رفقا آيرى آيرى دوشونمشدر . شمدى ، بونى ، تثبيت لازمدر .تكليف ايديلن شكل ذاتاً موجوددر . بونى ، توضيح ودها معين شكلده تثبيت ايده‌جكز .

وهبى‌بك (قره‌سى) — بز ، شمدى‌يه قدر كوروشولديكى ايشيديلن تشكيلات اساسيه قانونندن خبردار دكز . غزته‌لرده فى‌الحقيقه كوردك . بو ، كافيمى ؟ بناءً عليه بز ، اول امرده ، بونى بركل اوله‌رق كوروشمك اوزره آتى‌يه براقوب بحرانى حل ايده‌لم .

خليل بك — تشكيلات اساسيه قانونمنك تعديلنه ويكيدن يابيلمسنه صلاحيتمز واردر . فقط ، بوتعديلات ، حقيقةً وطن و ملتمزك سعادت حالنى كافاميدر ، بونى ، سويله‌مك لازمدر . بونى ، ارباب‌حقوقدن ، حقوق‌علماسندن اولان آرقداشلرمزكلسينلر، ايضاح ايتسينلر. ايضاحات ويرلدكجه، بونك ، درحال ، حل ايدلمسنه طرفدار دكلم .

اعضادن برى — تشكيلات اساسيه قانونى اويله جف‌القلم تعديل ايديله‌مز .

حمدالله صبحى بك (استانبول) — درت سنه اول آيرى آيرى انتخابلرك مضرتى سويله‌مشدم . بوكون‌ده ، عينى حال باش كوسترديى . غازى پاشانك تكليفنه كلنجه ، بو ، يكى دكلدر . درت سنه اول يابيلان برقانونك ، دها واضح برصورتده افاده‌سيدر. بناءً عليه بونك خلافنه اوله‌رق ، سوز سويليه‌جكلر كلسين ، فكرلرينى سويله‌سينلر . فقط ، زمانمزك اوزون اوزادى‌يه انتظاره تحملى يوقدر .

راغب‌بك (كوتاهيه) — قانونلرك اك‌ايسى حادثات‌واحتياجدن دوغانيدر. احتياج ايسه ميداندەدر. تشكيلات اساسيه قانونمنك اكمالى لازمدر . توضيحى ايجاب ايدر . تكليفك درحال مذاكره‌سنه كچه‌لم .

عدليه وكيلى سيد بك مرحوم — تكليف ايديلن شكل ، يكى بر شى دكلدر . موجود تشكيلات اساسيه قانونيك ، توضيح وتثبيتى‌در . قانونلرى احتياج ياپار . نظريات يايماز . زمان ، حادثات ، هرشيئه حاكمدر . قانون تكامل ، دكيشمز بردستور قطعيدر . تكليف ايديان شكنده بريكيلك بوقدر . موجود شكلى ، دها صريح و واضح اولهرق افاده ايدرسهك ملت و مملكتمزك منفعتنه البت دها موافق حركت ايتمش اولورز .

مرحوم سيد بكك مطالعهسنه عابدين بك (صاروخان) شو جوابى ويردى :

اولا حكومت بحرانى حل ايدهلم .

ايوب صبرى افندى (قونيه) نك مطالعهسى شوايدى : بز ، غازى پاشا حضرتلرينى حكم يايدق ، بزم ، تشكيلات اساسيه قانونى تعديله صلاحيتمز يوق دينمك ، غيرمشروع اولديغمزى قبول ايتمك ديمكدر . مجلسك ، تشكيلات اساسيه قانونى تعديله صلاحيتى دركاردر . حكومتمزك شكلى ، بهرحال جمهوريت اولاجقدر . . .

بوندن صوكره عصمت پاشا سوز آلهرق شو بولده بياناتده بولندى :

فرقه رئيسنك تكليفنى ، قبوله ، احتياج ، قطعيدر . جهان ، بزم ، برشكل حكومت كوروشديكمزى بيليور . بومذاكراتمزى برنتيجهيه ربط ايدوب افاده ايتمك ، ضعف وتشتتى ادامه‌دن بشقه برشى دكلدر . بر تجربه‌دن بحث ايدهيم . آوروپا ديپلوماتلرى ، بو خصوصده ، بنى ، ايقاظ ايتديلر . دولتك رئيسى ، بوقدر ديديلر . شكل حاضر كزده‌كى رئيس ، مجلس رئيسيدر . ديمك‌كه ، سز ، بربشقه رئيس بكليورسكز . آوروپا دوشونجه‌سى ايشته بودر . حالبوكه ، بز ، بويله دوشونيورز . ملت ، حاكميتنه ، مقدراتنه ، بالفعل واضع‌اليددر . او حالده ، بونك ، افادهٔ حقوقيه‌سنى سويلهمكدن نه‌دن چكينيورز ؟ رئيس جمهور اولهدن ، باش وكيل انتخابى تكليفى ، قانونسز اولور . بونده شبهيه محل يوقدر . باش وكيلك انتخابى ، قانونى و ممكن قيله‌بيلمك ايچون ، غازى پاشا حضرتلرينك ، تكليفنك ، قانونيت كسب ايتمسى لازمدر . ضعف عموميتك ، ادامه‌سنده معنا يوقدر . فرقه‌نك ، بوتون ملته قارشى ، درعهده ايتديكى مسئوليتك ، ايجاباتنه ، توفيق حركت ضروريدر .

عصمت پاشادن صوكره عبدالرحمن شرف بك مرحومك بياناتى مياننده شوسوزلر واردى :

« اشكال حكومتك تعادينه لزوم يوق . حاكميت بلاقيد وشرط ملتكدر ؛ ديدكدن صوكره كيمه صورارسه‌كز صوروكز ، بو ، جمهوريتدر . دوغان چوجوغك آديدر . آما ، بو آد ، بعضيلرينه خوش گلمزمش ، وارسين گلمسين . »

بوندن صوكره يوسف كمال بك ، تكليفك قبولى لزومنه دائر ، اوزون معلومات و مطالعاتده بولندى ودرحال اونك ، مراسم قانونيه‌سنك اتمامنى تكليف ايدرم . ديدى .

عبدالله عزمى افندينك « مسئلهنك اهميتى دركاردر . مذاكره دوام ايتسين . » ديه بوكسان اعتراضنه رغماً مذاكره‌نك كفايتى قبول اولندى . اوندن صوكره تكليفمك هيئت عموميه‌سى و متعاقباً مادهلرى برر برر اوقونهرق مذاكره وقبول ايدلدى .

افنديلر ؛ فرقه اجتماعنه ختام ويرلدى و درعقب مجلس اجتماعى كشاد ايدلدى . ساعت اوكله‌دن

صوکره آلتی ایدی. تکلیف قانونی ، قانون اساسی انجمنی طرفندن اصولاً تدقیق ایدیلدرك ، مضبطه‌سی حاضرلانیرکن ، مجلس ، سائر بعض مسائل ایله اشتغال ایتدی . نهایت ، مقام ریاسته بولنان رئیس وکیلی عصمت بك ، مجلسه ، شومعلوماتی ویردی : « قانون اساسی انجمنی ، تشکیلات اساسیه قانونیك تعدیلاتنه دائر لایحه‌نك مستعجلاً و درحال مذاکره‌سنی تکلیف ایدییور . » (قبول سسلری) اوزرینه ، مضبطه اوقوندی . تکلیف وجهله مذاکره ایدلدی . نهایت ، قانون ، برچوق خطیبلرك (یشاسون جمهوریت) صدالریله آلقیشلانان خطابه‌لریله قبول ایدلدی .

اوندن صوکره ، رئیس جمهور انتخابی ایچون مجلسك رأینه مراجعت اولندی . طوپلانان آرانك نتیجه‌سنی ، مقام ریاسته بولنان ، عصمت بك ، هیئت عمومیه‌یه شوصورتله تبلیغ ایلدی .

« تورکیا جمهوریتی ریاستی ایچون یاپیلان انتخابات آراسنه ، یوز اللی سکز ذات اشتراك ایلش وجمهوریت ریاستنه یوز اللی سکز اعضا متفقاً آنقره مبعوثی غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینی انتخاب ایلمشلردر . »

افندیلر؛ بوندن متعاقب، مجلسه وقوع بولمش اولان معروضاتم ضبط جریده‌لرنده مطالعه‌اولنمشدر. آنجق تاریخی برخاطره‌نك احیاسی ایچون ، مساعده ایدرسه‌کز ، اوبیاناتمی بوراده‌ده عیناً تکرار ایدیم :

« محترم آرقداشلر ؛ مهم و جهانشمول حادثات فوق‌العاده قارشوسنده محترم ملتمزك تیقظ و انتباه حقیقیسنه بر وثیقهٔ قیمتدار اولان تشکیلات اساسیه قانونمزك بعض ماده‌لرینی توضیح ایچون انجمن مخصوص طرفندن هیئت جلیله‌کزه تکلیف اولنان قانون لایحه‌سنك قبولی مناسبتیله تورکیه دولتنك ؛ ذاتاً جهانجه معلوم اولان ، معلوم اولمسی لازم کلن ماهیتی ، بین‌الملل معروف عنوانیله یاد ایدلدی . بونك ایجاب طبیعیسی اولمق اوزره ؛ بو کونه قدر دوغریدن دوغریه مجلسك ریاستنده بولندیرمقده‌کز آرقداشکزه ایفا ایتدیرمکده‌کز وظیفه‌یی رئیس جمهور عنوانیله بنه عینی آرقداشکزه ، بوعاجز آرقداشکزه توجیه ایدییورسکز. بومناسبتله ، شمدی‌یه‌قدر حقمده اظهار بیوردیغکز محبت وصمیمیت واعتمادی بر دفعه دها کوسترمکله بوکسك قدر شناسلغکزی اثبات ایتمش اولیورسکز . بوندن دولایی هیئت جلیله‌کزه بوتون صمیمیت روحیه‌مله عرض تشکرات ایدرم .

« افندیلر ؛ عصرلردنبری شرقده مغدور ومظلوم اولان ملتمز؛ تورك ملتی، حقیقتده مفطور اولدیغی خصائلدن معرا تلقی ایدیلیوردی .

« صوك سنه‌لرده ملتمزك فعلاً کوستردیکی قابلیت ، استعداد ، ادراك ، کندی حقنده سوء ظنده بولنانلرك نه قدر غافل و نه قدر تدقیقدن اوزاق ظواهرپرست انسانلر اولدیغنی پك کوزل اثبات ایتدی . ملتمز حائز اولدیغی اوصاف و لیاقتی حکومتنك یکی اسمیله ، جهان مدنیته دها چوق سهولتله اظهاره موفق اولاجقدر. تورکیا جمهوریتی ، جهانده اشغال ایتدیکی موقعه لایق اولدیغنی آثاریله اثبات ایده‌جکدر.

« آرقداشلر ؛ بومؤسسهٔ عالیه‌یی وجوده کتیرن تورك ملتنك صوك درت سنه ظرفنده احراز ایتدیکی ظفر ، بوندن صوکره‌ده برقاچ مثلی اولمق اوزره تجلیاتی کوسترمه‌جکدر. عاجزلری مظهر اولدیغم بوامنیت و اعتماده کسب لیاقت ایتمك ایچون پك مهم کوردیکم بر نقطه‌ده‌کی احتیاجی عرض ایتمك مجبوریتنده‌یم . او احتیاج ، هیئت علیه‌کزك شخصم حقنده‌کی توجه واعتمادینك ومظاهرنك دوامیدر. آنجق بوسایه‌ده

و الله‌ك عنايتيله شخصمه توجيه بويوردينكز و بيوره‌جنكز وظائفي حسن ايفايه موفق اولمه‌يله‌جكمي اميد ايدرم .

«دائما ، محترم آرقداشلرمك الله‌رينه چوق صميمي وصيقي برصورتده ياپيشه‌رق‌اونلرك شخصلرندن كنديمي برآن بيله مستغني كورميه‌رك چاليشه‌جغم . ملتك توجهني دائما نقطهٔ استناد تلقي ايدرك هپ برابر ايلري‌يه كيده‌جكز . تورکيه جمهوريتي مسعود ، موفق ومظفر اولمه‌جقدر . »

§ افنديلر ، مجلسجه جمهوريت قرارى ٢٩ تشرين اول ٣٣٩ كيجه‌سى ساعت ٨,٣٠ ده ويرلدى. اون بش دقيقه صوكره ، يعنى ٨,٤٥ ده رئيس جمهور انتخاب اولندى . كيفيت عينى كيجه بوتون مملكته تبليغ وهرطرفده كيجه ياريسندن صوكره، يوزبر پاره طوپ اتداخت ايديلمرك اعلان‌اولندى.

ايلك قابينه‌نك، عصمت پاشا طرفندن تشكيل ايدلديكى ومجلس رياسته فتحى بكك انتخاب اولنديغى معلومدر .

* * *

§ افنديلر ، جمهوريتك اعلانى ، بوتون ملتجه موجب سرور اولدى. هرطرفده پارلاق تظاهرات ايله اعلان شادمانى ايدلدى. يالكز ، استانبولده، ايكى ، اوچ غزته ويالكز استانبولده طوپلانان بعض ذوات ، ملتك عمومى وصميمى اولان سرورينه اشتراكده تردد ايتدى، انديشه‌يه دوشدى، جمهوريت اعلانينه دلالت ايدنلرى تنقيده باشلادى .

اشارت ايتديكم غزته‌لرك وذواتك جمهوريت اعلانى ناصل قارشيلادقلرينى خاطرلامق ايچون ، اوكونلرده‌كى نشرياتى ساده‌جه كوزدن كچيرمك كافيدر .

مثلا « يشاسون جمهوريت » سرلوحه‌سى آلتنده‌كى يازيلر بيله جمهوريتك طرز اعلان و تثبيتنك غريب اولديغنى ، بونده « صيق بوغازه كتيرلمش كبى برحال » بولنديغنى اعلان ايدييوردى . بو يازيلرك صاحبى شو مطالعه‌لرده بولونيوردى : « . . . . شويله اولمه‌جغى بويله اولمه‌حتى سويله‌نوب دورورکن ديكر طرفدن پردنبره ، برقاچ ساعت ايچنده ، قانون اساسى تعديلاتى ياپيليويرمسى اك مونس تعبير ايله غيرطبيعى برحركتدر . »

بزم طرز حركتمز « مدنيت دنياسنى آكلامش ، اوقومش ، تتبع ايتمش، دولت اداره‌سنه اهل اولمش دماغلردن چيقه‌جق محاكمه اثرى » دكلش ..

جمهوريتك اعلانى مجلسك آلقيشلرله قبول ايتمسى ، ملتك طوپلرله تسعيد ايلمسى تنقيد اولونيور، دينيوردىكه « جمهوريت آلقيش ايله ، دعا ايله، شنلك وشهر آيين ايله يشامازمش . » « جمهوريت برطلسم دكلدر. ملت مجلسنده برآفسون ياپيلدى. بوندن صوكره هرايش كنديلكندن دوزه‌لمه‌جك، هردردك چاره‌سى كنديلكندن بولنه‌جق دكلدر . »

بن جمهوريتجييم ديه‌نلرك ، جمهوريتك اعلانى كونى قلمندن چيقه‌جق سوزلر بونلرى اوملديدى ؟

الك يوكسك شكل اداره مفكوره‌سنك جمهوريتدن بشقه برشى اولهميه‌جغنه قانع اولديغنى ادعا ايدنلرك جمهوريت كلمه‌سنه « برپوت كبى طاپمام » ديمسنده‌كى معنا ومقصد نه‌ايدى ؟

مجلس حال اجتماعده بولنديغى زمان، اونك اعتمادينى حائز برقابينه‌نك اسقاط اولنه‌جغى كبى موهوم برفكرى ، افكار عموميه‌ده جانلاندىروب بويله برحق « پادشاهلره بيله ويرلهمشدى . شمدى اوحق ، رئيس جمهوره‌مى ويريليور ؟ » سوألى كيمه ونه‌مقصدله توجيه اولونيوردى ؟!

بويازيلر صاحبنك مقصدى ، جمهوريتى ، خلقه سودىرمكمى ؟ يوقسه ، بونك پوت كبى طاپيله‌جق برشى اولديغنى آكلاتمقمى ايدى ؟ « جمهوريت ، بزه شكل اداره تحولى ايله برلكده ذهنيت تحولى‌ده كتيريبورمى ؟ هيئت وكيله‌يه كيره‌جك ذاتلره برر دولت آدمى قفاسى هديه ايديبورمى ؟ » سوزلريله دهـا ايلك آنده جمهوريتك قدر و قيمتنى ، اهميتنى تنزيله قالقيشمق جمهوريتجيلرم ديه‌نلردن انتظار اولنه‌بيليرميدى ؟

الك خفيف بر روزكاردن بيله محفوظ بولندىرلمسى لازم كلن نوزادك ، اونى پرورده ابتديكنى سويله‌ينلر طرفندن ، بويله خيرپالانمسى جائزميدى ؟ !

بومطالعه‌لرى احتوا ايدن، غزته‌نك، ديكر برصحيفه‌سنده «تورکيه جمهوريتنك اعلانى» سرلوحه‌سى آلتنده يازيلان برچوق مطالعه‌لر ايچنده « . . . بويكى مرحله‌يه كلن تورك ملتى عجبا بوراده اوزونجه بروقفهٔ حضور ايله ديكلنه‌بيله‌جك ، بوراسى اونك ايچون برزندكى وقوت ، بر راحت و سعادت منبعى اولهبيله‌جكمى؟ بومرحله اونك بنيهٔ اجتماعيه‌سنى قيروب دوكمه‌دن قوجاقلايه‌بيله‌جك برچرچيوه خاصيتنى حائزميدر ؟ جمهوريت ، عجبا ضرورت شئون اوكنده چاره‌سزلكدن قاچوب التجا ايتديكى برصاچاق آلتى‌مى .. » اوله‌جق كبى انديشه ونااميدى ويرن سوزلرك زمانيميدى ؟

جمهوريتك اميد ، راحت وسعادت وعد ابتديكنده شبهه واندىشه‌سى اولان ذات ، اميد ، راحت وسعادتى ردن ، هانكى منبعدن بكله‌يوردى ؟ جمهوريتك ملتمزك بنيهٔ اجتماعيه‌سنى قيروب دوكمه‌سى احتمالى ، جمهوريت طرفدارى اولان ذواتك دماغنده ناصل يربوله‌بيليوردى ؟

§ ديكر برغزته‌جى‌ده ، « افنديلر ، استعجال ايديبورسكز ! » ديه باغيرمغه باشلادى .

بوغزته‌جى افندى، ملته شويولده ژورنال ويريبوردى : « . . بحران، على‌العاده يكى برهيئت‌وكيله انتخابى صورتنده حل ايديله‌جكى برده، بالعكس صوك كونلرك بوتون كورولتولرينه رغماً ، بنه كيمسه‌نك قريب‌الوقوع اولديغنه احتمال ويرمديكى جمهوريت مسئله‌سنك پك مثبت ، پك قطعى و پك مستعجل صورتده اورته‌يه چيقمسنه سبب اولمشدر »

« جمهوريت احداثنك قريب‌الوقوع اولديغنه احتمال ويرمين يالكز افكار عموميه دكلدى . بلكه آنقره‌ده الك مهم و الك صلاحيتدار موقعلرى اشغال ايدن بعض ذوات‌ده بويله بر احتمالى خاطرلرينه بيله كتيرميورلردى . »

بو سوزلرله ، اعتراف اولنمقده‌در ، كه صوك كونلرك بوتون كورولتولرى ، جمهوريتك اعلانه مانع اولمق ايچونمش .. بومقصدى تعقيب ايدنلرك « مقررات اتخاذنده استعجال » كورملرى طبيعيدى، فقط، «افكارعموميهٔ مملكتك‌ده بوكوروشده ـ كنديلريله ـ برابر اولديغنه» ذاهب اولملرى خطا ايدى،

غزته‌سنی « بالونی اوچوردیلر آما ، غالبا اوجنی قاچیریبیورلر ! » و « آیلر غالب کلنجه دولابلر دوندیلر اما . . . . نه استقامتده ؟ » کبی چیرکین ، عادی هزلیات ایله دولدوران غزته‌جی افندی شو بولده خطاب و عتابنه دوام ایدییوردی : « افندیلر ، دولتك آدینی طاقدیکز ، ایشلری‌ده دوزلته‌بیله‌جکمیسکز ؟ »

بوخطابله باشلایان یازیلر ، شوسطرلرله ختام بولیوردی: یکانه تمنی ... « ملك وملته خادم ایشلره باشلانیلمسندن عبارتدر . اکر دون اعلان ایدیلن جمهوریتك ارکان ومنسوبینی بونی یاپابیله‌جکلرندن امین ایسه‌لر بزده کندیلرینه ـ اویله ایسه جمهوریتکز مبارك اولسون افندیلر ! ـ دیرز . »

بزی ، مستهزیانه تبریك ایدن بو صوك جمله ایله محرر ، جمهوریتی بنمسه‌میور ، اونکله علاقه‌سی اولمدیغنی بیان ایدییور .

بشقه برغزته‌جی محرر‌ده، جمهوریتك اعلانی مناسبتیله یاپدیغی تحلیل وتنقیده‌سی : « بزی متأثر ایدن نقطه ؛ ملی رهبرمزك شخصنه عائددر . الك یویوك روحلی آدملر بیله ، شخصی قوت صاحبی اولمه‌نك جاذبه‌سنه مقاومت ایده‌مه‌مشلردر . » دییور و بونقطهٔ نظرینی ، نم نطقلرمدن آلدیغی سوزلرله تقویه ایتدکدن صوکره ، آمریقانك استقلالنی تأمین ایدن واشینغتونك ، ناصل ، چفتلکنه چکیلدیکی ومجلسك ، هیچ برشخصی نظردقته آلمیه‌رق یالکز عمومی منفعتی دوشونه‌رك ، آلتی سنه‌ده قانون اساسیی وجوده کتیردیکنی و اوندن صوکره ناصل واشینغتونه ریاست توجیه ایدلمش اولدیغنی حکایه ایدییور وقانون اساسیمزك ، بوشکلده تعدیلنده نم متشبث اولدیغمی خوش کورمیور ..

بو محرر و امثالنك ، جمهوریتی طرز اعلانده ، جمهوریت اساساتنه متعلق قانونده کوردکلری قصورونقصانلری تنقید ایتمکرینی صمیمی‌تلقی ایده‌بیلمك ایچون چوق‌صاف‌اولمق لازمدر. اکربومحررلر، جمهوریتك اعلانی کونی بایغاره طرزنده هجوملره باشلامیوب ، اولا ، جمهوریت اعلانی حسن‌تلقی ایتسه‌لر، صمیمی قارشیلاسه‌لردی .. افکار عمومیه‌یی تردد وتشتته سوق ایده‌جك، طرزده دکل ، فقط جمهوریتك ایی واونك اعلانك یك‌مصیب اولدیغنی افکار عمومیه‌یه تلقین ایدر یازیلر یازسه‌لردی اوندن صوکره بایه‌جقلری هردرلو تنقیداتك صمیمیتنی ادعاده حقلی اوله‌بیلیرلردی. فقط، کوردیکمز صورت حرکت بویله اولمامشدر ..

افندیلر ، رؤف بك‌ده بومناسبتله ، غزته‌جیلرله ملاقاتده بولنمشدی . رؤف بکك جمهوریت حقنده مطالعه‌سنی وحاکمیت‌ملیه‌دن نه‌آکلادیغنی‌تثبیت ایدن ملاقاتی ۱ تشرین‌ثانی ۹۲۳ تاریخلی وطن‌غزته‌سنده اوقومشدم. وطن وتوحید صاحبلری وباش محررلری ایله رؤف بکك باش‌باشه ویره‌رك ترتیب ایتدکلری سؤال و جوابلردن بعضیلرینی ، تکرار ، برابر کوزدن کچیره‌لم .

— جمهوریت مسئله‌سنده، افکار عمومیه‌ده، آنی برحادثه قارشوسنده قالمش اولق حسی‌وارمش.. شمدی‌یه قدر اشغال ایتدیکی بوکسك‌مقاملر اعتباریله واستانبول‌مبعوثی صفتیله رؤف‌بکك نه‌دوشوندیکنی منتخبلرینك صوروب اوکرنمك حقلری ایمش ..

افندیلر ، بوسؤالی ترتیب ایدنلره بزده برسؤال صوره‌لم !

— اولا ، افكار عموميه نه واسطه ايله مطلع اولمشلر .. ثانياً ، استانبول منتخبلرى ، بالكز ، ايكى خزينه جيدمى عبارتدى ، يوقسه عموم منتخبلو ، ايكى خزينه جى يه مبعوثلرينك مطالعه سنى صورمق ايچون وكالتمى ويرمشلردى ؟ يوقسه رؤف بكه « منتخبلرك بوحقنى كمال حرمتله قبول ايدنلردن واوبى انتخاب ايدركن كوستردكلرى يوكسك اعتماده متشكر اولديغنى و اوكا لايق اولمغه چاليشه جغنى ، توديع ايتدكلرى اماتى هرزمان ومكانده صيانت وحسن اداره ايچون قدرت وكفايتك صوك درجه سنه قدر چاليشه جغنه اعتماد بيوره بيله جكلرينى » سويله مكه زمين حاضر لامق ايچون مى ايدى؟ كرچه ، برمبعوثك منتخبلرى حقنده بويوله اداره كلام ايتمسى بك موافقدر . آنجق ، يرنده وزمانسنده وصميمى اولق شرطيله! يوقسه ، جمهوريت اعلانندن ، افكار عموميه نك ، آنى برحادثه قارشوسنده براقيلمش اولديغى كبى مرتب بر سؤاله منتخبلرك « توديع ايتدكلرى اماتى هرزمان ومكانده صيانت وحسن اداره » ايده جكى حقنده تأمينات ويرمكه قالقيشمه نك معناسى نه در ؟

حالبوكه افندىلر ٢٩ كيجه سى استانبولده جريان ايتمش اولان بروضعيتى ايضاح ايدرسه م بوتون ملت كبى استانبول اهاليسنك ده حسيات حقيقيه سنك نه اولديغنى سهولتله آكلارسكز . جمهوريت اعلانى كيجه سى استانبول قوماندانى شكرى پاشا ، استانبول خلقنك ممثللرى طرفندن فاتح بلديه دائره سنده ترتيب اولنان برضيافته مدعو ايدى . پاشا ، ضيافت اثناسنده آنقره دن برتبليغ رسمى آلدى واونى تطبيق ايتمه دن اول محترم استانبول خلقنك محترم ممثللرينه اوقودى . تبليغ شوايدى : تورکيه بويوك ملت مجلسى جمهوريت اعلانى تحت قراره آلدى . بونى يوزبر پاره طوپ اتداخيله اعلان ايديكز !

استانبول خلقى ممثللرى بوتبشير وتبليغى بويوك مسرتلرله و آلقيشلرله قارشيلاديلر ودرحال بوتون استانبول خلقى نامنه قوماندان پاشايى وبرابرلرينى تبريك ايتديلر . بناءً عليه استانبولك محترم اهاليسى نامنه استانبول حسيات حقيقيه سنى تغيير ايدرك بيانات وتظاهراتده بولنمه نك نه قدر كستاخانه اولديغى ميداندەدر .

رؤف بك ، « بنجه ، مسئله يى جمهوريت كلمه سى اوزرندن مطالعه ايتمك دوغرو دكلدر . » سوزلريله جمهوريتدن بحث دخى ايتمك ايسته ميور .

رؤف بكك اجتهادى : « . . . ملتمزك رفاه واستقلالنك محفوظيتنى وعزيز وطنمزك تماميتنى تأمين ايدن شكلك ، الك موافق شكل اوله جغنى مركزنده در . »

افندىلر ؟ بو سوزلر ، ترتيب ايتدكلرى سؤالك جوابيمدر؟ رؤف بكه صورولديغى يازيلان: « هانكى شكل حكومت الك موافقدر ؟ » سؤاليمدر ؟ سؤال ، ديديكم كبى اولسه يدى ، او زمان ، رؤف بكك بوافاده سى مناسب برجواب اوله بيلردى . فقط ، اوندن صوكره ده ، رؤف بكه شويله بر سؤال توجيه ايتمك لازمدى ؛ — تصور ايتديككز شكلك آدى بوقيدر ؟ شكل جمهوريت ، ملتك رفاه واستقلالنى ، وطنك تماميتنى تأمين ايدن الك موافق شكل دكليدر؟ اكر اويله ايسه اوزون سوزلرى برطرفه براقه رق « اجتهادم الك موافق شكلك ، شكل جمهوريت اولديغى مركزنده در . » ديبويرده مغالطه دن قورتولهلم . چونكه موضوع بحث اولان ، ملت مجلستجه تقنين و اعلان اولنان جمهوريتدر . مقصدكز ، بواعلان اولنانلرى دهاموافق برشكل اولديغنى ايما واشارت ايتمك ايسه ، اونى ده سويله يكز؟ اوترجيح ايتديككز شكل نه اوله بيلير ؟

رؤف بك ، اجتهادنى صراحةً سويله مكدن اجتناب ايديبور ، معلوم برطاقم نظريات دن بحث ايده رك ،

حكومتلرك يكديكرندن آيريلان يالكز ايكى اساس اوزرنده متحرك بولندقلرينه قائم وبوايكى اساسدن برى مطلقيت طرز اداره‌سيدر ، ديبور وشويله برمنطق يورودبيور ؛ كويا حكمدار، حق و صلاحيتنى جناب‌حقدن آلير وبومشروعيته استناد ايله اجراى احكام ايدر. بوطرز اداره‌نك‌محذورلرى اولديغندن ماتلر اخلال‌ايده‌رك حكمدارلرك صلاحيتنى تقييدومشروط قيلمشلر.. صوك‌سنه‌لرده ملتمزده‌مشروطيت مجادلاتيله ايشه باشلايه‌رق كندى‌ايشنى كندى بيله‌رك، كندى كوره‌رك، كندى قرار وبره‌رك باشارمق غايه‌سنه دوغرو يوروميش؛ اتحادوترقى، مجلس استبدادندن قورتولق ايچون (محمدخان‌خامس) ، مجلسك فسخى حقنى بخش ايتديرمش ؛ وحيدالدين ، بو حقدن استفاده ايده‌رك مجلسى فسخ ايتمش ؛ معلوم فلاكتلر اولمش ؛ بناءً عليه مطلقيت اداره وسلطنت فرديه طرفدارى اولمق جائز دكلمش ؛

رؤف‌بك ؛ « ملت ، مقدراتى كنديسندن بشقه بركيمسه‌يه توديع ايتمه‌يى نفسنه ذلت عد ايتدى » ديدكدن صوكره ملتك ، حاكميت مليه‌يى بلا قيد و شرط تطبيق ايدن بويوك ملت مجلسنى مؤسسان شكلنده انتخاب ايتديكنى وبو شكلك بحث ايتديكى شكللردن ايكنجيسى و قناعتجه الك سالم و دوغرو برطرز اداره اولديغنى سويليور ... بعده ، رؤف بك ؛ شومطالعاتى درميان ايديبور :

« اسم‌تبدلى ، هدف‌وغايه‌يى اخلال ويا تحويل‌ايدر ظننده دكلم. بوندن بشقه كچن برطرزحكومتك يرينه قائم اولان يكى طرزك مقبول و پايه‌دار اوله‌بيلمسى آنجق بر شرطله قابلدر . اوده ، كيدنى آراتديرميه‌جق صورنده خلقك اكثريت قاهره‌سنك آرزولرينه موافق ، سعادتلرينى مؤمن ، شرف واستقلال وطنى محفوظ بولندير ديغنى كوسترمك واثبات ايلمكله‌در. عكسى تقديرده اسم دكيشديرمكله ويا اوست طبقه‌ده شكل تبديلى ايله حقيقى احتياجلرك تطمين ايدلمش اولمه‌جغنى ظن ايتمك على‌الخصوص الك يقين برماضيده كورديكمز الك آجى تجربه‌لردن صوكره خطاى فاحش اولور . »

افنديلر ؛ رؤف بكك فكر و اجتهادنى ايضاح و تثبيت ايدن بو سوزلر اوزرنده بر آز توقف ايتمك ايسترم ؛ رؤف‌بك، مقيد ومشروط اولميان وملت‌مجلسنى‌فسخ ايده‌بيلن فردى سلطنت طرفدارى دكلدر ؛ رؤف بك ، اويله بر شكل حكومتك طرفداريدركه او شكلده ملت مجلسى مؤسسان ماهيتنده اولەرق حاكميت مليه‌يى هيچ بر قيد و شرطه تابع اولمقسزين تطبيق ايدر ؛ بو شكلى واضح افاده ايده‌لم ؛ رؤف بك ديمك ايستيوركه جمهوريت اعلانيه تقدم ايدن شكل الك موافق شكل حكومتدر ؛ فى‌الحقيقه ، رؤف بكك اوزون سوزلرله تصويره چاليشديغى ٢٠ كانون ثانى ١٣٣٧ تاريخلى تشكيلات اساسيه قانونك اوچنجى ماده‌سى محتوياتيدر ؛ او ماده شودر : « تركيه دولتى بويوك ملت مجلسى طرفندن اداره اولنور وحكومتى (بويوك ملت مجلسى حكومتى) عنوانى طاشير . »

معلومدركه بوتشكيلات اساسيه قانونيه كوره مجلس رئيسى مجلس نامنه امضا وضعيه وهيئت وكيله مقرراتى تصديقه صلاحيتدار و وكيللر هيئتنك ، رئيس طبيعيسى اولمقله برابر دوتك رئيسى اولديغنه دائر بر قيد و صراحت قانونيه يوقدر . بوقانونك تثبيت ايدلديكى كونلرده‌كى شرائط وتلقيات عموميه دوشونولورسه قانونك مهم واساسلى برنقطه‌يى مهمل براقش اولمقده‌كى ضرورت كنديلكندن منفهم اولور. بواهمال ، مجلس ومجلس حكومتى موجود اولمقله برابر دولت ريياستى مقامنك ، سلطنت فرديه لغو اولندقدن صوكره مقام خلافتده متجلى اولديغى فكر و قناعتنده بولنانلرى ، جمهوريت اعلانى كونه قدر اميد ايچنده يشاتدى ؛ بناءً عليه رؤف بكك الك دوغرو اولديغنى ادعا ايتديكى حكومت

شکلنده ، دولت ریاستی خلیفه‌نك عهده‌سنده تصور ایتدیکنه شبهه یوقدر ؛ ایشته جمهوریت اعلانی اوزرینه رؤف بکی وکندیسیله هم فکر اولانلری تلاش و هیجانه سائق اولان سبب حقیقی ، دولت ریاستی مقامنی ، رئیس‌جمهورك اشغال ایتمش اولمسیدر. فی‌الحقیقه ، « رئیس جمهوردولتك رئیسیدر » دیندکدن صوکره خلیفه‌یه ویریله‌جك صفت وصلاحیتی تأمین ایتمکله مشغول واولمك توجه والتفاتی لطف‌الهی تلقی ایلمکله ممنون‌اولانلرك سقوط خیاله دوچار اولمقدن متأثر و محزون اولمرینی طبیعی کورمك لازمدر .

رؤف بکك ، جمهوریته علیهدار اولدیغنی اعتراف ایتمکله برابر جمهوریت اعلان ایدلمش اولدیغی برکونده اونك مقبول و پایدار اوله‌بیلمسی ایچون ، بر طاقم شرطلرك تحققی اثبات ایتمك لزومندن بحث ایتمسی ، جمهوریتك ، ملتك سعادتی مؤمن اوله‌جغنه اعتمادی اولمدیغنی صراحة کوسترمیورمی ؟ !

رؤف بك ، پاپیلان ایشك ساده‌جه بر اسم دکیشدیرمکدن و اوست طبقه‌ده شکل تبدیلندن عبارت اولدیغنی سویلیه‌رك جمهوریت اعلانی کیفیتنك ، طفلانه و عجولانه بر حرکت اثری اولدیغنی آکلاتمغه چالیشیرکن؛ جمهوریت اداره‌سیله « حقیقی احتیاجلرك تطمین ایدلمش اوله‌جغنی ظن ایتمك... خطای فاحش اولور » دیمکله جمهوریت طرز اداره‌سنه نه‌قدر بیکانه واوندن نه‌قدر اوزاق اولدیغنی اثبات ایتمیورمی؟ رؤف بك صوك قناعتی تأییدایچون «الیقین برماضیده کوردیکمز اك آجی تجربه‌لر»ی خاطرلاتیور . افندیلر! بواخطارله افکار عمومیه‌یه نه آکلاتیلمق ایستهنیور ؟! ملت نه‌دن تحذیر ایدلمك آرزو ایدیلیور ؟! بونی آکلامق مشکل دکلدر ظن ایدرم . رؤف بك عقلنجه دولت ریاستی مقامنك ، اوراده خلیفه‌نك اوطورمسی تأمین ایدیلنجیه قدر بشقه عنوانله بشقه یری طرفندن اشغال ایدلمه‌سی وفقط اشغال ایدلمش اولدیغنه نظراً پاپیلان ایشدن رجعتی تأمین ایچون افکار عمومیه‌یی ارتجاعه تشویق ایدییور . جمهوریت شکل اداره‌سنك قبولنده ، خطای فاحش اوله‌بیله‌جکنی ادعا ایدن ذاتجه خطانك نره‌سندن دونولورسه کار عد ایدلمك طبیعیدر . رؤف بك جمهوریت شکلنك تقرر و اعلان ایدلمسی نقطه‌سنه تماس ایتدیکی زمان شویولده سیاناتده بولونیور : « . . . . . افکاری داغیتدیلر . بالآخره شکل جمهوریتك برکونده تقرر ایتدیریله‌رك اعلانی خلقجه غیر مسئول ذوات طرفندن ترتیب ایدیلن بر شکلك امرواقع حالنده احداث ایدلدیکی فکری و اندیشه‌سی حاصل اولدی . بو اندیشه یك طبیعی کورولمليدر . و بوندن خلقمزك کچن تجاربدن متنبه اولدیغنی و اویانیقلق پیدا ایتدیکنی آکلایه‌رق ممنون اولمليدر . بن شخصاً ممنونم . » افندیلر ، شکل جمهوریتی برکونده تقنین‌واعلان ایدن، رؤف بکك‌ده یك کوزل تعریف وتوصیف‌ایلدیکی وجهله « استقلال مجاهده‌مزك یکانه تمل طاشی اولان وحاکمیت ملیه‌یی بلاقید وشرط تطبیقنده یوکسك قدرت وقابلیت کوستردیکی ، نتیجهٔ فعلیه‌سیله ثابت اولان ، بویوك‌ملت‌مجلسی » ایدی. موضوع بحث‌ایتدیکی غیرمسئول ذواتدن متصدی مجلس افکارینی جمهوریت اعلانه اماله ایدن و مجلسه بوخصوصده تکلیفاتده بولنان ایسه ، او ، بن ، ایدم و اونك بن اولدیغمی ، هرکسدن دها ایی رؤف بکك آکلایه‌بیله‌جکنی قبول‌ایتمکده خطا یوقدر . اکر بونده خطاوارسه ، « سنه‌لردنبری میانه‌مزده آرقداشلق‌وقارداشلق حسارندن بشقه متقابل اعتماد وبکا قارشی یوکسك حرمت حسارله متحسس‌اولدیغنی » افاده ایدن رؤف بکك بنی هیچ طانیمامش اولدیغنه حکم ایتمك لازم کلیر .

§ بنم تشبثات و اجراآتمی ، خلقك اندیشه‌سنی موجب اولهجق ماهیتده تلقی و اعلان شادمانی ایدن خلق‌مامنه عکسنی ، فضولی‌اولهرق ، بیان ایتمك ، خلقه بواندیشه‌لری صنی‌اولهرق تلقین ایچون تشبث ایتمکدر . « خلقك کچن تجاربدن متنبه اولدیغنی و اوبانیقلق پیدا ایتدیکنی آکلایهرق ممنون اولمایدر ، بن شخصاً ممنونم . » دیین رؤف بکه ، بووسیلهایله برنقطه‌یی خاطرلاتمق ممکندر. خلقده ، تیقظ وانتباه حسلرینی انکشاف ایتدیرمکه عمرینی حصرایتمش برآدامه قارشی بویله قونوشولمز وخلقده بوحساسیتك تجلیسنی کورمکده کندیسنك بندن زیاده اظهار ممنونیته نه حق ونه‌ده صلاحیتی واردی. رؤف بك ، بونون‌وطنی‌دشمنلره اشغال‌ساحه‌سی پایه‌بیله‌جك موندروس متارکه‌نامه‌سنك ، سوق‌الجیش نقطه‌سندن بحث ایدن ماده‌سنی امرواقع حالنده قبول ایتدیکی زمان ، ملتك نه‌قدر دلخون واندیشه‌ناك اولدیغنی حس ایتدیمی ؟ صولك زمانه قدر ، جمهوریت اعلانینك فرداسنده بیله ، رسمنك آلتنه « موندروس متارکه‌سنی امضالایان ، فقط لوزان معاهده‌نامه‌سیله‌ده انتقامنی آلان رؤف بك » ـ قلیشه‌سیله ـ طرفدارلرینك منتظماً پروپاغاندا ایتدکلری بو ذات ، تورك ملتنك حقیقی أمللرینه ، صمیمی‌حسلرینه بزدن فضله تماس‌ایتدیکنی ، بزدن فضله اوأمللروحسلرله علاقه‌دارومناسبتدار اولدیغنی ادعایه قدر ایلری وارمه‌مایدر .

رؤف بك ، بیاناتنك‌برطرفنده دیبورکه: « رجال‌مسئوله‌بوحقایق (یعنی‌جمهوریت اعلانی اسبابنی) الك صلاحیتدار مرجع مذاکره وقرار اولان مجلس عالی واسطه‌سیله ملتی تنویر و اذهانی تطمین ایده‌جکدر ؛ افکار عمومیه‌نك بونی بیلمسی بر حق طبیعیسیدر . » افندیلر ! بو سوزلرده منطق یوقدر . اولا ، رؤف بك‌ده دیمیورمیکه « حاکمیت ملیه‌یی بلا قید وشرط تطبیق » ایدن مجلسدر ، اوحالده هانکی رجال‌مسئوله ، ملت مجلسنی یك مشروع وعالی برقرار اتخاذ وآنی‌اسباب موجبه‌سیله نشر و اعلان ایتمش اولمسندن دولایی استیضاحه چکه‌حکدر ؟ ! برمماکسته ، بر هیئت اجتماعیه‌ده ، بر انقلاب یاپیلدیغی زمان البته اونك اسبابی واردر . آنجق او انقلابی یاپانلر ، اینانمق ایستمین عنود خصملرینی اقناعه مجبورمیدر ؟ جمهوریتك البته‌طرفدارلری وعلیهدارلری‌واردی، طرفدارلر، نه‌ایچون و نه کبی قناعتلره و ملاحظه‌لره بناءً جمهوریت اعلان ایتدیکنی ، علیهدارلره ایضاح وقناعتلرنده واجراآتلرنده اصابت اولدیغنی اثبات ایتمك ایستسه‌لرده ، اونلرك ، قصدی‌غرضلرینی ازاله ایده‌بیله‌جکی قبول اولنورمی ؟ بالطبع طرفدارلر مقتدر ایسه‌لر مفکوره‌لرینی هرهانکی بر صورتله ؛ اختلالله ، انقلابله ویا اشکال معتبره‌دن کچیره‌رك تطبیق ایدرلر ، بو ، مفکوره انقلابجیلرینك وظیفه‌سیدر . بوکا قارشی اعتراضلر ، یایغره‌لر وارتجاعکارانه تشبثلرده ، علیهدارلرك یاپمقدن کری طورمیه‌جقلری حرکتلردر . جمهوریت اداره‌مزك اعلانینده رؤف بك وامثالنك یاپدقلری کبی .

§ افندیلر ، عینی کونلرده ، استانبولده بولنان اردو مفتشلرمزده ، غزته‌لره ملاقات ویره‌رك ، مختلف‌وسیله‌لرله ترتیب اولنان‌ضیافتلرده ، نطقلر ایراد ایلیه‌رك اظهارحسیات ایدییورلردی. جمهوریتك اعلانی اوزرینه استانبولده بعض‌ذوات وبعض‌غزته‌جیلر، خلیفه‌یه‌ده ، برروللریاپدیرمق هوسنه دوشدیلر. خلیفه‌نك استعفا ایتدیکی ویا ایده‌جکی حقنده ، غزته‌لرده روایتلر ، تکذیبلر نشر ایدلدی .

صوکره دیندیکه: « خبر آلدیغمزه کوره مسئله‌بویله برروایتدن عبارت اولدیغی کبی ، بر تکذیبله

حل ایدیلهجك قدر بسیطده دكلدر . محقق اولان بر جهت واردركه، اوده جمهوریت اعلانك یكیدن برخلافت مسئلهسی اورتهیه چیقارمش اولمسیدر . »

خلیفه ، « یازیخانهلری باشنده اوطوردقلری حالده (!) » وطن غزتهسی محررینه سیاناتده بولنمشدر، دییهرك ، خلیفهنك بوتون مؤمنلر طرفندن آثار توجه كوردیكی، آسیانك اك هجرا كوشهلرینه واریجهیه قدر عالم اسلامدن بیكلرجه مكتوب وتلغراف آلدیغی وبرچوق محللردن هیئتلر كلدیكی طرزنده سوزلرله خلافت موقعنك قولای قولای صارصیلیر بر موقع اولدیغنی آكلاتمغه چالیشدقدن صوكره ، عالم اسلامده اعتراض واقع اولدقجه خلیفهنك استعفا ایدوب چكیلمیهجكی اعلان اولونیوردی . عینی زمانده « حكومت بر چوق داخلی مسائلی تنظیم ایتمكله مشغول اولدیغندن شمدییه قدر ، وظائف خلافتی تثبیت ایله اشتغاله امكان بولامامشدر . حكومتك داخلی مسائل ایله چوق مشغول اولدیغنی عالم اسلام ده البتهبیلیر و شمدییه قدر وظائف خلافت ایله اشتغاله امكان بولنمامسنی طبیعی كورور . » جملهلریله ، بزی وظائف خلافتك تثبیتنه دعوت ایدركن ، شمدییه قدر ، بوتی باپمدیغمزی معذور كورن عالم اسلامك ، بوندن صوكره معذور كورمیهجكنیده بیلدیره رك ، نوعما ، تهدید ایدیلیوردق . برطرفدنده ، عالم اسلامك بو خصوصده ، بزه تأثیر یاپمسی ایچون نظردقتی جلب ایدلك ایستهنیوردی . وطن غزتهسنك ۹ تشرین ثانی ۳۳۹ تاریخلی نسخهسنده اوقودیغمز بویازیلری ، ۱۰ تشرین ثانی ۳۹ كونكی ، طنین غزتهسنده ، خلیفهیه یازیلان برآچیق مكتوب تعقیب ایتدی . لطفی فكری بكك اولان بومكتوبده ، خلیفهنك استعفاسنه دائرخبرلردن، ملتك نهقدر مؤلم وبدبخت قالمقده اولدیغنی اثبات ایچون برواپور حكایهسی اویدورولمشدی. واپورده اوطورانلرك، خلیفهنك استعفاسی خبرینه مطلع اولونجه چهرهلرینه حزن واندیشه چوكمش.. بربرلرینی طانیمیانلر صمیمی كوروشمكه وچوق كوروشمكه باشلامشلر.. مشترك اندیشه بونلری بردقیقهده دوست ایتمش ..

لطفی فكری بك « كوكل ایستیورك بواستعفا سوزی ابدیاً كومولسون فالسین.» دییور ، چونكه : دنیا ایچون برمصیبت اولور » مش ..

لطفی فكری بك ، ملته شونیده تلقین ایدییوردی : « حیرتله وتأثرله كورولمليدركه بوكون شو خزینهٔ معنویهیه (یعنی خلافته) تعرض ایتمك ایستهینلر ، خارجدن كیمسهلر ، ملل اسلامیهدن تورکی چكهمینلر دكلدر . بالذات ، بز ، تورکلر كندی ألمزله بو خزینهنك ألمزدن ابدیاً چیقارلمسنی اتاج ایدهبیلهجك تشبثاتده بولونیورز ! »

§ انندیلر ؛ اجنبیلر ، خلافته تعرض ایتمیورلردی . فقط ، تورك ملتی تعرضدن قورتولمیوردی. خلافته تعرض ایدنلر ، ملل اسلامیهدن ، تورکی چكهمینلر دكلدی . فقط ، چناق قلعهده ، سوریهده ، عراقده ، انكلیز وفرانسز بایراقلری آلتنده تورکلرله اوروشان ملل اسلامیه ایدی . تورك ملتنه قولایلقله تعرض ایتمك ایچون محفوظیتی ترجیح اولنان خلافتك ، اورتهدن قالدیرلمسنی « تورکلك ایچون براتحاردر . » دییه توصیف ایلمك ؛ خلافتی اورتهدن قالدیرمق ایچون ، بز ، تورکلر تشبثاتده بولونیورز سوزلریله جمهوریتك هدفنی تصریح واعلان ایتمك ، شبههسز تأثیرسز قالمدی .

§ لطفی فکری یکك طنینده انتشار ایدن آچیق مکتوبندمکی نقطهٔ نظر ، ایرتسی کونی طنین باش محرری طرفندن تأیید اولندی .

١١ تشرین ثانی ٣٣٩ ـ ٩٢٣ تاریخلی طنینك « شمدیده خلافت مسئلهسی » عنوانلی باش مقالهسی اوقونجه ، جمهوریتك اعلانته مانع اولامیانلرك ، خلافت مقامنی ، هرچه بادآباد ، طوتمیلمك غیرت وفعالیتنه کچدکلری آکلاشیلیر . بومقاله‌ده ، شهزاده مکتوبلرینی نشر ایدهرك ، افکاری ، خاندان لهنده پرورده ایتمکه چالیشان طنینك ، خاندان حقوقنه قارشی چیرکین تعرض پاییلمش و بونی یاپانك ، فرقه‌مزك خاص‌الخاص زمره‌سندن بولنمش اولدیغی و حکومت جمهوریه‌یی ملت نظرنده فنا کوسترمك ایچون ، نه سویله‌مك لازمسه اونلر ، یازلدقدن صوکره ، خلیفه‌نك استخاسی شایعه‌سنه تماس ایدیلهرك « آرقه‌دن آرقه‌یه ویرلمش برقرار قارشوسنده‌یز . » دینیور و « ملت مجلسنك بوقدر قید آلتنده قالدیغنی ، خارجده ویریلن قرارلری تسجیل موقعنه ایندیرلدیکنی کورمك جداً آلیم اولیور . » سوزلرله ، مجلس‌علیهمزه تشویق ایدیلیور .. جمهوریت اعلانی قبول ایدن مجلسك هیچ اولمازسه خلافتك الغاسنی ، امر واقع یاپمامسنی تأمینه چالیشیلیوردی .

طنین باش محرری ، خلافت حقنده‌کی نقطهٔ‌نظر و مطالعه‌سنی شو سطرلرله تثبیت ایدییوردی : « خلافت بزدن کیدرسه ، بش اون میلیونلق تورکیا دولتنك ، علم اسلام ایچنده هیچ اهمیتی قالمیه‌جغنی ، آوروپا سیاستی نظرنده‌ده ، الك کوچوك وقیمتسز برحکومت موقعنه دوشه‌جکمزی آکلایه‌بیلمك ایچون بویوك بر درایته لزوم یوقدر . ملیتپرورلك بومیدر ؟ حقیقی ملیت حسنی قلبنده دویان هرتورك مقام خلافته درت أل ایله صاریلق مجبوریتنده‌در . »

افندیلر ، خلافت حقنده‌کی مطالعاتمی ، بوندن اول ، ایضاح ایتدیکم ایچون ، بو سوزلری ، بوراده ، تحلیله لزوم کورمیورم . آنجق ، مقام خلافته درت أل ایله صاریلق مجبوریتنده بولنان برشکل اداره‌نك ، برشکل جمهوریت اوله‌میه‌جغنی آکلایه‌بیلمك ایچون‌ده ، بویوك بردرایته لزوم اولمدیغنی سویلکله اکتفا ایده‌جکم .

طنینك باشلادیغمز باش مقاله‌سنك داها برایکی نقطه‌سنه نظر دقتی جلب ایده‌جکم .

خاندان عثمانیده قبول ایدلمش وبناءً علیه والی‌الابد تورکیه‌ده قالمسی تحت تأمینه کیرمش خلافتی ألدن ذاچیرمق تهلکه‌سنی ایجاد ایتمك ، عقل وحمیت ایله ، حس ملیت‌ایله ذره قدر قابل تألیف دکلمش(!..)

طنین باش محرری ، کندیسنك جمهوریتچی اولدیغنی اعلان ایتمشدی . فقط اویله بر جمهوریتچی‌که جمهوریت اداره‌نك باشنده خلیفه اولهرق عثمانلی خاندانی بولنه‌جقدر . بوقسه ، پاییلان حرکت عقل وحمیت ایله ، حس ملیت ایله ذره قدر قابل تألیف اولمازمش .. خلافتی ، ألمزدن کیتمسنه ذره قدرامکان قالمیه‌جق‌صورتده محافظه‌یه مأمور ایمشز .. وجودی میدانه‌چیقان ترتیبات عقیم قالسین‌ایمش..

افندیلر ، بو یازیلرك معناسی وبومطالعه‌لردن مقصد نه اولدیغی بوکون سهولتله آکلاشیلمقده‌در . یارین ، دها بارز برصورتده آکلاشیله‌جقدر . انسان آتیه‌نك ، تورکیه‌ده جمهوریتك اعلانی کونی ، اوکا الك پی‌رحمانه برصورتده هجوم ایدنلرك باشنده ، جمهوریتچی‌یم ادعاسنده بولنانلرك اخذموقع‌ایتدیکنی کوره‌رك متحیر قالمیه‌جغنی اصلا فرض ایتمیکز ! بالعکس ، تورکیه‌نك منور و جمهوریتپرور اولادی ،

بویله جمهوریتجی کچینمش اولانلرك حقیق ذهنیتلرینی تحلیل وتثبیتده هیچ‌ده تردده دوشمیه‌جکلردر .

اونلر ، سهولتله آ کلایه‌جقلردرکه چورومش برخاندانك ، خلیفه عنوانیله باشنك اوستندن ذره قدر اوزاقلاشمسنه امکان قالمیه‌جق صورتده محافظه‌سنی مجبوری قیلان بر شکل دولتده ، جمهوریت اعاره اعلان اولنسه بیله ، اونی یشاتمق قابل دکلدر .

افندیلر ، او کونلرك نشریاتی میانده ، دها ایکی نقطه واردی . بری نم‌خسته‌اولدیغم‌مسئله‌سی.. دیکری‌ده مرحوم انور پاشانك ، تورکستانده خدماتی وبرحیات اولدیغی . . انور پاشا ، مملکت خارجنده قالدیغی زمان ، اتحاد اسلام ایچون چالیشیورمش و (دامادخلافتپناهی) عنوانی‌قوللانیرمش.. حتی تورکستانده قازدیردیغی برمهرك برطرفته بوعنوانی‌ده حك ایتدیرمش ایدی .

بو ایکی نقطه‌دن‌ده مبادیاً بحث ایتمك البته مقصدسز دکلدی .

افندیلر ، اشارت ایتدیکم بو مطبوعات نشریاتی و بر طاقم ذواتك وضع و طوری خلاصه اولهرق شو بولنده افاده اولنه‌بیلیر : « اساس اولان حاکمیت ملیه‌در . حاکمیت ملیه جمهوریتك تکاملیدر . تورك ملتی حاکمیت ملیه‌یی ادراك ایتدی ، جمهوریتك اعلانه لزوم بوقدر ؛ خطادر . تورکیه‌ده الك سالم شکل ، حاکمیت ملیه اساسنی محافظه ایتمکله برابر ، ادارهٔ جمهوریه اعلان ایتمیوب ، ریاست دولتده خلیفه عنوانینده عثمانلی خاندانندن برینی بولندیران مشروطی برشکلدر . ناصل ، که انکلتره‌ده ، حاکمیت مایه موجود اولمغله برابر دولت ریاستنده برقرال واردر واو قرال عینی زمانده هندستان ایمپراطوریدر . »

افندیلر ، بویله بر پرنسیب اوزرنده برلشمش اولان ذوات کندیلرینی ، سوزلریله ، وضعیتلریله ، یازیلریله کوسترمش کبی ایدی . بوزمره‌نك باشنه رؤف بکك انتخاب ایدلدیکنه حکم اولنه‌بیلیردی . عناصر ومسالك مختلفه‌دن مرکب زمره ، رؤف بکی مقصدلرینك افاده‌سنه و مدافعه‌سنه الك موافق بر شخصیت تلقی ایتمشلردی . اوندن بویوك امیدلره انتظار ایدیلهبیله‌جکی ذهابنه دوشمشلردی . اوندن صوکره‌درکه رؤف بکك آنقره‌یه حرکتی واقع اولدی . وطن غزته‌سنك روایتنه کوره ، برجم‌غفیر ، رؤف بکی آنقره‌یه تشییع ایچون طوپلاندی . کاظم قره بکر پاشا ، رأفت پاشا ، علی فؤاد پاشا ، عدنان بك بوجم غفیرك باشنده کوستریلیوردی . وطن غزته‌سی بو تشییعدن بحث ایدرکن ، رؤف بکك آنقره‌ده ، مجلسده تعقیب ایده‌جکی مسلك سیاستی‌ده ملته اعلان ایدییوردی . رؤف بکك مجلسده‌کی فعالیتنك منفی وشخصی اولیه‌جنی ، رؤف بکك فعالیتنك ، مملکتك ایلکنی و صلاحی وقانونلرك حاکمیتی تأمینه معطوف برسعی اولهجنی . . رؤف بکك بویوك ملت مجلسنده ، بر صلاح وانتظام عنصری تشکیل وخیرلی پرنسیپلری مدافعه ایلیه‌جکی تصریح ایدیلیوردی .

§ وطن غزته‌سی صاحبنك ، بو ایضاحات و تأمیناتی کندیلکندن ویرمکه صلاحیتدار اولدیغی البته قبول ایدیله‌مزدی. حالبوکه ، رؤف بك ، فرقه‌مز نامنه مبعوث اولمشدی . فرقه‌مزك پروغرامنی تعقیب ایددجکدی . فرقه‌دن ، چیقمقسزین ، مستقل بر سیاست تعقیب ایتمه‌سی ایجاب ایدردی . رؤف بك ، هنوز فرقه‌دن آیرلدیغنی اعلان ایتمه‌مشدی . بو فکرده اولدیغنی ، بالآخره فرقه‌دن ، آیرلمه‌مقده کوستردیکی اصرار ایله‌ده تأیید ایتمشدی . بناءً علیه ، هم فرقه‌ده قالمق و هم‌ده فرقه دیسیپلینی اخلال دیمك اولان ، کندینه‌مخصوص ، برسیاستی مستقلاً تطبیق‌ایلمك قابل‌ایضاح دکلدی.

افندیلر ؛ بو یولده حرکتله ، واریلق ایسته‌نیلن نتیجه‌یی کشف ایتمك کچ و کوچ اولدیی ؛ آرزو ایدرسه‌کز بونقطه‌نك توضحنه مدار اولهجق ، بعض بیاناتده بولنه‌یم .

§ رؤف‌بك ، آنقره‌یه کلدکدن‌صوکره ، فرقه اعضاسیله ، یاقیندن و آرقداشجه تماسلره کیردی ؛ فقط ، بوتون تماس وحسبحالاردن برهدف تعقیب ایتدیکی استدلال اولونیوردی .

رؤف بك ؛ (جمهوریت اعلاننده استعجال ایدلمشدر . بو استعجاله سبیت ویرنلر غیر مسئول ذواندر . بو طرز حرکتك ایچ یوزینی آکلامق لازمدر . مجلس ، حاکمیت ملیه‌یی بحق محافظه ایده‌یلمایدر . مجهول مقصدلرله سوق واداره اولنمه سس جیقارلمزسه نره‌یه واریله‌جغی بیلنه‌مز . جمهوریتك اعلانی ضروری قیلان سبب نه ایمش ؟ ! جمهوریتك فی‌الحقیقه ، بزم ایچون نافع و لازم اولدیغی اثبات اولنمایدر .) طرزنده بر طاقم پروپاغاندالرله ، آرقداشلری ، فرقه‌یی ، علیهمزده تشویق و تحریکه قویولدی .

رؤف بك ، استانبولده‌کی بیاناتنك صوکنده ، دیمشدی ، که « بو استعجالك بر سبب معقول ومشروعی بولندیغنی ، مجلس وحکومت ، ملته ابراز واثبات ایتمایدر وایده‌جکدر . »

§ اوحالده بك کوزل آکلاشیلیوردی ، که رؤف بکك کیجه‌لی ، کوندوزلی دوام ایتدیکی تماس و حسبحالاردن مقصدی ، فرقه و مجلس اعضاسنی ، بو نقطهٔ نظریته اماله ایلمکدی . بوکا موفق اولدقدن‌صوکره ، جمهوریت‌اعلانی‌مسئله‌سنی ، تکرار ، مجلسده موضوع بحث ایتدیرمك‌ایستیوردی ، بونکله استهداف ایتدیکی غایه‌ده ، مجلس وحکومتی ، مستعجلاً جمهوریتك‌اعلاننده معقول ومشروع برسبب‌اولوب اولمادیغنی اثباته مجبورایتمکدی. کندی عقلنجه‌وطرفدارلرینك تلقیسنجه،معقول ومشروع برسبب ابراز واثبات ایتمك کوچدی . معقول ومشروع برسببه مستند اولامیان جمهوریتك اعلاننده استعجال وخطا اولدیغی ثابت اولهجق وکویا ، خطا تصحیح اولنهجق !

افندیلر ؛ رؤف بکك ، فعالیتنك هدفنی ومقصدینك ماهیتنی آکلامق‌ایچون ، برهفته‌لق برمدت کافی کلدی. بالطبع ، کیمك طرفندن اولورسه اولسون ، جمهوریجیلر ، بوطرزده برفعالیته دها فضله مساعده ایده‌مزلردی . رؤف‌بکك وضع‌صحنه ایتمك ایستدیکی اوبونی کشف‌ایدنلر ؛ برفرقه اجتماعنده ، رؤف بکی ، امتحانه چکمك قرار ویردیلر . بو اجتماعی خاطرلارسکز . بو اجتماعده جریان ایدن مذاکراتده ، عیناً انتشار ایلمشدی . اوده مطالعه بیورولمشدر . بن ، بوراده ، او اجتماعك تفصیلاتنه کیریشمجك دکلم . یالکز ، او وضعیتك ، اقتران ایتدیکی نتیجه‌یی حقیقی معنا و مدلولنده افاده‌یه مدار اولهجق بعض تحلیللریامغی ، افکارعمومیه‌نك تنوری‌ایچون لزوملی‌وفائده‌لی کورییوردم.

اولا ، شونی ، آچیقجه عرض ایتملیم ، که رؤف بك ، تعرض ایچون هنوز حاضرلغنی اکمال ایله مشغول ایکن ، تعرضه معروض قالمشدر . کرچه ، بعض غزته‌لرله منفی نشریات ، خلیفه‌یه وبرشهزاده‌یه آلدیریلان وضعیتلر ، رؤف ، عدنان بکلرك وبعض قوماندانلرك خلیفه‌یی زیارتلری ، خلیفه وشهزاده حقنده سوز سویله‌ینلره ، بازی یازانلره بعض طرفلردن پایدیریلان محقرانه مجوملر ، مملکتده ترددلر ، افکارده تشوشلر اویاندیرمقدن خالی قالمامشدی. فقط،مجلسده تعرضه کچمك‌ایچون، بوکافی کورولمه‌مش ، آنقره‌ده مجلس اعضاسی اوزرنده‌ده ، چالیشمق لزوملی کورولمش اولدیغی آکلاشیلیوردی . ایشته ، بوصوك استحضارات یاپیلیرکن ، رؤف بکه ، حرکتده تقدم ایدلمشدر .

§ فرقه غروپی ریاسته برتقریر ویردیرالدی. فرقه غروپی رئیسی عصمت پاشا ایدی . بوتقریرده « رؤف بکك استانبول غزتهلرندمکی جمهوریتك اعلانه اعتراض یوللو بیاناتنك جمهوریتی دوچار ضعف ایتدیکی وبو بیانات صاحبنك اطرافنده برمخالف فرقه تشکل ایتدیکی قناعتنك موجود اولدیغی » درمیان ایدیلهرك ، کیفیتك فرقه غروپنك مذاکره سنه عرضی تکلیف اولنمشدی .

فرقهنك اجتماع ایتدیکی ۲۲ تشرین ثانی ۳۳۹ کونی ، بنده اجتماعدن اول ، اجتماع صالونته متصل اوطهده بولونیوردم . رؤف بك یانمه کلدی . بندن ، مذاکره یه قاریشمه مقلغمی رجا ایتدی . چونکه بکا خطاباً سوز سویلیه میه جکنی بیان ایلدی .

قطعیاً ، مذاکره یه مداخله ایتمیه جکمی وهیچ برسوز سویلهمك نیتنده اولدیغمی وفقط ، فرقه رئیسی صفتیله مذاکرهنك صورت جریانی کورمك اوزره ، مذاکره صالونته کیره جکمی بیلدیردم . مذاکره صالونده دخی حاضر بولنمه مقلغمی رجا ایتدی . بونی قبول ایتمدم .

رؤف بکك ، بنم مداخله وحضورمی ، برطرف ایتمکده حقی مقصدی نه ایدی ؟ حضورمده ویا بنم مخاطبم اولهرق ، بیانات ومدعیاتده بولنمسنه مانع اولان جداً ، بکا اولان حرمتی می ایدی؟ بوکا ، اینانمق جائز اولاماز . بنم آکلادیغمه کوره ، رؤف بك ، مخاطب ومخاصم اولهرق ، عصمت پاشایی آلمق ایستیوردی . بنم حضورم اولدیغی تقدیرده فرقه اعضاسی میاندن کندینه طرفدار چیقه بیله جکی ذهابنده بولیوردی .

فرقه غروپی ، عصمت پاشانك ریاستنده اجتماع ایتدی . عصمت پاشا ، ریاست مقامندن ، موضوع مذاکره یی ایضاح واهمیتی اشارت ایتدکدن صوکره « بوکونکی اجتماعده ، بنم ده کرسیده سوز آلمم ایجاب ایده بیلیر . » دیه رك ریاستی بشقه سنه ترك ایتدی .

تقریر صاحبنك ایضاحاتندن صوکره ، سوز آلان رؤف بك اوزون بیاناتده بولندی .

رؤف بك ، استانبولده کی بیاناتی مناسبتیله برسوء تفهم حاصل اولدیغنی وبونی حل ایتمك ایچون آرقداشلرله حسبحالده بولندیغنی سویلدکدن صوکره « بزم اکر تنقید ایتمك ایستدیکمز برنقطه وارسه اوده أثردر . » دیدی .

« چوق خالص نیتله باشلانوب اوغرنده جانلر فدا ایدلش ، چوق قوتلی پرنسیپلرك ، تطبیقاتنده یاپیلان خطالر یوزندن ، سقطلاندیغنی ده ، ظن ایدرم ، هیچ برزمان عفالقلم رد ایدمیز . » مطالعه سنی ده عیناً آلیورم .

شمدی ، بوایکی جمله اوزرنده ، برآن دورالم ، رؤف بکك تنقید ایتمك ایستدیکی اثر ، هانکی اثردر ؟ جمهوریتمی ؟ یوقسه ، جمهوریتك طرز اعلانمی ؟

اثر اولان جمهوریتدر ! طرز اعلان شویله ویا بویله اولهبیلیر .

رؤف بکك ، « قوتلی پرنسیپ » دیدیکی جمهوریت پرنسیبی میدر ، تطبیقاتنده یاپیلان خطا یوزندن سقطلانمسندن قورقدیغی جمهوریتمیدر ؟

افندیلر ؛ موضوع بحث اولان جمهوریتك کندیسی واونك مملکتده اعلانیدر .

جمهوريت ادارەنك تطبيقات صفحاتنك خطالى اولديغنى ادعا ايدەجك قدر هنوز زمان كچمەمشدى. رؤف بكك تلاشى جمهوريت اعلانىنك فرداسنده باشلايور وايكى اوچ كون كچمەدن بيانانده بولونيور.

رؤف بك، بيانانىنك دلالت ايتديكى معنا وفكرلرى برر صورتله تأويل وتفسير ايدرك ديدى، كه: «دويغولرم، جمهوريت ادارەدن بشقه هيچ بر ادارەنك طرفدارى اولمديغم مركزنده در.» رؤف بكك، بواعترافى اعضانك موجب ممنونيتى اولدى و (براوو سسلرى) ايله قارشيلاندى.

رؤف بك، «عزيز دويغولرم»، «قدسى دويغولرم» ديه سويلديكى بو سوزلرنده، صميمى وجديمدى؟! بن، بلاتردد، خير، ديبورم، افندىلر. چونكه، آنقرەدن مفارقتنده، كنديسنه جمهوريتدن بحث ايدن كاظم پاشايه (مجلس رئيسى): «بوكا مانع اولەبيلرسەك مملكته بويوك خدمت ايتمش اولورسك!» ديەنك رؤف بك اولديغنى بيليورم.

رؤف بك؛ جمهوريتى ترتيب واعلان ايدن غيرمسئوللردن، برطاقم مشاور ومتخصصلرى قصد ايتديكنى ده سويليەرك بوندەده، سوءتفهم اولديغنى آكلاتمق ايستدى و «بويله اولنجه بنم قوللانديغم افادەدن شو ويا بوذات غيرمسئولدر؛ آكلاشيلمسين، بونى بندن بكلەمك خطا اولور.» ديدى.

رؤف بك، بوتأويل ايلەده كوستريبوردىكه بوكونكى، فرقەاجتماعنده، فرقەنك سوءنظرينى جلب ايتمكسزين، مقصدلرينى، سويلكى تأمين ايچون ايجاب ايدن نقطەلرده رجعت وتأويل طريقنى طوتمشدى.

فى الحقيقه، اصل نقطهٔ نظرندن واز كچمش دكلدى. مثلا شوسوزلرە دقت بيوريكز: «تركيا حكومتنك شكلى نەدر؟ ديه واقع اولان سؤاللره قارشى درخاطر بيورديكه، بيوك رئيسمز، بوكرسيدن مثبت برجواب اولەرق اعلان بيوردىلر، كه، تركيا بويوك ملت مجلسى حكومتى شكليدر. هانكى ادارەيه بكزييور ديديلر. بزه بكزييور. چونكه بز، بزه بكزەرز. بزه مخصوص ادارەدر. بويوردىلر. بو، بنم وجدانمى تطمين ايدن الكيوكسك برافاده ايدى وبوكا اعتراض ايتمك چوق مشكلدر وظن ايتم كه انصاف ايله اعتراض ايدەجك خارجده و داخلده آدم بولونسون. بوتطمينكار و بويوك سوزلردن صوكره، بونك بويله؛ قابينه بحرانى يوزندن اداره ايديلەمز برشكل اولەرق كوستريلوبده اسم فرقى قدر اولان جمهوريت كلەسنك قونمسنى، اسكيسنه بوقدر اعتماد ايتديكمز و خلقك اعتماد ايتديكى برشكلك سقط اولديغى بربحران زمانىنده آكلاشيلدى وبريكى اداره كلدى.» «بوحس ايله متحسس اولانلرك مرتجع اولدقلرينى ظن ايتمەجككزدن امين اولەرق سويليورم، عجبا بوده ناقص كورولوردە بونى اكمال ايدەجك برشكل وارميدر؟ ديەنلر تردد واندىشه ايتديلر.»

«... براهالى كه جمهوريته طرفداردر، بر اهالى كه حاكميت مليه بلاقيد وشرط ملتده اولدقجه جمهوريتدن بشقه برشى بوقدر، بونى ايستيور، ايستيور آما تطبيق ايدەميزده ديكر برشكل صورتنده قاليرز، ديه تأثر واندىشه دويارسه .... مأيوسمى اولق لازمدر، ممنونمى اولق لازمدر.»

§ افندىلر؛ سلطنت دورندن، جمهوريت دورينه كچەبيلمك ايچون، جملەنك معلومى اولديغى وجهله، برانتقال دورەسى يشادق. بودورده، ايكى فكر واجتهاد، بربريله منادياً مجادله ابتدى. اوفكرلردن برى، سلطنت دورينك ادامەسى ايدى. بوفكرك طرفدارلرى صريح ايدى. ديكرفكر، سلطنت اداره سنه ختام ويەرك ادارهٔ جمهوريه تأسيس ايلمكدى. بوبزم فكرمزدى. بزفكرمزى، صريح سويلەمكده محذور كورميوردق. آنجق نقطهٔ نظرمزك قابليت تطبيقيەسنى محفوظ بولنديروب

زمان مناسبنده تطبیق ایده‌بیلمك ایچون ، سلطنت طرفدارلرینك فكرلرینی تطبیق ساحه‌سندن اوزاقلاشدیرمق مجبوریتنده ایدك . یكی قانونلر یاپیلدقجه ، بالخاصه تشكیلات اساسیه قانونی یاپیلركن ، سلطنت طرفدارلری ، پادشاه وخلیفه‌نك حقوق وصلاحیتنك تصریحنده اصرار ایدرلردی . بز ، بونك زمانی كلدیكنی وبا لزوم اولدیغنی بیان ایدرك اوجهتی مسكوت براقمقده فائده كورییوردق .

ادارهٔ دولتی ، جمهوریتدن بحث ایتمكسزین ، حاكمیت ملیه اساسانی دائره‌سنده ، هرآن جمهوریته دوغرو یورویش شكلنده تمركز ایتدیرمكه چالیشیوردق .

§ بویوك ملت مجلسندن دها بویوك مقام اولدیغنی تلقینده اصرار ایده‌رك سلطنت وخلافت مقاماری اولمقسزین ، دولتی اداره ایتمك ممكن اولدیغنی اثبات ایتمك لزومنی ایدی .

دولت رئیسلكندن بحث ایتمكسزین ، اونك وظیفه‌سنی فعلاً مجلس رئیسنه كوردیرییوردق .

فعلیاتده ، مجلسك رئیسی ، رئیس ثانی ایدی . حكومت واردی . فقط « بویوك ملت مجلسی حكومتی » عنوانی طاشیردی . قابینه سیستمنه كچمكدن اجتناب ایدییوردق ؛ چونكه درعقب سلطنتجیلر ، پادشاهك استعمال صلاحیتی لزومنی اورتهیه آتاجقلاردی .

ایشته ، انتقال دوره‌سنك ، بوجادله صفحه‌لرنده ، بزم ، قبول ایتدیرمك مجبوریتنده بولندیغمز ، متوسط شكلی ، بویوك ملت مجلسی حكومتی سیستمنی ، حقلی اولهرق تامام بولان ، مشروطیت شكلنك صراحةً افاده‌سنی تأمینه چالیشان مخاصملرمز ، بزه اعتراض ایدییورلر ، دییورلردی ، كه بویاپمق ایستدیككز شكل حكومت نهیه ، هانكی اداره‌یه بكزر ؟ مقصد وهدفزی سویلتمك ایچون توجیه اولنان بو نوع سؤاللره ، بزده ، زمانك ایجابنه كوره جوابلر ویره‌رك سلطنتجیلری اسكات ایتمك ضرورتنده ایدك .

رؤف بك ، بوقبیلدن ویردیكمز برجوابی ، وجدانی تطمین ایدن غیر قابل رد واعتراض ماهیتده بولدیغنی سویلیور وبوتون اجتهاد وادعاسنی بنم اوافاده‌مه استناد ایتدیریور .

« بوتطمینكار وبویوك سوزلردن صوكره » ، بویوك ملت مجلسی حكومتی شكلنك سقط اولهجنی قبول ایتمك ایسته‌میور ، بوسقط ایسه ، بوسقط شكلی ، وقتیله بزه قبول ایتدیرنلرك بودفعه قبول ایتدیردكلری جمهوریت شكلنك‌ده ، بركون ناقص كوریلوب ، بشقه برشكلی اورتهیه آتمارندن اندیشه ایدلك لازم كله‌جكی طرزنده ، برمنطق بورودییور . بومنطقك نه قدر چوروك بر سفسطه‌دن عبارت اولدیغی میداندهدر . « قدسی دویغولری ، جمهوریت اداره‌دن بشقه هیچ براداره‌نك طرفداری اولدیغی مركزنده » اولان برذات ، انتقال دورینك ضروریاتندن اولدیغنی پك اعلا بیلدیكی بویوك ملت مجلسی حكومتی شكلنه صاپلانوب قالهرق ، جمهوریت شكلنك‌ده ناقص كورولهجكی وبشقه برشكل آراشدیریلهجغی اندیشه‌سنه دوشمسنه محل وارمیدر ؟ رؤف بكك ، براده ، جمهوریتدن صوكره ، بشقه شكل دییه افاده ایتمك ایستدیكنك معناسی واردر . رؤف بك دیمك ایستیور ، كه جمهوریتی اعلان ایدنلر ، بوصورتله عثمانلی خاندانی سلطنتدن اوزاقلاشدیردقدن صوكره ، عجبا ، جمهوریتدن تكرار سلطنت دورینه كچهرك ، سلطنت مقامنی اشغال ایتمه‌جكلرمی ؟ بونك تاریخده امثالی یوقمی ؟ دییه‌نلر تردد و اندیشه ایتدیلر .

رؤف بك ، عیناً آلدیغمز سوزلرینك سوكنده ، اهالینك جمهوریتی ایستدیكنی قید ایدركن ،

« ایستیور آما تطبیق ایده‌میزده . . . » طرزنده‌کی غریب افاده‌سیله ، بنم اشارت ایتدیکم نقطه‌یی پك اعلا توضیح ایتمکده‌در .

افندیلر ، رؤف بکله مخاطبه‌ده بولنان و شایان استفاده مطالعات درمیان ایدن خطیبلر جوقدی . بو میانده ، عصمت پاشاده اوزون و قیمتلی بیاناتده بولندی . عصمت پاشانك ، هر زمان مطالعه‌سی استفاده‌لی اولان بعض سوزلرینی‌ده نقل ایده‌جکم .

عصمت پاشا ، « اساسلی برشکل دولت موضوع بحث اولدیغی وقت مطالعات و حسیات کندی آره‌مزده قالماز . مشاهده ایدن بوتون بر دنیا واردر . » دیدکدن ، بر آز صوکره ، « جمهوریت اعلانی ، برملتك مقدس برایده‌آلی ، برآتشی ، بر مفکوره‌سی کبی اورته‌لغه صالدیریر . جمهوریت اعلان اولندیغی زمان ، او ملتك بوتون حرارتی کوسترن هر درلو تظاهرات میدانه چیقار . اگر برمملکتده جمهوریتك اعلان اولندیغی کونلرك اوچنجیسنده ، بشنجیسنده حقوقی الغا ایدلش شهزاده میدانه چیقار ، وضعیت آلیرسه . . . دنیا ، متفکرین عالم بو جمهوریتك قوتندن شبهه ایدر . » سوزلریله ، باشلایه‌رق جمهوریتك اعلانی اوزرینه ، استانبولده آلنان وضعیتك ضرریی ایضاح ایتدی .

عصمت پاشا ، رؤف بکك بیاناتی تحلیل صره‌سنده « حاکمیت ملیه اساسدر دیمکله اظهار تردده اظهار اندیشه ایتدکلرینی کمالرك لسانندن و معناسندن اخراج ایده‌میز . » مطالعه‌سنده بولندی . اوندن صوکره ، عصمت پاشا ، رؤف بکه خطاباً ، « رؤف بك ! سیاست پاپیورز . خطالری برر ، اخطار ایتملیز . حتی بسیط بر تشبث اقتصادی صاحبی کوردیکزمی که باشلارکن سرمایه‌سنی تهلکه‌یه قویدیغی قناعتنده‌در وموفق اولمیه‌جغم دیمیه سرمایه‌سنی تهلکه‌یه آتمشدر . بر ایشه باشلایان آدم ، دائما نهایتنك سلامت اوله‌جغنی تأمین ایدر ، باشلار . باخصوص بویله انقلاب زمانلرنده رجال حکومت ، بررجل سیاسی هرهانکی برشبهه کوسترمز . خطادر . خطا ایتدیکز رؤف بك افندی ! » دیدی . بوندن صوکره ، عصمت پاشا ، رؤف بکك « اوست طبقه‌ده شکل دکیشدیرمك منافع دولتی تأمین ، عمومی احتیاجی تطمین ایتمکی دوشونمك خطای فاحشدر » طرزنده‌کی سوزلرینه جواب ویررکن « خطای فاحش اولان ، بو قدر حساس کونلرده برنقطه اوزرنده تمرکز ایتمسی لازم اولان قوای معنویه‌یی ، قوای انقلابیه‌یی شو نقطه‌ده ویا بونقطه‌ده تردده سوق ایتمکدر . بیله‌رك ویا بیلمیه‌رك ، ایستیه‌رك ویا ایسته‌میه‌رك ، خطای فاحش اودر . » دیدی .

عصمت پاشا ، رؤف بکدن شونی‌ده صوردی : « . . . ریاست دولت مسئله‌سنی حل ایتمك ایستیوردیکز . ناصل حل ایده‌جکدیکز . قاچ احتمال واردی ؟ »

عصمت پاشا ، استعجال ادعاسنه قارشی ویردیکی جوابده « آرقداشلر — دیدی — طبیعی عد اولنان بر نتیجه‌ده استعجال موضوع بحث اولماز ، خطا تلقیسی مجاز اولان نقطه‌لرده استعجال موضوع بحث اولور . »

« جمهوریت مستعجلاً اعلان ایدلدی دیمکله اوکون اعلان ایدلیوبده آلتی آی صوکره یه قالسه‌یدی بلکه بشقه برشکل حاصل اولوردی معناسنه یول آچیلیور وآنجق بومعنا ایله استعجال ایدلمشدر . »

رؤف بك ، بیاناتنده ، بزم جمهوریت اعلانندهکی حرکتمزی ، سابق مرکز عمومی ایشاری کبی کوسترمك ایستدی .

عصمت پاشا ، بونقطه‌یه جواب ویرکن ، دیدی ، که : « مرکز عمومی حیاتی ، بومملکتده یشاتمش وسنه‌لرجه مدافعه ایتمش ممثللر وغزته‌لر ، ده ، کندی نقطهٔ نظرینی مدافعه ایدییورلر . رؤف بکك نقطهٔ نظرینی ، الرنده سلاح اولهرق قوللانیورلر . بو ، بدبختلقدر ! »

رؤف بك ، مؤخر بیاناتنده بوسوزلره شویوله جواب ویردی : « مرکز عمومی افاده‌سله ایمالریمی ، طنین سلاح کبی قوللانمشدر ، والله افندیلر ، طنین قوللانمش ، توحید افکار قوللانمش ، بن بیلمیورم . »

عصمت پاشا ، رؤف بك ورفقاسنك خلیفه‌یی زیارتلری نقطه‌سنه تماسده شومطالعاتده بولندی :

« خلیفه‌یی زیارت مسئله‌سی ، خلیفه مسئله‌سیدر . »

« دولت آدمی اولهرق ، هیچ بر زمان خاطرمزدن چیقاره‌میزکه خلافت اردولری بومملکتی باشدن باشه خرابه‌یه چویرمشلردر . خلافت اردولری وجوده کتیرمك احتمالنی دائما نظردن دور طوتمیه‌جغز .... تورك ملتی الك ألیم اضطرابلرینی خلیفه اردوسندن چکمشدر . بردها چکمیه‌جکدر . »

« برخلافت فتواسنك ، حرب عمومی بادره‌سنه ، بزی آتدیغنی هیچ بروقت اونوتمیه‌جغز . برخلافت فتواسنك ، ملت آیاغه قالقمق ایستدیکی زمان ، اوکا دشمنلردن دها اشنع بر صورتده هجوم ایتدیکنی اونوتمیه‌جغز . »

« تاریخك هر هانکی بر دورنده ، برخلیفه ، ذهنندن بومملکتك مقدراتنه قاریشمق آرزوسنی کچیرمسه اوقفایی بهمه‌حال قوپاره‌جغز ! » .

عصمت پاشا ، براوو سسلری و آلقیشلرله قارشیلانان بوسوزلرینه ، شونلری‌ده علاوه ایتدی :

« هرهانکی برخلیفه ، عنعنةً ، فکراً وشکلاً ، اصولاً ، ضمناً وصراحةً ، تورکیه مقدراتنده علاقه دارمش کبی وضعیت آلمق ایسترسه ، تورکیه رجالنی تلطیف ایدرمش ، التفات ایدرمش کبی برذهنیت ایله دوشونورسه ، بونلری مملکتك حیاتیله وموجودیتیله ضد تام عد ایده‌جکز ، حرکتلرینی خیانت وطنیه عد ایده‌جکز . »

عصمت‌پاشا ، بیاناتنك‌صوکنده ، شومسئله‌یی موضوع بحث ایتدی : « رؤف بك ، بیاناتلرنده ، بزم ضد تام اولهرق کوردیکمز نقطه‌لری کری آلهرق بوفرقه ایچنده یورومك قرارنده‌میدرلر ؟ یوقسه ، بیانات سیاسیه‌لرنده ، بزمله ضد تام اولان نقاطی محافظه ایدرك فرقه‌مزك خارجنده ومجلسده ، بزمله قارشی قارشیه چالیشمق قراریمی ویره‌جکلر ؟ قرار کندیلرینه عائددر . »

رؤف بك ، تکرار ، اوزون اوزادیه‌یه ، کندینی مدافعه وفرقه یاپمیه‌جغنی ، فرقه‌دن چیقمیه‌جغنی ، بیان ایتدکدن صوکره ، هیئت عمومیه‌نك رقت وعلوجنابنی تحریك ایده‌جك محویتکارانه سوزلریله بیاناتنه ختام ویره‌رك ، مذاکره صالونی ترك ایتدی .

خطیبلر ، مخاطبسز قالدیلر . رؤف بك ، خطا ایتدیکنی اعتراف وجمهوریتجی اولدیغنی افاده ایتمش اولدینی جهتله مذاکره کافی عد ایدلدی وغزته‌لرده بشقه‌لرینك ذهنلرینه ایراث ایدلش شبهه‌لری ازاله ایده‌جك تبلیغات یاپلق و آیریجه مذاکره‌نك ضبطی‌ده طبع ونشر ایدلك قراریله اکتفا اولندی .

§ شمدی افندیلر ؛ بوقرار ، نه‌یی افاده ایدر ؟

رؤف بك مغلق وایکی معنالی بیاناتی، فی‌الحقیقه ، اونك جمهوریتجی اولدیغی حقنده فرقه‌یی تطمین ایتدیمی ؟ رؤف بك فرقه داخلنده ، بزمله عینی حس واجتهاد صاحبی اولهرق چالیشه‌بیله‌جکی قناعتی تحصل ایتدیمی ؟

فرقه‌نك ، بوقراری ، مذاکره‌نك حقیقی نتیجه‌سنك استلزام ایلدیکی قرارمیدی؟ بالطبع خیر..!

اوحالده ، بونقصان قرارله ، اکتفانك حامل ومؤثری نهایدی ؟ !

بونقطه‌یی ، برقاچ کلمه ایله ، ایضاح ایده‌یم . رؤف بك ، بیاناتنك باشندن نهایتنه قدر ، آلدیغی طور و قوللاندیغی طرز بیانله ، فرقه اعضاسنك ، علوجناب واخلاقنه التجا ایتمش کبی ایدی ؛ بوندن بشقه ، رؤف بك ، بیاناتنده، اوقدر، مغالطه وسفسطه یاپیوردی ، که سوزلرینك جدیت وصمیمیت ایله نسبت وعلاقه‌سنی درعقب اولجمك عموم ایچون سهل دکلدی . بواسبابك فوقنده ، الك مهم عامل درونی ، اعتراف اولنمق لازمدر ، که غیرمسئول ، امرواقع ، جمهوریتدن صوکره‌ده شکل ، کلمه‌لری، اوزرنده یاپیلان منفی پروپاغاندا ، افکار وحسیاتی تردده وکوشه‌کلمکه سوق ایتمشدی .

وضعیتی ، جمهوریت مسئله‌سی خارجنده، عصمت پاشا و رؤف بك منازعه‌سی کبی آلانلرك حالت ذهنیه‌لری‌ده ، معناسز برقرارله اکتفایه سائق اولدیغی محققدر .

افندیلر ، بوقرار یوزندن ، رؤف بك وآرقداشلرینه ، برمدت دها ، فرقه‌نك ایچنده ، فرقه‌یی بیقمق ایچون ، چالیشمق فرصتی وبرلمش اولدی .

استانبولده‌کی بعض غزته‌لرك مملکت وجمهوریت منافع عالیه‌سنی اخلال ایدر طرزده دوام ایدن نشریاتی‌ده ، اوراده اویله برهوا یاراتدی ، که مجلس ، استانبوله بر استقلال محکمه‌سی کوندرمه‌یی ضروری عد ایتدی .

§ محترم افندیلر ؛ هر مسئله‌ده و هرصفحهٔ اجرا آتده ، کندندن بحث ایتدیرمش اولان خلیفه‌یه وخلافته بردفعه دها تماس ایده‌جکم .

١٣٤٠ سنه‌سی ابتداسنده ، بویوك مقیاسده ، برارده حرب اوبونی یاپمق تقرر ایتمشدی. بوحرب اوبونی ازمیرده یاپه‌جقدق . بوناسبتله ١٣٤٠ سنه‌سی کانون ثانی ابتداسنده ، ازمیره کیتدم . اوراده ایکی آی قدر قالدم .

خلافتك لغوی زمانك کلدیکنه اوراده ایکن حکم ویرمشدم . مسئله‌نك ، صورت جریانی، اولدیغی کبی خلاصه ایتمکه چالیشه‌جغم .

باش وکیل عصمت پاشادن ٢٢ کانون‌ثانی ١٣٤٠ تاریخلی برشیفره آلدم . اونی عیناً عرض‌ایده‌یم :

شیفره

تورکیه رئیس جمهوری حضور ریاستپناهیلرینه

برمدتدنبری غزته‌لرده مقام خلافتك وضعیتی وخلیفه‌نك شخصلری حقنده سوء تلقیاته مساعد نشریاته تصادف ایدلمکده اولدیغندن وبلاسبب واقع اولان نشریات حرمتشکنانه‌دن وخاصة آره صره استانبوله کیدن ارکان حکومتك ورسمی هیأتك کندیسیله تماسدن متباعد ومجتنب بولنملرندن خلیفه‌نك بویوك برتأثر دویدیغی جهتله سرقرینلرینك آنقره‌یه اعزامیله ویاشایان اعتماد برذاتك استانبوله نزدینه کوندرلمسنی رجا صورتیله حسیات وتمنیاتی ابلاغ ایتمکی تأمل ایتمش ایسه‌ده سوء تفسیره اوغرامسی احتمالنه قارشی بوندن‌ده صرفنظر ایتدیکنی بیان ایلدکلری باش کاتب بك طرفندن اشعار قلنمقده وتخصیصات مسئله‌سی اوزون اوزادیه تفصیل ایدیلمرك خزینهٔ خلافتك استطاعتی فوقنده ومکلفیتی خارجنده‌کی مصارف ایچون خزینهٔ مالیه‌جه معاونتده بولونیله‌جنی حقنده حکومتجه ۱۵ نیسان ۳۳۹ تاریخنده‌واقع اشعارك تدقیق وتأمین ایجابی علاوه‌ایدلمکده‌در. کیفیت‌هیئت وکیله‌جه تذکرایدیله‌جکدر. نتیجه‌یی آبروجه عرض ایدرم افندم .

عصمت

§ بوتلغرافه جواباً ماکنه باشنده یازدیغم تلغرافنامه عیناً شودر :

ماکنه باشنده الامیر

آنقره‌ده باش وکیل عصمت پاشا حضرتلرینه

ج . ۲۲ - ۱ - ۳٤۰ شیفره‌یه :

مقام خلافتك وخلیفه‌نك شخصلری حقنده سوء تلقیات وسوء تفسیرات زمینی ، خلیفه‌نك کندی طرز وطور وحرکتندن نشئت ایتمکده‌در. خلیفه ، حیات داخلیه‌وبالخاصه حیات خارجیه‌سیله اجدادی پادشاهلرك مسلکنی معقب کورونمکده‌در . جمعه آلایلری ، اجنبی ممثللری نزدینه مأمورلر اعزامی صورتیله مناسبات ، طنطنه‌لی کزینتیلر ، سرای حیاتی، سرایندہ احتیاط ضابطلرینه وارنجیه قدرقبول واونلرك اشتکالرینی استماع واونلرله برابر آغلامق کبی حرکتلر بوقبیلدندر . خلیفه ـ تورکیه جمهوریتی وتورکیه خلقی ایله ، قارشی قارشیه ، وضعیتی مطالعه ایتدیکی زمان ، انکلتره قرالغی ایله هندستان اهالیٔ اسلامیه‌سنه ویا افغان دولتی ایله افغان خلقنه قارشی ، خلافتك وخلیفه‌نك وضعیتی واحد قیاسی ایله‌رق نظر دقتده طوتملیدر . خلیفه وبوتون جهان ، قطعی اوله‌رق بیلمك لازمدرکه موجودومحفوظ

اولان خلیفه وخلیفه مقامنك ، حقیقتده ، نه دیناً ونه ده سیاسةً هیچ بر معنا وحکمت موجودیتی یوقدر . تورکیه جمهوریتی سفسطه‌لرله موجودیتنی ، استقلالنی تهلکه‌یه معروض براقه‌مز . خلافت مقامی، بزجه الغایت، تاریخی برخاطره اولمقدن فضله براهمیتی حائز اولاماز. تورکیه‌جمهوریتی رجالنك ویارسمی هیئتلرك، کندیسیله تماسنی طلب ایتمسی‌دخی جمهوریتك استقلالنه صریح تجاوزدر. سرقرینی آنقره‌یه کوندرمك‌ویاشایان اعتماد برذاتك‌نزدینه اعزامی صورتیله؛ حکومتمه‌ابلاغ حسیات‌وتمنیات‌طلبنده بولنمسی‌دخی‌حکومت‌جمهوریه‌ایله‌قارشی قارشی‌یه وضعیت آلمسی‌دیمکدر. بوکاده‌صلاحیتداردکلدر. کندیسیله حکومت جمهوریه آره‌سنده‌باش کاتبی‌مخابره‌یه توسیط‌ایتمسی‌ده فضله‌در. باش‌کاتب بکك بویله کستاخلقدن مجانبتی لزومی‌کندیسنه اخطار اولنمایدر . خلیفه‌نك تأمین حیات ومعیشتی ایچون تورکیارئیس‌جمهوریتك تخصیصاتندن‌مطلقادون برتخصیصات کافی‌کلیر. مقصد؛ دیه‌ودارات‌دکل. انسانجه‌حیات‌و معیشت تأمینندن عبارتدر . خزینهٔ خلافتدن مقصد نه اولدیغنی آکلایه‌مدم . خلافتك خزینه‌سی بوقدر و اولاماز . بویله برخزینه‌یه اجدادندن توارث ایتمش ایسه رسماً وواضحاً معلومات استحصال و اعطا بیوروملسنی رجا ایدرم . خلیفه‌نك آلدیغی مخصصاتله غیر قابل تأمین اولان تکالیف نه‌لر ایمش و ١٥ نیسان ٣٣٩ تاریخنده حکومت نه کبی مواعید و اشعاراتده بولنمشدر ؟ بونی‌ده لطفاً اشعار بیوریکز . خلیفه‌نك اقامتکاهنی تصریح وتثبیت ایتمك ، حکومتك شمدیه‌یه قدر یاپمش اولمسی لازم کلن بر وظیفه ایدی . استانبولده ، ملتك بوغازندن کسیلمش پاره‌لرله یاپیلمه برچوق سرایلر وبوسرایلرك ایچنده‌کی بر چوق قیمتلی اشیا ولوازمات ، حکومتك وضعیتی عدم تثبیتی یوزندن محو وهدر اولیور. خلیفه منسوبلری ، سرایلرك اك قیمتلی لوازماتی بك اوغلنده ، شوراده ، بوراده صاتیورلر دیه روایتلر واردر.حکومت بونلره برآن اول وضع ید ایتمایدر . صاتیلمق لازم ایسه حکومت صاتمایدر . خلافت قادروسی جدی تدقیق وتنسیق اولمق لازمدرکه سرقرینلر ، سرکاتبلر موجودیتی ، خلیفه‌یی ، حالا سلطنت خلیاسی ایچنده اویوتماسین ! فرانسزلرك قرال ، خاندان ومنسوبینی فرانسه‌یه صوقمقده ، استقلال‌وحاکمیتلری ایچون یوز سنه صوکره ، بوکون دخی محذور کوروب طورورکن هرکون افقدن سلطنت کونشنك طلوعنه دعاجی بر خاندان و منسوبینی حقنده‌کی معامله‌مزده ، تورکیا جمهوریتی ، نزاکت وسفسطه قوربانی ایده‌میز . خلیفه ، کندینك ومقامنك نه اولدیغنی صریح اولهرق بیلملی وبونکله اکتفا ایتملیدر . حکومتجه جدی ، اساسلی تدابیر اتخاذ ایله اشعارینی رجا ایدرم افندم .

تورکیه رئیس جمهوری
غازی مصطفی کمال

بو مخابره‌دن صوکره حرب اویونی مناسبتیله عصمت پاشا و مدافعهٔ ملیه وکیلی بولنان کاظم پاشاده ازمیره کلمشلردی . ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشاده ذاتاً اوراده بولونیوردی . خلافتك الغاسی لزومنده ، قناعتلرمز مطابق ایدی . عینی زمانده شرعیه واوقاف وکالتنی‌ده الغا وتدریساتی توحید ایلمك قرارنده ایدك .

١٣٤٠ سنه‌سی مارتنك برنجی کونی مجلسك طرفدن کشادی ایجاب ایدییوردی .

٢٣ شباط ٣٣٩ کونی آنقره‌یه عودت ایتمش ایدك . اورادده ایجاب ایدن ذواتی ، قرارمدن خبردار ایتدم .

مجلسده ، بودجه مذاکره‌سی دوام ایدییوردی . خاندان تخصیصاتی وشرعیه واوقاف وکالتی بودجه‌لری اوزرنده ، توقف ایدلك لازمدی . آرقداشلر ، مقصده متوجه بیانات وتنقیدانه باشلادیلر؛ مذاکره ومناقشه ادامه ایتدیرلدی . ۱ مارت کونی ، بویوك ملت مجلسنك بشنجی مساعی سنه‌سی مناسبتیله ویردیکم نطقده ، شو اوچ نقطه‌یه صورت مخصوصه‌ده اشارت ایتدم :

« ۱ — ملت ، جمهوریتك حالاً و آتیاً بالجمله تعرضاتدن قطعیاً وابدیاً مصون بولندیرلمسنی طلب ایتمکده‌در . ملتك‌طلبی ، جمهوریتك مجرب ومثبت اولان کافهٔ اساساته برآن اول و تماماً ابتنا ایتدیرلمسی صورتنده افاده اولنه‌بیلیر . »

« ۲ — ملتك آرای عمومیه‌سنده تثبیت اولنان تربیه و تدریساتك توحیدی عمده‌سنك بلاافانهٔ آن تطبیق لزومنی مشاهده ایدییورز . »

« ۳ — . . . دیانت اسلامیه‌یی، عصرلردنبری متعامل اولدیغی وجهله برواسطهٔ سیاست‌موقتدن تنزیه واعلا ایتمك الزم اولدیغی حقیقتی‌ده مشاهده ایدییورز . »

۲ مارت کونی ، فرقه غروپی اجتماع ایتدیرلدی . اشارت ایتدیکم ، بواوچ مسئله، موضوع بحث ومذاکره ایدلدی . اساسلر اوزرنده آکلاشیلدی. ۳ مارت کونی، مجلسك برنجی جلسه‌سنده، اوراق وارده میانده شوتقریرلر اوقوندی :

۱ — خلافتك الغاسنه وخاندان‌عثمانینك تورکیه خارجنه چیقیارلمسنه دائر شیخ صفوت افندی‌ایله اللی رفیقنك تکلیف قانونیسی .

۲ — شرعیه واوقاف ، ارکان حربیه وکالتلرینك الغاسنه دائر سعرد مبعوثی خلیل خلقی افندی واللی رفیقنك تکلیف قانونیسی .

۳ — توحید تدریسات حقنده صاروخان مبعوثی واصف بك و اللی رفیقنك تقریرلری وارد اولمشدر .

مقام ریاسته بولنان فتحی بك — افندم ! متعدد امضالرله کلن بو تکلیف قانونیلرك ، درحال مذاکره‌سنه دائر تکلیفلر واردر . رأی‌عالیکزه وضع ایده‌جکم . دیدی وانجمنلره کیتمه‌دن ، درحال مذاکره‌سنی رأیه قویدی وقبول ایدلدیکنی بیان ایتدی .

ایلك اعتراض ، قسطمونی مبعوثی خالد بك طرفندن واقع اولدی. مذاکره‌نك جریانی انناسنده، خالد بکه دها برایکی ذات التحاق ایتدی . تکلیفلرك لهنده ، اوزون بیاناتده بولنان برچوق قیمتلی خطیبلر کرسی‌یه چیقدیلر. تقریر صاحبلرندن بشقه ، مرحوم سید بکك وعصمت پاشانك عالی ومقنع خطابلری هرزمان ایچون مطالعه‌یه شایاندر . مذاکره ومناقشه بش ساعت قدر دوام ایتدی . ساعت ٦,٤٥ ده مذاکره ختام بولدیغی زمان ، تورکیه بویوك ملت مجلسی، ٤٢٩ ، ٤٣٠ و ٤٣١ نجی قانونلرینی چیقارمش بولونیوردی .

بوقانونلره نظراً « تورکیه جمهوریتنده ، معاملات ناسه دائر اولان احکامك تشریع وانفاذی تورکیه بویوك ملت مجلسی ایله اونك تشکیل ایتدیکی حکومته عائد » و « شرعیه واوقاف وکالتی ملغا » اولدی .

تورکیه داخلنده‌کی بوتون مؤسسات علمیه وتدریسیه . . باالجمله مدرسه‌لر معارف وکالتنه دور وربط ایدلدی .

خلیفه خلع وخلافت مقامی لغواولندی ومخلوع خلیفه وعثمانلی سلطنت مندرسه‌سی خاندانك باالجمله اعضاسی ، تورکیه جمهوریتی ممالکی داخلنده اقامت ایتمك حقندن ابدیاً ممنوع قیلندی .

§ افندیلر ؛ خلافت مقامنك محافظه‌سنده ، دینی وسیاسی منفعت وضرورت بولندیغی ذهابنده بولنان بعض ذوات ، عرض ایتدیکم قرارلرك آلتنقده اولدیغی، صوك دقیقه‌لرده ، خلافتك ، طرفدن درعهده ایدلمسی تکلیفنده بولندیلر .

بوکیلره ، ایجابی کبی ، درحال رد جوابی ویرمشدم .

بالوسیله ، دیکر برنقطه‌یی‌ده عرض ایده‌یم . بویوك ملت مجلسی ، خلافتی لغو ایتدیکی زمان ، آنطالیه‌مبعوثی ، علمادن راسخ افندی ، هلال‌احمر نامنه ، هندستانده بولنان برهیئتك‌ریاستنده ایدی. راسخ افندی ، مصره اوغرایه‌رق آنقره‌یه عودت ایتدی . بندن ملاقات طلب ایدرك شو بیاناتده بولندی : (سیاحت ایتدیکی مملکتلرده ، اهل اسلام ، بم خلیفه اولمه‌می ایستیورمش . . صاحب صلاحیت اسلام هیئتلری ، راسخ افندی‌یی ، بکا بوخصوصی تبلیغ ایتمك ایچون توکیل ایتمش . .) راسخ افندی‌یه ویردیکم جوابده ، اسلاملرك بکا اولان توجه و محبتلرینه تشکر ایتدکدن صوکره ، دیدم ، که ذات عالیکز علمای دینندسکز ! خلیفه‌نك رئیس دولت دیمك اولدیغنی بیلیرسکز . باشلرنده ، قراللری ، امپراطورلری بولنان تبعه‌نك ، بکا ایصال ایتدیککز آرزو و تکلیفلرنی بن ، ناصل قبول ایده‌بیلیرم . قبول ایتدم ، دیسه‌م ، بوکا ، اوتبعه‌نك ، متبوعلری راضی اولورمی ؟! خلیفه‌نك أمر ونهیی ایفا اولنور. بنی خلیفه یاپمق ایسته‌ینلر ، أمرلریمی انفاذه مقتدرمیدرلر ؟ بناءً علیه موضوعی ، مداولی اولمیان موهوم برصفتی طاقنمق کولونج اولمزمی ؟

§ افندیلر ؛ آچیق وقطعی سویله‌ملی‌یم ، که اهل اسلامی برخلیفه هیولاسیله حالا اشغال واغفال غیرتنده بولنانلر ، یالکز وآنجق اهل اسلامك وبالخاصه تورکیه‌نك دشمنلریدر. بویله براوبونه ربط خیال ایتمك ، ده ، آنجق وآنجق جهل وغفلت اثری اوله‌بیلیر .

رؤف بکلرك ، وهیب پاشالرك ، چرکس ادهم و رشیدلرك بوتون یوز اللیلکلرك ، ملغا خلافت و سلطنت خاندانی منسوبلرینك بوتون تورکیه دشمنلرینك ، أل أله ویرمرك علیهمزده‌کی حرارتلی صمی‌وغیرتلری ، دین غیرتیله‌می وقوع بولمقده‌در ؟ حدودلرمزه ، یاپیشمق ، مرکزلرله حالا تورکیه‌یی محو ایتمك ایچون « مقدس‌اختلال » نامی آلتنده حیدود چته‌لری ، سوء قصد ترتیبلری ایله چیلغنجه علیهمزده چالیشانلرك حقیقةً مقصدلری مقدسمیدر ؟ بوکا اینانمق ایچون جداً ، قره جاهل و قوبو غافل اولمق لازمدر .

ایم اسلامیه‌یی وتورك ملتنی بودرکه‌ده فرض‌ایتمك واسلام عالمنك نزاهت وجدانیه‌سندن ، نزاکت خلقیه‌سندن سفیل‌وجانیانه مقصدلر ایچون استفاده بولنده دوام ایتمك آرتق ، اوقدر قولای اولیه‌جقدر. کستاخلغك‌ده بردرجه‌سی واردر .

* * *

§ شمدی ، محترم افندیلر ؛ آرزوایدرسه کز، سزه ، بویوك بر (قومپلو) حقنده معلومات ویره یم.

۱۳٤۰ سنه‌سی تشرین اولنك ۲٦ نجی کونی ، کچ وقت ، برنجی اردو مفتشلکندن استعفا ایتدیکندن خبردارایدلدم . مفتش‌پاشانك ، ارکان‌حربیهٔ عمومیه‌ریاستنه ویردیکی ، استعفانامه‌سی عیناً شودر :

« ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه »

« بر سنه‌لك اردو مفتشلکم زماننده کرك تفتیشلرم نتیجه‌سی ویردیکم راپورلرمك و کرك اردومزك تعالی و تقویه‌سی ایچون تقدیم ایتدیکم لایحه‌لرمك نظر دقته آلنمدیغنی کورمکله تأثر ویأسم فوق‌العاده‌در . عهده‌مه دوشن وظیفه‌می مبعوثلق صفتیله دها مستریح الوجدان یاپه‌جغمه قناعت تامه حاصل ایتدیکمدن اردو مفتشلکندن استعفا ایتدیکمی عرض ایلرم افندم .

مدافعهٔ ملیه وکالتنه‌ده عرض اولنمشدر . ۲٦ تشرین اول ۱۳٤۰ . کاظم قره‌بکر »

بواستعفا نامه‌نك آلتنده ، رنکلی قلمله ، شونلر یازیلیدر . « استعفایه موافقت ایتمدیکمی بیلدیردم. فکرنده اصرارایتدی . یارین وظیفهٔ‌تشریعیه‌سنه‌عودت ایده‌جکنی بیلدیردی . » بوسطرلرك آلتنده ، امضایوقدر . فقط ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی طرفندن یازلدیغی آکلاشیلیور. بوسطرلرك آلتنده‌ده ، قرمزی مرکبله‌یازلمش، شونوطلر واردر : « ــ ویریلن‌راپور ولایحه‌لرك کافه‌سنی کوره‌یم ــ بونلرك هانکی موادی حقنده نه‌لر یاپیلمش وهانکی مواد یاپیلمه‌مش ، اونلری‌ده دوسیه‌لریله کوره‌یم » یونوطلرك آلتنده‌کی تاریخ ۲۸ تشرین اولدر .

افندیلر ؛ کاظم قره بکرپاشانك راپورلری ولایحه‌لری ارکان حربیه‌ده عائداولدیغی شعبه‌لرجه تدقیق اولنمش محتویاتندن شایان قبول وقابل تطبیق اولانلر ، نظر دقته آلنمش وتطبیق ایدلمش ایدی . آنجق تطبیق دولتك استطاعتی خارجنده بولنان ویا برقیمت علمیه‌یی حائز اولمیوب خیالی و عندی اولان تکلیفلری بالطبع نظر دقته آلنامشدی . کاظم قره بکر پاشایه راپورلر ولایحه‌لر ویردیکندن دولایی برتقدیرنامه‌ده ویرلمکه لزوم کورولمه‌مشدی .

۳۰ تشرین‌اول کونی ، ده ، ایکنجی‌اردو مفتشی علی فؤاد پاشانك ، قونیه‌دن کلدیکی بیلدیرلدی. کندیسنی ، آقشام یمکنه ، چای قیایه دعوت ایتدم . کچ وقته قدر ، بکله‌دیکم حالده ، پاشا کلدی . کندیسنی، آراتیرکن ، مطلع اولدم،که فوأد پاشا، آنقره‌یه مواصلتنده رؤف بك طرفندن‌استاسیونده استقبال اولنمش ، مدافعهٔ ملیه وکالتنه وبعض رفقا ایله قیصه نماسلردن صوکره ، ارکان حربیهٔ عمومیه ریاستنه کیتمش ، برمدت فوزی پاشا ایله ملاقاتده بولنمش ، چیقارکن ، فوزی پاشانك یاورینه ، شو کاغدی براقمش :

۳۰ ـ ۱۰ ـ ۳٤۰

« ارکان حربیهٔ عمومیه ریاست علیه‌سنه »

« مبعوثلق وظیفهٔ‌تشریعیه‌سنه باشلایه‌جغمدن ایکنجی اردو مفتشلکندن عفویمی عرض واسترحام لیلرم افندم .

آنقره مبعوثی

علی فؤاد

افندیلر ؛ مبعوثلقدن استعفا ایتدیکمی ، مجلس ریاستنه بیلدیرمش اولان ، رأفت پاشانك‌ده ، استعفانامه‌سنك رؤف بك طرفندن کری آلدیرلدیغنی اوکرەنمشدم .

دوملوپینار مراسمنی متعاقب ، بروسه وقره‌دکز سواحلی ایله ارضروم حوالیسنده دوام ایدن برچوق آیلق برسیاحتدن صوکره تشرین‌اولك ۱۸ نجی کونی آنقره‌یه عودت ایتمشدم. برچوق مبعوث آرقداشلر و سائره طرفندن استقبال اولنمشدم . بومیانده آنقره‌ده بولنان رؤف ، عدنان بکلری کورمه‌مشدم. حالبوکه، اظهار اغبرار کبی تلقیسی پك ممکن اولان بوطرز حرکتلرینه انتظار ایتمیوردم.

افندیلر ؛ برقومپلو ، قارشوسنده بولندیغمزده ، برثانیه دخی تردد ایتمدم .

§ بووضعیت ومنظره ، شویله تحلیل ومطالعه اولنه‌بیلیردی : برسنه اولدن ، رؤف بکك هیئت وکیله ریاستندن چکیلدیکندنبری ، رؤف بك ، کاظم قره‌بکر پاشا ، علی فؤاد پاشا ، رأفت پاشا وسائره آره‌سنده برترتیب دوشونولمشدر . بونده موفق اوله‌بیلمك ایچون اردویی أله آلمق لزوملی کورولمشدر . بومقصدله ، کاظم قره‌بکر پاشا برنجی اردو مفتشلکنه تعیین اولندقدن صوکره ، سابق قوماندانلغی منطقه‌سی اولان ، شرق ولایتلرنده دولاشیرکن ، علی فؤاد پاشاده پولتیقه‌دن حظ ایتمدیکنی وحیاتی عسکرلك مسلکنه حصر ایلمك ایستدیکنی ایلری سوره‌رك ترفیعاً ایکنجی اردو مفتشلکنه کیتدی . اوچنجی اردو مفتشی اولان جواد پاشانك وبومفتشلك داخلنده‌کی قول اردونك قوماندانی اولان جعفر طیار پاشانك‌ده عینی ترتیبه داخل اوله‌بیله‌جکلرینی قبول ایتدیلر . برسنه ، اردولر اوزرنده ، کندی نقطهٔ نظرلرینه کوره چالیشدیلر و اردولری کندی لهلرنده قازاندقلرینه ذاهب اولدیلر . استعفالرندن اول ، بعض قوماندانلری کندیلریله برابر حرکته‌امالە ایچون چالیشدیلر.. بوبرسنه ظرفنده ، جمهوریتك اعلانی ، خلافتك لغوی کبی اجراآتمز ، مشترك ترتیب صاحبلرینی دها زیاده بربرینه تقریب ایده‌رك مشترك حرکته سائق اولدی . حرکته ، پولتیقه یولندن کچه‌جکلردی . بونك ایچون ، مناسب آن وفرصته مترقب ایدیلر . سیاسی ساحه‌ده و اردوده حاضرلقلرینی کافی عد ایدیورلردی . فی‌الحقیقه ، رؤف بك وامثالی ، فرقه ایچنده محافظه‌سنه موفق اولدقلری وضعیتلری ایله مجلسك تعطیل دورینه تصادف ایدن آیلرده ، اعضا اوزرنده ویکی انتخابده موفق اولامیان ، ایکنجی غروپ مبعوثلری واسطه‌سیله ، بوتون مملکتده ، ماتی علیهمزده افساد ایچون چالیشمق فرصتنه مالك اولدیلر . مملکت داخلنده بعض خفی تشکیلات وتشبثاته‌ده کچدیلر . استانبولده وطن، طنین ، توحید افکار وصوك تلغراف و آطنه‌ده عبدالقادر کمالی بك طرفندن چیقاریلان (طوق‌سوز) کبی غزته‌لرله برلشدیلر . بوغزته‌لرله علیهمزه بر (آنونیم تعرضه) کچدیلر . مملکتده عمومی برتشتت افکار حاصل ایتدیلر . حکاری منطقه‌سنده ، اردومزله نسطوری تأدیباتی یاپقده اولدیغمز برصره‌ده، انکلتره دخی حکومته براولتیماتوم ویردی . مجلسی فوق‌العاده اوله‌رق اجتماعه دعوت ایتدم .

انکلتره‌نك ، اولتیماتومنه ، معلوم اولدیغی وجهله جواب ویردك . حرب احتمالنی کوزه آلدق . ایشته ، بحث ایتدیکمز ذوات ، بو مشکل آنده ، براجنبی دولتك بزه هجوم ایده‌بیله‌جکی زمانده ، کندیلرینك‌ده ، بزه ، تعرض وهجوم ایده‌رك هدفلرینه سهولتله واصل اوله‌بیله‌جکلرینی تخیل ایتدیلر . محاربه‌یه حاضر و آماده بولندیرمغه مجبور اولدقلری اردولرینی باشسز براقوب ، وقتیله حظ ایتمدکلرینی افاده ایلدکاری ، پولتیقه ساحه‌سنه شتاب ایتدیلر .

اجتماع ایتمش اولان مجلسده ، اورتەیه آتیلان بر مسئله‌ده ، بو شتابی تعجیل ایده‌جك ماهیتده

ایدی . فی‌الحقیقه ، مبعوثلردن خواجه اسعد افندی ، ٢٠ تشرین اول ٣٤٠ تاریخلی تقریریله ، مبادله واسکان مهاجرینه عائد ولیلی مکتبلره نه قدر مجانی طلبه آلندیغنه‌وزه‌لرده ابتدائی مکتبلر آچیلدیغنه دائر برطاقم سؤاللری عائد اولدقلری وکیللردن صوربیوردی. بوسؤاللرك ، شامل اولدیغی خصوصات ، جداً ملتی علاقه‌دار ایدن مسائل ایدی . بومسئله‌لر ، وکیللری تنقید ایتمك ایچون بك مساعد ایدی . بالخاصه ، مبادله واسکان ایشلرنده هرکسی مشغول ایدن نقطه‌لر بارز ایدی . بالذات بن دخی سیاحتم اثناسنده‌کی مشهودات‌مله ، مبادله واسکان ایشلرینك صورت جریانندن شکایت ایتمش وآنقره‌یه‌عودتمده بووکالتك لغویله ، بوتون حکومت وسائطنك بوخصوصده علاقه وفعالیتنی تأمین ایده‌جك بر شکلی ، حکومته تکلیف ایتمش ایدم ؛ بونده مطابق قالمشدق. بو خصوص دخی، تعرضه کچه‌جکلرك بوزمینده، چوق طرفدار قازانمری احتمالنی تقویه ایتمکده ایدی .

افندیلر ، قومپلوبی کشف ایتدکدن صوکره ، تدبیرینی بولمقده مشکلات اولمدی . برافدیغمز نقطه‌دن اعتباراً وضعیتی صفحه صفحه عرض ایده‌یم .

خواجه اسعد افندینك ، سؤال تقریری ٢٧ ده یعنی قره‌بکر پاشانك استعفاسنك فرداسنده استیضاحه قلب ایدلمشدی . فؤاد پاشانك استعفانامه‌سنك تاریخی اولان ٣٠ تشرین اول کونی مجلسده استیضاح باشلامشدی .

بوکونك آقشامی ، بمکه انتظار ایتدیکم فؤاد پاشا کلدی . فقط ، باش وکیل عصمت ومدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشالر کلدی .

چوق قیصه برمداولهٔ افکار قومپلویه قارشی صورت حرکتی تقرر ایتدیردی .

درحال تلفونله ، مبعوث بولنان ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی‌فوزی پاشا حضرتلرندن، مبعوثلقدن استعفا ایتدیکمی، مجلس ریاستنه بیلدیرمسنی‌رجا ایتدم. بوفکرمی اوزلجه مدافعهٔ ملیه وکیلنه بیلدیردیکمنه ذاتاً مطلع اولدیغم پاشا ، رجامی درعقب اسعاف ایتدی . مبعوث اولان قوماندانلرده شو شیفره تلغرافی چکدم :

اوچنجی اردو مفتشی جواد پاشا حضرتلرینه

ق ١ ق . عزالدین » »
ق ٢ ق . علی حکمت » »
ق ٣ ق . شکری نائلی » »
ق ٥ ق . فخرالدین » »
ق ٧ ق . جعفر طیار » »

شیفره ماکنه باشنده‌در .

١ — بکا اولان اعتماد ومحبتکزه استناداً کوردیکم جدی لزوم اوزرینه درحال مبعوثلقدن

استعفانامه کزی ، تلغرافله مجلس ریاستنه بیلدیرمکزی تکلیف ایدرم. مهم اولان وظیفهٔ عسکریه کزه بلاقید وشرط حصر موجودیت ایتمك ، سببی ، شایان قیددر .

٢ — ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی مشیر فوزی پاشاحضرتلری عینی لزومه مبنی تکلیفم اوزرینه استعفانامه‌سنی ویرمشدر .

٣ — اوچنجی اردو مفتشی جواد ، ق ١ عزالدین ، ق ٢ علی حکمت، ق ٣ شکری ناظلی ، ق ٥ فخرالدین ، ق ٧ جعفرطیار پاشالر حضراتنه یازلمشدر .

٤ — تلغراف باشنده کیفیتدن خبردار ایتمکزه منتظرم .

٣٠ - ١٠ - ٣٤٠

رئیس جمهور
غازی . م . کمال

افندیلر ، ٣٠ تشرین اول صباحنه قدر ، برنجی قول اردو قوماندانی عزالدین پاشادن ازمیردن ؛ ایکنجی قول اردو قوماندانی علی حکمت پاشادن قره‌سیدن ، اوچنجی قول اردو قوماندانی شکری ناظلی پاشادن بالیالنیدن ، بشنجی قول اردو قوماندانی فخرالدین پاشادن آطنه‌دن ، ماکنه باشنده آلدیغم جوابلرده ، تکلیفمك حرفیاً ودرعقب تطبیق اولندیغی بیلدیرلدی .

افندیلر ، بوکزیده قوماندانلرك ، بووسیله ایلده ، حقمده کوستردکلری بویوك امنیت واعتماده بوراده تشکر ایتمکی بروظیفه عد ایدرم .

§ اوچنجی اردو مفتشی ایله ، بدنجی قول اردو قوماندانلك دیار بکردن ویردکلری جوابلر عیناً شونلر ایدی :

مفتش پاشانك جوابی :

دیار بکر
٣٠-١٠-٣٤٠

آنقره‌ده رئیس جمهور غازی پاشا حضرتلرینه

ذات فخیمانه‌لرینه قارشی اولان اعتماد ومحبتمدن امین بولنمارینی عرض ایلر وآنجق بویله بر وظیفهٔ وطنیه‌دن مستعجلاً فراغتله ملت و دائرهٔ انتخابیه‌م نظرنده مسئول ومعاتب طوتولمه‌مقلغم ایچون امر بیوریلان استعفانی ایجاب ایتدیرن اسبابك توضیحنه مساعدهٔ دولتلرینی حرمتله استرحام ایلرم .

اوچنجی اردو مفتشی
جواد

قول اردو قوماندانك جوابی :

دیار بکر
٣٠-١٠-٣٤٠

رئیس جمهور غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلرینه :

١ — ذات سامیء ریاستپناهیلرینه قارشی پرورده ایلدیکم حرمت و محبته اعتماد بیورولمسنی رجا ایدرم .

٢ — بو دقیقه‌ده دائرهٔ انتخابیه‌مله هیچ براستشاره‌ده بولنمه‌دن تکلیف فخیمانه‌لرینی قبول ایتمکلکم نظر ملتده مسئول اولمقلغی موجب اوله‌بیلیر .

٣ — منافع وطن وملت مبعوثلقدن درحال استعفامی ایجاب ایتدیریبیورسه قرار قطعی ویره‌بیلمکلکم ایچون وضعیتدن تنویر بیورولمقلغمی عرض واسترحام ایدرم افندم .

ق ٧ قوماندانی
جعفر طیار

§ هرایکی تلغرافده ، حقمده‌کی اعتماد ومحبت تأمین اولندقدن صوکره ، دائرهٔ انتخابیه‌لرینه قارشی وضعیتلرندن بحث اولنمقده وتکلیفمك سببی صورولمقده‌در .

ویردیکم جوابی عیناً عرض ایده‌یم :

ماکنه باشنده شیفره : ٣١ - ١٠ - ٣٤٠

اوچنجی اردو مفتشی جواد پاشا حضرتلرینه
ق٧ . ق جعفر طیار پاشا حضرتلرینه

قوماندانلرك مبعوث بولنمامری اردوده وامروقوماندا ده مطلوب انضباط ایله غیرقابل تألیف اولدیغنه قناعت حاصل اولمشدر . برنجی وایکنجی اردو مفتشلرینك وظیفه‌لرندن استعفا ایدرك مجلسه عودتله اردولری مناسب کورولمین برزمانده باشسز براقمش اولمامری بومطالعه‌یی تأیید ایدر . دائرهٔ انتخابیه‌کز خلقی اردونك سلامت انضباطی ایچون اعطا بیوره‌جغکز قراردن البته ممنون اولور . سابق اشعارمه نظراً قرارکزك بیلدیرلمسنی رجا ایدرم .

رئیس جمهور
غازی . م . کمال

§ بواشعارمه جواد پاشانك جوابی شوَدر :

ماكنه باشنده

دیاربكر
٣١-١٠-٣٤٠

رئیس جمهور غازی مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه

أمر و قوماندادە مطلوب انضباط ایله غیر قابل تألیف اولدیغندن قوماندانلرك مبعوث بولنمەلری حقندەكی قناعت ریاستپناهیلرینه بوتون قلبمله اشتراك ایدر وحین انتخابده عفویمی خاكپای فخیانەلرندن استرحامكده بوقناعته معطوف ایدوكنی عرض ایلرم . آنجق بوكون مقام فخیانەلرندن ویریلن برأمر ایله مبعوثلقدن استعفانك تخمین دولتلری وجهله ملت ودائرۀ انتخابیەمجه ایی كورولمیەجكنه قانعم وبوقناعتله هیچ‌ده مناسب كورمدیكم شو مهم زمانده اردودن آیرلمغه مضطر قالەجغمی دوشونەرك متألم اولدیغمی عرض ایلرم .

اوچنجی اردو مفتشی
زهیراد

§ جواد پاشا ، آنقرەیه كلدكدن صوكره ، وضعیتی آكلامش وتكلیفمك لازم‌التطبیق اولدیغنه قانع اولەرق ، درحال ، مبعوثلقدن استعفا ایتمشدر . مشارالیهك، احداث ایدلمك ایستەنیلن وضعیتلرله هیچ برتماس وعلاقەسی اولمدیغی بزجەده تحقق ایتمشدر . كرچه، كاظم قره‌بكر پاشا ، استعفا ایتدیكنی فلان كون وفلان ساعتده‌كی تصریحاتله چوق قوماندانلره وبومیانده جواد پاشایەده بیلدیرمش ایسەده، بو اشعار دیاربكرده ایكن تكلیفمك سبب حقیقیسنی آكلامقده ترددی موجب اولمقدن بشقه بر تأثیر یاپەمشدر .

جعفر طیار پاشاده بوجوابی ویردی :

ماكنه باشنده

دیار بكر
٣١ - ١٠ - ٣٤٠

آنقرەده : رئیس جمهور غازی مصطفی كمال پاشا حضرتلرینه

مبعوثلق وقوماندانلق صفتلرندن برینك شخصمزدن نزعی لزومی تنسیب بیورولدیغی تقدیرده

وظائف ملیه‌نك اك محترمی عد ایلدیكم وظیفهٔ تشریعیه‌یی ایفایی ترجیح ایلمكده اولدیغمی حرمتلرمله عرض ایلرم افندم .

ق ۷ قوماندانی میرلوا

جعفر طیار

افندیلر ، مبعوث اولان ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی و قوماندانلر ، اردوده سیاستله علاقه‌دار عنصر بولنمسنده‌کی محذوری تقدیر ایدرك ، بوبابدهکی تکلیفمی حسن تلقی وبکا فعلاً اعتمادلرینی اظهار ایتدکدن صوکره حواد و جعفر طیار پاشالرك مفتشلك وقوماندانلقده قالمالری جائز کوریله‌مزدی . بناءً علیه درحال عسکری وظیفه‌لرینه ختام ویرلدی . یرلرینه ایجاب ایدنلر تعیین وکیفیت مدافعهٔ‌ملیه وکالتنجه عموم اردویه تعمیماً تبلیغ اولندی .

کاظم قره‌بکر وعلی فؤاد پاشالره ، مدافعهٔ ملیه وکالتی طرفندن براحر تبلیغ اولندرق ، یرلرینه تعیین اولنان ذواته وظائف عسکریه‌لرینی علی‌الاصول دور وتسایم وانبا ایتدکدن صوکره مجلسه داخل و وظیفهٔ تشریعیه‌لرینی ایفایه مأذون اوله‌بیله‌جکاری بیلدیرلدی . بوخصوص باش وکیل طرفندن مجلس ریاستنه‌ده رسماً بیلدیرلدی .

مجلسه کیرمش اولان ، کاظم قره‌بکر وفؤاد پاشالر ، مجلسدن چیقارلدی . فؤاد پاشا وظیفهٔ عسکریه‌سنی خاتمه ایردیرمك اوزره ، تکرار قونیه‌یه کیتدی . کاظم قره‌بکر پاشا ، صاری قامیشدن کله‌جك اولان خلفه انتظاراً مجلس‌خارجنده قالمغه مجبور ایدلدی . مبعوثلقلرینی خاتمه ایتمك ایسته‌ین ایکی قوماندانك اردو ایله علاقه‌سی قطع اولندی . بوصورتله قومپلو ترتیب ایدنلرك مجلسه وافکار عمومیه‌یه قارشی ، اردو ایله یاپمق ایستدکلری ، بلوف ، میدانه چیقارلدی .

افندیلر ، ۱ تشرین‌ثانی ۳٤۰ کونی مجلسك ایکنجی اجتماع سنه‌سی ایدی .

بومناسبتله ، جلسه‌یی ، بن کشاد ایتدم . معتاد نطقمی ایراد ایلدم . بن ، ریاست کرسیسنی ترك ایتدکدن صوکره ، فوزی ، فخرالدین ، عزالدین ، علی حکمت ، شکری ناثلی پاشالرك استعفانامه‌لری وباش وکیل پاشانك ، اردودن قوماندا تبدلنه عائد ۳۱ ـ ۱۰ ـ ۳٤۰ تاریخلی تذکره‌سی صره ایله اوقوندی . مجلس ، ٥ تشرین ثانی کونی اجتماع ایتمك اوزره ، جلسه تعطیل ایدلدی .

افندیلر ؛ کاظم قره‌بکر پاشا ، ۱ تشرین‌ثانی ۳٤۰ تاریخلی برتذکره ایله مجلس ریاسته مراجعت ایدرك ، مدافعهٔ ملیه وکالتنك ، کدیسنی مجلسه التحاقدن منع ایتدیکندن شکایت ابتدی . ٥ تشرین ثانی کونی ، مجلسده اوقونان بوتذکره‌ده ، کاظم قره‌بکر پاشا ، دییوردی ، که « استعفامدن بش کون صوکره [۳۰ ـ ۱۰ ـ ۳٤۰ جمعه کونی آتشامی کیجه‌لین] مدافعهٔ‌ملیه وکیلنك صاری قامیشدن کله‌جك اولان اصیلك ورودینه قدر بنی مجلسه التحاقدن آلیقویمق ایسته‌ین برتبلیغی آلدم . » تذکره ، شو جمله ایله ختام بولیوردی : « معمافیه بو خصوصده ، صلاحیتدار اولان مجلس عالینك قرارینه انتظار ایلدیکمی عرض ایلرم . »

کاظم‌قره‌بکر پاشا ، مدافعهٔ ملیه وکالتنده عین تاریخده برتذکره یازه‌رق ، « دور وتسلم وسیله‌سیله غیر معین برمدت ایچون وظیفهٔ تشریعیه‌یه دوام ایتمه‌مکلکم تبلیغ بیوریلیور . » « استعفا ایتدیکم کون ، اصیله انتظار چشی ایاری سوزونه‌مشدی » . « بش کون صوکره بیلمم نه‌دن بویله برسوسیله

احداث بیورولدی . . » ، « مجلسه التحاق ایتدکدن صوکره ولو موقت بر صورتده اولسون تکرار بر وظیفه‌یی قبول ، هم آرزومه ، هم‌ده بویوك ملت مجلسنك قرارینه متوقف بولندیغندن کیفیتی مذکور مجلس ریاستنه یازدیغمی عرض ایلرم .. »

§ افندیلر ؛ « اردومزك تعالی و تقویه‌سی ایچون » لایحه‌لر تقدیم ایتدیکندن بحث ایدن و اونلر نظر دقته آلنمدیغندن « تأثر و یأسم فوق‌العاده‌در » دیین سابق مفتش پاشا ، مملکتك اوچده بریته شامل قوص قوجه براردویی ، کیفنك ایستدیکی آنده ، بش سطرلق برکاغدله باشسز براقمق نه‌قدر خفیف واردونك تعالی‌وتقویه‌سی نقطهٔ نظرندن اساس اولان انضباطی نه‌درجه مخل برحرکت اولدیغنك فارقی کورونمیور . نظر دقته آلنمدیغنی ادعا ایتدیکی راپورلری و لایحه‌لریله پایه‌مدیغی ایشی دولتك بر اولتیماتوم آلدیغی و اوندن دولایی فوق‌العاده اولهرق طوپلادیغی مجلسده یاپمغه قالقیشدیغنی دوسیان ایدن مفتش پاشا ، کندیسی کبی حرکت ایدن آرقداشلریله برابر پك نا مناسب بر زمانده ، اردویه نه فنا بر آثارشی نمونه‌سی کوسترمدیکنی آکلامق ایسته‌میور ..

اردومزك ، تعالیسی ایچون ، فکر ومطالعه‌لرینك تقدیر کورمدیکندن مغبراولان ذات ؛ وظائف عسکریه‌نك دور وتسلسلنك قانونی بروظیفه اولدیغنی ، اردونك سلامت اداره وانضباطی ایچون قانونی یاپمغه مجبور بولندیغنی بیلمز کبی کورونیور ..

عهده‌سنده‌کی وظیفهٔ عسکریه‌نك ختام بولدیغنی ، مجلسه رسماً بیلدیره‌جك مقامك ، اوکا وظیفهٔ عسکریه ویرمش اولان مقام اولمق طبیعی بولندیغنی نظر دقته آلمیور ..

افندیلر ، کاظم قره‌بکر پاشانك مجلس ریاسته اولان تذکره‌سنی متعاقب باش وکیلك برتذکره‌سی وایکی مافوقی‌ده اوقوندی .

باش وکیل پاشا ؛ قره بکر پاشانك ، مدافعهٔ ملیه وکالته اولان مراجعتی ووکالتك اوکا ویردیکی جواب عیناً مجلسه عرض ایدیبوردی .

مدافعهٔ ملیه وکیلی ، کاظم قره‌بکر پاشانك ، بوتون مدعیات ومطالعاتنك دوغرو اولدیغنی ایضاح ایتدکدن صوکره اوکا « اردو مفتشلکنه عائد وظائف و محرم وثائقك بالذات » خلفنه دور و تسلیم وانباسنی تکرار تأیید وامر ایدیبوردی .

عجبا ، بو صوك اخطاردن صوکره ، سابق مفتش پاشا ، آکلامشمیدر ، که وطنك مدافعه‌سی ایچون اردوسنه متعلق مهم وظیفه‌یی ، محرم وثائقی دولت اونك شخصنه امنیت و تسلیم ایتمشدر . اونلری ، دوله ، شخصاً مسئول‌اولهجق ، خانی‌کوسترمه‌دن ، کندیلکندن ، ایستدیکنه ترك‌وتسلیم ایمسی بویوك برخطادر ؛ آغیر معاملهٔ قانونیه‌یی مستلزمدر . بونلری آکلامشمیدر ؟

افندیلر ؛ کاظم قره‌بکر پاشایی ، مجلسه برآن‌اول التحاق ایتدیرمکده ، استعجال‌ایدنلر ، یاپدیغمز معامله‌یی ابطاله چالیشمقده قصورایتمدیلر. فریدون فکری بك (درسم‌مبعوثی) ایلك اولهرق اورته‌یه آتیلدی . وهبی بك (قره‌سی مبعوثی) « مجلسه التحاق ایدن بر آرقداشی ، بر اعضایی مذاکره‌یه اشتراکدن ، هرهانکی برقوت‌آلیقویه‌بیلیرمی ؟ بویله شی اولورمی ؟ » دیه خطاب وعتابه باشلادی.

§ محترم مبعوث ، فکرآرقداشنی برآن‌اول مجلسده فعالیته کچیره‌بیلمك ایچون ، قانون قوتی ،

اونك قهار قدرتی و او قوت و قدرتی استعمال ایچون ، مجلس عالینك و ملتك امنیت و اعتمادینه مظهر اولمش انسانلرك عزم و قرارلرنده نه درجه قطعی اولدقلرینی اونوتمش کبی کورونیوردی .

— عصمت پاشانك بیاناتی، بویایغارەلری صوصدوردی. بوکا دائر اولان مذاکرە تپاندی. پاشالرە ، ویریلن اوامر حرفیاً تطبیق ایتدیرلدی .

§ مجلس ، عمومی مذاکرەسنه کچدی. موضوع بحث مسئله (مبادله ، اعمار ، اسکان وکالتندن) استیضاح ایدی .

باش وکیل عصمت پاشا ، کرسیه چیقەرق شوتکلیفده بولندی : — برچوق خطیبلرك اعمار واسکان ایشلری اوزرنده دکل، مختلف وسیلەلرله مختلف وکالتلرە عائد ایشلرە تماس ایتدکلرینی کوردم، حتی بعض خطیبلر ، باش وکیلك، دولتك سیاست داخلیه وخارجیەسی حقنده عریض وعمیق تفصیلات ویرمسی آرزوسنی اظهار بیورمشلردر . بو آرزولرە تماماً ومعالممنونیه اقتفا ایدبیورم . مبادله وکیلی، مجلس عالینك آرا و تنسیبیله رئیس وکیللکنه انتخاب ایدلمشدر . فقط بو مناسبتله استیضاحك اهمیت وشمولنك هیچ برصورتله انقطاع ایتمەسنی تکلیف ایدرم . بن ، کوزل (تاقتیك) ی سوەرم . »

§ بوصورتله ، حکومت، صحنەنك پردەسنی قالدیردی واویون حاضرلغی یاپانلرك اویونلرینی تطبیق ایتمسنی تعجیل ایتدی . حکومت ، مصادمەیی آچیقدن وجهەدن قبول ایتمش بولونیوردی .

افندیلر؛ لهده وعلیهده اولق اوزره اوتوز قدر خطیب سوز سویلدی. عدلیه ومعارف وکیللرینده بیاناتده بولندیلر . مناقشه بش ساعت نتیجەسز دوام ایتدی . استیضاح مذاکرەسی ایرتسی کونه تعلیق ایدلدی .

ایرتسی کونی ، اوکلندن صوکره ساعت ۲و۳۰ ده مذاکرەیه باشلاندی . ایلك ، کرسیه چیقان، داخلیه وکیلی و مبادله ، اعمار و اسکان وکالتی وکیلی رجب بك اولدی . اوزون ایضاحات و بیاناتده بولندی . مخالفلر ، یرلرندن ، رجب بکه قیصه تعریضلر یاپیورلردی .

رجب بك ، برنقطەده ، دیدیکه : بعض غزتەلر وبعض ذوات ، دیپورلرکه آنقرەده برحکومت وارمش ، مجلسك بوتون تعطیل زمانینده ، مملکتی ، نه قدر قانونسزلقلر، نەقدر اصولسزلکلر وارسه، هپ بونلرله اداره ایتمش . . روایته کوره ، بعض آرقداشلرك بر طاقم کیزلی دفترلرینده وارمش ، اوراده وکیللرك یاپدقلری قانونسز حرکتلر مقید ایمش . . برکون کلەجکمش ؛ مجلس طوپلانەجق واوراده حکومتی حسابه چکەجکلرمش . او زمان او کیزلی دفترلر محتویاتی مواجهۀ ملتده حکومتدن صوریلەجقمش . ایشته ؛ اوکون کلمشدر ! او دفترلر محتویاتی ، حضور ملته دوکسونلر !

فریدون فکری بك ، آرقداشلری نامنه جمع صیفەسیله جواب ویردی ؛ — « صرەسنده دوکەجکز ! » دیدی .

رجب بك مقابله ایتدی — « دوکوکز افندم ؛ بکلەیورز . حکومت، حضور ملتده، سینۀمسئولیتی دائما کشاده اولەرق قارشیکزدەدر » دیدی وشو سوزلری علاوه ایتدی : « مملکتك ابهامه ، اغلاقه، وضوحسزلغه ، تردده تحملی یوقدر . آچیق وظیفۀ تنقید یاپیلمقسزین ، آفاقده ، بر طاقم شبهه بلوطلرینك ، هرکون دولاشدیغنی ، فیصیلدایەرق ، تورکیه جمهوریتنك ، بو تازه وجودك ، حیاتنده

مضر تشوشلر وارمش کبی کوسترمك ، بومملکته خیانتدر . » « هرکسك کوشه‌ده ، بوجاقده ، قوریدورلرده ، شوراده بوراده ، برطاقم موهوم ظنون باطله ایله افکاری اغلاق ایتمکدنسه، بوهرکسه متساویاً کشاده اولان ملت کرسیسنده کلوب حقیقتی سویله‌مسی لازمدر . حقیقت سویلنمز وینه بوموهوم تلقیناته دوام ایدیلیرسه ، بو مملکتك عاقبتی ایله قوتلی وصمیمی برعلاقه اولدیغنه علامت عد ایده‌جکم . بن شخصاً بویله عد ایده‌جکم وظن ایدرم ، ملت‌ده بویله عد ایده‌جکدر . بوکرسی‌یه دعوت ایدیبورم . . . . تاکه ملت ، بیلسین ؛ حقیقت نه طرفده‌در . ظن ، و هم ، اسناد ، اتهام نه طرفده‌در . »

رجب بکدن صوکره ، علیهده بیاناتده بولنان برطاقم ذوات دیکلندی . اونلره‌ده تجارت وکیلی حسن بك (طرابزون مبعوثی) ومدافعهٔ ملیه وکیلی کاظم پاشا جواب ویردیلر .

علیهده سوز آلانلر میانده رؤف بك‌ده واردی . اوکاده سوز صره‌سی کلدی .

رؤف بك ؛ اعمار واسکان وکالتندن اولان سؤال واستیضاحك ، حکومتك هیئت عمومیه‌سنه تشمیلی موافق بولمه‌مغله برابر ، باش وکیل پاشانك بوحرکتنی جوانمردانه بولدی وسوزلرینك باشنده « مجلس ، برقصد قارشوسنده بولنان حکومته هجوم وضعیتی آلمشدر. » دیدی .

— یونس نادی بك ؛ « آکلامدق! » دیدی. رؤف بك ایضاح ایتدی؛ دیدیکه ــ « منقدلر ، حکومته خطاب ایدرکن ، قصداً بر ایش یاپمشلر واوکا هجوم ایدیبورلر وضعیتنی کوریبورم . »

— رؤف بك ، خطیبلرك ، آغیر کله قوللانمه‌ملری ، حکومتی کوچك دوشوره‌جك شکلده افاداتده بولونیلمامسی کبی ناصحانه وملایمانه برطور وطرز ایله فریدون فکری بکك تکلیفنه تماس واونی مدافعه ایتدی . درسم مبعوثنك تکلیفی ، بر (آنکمت پارلمانتر) ایدی ؛ (مجلس تحقیقاتی) هیئتی تشکیلنك مستعجلاً تحت قراره آلنمسی ایسته‌نیوردی . فریدون فکری بکك بوکا دائر بر تقریری وبوتقریرك تعیین اسامی ایله رأیه وضعی ایچون‌ده فریدون فکری بکله برابر دها ١٦ آرقداشنك دیکر بر تقریری واردی .

رؤف بك دیدی ، که « تدقیق هیئتی دیبه ترجمه ایتدیکم بر هیئتدن بحث بیورلدی . » ــ بحث بیوران فریدون فکری بکدر ــ رؤف بك سوزینه شویله دوام ایتدی :

« . . . . وکیللر بویله برهیئتك قبولنی ، بوآنه قدر کزیده اولان حسیات وطنیه وملیه‌یه قارشی برشائبه وبرذلت دیبه تلقی ایتدیلر . »

یونس نادی بك ، رؤف بکك سوزینی کسدی . « برآز اویله » دیدی . رؤف بك تکرار دوام ایتدی .. « هیمزك لایخطی اولدیغنی قبول ایدرك عرض ایدیبورم وبونك لازم اولدیغنی ، (. . .) بن‌ده علاقه‌دار اولدیغم ایچون هرکسدن اول ، بن طلب ایدیبورم . » دیدی .

§ رؤف بك، سوز سویلرکن، مجلسه قارشی چوق حرمتکار اولدیغنی کوسترمك ایچون‌ده‌وسیله آرامغه اهمیت ویریبوردی . برمناسبت کتیره‌رك دیدی ، که « بومجلس عالینك وضع ایتدیکی قانونلره بعض صفات توجیه ایدلمشدر . (قوریدور قانونلری) دنیلمشدر .

§ رؤف بك ، مجلس عالیه حرمت طلب ایدیبوردی .

رؤف بك ، مجلس عالينك جمهوريتى اعلان ايدن قانونى اوزرينه آلديغى صاغنيسز وضعيتك اونوتولديغنى ظن ايتمش اولهجق !

مظهر مفيد بك (دكزلى مبعوثى) « اونى ايلك اوكجه ، رفيق محترمكز مختار بك افندى سويلهمشدر . » ديدى. بوسوز ، رؤف بكه استقامت كلامنى دكيشديرتدى. فقط ، مختار بك آلتدى .

صائب بك (قوزان) سوزه قاريشدى . نهايت ، مقام رياستك مداخله واخطاريله رؤف بك سوزينه دوام ايتديرلدى .

رؤف بك ، دوندى دولاشدى ، نهايت ، پرنسيپ مسئلهسنه دايادى . « شعارمز ، مسلكمز ، بلاقيد وشرط ، حاكميت مليه اساسيدر . » ديدى .

يونس نادى بكك صداسى ايشيدلدى ــ جمهوريت !...

§ رؤف بك جواب ويرمدى . باشلادينى جملهيى شوصورتله اكمال ايتدى : « حاكميت مليهنك، يكانه تجليكاهى اولان بويوك ملت مجلسيدر . »

§ (جمهوريت سسلرى) بوتون مجلس صالونى دولدوردى .

على صائب بك (قوزان) ، « جمهوريت !... » ديدى .

رؤف بك ، على صائب بكله قونوشمغه باشلادى . احسان بك مداخله ايتدى ، « افادهٔ عاليكز صريح دكلدر رؤف بك افندى . » ديدى .

رؤف بك ، « صريحدر . چوق رجا ايدرم احسان بك افندى . » احسان بك ؛ « اوقدر صريح دكلدر . اوزون زماندنبرى ذات عاليكزله آكلاشهمدق ! » رؤف بك ، احسان بكك بوكسك عدالت حسيله متحسس بولنديغندن، حاكملك ايتمش اولديغندن بحث ايدرك اوكا ديدى ، كه « برائت ذمت اصلدر. عكسنى اثبات ايدهمدكجه ، برطرفى سوءظن آلتنده بولندبرمق وبويله افاده ايتمك دوغرودكلدر.» احسانبك جواب ويردى ، « حقيقتى افاده ايتمهين مظنوندن شبهه ايتمكده حاكم حقليدر . » ديدى .

رؤف بكله ، احسان بك آرمسندهكى بومحاوره برآز اوزادى . رئيس مداخله ايتدى . رؤف بك دوام ايتدى و « تشكيلات اساسيه قانونندە ، وكيللرك وظيفه وصلاحيتى حقنده برقانون تدوينى موضوع بحث ايدى . بوتدوين ايدلديمى ؟ بوتى سؤال ايدرم . » ديدى .

§ افنديلر؛ قانونلرك مجلس طرفندن تدوين اولنمسى طبيعى بولنديغنه نظراً ، رؤف بك ، حكومتدن دكل ، كنديسنكده اعضا اولهرق داخل بولنديغى مجلسدن سؤال صورييوردى .

— رؤف بك ، شورای دولت تشكيلاتنه تماس ايتدكدن صوكره ، « منع شقاوت قانونى تطبيق ايدلمشميدر؟ كوى قانونى تطبيق ايدلمشميدر؟» طرزنده ، داخليه وكيلندن باشلايهرق، نافعه ، تجارت، زراعت ، مدافعهٔمليه، عدليه، معارف وكيللرينه متعدد سؤاللر توجيه ايتدى. بوتون، بوسؤاللرله، رؤف بكك؛ «ملت واردونك نظردقتنى جلب ايتمك ايستديكى آكلاشيلوردى . مثلا، قره‌دره اورمانلرى حقنده برمعامله اولديغنى مطبوعاتده كورمش؟ اوايش ناصل اولمش ؟ و « فداكار وقهرمان اردومزك، استقلال حربنى متعاقب ، حال سفردن ، حضره انتقالنده ، بويوك برانتظام ومكانت كوسترديكنى ايشيتدك

واقتخار ايتدك . فقط اوتدن صوكره ابانه « اطلشه نقطهٔ نظرندن ، وضعيتی عينی دوجهده قوتله قبول ومحاكمه ايده بيلير مي يز ؟ بوجهتدن بزی تنوير بيورملرينی رجا ايدوز . » ديدی .

رؤف بك ، بوسؤالنك ، مشترك بر سؤال اولديغی ، كندی افاده سندن آكلاشيلور « وجا ايدرز » ديور . فی الحقيقه ، بوسؤالك ، اوكونه قدر ، اردولرك باشنده بولنان « ايكی اردو مقتشنك ده اشترا كيله ترتيب ايدلمش اولديغنه حكم ايتمسك ايچون برسبب بوقدر .

— رؤف بك ، عدليه ده ، تشكيلاتك تحولی دولايسيله واقع اولان ، تطبيقاتك ، عدالتی تأمين ايچون الك مناسب شكل وصورت اولوب اولديغنی اوكرنمك ايستيوردی .

معارف وكيلندن ده ، تحصيل ابتدائی مدتنك قانونه مغاير اولهرق ينچون آزالتيلديغنك ايضاحی طلب ايتدی .

— رؤف بك ، استانبول واليسنك كيجه ملنورمسندن « استانبولك امانتله ادارهسنك ، خلقك حقوقنه تجاوز اولديغندن ده بحث ايتدكدن صوكره ،

معارف وكيلی واصف بك ايله معلوعات آرهسنده تكون ايدن برحادثه دن وبو مناسبتله معلملردن بحث ايدرك ديدی ، كه « معلم اردوسنك ، منور اردونك شو ويا بو طرفی ترجيح ايدر ، تقويه ايدر طرزده فشريانده بولنملری « دوغرو ميدر ؟ »

رؤف بك ، بونك دوغرو اولديغنی سويليه رك تصلقنی شو جمله ايله بيتيردی : « الله وطنمی ، ملتمی وهيمزی محافظه بيورسون . »

بو جملهنك ، قارشيلاندينی ، آلقيشلردن صوكره ، داخليه وكيلی كرسی يه چيقدی . كموشخانه مبعوثی ذكی بك اوكا تقدم ايتمك داعيه سنده بولندی . وهی بك ؛ « افندم بومسئله وكيللرك مجلسدن استيضاحی اولدی . » ديدی . رياست ، وكيللرك حق كلامنه دائر ، نظامنامهٔ داخلی نی خاطرلاتدی . رجب بك ده ، غايت واسع براستيضاحه معروض بولنان وكيللرك ، نظامنامه ايله مؤيد اولان ، سوز سويلهمك حقلرينه ، مساعده ايدلديكی تقديرده ، حقيقتك توضحه يارديم ايدلهمش اولهجغنی بيان ايتدكدن صوكره ، توجيه اولنان سؤاللردن كندينه عائد بولنانلرينه برر ، برر جواب ويردی . بياناتی صره سنده ـ « رؤف بكك كرسی يه بر وضع ناصحانه ايله چيقديغنی اشارتله ؛ بو مجلس ، هيچ بر وقت سكون تام ايله حركت ايتمكه مجبور نه برمكتب ونه ده برفن آقادهميسيدر . » ديدی . رؤف بك كرسيده ، بوكون دخی واضح اولديغنه ، آنكهت اسمنی تلفظ ايتميرك فريدون فكری بكك بر سنه لك مساعی يه عائد و اوچ وكالته شامل اولان معناسز ، حقسز ، منطقسز وقانونسز وموازنهٔ حكومتی يقان برشكلده كی « آنكهت پارلمانتهر » تكليفی طاب ايتديكنه ، هيئت عموميه نك نظر دقتنی جلب ايتدی . فريدون فكری بك ـ يوندن ، رجب بكك « منطقسزدر » ديديكنه اعتراض ايتدی . بوسوزی كريه آلمسنی ايستدی . رجب بك ـ « كريه آلميورم افندم ؛ منطقسزدر » حقيقت اولديغنی كی افاده ايديلير ، ديدی . » فريدون فكری بكك ـ « منطقسز سوزينی قبول ايتميورم » سوزينه ، رجب بك جواب ويردی ، « فريدون فكری بك ـ ديدی ـ سز دها آغير شيلری قبول ايتمكه آليشقينسكز . . »

دها آغير شيلر ، عدليه وكيلی نجاتی بك طرفندن توجيه ايدلمش . . فريدون فكری بك ،

« عدليه وكيلى سوزلرينى كرى آلديلر » ديدى . نجاتى بك ، يرندن فيرلايەرق « سوزلريمى كرى آلمدم ... » ديدى . برآز كورولتو اولدى . نهايت ، رئيس ـ رجا ايدرم كورولتويى كسەلم ! ديدى . رجب بك ، دوام ايتديكى ايضاحاتنده : « .. برچوق ذواتده ، دفترلر وار ايمش ، ديمشدم . شيمدى رؤف بكك سوزلرينه كوره ، حاضرلانمش سؤاللردن اون ، اون بش دانەسنك ، طرح ايدلمسى فرصتنى بولەجغز . ايشته ، افنديلر ، ـ ديدى ـ دفترلرك ياواش ياواش مباديسى چيقيور . »

رجب بك ، رؤف بكك بياناتنده قوللاندينى (ناقيق) ، اشارت ايدرك ، ديدى ، كه رؤف بك هم بوتون بو سؤاللرى صوريبورلر وهم‌ده « اصلا برمسئوليتى وياخود اسقاط كبى برشيئى استهداف ايتميورم » ديبورلر . بر استيضاح كونى ، ملت كرسيسنه چيقان ذات ، يالهده ويا عليهەدر . لهده ايسه حكومتى طوتمسى ايستر . عليهده ايسه اسقاطنى ايستر وبونى آچيق وصراحتله سويلەمك لازمدر . « يوقسه رؤف بك افنديسنك سوزلرى مالايعنى‌دن عبارتدر . »

رجب بكك بو جملەسى ، رؤف بكله آرەلرنده قيصه بر محاورەيه پول آچدى ؛ « فقط تجاوز ايدبيورسكز » ، « سزده مداخله ايدبيورسكز .. » كبى سوزلر تعاطى ايدلدى . نهايت رجب بك ، بياناتنه دوام ايدرك ديدى ، كه « محترم افنديلر ، برطاقم سؤاللر صوريبورلر .. احمد كلشميدر ؟ قانون تطبيق اولنمشميدر ؟

« تركيه بويوك ملت مجلسى كرسيسى ـ بويله استيضاح يابيلير كن ـ هدفسز اولەرق صوريلەجق وسويلنەجك شيلره برمقام اولاماز . » بورايه چيقيورلر ، سويليورلر ، سويليورلر ، نتيجەده سويليورم ، سويليورم آما برشى بوقدر ديبورلر . بويله اولونجه مالايعنى‌در وغايەسزدر . وضعيتك تعريفى بودر . » رجب بك سوزلرينه شويولده دوام ايتدى : چوق دقت ايتدم ، رؤف بك « بورايه چيقديلر ، صرەسى كلدى ، ايجاب ايتدى ، بشقه بر تعريف يابديلر ، جمهوريت كلمەسنى تلفظ ايدەمديلر . » « محترم ، آرقداشلر ـ ديدى ـ لطيفه ايتميورز . بويوك برانقلابدن چيقدق ، منور براستقباله كيديبورز . بوتون احكامى ، بوتون شرائطى ، بوتون وضوحيله برهدفه يوريبورز . » رؤف بكده « نەدر بوكوسكونلك ، كه صرەسى كلمش وآرقداشلر بالوسيله فرصت ويرمش ايكن ، بومقدس اسمى ، تلفظ ايتمەمكده عنادواصرار ايتمشلردر . » « فقط شايان دقتدر ، بوذات ، استانبولده ، قيامتلرى قوپاردى . » « الندن كان هرقوتى صرف ايتدى . » و « حضوركزه چيقدينى زمان ، بوتون اونلردن رجعت ايتدى وبمين ايدرك‌ديدى ، كه بن جمهوريتجيم . » بوكون كنديسندن شبهه ايدبيورم .

بوقناعتك ياكلش اولديغنه ، اقناع ايتمكى ، كنديلرى ايچون ، برمسئله عد ايدرلرسه ، چيقسونلر ، كرسيدن ويا بشقه برمحلدن سويلسونلر ، كه ! بويله برتردده محل بوقدر . عكسى تقديرده ، رؤف بكك جمهوريته اولان مربوطيتندن ، شبهەم واردر وبوشبهەم دوام ايدەجكدر . حقيقت بودر . »

رجب بك ، ايضاحاتنى بيتيرركن ، « محترم آرقداشلر ـ ديدى ـ بوكونه قدر بوغازمزه قدر قان ايچنده يوغوريلەرق بودعوايى ـ بومقدس وطنك اعتلاى قطعيسنى تأمين ايدەجك اولان ـ بو دعوايى بوكونكى مرتبەيه قدر كتيردك . بوكوندن صوكره اك بويوك خطا ، ترددلر ، شبهەلر ، وضوحسزلقلردر . بونلرك زەيه واردقلرينى كيمسه بيلەمز . »

رجب بك كرسيدن اينركن ، مقام رياست ، طالبى اوزرينه كنديني مدافعه ايتمك ايچون رؤف بكه سوز ويردى .

رؤف بك — سزك هروقت وهرتردد ابتديككز زمانده، بن تكرار يمين وقسم ايتمكه مجبورمى يم؟ ديدى . (مجبورسك) سسلرى يوكسلدى . رؤف بك بوسسلره — « خير افنديلر. كيمسه‌نك كيمسه‌دن شبهه ايتمكه حقى يوقدر . » جمله‌سيله جواب ويردى .

بوكا، قره‌حصار صاحب مبعوثى على‌بك، يرندن مقابله‌ده بولندى. — « سن‌ده اووقت، بوطوپراقده اوطوره‌مزسك . اجداديكك، باباكك وده‌كك كلديكى يره كيدرسك. بوطوپراق‌بونى ايستيور.» ديدى.

بونك اوزرينه ، رؤف بك مخالف اولديغى نقطه‌يى ايضاح يوللوبياناتده بولنه‌رق ديدى ، كه « بلاقيد وشرط حاكميت مليه اساسنه مستند براداره‌يى ، ده‌موقراسى دينيلن خلق اداره‌سى اساسلرينى تأسيس ايتمك ايچون وبواساسلر اوزرينه ملتدن وكالت آلدق ». « برطاقم آرقداشلرمز ، ماتك بوحقنى مجلسدن آلوب شوويا بومقامه ، مجلسى فسخ وقانونلرى رد حقنى ويرمك ذهنيت واستقامتنى كوسترديلر. ايشته بن بوكا مخالفم . »

رجب بك ، بوسوزلره جواب ويردى وايضاح ايتدى ، كه رؤف بك اعتراض ومخالفت ابتديكى زمان هنوز تشكيلات اساسيه قانونى وبويله برطاقم حقلرك كيمسه‌يه ويرلمسى ويا ويرلمه‌مسى موضوع بحث دخى دكلدى . بومسائلدن ، آنجق آيلرجه صوكره بحث اولندى. رجب بك « افنديلر، بومغالطه‌در» ديدى.

رؤف بك ، سبب مخالفتنى ايى آكلاتمه‌يلمك ايچون ، شويله بر ايضاحده بولنمغه لزوم كوردى ؛ ديدى ، كه «افنديلر ، دكل خليفه‌جى وسلطانجى، بو مقامك حقوقنى آلمق استعدادنده اولان ، هرهانكى برمقامك عليهنده‌يم . »

رؤف بك ، خليفه‌جى و سسلطانجى اولديغنى افاده ايدركن رياست جمهور مقامنك ، رئيس جمهورك عليهنده اولديغنى ايضاح و اعلان ايدييوردى . دها اول ، بالمناسبه بيان ايتديكم وجهله ، رؤف بك ، « تركيه بويوك مات مجلسى » حكومتى شسكلنده مصر ايدى .. اسمك تبدليله ، يعنى جمهوريت عنوانى آلنمش اولمقله برابر ، تشكيلاتك اوماهيتنك محفوظيتنى تأمين ايتمك ايستيوردى .

نه ايچون ؟ چونكه ، رياست جمهور مقامى ، خلافت وسلطنت مقاملرينك حقوقنى آلمق استعدادنده ايمش ..

افنديلر ، اجتهاد ديبه اورته‌يه آتيلان بوسوزلر ، رجب بكك ديديكى كبى « مالايعنى » دكلده نه‌در؟ بوكبى سوزلرله قورولان منطق « مغالطه » دكلده نه‌در ؟ !

— بواجتهادك وبو منطقك معنا ومدلولنى ، رؤف بكك بوكونكى مساعى وفعاليتى بك كوزل كوسترمكده‌در . فقط ، بز بونى آكلامق ايچون ، بوكونلره قدر ، انتظار غفلتنده قالامزدق. بوندن دولايى بزى معذور كورسونلر.

---

§ افنديلر، بوكون‌ده‌استيضاح نتيجه‌لنمدى . مذاكره ايرتسى كونه‌تعليق ايدلدى. ٨ تشرين ثانى

کونی جریان ایده‌جك مذاکره‌یه انتظاراً ، برآزده ، اوکونلرده‌کی بعض نشریاتی کوزدن کچیرمم .

وطن غزته‌سنك ٥ تشرین ثانی ٣٤٠ تاریخلی نسخه‌سنده‌کی، باش مقاله‌ده ، حکومتی تنقید ایدنلر ومخالف جبهه کوسترنلر مدح وثنا وحکومت طرفدارلری تقبیح اولنقده‌در . باش محرر « هنوز آغزینی آچمیان، منقد نامزدلرینه قارشی، هرکون قولاقدن قولاغه یکی برتجاوزکار سوز فیصلدانیور. حکومتجی حزبه منسوب کیمه تصادف ایدرسه کز اوکونك خفی امر یومیسنده موجود سوزلری عیناً ایشیدیرسکز . » دیدکدن صوکره سوزلرینی تأیید ایچون برطاقم مثاللر صایبور و « کورکورینه أمره اومیان ، حقیقتی کورن وسویله‌مك ایسته‌ین شخصیتلری ، ابتدادن صوصدیرمق ایچون هرواسطه‌یه مراجعت » ایدییورلر و « کیفی اراده ، حال طبیعینك واستقرارك فوقنده ، بر عامل ماهیتی محافظه ایده‌جکدر . » دییور .

افندیلر، محرر « خفی امر یومی » و « کیفی اراده » تعبیرلریله ، ملته نه‌یی‌خبر ویرمك‌ایستیوردی؟ خفی امر یومیلر ویرن ، کیفی اراده‌سنی عامل قیلان کیمدی ؟ بوابهاملی تعبیرلری قوللانان صاحب مقاله ، نهایت ، بزه ، « ایکی طرفی ، بیطرفانه ، بر حکم حالیله چاغیروب دیکله‌مك ، ریاست جمهورك الك بازك ومهم وظیفه‌سیدر ، » نصیحتی ویرییور. بووظیفه‌نك همان یاپیلمسنی ایستیور وچونکه « یارین پك کچ اولهبیلیر ! » دیه تهدید ایدییور .

برکون صوکره ، نم سنه باشی نطقمدن بحث ایدن عینی‌محرر ، « تنقید میلی کوسترن الامستقل فکرلی وطنداشلری ، زمان زمان ، بر طرف ایتمکه چالیشان انحصارجی برسیاسی سیستم ، انکشاف وترقی ایچون ، نهر ایدیجی ، برجهنم مقامنده‌در . » جمله‌سیله تعقیب ایتدیکمز سیستم حقنده ، بك حقسز وانصافسز برافتراده بولونیور و « مشئوم کیدیشك معین برنقطه‌ده توقیف ایدلسی ، یکی‌برچیفیر آچیلمسی لازمدر » دیه‌رك ، بزه ، تکرار وظیفه‌مزی اخطار ایدییوردی .

وطن محرری ، برکون‌صوکره‌یازدیغی « سوقاقده‌کی آدم » سرلوحه‌لی باش‌مقاله‌سنی « انشاءالله ایی اولور ، دیمکدن بشقه یاپه‌جق شی قالمامش کبی کورونیور . » جمله‌سیله بیتیریوردی .

§ ٨ تشرین ثانی ٣٤٠ تاریخلی وطن غزته‌سنده انتشار ایدن ، برآنقره تلغرافنده : « مجلس ، بوکسك موقعده بولنانلرك تصویبی اولمقسزین ، قابینه‌یی اسقاط ایده‌میه‌جکدر » طرزنده، بویوك‌حرفلرله یازلمش انطباعلر و « رؤف بك ، دونکی نطقنده ، استیضاح خارجنده اهمیتسز شیلردن بحث ایتمکله ، استیضاح‌طرفدار لرینك موقعنی واستیضاح دعواسنی ضعفه دوشوردیکی سویلنمکده‌در . » کبی خبرلر ولردر .

—وطن غزته‌سنك ، استیضاح دعواسنی تعقیب ایچون صورت مخصوصه‌ده کوندردیکی مخابری ، انطباعلرنده پك اصابت کوسترمیورسه‌ده ، استیضاح دعواسنك ، سبب ضعفی حقنده ویردیکی خبرده آلدانمش کورونمیوردی .

افندیلر ، توحید افکارك باش محرری‌ده ، برسورو باش مقاله‌لر ایله ، مخالفتی تقویه وتشجیع ایدییور وکندینی مدافعه‌ایدن حکومتك وموافق مبعوثلرك، کندینی مدافعه ایتمارینی وسوز سویلمارینی دخی ایسته‌میوردی . بوباش محرر دییوردی، که « مجلسده ، موافق مبعوثلر بوبله ، هر مهم ایشی ،

کورولتویه بوغمق اکلنجه‌سنده دوام ایدرك منفعلری صوصدوردقجه ، عصمت پاشا حکومتی هیچ شبهه‌سز اعتماد رأیی آله‌جقدر . فقط بو اعتماد رأینك ماهیت حقیقیه‌سی ، نهایت ، برسندوقچه‌نك ایچنه فضله مقداردہ بیاض کاغد آتیلمش اولمسندن عبارت قاله‌جقدر »

بوسفسطه‌لر اوزرنده ، توقفه لزوم یوقدر . برآزده ، طنین غزته‌سنه بقالم ! طنینك ، « سیاسی تخمینات » عنوانلی برباش مقاله‌سنده « حرکت ملیه مجاهده‌سنده بویوك خدمتلریله تمیز ایتمش شایان حرمت واعتماد بعض میالر آره‌سنده برتشریك حرکت مقدماتی باشلادیغی » خبر آلندیغندن و « خلق فرقه‌سیله وحکومتله‌صمیمی مناسباتی اولان مطبوعاتك » « بوخبرلری پك ناخوش برشکلده فارشیلامالرندن ونفسیر ایتمالرندن » و « دها شمدیدن مستقبل فرقه‌یی کوزدن دوشوره‌جك صورتده مطالعات سردینه قیام » ایدلمسندن بحث اولنمقده‌در . مقاله‌ده ، پروغرام مسئله‌سنه تماس ایدیلدیرك ، خلق فرقه‌سنك پروغرامی اولمدیغنه اشارت ایدلدکدن صوکره « بزخلق فرقه‌سندن هیچ ممنون دکلز . فقط خلق فرقه‌سنك پرنسیپلری نامنه سویله‌ن وکوریلن شیلره تماماً طرفدارز . » دینیلیور وخلق فرقه‌سی پرنسیپلرندن نه آکلاشیلدیغی ایضاح اولنه‌رق « فقط ، عجبا ، حقیقتده‌ده بویله‌میدر ؟ » سؤالی اورته‌یه آتیلیور . محرر ، بوسؤاله منفی جواب ویریور و « قارشیمزده بویله برفرقهٔ تجدد واصلاحات کورمکی کوکلمز ایستدیکی ایچون ، خلق فرقه‌سی بودیدیکمز شکلده خولیا ایلیورز . » دییور . اوندن صوکره ، محرر ، شونلری سویلیور : « خلق فرقه‌سنك پروغرامی وسوزلری باشقه‌در ، طوتدیغی یول باشقه‌در . خلق فرقه‌سنك ، ده‌موقراتانی دوداقلرنده‌در . »

بومطالعه‌نك صاحبی ، برنجی جمله‌سیله ، قصد ایدییورسه ، که خلق فرقه‌سی ، جمهوریت اعلان ایده‌جکنی ، خلافتی لغو ایلیه‌جکنی پروغرامنه یازوب اعلان ایتمدی وسویله‌مدی ؛ فقط فعلاً یاپدی ؛ دوغرودر ! آنجق ، ایکنجی جمله ایله خلق فرقه‌سنه اسناد ایتدیکی دوغرو دکلدر .

مقاله صاحبی ، مخالف ذواتك ، موقع اقتداره کچمك ایسته‌ملرینك مشروعیتنی اثبات ایچون ، صرف ایتدیکی برچوق سوزلره شونی ده‌علاوه ایدییور : « وطن دوشونجه‌سیله حرکت ایتمك ، یالکز موقع اقتداره‌کی ذاتلره‌می ـ من طرف‌الله ـ انحصار شکلنده بخش اولنور بر فضیلتدر . »

طنین باش محرری ٤ تشرین ثانی ١٣٤٠ تاریخنده ، یازدیغی اردو وسیاست عنوانلی برباش مقاله‌ده ، شومطالعاتده بولونیور : « شکل حکومت جمهوریتدر . فقط ، حکومتك یالکز آدینی دکیشدیرمك هیچ برفائده تأمین ایتمز . اصل تبدیل ایدلمسی ایجاب ایدن نقطه ایشلك روحیدر ، پرنسیپلریدر . بوکون متحدهٔ آمریقا استثنا ایدیلیرسه آمریقاده یکرمی قدر مملکت واردرکه هپسنك اسمی ده جمهوریتدر . حتی هپ زنجیلردن ترك ایدن هایتی بیله برجمهوریت ایدی . فقط بورالرده جمهوریتك حکومت مطلقه‌دن فرقی یك آزدر . ارثی برحکمدار یرینه ، زورله ریاست جمهوره چیقمش برمتغلبه کوروروز . ایشته بوقدر ! رئیس جمهور نامنی طاشیان مستبد ، کیف مایشا ادارهٔ حکومت ایدر . برحکمدار مطلق‌کی کیف وهوسندن بشقه برقانون طانیماز . »

طنین باش محرری ، بوآمریقا جمهوریتلرندن شیلی‌یی استثنا ایده‌رك دیکرلری ایچون دییور ، که « هیچ بریسی ، بوکون ، حقیقی جمهوریت نامنی طاشیمغه لایق دکلدر . چونکه ده‌موقراسی‌یه .... استناد ایتمیورلر . » « جمهوریت نامی آلتنده حکومت مطلقه‌لرك ، حکمفرما اولمسی ، عسکری رؤسا بوزندندر . »

بوراده ، برآن توقف ايتمك ايسترم. افندیلر ، بومقاله ، مبعوث اولان قوماندانلرك ، مبعوثلقدن استعفالری اوزرینه واومناسبتله یازیلیور. فقط، اویله برزمانده یازیلیور، که اردولرمزك مفتشلری، اردولری ترك ایدوب حکومتی اسقاط ایچون مجلسه کلمشلردر وبومحرر ، اونلرك موقع اقتداره کچمك ایسته‌ملرینك مشروعیتنی اثبات ایچون ، دهابرکون اول ،ستونلرجه یازی یازمشدر . جمهوریتك حکومت مطلقه‌دن فرقسز اولهبیله‌جکنه مثاللر کتیرن وبوکاسبب، ده‌موقراسی یه‌استنادایتمك اولدیغنی سویله‌ین محرر، « حکومت فرقه‌سنك ده‌موقراتلغی دوداقلرنده‌در.» دیین ذاتدر. بونك بویله‌اولمسی «عسکری رؤسا بوزندندر.» دیین ذات، تورکیا رئیس‌جمهورینك‌ده رؤسای عسکریه‌دن بری اولدیغنی بیلن ذاتدر . بوذاتدر، که رؤسای عسکریه‌دن فلان‌وفلانلری، رؤسای عسکریه‌دن اولان تورك رئیس‌جمهوری ورؤسای عسکریه‌دن‌اولان تورك باش وکیلی ایله قارشی قارشیه جبهه آلدیرمق ایچون حرارتله چالیشیور و صوکره سومدیکی طرفك یقیلمسنی ، ملته لزوملی کوسترمه‌بیلمك ایچون ، کویا ، شایان تدقیق وعبرت مثاللر سویلیور و «هانکی‌جنرال معیتنه دهاچوق عاصی طوپلایه‌بیلیرسه، ریاست‌جمهوره اوکچر. » و«اردوقوماندانلری، اشقیا رئیسلری بربرلریله چارپیشه‌رق ، ریاست جمهور موقعنی غصب ایدیبورلر .» دیبور .

افندیلر ؛ بووبوکا مماثل سوزلرك، نه‌مقصدله ونه‌حس ایله یازلدیغنی، فرق ایتمه‌مك وبوکبی نشریاتك مجلس‌اعضاسنده وافکار عمومیه‌ده براقه‌جغی منفی ومضر تأثیرلری آکلامه‌مق، ممکن‌دکلدی. فی‌الحقیقه، بوافسادکار تأثیرات مع‌التأسف فعلی عکسلرینی کوسترمشدر .

§ رأفت ، کاظم قره‌بکر وعلی فؤاد پاشالرك ، مدافعهٔ ملیه انجمننه انتخاب ایدلمه‌مش اولدقلرندن متأثر اولان عینی جمهوریتجی محرر، بودفعه‌ده، اردو قوماندانلرینك، اردولره مؤثر اولهبیله‌جك برهیئته انتخاب ایدلمه‌مش اولدیغنی ایی بولمیور . بونقطه‌ده ، بك سودیکنی آکلاتمق ایستدیکی ده‌موقراسی‌یه امتثالدن دخی واز کچیور . بوفکرلری احتوا ایدن جمله‌لری ، هپ‌برابر مطالعه ایدملم .

« سیاسیات » سرلوحه‌سی آلتنده یازلمش یازیلر آره‌سنده « مدافعهٔ ملیه انجمنی ، ملت مجلسنك همان همان الك آزسیاسی اولان، حتی‌سیاسیاتله هیچ‌علاقه‌سی‌بولنمیان برساحهٔ‌فعالیتدر. » جمله‌سی اوقونور. محرر ، بو جمله ایله ، مجلسه داخل اولان ، اردو مفتشلرینك ، سیاستله علاقه‌سی بولنمیان ساحه‌ده چالیشملرینه نه‌دن ونه ایچون میدان ویرلدی ، دیمك ایستیور . بوکا ، شوبولده ، جواب ویرمك ممکندر . چونکه ، حقیقةً ، مدافعهٔ ملیه انجمنی سیاسیاتله علاقه‌سی بولنمق لازم کلن ، برساحهٔ فعالیت ایسه ، اورایه ، محضا ، سیاسیاتله اشتغال ایلمك اوزره مجلسه کلمش اولانلری ادخال ایلمکده محذور اولدینی ایچون !

محرر ، بوجمله‌دن صوکره دوام ایدرك دیبورکه ، « بوراده ، وطنك ناموس و استقلالنی مدافعه ایده‌جك‌اردویی، اداره، اصلاح، تنسیق ایتمکه ودهامترقی برحاله صوقمغه خادم قانونلر تنظیم‌اولنه‌جقدر. بوتیقه‌جیلق احتراصاتنه کندیلرینی قاپدیرمیوبده ، یالکز وطنی دوشونلر ایچون بو وظیفه ، ارکان عسکریه آره‌سنده ، الك مقتدر ذاتلره تودیع ایدلمك بروجیهٔ حمیتدر . »

بوجملهلر اوزرنده‌ده برآز توقف ایده‌جکم .

اردونك ، اداره ، اصلاح ، تنسیق واونك دها مترقی برحاله کتیرلمسی مسئله‌سی چوق مهمدر . بوخصوصده موظف ومشغول مقام « ارکان حربیهٔ عمومیه » در . بومقامده محررلکده دیدیکی کبی الك

ممتاز ارکان عسکریه‌مز بولنمقده‌در . اردونك اداره‌سی ، اصلاحی ، تنسیق خصوصاتی درعهده ایدن بوبیوك ارکان حربیه ، بوخصوصلرده ، لزوم کوردکجه حکومته تکلیفاتده بولنور .
ارکان حربیه‌نك وحکومته داخل مدافعهٔ ملیه‌نك عریض وعمیق دوشونوب تثبیت ایلدکلری مسائل ، هرسنه ، اجتماع ایدن (عالی عسکری شورا) طرفندن تدقیق ومذاکره اولنور . عالی عسکری شورایی ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی ، مدافعه وبحریه وکیللری واردو مفتشلری تشکیل‌ایدر . عالی عسکری شورانك ، تدقیقندن کچن وتطبیق موافق کورولن خصوصاتدن ایجاب ایدنلر ، حکومته تکلیف اولنور . بوتکلیفلردن تطبیق ایچون ، کسب قانونیت ایلمسی لازم اولانلر وارسه ، ایشته‌اونلر مجلسه عرض اولنور . مجلسده ، اصولاً مدافعهٔ ملیه انجمنندن وتعلق اولورسه بشقه انجمنلردن‌ده کچدکدن صوکره ، مجلس هیئت عمومیه‌سنده مذاکره وتقنین اولنور .

مدافعهٔ ملیه انجمنده‌کی اعضانك عسکرلکدن آکلامسی لازمدر . فقط ، بالکز عسکرلکدن آکلامسی کافی دکلدر. دولتك مالیه‌سندن ، سیاستندن ودها چوق شیلردن‌ده آکلامسی لزوملیدر . بالکز عسکرلکدن آکلامق ، اردویه متعلق قانون لایحه‌لری یاپمق ایچون کافی کلمه‌یدی ، ارکان حربیهٔ عمومیه‌نك تثبیت وعالی‌شورای‌عسکرینك‌ده تصویبندن صوکره آیروجه برانجمنده ویا انجمنلرده تدقیقه حاجت قالمازدی . زیرا ، بولتیقه ایله اشتغال ایدن ذوات ، عسکرلکدن دخی کلمش اولمله ، حیاتی ، علوم وفنون وهرکونکی ترقیات عسکریه‌یی تعقیب وتطبیق ایتمکله امرار ایدن ذواتدن ودها متخصص ودها صاحب صلاحیت اولهماز .

اردونك اداره ، اصلاح وتنسیق ایچون مصیب افکار وبوبوك تجربه‌لره مالك اولدیغنی ظن ایدن وعالی شورای عسکریده قانوناً اعضا بولنان اردو مفتشلری ایچون اك مساعد ساحهٔ فعالیت اردولرك باشنده وعالی شورای عسکری ایچنده‌کی موقعلری ایدی . [جدیت طلب ایدن بو موقعك قیمت واهمیتنی تقدیر ایتمیوب ، حکومتی ، مدافعهٔ ملیه وکالتنی ، ارکان حربیهٔ عمومیه‌یی بکنمیوب ؛ اونلری ، کندی مطالعات وتصورات عسکریه‌سنی تقدیردن اوزاق کورمك ، سیاسی ساحه‌ده چالیشمغی ترجیح ایدن قوماندانلرك ، مدافعهٔ ملیه انجمننه ادخالنه چالیشمق ، اونلرك ؛ اردویه متعلق ، حکومتدن مجلسه کلن ، هرنوع تکلیفلرك انتاجنی مشکللشدیرمك و بونلری وسیله اتخاذ ایدرك حکومتی دوشورمك و ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسنی دکیشدیرمك کبی منفی هوسلرینی تطمین ایتمك غایه‌سنه معطوف اوله‌بیلیر .] طنین باش محررینك‌ده ، بونقطه‌ده‌کی غایه‌سنك بشقه برشی اولدیغنی ظن ایتمك عبثدر .

غایه‌سنك ، عدم حصولندن « متألم ومأیوس » اولان محرر ، « قدیم آتنه جمهوریتنده ده‌موقراسی اساساتنه اوقدر افراط ایله مربوط ایدیلرکه شعبات اداره‌نك هیچ برنده وقوف و اختصاص اعتباریله بیله برتمیز اساسی قبول ایده‌مه‌مشلردی . » ده‌موقراسیده‌کی بو افراطه رغماً « آتنه ، ده‌موقراسیسنده جنرالر بواصولدن مستثنا ایدیلر . »

— خلق فرقه‌سنك ده‌موقراتلغی دوداقلرنده‌اولدیغندن جمهوریتك مطلقیتدن فرقسز اولدیغنی ملته آکلاتمغه چالیشان ، برذاتك ، بوسفسطه‌سنك هنوز اوقونمقده بولندیغی کونلرده ، موقع اقتداره کچیرمك غیرتنده بولندیغی جنرالرك ، ده‌موقراسیدن دخی استثنالری جائز اوله‌بیله‌جکی فکرینی درمیان ایتمسی ، ظن ایدرم ، درست انسانلردن واقع اوله‌بیله‌جك حرکتلردن دکلدر .

افندیلر ، کین واحتراص ، برانسانك دماغی ووجداتی قرارتدیغی زمان ناصل قونوشور ، بوکا برمثال ایسترمیسکز ؟

ایشته ، بیوریکز ، عینی محررك ، شو سوزلرینی دیکله‌یکز ؛ « خلق فرقه‌سنك ، عصمت‌پاشا حکومتنك ، مملکته عرض ایتدیکی چیرکین چهره ! احتراصات شخصیه پیشنده بوقدر اسیر اولان زمامدارلر ، ملی برفرقه وجوده کتیرمك ، ملتی تمثیل ایتمك ادعاسنه قالقه‌مزلر »

« امید استقبال ایله پرغلیان کنجلر ، تازه وتمیز جانلرینی‌فدا ایتدیلر : مملکتی قورتارمق ایچون! مملکتی،شخصلرندن واحتراصلرندن بشقه برشی‌دوشونمه‌ین پولتیقه‌جیلرآلنده اویونجاق یاپمق‌ایچون‌دکل.»

§ حقیقتك ضدکاملی افاده ایدن بو ، مغالطه وسفسطه صاحبی ، بزم تشکیل ایتدیکمز فرقه‌یی وبزم حکومت تشکیلنه مأمور ایلدیکمز عصمت پاشانك وحکومتنك ، چهره‌سنی چیرکین کوریپور وکوستریپور . .

افندیلر ، بزم چهره‌مز، هرزمان، تمیز وپاك ایدی ودائما تمیز وپاك قاله‌جقدر. چهره‌سی چیرکین، وجدانی‌چیرکینلکلرله دولو اولانلر، بزم ، وطنپرورانه ، وجدانپرورانه وناموسکارانه‌حرکاتمزی‌خسیس وچیرکین احتراصلری یوزندن ، چیرکین کوسترمکه قالقیشانلردر .

§ افندیلر ، ٨ تشرین ثانی کونی ، مجلسده ، عمومی استیضاحك مذاکره‌سنه دوام اولندی .

— فریدون فکری بکك(آنکه‌تپارلمانتهر)ك قبولی حقنده‌کی‌اوزون بیاناتی، مختلف خطیبلرك، سوزلریله قاریشه‌رق خیلی دوام ایتدی . اوندن صوکره ، یونس نادی بك کرسی‌یه چیقه‌رق ، « افندیلر ـ دیدی ـ مملکتك رژیمی موضوع بحثدر . جمهوریت اداره‌سی موضوع بحثدر . » هرشیدن اول ، بومسئله‌یی کوروشمك لازمدر . یونس نادی بك ، رؤف بکك برکون اولکی‌بیاناتنه تماس ایده‌رك ، حاکمیت ملیه‌می جمهوریتك تکاملیدر ، جمهوریتمی حاکمیت ملیه‌مك تکاملیدر ؟ کبی برنظریه‌نك ،موضوع مناقشه اولمسنه محل اولمدیغنی ایضاح ایتدی .

رؤف بکك ، دکل خلیفه‌نك ، سلطانك ؛ بومقامك حقوقنی آلمق استعدادنده اولان ، هرهانکی برمقامك علیهنده‌یم ؛ طرزنده‌کی سوزلرینی ، یونس نادی بك شوصورتله ایضاح ایتدی : « بو مقامك رؤف بکجه حقوقی واردر ؛ صریحدر افاده ، محفوظ حقوقی واردر. صاقین کیمسه آلمسون. کونك برنده بلکه لازم اولهجقدر . » « حالبوکه تشکیلات اساسیه چیقمشدر . بوتون مقاملر تثبیت اولنمشدر. بوتون وضعیتلر قانون حالنه قونولمشدر . حالا افسانه‌دن ، سفسطه‌دن بحث ایدر . »

بوندن صوکره، یونس نادی بك، شوسوزلری سویلدی: « .. جمهوریتی بکنمه‌ین آدملر واردر. اعتراف ایتمدکلری شیئی فکرنده بسله‌ین مخلوقات واردر وایچمزده‌درلر . » « .. اویله آدملرك قفاسی أزیلیر ، افندیلر ! »

یونس نادی بك ، رؤف بك وآرقداشلرینك ، نمایشکار وضعیتلرندن، مفتش پاشالرك استعفالرندن ومجلسك ایچنده اویون اویناتیله‌میه‌جغندن بحث ایتدکدن صوکره دیدی، که « خصوصی وکیزلی‌ترتیبات

ایله بعض مقاصدی استحصال ایدرز زعمنده بولنمق وتورکیه بویوك ملت مجلسنك کوشه‌سنده اوطوره‌رق بوشیلرده بولنمق حرمتسزلکدر . قبول ایده‌میز افندم »

یونس نادی بك ، رأفت پاشایه ایلیشه‌رك شویاناتده بولندی : « رأفت پاشا حضرتلری ، معلوم عالیکز اولدیغی وجهله، آلتی، یدی آی مقدم مطنطن ومعناسز.. بعض اعلانات وبیانات ایله مبعوثلقدن استعفا بیورمشلردر . غریب برحادثه‌در. اسباب موجبه اوله‌رق علاوه‌اتمشلردی، که مبعوثلقدن سبب استعفا ، قارالق اوطه‌ده ، یاران آره‌سنده برعهد ملیمی ؟ نه ، برشی وارمش . اوراده طوپلانان آرقداشلری ایش باشنه کتیره‌جکمش . افندم ، چوق مراق ایتدم بوایشه . »

قره‌حصار مبعوثی علی بك، یرندن سوزه قاریشدی و ــ «یعنی جنرالار حکومتی .» دیدی. یونس نادی بك، « چوق مراق ایتدم بوایشه » دیه‌رك سوزینه دوام ایتدی ودیدیکه « .. تشکیلات اساسیه واردر . جمهوریت تأسس ایتمشدر . حکومت ناصل یاپیله‌جقدر ، اوراده ، یازیلیدر . بوتون بونلری اداره ایدن بر تورکیه بویوك ملت مجلسی واردر . خایر ، بونلر کافی دکلدر ، رأفت پاشا مبعوثلقدن استعفا ایتسین ، لازمدر وکیتسون حکومت یاپسین ، یاران طوپلاسین ، نه‌قناعتدربو ؟»

« .. افندم داغ باشنده‌میز؟ دمیرجی افه‌بی آلوب کلوبده ، حکومتمی یاپه‌جقدی. مجلس بوقیدر؟ تشکیلات اساسیه بوقیدر ؟ بو ، نه‌منطقسزجه حرکتدر . »

رأفت پاشا، یونس نادی بکه جواب ویرمك اوزره، کرسی‌یه چیقدی. کندینی مدافعه‌یه چالیشیرکن، رؤف بکله آره‌لرنده موجود فکر برلکندن ورؤف بکك سویلدیکی هرشیئك اونك حسابنه‌ده قید ایدلمسی ایجاب ایده‌جکندن بحث ایتدکدن صوکره « ایکی عسکر مبعوثك مجلسه عودت ایتمسی آرزو ایتمشسه‌م ، عجبا چینده اولدیغی کبی برجمهوریتمی یاپمق ایسته‌مش اولورم ؟ » دیدی . رأفت پاشانك بیاناتنه ، مختلف ذوات ، یرلرندن ، قیصه جوابلر ویرمکه باشلادیلر ، عادتا مناقشه‌لی برمحاوره جریان ایتدی. نهایت، کرسی بشقه برمخالف خطیبه ترك اولندی. یوندن صوکره کرسی‌یه چیقان محمود اسعد بك (ازمیر) : « .. کونلردنبری دوام ایتمکده اولان مناقشاته وهنوز نتیجه‌سی کلمین مذاکراته ، نه انقلابك ونه‌ده ملتك تحملی واردر . » دیه‌کدن صوکره ایضاح ایتدی، که وضعیت « انقلاب نامنه، انقلابی ایلری کوتورمك نامنه اسقاط » دن عبارت دکلدر .

محمود اسعد بك ، هرشیدن اول کیدیله‌جك بوللری تعیین ایتمك لزومنی واوتقدیرده دها صمیمی ودها قطعی بورونه‌یله‌جکنی بیان ایتدی ورؤف بکك نظریه‌سنه تماسله ، شو تحلیلاتده بولندی ، « حاکمیت ملیه بشقه برمسئله‌در . جمهوریت ، مشروطیت ، مطلقیت اداره ، استبداد ، بنه بشقه برر مسئله‌در . برقسمی اشکال حکومتدر . دیکری ملتك اراده‌سنك انفاذ وتطبیقیدر . بودرت شکل ایچنده ، مختلف شکلده ، حاکمیت ملیه‌نك ، تطبیق ایدلدیکنی کورمکده‌یز . حتی استبداددده بیله برپارچه واردر. مشروطیتده برآز دها فضله، جمهوریتده دها فضله ، بناءً علیه بونقطه‌دن بوایکی شیئی قاریشدیرمه‌مق لازمدر . حاکمیت ملیه جمهوریتك تکاملی دیمك دکلدر . چونکه حاکمیت‌ملیه شکل دکلدر .روح واساس مسئله‌سیدر . »

محمود اسعد بك ، رؤف بکك اجتهاد دیه اورته‌یه آتدیغی سوزلر اوزرنده لزومی قدر توقفدن صوکره : « تورك انقلابی یوکسه‌لیور » . « آنجق ، بوانقلابی سرعتله ، هدفنه ، ملتجه بکله‌نیلن هدفنه

ایصال ایتمك ایچون، بر آن اول حقیق وضعیتك توضح ایتمسی لازمدر. تورك ماتی، اورتهده ، دهوقراسی نامنه چکیلمش ، برقلنج کبی ، بونی بکلهمکدهدر . » سوزلریله بیاناتنه ختام ویردی .

§ بوندن صوکره عدلیه وکیلی نجاتی ومعارف وکیلی واصف بکلر، مخالف خطیبلرك استیضاحلرینه اوزون بیاناتده بولنهرق جواب ویردیلر .

— مالیه وکیلی مصطفی عبدالخالق بك ، ایضاحاتنه باشلامدن اول ، رضا نوربکدن ، ضبطدهکی سوزلرندن بعضیلرینك ایضاحنی ایستدی . رضا نور بك ، یانیهلیلرك تورکلکنی مشکوك کوسترمجك طرزده افادهلرده بولنمشدی . عبدالخالق بك ، رضا نور بکك ، ذهابنی شو صورتله تصحیح ایتدی: دوقتور بك ، « آلتی یوز سنه اول ، آرناوودلغك برقسمندن اولان یانیهیه کیدن اجدادمزك اوراده، براقدقلری انسالی بشقه بر تهمتله اتهام ایدیبور . هم کیم ؟ مع الاسف اویله محترم بر آرقداشم ، که آلتی سنهدنبری متعصب بر ملیتجی اولمشدر . دها اول دکلدی . کندیلری دها ابی بیلیرلر . بن ، او یانیهلی دیدکلری آدم ، تورکلك ایچون سلاحله مجادله ایدرکن ، کندیلری بالعکس (تورکلك علیهنه) عصیانه تشویق ایتمشدر . »

§ فیالحقیقه رضا نور بکك سیاسی حیاتنده ، بر چوق مجادلاتله اشتراك ایتدیکی معلوم ایدی . بو اشتراکلری ، ملیتپرور اولهرق بویوك ملت مجلسی دورندهاوکاخدمت وفعالیت ساحهلری کوسترلمسنه، مانع تلقی ایدلهمشدی . فقط ، تورکلرك روم ایلیدن چیقارلمسی کبی ، هر تورکك قلبنده ابدی و الیم برهجران یشاتان بویوك فلاکت حادثهسنده مفرط ملیتپرور رضا نور بکك آرناوود عاصیلری ایلهبرابر، تورکلر علیهنده ، فعالیتده بولندیغنی بیلمیوردق . بوکا اطلاع حاصل اولنجه ، بویوك ملت مجلسنی ، حقیقی برحیرت ودهشت استیلا ایتدی .

بو بحثدن صوکره مالیه وکیلی ، دیکر ایضاحاتی ویردی . اونی زراعت وکیلی شکری قیا بك تعقیب ایتدی . شکری قیا بك ، بالخاصه زراعت وکالتنی تنقید ایدن برخطیبهجواب ویردی وزراعت ایشلرینك کوزل جهلر ، کوزل افادهلر ، کوزل منطقلرله کیزلنهجك برشی اولمدیغنی ایضاحدن صوکره « بو ، طوپراغه یازیلان براتردر . اونك صحیفهلری آچیق وهرکس طرفندن اوقونمقدهدر ، » دیدی وعلاوه ایتدی : « قالقوبده مجلس عالینك حضورنده ، شویله یاپیلدی ، بویله یاپیلدی کبی مغالطه یاپیلهبیلیرمی ؟ بونه جرأتدر ؟ »

تجارت وکیلی حسن بك و نافعه وکیلی مرحوم سلیمان سری بکدن صوکره ایضاحات ویرمك صرهسی خارجیهیه وباش وکالته کلدی .

§ افندیلر ، باش وکیل عصمت پاشا ، استیضاحك عمومی اولمسی تکلیف ایتدیکی کوندن صوکره، مذاکراته اشتراك ایدهمیهجك درجهده خستهلانمش ، یاتیوردی .

مدافعهٔ مالیه وکیلی کاظم پاشا ، عصمت پاشایه وکالةً کرسیبهچیقهرق ایجاب ایدن بیانات وایضاحاتده بولندی .

§ آرتق استیضاح مذاکرهسنه ختام ویرمك زمانی کلمشدی. مذاکره کافی کورولدکدن صوکره، فریدون فکری بکك « آنکهت پارلمنتهر » تقریری رد اولندی .

١٩ رأیه قارشی ١٤٨ رأی ایله عصمت پاشا حکومتنه اعتماد ابدلدی . بررأی‌ده مستنکف ابدی.

افندیلر ، مجلسده مغلوب اولانلرك ، غزته‌جی آرقداشلری ، بو نتیجه‌دن، بالطبع ، هیچ ممنون اولمدیلر . دها کوسکون وعنود برصورتده هجوملره کچدیلر .

٩ تشرین ثانی تاریخلی وطن غزته‌سنك باش مقاله‌سی : « موجود اداره شکلی ، لفظ اعتباریله ، ملی حاکمیتك الك یوکسك درجه‌سی اولمشدر . فقط ، حکومتجیلرك ذهنیتی ، بر آز قازیلسه ، همان هیچ دکیشمه‌مش اولدیغی کورولور. » و:

« بوکون ، مرتجع کلمه‌سی یکیدن رواج بولمشدر . » طرزنده تنقیدلرله مالیدر .

١٠ تشرین ثانی تاریخلی وطنك « میدان محاربه‌سنك نتیجه‌سی » سر لوحه‌لی باش مقاله‌سی ، تیمورلنکك فیل حکایه‌سنی تکراردن صوکره حکومتی اسقاطه چالیشانلرك ، ایی حرکت‌ابده‌مدکلرندن شکایتی تضمن ابدن ، شو مطالعه‌لری احتوا ایدییوردی : « آنقره‌ده ایلك استیضاح باشلادیغی‌زمان، اورته‌ده منقد ، عزمکار بر اکثریت واردی . » « منقدلر بووضعیتی اداره ایده‌مدیلر . تشکیلاتسز فردلر حالنده ، منفرد تنقیدلرده بولندیلر . » منفرد تنقیدلربیله ، اساسلی برصورتده ادامه‌ابدیله‌مدی. استیضاح عمومیله‌شنجه ، تعطیل زمانندەکی نوط دفترلرینی آچان اولمدی . الك شدتلی منقدلربیله ، دیللرینك آلتندەکنی سویله‌مکدن چکیندیلر . »

صاحب مقاله وضعیته ، بولنیقه‌جیلق نقطهٔ نظرندن باقه‌رق ، دییورکه« حکومتجیلرك‌مکمل‌برسوق واداره وابتدادن صوکنه قدر دوشونولمش برپلانله حرکت ایتدکلری کورولور . »

§ بورادە ؛ انسانك صاحب مقاله‌یه ، شویله برسؤال صوره‌جنی کلیور !

ملتك مقدراتی مسئولیتنی ، الدرینه آلدیرمق ایستدیککز ذوات، آیلرجه‌وآیلرجه حاضرلاندقدن واستانبولده‌کی رفیقلریله دخی اوزون بویلو کوروشدکدن صوکره ، سزلکده ایضاح ایتدیککز کبی ، دیللرینك آلتندەکنی سویله‌مکدن چکینه‌جك قدر ، کندیلرینه اعتماد ایده‌مزلرسه ، الك نهایت ، اون طقوز بچق کشینك ، مجلسده حرکتنی توحید ایده‌میه‌جك قدر عاجز اولورلرسه ، بو ذوات ، دولتك رأس‌کارینه کچمك لیاقتنده فرض اولنه‌بیلیرمی ؟

افندیلر ؛ طنینك (مرصاد عبرت) ستونندن‌ده برقاچ جمله اوقویه‌جغم . بو ستونی دولدوران محرر ، بوتون مملکته مجلس منظره‌سنی سیر ایتدیریور و اوکا « ـ ایواه ! بوده اونه‌کیلر کبی‌چیقدی.» دیدیرتیور .

پوصویه یاتان ، بو محرر ، قولاغنه شو سوزلرك فیصیلداندیغی‌ده ایشیدییور : « . . . اسکی انقاضله یاپیلان بربنادن نه اومارسك‌که ! . . »

عجبا ، بو یازیلری یازمش اولان ذات ، حقیقةً اوکون ، بویله‌می متحسس ایدی ؟ یوقسه ، بو معناسز سوزلری ، ملتی علیهمزه تحریك ایچون بالالتزامی یازییوردی ؟ ایستر اویله و ایستر بویله اولسون ، هر ایکیسی‌ده دوغرو دکلدی . بو نوع ، قلم اربابی ، جمهوریته فنالق ایتمشلردر .

§ افندیلر ؛ توحید افکارکده ، برمعتاد « فائده‌سز وقیمتسز بر ظفر » دیه فائده‌سز و قیمتسز یازیلری دوام ایدییوردی .

§ محترم افندیلر ، (قومپلو) بحثنی ایضاحده وقومپلونك مجلس داخلنده‌کی صفحه‌سنی تصویرده، اهمیتسز کبی تلقی اولنه‌بیله‌جك بعض تفرعاته تماس ایتدم . بونده بنی معذور کوره‌جککزی امید ایدرم.

خاطره کلیر ، که هر حکومتدن ، هر زمان استیضاح یاپیلیر ، براستیضاحه بوقدر اهمیت ویرمك جائزمیدر ؟ عرض ایتمش‌یم ، که موضوع بحث اولان استیضاح ، نورمال بر استیضاح دکلدی . قومپلونك برصفحهٔ مخصوصه‌سی ایدی . بواستیضاح صحنه‌سندن صوکره‌در ، که مخالفلر ماسکه‌لرینی آتمغه مجبور ایدلدیلر . معلوم اولدیغی وجهله (ترقی پرور جمهوریت فرقه‌سی) دیه بر فرقه تشکیل ایتدیلر . بوفرقه‌نك ، کیزلی اللر طرفندن ، چیزیلن پروغرامی‌ده اورته‌یه آتدیلر .

(جمهوریت) کلمه‌سنی تلفظدن دخی اجتناب‌ایدنلرك، جمهوریتی، دوغدیغی کون، بوغمق ایسته‌ینلرك، تشکیل ایتدکلری فرقه‌یه (جمهوریت) وهم‌ده (ترقی پرور جمهوریت) عنوانی ویرملری ، ناصل جدی ونه‌درجه‌یه قدر صمیمی تلقی اولنه‌بیلیر ؟

رؤف بك و آرقداشلرینك تشکیل ایتدکلری فرقه، محافظه‌کار عنوانی آلتنده میدانه چیقسه‌یدی، بلکه معناسی اولوردی . فقط ، یزدن دهـا زیاده جمهوریتجی ویزدن دها زیاده ترقی پرور اولدقلرینی ادعایه قالقیشملری ، بالطبع دوغرو دکلدی .

§ « فرقه افکار واعتقادات دینیه‌یه حرمتکاردر . » دستورینی باراق اوله‌رق أنه آلان ذواتدن، حسن نیته انتظار اولنه‌بیلیرمیدی . بوبایراق ، عصرلردنبری ، جاهل ومتعصبلری ، خرافه پرستلری اغفال ایده‌رك خصوصی متصدلر تأمینه قالقیشمش اولانلرك طاشیدقلری بایراق دکلیدی؟ تورك ملتی، عصرلردنبری ، نهایتسز فلاکتلره ، ایچندن چیقه‌بیلمك ایچون ، بویوك فداکارلقلر استلزام ایدن ، ملوث بطاقلتلره ، هپ بوبایراق کوستریله‌رك سوق اولنمامشمیدی ؟

جمهوریتجی وترقی پرور اولدقلرینی ظن ایتدیرمك ایسته‌ینلرك ، عینی بایراقله اورته‌یه آتیلملری ، دینی تعصبی غلیانه کتیره‌رك ، ملتی ، جمهوریتك ، ترقی و تجددك تماماً علیهنه تشویق ایتمك دکلیدی ؟ یکی فرقه ، افکار واعتقادات دینیه‌یه حرمتکارلق پرده‌سی آلتنده ، بزخلافتی تکرار ایسترز ؛ بزیکی قانونلر ایسته‌میز ؛ بزجه مجلة کافیدر ؛ مدرسه‌لر ، تکه‌لر ، جاهل سوفته‌لر ، شیخلر ، مریدلر ، بزسزی حمایه ایده‌جکسز ؛ بزمله برابر اولیکز . چونکه مصطفی کمالك فرقه‌سی خلافتی لغو ایتدی . اسلامیتی رخنه‌دار ایدییور . سزی کاوور یاپه‌جق ، سزه شاپقه کیدیره‌جکدر دییه باغیرمیورمیدی ! یکی فرقه‌نك قوللاندیغی فورمول ، بوارتجاعکارانه فریادلرله دولو دکلدر دینیله‌بیلیرمی ؟

باقیکز افندیلر ؛ بو فورمول طرفدارلرندن برینك دهـا چوق اول [١٠ مارت ٣٣٩ تاریخنده] مصلوب جیرانلی کورد خالد بکه یازدیغی مکتوبده‌کی شوجمله‌لره : « عالم اسـلامك مابه‌البقاسی اولان مساساته هجوم » ایدییورلر . « بو خصوصده‌کی تشریحاتکزی آرقداشـلره‌ده اوقودم . هیسنده تزیید غیرتی موجب اولدی . » « غربه تمثل ایتمك ، تاریخمزی، مدنیتمزی غائب ایتمك » ی ضروری قیلار . « ... خلافت مؤسسه‌سنی یقمق ، لادینی برحکومت تأسیسنی دوشونمك ، هپ استقبال اسلامی تهدید ایده‌جك عاملری وجوده کتیرمکدن بشقه برنتیجه ویره‌مز . »

افندیلر؛ وقایع وحادثات دخی اظهار واثبات ایتدی، که (ترقی‌پرورجمهوریت‌فرقه‌سی) پروغرامی

الك خائن دماغلرك محصوليدر ، بوفرقه ، مملكتده سوءقصدجيلرك ، مرتجعلرك تحصنكاهى ، اميداستنادىَ اولدى ، خارجى دشمنلرك ، يكى تورك دولتنى ، تازه تورك جمهوريتنى محو ايتمكه معطوف پلانلرينك سهولت تطبيقاتنه خدمته چاليشدى . تاريخ ، (مرتب ، عمومى ، ارتجاعى) اولان شرق عصيانى ، اسبابنى تدقيق وتحرى ايتديكى زمان ، اونك مهم وبارزسببلرى ميانده (ترقى پرور جمهوريت فرقه) سنك دينى مواعديني وشرقه كوندردكلرى كاتب مسؤللرينك تشكيلات وتحريكاتى بوله جقدر .

خاطرات دفترينى [نافله وتهجد نمازلرينك] توابندن باحث حديثلرله دولدوران ، بو كاتب مسئول ، شرق ولايتلرمزده تحريكات دينيه‌ده بولنوركن ، فرقه‌سنك پروغرامنى تطبيق ايتميورميدى ؟ معصوم خلقه ، بش وقت نمازدن ماعدا ، كيجه‌لرى‌ده فضله نماز قيلمنى وعظ و نصيحت ايتمك ، بلكه‌ده عمرنده نماز قيلمه‌مش اولان بر پوليتيقه‌جى طرفندن واقع اولورسه ، بو حركتك هدفى آكلاشيلماز ، اولورمى ؟

افنديلر ، يابديغمز انقلابك وسعت وعظمتى قارشوسنده ، اسكى خرافات ومؤسساتك برر برر سقوطنى كورن متعصب وارتجاعكار عناصر ، « افكار واعتقادات دينيه‌يه حرمتكار » اولديغنى اعلان ايدن برفرقه‌يه وبالخصوص بوفرقه‌نك ايجنده اسمارى شهرت بولمش ذواته درت أل ايله صاريلمازمى ؟ يكى فرقه پايان ذوات بوحقيقتى مدرك دكليدرلر ؟ اوحالده ، اللرينه آلدقلرى ، دين بارانى ايله ، ملت ومملكتى نره‌يه كوتورمك ايستيورلردى ؟ بويله برسؤاله ويرلمسى لازم كلن جوابده ، حسن نيت ، غفلت ، قيدسزلق كى سوزلر ، مملكتى ترقى‌يه ايصال ايده‌جكم ديه اورته‌يه آتيلان برفرقه رؤسامى ايچون معذرت تشكيل ايده‌مز !

افنديلر ، يكى فرقه ، عنوان اتخاذ ابتديكى « ترقى » و « جمهوريت » ناملرينك ضدتاملريله انكشاف ايتمشدر . بوفرقه‌نك رؤساسى ، حقيقةً مرتجعلره اميد وقوت ويرمشدر . بوكا مثال اولەرق عرض ايده‌يم ؟ ارغنى‌ده ، عصانك واليلكنى قبول ايدن مصلوب قدرى ، شيخ سعيده يازديغى برمكتوبده « ملت مجاسنده ، قره‌بكر كاظم پاشانك فرقه‌سى ، احكام شرعيه‌يه رعايتكار ودينداردر . بزه مظاهرت ايده‌جكلرينه شبهه ايتمم . حتى شيخ ايوب [*] نزدنده بولنان كاتب مسئوللرى ، فرقه‌نك نظامنامه‌سنى كنيرمشدر . . » دييور . شيخ ايوب‌ده ، محاكمه‌سى صره‌سنده « دينى قورتاره‌جق يكانه فرقه‌نك ، كاظم قره‌بكر پاشانك تشكيل ابتديكى فرقه اولوب ، احكام شرعيه‌يه رعايت ايديله‌جكنك ، فرقه نظامنامه‌سنده اعلان ايدلديكنى » سويله‌مشدر .

افنديلر ، « ترقى پرور » و « جمهوريت » كلەلرينى قوللانەرق ، بزه ومنوران ملته قارشى دين بايراغنى كيزله‌مك تدبيرنده بولنانلر ، مملكتده عمومى ارتجاع وعصيان يابمق ايچون ، داخل وخارجده ، ترتيبلر وتشويقلر يابمقله مشغول اولانلرك موجوديتندن بى خبر فرض اولنه‌بيليرلرمى ؟ يكى فرقه‌يه داخل اولانلرك ، تكميل اعضاسى موضوع بحث اولمسه بيله ، دينى مواعدى ، موفقيت ايچون ، مؤثر عامل قبول ايدن وبوكا داثر فورمولى نظامنامه‌لرينه ادخال ايدن كيمسه‌لر ، مملكته متوجه ، شخصلرمزه متوجه سوء قصدلردن بى خبر قبول ايديله‌مزلر !

عصيانك وقوعندن آيلرجه مقدم ، مملكتك شوراسنده بوراسنده ، بايپلان خفى اجتماعلردن

[*] رؤساى عصاندن اولوب اعدام ايدلشدر .

و « جمعیت خفیهٔ اسلامیه » تشکیلاتندن، استانبولده نقش بندی مشایخنك پادیشی اجتماعده ، احضار ایدیلهجك قیامه مظاهرت وعد ایدلدیکندن ونهایت‌ملی‌حدودلرمزك خارجنده بولنوب ، شرق عصیانی تحریك ایدنلرك بیاننامه‌لرنده کاظم قره‌بکر پاشانك فرقه‌سندن امید ایله بحث اولندیغندن [*] خبردار اولمدقلرینی فرض ایدهلم. فقط، فتحی بك حکومتی زماننده ، بالذات فتحی بك واسطه‌سیله، کندیلرینه، فرقه‌لرینك‌مضر وعصیان وارتجاعه مشوق وضع وماهیتنده اولدیغی بیلدیرلدیکی زمان اولسون ، حقیقتی مطالعه ومشاهده ایتملری لازم گلزمیدی؟ حکومتك وبنم، بك خالصانه اولهرق بواخطاراتمزدن صوگره اولسون حقیقتی آگلاملری واوکا گوره حرکت ایتملری ایجاب ایدردی . اونلر، بالعکس ، بودفعه‌ده « افکار واعتقادات دینیه‌یه رعایتکارز ، تلیشه‌سنی، بوسبوتون عکسی‌معناده تفسیره قالقیشدیلر . گویا ، معلوم فورمول ایله ، نظرلرنده ، هردینك وهردین سالکنك افکار و اعتقاداتنه رعایتکار اولدیغنی افاده ایتمك .. گنیش حریتپرور اولدقلرینی آگلاتمق ایستیورلرمش.. افندیلر، بوطرز حرکته درست، صمیمی دینه‌مز !

پولتیقه عالمنده، برجوق اوبونلر گورولور. فقط ، مقدس برمفکوره‌نك، تجلیسی اولان جمهوریت اداره‌یه ، عصری حرکته قارشی جهل وتعصب وهرنوع خصومت آیاغه قالقدیغی زمان بالخاصه ترقی پرور و جمهوریتجی اولانلرك بری، حقیقی ترقی وجمهوریتجی اولانلرك یانیدر ؛ یوقسه مرتجعلرك امید وفعالیت منبعی اولان صف دگل...

— نه‌اولدی افندیلر ؟ ! حکومت ومجلس ، فوق‌العاده تدبیرلرآلمغه لزوم گوردی. تقریر سکون قانونی چیقاردی . استقلال محکمه‌لرینی فعالیته گچیردی . اردونك سگز ، طقوز، سفربر فرقه‌سنی ، اوزون مدت تأدیباته حصر ایتدی . « ترقی پرور جمهوریت فرقه‌سی » دینیلن مضر تشکل سیاسی‌یی سد ایتدی .

نتیجه، بالطبع، جمهوریتك موفقیتیله تجلی ایتدی. عاصیلر امحا ایدلدی.فقط، جمهوریت دشمنلری، بویوك قومپلونك صفحاتی ختام بولدیغنی قبول ایتمدیلر . نامردانه ، صوك تشبثه گیریشدیلر . بوتشبث ازمیر سوءقصدی صورتنده تظاهر ایتدی. جمهوریت محکمه‌لرینك قهار پنجه‌سی، بودفعه‌ده، جمهوریتی، سوء قصدجیلرك آلندن قورتارمغه موفق اولدی .

* * *

§ محترم افندیلر؛ جدی ایجابات اوزرینه، حکومتجه فوق‌العاده تدبیرلر آلنمسی لزومنه دائر ایلك اظهار قناعت ایتدیکمز زمان ، بونی حسن‌تلقی ایتمهنلر واردی .

تقریرسکون قانونی واستقلال محکمه‌لرینی، واسطهٔ استبداد اولهرق قوللانه‌جغمز فکرینی اورتهیه آتانلر وبوفکری تلقینه چالیشانلر اولدی .

شبهه‌یوق، که زمان‌ووقایع، بوشایان‌نفرت‌فکری تلقینه‌چالیشانلری،البته‌خجیل‌موقعه‌دوشورمشدر.

[*] حلبده طبع اولنهرق کردستانه توزیع اولنان شامین پاشا زاده‌لرك بیاننامه‌سی

بز، فوق العاده اتخاذ اولنان وفقط قانونی اولان تدبیرلری، هیچ بروقت وهیچ برصورتله، قانونك فوقنه چیقمق ایچون، واسطه اولهرق قوللانمدق، بالعکس، مملکتده سکون وآسایش تأسیسی ایچون تطبیق ابتدك، دولتك حیات واستقلالنی، تأمین ایچون قوللاندق. بز، اوتدبیرلری، ملتك مدنی واجتماعی انکشافنده استفاده لی قیلدق.

افندیلر، آلدیغمز فوق العاده تدبیرلرك تطبیقنه لزوم قالمدیغی کورولدکجه، اونلرك تطبیقندن صرفنظر ایدلمکده، تردد کوسترلمه مشدر. نته کیم، استقلال محکمه لری، زماننده تعطیل فعالیت ایلدکلری کبی، تقریرسکون قانونی ده، مدت مرعیتی ختامنده، تکرار بویوك ملت مجلسنك حضورتدقیقنه عرض اولندی. مجلس، قانونك برمدت دها ادامهٔ مرعیتنی لزوملی کورمش ایسه، البته، بو، ملت وجمهوریتك عالی منفعتلری ایجابی اولدیغندندر، مجلس عالینك بوقراری، بزه، واسطهٔ استبداد ویرمك مقصدینه معطوف تصور اولنه بیلیرمی؟

افندیلر، تقریر سکون قانونك جاری واستقلال محکمه لرینك حال فعالیتده بولندیغی مدتظرفنده، یاپیلان ایشلری، کوز اوکنه کتیره جك اولورسه کز، مجلسك وملتك امنیت واعتمادینك، تماماً محلنه مصروف اولدیغی کندیلکندن آکلاشیلیر.

مملکتده ایقاع ایدیلن، بویوك عصیان وسوءقصدلر برطرف ایدیلهرك، تأمین اولنان آسایش وحضور، البته، عمومجه موجب ممنونیت اولمشدر.

افندیلر، ملتمزك باشنده، جهل، غفلت وتعصبك وترقی وتمدن دشمنلغنك، علامت فارقه سی کبی تلقی اولنان فسی آتهرق اونك یرینه بوتون مدنی عالمجه سرپوش اولهرق قوللانیلان شاپقه یی کیمك وبو صورتله، تورك ملتنك، مدنی هیأت اجتماعیه دن، ذهنیت اعتباریله ده، هیچ بر فرقی اولمدیغنی کوسترمك بر لازمه ایدی. بونی، تقریر سکون قانونی، جاری اولدیغی زمانده یاپدق. بو قانون جاری اولمسه یدی، بنه یاپه جقدق. فقط، بونده، قانونك مرعیتی ده، سهولت بخش اولدی دینیرسه، بو، چوق دوغرودر. فی الحقیقه، تقریرسکون قانوننك مرعیتی، بعض مرتجعلرك، ملتی واسع مقیاسده تسمیم ایتمسنه میدان براقه مشدر. کرچه، بر بورسه مبعوثی، بوتون حیات تشریعیه سنده، هیچ بروقت کرسی یه چیقمه مش وهیچ بروقت مجلسده، ملت وجمهوریت منفعتلرینی مدافعه ایچون، برتك کله دخی تلفظ ایتمه مش اولان بورسه مبعوثی، نورالدین پاشا، یالکز شاپقه اکساسی علیهنده، اوزون برتقریر ویرمش وبونی مدافعه ایچون کرسی یه چیقمشدر. شاپقه اکتساسنك «حقوق اساسیه وحاکمیت ملیه ومصونیت شخصیه خلافنده معامله» اولدیغنی ادعا ایتمش وبونك «خلقه عدم تطبیقنك تأمین وتأیید» اولنمسنه چالیشمشدر. فقط، نورالدین پاشانك، ملت کرسیسندن غلیانه کتیرمکه موفق اولدیغی تعصب وارتجاع حسلری، نهایت برقاچ یرده، یالکز برقاچ مرتجعك، استقلال محکمه لرنده، حساب ویرملریله سوندی.

افندیلر، تکیه وزاویه لرله، تربه لرك سدی وعلی العموم طریقتلرله شیخلك، درویشلك، مریدلك، چلبلك، فالجیلق، بویوجیلك وتربه دارلق والخ کبی بر طاقم عنوانلرك منع والغاسی ده تقریر سکون قانونی دورنده یاپیلمشدر. بو خصوصده کی اجراآت وتطبیقات، هیئت اجتماعیه مزك، خرافه پرست، ابتدائی برقوم اولدیغنی کوسترمك نقطهٔ نظرندن، نه قدر الزم ایدی، بو، تقدیر اولنور.

برطاقم شیخلرك ، ددەلرك ، سیدلرك ، چلبیلرك ، پاپالرك ، امیرلرك آرقەسندن سوروكلەنن وقالجیلره ، بویوجیلره ، اوفوروكجیلره ، نسخەجیلره طالع وحیاتلرینی امنیت ایدن انسانلردن مركب بركتلەیه ، مدنی برملت نظریله باقیلەبیلیرمی ؟ ملتمزك حقیقی ماهیتنی ، یاكلش معنادە كوسترەبیلن وعصرلرجه كوسترمش اولان بوكبی عناصر ومؤسسات ، یكی تورکیه دولتنده ، تورك جمهوریتنده ادامه ایدەبلیمیدی ؟ بوكا عطف اهمیت ایتمەمك ، ترقی وتجدد نامنه ، الك بویوك وغیر قابل تلافی خطا اولمزمیدی ؟ ایشته ، بز ، تقریر سكون قانونمنك مرعیتندن استفاده ایتدك ایسه ، بوتاریخی خطانی ارتكاب ایتمەمك ایچون ، ملتمزك ناصیەسنی اولدیغی كبی آچیق وپاك كوسترمك ایچون ؛ ملتمزك متعصب وقرون وسطائی ذهنیتده اولدیغنی اثبات ایتمك ایچون استفاده ایتدك .

افندیلر ، ملتمزك اجتماعی ، اقتصادی ، خلاصه بالجمله مدنی معاملات ومناسباتنده فیضلی نتیجەلرك ضامنی اولان یكی قانونلرمزده . . حریت نسوانی تأمین وحیات عائلەیی ترصین ایدن قانون مدنیده بوبحث ایتدیكمز دورەده وجوده كتیرلمشدر . بناءً علیه ، بز ، هرواسطەدن ، یالكز وآنجق ، نقطهٔ نظردن استفاده ایدرز . اونقطهٔ نظر شودر : تورك ملتنی ، مدنی جهاندە ، لایق اولدیغی موقعه اصعاد ایتمك وتورك جمهوریتنی صارصیلماز تملری اوزرنده ، هركون ، دها زیاده تقویه ایتمك .. وبونك ایچون ده ، استبداد فكریني تولدورمك ..

*
* *

§ محترم افندیلر ؛ سزی ، كوتلرجه اشغال ایدن ، اوزون وتفرعاتلی بیاناتم ، الك نهایت ، ماضی اولمش بردورك حكایەسیدر . بونده ، ملتم ایچون ومستقبل اولادلرمز ایچون دقت وتیقظی دعوت ایدەبیلەجك ، بعض نقطەلر ، تبارز ایتدیرەبیلمش ایسەم ، كندیمی مختیار عد ایدەجكم .

افندیلر ؛ بو بیاناتمله ، ملی حیاتی ختام بولمش فرض ایدیلن بویوك برملتك ، استقلالنی ناصل قزاندیغنی وعلم وفنك الك صوك اساسلرینه مستند ، ملی وعصری بردولتی ، ناصل قوردیغنی افادەیه چالیشدم .

بوكون واصل اولدیغمز نتیجه ، عصرلردنبری چكیلن ملی مصیبتلرك انتهاسی وبو عزیز وطنك ، هركوشەسنی صولایان قانلرك بدلیدر .

بو نتیجەیی ، تورك كنجلكنه امانت ایدییورم .

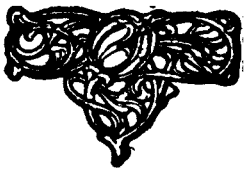
ای تورك كنجلكی ! برنجی وظیفەك ، تورك استقلالنی ، تورك جمهوریتنی ، الی الابد ، محافظه ومدافعه ایتمكدر .

موجودیتكك واستقبالكك یكانه تملی بودر . بو تمل ، سنك ، الك قیمتلی خزینه كدر . استقباله دخی سنی ، بو خزینەدن ، محروم ایتمك ایستیەجك ، داخلی و خارجی ، بدخواهلرك اولەجقدر . بركون ، استقلال وجمهوریتی مدافعه مجبوریتنه دوشرسەك ، وظیفەیه آیقلمق ایچون ، ایچنده بولنەجغك وضعیتك

امكان و شرائطنى دوشونميه‌جكسك ! بو امكان و شرائط ، چوق نامساعد بر ماهيتده تظاهر ايده‌بيلير . استقلال و جمهوريتكه قصد ايده‌جك دشمنلر ، بوتون دنيادە امثالى كورولمەمش برغالبيتك مثلى اولەبيلير. جبراً وحيله ايله عزيز وطنك ، بوتون قلعەلرى ضبط ايدلمش ، بوتون ترسانەلرينه كيرلمش، بوتون اردولرى داغيتلمش ومملكتك هركوشەسى بالفعل اشغال ايدلمش اولەبيلير. بوتون بو شرائطدن دها أليم ودها وخيم اولمق اوزره ، مملكتك داخلنده ، اقتداره صاحب اولانلر غفلت وضلالت وحتى خيانت ايچنده بولنه‌بيلير. حتى بو اقتدار صاحبلرى شخصى منفعتلرينى ، مستوليلرك سياسى املرينه توحيد ايده‌بيلير . ملت ، فقر وضرورت ايچنده خراب وبيتاب دوشمش اولەبيلير .

اى تورك استقبالنك اولادى ! ايشته ، بو احوال وشرائط ايچنده دخى ، وظيفەك ، تورك استقلال و جمهوريتنى قورتارمقدر ! محتاج اولديغك قدرت ، دامارلركدەكى اصيل قانده ، موجوددر !

صوك

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۳۰	٦۰	حادثات	حادثات
۳۰	۱۲	صلاح الدین	صلاح الدین
۳۱	۱۵	تأثیر	تأثیر
۵۱	٤	قاراقته ر-یتك	قاراقته ریتیك
٦۵	۲	سوتدیرن	سوندیره‌ن
٦۷	۲۳	بولنه بیلیر	بولنه بیلیر
۷٦	۱۷	تحتیق	تحقیق
۷۷	۹	نسویه‌سی	تسویه‌سی
۸۵	۱٦	یده جك	ایده جك
۹۵	۱	خصوصی	خصوص
۱۰۰	۳	قوندانی	قوماندانی
۱۰۰	۳۰	منتطر	منتظر
۱۲۳	۲	ولنمی	اولنمی
۱۲۳	۷	نشکیلات	تشکیلات
۱۳۳	۱	ملیه تك	ملیه نك
۱٤۳	٤	اجرآت	اجراآت
۱٤۸	۱۷	مهدلندیرملرینه	مهرلندیرملرینه
۱۵٤	۱٤	آتپازی	آقیازی
۱۸٤	۵	عرقده	عراقده
۲۲۵	۱۸	جاضر	حاضر
۲۲٦	۷	۲۲ شباطده	۲۲ کانون ثانیده
۲۳۱	۱۸	$\frac{۲۳}{۲٤}$ شباطده	$\frac{۲۳}{۲٤}$ کانون ثانیده
۲٤۸	۲۱	بر هفته اول	بر قاچ هفته اول
۲٤۸	۲۳	» » »	» » » »
۲٤۸	۲۵	هیچ شی	هیچ برشی
۲٤۹	۵	اعتماد نامنی	اعتماد تامنی
۲۵٤	۱۵	۳ شباط ۳۳٦ ده	۴ کانون ثانی ۳٦ ده
۲٦۸	۲۲	مجبور	مجبور

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۲۷۰	۲	جلاالدین	جلال‌الدین
۲۷۵	۳۲	تشکیلاتله	تشکیلاته
۲۸۲	۳۱	بوارلرنده	جوارلرنده
۳۰۳	۱۶	احتیاجاتی	احتیاجاتی
۳۰۴	۱۵	جلاالدین	جلال‌الدین
۳۰۶	۶	وباطومك طرفزدن اشغالنه موافقت اولندی . اشبو یرلرده ، تورکیه‌یه التحاقی صبرسزلقله بکلین خلقك آلتیشلری ایچنده اشغال کیفیتی واقع اولدی .	وباطومك طرفزدن اشغالنه موافقت اولندی . باطومك اشغالی بوتاریخدن اون بش کون قدر صوکره واقع اولمشدر . اشبو یرلرده ، تورکیه‌یه التحاقی صبرسزلقله بکلین خلقك آلتیشلری ایچنده اشغال کیفیتی واقع اولدی .
۳۰۹	۹	پر	بر
۳۱۴	۲۸	نه‌رجه	نه‌درجه
۳۴۵	۱	سائلك	مسائلك
۳۴۶	۵	ملیه‌مزی	ملیه‌مزی
۳۴۶	۲۹	یدا	پیدا
۳۵۳	٤	تقرر	تقرر
۳۶۰	۱٤	ژندارمه	ژاندارمه
٤۲۰	۲۹	تلغرافتامه	تلغرافنامه
٤۲٤	۲۵	دلاتکزله	دلالتکزله
٤۳٤	۱۱	کی	کبی
٤۳۸	۲	فی‌لحقیقه	فی‌الحقیقه
٤۵۰	۹	.	محاربه‌یی یقیندن وبالذات
٤۵۲	۲	یوقسه	یوقسه
٤۷۱	۳۳	مساقلی	مسائلی
٤۸۲	٤	.	قویدیمی
۵۳٤	۵	قاله‌مزلر	قالقه‌مزلر
۵٤۰	۲۷	تلفیه	تلقینه